

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — —	60 korona
Fél évre	— — — —	30 korona
Negyed évre	— — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Pelekey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon,
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések,
hirdetések és az esetleges reklám-
dendők. :: Megjelenik minden

Beregszász, Komárom, Losonc

Hét város versengett egyor, mondja a hellén költő, hogy melyikük szülötte Homérosz? Mindegyik magáénak kívánta és vallotta őt s ez volt az oka a nagy felbuzdulásnak.

Ebben a nemes versenyrekelésben volt valami felemelő és imponáló gondolat — az, hogy a nagy köllő szellemi kincseiben és hagyományai-ban osztozni kívántak mindenek, mert ez a szellemi örökség a maga időt muló gazdaságánál, szépségénél és erejénél fogva közös kincsévé vált az egész nemzetnek s egy-egy vá-rosnak nemes versenyrekelésében az egész nemzetnek vágya, reménysége, élni akarása tükröződött.

Ilyen nemes verseny fog most meg-indulni a fent említett három város között is a dicsőség pálmájának elnyeréséért, a *theologiai akadémia* feiállításáért.

Az egyetemes konvent legutobbi ülésén hozott határozat szerint, ezt a három várost illeti meg a kiváltság, az elsőbbségi jog, hogy ezért az intézményért versenyre keljen s amelyik a három közül a legtöbb áldozatot tudja hozni, az nyerje el *jutalmul* ezt a nehezen nélkülözött intézményt.

Mind a három város méltán meg-érdemli azt, hogy ezt az intézményt a falai között állítsák fel, mert mind a három gyülekezet egy-egy *hegyen értelt város*, amely a maga világosságának sugarait messze vidékekre szórta és szórja széjjel, Multjuk a jelen emberének gazdag, építő tanul-sággal szolgál, az átmeneti idők vi-harát keservesen szántott végig rajtuk és sok téglát dobott le a viharálló épületről, de a jelen próbáltatásai között szilárdan, büszkén, diadalma-san álltak meg helyeiket s a válto-zások felett álló Változatlanban volt egyetlen bizakodásuk.

Ez a bomlatban is világosságot látó, a romokból is új életet teremtő nemes bizakodás volt bennük az a *megtartó erő*, amely ebben a reánk szakadt dermesztő téltenségben, ta-nácstalanságban és lelki elernyedés-ben *cselekvésre* bírta őket.

Ennek a nemes felbuzdulásnak eredménye itt van előttünk, egyete-mes konventünk enyhangu döntésé-

ben. Most már rajtuk van a sor, hogy *vágyaik ebben a irányban* telje-sedésbe menjenek s áldozatos cseleke-detükkel megpecsételjék ennek az intézménynek sorsát.

A szemünk előtt lefolyó versen-gésnek pedig áldásos következményei kell, hogy mutakozzanak egyházi életünk egész vonalán. Az áldozat-okat hozó nagyobb gyülekezetek mellett a kisebbeknek sem szabad elmaradniok

A felbuzdulás Lelkének meg kell érinteni az alsó, csüggedő habozó, tépelődő emberi lelkek egén lömegét felébresztvén őket a mai történelmi idők parancsoló kötelességteljesítés öntudatára. Egyházi életünk sivár mezején ki kell termelni azt az *egészséges, erőteljes közszellemet*, amely az építési munkájába pro-duktív erőket tud és akar belevinni és nem riad vissza semminemű ál-doztattól a közös cél érdekében.

A munka sikerét, a gyümölcsöse érelődés folyamat csak az *örállók* felelőséggel teljesített, Isten erejével megszentelt munkája viheti előre

A meginduló nemes versenynek háttérében meg kell látnunk azoknak a hiv tanubizonyságtételeknek mun-kába állását, akik a lelek tiszta és ne-mes felgerjedésével állítják oda az ő példaadásra elhívott életüket ma-gasabb és szentebb célok szolgálata-ba. Minél több ilyen tanulságtévőn keresztül világosodik meg az Isten-ben elrejtett önfeláldozó életnek célja, annál biztatóbb eredmény-gazdagabb lesz az iniciativa is.

S végül még egyet! A versengők közül csak egy nyeri el a pálmát. Az, melyik a legnagyobb értékű áldozatot hozza. De ez a másik kettőt ne csüggyesse el és ne hagy-jon tövist a gyülekezetek lelkében. Hiszen ez az intézmény *mindannyi-unké* lesz, a mi multunk dicsősége, jövőnk reménysége fog homlokzatá-ról büszkélkedni, a mi vérünk-ből való ifjuság fogja ott felszerelni ma-gát a tudomány kincsével, az élő hit világmegegyező hatalmával.

A felállítandó intézmény, amely örök büszkesége lesz kálvinista egy-házunknak, hadd hirdesse majd min-den emberi nyelvnél erőteljesebben a zoltáriró szavait: *Legyen békesség a te kőfalaid között!*

Paptanítói rendszer

(Hozzászólás a tanítóképző ügyéhez)

(Folytatás és vége.)

Ennek kétféle jó következménye len-ne. Először megadná az anyagi alapot a kulturális nivó fenntartására, köny-vek, folyóiratok hozatására, mire ma nem telik sem a papnak sem a taní-tónak, másodsor, ami még fontosabb, függetlenné tenné az egyházat az államtól. Ma még ha elismerik és szentesítik is a református egyház autonómiáját, az csak *látszatautonómia*, mert az államsegélyek megvonása mindig olyan eszköz a hatalom kezé-ben, amivel oda terelheti az egyházat, ahova akarja. Ha azonban az a pap-tanító *nem szorul* államsegélyre s így az egyházat *sem* fenyegeti az a ves-zély, hogy a tanító megvont állam-segélyéért őt teszik felelőssé s őt itélik kárpótlására, egészen másként emelhetik fel szavukat az egyházi szervezetek az őket ért méltatlansá-gokkal és igazságtalanságokkal szem-ben, egyházi és nemzeti létünk meg-bebecsülhetetlen javára.

10) A tanítói oklevél mindig és minden körülmények között szilárd bázisa lenne a lelkész pályán működő egyém-nek. Ne feledjük el, hogy bármily „fenyegető és hatalmas jelei mutat-koznak” is annak a bizonyos „társadalmi ellenreformációnak,” maradandó életű az nem lesz, sőt mennél fenye-getőbben és hatalmaskodóbban lép fel, annál hamarabb provokálja az el-lenkező végletek újabb kirobbanását, amiből a mult már adott némi „kös-tolót.”

Micsoda megbecsülhetetlen előnyt jelentene az, ha a papság tanítói ok-levelére állva követelheti a maga lét-jogosultságának elismerését és ezen az alapon kezdheti meg — nem egy új társadalmi ellenreformáció megin-dítását — hanem a reformált társa-dalomnak örökké szükséges vallásos szervezését!

11) A paptanítói rendszer sokkal hamarabb adna új tanítókat az egy-háznak, mint a külön tanítóképzés.

Az érettségizett fiatal ember már az első theologiai év folyamán lete-hetné a külömbözeti vizsgát és meg-szerezhetné a tanítói oklevelet. Ezek a tanítói oklevéllel bíró teológusok

pedig az alapvizsga után már kibocsáthatók lennének a gyülekezetekbe s betölthetnék egy-egy tanítói állást s csak a további szükséges vizsgák letételére jelenének meg a teológián úgy, mint ahogy a káplán hiány esetén azelőtt is történt. Bizonyos, hogy ez nem ideális állapot, de hát "szükség törvényt ront" s csak addig volna fenntartandó, amíg okvetlenül muszáj. Minden esetre megadná azonban a módot arra, hogy a tanítótanpótlás már két év mulva kezdetét vegye, míg a külön tanítóképző felállítása csak négy év mulva adná az első tanítókat.

Egy külön tanítóképző felállítása s az eddigéhez hasonló képzési mód felújítása csak a "fortvurstlítás" nem mesterségének folytatása lenne, ami ugyan könnyebb, mint valami újat alkotni, de egész bizonyosan nem éri meg sem a rá fordított fáradságot sem a költséget.

Semmi komoly és nyomós érv nem kívánja egy külön tanítóképző intézet felállítását, ellenben a súlyos és nyomós érvek egész légiója, maga az életfenntartás parancsoló szava kívánja a papi és tanítói képzés egységesítését, az egységes paptanítóképző intézet felállítását.

Holló Géza
ref. lelkész.

A kálvinizmus és a vagyon kérdése

Irtja: Zsemlye Lajos.

A XIX. század folyamán Európa gazdasági életében csodálatos változás áll be. Angliában és Európa többi iparúzó államaiban a gépek tökéletesedésével mind jobban tér hódít a gyáripar, amely magával hozza a kézműipar mind teljesebb eltűnését, a tőkének egy kézbe való halmozódását, a falunak a városba özönlését. Lassanként kialakul egy vagyontalan, tehát minden tekintetben a tőkésektől függő osztály, a proletariátus, amely anyagi és politikai helyzetének javítása végett a legelszántabb harcba lép a kapitalista társadalmi rend ellen. Ennek az osztályharc alapján álló, a végeletekig kiméretlen és éles küzdelemnek célja a proletariátus részéről a tőke kizsákmányoló hatalmának megőzése, a munkának a termelési-hozsonban való nagyobb részesedése és végeredményben az összes termelési eszközöknek a magántulajdonból köztulajdonba való átvitele, gyszóval a magántulajdon megszüntetése.

A kapitalista és kommunista termelési rendszer harca a szemünk előtt folyik, korunk levegője tele van az osztályellentétek feszültségével, kö ülölünk az emberek jelszavakra esküsznek s két nagy táborra oszla-

nak. Nekünk, akik a kálvinista világnézet alapján állunk, e kérdésben is tisztán kell látnunk. A kálvinizmus alapjondolata az Isten dicsősége, vagyis minden, ami e világon van, az Istenért van, az ember is Isten dicsőségének eszköze és feladata Istent királlyá tenni az élet minden területén. Mivel így a kálvinizmus az egész emberi életet átfogja, tehát a kálvinista világnézetnek meg van a maga biztos felelete az élet minden kérdésére. Mit mond tehát a magánvagyonról? Minthogy a kálvinizmus a teljes szentírás alapján állva, Isten akaratát mindig a bibliából tudja meg, nézzük mi Jézus álláspontja e tekintetben?

Itt e ponton egy igen érdekes jelenséggel állunk szemben s ez az, hogy egyes szocialista pártvezérek Jézus szocialista reformátornak igyekezzenek feltüntetni. Így Bebel egy alkalommal ezt kiállja a német birodalmi gyűlésen a Centrum, a katolikus párt felé: *"Ha a ti uratok a Krisztus ismét a földre jönne, akkor nem nálatok, hanem nálunk foglalna helyet, mert mi vagyunk az egyetlen párt, amely az ő elveit követi."* (Lásd: Prof. dr Leopold: Vom Jesus Bilde der Gegenwart. — Kautsky Károly a szociáldemokráciának egyik tudományos megalapozója: Der Ursprung des Christentums (A keresztyénség eredete) c. munkájában Jézus úgy szerepel, mint egy szocialista forradalmár, kit egy nem sikerült szocialista lázadás miatt aztán keresztre feszítenek. A szerző szerint az öskeresztyénség nem más, mint elszánt, öntudatos proletármozgalom, melynek osztálygyűlölete még fanatikusabb, mint a mai modern világé. — Maurenbrecher: Miksa Von Nazareth nach Golgotha (Názarethből Golgathára) c. művében Jézus működése erősen szociális tartalmú. A farizeusokkal való ellentétét Jézusnak proletár öntudatából magyarázza. Nála Jézus igehirdetésében az üdvösség a szegényeket azért illeti, mert szegények, a gazdagokat a kárhozat azért, mert gazdagok.

Itt felemlítjük még a modern német regényirodalomnak azon érdekes sajátosságát, hogy ott több író Jézust valamilyen formában a jelenkorba állítja bele s a mi világunkkal hozza kapcsolatba, mint a szegények barátját. A sok közül csak a ma élő nemzedék legnagyobb alakját *Hauptmann Gerhardt* említjük fel. *Hanneles Himmelfahrt* (Hannele menybemenetele) c. költeményében Jézus mint orvos jelenik meg, hogy segítsen a szegényeknek. Másik művében: *Der Narr in Christo. Emanuel Quint* (Quint Emánuel a Krisztus holdjára) Jézus úgy ünteti fel, mint aki a gazdagok ellen fordul és követői is csak az alsóbb néposztályból valók,

Ha most felelni akarunk Jézusnak a magántulajdonnal szemben elfoglalt álláspontjára, el kell ismernünk, hogy Jézusnak több nyilatkozata tényleg a magántulajdon ellen irányul, ezt olvassuk pl. Mt. 6: 19-ben: *Ne gyűjtsetek kincseket e földön stb.*, vagy Mt. 6: 24-ben: *Nem szolgálhattok Istennek és a Mammonnak.* Vizsgáljuk meg azért azon fontosabb nyilatkozatait, melyekben látszólag a magántulajdon ellen foglal állást és igyekezzünk belehatolni a nyilatkozat lényegébe és annak igazi értelmét megállapítani.

A legfontosabb e tekintetben a gazdag ifjúról szóló példázat, (Mt. 19: 16–26, Mk. 10: 17–27, Lk. 18: 18–30) Jézus tőle a következőket követeli: *Add el minden vagyonodat és oszd ki a szegényeknek és kincsöd lesz a menyországban és jékövess engem.* Miért kívánja ezt? Jézus a magánvagyon feláldozását nem tekintelle önmagában elégséges eszköznek az örökélet elérésére, hanem csak mint paedagógiai eszközt használja fel arra, hogy általa a gazdag ifjut igazi önismeretre vezesse s így igazi csatlakozásra kényszerítse. Az ifju alaptévedése az a hite, hogy egyéni teljesítmény által elérheti az örökéletet. Jézus szerint az ut nem a cselekedet, hanem Isten szabad kegyelmi ténye, az embereket a kárhozattól megmenteni az örökkévaló Isten dolga, de az embernek is akarni kell, hogy megmentessék. De a gazdag ifjunál ott az akadály a vagyonhoz való tulságos szeretetben, tehát Jézus ennek az akadálynak eltávolítását követelte, mely közte és Isten közt fennállott. E szerint tehát világos, hogy Jézus a gazdag ifjuban nem önmagában a vagyont, hanem a vagyonhoz való tulságos szeretettel ítélte el. Igen tanulságos a hamis sáfárról szóló példázat is, (Lk 16: 1–13) de itt nagyon vigyáznunk kell, hogy az igazi értelmet félre nem értsük. Itt a hangsúly nem azon van, hogy az ura a vagyonával hüllenül gazdálkodó sáfárt megdicséri, hanem a történet a vagyonhoz való viszonyunkat példázza, vagyis Jézus tanítványai a vagyonukhoz való viszonyukban nem birtokok, hanem sáfárok. A földi vagyon nem a mi tulajdonunk, hanem csak sáfársággal bízattunk meg és a vagyonból másoknak is juttatnunk kell. Tehát a példázat óvás a pénz tulságos szeretete ellen, amely akadály lehetne abban, hogy a felebaráti szeretettel szűkölködő embertársainkkal szemben bebizonyítsuk, felszólítás arra, hogy a pénz, mint Isten adománya csak rövid időre bízott a mi kormányzásunkra, tehát azt mások javára és egyúttal a mi lelkünk hasznára kell fordítani. Aki a pénz szolgája, az a Mammon szolgája, tehát nem lehet a Krisztus tanítványa. E

példázat szerint. Tehát világos, hogy önmagában pénz se nem jó, se nem rossz, hanem az ember használhatja fel jól vagy rosszul. A bómajorságu gazda példájában (Lk. 12: 16–21) Jézus szemünk elé tárja a gazdagsággal járó veszélyeket. Szól azokról, akik azt hiszik, hogy Isten nélkül gazdagok lehetnek, itt van előttünk egy példája a „szegény” gazdagoknak. Ami az emberre nézve jó és izazi érték, az nem az anyagiakban való bősége, ami az emberre nézve kívánatos: az a belső gazdagsága az Istenhez való viszonyában. A földi élet célja gazdagnak enni Istenben. Tehát e példázat se magát a vagyonyűjtést nevezi balgaságnak, hanem azt a formáját, mikor az illető közben Istenről és saját lelkéről megfeledkezik.

A gazdag és Lázárról szóló példázatnál (Lk. 16: 19–31) egészen világos, hogy Lázár nem azért jut Ábrahám kebelébe, mert szegény volt és sokat szenvedett. A gazdag nem azért fut a gyötrelmek helyére, mert gazdag volt, hanem azért, mert teljesen *megfeledkezett* Isten és embertársai iránti kötelességéről. Istennek az őtestamentumban lefektetett törvényei nem tiltják a vagyonyűjtést, de feltétlenül megkövetelik a teltekben megnyilvánuló *felebaráti szeretetet*, amit a gazdag az ajtaja előtt fekvő Lázárral szemben megmutatni elmulasztott.

Jézusnak a magánvagyonnal kapcsolatban tett többi nyilatkozataira nem térünk ki, mert hiszen már ezekből is világosan áll előttünk álláspontja s magatartása a gazdagokkal és szegényekkel szemben. A gazdagoknak minduntalan szemük elé tárja a gazdagsággal járó veszélyeket, hogy t. i. nem tudnak teljesen Istennek szolgálni, mert a gazdagság szétrombolja a lelki életüket, odaáll közéjük és Isten közé és elszakítja őket Istentől, megkeményíti a szívüket s kiöli a szeretetet Isten és embertársaikkal szemben, ezért utal oly gyakran Jézus arra, hogy milyen nehéz a gazdagoknak bemenni a mennyekországába. Ezért állítja a gazdagokat választás elé: „nem szolgálhattok Istennek és a Mammonnak.” Azoknál, kiknél ilyen szerepet tölt be a vagyon, feltétlenül követeli a vagyonról való lemondást, mint az ő követésének első feltételét. De ezzel nem itéli el a vagyont általában, hanem a vele való *helytelen élést*. Hiszen az ő környezetében egész sereg gazdag embert látunk, akiktől nem követelte a vagyonukról való lemondást. Ott vannak pl. Zebedeus fiai, kik az ő üzemükben nauszamosokat alkalmaznak, (Mk. 1: 20) a ház tulajdonosa, akinél Jézus tanítványaival együtt az utolsó vacsorát elköltötte (Mt. 26: 18), azután arimathiai József, kiről a bibliai szö-

veg határozottan megmondja, hogy gazdag ember volt s tanítványa Jézusnak (Mt. 27: 75). Szívesen betért Bethániába Lázárnak s nővéreinek házába (Lk. 10: 38), kik szintén gazdagok voltak s nem halljuk, hogy tőlük egy szóval is a vagyonukról való lemondást követelné. Különösen érdekes, hogy Zakeustól, a fővám-szedőtől (Lk. 19: 1–10), akit Jézus határozottan az övének tekint, egy szóval se követeli, hogy hivatalát változtassa meg. Kánában menyegzőn vesz részt (Ján. 2: 1), máskor éhező tömeget étellel vendégel meg (Ján. 6: 5–15) és tanítványait, akik az alabastrom-szelencéből Jézus fejét drága olajjal megkenő Máriát tékozlása miatt megdorgálták, erre inti: „szegények mindig lesznek köztetek, de én nem leszek” (Mt. 26: 11).

Tehát világos, hogy Jézus szerint a vagyon önmagában nem bűnös dolog, csak azoknál lesz az, de akkor aztán végzetesen az lesz, akik azt Isten fölébe helyezik. Jézus nem törekedett a vagyon megsemmisítésére, de feltétlenül követelte annak Isten akarata szerinti felhasználását.

Ezzel adva van a szegényekkel szemben elfoglalt álláspontja is. Önmaga is szegény volt, de a szegénységet nem tartotta önmagában értékesnek. Nem azért szerette a szegényeket, mert szegények voltak, hanem mert köztük több fogékonyságot talált Isten országa iránt. Az evangéliumokban sehol sem olvassuk, hogy Jézus a szociális nyomort oly módon igyekezett volna gyógyítani, hogy csodák által valakit gazdaggá tett volna. Segítsége a szegényekkel szemben nem abban állt, hogy a szegénységtől szabadította volna meg őket, hanem a gondot vette el, amely a lelkükre nehezedett. Nem az anyagi helyzetüket változtatta meg, hanem a belső világukat. Anyagiakban szegényeket belsőleg tette gazdaggá az által, hogy hitet adott nekik s tekintetüket az Istenre irányozta. Kitépte szívükből a felesleges aggodalmaskodást és adott helyette bizonyosságot, hogy testi és lelki életük felett az Atyának jósága örökösök. A betegeknek egészségét adta vissza, hogy meglássák az isteni kegyelemnek feljűk fordulását s így életüket Isten kezébe tudják letéve, így segítve volt rajtuk, noha szegények maradtak.

Ezekből tisztán adódik a felelet e kérdésre, hogy Jézus szociális reformátor volt-e? Mi erre a leghatározottabb nimmal felelünk.

Jézus nem szociális reformátornak lépett fel, ő sokkal többet akart ennél és ezért a leghatározottabban visszautasítja, hogy bíró legyen az élet gazdasági kérdéseiben (Lk. 12: 14). A szocializmus célja a társadalmi együttélés folytán előállott viszáltságoknak eltüntetésé, elnyomott népre-

ltek gazdasági és politikai helyzetének javítása, egyszóval a világbeli viszonylatok rendezése. Jézus számára ezek másodrangú jelentőségűek. Ő az embert Istennel állítja kapcsolatba és köztük új viszonyt hoz létre, a kegyelmi szövetséget, az Atyának a fiuhoz való viszonyát Természetes, hogy ebből az ember számára azután egész új erkölcsiség következik, melynek alapja a *felebaráti szeretet*. Mert ha az ember Istennél olyan nagy kegyelemre talál, hogy Isten fiának nevezetik, akkor olyan gazdagnak érzi magát, hogy számára a pénz és vagyon teljesen közömbös dolog és belső szükségességét érzi annak, hogy abból közöljön másokkal is. Tehát a felebaráti szeretet egyenes következménye az Isten irántunk való szeretetének. És ezzel Jézus új alapot adott a társadalmi együttélés számára, de természetesen nem a mai modern szocializmus értelmében, amit Jézus követel — az a felebarátainkkal szembeni szeretet érzülete és ez bebizonyítható anélkül, hogy a világ külső rendjén valamit változtatnánk. A keresztyén ember számára nincs az életnek egyetlen területe se, hol ne tudna segítségére lenni az embertársainak, de ezeknek a jócselekedeteknek, amelyek a hitből okvetlenül következnek, rugója az Isten irántunk való szeretetének megtapasztalása, tehát a belsővilág átalakítása okvetlenül magával hozza a külső körnvezel átalakítását is de a legfontosabb a belsővilág átalakítása. Jézus világszemlélete tisztán vallásos, a világ s minden, ami abban van az Istené, tehát szükséges, hogy itt minden az ő céljait szolgálja, a magánvagyonnal is az ő tervei szerint kell élni az embernek. Ezzel megkapjuk a kálvinizmusnak a magánvagyonról, a lőkérről való felfogását is.

(Folytatjuk.)

KÜLFÖLD.

Külföldi professzor a kolozsvári theol. fakultáson. Belhen Gábor kora óta az első eset a magyar kálvinizmus történetében, hogy magyar kálvinista teológiai katedréről külföldi professzor híressé a teológiai tudományt és foglaljon tanszéket, mint „magyar professzor.” Dr. J. A. Cramer, az utrechti egyetem ny. r. professzora, 1923 szeptember 6-tól kezdve a kolozsvári teológiai fakultás tiszteletbeli nyilvános rendes professzora.

Cramer professzor a „A keresztyén hit és a történelem” cím alatt tartotta meg professzori székfoglaló értekezését. Tudományos problémáját az abszolút érvényű keresztyén hit és a relativizáló történelmi kritika közti

viszony képezte, tehát hogyan lehet az abszolút érvényű keresztyénség igazsága a történelmi kritikai kutatás tárgya? Felületében rámutatott arra, hogy a keresztyénség egyes historiai tényei a történelmi kritika tárgyai lehetnek anélkül, hogy a relativitás folytán elveszítenék normatív erejüket, ha az egyes tényeket mindig a keresztyénség igazsága által kiváltott vallásos tapasztalás kontaktusában nézzük. Nem egyes csodákban kell hinnünk, hanem meg kell tapasztalnunk, hogy csoda a mi egész keresztyén szellemi életünk, csoda maga az egész világ, de csoda főképpen maga az egész ember, az ő megújulásával és ujjászületésével. Csoda maga az egész történelem, amely csak akkor nyer értelmet, jelentést, ha azt úgy nézzük, mint *Isten kijelentést* és csak akkor nyer egységet, ha azt úgy nézzük, mint amelynek centruma az egyetlen teljes személyiség, a *Jézus Krisztus*.

Az egész előadás nagy tudományos alapossággal és kritikával volt felépítve, de különösen újja és meggyőző erejűvé a személyes meggyőződés tette, amelynek hangja ott izgott a bizonyosságtevő, a professzor ajkán, ott égett szemében és mint békességgel, örömmel eltöltő hatalom egész egyéniségét bearanyozta.

IRODALOM.

A *Szeretet*, ez a rövid idő alatt közkedveltségűvé vált vallásos újságunk, amely céljául Isten országának a szívekbe plántálását tűzte ki, a folyó évben második évfolyamába lépett.

Újévi számában Isten iránt való hálaadással, de jogos önérzettel is tekint vissza múlt évi munkájára, amelynek gazdag gyümölcsözése mutatkozott egyházi életünkben. Örvendeles és megnyugtató bizonyossága ez annak, hogy a *Szeretet* eljövetele a mai válságos időben rendkívül nagy szükség volt a *Szeretet* ez a hivatását ennek a szükségérzelenk megfelelően híven, igazán és nagy eredményeket feltűntetően töltötte be.

A lapban leközölt hatalmas névsor fényesen illusztrálja azt a törhetetlen hitet és meg nem roppanó áldozatkészséget, amelyet a *Szeretet*nek egy-egy sugara fakasztott fel a lehangoltságba merült emberi életék mélységeiből.

A *Szeretet* magasztos missziójának egy évi mérlege súlyos felelősség elé állít mindannyiunkat és azt a komoly kérdést vetíti elénk, hogy az egyházépítés szentcélu munkájában megragadtuk-e ezt az eszközt és felhasználtuk-e gyülekezeteink lelki életének megszilárdítására, belső összhangjának megeremtésére és meg-

alapozására? Mert sajnos, még mindig nagyszámmal vannak olyan gyülekezeteink, ahol a *Szeretet* nem ismerik, de annál nagyobb békétlenségben, egyenlenségben élnek az emberek, annál több panasz, keserűség és kishitűség fakad fel az ajkokról.

Kívánatos tehát, hogy a lelkeszi konferenciáknak tanácskozási anyagán az aktualitással bíró fontos kérdések között első helyen szerepeljen: a *Szeretet* minél szélesebb körben való elterjesztésének és a gyülekezeti életbe való bevezetésének ügye, hogy kálvinista népünk a mai erkölcsmentelyező olvasmányok helyett igaz lelki táplálékhoz és elmulthatatlan értékhez jusson.

A mustármagnyi kezdetnek pedig legyenek minél előbb hatalmas, sudár, biztató, boldogabb jövőt ígérő hajtásai.

Max Brod: *Heidentum, Christentum, Judentum I—II.* München 1921. Kurt Wolf Verlag.

Max Brod, a jó nevű prágai író és gondolkodó, a cionista mozgalom egyik szellemi vezére sajátos egyéni történetbölcselet alapján mond kritikát a pogányság, keresztyénség és zsidóság felett fenti kétkötetes művében. Brod gondolatmenete, melyben naiv és költői felületességgel kezeli a történelem tényleges adatait, a következő: Három nagy világnézet verseng az emberiség feletti szellemi uralomért: a pogányság, keresztyénség és zsidóság. A pogányság lényege az, hogy a földi életet olyannak veszi, amilyen. A keresztyénség ezzel szemben ezt a meglévő földi életet megveti és minden figyelmét a tulvilágra fordítja. A zsidó világnézet ezzel szemben egyrészt ezt a földi világot is Isten megjelenési formájának tekintti, amelynek minden vonatkozásában megtalálhatja ez ember a maga Istenét; másrészt azonban a meglévő állapotokat tökéletleneknek tekinti és Istentől nyert minden erejével igyekszik ezt a világot előbbre lendíteni a tökéletesség útján, hogy megvalósíthassa a földön Istenországát.

Azt hiszem felesleges rámutatni Brod könyvének nagy történelmi fajsúmaira, annyira nyilvánvalóak azok. Inkább azt említem meg, hogy a Brod egyébként igen nagy sikert ért könyve is újabb és komoly figyelmeztetés számunkra, hogy az evangélium szociális igazságait még erőteljesebben kidomborítsuk és érvényesítsük a magunk életében.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

••• KASSA, DÁRDA-UTCA 4. •••
Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

HIVATALOS RÉSZ.

A ref. egyház egyetemes konventje R.-Szombathelyen.

6. E. K. sz. /1924. Körlevél.

Valamennyi lelkeszi hivatalnok!

Miután még mindig igen nagy azoknak a lelkeszeknek a száma, akik a lelkeszi hivatalokhoz árusítási céljából — elszámolás kötelezettsége mellett — küldött Naptárakkal nem számoltak, felhívom a lelkeszeket, hogy a küldött naptárak árával — miután esetleg fenmaradt Naptárakat vissza nem veszünk — mivel azok felhívásomra eddig be nem jelentettek, hogy esetleges jelentkezőknek adassanak át, *1924. január hó 31-ig feltétlenül számoljanak el*, illetve azoknak árát (a 5 Kor.) hivatalomhoz feltétlenül küldjék be, annyival inkább, mivel a nyomdai költségek kiegyenlítése határidőhöz van köve.

Rimaszombat, 1924 jan. 15-én.

Pálóczi Czinke István
püspök, egyetemes konventi elnök.

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület püspöki hivatala.

7. sz. /1924. Körlevél.

Valamennyi lelkeszi és tanítói hivatalnok!

Szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerületünk népiskoláiban való használatra, addig, míg az új vallástani terv alapján készülő kézikönyvek meg nem jelennek, — az egyházi főhatóság részéről, tövényadta jogomnál fogva, a következő vallástani kézikönyveket engedélyezem:

1. Árvai—Radács: Ó és új. mentomi szenttörténetek.
2. Radácsi: A keresztyén egyház története. Eddig a kérdésig: „Hány egyházkerületből áll a hazai reformált egyház?”
3. Dr. Tüdös I.: Hit- és erkölcsstan.
4. Pálóczi-Czinke I.: A keresztyén egyház története.
5. Pálóczi-Czinke I.: A mi hitünk és életünk. Vallástevő Káté.
6. Pálóczi-Czinke I.: Imádságok és Vallástételek (A hazáért való imádság kihagyásával; beragasztandó.)
7. Enekes könyv.
8. A Biblia.

Ezeket az itt általam engedélyezett könyveket nincs joguk a tanfelügyelő uraknak az iskolából kitiltani, miután az egyházi főhatóság jogosult azoknak engedélyezésére. Ha mégis eltiltanák valahol: sürgős jelentést kérek.
Pálóczi Czinke István
püspök.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Pelékéy Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon, Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap.

Presbyteri konferencia

Az egyházi élet csodálatos meglepődésének jelenségéről ad számot az erdélyi ref. egyházkerület hivatalos lapja. Az erdélyi ref. egyház ősidők óta lelkes, öntudatos zászlóvivője volt a megtisztított tudománynak és az emberi civilizációnak s ehhez a missziójához a változott viszonyok között is hű maradt. A maga speciális helyzeténél fogva önálló tudományos, irodalmi, közlebről egyházirodalmi eleme fejlődött ki, amelynek minden életmegnyilvánulása a maga sajátlagos eredeti karakterét kordozza magán.

Erdély aranykorának legszebb és legfényesebb eseményei kelnek életre most a kálvinista Erdély életében. Mint a megbántott, megütött méhkas zsongának fel belőle azok a tervek és elhatározások, amelyek a régi Erdély ősi erényekben gazdag életének restaurációját célozzák. Azét a régi Erdélyét, amelynek büszke, erőteljes és nagyjövője nepe „nem szeg, enlette a Krisztus evangéliumát,” mert abban látta a maga küzdelmes életének minden reménységét és ezekért az evangéliumban adott elmulthatatlan, örök értékű kincsekért — ha kellett — hadba is szállott, hogy a vallás egyenlőség eszméjének és jogának kivivasával az evangéliumban gyökeredző életmeggyőződésnek tartós és szilárd alapot biztosítson.

Ennek a lelki megújulásnak és új életre ébredésnek nagyszerű perspektívája bontakozik ki előttünk abban a lízas, csüggedést nem ismerő építő munkában, amely az egyházi élet egész vonalán megindult és amelynek a vett hírek szerint — már most is — a legbiztosabb eredményei mutatkoznak.

Ennek a lelki restaurációnak egyik értékes láncszeme az a gyülekezeti munka, amelynek gyakorlását most egy-két erdélyi gyülekezet vette fel programjába: a presbyteri konferenciák rendezése. A hitépítő és elevenítő munkának valósággal az alapja ez a konferencia, amelynek célja az, hogy kezdete legyen egy olyan szent munkának: „amely az egyes gyülekezetek egyházi, vallásos

és erkölcsi életét teljesen újjá teremtsé és a jelenleg általában uralkodó egyháziatlanságot és laza felfogást, közömbösséget megszüntesse az által, hogy olyan személyes élet-erőket támasszon először a presbyterek, azután az egyházközségek életében, amelyek önként viszik előre a lelkeket az anyaszentegyház támogatására, újjáépítésére, intézményeinek, iskoláinak fenntartására s a hiányzó intézményeknek létesítésére

Ebben a szellemben tartottak már több helyen ilyen presbyteri megbeszéléseket a legfontosabb lelki, életi, vallási, egyházi kérdéseknek megtárgyalására az eredmény fényesen igazolta a konferencia megtartásához fűzött reményeket.

Készségilemű bizonyossá tette azt a lelki tapasztalatot, hogy az anyaszentegyház öröklőinek a lelkek mélyéig kell behatolniuk, hogy az ott elrejtett kincseket napvilágra hozzák és a köz javára gazdagon kamatoztassák.

A presbyterek a legfontosabb tiszteletet töltik be gyülekezeteinkben. Valóságilag gyülekezetek angyalai ők, akik azt a megbízást nyerték Istentől s a bizalmukkal őket megajándékozó gyülekezeti tagoktól, hogy előjárjanak a hitben, buzgóságban, kötelességteljesítésben, mer csak így fakadhat áldás buzgó törekvéseik nyomán.

A presbyteriumba való elhivatásnak más feltétele nem is lehet, mint a példaként álló egyháziasság. A hivatali állás, a világ szerint való megbecsültetés nem kevésbé fontos, de a leglényegesebb kelleke az arravalóságnak még is csak az, hogy a megválasztott presbyter elsősorban — lelki életet élő — a lelki élet örök javainak és kincseinek keresésében és szétosztogatásában guönyörűséget találó igaz ember legyen, aki a lelkiopiasztorhoz való viszonyában magát munkatársnak tekinti és vallja a gyülekezet előtt.

A presbyteri konferenciáknak a jelentősége is ebben csucsosodik ki: erősebb, öntudatosabb kapcsolat kiépítése azok között, akik az egyházépítés munkájában szent elkötelezést, missziót látnak s ennek a teljesítésére önkéntes elhatározásból, a Lélek indításából vállalkoznak.

Az erdélyi gyülekezetek példája nekünk is szól, — felénk is súlyos mementót — kiált.

A lelki élet restaurációjának kérdése talán sohasem volt olyan égető és aktuális probléma, mint a jelenkor válságokkal és feszültséggel aláaknázott napjaiban. A lelki aberrációnak olyan kirobbanásait kellett végig élnünk, amelyek a jövőjét féltő emberi életnek a reményeit és kilátásait alaposan megtépázták. Az egyensúly visszaállításának a legnagyobb garanciája az emberi élet belső világának restaurációja, amely csak úgy történhetik meg, ha ennek a boldogabb és szebb esélyességnek kiűzésében egymásra találunk a jószándéku, nemes igyekezetű emberek és vállelve támogatjuk egymást ebben a munkában.

Ha a presbyteri konferenciák rendezésére most nem is gondolunk, de az egyházi konferenciákra minél nagyobb számban kell meghívni és megnyilatkozásra bírni azokat a világi embereinket, akik a mai nehéz időkben élénk tudatában vannak annak, hogy mivel tartoznak Istenüknek, egyházuknak, gyülekezetüknek és a jövőnek.

A lelki élet restaurációjának nyomán várható csak emelkedés, fellendülés és virágzás egyháztársadalmi életünkben.

A mi életkérdésünk

Azt hiszem, nemcsak engem, de másokat is meglepett s élénk érdeklődésre indított az a két, nem közönséges judiciumról és kiforrott írói egyéniségről tanuskodó cikksorozat, mely lapunk utóbbi számaiban a „Magyar Kálvinizmus” s „Paptanítói rendszer” cím alatt megjelent. Már-már el voltam csüggedve, hogy a kálvinista papok írói vénája kiapadóban van, mikor egészen váratlanul — mint valami új időszerű forrás — egyszerre két lélekből is kizudult egész erejében és szépségében az eddig szerényen rejtőzködő tehetség: fellobogott az irányt mutató tűzoszlop.

Az előbbi cikksorozat írójától várjuk a további buzgást, „az egységes magyar ideológia” megteremtésénél

való közreműködést. A kérdéshez — melyen mint egy borotva-élen himbálódzik létünk és jövőnk — megpróbálom magam is hozzájárulni.

Nintha összebeszélünk volna Holló Géza tisztársammal: olyan egyforma színben látjuk a jövőt. Mikor ő cikk-sorozatának alapeszméjét még csak a lelkében melengette, én már püspöki jelentésben hivtam fel tisztán-innenit egyházkerületünk közgyűlése-nek figyelmet és gondjait az apró gyülekezetekre, azoknak életben maradására s *anyaegyházi jellegöknek minden körülmények közt való biztosítására.*

Különösen óvtam egyházam közveleményét a hamis jelszavaktól, amelyek közzé tartozik a *kisebb egyházközségek csoportosítása, fokozatos affiliálása s egy lelkesítésre való egyesítése* is. Soha senkiről több joggal nem lehet elmondani, hogy nem tudja mit cselekszik, mint aki ezt a veszedelmes jelszót a világba dobta.

Semmi prófétaiképesség nem kell hozzá, hogy magunk elé képzeljük annak a mérhetetlen pusztulásnak a képét, amelyet el jelszó válóra váltása okozna. Egyházmegyéket lenne semmivé. Egyetemes egyházunk szép renddel felépített alkotmányát renditné meg fundamentumában. A tiz ujjunkon meg lehet számlálni, hogy hány nagy egyházunk van; a öbbi mind apró, 100—300 lelkeszámú, amelyeket ha egyszer el kezdünk csoportosítani: magunk oltoztatjuk ki a még meglévő őrlőzeket s hagyjuk sülőt tájkorállanságban és tanácsatlanságban szomorúan befolyásolható népünket.

Nekünk magasabbra kellemelkednünk s ezt a kérdést nem szabad pusztán a papi kényelem és megél-hetés szempontjából elbíralnunk. Még a tanügy szempontjából sem kizárólagosan. Valamikor én is úgy gondolkodtam, hogy inkább iskola, mint pap, ha már nem lehet mindekellő. Ma nem így gondolkozom.

Nekünk itt kettős misszióink van. Azt be kell tölteni, vagy meghalni-de hűnek maradni mind-halálig.

Mi lesz itt a magyar intelligenciával? — kérdezem legutóbbi konventi jelentésemben. Kik fogják azt képviselni, fenn tartani? Megdöb-henek, ha a jövőbe tekintek. Középsz-tályunk már el is van Tanítóinkat, tanárainkat államosítják, elhódítgat-ják tőlünk. Küzdigazgatásnál, törvény-kezésknél, pénzügynél már csak ir-magnak akad magyar ember, annak is megvannak a napjai számlálva. A független kálvinista földbirtokos osztály kivészenben, mint a nemes-bölény. Az utolsó bölényeket most nyilazgatják ki a magyar őserdők-ből. Ki marad itt vezetőnek, világosság-nak, kulturahordozónak, nemzeti lé-lekébresztgetőnek?

Jóformán a kálvinista papok s azok családjai. Államnak, egyház-nak társadalomnak ezek az eléggé meg nem becsült oszlopai.

Noli me tangere! A meglévő anya-egyházakhoz egy ujjal sem szabad hozzányúlani. Nem a papok számát kell apasztani, hanem a munkakör-üket kell kiszélesíteni. Vagyis a ki-sebb gyülekezetekben a lelkészker-dést össze kell kapcsolni a tanítóskodással, tehát a lelkészképzést is a tanítóképzéssel. Konventünkön ezt az álláspontot képviseltem.

Holló Géza tisztársamnak fejtegetését és megállapításait teljesen magamevá teszem s az ő indokolását megtöl-dani feleslegesnek tartom.

Reá kell azonban mulatnom egy aggodalmas jelenségre, amely az ő éber figyelmét — úgy látszik — el-kerülte.

A lefolyt év dec. 6 án, a szenátus költségvetési bizottságában, a köztár-saság iskolaügyi minisztere kijelen-telte, hogy a szlovenszkói iskola-üggyel nincs megelegedve. És pedig azért nincs, mert az iskolaügy mai szervezete szerinte megakadályozza a fejlődést, mivel ezt a kérdést az egyházszempontjából, nem pedig a szlovák nép elemi és kulturális szük-segletének a szempontjából tekintik. Mivel az utóbbi időben — ugymond — *a felekezeti tanítóság körében is kövelettek a tanítói fizetések államo-sítását: valószínűleg ez lesz az alap, amelyre az iskolaügyi igazgatás tá-maszkodni fog. S ha az állam át-veszi a terhet, akkor arra is ügyelni fog, hogy jogait megfelelően biz-tósítsa*

Tehát a cél: iskoláink államosí-tása. Nem. Ennél sokkal veszedel-mesebb: tanítóink államosítása, vagy csupán a tanítói fizetések államo-sítása. Ez így szebben hangzik, mert az iskolát továbbra is a miénk ma-rad, csak a rendelkezési jogot veszik ki a kezünkből.

És mi lesz akkor? Lesz-e így szükség a tanítóképzésre?

Az egyház iskolaállítási joga sok százados jog, amellyel egyházunk áll vagy esik. Többet mondok: ezzel áll vagy esik maga a keresztyénség is. Tisztlában vannak ezzel más is-tentető nemzetek is s úgy védik is-koláikat, mint az oltárt. Holland re-formátus testvéreink is hosszú harc után vívták ki maguknak a felekezeti vagy hitvallásos iskolák felállíthatá-sát, az állami intézetekkel való egyen-jogosságát s e hitvallásos iskolák áldott működése rövid idő alatt ha-talmas arányokban csökkentette le a mérték felett elterjedt felekezetenki-vüliséget s ezzel a radikális, forra-dalmi, pogány élelfelfogásu irány-zatok felülkerekedését a politikában és társadalmi életben.

A hitvallásos iskola államfentartó

erő is. Ezt meg kell értetni azokkal, akik ennek a köztársaságnak a sor-sát a kezökben tartják.

S ha nem sikerül megérteni?

Hadd írjam ide Makkai Sándor kolozsvári theol. igazgató atyánkfiá-nak tanévmegnyitó beszédjéből az alábbi szavakat, amelyek a mienk-hez hasonló helyzetből és aggoda-lomból fakadtak:

„Bármint mérjen reánk Isten illo-k-zatos végzése, mi tudjuk azt, hogy a mi kötelességünk utja világos: akár a meglévő, kipróbált, intézmé-nyes módokon, akár új, a Lélek által mulatandó újabb módok és eszkö-zök által, de minden erőnk-ből kell arra törekednünk, hogy gyermekein-kei, ifjuságunkat a Krisztus evangé-liomának, a református anyaszent-egyháznak nevelői hatalma és ha-tása alá hajthassuk. Hogy megari-hassuk népünket keresztyénnek és magyarnak. S hogy békés fejlődését mozdíthassuk elő annak az orszá-gnak, amelynek határai közzé és pol-gáraiul az isteni végzés hejjezett bennünket. Nekünk, Krisztus refor-mátus anyaszentegyházainak olyan lelki kincseink vannak, melyeket nem azért bizott reánk az Úr, hogy a földbe ássuk és a véka alá rússuk, hanem hogy nemzedékről nemze-dékre plántáljuk azokat a mennyei arátás és szüret szánára. Imádsá-gaink, énekeink, Bibliánk, keresztyén eszményeink, tudományunk, hitünk és szeretetünk ez a kincs: nem a miénk, át kell adnunk azt növeke-désre. Imádságaival az eget meg-nvítő, énekeivel szívét megterméke-nvítő, Isten igéjével életet megszen-telő, eszményeivel földi életet át-nemesítő, tudományával céljait öntu-datosan munkáló, hitével a bünt le-győző és szeretetével a világ sábeit meggyógyító nemzedéket kell nevel-nünk. Hol? Ha nem a saját iskolá-inkban? Miédenesetre a végsőkig ott! S ha — Isten ne adja — ott többé nem lehetne? Akkor sem sza-bad elvesznie egybnek a falaknál. A léleknek élnie kell és a léleknek a maga világteremtő hatalmával új módokat és eszközöket kell terem-tenie az élet számára, amelynek nö-velése reá bízott.”

Hát mozduljon meg az lélek mi-bennünk is! Szítsuk fel az áldozati lángokat Komáromtól Beregszászig és teremtsük meg a tanítóságra is képesítő lelkészsképző intézetet.

Ott, ahol leghamarabb lehet.

Pálóczi-Czinke István.

„Vannak emberek, akik szeretnének nagy dolgokat cselekedni, de mert szüntele-nül nagy alkalmakat várnak, életük elmúlik anélkül, hogy a legcsekélyebb szeretelmun-kát végezték volna. Feledik, hogy Krisztus figyelmessége mindig apró dolgokban nyilvánult meg. Ilyen apró dolgokból áll az emberi élet. Nagy tettekre ritkán nyílik alkalom.”

Robertson.

A kálvinizmus és a vagyon kérdése

Irló: Zsemlye Lajos.

(Folytatás)

Mig a katolikus egyház a vagyongyűjtést a szerinte magasabb rendű morál alapján állóknak, vagyis a szerzésének nem engedi meg, ezzel a kérdésnek csak fél megoldását adja, addig Kálvin csodálatos éleslátással a tőkeben is Isten dicsőségének eszközét látja meg, a melynek feladata, hogy Istennek feladott céljait szolgálja és csak akkor tölti be hivatását, ha lényegesen azt szolgálja. Tehát a kálvinista ember kötelessége beleállni ebbe a világba és azon a helyen, amelyet Isten kijelölt a számára, testének és lelkének minden erejével küzdeni, hogy Istennek e világgal való célja megvalósuljon. A ref. embernek ezt a hivatását olyan felségesen fejezi ki Kálvin címre: egy kinyújtott kézben égő szív, kövülte e felirással: „Szívemet mint égő áldozatot Uram neked ajánlom fel.” Igen ez a kálvinista élethivatás: Isten szolgálatában töltött áldozatos élet! Itt találjuk meg a világot annak, hogy a történelem folyamán miért tud a kálvinizmus olyan csodálatosan sok nagy jellemet és vezető személyiséget felmutatni, mert úgy tekint az életre, mint a munkára való isteni kötelezettséget. A kálvinizmus ezzel, hogy a munkát ilyen érzelmi magasságról tekintik és benne nem büntetést és kényszerűséget lát, hanem Isten által reánk bízott magasztos kötelességet és kiváltságot, csodálatos mértékben fokozza a munkás-eletet és az ezen teljesítőképeségét. Mert a világ gazdasági irányban való fejlődése is Isten szándéka, a munkának ilyen szempontból való felfogása csodálatosan anyagi meggazdálkodásnak lehetőségét rejti magában.

Innen értjük meg azt, miért emlékedtek ki századok folyamán épen a kálvinista államok s jutottak el a jóléthez, az anyagi virágzásnak olyan bámulatba méltóan magas fokára. Észak-amerikában a hitők miatt kiűzött zarándokok atyák az ósvadonból kitarló munkaszeretetük és mélységes vallásosságuk révén szedi ő kulturális és gazdasági fejlődésnek hívják meg az utját. Anglia világuralmát a kálvinizmusnak köszönheti. Schveicz demokratikus államberendezése és anyagi jóléte a kálvinizmus nélkül el se képzelhető. A kis Hollandia kálvinista voltának köszönheti, hogy fel nem őrödött a legkülömbözőbb hatalmak között. Mert a kálvinista világlátás a munkában isteni kultuszt lát, ezért lett Hollandia Európa egyik leggazdagabb országává, terméketlen földjét kertté varázsolta és borzasztóan kudarcsok, szinte titáni harcok árán mind több és több területet hódít el a tengertől és tesz

kultur területté. Erdély anyagilag és politikailag a leghatalmasabb a kálvinista fejedelmek alatt volt, Bethlen Gábor idejében számottevő politikai hatalom volt Európában.

De jól meg kell jegyezni azt, hogy a kálvinizmus a vagyongyűjtést nem öncélnak tekinti, hanem csak eszköznek magasabb célok elérésére. A tőke feladata, hogy Isten dicsőségét szolgálja. Hogy kálvinista szempontból hogyan kell tekinteni a felhasználni a vagyont, ezt a legtisztábban mutatja Lorántffy Zsuzsanna fejedelmesszony példája, aki férjével, I. Rákóczi Györggyel együtt megteremtője volt a hatalmas Rákóczi vagyonnak és életrajzában azt olvassuk róla, hogy szerénységben, életmódjának egyszerűségében mindenkit felülmúlt, de másfelől hihetetlen bizodalomszussal, semmi költséget nem kimélve megteremtő a debreczeni, kolozsvári, gyulafehérvári és nagyváradai ref. iskolákat, templomokat építet, nyomdákat állított fel, a sárospataki iskolát a korabeli tanügy legmagasabb színvonalára emeli, Comenius Ámos Jánost fényes fizetéssel Sárospatakra hívja. Ő, a legtisztább kálvinista típus, azért gyűjtötte a vagyont, hogy szolgálhasson vele Istennek és másoknak, önmagával szemben a végtelenségig takarékos, hogy annál többet áldozhasson Isten ügyéért. Bethlen Gábor fejedelmi ajándékokat ad külföldi tudósoknak, hogy azokat az erdélyi kálvinista iskolák számára megnyerje, erdélyi ifjakat saját költségén külföldi egyetemekre küld.

Kálvinista szempontból ez az egyetlen lehetséges felhasználási módja a tőkének, mert hiszen annak tulajdonosa Isten, aki azt átmenetileg az egyesekre bizza, de csak azért, hogy sáfárok legyenek és annak feleslegét Isten és embriarsaik javára fordítsák. De az, aki a vagyont magára pazarolja, fényűző életet él és élvezeteket hajhászó, az az Istent rablítja meg és az ő örök tervei ellen fordul, mert elvonja azokat az Isten szolgálatából és a maga önző életének szolgálataiba állítja.

Tehát kálvinista szempontból a leghatározottabban elítélendő a pazarlás és okatlan fényűzés minden faja. A kálvinizmus kiméletlenül hadat üzen azoknak, akik a vagyongyűjtést végcélnak tekintik. A kálvinizmus és a mammonizmus egymásnak teljesen ellentétjei, mert a mammonizmus elvonja ez embert Istentől s szolgává teszi az embert, kiöli a szívéből az Isten és emberek iránti szeretetet. Akik a szívüket a pénztárcájukba bezárva hordják, azok lényegileg a kálvinizmussal megszakítottak bensőleg minden kapcsolatot, még akkor is, hogy a mellüket verve büszkén hivatkoznak kálvinista öntudatukra.

(Folytatjuk)

HIREK

A lelkész és a tanítóképző létesítésének ügye. A szlovenszói ref. egyházunk egyetemes konventje januári gyűlésében egy lelkészképző főiskola és tanítóképző intézet létesítését határozta el és pedig, miután az állam segítségére a majd nem színmagyar ref. egyház nem számíthat, teljesen a maga es hívei erejéből. — abból az áldozatkészségből, amely ha néha-néha el is er nyed, nagy szükség esetén azonban mindenkor kihuzta az egyház és a magvarság ügyét bajaiából. Az előkészítés vézésére minden kerületbe egy bizottságot küldött ki a konvent azzal a joggal, hogy önmagát megfelelően kiegészíthesse. A dunáninneni kerület bizottsága január 15-én ülésezett Komáromban Pataj Károly barsi esperes elnökölete alatt, ahol Gyalócai László esperes sajnálattal vette tudomásul a komáromi e. m. m. sorsokel igényű, de a viszonyokkal jobban számoló tervezetnek elejtését, de a döntésbe megnyugodva, késő szív el ajánlotta fel egyházme gyvére és a maga támogatásait. Leikes hangu felszólalások után elhatározott, hogy mindkét intézet részére a legmészebbmenő gyűjtést fogják megindítani s hogy kívánják a tanítóképző intézetbe más vallásu tanulók felvételét is.

A ruttkai egyház átadása. A ruttkai ref. egyház lélekszáma az elmúlt évek 1918 óta történt tömeges elhagyása folytán annyira megcsappant, hogy az időközben eltávozott lelkészek helyét nem bírták belőteni, mivel annak fizetését nem lehetett volna képesek elhordozni. E nehé helyzetben az egyh felsőbb hatóságok akként intézkedtek, hogy a ruttkai egyházat a barsi egyházme gyében levő és elég közel fekvő zólyomi egyházhoz csatolták át, minek következtében Gyalócai László esperes február 15-én, a Komáromban megtartott biz. ülésen szerencsekívánatok közt adta át az egyházat Pataj Károly barsi esperesnek.

Lapunk olvasóihoz és egyetemes egyházunk nemesszívü közönségéhez!

Február 13-án elhalálozott néhai Fejes István fennölt lelkü püspökünknek 23 éves leánya: Fejes Izabella, ki egy ideig a lipómezei tébolydában, majd onnan ide szállitva a nyitrai közkorház elmebeteg osztályán töltötte és végezte be az élet virágkorának reá nézve sötét, szomorú napjait. Kegyeletes és a szájalmas sorsu leányzó dicső emlékü atyjára is tekintettel szent kötelességet véltem teljesíteni, amidőn arra határoztam el magam, hogy végiltességét illendőbb

külső formában adjuk meg s ne az elhagyatottság szálnalmas módja szerint, festetlen, gyalulatlan négy deszka között, félreeső zug felé árkában helyezük siri nyugalmára, hogy akire a halálnak napja jobb volt a születésnek napjánál: szomorú életének végső mozzanatát emberies részvétünk megnyilatkozásával övezzük. Végtisztességtele f. hó 15-én történt szép részvétellel, alulított gyász és siri beszéde, imádsága és a Magyarsook-ról felulazott, minden szép es nemes ügy iránt igazi kálvinista buzgóságot és készséget tanusító érekkar meghatóan elzengelt gyászdalai mellett. Megfogyatkozott erőnktől ami kitelhelett: meghoztuk rá áldozatunkat saját szűk körünkben is, de ez miután nem fedezte a temetési költségeket: ezután fordulok lapunk olvasói és egyetemes egyházunk áldozatrakész és képes közönségéhez, hogy tekintsék mindnyájunk halottjának Fejes Izabellát és temetési költségeihez járuljanak kegyeletes adományokkal, az erre szánt összeget eljuttatván egyházi gondnokságunkhoz. A netalán fennmaradó összeget lelkészi özvegy-árva nyugdíjintézetünkhöz fogjuk beszolgáltatni.

Nyítrán, 1924 január 16.

Sedivy László
ref. lelkész.

Kérelem

a jóakaratu emberekhez!

Az eszkárosi református egyház (kassai nagymegye, kassai járás u. p. Čaňa) jelenlegi temploma az 1791. esztendőben az akkori földes urak családi adakozásából épült fel s 133 esztendeje áll azon nemes cél szolgálátában, melyre felavattatott; e hosszú idő templomunkat kivénitelle, elrongálta, úgy hogy ma már teljesen újból kell felépítenünk s e célra valamilyen módon az építési összeget elő kell teremnünk.

Régi földesuri családaink tőlünk elszármaztak, kik egyházunknak mintegy 100 esztendőn keresztül nemes szívű fentartói, gondviselői voltak és a mai nehéz időben 15 olyan kisgazda és zsellér adófizetőből áll e 90 lélekzámot tevő gyülekezet, kik csak a legnagyobb erőf. sziltséssel tudják az évi fentartási és háztartási terheket előteremteni. annál kevésbé képesek önerejükkel templomukat felépíteni. Pedig, hogy e veghelyen el ne némuljon az ajkakon a zsolttár s el ne veszítsünk 90 lelket, kik 382 másnyelvű és más vallású nép között, mint őslakos él; ez minden jóakaratu s vallását szerető kálvinista embernek testvéri szeretetből folyó kötelessége és érdeke, hogy a veszedelemben forgó testvér megsegítésére siessen.

Vegyetek fel a mi nagy gondunkat keresztyén testvéreim, szeretett, ked-

ves lelkészársaim! Siessetek a mi megmentésünkre s adakozzatok jó kedvvel a templomát megépíttetni óhajító eszkárosi kicsiny gyülekezet részére.

Adományaitokat küldjétek a „Református Egyház és Iskola” kiadóhivatalának, Lucenec—Losenec, ahonnan a mi gondnoki hivatalunk a gyűjtött összeget kézhez veszi s a kegyes adakozók neveit hivatalos lapunkban ki fogja mutatni.

Isten áldását kérve minden jóakaratu keresztyén embertársunkra, atyafiú szereffel maradtunk.

Eszkáros 1924. évi január hó 15-én
Rácz Kálmán Fekete Miklós
ref. lelkész. főgondnok.

Az eszkárosi nemes gyülekezet kérését meleg szeretettel ajánljuk lehetősebb gyülekezeteink és egyháztagjaink figyelmébe. Vegyük komolyan fontolóra a bibliai intést: *Egy-más terhét hordozzátok s úgy töltsétek be az Ur törvényét!*

HIVATALOS RÉSZ.

Körlevél

a barsi reform. e. m. minden gyülekezetéhez.

Kedves testvéreim!

Legelőször is a köszönetnek, a hálas elismerésnek kifejezését fogadjátok! Azt sem tudom, melyitek a 47 közül? Az-e, ki köszönetet szavaz az esperesnek a tanítóképzőintézet érdekében megindított mozgalomért? Az-e, kinek leroskadt templomát építenis kell s mégis egy-egy gyűlés keretében, pillanat alatt összeszedi az átlag 5 koronát? Az-e, amelyik a maga 2 filiájával lelkes buzgósággal ajánlja meg az egyszersmindenkori s az évi hozzájárulást? De fogadjátok mindnyájan tes.véreim; még az a néhány is, kik vonakodtak, kétségkedtek: jól tudom én, hogy érnei kell mindennek s azok is meghozták volna bizonyonnyal a maguk áldozataikat!

Most már más alakot, más fordulatot vett az eszme. Egyetemes konventünk vette kezébe az ügyet, kimondotta egy lelkész és egy tanítóképző intézet felállítását. Nem kényszerítve, nem kivétel utján kívánja megvalósítani e nemes célt, hanem önkéntes, egyszersmindenkori ajánlás utján. Kevesebb kívánatlik tehát tőlünk, mint amennyit — kicsiségünk miatt — mi terveztünk! Adjuk meg azt a kevesebbet, az egyszersmindenkori hozzájárulást abban a mértékben, amint mi kívántuk lélekszám után állagban az 5 koronát, a gazdagabb többet a szegény kevesebbet adva, hadd jöjjön ki az a 100000 korona, amelyel eg. házmegyénk részéről tervbevettünk. Theológia és tanítóképző 2 intézmény! Mindkettő égetően sür-

gős és fontos, ha élni s magyarok maradni akarunk!! S ha többi testvéreink is hasonló mértékben ajánlanak és adakoznak, az eszme teset ölt s rövid idő alatt két magaslatos intézmény fogja hirdetni kálvinista magyar egyházunk életképességét, buzgóságát.

A központi felhívás rövid idő alatt meg fog érkezni minden gyülekezetünkhöz, addig is azonban székesnek éreztem megköszönni jóindulatokat s körvonalazni az áldozat mértékét, buzdítván, lelkesítvén beneteiket, hogy a továbbiakban is meg ne restüljünk, hanem növekedjünk abban, aki fő, az Ur Jézus Krisztusban! S a jócselekedetekben, melyekkel hitünket ékesítsük és mutassuk meg!

Ismételt köszönettel és testvéri szeretettel a jó Isten áldó kegyelmébe ajánlva mindnyájukat

szerető hittestvéretek

Alsószecse, 1924 január 17-én

Patay Károly
esperes.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat.

A gömögimihályfalvi ref. leányegyház kántortanítói állására pályázatot hirdet.

Javadalom: 1. Minden urvacsorával élő személy fizet 20 liter buzát s ugyanannyi zabot. Ha ezen kulcs szerint a bejövendő buzafizetés a 16. azaz tizenhat köblöt meg nem ütne, azt az egyház pótolja ki, 2. szántó-föld 6 kat. hold, 3 rét 4 h ^{1/100}. Munkáztatás a tanító terhe 4. A beiratkozott növendékektől a 1 csirke és 20 tojás. 5. Stola, temetésnél, esketésnél. 6. Tüzifa 28 négyzelméter, melyből az iskola is fűtendő. 7. A lakhely mellett s vele szemben fekvő kertek s temető használata. 8. Az állami adót az egyház fizeti.

Kötelesség: Mindazon iskolai és egyházi szolgálatok pontos teljesítése, melyek az egyházban e tekintetben fennálló gyakorlat es szabályok szerint a g-mihályfalusi társegyház tanítójának kötelességét képezik.

Tanítási nyelv magyar. Allamsegélyért az egyház azonnal folyamodik. Pályázhatnak nosztrifikációs vizsgával s oklevéllel bíró ref. vallású tanítók s tanítónők.

Pályázatok a felsővályi ref. lelkészi hivatal címére up. Füge. Gömör küldendők febr. 20-ig. Az állás választás után azonnal elfoglalandó.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

••• KASSA, DÁRDA-UTCA 4. •••
Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	60 korona
Fel évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Pelekey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon,
Madách-u. 19. nová a kéziratok előfizetések,
hírtetések és az esetleges reklamációk kül,
dendők. : : Megjelenik minden vasármar-

Visszatartott segélyeink ügye

Azzal a hírrel kapcsolatban, amely lapunk mai számában az 1919-20-as évekre járó és eddig érhetetlenül visszatartott államsegélyeink ügyének kedvezőtlen elintézéséről számol be, mi is szükségesnek tartjuk ennek az ügynek újabb felszínrehozatalát.

Előrebocsáljuk azonban azt, hogy nem vagyunk hívei a szentimentális ellágyulásoknak és üres lamentációknak, mi a *jog és törvény álláspontjára* helyezkedve követeljük ennek az ügynek definitív elrendezését.

Hogy ezek a visszatartott államsegélyek hány lelkészcsaládnak okoztak anyagi nehézséget, arról már annakidején többször megemlékezünk. Most egyelőre csíftuk el az aggodalmainkat, némissuk el a mindennapi élet reánkutyosodó gondjait s igyekezzünk teljes higgadtással és komolysággal hozzájárulni ehhez a kérdéshez.

Mindenekelőtt szegjük le azt a fényt, hogy ezeknek a visszatartott államsegélyeknek folyósítása tekintetében már egy csomó biztatást és ígéreteket kaptunk az illetékes szakreferensektől, vagy a minisztériumoktól. *Ködbe foszló ígérek* voltak ugyan ezek, de mégis halvány reménységet nyújtottak a kedvező elintézésre és bizonyos mértékben *honorálás* jelentették jogos igényeinknek.

Meri hogy ez az igényünk félre-magyarázhatatlannul jogos, azt talán a minisztérium sem vonhatja kétségbe.

A közelmúltban sok esetben hivatunk hivatkozást azon törvényekre, amelyekben egyházunknak az államhoz való viszonya szabályozást nyert. Így pl. a legutóbb tartott zsinatunk alkalmából az 1791-26. t. c. 4ta cikk történeti hivatkozás, amely az utalkodó legfőbb felügyeleti jogát ictálja törvénybe s amelynek alapján a cseh-szlovák kormány élt is ezzel a legfőbb felügyeleti és ellenőrzési-joggal és elküldte a maga képviselőjét a zsinatra.

Ha tehát jogi tekintetben a magyar törvények még most is kötelező erővel bírnak, akkor feltétlenül erővényben van most is az 1898. 14. t. c. 21. §-a is, amely világosan kimondja s egyszersmint biztosítja a vallásfelekezeteket afelől: hogy a törvény célja kizárólag a lelkesítő fizetések kiegészítése lévén, miert is a részükre kiutalt államsegélyek összege az állami költségvetésben különböző címen és rovatok alatt felvett minmindennemű egyházi és iskolai segélyeket érintetlenül hagyja.

Mi másit jelent ez, ha nem azt, hogy az állam a lelkesítő fizetések korszerű rendezését a fizetési-egészítések alapján méltányosnak és szükségesnek tartja és függetleníti az egyházak és iskolák részére folyósított illetményektől.

A *suum cuique* elvénél fogva a ma is érvényben lévő törvények alapján tehát jogosan követelhetjük ezeken az illetményeknek kiutalását, annyival is inkább, mert ezek az összegek az állami költségvetésbe annak idején fel voltak véve, tehát jogosságuk minden vitán felül áll.

A hivatkozott törvény a törvényesen bevett vallásfelekezetekről szól s miután ezeket az összegeket az összes többi felekezetek lelkesítői megkapták az egyenlő elbírálás elvénél fogva senkik elő a jogos igénytől megfosztani nem lehet.

Alapos a meggyőződésünk, hogy az a kormányzat, amely súlyt helyez a konszolidáció letételein k megteremtésére, végül nem zárkozhatik el ennek a törvényben gyökerező jogos igénynek kielégítése elől.

A hollandi református egyház XIX. századbéli reformációja.

Hollandiában a nagy vagy állami egyházban még sokan megmaradtak az igazi hit mellett. Különösen a falukban. De az egyház legnagyobb része nyiltan megtagadta a Szent

^{*)} Személyen Galambos Zoltán vallástörténésznek „A hollandiai reformátusok egyházi élete” c. nemrég megjelent s a holland-magyar református egyház belső kapcsolatának elmélyítését szolgáló munkájából. Az érdekes mű mellátására még visszatérünk.

tanításait s nem is akart hallani Jézus Krisztusról. A hitetlenség már annyira meggyöngítette az egész egyházat, hogy az anyagilag és szellemileg a tönk szélére jutott. Hiába kerék vezetői tel a megmaradt hívek, hiába hirdették mindenül, hogy csak egy kivételút van a végromlás elől, t. i. az, hogy visszatérnek a teljes Szentírás tanításaihoz es aszerint is élnek, mind az kiáltó szó maradt a pusztában. Közben kialakulnak az egyes irányok, melyek egymást hevesen támadják s meg inkább szétforgácsolták az egyházat még összetartó erőket.

Az állam-egyház lehetetlen helyzetét látva, a király tanácsadói és a hitetlen egyházi vezetők rávették a királyt arra, hogy adjon ki egy *kiáltó rendeletet* még pedig azzal a céllal, hogy az — ha kell, erőszak útján is — meszakadályozza a nagy állami egyház szétesését. Ez a rendelet (Reglement) meg is jelent 1816-ban.

A rendelet eltart az egyház eddigi törvényes szokásaitól s így a Biblia tanításaitól is. A világi jogtudomány készítette azt és igen sok tekintetben ellért a református szellemtől. Az egyes egyházakat s így az önálló presbitériumokat is megosztotta a Bibliában olyan világosan megadott jogaitól és olyan nagy hatáskört biztosított egyes — ujonhan felállított — egyházi testületnek és a zsinatnak, hogy ez ellen feltétlenül tiltakoznia kellett annak, aki inkább ohajt Istennek engedelmesskedni, mint az embereknek. A király ezen önénves rendelete nagy elkeseredést váltott ki a megmaradt igazi reformátusok körében. Többfelé tiltakoztak egyházi szervezetük megváltoztatása ellen. S mivel ez a személyes hitéletüket is érintette, így kijelentették, hogy lelkiismeretük szavára hallgatva és Isten iránti felelősségük teljes tudatiba nem engedelmesskedhetnek az erőszakkal rájuk kényszerített rendelkezéseknek.

Erre persze elnyomatás következett. Az egyházi felsőbbség színterében látszott a világgal az igazi reformátusok üldözésében. A féktelen dühtől vezetett hitetlen egyházi felsőbbség majdnem a jezsui-

ták ördögi eszközeivel igyekezett őket eltéríteni az Isten által megadott utakról

Szinte a magyar reformátusok üldözletésére emlékeztetnek a következő események. Az igazi reformátusok rejtve, félreeső helyeken gyűltek össze istentiszteleteikre. Erre elrendelték, hogy nem szabad hétnél több embernek egy helyen összejönni. (Persze csak az igazi reformátusokat sújtotta ez az embertelen parancs.) Ekkor csónakokon mentek ki a tengerre, ahol nagyobb hajókon tartották meg istentiszteleteiket. Oly kegyetlen volt az üldözés, hogy nagyon sokan kénytelenek voltak hitük miatt kivándorolni Afrikába és Amerikába.

1834-ben végre szakadásra került a sor. Miután a hívő papokat megfosztották lelkészi jellegüktől és sokat kizártak — hitük miatt — az egyházból, ettől az évtől kezdve szervezkedni kezdték az igazi reformátusok és megalapították az u. n. református-keresztyén egyházat. S bár az ő adójukból is fizették az állami egyház papjait és iskoláit, ez a nagyrészt igen szegény nép, mégis jobban gondoskodott saját hű papjairól és minta-iskoláka: tartott fenn önkéntes adakozásból. Ekkor alapították a *Lampeni* híres *theológiai főiskolát*, mely egészen a kálvinista egyetem felállításáig egyike volt a világ legjobb és legmagasabb színvonalon álló református-tudományos központoknak. Tanárai még ma is világszerte iamerték hívőtudományuk miatt.

Ha csak a maguk erejére támaszkodtak volna, akkor nem bírták volna meg ezt a nagy áldozatot. De ők a magasságos Isten nagy nevébe, az Ő kegyelmébe vetették hitüket és reménységüket. Ezért voltak olyan hűvek a tiszta kálvinizmushoz.

A hollandiai XIX. századbéli reformáció másik fontos évszáma 1866.

Ugyanis a hívők, az igazi reformátusok egy része még bent maradt az állami egyházban. A számuk idővel meg is szaporodott. De a ryolcvanas évek körül őket is nagyon nyugtalanították az egyházi felsőbbség részéről. Az állami hatalom itt már nem avalkozott bele az egyház dolgaiba. Annál inkább voltak ők szálla a hitetlen és a félhitű egyházi vezetőség szemében. A királyi rendelet még ma is érvényes. De 1886 előtt különösen az igazi reformátusokkal akarták azt betartatni. Közben több helyen is bibliellenes tettekre akarták kényszeríteni a papokat, meg a presbytereket is; s midőn ezek hivatkoztak az egyháznak még jogerős egyházi törvényeire (a dortrechtli kánonok), egyszerűen megfosztották őket hivataluktól. Több mellékkörülmény következtében is megindult a hitetlen egy-

házból való kiválás. De csak azután, midőn a vezetőség több lelkészt és presbitert és nagyon sok egyháztagot egyszerűen kitiltott az egyházból.*) Ezek külön szervezkedtek s egyházukai a „szenvedő,” az „üldözött” egyháznak nevezték.

Ez a két igazi református egyházcsoport néhány év muiva egyesült. Az egybeolvadás nagyon nehéz munkáját — emberileg — a Kálvin utáni legnagyobb két református tudósnak, *dr. Kuyperek* és *dr. Bavincknak* kell betudni. Az egyház neve azóta „*németalföldi* (Hollandia) *református egyházak*.” Röviden csak reformátusoknak (*Gereformeerden*) szokták őket nevezni. Magyarországon, hogy megkülönböztessük őket a hollandiai állami egyháztól: *szigorú, vagy igaz reformátusoknak* szoktuk őket mondani.

Noc-kálvinistáknak is mondják őket. Bár ez a név csak annyiból fogadható el, hogy ők a régi, az igazi református (kálvinista) keresztvétség fundamentumain állanak. Csak annyiban „új”-reformátusok ők, amennyiben a Szentírás igazságait jobban átkulatták és le is vezették, mint azt eredetileg Kálvin János tette.

Ez az egyház egyike a *leginkább* és a *legtisztábban református egyházaknak*. Mindenben egyedül Istennek engedelmeskednek. Vagyis a Biblia tanításai szerint rendezték be egyházukat (amint az az állami egyházban is így volt eredetileg és a magyar ref. egyházban is a reformáció után). Tartják meg az istentiszteleteiket, szabályozzák az egyháztagok egyházi és társadalmi életét. Egvedüli zsinórmértékük a teljes Szentírás És az igazi, mély hitet, a biblikusan megszervezett egyházakat és a szent Igének tiszta s helyes prédikálását csak kevés külföldi egyházban találhatjuk meg olyan mértékben, mint Hollandiában.

Nekünk, magyar református keresztyéneknek, nem lehet és nem is szabad most máshová menni tanácsért, másoknál keresni erőt, jó példát, mint azoknál az egyházaknál, amelyek még ma is igazi kálvinisták. Ezért kell mintául vennünk a skót (angol) az amerikai és a holland „szabad” vagy „szigorú” reformátusok életét, tanításait, továbbá a Müller es Lange professzorok által megindított németországi szabad-reformátusirányt, ezen-

*) Téves az a felfogás, mintha *dr. Kuyperek* Abraham műve lett volna az 1886-iki kiválás. A hívő, az igaz reformátusok önként hagyták ott az egyházat, miután látták, hogy abban nem élhetnek Isten parancsolatai szerint. Bár *Kuyperek* már akkor is a vezetők között volt, de az ő nagy tudása, univerzális képzettsége és vezetői talentuma csak kb. tíz évvel ezután lünt fel ugy Hollandiában, mint a külföldön is.

kivül azokat az amerikai és afrikai (Búrok földje) egyházakat, melyeket Istennek Lelke megmentett az elszintelenedéstől s azt a kevés svejci reformátust, akik még ma is Kálvin nyomdokain haladva: az Ur akarata szerint szolgálják a Szentháromság egy igaz Istent.

Hozzászólás a »Paptanító rendszer« című cikkhez.*)

Nagy hibánk nekünk kálvinista papoknak, hogy az egyházmegyei értekezleteken, vagy közgyűléseken elhangzott nemes célzatu felolvasásokat, indítványokat nem hányjuk veljük meg magunk között.

A fényes program, ha összegyűjt is bennünket egyházi gyűléseinkre, a mi lelkészertekezteink leg-többnyire csak *premiére-szerűek* lesznek, amelyek végeztével gratulálunk a szereplőknek, de valami ritkán van gyakorlati jelentősége összejeveleinknek. Még jó, ha a nyomtatott jegyzőkönyvekből újra elolvassuk az elhangzott beszédeket, indítványokat.

Egyházi lapunk cikkei talán még mostohább bánásmódban részesülnek. Tetszik, vagy nem tetszik a felvelelt eszme, napirendre térünk fellette. Vagy látva az író nevét: Názáretből jöhet-e jó? — sokan fordítanak egy lapot és még csak kíváncsiságból se olvassák el.

En *Holló Géza* lelkészársam cikksorozatával sok tekintetben nem értek egyet, sőt egyes tulbuzgóságól eredő javaslatait az állami törvényekkel szemben kivihetetlennek tartom, de mivel egyházunknak buzgó szerelme vezette cikkének megírására, nehogy a fürdővízzel a gyermek is kiöntődjék; hozzá kívánok szólni a „Paptanító rendszer” c. cikkéhez

Tagadhatatlan történelmi tény, hogy reánk, magyarokra nézve szerencsétlen világfordulat igen sok felekezeti tanítónak megtevesztelt és a hitükben gyengéknek jó alkalmul szolgált, hogy az egyházas érülettel ellenkezők táborában nevet szerezzenek maguknak, vezérszerephez jussanak.

Mélységes keserőséggel olvastuk a *Magyar Tanító* első évfolyamában *Akúcs Béla, Molnár János* felekezeti tanítóknak a vallásoktatás és a történelmi vallások ellen való durva és csekély képzettségre való kirohanásait. De viszont igen jól esett, hogy a tanító karból sokkal többen fogtak tollat a vallások ne-

*) A cikkíró ebben a közleményében a lapunkban *Holló Géza* által felvelelt eszme: a *Paptanító rendszer* ellen hozza fel érvet: vételeit, csoportosítja érveit. A kérdésnek minden oldalról való megvilágítása és tisztázása szükségessé teszi azt, hogy a más állásponton levők felfogását is megismerjük.

velés érdekében, úgy, hogy már a második évfolyamtól kezdve a vallásellenesek kénytelenek voltak feladni a harcot.

Az első évfolyam teljeshatalmu felelősszerkesztője Jézo Márton komáromi állami tanfelügyelő volt. A második évfolyamnál már ő és vele a vallásellenes munkatársak visszavonulnak és az új szerkesztőségben ott volt Goszlonyi Nándor bencés főgimn. tanár neve; majd az ő kiutasítása óta a munkatársak között állandóan szerepel dr. Bognár Cecília bencés tanár igazán elismerésre méltó tudós cikkeivel.

Ezeket csak azért említem fel, hogy Holló Géza lelkészársam ne vegye túlságosan zokon és ne mérlegelje értékén felül, hogy a formadalmi hangulat után a szemét felszínre került egyházi életünkben.

Fájdalmasan tapasztaljuk mindannyian, nemcsak mi lelkészek, de a tanítató szülők is, hogy felekezeti iskoláinkban a valláserkölcsös nevelés, a hitbuzgó tanítás igen messze van régi felekezeti iskoláink eredményétől. Mégse vagyok hajlandó állalánosságban aláírni H. G. azon kijelentését, hogy: „A hittan tanítása szempontjából a felekezeti iskolák rosszabb helyzetet tüntetnek fel, mint az állami iskolák,” ahol t. i. a lelkész tanítja heti 5 órán át a hittant.

—Elfoglaltságból se legyünk igaztalanok. El kell ismernünk, hogy felekezeti tanítóink rettenetes nehéz helyzetbe jutottak az államfordulattal. Megélhetésük, sőt családi otthonuk kockára került. Az egyházi hatóság tehetetlenné lett a tanítók védelmét illetően; lehetne csodálni, hogy a hitükben gyenge tanítók megúván a bizonytalanságot, nem bírván a tojástáncot, egészen az állami tanfelügyelők rendeleteit követték az állami kiadási könyveknek, állami tanterv szerint való tanításában.

Saját hibánkat, mulasztásunkat ne tákarjuk el más bűnének emlegetésével. Ugy emlékezem, hogy volt kormányrendelet, mely megengedte, hogy régi tankönyveinket kihagyásokkal cenzurázással használhatjuk felekezeti iskoláinkban. Tettünk-e valamit? Fel lett-e terjesztve, belettemült-e a dunáninneni ref. egyházkerületből egyetlen olvasókönyv, hogy megmentsük a további tanításunkat? Ha felét el kellett volna hagyni régi kitűnő tankönyveinknek, akkor is többet értek volna a Lengyel-Bucsecs-féle olvasókönyveknek.

Az állami kisiskolai törvény elrendeli az elemi iskoláknak 8 osztályuakká való fejlesztését. Komárom megyében az állami tanfelügyelő a múlt év tavaszán kijelölt valami 12 iskolát, köztük ha jól emlékszem 4 református felekezeti, ahol a hetedik osztályt már a folyó tanévben be kellett vezetni.

Magát a kisiskolai törvényt nem volt alkalmam sehol nyomtatásban olvashatni. Egyházi hatóságainktól idevonatközölgés semmi utasítást nem kaptunk. Ezen fontos ügyben csak annyit történt, hogy Czinke püspök úr adott ki egy 33 lapos *Ker. Egyház történetét*, melynek előszavában jelzi, hogy ez a hetedik osztályban tanítható.

Aug. 27-iki kelettel jött iskolánkhöz egy tanfelügyelői körlevél, melyben elrendeli a hetedik osztálynak mindenütt kötelező bevezetését és az általa 8 osztályu beosztásra nyomtatásban kiadott (25 Kő) tanterv szerint való tanítást.

Mivel iskolánk az utóbbi években már túlnépesnek volt minősítve, utána jártam a dolognak és így tudtam meg, hogy a kisiskolai törvény csak 1926/7 tanévtől teszi kötelezővé a 7-ik osztály bevezetését ott, ahol a tanulók száma és a tantermek térmértéke előbb nem engedi meg a bevezetést.

Persze, hogy lett kavargás, mert a tanítók összeszoritva a gyermekeket úgy osztották be őket, hogy legyen hely a hetedik osztálynak. Majd mentek a mulasztási kimutatások és jöttek a 30-, 60-, 90-Kő-s büntetési kirovások. A presbiterium arra az állápontra helyezkedett, hogy tekintettel építkezésekből származott telemes adóságarára, az iskola kibővítésénél el törvényadta jogával.

Tulajdonképen nem az iskolai eredmény a fontos a jelen körülmények között, hanem az állami és felekezeti hatalom mérkőzéséből származó felülkerekedés. A tanítók csak sajnálják, kikkel az államsegélyt beszűntethető hatalom kénye-kedve szerint rendelkezik.

Holló Géza kartársam úgy reméli felekezeti iskoláinkban a vallásos nevelést és tanítást eredményesebbé tenni, ha kötelezővé tesszük, hogy papnövendékeink az első lelkészi alapvizsga után a tanítói oklevelet is megszerezzék. Ha már lesz elegendő tanítói oklevéllel is rendelkező fiatal papjelöltünk, akkor ki kell mondanunk, hogy a jövőben megüresedő tanítói állások tanítói oklevéllel bíró papokkal töltendőek, csak ha ilyenek nem pályáznak, akkor jöhetnek választás alá a csupán tanítói oklevéllel bíró egyének.

Hogy a papnövendékek tanítói oklevelet is szerezzenek, ez nekünk a dunántúli egyházkerülethez tartozottnak nem új dolog. Az 1881. június 12-iki egyházkerületi közgyűlés 114-ik pontja kimondotta, hogy „a teológus növendékek tankövesítő oklevelet tartoznak ezentúl szerezni.” Tíz évig meg is szereztük mindannyian, ekkor a pápai református felekezeti tanítóképző be lett

szüntetve, az egyházkerület 1891. szept. közgyűlésének 87-ik pontjában úgy határozott, hogy „a tanítói oklevél megszerzésére csak azok kötelezettek, kik lelkész tanítói álláson működnek.

A mi tanítói oklevelünknek gyakorlati értéke csak oda zsugorodott, hogy ha akadnak a tanító urak, vagy tanfelügyelők között moderneskedők, akik szívesen lovagoltak azon, hogy a lelkész nem szakember az elemi iskolában, akkor összehasonlítás céljából felajánlottuk tanítói oklevelünkre!

Nagyon téved rólló Geza kollégám abban is, ha azt gondolja, hogyha tanítói állásaink tanítói oklevéllel bíróakkal töltenének be, akkor minden ugyan lenne, amint mi szeretnénk, mi a miénk Észrevettük, hogy a cseh-zlovák köztársaságban gondosan áttanulmányozták a magyar törvényeket és ellenünk minden alkalommal a magyar törvények paragrafusaira hivatkoznak.

Az 1907: XXVII. t. c. a nem állami elemi népiskolák ingviszonyairól és a községi és hitfekezeti néptanítók járandóságairól rendelkezik.

Ennek 3-ik §-a kimondja, hogy „A jelen törvény életbeléptétől kezdve minden községi és hitfekezeti rendes tanító, aki a megkívánt törvényes képesítéssel bír és a törvény feltételeinek megfelel, az itt megszabott korpóllék élvezetében lép.”

9. §-ában ez van: „Bármilyen elemi népiskolákban, önálló tanítói teendőik ellátására csak rendes tanítói állások rendszeresíthetők és a tanítói állások csak érvényes tanítói oklevéllel bíró egyénekkal tölthetők be.

13. §-ból: „Ha a hitfekezeti iskolafenntartók az előző szakaszban megállapított határidő alatt nem biztosítanak tanítóik legkisebb fizetését és korpóllékát, de iskoláikat mindamellett fenntartani kívánják az iskolafenntartó hitfekezeti terhére biztosítottak tekintik. Ha pedig a tanítói fizetés behajthatatlan és az iskolafenntartó e körülmény megállapítása után még sem veszi igénybe az államsegélyt, az iskolafenntartó abban a községben elveszti iskolafenntartási jogát.”

Végül a 17. §-a, amely az iskola jellegére és az állami segélyre való tehinlet nélkül minden iskolának és tanítónak kötelességévé teszi a nemzeti öntudat ápolását, valamint a vallás-erkölcsös gondolkodás kifejlesztését és megerősítését

Fájdalom, a jelenlegi állami tanfelügyelők nem struccok, hogy homokba dugva fejüket se előre, se hátra ne tekintgetnének!

(Vége köv.)

Kamocsa

Boross Kálmán.

Tájékoztató

Több lelkész társ fordult hozzám újabb azon tudakozással, hogy miként áll az 1919—1920. évről viszatartott illetményeink ügye, melynek érvényesítésére és rendezésére dr. Lelley Jenő nyitrai ügyvéd és nemzetgyűlési képviselő kéretelt fel. Információja szerint az történt ez ideig, hogy a múlt tavaszi ülészek alatt a miniszterrel tárgyalt s azon ígéretet nyerte, hogy a prágai iskola és művelődési miniszteri szakosztályt utasítani fogja, hogy ezen ügyben neki részletes jelentést és javaslatot készítsen, amiről majd az őszi ülészek alatt tájékoztatni fogja a képviselő urat, aki egyébként az ügyosztályban is érdeklődött az ügy állásáról. Huzamos hallgatás és varakoztatás után végre olyan választ nyert, hogy a *hűségi fogadalmak késedelmes leétele miatt az illetmények kiszolgáltatására való igényeinket nem ismerik el és nem honorálják.*

Hogy ez a kvalifikálhatatlan ürügy mennyire nélkülöz minden politikai, erkölcsi és jogi alapot, arra már több ízben napnál világosabban rámutattunk, nemcsak az illetőtörvényeknek félre magyarázást nem tűrő pontozataival, de azzal is, hogy akkor miképp egyeztethető össze ezen ürüggyel az a tény, hogy a családi pótlékok a kérdéses években pontosan kifizettek, az 1921 juntus havában történt fogadalomtétel előtti január 1-ig a kongrua és korpóllék, 1920 okt. 1-ig pedig a szükségsegély viszszaemelőleg szintén kifizettek. Ráműtattunk arra tényre is, hogy p. o. Nyitra város közigazgatási tisztviselői 1922 április 23-án tettek fogadalmat, de a javadalmukat pótló államsegélyt előzőleg is minden megszakítás nélkül élvezték.

Ha tehát olyan fix időpont az a fogadalomtételi nap, melyre egyidejűleg válik esedékessé, illetve vehette kezdetét az igények kielégítése, mely e-ekben se egyik se másik létele vagy részlete az államsegélynek meg nem illethetett s ha mégis kiszolgáltatta bizonyos részében megelőző időre, ezzel önmaga dezavválta már a teljes igény honorálásának neki-szegezett ürüggyel, lörvényes alapot nem találhalva a megtagadásra.

Sajnos, hogy laozottságunk s még inkább anyagi képtelenségünk és a nagy távolság miatt nem tehetjük azt, hogy panaszunkat testületileg vigyük az államfő elé, amint azt már több testület eredményesen tette, de agyonhallgatni mégse engedhetjük ezt a kérdést, annyival inkább nem, mert a kárpátjai egyházkerület lelkészei már megkapták viszatartott illetményeiket.

Lelley képviselő ur, aki a legfelsőbb közigazgatási bíróságnál egy r. kath. plebános analog ügyében az államot elmarasztaló ítéletet eszközölte ki, amit azonban maga az állam nem respektál, most a febr. 7 és 8-ára hirdetett Ótátrafüredi pártiszövevényi gyűlés alkalmából a népszövevényhez terjesztendő memorandumba foglalja a mi sérelmeinket is Nekünk nincs szögyenleni valónk, ha a külföld tudomást vesz a velünk tanusított bánásmódról!

Nyitra, 1924 febr. 4.

Sedivy László
ref. lelkész.

HIREK

Doktorráavatás Szük Gyula uza-panyiti lelkész társunk szép reményekre jogosított fia: *Szük Szilárd*, e hét folyamán Budapeszten az államtudományokból doktorrá avattatott.

Helyreigazítás. Lapunk január 27-iki számában Fejes Izabellára vonatkozó felhívásomra Réz László kartársam a küldött adományával kapcsolatban azon észrevételét közölte velem, miszerint a szóban forgott személy életkorára vonatkozó adat — melyet én csak a kórház halotti jelentéséből vettem át — nem helyes. Miután számosan lehetnek olyanok, akik b. e. Fejes püspökünk családját közelebről ismerték, nehogy kétségben legyenek a személyazonosságára nézve: utána jártam a dolognak s a kórház irattárában elfekvő iratokból tényleg kiderült a való, mely szerint 1888-ban, amidőn a lipótmezei tébolydába felvételt a boldogult, akkor volt ő 23 éves s ezen felvételi lap adatait tüntette fel most is — tévesen — a halózásról nekem megküldött jelentés, melynek ezen helyreigazítását szükségesnek látom azért közölni, nehogy azt higyük egyesek, hogy valami misztifikációról van szó. Az eltemetett halott, aki e szerint 59 évet élt, tényleg és kétség-telenül Fejes István leánya volt.

Nyitra, 1924 febr. 4.

Sedivy László
ref. lelkész.

Adomány. Lakatos Károly komáromi igazgató-tanító az eszkárosi gyülekezet templomépítési céljaira 20 K-t küldött. A jókedvű adakozó példája szolgáljon buzdításul másoknak is.

IRODALOM.

„Neue Wege“ *Blätter für religiöse Arbeit* Zürich. A keresztyén irodalomban olv értékes szerepet betöltő németnyelvű folyóirat, melyet dr. L. Ragaz zürichi lelkész szerkeszt ezzel az évvel 18-ik évfolyamát kezdte meg. Első száma ebben az évben R. Lejeune arboni lelkész bevezető cikke után „Helyzetünk es a biblia“ címen hoz egy hosszabb tanulmányt S. Dieterle tollából. Az ifjusági problémákkal foglalkozó cikkek mellett kiemelendő még „A világhelyzethez“ c. komoly tanulmány, valamint Gombos Ferenc volt losonci református lelkésznek figyelemreméltó cikke „A nemzeti vallások renaissance-a Keleteurópában.“ A folyóirat ezenkívül értékes könyvszemlélt nyújt az olvasóközönségnek. A „Neue Wege“ külföldön egyike a legtekintélyesebb folyóiratnak, melyek a szociális keresztyénység irányában dolgoznak.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

KIADÓHIVATALI ÜZENET

B. F. N—a. A küldött összegel (30 cK) a folyó év első felére elkönyveltük.

Pályázat

A tisztaágteleki református egyház organista kántor-tanítói állásra. Javadalom: 1 Lakás (2. szoba, előszoba, konyha, speiz, istálló, kamara, sertés-ól) 671 négyszögöl kért, 9 kat. hold szántóföld haszonélvezete. 3 öl kemény tűzifa szállítással. 5 köböl l-ső osztályu buza. Késszpenz 1500 Kor. Stóla. Megfelelő államsegély. Megfelelő tanerő ajánkozása esetén a presbiterium újabb fizetésemelésről is hajlandó tárgyalni. Kötelesség: A ref. iskolaköteles gyermekek tanítása. Orgonázás, éneklés, kórus szervezése, vezetése. Lelkész szükség esetén és az urvacsora osztások után való helyettesítése. Cszl. állampolgár, aki fogadalmat tett vagy tehet, esetleg női tanítók is kérvényüket Tisztaágtelek, u. p. Velikajadobron, Podkarp. Russ. ref. lelkészi hivatalhoz küldhelik. Személyes megjelenés nagyon előnyös. Pályázati határidő márc. 15.

Tisztaágtelek, 1924 febr. 15.

Györke Endre
ref. lelkész.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	60 korona
Fel évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc - Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. Megjelenik minden vasárnap

Magyar Kálvinizmus*)

1.

Borzasztó az európai vergődés megváltatlan reménytelensége. Csak a magyar vergődés megváltatlanabb és reményelenebb benne. Ahol a hullámtorlódás magyar lélekkel zúg ki a csillagtalan viharba, ott a leg-sikoltóbb a jaj, ott a legtajtékosabb a vérhab és legsötétebb a mélység. Itt a legnagyobb a veszély.

2.

A magyarság pogánysejtjeibe nem hatolt be az ezeréve rákeresztelt víz: talán lemosta — surolták is róla karddal, törrel, bárdal — a bőrének keleti csilámain, talán itt ott puhított is a kalandozó arcok kemény redői közt, de a sejtek mélyében nem lett vér a vízből. Sok átkos elszorította talán itt kap jutalmat: az elszorítottság mögött tisztábban egyedül maradhatott magával hozott ezer szép adottsága.

Mikor az ujkor reformációjának első szikrája közéjük leszállott, száraz szerű módjára lobbant fel ezer és ezer lélek. Szabadulás, visszatérés volt ez nekik az őszintébb természetükhöz.

A keresztvénség középkori egysége széthullott az alkotó csoportok egyénibb hitvallását hirdelő egységeire: a világháború elkerülhetelenné tette az egész mai emberiség lelki válságát, elkerülhetelenné tette az egész mai világot testi-lelki adottságaival együtt: elkerülhetelenné tette az új megváltás szükségét.

Ahol magyarul fájják az életet, ott a legborzasztóbb a káosz. Lesz-e itt valaha is phárosz, mely révfelől lobog a lelki viharokba? Az emberi szív elszorult ütemmel hallgatja saját életének halálba indulását.

Ahol legközelebb a veszély, ott közelebb a segély.

3.

A rév felől fellobog a phárosz, a lelkiviharok elesigázott, vergődő ma-

Az irodalmi értékű méltatást, amely neves világi írónk és költőnk tollából e cikksorozat — visszhangjaképpen — iródott, aktualitásánál és jelentőségénél fogva lapunk vezető helyén hozzuk.

gyarja felé. Talán még nem a Nilus életet adó partján áll fény sugarat kilövellő tornya, talán még csak a parti zátonyok egyikén veti lábát, de már partközelen áll már világítótorony: arra kell lennie a földnek!

4.

„Magyar Kálvinizmus” címen a „Református Egyház és Iskola” egy folytatásos tanulmányt közölt le legutóbbi számaiban, mely most füzet alakjában külön is megjelent.

A tanulmány rendkívüli horderejére és jelentőségére való, hogy egyházi körökben mély érdeklődéssel figyeltek fel a cikksorozatra.

Ez azonban még távolról sem volna megfelelő mérték az értékelésre: a „Magyar Kálvinizmus” világiak között ép oly méltó feltűnést keltett, itt is magára vonta a figyelmet.

És ez a kettős jelenség a legfényesebb siker bizonyítéka, mert, egyrészt azt mutatja, hogy az egyház és a reformátusság vezetői hivatott, komoly és az egyház szempontjából is nagyjelentőségű eseményt látnak a tanulmány fejtegetéseiben, leszögezéseiben és iránymutatásaiban, másrészt pedig tagadhatatlan jele annak, hogy a nem egyházi szempontokból figyelő emberek előtt is eszméket és langokat gyújt fel, amire reménytv. szelt, utat és vilátságot kereső, a hitben már hívő magyar lelkek a révből világító phárosz biztatását érzik szívükre melegedni.

5.

A tanulmány nagy tudás, sok átélt vergődés és nagy hit szynézise. A magyar kálvinizmusnak a múltban való szerepét pontosan megmutatja: „A magyarság elnyomott faji öntudata és géniusza a kálvinizmusban talált felszabadítást és kifejeződési formát az ujkor elején. A néptömegek számára századokon keresztül jóformán csak a régi pogány valláshoz — vagy legalább is szellemhez való megtérés alkalmá és ürügye.”

A kéttagba szakadt kálvinizmusban (vallási és művelődéstörténeli) az első népi pogány-magyar szellemű: Hit a természetben, a faj külön istenében, fatalista praedestináció, a

halál flegmatikus felogasa. Erkölcsei tekintetben: hajthatallanság, a meg-alázkodás visszautasítása, konzervatív hajlandóság s a káromkodás elterjedési szokása.

A középosztályban ez a tisztultabb és kulturálisan emelkedett formában általános művelődéstörténeli jelenség. Két eszme adja tartalmát: az izzó fajszeretet és a haladó szellemű nemzeti kultúra. Ez tartotta fel Nyugattal a nemzeti élet kapcsolatát s ezen eszméket itt magyarrá alakította át. Így lett egész történelmi szereplése (Erdély!) egyrészt a nemzeti megtartás hitvallása, másrészt a felvilágosodás és az emberi jogok magyar programja.

6.

A jelenkor szellemi válságban 3 nagy gondolat követeli ma az életet: a nemzeti, a szociális és a vallásos eszme. „Az deríti fel Európára az új reformáció hajnalát, akinek személyiségeben, életében és hitvallásában ezek az eszmék kapcsolatot, illetve egységet fognak találni a múlttal, illetve egymással.

7.

A kálvinizmus mai helyzetében is megvan a vallásos (ez megint pogány és keresztény) és művelődéstörténeli árama. Ennek elhanyagolása és a haladástól elmaradt lassusága okozta a meghasonlást. Ehhez járult aztán az emacipált zsidóság szerepe, mely önmagával való meghasonlásba kergette. Ezt a belső tragédiát tükrözi a jelen kálvinista irodalmi kultúra.

8.

A kálvinizmus jövő hivatása a szükségszerű szintézis elvégzése, melyre egész múltja és jelene praedestinálja. Legyen a magyar nemzet szellemi vezére az elkövetkező új korszak kialakításában. Legyen az a zászló, melyre a haladás és magyarság egyaránt fel van írva. A szociális megváltást vallásos megváltással kell alátámasztani. A lelki megváltás mellé kell azonban a gazdasági és politikai megújítását csak hívő lélekből fakadhat.

S a vallási megújulás s ez a szociális megújulás legyen magyar.

9.

A rövid, de alig rövidíthetőbb tanulmány idézetei nem képesek visszaadni közéről sem a megdönthetetlen, logikus és szuggeráló hitvallás erejét.

El kell olvasni, el kell olvasni!

Menjete a phárosz lángja felé, aki már mintha megteremtette volna magában és életében a kor nagy követelményeinek megváltó szentizését.

Ez az írás nem ilyen kisugárzás volna?

Ahol a hullámtorlódás magyarul lelkkel jajdul a csillagtalan viharba, oda világít a jövő csóvája. Itt a legközelebb a segély! Györy Dezső.

Hozzászólás a »Paptanítói rendszer« című cikkhez.

(Vége)

Azzal listában lehetünk, hogy az állam követelményeinek teljesen megfelelő felekezeti iskolákat kizárólagosan egyházi forrásból, csak elvéve tudnánk fenntartani.

Az a paptanító, mint elemi iskolai tanító kétségkívül az állami tanfelügyelő hatáskörébe tartozik. Azt én is elismerem, hogy igen sok kis egyházunknak, mely külön fizet papot és tanítót, nagy előnyére lenne, ha okleveles tanító lelkésziséggel egyesítené a két hivatalt. De már közepes kissegű egyházakban ezt nem tartom célszerűnek, sőt mindenik hivatal teendőinél pontos, lelkiismeretes, a tudás tekintélyét fáradtsággal való megszerzése érdekében veszedelmesnek is tartom. Népesebb gyülekezetekben hivatott lelkészi állások szervezésével lehetne a bajon segíteni, mint amiként a római katolikusoknál mindenütt megvan, mivel ott a lelkészek családalanok és náluk nincs lelkészhiány.

A közös „paptanító” képző felállítása nem kerül sokkal kevesebbe, mint külön a lelkész és külön a tanítóképző, mert ez utóbbi tanárnak képesítést, fizetését, létszámát okvetlenül az államtól fogja megállapítani. Hely, ha minden olyan könnyű lenne létesíteni, mint szépen kitervezni, akkor az egyházkezületek szervezésével, ebben a tisztségek belöltésével nem akadna volna meg minden égető kérdésünk!

A lelkészképző létesítését sokáig halogatni nem lehet, ha gyülekezeteink azt nem akarják, hogy lelkészhiány miatt ap nélkül maradjanak. Ezt pedig a kálvinista büszkeség nem szenvedheti el. Ha a szomszéd gyülekezetnek van, akkor neki is kell. Bámulatot volt a muliban az az erőfelfejtés, amelyet tanusítottak 150–300 lelkes gyülekezetek azért, hogy nekik is legyen külön papjuk

és tanítójuk, mert ők se akarnak a piripócsiaknál alábbvalók lenni. De ha már megkapták, akkor jussanak a papnak és tanítónak, aki a jelen valuta szerint kívánja fizetését rendeztetni.

De most már áttérek egy régi kedvenc eszmémnek felszínre vetésére, mégha ezzel is úgy járok, mint már több indítványommal.

Ha helyesnek tartom is a lelkésznél, mint iskolaszéki elnöknél, hogy a theológiai tanulmányai közben szerezzék meg az elemi isk. tanítói oklevelet, de kivihetetlennek hiszem azt, hogy évtizedek múlva is minden felekezeti iskolánkban paptanító legyen.

Én más megoldást könnyebben keresztülvihetőnek remélek. Ez az, hogy minden felekezeti iskolánkban csak olyan tanítói oklevéllel rendelkező egyen alkalmazásuk, aki a tanítóképző elvégzése után egy évig theológiai hallgató volt és eredményesen letette az alpapi vizsgát.

Minket kálvinista lelkészeket nem szabad izgatni a külső címeknek. Az ilyen tanítóknak részéről megadható lenne a tiszteletes cím, még ha nőtanító is. Ezen státusunkba való bevétel bizonyosan fokozná bennük az egyházhoz tartozás érzetét, a theológiai tanfolyamról hozott magasabb vallásos szellem rendkívül jótékonyan hatna egész tanítasukra.

Tudom, hogy minden új dolog megtermi a maga ellenkezőit, de hiszem, hogy alig egy évtized eltelté után mindenki természetesen tartaná a felekezeti tanítók magasabb képesítését és egyházi címét.

Vannak határszéli kicsiny gyülekezeteink, melyekben magyar faji és felekezeti érdekünk, hogy megtartjuk iskoláinkat, ha ezekben az anyagi erő híján lelkészt nem képes tartani a gyülekezet, az anyaegyház pedig távol van, mea culpa, mea culpa, részéről felhatalmazandónak tartom azt a tiszteletes levitát a sakramentomnak kiszolgáltatására is.

Természetesen legfelsőbb egyházi hatóságunk, a konvent adná meg erre az illetőnek személyhez kötötte a jogot.

Az államnak ezen eszmém keresztülvitelénél semmi kifogása nem lehetne, mert az állami képzőkből kikerült tanítókból is lehetnének leviták és így a tanítói fizetési államszegély kiutalásához az iskolafenntartó jogának meg kell lennie.

Köszönöm Holló Gézakartársamnak, hogy ezen eszmém felszínre vetéséhez alkalmat adott cikkével.

Boross Kálmán.

Népies füzetek érdekeiben

Nem tudom, hogy a többi egyházmegyében hogyan van, de a komáromi egyházmegyében az egyházhatósági járulékokkal együtt befizetendő évről-évre most is a *parochiális könyvtár* évi 10 Kc; ezenfelül talán jön be némi önkéntes adomány *iratterjesztés* címen.

Minden lelkészi irodában kell lenni 12 értékes, vastag, bekötött parochiális könyvnek. Gazdag tanulmányul szolgálhatnak ezek fiatal és öreg lelkészek, tanítónak egyaránt. Vajhabenső értékük szerint értékeltenék mindenütt.

Ezeket csak azért bocsátotta n. elől, hogy rámutassak arra, hogy ha akarjuk, igenis van alapunk népies iratok kiadására és terjesztésére.

Talán nem csalódom, ha azt állítom, hogy a jelen körülmények között sokkal nagyobb szükségünk van a nép között ingyen terjeszthető vallásos, hitelesítő füzetekre, mint a parochiális könyvtár darabszámát szaporító drága tudományos könyvekre.

Kérem egyházi hatóságaink befolyásos egyéneit, hogy sürgősen tegyenek lépéseket, hogy ezen egyházi lapunk legutóbbi számában *Zsemlye Lajos* tollából megjelent: *A kálvinizmus és a vagyon kérdése* című rendkívül tanulmányos dolgozat önálló, olcsó füzet alakjában megjelenjék és minden egyházhoz hatóságilag megküldessék a gyülekezeti lélekszám legalább 1/10-ed számarányában ingyen, illetve ára az egyházhatósági járulékokkal szedessék be.

Minden lelkész fogja tudni, hogy kikhez kell elküldeni ezen füzeteket.

Most, mikor azt lehet mondani, hogy minden gyülekezetünkben éles ellentétben vannak a jobbmóduak és a szegények, hogy úgy fejezzem ki magamat a tőkés és vagyontalanok: semmivel se teherünk hasznosabb szolgáltatást egyházi, vallásos érdekeink előmozdítására, mint *Zsemlye Lajos* idézett munkájának terjesztésével.

Predikációinkat éppen azok nem hallgatják a jobbmóduak és vagyontalanok közül, akik odahaza az ingyen küldött füzetet akár téli unalomból, akár kíváncsiságból bizonyosan elolvassák.

Kálvin és Lenin ellentétes világnézetét annyi tudással, olyan könnyed stílusban írta meg fiatal kollégánk, hogy végtelen köszönettel tartozunk neki szerencsés kezű, tiszta észre, buzgó hite valló munkálatáért.

Ismételve kérem az illetékesek sürgős intézkedését.

Kamocsa 1924. II/6.

B. K.

Az indítványt mi is igen életrevalónak tartjuk. Valóban ráillik a latin közmondás: *Debusset pridem*. A kérdés megoldása önként adódik. Az egyes aktuális vonatkozású, egyházi életünkbe mélyen belevágó közleményekből külön lenyomatot kellene készíttetni és azt megfelelő példányszámban elhelyezni az egyes gyülekezetekben. Ugyanazt teliük a Magyar Kálvinizmus c. cikksorozattal is. Ha legalább 50 gyülekezetünk készségét nyilvánítaná a különlenyomatoknak legalább 40—50 példányban való elhelyezésére, akkor az egyes értékesebb, népünket is érdeklő cikkek fűzet alakjában is megjelenhetnének. Így meglehetősen lesorvadt egyházi irodalmunk is erőre kaphatna. (Szerk.)

HÍREK AZ EGYHÁZMI ÉLETÉRŐL

(A felsőzempléni e. m.-ből.)

A zempléni ref. papi énekhar ján. 31-én belmissziós körútjának második állomásán — Málcán tartotta meg énekpróbáját, amely alkalom a homonnai nagyarányú egyházi hangversenyre való készüllet jegyében folyt le. Az énekhar d. e. 11 órakor istentiszteletet tartott a málcái hívek jelen részvételével. Gyülekezeti ének után a kórus szerepelt a tőle megszokott precizitással. Majd Nyitray Lajos tussai lelkész imádkozott magyarul s tartott hitatos, szlovák nyelvére egyházi beszédet. Az istentiszteletet az énekhar szereplése után gyülekezeti ének zárta be. A málcái énekpróbán felvelődött a nyár folyamán rendezendő templomi hangversenykörút terve is. A belmissziós körút főbb állomásai lennének a terv szerint: Munkács, Beregszász, Nagyszőlős, Huszt, Visk. A szép terv, ha nemvart akadályok nem gördülnek elébe, meg is fog valósulni. A málcái próba szép eredményeire s a szíves vendéglátásért illesse elismerés a figyelmes házigazdát Király Péter lelkeszt s kedves nejl.

Egyházi hangverseny Homonnán. A magyar kálvinizmus legészakibb őrtornya Homonnán van. Az orosz dúlás nehéz sebeket ejtett rajta, a háborús évek s a következő változás, hívei jelentékeny részétől fosztotta meg. E nehézségek dacára is egy pár lelkes ember nagy erőfeszítéssel igyekszik megmenteni s megtartani e fontos őrtornyot. Előljár e nehéz, de szép munkában a homonnai Simándy Pál — Böszörményi Sándor ref. lelkész, aki bár idegölőn küzdelmes harcot vív a létért, de ennek dacára is legfőbb gondját képezi a homonnai missziói egyház megtartása s ha lehet erősítése. Homonnán a lelkészi fizetés csupán pár száz kor. készpénz, erre s az állam-

segélyre van a lelkész utalva. Bizonytalan kenyér! Egy nagykészültségű, külföldi egyetemeket járt s több művelt nyelvet beszélő ref. lelkész keserű sorsa. Az egyházi előjáróság maga is érzi, látja kellően nem méltányolt lelkészének küzdelmét s azt enyhítendő határozta el, hogy két hold földet vásárol a lelkészi javadalom emelésére. A vételár részbeni fedezésére rendezi a zempléni ref. papi énekhar sigilségével március 8-án Homonnán nagyszabású egyházi hangversenyt, amelyet a felvidék intelligenciája mint „eseményt” tekint s felekezeti különbség nélkül nagy érdeklődéssel vár. Program a következő.

1. Prológus. Tartja Horkay Lajos em. p. főjegyző.

2. Részlet a „Semiramis” c. operából (Russini), előadja a zempléni papi kórus.

3. Szlovák egy felvonásos szindarab. Előadják a homonnai műkedvelők.

4. Zenequartette. Előadják a homonnai műkedvelők.

5. Szabad előadás. Virág József esperes.

Szünet.

6. Vasárnap a pusztán, Kreuzertől. Előadja a zempléni papi énekhar.

7. Magyar nyelvű egy felvonásos szindarab. Előadják a homonnai műkedvelők.

8. Régi magyar (kuruc) nóták. Tárogatón előadja Séra János hardicsai lelkész harmonium és zenequartette kísérettel.

9. Opera ária. Előadja Isaák Imre vajáni lelkész zongorakísérettel.

10. Magyar nóták. Cimbalom s hegedű duett. Sztruhala Irénke s Istvántól.

11. Ossian. Beschnittől. Előadja a papi énekhar.

12. Zárzó. Böszörményi Sándor lelkésztől.

E művészi színvonalú program a biztos siker záloga. Ez egyházi hangverseny lesz egyúttal a zempléni papi énekhar belmissziós körútjának harmadik állomása amelyet nagy lelkesedéssel vállal a homonnai egyház jelene és jövője érdekében is.

A felsőzempléni ref. egyházmegegyében lemondás folytán megüresedett világi aljegyzői állásra a gyülekezetek egyhangú bizalma Sztuhala István közleg. igazgatói tisztviselőtemelte.

Lapunk legutóbbi száma, ár már szombati délelőtti megjelenés, a helybeli postahivatal akadékoskodása miatt? nappal később expedálta hatott. Olvasóink elnézését kérjük e rajtunk kívül eső okból történt késedelmeskedésért. Megfelelő helyen intézkedtünk, hogy ez a késedelem a jövőben elő ne forduljon.

JEGYZETEK.

Jóbarátság Szövetsége, az egyetemes keresztyénség képviselőinek világszervezete. Célja, hogy a nemzetek közötti jóviszonyt előmozdítsa. Ime egy alap, amelyen protestáns és katolikus keresztyénség együtt működhetnek. Azért persze egyiknek sem kell feladnia sajátos jellegét, hivatalát és programját. Azért még nyugodtan vitathatják egymás ellen is a harcot. Le kell már egyszer számolnunk azzal a babonával, hogy akik ellenfeleink, azok egyúttal ellenségeink is, akikre gyűlölettel kell tekintenünk. Ugyszinten azzal a másik babonával is, hogy azok, akikkel valamely közös érdek védelmében együtt akarunk működni, adjanak fel minden olyan törekvést, amely ellenünk irányul. Az erők versenye a falakon belül is folyhat, mialatt a bástyákon közös összefogással verjük vissza a közös ellenséget.

A szociális keresztyénség azt a célt tűzte maga elé, hogy kiemeli a keresztyénség örök és ősi szociális tartalmát és a mai társadalmi válságát a keresztyénség isteni erői segítségével oldja meg. A szociális keresztyénség kiváló svájci vezére, Bagaz a keresztyénség és szocializmus becsületes szintézisében látja a jelenkor szellemi válságának megoldását. „Svájc ujkori hivatása — mondja — abban áll, hogy a vallásos megújulás és szociális újjászületés összekapcsolása által új reformációval ajándékozza meg Európát.”

Gandhi az indus nép vallásos és politikai vezére és prófétája, kit az új angol miniszterelnök intézkedése alapján szabadon bocsátottak fogságából. Mindenkép illő cselekedet volt ez Macdonaldtól. Gandhi eszmehős, akivel szemben az erőszak durva alkalmazása méltatlan eljárás volt az angol kormányzat részéről. Különösen akkor kell így gondolkodnunk a dolog felett, ha tudjuk, hogy Gandhit mily emelkedett erkölcsi elvek vezetik a maga szabadságmozgalmában. Ő az első apostol, aki nagy tömegeket tudott politikai küzdelembe vinni és és abban vezetni a jézusi etika legszigorúbb betartása mellett. Gandhita maga szabadságmozgalmából teljesen kiküszöbölte az erőszak és a gyűlölet eszközeit és szempontjait. Egyesegyedül az „együttműködés” jelszavával és módszerével viszi végbe a maga politikai harcát és már pusztán ezen az uton is oly roppant eredményeket ért el, hogy a megelőző angol kormányzat kétségbeesetten kapott az erőszakos elnémités alkalmazására után. Gandhi tehát komoly figyelmeztetés a névlegessé vált keresztyénség számára, amely ma már nem hisz abban, hogy Jézus erkölcsi elvei megvalósíthatók volnának a világban. —s.

IRODALOM.

Könyvismertetés.

Pezenhoffer Antal: „A Demográfiai viszonyok befolyása a nép számszaporodására.” Budapest 1922. 275 oldal.

Talán nem lesz érdektelen és hiábavaló, ha egy kicsinyég tovább időzünk ennél a könyvnél, mely statisztikai adatokkal próbálja a magyarországi katolikus vallás erkölcsi fölényét bebizonyítani a protestánséi felett. Voltaképen a magyar nép szaporodásának kérdését akarja tárgyalni, de mint előszavában írja — akaratlanul is apologia lett belőle. Kiderült ugyanis a tényekből, hogy a nemzetet egyidőre a katolicizmus tartotta fenn eddig s mentheti meg a jövőendő számára is, ellenben a protestantizmus csak „kölönc a nemzet nyakán,” amely ellen minden jó hazafiinak, különösen pedig az államférfiaknak küzdeniök kell. „Ha e könyvnek igaza van — mondja ő maga — adatainkból, mint egyetlen logikus következmény az folyik, hogy a protestantizmusnak nincs minálunk létjoga s hazafias követelmény s érdeke, hogy a magyar protestánsok a katolicizmusban helyezkedjenek el. Igaz, hogy ez kissé merész következmény, de hogy még ezt a „lehetetlen” dolgot is elő mertem hozni, azért történt, mert nékem fel kell tennem, hogy a híres magyar reformátusok azonnal hátat fordítanak a protestantizmusnak, mihelyt meggyőződnek róla, hogy felekezetiük fajunknak ártalmára van. Ezt pedig a legvilágosabban bebizonyítva látom. Pedig, ha a vezetőemberek meg vannak nyerve, akkor nincs akadálya a nép áttérésének sem, mert hogy külsőségekben is teljesen a katolicizmushoz idomuljanak, nem feltétlenül szükséges. Tömegek áttéréséről lévén szó — a protestáns lelkészek megfelelő új elhelyezkedéséről is lehetne gondoskodni. Ha azonban sem adatainkat meg nem cáfolják, sem a következtetést le nem vonják, legalább be fogják látni azt, hogy a nemzet érdekei nem azt követelik, hogy ők a „klerikalizmus” ellen hadakozzanak, hanem azt, hogy a katolicizmussal együtt küzdve s azt támogatva a modern hitetlenség és erkölcstelenség ellen harcoljanak. Egyesíteni akar tehát e könyv, nem szétválasztani.”

Lássuk most már a bizonyítást.

Abból az alapvető gondolatból indul ki, hogy a nemzet legnagyobb kincse: a vér, az élet, az erő, amelyet pénzen megvenni nem lehet, amely nélkül minden más kincs értéktelen. Ezért a magyar nemzetnek legfőbb érdeke, hogy minél több magyar legyen. Különösen ma a magyar nép szaporodásának van azonban egy rettenetes ellensége s

ez az „egyke,” mely a Dunántúlról indult ki s lassan az egész országot megfertőzi. Az egykerendészer egyrészt erkölcstelen, mert lönkreteresi a családi élet tisztaságát, másrészt bűn a nemzetel szemben, amelyet lassan, de biztosan elpusztít. Ez ellen eddig minden küzdelem hiábavalónak bizonyult, — azaz, hogy mégis (és ez a könyv summája) volt és van egy biztos mentőeszköz, de csak egyetlen s ez: a katolikus vallás. Nem kívánja, hogy ezt csak úgy, elhigyük neki, hanem szolgálatrakész buzgósággal sorra szedi az egykés viégeket és községeket s kimutalja, hogy az egyke csak a protestánsok között van meg s ahol kivételképen nem így van, az is csak azért van, hogy e szibályt erősítse.

A katolikusok tehát a szaporák s épen ezért a szegényebbek, kulturálatlanabbak, a protestánsok pedig a szaporátlanok, kik a nemzetnek igaz, sok lelki kincssel adóztak, de egyben romlására is voltak és vannak. „Pedig szabad-e szeretnünk és becsülnünk azt a protestantizmust, mely kulturálta ugyan fajunkat, nyelvét is művelte, szabadságát is megvédelmezte, de ugyanakkor a föld színéről is kiirtotta.” A hivatalos statisztikai adatok szerint 1870 és 1910 között, tehát 40 év alatt a katolikusok 2.327.000 többlettel multak felül a reformátusok szaporodását a két felekezetet egymáshoz való arányszámának tekintetbe vételével. Ha e 40 év alatt az egész ország tiszta katolikus lett volna, akkor „csekély” 1.359.095 lélekkel volna népesebb az ország. Ha ellenben az egész ország tiszta református lett volna, ma 867.762 vel; ha ev lett volna 2.212.785-el; ha g kel. 2.993.509-cel volnánk kevesebben. „Akik szeretik ez országot, emlékezzenek néha-néha arra, amit itt számokban láttak.” Hasonló biztatásokkal telve e könyv — a béke és az egység kedvéért!

A reformátusok számának rohamos csökkenéséről azonban nemcsak az egyke okoz. Segitenek az áttérések is. 1896-tól 1913-ig a katolikus egyházba 21.007-tel, a gör. kath. 2446-tal többen tértek át, mint amennyien kiléptek belőle, ellenben a ref. felekezetenél 9043, az ev. 4703 volt több a vallásukat elhagyó, mint a vallásukra áttérő. Ugyanez idő alatt minden 10.000 kath. közül 5, gör. kath. közül 6, ref. közül 34 ev. közül 38 lett felekezeten kívüli.

Végül elősorakoztatja az öngyilkosokat s megállapítja, hogy a legjobb kath. járás (már t i. a legkevesebb öngyilkosság történt) 32, a legjobb prot. 144; a legrosszabb kath. 93, a legrosszabb prot. járás 478 öngyilkost mutat. Ez is a katolicizmus sikerét bizonyítja.

„Állítom, — mondja ezek után — hogy nem Pázmány Péter az oka

annak, hogy a katolikusok az ország lakosságának ma már majdnem kétharmad részét teszik, hanem elsősorban magának a katolicizmusnak életereje, viszont nem az erőszakos térítések és üldözések okozták azt, hogy a protestánsok jelenleg már alig teszik az ország lakosságának egyötödét, hanem elsősorban saját erkölcsaik. Bizonyos, hogy még csak száz évvel ezelőtt is lényegesen más volt az ország lakosainak vallási megoszlása, mint jelenleg, pedig azóta térítések nem voltak... Sőt a protestantizmus nemcsak Magyarországon van erkölcsi inferioritásban, hanem kivétel nélkül minden vegyes vallású államban és az ő és újvilágban egyaránt. A protestantizmus romlása tehát világjelenség.”

(Vége köv.)

Szabó Béla.

Helyettesítés. Lévéra 5—8 havi időre helyettes lelkész kerestetik. Jelentkezők forduljanak esperesi hivatalhoz. Alsószecse. 1924 febr. 13.

Patay Károly esperes.

Pályázat

a nagysallói ref. egyház III-ad tanítói állására. Javadalom: 1. Egyház penztárából évi 100 (egyszáz) K. 2. Megfelelő államsegély. 3. Törvényben előirt lakás és kert. Köteleessége; Az iskolaszék által reá bizott vegyes osztályok vezetése, kántor akadályoztatása esetén a kántori funkciók végzése és ismétlősök oktatása.

Pályázhatnak okleveles, szlovenszkói illetőségű, nosztrifikációs vizsgált férfi és nőtanítók.

Ha az egyház nőtanítót választ, ez esetben a kántor helyettesítésével járó köteleességek elmaradnak, de a nőtanítóra nézve kötelező az összes iskolás leányok kézmunka tanítása.

Tanítási nyelv magyar.

Az állás azonnal elfoglalandó.

Pályázati kérvények február hó végéig a ref. lelkészi hivatalhoz (Nagysalló, Bars megye) küldendők.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMDAJA

LOSONC

MASARYK-U. 19. SZ.

Elvállal min e szak-

mába vágó munkát a

legizlésebb kivitelben.

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

KASSA, DÁRDA-UTCA 4.

Tervez. • Vállal. • Kivitelez.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — —	60 korona
Fél évre	— — — —	30 korona
Negyed évre	— — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Madách-u. 19. hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az eselleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Konferenciára

spregelnek egybe kárpátaljai egyházkerületünk lelkipásztorai a közeli hetekben. Amikor a jól értesültség bizonyosságával e vezető helyen adjuk ezt tudatára olvasóinknak; örömmel üdvözöljük a konferencia összehívásának testbeöltöztetőjét: Bertók Béla püspök urat. Az az Istenől sugalt és meg is áldott kezdeményezés, mellyel ő, a már is nélkülözhetetlenségig közkedvelt „Szeretet”-et életre hívta, amellyel a „Kálvin Nyomda” alapjait lerakta, eleve biztosíték nekünk arra, hogy kárpátaljai lelkésztestvéreink konferenciája országos jellegre tekintettel is, nagy indításoknak forrása, pásztori lelkek testvéri összejelkezésének áldott órája lesz.

Legyen is az, mert a világnézeti harcoknak a mai minősíthetetlen támadásai közben, elérkezett a magyar kálvinizmus döntő órája. Az eszmeáramlatok zürzavarában, melyek inficiáltan telítik a mieink lelkét is, világosan kell elsősorban a lelkipásztori karnak s aztán hiveinknek látni: hol, mit, hogyan cselekedjünk?

A csöndes falusi parókiákon is bizonyára észrevettek már az órállók, hogy kedvezőtlen szelek fujdogálnak, melyek a bizonytalanság vizeire vilték anyaszentegyházunk hajóját, melyben egyenesen egzisztenciális kérdéseink forognak kockán. Mennyi lelkésztestvérünk bizonyosága ennek, aki a napi megélhetés nyomorúságának szörnyű keresztjét vonszolja már is. Lehetetlennek tartom azért, hogy reá nem eszméltetné a lelkészi kart ez az állapot arra, hogy végre is törődnie kell és gondolkozni a jövő minden lehetőségeivel, amelyek az egyházra és reá várnak. Az anti-ekklézsiális eszmeáramlatok e nagyon is kedvező földjén, az erre való reáeszmélés valósággal a lét és nemlét nagy kérdése.

Am amikor a nehéz helyzetünk parancsolta teendőkről gondolkozunk, bizonyos szükségét érezzük annak, hogy a lelkésztestvéri találkozások alkalmait megteremtjük. Ha a jó anya beteg, ha bajban van, a hozzá legközelebb álló fiak aggódó, féltő szeretettel sietnek a mentő, gyógyító

munkával. Az anya fiainak, a testvéreknek szent és áldozatos kötelessége ez. Ki áll pedig közelebb az elhivatás szentségénél fogva is a mi anyaszentegyházunkhoz, mint lelkipásztori karunk? Ennek kell elsősorban az anyaszentegyház jóllétének forrásai után kutatni. Erre való lesz ez az országos konferencia.

A konferenciák ma már modern eszközei a haladásnak, amelyek helyes módszer érvényesítésével nem lehetnek eredménytelenek, mert a személyes ráhatások nagyszerű eszközeivel dolgoznak. Hiszük, hogy így leszzen ez kárpátaljai testvéreinknél is. Szerintünk ugyanis ma mindennél fontosabb, hogy az egyházi, specialiter lelkészi konferenciák a személyes ráhatás jellegüknel fogva, termeljék ki a résztvevőkben az önvizsgálat szigorú és nagyon áldásos lelki tevékenységét. Mert a gyülekezeti (egyházi) élet lelke mégis csak a lelkipásztor. És kinos őszint séggel kell megállapítanunk, hogy a bajok alapoka nemcsak a test, de a lélek erőtlensége is.

Bizonyos kedvelt, mert a helyzet-hez nagyon is simuló tanítási tárgya ma lelkészi karunknak az, hogy Jézus miképp csendesíti le a háborgó tengert. E szerint minden baj elmúlt, mikor a hajóban alvó Jézusi felkeltek. Az önvizsgálat konklúziója szerint magunkban, egyházban ez a felkeltés, mint urgentissima necessitatis kell, hogy szerepeljen.

E konferencián helyénvaló az egyetemes egyház és a gyülekezetek állatolának rajzát adni s az ebből folyó teendőket megállapítani. Fontos a felvcendő munkák módszerének megállapítása is. Amint értesülünk mindezek tárgyai lesznek a kárpátaljai testvéreink konferenciájának.

Mi most mindenesetre csak a konferenciánk szükségszerűségét akartuk megállapítani és azok programjának vonásait adni. Kárpátaljai testvéreinken a sor, hogy minden lelkész részvételével ezt a jelzett konferenciát, akár aktív, akár passzív legyenek is ott, Isten dicsőségére sikeressé tegyék.

—y—r.

Lelkésztanítóképző*)

P. M. A lelkész tanítóképző eszmejét nem tartom szerencsés gondolatnak. Csak nagy vonásokban akarok most e tárgyhoz hozzászólni. Én e gondolatnak énen a logikáját vélem a leggyengébbnek. Le-először is: a politikai raišo nál nem látom összeegyeztethetőek felvetni ily eszmét épen most, mikor az egyetemes konvent, a saját jól felfogott érdekünk-ből is már döntött a külön pap-és külön tanítóképző dolgában. Az ilyen eljárás épen alkalmas arra, hogy habozást, madozást elesen s a szent cél felé való futást akadályozza, sorainkat megbontsa.

Egvébiránt ezt al hiszem, ezt csak akkor hinn-m, ha ez a felvetett eszme jobb volna annál a kitaposott utnál, melve már kipróbáltunk. De az-e? Sok szempontból lehet e kérdést elbíralni.

A történelmi fejlődésről szólva elsőben, a papnatiság intézményét azok szokták pártolni, akik a rejomációhoz való visszatérést hangoztatják. Azonban az „ad fontes” visszatérés mindenben helyes, csak ebben nem. A rejomáció csak addig ismerle a lelkész-tanítás intézményét, míg az egyházat megszervezte, annak utána természetsszerűleg vált kétféle ez a két foglalkozás. Alig pár tized-mulva már külön napok és tanítók vannak. Az ottár két száivát két embernek kellett tartani, mert mindenik foglalkozás külön embert kívánt már akkor, holott a szaktudományok még nem voltak kifejlődve, úgy mint ma. Ma az egyes tudományok annvira részekre bomlottak, hogy minden legkisebb ág egy külön munkakör, egy egész embert kívánó. Csak a lelkészi és tanítói tudományok szükültek volna úgy meg, hogy egy ember kezében is egyesíthetők volnának? Alig hiszem. Sőt. A tanítói pályára való előkészítést minden államban mindjobban fejlesztik. Közel az idő, amikor a tanítójelöltnek érettségi vizsgát kell tennie azután egy fog lépni a 4 éves tanítóképző intézetbe, vagy akadémiára. Te mesze-

*) E cikk a már leközölt, hasonló állásponton levő Boros-cikkkel körülbelül egyidőben érkezett.

les kívánság is ez. A tanító hadd tanulja meg a középiskola összes elemeit, hogy azután egy nagy kiterjedésű szakföldmunkába vezettessék be. 400 év óta a protestáns hittudomány is óriási lendületet vett, ennek meg tanulása is legalább 4 esztendő kíván. Ahol e szerint 2 fontos tudományra 8 év szükséges, nekünk arr. elég volna 4 esztendő? Matematikailag is világos, hogy az ilyen paptanító nem volna sem egészen pap, sem egészen tanító, hanem félig pap, félig tanító.

Igy áll a dolog a képzés tekintetében. Még egyszer ismétlem. 4 év alatt nem lehet 2 olyan tudományra készülni, ahol mind nek szak 4 évet kíván. En az erdélyi századok viszonyait nem ismerem, de ismerem a rendi paptanárok képzését. Ok pedig előbb a 4 évi teológiát végezték el, pl. a fehérvári p. Jászón. Ezután a tanárít Budaesten. Tehát a képzés mindkét pályára teljes volt. Az a módszer, ahogy pl. Kolozsváron valaki papnak és tanárnak készülhetett, egyidőben 4 év alatt. Felfogásom szerint sohasem teremtett 2 embert, mert valószínű, hogy pl. a tanári képzés nem volt oly tökéletes, mint azoké, akik külön készültek a tanári pályára.

Most lássuk a gyakorlati életet. Mert minden gondolatot a gyakorlati élet szempontjából kell elbírálni. Testhet öltethet-e az? Van-e rá lehetőség? Használunk-e azzal az egyházi életnek?

Virágoznék-e az iskola és az a munkamező, amely most a pap kezében van: egy ember kezében? A hogy a képzettség nem lehet kielégítő, ha 8 évből 4-et csinálunk, úgy az eredmény a gyakorlati életben sem lehet az, ha 2 ember munkáját egy végzi. Csak azokat az egyházakat nézzük most, amelyek a nagyobb számmal vannak. 200—300 lélekből állókat, ahol a gyermekek száma az iskolában 25—30. Csupán ennyi gyermeknek is szakszerű, paedagógiai tanítása egész embert kíván. 5—6 napi óra a tanítól annyira kifárasztja, hogy elég minden napnak a terhe, holott minden jó tanítónak minden napjára elő is kell készülnie. Ha pap jó volna egy személyben, mi jutna a lelkesítő foglalkozásra és a tanulásra? Pedig a papnak temetnie, esketnie, keresztelelnie, minden reggel, néhol este is templomba kell mennie, a vasárnapokra s egyéb funkciókra készülnie, olykor-olykor nemcsak mások által írott beszédekkel, de többször a magáéval is, nem szólva arról, hogy belmissziót is kell gyakorolnia. Ez még ott sem volna lehetséges, legalább eredménnyel nem, ahol a pap-tanító munkaköre egyetlen egyházra és iskolára szorítkozik, mert vagy az egyik, vagy a másik munkáját nem végezhetné kielégítőleg. Hátha még fiók egyházi, szór-

ványai is vannak, ha egyházához még több állami vagy, más felekezeti iskola is tartozik, ahol habár csak néhány gyermek van is, de a hittant mégis csak neki kellene tanítania.

Az is meggondolandó, hogy az a pap-tanító, mint tanító tagja volna a tanító egyesületnek, ez is időt, munkát igényelne; mint pap az egyházmegyejének, amelynek megbízatásából egyházakat is kellene látogatnia, vagy tanácsbíró, jegyző, stb. volna, egyik-másik az egyházi felső testületeknek megbízottja is, ez is kívánna valamelyes fáradságot, vagy időt rebulna tőle. Hogy végezhetné tehát mindezeket egy és ugyanaz a személy?

(Vége köv.)

KÜLFÖLD.

A Keresztyén Diákok Külmissziói Világszövetségének Indianapolison tartott világkonferenciája.

Ritka eseménynek volt tanuja múlt december 28-tól január 1-ig Indianapolison (Indiana állam), Amerikának egyik legnagyobb és legszebb városa. A Keresztyén Diákok Külmissziói Világszövetsége (Student Volunteer Movement for Foreign Mission) itt tartotta 9. világkongresszusát, melyet minden negyedik évben hívnak össze. Hatalmas bizonyágtétele volt ez a keresztyénség terjedő erejének. Több mint 8.000 diák és misszionárius (férfi és nő) jelent meg ezen a kongresszuson, mint a különböző főiskoláknak képviselője. Nemcsak Amerikának és Európának a diákjai találkoztak ott, de elküldték a távoli keresztyén világ diákjai is képviselőiket, úgy hogy a világ összes országaiból voltak megízottak. Magyar diákságunkat, a tanulmányaikat jelenleg Amerikában folytató magyar ref. teológusaink közül hatan képviselték, akik közül egy Erdélyből, egy pedig Szlovenszkből való (így közelebből a mi diákságunk is volt képviselve).

Magyar diákságunk csak most kezd bele kapcsolódni abba a hatalmas, az egész világot átfogó (több mint 30 nemzetet magában foglaló) evangeliumi munkába, mely már 36 éve dolgozik „a nemzetek jövője” a diákság között. (A háboru előtt ugyan Magyarországon is megalakult és szépen kezdett terjedni ez a mozgalom, melyet „Magyar Evangeliumi Keresztyén Diákszövetség” név alatt ismerünk. de a háboru alatt jóformán teljesen szünetelt, majd az ezt követő elszakítás után megszünt minden összeköttetés a szlovenszkből magyar diákság és a külföld között.) Pedig az a nagy munka, melyet ez a mozgalom kifejtett eddig, éppen ezen a nagy kongresszuson tört ki,

amit a kongresszus jelszava tüntetett fel legjobban: „A világ evangelizálása ezen emberöltőn keresztül.” (The evangelization of the world in this generation!)

A gyűlés egy hatalmas épületben az u. n. „Candle Tabernacle”-ban volt megtartva, melyet egy részegségből meglért keresztyén ember építtetett tisztán evangelizálás céljaira.

Hosszu volna részletesen leírni mindazt, ami ott végbement, a hallgatók tarka változalosságát s azt a nagy érdeklődést, ami lekötött mindenkit, hogy a gazdag programot kellőleg felfoghassa. Azért csak a bennünket, magyarokat különösen érdeklő részleteire szorítkozunk.

A gyűlésen jelen volt és irányította Wilder Róbert, a szövetség titkára és alapítója (ő 2 éve volt Európában amikor Budapesten is megfordult és tárgyalásokat folytatott a magyar diákmozgalmakkal is), ezután Mott János, a YMCA nemzetközi titkára és a Ker. Diákok világszövetségének (World's Student Christian Federation) elnöke, továbbá Amerika más nagy egyházi vezetői.

A fő témák, melyek megvitatás tárgyát képezték, korunk legszükségesebb, legégetőbb elméleti és gyakorlati problémáit feleltek. „Felfogásunk a bűnről és a keresztről,” „A hatalom forrása,” „Európa morális és leikiállapota,” és a külmissziói mozgalom ismertetése — ezek voltak a konferencia legfőbb pontjai.

Mi magyarok is tettünk egy lépést egyházunk jövő felvirágoztatása érdekében. Egy új munkamező megnyitására volt szó, ami eddig jóformán teljesen hiányzott egyházi életünkben, ami pedig külföldi prof. egyházainknak egyik legfontosabb munkatere. Ez a külmisszió. Csak az a Diákszövetség több mint 10000 külmisszionáriust küldött már a távoli népek közé. Eddig ismeretlen volt ennek fogalma magyar ref. népünk előtt, pedig keresztyénségünknek — ha valóban az: — kell terjesztenie önmagát.

Magyar egyházainkat látogató külföldi vendégeink már régóta ajánlották, hogy ez új munkát kezdjük meg, mert ez egyházaink belső vallási életét is fogja emelni. Tényleg ez igaz, csakhogy ismerve gyenge anyagi helyzetünket, saját erőnkől nem vállalkozhatunk erre a nagy feladatra. Ezért Indianapolison egy külön értekezleten magyar képviselőink beadványt terjesztettek az amerikai Református Egyház (Reformed Church in the U. S.) elé, hogy magyar ref. egyházunk szeretné megkezdni a külmissziói munkát azon nép között, amelyhez mint rokonhoz legnagyobb rokonszenvel érez és ahol még legjobban hiányoznak a munkások: a mohamedán törökök között. Ezt a munkát az amerikai

Ref. egyház pénzügyi támogatásával szeretnénk megkezdeni. — a gyűlés örömmel vette tudomásul e vállalkozást, magyar ref. egyházunk megújulási jelének tulajdonította és megígérték, hogy a kérelmet támogatni fogják. Adná az Isten, hogy ezt a gyenge kezdetet szép fejlődés kövesse a jövőben s szolgálhassuk ezzel is Istennek dicsőségét, egyházunk újjáépítését.

A gyűlés alatt többször volt alkalomunk magyar diákjainknak nyilvános és bizalmas beszélgetésekben tájékoztatni a külföldieket otthoni nehéz állapotainkról, egyházunk hiányairól, amely beszélgetések között talán a legmelegebb volt a holland ref. egyház megbizottjaival töltött idő. Ez a nemzet, mely mindig a legnagyobb rokonszenvvel viseltetett nemzetünk iránt, aki első volt a háború után is segítségünkre jönni támogatásával, jótékonyágával, most is kimutatta irántunk érzett meleg vonzalmát. Egy társas vacsorára hívták meg kiküldötteinket és meleg barátság fejlődött ki a jelenlevők között.

Az ujesztendő első estélyén elindultak Indiapolisból a külön vonatok és elvitték e világ minden részére a lelkiekben meggazdagodott ifjak ezreit. Ha nem is vitté mindjárt ez a kongresszus oda a világot, ami jelszóként zászlójára van írva, de határozottan nagy lépést tett előre a nagy ideal: az emberiség testvéries egyesítése felé.

Bárcsak Európa darabokra szagatott népei is megértenék a nagy üzenetet és belátnák azt, hogy békés, a nép javát szolgáló munka csak a kölcsönös megértés, szeretet által lehetséges és ahelyett, hogy kardot köszörülnek egymás ellen, tekintenének magasabbra s meglátnák azt, amiről e gyűlésen mindenki meggyőződött: a mai világ száz és száz problémáit, csak Krisztus által, a keresztyénség testvéri közösségében lehet megoldani. Ez a titka Európa feltámasztásának!

Bloomfield, N. J. 1924 jan. 18.

Böjthe Sándor.

HIREK

Üzenet. Lapunk mai számának külföldi rovatában egy érdekes tudósítást közlünk Böjthe Sándor teológus atyánkfia tollából, aki ezt Amerikából küldte kozzánk. Böjthe Sándor, Böjthe János izsai ref. tanító szép készültsgű és nagy reményekre jogosult fia, aki a múlt évben a római protestáns teológia harmad éves növendéke volt, az 1923/24. tanévre Amerikába ment ki, hol a bloomfieldi ref. teológia IV. éves hallgatója. Ezen helyen két évet foglalt el. Végtelenül boldog, hogy ki-

mehelett Amerikába, mert látja, hogy az ott szerzett ismereteinek és tapasztalatainak idehaza nagy hasznát fogja venni. Amerikába dr. Good, a philadelphiai ref. teológia tudós professzora, aki egyszersmind a presbiteri világszövetség alelnöke, vitte ki. Balogh Elemér pozsonyi ref. püspök ajánlatára. Rajta kívül még négy ref. magyar teológust is vitt ki dr. Good, aki velük utazott Cherbourgtól Amerikáig. 1923 szept. 8-án érkeztek meg New-Yorkba. Ő helyezte el az ifjakat Amerika különböző teológiáin. Dr. Good 70 éves magas korá dacára is fáradhatatlan munkásságot fejt ki a protestánsok érdekében. Már husszor járta meg a nagy utat Amerika és Európa között. Mostani évben mindig visz ki magával néhány magyar ref. teológust, hogy sajátítsák el az angol nyelvet és ez által is bővíthessék ismereteiket. A szép készültsgű ifju Timótheus további tanulmányaira és munkájára Isten áldását kérjük. A levelében ígért közleményeket pedig szeretettel várjuk.

Emlékmű leleplezése. A madari hősi halottak emléktáblájának leleplezése a ref. gyülekezet templomában február 10-én délelőtt ment végbe gyászistentisztelet keretében oly óriási közönség jelenlétében, hogy a hatalmas tágas templom kicsinek bizonyult a helyi és a szomszédos községekből is nagy számmal megjelenetek befogadására. A kilencvenedik zsoltár első két versének eléneklése után Soós Károly búcsi lelkész, hirdette Istennek ígjét; beszéde a szívekbe markolt; a magyar fájdalom, özvegyek, árvák, gyermeküket veszített szülők mély bánata csendült meg ajakán; Prédikáció közben lehullott a lepel s mikor kiki megtalálta hősi halott kedvesének gránitba vésett nevét, a fájdalom kitörése miatt percekig nem lehetett folytatni az ünnepélyt. Az ifjusági enekkar egy alkalmi eneket adott elő Antal Dénes kántortanítói betanítása és vezetése mellett oly tökéletes összhangban és hatással, hogy nem egy két éves falusi dalárdának, de egy régi kipróbált városi enekkarnak is dicséretére vált volna. Az elismerés, az érdem Antal Dénes kántortanítót illeti, ki a falusi csiszolatlan anyag dacára művészi nyújtott. Földes Lajos bátorkeszi lelkész, Isten akaratán való megnyugvást és szebb, boldogabb jövőndő reménységét keltő imádsággal felavatta az emlékművet, mely után Fehér Jolánka a hősi halottak hozzátartozói, Tóth Vince ifjusági elnök pedig a harctéren küzdöttek nevében egyszerű, de szívekig ható beszéddel megkoszorúzták az emlékművet. Utána ismét az ifjusági dalárda adott elő egy gyászéneket, melyben a szólókat Antal Dénes kántortanító és Fábrók Ferenc egyesületi tag énekelték. Mokok Kálmán helyi ref. lelkész ismertette az emlékmű keletke-

zését, az adakozókat és az egyes adományokat, melyeknek összege 63 adakozó részéről közel hatezer koronát tett ki. A 19-ik dicséret 3-ik versének eléneklésevel ért véget a felejtetetlen gyászünnepély, mely után a ref. egyház három és a kath. egyház 2 harangja félórán keresztül siratták a hősi halottakat. A művészi kivitelű emléktábla létesítése Mokok Kálmán helybeli lelkész kiváló érdeme. A fekete gránitból készült és 44 nevet tartalmazó mű Komáromi Sándor kőfaragó mester és Török András műlakatos kitünően sikerült alkotása.

Irodalmi rovatunkban közölt legutóbbi könyvismertetést helyszüke miatt legközelebbi számunkban fejezzük be

Adomány. Sedivy László nyitrai lelkész társunk az egyházában jótékony célokra gyűjtött adományokból az orsz. lelkészeti nyugdíjintézet javára 90 koronát küldött, melyet köszönettel ismer el a nyugdíjintézeti igazgató.

Egy új rendszerű. Stovasser gyártmányu. 2 manuális pedállal ellátott, 24 változatu. végtelenül kellemes hangu orgona-harmónium eladó. Kisebb templommal bíró gyülekezetek ajánlataikat az abaujszini ref. lelkész hivatáshoz küldhetik, hol az megtekinthető.

Vallásos estélyek. A szürtei ref. egyház a nemrég alakult énekkar közreműködésével február hó 3-án sikerült valóságos estét tartott, melyen résztvett a község teljes számu lakossága, sors és felekezeti külömbőség nélkül. Az énekkar 3 darabot adott elő, tökéletes tudással. Szavaltak, mégpedig igen szepen: Kovács Lajos, Bányi Endre, Balázs István, Kalkó István és Tóth István ref. növendékek Ünnepi beszédet tartott: Gencsy Béla lelkész. Záróimát: Varga Irén konf. leány. A nagy siker Gencsy Béla fia el lelképásztor érdeme — Folyó hó 10-en tartotta a rimaszombati ref. leánykör — szépszámu érdeklődő előtt — második vallásos estélyét, mely habár méreteiben kisebb volt az elsőnél, eredményében méltó folytatása volt. Gyülekezeti ének után Iván József zeharjei ref. lelkész tartott általános érdeklődést keltő bibliamagyarázatot, a joban termékeny, istensugallta krisztusi indulatról. Magyarázata mindvégig érdeklődést lekött, teljes egész volt. Utána a lánykar énekelt, fokozva az áhítatos hangulatot. Kiss Már a átértelt szavallatával nagy hatást ért el, ugyanugy Lengyel Malvin is, aki bebizonyította ezuttal, hogy nemcsak éneklni tud. Az estély egyik hívős száma Malolcsi Klára

zongorajátéka volt. Precíz betanulással és fejlett technikával játszott a Beethoven op. 14. sonátáját. Végül a lánykar kísérete mellett Matolcsi Magda énekelt. Iskolázott alt hangjával meglepetést keltve. Gyülekezeti ének zárta le a mindvégig gördülékeny, áhítatos hangulatu esélyt.

Egyházmegyei választások. A beregi ref. egyházmegye esperesi hivatala egy világi tanácsbírói és egy lelkészi aljegyzői állás betöltését illetően pótválasztást rendelt el az első választásnál legtöbb szavazatot kapott Horváth Miklós és Székely Benedek, illetve Molnár Ferenc és Rácz Miklós között.

A losonci YMCA-otthon építkezési munkálatai már a kora tavaszszal újból megkezdődnek s remélhetőleg már az ősz folyamán egy hatalmas, modernül berendezett épület fogja hirdetni az amerikai segítő kar erejét és taszváries megmozdulását. Itt említjük meg, hogy az YMCA losonci szervezete az elmúlt napokban alakította meg azokat a bizottságokat, amelyek az egyesület munkáját fogják minél intenzívebbé tenni.

Dr. James I. Good.

A Quarterly Registerből, a református világszövetség központjának értesítőjéből vesszük e percben a szomorú hírt, hogy a mi legjobb amerikai barátunk, helyzetünk legalapossabb ismerője, Good Jakab dr. filadelfiai professzor, a melegsivü emberbarát január 22-én Daytonban Ohio-ban meghalt. Dr. Good a világ reformátusságának a kimagasló apostola nemcsak Amerikában, de minden nagyobb református egyházban úgy volt ismeretes, mint nemeslelkű és melegsivü ember. Amerre járt, pedig sokfelé járt, lábainak a nyomát mindenütt a szeretet munkái és jótetemenyei hirdetik. A mi magára hagyott egyházunkat is az ő meglátása és rokonérzése vette először pártfogás alá. Bajainkat jól ismerte és gyógyítani igyekezett. Az amerikai, ref. társadalom nagylelkű adományai, amelyekben közöllünk oly sok szegény részesült, az ő szavára indultak el. Erős a hitünk, hogy amit a jó Isten benne elkezdett — azt az általa szerzett jóbarátaink útján még továbbra is folytatni fogja.

HIVATALOS RÉSZ.

A református egyház egyetemes konventjének elnökségétől.

(31. E. sz.) 1924. Körlevél.
Tárgy: Biblia és vallásos iratok beszerzése.

Valamennyi esperesi és lelkészi hivatalnak.

Több egyházmegye azzal a megkereséssel fordult Egyetemes Konventünkhöz, hogy gondoskodjunk biblia és vallásos iratok könnyebb hozzáférhetőségéről és megszerzéséről.

Tudatom lelkésztársaimmal, hogy a Csehszlovák Köztársaság területére a „Brit- és külföldi Bibliatársulat” fiókjánál (Praha, II., Soukenická-utca 15.) magyar nyelvű Bibliák és Ujtestamentumok is kaphatók, különböző nagyságban és árban. Egész Biblia (petit) 8:20 kor. Cicero: 40 K. 16:15 kor. Ujtestamentum: 5—10 kor-ig. Kapható Biblia az „Ut” kiadóhivatalánál is (Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 38. Romania. Egész Biblia: (14X21 alak) fekete kemény kötésben 12 kor. Cicero (18X27 cm. nagyság, nem revideált, családi lajstrommal) 45 kor. Ujtestamentum (9X13 nagyság, fekete kemény kötésben) 4 kor.

Vallásos olvasmányokat még ez évben a „Kalvin” nyomda fog közrebocsátani. Valamint az „Ut” is „Ünnepnapok” cím alatt sorozatos elbeszéléseket, hitelesítő iratokat, füzetként 5) fillérért.

Egyetemes egyházunk is igyekezni fog a Boross K. lelk. sztársunk életrevaló gondolatát testbe öltöztetni s a parokhiális könyvtárjaink további beszerzésével időnként egy-egy közérdekűbb dolgozatot olcsó füzetekben is közrebocsátani.

E célból e helyen is felkérem valamennyi esperes urat, hogy ahol eddig nem történt volna meg, a folyó évben ott is szedjenek az egyes gyülekezetektől „Parokhiális könyvtárra és vallásos iratokra” címen 10 koronát s annak megtörténtéről szíveskedjenek az Egyetemes Konvent Elnökségét értesíteni, hogy a továbbiak iránt intézkedhessék.

Rimaszombat, 1924 február 18.

Atyafiságos szeretettel
Pálóczi Czinke István
püspök, egy. konv. elnök.

Pályázat

a tekeházi anyaegyházhoz tartozó királyházi fiók egyház segédlelkészi állására. Fizetése: 1. Havi 1200 K. 2. Egy szobabutor használata. 3. Stóla (keresztelés 20 K. esketés 50 K. temetés tetszés szerint) 4. Esetleges állam segély. 5. Valástanításért évi, 900 K. Kötelessége: a tekeházi rendes lelkésznek, mint főnökének

felügyelete alatt minden lelkészi szolgálattal hű teljesítése.

Az egyházközség tervébe vette a lelkészlak mielőbbi felépítését. Lakásáról addig maga a segédlelkész gondoskodik. Jelenleg 100 korona havi bérért egy szoba áll rendelkezésére.

Pályázók bizonyítványaikat f. évi március hó 10-ig adják be Megyeri Benjamin gondnokhoz Királyházára. Az állás a választás után azonnal elfoglalandó.

Nagyszöllös, 1924 febr. 12.

Biky Ferenc
esperes.

Pályázat

a miglécnémeti (közvelein a határszélen) leányegyház előkönyörgő-tanítói állásra.

Javadalom: 1. Teljesen új lakás (kétszoba, előszoba, konyha, speiz, istálló, kamra, sertés ól, csűr), 2. 16¹³¹¹/₁₆₀₀ szántóföld, (mely ez éven felébe van adva) 1 kat. hold 651 négyszögöl rét 3. Munkaváltság 260 kor. 4. Törvényszerű államsegély. Kántori fizetésül a zsellérek fizetnek még 150 liter rozstot. 5. Stóla. A föld és rét adóját a lelkész fizeli.

Kötelességei: a tanításon kívül a a hétköznapi és vasárnapi istentiszteletek végzése mikor nem a lelkész végez stb. Csehszlovák állampolgársággal bíró tanítók kérvényüket (mostani lelkészek részéről kiállított működési bizonyítványt is mellékelve hozzá) az abaujszínai (šeňai) ref. lelkészi hivatalhoz adhatják be március 31-ig.

Pályázat

a barsbesei református elemi népiskola előkönyörgő tanítói állására.

Fizetés a következő: 1. Készpénz 21 K 60 f., 2. Megfelelő államsegély, 3. Buza 8 q. 55 kg., 4. Árpa 3 q. 4 kg., 5. Bor 113 liter, 6. Fa 8 méter, 7. 7 q. 84 kg. széna helyett az új temető kaszálása, 8. Szántóföld 7 hold (1200 négyszögölével). Ennek megművelése helyett 8 q. árpa. 9. Kert helyett 20 kor. 10. Temetések díja kánon szerint. 11. Lakás mellék-helyiségekkel.

Pályázók kérvényüket f. évi március 15-ig a pozbai ref. lelkészi hivatalhoz küldjék be, honnan bővebb értesítést is nyerhetnek.

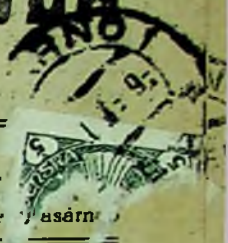
Pozba, 1924 febr. 18.

Bihary Kálmán
lelkész.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizelési díjak:

Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felölős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak: Péter Mihály és Pelcsey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Madách-u. 19, hová a kéziratok,
hirdetések és az esetleges reklá-
dendők. Megjelenik minden hétfőn.

Vallástanításunk anyaga és terve*

Egyetemes konventünk 1924 jan. 8-iki üléséből Bertók püspök ur előnöklete alatt egy bizottságot küldött ki a vallástanítás anyagának és tervének összeállítására. Ezt a munkát három ok is sürgössé teszi: a) egyik, hogy eddigi tanítási tervünk csak hat osztályra szólott, b) másik, hogy a vallástanítási kézikönyvek majdnem egészen hiányoznak, c) harmadik, hogy minden tantárgy közt a vallásoktatási kézikönyvek vannak leginkább a kortól elmaradva; ezek a legszárazabbak is, holott ezekből kellene a léleknek a legjobban sügárgoznia.

Kötelességünk tehát mindnyájunknak, kik jelenlegi vallásoktatásunk fogvatkozásait ösmerjük, segítségére sietni a konvent által kiküldött bizottságnak és nyilvános hozzászólás által megkönnyíteni és tökéletesebbé tenni annak a munkáját.

Csak röviden. Mert a terünk is becses, az időnk is becses.

Azért én is egyenesen a tárgyra térek.

Ugy tartom, hogy a vallásoktatásnak egy egységes célt kell szolgálnia s azt kell keresztül vezetni az egész vallástanításon.

Mi a keresztyénység célja?

Az Isten országa s abban a Krisztus királysága. S mi az eszköze hozzá? Az Isten országa polgárságára való nevelés az Ige által.

Ez a vallásoktatásé is.

A vallástanítás anyaga és terve tehát csak ez lehet:

I—II. osztály. Vallási és erkölcsi alapvetés, a beszéd és értelemgyakorlatok modorában. (Egészen használható Réz L. Vezérkönyve, Csak újra nyomandó.)

III. osztály. Isten országa előkészítése. (Ótestamenton i történetek.)

IV—V. osztály. Az Ige testté lett. (Jézus élete és tanításai.)

VI. osztály. Az Ige a történelemben. (Egyháztörténel.)

*) E fontos cikk közérdekű voltánál fogva bizonyára impulzusul fog szolgálni a hozzászólásokra.

VII. osztály. Az Ige az ember életében. (Hit és erkölcstudomány.)

VIII. osztály. Az Ige a Bibliában. (Bevezetés a Bibliaolvasás a és értelmezésbe.)

A két utolsó együvé is foglalható oly formán, hogy a Biblia olvasást a hit- és erkölcstudomány egyes teteleivel kapcsolatosan végezzük. S akkor a VII-ik osztály anyaga lenne a Hittan Bibliaolvasással, a VIII-iké az Erkölcstan szintén Bibliaolvasással.

Én azonban jobb szeretném, ha a VIII-ik osztály már semmi kézikönyvet nem használna a bibliai kívül. Ez voltaképpen a betelözése, a szentírásból való igazolása az eddig tanultaknak s egyuttal bevezetés a Bibliaolvasásba, a Bib. iában való tájékozódásra a e sz. életre. A vallástanításnak korunkban már ugysem az a főcélja, hogy ismereteket közöljön, hanem hogy az egyház ezuton is *evangelizáljon*.

Az utolsó év kiválóan erre fordítandó. Eppen azért össze kell kapcsolni a hiterősítéssel, a konfirmációra való előkészítéssel. Egyetlen kézikönyvecské: tehát mégis lesz, de csak az év vege felé: a *konfirmációi káté*, mely t. k. nem egyéb mint *tömör hitvallás*, az idáig tanult hitigazságoknak rendszeres összesűritése. Rövid vezérfonal az egész életre.

Természetesen az egész éven át a Bibliaolvasás és ismertetés közben, *előszóval* elismételgetjük, felelevenítgetjük az egész vallástanítás eddigi anyagát. De az nem lehet a konfirmációi káté anyaga, csak annak megvilágítása. A legtöbb konfirm. káté abban az eredendő hibában szenved (Nagy Péter, Szász Károly, Kiss József), hogy a káté *hitvallásjellegét* felejtí és voltaképpen ismétlőiskolai vallási kézikönyvet készítt, belegyúrva a vallástanítás egész anyagát, ami már a káté kérdező (szokratizáló) tanalakjával is összerakhatetlen. Hogy a konf. kátét apaink is (mikor a konfirmációt behozták) hitvallásnak tekintették csupán: semmisen igazolja jobban, minthogy azt teljes egészében beleiktatták a hivatalos agendába, tehát egy *liturgikus cselekménybe*.

Rövid véleményem ez, mely évtizedek gyakorlatának és tanulmányának a leszűrődése. Alig lehet módosítani rajta, mert hiszen ezek már közismert igazságok, paedagógiai megállapítások. Különben is a fődolog az, hogyan lesznek megírva a vallástanítási kézikönyvek? Eitől függ a siker. Adja Isten, hogy ez a siker ne maradjon el.

Pálóczi-Czinke István.

Leikészta tanítóképző

(Vége.)

(P.M.) Az istentisztelet szempontjait sem hagyom ki a számításból, ha már a paptanításról van szó. Szerintem mindig szorosan valami, ha az istentisztelet, azaz az ezen szemely vegzi: énekelni, illetőleg a gyülekezet éneklését vezetni, annak az embernek, aki még lélekzetet sem vehet, máris a szöszékbe kell lépnie, azután mikor ott elfáradt, megint énekelnie. Ez száználmas, mert fárasztó és sok ideig nem is bírható. A paptanítósággal ez rendszerre válna. Kérdem, az egész heten 2 ember munkáját vegző egyén, kivált ha gyöngébb fizikumú is, képes volna-e erre hosszasan? Azt is tegyük fontolórra, hogy a legtöbb egyházban orgona is van. Valaki azt hiszi, hogy ezzel könnyülne a paptanító dolga? Nem, hisz ez által meg már hármas munkát végezne. Orgonálna, énekelne, prédikálna. Az ilyen istentisztelet volna igazan komikus. Az orgona mindenütt a karban van elhelyezve, A paptanító, tehát előbb a karban elorgonázza a begyűltöt, majd a fennállót. Aztán, mivel az új zsinati törvény a fennálló után bibliát rendel olvasni az urasztala előtt. — a paptanító a kórusról lejönne, hogy ezt megcselekedje, elvégezvén ismét visszamenne az orgonához, hogy a rendes éneket orgonázza, aminek lezajlása után megint sétálna; hogy a szöszékbe lépjen, amikor ott végzett ujólag a karba szállana fel. Ime, így nézne ki egy emplomi istentisztelet.

Én, aki e sorokat írom, tapasztalásból beszélek. Nekem rendes, szabályos tanítói oklevelem is van; nemcsak, hanem előbbi kis egyhá-

egyházamban (a legkisebbek közül való) tanítottam is néhány évig, tehát én lelkész-tanító is voltam. Megvallom ezért mégis őszintén, hogy először is képzettség tekintetében sohasem éreztem magam két embernek, csak egynek. Papi képzettségem van, de igazi tanító nincs, mert nem is lehetett, bár oklevelem van. Ami pedig az eredményt illeti, ha a kezemet a szivemre tettem, megtudtam érezni, hogy vagy az egyik, vagy a másik munkám nem volt olyan tökéletes, amilyennek óhajtottam volna. A két hivatal egyesítése collisio officiorumokra vezet, még a kis, vagy közepes egyházakban is.

Talán ezek az okai annak, hogy a paptanítóság inlezményét sehol a világon s egyetlen felekezet sem ismeri, pedig másutt is vannak okos emberek és másutt is vannak nehéz körülmények között levő egyházak. Ha nálunk van valamelyes történelmi mulaja, ez sem azért van, mert jó kedvünkből állítottunk fel ilyen inlezményeket és az ezek által végzett eredménnyel nincs is mit dicsekednünk. Most azonban abból amit hajdan kivételként engedünk meg, — rendszerint csinálni, senogysem tudom megerteni. Maga örvenvhozó zsinatunk is azon az állásponton volt, hogy külön lelkész- és külön tanítóképzőnk legyen.

Azt is vegyük tekintetbe, hogy mi most egy o'y államban élünk, amelynek törekvései a miénkkel sajnos, a jelek szerint nem mindenben congruensek a gyakorlatban. A magyar állam elnézte, elűrtte a paptanítóságunkat, mert azokat a kis egyházakat a magyarság várainak tekintette. Így van ez ma is, most is? Nem épen ezért mellőznék ezeket az inlezményeket. Mit képzelnék? Kélféle államsegélyt adna a paptanítónak? En ugy gondolom egy-t sem. Tanítóit bizonyára nem, mert ezeket a lelkész-tanítókat soh sem ismerne el az igazi tanítóknak. A papi államsegély pedig mindjobbban összezsugorodik, ugy látszik a végkimerülés felé halad Erdemesnek fozja-e tartani egy fiatal ember keltős pályára készülni és keltős terhet viselni az életben, két fizetéssel ugyan, de két olyan régi fizetéssel, amelyik közül az egyik talán 600, a másik 300 kor.

Azon, hogy a parok és tanítók békeségben éljenek egymással, amelynek hiánya miatt volna szükség egyfelől a paptanítóságra, igen könnyen lehet segíteni az egyházi törvények alkalmazásával s azon is pedig, hogy vallásos szellemű tanítóink legyenek, ilyen szellemű képviselők felállításával.

Az eszkárosi templomépítésre a rafajna-ujfalusi gyülekezet 32 K-át küldött be szerkesztőségünkbe, amit köszönettel nyugtázunk Eddigi gyűjtésünk eredménye 52 K.

Annyit magam is elismerem, hogy a lelkészképző intézetben több pedagógiai tudást kell ma nyújtani. Ezt sok szempont indokolja. De lelkész-tanítóképzőt állítani, ez szintem igen merész gondolat, jobban mondva halvaszületett idea. Menjünk csak a régi kipróbált nyomokon, állítsunk külön lelkész és tanítóképzőt. Munda se expediet.

A holland orientáció

Nincs köztünk, ref. lelkipásztorok között senki, ki ne érezné, hogy egyházunk történetében egy új korszak vette kezdetét. Annak a belső megújulási mozgalomnak, mely külső s belső tényezők hatása alatt a magyarországi és erdélyi ref. egyház életének rövid pár esztendő alatt új irány adott, hullámcsapásai és hatásai nálunk is érezhetők. Ezzel lezáródik az utolsó ötven esztendőnek a története, mely, nem mi állapítjuk meg először, ezt mindenki tudja és érzi, de legyen nekünk is erkölcsi bátoriságunk kimondani, egyházi életünkben a lassu visszafejlődésnek a korszaka volt. Ref. egyházunk lassanként elvesztette azokat a pozícióit, melyeket nagy nenezen küzdött ki magának, a közélet legkülönbözőbb területein mind jobban és jobban hátrébe szorult a tudományos életben, a politikában, a gazdasági élet terén idegen elemek kerültek előtérbe. Az egyház belső élete a lassu megmerevedés és életelenség képét mutatta, a hivatalos egyház élete kimerült a száraz, lélek nélküli, üres adminisztrációban.

De az Istennek megelevenítő lelke e romok felett is új életet támaszt s már a mi egyházi életünk terén is örvedetes jelenségek tapasztalhatók. Mindnyájan érezzük, hogy egy nagy hódító hadjáratot kell megindítanunk: a lelkekért. Amit az elmúlt évtizedek közönye elvesztett, azt kell visszahódítanunk: a saját hiveinket. Egy nagy csatának az előestéjén állunk, itt-ott már látni harcra készülő csapatokat, mindenki érzi, hogy egy nagy evangelizációs mozgalmat kell megindítanunk. Nekünk szlovenszko-i reformátusoknak most ez a legnagyobb kérdésünk, százszor fontosabb, mint az államsegély, hogy hogyan indítsuk meg egyöntetűen ezt a nagy evangelizációs mozgalmat és milyen elvek szerint vezessük azt? Ezt a kérdést nem szabad lekicsinyelnünk, mert az elvek rendkívül nagy horderejük és döntő jelentőségüké van, a módszer, az irány kérdése leibevágó jelentőségű. Mert tisztában kell azzal, hogy minden evangelizációs mozgalom szolgálja egyformán az egyház érdekét. Az egyháznak, ha nem ref. elvek szerint folyik, többet árt, mint amennyit használ, mert ahelyett, hogy a történelmi egyhá-

zokat megújítaná, szélrombolja azt és a szektáskodásnak nyitja meg az utját.

Már eddig is több irány hivei igyekeznek propagandát csinálni a maguk evangelizációs mozgalma s theologiai irányuk számára. Bár mindenki ismeri, de mégis szükséges, hogy egészen röviden, csak pár szóval is, de jellemezzük őket.

Az első csoport az u. n. pietisták csoportja, kik részint a pesti Bethánia, részint a német pietizmus hatása alatt dolgoznak. Theol. irányukat jellemzi, hogy felekezetközi alapon állanak, tehát az evangelizációs mozgalomnak nincs kimondottan ref. színezete, hanem csak általános keresztyén, a lelkeket igyekeznek elvinni a ker. élet döntő lépéseibe: a megléréshez s mikor már ezen átvitték, nekik tovább tanbeli kiképzést nem adnak, hanem magukra hagyják azzal a paranccsal, mutasd meg, hogy életed minden viszonylatában királyod a Krisztus, de ezzel még ne elégedj meg addig, amíg hibát látsz a történelmi egyházban, hanem add oda a megújult életedet Istennek eszközül arra, hogy a te munkád által is tökéletesebben tölthesse be földi magasztos hivatását a keresztyénség legtisztább formája: a ref. egyház. De mivel a pietista evangelizáló módszer az embereket kivessi az egyházból s szolgálja módon utánozván a németországi Gemeinschaftsbewegung-ot, külön felekezeten kívül álló egyesületekbe gyűjti s nekik tanbeli kiképzést nem ad, így igen sok esetben csak a szekták munkáját könnyíti meg.

Az előbbivel rokon az angol-amerikai methodizmus hatása alatt álló Diakszövetség mozgalma, bár sok tekintetben gyakorlatibb érzékű, de a történelmi egyház iránt épen oly kevés érzékkel rendelkezik, mint az előző mozgalom és épen olyan kevésbé református.

Az utóbbi időben több szlovenszko-i lapban s e lapunk hasábjairól is megszólal s propagandát kezd kifejteni a Svajcban annyira elterjedt Ragaz-Kutter-féle szociális keresztyén irány. Bizonyos, hogy a szociális gondolat propagálásával ez irány jó szolgálatokat is végzett, de a nagy igazságainál csak a tévedései nagyobbak. A szociális kérdést annyira egyoldalú szempontból tekinti, hogy már a keresztyénségben szinte nem is lát mást, mint egy mozgalmat, melynek feladata a szociális kérdés igazságos megoldása. És hogy ez irány felett hogyan döntött maga az egészséges svajci közvélemény, arra a legjobb példa magának Ragaz-nak az esete, ki a zürichi állami egyetem volt a gyakorlati theologia tanára. Szélsőséges álláspontjából kifolyólag annyira erős propagandát fejtett ki a szociál-demokrácia javára

s olyan erősen támadta a svajci ref. egyházat és az államot, hogy emiatt őt mint ref. theol. professzort a napilapokban elesen megtámadták s azt követelték, hogyha már olyan szelsőséges álláspontot foglal el, legalább legyen következetes önmagához és mondjon le az állami egyetemen viselt theol. professzori katedrjáról. Ilyen körülmények közt 1921-ben Ragaz tényleg le is mondott. Lehet, hogy vannak köztünk, akik magukat az ő irányához tartozónak érzik s ezt az ő esetét nem ilyen megvilágításban, tehát nem helyesen tudják, maga Ragaz is a Neue Wege akkori egyik számában egész más okokkal igyekezett szépíteni a lemondását és azt másképp kimagyarázni. Megis nekünk ez az ő túlságosan baloldali állásfoglalása komoly intőjel, mert hiszen a kálvinizmusnak a szociális kérdés felől megvan a maga sokkal egészségesebb felfogása.

Egyedül életképes theol. irány, melytől mi szlovenszói reformátusok egyházunk megújulását várhatjuk, a már ismert holland gereformerd irány. A tör. énelmi ref. egyház keretein belül akarja a maga evangelizációs mozgalmát kifejteni s úgy átan, mint egyházszervezet tekintetében a legöktelesebben áll a teljes szentírás, tehát a ref. keresztyénség álláspontján. A hívő lelkeket nem veszi ki az egyházból, hanem az egyházon belül állítja munkába, kiknek hitét öntudatosá igyekszik tenni az által, hogy a tanbeli kiképzésre nagy súlyt fektet. S úgy megteremti a legegészségesebb, legisztaabb és legideálisabb gyülekezeti életet, mint azt a köztünk járt holland lelkészek előadásából már tudjuk.

A magyarországi ref. egyházi életet is külföldi hatás eleve elte meg, de ez éppen nem a Diákszövetség hatása volt, mert e mozgalom a kommunizmus után teljesen elvesztette a hitelét és hatását az egyházi életre. De éppen ekkor kezdődött a holland és magyar ref. egyház közötti kapcsolat intenzív kiépítése, melynek következménye lett a holland egyházi élet átültetését propagáló konferenciák sorozata. Hollandiából mind több és több bizottság jött, hogy konferenciákat tartson és Magyarországból mind több és több lelkész ment ki, hogy saját szemével nezze meg s lássa az ideális ref. gyülekezeti életet. Ennek a kapcsolatnak a következménye az lett, hogy akik azelőtt a felekezetenélküli, színtelen pietista evangelizáció alapján álltak, azok most a legáltalánosabban vallják a tiszta ref. gyülekezeti evangelizáció egyedüli jogosultságát s azt gyülekezetükben megvalósítani igyekeznek. Sőt ennek a ref. iránynak a hatása alól még a Diákszövetség se tudta magát kivonni, ezt bizonyítja, hogy föltekárjuk, mint ezt az ottani

egyházi lapokból olvassuk, már ilyen kérdésekről tart előadást: miért vagyunk reformátusok?

A szlovenszói ref. egyházunk is ennek a megújulásnak a küszöbén áll, és ez a megújulás csak külföldi hatás alatt történhetik, mert a mi egyházi életünk holtponton jutott. Szükségünk van arra, hogy minél teljesbben kiépítsük a kapcsolatot a kontinens legisztaabb ref. egyházával, a holland Gereformerd Kerk-kel. Az ő egyházi életüket kell mintául vennünk s a mi viszonyaink közé átültetni, természetesen nincs szükségünk szolgálai utáztatásra és azzal is tisztában kell lennünk, hogy ol an egyházi életet máról holnapi nem tudunk teremteni. De ha ők köztünk jönnek s előadásokat tartanak az ő gyülekezeti viszonyairól s minket meghívják, hogy személyesen lássuk az ottani egyházi életet, akkor elérhetjük, hogy lesz ref. gyülekezeti ideálunk s meglátjuk azt a nagy távolságot, mely minket ettől az ideáltól elválaszt. Akkor belátjuk mindnyájan, hogy nincs semmi okunk s jogunk a jelenlegi egyházi viszonyainkkal megelégedettnek lenni, de százszor több arra, hogy igyekezzünk megtenni az első lépést az ideális gyülekezeti élet megvalósítására.

Különböző theol. irányok készítik nálunk is a jövő útját. Minden téren nagy a bizonytalanság és tájékozatlanság. Milyen elveket kövessünk? Milyen alapon történjenek az evangelizáció? Kérdések, melyekre azonnal felelnünk kell. Most, amidőn egyházi vezetőink össze akarnak hívni egy egyetemes, kimondottan ref. színezetű konferenciát az alkalomból, hogy a holland Gereformerde Kerk ama bizottsága, melyet a tavalyi zsinatjuk a világra való érintkezés és viszony kiépítésére küldött ki, meglátogatni készült minlét. Konventünk elnökét hivatalosan értesítette husv. után történő látogatásukról s ezen a konferencián jelenjenek meg mind azok kik történelmi kálvinizmus alapján állnak s tárgyaljuk meg részletesen a ref. gyülekezeti evangelizáció nagy kérdéseit.

Új korszak hajnalán a vezetők, kiket Isten kegyelme állított a kálvinizmusnak ezen új, előretörő lelkifrontiára, érezték át az Isten előtt való nagy felelősséget és mi többiek közkatonák, ne felejtjük el, hogy az egyetemes egyház megújulása az egyes gyülekezetek megújulásában áll. Kezdjük el azért a munkát, a saját gyülekezetünkben, vagy előbb még egy kisebb területen, amely kiinduló pontja a minden további munkának: a saját lelkünk evangelizációjának.

Zsemlye Lajos.

Isten nélkül nem lehet élni!

Megható, feledhetetlen feikiáltás volt ez, mely önkéntelenül tört ki szívéből egy régóta vallási gondozás nélkül élő magyar embernek.

A ker. Diákok Külmisszói Világszövetségének Indianapolisban tartott nagy világkongresszusa alkalmával a város magyar református lakóinak, mely mindössze 10—12 családból áll, tudomására jutott, hogy magyarok is vannak a 8000 külföldi diákok között. Mivel ilyen kevesen vannak és a magyarlakta városoktól messze fekszenek, eddig soha sem volt alkalmuk magyar istentiszteleten részt venni. Ezért néhányan már ki is tértek vallásukból és a közelben levő baptistákhoz vagy adventistákhoz csatlakoztak.

E gyűlés alkalmával felhasználván a ritka alkalmat felkeresték a jelenlévő magyar ref. theologusokat s kérték, hogy tartanak számukra egy magyar istentiszteletet Theologusaink örömmel tettek eleget kérésüknek, az egyik angol ref. templomban tartották meg az első magyar ref. istentiszteletet, ebben a hatalmas, forgalmas amerikai városban. Mindössze 14-en voltak csak jelen, de amikor felcsendült a zsoltár első sora edes anyanyelven, mindenki szemé könnyel telt meg. Hiszen mióta eszakkadtak a csendes szülőhazától most gyűlhettek először össze s adhattak halál énekléssel, imádkozással Istennek azért a sok-sok viszontagságért, amelyen keresztül menték itt, az új haza földjén. Ekkor érezték csak nagy szükségük a vallásnak, a hitnek. Valami csodálatosan megható volt ez az istentisztelet.

Utána a jelenlévők kérték a theologusokat, hogy tartanak ezután is legalább hetenként egyszer istentiszteletet. Meg is állapodtak abban, hogy a kb. 170 km-re fekvő Daytonból át fognak jönni egyszer havonként a magyar theologusok. A perselypénzt (19 dollár = 650 Ké) átadták az ottani egyháznak azzal a kéréssel, hogy a templomot ezután is bocsássák rendelkezésükre; amit szíves örömmel teljesítettek is.

Az egyik jelenlévő magyar testvérünk így fejezte ki mindnyájuk érzését: „25 éves vagyok már Amerikában, amely idő alatt megtanultam, hogy Isten nélkül nem lehet élni!”

Barcsak közlünk is minél többen eljutnának erre a tapon túlra. B. S.

HIREK

Lapunk múlt számában a nyugdíjintézeti kezelő által nyugdíjnyújtott 90 K-t illetőleg szükségesnek tartom megjegyezni, miszerint az a naptárak magasabb áron való értékesítéséből származott összeg. Sedivy László ref. lelkész.

Harangszentelés Ágón. (Bars m.)
Január 6-án emlékezetes szép ünnepellyel adta át az ágói gyülekezet szent rendeltetésének új harangját. A felszentelési ünnepélyen Juhász Pál nagysallói lelkész, lelkeket Istenhez emelő szép beszéd és imádság kíséretében áldotta meg és adta át rendeltetésének az új harangot. Utána Bagócsy Lajos s. lelkész tartott alkalmi beszédet Nehémiás II. r 17. verse alapján, majd a harangszerzés történetét és az adakozók névsorát olvasta fel. Szép szavak és enek-kari számok után ért véget a feledhetetlen ünnepély. Az énekszámokat Pálkás Sándor a gyülekezet új tanítója tanította be nagy szakértelemmel. A harang tiszta su'ya 222 kgr. Ára 11.100 korona. Öntötte Baktay Egrý Ferenc. A harang árának egy része önkéntes adakozás útján gyűlt be. A gyűjtést Ondré Karoly és Nagy Bálint a gyülekezet lelkes gondnokai vezérelték nagy buzgalommal.

Elszámolás. Lapunk január 27-iki számában Fejes Izabella temetési költségeihez való hozzájárulásra intézem a nyilvánosságához felhívást. A kegyeletes célra juttatott adományok a következők:

I. Nyitrai egyháztagoktól:

Szekeres István presbyter 200 K, Varga József presbyter és családtagjai 55, Bárány Pálné 50, Sedivy László lelkész 50, Kardos József gondnok 20, Acsay Lajos 20, Barany Elek presbyter 10, Konta János presbyter 10, Braunsteiner Sándorné, Lukács Demeterné, Bacsa István 10, Kiss József, Koch Sándorné, Bakcsy Dániel, Matyó Endréné, Wendl Sándorné 5, Józsa János 1 kor. Összesen 471 K.

II. Vidékről:

Réz László lelkész, Rozsnyó 25, Cinke István püspök 20, Gömörszikárosi egyház 20, Pócs Lajos lelkész, Nemes-Radnóth 20, Hulka József lelkész, Bánóc 20, Tóth Kálmán lelkész, Deáki 20, „Szeretet” néplap 20, Bertók Béla, püspök 10, Lakatos Károly, Komárom 10, Sebestyen Ferenc lelkész, Garamlók 10, Szinay Sándor lelkész, Nagyölvéd 10, Ruszkay Gyula lelkész 10 kor. Összesen 195 kor. Február hó 20-ig begyűlt adományok végösszege tehát 666 korona, amelyvel szemben a temetés költségei 876 kor 20 fill.-i teltek ki Isten jutalmazza meg a kegyeletes adakozókat. Sedivy László lelkész.

Hírek Jugoszláviából. Cservenka áldott munkássága lelképásztora, Keck Zsigmond 30 éves lelkézi szolgálatát meleg szeretettel ünnepelték nov. 3-án. — A Jugoszláv egyházmegye hivatalos leendői közzé felvette az egyh. m. iratterjesztést is. A fekete-hegyi ref. árvaház 21 gyermek otthona. — Az e. m.-i gyűléssel kapcsolatban presbiteri konferenciás volt.

IRODALOM.

Könyvismertetés.

(Vege.)

Könyve utolsó fejezetében levonja és összefoglalja a végső „következményeket.” Ime egy pár mutatóul: Hogy minél több legyen a magyar, a magyar nemzetre a legfontosabb:

A nép szaporodásának legfontosabb tényezője, az egyke leghatásosabb, sőt egyetlen ellenszere a katolicizmus.

A kath. licizmus virágzása a nemzet legfőbb érdeke.

Minden kath. pap. közhivatalnok és mint látható nem eredmény nélkül munkálkodik.

Nem frázis, de valóság az, hogy a keresztyénség tartotta fenn ezt az országot ezer éven át, de ugyancsak bizonyos az is, hogy „keresztyénségen” egyedül és csakis a katolicizmus érhető.

Ha igaz volna az a nem igaz állítás, hogy a kath. egyház vagyona állami eredetű, kétségtelen, hogy állami vagyon még soha oly gyümölcsözően elhelyezve nem volt mint ez a vagyon.

Nem igaz az az általánosan elfogadott állítás, hogy minden vallás egyformán jó, egyenfogu és egyformán létjogosult. Az állam is, amelyben minden törvényesen bevett vallás: egyformán jönnek s egyenjogúnak vesz, nem számol a dolgok való állásával s a katolicizmussal szemben a legrutább hálálansággal viseltetik.

Kétségtelen, hogy: „a reformáció hitrontás volt, nem hitjavítás. Fajunk benne — ősi nyelvemlékünk szavával szólva — halálot évék. A protestantizmusnak a magyar közéletben nincs létjoga. Az igazság, a nemzet érdekei és a fajszeretel minden nem kath. magyar embertől azt követeli, hogy a katolikus egyházzal egyesüljön.

„Mi nagyon tiszteljük azokat a hívő protestánsokat, akik különösen a kommunizmus óta nagy buzgalommal fáradoznak hitfeleik hitének élesztésén és erkölcsaik megjavításán. Munkásságukat is megbecsüljük s még azt se mondjuk, hogy kárbavesztelt munka (hiszen valami haszna bizonyára még a laikus erkölcsan tanításának is van) Magyarország szaporodásának két évszázados története, házassági elválásaink, öngyilkosaink, baptistáink, nazarénusaink és spirítisztáink azonban arra tanítottak meg bennünket, hogy a protestantizmustól tartós és igazi erkölcsi eredményt egyesek bármily jóakaratára ellenére se várjunk.”

„Kétségtelen, hogy ha az erkölcsi halástól, mellyel mint láttuk a protestantizmus nem rendelkezik, eltekin-tünk s tisztán csak a tudományos,

kulturális eredményt nézzük, akkor ma már az államnak a felekezetek támogatására semmi szüksége nincs. Ugyanazokban az iskolákban ugyanis amelyekben ma a protestantizmus tanít tudományt és terjeszti a tudást (pedig, mint láttuk, csak ezt tudja terjeszteni), az állam ép úgy, sőt jobban taníthatna ha felekezeti iskoláink mást nem tudnak s nem tesznek, mint csak tudományt, csak kultúrát terjeszteni, akkor, mint különálló iskolákra aligha van rájuk szükség s államosításuk ellen bajos érvel felhozni.

A protestantizmus tehát a jelenkorban már a legjobb esetben egy tiszteltreméltó, hajdan jó szolgálókat tett butoidarab, amelyet hajdani értékes szolgálatai és az emlékek miatt, melyek hozzáfűznek, kegyelettel orzünk, de amelynek ma már semmi gyakorlati hasznát nem látjuk. Tekintve már most, hogy nem használ, nagy kárt okoz. A keresztyény magyarságot megosztja, vallásilag szétagolja. Főképen pedig megakadályozza azt, hogy a katolicizmus nemzetünkre nézve nélkülözhetetlen erkölcsi teljesítményében fajunk egy tekintélyes és értékes része részeshülhessen: nem mondja-e a józan ész, hogy e kegyeletes ragaszkodásnak igen nagy az ára s nem követeli-e a legkonzervatívabb lélektől is, hogy a múlt engedjen a jelennek, a tradíció, a kegyelet és megszokás a hasznosság és szükségesség elvén k?”

Eddig Pézenhoffer, Erre az utolsó összefoglaló nagy kérdésre mi csak egy szóval felelhetünk: Nem! Nem lepődünk meg e harcmódotól. Az inkvizíciók e méltó utódjához nagyon is illik e hang. Amit mond az se új. Mi magunk is tudjuk, hogy gyengülünk és fogyunk ha nem is olyan nagy mértékben, mint azt a föltisztelendő ur kárörömmel konstatálja. De vajjon lálja-e saját szemében is a gerendát, nem gondolja-e, hogy Isten nem számlálja a lelkeket, hanem méri s hogy kinek az áldozata kedvesebb az Isten előtt, azt nem Pézenhoffer és társai, még csak nem is a római pápa fogja eldönteni, hanem valaki más.

Mindamellelt megfogadva a Schopenhauer tanácsát, mi megbecsüljük ellenségeinket s köztük Pezenhoffert is, mert biztosak lehetünk benne, hogy nem fognak hizelegni, hanem szemünkbe vágják kibáinkat s így állandóan a javítás és javulás felé ösztökélnek és irányítanak bennünket. Nos, hát tegyük róla, hogy e könyv adatai és vádjai hamisak legyenek. Mutassuk meg, hogy a protestantizmusnak nemcsak múltja van, de van jövője is. Ne vágjunk vissza, szeressük őket, buzduljunk fel több munkára, több áldozatra, ez lesz a részünkről a legszebb felelet!

Szabó Béla

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkatársak:

Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: I. Madách-u. 19, hová a kéziratok hirdetések és az esetleges rendelések. Megjelenik mi.

Holland-magyar közeledés.

Reflexió Galambos Zoltán nemrég megjelent füzetéhez.

Elöttem egy könyv, egy érdekes és vonzó tanulmány, mely a holland magyar közeledés és kapcsolat jegyében íródott. Szerzője fiatal, de már is sokat látott és tapasztalt papi ember. Közvetlenül volt alkalma tanulmányozni a hollandiai egyházi viszonyokat, a hollandi u. n. szigorú egyház történelmi kialakulását, hitéleti sajátosságait, erőt sugárzó, nemesen egyszerű, bensőséges vallási életét.

Ez a szigorú kálvinista alapon álló egyház a maga történelmi kialakulásának folyamán nemcsak érdekes tanulságokkal szolgál, hanem erőteljes, követéseméltó példáját szolgáltatja a *hitbeli összetartásnak*, annak a lebirhatatlan *életösztrőnnel*, amelyvel ezek a gyülekezetek a rájuk mért próba idején a maguk szebb jövőjét kiküzdötték.

Az egyházi élet megmerevedett, megcsontosodott formái között hatalmas erővel tört utat magának az evangéliumi Lélek, amely nem nézhetette tovább közömbösen az egyházi életnek ezt a körülfalazottságot, a hitélet elsekélyesedését, elszintelenedését, hanem belső tűz által hevítve keltette életre a mozdulatlan, alvó, téllenségre kárhoztatott energiákat.

A Lélek munkája nyomán pedig olyan megújulás támadt, amely az emberi okosodás által épített kereteket átszakítva az új élet jótékony, üdítő és gyógyító forrásait fakasztotta fel.

A hitéletnek olyan fenséges, szépreneszansz-sza következett be a hollandi reformátusok életében, amely nemcsak nagy összetartásra, az erők egységesítésére vezetett, hanem a felelősségérzet megnagyobbodásával, áldozatos munkával, segítségnyújtással közeledik a *más nemzetek* reformátusai felé is, hogy a meglatasztalt örömben és áldásban őket is részessé tegye.

Most, amikor ez a segítő kar felénk is nyúlik, ragadjuk meg azt becsületese, magyaros őszinteséggel, a Lélek által gerjesztett közös reménységgel és bizodalommal. —y.—

Válasz Boross Kálmán hozzászólására.

A szerkesztő azzal a megjegyzéssel közölte Boross Kálmán lelkész-társam cikkét, hogy a szerző „a paptanítói rendszer ellen hozza fel észrevételeit és csoportosítja érveit.” Igazán kíváncsi voltam rá, mert, ha teljesen meg vagyok is győződve a paptanítói rendszer behozatalának szükségességéről (másként nem is irtam volna meg cikkemet), nem vagyok elbizakodott, hogy azt gondoljam, niszterint csak én láthatok valamit helyesen. A cikkben azonban annak kijelentésén kívül, hogy szerzője sok tekintetben nem ért velem egyet, nem igen találtam olyat, ami ellentétben volna azokkal, amiket én mondtam, sőt sokkal inkább azoknak megerősítését találtam benne.

Vegyük sorra az észrevételeket:

1. A tankönyvekre és a 7—8-ik osztályra vonatkozó megjegyzések lényegében véve nem tartoznak a cikkemre, sőt egyáltalán a paptanítói rendszerre sem.

2. Szerző maga állapítja meg: „Tagadhatatlan történelmi tény, hogy a reánk magyarokra nézve szerencsétlen világfordulat igen sok felekezeti tanítónkat megfélemezett és a hitükben gyengéknek jó alkalmul szolgált, hogy az egyházas érzülettel ellenkezők táborában nevet szerezzenek maguknak, vezérszerephez jussanak.” Hogy ezzel szemben voltak mások, akik nem állottak ebbe a táborba, azt én nagyon jól tudom a cikkemben kifejezésre is juttattam. Sőt voltaképpen tovább mentem a megértés dolgában, mint maga Boross kollegám, mert én még az el-tántorodottakat illetőleg is rámutattam arra, hogy magatartásuk tulajdonképeni oka rajtuk kívül fekszik. Ott, hogy nemhogy vallásos nevelés! kap-tak volna, hanem éppen ellenkezőleg ugy nevelték őket, hogy csak a kivételesen ellenálló képességük mar-radhattak meg az egyház ingadozás nélküli gyermekeinek és oszlopainak. („Hogyan adják tovább azt, amit meg sem kaptak?”) Ennek megismerése teszi lehetővé, sőt köveleli a mai tanítóság egyéni enyhébb meg-itélését, de ugyanczen ok követeli

és teszi nélkülözhetelenné a más irányú, más al-okon nyugvó tanító-képzés behozatalát. Az, hogy meg-értjük a romlás okát, még nem jo-gosít fel bennünket arra, hogy most mar mindent továbbra is a régi-ben hagyjunk azzal, hogy hiszen: a rom-lás „az okokból szükségszerűleg kö-vetkezik,” ha nem éppen annak belá-tására kell vinni, hogy *gyökerénél* fogjuk meg a kérdést s a rossz ered-ményt szülő okot jó vagy legalább is jobb eredményt biztosító okkal helyettesítsük.

3. Kifogásolja a szerző azon meg-jegyzésemel, hogy „a hittan tanítása szempontjából a lelekezeti iskolák rosszabb helyzetet tüntetnek fel, mint az állami iskolák.” Azt hiszem azon-ban, hogy ezen a téren is hamar megértjük egymást. Ebben a mon-da-ban a hangsúly, mint az egész cikk értelméből kiviláglik a „tan” szóc-kán nyugszik. Miután az egy-ház tanrendszerében a pap, képzé-sénél fogva, egészen bizonyosan sokkal járato-abb, mint a tanító, ennél fogva világos, hogy a *tant* job-ban is adhatja elő. A *hittant* azon-ban (mint ezt ugyan elég élesen ki is fejeztem) nem azonosítom a *val-lásos érzéssel*. Tehát *csak a hittan tanítása*, de nem a vallásos nevelés szempontjából mondtam. (még pe-dig nem belemagyarázva, hanem egész világosan) hogy az állami is-kolák előnyben vannak a felekezeti iskolák fölött. Félreérthetetlenül vilá-gosan látszik ez abból, mikor felté-vén a kérdést: „Mit tegyünk? Ve-gyük-e ki a vallástaniást s tanítók kezéből a felekezeti iskolákban is és bizzuk ott is a papok kezére?” „Nem!..-mel fele-tem éppen azért, mert a hittan tanításánál ezerszer fontosabbnak tartom a *vallásos ne-velés* kérdését. Ezt pedig nem lehet heti 2—5 órában megcselekedni. Akkor még mindig jobb, ha a *tan* rovására is, de az egész tanítási idő alatt kapnak a gyermekek, ha nem is mindenütt kielégítő, de mégis va-lamilyen vallásos nevelést. Ha azon-ban a heti 5 órai jó hittan tanítás-nál a kevésbé jó hittan tanítással kapcsolatos hiányos vallási nevelés jobb eredményt tüntet is fel, az még nem ok arra, hogy beérjük ezzel a még kielégítőnek sem mondható mi-

nimummal. (Hogy nem kielégítő, azt legjobban mutatja az egyház állapota.) Bár a pusztán hittan tanításnál még a jelenlegi nevelés is jobb, mindamellett *túlkevés* arra, hogy az egyházat az elvállalatlanságtól, a lejtőn való lecsuszástól megmenthesse, tehát keresni kell a módot, hogy jobb hittan tanítás mellett jobb vallásos nevelést is biztosíthassunk gyermekeinknek s ez — nem akárom az előbbi cikkemet ismételni, tehát csak konkludálok — megint csak a paptanítók alkalmazása. (Ezeknek képzéséről talán majd egyszer külön fogok beszélni.)

4. Hogy a papok tanítói oklevéllel való felszerelése a dunántúli kerület idősebb lelkészei előtt nem új gondolat, annak csak örvendeni tudok. Nem tartozom azok közé, akiknek egyetlen vágyuk, hogy „noch nie dagewesen” újat mondjanak, ha mindjárt emeletes számárságot is Amiben azonban az én tervezetem a régi rendszertől különbözik s amiért én nem a dunántúli rendszerre, hanem az erdélyi szászok rendszerére hivatkozom, az az, hogy én azt tartanám jónak, ha ez a másik diploma nem csak egy „skalp” lenne, ami ott fityeg a birtokosa övéen, anélkül, hogy az önértelme dagasztásán kívül másra is szolgálna, hanem azt óhajtanám, hogy ez a diploma *használatba is vétessék*. Azt szeretném és azt tartom a menekülés egyetlen útjának, hogy a tanítói oklevéllel bíró papok vagy ha úgy tetszik s ami ezzel kongruens, a papi oklevéllel bíró tanítók, *tényleg tanítsanak is az iskolában*. Sőt, amennyire egyáltalán lehetséges, ott ne is tanítsanak mások, mint *csak ilyenek*. Hogy ez a vallás, erkölcsi nevelés szempontjából egész bizonyosan üdvösebb hatású lenne a mostani rendszernél, azt Boross Kálmán kollegám sem vonja kétségbe, és azt hiszem, bajos is lenne kétségbe vonni.

5. Azt írja a szerző: „Nagyon téved Holló Géza kollegám abban is, ha azt gondolja, hogy ha tanítói állásaink tanítói oklevéllel bíró papokkal töltenének be, akkor minden úgy lenne, amint mi szeretnők, amint mi akarnók.” En erre azt felelem, hogy nagyon téved Boross Kálmán kollegám, ha azt hiszi, hogy én azt hiszem, amit ő hisz, hogy én hiszek. En csak azt hiszem, hogy a paptanítói rendszer behozatala mellett a vallás erkölcsi nevelés s hatalmas lendületet venne és hogy e mindenek ez az alapja s hogy e nélkül az alap nélkül minden egyéb teljességgel hiábavaló. Nem hiszem, hogy ezzel *egyszerre minden jól lesz*, de hiszem, hogy *e nélkül semmi sem lesz jól*. Lévéen az egyetlen megbízható fundamentum a Jézus Krisztus és ezt a fundamentumot legbiztosabban az iskolai vallásos neveléssel rakhatjuk le az egyháztagok lelkébe.

Nem gondolom, hogy ez az a bűvés ige, amivel „hipp-hopp” ott leszünk, ahol akarunk, — de azt gondolom, hogy ez az út, amelyen járva a helyes irányba haladhatunk. Még azt is hozzá tehetem, hogy ez az egyik út, vagy még precízebben: az utnak egyik szakasza, amelyről letérnünk nem szabad másként eltévedünk és mocsárba fulladunk. — Talán szövegek még majd a többi szakaszokról is.

Hogy az állammal szemben ez az egy dolog nem adja meg a teljes létbiztosítékunkat? Nagyon jól tudom. De ez is hozzájárul ahhoz. Nem tömi be mindenütt a réseket, amit egyházunk és magyarságunk bástyáján ütöltek, de mert nem tömhetjük be azokat mindenütt egyszerre és ugyanazzal, hát már ott se tömjük be, ahol és amivel lehet? Nem mondom én, hogy ezzel egy csapásra függetlenné válunk az államtól, de egy-egy függetlenné lett állás már egy szilárd bástya. És *mennél* kevesebb segélyre van szükségünk, *annál* függetlenebbé válunk az államtól. A függetlenségünket csak lépésről-lépésre vihatjuk ki, de balgaság volna az első lépést lekicsinylenünk, sőt meg sem tennünk, mert az még nem az utolsó! De legfőképpen tisztában kell lennünk azzal, hogy azokat a lépéseket *magunknak* kell megtenni. Az első után majd jönnek a többiek is. Talán már utban is vannak! Csak erős akarat, elhatározottság, *magunkba vetett bizalom* és lelkesedés legyen bennünk.

6. Hogy *ellenünk* mindig a magyar törvényeket alkalmazzák? Nem baj! Ha vétkesek voltunk benne, nyögünk alatta, mert ez az igazság törvénye s ha nem voltunk vétkesek benne, hordani fogjuk a keresztet másokért, mert ez a szeretet törvénye. Össze nem fogunk roskadni alatta. Még az újabb terhek alatt sem. Sőt nőni fogunk alattuk! En a hűveimnek sokszor mondtam úgy „népiesen” s bocsássanak meg az olvasók, ha itt is úgy ismétlem: „Nekünk *szükségünk van pofonokra*.” Ha nem is dédelgetett, de *vihartól védett csemeték* voltunk eddig. És elpuhulunk bele. Bizony még a pudva is belénk esett! Hadd jöjjön hát most az a vihar! Legalább letördösi rólunk a sok holt és száraz ágat és megedzi azt, ami életerős. És a sok romlás, pusztulás mellett milyen bámulatraméltó sok életerős van még bennünk! A csüggedőkkel szemben — és sokszor dagadni érzem a keblemet — mintha csodálatos erők röpitenének és érzem, hogy miként vonnak mindnyájunkat magasabb világok, új létformák felé. Csak süssön rá egyszer a mi egyetemes egyházunkra *egymás* szeretetének, megbecsülésének, bizó értékelésének áldott napsugara, bámulni fog mindenki, hogy a letört ágak helyébe mennyi új rügy fakad és mennyi új hajtás borul virágba!

Kicsit elragadtattam magamat s eltértem a tárgytól. Térjünk vissza hozzá. Mit is mondanak azok a *paragrafusok*?

1) A tanítóknak korpótléket kell adni. 2) A tanítói állások csak érvényes tanítói oklevéllel bíró egyénnel tölthetők be és csak rendes tanítói állások szervezhetők vagy tarthatók fenn. 3) Ha az egyház nem adja meg az állam által megszabott fizetést vagy ez esetben nem gondoskodik az államsegély folyósításáról, akkor elveszíti iskolafenntartási jogát. 4) A tanítónak növendékeiben ápolni és fejleszteni kell a nemzeti öntudatot és a valláserkölcsi gondolkodást.

Hol jön az én javaslatom ezekkel ellentétbe?

En csak annyit mondom, hogy adandó esetben, „nem erőszakolt” lelkészi és tanítói állásösszevonás révén az egyházak külön megterhelése nélkül lehetségessé válhat az államsegélytől való függetlenség, mert az egyháztól adott kettős javadalmasítás felérhet az állam által előírt tanítói fizetéssel, korpótlékkal stb. Ha nem ér fel vele, akkor világos, hogy államsegélyhez kell fordulni. A tanítói állás betöltésével nem úgy gondolom, hogy a pap úgy mellekesen tanító is legyen, hanem úgy, hogy a tanítói állás lesz rendszeresen betöltve s *ahol kell*, a lelkészi oklevél alapján fog a *tanító* papi működést is végezni, úgy mint most a preorans tanítók, csak nagyobb hatáskörrel és teljes képzettséggel. A tanítók egyházi szolgálatát, ha csak az összes egyházi jogokat fel nem akarja borítani, az állam el nem tilthatja s ha mégis megakarná tenni, rajtuk kívül másokkal is szembe találja magát. Azt sem tilthatja meg az állam, hogy a tanító más, jelen esetben papi oklevelet is ne szerezhesen magának, valamint ahhoz sincs köze, hogy az állás elfoglalása előtt ki mennyi tanulmányi időt szentel ennek? Nekünk pedig teljesen mindegy, hogy a tanító végez-e papi munkát, vagy a pap végez-e tanítói munkát, ha egyébként *egyszerűs és megfelelő* képzésben részesültek s végeredményben képzettségénél, lelki dispoziciónál fogva egyik éppen úgy pap, mint a másik. Nem fogunk beleütközni egyik „paragrafusba” sem, még a nemzeti öntudat ápolásáról szólóba sem. Utóvégre amennyire a nemzetiség tanítók ápolták a régi rezsim alatt a magyar nemzeti öntudat érzését, annyit szívesen megteresszünk mi is az új államnak és nem fogunk nagyon remegni a tanfelügyelői „ellenőrzéstől.” Sőt mennél intelligensebb, mennél jellemzősülétebb, lelkesebb és bizosítottabb egyénekkel fogjuk betölteni a tanítói állásokat, annál kevésbé lesz okunk attól tartani.

7. Ami a költségeket illeti, azzal tisztában vagyok, hogy az egyesített intézet nem fog horribilis megtakarításokat eredményezni a külön intézetekhez képest. De azért megtakarítás mégis csak lesz a közös, illetve egységes internátus, az egységes konyha és egységes adminisztrálás révén. Es ha egyelőre semmi üdvöscéll sem szabad abba övö elérhetőnek tartanunk, másrészt a legkisebb eredményt sem szabad kicsinyelnünk, éppen azért, hogy ahova szükséges, oda annál többet tudjunk juttatni.

8. A gyülekezetek hiúságának kérdése sem lenyeges ellenvetés Jó módban megengedheti magának a hiúság luxusát az, akinek éppen kedve van hozzá, a szegény ember azonban beéri azzal, amihez hozzájuthat. Pláne ha az nem is rosszabb, vagy tán éppen jobb, mint azelőtt a régi. Alapjában véve a gyülekezetek régebben sem külön papot és külön tanítót kívántak, hanem papot is meg tanítót is, de mivel akkor nem kaphatták őket egy személyben, azért voltak hajlandók inkább többet is áldozni, csak hogy mind a kettő legyen. Végre is, ahol akar s ahol kell ezután is tarthat külön papot és tanítót bármely gyülekezet, csak éppen a lehetőség lesz meg arra, hogy egy is elvégezhesse mind a két funkciót. Az én javaslatom által a gyülekezetek joga nem csorbítottatik, csak éppen a hiányok pótlásáról történik ez uton megfelelő gondoskodás.

Ime, télel-rételre végigmentem Boross Kálmán kollegám ellenvetéseit s azt hiszem, az utolsó pontig sem ő, sem más nem állapíthat meg közöttünk mélyreható különbséget, sőt alán inkább megegyezést. Mint mondtam, egészen az utolsó pontig. Amikor azonban ő már szinte ugyanoda jut, ahova én, t. i. a kétfele — papi és tanítói — képzés egyesítéséhez, én éppen akkor látok igen éles ellentétet felmerülni közöttünk.

Boross kollegám szintén egy egységesítő képzést kontemplál, de olyan módon, hogy a tanítók kapjanak egy kis teológiai mázalt, tessék-lássék papi képzést és lógósképpen, szükségből végezzék úgy-ahogy a papi funkciókat a „másodrendű” gyülekezetekben (koncedálom, hogy ő nem ezt a kifejezést használja). Eltekintve attól, hogy ez a módszer meghosszabbítaná a képzés idejét, mert a tanulnivalókkal tulterhell és szellemi képességei telőpontjára még el nem jutott tanítóképzésű növendék az ő négy éves tanfolyama alatt a papi alapvizsgára teljesen képtelen volna elkészülni, tehát azt csak a tanítói oklevél megszerzése után egy két évvel tehetné le, úgy tanulmányi ideje 5—6 évre nyúlna, míg ezzel szemben az érettségivel bíró teológus a különbözőzeti vizsgát a teoló-

giai évek alatt, esetleg egy vakációban leteheti. tanulmányi idejének meghosszabbítása nélkül Mondom, eltekintve ettől az idővesztéségtől, egyébként sem tartom a megoldást helyesnek. Nem a sakramentumok kiosztásának kérdése miatt. Magam részéről az egyetemes papság élvének álláspontjáról tekintve, semmi kifogást nem támasztanék az ellen, hogy a sakramentumot a papon kívül más is kiszolgáltathassa, hiszen nálunk nem kellene személy szerint, kézrátétel által átadott mágikus erőkhöz, hogy a sakramentumok hatékonyá válhassanak; nem vagyok azonban barátja semmiféle fél munkának és talán az emberek egy fajtáját sem tartom olyan veszedelmesnek, mint éppen a félig képzeteket. Boross kollegám javaslata pedig ilyeneket eredményezne. Mi a csudáért bocsássunk mi ki félig képzett papokat vagy tanítópapokat, mikor ugyanazon vagy éppen kevesebb idő alatt, ugyanazon vagy éppen kevesebb fáradsággal, ugyanazon vagy éppen kevesebb költséggel egész képzettséget is adhatunk? Az egyetemen ok az lenne, hogy már a negyedik osztályból vehessünk fel 1 éves gyermekeket. Ennek a metódusnak hiányára, szükségtelenségére, sőt egyenesen veszedelmes voltára már a múlt cikkemben rámutattam, így ismétlésekbe bocsátkozni feleslegesnek tartom.

Boross kollegám megoldása talán jó lehetett volna azelőtt, most azonban az új kor, új helyzet és új feladatok, radikálisabb és átfogóbb tervek tesznek szükségessé. De ne essék ez zokon neki és ne gondolja, hogy akkor hiába volt az ő becsületes szándéku töprengése. Én azt hiszem, hogy minden gondolat érték s még a ki sem mondott gondolatenergiák sem kallódnak el nyomtalanul a mindenségben, hanem, ha érzékelhetetlenül is, titokzatos módon hatnak, működnek, érlelnek és érlelődnek, míg nem eljő az idejük, hogy napvilágra jöjjenek. Talán nem is ott és nem is olyan formában, mint ahol és ahogyan villantak fel, de mindenestre a Szenilék nagy kincses-tárából, ki nem apadó erőforrásából, melynek mi csak felfogó edényei vagyunk. Ezzel a lélekből fakadó őszinte megalázkodással, magam részéről szíves örömmel ismerem el bárkinek, tehát Boross kollegámnak az elsőbbségét is, de viszont annak a szent felelősségnek nevében, aminek mindenkit át kell hatnia, aki a lélek forrásából merít s amit az én kollegám is bizonyosan ismer, arra kérem: ismerje a papi nitőrendszerrel az ő idősebbé vált szellemgyermekének s álljon amellé, ami az adott viszonyok közt inkább adhat relatíve egészet és tökéleteset.

Ujbars.

Holló Géza.

Az Y. M. C. A.

Az összes magyar lapok közölték Hodzsa földművelési miniszternek az YMCA január 22-én Pozsonyban tartott közgyűlésén egy előadás keretében tett következő nyilatkozatát: „A Duna menti, a mi tulajdonjogunkat a Dunára nem szabad vesztelvtetni A Csallóköznek megbízható földművelésnek a kezében kell lenni. A lefoglalt birtokokra szlovákokat és cseheket kell telepíteni; amennyiben pedig itthon nincsenek elég igénylők, a külföldről hazaérkező emberekkel kell oda telepítenünk.”

E lap nem foglalkozik politikával, azt elvégzik a politikai lapok. E lap legfeljebb akkor szól bele a politikába, ha az a politika egyházunkat is érinti.

A fenti nyilatkozat pedig két igen fontos szempontból érdekli egyházunkat. Először azért, mert a Duna medencéjében, különösen a Csallóközben lévő magyar őslakosság egy igen-igen tekintélyes része református vallású. Ezeket tehát Hodzsa miniszter nem kívénja a földreform javában részletetni. Azt is megmondja, miért, mert megbizhatatlanok. Azt azonban nem árulja el, hogy miért megbizhatatlanok. Csak sejtjük, hogy azért tartja őket annak, mert nyelvűkhöz és nemzetségükhöz görcsösen ragaszkodnak. Hiszen magasabb helyről volt kijelentve, hogy az őslakos magyarság állampolgári kötelességét mintaszerűen teljesíti. Ezt tehát jó lezref egyházunknak is megjegyezni! De másodszor figyelemreméltó a nyilatkozat azért is, mert az 1923 évi egyetemes konvent 53. sz. határozatában kimondta, hogy az YMCA-ba belet az YMCA ugyanis ug volt feltüntetve, hogy az politikamentes, a politizálást teljesen kizárja. Ha ez igaz, akkor Hodzsa miniszternek nem lett volna joga ezen a gyűlésen politizálnia, mert ez a nyilatkozat sztriszta politizálás. Már most nagyon meggondolandó, hogy érdemes-e ref. egyházunknak az YMCA-val ily körülmények között kapcsolatot keresni? Mert ugyebár, ha az YMCA-ban ily nyilatkozatoknak cseh-szlovák részről szabad elhangzani: világos, hogyha ez tovább folytatódna, a magyar ref. egyház jelenlévő képviselője azt nem hagyhatná válasz nélkül. Így aztán szenvedélyes viták támadnának, ami szerintem a vallásos célt veszélyeztetné. Vagy azért ajánlatos ott lenni, hogy az ilyen megnyilatkozásokat a kellő értékére szállítsuk? Hodzsa miniszter historiai tudásával nem kívánok e helyt foglalkozni. Azt már elvégezték a politikai lapok. Csak egy kéréssem volna Sörös Béla barátomhoz, mint aki az YMCA-t legjobban ismeri, a kapcsolat létrehozásában a legtöbbet tette: Miként történelmet meg ez a nyilatkozat, hol kell ennek a magyarázatát keresni? P. M.

Válasz P. M. kérdésére.

Hodzsa miniszter fenti nyilatkozata a lapok szerint az YMCA pozsonyi épületében hangzott el. Hogy milyen alkalommal, arról még biztos értesülésünk nincs. Valószínű, hogy ez nem az YMCA rendezésében álló gyűlés volt, YMCA közgyűlés pedig egyáltalában nem lehetett. Ha az YMCA teremt ez alkalommal valamely politikai, vagy valamely cseh-szlovák társadalmi egyesület, vagy csoport kibérelte: akkor a miniszter e félrebeszélése az „YMCA”-t csak annyiban érdekli, hogy a bérbeadásnál máskor óvatosabbnak kell lennie. Ha azonban a gyűlés csak valamennyire is az YMCA rendezésében folyt le, akkor Hodzsa miniszter annak a megfelelő módon tudomására fog juttatni, hogy az YMCA oly propagandára, mely mások jogos tulajdonainak elkobzására, vagy erőszakos elvételére irányul, fel nem használható.

Ez irányban a szükséges lépések megtételtek Sörös Béla.

A lelkészek és a vagyondézsma.

Vettük a következő sorokat:

Köztudomású dolog, hogy a Pénzügyigazgatóság a vagyondézsma megállapításánál az egyházak vagyontáji értékét s így a lelkész és tanító által használt földek értékét is alapul vette s minden tiltakozás, felebezés dacára kegyszerek, templom, harang, anyakönyvek stb. értéke után is tekintélyes összeggel terhelte meg a különben is nehéz anyagi viszonyok között tengődő egyházakat. Tetszik, nem tetszik: fizetnünk kell, ha a végrehajtó üdvözlését kikerülni óhajtjuk.

Meglepetésem és csodálkozásom azonban leirhatatlan most, amikor a napokban fizetési meghagyást kézbesítenek külön a ref. egyház lelkésze és a ref. iskola címére az általuk használt földek és lakásérték vagyondézmájának fizetésére 1125 Ké illetve 833 Ké összegben 25%-os büntetéssel, mert hiszen vallomást annak idején egyik sem adott be.

Jogosnak tekinthető-e ez a kirovás? Az egyház terhére való kivételénél ezek már figyelembe voltak véve s most a hasznélvezők még egyszer fizessék ezt? A tanítói állást rendes tanítóval csak az éven sikerült betölteni, 1919-től csak évenként változó, ideiglenes tanítók működtek, tehát a ref. iskola nevében feltüntetett s követelt járulékot megint csak az egyháznak kellene fizetni. De hát fizethető-e kétszeresen ugyanazon földbirtok után? A lelkész által használt egyházi földek összes adóját az egyház fizeti: kötelese-e a lelkész külön is vagyondézmát fizetni?

Pályin, 1924 márc. 1.

Papp István
ref. lelkész.

Illetékes helyről vett információkat röviden a következőkben foglaljuk össze: Az 1920. évi 309. sz. törvény 3. §-ának II. pontja értelmében „az állandóan, kizárólag és közvetlenül istentiszteleti, nyilvános jótékonyági, közművelődési és kulturális célokot szolgáló és tényleg használt vagyonok a vagyondézsma alól mentesek”.

Dr. James Good halálához.

Az egész magyar kálvinizmust mérhetetlen veszteség érte azzal, hogy igazi barátja, hűséges védelmezője, támogatója, dr. Good ny. theol. professzor, január 22-én éjjel váratlanul meghalt. Halála olyan áldott volt, mint élete. Előttevaló nap egy gyűlésen vett részt, melyen saját egyháza és a külföldi egyházak fontosabb ügyeit beszéltek meg. Szokott eleve ségével és humorával szólott hozzá a felmerült kérdésekhez, este lakására ment, reggel pedig halva találták ágyában. Minden előzetes rosszullet, betegség nélkül, nyugodtan távozott el abba az otthonba, ahova az Atya hívta.

Csak most, dec. 31-én ünnepelte 74 éves születésnapját s az amerikai ref. theológián levő magyar ifjak most készülték megajándékozni egy albummal, mely a mi részünkről is csekély jele legyen iránta érzett őszinte testvéri ragaszkodásunknak és ki nem fejezhető hálánknak, s amely tartalmazza azoknak a magyar kálvinista templomoknak, intézményeknek képét, melyek életeért, fennmaradásáért való küzdelemben telt el és örödlött fel élete utóbbi 10 esztendeje. A maga egyházában is előkelő helyet töltött be s egyházában a legtöbb és legmélyebb hatást az ő személyisége gyakorolta. Az amerikai ref. egyház első theológiai főiskoláját Daytonban maga állította, tartotta fent és küzdött érte, még újabb ilyen intézetek létesítésére mód nem volt. Hosszu ideig töltött be tanári állást az Ursinus-Kollegiumban, személyiségének erejével és fudományának mélységével vezette tanítványait. Történész volt, nem adatgyűjtők közül, hanem olyan, akinek kezében élt a történelem, aki élő erőket tudott belőle kivonni: minden hely, ahol megfordult, szólt hozzá a multak lelkével mély és örök tanúságokat. Mióta nyugalomba ment, életét a külföldi egyházak ügyeinek tanulmányozására és támogatására szentelte. Elnökévé lett egyháza külmiszói bizottságának s ebben a munkában nem ismert pihenést és lehetetlenséget. Vezetése alatt létesült egy új, minden előbbinél erősebb kapcsolat az amerikai és európai ref. egyházak között. Elment mindenüvé, ahol szolgálatot tehetett a magyar ref. anyaszentegyház ügyének, agitált, fáradt, rábeszélt, kutatott, hogy Isten

országa ügyét nálunk előmozdítsa. Hajló korának utolsó éveit, hanyatló erejét erre a célra szentelte.

Óriási körutakat végzett, mondhatni mindig uton volt s Amerika legelgyatottabb részeiben tartott előadásokat egyházunk ismertetésére. Utjának jelzői azok az adományok voltak, melyek hol névvel, hol névtele nélkül érkeztek, általa testvéri szeretetre indított lelkektől a pillanatnyi nyomor enyhítésére.

Legutóbb a zürichi konferencián láttuk, utolsó volt azok között, kikkel ott eljövételünk előtt találkoztunk. Utolsó szavai is az áldás kívánása volt egyházunk számára. Őszinte, testvéri szeretettel ragaszkodott kozzánk és igyekezett segíteni rajtunk. Szeretett bennünket Krisztusban, azzal a hibákat elfedező, javítani akaró szeretettel, mely minden áldozatra kész.

Hogy lesz-e, aki a munkát, amit elejtett, felveszi utána, nem tudjuk. Bizunk benne, hogy Isten állít helyére ottani testvéreink közül valakit, aki folytassa, amit ő megkezdett. De azt a lángoló buzgóságot, azt a mélységes testvéri szeretetet, ami az ő lelkében lakott, aligha tudja más érezni irántunk. Testvéreiért, Isten országáért élt, éreltünk fáradt és harcolt. Emlékét hálás kegyelettel fogjuk megőrizni s hisszük, hogy az örökkévalóságban találkozni fogunk vele Annak szeretetében, akiben nincs változás és halál!

HIREK

Olvasóinknak. Előre felhívjuk olvasóközönségünk figyelmét a következő közlésre váró értékes dolgozatokra: A theol. akadémia felállításának kérdéséhez dr. Magda Sándortól. — Megjegyzések a Magyar Kálvinizmus-hoz. Péter Mihály. — A holland kérdés. Böszörményi Sándor. — Magyar ideológia, írta a Magyar Kálvinizmus szerzője. — Vallásos nevelés és tanítóképzés, írta egy volt tanár. Ezenkívül talán már a legközelebbi számokban megkezdjük folytatolagos közlését a Miből című nagyobb szabású memorandumnak, amely legfontosabb intézményeinknek létesítéséhez szükséges anyagi forrásokat és lehetőségeket tárja fel. Szerzője: Holló Géza. Zsemlye Lajos is újabb tanulmányon dolgozik: Vallás nélküli erkölcs címen.

Holland lelkészek látogatása. Munkatársunknak Munnik zvoilei lelkésztől vett értesítése szerint a hollandi bizottság április hó 28-án indul el Hollandiából Szlovenszkóba. A bizottság a következő tagokból áll: Prof. dr. Bouwman, Prof. dr. Hoekstra, Prof. dr. Noortzij és Munnik lelkész. Fogadásukra a komáromi e-megye nagy előkészületeket tesz.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkatársak:

Péter Mihály és Pelekey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. : : Megjelenik minden vasárnap

Az 1919—20-ik évi államsegély.

E két évi államsegély ügye azon az uton, amelyen elindult, úgy lát-szik megfeneklett. Mindenki ismeri a dolog historikumát. Miután a személyes kilincselésünk, memorandomozásunk eredménytelen volt, az egyetemes konvent felhatalmazta a lelkészeket, hogy e jogos követeléseiket peres uton is érvényesíthetik. Az adatok összegyűjtésével, a képvisellettél dr. Lelley J. képviselő s ügyvéd ur bízott meg. Azonban Sedivy nyitrai lelkész ur közléseiből kiderül, hogy a per meg sem kezdett, azon felfogástól vezéreltetven a megbízott ügyvéd ur, hogy nincs kilátás a követelés ily uton való érvényesítésére, mert a r. kath. lelkészek esetében a legfelsőbb bíróság a kincstárral szemben marasztaló ítéletet hozott ugyan, de az ítéletet az itteni bíróság végre nem hajtja. Ezért a megbízott ur a miniszterre való ráhatással igyekezett eredményt elérni és a közlések szerint előbb az sikerre játszott vezetni, később azonban a miniszter határozott elutasító magatartást tanúsított. Szóval az ügy így is, úgy is kátyuba jutott.

Azonban én úgy gondolom, hogy ezen igazságos és törvényes járulékok kifizetésének a kikényszerítésére mégis csak kell keresni valami módot. Végtelenül örültünk református papok, akik az ótátrafüredi gyűlésen jelen voltunk, hogy a lelkészek elmaradt államsegélyének kérdése is napirendre kerül, miután azonban épen Lelley képviselő urnak az idevonatkozó indítványából kitűnt, hogy az nem a mi államsegélyünk, de 70 róm. kath. lelkész elmaradt államsegélye tárgyában adatott be; — a mieink érdekében bizonyára azért nem, mert ily irányban a képviselő ur nem nyert meghatalmazást, — hogy a dolgunk végképen zárt nyra ne jusson: épen én voltam szerencsés közvetlen a Lelley ur indítványának elhangzása után egy pólitúványnak a beadására, mely szerint a róm. kath. lelkészeknek a kérdéséhez csatoltassék a mi kérdésünk is, a mit a közös bizottság elfogadott, s az adatoknak egybefoglalásával s Lelley

képviselő urhoz juttatásával engem bízott meg. Az ut tehát meg van nyitva, most már a lelkészi kartól függ, hogy rá akar-e lépni erre az utra, esetleg ezzel kapcsolatban ennek az ügynek interpelláció alakjában is nyilvánosságra hozatalára? A közhangulatról valamely formában mégis tudomást kellene szerezni annak, a ki a köz érdekében akar eljárni.

Epen most olvasom az egyik napilapból, hogy a görög kath. lelkészek 3 millió segélytárgyában az érdekeltek nem alusznak, de mozognak és az egyik képviselő utján interpelláltattak is. Holott a mi és az ő dolguk között van egy kis különbség. Ott csak ígéretéről van szó, melyet a kormány tett, hogy a nép által megtagadott lelkészi járulékokat kárpótolni fogja, mi pedig törvényben biztosított fizetésünket követeljük.

Ha nem mozgunk, ha ezt a szegyenletes dolgot itt is ott is a nyilvánosság elé nem visszük, ha követeléseinket elaltatjuk, a fejsze nyelestül a vízbe esik, és ott is marad.

P. M.

Konfirmációi káté.

Ft. P. Czinke István püspök urunknak meg van az a jó szokása, hogy időnként eszméket ébresztő cikkeket közöl egyházi lapunkban. Sőt mindjárt jelzi is azon reményét, hogy cikke impulzusul fog szolgálni a hozzászólásokra.

Ez bátorít engemet arra, hogy *val-kástanításunk anyaga és terve* című cikkének a VIII. osztály tananyaga és tankönyve részéhez hozzászóljak.

A nyolc osztályú elemi iskolai oktatás általánosan kötelező bevezetése alkalmával természetesen a konfirmációi oktatást is nem a 12, hanem a 14 életév betöltése, illetve a 8-ik osztály elvégzése után kell megtennünk. Ezen szempontból valóban üdvös dolog a 8 évig tartó mindennapi tankötelezettség E nélkül szinte lehetetlen lenne végrehattanunk azon évek óta fel-fel ujló kívánalmat, hogy a konfirmálás csak 15 éves korban történjék.

Egyik agendánkban a gyerekek

keresztelés indoklásául ez van felhozva, hogyha nem kisdedkorukban történnék „mily sokan meghalhatnának keresztelés nélkül!”

Vagyis, ha a konfirmáció nem a mindennapi kötelező iskolázatás bevégezésével történnék, akkor mily sokan mennének el 15 éves koruk előtt mezei munkákra, városi szolgálatba, vagy mesterséget tanulni, akiket a legbuzgóbb lelkész vagy hitoktató se lenne képes rendszeres konfirmációi oktatásra összegyűjteni.

Azt hiszem, mindenki egyetért velem abban, hogy a konfirmációi oktatás az elemi iskolai vallastanításnak *nemcsak a csúcspontja*, hanem a feje, koronája is.

Ha ez így van, akkor még a legnépesebb gyülekezetekben sem engedhető meg, hogy a konfirmációi oktatást ne kizárólag maga a lelkész végezze elejétől végig.

Az elemi iskola 8-ik osztályában csakugyan ne legyen más vallástani tankönyv, mint a konfirmációi káté. De ezt tanítsa a lelkész szeptembertől áldozócsütörtökig a törvény által előírt óraszámban. Van azoknak a tanítóknak és tanulóknak elég más tanítani és tanulni valójuk, ha külön vallásórákkal nem terheljük is a 8-ik osztályban. Templomi és temelési énekeinkre legalább több idejük marad.

Azt sem szabad felednünk, hogy 8 év alatt igen sok gyermek nem tud feljutni a 8-ik osztályba. Ezeket is elő kell készítenünk a konfirmációra, még ha 3-ik vagy 4-ik osztályból maradhatnak is ki életidejüket tekintve. Az én tapasztalatom az, hogy ezek az elmaradott, alsóbb osztályokból ágendázók sokkal nagyobb szorgalommal tanulják az ágendát, pedig nekik az olvasással is küzdeniök kell.

Már csak ezekre való tekintettel is a konfirmációi káténak *okvetlenül tartalmaznia kell református keresttyén hitünknek főbb igazságait összehasonlításban a többi, főként ker. felekezetek tanításaival.*

Egészen más világ volt felekezeti iskoláinkban akkor, mikor még igen sok helyen akadémikus rektorok tanítottak, vagy mondjuk csak az 1868. t. c. életbeléptetése előtt is. Akkor a vallastanítás nem volt bizonyos órák-

hoz kötve, hanem a vallástani tantárgyak uralták az egész órarendet. Külön órák voltak a káténak, bibliatörténetnek, egyháztörténetnek, halotti és templomi énekeknek, bibliai ismertetéseknél, erkölcsi szabályoknak. A tanterem falán Palesztina térképe foglalta el a fő helyet. Azt lehet mondani, hogy a világi földrajz, természetrajz, természettan csak mellék tantárgyak voltak.

Nagyszerű hivatást teljesít a lelkész a konfirmációi oktatás alkalmával. Összefoglalja és röviden a konfirmációi káté menete szerint megmagyarázza az eddig, vagyis 6, illetve 7 éven tanultakat. Elemzi a tízparancsolatot, hiszekegyet. Megvilágosítja a mi urvacsoaraosztásunk és a miseáldozat közötti különbséget. Azok a kis leendő egyháztagok mintha csak a sötétből világosra mennének, szinte szemük bámulatával kifejezik azt a belső megvilágosodást, mely az eddigi gépies gramofonszerű tanulásuk után szívükben és elméjükben történik.

Nélkülözhetetlenek tartom a jó konfirmációi tankönyvet, mert a legszebb magyarázat csak rövid, ideig tartó eredményt ér el, de az alaposan megvilágosított jó tankönyvnek értelmes belátása kihat az egész életre. Azt se szabad felednünk, hogy a 8 évig tartó mindennapi iskolázatással megszűnik az isteni iskolai oktatás és így az elemi iskolából kikerülő tanuló azt viszi magával az életbe, a mit a konfirmációi oktatás alkalmával tanult.

Boross Kálmán

Egy memorandum.

Sütő Áron, a Kárpátaljai ref. egyh. kerület főjegyzője a következő előterjesztéssel élt az ujhuzodi kormányzóságon:

Tanügyi referens Úr!

A magyarországi 1848. XX. t. c. 3. §-a kimondja az „egyházi és iskolai szükségleteknek állami fedezését”, — végrehajtva — teljes mértékben — azonban ma sincs, mert ahhoz Magyarországon szükség lett volna az egyházi javak secularizációjára, ahhoz pedig 1848—49-ben a törvényt megalkotó nagy embereknek idejük, az alkotmányos akaratuk minisztereinek pedig kedvük nem volt. Azt tartották, hogy darázs fészekbe nem tanácsos nyulni.

Erezték azonban a mindenkori kormányok, hogy legalább a törvény szellemében valamit kell tenni. — Az évenként 1—2 millió koronával rendelkező püspökök, — a 80—100 koronával élő lelkészek, az évi 600 koronával — papíron — kifizetett tanítók fizetése között végre is oly nagy volna az aránytalanság, hogy azt tétlenül nézni nem lehet. Így

született meg előbb a tanítók fizetését szabályozó 1893. XXVI. majd a lelkészekre vonatkozó 1898 XIV. t. c. A főpapi jövedelmekkel szemben morzsa volt mind a kettő, de hát a Lázárok soha se voltak túlkövetelők.

A ref. egyházban a lelkészek és tanítók fizetésének rendezésénél 1898-ban történt az újabb foltozás. Az országos politikai események hatása alatt is megszületett 1894-ki „Zsinati törvények” III. t. cikke eltörli az addig szokásban levő próvennialékat és kimondja, hogy még az akkori viszonyok között is nagyon csekélynek mondható személyi adón kívül minden egyháztag csak annyi egyházi adó megfizetésére kötelezhető, a mennyi az állami adó 10 százaléka. A régi díjlevél nem töröltetett el. — csak értékelték 10 évi állag szerint — annak egyes tételeit a következőleg: Egy m. m. buza 14 korona, egy m. m. tengeri 7.20, egy öl fa 12, egy szekér szena 10—12 korona. Az egyházak által fizetendő új egyházi adó nem fedezvén még ezt a nagyon alacsonyán értékelt fizetést sem, — a hiányzó összeg — mint adócsökkentési segély, az egyetemes konvent részére folyósított államsegélyből fedeztetett.

Világos in illú tempore mindenki által tudott dolog volt az, hogy ez az intézkedés nem annyira a lelkészek anyagi helyzetének javítását, mint inkább a köznép terheinek könnyítését célozta. A köznép azt örömmel üdvözülte mert vállairól nagy terheket vett le; — de hogy a lelkészek és tanítók, — különösen a háborús években, a mikor 3—4 ezer koronát ért egy m. buza és egy szekér szena, micsoda kárt szenvedtek, azt számokban hirtelen meg se lehet mondani. Maga gr. Tisza I. akkori miniszterelnök is „belátta a helyzet tarthatatlanságát”, és 1918 június havában a „Lelkészegyesület” küldöttségének kijelentette, hogy a decennium lejártával, 1919-ben „gondoskodni fog az államsegélynek — a megélhetési viszonyokkal arányban álló — fölemeléséről”

Enlitést tévén a decenniumról, legyen szabad felvilágosításul megjegyeznem azt, hogy a díjlevél tételeinek fent említett értékelése 10 évre történt (III. t. c. 14. §). Az egyes egyházakban megjelent küldöttségek a presbitériumok előtt kijelentették, hogy 10 év múlva a viszonyoknak megfelelő új értékelés és adózás fog történni, azt is, hogy ha ez bármiféle okból nem sikerülne, vagy ha az állam az államsegélyt nem folyósítaná, — a régi díjlevél lesz ismét kötelező.

Nos, a 10 év 1918-ban lejárt, s annak a végén a lelkészekre nézve nem újabb értékelés, nem államsegély felemelés, hanem egy másik kálvária várakozott. A nép nem akar ismerni semmiféle egyházi terhet,

legfeljebb a 10 százalékos egyházi adót; — utasít bennünket az államhoz, — sőt Zsatkovics volt kormányzó jónak látván a 290—920. számú törvényt kiplakatirozatni a tiszta ref. községekben is, — egyenesen követeli, hogy a köztársaságnak ref. állampolgárai u. a. jogokban és előnyökben részesüljenek az állam részéről, mint a gör. kath. vallásuak. — Köztársaságunk kormányának pedig, — a berendezkedésénél lévén idáig elfoglalva, fizetésünk rendezésére nem volt ideje, — vagy talán világnézeti szempontból nem volt meg az akarata se.

Úgy véljük azonban, hogy most már, — amikor az utkarparók fizetése is rendezve lett havi 1300—2000 koronákkal, — talán eljött ennek az órája is. Am ha a világnézeti szempont, az akarat hiánya miatt mulik a kérdés megoldása, erre csak az a választunk, hogy akkor, amikor minkelet a sorsunk, a hivatásunk a lelkészi pályára vitt, soha nem gondoltuk azt, hogy valaha egy olyan állampolgárai leszünk, a melyben mi leszünk a legutolsók. — Bizonyos, hogy egyéni szempontból, a pályaválasztással a mai viszonyokat tekintve hibát követtünk el, de . . . gyermekeink ártatlanok!

Egész bizonyosra veszem az eddig elmondottakra azt a feleletet, hogy nagy serelem a lelkészeknek nincs, mert a fogadalmat letevők kapják a régi adócsökkentési segélyt.

De hát a joggal, a méltányosság és igazsággal megegyeztetelhető az, hogy én 12 koronákat kapok azért a terményemért, a mit nekem 200—400 koronájával kell beszereznem? . . . A mostani megélhetési viszonyok között joga van az állam minden fizetéses polgárának ahhoz, hogy régi fizetésének negyvenszeresét kapja, csak ép nekünk nincs? . . . Úgy gondoljuk, hogy ez a bánásmód nem egyeztetelhető össze, sem azzal az elvvel, a mit Köztársaságunk urbi et orbi hirdet, t. i. hogy az állam mindenik polgárának egy formán kíván mérni, de nem egyeztetelhető össze a humanizmussal sem.

Abban a hitben, hogy sérelmünket panaszunkat a kormányzóság is jogosnak találja, tisztelettel kérem, hogy a „Kárpátaljai ref. egyházkerület lelkészeinek” fizetéséről méltóztatassék mielőbb intézkedni.

Két módja van. — Az egyik az, hogy amennyiben a díjleveleinkben biztosított természetbeli járandóságok fizetésének a kötelezettsége az 1918. év végével beállt, az állam által is törvénynek ismert „Egyházi törvények” értelmében méltóztatassék a díjlevélnek érvényt szerezni, a behajtásáról gondoskodni. — (Jus advocatiae.)

Úgy gondolom azonban, hogy ez a mód nehezen volna kivihető. Újját

állja első sorban a józan ész: az a körülmény, hogy a köznép ettől a fizetéstől teljesen elszokott, — életbeléptetése oly elégedetlenséget keltene, a mire sem a lelkészeknek, se az államnak nincsen szüksége. — De ellentmondásba jönne az állam maga-magával is, fenntartván az egyik történelmi egyházban azt, a mit a másiknál, a gör. katolikusoknál a 290-920. sz. törvénnyel előírt.

A második mód a természetbeli járandóságok újabb értéklése, illetve a 26 évvel ezelőtt megállapított adócsökkentési összegnek felemelése. — Nem kérünk mi sokat, nem kérünk negyvenszeres fizetést, csak a megélhetést, gyermekeink nevelésének lehetőségét, a mire ma képtelenek vagyunk. — Ha a hivek által 1898 óta fizetett — az állam által beszédendő — 10 százalékos egyh. adó felemeltek 20—30 százalékra, nem is kerül nagy áldozatába az államnak az, ha az eddigi adócsökkentési segély legalább a tizszerére felemeltek.

II.

Teljesen tisztában vagyunk azzal, hogy bármennyire teljesítendőnek tartja is a kormányzáság jelen megindokolt kérelmünket, annak a hivatalos rajtörja deszkáit bukácsolva meg kell járni és nem fog velünk szemben megvalósulni az a latin közmondás, hogy „bis dat, qui cito dat.” — a mire pedig nekünk égető szükségünk van. — De ezért segíteni lehet rajtunk, nem kell hozzá csak jóakarát, — belátás, nagyrészen annak a megismerése, hogy mások, pláne állami közegek hibája miatt ártatlanok nem bűnhődhetnek.

Az a kézzelfogható tény, hogy köztársaságunk kormányja, illetve a kormányzáság a fogadalmat tett lelkészek részére a különféle segélyeket folyósítja. — annak a bizonyága, hogy a magyar államnak ezekre vonatkozó, fent említett törvényeit és rendelkezéseit a békeszerződés értelmében is magára nézve kötelezőnek tartja.

A hiba, egy másik sérelem reánk nézve e dologban ott van, hogy különféle segélyek folyósítása csak a fogadalom napját követő negyed évől történik. Miért? . . . Hiszen mindenek tudomása szerint P. R. jelenlegi területe felett már 1919. július havában köztársaságunk kormányja gyakorolta a hatalmat. — Hát tehetünk mi arról, hogy az állam teljesen tiszteletre méltó okoknál fogva nem vette ki tőlünk azonnal a fogadalmat, hogy a berendezkedésnél ez volt a legutolsó gondja? . . . Jegyzők, tanítók, az államnak minden más funkcionáriusai már rég letették a fogadalmat akkor, — a mikor velünk szóba se állottak, — sőt a mikor a kormányzáság rendeletére a hivatalos közegeknek erre fel kellett volna bennünket hívni, — a „vétivek” te-

hetnek róla tanubizonyosságot, — hogy az nagyon kevés esetben történt meg. Például a beregi e. megyében alig van 10—15 lelkész, aki erre hivatalos felhívást kapott, ha kapott is, megtevesztette őket a mód, a hogy ennek kivetésénél a hivatalos közegek eljárak. — Bizonyosága ennek az, hogy a nagyszöllősi főszolgabírónak az e. m. espereséhez intézett felhívására a máramaros-ugocsi ref. lelkészek testületileg, 1920. dec. 17-én tették le a fogadalmat. — Tisztelettel kérdezem, miért nem történhetett meg ez és így a beregi ref. e. megyében, — és aztán a mikor a beregi ref. e. megye esperese ajánlott levélben (1—922. korm. sz.) bejelentette, hogy a kormányzására bízott e. megye lelkészei hajlandók a fogadalmat letelni, — miért nem kapott erre egyetlen sor választ sem?

Oly kérdések ezek, melyeket ha lelkiismeretesen, elfogulatlanul megvizsgálunk, — hitünk szerint a válasz reánk nézve csak kedvező, s az lehet, hogy mi e dologban hibásak nem vagyunk, — következőleg nem is jogos illemtényeink visszatartása. — Azonban legyen az a válasz akármilyen, — jöjjön bárhonnán is, — a hypothesis is az insinatio, vagy is az ellen, hogy a beregi e. megye lelkészei renitenskedés, utópiák, a régi magyar világ visszavárása miatt nem tették le a fogadalmat; határozottan tiltakozunk, mert ez egyszerűen nem igaz — De még ha igaz volna is, — a világ fentállása óta soha se tartották bűnnek azt, hogy a gyermek nem tudott azonnal elválni az édes anya emlőjétől.

Hivalkozva most már köztársaságunk Elnökének egy nála panaszkodó küldöttségnek mondott azon szav irra, hogy „ha a kisebbségek bármiben is sértve érzik magukat, annak orvoslását ne a külföldön, de bent az országban az illetékes tényezőknél keressék.” — az a második kérelmünk a tanügyi referens Úrhoz, hogy 1919 július 1-től kezdve méltóztatásuk elmaradt segélyeinket mielőbb utalványozni. Legyen minden illetékes tényező meggyőződve arról, hogy ez nem csak egyéni, de állami érdek is!

Tisztelettel maradtam

SÜTŐ ÁRON

a Kiskálmai ref. egyházközség főjegyzője

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉBŐL

(A barsi ref. egyházmegyéből)

Gyász esetek. Még az év elején, Január hó 4-én meghalt Ráczy Julianna úrasszony, Molnár Gyula garamszentgyörgyi lelkész társunk felesége. Holttestét Etére szállították s ott helyezték el a családi sírboltba örök nyugalomra Január hó 10-én.

Február hó 17-én meghalt Nagykálnán Tóth Pál nyugalmazott református tanító; 19-én temették el nagy részvét mellett. A gyászbeszédet Konta Károly lelkész tartotta. A tanítóság nevében Várady Gyula tanító búcsúzott a megboldogultól. A nagykálnai s kiskálnai énekkarok gyászénekeket énekeltek. A megboldogult 1869 óta működött megszakiadás nélkül 1905. szept. 14-től 1914. nov. 1-ig pedig a kiskálnai egyháznál működött, amikor nyugalomba vonult. — A háborús évek alatt mint nyugalmazott tanító helyettesi minőségben alkalmazásban volt a kiskálnai, felsőszecsei, ágói és a garammikolai ref. egyházak iskoláinál. — A temetésével felmerült költségeket közadakozásból fedezték, melyhez hozzájárultak; gyűjtés útján a kiskálnai egyház körében: 204 kor. 50 fill. a felsőszecsei egyház körében: 105 kor. —

Tanítóválasztások. A nagyszöllői, ref. egyház organista kántortanítójává Kömley László lett megválasztva; ő eddig is a nagyszöllői egyháznál működött, mint harmadik tanító. — Az ágói ref. leányegyház tanítójává Pálkás Sándor választott meg.

Műkedvelői előadások. Kiskálnán az ifjuság Szobi János tanító betanítása és vezetése mellett folyó évi január hó 27-én előadta „A falu roszsza” című szindarabot — Felsőváradon f. évi Február hó 24-én volt műkedvelői előadás Rácz Lajos tanító vezetése mellett. Dr. Kersék Jánosnak két általános tetszést keltő szindarabját adták elő: az énekkar több énekszámmal szerepelt. — Mindkét helyen az előadás jól sikerült és a jövedelem iskolai felszerelésekre fordított.

HIREK

Lapunk e heti száma a losonci általános nyomdászsztrajk miatt — a mi még mindig tart — csak hétfőn délután jelent meg Legközelebbi számunk előreláthatólag már rendszeres időben fog megjelenni.

Adomány. A csicséri gyülekezet tagjai az eszkárosi gyülekezet templomepítési céljaira 96 kor. 60 fillért juttattak el szerkesztőségünkbe, amit e helyen köszönettel nyugtázunk. Eddigi gyűjtésünk eredménye 148 kor. 60 fillér.

Ismeretterjesztő előadások Kamocsán. Febr. 24-én délután Kamocsán a templomban a következő tárgysorozattal tartottak ismeretterjesztő előadást: Gyülekezeti éneklés után a ref. énekkar énekelte a 137. dics. 1. és 4. versét. Tóth Imre tanító imádkozta Györy Vilmos: Imádság c. versét. Majd Boross K. lelkész és

hoz kötve, hanem a vallástani tanlárgyak uralták az egész órarendet. Külön órák voltak a káténak, biblia-történelnek, egyháztörténelnek, halotti és templomi énekeknek, bibliai ismertetéseknak, erkölcsi szabályoknak. A tanterem falán Palesztina térképe foglalta el a fő helyet. Azt lehet mondani, hogy a világi földrajz, természetrajz, természettan csak mellék tantárgyak voltak.

Nagyszerű hivatást teljesít a lelkész a konfirmációi oktatás alkalmával. Összefoglalja és röviden a konfirmációi káté menete szerint megmagyarázza az eddig, vagyis 6. illetve 7 éven tanultakat. Elemzi a tizparancsolatot, hiszekegyet. Megvilágosítja a mi urvacSORAOSZTÁSUNK és a miseáldozat közötti különbséget. Azok a kis leendő egyháztagok mintha csak a sőtéről világosra mennének, szinte szemeik bámulatával kifejezik azt a belső megvilágosodást, mely az eddigi gépies grammofonszerű tanulásuk után szívükben és elméjükben történik.

Nélkülözhetetlennek tartom a jó konfirmációi tankönyvet, mert a legszebb magyarázat csak rövid, ideig tartó eredményt ér el, de az alaposan megvilágosított jó tankönyvnek értelmebetanítása kihat az egész életre. Azt se szabad felednünk, hogy a 8 évig tartó mindennapi iskolázatlással megszűnik az ismétlődő iskolai oktatás és így az elemiskolából kikerülő tanuló azt viszi magával az életbe, a mit a konfirmációi oktatás alkalmával tanult.

Boross Kálmán

Egy memorandum.

Sütő Áron, a Kárpátaljai ref. egyházkerület főjegyzője a következő előterjesztéssel élt az uzhorodi kormányzóságon:

Tanügyi referens Úr!

A magyarországi 1848. XX. t. c. 3. §-a kimondja az „*egyházi és iskolai szükségleteknek állami fedezését*”, — végrehajtva — teljes mértékben — azonban ma sincs, mert ahhoz Magyarországon szükség lett volna az egyházi javak secularizációjára, ahhoz pedig 1848—49-ben a törvényt megalkotó nagy embereknek idejük, az alkotmányos aera minisztereinek pedig kedvük nem volt. Azt tartották, hogy darázs fészekbe nem tanácsos nyulni.

Erezték azonban a mindenkori kormányok, hogy legalább a törvény szellemében valamit kell tenni. — Az évenként 1—2 millió koronával rendelkező püspökök, — a 80—100 koronát élvező s. lelkészek, az évi 600 koronával — papíron — kifizetett tanítók fizetése között végre is oly nagy volna az aránytalanság, hogy azt tétlenül nézni nem lehet. Így

született meg előbb a tanítók fizetését szabályozó 1893. XXVI. majd a lelkészre vonatkozó 1898. XIV. t. c. A főpapi jövedelmekkel szemben a törvények III. t. cikke eltörli az addig szokásban levő előváltékát és kimondja, hogy még az akkori viszonyok között is nagyon csekélynek mondható személyi adón kívül minden egyháztag csak annyi egyházi adó megfizetésére kötelezhető, a mennyi az állami adó 10 százaléka. A régi díjlevél nem töröltetett el — csak értékelték 10 évi átlag szerint — annak egyes tételeit a következőleg: Egy m. m. buza 14 korona, egy m. m. tengeri 720, egy öl fa 12, egy szekér szena 10—12 korona. Az egyházak által fizetendő új egyházi adó nem fedezvén még ezt a nagyon alacsonyan értékelt fizetést sem, — a hiányzó összeg — mint adócsökkentési segély, az egyetemes konvent részére folyósított államsegélyből fedeztetett.

Világos, in illú tempore mindenki által tudott dolog volt az, hogy ez az intézkedés nem annyira a lelkészek anyagi helyzetének javítását, mint inkább a köznép terheinek könnyítését célozta. A köznép azt örömmel üdvözülte, mert vállairól nagy terheket vett le; — de hogy a lelkészek és tanítók, — különösen a háborús években, a mikor 3—4 ezer koronát ért egy m. buza és egy szekér szena, micsoda kárt szenvedtek, azt számokban hirtelen meg se lehet mondani. Maga gr. Tisza I. akkori miniszterelnök is „belátta a helyzet tarthatatlanságát”, és 1918 június havában a „Lelkészegyesület” küldött-ségének kijelentette, hogy a decennium lejártával, 1919-ben „*gondoskodni fog az államsegélynek — a megélhetési viszonyokkal arányban álló — főlemezéséről*”.

Enlitést tévén a decenniumról, legyen szabad felvilágosításul megjegyezni azt, hogy a díjlevél tételeinek fent említett értékelése 10 évre történt (III. t. c. 14. §). Az egyes egyházokban megjelent küldötségek a presbitériumok előtt kijelentették, hogy 10 év múlva a viszonyoknak megfelelő új értékelés és adózás fog történni, azt is, hogy ha ez bármiféle okból nem sikerülne, vagy ha az állam az államsegélyt nem folyósítaná, — a régi díjlevél lesz ismét kötelező.

Nos, a 10 év 1918-ban lejárt, s annak a végén a lelkészekre nézve nem újabb értékelés, nem államsegély felemlés, hanem egy másik kálvária várakozott. A nép nem akar ismerni semmiféle egyházi terhet,

legfeljebb a 10 százalékos egyházi adót; — utasít bennünket az államhoz, — sőt Zsatkovics volt kormányzó jónak látván a 290—920. számú törvényt kiplakatiroztatni a tiszta ref. községekben is, — *egyenesen követeli, hogy a köztársaságnak ref. állampolgárai u. a. jogokban és előnyökben részesüljenek az állam részéről, mint a gör. kath. vallásuak.* — Köztársaságunk kormányának pedig, — a berendezkedésel lévén idáig elfoglalva, fizetésünk rendezésére nem volt ideje, — vagy talán világnézeti szempontból nem volt meg az akarata se.

Úgy véljük azonban, hogy most már, — amikor az utkarparók fizetése is rendezve lett havi 1300—2000 koronákkal, — talán eljött ennek az órája is. Am ha a világnézeti szempont, az akarat hiánya miatt mulik a kérdés megoldása, erre csak az a válaszuk, hogy akkor, amikor miniket a sorsunk, a hivatásunk a lelkész pályára vitt, soha nem gondoltuk azt, hogy valaha egy olyan állam polgárai leszünk, a melyben mi leszünk a legutolsók. — Bizonyos, hogy egyéni szempontból, a pályaválasztással a mai viszonyokat tekintve hibát követünk el, de . . . gyermekeink ártatlanok!

Egész bizonyosra veszem az eddig elmondottakra azt a feleletet, hogy nagy sérelem a lelkészeknek, mert a fogadalmat letevők kapják a régi adócsökkentési segélyt.

De hát a joggal, a méltányossággal és igazsággal megegyeztetelhető az, hogy én *12 koronát kapok azért a terményemért, a mit nekem 200—400 koronájával kell beszerezniem?* . . . A mostani megélhetési viszonyok között joga van az állam minden fizetéses polgárának ahhoz, hogy régi fizetésének *negyvenszeresét* kapja, csak ép nekünk nincs? . . . Úgy gondoljuk, hogy ez a bánásmód nem egyeztetelhető össze, sem azzal az elvvel, a mit Köztársaságunk urbi et orbi hirdet, t. i. hogy az állam mindenik polgárának egyformán kíván mérni, de nem egyeztetelhető össze a humanizmussal sem.

Abban a hitben, hogy sérelmünket panaszunkat a kormányzóság is jogosnak találja, tisztelattal kérem, hogy a „Kárpátaljai ref. egyházkerület lelkészeinek” fizetéséről méltóztassék mielőbb intézkedni.

Két módja van. — Az egyik az, hogy amennyiben a díjleveleinkben biztosított természetbeli járandóságok fizetésének a kötelezettsége az 1918. év végével beállt, az állam által is törvénynek ismert „Egyházi törvényeink” értelmében méltóztassék a díjlevélnek érvényt szerezni, a behajtásáról gondoskodni. — (Jus advocatiae.)

Úgy gondolom azonban, hogy ez a mód nehezen volna kivihető. Újút

állja első sorban a józan ész, az a körülmény, hogy a köznép ettől a fizetéstől teljesen elszokott, — életbeléptetése oly elégedetlenséget kelte, a mire sem a lelkészeknek, se az államnak nincsen szüksége. — De ellentmondásba jönne az állam maga-magával is, fenntartván az egyik történeti egyházban azt, a mit a másikonál, a gör. katolikusoknál a 290-920. sz. törvénnyel eltörölt.

A második mód a természetbeli járandóságok újabb érték lése, illetve a 26 évvel ezülvolt megállapított adócsökkentési összegnek felemelése. — Nem kérünk mi sokat, nem kérünk negyvenszeres fizetést, csak a megélhetést, gyermekeink nevelésének lehetőségét, a mire ma képtelenek vagyunk. — Ha a hivek által 1898 óta fizetett — az állam által beszedendő — 10 százalékos egyh. adó felemel-tetik 20—30 százalékra, nem is kerül nagy áldozatába az államnak az, ha az eddigi adócsökkentési segély legalább a tiszteresére felemel-tetik.

II.

Teljesen tisztában vagyunk azzal, hogy bármennyire teljesítendőnek tartja is a kormányzás jelen megindokolt kérelmünket, annak a hivatalos rajtorja deszkáit bukácsolva meg kell járni és nem fog velünk szemben megvalósulni az a latin közmondás, hogy „bis dat, qui cito dat.” — a mire pedig nekünk égető szükségünk van. — De ezért segíteni lehet rajtunk, nem kell hozzá csak jóakarát, — belátás, nagyrésztben annak a megismerése, hogy mások, pláne állami közegek hibája miatt ártatlanok nem bűnhődhetnek.

Az a kézzelfogható tény, hogy köztársaságunk kormánya, illetve a kormányzás a fogadalmat tett lelkészek részére a különféle segélyeket folyósítja. — annak a bizonyága, hogy a magyar államnak ezekre vonatkozó, fent említett törvényeit és rendelkezéseit a békeszerződés értelmében is magára nézve kötelezőnek tartja.

A hiba, egy másik sérelem reánk nézve e dologban ott van, hogy különféle segélyek folyósítása csak a fogadalom napját követő negyed évől történik. Miért? . . . Hiszen mindenké tudomása szerint P. R. jelenlegi területe felett már 1919. július havában köztársaságunk kormánya gyakorolta a hatalmat. — Hát tehetünk mi arról, hogy az állam teljesen tiszteletré méltó okoknál fogva nem vette ki tőlünk azonnal a fogadalmat, hogy a berendezkedésnél ez volt volt a legutolsó gondja? . . . Jegyzők, tanítók, az államnak minden más funkcionáriusai már rég letették a fogadalmat akkor, — a mikor velünk szóba se állottak, — sőt a mikor a kormányzás rendeletére a hivatalos közegeknek erre fel kellett volna bennünket hívni, — a „vétívek” te-

hetnek róla tanubizonyosságot, — hogy az nagyon kevés esetben történt meg Pécádál a beregi e. megyében alig van 10—15 lelkész, aki erre hivatalos felhívást kapott, ha kapott is, megtévesztette őket a mód, a hogy ennek kivevésénét a hivatalos közegek eljártak. — Bizonyossága ennek az, hogy a nagyszöllösi főszolgabíró-nak az e. m. espereséhez intézett felhívására a máramaros-ugocsi ref. lelkészek testületileg, 1920. dec. 17-én tették le a fogadalmat. — Tisztelettel kérdezem, miért nem történhetett meg ez és így a beregi ref. e. megyében, — és aztán a mikor a beregi ref. e. megye esperese ajánlott levélben (1—922. korm. sz.) bejelentette, hogy a kormányzására bízott e. megye lelkészei hajlandók a fogadalmat letenni, — miért nem kapott erre egyetlen sor választ sem?

Oly kérdések ezek, melyeket ha lelkiismeretesen, elfogulatlanul megvizsgálunk, — hitünk szerint a válasz reánk nézve csak kedvező, s az lehet, hogy mi e dologban hibásak nem vagyunk, — következőleg nem is jogos illemlényeink visszar-tása. — Azonban legyen az a válasz akármilyen, — jöjjen bárhonnan is, — a hipóthesis is az insinuatívó, vagy is az ellen, hogy a beregi e. megye lelkészei renitenskedés, utópiák, a régi magyar világ visszavárása miatt nem tették le a fogadalmat; határozottan tiltakozunk, mert ez egyszerűen nem igaz — De még ha igaz volna is, — a világ fentállása óta soha se tartották bűnnek azt, hogy a gyermek nem tudott azonnal elválni az édes anya emlőjétől.

Hivalkozva most már köztársaságunk Elnökének egy nála panaszkodó küldöttségnek mondott azon szav irra, hogy „ha a kisebbségek bármiben is séltve érzik magukat, annak orvos-lását ne a külföldön, de bent az országban az illetékes tényezőknél keressék” — az a második kérelmünk a tanügyi referens Úrhoz, hogy 1919 július 1-től kezdve méltóztassék elmaradt segélyeinket mielőbb utalványozni. Legyen minden illetékes tényező meggyőződve arról, hogy ez nem csak egyéni, de állami érdek is!

Tisztelettel maradtam

SÜTŐ ÁRON

Baranyai ref. egyházközség főjegyzője

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉR ÉLETÉBŐL

(A barsi ref. egyházmegyéből)

Gyászbeszéd. Még az év elején, Január hó 4-én meghalt Rácz Julianna úrasszony, Molnár Gyula garamszentgyörgyi lelkésztársunk felesége. Holttestét Elére szállították s ott helyezték el a családi sírboltba örök nyugalomra Január hó 10-én.

Február hó 17-én meghalt Nagy-kálnán Tóth Pál nyugalmazott református tanító; 19-én temették el nagy részvét mellett. A gyászbeszédet Konta Károly lelkész tartotta. A tanítóság nevében Várady Gyula tanító búcsúzott a megboldogultól. A nagy-kálnai s kiskálnai ének-karok gyászénekeket énekeltek. A megboldogult 1869 óta működött megszakiás nélkül 1905. szept. 14-től 1914. nov. 1-ig pedig a kiskálnai egyháznál működött. amikor nyugalomba vonult. — A háborús évek alatt mint nyugalmazott tanító helyettesi minőségben alkalmazásban volt a kiskálnai, felsőszecsei, ágói és a garammikolaí ref. egyházak iskoláinál. — A temetésével felmerült költségeket közadakozásból fedeztük, melyhez hozzájárultak; gyűjtés útján a kiskálnai egyház körében: 204 kor. 50 fill a felsőszecsei egyház körében: 105 kor. —

Tanítóválasztások. A nagysallói, ref. egyház orgonista kántortanítójává Kömley László lett megválasztva; ő eddig is a nagysallói egyháznál működött, mint harmadik tanító. — Az ágói ref. leányegyház tanítójává Pálkás Sándor választott meg.

Műkedvelői előadások. Kiskálnán az ifjuság Szobi János tanító betanítása és vezetése mellett folyó évi január hó 27-én előadta „A fau rosza” című szindarabot — Felsővár radon f. évi Február hó 24-én volt műkedvelői előadás Rácz Lajos tanító vezetése mellett. Dr. Kersék Jánosnak két általános tetszést keltő szindarabját adták elő: az énekkar több énekszám-mal szerepelt. — Mindkét helyen az előadás jól sikerült és a jövedelem iskolai felszerelésekre fordított.

HIREK

Lapunk e heti száma a losonci általános nyomdászsztrajk miatt — a mi még mindig tart — csak hétfőn délután jelent meg Legközelebbi számunk előreláthatólag már rendes időben fog megjelenni.

Adomány. A csicséri gyülekezet tagjai az eszkárosi gyülekezet templomépítési céljaira 96 kor. 60 fillért juttattak el szerkesztőségünkbe, amit e helyen köszönettel nyugtázunk. Eddigi gyűjtésünk eredménye 148 kor. 60 fillér.

Ismeretterjesztő előadások Kamocsán. Febr. 24-én délután Kamocsán a templomban a következő tárgysorozattal tartottak ismeretterjesztő előadást: Gyülekezeti éneklés után a ref. énekkar énekelte a 137. dics. 1. és 4. versét. Tóth Imre tanító imádkozta Györy Vilmos; Imádság c. versét. Majd Boross K. lelkész és

Tóth Imre tanító felolvasták Zsemlye Lajos: A kalvinizmus és a vagyoni kérdése c. tanulmányát. Ezután Boross Tilda szavaltá *Tumpa Mihály: Jézus és a nép* c. Krisztus legendát. Enekkar énekelt a Gólyarabok énekéből. Gyülekezeti ének. — Március 9-én Gyülekezeti ének után az énekkar énekelt a LXV. zs. 1 és 3 ik verseit. Tóth Imre tanító imádkozta *Berzsenyi Dániel: Fohász* c. versét. Majd Boross K. lelkész és Tóth Imre tanító felolvasták a *Magyar Kalvinizmus* c. tanulmány első és utolsó részeit. Boross Tilda szavaltá *Hugó Viktor után Szász Károly: Lelkiismeret* c. költeményt. Ezután az énekkar énekelt a 90. dics. 1 és 4 ik verseit. Gyülekezeti ének.

Az Evang. Lap szerkesztőségében a következő jó karban lévő könyvek jutányos árban kaphatók: Mikler Evang. Egyházig. Falk: A három világvallás küzdelme. Drummond: Az átalakult élet: A templon nélküli város. Szelenyi Modern vallástudomány. J ruzsalem: Bevezetés a filozófiába. Drummond: Természeti törvény a szellemi világban. Luthard A kereszténység erkölcstanáról. Luther magyar fordításban 6 kötetben. A Luther Társaság kiadványai közül: Házi oltár (elmelkedések) A keresztényen egyház történetének vezérfonala. A vallás helyzete a jelenkor szellemi életében — Az érdeklődők forduljanak a Evang. Lap Szerkesztőségéhez. Leva Szepesi u. 9. —

Lelkésztársaim figyelmébe. Több lelkésztársam lehetett már abban a helyzetben, hogy ekléziájának szent edényei a hosszú idők folyamán megrongálódtak s azok kijavítására hivatalos mestert találniok nem sikerült. Örömmel s minden felkérés nélkül hozom tehát ez irányban esetleg puhatolózó lelkésztársaim tudomására, hogy kis főkegyházam (Perény) 17 századból való összetört, használatból régen kivont kelyhet Hetzer Róbert Léva — Levice iparművészek műhelye a század és a kehely stílusának megfelelően rekonstruálta. Tartósan aranyozta, hozzávaló kenyer-tálcát készített, szintén dúsán aranyozva 550 K-ért. Lelkiismeretesen tudom e céget azért ily nemű munka elvégzésére ajánlani!

Lengyel József
ref. lelképásztor.

KÜLFÖLD.

Magyar theologusok ajándéka dr. Good professornak

A már ismertelt indianapolisi konferencián Good daytoni theologiai professzor jóakaratu támogatása folytán a löbbi 6000 idegen ajku diákot meg hömpölygő áradatában a következő hat magyar ref. theologus, ill. segédlelkész vett részt:

Maksay Albert (Louisville-ből), Bolythe

Sándor Bloomfieldből, Tötéssy Zoltán Pittsburgból, Dobos Károly. Tóth Kálmán és Vasady Bela Daytonból. A konvencion részt vett dr. Good daytoni theologiai professzor is, mint a Reformed Church külmisziói bizottságának elnöke. Egyházát hivatalosan ő képviselle.

Az indianapolisi konferencia idejére esett dr. Good professzor születésnapja is. dec. 31-ike. Ez alkalomból az ő buzgokodása és jóakaratu támogatása folytán Amerikába tanulmány céljából kijutott magyar ref. s. lelkészek, theologusok egy teljesen magyar református vonatkozásu és jellegü képes albummal leptek meg a jóságos lelkü 73 éves profosztort.

Az album első oldalán a dedikáció sorai olvashatók. Második oldalán pedig János apos ol első levele 2 részének 17. verse angol és magyar nyelven: „A világ elmulik és annak kívánsága is; de a ki az Isten akaratát cselekszi, megmarad öröké.”

A harmadik oldalon dr. Ravasz László püspöknek és feleségének küllön, ebből az alkalomból készült gyömvörü fényképe nyert elhelyezést. Majd egymás után következtek dr. Baltazar Dezső, dr. Ravasz Kálmán, Németh István, Balogh Elemér püspököknek, dr. Kovács J. István és feleségének, dr. Erdős Károly, Pongrácz József Debrecen, ill. pápai theologiai tanároknak, a sárospalaki theol. akadémia tanárainak, Forgács Gyula lelkészeknek, id. Victor János, a magyarországi vasárnapi iskolák szövetsége főtükárának stb az Amerikában jelenleg különböző presbyteriánus és református theologiakon tartozkodó nyolc magyar hallgatónak arcképei. A következő lapok a magyarországi református egyház történelmi nevezetességü főiskoláinak, templomainak, épületeinek fényképeit tartalmazták. Továbbá csoport felvételeket a „Solitudo Gloria Szövetség” tavaly nyáron Gönczön tartott konferenciájának résztvevőiről, a mely konferencián dr. Good is jelen volt.

Dr. Good igaz örömmel és köszönnel fogadta eme kedves meglepetést, mely igazán csak a hála por szemének mondható az ő határt nem ismerő keresztényi szívének, a magyar református Sionunk iránt jöttekben és nemes cselekedetekben megnyilvánult önzetlen szeretete mellettl!

A dr. Good részére szerzett meglepetéssel az összes magyar református egyházak háliját juttatták kifejezésre e nemes lelkü elhunyl férfi irányában. Legyen örökké áldott emléke!

RESATKÓ ENDRE

építész, építési vállalkozó

KASSA, DÁRDA-UTCA 4.

HIVATALOS RÉSZ.

50./1924. szám.

Körlevél.

Tárgy: Reformátusok Naptára.
Elszámolás.

Felhivom az alább felüntetett lelkészi hivatalokat, hogy a 80 1923 sz. körlevél értelmében nekik megküldött Reformátusok Naptára alább kimutatott példányainak árát, példányonként 5 K-val számítva, haladéktalanul küldjék be hivatalomnak. Az itt felüntetett példányszámokból a tiszteletpédánvok már le vannak számítva. A megszabott (5 K.) eladási árnál kevesebbel senki sem számolhat el. Esetleg fennmaradt példányokat semmi körülmények között vissza nem veszünk, miután többszöri felhívásunkra azokat annak idején be nem jelentettek, noha akkor más egyházközségekben eladhatók lettek volna.

I. Barsi egyházmegye: Alsószece 30, Bajka 10, Kisöved 30, Losoncz 20, Nagysalló 30, Vámosladány 30, Zólyom 10, Zzeliz 20. példány.

II. Komáromi egyházmegye: Bucs 30, Ekecs 20, Ekel 20, Hetény 10, Kisujfalu 20, Lakszakállas 20, Me gyercs 20, Vágfarkasd 30, Zsigárd 20. példány.

III. Abauji egyházmegye: Csécs 20. példány.

IV. Alsözempléni egyházmegye: Bodrogszentes 20, Véke 30, Kisgéres 30, Nagygeres 20, Nagykövesd 20, Szomotor 10 példány.

V. Felsőzempléni egyházmegye: Csarnahó 20, Kisazar 10, Kisbári 20, Kistráska 10, Szöllöske 5 példány.

VI. Gömöri egyházmegye: Özőrény 20.

VII. Ungi egyházmegye: Minaj 20, Palágy 30. példány.

VIII. Beregi egyházmegye: Asztély 10, Barkaszó 25, Bályu 30, Beregardó 20, Beregrákos 30, Beregujfalu 30, Csonkapapi 30, Gát 30, Halábor 8, Hetény 20, Kisbégány 4. K. és N Gut 20, Macsola 20, Nagybégány 20, Nagyborzsova 20, Nagymuzsaly 10, Vári 30 példány.

IX. Mármarosugocsi egyházmegye: Csepe 10, Dolha 10, Fancsika 10, Feketepatak 20, Forgolány 20, Nagypalád 20, Salánk 30, Tiszabökény 4, Tiszakeresztur 20, Tiszapéterfalva 20, Tivadarfalva 10. példány.

X. Kárpátaljai ungi egyházmegye: Kisdobrony 5 példány.

Atyaliságos szeretettel:

Pálóczi Czinke István.
honv. elnök

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkáltsak: Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Elméleti és gyakorlati belmisszió

Amikor a felsőzepléni papi és tanítói Énekhar belmissziói körújáról olvasunk, önkéntelenül is az élet nagy tanító-mesterének szavai csendülnek fülünkbe: *Elmenvén, tegyetek tanítványokká minden népeket!* stb.

Sokat olvastunk és vitáztunk e lap hasábjairól is a belmissziói munka mérhetetlen fontosságáról és szükségességéről. Állandó témája ez a lelkesítő konferenciáknak, különösen a mai nehéz időkben, amikor az általánosnak mondható erkölcsi depresszió szinte heroikus feladat elé állítja a lelki élet munkásait.

Mert a mai súlyos viszonyok között igen sok okunk van arra, hogy a lelkesítő pályán való forgolódásunkat olyan *hivatásnak* tekintsük és értékeljük, a melynek a megadott kereteken messzebbre néző *projektumai* és a békés, boldog jövő kialakulását előrevívő *indítái* is vannak.

A sikeres belmissziói munkának tehát az alapfeltétele az, hogy elsősorban *magunkkal*, Istentől kapott megbízatásunkkal jöjjünk tisztába. (Itt van helye a komoly, elmélyedő, a belső értékeket kitermelő studiumoknak) Ez a belmissziói munkának az alapja, a kiindulási pontja, vagy mondjuk az elméleti oldala.

A gyakorlati oldala pedig ott kezdődik, amikor ezeknek az értékeknek a kitermelésével a gondozásunkra bízott kisebb, vagy nagyobb közösségeknek életheletőségét és boldogulását a magunk személyes tanúbizonyságtétele és munkája által elősegíteni igyekezünk.

Ehhez azonban a felelősségtudatnak olyan erőteljes kialakulása szükséges, a mely nagy, komoly és sorsdöntő elhatározásoknak, kezdeményezésének, akcióknak indítékául szolgál.

A testvériség gondolatát ujabban ezzel a meghatározással szokták helyettesíteni, hogy: *felelősségtudat* s ez a szó még jobban kimelyleti előttünk a testvéri összehatást, együttműködés lehetőségét. A *tanítványá nevelésnek*, a *tanítványság köre kibővülésének* más útja, eszköze és lehetősége nem is lehet, mint a *felelőség mellett* teljesített belmissziói munka.

Ez a felelősségtudat adott indítást a felsőzepléni papi és tanítói kar tagjainak hogy *elmenvén* tanítványokká tegyenek minden népet, társadalmi, nemzeti különbőség nélkül és a megváltást sóvárgó lelkekben az evangéliumi élet örömtüzeit gyujtsák fel.

Ilyen megindulásokkal válik a belmissziói munka *gyakorlati jelentőségűvé*, eredményekkel, *lehetőségekkel* bizlatóvá!

A theol. akadémia felállításának kérdéséhez

A múlt év őszin Kassán tartott kerületi gyűlésünkről azzal az impreszióval jöttem haza, hogy a tervbe vett theol. főiskola és tanítóképző felállításának ügye a lehető legrosszabbul áll. A kerületi gyűlés ugyan igenlő határozatot hozott s az említett intézetek létesítése ügyében felterjesztést tett az Egyetemes Konvencire; azonban engem már a tapasztalat meggyőzött arra, hogy a gyűlési határozatok nyomán az ügy nem szokott feltétlenül a potenciális állapotából az aktuális állapotába lépni. A kérdés tárgyalása határozatlan nyomott hangulatban folyt le s a lelkeken urra lett depressziót Vass Ádám kerületi képviselő lelkes és áldozatkész nyilatkozata sem tudta eloszlatni.

Kerületünk komoly, tekintélyes vezető férfiai úgy nyilatkoztak, hogy az itteni viszonyok között az anyagi erők hiánya miatt képtelenség az intézmények létesítése; s még a mi nagy hitű s nagy energiájú püspökünk is a lehető legpesszimisztikusabb hangon nyilatkozott a terv megvalósításával illetőleg. Azóta azonban a dunai s a kárpátaljai kerületekben az érdeklődésnek s itt-ott az áldozatkészségnek is biztató jelei mutatkoznak s az ez ügyben hozott ismeretes konvenciói határozat után most már szükséges hogy napirenden tartsk, sőt az érdeklődés honlokterébe állítsuk a kérdést. Ez a meggyőződés késztelt arra, hogy ismét hozzátöljük a theol. főiskola felállításának ügyéhez.

Teljesen igaza van Boross Kálmán lelkész-társunknak, midőn lapunk 6-ik számában közölt cikkében a feletti panaszkodik, hogy mink református

papok a gyűléscinken, vagy értekezleteinken elhangzott indítványokat s egyházi lapunk hasábjain felvetett eszméket nem szoktuk alaposabban megtárgyalni s minden oldalról megvitatni; hanem ha volna is a tárgyalt illeto gondolataink, ellenérveink: kényelm-szeretletünk indolenciánk nem engedi, hogy a nyilvánosság terére lépjünk velök. A hárszat legalább azt mutatja, hogy a kritikai szellem, a mely századokon keresztül ismeretlenül jegyünk s életető elemünk volt, mintha kihalt félben lenne közöttünk.

Múlt évi nagykaposi konferenciánkon egy rövid értekezés keretében (Ref. egyház es Iskola 1923 evf. 33-34 sz.) foglalkoztam a lelkesítő és tanítóképző intézetek létesítésének ama részletkeisével hogy minő kapcsolatban legyenek ez intézetek egymással s felvettem azt a gondolatot, hogy a lelkesítő és tanítóképző intézetet egy városban, egy épületben kell elhelyezni, hogy a lelkesítő és tanító együtt nevelődjenek. Rámutattam akkor, hogy milyen idősai lehetnének az internátusi együttnevelésnek s most nem akarok ismétlésekbe bocsátkozni. A felvetett gondolathoz maig sem szólott hozzá senki sem. Miért?! Hiszen lehetetlen, hogy oly nagy volna az eszményiség, hogy nem édesemene róla beszélt. Ha valán abszurditása nyilvánvaló, akkor csodálom, hogy cáfoló érveit senki sem szegezte ellene. Vagy mindenkinek tetszésével találkozott; akkor érthetetlen, hogy egy helyes szó viszhang sem támadt utána. Ha mindjárt unalmassá válok is, ismét visszatérek e gondolathoz s az utóbbi időben felmerült indítványok és tervek rövid kritikája keretében megpróbálom a feledés homályából kihelészva ismét felszínre vetni s jobb sorsra érdemes voltát tölem telhetőleg igazolni.

Foglalkoznom kell a Holló G. lelkész-társunk által ajánlott „paptanítói” rendszerrel, mert az vonatkozásban van a lelkesítő és tanítóképzés kérdésével is. Eltekintve az állam által támogatható nehézségektől, a terv első pillanatra lestsősnek látszik, mert egyazi életünk több fája sebére biztos orvoságul kínálja magát. Ha azonban nemcsak mint tervet in theoria vizsgáljuk, hanem megpróbáljuk a gyakorlati élet aktualitásába beá-

litani: azonnal észrevesszük, hogy nem érné meg következményeiben a haszon a kárt. A biblia s a tapasztalat egybehangzóan igazolják, hogy nem lehet egyszerre két urnak szolgálni anélkül, hogy valamenyire előbb-utóbb kárt ne valljon. Egészen bizonyos hogy ma, amikor a népiskola 8 osztályúvá fejlesztett s mikor a falusi tanító hivatalos levelezésében olyan iktatószámmal dolgozik, mint ezelőtt 25-30 évvel a tanfelügyelői hivatal dolgozott: a tanítói hivatás betöltése egy egész ember munkaerejét igénybe veszi. Most már ha feltesszük, hogy a p-pi hivatás betöltése csak fél embert igényel (szerintem annak betöltésére is egész ember kell még kis gyülekezetben is, ha a lelkész hivatása magasztalan áll, akkor is másfél ember munkaerejét igényli a kettős szolgálat. Míg fiatalok vagyunk s az ifjúi hev. expanzív ereje sark-illja feltölvünk, addig benne a dolog, de sokkal előbb, mint gondolnánk, az egyik hivatás csak kellemetlen teherként nehezőlne reánk s igyekeznénk attól valahogyan megszabadulni.

De tovább menve ne feledjük el, hogy a paptanító kettős állami fizetést nem huzhatna — tanítói államsegély s lelkesítő kongrua — hanem választania kellene az állami törvény rendelkezése szerint, hogy a kettő közül melyikre reflektál. Bizonyos, hogy mindenki azt választaná, amelyik több, vagyis a tanítói államsegélyt: de ezzel együtt lemondana a függetlenségnek ama maradványáról is, amelynek lelkesítő karunk még ez idő szerint birtokosa. A tanfelügyelői felhatalom szubordinációja alatt meg sem mukkanhatna — eltekintve a politikai szabad véleménynyilvánítástól — még akkor sem, ha egyházunk nagy érdekeiért, pl. autonómia-ért kellene a kormányhatalommal szembehevélkedni. Bizony gyakran előállhat a collisio officiorum esete, ahol a döntő szót nem a megvívőzódás, hanem is a lelkesítő eskü kötelező ereje, hanem az államsegély elvesztésének memóriája mondandó ki.

Nem akarom a kérdés ez oldalát részletesebben fejtegetni, hanem magamévá tevé Boross K. kollegámnak a rendszer ellen felhozott érveit, azt kérdezem: kinek volna haszna a paptanítói rendszerből? A lelkesítő karunk csak kárt voltne b-ölne, a tanítói karnak szintén. S az anyaszentegyháznak? Mert ugyebár ez a föl. A fentebb elmondottak igazolják, hogy az anyaszentegyház is sok tekintetben érzékeny kárt vallana. Ha nem igenis haszna volna belőle ama kissegyházak hiveinek, akiknek őseik dicséretes áldozatkészségrel viselték nehezebb viszonyok között a lelkesítő és tanítói állás fenntartásának terheit, akik azonban a lezujabb kor szellemének romboló hatásától megméte-

lyezve szolgálatot kívánnak ugyan a belhivatalnoktól, de a fizetéseget, azt lerézni igyekeznek. Hát ezekért igazán nem érdemes egy embernek két diplomát szerezni s két hivatás betöltésének terheit viselni. Maradna ezek után az anyaszentegyház részére ígérkező egyedüli haszon: az t. i. hogy a paptanító tényleg vallásos szellemben nevelné a gyermekeket. De ezt könnyebben elérhejük és pedig a fentebb említett károk és teljes kiküszöbölésével — a lelkészek teljes kiküszöbölésével — a lelkészek és tanítók együttes nevelése által. A theol. főiskoláival kapcsolatban lévő tanítóképzőben, lelkészjellegű tanárok nevelő hatása alatt olyan tanítókat nevelhetnénk, akik valóban nélkülözhetetlen munkatársai lennének a lelkészeknek az Isten országa terjesztésében.

E ponton önként kínálkozok, hogy hozzászóljak Boross K. indítványához. Amaz ohajához, hogy felekezeti iskoláinkban kizárólag olyan tanítók működhesse, akik a theológiából is kaptak legalább izelítőt: teljes mértékben hozzájárulok. A nyugati ref. egyházakban — pl. a hollandi ref. egyházban — a legkülönbözőbb foglalkozásokat űző világiak is szívesen érdeklődnek a theol. tudomány iránt; nálunk legalább az egyházi élettel legszorosabb kapcsolatban lévő felekezeti tanítóktól joggal megkivánhatjuk ezt. Csupán a terv megvalósításának módozatait illetőleg vagyok más véleményen, mint Boross lelkészársam.

Nem tudom bizonyosan mit ért „alapvizsga” alatt, csak gondolom, hogy a theol. alapvizsgát. Eltekintve attól, hogy ennek letételéhez e folyam. hallgatása szükséges; e vizsga enyaga — a jelenlegi theol. tantervet véve figyelembe — a theol. tudományok csak egy részével ismertelné meg — és pedig a szükségesnél sokkal bővebb terjedelemben — a tanítókat. Nézetem szerint sokkal helyesebb volna, ha a theol. tanárok vezetése alatt álló lévitaképző tanfolyam létesülne, ahol az összes elméleti theol. disciplinák encyclopaedikus alakban, dióhéjban előadatnának, ugy azonban, hogy a fősuly a gyakorlati s belmissiói képzésre fordítotték. E terv megvalósítása azonban már el sem képzelhető a theol. akadémia és tanítóképző lokális kapcsolata nélkül.

Meg kell említenem még — ha jól emlékszem — a dunai kerületben felvetődött ama gondolatot, mely szerint a lelkészsképzés mielőbbi megkezdése céljából azonnal állítsuk fel a theol. akadémiát, ahol az oktatást tanárok híján bejáró papokkal végzeztelnék. Szerény véleményem szerint a theol. oktatás igen komoly s következményében az egész egyházi életre kiható kérdést így elintézni nem szabad. Szeretjük példányképűt odaállítani az erdélyi ref. egyházat

az anyaország s az összes utódállamok reformátusai elé: ahol az igen nehéz viszonyok között is az egyházi irodalom csodálatos virágzása s az egyházi élet gyönyörű gyümölcsöket termő elmélyülése tapasztalható. Aztán szeretünk dicsekedni a külföld előtt is ismert nevű Ravasz Lászlókkal és Makkai Sándorokkal. Hát ne feledjük el, hogy az erdélyi intenzív egyházi élet fókuszusa, a Ravasz László és Makkaiak nevelője az egyetemen kapcsolatos s igen magas tudományos nivón álló kolozsvári theol. fakultás. Ez intézetnek köszönhető tulajdonképpen Erdély reformátusága mindazt, amivel méltán dicsekedhetik. Ha tehát theol. akadémiát akarnak létesíteni, főgondunk legyen arra, hogy az ne csak lévitaképző tanfolyam legyen, hanem tudományos színvonalon álló főiskola. Ne járjanak abba vidékről papok tanítani, hanem feltétlenül internátusban elhelyezve, a szaktanárok folytonos és közvetlen nevelő hatása alatt végezzék abban tanulmányaikat a theológusok. A megfelelő anyagi eszközök hiányában inkább várjunk 5-6 évig, sőt tovább is, míg megnyithatjuk a tervbe vett főiskolát, de a tudományos színvonal s a megfelelő berendezkedés tekintetében ne engedjünk egy jótányít sem. Hiszen a dolog (értve itt kizárólag a theológia felállítását) nem is oly égetően sürgős. Én is azt gondoltam s azt hangoztam, hogy a fenyegető lelkész hiány miatt a lelkészképzés ügye nem tűr halasztást. A tények azonban mást bizonyítanak. Az egyhá. megújulásban lévő, igen lerongyolt és feletté sovány javadalmu minaji egyház megújult lelkesítő állására vagy 6 pályázó jelentkezett; köztük jól képzett s jobb sorsra érdemes kollegák. A választási előcsatározások idején a sok eszkimó láttára imigyen oktatta az egyik minaji atyafi a másikat: „Vigyázzunk komám s olcsón ne vesztegezzük a voksot, mert a papválasztás nem olyan dolog, mint a képviselőválasztás. Képviselőcsaköt évre választunk, ennek pedig hotta napjáig biztos kenyeret adunk a kezébe.” Ez a jellemző kis eset azt mutatja, hogy lelkészhiányról ma még nem lehet beszélni.

Persze az anyagi erőgyűjtést s a szükséges előmunkálatokat rég meg kellett volna kezdeni s a megfelelő tanerők kiszemelésére sem ártana jó előre gondolni. *dr. Magda Sándor.*

Mi ujság a magyarországi ref. egyházban?

Kaptuk a következő érdekes, magyarországi hitsorsosaink élétere és munkájára élénk fényt vető levelet:

Kedves Szerkesztő úr!

Ha címet kellene irni levelem elé, ezt írnam: Hírek az óhazából, mert azt az emberséges. célt akarja szol-

gálni, amelyet úgy hívnak: a magyar kálvinizmus szellemi egysége. Oly hirtelen széltéptek ezt a kiknek érdekükben állott, hogy most összevarrni hiába próbálgatjuk mi erről a végéről, — mások a másokról.

Hallunk mi híreket a jugoszláviai, hollandi, indianopolisi kálvinistákról, de azokról, akikkel együtt éltünk, közös intézményeink voltak, keveset, pedig azok is élnek és szinte tudni szeretnénk hogyan élnek egyet mást. Ok hogy élnek? . . . Hát a magyar kormány belátván azt, hogy a lelkészek életfennartási lehetősége az állam elsőrendű feladata — felemelte államsegélyüket a falusiaknak 60 q — a városi lelkészeknek 80 q búza árára. Ott erre is telik. A papság most már részint a maga erejéből — részint hollandi összeköttetései segítségével (a holland-magyar ref. bizottság. Létésülésében dr. Sebestyén I. bpesti theol. tanárnak van oroszlan-része) gondoskodik, hogy a leléknek is legyen meg a maga tápláléka. Egymásután jelennek meg fordításban a legkitünőbb holland művek. 1. dr. Bavinck: A ker. pedagógia alapelvei. 2. Holland értekezések és prédikációk ilyen témákról: Teremtés v. fejlődés dr. Bavinck. A tapasztalás a ker. hitéletben dr. Hoekstra. Hitbizonyosság Perwerda stb. 3. A Heidelbergi káté magyarázatai kb. 7. holland ref. lelkész tollából Sebestyén, Galambos Zoltán, Marton János fordításában (Első füzetéből úgy látom, hogy a híres Ostersee-t nem érik utól) Czegléd Sándor a híres Kálvin fordító, fiatal győri esperes már az V-ik kötetet bocsátja ki Robertson Fr. Vilmos prédikációiból. A Bethlen könyvtár szinte hekenkint szórja történeti kiadványait a kálv. vitágnézet szolgálatában. (Némelyik füzetnek már a III-ik kiadásáról van szó). Ez tévi naptárának nem egy cikke historiai kútforrásnak szolgálhat. (Lásd: dr. Neményi: A hármas kis Tükör története). A prot. árvaházi Naptár újra a régi tisztes köntöseben jelent meg.

A kálvinizmus igazságaiért elszánt harc módjára bátran, tudományos és hitbeli felkészültségének teljes fegyverzetében, soha meg nem lorpogna heterkent kiáll a porondra a dr. Sebestyén Jenő szerkesztésében megjelenő „Kálvinista Szemle” egyforma bátorsággal küzd a spiritizmus- klerikalizmus- és a zsidó liberalizmus- szabadságharc ellen, el nem hallgatván saját bűncinkeit sem, kezében a támadó fegyver: a biblia és a heidelbergi káté. Csak innen ismerjük meg a klerikalizmus veszedelmét valójában.

A jezsuiták kezdik hangsúlyozni a numerus clausus a ref.-okkal szemben is! Nem kevesebbet akarnak továbbá, mint a régi tisztes múltú Baár Madas iskola telkét, — melyen iskoláját kibővíteni tervezi — kisajátítani egy szerzetes rend iskolájának

elhelyezésére, s végül (ki tudja végül e?) a ref. egyháznak a fővárossal kötött kálvinistéri telekcseréjét megsemmisíteni — ugyanakkor, mikor a főváros 8 új plebánia és templom — építés céljára telket adományoz. Sebestyénnél többet talán csak dr. Ravasz püspök dolgozik — az egyháznak van annyi bölcsessége és pénze, hogy legalább a napi lelkészi funkciók végzésére felállítja segítségére a II. lelkészi állást s azt be is tölti azonnal Göde Lajos szekszárdi lelkésszel.

Szilády Áron híres papi örökségét két régi hű munkással tölti be a gyülekezet Pataky Dezső ottani főgymn. igazgatóval és Szabó Zsigmond máramaroszigeti menekült vallástanárral. A vertesaljai egyházmegye Varga Sándor esperessé választása folytán megüresedett főjegyzői állásra B Szabó János tabajdi lelkészt választotta meg. A mádi gyülekezet Kósa Szabó Pál vajdácskai — az alsódobszai Zilás Istvánt, a monoki Hegyaljai Kiss Géza hitoktatót, (az Árva Bethlen Kata egyh. tört. monographia kiváló szerzőjé) választotta meg lelképész-tarúul.

Szaporodott a theol. magántanárak száma is eggyel Buday Gergely f. v. vallástanárral, kinek: „A gyakorlati theologia alapelvei az Újtestamentumban” c. kitünő dolgozatát a szintén kitünően sikerült szóbeli vizsga követte.

Ugyanitt jegyzem meg, hogy a sárospataki főiskola az egyházközség lelkészét Forgács Gyulát, a gyak. theol. egyes tanlányainak előadásával bizta meg. Szintén méltánylando, hogy a magyar tud. akadémia évkönyvében 3 pataki tanár munkájáról emlékszik meg ménytlánylással. Csokonay költeményeinek 5 kötetes új teljes kiadása Harsányi István, Gulyás József érdeme. Az Örmödy A. jutalmat írták Sándor „Ké. haldokló gladiátor” c. köteté nyerte meg. — A szenvedés és halál sötét árnyai közül a nő vigasztalan képe emelkedik ki az író előtt, — a nő képe, a ki néma martír a világtörténetben.

A decreeni egyház presbiteri konferenciát rendezett febr. 18—23-ig köv. tárgyokról: Az öskeresztien presbiteriség. A presbiter tiszte az egyház anyagi életében. A pr. egyháztársadalmi teendői. A presb. és az iskolák. Pap és presb. Az utolsó napon a presbiterok és családtagjaik (I) számára szeretetvendégség volt. Pletykát is mondok: a budai kath. kör bálját „Ha bemegyek a templomba, rávetem szemem a galambokra” c. csárdással kezdtek meg a különféle helyzetekhez alkalmazkodni stilszerűen tudó cigányok. Ez meg nem pletyka, de igaz, hogy Szibériában a kínai határszélen vasúti munkával még sok ezer magyar hadifogoly tartja fenn magát 1914 óta. Mostanában 3 amerikai magyar ref. lelkész kereste fel öket az a meg-

bizással, hogy a ref.-okat szedjék össze és szállítsák haza. Természetesen mindenki reformátusnak vallotta magát, de a lelkészeket nem lehetett fejök tetejére állítani, mindegyiket levizsgáztatták, a ki egy kálv. zsoltárt el tudott énekelni, az megszabadult. Ritka eset, ügye k. szerkesztő úr, hogy vallásunkból még hasznot is lehet húzni! Vagy ezren szabadultak ki — úgy szól a tudósítás — Meg kell tehát tanítani leendő kommunikatívokat énekelni is, hogy alkalom adtán visszaludjanak jönni. — én így veszem ki a történelmből a tanúságot

Ha még azt emlegetem fel, hogy Magyarországon 250000 korl. r. p. állástsegély címén mind a lelkész az államtól helyegyelen nyugta ellenében — nem támad fel valakiben közülünk az a sokaj: De jó lenne ott papnak lenni?

A feleletet adós marad . . . Nt. Szerkesztő u. tisztelő szolgálatára

Vagy János.
ref. lelkész.

A honnani ref. egyház kultúrestelvé

Elhatározott dolog volt, hogy a zempléni presbiteri énekkarnak, ennek a belmissziói munka olvan áldásos lényezőjévé vált derek kis gardának a harm. dix. belmissziói állomása Homonnán lesz.

Még csak nem is sejtetük, hogy e kis belmissziói ünnepnek szánt estély a felvidék hatalmas arányu kultur-ünnepévé, kis egyházunk történetében jelentős mozzanattá lesz. A közönség lelkesen ünnepelte az estélyünket, előadó lelkészeinket; szömmel látható volt, hogy egyházunk tisztessége az idegen felekezettük szemében nőtt, hiveink buzgalma új lendítő erőt nyert.

Az estély lefolyása ez volt:

Nyitrai Lajos tussai lelkész szlovák nyelvű verses prologia után, aki magyar ruhás személyében, szlovák verseiben szépen jelképezte azt az igazságot, hogy a két faj kulturája csak egymás mellett és nem egymás ellenében fejlődhetik, Horkay Lajos e. megyei főjegyző magyar prologia következtetett, aki történeti tudással rajzolta azt a fontos missziót, amit a magyarság és protestantizmus eme védbástyáán, a honnani ref. egyház teljesített a múltban és teljesíteni akar a jövőben. Prolog után Horkay, most már mint karvezető a papi-tanítói énekkarral megnyitja az előadások sorozatát Rossini „Semiramis” operájának egy csodaszép részletével (Aldások Istene), amelyet a hallgatóság vissza folytott lélekzettel figyel.

Egy egyfelvonásos szlovák nyelvű szindarab után, melynek erkölcsi ta-

litani: azonnal észre vesszük, hogy nem érné meg következményeiben a haszon a kárt. A biblia s a tapasztalat egybehangzóan igazolják, hogy nem lehet egyszerre két urnak szolgáltni anélkül, hogy valamenyire előbb-utóbb kárt ne valljon. Egészen bizonyos hogy ma, amikor a népiskola 8 osztályúvá fejlesztett s mikor a falusi tanító hivatalos levelezésében olyan iktatószámmal dolgozik, mint ezelőtt 25-30 évvel a tanfelügyelői hivatal dolgozott: a tanítói hivatás betöltése egy egész ember munkarejét igénybe veszi. Most már ha feltesszük, hogy a papi hivatás betöltése csak fél embert igényel (szerintem annak betöltésére is egész ember kell meg kis gyülekezetben is, ha a lelkész hivatala magasztalan áll, akkor is másfél ember munkarejét igényli a kettős szolgálat. Mig fiatalok vagyunk s az ifjú hív expanzív ereje sarkalja tettgyunkat, addig menne a dolog, de sokkal előbb, mint gondolnánk, az egyik hivatás csak kellemetlen teherként nehezlne reánk s igyekeznénk attól valahogyan megszabadulni.

De tovább menve ne feledjük el, hogy a paplanító kettős állami fizetést nem húzhatna — tanítói államszemély és lelkész kongrua — hanem választania kellene az állami törvény rendelkezése szerint, hogy a kettő közül melyikre reflektál. Bizonyos, hogy mindenki azt választaná, amelyik több, vagyis a tanítói államszemélyt: de ezzel együtt lemondana a függetlenségnek ama maradványáról is, amelynek lelkészi karunk még ez idő szerint birtokosa. A tanfelügyelői felhatalom szubordinációja alatt meg sem mukkanhatna — eltekintve a politikai szabad véleménynyilvánítástól — még akkor sem, ha egyházunk nagy érdekeiért, pl. autonómiánkért kellene a kormányhatálommal szembehelvezkedni. Bizony gyakran előállna a collisio officiorum esete, ahol a döntő szót nem a meggyőződés, nem is a lelkészi eskü kötelező ereje, hanem az államsevelvvelveszthetőségnek mentője mondáná ki.

Nem akarom a kérdés ez oldalát részletesebben fejtenni, hanem magamévá leve Boross K. kollegámnak a rendszer ellen felhozott érveit, azt kérdezem: kinék volna haszna a paptanítói rendszerből? A lelkészi kárnak csak kárt volna — főleg a tanítói kárnak színtén. S az anyaszentegyháznak? Mert ugyebár ez a fő! A fentebb elmondottak igazolják, hogy az anyaszentegyház is sok tekintetben érzékeny kárt vallana. Hanem igenis haszna volna belőle ama kisegyházak híveinek, akiknek őseik dicséretes áldozatkésztséggel viselték nehezebb viszonyok között a lelkészi és tanítói állás fentartásának terheit, akik azonban a lezujabb kor szellemének romboló hatásától megméte-

lyezve szolgálatot kívánnak ugyan a belhivatalnoktól, de a fizetséget, azt lerézni igyekeznek. Hát ezekért igazán nem érdemes egy embernek két diplomát szerezni s két hivatás betöltésének terheit viselni. Maradna ezek után az anyaszentegyház részére ígérkező egyedüli haszon: az t. i. hogy a paplanító tényleg vallásos szellemben nevelné a gyermekeket. De ezt könnyebben elérhetjük és pedig a fentebb említett károk teljes kiküszöbölésével — a lelkészek és tanítók együttes nevelése által. A theol. főiskoláival kapcsolatban lévő tanítóképzőben, lelkészjellegű tanárok nevelő hatása alatt olyan tanítókat nevelhetnénk, akik valóban nélkülözhetetlen munkatársai lennének a lelkészeknek az Isten országa terjesztésében.

E ponton önként kínálkozok, hogy hozzászóljak Boross K. indítványához. Amaz ohajához, hogy felekezeti iskoláinkban kizárólag olyan tanítókat működhessenek, akik a theológiából is kapnak legalább izelítőt: teljes mértékben hozzájárulok. A nyugati ref. egyházakban — pl. a hollandi ref. egyházban — a legkülönbözőbb foglalkozásokat űző világias is vélénken érdeklődnek a theol. tudomány iránt; nálunk legalább az egyházi élettel legszorosabb kapcsolatban lévő felekezeti tanítóktól joggal megkívánhatjuk ezt. Csupán a terv megvalósításának módzatait illetőleg vagyok más véleményen, mint Boross lelkésztársam.

Nem tudom bizonyosan mit ért „alpapi vizsga” alatt, csak gondolom, hogy a theol. alapvizsgát. Eltekinive attól, hogy ennek letételéhez két év folyam hallgatása szükséges; e vizsga envaga — a jelenlegi theol. tanterveit véve figyelembe — a theol. tudományok csak egy részével ismertetné meg — és pedig a szükségesnél sokkal bővebb terjedelemben — a tanítókat. Nézetem szerint sokkal helyesebb volna, ha a theol. tanárok vezetése alatt álló lévitaképző tanfolyam létesülne, ahol az összes elméleti theol. disciplinák encyklopaedikus alakban, dióhéjban előadnának, ugy azonban, hogy a főszűly a gyakorlati s belmissiói képzésre fordíthatnák. E terv megvalósítása azonban már el sem képzelhető a theol. akadémia és tanítóképző lokális kapcsolata nélkül.

Meg kell említenem még — ha jól emlékszem — a dunai kerületben felvetődött ama gondolatot, mely szerint a lelkészképzés mielőbbi megkezdése céljából azonnal állítsuk fel a theol. akadémia, ahol az oktatást tanárok híján bejáró papokkal végeztetnénk. Szerény véleményem szerint a theol. oktatás igen komoly s következményeiben az egész egyházi életre kiható kérdést így elintézni nem szabad. Szeretjük példányképzett odaállítani az erdélyi ref. egyházat

az anyaország s az összes utódállamok reformátusai elé: ahol az igen nehéz viszonyok között is az egyházi irodalom csodálatos virágzása s az egyházi élet gyönyörű gyümölcsöket termő elmélyülése tapasztalható. Aztán szeretünk dicsekedni a külföld előtt is ismert nevű Ravasz Lászlókkal és Makkai Sándorokkal. Hát ne feledjük el, hogy az erdélyi intenzív egyházi élet fókusza, a Ravasz László és Makkaiak nevelője az egyetemen kapcsolatos s igen magas tudományos nivón álló kolozsvári theol. fakultás. Ez intézetnek köszönheti tulajdonképpen Erdély reformátusága mindazt, amivel méltán dicsekedhetik. Ha tehát theol. akadémia akarnak létesíteni, főgondunk legyen arra, hogy az ne csak lévitaképző tanfolyam legyen, hanem tudományos szinten álló főiskola. Ne járjanak abba vidékről papok tanítani, hanem feltétlenül internátusban elhelyezve, a szaktanárok folytonos es közvelen nevelő hatása alatt végezzék abban tanulmányaikat a theológusok. A megfelelő anyagi eszközök hiányában inkább várjunk 5-6 évig, sőt tovább is, míg megnyithatjuk a tervbe vett főiskolát, de a tudományos szinten s a megfelelő berendezkedés tekintetében ne engedjük egy jottányit sem. Hiszen a dolog (értve itt kizárólag a theológia felállítását) nem is oly égetően sürgős. Én is azt gondoltam s azt hangoztam, hogy a fenyegető lelkész hiány miatti a lelkészképzés ügye nem tűr halasztást. A tények azonban más bizonyítanak. Az egyhá meggyékben lévő, igen lerongyolt és felette sovány javadalmu minaji egyház megürült lelkészi állásaira vagy 6 pályázó jelentkezett; köztük jól képzett s jobb sorsra érdemes kollegák. A választási előcsatározások idején a sok eszkimó láttára imígyen oktatta az egyik minaji atyafi a másikat: „Vigyázzunk komám s olcsón ne veszlegessük a voksot, mert a papválasztás nem olyan dolog, mint a képviselőválasztás. Képviselőt csak öt évre választunk, ennek pedig hotta napjág biztos kenyeret adunk a kezébe.” Ez a jellemző kis eset azt mutatja, hogy lelkészhiányról ma még nem lehet beszélni.

Persze az anyagi erőgyűjtést s a szükséges előmunkálatokat rég meg kellett volna kezdeni s a megfelelő tanerők kiszemelésére sem ártana jó előre gondolni. *dr. Magda Sándor.*

Mi ujság a magyarországi ref. egyházban?

Kaptuk a következő érdekes, magyarországi hitsorsosaink élétere és munkájára élénk fényt vető levelet:

Kedves Szerkesztő úr!

Ha címet kellene írni levelem elé, ezt írnam: Hírek az óhazából, mert azt az emberséges, célt akarja szol-

gálni, amelyet úgy hívnak: a magyar kálvinizmus szellemi egysége. Oly hirtelen széltétek ezt, a kiknek érdekükben állott, hogy most összevarrni hiába próbáljuk mi erről a végéről, — mások a másokról.

Hallunk mi híreket a jugoszláviai, hollandi, indianopolisi kálvinistákról, de azokról, akikkel együtt élünk, közös intézményeink voltak, keveset, pedig azok is élnek és szinte tudni szeretnénk hogyletünkéről egyet más. Ok hogy élnek? . . . Hát a magyar kormány belátván azt, hogy a lelkészek életfenntartási lehetősége az állam elsőrendű feladata — felemelte államsegélyüket a falusiaknak 60 q - a városi lelkészeknek 80 q búza árára. Ott erre is telik. A pausz most már részint a maga erejéből — részint hollandi összeköttetési segítségével (a holland-magyar ref. bizottság. Létesülésében dr. Sebestyén I. bpesti theol. tanárnak van oroszlan-része) gondoskodik, hogy a leléknek is legyen meg a maga tápláléka. Egymásután jelennek meg fordításban a legkitünőbb holland művek. 1. dr. Bavinck: A ker. pedagógia alapelvei. 2. Holland értekezések és prédikációk ilyen témákról: Teremtés v. fejlődés dr. Bavinck. A tapasztalás a ker. hitéletben dr. Hoekstra. Hitbizonyosság Perwerda stb. 3. A Heidelbergi káté magyarázatai kb. 7. holland ref. lelkész tollából Sebestyén, Galambos Zoltán, Marton János fordításában (Első füzetéből úgy látom, hogy a híres Ostersee-t nem érik utól) Czeglédy Sándor a híres Kálvin fordító, fiatal győri esperes már az V-ik kötetet bocsátja ki Robertson Fr. Vilmos predikációiból. A Bethlen könyvtár szinte hetenkint szórja történeti kiadványait a kálv. világnézet szolgálatában. (Némelyik füzetnek már a III-ik kiadásáról van szó). Ez évi naptárának nem egy cikke historiai kütfő egyenánt szolgálhat. (Lásd: dr. Nemenyi: A hármasság Tükör története). A prot. árvaházi Naptár újra a régi tisztes köntöseben jelent meg.

A kálvinizmus igazságaiért elszánt harcos módjára bátran, tudományos és hitbéli felkészültségének teljes fegyverzetében, soha meg nem torpanva hetenkint kiáll a porondra a dr. Sebestyén Jenő szerkesztésében megjelenő „Kálvinista Szemle” egyforma bátorsággal küzd a spiritalizmus - klerikalizmus- és a zsidó liberalizmus - szabádkömvesség ellen, el nem hallgatván saját bűneinket sem, kezében a támadó fegyver: a biblia és a heidelbergi káté. Csak innen ismerjük meg a klerikalizmus veszedelmét valójában.

A jezsuiták kezdik hangsúlyozni a numerus clausus a ref.-okkal szemben is! Nem kevesebbet akarnak továbbá, mint a régi, tisztes múltú Baár Madas iskola telkét, — melyen iskoláját kibővíteni tervezi — kisajátítani egy szerzetes rend iskolájának

elhelyezésére, s végül (ki tudja végül e?) a ref. egyháznak a fővárossal kötött kálvinitéri telekcserejét megsemmisíttetni — ugyanakkor, mikor a főváros 8 új plebánia és templom — építés céljára telket adományoz. Sebestyénnél többet talán csak dr. Ravasz püspök dolgozik — az egyháznak van annyi bölcsessége és pénze, hogy legalább a napi lelkészi funkciók végzésére felállítja segítségére a II. lelkészi állást s azt be is tölti azonnal Göde Lajos szekszárdi lelkésszel.

Szilády Áron híres papi örökségét két régi hű munkással tölti be a gyülekezet Palaky Dezső ottani főgymn. igazgatóval és Szabó Zsigmond máramarosszigeli menekült vallásánarral. A vértelajai egyházmegye Varga Sándor esperessé választása folytán megüresedett főjegyzői állásra B Szabó János tabajdi lelkészt választotta meg. A mádi gyülekezet Kósa Szabó Pál vajdácskai — az alsódobszai Zilas Istvánt, a monoki Hegyaljai Kiss Géza hitoktatót, (az Árva Bethlen Kata egyh. tört. monographia kiváló szerzőjé) választotta meg lelképász-t rául.

Szaporodott a theol. magánlanárok száma is egyfel Buday Gergely fűv. vallásánarral, kinek: „A gyakorlati theologia alapelvei az Újtestamentumban” c. kitűnő dolgozatát a szintén kitűnően sikerült szóbeli vizsga követte.

Ugyanitt jegyzem meg, hogy a sárospataki főiskola az egyházközség lelkészt Förgács Gyulát, a gyak. theol. egyes tantárgyainak előadásával bízta meg. Szintén méltánylando, hogy a magyar tud. akadémia é. könyvében 3 pataki tanár munkájáról emlékszik meg ménytánnyalással. Csokonay költeményeinek 5 kötetes új teljes kiadása Harsányi István, Gulyás József érdeme. Az Ormody A. jutalmát Novák Sándor „Két haladókló gladiátor” c. kötete nyerte meg. — A szenvedés és halál sötét árnyai közül a nő vigasztalan képe emelkedik ki az író előtt, — a nő képe, a ki néma martír a világtörténetben.

A decreeni egyház presbiteri konferenciát rendezett febr. 18—23-ig köv. tárgyakról: Az öskeresztien presbiterség. A presbiter tiszte az egyház anyagi életében. A pr. egyháztársadalmi teendői. A presb. és az iskolák. Pap és presb. Az utolsó napon a presbiteres és családtagjaik (I) számára szeretetvendégség volt. Pletykát is mondok: a budai kath. kör bálját „Ha bemegyek a templomba, rávetem szemem a galambokra” c. csárdással kezdték meg a különféle helyzethez alkalmazkodni stilszerűen tudó cigányok. Ez meg nem pletyka, de igaz, hogy Szibériában a kínai határszélen vasúti munkával még sok-sok magyar hadifogoly tartja fenn magát 1914 óta. Mostanában 3 amerikai magyar ref. lelkész kereste fel őket az a meg-

bizással, hogy a ref.-okat szedjék össze és szállítsák haza. Természetesen mindenki reformátusnak vallotta magát, de a lelkészeket nem lehetett fejök tetejére állítani, mindegyiket levizsgáztatták, a ki egy kálv. zsoltárt el tudott énekelni, az megszabadult. Ritka eset, ügye k. szerkesztő úr, hogy vallásunkból még hasznát is lehet húzni! Vagy ezren szabadultak ki — úgy szól a tudósítás — Meg kell tehát tanítani leendő kommunistáinkat énekelni is, hogy alkalom adtán visszaludjanak jönni. — én így veszem ki a történetből a iaruságot!

Ha még azt emlegetem fel, hogy Magyarországon 250000 korlátpap-látszegely címér mind a lelkész az államtól helytelen nyugta ellenében — nem támad fel valakiben közülünk az a sokai: De jó lenne ott papnak lenni?

A felelettel adós marad a Nt. Szerkesztő u tiszteelő szolgálatára

Vagy János.
ref. lelkész.

A honnanai ref. egyház kultúrestélve

Elhatározott dolog volt, hogy a szemléni pap-tanítói énekkarnak, ennek a belmissziói munka olvan áldásos lényezőjévé vált derek kis gardának a harmadik belmissziói állomása Homonnán lesz.

Még csak nem is sejtjük, hogy e kis belmissziói ünnepnek szánt estély a felvidék hatalmas arányu kultur-ünnepévé, kis egyházunk történetében jelentős mozzanattá lesz. A közönség lelkesen ünnepelte az estélyünket, előadó lelkészeinket; szemmel látható volt, hogy egyházunk tisztessége az idegen telekzetűk szemében nőtt, hiveink buzgalma új lendítő erőt nyert.

Az estély lefolyása ez volt:

Nyitrai Lajos tussai lelkész szlovák nyelvű verses *prologia* után, aki magyar ruhás személyében, szlovák verseiben szépen jelképezte azt az igazságot, hogy a két faj kulturája csak egymás mellett és nem egymás ellenében fejlődhetik. *Horkay Lajos* c. megyei főjegyző magyar *prologia* következett, aki történeli tudással rajzolta azt a fontos missziót, amit a magyarság és protestantizmus eme védbástyjára, a honnanai ref. egyház teljesített a múltban és teljesíteni akar a jövőben. Prolog után *Horkay*, most már mint karvezető a papi-tanítói énekkarral megnyitja az előadások sorozatát *Rossini* „Semiramis” operájának egy csodaszép részletével (Áldások Istene), amelyet a hallgatóság vissza folytott lélekzettel figyel.

Egy egyfelvonásos szlovák nyelvű szindarab után, melynek erkölcsi ta-

nulságait ügyesen juttatta érvényre a homonnai műkedvelő ifjuság — egy *zenequartett* közelkezett művészi szép előadásban.

Ezután *Virágh József* esperes magas tekintélyes alakját láttuk megjeleni az emelvényen és előadni: *Tompa, Haldokló mellett* c. kölleményét. Ilyen megrázó erővel régen nem szóltott ez az elhunyt dalnok-proféta előadónak az ajkán át a közönséghez.

A nagyszerű szavaltat után újból a papi tanítói énekkar szerepelt és zendítette meg „*Vasárnap a pusztán*” c. Kreutzer sonátát.

Egy jóízű humorral megírt végig mulattató, amelielt morális tanulságaival építő hatása, műkedvelő ifjuságunk által ügyesen előadott kis magyar szindarab után a közönség meg nem szünő osztatlan tetszéssel adózott *Séra János* hardicsai lelkész tárogaton előadott *kurucz énekeinek*.

Izsák Imre vajáni lelkész leirhatatlan hatással énekelt el: *Hallgatások meg magyarim* kezdetű kurucz éneket. A közönség ünnepélyes zúgó elismerése az igazi énekművészt ünnepelte. Egy elmaradt programszám pótlására *Virágh Béla* királyhelmecci lelkész egy vidám tárgyu, de nem minden tanulság és építés nélküli monológiával szerzett a közönségnek derűs percekét.

Végül az énekkar az estély legszébb karénekszáját, a híres *Óssiánt* mutatta be. Az emelkedett hangulat-hatása alatt, amit ez az elsőrangú művészettel előadott hatalmas ének teremtett a lelkekben mondta el a helybeli lelkész a zárszót.

Önök megértették — mondá a többek között — hogy miért hívtuk Önöket egybe? Csak ezt akartuk:

Jertek keressük meg s találjuk meg egymást a szépek, a művészek, a szép az a jónak, igaznak szeretetében. Odakint önök pártokra szakadnak. Elkeseredett harcot folytatnak egymás ellen. Megoszlanak nemzetiségi, vallási, osztálykérdések miatt. Idebent most csak egy párt van: a szépet kedvelő, a művészen gyönyörködők pártja, az igazért, a nemesért lelkesedők osztálya, a torzát és hamisat gyűlölők nemzetisége - egyháza. Olyan ez, mint mikor két ifju birkozik egymással a porban életre - halálra. Egyszerre egy színes fényes kavicsot akad meg tekintetük. Abbahagyják a tülekedést és szeretettel simogatják a szép színes kavicsot.

Egy ilyen színes kavics ez a mai estély. Csak egy kavics, de ha kavicsok sokaságát rakjuk össze, lesz belőle bástyafal a szeretetlenség a kishitőség ellen, lehet belőle boldog hajlék fala az evangy. szeretetben, megértésben egyesült pártok, osztályok, egyházi árnyalatok számára.

Adomány. Egy lelkésztársunk gyermekeitől 15 K. adomány érkezett hozzánk a paptanító képző céljára. Köszönettel nyugtatjuk.

Az estély szép anyagi hasznót is jelentett egyházunkra nézve: 6000 koronán felül volt a bevétel — amit a kiadások leszámítása után földvászárásra fog fordítani egyházunk.

Böszörményi Sándor.

IRODALOM.

Könyvismertetés.

Születési arány és vallásfelekezet.

Irtá: dr. Schneller Károly

Pécs, 1923. 35 lap.

Pézendorfer már ismerteget könyvére a méltó választ dr. Schneller Károly, a miskolci ev. jogakadémia fiatal, de nagytudományú tanára adta meg a fent említett munkájában.

Schneller szerint *Pezenhoffernek* hibás volt a kiindulási pontja s éppen ezért helytelen az összehasonlító módszere is, a mellyel azt árulta el, hogy nem ismeri a statisztikai törvényszerűség felállításának „alfáját”, a melyt azt parancsolja, hogy a zavaró tényezőket kiszűrjük ki.

Mert mit is tett *Pezenhoffer*? Összehasonlította a katolikusok és protestánsok népesedési arányát s kimutatta, hogy az előbbi felekezet szapora, az utóbbi szaporatlan. — Schneller ezért sokkal realisabb alapra épített. Félre teszi egyelőre a protestánsokat, s tisztán csak a katolikusokkal operál s ime arra az eredményre jut, hogy magában a kath. vallás keretében is feltűnő nagy a születési index váltakozása. Utána keres az okának s rájön, hogy a születések számának emelkedése vagy csökkenése leginkább három tényezőtől függ éspedig a gazdasági helyzettől, a műveltségi foktól s a gyermekhalandóság mértékétől.

Felsorakoztatott statisztikai táblázataiból mi magunk is meggyőződhetünk arról, hogy a hol nagyobb a szegénység, magasabb a kultúra s emelkedik a gyermekhalandóság, ott emelkedik a születési arányszám is. — Ez utóbbi esetben azért, mert a hol sok a veszteség ott nagyobb az utánpótlás vágya is. — Így van ez fordítva is és így van pontosan a protestánsoknál is.

Ezek után egészen természetes, hogy mivel a protestánsok az ország lehetősebb, legműveltebb lakosai közé tartoznak, a kik között a gyermekhalandóság is a legkisebb, a szaporodás terén látszólag hátrább állanak a katolikusoknál. De ahol a fenti tényezők hasonló mértékben a katolikusoknál is megvannak, ott a katolikusok is ugyanolyan, sőt sok helyen még kevesebb szaporulatot mutatnak fel, mint a protestánsok.

Nem szabad tehát olyan merész következményeket levonni a követ-

keztetésből, mint azt *Pezenhoffer* tette, aki el akarta vitalni a protestantizmustól a létjogosultságot s azt kívánta a protestánsoktól, hogy a catholicismusba helyezkedjenek el, ha ugyan szeretik hazájukat.

Szerző szerint a protestánsok tényleg szaporátlanabbak, de ennek nem vallási, hanem, mint láttuk egészen más oka van. Az áttérés itt semmit se jelentene. Ő az egyke ellen más-kép küzdene. Meggátolná, hogy az egyke vezetőmotívuma: a birtok szét-darabolásáról való önző és filiszteri félelem és az ebből folyó gyermekkorlátozás előnyt nyújtana és lehetővé tenné, hogy a kis földű, de sok gyermekes családok gyermekcik arányában földdel jutalmaztassanak.

Schneller *Pézendorfernek* egyellen adatát se cáfolja meg. S mégis más eredményre jut el. Műve nem bírálát akar lenni, hanem arra a kérdésre felel meg, a melyt *Pezenhoffer* is kitűzött maga elé, de a melytő messze elragadtatta magát, hogy t. i. mitől függ a népesedés?

Végeredményben azonban mindkettlen vallási célt szolgálnak. Az egyik megtámadta a protestantizmust, a másik megvédte. Mind a kettő derekas munkát végzett a maga szempontjából. — A mi minket illet, mi halálával és szeretettel köszöntjük dr. Schneller Károlyt.

Szabó Béla.

Pályázat

A kisujfalvi református egyház helyettes osztály-tanítói állására az 1923/24-ik iskolai évre.

Fizetés az egyháztól 400, az az négyszáz korona és törvényszerinti lakás; az állam által megállapított helyettes tanítói fizetés kérelmezve lesz.

Kötelessége: az I-II-ik vegyes osztály vezetése és a női kézi munka tanítása a rendes és ismétlő iskolába. és kántorságban szükség esetén segédkezés.

Pályázatok f. évi március hó 31-ig a kisujfalusi ref. lelkészi hivatalba küldendők.

Kisujfal. u. r. Köbölkút.

Lénárt Lajos ref. lelkész.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

ENGEL ISTÁVN

KÖNYVNYOMDAJA
LOSONC

MASARYK-U. 19. SZ.

Elvállal minden a szakmába vágó munkát a legizlésebb kivitelben.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — —	60 korona
Fél évre	— — — —	30 korona
Negyed évre	— — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Problémák

A problémák világában élünk. A mindennapi élet lépten-nyomon vet fel előttünk egy-egy olyan problémát, a melynek *kielégítő* megoldása nélkül nincs előrehaladás és fejlődés sem az egyes ember, sem pedig a kisebb vagy nagyobb közösség életében.

Ezek a problémák tehát olyan existenciális kérdések, a melyekkel szemben nem szabad elfogultaknak, vagy közönyöseknek lennünk, jelentőségüket lebecsülnünk, mert ezzel magának az organizmusnak életét és munkáját tesszük illuzoriussá. Az a megállapítás azonban, — hogy a problémák világában élünk — súlyos felelősséget ró mindenkire, de kiváltképpen azokra, akik az egyes közösségeknek sorsa, boldogulása felett örködnek.

Ezek a problémák 1. helyes kritikai érzéket, világos látást, szigorú önfegyelmességet és nagy felkészültséget követelnek azoktól, akik ezek felett meditatálnak és ezeknek helyes, békességet, megnyugvást kiváltó megoldására törekednek. Valósággal a jövőbe látás prófétai lelkével kell bírnia annak, akik egy-egy ilyen mélyreható, a kisebb és nagyobb közösségek boldogulását célhoz segítő problémáinak megoldásán fáradoznak.

Hivatalos lapunk hasábjain most egymás-után sok olyan probléma kerül felszínre, amelyeknek halaszthatatlanul sürgős megoldását követeli az élni akarásnak elnémithatatlan parancsszava. Olyan életkérdések ezek, amelyeknek súlyát, jelentőségét mindenki mélyen érzi. A jövőnek olyan alapvetése készül itt, amelytől egyházi életünk megrázkódtatás nélkül való fejlődése és virágzása függ.

Épen azért, mert itt elsősorban ilyen problémákról van szó, a legnagyobb figyelemmel, körültekintéssel, gondossággal kell foglalkoznunk velük. Meleg, rajongó szeretettel és odaadással kell vigyázni rájuk, nehogy a zsendülő hajtásokat a korai fagy lecsipje és könnyörtelenül pusztítsa el. Ezért van szükség arra, hogy ezeknek a felvetett problémáknak olyan egészséges közvéleménye alakuljon ki, amely azoknak értékét

felismerve, áldozatkész szeretettel fogja felkarolni és a megvalósulás stádiumába segíteni azokat.

A vélemények megosztása, az eszmék kicserélése, a kontradiktórius eljárás sohasem lehet ártalmára egy-egy olyan problémának, amely az igazságot, a jövőnek ígérését és zálogát jelentiszámunkra. Ott, ahol a megmozdulások rugója a hegyeket mozgó hit és az alkotásban, építéshen gyönyörű példaadással előjáró szeretet, ott nem kell félni a kezek lehanyatlásától, az akaraterő elzsibbadásától, ott a megindult vérkeringés határozott, biztos tempóban fut át az ereken.

A vallás nélküli morál és a polgári erkölcsstan

Irla: Zsemlye Lajos

(Bevezetés)

E kérdés azok közé a nagy horderejű kérdések közé tartozik, mely egyházi életünkben még igen nagy szerepet fog játszani és sok vitának s harcnak lesz még kiinduló pontja, mert hiszen a vallás nélküli morál gyakorlati alkalmazása a pedagógia terén a polgári erkölcsstan bevezetése az iskolákba. Szlovenskői és ruszinszkői ref. legházi életünk főökrévkése most iskoláinknak minden áron való megtarása. De mit látunk másfelől? Azt, hogy napról-napra kisebb lesz befolyásunk a saját iskoláinkra, azok vezetése mind jobban átsiklik mások hatáskörébe s ők már nemcsak az ismeretani tárgyak szellemét határozzák meg, de a vallástanításnak is hadat ünennek, ugyan ma még csak burkolt formában, a vallástan mellett a polgári erkölcsstan tanítását is bevezetik, természetesen azért, hogy rövidesen ezután mint feleslegeset, a vallást el lehessen hagyni. Ma még ezt nem mondják meg, de akik világosan látják a jövő útját, azok tudják, hogy a cél ez: az iskolák államosítását lassan, de fokozatosan ezzel is előkészíteni.

A vallás nélküli morál kérdésével minden ref. lelképásztornak és tanítónak tisztában kell lenni, ezért amennyire lapunk terjedelme megengedi,

ki fogjuk fejteni a 18-19. század emancipációs mozgalmanak lényegét és célját, ezzel szemben mint pozitívumot megadjuk a vallás és morál egymással való helyes viszonyát és a kálvinista ethika lényegét, ezután a vallás nélküli morál történelmét, kritikáját, gyakorlati alkalmazásait s itt szólunk egészen részletesen a polgári erkölcsstanról is.

1. Az emancipáció.

A mi modern korunk főjellemvonása az emancipáció, vagyis az örökké való nagy Istennek mint legfőbb hatalomnak és törvényhozónak detronizálása az élet minden területén. A 18. század óta mind többen és többen akadtak, akik kétségbevonták, hogy Isten az erkölcsi törvény forrása és arra törekedtek, hogy az életet minden vonatkozásában elszakítsák az Istentől és a vallás befolyásától. Az emancipált ember maga magát tette meg törvényhozónak, tehát ő maga állapítja meg a saját élete számára, hogy mit szabad tennie és mit nem szabad, Istennel szemben így magát autonómnak nyilvánította. E mozgalom azután lassankint függetlenítette az élet minden területét Istentől és a vallástól a tudományt, a művészetet, az irodalmat, a családi, állami életet s ezen függetlenítés során természetesen el kellett jutniok a morál függetlenítéséhez is. Az Istent és vallást teljesen ki akarták törölni, az élet rendjéből, de mert teljes moralitás nélküli társadalmat mégsem tudtak elképzelni, a modern életet is erkölcsi alapokra akarták fektetni, de ez az erkölcsiség teljesen független Istentől és a vallástól. Szerintük a modern embernek, hogy e kölcsös legyen, nincs szüksége sem vallásra, sem Isten-hitre, mert az ember önmagában is képes arra, hogy a jót megismerje és azt tegye. A jó forrása önmagában van és nem az Istenben. Így választották el az erkölcsiséget a vallástól. Tehát az emancipáció nem más, mint egyfelől atheizmus, másfelől az ember autonómiája.

Mielőtt áttérnénk e bevezető ismertetés után a részletes tárgyalásra, már most előre szegezzük le a mi álláspontunkat.

2. Vallás és erkölcs helyes viszonya.

Vallás és erkölcs minden időben a lehető legszorosabb viszonyban volt egymással. Már a természeti vallásokban összefüggött a kultuszi cselekvény az erkölcsiséggel, az istenek már itt mint erkölcsi ideálok szerepeltek s mint oltalmazói az erénynek és jognak. A történelem folyamán a vallásalapítók és reformátorok egyszersmind erkölcsi reformátorok is voltak. A történelemnek az a sok nagy alakja, kik erkölcsi nagyságukkal csodálatba ejtenek bennünket, mind a hit emberei voltak, erkölcsi nagyságuk tehát hitükben gyökeredezett. Confucius, Buddha, Mózes, Zaratustra, Mohamed ép úgy reformátorai a vallásos életnek, mint az erkölcsiségnek.

Természetes, hogy a vallás és erkölcsiség helyes viszonya és szoros összefüggése a legtökéletesebben a keresztyénységben áll előttünk. Krisztus az ember elé mint legfőbb parancsot ezt tűzi: „legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes”. Tehát Isten nem csak a valláshitnek tárgya, hanem az erkölcsi életnek is forrása. Az ember erkölcsi magatartása mindig az Istenhez való viszonyától függ, meri a morál a valláson nyugszik. A keresztyén ember nemcsak hisz az Istenben, hanem a mindennapi életét is alárendeli az ő Szentírásban kijelentett akaratának. Így függ össze a keresztyénységben a morál a hittel. A vallás a hívőléleknek erőátvétele a mindenható Istenből, az erkölcsiség pedig az átvett erők érvényesítése a mindennapi életnek legkülönbözőbb területein. Az erkölcsiség mindig a vallásos életből táplálkozik, átveszi a vallásos eröket s azokat tényekké és cselekedetökké változtatja. A vallás a gyökér, az erkölcsiség a gyümölcs. Egyik a másik nélkül nem állhat meg, a lehető legszorosabb viszonyban vannak egymással. Milyen vallás lenne az, amelynek nincs mondani valója a mindennapi élet számára, nem tűz ki célokat, nem mutatna fel ideálokat, nem állna elő követelésekkel? Amit a vallás kíván, azt valósítja meg az erkölcsiség. Másfelől hogyan maradhatna fent az a morál, amelyik a követeléseit nem tudja az Istennel, mint legfőbb törvényhozóval indokolni? Ha Isten megszűnik az erkölcsiség legfőbb itélőszéke lenni, aki előtt kivétel nélkül mindenkinek meg kell hajolni, hol van akkor a legfőbb indító az erkölcsiségre? Ha nem Isten a törvényadó, ha rajta kívül valaki más, ha az ember maga, hol veszi a szankciót, hogy a maga által alkotott törvényeket mindenkor mindenkire kötelezővé tegye? Ha az ember forrása az erkölcsi törvénynek, akkor a legelső alkalommal minden lelki

szűnik az erkölcsi törvény egyetemesen kötelező voltá.

De fejtjük ki a kérdést a kálvinizmus szempontjából is.

3. A kálvinista etika lényege.

Aki a kálvinista világnézet alapján áll, az semmi körülmények közt se beszél et a vallás és morál elválasztásáról, ha igen, ez azt jelenti, hogy az illető a kálvinizmussal megszakított minden belső kapcsolatot. A kálvinizmus központi s legjellegzetesebb tétele az Isten abszolút szuverenitásáról szóló tan. és ennek az üdvösség területén való alkalmazása a praedestinacio. Mit jelent a szuverenitas Isten a vallás területén? Isten feltétlen ura a teremtet mindenségnek, tehát az embernek is. És az etikában? Az ember rendeltetése ami a világmindenségé, hogy Isten dicsőségét szolgálja. Mit jelent a praedestinacio a vallás területén? Mindenem, amim van Istennek köszönhetem, az üdvösségem is az Istennek szabad kegyelmi ajándéka, ő ismert engem, mikor még én nem is éltem, kiválasztott magának még a világ fundamentumának felvettése előtt. És az etikában? Isten egy gondolatál rejtette el belém, örökkévaló tervét írta a szivembe, tehát nekem az életemben feltétlenül meg kell valósítanom a hozzá fűződő isteni gondolatokat. Mi a kálvinista számára tehát az élet? Harc az Istennek feltétlen uralmáért az életnek minden területén. Nem nyugszik meg tehát az Isten csodálatos fenségének bámulásában, hanem alázasan meghajlik az előtt a szuverén Isten előtt és életének célja munkába állani, minden erőt megfeszíteni, hogy az Isten akarata érvényesüljön az állami, gazdasági, társadalmi, a családi életben. Tehát a kálvinizmus a legteljesebb theokráciát hirdeti, Isten lelkének feltétlen uralmát e földön. A hívő kálvinistáépen a kiválasztottságnak a felemelő tudata tölti el a felelősségnek a legmagasabbra felfokozott érzéssel, úgyhogy abban a körben, melyben él, mindent elkövet, hogy ott minden tekintetben Isten törvényei érvényesüljenek és Krisztus királysága nyilvánvaló legyen. A vallásos életnek tehát Isten gondolatai s törvényei szerinti tiszta életben kell megnyilvánulnia. A hívő kálvinistának ily módon úgy a hitélete, mint az erkölcsisége Istenben gyökerezik. Mert ily mélyen alapozta meg az erkölcsiséget, ezért lett Kálvin Nyugat-Európa erkölcsi reformátora, ezért terjesztett a kálvinizmus mindenütt erkölcsi tisztaságot, hol ható erővé tudott lenni a társadalomban.

Hogyan képzelhető el most már, hogy egy hívő kálvinista kivonná magát az abszolút Felsőnek való feltétlen engedelmség alól? Ez lázadást jelentene a szuverén Isten

got azzal a jóságos Atyával szemben, aki őt bünei dacára minden érdeme nélkül olyan nagy kegyelmebe részesítette, hogy a Krisztusnak érdemeért az övéi közé sorozta. Kibújni az Isten törvényei alól, amelyek az élet minden területén feltétlenül köteleznek, úgy hangzik a hívő kálvinista ember fülébe, mint a vad durva káromkodás egy templomnak áhílatos, mély csendjében. A kálvinizmus nem ismeri az emancipációt, nem tud a vallás és morál egy mástól való elválasztásáról. A kálvinista lélek mélységes alázattal és örvendező gyermeki hálával hajlik meg az Isten előtt és életének minden viszonylatát feltétlenül neki és az ő törvényeinek rendeli alá. S ha nem?! Akkor megszűnt kálvinista lenni!

4. Vallásnélküli morál a multban.

Vallás és morál elválasztására irányuló törekvés, mint már jeleztük nem új keletű. Ilyen kísérletekkel már a görög stoikusoknál is találkozunk, de a keresztyéniség történetében a morál függetlenségét a XVIII.-ik században Kant és követői juttatták diadalra. Kant szerint az emberi értelem előtt az egész természeteletlen u. n. supranaturalis világ teljesen megismerhetetlen, de a benső szózat a lelkiismeret szava az embernek mindig megmondja, hogy mit kell tennie. Ez a kategorikus imperativus szerinte a legmagasabb erkölcsi tekintély. Erkölcsös és jó, amit a lelkiismeret szava iránti tiszteletből teszünk, a zsinórmérlek tehát az egyén lelkiismerete és kötelességérzete. De Kant elfelejti, hogy a lelkiismeret nem csalatkozhatatlan s ha nem az Isten törvényeihez igazodik, gyakran tévedhet is. Kant követői a német idealisták: Fichte, Schelling, Hegel az erkölcsiség autonómiáját rendszerükben korlátlan uralomra juttatták. Schopenhauer pesszimista rendszerében az akarat a világ lényege s az erkölcsiség nem más, mint az egyéni életről való lemondás, mikor is az élet kínjai és szokatlan szenvedései helyébe a lélekbe a Nirvána boldogsága költözik. Nietzsche föltámadását a keresztyén etika ellen intézi s ezt teljesen lerombolni igyekszik, ideálja a magasabbrendű ember, az: „Übermensch”, amelynek létrehozása képczi az emberiség legnagyobb gondját, ő még nincs a világon, csak egyesek közelítik meg. Milyen ez az Übermensch? Istenben nem hihet, szuverén úrként uralkodik az életen, felelősséget, lelkiismeretet nem ismer, ő érte van minden, maga a hatalomra törő akarat, (Wille zur Macht). Tehát Nietzsche moráljának fő elve: merj magad lenni! Az egoizmus megteremtőjének Comte-nak rendszerében sincs hely az élő Isten számára, az emberől megta-

előtte ismeretlen teljesen az erkölcsi törvény, lelkiismeret, bűn, jutalom stb. Az utilitarizmus etikája e tételben foglalható össze: a legfőbb cél a legtöbb embernek a legtöbb boldogságot biztosítani. Mindig a hasznosság foka dönti el a cselekvés jószágát, de mivel a morál állandóan változik a társadalmi hasznosság fogalma szerint, nem lehet felállítani olyan erkölcsi törvényt, amely minden időben kötelező volna. Darwin evolucionista rendszere szerint az ember fizikailag, szellemileg és erkölcsileg fejlődés eredménye. Az ember cselekvését mindig a társadalom határozza meg, erkölcsi téren mindig a legfőbb tekintély az összesség akaratára. Herbert Spencer szerint az egész világmindenség állandó fejlődésben van. Mechanikus fejlődésben lévén az erkölcsi világ is, abszolút elemet nem ismer. Átörökles folytan minden emberi lélekben kifejlődik bizonyos ösztön, ez az erkölcsi kötelezettség rugója. A socialdemokrácia a történelmi materializmus világnézetét fogadva el, az emberi élet számára földi jólétnél magasabb célt nem ismer, tehát moráljának alapja az egyeni egoizmus, épen ezért itt semminemű erkölcsi életről nem beszélhetünk. (Folytatjuk.)

Harmadszor is a paptanító rendszerről.

(Válasz P. M. hozzászólására)

Bocsássanak meg az olvasók, ha újabb válasszal veszem igénybe türeimüket. Ha csak valami absztrakt kérdésről lenne szó, akkor azt mondanám: kinek kinek a maga hite szerint és egy percig sem fognék tollat, nem terhelném az olvasókat. Itt azonban másról, arról van szó, hogy csináljunk, *közösen csináljunk*, valamit, *aminek jóságától függ mindnyájunk sorsa, az egész egyház jövője*. Nem arról van szó, hogy nekem van-e igazam vagy P. M.-nek — ez mellékes kérdés — hanem arról: *Hogyan lehet tényleg értékes, tényleg eredményes, jövőt biztosító dolgot létrehozni. Ebben az ügyben tehát semmi szó sem sok, a ni a helyes megítélést s az ezen alapuló helyes megcsinálást elősegíti. Teljesen indokolt és szakszerű mérlegre vetni minden érvet. Azokat is, amik a paptanító rendszer mellett és azokat is, melyek ellene hozhatnak fel. Ez legyen megmentése annak, ha pontról pontra megválaszolok minden ellenvetést, mert csak így juthatunk helytálló eredményekhez, csak ez óvhat meg a részletmegítélésből eredő fogalomzavaróktól, üres általánosításoktól. Kérem is az olvasókat, hogy vegyék elő P. M. cikkét, ugyiszintén az én első cikkemet s azoknak pontról pontra való összehasonlításával*

kisérjék figyelemmel fejtegetéseimet.

P. M. meg mielőtt bármit is megvárgyalna vagy bizonyítana, kijelenti, hogy cikkemnek logikája hibás s ezen bevezetés után vádat emel ellenem, hogy a politikai rezonanz összese nem egyeztethető dolgot követtem el a konvent döntése után vetve fel oly eszmét, mely akadályozza a szent cél fele való futást. Tisztelettel kérdelem: mi féle „logika” az, mely egy *előbb megírt* és már január 6-án közölni kezdett cikkről azt állapítja meg, hogy az a január 7-én vagy 8-án tartott konventi döntés után veti fel az eszmét, s erre az alapra építi fel azt, hogy a politikai rezonanz összese nem egyeztethető eljárás volt? Tekintsük azonban ezt csak egyszerű „bevezetésnek”.

Föltélenül logikai hibának kell azonban minősíteni azt, mikor valaki csak a cél felé való futást tartja fontosnak, tekintet nélkül az ut helyes vagy nem helyes voltára. Hogy mennyire nem csak a futás a fontos, az rögtön kitűnik a következő módosításból: *Helyes uton nagy értékeket rejtő cél után futni helyes. Helytelen, vagy épen örvénybe vezető úton még helyes cél fele futni sem helyes. Kétes, vagy éppen káros eredményeket rejtő cél után futni nem helyes. Kiseb és nagyobb értékeket rejtő célok közötti választás esetén a nagyobb értéket rejtő felé futni helyes, a kisebb értéket rejtő után futni nem helyes. A futást tehát mindig meg kell előznie a cél, illetve eredmény értékelésének és a helyes irány megválasztásának. Előzetes megfontolás nélkül futni nem helyes. Sőt ha futás közben ismerünk is fel valami veszélyt, vagy nyílik meg egy magasabb értékeket rejtő cél után való futásnak a lehetősége, akkor sem helyes a pusztulásba vivő vagy csak értéktelenebb eredményeket rejtő célhoz vezető uton tovább futni. Ilvenkor új útnak, új, magasabb értéket rejtő célnak keresése, kitzzése, nem csak hogy nem ellenkezik a politikai rezonanzal, hanem éppen ez, és csak ez, nevezhető valóban politikai rezonanznak, viszont, az esetleg ugyan kitaposott de meg nem felelő, az eredmények tanúsága szerint lejtőre vivő, örvénybe vezető útnak forszírozása, a politikai rezonanzal ellenkező cselekedenek. Mert talán mégis csak az egyháznak a java, a jövő biztosítása a magasabbrendű érdek, mint az, hogy a konvent valamely döntésén változás ne essék?!*

En, amennyire egy cikk szűk kerete engedte, elmondtam, hogy miért tartom a régi rendszert rossznak, s miért tartom az új paptanító rendszert jobbnak. Ezzel szemben P. M. a régi rendszer védelmére mindössze annyit hoz fel, hogy az „kitaposott út”. Hogy P. M. „kitaposott” útja *helyesebbnek is* találtassék, be kellene bizonyítani, hogy a régi rendszer

szerint való külön tanító és lelkész-képzés jobb, magasabb értékeket magába rejtő, *több eredményt biztosító*, mint a most felvetett új paptanító rendszer. Hogy ezt tehessen, be kellene bizonyítani, hogy *nem a papi oklevéllel is bíró tanítók*, hanem a pusztán csak tanítói oklevéllel bíró tanítók tudnak értékesebb és eredményesebb *vallásos nevelést* biztosítani az új generáció részére, be kellene bizonyítani, hogy nem az erlettebb 18 éves ifjú tud jobban számot adni magának vallásos elhívottságáról, hanem a 14 éves gyermek, s hogy ennélfogva nem a papok, hanem a tanítók között több az igazán vallásos egyéniség. Be kellene bizonyítani, hogy nem a théologia ad, vagy adhat, alaposabb hittantudást és *vallásos nevelést*, hanem a tanítóképző. Be kellene bizonyítani, hogy *hittan tanítása* már teljesen elegendő és nem a *vallás nevelése* az, ami életirányt szab. Be kellene bizonyítani, hogy a vallásos nevelés eredményére *nem irányadó és döntő a nevelő vallásossága*, hanem ellenkezőleg, az eredmény független a nevelő vallásosságának mértékétől és őszinteségétől. Azt is be kellene bizonyítani, hogy az egyházra nézve nem is a valláserkölcsi nevelés kérdése a legfontosabb, s így — ezért, ha nem az általános ismeretek fejlesztése körüli *rivalizálás*, vagy bármi más egyéb mellék tekintetek kedvéért, vállalja magára az állammal szemben az iskola fenntartás terhét.

P. M. a kérdés *szellemi* oldalához, a tulajdonképpeni alapokhoz, célkitűrésekhez hozzá sem nyult. A valláserkölcsi nevelés szempontjából, ami pedig a legelsőrendű fontosságú kérdés, és pedig nem is csupán „egyházi” szempontból, a kérdést vizsgálat tárgyává sem teszi, hanem a tisztán *materiális, történelmi és gyakorlati oldalról* marad. De még itt sem *összehasonlításokat* tesz, pedig ezen fordul meg minden, mert „abszolút tökéletes” nem létezik csupán csak „jobb,” hanem csak egyoldalulag az új rendszerrel szemben annak is csak egy esetleges függvényével szemben hozza fel észrevételeit. — Szó se róla! A gyakorlati *keresztülvihetőség* kérdése igen fontos, sőt egyenesen *próbája* lehet valamely probléma elméleti megoldásának. Nézzük tehát a történelmi és gyakorlati szempontból felhozott kifogásokat.

Amit P. M. a kérdés történelmi oldaláról mond, az nem is mind történelmi, hanem nagyobb részt szintén gyakorlati kifogás: a képzés gyakorlati kivihetőségére vonatkozik.

Tisztán történelmi reflexiója, az „ad fontes” elvtől való óvása, teljesen felesleges és közömbös. Azzal minden józan gondolkodásu ember tisztában van, hogy valaminek a jóságára nem az időbeni megjelenés

dátumától függ, és semmi sem jó csak azért, mert „régén is így volt” és semmi sem rossz csak azért, mert „régén másként volt.” Eppen ezért, őszintén megvallva, nekem a problema felmerülésekor vagy tárgyálásaikor eszembe sem jutott történelmi szemponton gondolni, amint hogy ilyen érveket nem is hoztam fel egyet sem. Az utólagos meggondolás pedig szintén nem változtat álláspontomog. Itt csak egy a fontos: megkeresni azt a módszert, mellyel a vallásos nevelés és az egyház fejlesztése terén jó vagy jobb eredményt lehet elérni. Akár volt már ez a módszer valaha alkalmazásban, akár nem. Bizonyos, hogy egy már alkalmazásban volt módszer esetén meg kell vizsgálni, hogy az miért került ki az alkalmazásból. P. M. két okot hoz fel. Az egyik: a gyülekezetek megnövekedése s ezzel úgy a lelkészi, mint tanítói munka olyan megszorodása, hogy azt egy ember több nem végzhette; a második: a pálvára való előkészület, a tanulnivalók felszaporodása. Ez utóbbiról később úgy is behatóbban fogok beszélni, most tehát mellőzöm, az elsőben pedig P. M. nek tökéletesen igazat adok. Ahol egy ember nem végzheti a kettős tennivalót ott két embert kell alkalmazni. *De hát ugyan hol mondom én azt, hogy a tanítói állás mindenkor egyesültesék a papival, még akkor is, ha egy ember nem volna elegendő a kétféle munka elvégzésére?* Én csak a tanítói és papi állások esetleges egyesítéséről beszéltem, ott ahol a viszonyok ezt megengedik, vagy éppen megkövetelik és ott is kimondottam erőszakolás nélkül. Tessék megnézni az eredeti cikkemmel! A két állás egyesítésétől én csak az összegezés 5 és 9-dik pontjában beszélek, az egészen apró tengődő gyülekezeteknél és ott is mindig feltételes módon: (5) „Az esetleges, (tehát nem erőszakolt) lelkészi és tanítói állás összevonása... stb.” (9) „A papi és tanítói állás esetleges bár nem szükségszerű összevonása... stb.”), egyébként a pap és a tanító mindig egymás mellett szerepelnek tervezetemben, csakezen-tul nem különböző, hanem egyenlő, kettős, vagyis paptanítói képzéssel és képesítéssel.

Ahol szükséges, a tengődő törpe gyülekezeteknél, ott igenis beszélek a két állás összevonásáról, mert ott tényleg előfordulhat, hogy a két állás egyesítése elkerülhetetlenné válik, mivel a gyülekezet nem képes két embert eltartani, s vagy a papról vagy a tanítóról le kell mondania. Nos, és ilyen esetben nem jobb-e, ha annak az egy embernek, akinél több abban a gyülekezetben nem lehet, mind a két szakból teljes képesítése van? Így ha talán a munkatorlódás miatt nem is abszolút tökéletességgel (hol van ilyen ezen a világon?), de

mégis csak elvégezheti mind a két munkát, míg a kettős képesítés nélkül az egyik munkameió teljesen porlagon maradna: legfeljebb vidékről láttatnék el úgy ahogy, de mindenestre rosszabbul, mintha helyben van valaki, aki azt elvégezze. — *Ennél többet én a papi és tanítói állás összevonására nézve sem nem kontempláltam, sem nem mondtam. Mint belőle következő járulékos hasznolt említettem fel, hogy ilyen esetben, úgy lehet, az államtól is függetlenné válhat az illető tisztviselő s minden egyes tisztviselő, minden egyes állás függetlenné válása nyereség az egyházra nézve.*

Az egész kérdés sulypontja nem a lelkész és tanítói állások összevonásán van (akármennyire életkérdés lehet is ez egyes gyülekezetekre nézve), hanem a kétféle képzés egyesítésén, annak lehelővé tételén és biztosításán, hogy az iskolákban a tanítói oklevéllel is bíró papok vehessék át az egész tanítást, ez által az egész vallásos nevelést, mivel a már közzölt gondolatmenet szerint erre alkalmasabbak, mint a csak tanítói képesítéssel bíró egyének. Hogy a tanítói állások betöltése a teljes érvényű államilag elismert külön tanítói oklevél alapján, önálló tanítói alkalmazás módján, történnék, az természetes, éppen úgy, mint ahogyan most is történik pl. a preorans tanítóknál, akik, ha szükséges végznek papi funkciót is, ha nem szükséges, tisztán tanítói hivatásuknak élnek. A valóságos nevelés terén azonban papi egyéniségükből, jellegükből, képesítésükből kifolyólag az új rendszer emberei egész bizonyosan jobb eredményt érnének el, mint a régi rendszer szerint képzett kizárólag csak tanítók.

(Folytatjuk.)

Egy nagyjelentőségű látogatás.

(A skót moderátor P. z. onyban.)

Rendkívüli jelentőséggel bíró látogatást végzett a szlovenszkoji magyar egyházban, e hó 26-án dr. Cairns D. S., a skót egyesült szabad egyház moderátora és dr. James Macdonald Webster, a viszonyainkat jól ismerő, hivatalosan kiküldött egyházi főmegbízott skót lelkész.

Eddig többen kerestek fel bennünket egyéni érdeklődésből más-más külföldi egyházak lelkészei és kiküldöttei. Principal D. S. Cairns dr. azonban egyháza hivatalos képviselőjében jött dr. J. M. Webster úrral együtt. Nagy jelentősége e látogatásnak éppen abban van, hogy a velünk mindig meleg testvéri kapcsolatot tartó skót egyesült szabad egyház most hivatalos reprezentánsait küldte el, hivatalos érintkezésekre, hogy a számára szükséges információkat saját elnöksége révén szerezze

meg és a hitestvéri kapcsolatot legfőbb funkcionáriusai révén fűzze szorosabbra, segítő lélekkel és segítő kezélt is ezek által éreztesse.

A történelemben az első eset, hogy a skót, moderátor ily minőségben a kontinensre jött. Különösen emeli e tény jelentőségét a két küldött egyénisége is. Dr. Cairns nemcsak egyházának kimagasló személyisége s egy Isten lelke szerint való egyházi vezető férfit, hanem mely látása és az őt körülövező tisztelet révén Nagy Britanniá politikai köreiben is erőteljes befolyással bíró közéleti tényező. Egyházának velünk szemben gyakorolt nagy figyelme állította mellé megbízott gyanánt dr. J. M. Webster lelkész, a missziói ügyek főemberét, nekünk pedig oly igen kedves régi jó barátunkat, aki Budapesten töltött 11 év alatt nemcsak a lelkünknek világitott, hanem teljesen a szívünkhez kötött férfit, akit a debreceni tudomány egyetem éppen most fog tiszteletbeli doktora-á avatni.

Ők a szlovenszkoji református egyházhoz a nagy nyilvánosság előtt is szólni kívántak. Ott is kifejezésre öhajtották juttatni egyházuk meleg rokonszenvét, testvéri együttérzését és a segítő szolgálatban való készségeit. E helyett azonban csak egy bizalmas értekezleten volt alkalmuk ennek kifejezésére és megbizonyítására. Ez értekezleten az ő meghívásukra P. Czinke István és Balogh Elemér püspökök, Szilassy Béla főgondnok és Sörös Béla losonci lelkész vettek részt az itteni magyar reformátusság képviselőjében.

Előző napon a köztársaság elnökénél voltak kihallgatáson és a csehországi reformátusok vezetőivel ismertették utazásuk célját, 27-én a magyar állam és egyház reprezentánsai fogadták őket.

Isten gyermekei küldték őket. Itt a saját személyük és kiküldöik nagybecsülését találták meg s amikor utrakeltek, sok jó reménység és nagy bizodalom mondott hálát az Urnak és kért áldást utjukra. S. B.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

A rétei ref. egyház (Bratislava zupa) a tanév végéig református vallásu, szlovenszkoji illetőségű, nostrifikációs vizsgával rendelkező okleveles helyettes tanítót keres magyar tannyelvű 7 osztályu elemi népiskolájához. Fizetés havi 600 (hatszáz) ök s egy szobás lakás. Az állás legkésőbb április 15-ig elfoglalandó. Posta-vasutállomás helyben.

A ref. iskolaszék.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Látogatások

A presbiteriánus egyház képviselőiben a skót szabad egyház két vezető faktora járt közöttük az elmúlt napokban, hogy helyzetünket közvetlen közlelől tanulmányozzák, bajainkat, szükségleteinket megvizsgálják és meleg, őszinte ragaszkodásukról, áldozatos szeretetükről biztosítsanak bennünket.

Jövő hó első napjaiban pedig a holland szigorú egyház képviselői készülnek a mi meglátogatásunkra, hogy velünk együtt megbeszélést folytassanak azokban a fontos kérdésekben, melyek ma a világ protestáns közvéleményét foglalkoztatják.

Ezek a nemcsak hivatalos jellegű, de a külföldi testvéreinkkel való kapcsolat bensőbbé tételét szolgáló látogatások két figyelemreméltó ténynek a következményei. Az egyik ma már világproblémává lett s ez: Európa beteg népeinek az evangélium erőivel való gyógyítása és erőhöz segítése.

Azok a nemzetek, amelyeket ez a rettenetes dulás megkimélt, most az igazi testvér önfeláldozó szeretetével jönnek hozzánk, hogy az evangéliumban megtapasztalt erőt és áldásokat az ő bizonyosátevő életükön keresztül mutassák meg.

Nem a mi hívásunkra jönnek felénk, hanem annak a hívására, aki az evangélium által megvilágosítja az utakat és lehetőségeket. Aki adja a látást, a felelősségérzetet, a jövőbe tekintést, az élet elmulthatatlan kincseit.

A beteg Európának ma sem lehet más remélduma, mint a múltban volt s amelyből külföldi testvéreink ma és minden időben gazdag táplálást találtak a lelkük számára.

A másik nagyjelentőségű tény, amely ezekben a látogatásokban kifejezésre jut, a presbiteri világszövetség hatalmasan kiépített szervezetének nagyszerű munkája. Ez a szervezet nem valami holt mechanizmus, amely óriási apparátussal, de gépiesen végzi a maga feladatát, hanem olyan világraszóló intézmény, amely minden megnyilatkozásában az élet

nagy, sulyos követelményeivel és ígé-
nyeivel lép fel. Munkája az evangé-
lium forrásaiból táplálkozó és öntuda-
tosodó. Ezért tudja napról-napra na-
gyobb lendülettel, erővel és kész-
séggel a maga misszióját betölteni.

Mi ezekben a látogatásokban ezek-
nek a vázolt tényeknek jelentkezését
látjuk s ezért füzünk nagy reménye-
ket ezekhez az Isten lelketől sugalt
és vezelt közleledésekhez.

A vallás nélküli morál és a polgári erkölcsan

Irta: Zsemlye Lajos

(Folytatás.)

5. Vallásnélküli morál kritikája.

Mint láttuk, a vallásnélküli morált
vallók is erkölcsi alapokra akarják
helyezni az ember mindennapi életét,
az ő törekvésük is az emberiség me-
nmesítését célozza. De míg a ke-
reszttyén erkölcsan tanítása szerint
az erkölcsi világrend alapja az Isten
és a Szen írásban kijelentett akarata
forrása az erkölcsi törvénynek, addig
a vallásnélküli morál-rendszerekben
az emberi lélek természeti képessége
forrása az erkölcsiségnek. Az ember
maga határozza meg és írja elő maga
számára az erkölcsi törvényeket, tehát
letaszítja Istent a törvényhozói szé-
kéből. A tekintetben azonban, hogy
ki határozza meg tehát végső fokon
az egyén számára: mit tég? mit ne
tég? mi az élet célja? mi a legfőbb
jó e világon? e kérdésekre adandó
válaszban a legnagyobb zürzavar és
össze viisszaság uralkodik a külön-
böző rendszerekben. Az állam hatá-
rozza meg? A törvény nem kormá-
nyozhatja a ziveket és lehet nagyon
sok olyan cselekedet, amely nem
ütöközik a törvény büntető paragra-
fusába, mégsem erkölcsi cselekedet.
A közvélemény? Ez a legkevésbé
megbízható, hiszen máról-holnapra
változik és ezzel együtt változnak az
erkölcsiség mértéke is. Így elveszik
az erkölcsi törvény abszolút volta,
mert ha az nem az örökkévaló nagy-
Istennek lelkünkbe írt örök és vál-
tozhatatlan akarata, hanem emberek,

korok, viszonyok alkotta szabály,
akkor az erkölcsi törvény nem ál-
landó, nem örök, hanem mindig eset-
leges és változó, mert hiszen magá-
nak a törvényalkotónak érdeke, célja,
felfogása, véleménye is állandóan
változó és esetleges. Hová lesz akkor
az erkölcsi kötelezettség? Lehet, hogy
ami ma jó, szép, követésreméltó, az
holnap, ha a körülmények változnak,
rut: megvetésreméltó és elvetendő
lesz. A lelkiismeret állapítsa meg az
erkölcsi élet törvényeit? Hiszen az
emberek lelkiismerete is olyan sok-
féle, sokszor olyan tág, nem mindig
megbízható. Pál, mikor lelke minden
szenvedélyével üldözi a keresztvé-
neket, a lelkiismeretének a sugalla-
tából tette, szilárdul meg volt győ-
ződve róla, hogy ez az Isten akarata.
Csak mikor Isten megvilágosította a
a lelkét, látja meg igazán az Isten
akarata. Az emberi értelem állapítsa
meg az erkölcsi ideált? De mi legyen
a mérték? Az egyes egyén érdeke
vagy a társadalom érdeke? Ezek
igen sokszor ellenkezhethetnek is. De
honnan tudja az emberi értelem
előre, hogy mi használ a társadalom-
nak es egyéneknek? Mert nem min-
dig az hasznos a társadalomra, ami
annak látszik és ami ártalmasnak
látszik, igen sokszor a javát szol-
sálja. Az emberi értelem korlátolt és
képtelen arra, hogy örök időkre ér-
vényes életeszmenyt állítson fel, az
emberi igazságok máról-holnapra vál-
toznak és minden tudós legelőször
az elődjét támadja és azt bizonyítja
be, hogy neki nem volt igaza. Ki
tehát az erkölcsi törvény forrása, ki
a törvényadó, ha nem az Isten? E
kérdésre a vallásnélküli morál-rend-
szerek nem tudnak kielégítő feleletet
adni.

Másfelől pedig nem képesek meg-
okolni az erkölcsi törvényeiknek fel-
tétlenül kötelező voltát. Isten, a ha-
talmos és felséges király parancsol,
a gyarló bünös embernek engedel-
meskedni kell, mondja a kereszttyén
ethika. De ha a vallásnélküli morál
az erkölcsi világrend isteni eredetét
megdönti, mivel szentesíti akkor az
ő parancsait? Miért engedelmesked-
jen az ember annak a parancsnak,
amelyet épen olyan gyarló és bünös

halandók hoztak, mint ő? Hiszen ők tévedhetnek! Nem tudja megokolni, miért kötelezők az ő parancsai és nem tud az erkölcsi cselekvésre indító okot felmutatni.

Mivel az erkölcsi világrendbe vett hilet, hogy Istennek és az ő törvényeinek uralkodniok kell, megdönti, felszabadítja az emberben levő nyers, durva, állati ösztönöket, hártalan egoizmusnak nyitja meg az utját, mint ezt a nagy iszentagadó zseninek, Nietzsche-nek rendszere mutatja, melynek Übermensch-e „szuverén fenségében ezreket lipor el”. E rendszerek nem tudják megokolni miért kell jónak lenni, mi értelme van a szeretetnek, a könyörületességnek, miért érdemes nagy és tiszta célokért küzdeni, mi értelme van az önmeztagadásnak? Legfeljebb csak a jólfelfogott érdek elvére tudnak elvezetni, az ilyen cselekvés pedig nem nevezhető erkölcsi cselekvésnek.

A vallásnélküli morálrendszerek tehát csak elméleti erkölcsiséget tudnak teremteni és a léleknek nem tudnak erőltetni adni ahogyan az életnek válságos kísértesei közt kerülje a bünt. azért mert bűn az, legfeljebb csak arra vezetnek el, hogy az ember kerülje a rosszat, mert mások megszólják. Tehát csak tisztán látszatból, a külső forma miatt tegye a jót, hogy a belső világa milyen, az nem határoz. Mennyivel mélyebb a keresztényen ethika, amely a súlypontot az ember belső világába helyezi: legfontosabb az érzület milyensége, minden bűn bűn az Isten ellen, akár látják, akár nem!

6. A vallásnélküli morál gyakorlati alkalmazásai.

Természetes, hogy a vallásnélküli morálrendszereknek hatása a mindennapi életre el nem maradt, amit azok elméletben hirdettek, azt a nagy tömeg rögtön igyekezett a gyakorlati életbe átvinni.

A vallásnélküli morál alkalmazásáról beszélhetünk elsősorban az egyéni élet területén. Így alakul ki az u. n. „modern ember” típusa, aki nem hisz az Istenben, nem ismer seminemű erkölcsi törvényt és magasabb szempontokat. Célja a élet élvezni, szakít mindennemű társadalmi előítélettel, határtalan cinizmusmal gúny tárgyává tesz, mindent ami mások előtt szent, a legmagasabb célja a saját jóléte és érvényesülése

A keresztényen ethika a gazdasági életet is Isten törvényeinek hatalma alá rendeli, tehát hármas szempontot tart figyelemmel: Isten, embertársaink és a magunk javát. A vallásnélküli morál alapján állva, elmarad az előbbi kettő, a főszempont csak az egyén haszna lesz s ez aztán megnyilvánul a hártalan s lel-

kiismeretlen spekulációban, mások könyörtelen kizsákmányolásában, hamis bukásban, valutaspekulációban még akkor is, ha ezzel a saját házáink pénzének az értékét nyomjuk le.

Vallásnélküli morál talán a politikai élet terén a legrégebb idő óta általános tünet. Isten törvényei a nemzeteknek egymáshoz való viszonyában is irányadók és mégis a legrégebb idő óta uralkodó elv e téren, hogy „a politikában nincs becsület”. Isten erkölcsi törvényeinek kizárása a politikai élet teréről meghonosította azt a légkört, amely mellett egészen természetesnek tűnik fel, hogy minden nemzet a másikat letörni és megsemmisíteni igyekszik. Eközben az eszközökben épen nem válogatóság, felhasználják a titkos diplomáciát, a titkos katonai és gazdasági szerződéseket, az embereket pusztító hadifelszerelések és modernhadieszközök minden fajtáját, amelyekkel a legrövidebb idő alatt a lehető legtöbb emberi életet lehessen elpusztítani.

A művészet terén a vallásnélküli morál megnyilvánulása a l'art pour l'art elv alkalmazása. Műalkotásaiknál nem erkölcsi emelkedés elérésére törekszenek, hanem a durva valót tárják a szemek elé, úgy mint az a mindennapi életben jelentkezik. Erre vonatkozólag Bavinck, a legnagyobb holland dogmatikus ezt mondja: „Mindent szabadon tartanak, a szépségnek magasról nevében árulást követnek el az emberiség legdicsőbb és leggazdagabb javai ellen... A művészet nem tiszta lenyomata a valóságnak, hanem tol-mácsa annak a szenzációnak, melyet Isten gazdag, látható és láthatatlan teremtése a művész lelkében ébreszt. Ezért a szépség semmiféle látszata alatt és semmiféle művészet nevében nem engedjük magunkra lukmálni azt, hogy a közönsége! mint különlegest, az aljast, mint magasztost, a rutat mint szépet, az állatiast, mint istenit, az Antikrisztust mint Krisztust, a Sátánt mint Istent állítsák elénk és úgy fogadtassák el velünk. Ugyanazon okon nem helyeselhetjük, hogy a zsenit, a lángelmét úgy tekintésék, mint aki a vallás és erkölcsiség törvényeinek felette áll.”

Természetes, hogy az irodalom se vonhatta ki magát a vallásnélküli morál hatása alól. Isten erkölcsi törvényeinek, melyek a muzsák világában is épen úgy kötelezők, mint a mindennapi életben, figyelmen kívül hagyása eredményezte, hogy „amiket ma művészet neve alatt kiadnak, igen sokszor patológikus regények, amelyek kéjes gyönyörűséggel éreznek abban, hogy öröklött terhességben, degeneráltságban, elmebajban szenvedők semmi értékű életét a legfinomabb részletekig leírják, lelki boldogságot találnak abban,

hogy a szabadszerelmet, házasságtörést nemcsak mentegessék, hanem dicsőítve magasztalják is”, mondja Bavinck.

Ime, ide vezet az ut, ha az Isten erkölcsi törvényeit elhagyjuk!

Végül emlékezzünk meg a vallásnélküli morálnak a pedagógia területén való gyakorlati alkalmazásáról: a polgári erkölcsstanról.

(Folytatjuk.)

Harmadszor is a paptanító rendszerről.

(Válasz P. M. hozzászólására)

(Folytatás.)

Hogy a vallásos nevelés terén az új — paptanító — rendszer behozatalával az eredménynek előreláthatólag és szükségszerűleg jobbnak kell lennie, egyszerűen a jobb előleltételek biztosítása révén, annak cáfolásával meg nem próbálkozott egyik kritikusom sem, így ezt a megállapítást talán joggal tekinthetem elfogadottnak. Ezzel szemben a papi és tanítói teendők torlódása és összeütközése miatt való aggályok s a belőlük folyó ellenérvek felsorakoztatását nem tekinthetem s azt hiszem, a mondottak után senki sem tekintheti egyének, mint annak a bizonyos elmés és viléz manchai lovag szelmalomharcának, képzelődésből származó lehetetlen situációk nekem való imputálásának, fantomok ellen való küzdelemnek. Ami ellen logikai szempontból talán szintén lehetne némi kifozást emelni.

Látszólag a legerősebb, mert legszemfényvesztőbb annak „matematikai” bizonyítása (?) hogy a kétféle képzés, a megtanulandó anyag torlódása és az erre fordítandó rengeteg idő miatt, kivihetetlen. Maradjunk csak egyelőre a jelennél és vizsgáljuk a ma *tényleg fennálló* viszonyokat, mert, hogy a jövőben milyen képzést és kétesítést fognak követelni a tanítóktól, arról egyelőre csak homályos sejtéseink lehetnek, mivel még az illetékes körök tervei is sokszorosan változhatnak.

Ma az érettségizett fiatalembertől csak egy *különbözeti vizsgát kívánunk* olyan kicsiny tananyagból, hogy azt egy közepes képességű tanuló két hónap alatt könnyen elvégezheti, tehát az oklevelet akár rögtön az érettségi után, a theológiára való beiratkozás előtt is megszerezheti. Ez a hirtelen diplomaszerezés azonban *tényleg oda vezetne*, hogy lenne olyan diploma, de nem lenne tanításra való képesség, mert hiányoznék a megfelelő gyakorlat. (Az eddigi rossz tapasztalatok szülő oka 90% erejéig itt keresendő.) Nekünk azonban nemcsak jó papokra, hanem jó

tanítókra is van szükségünk, akik tényleg tudnak is tanítani, mivel pedig ez megfelelő gyakorlat nélkül el nem érhető, ezért kontempláltam én már az eredeti tervezetemben azt, hogy a paptanítók ne a theologiai studiumaik előtt, hanem az alatt szerezzék meg a tanítói oklevelet a kellő gyakorlat elsajátítása után. Az a gyakorlati tanítás megfelelő, erre tekintettel levő, theologiai órarendi beosztás mellett, szépen keresztülvihető s a tanítói képesítővizsga, anélkül, hogy a négy éves theologiai studium csak a legkisebb rövidséget szenvedné, az első, legrosszabb esetben a második év végén minden különös megterhelés nélkül letehető.

A theologiai studiumok és tanítási gyakorlat tehát nem szenvednének rövidséget, kérdés azonban, hogy az így képesített paptanítók általános ismeretek és paedagógiai szakudás tekintetében nem maradnának-e a tanítóképzőt végzett egyének mögött? Egáltalán nem. Sőt bátran mondhatjuk, hogy az így képesített paptanító általános ismeretek dolgában nem hogy kevésbé, hanem sokkal inkább lenne képesítve a tanítói munkára, mint a puztán csak tanítóképzőt végzett ifjú. Az általános ismereteket t. i. sokkal alaposabban és tágabb terjedelemben szerzi meg a gimnáziumban vagy reáliskolában, mint a tanítóképzőben. Tessenek csak a kétféle intézet tananyagát s a belőlük kikerült érettségizet és képesítőzött ifjak tényleges képzettségét összehasonlítani, azonnal meglátja mindenki ennek igazságát. Ha pedig valaki előtt ez csak „subjektív vélemény” lenne, ott az objektív bizonyíték is, hogy a tanítóképzőben szerzett ismeretanyagot maga az állam sem tekintette elegendő alapnak a főiskolai, egyetemi képzettség megszerzéséhez, vagyis a középiskolai ismeretanyagnál kevesebbre becsülte.

Az általános ismeretanyag után vizsgáljuk meg a paedagógiai szakképzettség kérdését is. — Mik ezek a szaktárgyak? Lélektan, logika, (a kellő egyébként már a középiskolának is tananyaga), nevelés tan, nevelésléleket, módszertan. Megtanulasukra van egy, ha szükséges, két egész év, (négy is lehetne, de arra már igazán nincsen szükség). Igaz, hogy ez alatt az idő alatt és ezek mellett a tárgyak mellett a paptanítójelöltnek mást is kell tanulnia, de a tanítóképzőseknek is kell mellettük egyebet is tanulniuk. Tekintetbe véve az érettségi fokkal járó munkabírási különbséget, a megterhelési arány nem igen változik. Ez a tananyag, még ha a theologiatól teljesen különbözne is, akkor is játszva elvégezhető a rendelkezésre álló idő alatt. A dolog azonban még végtelemül egyszerűbbé és könnyebbé vá-

lik azáltal, hogy ezek a tanítói, paedagógiai szaktárgyak, a különbözőzeti vizsga majdnem egész anyaga, egyúttal *integrans alkotórészei a helyes theologiai képzésnek is*. Nem is lehet másként, hiszen a pap is népnevelő, ennél fogva a nevelés tudományában otthon kell lennie. A paptanítójelöltnek tehát *tanítójelölt voltuktól függetlenül, egyenesen theologus voltuktól kifolyólag is meg kell szereznük* ezeket a szakismereteket, még pedig nem a tanítókéző középiskolai, hanem a theologiai főiskolai nivójának megfelelően. Amennyiben a régi theologiai tanterv szerint ez nem volna kellő mértékben keresztülvihető, úgy tisztán a papképzés, a papok eredményesebb papi munkájának kevéért, azt a régi tantervet meg kell változtatni s az új tantervben, az egyház legfőbb életérdekeiből, a neveléstudományak sokkal nagyobb helyet kell biztosítani, ha mindjárt némely kevésbé fontos és megtehetősen meddő studium rovására is.

Mit látunk tehát?

1. Látjuk, hogy a paptanító a tanítóképzőből kikerülő tanítónál több és alaposabb általános ismerettel fog rendelkezni, mert a középiskola végzésével többel jön a paptanítóképzőbe, mint amennyivel eddig a tanító a tanítóképzőből távozottak. Ha nem is minden, de némely theologiai tantárgyak ezt a mer eredetileg is nagyobb általános ismeretkört még tovább fogják bővíteni, úgy hogy a paptanítók, anélkül, hogy theologiai tanulmányuk idejéből csak egy percet is vesztetnének, vagy ezért külön megterhelésnek, sokkal tágasabb és alaposabb általános ismeretkörre támaszkodva foghatnak népnevelői munkájukhoz, mint most a tisztán csak tanítóképzőt végzett ifjak.

2. Látjuk, hogy a paptanítók, puztán papi mivoltuknál fogva is, több neveléstudományi szakismerettel fognak rendelkezni, mint tisztán a tanítóképzőt végzett ifjak, egész egyszerűen azért, mert a helyes papi képzés mellett ugyanazt kell meg tanulniuk, amit csak a tanítóképzőt végzett ifjaknak, de nem középiskolai, hanem főiskolai nivón, főiskolai terjedelemben és alaposással, ennélfogva ez sem követel tőlük sem külön időt, sem külön fáradságot és theologiai tanulmányuktól nem von el egy percet sem.

3. Látjuk, hogy a tanítói képesítés idejének az érettségi utáni egy-két évre való kitolása lehetővé teszi a tanítói gyakorlat megszerzését is, igaz, hogy ez már külön időt igényel, de ez az idővesztés az órarend helyes beosztásával nem a theologiai studium, hanem a „szórakozások” rovására fog esni, aminek megrendszabályozására éppen a theologusok vallás erkölcsi nevelése szem-

pontjából anélkül is szükség van. Egetően szükség van.

4. Látjuk azt, hogy ezek után külön tananyag, külön teher gyanánt egyetlen egy tanítóképzői tantárgy marad; a módszertan. De még az is csak részben, mert a hittan tanítás módszertana, a katechezis, a theologianak is tantárgya.

Ettől a „tananyag halmozódástól” és munkatöbblettől csak az fog megijedni, aki minden áron félni akar. Aki elfogulatlanul ítéli meg a dolgokat, annak nem lehet kétsége a felől, hogy ezt a munkatöbletet még a közepesen aluli, éppen, hogy csak „megfelelő” theologusok is könnyen elbíriák.

Lehet még ezek után gyakorlati kivihetlenségről, vagy éppen „fél képzésről” beszélni?!

Ime a jelen képe, amivel igazában egyedül lehet és kell számolnunk. Mert, hogy a jövőben mikor és milyen változások fognak beállani, azt ki nem számíthatjuk. Mindamelleit kész vagyok P. M.-et az egyelőre még csak ködös fantáziák világába is követni s mérlegelni azokat a lehetőségeket, amelyeket a magasabbfokú tanítóképzés elrendelése állíthat elénk.

P. M. érettségi után négy éves tanítóképzőről, illetve akadémiáról beszél. Tudomásom szerint csak két éves tanfolyam van tervbe véve s ez sokkal valószínűbbnek is tartom. Négy éves tanfolyamra van szüksége a középiskolai tanárnak, akinek a paedagógiai ismeretek megszerzésén kívül speciális tudomány szakában a legmagasabb képzést, a legvégső eredményeket is el kell érnie. Ezt a tanítóktól senki sem fogja követelni. Munkaköre nem igényeli, sőt talán kívánatos is teszi. Tisztán paedagógiai tárgyak tanulására pedig megint bajjal követelhetnek 4 évet, mikor még a középiskolai tanártól sem követelnek ennyit. — Ellene szól a fizetés kérdése is. Teljes főiskolai, tehát a tanárokkal egyenlő képesítettség mellett a tanítóknak a tanárokkal egyenlő fizetésben is kellene részesülniük. Sőt tekintettel a nagyobb óraszámra, a falun való „eltemettetéstől” való irtózásra, még a tanároknál is nagyobb fizetést kellene kapniuk, mert különben mindenki azt mondja, hogy ha már egyszer így is úgy is főiskolát kell végeznem, akkor inkább választom azt a pályát, amely több előnyt nyújt s üresen maradnának a tanítói katedrások. A tanítók nagy, a tanárokat 10-20-szorosan felülmúló lét-

*) Speciell nekünk magyar reformátusoknak más a helyzetünk. Az állam nem, de mi megkövetelhetjük a főiskolai képzést és mégis lesz emberünk. Lásd: Ref. Egyház és Iskola 2-ik szám 6-ik oldal 3-ik hasáb 2-ik kikezdés. (Fontos kérdés illen az ... stb.)

számának figyelembevételével azonban aligha tehető fel az államról, hogy belátható időn belül hajlandó legyen hasonló igények kielégítésére, sőt óvakodni fog attól, hogy ez igényekre, a teljes főiskolai képzés elrendelésével, a jogalapot maga teremtsen meg. Az oktatásügyi miniszterrel szemben, még ha az tényleg akarna is 4 éves tanfolyamot, a pénzügyminiszternek is lesz némi mondani valója.

Valószínűbb tehát a két éves tanfolyam. — Mik lesznek ennek tárgyai? Miután a tanítónak nem szaktanárnak kell lennie, miután az összes általános ismeretek továbbfejlesztésére két éves tanfolyamon, behatód pedagógiai tanulmányok mellett, gondolni is képtelenség, miután az új tanítóképzőbe az érettségizett növendékek már is több és alaposabb általános ismereteket visznek, mint amennyit azelőtt a tanítóképző adott: az új tanítóképző tantárgyai túlnyomó részben vagy éppen kizárólag csak pedagógiák lesznek. Legfeljebb még filozófiák. Tehát most már, ugyan nem középiskolai, hanem főiskolai szinten, de *megint csak ugyanazok, mint a teológián*. Az egész különbség tehát csak a paptanítók és a tanítók közötti nivókülönbség megszüntetése lenne. Az előbb főlényben levő paptanítók ezen túl tanítói képzettségüket illetőleg csak egyenlő minőségűek lennének az új tanítóképzőből kikérült tanítókkal, de teljes főiskolai képzettségük még mindig többé tenné őket egyénileg. Az egyházra nézve pedig papi nevelésüknél és képzettségüknel fogva mindig használhatóbb és értékesebb elemek lennének, mint a más irányú nevelésben részesült csak tanítók, ha azok az új tanítóképzőből kerültek is ki.

(Vége köv.)

HIREK

Körlevél. A hollandi szigorú ref. egyház kiküldöttei május 1-én érkeznek hozzánk az eddigi megállapodások szerint. Május 2-án Rimaszombatban tartanak az érdeklődő lelkészekkel konferenciát, 3-án Komáromba utaznak, ahol 4-én (vasárnap) istentiszteletet s utána szintén konferenciát tartanak az oda gyülekezett lelkészekkel és érdeklődőkkel. Az érkező küldöttség tagjai: Prof. Dr. M. Bouwman Kampenből, Prof. Dr. A. Noordzij Utrechtből, Prof. Dr. T. Hoekstra Kampenből, Dr. Munnik lelkész Zwolléból és Kok van Kampen, J. U. kiadó.

Óhajtható, hogy ugy a rimaszombati, mint a komáromi konferencián lelkésztársaink közül minél többen vegyenek részt, nemcsak a tekinté-

lyes tudósok iránt való figyelemből, hanem a küldöttek által tartandó nagyjértékű és aktuális előadások iránt való érdeklődésből is.

Az esetleges változást azonnal közölni fogom.

Atyafiságos szeretettel:

Pálóczi-Czinke István,
püspök, konventi elnök.

Templomépítés. Egyházaink meleg jóindulatába és pártfogó szeretetébe ajánljuk a dunaradványi egyház hozzánk juttatott következő kérését:

A dunaradványi ref. egyház temploma, — mint a „Reformátusok” c. füzetben ismertettük, — oly siralmas állapotban van, hogy alig akad párja: a falak repedezettek, egy részénél a fundamentum is hiányzik s oly kicsi, hogy benne a hívek csak nehezen férnek el, belső berendezése teljesen korhadt. Az új templom építését tovább elodáznunk nem lehet, mert különösen nevezetesebb alkalmakkor, szerencsétlenségtől is lehet tartanunk. A gyűjtést tehát megkezdettük.

Eddig a templom építésére részben készpénzben, részben kötelezőkön a következő összegek folytak be:

A „Reformátusok” c. füzet utján	769 K.	— f.
Működvelői előadásokból	1800	— „
Helybeli ref.-ok adakozása	28036	— „
„ másvallásuak	1381	70 „
Összesen:	31986 K.	70 f.

Megemlíthetjük még, hogy egyházunk egyik áldozatkész tagja, Fülöp Lajos és neje, a búcsi gyülekezet 1 q. harangját megvette 2000 kor.-ért. Ezt is csak haranglábon tudtuk elhelyezni, mert a dűledező fatornyunkba feltenni nem lehet.

A radványiak adakozása, tekintve anyagi helyzetünket, mondhatjuk reménységen felül: nagyon sokan erejükön felül adtak, méltó a gyülekezet történetéhez.

A templom építéséhez s berendezéséhez 100.000 koronára volna szükségünk. — 1697-ben, mikor a templomot újra építették, a komáromi, búcsi, mocsai, bátorkeszi istenfélő hívek jöttek segíteni. A mostani nagy összeg előteremtéséhez azonban nem elegendő a szomszédos gyülekezetek áldozatkészsége, hanem szükséges az Anyaszentegyházunk összes gyülekezeteinek szeretetteljes támogatása is.

Hozzátok fordulunk azért, jertek, segítsetek! Nem könyöradományért esedezünk, távol legyen tőlünk a koldulás. Ne a szánakozás, hanem az egyházunk s Isten iránti szeretet legyen az indító ok. Ha hiszitek, hogy az egyház isteni intézmény, Jézus Krisztus az alapja, eszköz az Isten országának megvalósítására, ha lelketeket hevíti az Istennek hozzánk való csodálatos szeretete, akkor hívogatunk titeket: jertek, építsük együtt a Ref. Sionnak ezt az őrtornyát, ép úgy, mint a radványiak, ti

is minden tehetségetek megfeszítésével munkáljátok az Isten dicsőségét.

Órállói a Ref. Sionnak! Népünk jószívű, áldozatkész az Isten dicsőségére, csak utat mutassunk neki. Egyik vasárnapon ismertessétek meg e kis életrevaló gyülekezet történetét, küzdelmét, jelen helyzetét a li népetekkel, hogy velünk együtt érezzen, együtt munkálkodjon. Meg van erre a mód és alkalom. Ha ezt cselekszitek, saját gyülekezeteitek javát, boldogulását is munkáljátok, Isten áldása lesz rajtok, mert növekedni fognak lélekben, áldozatkészségben, szeretetben. Mi is mindig halásak leszünk, ha látkörünket szélesítitek, a közönyösségből, nemtörődömségből felráztok s hitetek által hitünket erősítitek.

Kérünk titeket, hogy szíves gyűjtesteket juttassátok el hozzánk legkésőbb június 1-ig. Később módot adunk arra, hogy munkálkodásunk eredményéről értesüljete.

A mindenható Isten kegyelme legyen velünk.

Dunaradvány, ž. Nitra, 1924 ápr. 1.

Atyafiu szeretettel:

Csekes Béla Patkány András
ref. lelkész. kurator.

A losonci YMCA magyar szekciója a tél folyamán igen szép és áldásos munkát végzett az ifjuság körében. Megalakította az irodalmi szakosztályt Madách kör névvel, amely minden szerdán este tartott látogatott összejövetelt, amelynél irodalmi problémákkal, társadalomtudományi, művészeti, közgazdasági témákkal foglalkoztak. Az YMCA munkája iránt az ifjuság részéről igen nagy érdeklődés mutatkozik, ugyanannyira, hogy az egyes szakosztályok ülései zsufoltak voltak.

Ujabb adomány a lelkésztanítóképzés céljaira. Egy magát megnevezni nem akaró lelkésztestvérünk az urvacsoraosztás után őt megillető perselypénzről lemondván, azt (25 čk.) a lelkésztanítóképző céljaira ajánlotta fel. A hála és köszönet szavai illesse őt ezért! Ezzel az összeggel eddigi gyűjtésünk 40 K-ra emelkedett.

Uj könyvkereskedés. A Sextius-féle könyvkereskedést Várady József, losonci lakos, ref. presbyter megvette. E könyvkereskedésben kaphatók az Út kiadásában megjelent művek, az egyes fogytán levő készletek rövid időn belül pótoltnak.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

B. S. Bloomfield. Tudósításokat megkaptam. Köszönöm. Levél ment

V. S. Komárom. Ismertetést lérszúke miatt jövő számban hozunk.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc
Madách-u. 19. hová a kéziratok. Összeállítás.
hirdetések és az esetleges ajánlások kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

NYILT LEVÉL

a pályini református gyülekezethez s általa a többi szlovák reformátusokhoz!

Kedves Atyámfiak! A nagy nyilvánosság előtt válaszolok leveletekre, mert amit ti irtatok nekem, azt nem ti gondoltátok ki s én a sugalmazóitoknak is felelni akarok. Meg azért is, mert rajtatok kívül már más gyülekezeteket is félrevezettek s én szeretném, ha szavam azokat is meghallaná.

Nagyon megszorítottátok az én szívemet, amit még el tudnék viselni, mert éppen a nagy hét, a méltatlan bántalmak hete következik ránk. De hálátlansággal illetétek a magyar református egyház szívét is, amely négyszáz év óta ápol, dajkál, melenget litéket édes anyai szeretete egész melegével.

Csak az vigasztal, hogy nem tudjátok, mit cselekesztek. Különböztetnek nem írjátok ilyeneket: „A mi közösségünk tiszta szlovák, noha a magyar rezsím mindent elkövetett, hogy minket elnemzetietlenítsen; adott nekünk magyar nyelvű papot, hogy egyházi uton is elnyomjon bennünket és elvegye tőlünk a legdrágábbat: szlovák anyanyelvünket. Ez a magyarosítás éveken át folyt és részben sikerült is, mivel közösségünkben is akadnak renegátok, kik készek megtagadni nemzetiségüket és magukat magyaroknak adják ki. Ez a mintegy 10—15% kisebbség (no lám, ti a százalékokat is ki tudjátok számítani, csak hogy rosszul tudjátok, mert előbb azt mondtátok, hogy a ti közösségetek tiszta szlovák, most meg elismeritek, hogy 10—15% nem az; a hivatalos cseh népszámlálás pedig azt igazolja, hogy 30% nem az, mert 574 kálvinistából 170 a magyar) s ez a kisebbség magyar nyelvű istentiszteletet is kíván és a mi lelkes urunk örömmel meg is teszi azt, mert minden harmadik vasárnap magyarul beszél. Ez tarthatatlan állapot. Méltóztatnék itt közbelépni és nekünk szlovákkul tudó lelkeszt küldeni s addig is elrendelni, hogy gyülekeztünkben az istentiszteletek feltétlenül csak szlovák nyelven tartassanak,

mivel másként elveszljük hitünkben való bizodalunkat és kívánságainkat kénytelenek leszünk más uton érvényesíteni. . .

Hát ez a tarthatatlan állapot, kedves atyámfiak, hogy ti ilyen igazságtalanságra engeditek rávenni — tulajdon testvéreitek ellen — magatokat, akikkel békességben éltetek, míg el nem hitették veletek, hogy ti ezer esztendeig el voltatok nyomva, most pedig már fel vagytok szabadítva? Olyan tisztán látom, mintha csak közöttetek éltek, hogy nem a ti lelketekből lakaát ez a rút hálátlanság s az a káromlásához hasonló vádaskodás, amit orcapírulás nélkül le tudtátok írni, hogy titeket elnyomott a magyar református egyház és elvette legdrágább kincseletek, a szlovák anyanyelvetekeket. (Hát a kálvinista hitetek nem éppen ilyen drága kincsetek?) Bizonyára futkározó hamis atyafiak járnak közöttetek s azok sugallották nektek ezeket a káromló szavakat.

Mert azok nem tudják, de nektek tudnotok kéne, hogy régóta irmag se maradt volna belőletek, maroknyi szlovák kálvinistákból, ott a nagy gör. kath. és rom. kath. tengerben, ha a nagyobb és önzetlenebb testvér, a magyar kálvinista egyház a saját testével nem védelmezett volna benneteket. Nektek azt is tudnotok kellene, hogy a magyar református egyház nem a ti véreteket vette, de a saját meleg vére folyt el lassan közölteket, az ő édes fiai lettek közöttetek — a mi lágymelegségünk folytán — szlovákká és nem ti lettek magyarokká. Ti magatok szolgáltatottok erre kiáltó bizonyosságot, hozzámmal benyújtott folyamodástokban, amelynek aláírói közt ilyen szlovák neveket találunk: Egry, Kállay, Kükemezey (persze ő már így írja a nevét: Kükemezey), Balogh, Varjassy, Géczy, Pogány, Kovács, Gajdos, Magyar Mihály. Ezek még tavaly is, harminc más családfővel együtt azért könyörögtek, hogy gyermekeiknek

engedjük meg a magyar nyelv tanítását is, mert ők valamennyien régi magyar nemes emberek. Hát ezek azok a renegátok? A magok fajtáját megtagadók? Valóban azok. Magok mondják, hogy ők magyar nemes emberek voltak valamikor s ma se nem tudnak, se nem éreznek magyarul, sőt saját nemzetük ellen fordulnak. És mégis ti panaszkodtok, ti vádaskodtok? Holott ti a 400 esztendő magyar közösségben is megmaradtatok szlovákoknak és kálvinistáknak.

Hát jól van, édes atyámfiak, legyen nektek a ti kívánságok szerint. Válaszátok el tőlünk, ha ti úgy látjátok jónak. Szakadjatok el édes anyátoktól s térjétek „más utra”, ha úgy gondoljátok, hogy magatokban erősebbek lesztek. Én ugyan szánlak benneteket, mert előre látom, hogy úgy fogtok járni, mint a tékozló fiú, aki megunt az apai hájlékol, az apai gondozást. Vissza fogtok kéredezni hozzánk, vagy, ha nem, azt is előre megmondom, hogy nem is maradtok meg reformátusoknak, tán még szlovákoknak se. Mi ápoljuk a hiteteket is, a nyelvetekeket is, ahogy tudtuk; akkor is, mikor még mi voltunk itt a gazda s ép úgy tehetünk volna veletek mint ahogy mivelünk akarnak mos' fenni a hatalmon levők. Ti 400 esztendeig megmaradtatok azoknak, amiknek az Isten teremtett benneteket, minket 4 év alatt ki akarnak forgatni sok százados szent örökségünkben.

A szlovén nyelvű magyar református egyház törvénybe iktatta, hogy minden gyülekezetnek joga van arra, hogy anyanyelvén imádják Istenét s anyanyelvén oktathassa gyermekét. Ehez nektek is jogotok van. Gyakoroljátok is. De nektek fáj az, hogy a köztetek élő magyarok is élni kívánnak ugyanezzel a joggal s lelkesztek hébe-hóba magyarul is tart istentiszteletet ezeknek a gyászmagyaroknak.

Az ő bűnük ez, vagy a miénk? Hogy nem féltettük őket töletek? Hogy csak a testvért láttuk bennetek s nem az idegen nemzetbelit?

Most ti megmutaltjátok nekünk, hogy kellett volna a múltban csele-

kednünk. Pedig hiába mutatják. Mert mi most is ugyanazonképen cselekednénk, ahogy a múltban cselekedtünk.

Tán hibánk ez. De mi ilyenek vagyunk és ilyenek maradunk.

Rövid időn küldötteink elmennek hozzátok, szlovák gyülekezetekhez és meg fogják kérdezni, mit akartok: menni vagy maradni? Majd akkor megludjuk, melyik volt erősebb: a lélek-e, vagy a politika, a testvéri szeretet-e vagy a bujlogató kéz?

Mert az kavart fel benneteket. A politika nyújtogatja kezét utánatok közelből s távolból, még Amerikából is. Onnan is intéznek nagyhangú kijelentéseket az európai közvélemény félrevezetésére, — szintén félrevezetelt, beköfölt szemü szlovákok —, hogy nekik a magyar erőszak elől kellett a tengerentútra menekülniök, hogy szlovák nemzetiségüket megmenthessék; még pedig nem valami Jurecska, Jeszerák, Hudoba, Malina, Hanesz nevű emberek, hanem: Liszy László, Kaszonyi Mihály, Bajusz János, Korpa András, Szécs György, Szászai András, Bándy Jenő, stb. (Mennyi elfolyt, drága magyar vér!)

Oh ezek szintén csak eszközök épügy, mint ti a „világ fiainak” kezében, akik nem a ti nyelveteket féltik, hisz tudják, hogy az sohase forgott veszedelemben, hanem az fáj nekik, hogy magyar születésű papok van. (De, mikor sohase voltak annyian, hogy magatok nevelhettek volna magatoknak papot.) Meg, hogy néha egy-egy szentelésen, a mi templomunkba is betévedtek s velünk énekeltek a szomorú zsoltárt: „Hogy a babiloni vizeknél ültünk”.

Azt már nem akarják tudni ezek a nagy jóakaróitok, hogy II. József császár idejében Csehországban is magyar papok, érettek hazájokat is ilt hagyo pataki diákok, mentették meg a haldokló reformátusságot: Nagyok, Tardyak, Fazekasok, Szalayak, akiknek utódai ma is ott élnek közöttük. Akkor jó volt nekik a magyar prédikátor, a magyar apostol, ha kérekbe törte is a cseh prédikációt, de nektek — akarom mondani: nekik már nem kell a pataki diákból lett lelkész, mert nem született szlovák, ha szlovákul prédikál is.

Azt kéritek, hogy a papokat tegyem el tőletek, bár különben hű lelkipásztor. Hát nem ti választottátok? S adjak más papot helyette. Hát nem ti választjátok? Hiszen ez a legősbibbi jogotok, mint reformátusoknak. Nálunk nem a püspök nevez ki a lelkeszt, sőt a püspököt is a népe választja. Lássátok, hogy a ti tanácsadóitok még a törvényeiket sem ismerik, mégis ők akarnak titeket kitanítani.

Micsoda csepp sziget lesztek ti a tengerben, ha reájuk hallgattok. Sehol körülöttek, fel-egész a jeges tengerig nincs több kálvinista testvéretek rajtunk kívül.

Oh testvéreim, meg ne csaljátok magatokat! Nem nekünk van tirátok szükségünk, hanem tinektek mi reánk. Nekünk a világon semmi hasznunk abból, hogy ti mihozzánk tartoztok: csak keserőségünk és háborgattatásunk. A mi terhünk csak könnyebb lesz általat, ha a ti gondotok leszakad lelkünkéről. Mi erősebbek leszünk, ha tisztán magyarok maradunk; csak a Krisztus hamisítatlan evangéliomához való hűségünk és irántatok való szeretetünk az, ami mégis maradásra kér benneteket. En a ti nemzeti nyelveteket és érzéseket olyan szentnek tartom, mint a magamét (azert siettem kezetekbe adni a Zsol-táros könyvet és a vallástevő kátét az anyanyelveteken), de a magamét is tartom olyan szentnek, mint a titeket.

Ne zúgolódjatok és ne fenyegetődzetek!

Tegyétek a szivetekre a kezeteket és gondolkozzatok! Sorsotok a saját kezetekben van. Bármire határozzátok el magatokat, mi ezután is szeretni fogunk benneteket.

Péter apostolial végzem levelemet: „vannak dolgok, amelyeket a tudatlanok és állhatatlanok elcsürnek-csavarnak, mint egyéb irásokat is, a magok vesztére. Ti azért, szereltem, előre tudván ezt, őrizkedjete, hogy az istentelenek tévelygéseitől elragadtatva, a saját erősségeitől ki ne essetek. Hanem növekedjete a kegyelemben és a mi Urunknak és megtartó Jézus Krisztusunknak ismeretében. Neki legyen dicsőség, mind most, mind örökkön örökké. Amen.” (Péter II. levele, III. rész, 16-18 vers.)

Rimaszombat, 1924 április 12.

A Krisztusban testvéretek:

Pálóczi-Czinke István
püspök.

A skót moderátor üzenete

A skótszági egyesült szabad egyház egyetemes gyűlésének moderátora, aki hazájában igen előkelő és tekintélyes szerepet tölt be s nagy népszerűségnek örvend, Sörös Béla losonci lelkészhez írt levelében meleg üdvözléssel fordul a szlovenszói és ruszinszói ref. egyház közönségéhez. A levelet — amely a testvéri rokonérzésnek és az együttműködésre való készségnek jóleső bizonyossága — alább egész terjedelmében közöljük.

Kifejezésre kívánom juttatni a mi skótszági egyházunk mély rokon-szenvét az önök egyházával szemben, annak a jelenben fennálló nehézségei között és azt a komoly reménységet, hogy Isten gondviselése által nemsokára megnyílik az út, amelyen ezek a nehézségek eltűnnek és amelyen ezek felett győzelmet vesz az Isten hatalma, bölcsesége és szeretete, hogy ezek elősegítsék az evangélium tovább terjedését.

A mi megbízatásunk arra szól, hogy a rokonérzésnek ezt a hirdetését hozzuk és megismerjük azokat a körülményeket, amelyek között önök munkálkodnak, de mi ezek mellett azt is óhajljuk, hogy önökkel szorosabb testvéri kötelékbe lépjünk az Isten országának együttes szolgálataira. Mi hálásak vagyunk mindazért, amit önök a múltban a ref. hit fenntartásáért tettek, az önök egyházát nagy tiszteletben tartjuk és hittestvéri szeretetünkről biztosítjuk.

D. S. Cairns

a skótszági egyesült szabad egyház
egyetemes gyűlésének moderátora.

A megleghangu levélre csak azt válaszolhatjuk: Fakadjon áldás, megnyugvás és békenység a megkezdett és nagy eredményekkel biztató testvéri munka nyomán!

Elvégeztetett!

(Nagypéntekre.)

János XIX. 30.

Ez Jézus utolsó szava a kereszten s a mi számunkra ez egy csodálatos titkos kis ajtó, mejjén át beláthatunk a megfeszített Krisztusnak a lelkébe. Ott függ már fent a kereszten az Isten fia s az utolsó gondolata is Istenre irányozódik s a keresztre alatt álló néptömegre. Isten felséges megbízatásának hordozója volt a földön, de az emberek nem ismerték fel, Isten lelki királyt akart benne nekik adni, de ők csak egy hatalmas földi királyt akartak, tehát keresztre feszítették, mert százados földi álmunkat nem akarta megvalósítani. És Jézus ott fent a kereszten is olyan csodálatos szeretettel tekint le az őt gonyoló tömegre, nem a saját fájdalma fáj neki, hanem a lelke sir a vak, az őt meg nem értő tömegért, akik „nem tudják, mit cselekesznek.”

Mi emberek megállunk a keresztre alatt lehajtott fővel. Olyan megrendítő és a lelkünkbe égető a keresztszava! Akkor ismerjük meg igazán magunkat, ha a keresztléte tekintünk, ott látjuk teljes valójában a mi bü-

nős voltunkat. onnan olvassuk le a saját ítélőtüntet: ime ezek vagyunk mi! Isten lenyult felénk és mi elaszítottuk az ő segítő kezét, Isten lelki megváltást készített elő s mi csak földi megváltást akartunk, Isten magához akart vezetni, hogy vele lelki közösségben éljünk, fiává akart tenni, mi csak emberek akartunk maradni és élni a mi kicsiny, szűk világunkat. Isten az ő fiában maga jött hozzánk, hogy a szeretet hatalmával meghódítson minket s feltárja előttünk az ő világot, annak részeseivé tegyen. mi nem akartuk az ő felséges akaratát. A kereszti vádja, ítélete olya lesújtóan hangzik felénk. A kereszten függő Isten fia emberi kezekből halt meg, azért a mi számunkra nincs mentség, mi saját magunkat itéltük el önmagunkat. Ott a kereszti tövében megállva el kell ismernünk: ime ezt tettük mi! Nagypéntek az emberi bűnnek a nagyságát mutatja, a golgothai kereszti az ember szörnyű leleplezése. Nagypéntek a teljes valójában mutatja, hogy milyen kicsiny az ember. De még egyet, azt is, hogy milyen nagy az Isten! Szemünk elé tárja, hogy mennyire bűnös az ember, de még többet mond, felmutatja, hogy mennyire gazdag az Isten szive a könyörületben.

Ami nagypénteken történik ott a Golgotha hegyén, ez a világ legfenségesebb csodája. Nemcsak az ember leplezi ott le magát, hanem az Isten is, az ember a maga alacsonyosságát, Isten a fenségét. Ha azon a kereszten át nézünk az Istenre, nemcsak szomorúság tölti el a szívünk, hanem csodálatosképpen megtelik a lelkünk diadalmas örömmel. A keresztről nemcsak az elítélés hangzik felénk, hanem a felmentés is, nemcsak az Isten haragját mutatja, hanem még inkább a szeretetét. Mi emberek megrendülve, belső nagy hálaérzettel látjuk, hogy milyen csodálatos ez a mi Istenünk és mennyire a szeretet Istene! El kellene itélnie az embert, a kereszti ellene tanuskodik, a Golgotha mutatja a legjobban, mennyire büntetésre méltó és itt van az Istennek legnagyobb csodája, hogy épen ott a Golgothán menti fel az embert, ahelyett, hogy elítélné. Épen az emberi bűnösségnek ezt a szomorú bizonyítékát: a Krisztus kereszti teszi meg a kegyelem forrásává.

Mert mi történtek ott a kereszten? Jézus halála engesztelő áldozat, amely sokak javára történik, tehát üdvözítő cselekvés. Az ő halála helyettes elégtétel az emberekért Istennek el kellene itélnie az embert, a bűn büntetésétől nem tekinthet el, mert szent és igazságos. De az ő lényében a szeretet erősebb, tehát megtalálja a kiegyenlítődést úgy, hogy Jézus önkéntes áldozati halálában elítéli a bűnt, melyet Jézus az

emberek helyett magára vesz és a bűnös embert felmenti a Jézus érdemeért. A golgothai kereszti ennek a csodának a színhelye. Isten ott ítél s egyszersmind kegyelmez is, tehát megmarad szentnek és igazságosnak, de ugyanakkor kinyilvánítja az embereket üdvösségre vezető kegyelmét is. Így lesz a golgothai kereszti ítélete mégis felmentő reánk nézve, mert ott egy csodálatos csere megy végbe. Krisztus reánk ruházta, amivel ő rendelkezett, ami a miénk volt, azt magára veszi. Nekünk nem volt másunk, csak bűneink, ő szentvedel el értük a kinhalált, a büntetést és az ő tisztaságát reánk ruházta. Mi szegények voltunk, ő gazdag s részese az isteni dicsőségnek, magára veszi a szegénységünket, hogy minket gazdaggá tegyen. Bűneink következtében csak egy várt reánk: a halál, ő legyőzi a halált, hogy nekünk is biztosítsa a halhatatlanságot. Ő Isten fia volt és emberré lett, hogy a vele való közösségben bennünket is istenfiságra vezessen el.

Ezért lett az a golgothai kereszti középpontja a világnak, az Isten ott ujította meg a világot, melyet a bűn eltorzított, ott szűnik meg az ellenségeskedés az Isten és az ember között, ott a kereszten távolítja el Krisztus azt a nagy akadályt, mely az embert Istentől elválasztotta: a bűnt. Ez volt Jézus messiási feladata, hogy a bűnt eltávolítsa, de ez csak egy uton volt lehetséges: ha magára veszi azt. A keresztségben már ezt nyilvánította ki tehát már pályája kezdetén feltűnik a kereszti, mint földi működésének végpontja. És mikor ott függ fent a kereszten, kimondhatatlan kínok között, lelkében mégis olyan mélységes nyugalom és béke honolt, mert hivatását betöltötte, végrehajtotta az isteni megbízatást, a váltáság isteni nagy műve be volt fejezve.

Elvégezte!

Zsemlye Lajos.

Harmadszor is a paptanító rendszerről.

(Válasz P. M. hozzászólására)

(Folytatás és vége.)

Világos ezek után, hogy ha az új 2 éves tanítóképző anyaga azonos a theologia tananyagának egy részével, ennél fogva megtanulása külön munkát és időt nem igényel, akkor nem is lesz 2X1-8 évi tanulási időnek anyaga egy ember vállára nyomva 1X1-4 évi idő alatt, mint azt P. M. kimutatja, de még csak 1X2 évi anyag sem, hanem a netelán mégis mutatkozó különbségek tekintetbe vételével legrosszabb esetben 1X1 évi anyag. Ezzel pedig már az eredeti tervezet is számol. Tessék elol-

vasni a Református Egyház és Iskola 2-ik számában a 6-ik oldal 3-ik hátsó részében az első kikezdést (Feltéve, hogy a tanítói... stb.), ahol már én rámutatok erre a lehefőségre és azt is megmondom, hogy az esetleges hosszabb tanulási időért milyen előny révén kap a paptanító anyagi kárpótlást. Két éves magasabb tanítóképző tanfolyam bevezetésével a paptanító tanulmányi ideje legfeljebb egy évvel hosszabbítható meg, mert legalább eddig ugy volt s valószínűleg a jövőben is úgy lesz, hogy a rokon irányu, tehát szintén ugyanazt tanító főiskolákon eltöltött tanulmányi időnek felét leszámították a rokon irányu másik főiskolán. Így végeztem magam is egyetemi éveim beszámításával a különben 4 éves theológiai főiskolát 3 év alatt s így szerezték sokan a theológiai évek beszámításával 2 év alatt tanári oklevelet.

Ezek után már el is hagyhatnám, de hogy P. M. felfogásával szemben konkrét példákat mutassak be, azért emlitem meg a lebecsült kolozsvári egyidejű paptanító és tanári képzés két újabb képviselőjét Bertók Györgyöt és Tankó Bélát, kik után egyidejű theológiai és egyetemi tanulmányok alatt a theológiának is büszkeségei voltak, theológiai tanári illetve szászvárosi kollegiumi tanári katedrájukból egész ifjan hiváltak meg egyetemi professzoroknak. Hogy pedig átlagban is mit lehet elérni, azt az erdélyi szászok példája mutatja. Aki ismeri az ő gimnáziumaiknak szintjét, paptanítói s a tanári szolgálati idő után (minimális 5 év) kikerülő paptanítók vezetése alatt álló gyülekezetek életét, az alig kívánhat mást, mint hogy bár csak már nekünk is olyan „felkészített” papjaink és tanáraink, illetve paptanítóink vagy legalább paptanítóink lennének — de minél hamarabb.

Lássuk most már azokat a „gyakorlati élet” szempontjából tett ellenvetéseket.

A kiindulási ponttól tekintsünk el. A továbbiakban azt mondja a szerző: Az eredmény a gyakorlati életben sem lehet az, ha 2 ember munkáját egy végzi. Ami a két ember munkáját illeti, hát még azt sem lehet olyan egyszerűen a matematikai összeadás formulájával elintézni, mert bizony az is megtörténhet, hogy éppen a kivonás szabályát kell alkalmazni. Nem mondom, hogy: feltétlenül, csak annyit, hogy: esetleg. Minden attól függ, hogy a két ember milyen irányban dolgozik. Mert ha az egyik épít, a másik pedig bont, bár mind a kettő dolgozott, az eredmény mégis csak nulla lesz, vagy legalább is lényegesen kevesebb, mintha csak az egyik dolgozott volna: az aki épít. Ennek a megfelelő iránynak, az összeműködésnek biztosítása volt javaslatom

szülőoka. A másik meg a régi igazság, hogy a jónál is jobb a „jobb.”

Hogy a papi és tanítói munka összehasonlítása egy ember vallán nagyobb terhet jelent, mint csupán egyféle munka végzése, az elvitatathatatlán. Épen azért egy más szempontok szerint kiválasztott, más módszer szerint nevelt, más irányba kilendülő új nemzedéktől várhatjuk a megújulást s azoknak a terheknek elhordozni tudását s az elhordozókészségét, melyet a változott idők az egyház minden rendű tisztviselőjére rákényszerítenek. Ezért van szükség új rendszerű képzésre, de legfőként nevelésre, ezért van szükség a maiaktól lélekben lényegesen különböző egységes szellemű paptanítókra. Csak tanítói neveléssel ezt el nem érhetjük, csak papi képzéssel kizárhatunk a legfontosabb munkamezőről.

Néhai való jó Szily Kálmán mondta valaha: „Ha két okos ember nem érti meg egymást, akkor bizonyos, hogy más malomba örölnék.” Ugy látszik a papianitói rendszer körül is ugyanez az eset. Épen azért hálás vagyok és hálásnak kell lenni mindenkinek azok iránt, akik, ha mindjárt nem helytálló ellenvételek felhozásával is, de a kérdés ébrentartásával hozzájárultak az eszmé tisztázásához, bővebb kifejtéséhez és ahhoz, hogy végül mindnyájan egy malomba öröljünk.

Mihelyt egy malomba kerültünk, meg fogjuk látni, hogy örölni, beszélni valónk lesz még elég. Annyi, hogy arra lapunk szűk terjedelme nem is elegendő, mivel abban meg más fontos kérdések is megtárgyalásra várnak. Tekintettel azonban arra, hogy magának a konventelnökének kijelentése szerint is, ez a mi „létkérdésünk” s ennél fogva a szűkségekppen szűk terjedelmű, hírlapi vitánál behatóbb megbeszélést is érdemel és igényel, talán jó volna, ha maga a legfőbb egyházi vezetőségünk hívna össze ez ügyben egy ankétet, hol meghafározott terv és sorrend szerint, szóval bővebben és mégis könnyebben, gyorsabban tárgyalhatnánk le nemcsak az alapvető kérdéseket, hanem a kérdések egész komplexumát. Lapunk aztán már csak a kész eredményeket közölné, ami természetesen nem zárná ki a további hozzászólás lehetőségét, ha az előre viszi az ügyet. *Holló Géza.*

Evvel a meglehetősen hosszúra nyúlt hozzászólással, illetve válasszal a világt befejezetnek is tekinthetjük, miután a vélemények és felfogások ebben a kérdésben kialakulhattak. Az esetleges hozzászólókat csak arra kérjük, hogy lapunk szűk terjedelmére való tekintettel fogják rövidebbre mondanivalójukat. A tárgyat már alaposan kimerítettük s a felesleges disszertációk helyett jöjjenek a további elhatározó lépések! *Szerk.*

Felvilágosításul

Az 1919–20-ik évi államsegélyről írott s lapunkban megjelent cikkem folyományaképpen igen sokan fordultak hozzám lelkésztársaim közül, a kiknek egyrésze a további teendőket illetőleg felvilágosítást kér, másrésze pedig az elmaradt államsegélyről szóló kimutatást is közli velem. Mivel ezekből nyilvánvaló, hogy az érdeklődés, a nyugtalanság jogosultán igen nagy: szükségesnek látom értesíteni lelkésztársaimat a következőkről: Az elmaradt államsegély ügyében a logikai sorrendet fogjuk megtartani. Azért először is az ügyet Körmeny-Ékes képviselő ur utján meginterpelláltuk. Az interpelláció, mely a napilapokban is napvilágot látott, a nemzetművelődési miniszter urhoz már elküldetett. Ha a miniszter ur jogos panaszunknak helyt ad és államsegélyünket kiutalja: ezzel az ügy befejeztetik. Ha azonban a követelésünket elutasítaná: akkor következnek ügyünknek a Népszövetség elé terjesztése. Ehez azonban nem szükséges, hogy az elmaradt államsegély összegéről szám szerint egyenkénti vagy összesített kimutatást adjunk, hanem csak az, hogy a velünk elkövetett jogtalanságok érvénytelenségét teljes meztelenségében a Népszövetségnek tudomására juttassuk, amire az én általam összeállítandó történeti adatok alapján a szövetkezett ellenzék közös bizottsága vállalkozott. Ennek folytán én hozzám nem méltóztassanak semminemű kimutatást küldeni. Erre azért nincs szükség, mert ha a miniszter ur negatív álláspontja után kénytelenek leszünk tovább menni, vagyis a Népszövetséghez fordulni és annak döntése, ami kétségtelen — reánk nézve kedvező lesz — az elvi döntés alapján a kormány ugyanis kénytelen lesz a minket megillető összegeket legalább is oly mértékben kiutalni, amily összegben annak az öt lelkésznek kiutalta. A számszerű kimutatásra csak a peres eljárás folytán lett volna szükség és ezeket a kimutatásokat annak idején az ügyvédi meghatalmazással igen sokan be is küldtük, de amit előbbi rövid cikkemben kifejtettem, ez a mód az ott közölt okokból egészen megfeneklett. Jobb is, ha a logikai sorrend szerint meggyünk s nem mint azzal „in medias res.”

Gálszécs, 1924 április 8.

Péter Mihály.

Zsemlye Lajos kollegánk általános figyelmet keltő cikksorozatát (Vallás nélküli morál és a polgári erkölcsstan c.) a nagy anyagtorlódás miatt mai számunkban kénytelenek vagyunk megszakítani. Jövő heti számunkban hozzuk a folytatást.

HIREK

A vallás nélküli morál c. közle. hiényünk 4. fejezetébe sajnálatos n ba csuszolt be, amit kötelességünknek tartunk e helyütt helyreigazítani. A történelmi visszatekintés során hivalkozott filozofusok között Comte-ra vonatkozó kitétel így helyesbbitendő: A poszitivizmus megteremtőjének rendszerében... stb.

Új református lelkész. Kiss István, a beregszászi református egyház segédlelkészét a tiszaujlaki gyülekezet egyhangú meghívás útján rendes lelkészévé választotta. Az ifjú Timótheus élete új stációjára, amely célhozjutást és önálló hatáskört jelent, meleg rokonérzésünk kíséri.

Gyalóky Lászlónak, a komáromi egyházmegye esperesének beiktatásakor mondott székfoglaló beszéde nyomtatásban is megjelent. Az új esperes e beszédében a régi hit és az új kötelességek egymás mellé állításában az az erős apostoli buzgóság és egyházkormányzói bölcsesség nyilatkozik meg emelkedetten szép bizonyosságtételben, amelyre a mi vajdó időszakunkban oly égetően szükség van. Egyházi munkáink igaz értékelésére talál benne mindenki, a trombita határozott hangot hallat: kövételre méltót, jeladást cselekedetekre.

Pályázat

A nagyölvédi ref. iskolaszék II.-od tanítói állásra április 25-i lejárattal pályázatot hirdet.

Javadalom: az egyháztól egy szobás lakás legszükségesebb bútortalattal, 100 K. készpénz, 20 K. kertilletmény, 120 K. lakbérpótlék, a többi államsegély.

Kötelesség: az alsó osztályok tanítása és női kézimunka oktatás.

Pályázhatnak nosztrifikált oklevéllel, csehszlovák állampolgársággal bíró magyar ajku, ref. vallású férfi és nőtanítók.

Állás azonnal elfoglalandó.

Pályázati kérvények, Ref. esperesi hivatal Alsószece, Bars m., u. p. Alsóvárard címre küldendők.

Pályázat

A csilizpatasi ref. egyház (z. Bratislava) a tanév végéig, lehetőleg református vallású, szlovenszkói illetőségű, nostrifikációs vizsgával rendelkező okleveles helyettes tanítót keres magyar tannyelvű 7. osztályu elemi népiskolájához. Fizetés havi 600 (hatszáz) Kc. s egyszobás lakás. Az állás azonnal elfoglalandó. Posta: Csiliz—Radvány. Vasutállomás: N. Megyer.

Csilizpatas, 1924 ápr. 7-én.

Farkasdy Béla
ref. lelkész.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — —	60 korona
Fél évre	— — — —	30 korona
Negyed évre	— — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkáltsak:

Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap

A feltámadás hitének bizonyossága

A korinthusiakhoz írt levél XV. fejezetében az apostol azokra a még nagyszámmal levő *tanubizonyosságtevőkre* hivatkozik, akik a dicsőségesen feltámadott Jézust *látták*, vele többször *érintkeztek*, vigasztaló, erősítő szavain újból felbuzdultak.

A tanubizonyosságtevők során legutoljára önmagát említi fel, akinek — mint *idétlennek* — szintén megjelent a Krisztus, hogy hatalmába vegye az ő hiábavaló célokat hájászó életét.

A felsorolt bizonyítékok a testi ember külső szempontok és mérlegelések által vezetett vizsgálódásai, tapogalódzásai. A testi embernek, az anyagi léthez fűződő ösztönös megnyilatkozásai, amely a tünemény, a jelenség elmúltával elveszti a maga tájékozottságát, itéletét.

Pál apostolnál a külső, empirisztikus bizonyítéknál fontosabb és mélyrehatóbb a *belső*, amely nem a külső érzékszervek alapján itél, hanem a *lélek műveltségének dolgait vizsgálja*, a lelki élet *törvényei* alapján vonja le az örök és megnyugtató következtetéseket a maga lelke számára.

Ezért magasztosul himnuszszá, győzelmi énekké az apostol ajkán a feltámadás glóriás fényű hite, ezért nem akar egy percig sem időzni a romoknál, az anyagi világ muló jelenségei között, mert az ő *koporsón és sírokon keresztülvilágító hite* állandóan *magasabb régiókba* vonja őt.

S ezek a *belső bizonyítékok* megdönthetetlenek, mert a lelki ember megfigyeléseinek, tájékozódásainak, itéletének eredményei. Ennek a *lelkiségnek* kialakulásától függ az életnek biztonsága, egyensúlyozottsága, belső békeje és nyugalma. A *hü pásztorizáció*nak sincs más feltétele, minthogy az elhívottak életében a *lelkiségnek* ezek az attribútumai meg legyenek. Ott, ahol a *lelkiség* szempontjai és célkitűzései az irányadók, a vezető motívumok: a mustármagnyi a kezdetnek is hatalmas gyümölcsözősége várható.

A husvéti hit szent bizonyossága érlelje valósággá bennünk azt, aminek a költő olyan emelkedett lélekkel ad kifejezést:

Mit keresnél, mit kutatnál
Oh én *lelkem* e romoknál,
Fölfelé, csak fölfelé!! (Tompá.)

—y—

A vallás nélküli morál és a polgári erkölcsstan

Irta: Zzemlye Lajos.

(Folytatás.)

7. A polgári erkölcsstan.

A polgári erkölcsstan alapján állók a nevelésből nem küszöbölik ki az erkölcsi elveket, mert egészen természetesen jól tudják, hogy a nevelés nem csupán ismeretközlésben áll, hanem azzal párhuzamosan kell haladni a lelki életre való ráhatásnak, a jellemképzésnek is. Végzetes nagy tévedésük azonban abban áll, hogy az erkölcsi nevelést leszakítják a vallásos alapról, vagyis az erkölcsi elveket nem az embernek Istenhez való viszonyától vezetik le. Az erkölcsi törvényeket nem Istenre mint végokra, mint legelőbb törvényhozóra vezetik vissza, hanem saját maguk alkotnak maguknak az emberi természetből levont erkölcsi törvényeket, az erkölcsi nevelésből tehát minden vallásos vonatkozást kiküszöbölnék.

Ezzel szemben a mi szilárd és megingathatatlan álláspontunk, hogy az erkölcsi nevelés csak úgy érhet célt, ha vallásos színezetű, tehát csak egyféle erkölcsi nevelésnek van létjogosultsága: a vallás erkölcsi nevelésnek. A történelem bizonyítja, hogy az európai nemzetek lelki arcának kiformalásában milyen hathatós eszköz volt mindig a vallás-erkölcsi nevelés. De mit várhatunk a polgári erkölcsstantól? Ha valaki csak egy kicsinyt is komolyan gondolkodik, azonnal belátja, hogy ettől igazán nincs mit várni. Az élet kísértései közt midőn az emberi lélek látja maga előtt a társadalmi igazságtalan-

ságot s annak súlyát érzi magára nehezedni, az ő számára az élet csak küzdelem, csak robot és örökös munka és mégis csak a legszükségesebbet vagy még azt se tudja megszerezni, míg mások a legkevesebb munkával a legmagasabb jólétet biztosítják maguknak s az életük örökös szórakozás és vidámság, tehát egyfelől a munkánélküli könnyű élet, másfelől az örökös munka és mégis állandó nincstelenség láttára ha válság elé kerül az emberi lélek és felvetődik benne a kérdés: mit tegyek? becsületes legyek és nyomorogjak tovább vagy átlépjem a törvény rendelkezéseit? Ugyan mit használ ilyenkor a kicsiny mesékből levont erkölcsi tanulság? Mit használ a társadalmi morál tiltó szava, melyet mindenki a saját érdekei szerint tud magyarázni? Mit használnak az emberi ész által alkotott törvények, melyeket épen olyan könnyű meg is változtatni?

A polgári erkölcsstan szabályai csak olyanok, mint a papírból csinált művirágok, látszatra szépek, de ha közelebről nézi az ember, rögtön észreveszi, hogy nincs illatuk, csak silány utánzatok. Polgári erkölcsstan „erkölcsi” törvényei csak theoriák, de nincs bennük életerő és nincs életformáló hatalmuk. Ami bennük szép, azt a kereszténységből vették át.

Nézzük meg őket csak közelebről!

Előttünk fekszik a Ježo Márton, Banaí Toth Pál féle Polgári Nevelésstan I. része. Tárgyaljuk meg e munka bennünket érdeklő részét kissé részletesebben.

Az „engedelmesség” című fejezetnél célul tűzi ki a gyermekeket a szülők s tanító iránti engedelmességre rávezetni. Mivel akarja ezt elérni? Par kis mesét mond el nekik az engedetlen kis nyulacskáról, az engedetlen kis medvebocsról, az engedetlen gyermekekről, kiknek a tanító büntetésből nem mesél stb. Hihetjük-e, hogy ezek a naiv, mulatságos kis mesék olyan mély nyomokat fognak hagyni a gyermekek lelkében, hogy felnőtt korukban is fognak engedelmeskedni az erkölcsi törvénynek?

Az ilyen eszközökkel legfeljebb csak olyan nemzedéket nevelhetünk, amelyik először minden cselekvése előtt megfontolja, hogy érdemes-e vajjon engedelmesnek lenni? Mi a kockázat és mi lesz a jutalma az engedelmességnek? Számító és önző lelkeket nevelhetünk, de nem olyanokat, akik még akkor is engedelmeskedni fognak a törvénynek, ha az ő érdekük az ellenkezőjét tanácsolná. „Segítsünk a szükködőkön” című fejezet célja a felebaráti szeretet felkeltése. Itt elmondja a tücsökről és a hangyáról szóló ismert kis mesét — megtoldva azzal, hogy a méhecske segít a tücskön. Itt azonban a legnagyobb meglepetésünkre ezt olvassuk: a jó Isten ott fent a magasságban nagy kedvvel hallgatta őket. De hogyan jön össze Isten és a polgári erkölcsstan? Itt valami tévedésnek kell lenni, mert vagy elvi alapon állunk, vagy nem! És talán a felebaráti szeretetet fel lehet keltetni ilyen kis mesével? A mese csak eszköz lehet, hogy azzal bevezessünk valamit, az érdeklődést felkeltjük, de utána kell jönni a komolyabb és mélyebb megalapozásnak, vallásos kimélyítésnek. Mennyivel kitörőhettebb nyomokat hagy a gyermeki lélekben a tékozló fiú és az irgalmas szamaritánus példázata: ha Isten ilyen szeretettel szeret minket, mennyivel inkább kell nekünk szeretnünk az embertársainkat! „A szülők iránti szeretet” tárgyalásánál megint elköveti az író azt az elvi hibát, hogy Isten és a Szentírásra hivatkozik. Hogyan? Hát ennek a „bölc” könyvnek mégis van valami mondánivalója a nevelés számára? De akkor miért csak itt idézi? „A szegények és gazdagok kérdése” tárgyalásánál célul tűzi ki a szegényekkel való együttérzés felkeltését. Példaképpen felhozott beszéleteivel azonban nem tud mást felkelteni, csak szánalmat. De mivel az író maga is tudja, hogy a természeti emberben a szánalomnál sokkal erősebb az önzés, mint végső argumentumhoz, az Istenhez nyúl, akinek keze lesúlyt a szívtelen dugszegényre. Ugy ez az elbeszélés, mint „Krisztus és a szegényasszony filléje” nem illik bele a polgári erkölcsstanba. Mert vagy polgári erkölcsstan és akkor Istennek és a metafizikai dolgoknak semmi helyük benne, vagy van helyük, de akkor nem polgári erkölcsstan többé. „Karácsony” tárgyalásánál az író nem tud magasabbra emelkedni benne, csak a kísérő jelenséget látja, azért a szeretet ünnepe, mert akkor kapnak a gyermekek sok ajándékot. Mivel az író megelégszik karácsonyának ezzel a leszegényített jelentőségével, nem hívja fel a gyermekek figyelmét annak igazi jelentőségére, hogy nem a karácsony a fontos és a karácsonyi ajándék,

mindez csak mellékes és jelentéktelen, karácsony azért a szeretet ünnepe, mert az Isteni szeretet megnyilvánulásának: Krisztus születésének emléknapja. Karácsony középpontjában tehát Isten áll és a Jezus Krisztus és lehet valakinek karácsonya karácsonyi ajándék nélkül is. Az író szemében karácsony csak egy szép családi ünnep, egy kedves emlék, alkalom arra, hogy ajándékokat kapjunk. Az ilyen karácsony pedig nagyon szegény még akkor is, ha nagyon sok ajándékot kaptunk.

(Folytatjuk.)

Vita a paptanítóképzés eszméje körül

A paptanító-rendszer érdekes gondolatot Holló Géza ujbari lelkész vetette fel még az év elején lapunk hasábjain. A felvetett eszme egyre nagyobb és szelesebb hullámgyűrűket kezd vetni egyházi életünk csendes és nyugodtnak látszó vizének tükörén és a megindult vita kezdi a legelőkeltebben foglalkoztatni egyházi köreinket.

Kétségtelen, hogy e nagyfontosságú kérdés, akár különválasztva is, teljesen megérett a megoldásra. Akármilyen irányban történjen is a döntés, örömmel kell leszegényznünk azt a tényt, hogy ennek a kérdésnek felszínre hozatalával és állandó ébrentartásával sikerült a közvélemény figyelmét az egy szükséges dolgra irányítani. A komoly tónusban tartott vita megmutatta azt, hogy van alkotó, építő energia a felelősséggel munkálkodókban!

A paptanító-rendszer eszméjéhez lapunk mai számában még Boross Kálmán és Péter Mihály lelkész-társaink szólnak hozzá, válaszukat itt közöljük:

Mégegyszer a paptanító-rendszer című cikkhez

Lapunk olvasóihoz intézett bocsánatkéréssel kell kezdenem jelen viszonzválaszomat, annyival is inkább, mert Holló Géza kollégám, amit az én hozzászólásomban nem talált, azt bőségesen megtalálhatta Péter Mihály karfársunk cikkében, melyet teljes egészében aláírok; melynek tartalmát én csak röviden, mintegy a sorok között olvashatóan fejeztem ki.

Sajnálom, hogy H. G. lelkész-társam nevére címezte válaszáat, mert ezáltal leterelte eszmeharcunkat a közfoglalmu utról és arra kényszerített, hogy ismét én válaszoljak.

Készségesen elismerem, hogy H. G. rendkívül ideálisan gondolkozó ember. Ha felemelkedik eszmema-gaslatára, akkor ezt a bűnös földet szeretné végkép elszakítani magától.

Hozzám intézett válaszáának vannak egyes mondatai, melyek előltem földönjáró halandó előtt szinte homályos magaslaton vannak p. o.: „Bár a pusztá hittan tanításnál még

a jelenlegi nevelés is jobb, mindamellett tulkevés arra, hogy az egyházat az elvallástalanodástól, a lejtőn való lecsuszástól megmenntesse”. Holott előzőleg azért kívánja a papok által való tanítást, mivel magasabb theol. képzettsége alapján a tant jobban is adhatja elő” a tanítónál.

Miután tételről-tételre végig ment hozzászólásomon, megállapítja, hogy közöttünk mélyrehatóbb különbség nincs, sőt inkább megegyezés, de hát akkor hogyan értsem azt, hogy „nagyon téved B. K. ha azt hiszi, hogy én azt hiszem, amit ő hisz, hogy én hiszek.”

Hát ezt a kijelentését hogyan értjük: „Alapjában véve a gyülekezetek régen sem külön papot és külön tanítót kívántak, hanem papot is meg tanítót is, de mivel akkor nem kaphatták őket egy személyben, azért voltak hajlandók inkább többet is áldozni, csak hogy mind a kettő legyen?” Antal Gábor tudós püspökünk pusztán lelkészi oklevélével volt gimnáziumi tanítóképzőintezeti, jog- és theológia-akadémiai tanár, hát akkor a többi pap is lehetett volna falusi elemi iskolai tanító, ha egy személyben kívántak volna papot és tanítót kaphatni. Az 1868. évi állami törvény előtt nem volt tanítói oklevélhez kötve az elemi iskolák tanítása.

De nem feszegetem tovább azt, ami minket elválaszt, hanem azon igyekszem, hogy egyetemes református egyházunk érdekében a legegésőbb kérdést a legmegfelelőbb módon megvalósítani segítsem.

Ezért is vetetem fel a tanítóknak egy éves teológiai képesítésével leuitákká való kiképeztetését. Ezt ha a magas Konvent akarná, a lelkész-képző felállítására előtt is megtehetné.

Elárulom H. G. kollégámnak, hogy én is olyan ideálisan gondolkozó ember voltam pár évtizeddel ezelőtt, mint ő még most is. Minő felséges látvány volt hiveimnek, mikor a tizenegyezer pusztán róm. kath. vallású Gutáról zsolttárral a hóna alatt járt át hozzánk a templomba b. e. Szabó György ref. theológiát végzett községi főjegyző. Nemegyszer felébredt bennem a kívánság, hogy vajha nálunk és minden faluban olyan jegyző lenne, mint ő, akkor a Kistükör, Hajnalu, Szeretet stb. néplapok milyen segítő társaink, káplánjaink lennének még katli. vallású falvakban is! De más világ is volt akkor, mikor a vallásos, buzgó, de szegénysorsu szülék vajmi kevés áldozattal kitanították gyermekeiket Pápán, Sárospatakon, Debrecenben, Nagyenyeden és ha lelkészi állásra nem akartak várakozni, akkor lettek tanítók, jegyzők, városi hivatalnokok!

A haza megmentése és a magasabb kamat reményében minő lelkészedéssel hordtuk össze sok millióra

felszaporodott koronáinkat az I—III. hadikölcsönjegyzéskor, azután már csak katonaszabadításért adtak az érdekeltek, most próbáljon valaki állampapírvásárlásra lelkesíteni! Így vagyunk jelen korunkban a legszen- tebb ügyek létesítésénél is a házon- falun kívüli áldozathozatalokkal.

Le kellett szállanunk eszményi magasra unkról a földre, szárnyasze- gettekké lettek hiveink, sőt magunk is. Még tudunk gyönyörködni, ha néha-néha „Magasan repül a daru és szépen szól”, de a fürjek, foglyok örülnek, ha a zöld vetésben mene- déket és táplálékot találhatnak. Nem válogatósak, hogy buza vagy zab vetés, meglegszenek azzal, amit az ég juttat nekik.

Akár ref. tanítóképző, akár lelkész- képző, de valamelyik legyen minél előbb, hogy azok a fürjek és foglyok ne legyenek kénytelenek más vidé- ken keresni táplálékukat, menedékü- ket. Nekünk a jelen körülmények között *munkatársakra van szükségünk*. Világi uraink is mindig kisebb számban maradnak közöttünk, szinte kétségbeejtő a gondolata annak, hogy az ősi kollégiumokból, ha ujjakkal nem pótolhatjuk, mi lesz velünk, ha *egyházias érdektelű* tanítók segítségét se vehetjük igénybe. Az csak csa- lóka álom, hogy kettős hivatalu pa- pok kellő számmal legyenek.

Boross Kálmán.

Válasz H. G.-nak

H. G.-nak én csak röviden vá- laszolok. Két okból. Ha valaki any- nvira fanatikusa egy gondolatnak, hogy még a számszerű bizonyítást is Don Quihottoskodásnak veszi, azzal a vitaközös cellal. De másfelől felesleges is, mert hiszen H. G. meg- tette nekünk azt a szivesseget, hogy ő bizonyította be az étellel, a logi- kával, az igazsággal való merev szembehelyezkedésével, hogy nincs igaza. De mielőtt ezeket pár szóval erintenem, fel kell világosítanom H. G.-t, hogy én azért, mert őt a régi irányban való hivatalos állásfoglalásra emlékeztettem, nem követtem el sem logikai hibát, sem makacs ortodox nem vagyok. Én előttem sem konventi, sem zsinati határozat- ok, sőt 400 esztendő megállapításai sem volnának szentek, ha azokat jobbakkal tudnánk helyettesíteni. Csakhogy éppen, mivel H. G.-nak a zsinat és konvent határozatai után jóval később (a Konvent ülése jan. 8-án volt, ő pedig cikkét ezután kezdte közölni) napvilágra hozott fejtegeté- sei teljesen meggyőztek arról, hogy tervezete a mai tényleges állapotnál sokkal rosszabbak, azért hibázlat- lam azokat, mert zavarják az

egy cél felé tömör sorokban való haladást. H. G. tanulmányát 3 irányban domborítja ki. 1. Jobb lesz a valláserkölcsi nevelés. 2. Ma- gasabb színvonaluak lesznek az is- kolák, nagyobb lesz a paptanítók nivója. 3. Nagyobb lesz az anyagi jólét és így nagyobb számmal fog- nak a pályára tódulni. 4. Függetle- nebbek leszünk az állammal szem- ben.

Ami az elsőt illeti, ezt azzal pró- bálja igazolni, hogy a) a teológiára inkább vallásos lelkek lépnek, mint a képezdebe. b) A teológus inkább vallásos légkörben él, mint a képez- dész. c) A paptanító nem fog ellen- séges álláspontot elfoglalni az egy- házzal szemben, mint a tanítók tet- ték. d) Pap és paptanító egymást in- kább fogják becsülni, egymás mun- káját értékelni. e) Egy kézben inkább van biztosítva a nevelés folytonos- sága.

Az a)-ra vonatkozólag szabad le- gyen annyit megjegyezni, hogy az ifjak pályára lépése sem a 14. sem a 18 éves korban a legtöbb esetben nem tudatos, hanem itt inkább a körü- lmények és a viszonyok a döntők. Bizonyítéka annak, hogy midőn egy időben éreltségi után összeírták, hogy ki melyik pályára készül: ténylege- sen alig lépett valaki arra a pályára. Az elhivatalás megérzése még 18 éves korbak is nagyon ritka. Különösen vallásos lélek adománya, mely in- kább később fejlődik ki, leginkább az életben. De a vallásos érzés, éppen mert adomány, meg lehet a doktor- ban, a tanítóban, a mérnökben, csak- ugy mint a teológiára lépő ifjuban. Az élet mind a hája meg volna oldva, ha a teológiára, vagy más pályára csupa elhívott lelkek kerülnének. b) A dogma, isagogika, héber stb., sőt az egész teológiai tudományok tanítása még nem vallásos érzés ne- velése. A legtudósabb teológus is lehet istentelen. Sok példa van rá. Éppen ennek a tudatában sürgetik az újabb időben a teológiákban a val- lásos szellem nagyobb mérvű feléb- resztését. De ez egy felekezeti képez- dében is elérhető.

c) hogy ez mennyire jogos kíván- ság, és hogy az egyházzal való szem- behelyezkedés is nem kizárólagosan a tanítóknál történhetik meg, meg- mutatták a nemrég lefolyt események. Papok között, sajnos, épuzy voltak (ha nem is oly nagy számmal) bol- sevikék, mint a tanítók közt. A perek ez' szegyenletesen igazolták. Az egyik nap, mint bolsevik vezető, a tem- lomban tartott tanácsülést, melyen a pap vezérlése alatt, pipaszó mellett tanácskoztak.

d) Pap és paptanító inkább meg- értik egymást? Példa rá az alföldi gyülezetek szemlélete, hol pap és pap rendszerint nincsenek egymással

valami ideális viszonyban. Pedig tel- jesen egyenjogúak. Pap és paptani- tók között pedig mégis csak fenál- lana az alárendeltségi viszony. A jó viszony a jó lelkületből, az emelke- dettségből folyik, ami ma is megle- het, a jövőben a mai rendszer mel- lett is, akár képzéssel, neveléssel, a törvény szigorú alkalmazásával még inkább meg.

c) A valláserkölcsi nevelés folyto- nosságát maga cáfolja meg H. G., amikor egyrészt a paptanítóságot a káplánoknak szánta, másfelől pedig az egész rendszert csak egyes kivé- teles esetre korlátozza. Különben e szakaszában tett kijelentésével egész rendszerét maga diszcreditálja, mert ki tudja, hány lapszámon új rend- szerről beszél, mely így és úgy fogja az egész egyházat reorganizálni és ime ez a rendszer csak néhány esetre zsuagorodnék. Ez aztán a logika, mi- kor valaki nem csak a való életnek, de saját magának is ellentmond.

2. Magasabb színvonaluak lesznek az iskolák? Ezt akkor bizonyította volna be, ha igazolni tudná, hogy egyszerre két urnak is lehet szolgálni, de mivel ezt még csak megpróbálni is elmulasztotta, így ez az állítása is önmagától elesik. Amit pedig mégis felhoz, az a *csekély* külömbözeti vizsga, az csak nem fog szolgálni az iskola magasabb színvonalra eme- lésére? A teológiai tárgyak csak nem téveszthetők össze a széles mezőre terjedő nevelés és oktatás körébe tartozókkal? Szép volna, ha a tani- tói szaktudomány dűlőjébe csak azok tartoznának, amelyeket H. G. elso- rol. Nem hipotézis tehát, de kész va- lóság, hogy, mert két urnak szolgálni nem tudunk, mert két pályára egya- zon idő alatt nem készüthetünk el, mert a pályán egyszerre nem képez- hetjük tovább magunkat, holott mind a jó pap, mind a jó tanító holtig tanul, — e kettős rendszerrel leszál- lana az iskolák színvonala és a papi színvonal is.

3. Nagyobb jólét és e pályára na- gyobb mérvű tódulás? E nagyobb jóléte: előbb úgy tervezte, hogy lesz congrua, szóval csupa bőség. De úgy látszik, ezt a gondolatát később elejt- tette. Rájöhetett arra, hogy ha ma az érvényben levő törvényről fogva ad is az állam segélyt a papnak is, a tanítónak is, de hogy adjon a pap- tanítónak? De azért mégis erősebb- ben hangoztatja a jobb jólétet. De hát hogyan? Hiszen azokban az elesett egyházakban a két címen is kevesebb fizetés van ma egy évre, mint az ukaparonak egy hónapra. És ezt is földből gazdálkodással s egyéb módon kell kihozni. Milyen jut akkor könyvekre, folyóiratokra, hogy tud akkor az illető a szellem derültebb tájaira emelkedni? Ezek után aztán igen furcsa, ha kilátásba

helyezi e pályára való nagymérvű özőnlést: Csak nem képzelet, hogy akad olyan halandó még a mai viszonyok mellett is, aki kettős terhekkel fizetéssel vállalna. En azt hiszem, hogy míg a viszonyok megváltoznak s a kisebbség jogaihoz jut, az ifjak inkább a szabad pályákra lépnek, lesznek orvosok, mérnökök, kereskedők, vállalkozók stb. (Vége köv.)

Lelkészkonferenciák

A gömöri református egyházmegye lelkészei f. év ápr. 10-én Feleden tartották lelkészértekezleti közgyűlést, melyre az egyházmegye lelkészei elég szép számmal összegyűlekeztek. A megjelentek mindenekelőtt Isten iránt rótták le a hála adóját a feledi református templomban tartott reggeli istentiszteletükön, amelyen Kovács Bertalan simonyi lelkész buzgó imája adott szárnyat Isten után vágyó szívük érzéseinek. Azután az ottani református iskolába gyűlekeztek a megjelent lelkészek s itt Pósa Lajos elnök vezetésével tartották meg értékes tárgysorozatú gyűlésüket. Az elnöki megnyitó után, mely mint mindig, úgy most is mely figyelmet kellett irányítani mutatott, először is 2 elhunyt lelkészestíver emlékének áldozott az értekezlet. Kik a Krisztus országának mindketten érdemes munkásai valának. Egyikük: Kálniczky Endre volt putnoki lelkész, másikuk: Osváth Dániel volt ragályi lelkész. Az előbbi felett Szük Gyula uzapanyiti lelkész tartott szépen megírt, meglehetősen emlékeztető, az utóbbiról Hubay Lajos jelenleg szuhfői lelkésznek írában már régebben elkészített és az espereshez benyújtott egyszerű, keresetlen szavakkal tartott emlékeztetőt. Lenkey Lajos értekezleti jegyző olvasta fel. Legyen áldott az elhunyt hű munkások emlékeztető! Azután Bároxa Lajos berzei lelkész olvasott föl a VII. és VIII. osztály beállításáról. Mivel az u. n. kis iskolai törvény rendelkezését az értekezlet rendkívül nagy fontosságúnak tartja, pályakérdést tűz ki a kis iskolai törvény megismertetésére. Lenkey Lajos páskaházai lelkész, értekezleti jegyző tartott ezután nagy figyelemmel hallgatott, a közhangulatnak minden tekintetben kifejezést adó értékes felolvasást „Bemisszió és paptanítói rendszer” címen, melyben a kérdést minden oldalról alapos vizsgálat alá vette s végeredményül, mint helyt nem állható újítást a paptanítói rendszert elvetendőnek ítélte. Az értekezlet teljesen azonosítván magát előadó gondolkodásával, szintén a paptanítói rendszer ellen foglalt állást s elhatározta, hogy az értekezés a hivatalos lapban mások figyelmének felkeltése céljából közzétételük s ilyen értelemben

való állásfoglalásra az egyházmegyeri közgyűléshez felterjesztés intézessék. Végül Kövér Árpád tornaljai lelkes tartott felolvasást a Polgári erkölcs-tanról, amelynek nyomán az értekezlet kimondta, hogy a legerélyesebben tiltakozik a polgári erkölcs-tannak iskoláinkba való bevezetése ellen. *Jegyző.*

A kárpátaljai egyházkerület lelkipásztori konferenciája ahogyan elhangzott Bertók Bélának, a kerület püspökének hívó szava, olyan, az összegyűlések hívatásához és a mai vadjudó időkhöz illő komoly tónusban folyt le. A konferencia Beregszászban f. hó 8-án a kaszinóban volt, ahová annak kezdetére eggyel 9 órára 60 lelkipásztor sereglett egybe, meleg testvéri szeretettel köszöntve egymást.

A konferenciát Bertók Béla püspök imádsága vezette be, aki egybesereglett lelkipásztori kerünk bűnbánó könnyeivel könyörgött az Istenhez segedelemért a tanácskozási, megszertelő erőért pásztorimunkánkra, és megerősítő kegyelemért arra, hogy a viharban megállhassunk s a Jezus-ról való bizonyágtételben hivatkozunk találtassunk. Valóban püspöki ima volt.

Majd Szutor Jenő beregszászi lelkipásztor olvasta fel Máté 3:12-től, rövid adhortációval kísérve azt, melynek során Keresztelő Jánosban a mai idők is igényelték a karakter prédikátor képét rajzolta meg a tőle megszokott éleslátással, logikával és előadásbeli eleganciával.

Ezek után az erős hűlése miatt gyengélkedő püspök úr rövid elnöki megnyitójában jelezte azt, hogy ez a konferencia irányító akar lenni arra nézve, hogyan teljesítsük ma kötelességeinket. Az ő kívánsága az — mint mondta —, hogy most, ma a magunk lelkivizsgálódása legyen a főgondunk; lássuk meg, hogy a mai chaosznak nemcsak rajtunk kívül eső okai vannak — Jegyző lett Szendrey István mezőkaszonyi lelkész.

Peleskey Sándor viski lelkipásztor előadása következett ezután, amelynek címe volt a „A destruktív szociológia és mi”. Az előadást egész terjedelmében egyik legközelebbi számunkban közöljük, mely népszerűen átírva a „Szeretet” c. lapunk traktátus vállalatában is meg fog jelenni. Míg ez az előadás elméletileg tartalmazta munkánk irányát, addig a következő előadás, melyet Szabó Béla huszti lelkipásztor tartott, gyakorlati eszközeiről és módszeréről értekezett munkánknak. Szólt a vasárnapi iskolákról, vallásos estékről, bibliai órákról, ifjusági és leányszövetségekről, bibliai lottóról és quartétról stb. Ez előadásokhoz való hozzászólások és viták keretében sok-sok gyakorlati kérdésről a mi munkánknak tisztázta ez a konferencia. A sok hozzászólásban sok gyakorlati tapasztalásnak bölcs megállapításai hangzoltak el, volt ezekben pásztori életnek örömeiről és töviseiről fölemelő és lesújtó önvallomások.

Konferenciánkról az anyagi kérdés kikapcsoltatott és így volt ez helyes. A konferencia d. u. 2 óra felé ért véget és pedig Peleskey Sándor zárásimádságával. A nyert lelki örökélet legyen Istennek dicsőség, szívünk szerinti főpásztorunknak pedig elismerés.

Értesítés.

Holland vendégeink eredeti ültérüket megváltoztatták. Május 1-én érkeznek Rimaszombatba, ahol 2-án (penteken) d. e. 9 órakor kezdődőleg (esszéleg 10-kor) velünk együtt konferenciát fognak tartani, a lelkipásztorokodáshoz tartozó kérdésekről, a főgimnázium tornacsarnokában. Délután 5 órakor istentisztelet a református templomban holland prédikátorral. Május 3-án vendégeink Debrecenbe utaznak. A Komáromban tervezett konferencia tehát — mely sajnálatunkra — elmarad, minthogy vasárnapra esett volna.

A rimaszombati konferencián résztvenni szándékozók egy levelezőlappon jelentkezzenek a rimaszombati ref. lelkészi hivatalnál, hogy az részükre közeledet rendezhessen, amihez a résztvevők számbavétele szükséges.

Atyafiságos szeretettel

Pálóczi-Czinke István
püspök, konv. elnök.

Pályázat

a tiszapéterfalvai ref. elemi iskola orgonista kántortanítói állására. Javadalom: 1. Lakás (két szoba, konyha, kamra, melléképületek) éskert, 2. 7 k. h föld használatra, melyet egyharmadrészt az egyház szántat tavaszi vetés alá. A föld adóját az egyház fizeli. 3. 20 köböl (2500 lit.) búza. 4. 6 öl (24 m.) tűzifa beszállítva. 5. Stóla. 6. Régi temető használata helyett 20 kor. 7. Legelő jog 2 drb. marhára. 8. Törvényszerű államsegély. Jegyzet: a 20 köböl búzából 13 köbölnek, a 6 öl tűzifából 4 ölnek értékét az egyház készpénzzel fizetheti minden év szeptember 1-én vagy pedig természetben kifizetheti. A pénzzel való fizetésnél a szeptember hó 1-én álló folyó ár tartatik meg az 1904. évi kongrua értékelés szerint. A szántás ellenértékül ugyanazon évi értékelés háromszorosra fizettetik. Tűzifa alatt a helyben termelt nem keményfa is érthető. Kötelesség: az I—VI. osztály és ismételő iskolások tanítása, kántori teendők végzése, kanonikus órákon és akadályoztatás esetén a lelkész helyettesítése. Csak fogadalmat tett, cseh-szlovák illetőséggel bíró okleveles tanítók pályázhatnak. Határidő: 1924. május 1. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázatok a ref. lelkész hivatal címére (Tiszapéterfalva, Ugocea m.) küldendők.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Pelekey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Egyházi sajtónk és a külföld.

Egyházi sajtónk megindulása óta fontos és nélkülözhetetlen hivatást tölt be egyházi életünkben. Hogy a sajtónak általánosságban milyen szerepe van a közvélemény irányítása, a közszellem kialakulása tekintetében, arról fetesleges egy percig is vitáznunk — mindenki érzi, és tudja a sajtó hivatását és súlyát, jelentőségét, építő vagy romboló hatását.

A sajtó azonban csak úgy tud megfelelni a maga hivatásának, ha eszményi, ideális céloknak áll szolgálatában. A legorditóbb boulevard lapok is idővel elpusztulnak, ha kirugják maguk alól az erkölcsi alapot és odakötik magukat az emberiség hamis bálványaihoz. Viszont a nem hangoskodó, de az erkölcs, tisztesség és józanság kitaposatlan utjait járó orgánumok, ha sokszor felreértve, kigunyolva, vagy az utról felretaszítva is, de a maguk igazának tudatában biztosan és feltartóztatlanul haladnak kitűzött céljaik felé.

A mi egyházi sajtónk is a legnemesebb, a legeszményibb célnak áll szolgálatában. A Krisztus világosságába öltöztetve az evangéliumban gyökeredző igaz emberi élet igazságainak lett lelkes, bátor, öntudatos szószólójává. Ezt a hivatást tölti be már négy év óta. Kicsiny körben, de nagy felelősséggel és az eszményi célhoz méltóan eszményi eszközökkel. A sajtónak azzal az igazi fegyverével, amelvek nem sebeket osztanak, hanem sebeket gyógyítanak és a — ma — fásult szívű, lehanyallott kezű, elbátortalanodott lelkű emberének igazi vigasztalást, felüdülést és bátorítást nyújtanak.

Ez a mi hivatásunk és ez a mi fegyverzetünk. S éppen azért, mert nem hangoskodunk, nem lamentáljuk világgá bajainkat és küzdelmeinket, hanem az evangélium fátylóját lobogtatjuk magasan a kezünkben és jogos önérzettel védjük igazainkat; ezekkel a sugarakkal nemcsak a mi kicsiny köreinket gyújtjuk fel és világosítjuk meg, hanem érdeklődést támasztunk a mi ügyünk iránt a tőlünk

távol eső, vagy más világrészben élő testvéregházaink körében is, amelyek ezt az érdeklődést tettekben is megbizonyítják és a Krisztus hívó szavát megértve elküldik az ő követeket mihozzánk, hogy a személyes érintkezés által a hittestvéri kapcsolatot még szorosabbra fűzzék.

Egyházi sajtónk ezen fontos missziójának egyik nagy eredménye volt az, hogy a külföldi testvérek legutóbbi látogatásakor köztársaságunk Elnöke előtt történt rá hivatkozás, mint olyan orgánusra, amely valóban életszükségletet jelentő intézményünk sürgős felállítását írta fel zászlajára.

Ime, a kicsiny eszközök milyen hatalmasakká, az igaz világosságnak messze földön elterjesztőivé válhatnak — az Ur kezében — ha az Ő örökkévaló célját szolgálják és az Ő világosságának utjait egyengetik.

—y—

A vallás nélküli morál és a polgári erkölcsstan

Írta: Zsemlye Lajos.

(Folytatás.)

7. A polgári erkölcsstan.

„A barátság, szeretet, testvériség” kérdések tárgyalásánál nem tud semmit se felhozni, ami a gyermeki lelket tényleg arra indítaná, hogy tettekkel mutassa meg a mások iránti szeretetet. A három pillangóról, a testvéri szeretetről, a két különböző testvérrel szóló kis elbeszélések hatása olyan hamar el fog tűnni a lelkükből! Bizonyos, hogy mire felnőnek, akkorra már semmi se marad belőlük, pedig talán ez lenne az erkölcsi nevelés célja, hogy egy egész életre szóló hatásokat közöljünk! Ugyanezt a célt mennyivel jobban szolgálja a gonosz szolgáló szülő bibliai példázat: ha Isten nekünk megbocsájtotta a bűneinket, hogy ne kellene nekünk is megbocsájtani és szeretni embertársainkat. „A rossz tulajdonságok” tárgyalásánál az ott felhozott kis meséknél mennyivel magasabb nevelő és formáló hatást gyakorol a gyermeki lélekre annak

az élete, aki ezt mondta önmagáról: „Én vagyok az út, az igazság és az élet.”

Nem akarunk unalmassáig részletezni, de a „rossz emberek, becsületesség, jó emberek” fejezetben felsorolt mesékről, melyek közül néhányan, mint általában az egész könyvön, igen meglátszik a gyors munka, nem tudjuk feltételezni, hogy a szerző ilyen apró kis mesékkal maradandóbb hatásokat s indításokat tudjon elérni, életeket tudjon formálni, becsületes, erkölcsös társadalmat tudjon teremteni és az egyes emberi életek nivóját fel tudja emelni. Mutasson fel csak egyetlen egy emberi életet, melyet, midőn az élet választója jutott, az ilyen sekélyes erkölcsi nevelés meg fog tartani az erkölcsiség útján. Mert ha egyetlen egy ilyen emberi fel tud mutatni, mi ezzel szemben felmutatunk ezer és ezer olyan életet, melyet az Istenben való hit és a keresztyén morál nemcsak, hogy az ilyen válságos körülmények közt megtartott az erkölcsiség útján, hanem vissza is hozott és meg is mentett a becsületes társadalom számára, mikor azok már félig lezüllöttek.

Tehát a polgári erkölcsstan szörnyű szegénysége abban nyilvánul meg, hogy nincs életformáló ereje, nem tudja az erkölcsiséget szilárd alapra helyezni, nem tud az erkölcsi cselekvésre indító okot felmutatni és éppen ezért csak a hanyatlásnak és süllyedésnek az útját egyengeti, mint azt a történelem olyan szomorúan bizonyítja. Franciaországban az 1850-i népoktatási örvényt, mely így hangzott: „az állami iskolák tárgya az erkölcsi és vallási tanítás,” az 1882-i törvény így módosította: „az állami iskolák tárgya az erkölcsi és polgári tanítás.” És mi lett ennek a „polgári” tanításnak az eredménye? Az Istenhit elvetése és a nevelésből való kibüszöbölése magával hozta a dekadencia teljes elhatalmasodását és a teljes erkölcsi lezüllést. A vallás-erkölcsi nevelés kiküszöbölésének egyenes következménye lett a fiatal koru bűnösöknek s az apache-oknak feltűnő elszaporodása, úgy annyira, hogy büntetett előítéletű ujoncok

nagy száma miatt külön u. n. fegyenc ezredekkel kellett felállítani. Az erkölcsi lesüllyedésnek ez a szomorú ténye a leghangosabb apologia a keresztyén morálnak a nevelés terén való feltétlen érvényesítése mellett.

Igen, mert ha valamely társadalom erkölcsi alapjait meggingaljuk s helyébe csak az ész által alkotott erkölcsi rendet tudunk helyezni, akkor tulajdonképpen csak a destrukció útját egyengetjük. Sokrates és Plato szép erkölcsi elvei gyengék voltak ahhoz, hogy a görög társadalmegújítsák. És mit tudtak elérni Aesopus meséi, hogy az erkölcsi alapjaiban megingott, tulkulturált, de belső világában teljesen lezüllyött római társadalmat átfornálják? Pedig minden mesének meg volt az erkölcsi tanulsága, hogyan lehet, hogy mégse értek célt? De ime, az egyik távoli kis, leigázott provinciában megszólal egy férfi, kiből az Isten teljessége lakozott és olyan csodálatosan me változtatta a világ képét! Az erkölcsi romlottsága miatt összedőlt világ romjain egy új, tisztább társadalmat épít fel. Miért tudta Krisztus átfornálni a világot? Mert Isten törvényeire építette azt! Amit álmódzó társadalmi reformerek nem tudtak elérni, amihez ők kicsinyek és kevesek voltak, amire a caesároknak minden dicsősége és hatalma képtelen volt, arra fökéletesen elégségesnek bizonyult az a megvetett, lenézett golgothai kereszti. A keresztyénség alapját képező isteni erők ujjaszülnek az emberiségben.

Minden nevelői munkának csak akkor lehet igazi, mély, egész életre kiható jelentősége, akkor tud igazán jellemeket formálni, ha az erkölcsi nevelést vallásos alapra fekteti és az erkölcsi élet törvényeit az emberi léleknek Istenhez való viszonyából vonja le. De mivel a fentnevezett könyv ezt elvi álláspontjánál fogva nem teheti, igazán komoly erkölcsi nevelői munkához fel nem használható.

Nézzük meg, hogyan felel meg e könyv a második feladatának: „tudatossá kívánja tenni az állampolgári hivatás teljesítésének erkölcsi köteleességét.” Mivel igyekszik ezt elérni? „A nemzet, haza, szabadság” című fejezetben elmond néhány kis versikét a szülőföldről és a hazáról, elmondja a vándormadarak példáját, kik tavasszal mindig visszatérnek, felemlíti a Fazekas Mihály történetét, kit Amerikából hazahozott a honvágy, miután ott már sok pénzt szerzett. A községháza, a mi községünk fejezetben ismerteti a községi ügyvezetést. Ezekben a fejezetekben is hiába keresünk valamely komolyabb és mélyebb motívumot, amelylyel az író öntudatossá igyekezne tenni a gyermeki lélek előtt, hogy mit is jelent a számunkra a fajtság,

a nyelv, a haza, mivel tartozunk az államnak, miért kell engedelmessé válni a törvényeknek stb.? Mennyivel magasabb szempontból nézi e kérdéseket a kálvinista etika! E szerint az állam az Isten szuverén hatalmának birtokosa a földön, felséges eszköz az Isten kezében, amely által az emberek együttélését lehetővé teszi. Az állam feladata megfizetni az emberek fegyelmeztetését, a gonoszokat megbüntetni, a jókat megvédeni, szóval az állam is Isten országának céljait szolgálja. A szervei a hatóságok, kik tekintélyüket az Istentől nyerik, törvényeket az ő nevében hoznak, melyeknek természetesen összhangban kell lenniök az isteni kijelentésben kinyilatkoztatott törvényeknek szellemével. Ime ezért kell engedelmessé válni a törvényeknek, ezért illeti meg tisztelet a halóságot, mert az Isten szuverén hatalmának gyakorlója. A hatóság teszi lehetővé, hogy a polárok élete békében folyhasson és Isten országa a földön terjedhessen. De az Isten az embert egy közösségbe helyezte bele, úgy hogy az ember egy fajhoz, egy nemzethez tartozik. Tehát nem esetleges és véletlen dolog a nyelv, a fajtság, a haza, mert mindezek megélt a felséges Istennek egy terve és szándéka van elrejtve. Az ember abban a körben tartozik kifejtetni a képességeit, amely körbe az Isten állította. Minden nemzetnek meg van a maga faji sajátossága és jellemvonása, minél jobban kifejti ezt, annál teljesebben gazdagítja meg vele Isten világát. Minden fajnak meg van a maga speciális hivatása és rendeltetése, missziója, minél jobban betölti azt, annál teljesebben megfelel Isten által kitűzött feladatának. Ime ezzel meg van okolva, miért kell szeretni a saját fajunkat s miért kell megbecsülni a más fajhoz tartozókat.

(Folyt. köv.)

A theol. akadémia felállításának a kérdéséhez.

— Mit várunk a theológiától? —

Dr. Magda Sándor hasonló című cikkéhez (R. E. I. IV. 12 sz.) óhajtok néhány gondolatot fűzni.

Teljesen igaza van dr. M. S.-nak, amikor azt írja: *főgondunk legyen arra, hogy az ne csak lévitaképző tanfolyam legyen, hanem tudományos színvonalon álló főiskola.* Erre szükség van: 1. hogy igen nagy bölcsességgel elbocsátott lelkesítő karunk legyen és 2. hogy igazi belmissziói munkásokat kapjunk, akiktől távol minden „mezillásbas prófétáskodás,” mitől irtózik minden igazán kálvini gondolkodású hívő református. Ehhez pedig az kell, hogy a *theológiai akadémia* szelleme, a benne tanító ta-

nároknak a lelke áthatva legyen attól a gondolattól: „az egyház annyiban üdvintézmény, amennyiben üdvközösség” (Krauss). Az *egyház munkásságának mindenütt ott kell lennie, ahol istenországának realizálódására a lehetőség meg van.* Ennek a „kell”-nek az *életléstől energiájával* kell megtelítve lennie. Isten országát csak azok realizálhatják, akik átérték önmagukban az Isten létét, akik fennváltak Jézussal a megdicsőülés hegyén és a színváltozás misztikus élményét átérték és az lelküket fogva tartja egy életlen keresztül, annak minden viszonylatában. „Az, hogy van egy ilyen könyv, mint az Újtestamentum — mondja Mereskovszky — nanyobb csoda, mint a Lázár feltámasztása.” *Pedig minden pap életének, igehirdető munkásságának egy új testamentumnak kell lennie.*

Mert lelagadhatatlan való tény az, hogy a lelkipásztor Isten követe és ezért a lelkes és legnagyobb és a legszentebb lehet gyülekezetére nézve: az *Istennek új és a pap egyéniségében megszemélyesült kijelentése.* A pap hite legyen az isteni igazság transparensé és ezt az igazságot nem szabad titokban tartania, hanem azt az áhitat szent óráiban népének és gyülekezetének hangosan ki kell kiáltania és szüntelen ott ragyogtatni a maga egész fényárjában.

Az is egyszer egészen bizonyos, hogy *most nem szegényes világ megjavításáról van szó, hanem ennek a világnak a Jézus tűzében való átoltásáról.* Minden papnak egy-egy hatalmas lángoszlopnak kell lennie, amely a Jézus tűzében ég.

Élő és égő hitet kell beleoltani az ifjú Thimótheusokban fenn a „magas hegyre épített városban,” az egyház Jeruzsalemjében, a theológiai akadémián. Erre pedig csak olyan professzorok képesek, akik maguk is fenn voltak Jézussal a megdicsőülés hegyén! De tudást, mély, igaz és komoly tudást kell adni lelkészeinknek! A lelkészre vár az a munka, hogy hivei számára érthetővé tegye a Bibliát. Ez a munka komoly és rendszeres készülést követel. Le kell a lelkésznek szállani azokba a mélységekbe, ahonnan a tudás kincse szerezhető és belépnie ama műhelyekbe, ahol a tudás kincse fegyverré és drágamivű keresztlé kovácsolódik. A papnak a gyülekezetében átél, szivevérvé vált eredményeket kell adnia, amit a bibliai tudományok szigorúan tudományos módszerekkel adnak. A Biblia tudományos ismerete és a keresztyénség fífozófiai megértése nélkül az *igehirdetés* csak tartalmatlan szavak egymásra halmozásának szalmacséplése lehet. A lelkipásztori munka *tömegét* csak tervszerű készüléssel, öntudatos tisztánlátással lehet csak vállalni és végezni. Ehhez pedig komoly theoló-

giai tanulmányok lelkes elvégzése szükséges. És e tanulmányok végzése közben a lelkésznevelőnek érezze, „hogy az a világon a legmagasabb, a legfelségesebb élvezet, mikor a szellemi élet jelenségei, jelenetei és termékei mintegy amfiteatrumszerűleg folyton emelkedve tárulnak fel előtte, míg az utolsó lépcsők beleolvadnak az ég azurjába s a végső fokon ott ül az Ur, mindenek éltető lelke és az egész világtalány egyetlen megfejtője, akinek örök világossága, örök élete és örök igazsága von mindent glóriába. (Kenessey Béla) Lásza meg és rezdüljön át szívében, éljen benne teljes tudattal, a meglátott sejtések örömujjongó tudásával, hogy „ez a világ nem egyéb, mint az Isten létének megszámlálhatatlan sugárképekben való kifejezése. Nincs itt mulandóság, mert nincsen idő, nincs itt romlandóság, mert nincsen anyag. Itt minden csupa fény, csupa színes zene, itt minden csupa édes illatu meleg symfónia. És az ember, az epidóme mundi, ennek a világnak kimetszett bélyege, Istennek dicső praedicatum, mindannak drágamivű foglalata, am t az örök Istenről mondani lehet. E'lete e nagyszymfoniában egy-egy zengő ének: talán egy kirívó gunydal, talán egy fájó siralom; vagy talán egy édes harmónia, vagy egy szép templomi hymnus. Halála nem felbomlás, hiszen ha a fény felbomlik, szívárvány lesz belőle: nem elmulás, hiszen ha a dal elvégződik, a syhaerák zenéjében zeng tovább. (dr. Kecskeméthy István.) Így behelyezve az isteni világmindenség gondolatába valóban élő hitű, boldog praedikátorokat kapunk, akiknél az igehirdetés életük áldott cselekedetévé lesz és életük állandó igehirdetés. Ezeknek a praedikátoroknak majd nem kell a kaleketikát és „cura pastoralis“ a kezükben tartva gondolkozni azon, hogy hogyan fogjanak a belmissziói munkához, amiről a R. E. és I. már oly sok vilát hozott a hasábjain. És ezek fogják tudni, hogy legkevésbé sem belmissziói munka a „műkedvelő színelőadás.“ Theológiát várunk, szellemi vezető főiskolát várunk, amelyik megtelve a szentlélekkel lelket küldjön szét az összes ittlévő gyülekezetek „angyalainak.“ A hivatalos egyház áttekintésére várunk, amelynek első faktora a theológia kell hogy legyen. És ezzel siessünk, „amig nappal vagyom,“ mert sokkal jobban megnehezült az idők járása felettünk, mint ahogy igen-igen sokan látják parókiájuk ambitusáról széttekintve. Szinte azt merném mondani, hogy a theológia ebben az országban misszionárius nevelő legyen! — mert ha valaha, ma kell a kálvinista praedikátoroknak missziói hévvel ellátva lenniök. Ma és itt! — ahol missziói lélekkel kell összetartani, megerősíteni, ápolni, feddeni, védeni a kál-

vinista lelkeket. És erre ad hoc, helyi jellegű, rendszertelenül, sporadikusan megnyilatkozó ténykedések nem elégségesek, bármennyire is dicsőreire méltóak. *Egységes munka kell a theológia útján és után* Itt is az a kérdés kell hogy marcangolólag fellépjen lelkészeinkben, lévita tanítóinkban: „tudunk-e lelkeket újra megragadni, összetörni, foglyul ejteni a Jézus Krisztusnak?... Meg tudjuk-e újra hódítani az elvesztett lelkeket?“ Élő gyülekezeteket kell teremteni, amelyek át vannak hatva attól a tudattól, hogy a gyülekezet nem egyéb, mint a lélek világa szerint az üdvre öröktől fogva elválasztottak társasága. És abban a theológiának kell irányítólag fellépni, hogy ezeket a marcangoló kérdéseket, hogyan, mimódon oldjuk meg.

Az egyházak, gyülekezetek fogják felépíteni a theológiát és azoknak is kell megtenni — legkevésbé sem tartom helyesnek államnál kilincselni! — három egyházkerületből feltétlenül kikerül annyi áldozatkészség. S kezdetben élje a theológia a maga hősi életét, amikor szerény, kicsi eszközökkel kell megvívnia hatalmas harcot lelkekért. De amikor mind jobban megnyeri a lelkeket, mind jobban nélkülözhetelenné lesz a hívek seregében a lelkész, „ez a meleg, isteni kézzorítás,“ annál nagyobb lesz a hívek áldozatkészsége, jóindulata, szeretete!

Amikor egész röviden és vázlatosan ilyen gondolatokat vetettem papirra a theológia feladatáról és szükségesség voltáról, hivatásáról kimutattam mindjárt azt is, hogy a pap-tanító tisztséggel nem szimpatizálok, mert a papnak, amikor itt is megindul a teljesen komoly belmisszió, egyházzociális munkásság, nem lesz ideje leckeórákat tartani, nagy és tulkövetelésekkel fellépő tanfelügyelők részére iskolai adminisztrációt végezni, iskolai dolgozatokat javítani — különösen a most életbe léptetett nyolc osztályos elemi iskolákban, sőt sok helyen népes gyülekezetekben diakonusokra és diakonisszákra lesz majdan szükség. (Mikor lesz ilyen ezen a vidéken!?) Preeorans-tanítóink ma is már sok helyen sisyphusi munkát végeznek ezekben a kibővített iskolákban. Ha a szükség úgy hozza magával, egy, a hivatása magaslatán álló, lelkes, komoly lelkész úgy is vállalja magára a tanítói teendőket, amit el is tud végezni, mert paedagógikát tanult a theológián. S a tanítás sikeréhez igazán nincs szükség a „játssza tanítás“ fonomimikai s más egyéb methodikailag kétes értékű „tanmódszerekre,“ a melyekre egyes képesített tanerők oly büszkék.

Komoly, mélytudásu, lángoló lelkű papokat, prófétákat nevelő, a belmissziói munkát irányító theológiai tanintézetre van szükségünk!

Ogyalla. dr. Kenessey Kálmán
e. m. vil. tanácsbíró.

Válasz H. G.-nak.

(Vége.)

4. Legérdekesebb azonban, amit az állammal szemben ily módon kivívott függetlenségünkről beszél. Az állammal szemben különben is már a kezdet kezdetén tabula rását csinál, amikor azt számba se veszi s kérdésbe se teszi, hogy mit szólna az ahoz, ha ilyen tanítókat képeznénk. Pedig ezt felügyeleti jogánál fogva a mint megtette a magyar állam, ezt megtenni kettős köteletségének érezné ez az állam. Detegyük fel, hogy engedélyezné az ilyen képzést, az életben e rendszert a mindenféle ellenőrzéssel mihamar kivégezné.

Ime körülbelül ezek a H. G.-nak tanulmányának leglényegesebb állításai.

Ahoz, hogy valaki évszázados mesgyéket megbolygasson, hogy egy nagy reformhoz fogjon, nagy elmélyedés, éles látás, kiváló igen erős logika és meggyőző érvek szükségesek. Ez pedig a javaslatban sajnos, nem található.

Megrendíthetlenül vallom, hogy a mai, tehát a külön pap és külön tanítói rendszer okvellen fentartandó. Hossú idő, tapasztalat, okosság hozták létre. És e széttagolásnak meg volt a nagy eredménye, volt egy magas nivón álló tanítói karunk, mely az összes felekezetek között mindig az első helyet töltötte be, mert magas képzettséggel került az életbe és a valláserkölcsei nevelés terén is mindig igazolta magát. Volt egy kiváló lelkészi karunk, szintén szellemi főényt viva ki magának a főbbi felekezetek felett, úgy hogy írók, tudósok, költők kerültek ki belőlük s nem egyszer: rajtuk fordult meg a nemzet fenmaradásának sorsa. Jól mondja dr. Bartók György „Theológiai tudomány és lelképásztör képzés“ című munkájában: „Magyarország, de főleg az erdélyi részek kulturhistóriájának igen érdekes lapja lenne az, amelyik azon kérdésre adná meg a feleletet, hogy a kálvinista egyház egyszerű papjai milyen hatással voltak a nemzeti életre és milyen munkát végeztek a nemzeti kultúra kifejtésében? (100 lap.) De ez azon fordult meg, hogy úgy a lelkész, mint a tanító egyedül a maga igazi hivatásának élhetett. És ő ezt a papi képzést ezen 1807-ben írott munkájában még intenzívebbé és extenzívebbé akarná tenni, de nem az

által, hogy a két hivatalt egyesítse, hanem úgy, hogy a theológiai képzés mellett még nagyobb természettudományi, jogi, filozófiai, történelmi ismeret adna a theológusnak. Sőt Németország példájára még az évi semináriumon behozatalát is jönnek tartani! Így lehet a pap, mondja, a társadalom zászlóvivője. Hogy a tanítói képzés intenzívebbé tétele végett az ahhoz érő pädagógiai írók miket sürgetnek, azzal most nem untatom a közönséget. Elég az, hogy mindkét pályának meg van a maga nagy terhe és célja, meg különösen itt nálunk, ahol egyházunk és a magyarság sorsa azon fordul meg, hogy mentől képzeltebb papjai és tanítói legyenek. Ez pedig csak a külön, de célirányosan berendezett lelkész és tanítóképzők által érhető el. Végül ne vegye rossz néven ifju lelkészársam, ha egy kijelentést még teszek.

Tervezte igen-igen sok hibában szenved és mégis igen-igen bő önértettől csepeg. Erre nézve akarok valamit elmondani. Smiles angol író mondja Franklinról az ő saját bevallása nyomán Franklin készült egyszer, hogy mint fiatal ember lépett be egykor egy szerény falusi pap hajlékába. Franklin azonban magas volt s az ajtó alacsony, így Franklin a homlokát a szemöldökébe beleütötte. Lám-lám, mondta a neki a pap: meg kellett volna hajolnod. Hosszu életpályámon soha se felejtettem el ezt az igazságot, hogy meg kell hajolnom, mondta Franklin.

Presbiteri konferenciák Nagyölveden

A hangzatos cím papírra vetése után a félreértés elkerülése végett sietek kijelenteni, hogy nem nagyszabású, gazdag programú konferenciáról, hanem egy falusi kis gyülekezet egyszerű presbitereinek összejöveteléről és meghitt eszmélődéséről van szó.

Több ízben említettem a presbiteri gyűléseken, hogy a presbiteriumnak nemcsak anyagi ügyek rendezése, adószedés eszközzése stb. a feladata, hanem vannak lelki teendői is a gyülekezet belső építésére. Isten országa terjesztése érdekében. S kifejtem azon óhajításomat, hogy helyenvalónak tartanám a presbiterek lelki teendőinek megismerése végett mint Erdélyben s másutt is a magyar ref. gyülekezetekben, nálunk is presbiteri konferenciákat tartani. A presbiterium helyeselte intenciómat s hamarosan meg is tartottuk az első konferenciát.

*) Örömmel üdvözljük ezt a szép kezdeményezést. Az ilyen presbiteri megbeszélések igen jó alkalmak a presbiterek nevelése, hitéletüknek megszilárdítása tekintetében.

Ez alkalommal a kezeim közt levő több száz éves okmányok alapján ismertettem a nagyölvédi ref. egyház küzdelmes multját, az ősöknek a kegyetlen üldözések között tanúsított szívós ragaszkodásukat hitükhöz és kitartásukat a ref. egyházuk mellett, minek bizonyága gyülekezetünknek csaknem csodával határos fennmaradása.

Azután egyházi autonómiánkról tartottam előadást. Váztoltam az öntudatos, makacs küzdelmet, amit őseink kifejtettek autonómiánk kivívása és védelme érdekében.

A mult buzdító példái után egyházi autonómiánk jelen veszélyeztetett helyzetét ismerttettem mindennapi esetek felhozásával s leszögeztem azon teendőket, melyek autonómiánk védelme érdekében egyházunk nagyjainak és kicsinyeinek szent kötelessége.

Az első presbiteri konferenciát a „presbiterek kis kátéja” felolvasásával és megmagyarázásával fejeztem be.

A második presbiteri konferenciának tárgyai:

1. A dunaradványi ref. gyülekezet kérelme templomépítési segély iránt.
2. Gyülekezetünk régi okmányainak ismertetése
3. Egyháztársadalmi kérdések megbeszélése.

A konferenciát bevezető rövid megnyilvánulásban jeleztem, hogy összejöve felünk célja egymás hitének erősítése, lelki épülés.

Felolvastam a dunaradványi gyülekezet templomépítési segély iránti kérelmét, mit a presbitereknek s általuk a gyülekezetnek segítőmunkás szeretetébe ajánlottam.

Elejét veendő az adakozás elleni esetleges kifogásoknak — hogy t. i. van nekünk itthon is mire adakozni: itt van az új lelkészlak 80.000 K-ás terhe, a rozoga tanítói lakásnak építési gondja stb. — figyelmeztettem a presbiteriumot s általa a gyülekezetet, hogy a kicsiny, gyöngye testvérgyülekezetek nemesirányú törekvésének támogatása keresztyéni kötelességünk.

Ezután felolvastam Csekes Béla dunaradványi lelkész „Reformátusok” c. füzetét, melyben a dunaradványi ref. egyház küzdelmes történetét írta meg tanulságos módon, meleg szeretettel.

A dunaradványi egyház története kapcsán párhuzamol vontam a mi gyülekezetünk sok vonásban hasonló történetével s vázoltam magyar ref. egyházunk multját. Bocskay, Bethlen, I. Rákóczy György szerepét, II. Rákóczy Ferenc pro Deo et libertate folytatott szabadságharcát, a vallásszabadságot biztosító békekötéseket. A multak felemelő példáinak festését a presbiterek feszült figyelemmel hallgatták, közbe-közbe olvasottságra,

egyházszeretetre valló megjegyzéseket, nyilatkozatokat tettek.

Előadásom után ismét az adakozásra buzdítottam a presbitereket. Igérték, hogy fognak adakozni s a gyülekezet tagjait is adakozásra buzdítják.

A következő vasárnap eszközölt gyűjtés hatszáz korona adományt eredményezett a dunaradványi templomépítés céljaira.

Szinay Sándor

HIREK

Lelkészválasztás. A tekeházai gyülekezet a Dancsházy Sándor eltávózásával megüresedett állásba Dobos Sándor volt nagyráski h. lelkészt hívta meg lelkipásztorául. Az Ur áldása teljesséjén be úgy a gyülekezeten, mint annak új lelkipásztorán!

Előfizetési felhívás. Ravasz Lászlónak jövő hó folyamán egy nagyobb terjedelmű (320 oldalas) könyve fog megjelenni: „Az emberélet útjának felén” címen. A mű tartalmazni fog (24) elmélkedést és prédikációt, (10) nagy személyek felett mondott orációt, (15) esszayt, (10) különféle apró cikkel. Aki május hó 10-ig beküldi a könyv előfizetési díját a „Kultura” könyvkereskedésnek (Várady József, Lučenec), az 22+2 (postó) korona ellenében fogja megkapni a kitünő művet. A „Kultura” raktárain tart és megszerez mindenféle vallási és egyházi irodalmi művet.

Adományok. A huszti gyülekezet a dunaradványi egyház templomépítési céljaira 25 K-t, az eszkárosi gyülekezet részére hasonló célra szintén 25 K-t küldött szerkesztőségünknek. Az eszkárosi gyülekezet részére küldött adomány ezzel az összeggel 173 K 60 fillérre emelkedett. — Szűk Gyula, uzapanyíli lelkészársunk a létesítendő theologia javára 50 K-t küldött be szerkesztőségünkbe, mint az uzapanyíli ref. népiskola növekedési által rendezett gyermekszínház jövedelmét. A kegyes szívű adakozókat áldja meg a kegyelem Istene!

Hangverseny a magyar tanítóképző javára. A barsi ref. egyházmegye Palay Károly esperes lelkes kezdeményezésére május 4-én nagyszabású hangversenyt rendez Léván, amelynek tiszta jövedelmét a létesítendő tanítóképző intézet céljaira fogja fordítani. A hangverseny keretében az egyes dalárdák is versenyre fognak kelni.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — — —	60 korona
Fél évre	— — — — —	30 korona
Negyed évre	— — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkatársak:

Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhatal: Losoncon Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Csak a Krisztus nyomdokán!

(Holland testvéreink látogatásakor.)

Az új államok reformátusait is megtépte az idők vihara. A hitükért élni és halni tudó ősapák unokáit sok tekintetben váratlanul lepte meg a destruktív előnyomulása. De nem is csoda. Mert nem tanulmányoztuk, nem értettük meg az idők jeleit.

A sötétség és az alvilág hatalmasai valahogyan megbolygatták az Anyaszentegyház fundamentumait. Krisztus Urunk ellensége, az Antikrisztus sok lelket kerített hatalmába. S ha komolyan elgondoljuk az utódállamok reformátusságának szomorú lelki, hitbeli állapotát, akkor csak azon csodálkozunk az emberi elme, hogy e lelki elerőtlenedésnek idején miért kimélt meg minket nagyobb megpróbáltatástól a Gondviselés?

Erre a kérdésre a Szentírás adja meg a feleletet. Azért élünk még, azért van még egyház, azért gyűlhet még össze vasárnaponként a hívek serege az imádságnak házába, mert a mi Istenünk irgalmas, kegyelmes, büntbocsátó Isten. Azért, mert csak az ember rossz, bűnös és pártuló, de az Isten hűséges marad mindörökké. Ő sohasem szegi meg szavát, mert Ő sohasem töri meg kegyelmi-szövetségét az Ő kiválasztottjaival. Alkalmatos időben megadja a kivezető utat, a megtéréshez szükséges hitet és ezt se miértünk, hanem egyedül csak a mi Urunk, a Jézus Krisztus érdeméért — szabad kegyelemből.

S nemcsak a ma élők, harcolók, hittel hívők tudják ezt, hanem ebben a hitben éltek minden idők kiválasztottjai. Egyházunk története is bizonyosággal szolgál emellett. Ezért érdekesek sőt csodálatosak az Urnak utjai!

Ime most is kegyelmesen gondoskodott rólunk, hogy ebben a reánk borult, sokszor vigasztalás nélküli sötétségben ne maradjunk árvaul, ne érezzük az elhagyatottság keserű érzését, hanem elküldi az ő követéit a távol Hollandiából mihozzánk, hogy az Igének megvilágosító fényével, a

személyes biznyságtétel közvetlenségével és erejével hirdessék előttünk a Lélek egységében álló anyaszentegyházunk örökkévalóságát.

A testvériség meleg érzésével és erőteljes szavával köszöntünk titeket: **Hollandus testvéreink!** A ti látogatástok nemcsak a régi emlékek felújítását jelenti, hanem azoknak a kötelekeknek megerősödését is, amelyek a múltban olyan szorosan és elválhatalanul összekapcsoltak bennünket. Az emberiség mai szomorú, sivár életében a ti testvéri megmozdulások és jóra való készségeitek legyen az a biztató fény, amely a jövőnek kedvezőbb és biztatóbb képét világítja meg előttünk!...

A destruktív szociológia és mi.

Lelkipásztori konferencián tartott előadás.

(ps.) Korunk társadalmi lázbeteg, nyugtalanságának szemünk előtt lefolyó riasztó jelenségei bizonyosságok reá. Ebből következik a kereszténységnek, közelebbről a református kereszténységnek, mint társadalomban élő intézménynek rendkívül nehéz helyzete is. Ez a jelenség a 18. század racionalista bölcsészeteinek születésénél kezdődik s annak folytonos fejlődése, izmosodása juttatta idővel az embervilágot a mai társadalom élet-halál harcának szomorú állapotára és vele a kereszténységet, a református kereszténységet is a lét és nem lét nagy problémájának választójára. Mindezt azzal a munkájával érte el, hogy az emberek millióinak lelkét telítette a kételkedés szellemével s ezzel kiölte a pozitív hitet az emberek számanélküli sokaságából. A hitet elvette, de semmit nem adott helyette, hanem hagyta, hogy hitlenségéből folyó kételkedése hadd égesse, lázbetegsége hadd eméssze az emberiséget. Most már látja a szörnyű rombolást, melyet munkájának lassu folyamatával eredményezett. Ezért a racionalista bölcsészet egészen új tudományt fejlesztett, mely a társadalmi bajok szanalásával fog-

lalkozik, ez a társadalmi tudomány, az ugynevezett: szociológia. Mivel mi a racionalista bölcsészetből fejlett szociológiával akarunk foglalkozni, amely a mi könnyörtelen ellenlábasunk, a mi világnézeti szempontunkból destruktív szociológia annak a neve.

A szociológia s így a destruktív szociológia is elméletileg egységesnek látszik, de gyakorlatilag különböző rész-tudományokból áll. Ugyanis a szociológia a társadalomban élő embernek más emberekhez s ilyen embercsoportoknak másokhoz való vonatkozását veszi kiindulás pontjául, azonban e vonatkozás nem lehet más, mint erkölcsi, politikai, gazdasági, stb.; így aztán a szociológia is az erkölcs, a jog, a gazdaság stb. tudományára különül el. (Dr. Kovács Gábor) Mindezen tudományágaival a mi dőlünkbe is vág, mert mindezekhez a református kereszténységnek is szava van és mert harcot hirdet, sőt viv ellenünk, ismerkedjünk meg — ha időnkhez képest röviden is — eszméivel, rendszerével, hogy megállapíthassuk mit cselekedjünk?

Nagy általánosságban a destruktív szociológia célkitűzése, mint azt Forrel Agoston: „Korunk kultúrörökvései” c. munkájában írja, az: „hogy a vallások eddigi hittételei ellen — melyek a) az Isten létezését és közvetlen beavatkozását, b) az Isten közvetlen megnyilatkozását, bizonyos emberekkel szemben, c) az embernek a halál utáni egyéni tovább életét tanítják — okvetlenül küzdeni kell. Ezért a kötelező iskolai tanításnak teljesen mentesnek kell lenni a vallástól. Egy másik fontos törekvésünk az erkölcsant a vallástól megtisztítani.” (28 s köv. l.)

E nagy általánosságban való célkitűzés mellett, mely nem egyéb, mint a destruktív szociológia fejszénének, a kereszténységünk fájának gyökerére vetése, tudományának egyes ágai szerint is megteszi intézményes támadását ellenünk. En időnköz képest csupán három tudományágot: az erkölcsit, politikait és gazdaságit per tangentem tárgyalom, mert ez a legközvetlenebb érülkezési pontunk.

A destruktív szociológia erkölcsi ágát a független morál és a humanitás uralja. Ezzel azt tanítja, hogy a vallás megrontja a gyermekek lelkét s szerinte az embert az emberért önmagáért kell szeretni. A humanitás vagyis emberiség elve szerint: az Isten egyenlő az emberi örökjóság eszméjével és emberszeretetet hirdet Isten nélkül. Mi a biblia alapján állva tagadjuk e tanok helyességét, mert ez emberimádásra, szabadosságra és az erkölcsben lazaságra vezet. Szerintünk ugyanis az embernek isteni életet kell élnie, mert a mennyei Atya tökéletességére kell törekedni, ehhez pedig Megváltó kell és az emberben csak az szeretetreméltó, ami Istentől való. Ezzel ref. keresztyénységünk az embert önmaga fölé akarja emelni, hogy megmentse a maga alá süllyedéstől. Az általános emberszeretet helyett az egyéni élet Krisztusban való megszentelődését akarja munkálni, hogy győzzön az ami szent s pusztuljon, ami bűn.

A politikában a destruktív szociológia a nemzetköziséget hirdeti a nemzeti lélek teljes negációjával. Az államnak a valláshoz szerinte semmi köze, mert a vallás magánügy, amelynek valódi értelme az: legvén a vallás a magánélet és a gyülekezet ügye, szoruljon a templomba, a közélethez pedig semmi köze. — Mi szerintünk azonban úgy a nemzetköziségnek, mint a „vallás magánügy” jelszónak más értelme van. Mi ugyanis Isten bölcsességének azt a munkáját, hogy különböző nemzeti egységeket teremtetett, nem a nemzeti lélek elfojtásával akarjuk elgáncsolni, hanem a nemzeti lélek Krisztusivá tételében, az abból elevenítő árként buzgó lelki megszentelődést akarjuk az államéletre nézve üdvössé tenni. Ezzel azonban sem faji, sem pártpolitikai harc eszközévé nem akarjuk a református keresztyéniséget alacsonyítani, sőt tiltakozunk ez ellen. Ez a mi internacionálistizmusunk.

Nyilvánvaló ebből, hogy a vallás annyiban magánügy, hogy a vallás ne legyen az állam szekeréhez kötve, ne legyen politikai célok és érdekek szolgája, az állam ne alkalmazzon semmiféle formában hitkényszert, hanem az egyházakhoz való tartozás legyen a személyes meggyőződés és elhatározás dolga. De mert a vallás s így a református keresztyéniség is világalakító erő kell hogy legyen: igékkal, eszmékkel, tettekkel és alkotással kell a társadalom jól rendezésének ható tényezőjévé lennie. Ezért nemcsak a magán, de családi, társadalmi sőt az állami életben is munkál s hivatása, hogy mindezekben a Krisztus szellemének legyen harcosa és pedig megalkuvást nem tűrő harcosa s így tegye munkájával az Isten szuverenitását élő hatalommá a közéletben, az állam kormányz-

sában. A református keresztyéniség ép ezért minden helyes államalakulatban az állam munkájának támogató tényezője, de minden rossz államalakulatban tiltakozó tényező. Történeti fejlődése szerint is a családot, a tulajdont és a lelki egyéniséget védő állam erős támasza és nagy szolgálatokat tevő segítő társa, ezért van, hogy az ilyen értékeket védő állam támogatására is sietett. Az olyan államrendnek azonban, melynek törekvése a lelki-élet, az egyéniség, a krisztusi tanokból eredő tiszta családi élet megsemmisítése, kérelhetetlen ellensége a református keresztyéniség.

Gazdasági tekintetben a destruktív szociológia a materializmus alapján áll úgy, amint azt Marx történelmi materializmusában kifejti. Ennek tanai szerint „mindazok a lelki rugók és szellemi valóságok, amiket látunk, csak a gazdasági körülmények tükröződései az agyban, mert ami volt, ami van, ami lesz a történelem folyamán, azt az emberiség anyagi, gazdasági viszonyai termelik és termelik ki.” Tudott dolog, hogy ez a tan a millió és millió ember lelkét csak az eszme megvalósításában csak határidőre nézve különböző kommunizmusnak világnézeti alapja, amelyeknek társadalmi programja: az anyagi és gazdasági körülmények bármilyen úton és eszközökkel megváltoztatása árán, a társadalmi élet, az emberiség mai nyomasztó helyzetének jobbítása. Ebben a tanban és programban benne van mindannak tagadása, ami a keresztyéniségben értéket jelent, mert az Isten szuverenitását, a lélek drága voltát, a szellem uralmát, az erkölcsi élet függetlenségét, az ember (anyagmentes) szabadságát illetőleg a merő negáció álláspontján van. A nemzeti lélek megsemmisítésével az egyéni élet halála ez. Vele járnak mindezzel az erkölcsi defektusok légiói. Ami látszólagosan jó benne, azt a keresztyéniségtől vette, de az átvett jó kivívásában, illetve annak eszközeiben már teljesen keresztyéntelen. A szabadság előharcosaként tisztelteti magát, pedig az embert az anyag, a gazdasági viszonyok nyomorult rabszolgájává teszi. Bizonyos hát, hogy ennek a tannak és programnak diadala csakúgy a református keresztyéniség csődje lenne.

(Vége köv.)

Ennek a világnak nem több hatalomra, erősebb hadseregre, különb harciszüksége, körmönfontabb diplomáciára van szüksége. Ezt a világot nem kívülről kell széppé tenni, hanem belülről, technikai vívmányokkal: ezt a világot csak belülről lehet széppé tenni: az Isten szellemének, a lelkiségnek kiragyogtatásával. (Rauasz L.)

Pap és tanítóképző

Azt hiszem, nincsen senki a szlovén és ruszinszói magyar reformátusok között, ki be ne látna, hogy egy pap-, mint tanítóképzőre mulhatatlan szükségünk van. Érti, tudja ezt egyetemes ref. egyházunk vezetősége éppen úgy, mint annak minden tagja, ki egyházaink és iskoláink jövőjével csak kissé foglalkozik. Évek óta sóhajtozunk, tervezgetünk, de azok létesítésére és felállítására nézve határozott lépést nem tettünk. Mig végre a barsi ref. egyházmegye, annak agilis esperese kezdeményezésére és tervezete alapján, megette az első határozott lépést, midőn a múlt évben kimondotta, hogy a magyar ref. tanítóképzőt felállítja már 1924 év szeptemberében Losoncon és a felállításához szükséges pénzről akképpen gondoskodik, hogy az e. m. b. levő minden ref. vallású lelektől beszéd 5 koronát egyszersmindenkorra; ezt a felállításához, a fenntartásra évenként minden lélek után egy kg. buzát. Ezen nagyfontosságú határozatot egyhangulag hozta az e. m. i. közgyűlés, mely határozat közölve az egyes egyházak közönségével, a legtöbb gyülekezet közönségét elotogadta, magáévá tette, különösen az öt koronák befizetését, csak az évi egy kg. buza megajánlására nézve merültek fel szörványosan véleményeltérések, a mindenkori lekötöttsége kifogásolva.

Egyetemes ref. konventünk azonban ez évi január 8-an tartott ülésén akképen határozott, hogy gyűjtés és adakozás útján a ref. pap- és tanítóképzőt egyszerre fogja felállítani. Egyetemes ref. egyházunk erősebb, mint egy egyházmegye, többféle eszközökkel és módokkal rendelkezik, a nagy eszmet könnyebben megvalósíthatja. A határozat azonban ne maradjon csak papíron, hanem valósággal testet öltöjön, mert itt van a tizenkettedik óra!

Tehát mulhatatlanul szükség van pap- és tanítóképzőre, ezt nagyon is érezzük mindnyájan. Midőn ezeknek felállítása körül fáradozánk, egyházmegyénk egyik lelkésze H. G. a két intézet felállítását összevonja és pap-tanítóképzés mellett száll sikra egyházi lapunk hasábjain. Ezzel a pap-tanító rendszerrel már nem értünk egyet, sem én, sem lelkészársám; nem értünk egyet annak a megjelent cikknek a ref. tanítókra vonatkozó kitételével, hogy: nem volnának képesek igazi vallásos nevelésben részesíteni, a hittant megkiváncsoltó eredménnyel tanítani. . . Egyházmegyénk multja és jelene is az iskolai tanítás és vallásos nevelés terén egészen mást mutat. Magam is 25 éven át, mint körfelügyelő lelkész, végig jártam iskoláinkat, megfigyeltem a tanítást, a val-

lások nevelést, mint tanügyi előadónak, kezembe jöttek az iskoláról szóló jelentések; szóval 25 éven keresztül elég módomban és alkalmam volt a nevelés és oktatás mikéntjébe beletekinteni, de Istennek legyen hála, oly sötét képekkel, mint amelyeneket H. G. lelkészársam cikkeiben rajzol, nem találkoztam. Sőt kötelelesszerűleg kijelentem, hogy egyházmegyénk tanítóikara a tanítás és vallásosnevelés terén első helyen állott, az állami tanfelügyelők elismerése szerint is egész Bars megyében vezetett. Tanítókarunk hivatásának igazi szakértelemmel és vallásos buzgósággal igyekezett megfelelni, úgy hogy midőn egyházmegyei gyűlésünkön szóba került a hittan tanítása az iskolákban, egyházmegyei gyűlésünk értelmileg úgy határozott, hogy továbbra is a tanítók fogják tanítani, mert náluk megbízható és jó kezekben láttuk a hittan tanítását és a vallásos nevelést, ma is így van egyházmegyénkben, remélem máshol is. Hogy ötven iskolában és ötven tanító között egy-két kivétel fordult és fordul elő, azon nem csodálkoztunk, tökéletesek, hibátlanak nem vagyunk.

Mégis, ha nem vagyunk megelégedve a hittan tanításával és a vallásos nevelés ellen van kifogásunk, a lelkésznek mindig módjában áll segíteni a bajon és kezébe venni a hittan tanítását, amint ez kötelessége is. Nagy baj azonban az, hogy sokan csak irányt szabnak, szabályokat irnak, eszméken nyargalnak, de maguk azt nem teljesítik. A hittan tanítása tekintetében és egyebekben is, sok hiba van bennünk letkeszekben is, ismerjük be, hogy behunyjuk szemünket és mulasztást követünk el az iskolával szemben, ahol különösen kívánatos volna nagyon is őrizőnek, ébernek lenni. Nagyon sokat ront s az iskolai vallásos nevelésre is bénító hatással van a lelkész és tanító egyenlensége, viszálykodása, pedig sajnos, ez több helyen így van, a lelkész be sem néz az iskolába, mert haragban van a tanítóval és azt mondja: „Nem megyek az iskolába, míg ez a tanító itt lesz.” Ez nem jól van, ez igen nagy hiba, mert az iskola nem a tanítóé és nem az iskola van a tanítóért. Mélyebb, belsőbb viszony, nagyobb megértés kell hogy legyen a lelkész és tanító között, mert ha ez nincs meg, lehet tanító akár tanár vagy pap képzettségű ember is, a nevelésre és tanításra a viszálykodás mindég bénítólag fog hatni. Bizony sok helyen a szálla és gerenda példázata áll fenn.

Nem mondom, nem állítom, hogy a hittan tanítása és a vallásos nevelés tekintetében kívánni valóink nem volnának, sajnos, bizony sok van! De nem merném mondani,

hogy ez tanítóinknak a vallás, az egyház iránti hidegségében, merevségében, indolenciájában, szóval vallástalanságában gyökerezik, vagy hogy kevés képesítéssel bírnának a vallásos nevelésre. Nem! Inkább a nagy világégés folytán meglazult erkölcsnek, vallásos érzület hanyatlásának kifolyása az itt-ott felburjánzott és még az iskolába is beszivárgott közöny, vagy egyes tanítóknál megnyilatkozó vallásellenes kirohanás. Sok rossz bent van a levegőben, ha beszívjuk, sok gyenge kebel megfertőződik általa. A levegőt megtisztítani: a mi kötelességünk, a papoké, tanítóké a megértő társadalommal együtt! Hogy ezt elérhessük, igen nagy súlyt kell fektetnünk a lelkészek és tanítók kiképzésére. Pap és tanítóképzést értek és hangoztatok, nem *paptanítóképzést* s itt az és szócskának nagy jelentősége van, mert ha elhagyjuk, elő áll a két eszmének szerencsétlen párosítása, házassága, pedig tudjuk a múltból és jelenből, hogy az és elhagyása semmi jót nem jelentett reánk magyarokra nézve. A paptanítóképzés kifejezés olyan idegen hangzású kifejezés, mellyel a magyar kávinista lélek nem igen tud könnyen megbarátkozni. Mikor pap és tanítóképzőkre van mulhatatlanul és sürgősen szükségünk, hagyjunk fel az új eszmékkel, majd ha meg lesznek a kívánt intézetek, tökéletesíthetjük a kívánalmaknak megfelelőleg.

Amint e lap hasábjain megjelent hozzászólásokból, véleményekből, szakszerű közleményekből is láthatjuk, a többség megnyilatkozása a pap és tanítóképző felállítására mellett történik. Állítsuk fel azokat azzal a jóakarattal, teltre, áldozatra kész buzgósággal, mely a barsi ref. egyházmegyében megindult. Nem egyházi adókövetés útján, hanem megértő, szeretetteljes felhívás útján a gyülekezetekhez az öt koronáknak személyenkénti lefizetésére. Alig hiszem, hogy találkoznék gyülekezet, amelyik ezt megtagadná, vagy ha lesznek, kik nem hajlandók vagy nem képesek a személyi öt koronát lefizetni, bizonyára lesznek olyan gyülekezeti tagok is, kik a reájuk eső 10—15 korona helyett 50—100—200 vagy több koronát is hajlandók lesznek a nagy és magaslatos célokra lefizetni. Gyülekezeteink, egyházközségeink többnyire kevés népességűek, a reájuk eső 2—3000 koronát lefizetni, előteremteni, a vezetők jóakaratu bölcsességétől függ. Szerettem hinni, hogy több egyházközségben találkozik olyan hitbuzgó és áldozatkész testvérünk, mint itt egyik kis leány, aki azt ígérte, azon felelőlegesen kijelentést tette, hogy akik ott nem lennének képesek az öt koronát megfizetni, vagy nem akarnák megfizetni helyettük nemcsak pedig a

pénzt, hanem az évi egy kg. búzát is. És magunkat lelkészeket és tanítóinkat se feledjük ki a számításból, itt is nagyon szép megajánlások tettek, úgy hogy barsi ref. egyházmegyénkben képesek leszünk a szent célra 120—130 ezer koronát előteremteni. Fődolog, hogy a nagy eszmének megvalósításához ne lemondó, pessimisztikus érzéssel és indulattal fogjunk, hanem erős, áldozatra kész elhatározással. A magyar ref. tanítóképző felállításában velünk lesz és támogatni fog az egész itt lakó magyar közönség felekezeli különbség nélkül, mert látja, érzi és tudja, hogy arra nagy szükség van.

Tovább menve, kívánatosnak tartanám, hogy úgy a papi, mint a tanítói képző egy helyen állíttassék fel s erre nézve legelőbb előnyt nyujtana Losonc, a maga központi fekvésével és meglévő egyházi épületeivel. De azért lenne kívánatos a két intézetnek egy helyen való felállítására, minden körülmények között theologiai és tanítói internátussal, hogy a növendékek már ott együtt neveltetnének, hitben, vallásban, egy érzelemben összeforrnának, lelkileg egyesülnének a reájuk várakozó közös munkára. Itt azután a vezetők és tanárok feladata lenne, hogy egyházunkhoz, magyar református vallásunkhoz szívvvel, lélekkel ragaszkodó papokat és tanítókat neveljenek és bocsássanak az intézetek kebeléből, olyan tanítókat, kik a mai nagyon is ingetag társadalomban, a hitelenséggel, vallástalansággal nagyon is átitott légkörben szilárdan megállanak és nem ingadoznak. Szemelőt tartva az apostolnak intését:

„Ne legyünk többé gyermekek, kik habozunk és ide s tova hajtassunk a tudományak akármi szele által, az embereknek álnokságuk által és álnokul való elhíttetésre, megrögzött csalárdságuk által. Hanem az igazságot követvén szeretetben, mindenestől fogva növekedjünk abban, aki fő, t. i. a Krisztusban. (Efezus IV. 14—15.)

Tegyük félre a bölcsekedéseket, lépünk a cselekvés terére, a paptanító rendszer új köntös, ne próbálgassuk tovább, mert nem az ékes beszéd, hanem a jócselekedet a fő! Ne felejtjük el: „Nem minden, aki ezt mondja nékem: Uram! Uram! megyen be a mennyek országába, hanem aki cselekszi az én mennyei Atyámnak akaratát.”

Csekey Dávid
ref. lelkész.

A vallás nélküli morál és a polgári erkölcsstan

Írta: Zsemlye Lajos.

(Folytatás és vége.)

7. A polgári erkölcsstan.

Mennyivel öntudatosabb, hűségesebb, odaadóbb nemzedéket tudna nevelni e könyv, ha nem elégednék meg olyan sekélyes kis mesékkel, ha ilyen magaslatról tudná nézni a kérdést és mindezen jelenségek megelt és az ő törvényeit látná meg és azokat igyekezne kifejteni, természetesen a gyermekek által érthető nyelven és módon. De így mit tud elérni? Nem okolja meg, miért kell szeretni más nemzet fiait? Miért drága kincsünk a saját nyelvünk? Miért kell tisztelni a hatóságot és engedelmessé válni a törvényeknek? Sehol se hatol a mélyre és a gyermeki lelket egyáltalán nem tudja megradni. Tehát e könyv második kitűzött céljának sem felel meg és nem is felelhet meg, mert felszínes, elnagyolt anyaga a gyermeki lélekre komolyabb hatásokat gyakorolni képtelen.

Magát e könyv Polgári nevelés-tannak nevezi, de a kiadó cég mint Polgári Erkölcsstan hirdeti, bizonyos, hogy nem magától teszi ezt, hanem a szerzők utasítására, tehát mi is ebből a szempontból vettük kritika alá e jelen tanulmányunkban. Mint láttuk, kitűzött céljának éppen nem felel meg, de ha már megjelent, mint vezérfonal beszéd és értelemgyakorlatokhoz felhasználható, bár Förster könyvei e célra is jelentékenyen nagyobb anyagot nyújtanak. Ami azt a nyilatkozatot illeti, hogy nem akarja kiszorítani a vallásoktatást, az olyan kijelentés, mely nem elég nyílt és férfias. Aki tisztában van a polgári erkölcsstan lényegével és céljával és belelát a hivatalos iskolapolitikánk kulissza titkaiba, az az ilyen nyilatkozatokat a keltő értékükre fogja leértékelni.

8. Nincs erkölcsiség vallás nélkül.

Fenti fejtegetésünkéből tehát nyilvánvaló, hogy nem lehet komoly erkölcsiség vallásos hit nélkül. Hogy napjainkban mégis sok ember van, aki tényleg minden vallással szakított és polgárilag mégis tisztességes és becsületes életet él, még nem jelenti, hogy maga a nagy társadalom is fent állhat az ilyen emberi tekintélyen alapuló morálitáson. Bizonyos, hogy az ilyen egyének a keresztyénységnek, amelytől elfordultak és amelyet megvetnek, mégis sok hatást és áldást köszönnek anélkül, hogy ezt maguk önludatosan tudják és észrevennék.

És mire van, a mi önmagával meg hasonlított, békétlen korunknak nagyobb szüksége, mint tiszta erkölcsi-

ségre. Hiszen közéletünk tele van visszaélésekkel és panamákkal! Társadalmi életünknek ez a mélységes sülyedése egy hangos kiáltás a segítség után. Korunknak legnagyobb jóltevője az lesz, aki a megingott erkölcsi világrendet újra szilárd alapokra helyezi. De várhatunk-e ilyen formáló, egész társadalmat átható és megújító erőket, olyan „erkölcsi” törvényektől, melyeket maguk az emberek alkottak? A mi nemzedékünknek semmire sincs olyan nagy szüksége, mint abban az Istenben való hitre, aki szuverén ura a világmindenségnek, aki királya az embernek és törvényhozója s akinek parancsai érvényesek az élet minden területén, úgy az állami, társadalmi, tudományos, gazdasági, politikai, irodalmi, művészeti téren, mint az egyének mindennapi élete számára.

Társadalmi életünk erkölcsi megújítása csak a keresztyénység újjászülő erői által történhetik meg. A hitelenség megmutatta, hogy építő munkát végezni nem képes. A materialista világnézet csődöt mondott s nem elégíti ki többé a lelkeket, az emberek milliói ösztönös vággyal magasabbra tekintenek. Ez a mi kereső, kutató, lelki kielégülést váró korunk lassan, de biztos lépésekkel megindult újra az Isten felé. Nyugat-Európa lelki élete már ennek a megújításnak a jegyében áll, hogy nálunk is diadalmasan zengjen az Istenhit himnusza, az csak rajtunk áll. És iskoláinkba éppen most csempésztek be egy a hitelenséget propagáló könyvet! Egyházi hatóságaink bizonyára mindent meg fognak tenni, hogy a mi református iskoláinkból minél előbb eltűnjön az ateizmusnak ez a silány korcs szüleménye: a polgári erkölcsstan.

HIREK

Adakozás a dunaradványi templom építésre. A Nyitra vármegyei zsupán megengedte, hogy f. évi május 1-ig Nyitra vármegye területén a templomépítésre egyházunk gyűjthesse. A gyűjtés megtörtént. Egyes községek a következő módon adakoztak: Marcelháza 505'50 K; Hetény 619'50; Szentpéter 439'18; Ógvalla 320; Bagota 247; Imely 268'10; Érsekújvár 114'50; Martos 314'70; Naszvad 203'70; Udvard 183'50; Perbete 287; Kürt 35; Fűr 25; Csúz 295; Csehi 116; Lót 108'50; Pozba 85'10; Baracska 72; Felsőpél 71'50; Karva 290; Kisujfalú 141'50; Kőbőlkút 76'50; Nagyöved 614'80; Farnad 123'50; Érsekkéty 108'50; Dunamocs 905'10; Madar 262'30; Bátorkeszi 220; Búcs 844; Muzola 47'90; Ebed 9; Szőgyén 125'40; Kéménd 144; Bény 33'50; Kőhidgyarmat 11; Patpuszta 44'60;

Izsa 548 K — összesen 8860 kor. 38 f. Ebből a gyűjtők kaptak 10%, maradt az egyháznak 7974 kor. 34 f. Ezenkívül egyes egyházak, egyének a következő összegeket küldték: kamacsai egyház 590; feledi egyház 40; nemesradnói egyház 114'50; benkepalonyi leányegyház 121'50; lévai egyház 500; Dr. Király Kálmán Tornaljáról 100; N. N. Komárom 50; özv. Komáromi Sándorné. Komárom 50; Renner József Búcs 70; bátfai egyház 10; somorjai egyház 50; méheszi leányegyház 36; alsópokorágyi egyház 46'90; nagyberegai egyház 30; garamlöki egyház 81; alistáli egyház 50; kigyósi egyház 110'60; komaroczi társjegyház 30; borzavai egyház 16'60; feketeadói egyház 7; hontvarsányi és horhii egyházak 145; csilizpalasi egyház 265'50; — Ezenkívül Borza Zoltán komáromi segédlelkész küldött 1 db. 10 kor. aranyat, Ficsek Sándor volt jegyző 1 db. aranygyűrűt. A dunaradványi ref. egyház ez uton is mond hálás köszönetet a szíves adakozásért s kéri az adakozni szándékozókat, hogy adományukat szíveskedjenek jun. 1-e előtt elküldeni, mert júniusban a rozoga, dűledező tempom újraépítéséhez hozzá kell fognunk.

A barsi egyházmegye által a nagy tanítóképző javára rendezendő nagyszabású hangverseny pontos terminusát május hó 18-ban állapította meg a rendezőség.

A jóbarátság ligájának pozsonyi konferenciája. A jóbarátság szövetségének csehszlovákiai bizottsága május hó második felében konferenciát fog tartani Pozsonyban. A jóbarátság szövetsége — amint már azt annak idején közöltük — azt a feladatot tűzte maga elé, hogy a világbéke megszilárdulását az egyes egyházak közreműködésével segítse elő (Lloyd Georg ismert nyilatkozata: amit a politikusok elrontottak, azt az egyházaknak kell helyrehozniok.) Ez a szövetség van hivatva arra, hogy az egyes egyházak együttműködésével mozdítsa elő mindazon közéleti bajok orvoslását, amelyek miatt akár az egyének, mint egyháztagok, akár az egyházak, mint erkölcsi tényezők sérelmeket szenvednek. Erre a csehszlovákiai felekezeti konferenciára e téren ugyancsak sok tennivaló vár.

KIADÓHIVATALI ÜZENET

Előfizetőink figyelmébe. Felhívjuk azon előfizetőinkre, akik közelebből az 1923 évre előfizetési díjaikkal hátralekban vannak, hogy kötelezettségeiknek legkésőbb május hó 20-ig annyal is inkább tegyenek eleget, mert kénytelenek leszünk a hátralekbanosok nevéről lapunkban leközölni.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Amíg nem késő

Folyik a vita lapunk hasábjain a lelkész és tanítóképzés eszméje körül. Vannak, akik a két képzés egyesítése mellett kardoskodnak, viszont igen tekintélyes a régrendszer híveinek a tábor. Egyik csoporttól sem lehet elvitatni a jóhiszeműséget, az egyházépítés súlyos felelősségét és gondját, mert a legfőbb célban: egyházunk javának, üdvének keresésében és szolgálásában nem lehetnek differenciák közöttük. S ennek az egyetemes szempontnak kielégítésére való törekvés a leghatalmasabb egyesítő és összeforrasztó tényezője ezeknek a csak látszólagosan divergens irányu akcióknak.

A meddő vitáknál és tulhajtott disszertációknál azonban sokkal fontosabb és meggondolásra méltóbb az, amit maga az élet követel tőlünk.

Az élet, amely nem ismer megállást, stagnációt s amely napról-napra súlyosabb igényekkel és követelményekkel lép fel velünk szemben.

Igen helyesen és találóan mutatott rá egyik cikkiró arra, hogy most nem az a fontos, melyik rendszer a jobb és előnyösebb, mert az egyik vagy másik típusnak életrevalóságát az élet fogja bebizonyítani, hanem az hogy megvessük az alapját egyik, vagy másik intézményünknek, azt magunknak mondhatjuk és ezzel az alapvetéssel kálvinista egyházunk szabad fejlődésének és virágzásának útját egyengessük.

Amíg azonban beszélünk, vitázunk, disszertálunk, maga a közvélemény annál erőteljesebben és imponálóbban nyilatkozik meg ezeknek az intézményeknek létesítése érdekében.

Nemcsak azokra a fényes sikerű estélyekre és hangversenyekre gondolunk itt, amelyek ezeknek az intézményeknek alapvetéséhez tekintélyes összegeket hoztak és hoznak, hanem arra a figyelmünket el nem kerülhető tényre, hogy a közvélemény a maga egészében is érzi ezeknek az intézményeknek hiányát és hajlandó a legmesszebbmenő áldozattal hozzájárulni ehhez a szükségessé vált alapvetéshez.

Az élet hatalmas üzenete és parancsszava ez mi hozzánk, ezért gyűnk meg mindent az alapvetés, létesítés érdekében, nehogy az alkalmas idő ismét eredmény nélkül fusson el tőlünk.

Holland-magyar konferencia Rimaszombatban

(Folytatás és vége.)

A gyülekezeti életben a gyülekezet hitvalló voltának kell kifejezése jutni. Az egyház hitvalló egyház legyen és ez a karaktere a *konfessióknak* és a *liturgiában* is érvényre kell hogy jusson. Az egyházon belül a hitvallás az egyedüli tekintély. Az egyház *egységének* szilárd biztosítéka, hogy benne a hitvallók uralkodjanak s jövője is attól függ, hogy a hitvallást *tiszta*n adjuk-e át az utódoknak?

A lelkipásztornak Isten ígéje utján kell haladnia. Ezen kívül semmi más nem szabad hirdetnünk.

Az egyházfegyelem azoknak a szabályoknak érvényrejuttatása, amelyeket J. Kr. az ő ígéjében foglalt össze. A fegyelem tárgyai: a lelkész és a gyülekezeti tagok, akkor lép akcióba, ha a hitvallás és az élet ellen vétkezik valaki. Az egyházfegyelem az élet összes mozzanataira kiterjed. Hogy érvényesül ez gyakorlatban? A szeretet által. Minden egyes esetenél a *szeretet* szavára kell hallgatnunk. Szeretnek kell lenni bennünk, amely nem *ellaszítani*, hanem *javitani* akar. Csakis ezzel a módszerrel őrizzük meg az egyház *szentségét*.

Fontos még, hogy az egyházi rendszabályok ne legyenek *reglamák*, mert ezáltal a gyülekezet tagjainak szabadságát korlátok közé szorítjuk és az egyház aktív életét veszedelméztetjük. Isten ígéjének haló, megclevenítő erejének kell lenni. A lelkipásztornak állandóan kontaktusban kell lenni az Isten ígéjével, mert csak így lesz képes produktív munkát végezni a gyülekezetében.

Igy fog hatni eredményesen a *külső világra*, de így fog az egyház *belülről* is épülni és gyarapodni.

A lelkes ovációval fogadott előadás után Prof. dr. *Hoekstra* ismertette lebilincselően a holland református testvérek meleg, vonzó, erőteljes egyházi életét. Előadásában részletesen foglalkozott a gyülekezeti-építő munka különböző eszközeivel: a bibliaolvasás, imádság, házi istentisztelet, egyházlátogatás kérdéseivel. A belmissziói munkának ezeket az egymást kiegészítő, egymással szoros összefüggésben levő eszközeit a holland egyházi életben szokássá, sőt rendszerré vált *házilátogatással* kapcsolatban ismertette.

Ez a szokás — úgy mond — tisztára *kálvini* eredetű. Kérdés, hogy kik gyakorolják ezt? *Lelkész és a presbyterek* együttesen. Elsősorban a lelkész, aki nemcsak tanítója, hanem őrzője, gondozója is a gyülekezetnek. Az elv az, hogy minden esztendőben legalább egyszer mindenkit meg kell látogatni. A látogatás ne tartson tovább egy óránál és ne legyen fárasztó a meglátogatottakra nézve. A látogatás rendszerint az urvacsora osztásra való készülődés előtt történjen. Itt az előadó felemlíti, hogy őt is rendszerint meg szokták látogatni és ő ezt rendkívül szükségesnek és fontosnak tartja s maga is készülni szokott ezekre a látogatásokra.

Miről beszéljenek ezeken a látogatásokon? A lelki élet problémáiról. A házilátogatással kapcsolatban felemlíti azt is, hogy a holland családi életnek összetartó ereje a naponkénti bibliaolvasás. Napjában legalább háromszor szoktak a bibliából olvasni és pedig egy egész felezetet. A holland családi életet rendkívül bensőségessé teszi a közös bibliaolvasás és együttimádkozás, amelyen a családtagokkal együtt a házi cselédek is résztvesznek. Az *idők jelének* tekinteti azt, hogy a Bibliát újból ki kellett adni, olyan nagy volt a kelenlendősége Hollandiában.

Szól ezután az imádkozásról, mely szintén a keresztyén élet megnyilatkozásai közé tartozik.

A házilátogatás keretében meginduló eszmecserének egyik főproblémája: a *gyermeknevelés* kérdése. Az iskolák nagyrésze ma az állam ke-

zében van, de az egyház gondoskodik könyvekről, tantervről stb. Református családok gyermekei csak ref. iskolákba járnak. Ha itt egy-egy szülő nem honorálja az egyház érdekeit, a házilátogatás kapcsán a beszélgetés erre a kérdésre is ráterelődik és a szülőknek a figyelmét felhívják a kálvinista szellemben való nevelés fontosságára. Az ilyen látogatásnak nagyon sok esetben meg volt az az áldásos eredménye, hogy a szülők az egyház iskolájába vitték gyermekeiket. A gyermekneveléssel kapcsolatban a következő kérdések is felmerülnek: Járnak-e pontosan a gyermekek az istentiszteletra, milyen szellemi táplálékban részesülnek? Itt a felnőttektől is megkérdezzük, hogy milyen könyveket és újságokat olvasnak? A konfirmációi oktatás idejét a konfirmándus 15 évébe tolták ki. Ezután az előadó még a beteglátogatás szokását érintette és a hollandi reformátusok egészen speciális temetési szertartását hozta fel, amelyet nem a lelkész, hanem a gyülekezet nevében valamelyik *presbyter* végez rövid imával és bibliáolvasással.

Az elmondottakat végül abban foglalta össze, hogy: ne *kopizáljuk* le a hollandusok itt vázolt és ismertett egyházi életét, hanem a magunk specifikus viszonyainak megfelelőleg igyekezzünk ezt a kálvini örökben és áldásokban gazdag keresztyén életet kiformalni.

Az előadás után a jelenlevők több érdekes kérdéssel fordultak az előadóhoz (holland szózás szerint) a melyeket erős gyakorlati érzékkel és mély tudással világított meg. Arra a kérdésre, hogy a nők hivatalosan részt vesznek-e az egyházépítő munkában, az előadó ezt válaszolta, hogy Hollandiában a nőnek inkább a családi életben van a legnagyobb szerepe, a gyermekek vallásos nevelése körül. A nő mint családanya a legértékesebb missziót tölti be az egyházi életben.

A felvetett kérdések között egyike volt a legérdekesebbeknek és legaktuálisabbaknak a hollandiai munkásmozgalmak ügye. A kérdés úgy hangzott — milyen viszonyban vannak a hollandiai munkások az egyházzal? A felelet örvendetesen megnyugtató volt. A hollandiai munkások lelkét nem mételezte meg a *vörös veszedelem*, minden erre irányító kísérlet megtörik a hitélet intenzívítésén. A munkásság soraiból kerülnek ki a legjózanabb életű *presbyterek*, akik az egyházi életben igen élénk tevékenységet fejtenek ki. Hitük miatt sokszor üldözésben részesülnek, de ők szilárdan állják a harcot. Sokszor több baj van a hitetlen gyárosokkal, mint a hitetlen munkássággal.

Ezután *P. Czinke István* püspök fejezte ki a hallgatóság nevében köszönetét és háláját az előadónak, akik messze földről jöttek hozzánk, hogy hitükről, Krisztusban gazdag életükről bizonyosságot tegyenek.

Majd Holló Géza ujbari lelkész azon indítványa terjesztett elő, hogy az egyetemes egyház járuljon hozzá egy olyan vallásos szellemű lapnak a megindításához, amely a vallásos estélyek anyagát tartalmazná. Ez az újság a téli időszakban jelenne meg és minden egyes gyülekezetnek *kötelességévé* tételnék a lap megrendelése. A konferencia az indítvány felett kénytelen volt napirendre térni, miután beigazolást nyert az, hogy a mai viszonyok közt ennek a kérdésnek megoldása igen problematikus értékű volna és egy új lapnak a gyülekezetekre való ráoktrojálása magát az egyébként szép gondolatot és célt is veszélyeztetné.

A konferencia gyülekezeti ének-léssel fejeződött be.

A konferencia után 200 terítékű bankettre jött össze a konferencia közönsége a Polgári Olvasókör nagytermében. Az első köszöntőt *P. Czinke István* püspök tartotta Ragyogó ékeszszólással válaszolt a látogatás nagy jelentőségét és meleg szavakkal mutatott rá arra, hogy a holland lesvérek az irtalmas számáritánus szeretelével és gyógyító balzsamával jöttek közénk, hogy bajainkban, vergődéseinkben velünk együttérezzenek és sebeinket bekötözzék. A beszédnek igen mély hatása volt. A holland vendégek nevében *I. Kok van Kampen* könyvkiadó köszönte meg bensőségesen az üdvözlést. Ezután még több felszólalás hangzott el, amelyek mind lélekemelő bizonyosságai voltak a holland-magyar barátság testté vált eszméjének. —y—

Széljegyzetek a Magyar Kálvinizmus c. cikkhez.

(P. M.) Lessing mondta: „Ha az Isten az egyik kezében tartaná az igazságot, a másikban az igazság utáni törekvést s azt mondaná, válassz fiam, melyiket akarod, én azt a kezét ragadnám meg, amelyikben az igazság utáni törekvés van, mert a teljes igazság csak Isten illeti.” A Magyar Kálvinizmus, — különben zseniális írja sem fejlhet ki a teljes igazságot, ez a rövid cikk is csak az igazság felé tör. Így mozdul meg nagyon helyesen a Bethesda tava, egyházi irodalmunk tespedő vize. A Magyar Kálvinizmus írója gondolkozó, széles látású ember, jót akar, lángol a kálvinizmusért, de igen sokban téved is. Jól figyel, mikor a legváltásosabb kőnek jelzi a Mát és jól

akar, mikor a kálvinizmus által keresi a válság leküzdését, de sokszor hibás mellékösvényekre téved az írásában. Kisiklása: között a legsúlyosabb — azért kezdem ezzel — az, mikor a magyar kálvinizmus és az ősi, pogány magyar vallás közt kapcsolatot próbál keresni. Az ősi pogányságot ugyanis olyannak tekint, mint amelyben az individualizmus lobogott, ezt az individualisztikus erőt a keresztyénség leigázta, de a reformációban ismét tetszabedult és gazdag tenyészetet idézett elő. Szerintem azonban a pogányság minden más, csak nem az individualizmus kifejezője. Épen a pogányság volt az individualizmus megölője, mi volt az egyéni a pogányvilágban? A Fáraók, a Dzsingiszkhánok, a Timur-denkek, a perzsák, a Nabukodonozorok, még a nagy római birodalom idejében is? Ahol rabszolgaság van, ahol a nő nem hitvese, de szolgálja volt urának, ahogy ezt minden egyháztörténet tanítja, fejlődhetik ez az egyéniség? Csak egy tekintetet kell vetnünk a keletre, ahol a pogányság uralkodik. Minden a régi mozdulatlanságban, mint évezredekkel ezelőtt, nincs irodalom, művészet, semmi, de semmi, vajjon nem az ennek az oka, hogy az individualisztikus erők hiányoznak, mert a pogányság az individualis és faji öntudatot ki sem tudja fejteni. Így van ez másutt?

Az ősmagyarország is pogány volt s ha tisztultabb volt is a vallása, annak lenyűgöző hatását ő sem kerülhette el. Hogy élhetett az egyéni energia a táltosok jórendszere mellett? Egy csata előtt meg nem zsbabasztotta az egyéni akaratot egy olyan jóslás, hogy a csata rosszul fog kiütni? Politikailag is így volt ez. Az ősmagyarország számos törzsre vala alapulva, a közös vezérelt mellett mindenik törzs egy fő alatt él, a törzsfőnökség nem egyszer kényuragságot is jelentett még náluk is, az egyéniség rovására. Az ősmagyarország is ismerte a rabszolgatartást. Koppány, Valha és fia János főurak voltak, lázadásuk nemcsak vallási okokból történt, hanem minden bizonyal azért is, mert a királyság útján az eddiginél nagyobb hatalom kerekedett feléjük. Így állván a dolog: nem értem azt az állítást, hogy a humanizmussal, a reneszánszsal, sőt hogy a reformációval a pogányság individualis ereje bontakozott volna ki. A dolog felfogásom szerint épen ellenkezőleg áll. Mind a reneszánsz, mind a humanizmus, mind a reformáció tiltakozás volt az elpogányosodott katholicizmus ellen. Az első kettő a tudomány, az utóbbi a hit terén. A scholasticizmus elposványosította a tudományt, ki lett adva a jelszó, térjünk vissza a hellén és római remekírókhoz, a katholicizmus elpogányosította a hitet, Luther kiadta a

felszót, forduljunk az Isten ama kijelentéséhez, amely a J. Krisztusban nyert kifejezést. Azt hiszem nagyot nézne Luther, ha valaki őt a pogánysággal hozná összefüggésbe, nemkülönben a magyar reformátorok, ha hallanák, hogy: „Mert a leplezetlen pogány magyar hitet már nem hirdeli neki senki, a kálvinizmusban éli ki felszabadult lelke minden megmaradt pogány meghatározottságát. Hiszen valóságos Hadurkultusz megy itt végbe a lelkekben. Az ősi magyar Isten nyakas, megalázkodni, megváltozni nem tudó hiveit szervezi be a ref. egyházak keretei közé a hitújítás mozgalma és térhódítása.”

Nem mondtam, hogy a vallásújításban nem volt egy kevés politikum is. Németországban hűbérrendszer volt, Magyarországon a habsburgok iránti ellenszenvvel lehet ezt magyarázni, de a dolog mégis csak a vallás lényegén fordult meg, érvényre juttatni az evangéliomot, mely pedig minden sorában épen azokat a pogány vonásokat ostorozza, melyeket szerző a fentiekben elsorol. Aki azt elfogadta, feltehető, hogy belső meggyőződésből tette. A magyarok Istenében való hit nem kálvinista specificum, hanem közös vonása az összes magyarságnak, de a felekezeti confessiókon kívül. A kálvinista vallást nem azért nevezték magyar vallásnak, mert Hadurkultuszt űzött, hanem mert Magyarországon a sajtósági viszonyok között utóljára csaka magyarságra szorított. Ilyenformán nevezhetnők holland, svajci, angol vallásnak is, hisz ezek is többségükben reformátusok. Szerző tanulmányának ez a része tehát majdnem olyan szertelenség, mint néhai Eötvös Károly állítása, aki egy alkalommal azt mondta, hogy Szent István vételt a magyarság ellen a legtöbbit, amikor az ősi pogány vallást eltörölte, mert ezzel kiirtotta a magyarság ősi erkölceit, holott tudjuk, hogy a bárbar szokásokkal csak elveszték volna, ellenben megszelídítve és a civilizáció fájába beoltva megmaradtak. Vagy amilyen szertelenség Szikszay György a régebbi kiadása imádságos könyvének képe, ahol a menybeemelkedő Jézust zsinóros magyar ruhába öltöztött apostolok nézik. Tévedése a szerzőnek az a meghatározása is, hogy: a Magyar kálvinizmus szellemi árama több ágra oszlik, az egyik vallási, a másik művelődési. A vallási megint kétfelé, az egyik keresztyén, a másik pogány. Ha nem is teljesen téves, de nem szabatos meghatározás ez. Szerintem a magyar kálvinizmus is, mint minden vallás a világon egyazon mederben folyik, de más a folyam színe, ha a tömeg, vagy az intelligentia nézi azt, vagy fürdik meg benne. A nép tudatában tényleg úgy él, ahogy szerző elszámolja. (Hit a természet gondvi-

elő Istenében stb.) De hát ez pogányság? Sőt tisztja keresztyénség mind, amit mond. Ha pogányság volna, akkor ez a katolikus tömegben is bent él, sőt minden nemzet egyszerű fiában. Ami pedig a művelteket, az írókat illeti, ha általános művelődéstörténeli jelenség a protestantizmus tettekrészsége az irodalomban, — aminthogy az is — ez sem más ágya a folyamnak, csak más színű folyam ez. A protestantizmus tette serkentette az individualis erőket, ez erők a művelteknél, a gondolkozóknál szellemi alkotásokban találnak kifejezést. Ez nem speciális magyar tünemény. Luther a legvallásosabb lelkek egyike, de egyuttal mint tudós, nemzete reformátora. Így volt ez nemcsak nálunk, de a világ összes protestáns nemzetinél. Ezért kétségtelenül a protestáns vallás igen nagy kincse a világnak. (Vége köv.)

Belmisszió és a pap-tanító rendszer.

A gömői lelkészterkezetekre írta és ott olvasta Lenkey Lajos páskaházi lelkész. (Folytatás.)

Megpróbálom ezen állításomat szerény tehetségem és tapasztalataim alapján bizonyítani:

Adott helyzetünkből folyik, hogy minden az egyházi életünkbe behozandó újítást az államhoz való viszonyunk szempontjából kell legelső sorban elbírálni. Meg kell néznünk, hogy milyen viszonyban van az az állam törvényeivel? Hogyan fogadja azt az államhatalom? mert ha azt a szempontot figyelmen kívül hagyjuk — vagy meddő munkát végzünk, vagy a sötétbe ugunk. —

Hogy a pap-tanító rendszer milyen viszonyban van, vagy lesz az állammal és annak törvényeivel, erre nézve egyikre sem tudunk határozott feleletet adni, jövődölésekbe bocsátkozni pedig nem volna észszerű.

Iskolaügyünk jelenje szomorú, jövője gord és aggodalomteljes, azt esetleg csak azok láthatják, akik iskoláink felett nélkülünk rendelkeznek. De mégis kérдем? Ki felel meg e kérdésekre? Meddig lesznek még iskoláink a mieink? Nem lesznek-e egykor államivá? S ha igen, mikor? S ha államivá lesznek, átvételnek-e a mi tanítóink? S különösen a pap-tanítók? Vagy ha megmaradnak iskoláink felekezetinek s lesznek pap-tanítók, melyik államsegélyt fogják kapni? a lelkészt, vagy tanítóit, vagy egyiket sem? Vagy általában elfogja-e ismerni s megerősíti-e az állam majd a pap-tanítót? vagy most azért nem bocsát az iskolába, mert nem vagyunk tanítók, akkor majd azért tiltana ki, mert papok vagyunk.

Megengedné-e az állam, hogy a

paptanító tanítási idő alatt lelkészi funkciókat (keresztelés, esketés, temetés) végezessen? Avagy lehet lesz-e majd azokat mind szombat délutánra vagy délután 4 órára rendelni?

Avagy kicsoda biztosíthat minket afelől, hogy paptanítóink majd más elbánásban részesülhetnek az iskolai hatóságoktól, mint a maiak!

Ezek mind oly kérdések, amelyekre, ha nem tudunk a mi érdekeinket biztosító, megnyugtató választ adni, akkor nem mondhatjuk, hogy az új paptanító rendszer az államhoz való viszonyunk szempontjából jobb, mint a régi. Fájdalom, a feltett kérdésekre vagy semmi, vagy kétségbeesítő feleletet tudnánk adni.

De nézzük az új rendszert az egyházi élet és a hitélet szempontjából. Itt három szempontból kívánom bírálást tárgyává tenni a paptanító rendszert u. m.: vallásos nevelés, fennmaradás és megélhetés és pap-tanító közötti viszony szempontjából.

1.

A vallás-erkölcsi nevelésnek, a ha négy theológiát végzett pap-tanító szabadon taníthatna, feltétlenül eredményesebbnek kellene lenni, mint ma, mert ha még akkor sem lenne kielégítő eredmény, akkor be kellene zárni a papnevelő intézetet is. Habár még itt is fel lehetne állítani a tanítókra felállított tételt, hogy vajjon fogják-e tudni adni a pap-tanítók is azt, amit nem kaptak; mert hiszen a papnövendékek sem eleve elrendelt vallásos szellemek. Itt is sok függ a papnevelő intézetek vallásos szellemétől, ami mutatkozik is a különböző theológiákat végzett lelkészek között: úgy hogy megjelenése, hitbeli felfogása, érzelem világa mintegy az illető theológia pecsétje a kikerült lelkészen.

Ha az a papnövendék nem látja tanáraiban, azok beszédében és cselekedeteiben az élővé lett hitet, ha tanárát négy év alatt kétszer sem látta templomban, egyszer sem urvacsorával élni, cselekedetében pedig látja a szeretet megcsufolását — hogyan adhassa mint tanító ő is azt, amit ő sem kapott tanáraitól, még ha meg van is a jeles papi oklevele.

Tehát ha bizonyos is, hogy a nagy hitre is születni kell, de az is bizonyos, hogy a legmagasabb születési kiválóság is gyakorlás nélkül elvész; viszont helyes és okos, hitteljes nevelés születési kiválóság nélkül is képes hű és igaz munkásokat, igaz hű szolgálókat állítani az Ur szőlőjébe.

Szerintem tehát nem az arra való születés dönti el első sorban a vallásosság kérdését; mert szerintem senki sem születik, vagy hitre, vagy hitetlenségre, sőt ellenkezőleg hiszem, hogy még a leggonoszabb, legisten-telenebb lélekben is ott van a hit

isten szikrája, csak — a nevelés, élet-körülmények, társaságok — azok a behatások, a melyek aztán sokszor álláhatatlan köddel veszik körül ez isteni szikrát. Annyit elismerek, hogy az arravaló születés, minden akadályon keresztül törve követi a lélekben lobogó láng fényét, de viszont okos és céltudatos neveléssel csodákat lehet művelni; csak éppen hitre született tanítóképezdei növendékeket nem lehetne hívó lelkeké nevelni?

Hiszen nem is annyira a hitre való születés, mint inkább a hit szakadatlan gyakorlása, a hitben való állandó élés adja az igaz vallásosságot. Hiszen a hitben nevelt pap sem mind született művésze az igazi vallásosságnak — az élet ezerpéldája igazolja. — de hűséges munkás lehet a hitben való szakadatlan élés által.

Ha a hitre való születés szerint kellene megválogatni a pap és tanító képzők növendékeit, akkor egyet sem vehetnénk fel; mert ugyan kicsoda látja előre a lelkek fellobogó lángját?

Annyi azonban bizonyos, hogy mindenki legfeljebb úgy tud nevelni akogy őt nevellék.

De nézzük hát, hogy a rendes theológiát végzett s mellékesen tanítói oklevelet nyert paptanító tudna-e hivatalos és képzett tanító lenni? E kérdés eldönti a mellékes szó. Ha mellékesen szerzi az oklevelet, mellékes a képzettsége is. Hát még ha az a paptanító egy évi theológia után szerzi meg a tanítói oklevelet és úgy bocsáttatik ki; kérdem mi lesz az: pap-e, vagy tanító, vagy épen egy sem? Kérdem nagyobb mestere lehet-e ez a vallásos nevelésnek, mint az egyházas jellegű és szellemű tanítóképző növendéke.

Avagy nem járnánk-e ezzel úgy hogy aztán lennének theológiát végzett tudományos tanítók és lennének tanítóképzői sem végzett tudomány nélküli papjaink. Mert az egy évi theológiát végzett tanító is elvégezhetné magán úton a theológiát és választható pap is volna s nincs kizárva, hogy az ilyen semmit sem végzett papok ülnének be a kiváló lelkészi állásokba, mert hiszen legtöbbször még ma sem az érdem, hanem a szerencse szerez jó parohiát.

S vajlon a pap-tanító igazán nem helyezkedhetné-e az egyházzal és a vallással szemben közönyös vagy épen ellenséges álláspontra? Ma sem azt tanítják már tanítóink iskoláinkban a mit mi szeretnénk, hanem amit előírnak; hát ugyan mit tehetne ezal szemben a pap-tanító? S vajlon nem százszor kirívóbb volna-e s nem súlyosabb konzekvenciák levonására vezetne-e, ha a paptanítónak kellene meggyőződése eselleg rapi jellegével ellenkezőt tanítani? Vajlon a nép lelkében nem kellene-e ez nagyobb visszahatást a mainál is s a vallásos

életet nem alapjaiban döntögetné-e az ilyen állapot?

Hiszen nem azért nem tud vagy nem akar a mi tanítóinknak egy jó része oly valláserkölcsi nevelést adni gyermekeinknek, a melyet mi ohajtanánk, mintha eleve hitellenségre születtek volna, hanem sokkal inkább azért, mert sokuknál még az eselleg meglévő vallásos alaptermészetet is megrontotta a modern felvilágosodás hazug álarca alá rejtőző Isten nélküli nevelés.

Én tehát nem ohajtom a tanítók kezéből kivenni a vallás tanítást sőt azok kezében meg tartani ohajtom; mert nem lehet célunk, hogy felekezeti tanítóinkat egészen kirekesszük az egyház építő munkájából s ez által újabb tápot adjunk sok tanítóink lelkében, nyíltan vagy burkoltan amúgy is ott elő vágyakozásnak, mely elég könnyelműen az iskolák államosításában látja rózsaszín álmainak valóra válását. De nem szabad azért sem, mert a lelkész és tanító közötti viszony elviselhetővé tételének szerint ez is egy hathatós eszköze; mert szerintem egyellen gondolkodni tudó tanítónak — még ha nem vallásos is — sem szabadna az emberekhez való viszonyában feledni, hogy mint felekezeti tanítónak még inkább a szeretet apostolának kell neki is lennie, nem szabadna feledni, hogy aki gyűlöletet vet, szeretetet nem arathat.

HIREK

A bibliaárus — mint politikai ágens Lapunk olvasói emlékeznek még arra a röpiratra, mely Užhorod —Zemplén—Slovenski Kálvini c. alatt Sninsky álnevű szerzőtől (luth. pap) a Slovenska Kálvinska Pres. Jednota kiadásában jelent meg, mint felelet „Historikus“-nak a szlovák kálvinista kérdésben írott röpiratára. E könyv terjesztésére már sokféle módot felhasználtak, legutóljára aztán a legcsunvább módszerhez fordultak, bibliaárus kezebe adták. Ez a bibliaárus, mint politikai ágens sorba járja a szlovák kálvinista közösségeket, vagy azokat, ahol csak elszórva is laknak szlovák kálvinisták és a röpiratot ingyen oszlogatja a nép között. Legutóbb Gálszécs filiájában Kohányban járt és a jeles misszionárius ott is elvégezte politikai agitációját. A gálszécsi lelkész a machinátiónak úgy jött nyomára, hogy iskolás gyermekek hozták el számára. Értjük a politikusokat, akik még a bibliaárust is felhasználják céljaikra. De úgy gondoljuk, minden visszaélésnek van határa. Ez a tudatlanságtól, hazugságtól és gyűlölettel izzadó szennyírat (egy tesztvér luth. lelkész tollából) megírt

és szabadon terjeszthető lehetett a rendtörvény létezése előtt, de e törvény érvényben léte óta terjesztése egyenesen sérti a törvényt, mert minden sora rágalom és izgalás a kisebbséghez tartozó magyar református lelkeszi kar ellen. Felkérjük elsősorban is az egyházi hatóságokat, hogy e hivatalával visszáelő könyvtáros ellen (e vidékre Kassáról jár bibliaárus) az angol bibliatársulatnál tenné meg a feljelentést, a melynek jóvoltából élvezzi a fizetését. Azután akár az egyházat hatóságnak magának, akár az ilyen gyülekezetekben szolgáló lelkészeknek együttesen most már hathatósan föl kell lépniök az államügyszéknél mind a röpirat szerzőjének, mind a terjesztőjének kinyomozása és megbüntetése érdekében addig, míg nagyobb baj nincs. (P. M.)

Müemlékek védelme. A Školski Referát kiadta a müemlékek megőrzésére és gyűjtésére vonatkozó törvények idevágó rendelkezéseit külön füzetbe, a melyet kívánatra bárkinek díjtalanul megküld.

Választások a beregi ref. egyházmegyében. Szavazatok az egyházmegyei tanácsbírói és lelk. aljegyzői pótválasztást illetőleg a múlt héten bontották fel. Tanácsbíró Horváth Miklósról leadott 12 szavazattal szemben 26 szavazattal Székely Benedek földbirtokos, gazd. egy. titkar; lelkészi aljegyző pedig Rácz Miklós badalói lelkésszel szemben nagy szótöbbséggel Molnár Ferenc bátyui lelkész lett.

Az alábbi könyvek kaphatók Várady Józsefnél Lučenecen. (Kultúra könyvkereskedés): Szabolcska Mihály: Eszmények 6—, Szombati Szabó István: Életem 5—, Nyíró József: Jézus faragó ember 16—, Szabó Aladár: Jézus élete 15—, Vass Vince: Vallás és erkölcs 10—, Nagy Géza: A keresztyénség jövője 14—.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

A kamocsai, (komáromi járás) ref. elemi iskolához kerestetik egy nosztrifikációs vizsgás osztálytanító. Fizetése az egyháztól évi hatszázhusz Kč, fizetés, egyszáznegyven Kč lakbér és egyszobából álló lakás. Törvényben előírt állami fizetésekiegészítés. Férfi tanítók előnyben részesülnek. Pályázatokat 1924. május 29-ig a ref. lelkészi hivatalhoz kell küldeni. Az állás azonnal elfoglalandó.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — —	60 korona
Fél évre	— — — —	30 korona
Negyed. évre	— — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkatársak:

Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: L. ...
Madách-u. 19, hová a kéziratok, el...
hirdetések és az esetleges reklám...
dendők. :: :: Megjelenik minden ...

Az emberi szellem kapcsolatai

(A lélek kardja.)

Gondolatok Sörös Béla lelkésznek Léván, a magy. tanítóképző javára rendezett ... elmondott beszédéből.

Kétévvvel ezelőtt egy nagy tengeri hajó utasai, annak mindegyik osztályán hangversenyt hallgathattak végig. Ennek műsorát több ezer tengeri mértföldről egy amerikai nagyváros operai kara szolgáltatta. Rádiókészülék továbbította az előadást a messze tengeren járó hajóra. Zeneértők és zenekedvelők a hajó fedélzetén régt nagy művész alkotását hallgathatták.

A művész már rég elporladt, hangulata és képzelt világa kikelt az öt vonal köréből, a zászlós hangjegyekből.

Látszólag közvetítő nélkül vették át a zene barátai a régi művész hangulatvilágát. Társalogtak a nagy alkotó szellemével. A fedélzet kottát nem ismerői, pedig az operai kart magasztalták. Az a kicsiny leányka meg, aki a zene ütemeire táncba kezdett, csak a váratlanul jött és nem látott zenének engedelmeskedett. Egyik a *hanggal*, másik a *kórossal*, harmadik a művésszel talált kapcsolatot.

A materializmus tanítása szerint az ember szellemi élete: az ember *anyagának* kisugárzása. Annak az elporladt művésznek az anyaga, mint anyag mit sem sugárzott itt. Hangulatának abból a temetőjéből, amit az öt vonal rácsai alkottak — a kis zászlós hangjegyekből támadt fel valami — a *szellem* alkotása. Sok ily fellámadást hirdetnek zene-
művek, könyvek és sok ily kapcsolatot hoznak a letűnt idők ilyen emlékei a ma gyermekének. Ez pedig el-elmérlegeli, melyik nagyobb, melyik tartalmasab, melyik időt győzőbb alkotás volt a nagy zsenik részéről? A mérlegelések mindig kapcsolatok felett mondanak ítéletet. Mit fedezett fel a zseni a világban? Milyen átfogó képességgel teremtett kapcsolatot az elébe tűnő jelenségek között és milyen elmélyedés érlelte benyo-

másait. Minél hatalmasabb kapcsolatokat létesített és vetített a világba, annál nagyobb kincseket adott a számára.

Minél nagyobb kapcsolatot ihlettek, annál nagyobb volt *felfedező, teremtő* ereje.

Az emberi szellem legnagyobb felfedezése a nagy mindenség egységhe fogása. Ezen keresztül a világ szellemének, Istennek és Isten ihletésének a megtalálása. Az erre ráeszmélt ember a mindenség legnagyobb erejével és hatalmával talál kapcsolatra, akinek az ihletése az O hatalmába ejtést jelenti. S e hatalom által meggyőzött ember alázattal vallja: *Boldog vagyok, ha Neked szolgálhatok! Te vagy Minden, én semmi vagyok!*

Az emberi szellemnek Isten lélkével támadt e kapcsolata teremt meg a *lelki életet* s amint ez magáról életjelt ad: a *hitet*. Ez az ember életére döntő kapcsolat oly erős s annyira átalakító hatása, hogy az évezredekkel ezelőtt s még évezredek múlva is egy és ugyanazon törvényt hordozza és sugározza: *Minden dicsőség az Istené!* Ennek a nagy kapcsolatnak az emléke a lelki életjelenségek nagy akkumulátora: a *Szentírás*.

Ha sötét este világítani akarok az utamra, villanylámpát teszek a zsebembe. Kapcsolatot teremtek annak az elemei között. Ha az emberélet sötét idejére és az én kétségeimre világosságot kerések, a zsebemből a Bibliát veszem elő. Kapcsolatot kerések az Isten lelkétől ihletett kegyes életkekkel.

Ma a materializmus világnézete küzd a hatalmi polcokról s az e polcok ellen feltörő néprétegekből. Ezért nem ritka az, hogy a tegnapi földi giliszták, azért mert bőrük egy napról a másnapra megvastagodott, ma már krokodilusnak képzelik magukat, pedig ezek a nagy kapcsolatok iránt váltak érzéktelenebbekké.

A materializmus az egyöntömeggyűrja, a szerinte *anyagból* valót az *anyagba* fojtja. A lelki élet kapcsolata felszabadított embert teremt, akinek nem terhe, de öröme a kap-

csolat szolgálata. Ennek a világnak az ábrázata mindig a benne élő szellem *vetülete*. A mai fojtó légkör a materializmusból fakadt. Vele szemben a lelki élet kapcsolata: az *evangélium*.

Azoknak, akik a lelki élet kapcsolatában élnek és az emberiség felszabadítását a szívükön viselik, az *Igével*, mint a *Lélek kardjával* kell a felszabadító harcbe indulniok.

A kommunizmusnak, mint a materializmus legkövetkezetesebb érvényesítésének épen az anyag szolgálata állása miatt nincs elegendő ereje a világ mai sötét ábrázatának megváltoztatására.

Ez anyagelvűségénél fogva az egyéni nagy kapcsolatok letörője. Az *evangélium* az egyéni nagy kapcsolódások megteremtője s az egyéni felszabadításokon keresztül a társadalom felszabadítója.

Egy régi germán szokásból törvény fejlődött. Azt a szolgát, akit szabad ura felszabadítani kívánt, a király elé vezette és ott kiütötte kezéből az *adódénárt*. Ma az evangélium által szabaddá tett emberi lélek, örök kapcsolatára való hivatkozással állítsa oda a Mindenható királya elé azt az embertársát, akit ott szán a materializmus rabságában. Az adódénár helyett adja a kezébe azt az *Igét*, amelyik az Isten szabadosává avatja és ennek a nagy Királynak a szolgálataba állítja, meg az emberiségnek és diadalmassá teheti a *Lélek kardját*.

Szavazatbontás. A tiszáninneri egyházkerületben megüresedett egyik világi tanácsbírói állásra beérkezett szavazatokat a szavazatbontó bizottság f. é. május hó 17-én bontotta fel Rimaszombatban. A szavazatok többségét: Dr. Izsó Bertalan ügyvéd, abaujtornai e. m. ügyész (Kassa) nyerte, akit a bizottság megválasztott egyházkerületi világi tanácsbírónak jelentett ki.

Széljegyzetek a Magyar Kálvinizmus c. cikkhez.

(P. M.)

(Folytatás és vége.)

A harmadiknak nevezett ág sem specificum. A világon mindenütt vannak, sőt minden mély szántás mellett lesznek is kevésbé vallásosak. Az igazi, a mélyen vallásos lelkek, mint a kikre hivatkozik, mindig és mindenütt ritkák lesznek, mert a mélyen vallásos lélek kivételes adomány, éppen úgy, mint a rendkívüli nagy szónoki képesség.

Ez fejtegetéseinek csak igen kis része. Amit továbbiakban mond, azt én is aláírom. Nagyon helyesen határozta meg a XIX-ik századot a differenciálódás jegyével. De ez elismeréssel aztán előbbi tanítását maga gyengítette meg. Mert a differenciálódás csakis az egyéniség, az individualizmus kifejlődésének az eredménye. Ha Európa a XIX. században a differenciálódásnak legnagyobb tüneteit mutatja, úgy ez nem lehet a paganismus eredménye, mert hol van ma Európában pagанизmus? Nagyon okosan fejtegeti azt is, hogy a széthullást tovább már nem lehet veszedelem nélkül szenvedni, hanem egy vezérlő gondolatot kell adni a világnak és hogy ez nem lehet más, csak a kálvinizmus, mely míg egyfelől ápolni tudja a faji sajátosságokat, de e mellett kapcsolatot talál a világgal is, addig másfelől valóban keresztyén s egytuttal érzi van a szociális kérdések megoldására is.

Csak hogy ennek a magasabb egységbe fonódásnak, ahogy ő mondja, integrálódásnak az útját nem a Szabó Dezső féle ideológiában látom, akivel szemben nincs is bizalmam sem nemzeti, sem keresztyén szempontból. Ha a folyamatosságot a múlt és a jövő között megakarjuk őrizni, akkor nem lehet a prófétánk egy olyan ember, aki a nemzeti gyalázásért csak nemrég ítéltetett el jogerősen és aki megírta az „Elsodort falu” briliáns művészi irállyal ugyan, de a kálvinizmus meggyalázásával. Mellesleg szólva olyan elképzelhetetlen jelene-tet örökít meg a könyvben, amilyet kath. író a saját egyházával szemben egyenesen képtelen volna tenni. Ha Szabó Dezső a kálvinizmust ilyen paganismussal akarná összekeverni, abból nincs mit kérni.

Szerintem is tehát a kálvinizmus mindenképp alkalmas volna arra, hogy a kort irányítsa, mert annyi nagy-szerű jellemvonással rendelkezik. De a világot irányítani hivatott, az irányt először is önmagában kell feltalálni. A kálvinizmus térvesztése az egész világon a XVII. század óta folyamatos és nem ok nélküli. A térvesztés nem kath. ráfogás, de mindenki láthatja, mi magunk is. Kovács Albert

az egyházzogtanban egész fejezetet írt róla. Maculay, a nagy történész maga is protestáns, szintén fájdalommal állapítja meg Renannak a Papságról írott könyvére adott feleletében. Aki ismeri ezt a felséges könyvet, tudja, hogy Maculay ezt mondja: „Minden a protestantizmus mellett bizonyít, a biblia, az északok — és mégis nemhogy hódítana, hanem folytonosan tért veszít, azon birtokállományának, amelyet kezdetben hódított, csak egy részét bírja.” Egytuttal rá is mutat az okokra.

Jól mondja a szerző, — bár itt mégis ellenmondásba jut önmagával — hogy legelőször is a pogányság frontját kell áttörni. Bár nem a pogányság maradványának, de más valaminek tartom azt, amit a népi kálvinizmusról elserol. A makacs kálvinistaság igen imponáló jelenség, mikor a szabadság jogok megvédésében nyilvánul, de igen ártalmas, mikor a saját fellebbvalóival szemben tisztelenségben, a belső hivatalnokok fizetése megtagadásában, a jó rend elleni zúgolódásban, a bomlásra való hajlandóság irányításában, a fegyelmezetlenségben jelentkezik. Elérhető-e a saját célunk is, a csak saját részünkre kitűzött célt elérjük-e ily lelki struktúra mellett? Össze tudjuk-e fogni magunkat is egy nagy egységbe, mikor magasabb célokról van szó, iskolákról, népkönyvtárakról és a művelődés egyéb eszközeiről? Valahogyan magunkat kellene előbb gyógyítani, a belső széthúzásnak gátat vetni. A nagy egységbe fonásnak azt a titkát, melyet a Guszláv Adol-fok, a Bethlenek, a Rákócziak ismer-tek, — mi alig ismerjük. Ha ismer-nénk is, nem merjük a kezünkbe venni az elejtett fonalat. Vissza kell térni szervezetben, életben az ősi forráshoz. Mai helyzetünk azt mutatja, hogy nagyot tenni nem is merünk, kishitűek vagyunk, szél vagyunk hullva s felállni sem merünk, nem hogy haladni. Így aztán tápot nyer a rágalom, hogy napirendre kell feleltünk térni. Semmi sem mutatja jobban vergődő helyzetünket, mint az, hogy ilyen könyvek megjelenését időszerűnek találták. Próféta-k kelle-nek, akik a széthullott csontokba életet galvanizálnak.

Az igazság érdekében*)

(Megjegyzések Zsemlye Lajos: A vallás-nélküli morál és a polgári erkölcs tan című cikksorozatához.)

Ha valaki korunk eme súlyosan vajudó kérdéséhez hozzányúl — bárha javítási céllal és jószándékkal is — tennie kell ezt úgy, hogy előbb alaposan ismerje meg a kérdést. Ha speciálisan a köztársasági-beli viszonylatban óhajlja boncolni, előbb meg kell ismerkednie a vonatkozó törvényekkel és rendeletek-

kel. Ekkor lesz munkája az igazságnak megfelelő, ekkor érhet vele cél. Ellenkező esetben csakis árthat azon ügynek, amelynek pedig használni kívánt.

Ezek a gondolatok toltak elém, azonnal, amikor Zs. L. ifju barátunk fentjelzett című cikksorozatát jelen lap hasábjain elolvastam.

Cikkirő kiindulási alapja nem felel meg az igazságnak, elgondolható tehát, hogy következtetéseiben még nagyobb helytelenségekre jut. Cikke bevezetéséből már meglátszik, hogy a csehszlovák köztársaság érvényben levő iskolai tanítási és nevelési rendszerét egyáltalában nem ismeri, sem arról sem tud tulajdonképpen pozitívumot, csupán azt vette alapul, amit itt-ott hallott, esetleg szintén innen táplálkozó tanácsadói mondtak neki.

Beszél a „polgári erkölcs tan” bevezetéséről az iskolákban, amely majd aztán kiszántja a hitet onnan. Ugy beszél a nyolcosztályos elemi iskola egyik rendes tanítárgyáról, az *alkotmánytan- és állampolgári nevelésről*, mintha az volna az a bizonyos francia mumus, a vallás nélküli morál, amit magyarul polgári erkölcs-tannak neveznek.

Pedig ez csak hiedelem, semmiféle törvényes alapja nincs, nekünk pedig a törvények alapján kell állanunk és nem szabad álomképekkel — a melyek talán bekövetkeznek valaha, vagy sohasem — mint válságokkal számolnunk.

Hogy ezen új tantárgy nem „laikus morál”, mutatja a hivatalos államn-yelvi elnevezése is. A nev: *Občianská nauka a výchova*, ami teljesen szószerint magyarul ezt jelenti: *Alkotmánytan és állampolgári nevelés*, vagyis olyan tantárgy, amelynek alkotmánytani része a fordulat előtti magyar iskoláknak is rendes tantárgyát képezte s amelynek nevelési része mindig bent volt az iskolák tanulmányi rendjében és benne foglaltatott a történelem, földrajz, egészségtan, természetrajzi anyagában, etikai részével pedig mindig és mindenhol kötelessége volt minden tanítónak foglalkoznia.

Ez még csak a név, de a vonatkozó törvény és es rendeletek kétséget kizárólag megállapítják, hogy itt nem a vallás kiszorító laikus morálról van szó.

A 226/1922 sz. törvény (kisiskola törvény) 1. §-a 1. bek. elsorolja az

*) A magunk részéről szívesen koncedáljuk azt, hogy a *Polgári Nevelés tan* íróit a legelcsebb jóhiszeműség, sőt a vallás erkölcsi szellemben való nevelés fontosságának elismerése vezette könyvük anyagának összeállításánál, de viszont a szerzőknek is el kell ismerniök azt, hogy a mű erkölcs-tani részének a kálvinista etika szemszögéből való el-bírlása egyenesen parancsoló kötelesség volt

elemi iskolák kötelező tantárgyait. Eszerint ezek: a hittan (a 3. §. 5. bekezdésének fönntartásával), az alkotmánytan és állampolgári nevelés-
tan, olvasás-írás, tanítási nyelv, számtan, mértan stb.

A 2. §. 1. bek. szerint a polgári iskola kötelező tantárgyai: a hittan, az alkotm. t. és áll. polg. nevelés-
tan, tanítási nyelv és fogalmazás stb.

A 3. §. 1. bek. szerint a hittannak az elemi és polg. iskolában való tanításának ellátása és az e felett való felügyelet, az államot megillető legfőbb felügyeleti és igazgatási jog fentartásával, az egyházi hatóságokat illeti mek.

A 3. §. fentebb zárójelbe tett 5. bek. szerint a felekezeten kívüli tanulók, vagy az állam által el nem ismert vallásfelekezeti tanulók a hit-tanításon való részvétel kötelezettsége alól fel vannak mentve. A más felekezeti tanulók a járási iskolai hatóság által, Szlovenszkon és a kisebbségi iskoláknál az illetékes járási tanfelügyelő által felmenthetők ezen kötelezettség alól, ha szüleik vagy ezek helyettesei ezt írásban vagy jegyzőkönyvileg kérelmezik.

A törvény fokozatosan hajlatik végre, úgy, hogy 1932—33 tanévben lép teljesen életbe. Amikor ilyen messze kiható tervetről van szó, amely már törvényben végérvényesen le van fektelve, gyermekség hátsó gondolatokat, burkolt tendenciákat tételni fel, hiszen törvény csak törvénnyel változtatható meg. A törvény pedig semmi alapot sem nyújt a laikus morál bevezetésére.

A 226/1922 sz. törvény végrehajtása elkezdődött a 44457/1923 sz. min. rendelettel, amely közli az alkotmánytan és állampolgári nevelés-
tan részletes tantervét és anyagát, majd folytatódott a 92189/1923 sz. rendelettel, amely magában foglalja a nyolc osztályos népiskolák és a polgári iskolák óraterveit. Értesülésünk van végül, hogy f. é. szept. 1-től kezdődőleg a hittanra vonatkozólag olyan intézkedés fog történni, hogy ez az elemi és polg. iskolákban, valamint a középiskolák alsóbb osztályaiban kötelező rendes tantárgy, a középiskolák felsőbb osztályaiban pedig fakultatív tantárgy lesz.

Hogy az új tantárgy, különösen eleinte, helytelen értelmezésre adott okot, annak magyarázata sok tekintetben helytelen fordításból ered. Eleinte mindenütt polgári erkölcs-
tanak nevezték. Épen e sorok írója volt az, aki eleitől fogva helytelenítette ezt az elnevezést. Hogy a kiadott *Ježo—Banai: Polgári nevelés-
tan*-t a kiadó cég polgári erkölcs-
tanak is nevezte, az szintén helytelen dolog volt. A szerzők, akik szintén protestáns emberek, e sorok írója épen vallásához hű kálvinista, a leg-

erélyesebben tiltakoznak a cikkirő azon beállítása ellen, hogy könyvük vallásnélküli polgári erkölcs-
tan. Megjelent könyvünk a kiadásra kerülő teljes mű I. része csak és csupán az I—II—III. elemi osztály anyagát foglalja magában. Természetes dolog, hogy az elemi iskola legelső osztályaiba járó apró gyermekek részére elemi módon, kis mesékkel, elbeszélésekkel, költeményekkel, (mind válogatott darab, tulnyomólag a legkiválóbb magyar írók, költők, tankönyvírók tollából) cselekményekkel érzé-
tetik meg a jó állampolgárban nélkülözhetetlen erkölcsi jót, valamint az is csak természetes, hogy a kis gyermekek értelmi fokához képest elsősorban itt még csak az állampolgári nevelés etikai részét vehetik alapul.

Amit cikkirő az I. részben még nem talál meg, majd megtalálja a II. és III. részben, amely már a IV—V—VI—VII—VIII. osztály tanuló (illetve ezek tanítói) számára fog megírtni.

Az új tantárgy a hit és erkölcs-
tan tanítását és a vallás-erkölcsi alapon való nevelést egyáltalában nem befolyásolja, nem korlátozza, sőt ellenkezőleg, ha jó tanítók kezében van, azt támogatja és erősíti. Nekünk, magyar tanítóknak, így kell felfognunk a dolgot és így is lesszük. Ezt célozza a *Ježo—Banai Polgári nevelés-
tan* is, mert a szerzők, valamint a szlovenszkoí tanítóság kevesek kivételével helytelennek, sőt károsnak tartanak, ha a nevelés ható tényezői közül a vallásos erkölcsi nevelés kizáratnék.

Erre ügyelnünk kell. Ha cikkirő a laikus morálról és a keresztyén kálvinista etikáról s ezek összehasonlításáról írott egyébként sikerült rész után ezt fejtette volna ki, sokat használt volna. Így azonban azzal, hogy nevezett polgári nevelés-
tan a laikus morál szempontjából, majd pedig a vallás-erkölcsi nevelés szempontjából sok helyen merő gyanúsításokkal fűszerezve (? Szerk.) bírál-
gatja, kárt tett az ügynek.

Miért? Tagadhatatlan, hogy a mai társadalmi irányzatok és felfogások nem kedveznek a vallás-erkölcsi alapon álló nevelésnek. Sokan vannak, akik bizony örömmel látnák, ha a hittan, vallásos erkölcs-
tan, általában a vallás és Isten az iskolából, a nevelésből kiküszöbölhetnék. Ha mi — mint a cikkirő teszi — ezt a fölté-
lenül kisebb részről nyilatkozó kívánalmat máris befejezett, elodázhatatlan ténynek vesszük, azt mondhatják: hisz maga a papság is bele van már nyugodva a hit és erkölcs-
tan kiküszöbölésébe, hiszen már ilyen értelemben irnak hivatalos lapjukban is.*

* Ezt a cikkirő maga sem hiheti.

Ezt pedig el kellett volna kerülni.

Tanácsul pedig azt adhatom a cikkirőnek, hogy a jó forrásmunkák mellett pedagógiai kérdések taglalásával foglalkozzék a tanügyi törvények és rendeletekkel is és hogy komoly, tapasztalt pedagógusok munkájának — amellyel a magyar tanítóságnak helyes utat mutattak — bíralásához nem elég a fiatalos hév, ha nem járul hozzá kellő tapasztalat is.

A további polemizálást egyébként szükségesnek nem tartom.

Banai Tóth Pál
áll. polg. leányisk. igazgató
a Magy. Tanító szerkesztője.

Belmisszió és a pap- tanító rendszer.

A gömői lelkészértekezletre írta és ott fel-
olvasta *Lenkey Lajos* páskaházai lelkész.

(Folytatás.)

Meg kell hagyni a vallás tanítását tanítóink kezében, hogy el ne szakadjon a kapocs teljesen, mely össze köt még bennünket s melyet már úgy is megtépt az idők, a hatalmasok, és a rossz lelkek ádáz ostroma.

Ha vannak hibák és mulasztások, mint ahogy vannak is, úgy ezt ma a szeretet és türelem lelkével kell enyhíteni, megmutatván a hűtelének is, hogy az egyház a legjobb édes anya, ahoz hűtelennak lenni vétkes mulasztás. A jövő tanítóinak pedig magasabb képzettséget és hit-
tel teljesebb nevelést kell adni, hogy ők is úgy nevelhessék a reájok bízott kicsiny sereget.

Nem a régi rendszert kell tehát eldobni, hanem a mai rendszert kell a vallásos nevelésben teljes régi alapokra vissza vezetni.

2.

A fenmaradás és megélhetés is igen fontos.

Fenmaradás tekintetében azonban csak ott beszélhetünk a paptanító rendszerről, ahol a két álláa egyetítése által kellene és lehetne biztosítani az egyház fenmaradását és a lelkészek megélhetését.

A legkisebb egyházak a legfontosabbak, mert azok mind végvárok s azok fentartása nem a lelkészeknek, hanem az egyetemes egyháznak elementaris érdeke. Igen sok jobb sorsra érdemes lelkész-család a lezüllés felé közeledik.

De vajon segítene-e ezen az új rendszer? Segítene bizonytal ha az idők és emberek a régiek volnának; de ma tejjességgel nem.

Nem pedig azért, mert ma ez teljesen kivihetetlen. Igaz, hogy sok kis egyházunkban a lelkész és tanítói állás össze vonható lenne, de leghatározottabban tiltakozom azon állítás

ellen, hogy az az összevonás „az egyén különösebb megterhelése nélkül” keresztül vihető volna. Az addig csak papi hivatalos viselő s csak papi földön gazdálkodó egyén; egyszerű tanító és kántor is lenne s megnövekedett birtokon kellene gazdálkodnia. Kérdem nem különösebb megterhelés-e ez? —

A tény az hogy az egyházak terhe nem csökkenne, a paptanító terhe pedig elviselhetetlen lenne.

Ha van egyház a hol az új rendszert legelsőbben kellene keresztül vinni, úgy az az én egyházam, ahol az még 1900 ban is gyakorlatban volt. Gondolkoztam rajta: meg lehet-e most csinálni és jobban megtudnánk-e élni. Mind a két kérdésre nemmel kellett felelnem. Nem lehetne megcsinálni, mert az a paptanítóra olyan terhet róna a melyet elvállalhatna, de annak megfelelnem tudna.

Mért ne tévesszük össze a preoráns tanítók és a paptanítók helyzetét és hivatalát: nem egy ez. — A preoráns tanító egész tanító és csak kisegítője a lelkésznek, az ő egyházi funkciói nem adják magát az egyházi életet; mert annak lelkét, magasabbos nivóját az ott időnként megjelenő lelkész van hivatalos megadni. A preoráns tanító csak az iskoláért viseli a teljes felelősséget; de a paptanítónak egész papnak és egész tanítónak kell lennie s teljes felelősséget kell viselnie úgy egyházi, mint iskolai működéséért.

Régen lehetett ez is, de ma nem. Mert régen mit kellett tanítani az iskolában? Vallás, irás, olvasás, számtan, talán egy kis földrajz, s kevés történelem. S ki tanított régen? Hárá ért a tanító, ha nem akkor a felesége vagy felnőtt gyermeke.

Ezzel szemben mit kell ma tanítani? Sok volna elmondani. S mit szólna ma a tanfelügyelő, ha a tanítót a mezőn, a lányát pedig az iskolában találná, mikor a legcsekélyebb mulasztás fegyelmi vétség. És míg a régi tanító évenként jó ha két hivatalos levelet küldött, addig ma némelyik tanítónak a levélposta száma két papát is fölülmúlja.

S valjon a paptanítónak, melyik kötelességének kellene legelső sorban eleget tenni? Bizonyal nem a papnak mert az illetékeseknek bizonynal volna gondja rá, hogy mulasztás esetén elmozdítsák állásából, s valjon ilyenkor melyik állását veszítené el? a papit vagy a tanítóit-e, vagy mind a kettőt?

S valjon paptanító egyházban milyen körülmények közé jutna a lelkészi kötelességek teljesítése? Bizony a legsiralmasabba. Ha emelkedne is az iskolás gyermekek vallásos nevelésének a nivója, a teljes lezülleshez vezetne a felnőttek lelki nevelése. Mit lehessen az egész héten az

iskolában, családja gondjában, gazdálkodásban kifáradott paptanítótól várni? vasárnap; mit a szerintem nagyon fontos gyászistentiszteleten, melyek a legelőbbször teljes nyugalmat, s alapos készületet kívánnak, hát esketés, keresztelés s más egyházi funkciók teljesítése terén? — semmi egyebet, mint érték nélküli kötelesség letudást, lélek és élet nélküli frázist — Mit lehetne egyebet várni, mint az egyházi életnek még a mai állapotánál is mélyebbre süllyedését. (Folyt. köv.)

HIREK

A Ref. Lelkész és Tanítóképzőért. Beregszász és vidéke magyar ifjúságának a Beregszászon felállítandó Ref. Lelkész és Tanítóképző javára rendezett táncmulatsága május 11-én a legteljesebb erkölcsi és anyagi sikerrel ment végbe. A megjelentek között volt Bertók Béla püspök, dr. Polchy István főgondnok, Egrý Ferenc e. megyei gondnok, dr. Korláth Endre képviselő, továbbá az egyházmegyék vezetősége majdnem teljes számban. A belépődíjakból, de főként a felülfizetésekkel egész kis töke folyt be. Egrý Ferenc 4000, dr. Korláth Endre 2000, koronával fizetett felül. Ilyen áldozatkészség mellett legjobb reménnyel nézhetünk a jövőbe.

A barsi ref. egyházmegye nagyszabású hangversenyt rendezett f. hó 18 án Léván, a magyar tanítóképző javára, amely úgy erkölcsileg, mint anyagilag fényesen sikerült. Az estély kiemelkedő számai voltak: *Patay Károly* esperes megnyitó beszéde, a melyben lelkes szavakkal hívta fel a közönség figyelmét a magyar nyelvű tanítóképzés rendkívüli fontosságára, *dr. Kersék János* lendületes szép ünnepi prológja, *Szabó S. Zsigmond* jeles poétánk kiünően sikerült alkalmi verse, *Sörös Béla* losonci lelkésznek lapunk vezető helyén közölt nagyhatású, gondolatokban gazdag ünnepi beszéde, *dr. Agyagási Sándor* diákkori remiszenciákat felelevenítő felolvasása és a környékbeli magyar falvak Dalárdáinak *Nagy Sándor* felsőszecsei tanító dirigálásában hatásosan érvényesülő ének-számai.

Adakozás a ref. lelkész és tanítóképzőre. A nagykaposi ref. egyház lelkésze *Maksa József* f. évi május 11-én a reggeli istentisztelet alkalmával a templomot betöltő Isten igéjét szomjuhozó nagyszámu gyülekezet előtt — megragadva a kedvező alkalmat — ismertette azon veszélyt, mely magyar református anyaszentegyházunkat fenyegeti ezáltal, hogy nincs sem lelkész, sem tanítóképző intézetünk, ha a mostani lelkészi és tanítói gárda kihal, nem lesznek, kik helyöket betöltésék. Ez-

után lelkes szavakkal hívta fel gyülekezetét e célra való szives adakozásra. A felhívás nem volt pusztába kiáltó szó, mert gyülekezete megértve lelkésze felhívó szavát, e nehéz mostoha időben is, amidőn vetése nagyrészt az árvíz tette tönkre, lehetségéhez mérten szivesen hozta meg áldozatát ref. egyházának s a magyarságnak. Az adakozók sorát a felhívó lelkész *Maksa József* e. m.-i tanácsbíró kezdte meg 100 K-val, utána a presbiterium ment elől jópéldával, úgy hogy még az nap 828 K. 10 f. gyült össze a kért célra, melyhez még folyton jönnek az elmaradtak szives adományai. Vajha a nagykaposi egyházból, mint az ungi ref. e. m. központjából kiinduló áldozatkész szellem és elhatározás maga után vonná a szomszéd s távoli ref. egyházközségek gyülekezeteit is, hogy mielőbb megvalósulhatna ref. egyházunknak e két erőssége.

Pályázat

Az abaujornai egyházmegyébe kebelezett *zsarnó-tornaujfalui* lelkészi állásra.

Javadalma: Föld, tűzifa, buza és rozspárbér és 876 Kor. kongruával hivatalosan 1600 Koronára volt számitva.

A leányegyházban hetenként egy köznapon és minden harmadik vasárnapon délelőtt köteles szolgálni.

Pályázatok: *Ref. esperesi hivatalhoz, Nagyszaláncz (Salánc, Z. Kosická M.)* adandók be f. é. Junius hó 15-ig. *Pálóczi-Czinke István* püspök

Várady József „Kultura” könyvkereskedésében (Lučenec, Kollárova u.) az alábbi könyvek kaphatók:

1. Gyakorlati művek.

<i>Révész Bálint</i> : Vasárnapi, ünnepi és alkalmi imádságok (diszkötésben)	30—
<i>Benkő István</i> : Agenda (tartós vászonköt.)	20—
<i>Cyurác Ferenc</i> : Kézi agenda (kötve)	24—
<i>Farkas Sándor</i> : Templomi könyörgések ünnep és vasárnap délutánokra (füzve)	12—
<i>Vásárhelyi Lőrinc</i> : Erős várunk (imádságos könyv)	10—
<i>Lukácsy Imre</i> : Egyházi beszédek	12—
<i>Ürmösi József</i> : Nyári vasárnapi tanítások	4—
<i>Bereczky-Tildy</i> : Krisztus győz (elmé.)	8—
<i>Csomasz Dezső</i> : Emlékezések (alkalmi beszédek)	5—

2. Evangelizáló művek.

<i>Hastings B.</i> : Van Isten	5—
<i>Muraközy Gyula</i> : Élet és halál (vallásos elmélkedések)	3—
<i>Manod Szilassy A. né</i> : A nő (kötve)	6—
<i>Csia Lajos</i> : Az örök reformáció	6—
<i>Kirchnopf Gusztáv</i> : Ibsen Brand c. drámája ev. megvilágításban	4—

3. Elméleti művek:

<i>Ravasz László</i> : Bevezetés a gyakorlati teológiába	6—
<i>Sebestyén Jenő</i> : Nietzsche és Kálvin	12—
<i>Vass Vincze</i> : Vallás és erkölcs	10—
<i>Nagy Géza</i> : A kereszténység jövője	14—

A könyvek megrendelhetők utánvétellel, vagy a pénz előre beküldésével, ez utóbbi esetben 10% portó is beküldendő.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkelátsak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Madách-u. 19, hová a kéziratok
hirdetések és az esetleges reklám-
dendők. :: Megjelenik minden vasárnap

A konfirmáció

A menybemenetelnek ünnepét használja fel az anyaszentegyház arra, hogy megnyissa kapuit az előtt az ifju csapat előtt, amely nyilvános hitvallást tesz az egész gyülekezet előtt és hűséget fogad az egyház iránt. Ez a felsőgesen szép jelenet betelődése annak a fogadalomnak, amelyet a keresztesség alkalmával a keresztülők tettek a még öntudatlan kicsiny gyermek helyett. Tehát a konfirmáció határkö az anyaszentegyház és az ifjak életében, nagy horderejű a lekipásztorra nézve is.

Az anyaszentegyházra azért fontos ez a jelenet, mert egy felsőges, szent előjogot terjeszt ki a hitvallást letelt és hűséget fogadók seregére, azt hogy az urasztalához járulhatnak és részesei lehetnek a királyi vendégségnek. Ezért az egyháznak egyik legfensőségesebb ünnepi ténye, mikor az ifjakat felveszi a hitben nagykoruak seregébe. Ezen jelenet alkalmával nagy szavak hangzanak el és nagy ígérek és minél több élő hit van az egyházban, annál jobban törekszik arra, hogy ne csak üres szavak legyenek azok és tartalom nélküli ígérek, hanem kezességet akar látni azok komolysága felől is. Minél intenzívebb a hitélet az egyházban, annál erősebb mértéket alkalmaz azokra, kiket az urasztalához enged és annál több figyelmet és gondot fordít arra, hogy a konfirmándusok hitvallása a lelkükben tényleg meglévő hit nyilvános bevallása és az egész élethe szóló komoly elszánás és fogadalom legyen. Elképzelhető-e az uracsorával nagyobb visszaélés, mint az urasztalához engedni olyanokat, kik nem hittel járulnak oda, nem az Isten bűnbocsájtó kegyelméről és az örökélet bizonyosságáról akarnak meggyőződni? Van-e értéke az olyan fogadalomnak, melyet se maga az egyház, se a fogadalmat tevő nem vesz komolyan? Nem bibliaellenes dolog-e hitvallást és fogadalmat kikényszeríteni és kötelezővé tenni? Hogy tehát mennyi értéke van az egész áldozócsütörtöki jelenetnek, az az előkészítés komolyságától és alaposságától függ.

Csak a halott hitű egyház elégedhetik meg pusztán a tananyagnak betanításával és üres felmondásával, mert ha csak ennyi a konfirmáció, akkor az nem egyéb, mint látszólag kedves ünnepi jelenet, de amelynek komolyabb értelme nincs, mert hiszen az csak önmagunk becsapása és a lelkiismeret elaltatása. Minél több élet van az egyházban, annál több gondot fordít a konfirmáció előkészítésre, hogy az tényleg előkészítés legyen, ahol öntudatos hitről számolnak be az ifjak és felelősséggel kimondott ígérek tesznek a jövőre nézve.

A konfirmáció határkö az ifjak életében is, mert hiszen az egyháznak hitben nagykoru tagjai közé számíttatnak zentul, az egyház tehát öntudatos hitet vár és feltételez náluk. A konfirmáció előkészítés azért döntő jelentőségű az ő életükben, mert itt vehetnek egész életükre szóló lelki hatásokat és indításokat. Itt kell, hogy a hitük, mely azelőtt nagyobb részt csak tekintély-hit volt, személyes-hitté változzon át. A lekipásztor csodálatos magaslatra vezeti fel őket, az ő hittől átlüszesedett jellemén át megerzik az Isten közelségét, meglátják a Krisztusnak lelkeket mentő munkáját, életet formáló és ujjaalakító erejét, csodálva tapasztalják, hogy ez a Jézus ő hozzájuk is jött, velük is akar valamit, az ő életük számára is átalakító és az Isten gondolatai szeintli képre átfomáló hatalom akar lenni. A konfirmáció előkészítés felsőges alkalom tehát arra, hogy az Isten és az ifjak lelke között a boldog találkozás és az örök kapcsolat létre jöjjön.

Mert Isten ilyen felsőges eszközül használja fel a lekipásztort, azért fontos a konfirmáció előkészítés az ő számára is. Nyilvánvaló, hogy a hit Isten szabad kegyelmi ajándéka, mellyel a kiválasztottakat eljegyz magának, de Isten eszközül és közvetítőül személyiségeket használ fel, kiknek beszédjéből s életéből kiíradó bizonyágtétel előkészíti s lehetővé teszi Isten kegyelmének az emberi lélek mélyén való munkáját. A lekipásztorra nézve tehát szent felelősséggel járó munka a konfirmáció

előkészítés, amelynek eredménye nagy részben az ő belső, lelki milyenségétől függ. Isten fogékony, ifju lelkeket bizott reá, kik az ő bizonyágtételére várnak s az ő életéről akarják leolvasni, hogy milyen az élete annak, aki Istennel állandó lelkiközösségben él. Nagyon természetes tehát, hogy ilyen építő munkát csak vallásos személyiség tud végezni, aki a tant és a hitigazságokat az életében tárja oda példa gyanánt az ifjaknak.

Mostanában olyan sokat beszélünk a ref. egyház belső megújulásáról, itt az idő tehát arra, hogy komolyan foglalkozzunk e kérdéssel, hogy a konfirmációi oktatásunk mai formája megfelel-e a belsőleg megújuló egyház magasabb igényeinek? Bizonyára mindenki egészen természetesnek tartja, hogy itt is gyökeres reformok szükségesek.

Öntudatos, hívő ref. ifjuság nevelése a legbiztosabb út a szebb jövő és a biztos megújodás felé.

Zsemlye Lajos.

Belmisszió és a paptanító rendszer.

A gömői lelkészterkezteltre írta és ott felolvasa Lenkey Lajos páskaháza lelkész.

(Folytatás.)

De vajlon e nagyáldozattal szemben a megélhetés emelkedne-e? Nem és Nem! Az egyházak terhe nem csökkenne, mert hiszen az eddig kétfőnek adott fizetést most egynek kellene adni: S vajlon adnák-e szívesen? Nem mondanák-e? Ha eddig megélt annyiból, ezután is megélhet. Saját egyházamra vonatkoztatva pedig, ha nem mozgathatnám kis földem minden rögét magam, vagy nem volna államsegély. — ép úgy kellene nélkülözni a paptanítónak, mint a mily keservesen él ma államsegéllyel a pap.

A fentmaradás és megélhetés szempontjából sem segítene a paptanító rendszer. Nem a régi rendszert kellene tehát ujjal felcserélni, hanem a lelkési fizetések méltányos rendezése, ha csak a jelenbenni, államsegélynek

igazságos megosztásával is a végvárak egyházait is meglehetne tartani s az ott szünylő lelkész családokat is meg lehetne menteni.

3.

De nézzük a lelkész és tanító egy-máshoz való viszonyát?

Annyi bizonyos, hogy ez sok kívánni valót hagy hátra napjainkban. Hoya-tovább alig találunk oly egyházat, ahol a behivatalnokok között meg volna a béke és kívánatos jó viszony. De ezen ma alig is lehet csodálkozni, amikor a személyes ellentétek mellett hivatalosan is ápoltatik a visszavonás tüze.

Sajnos a behivatalnokok közötti viszony ma-holnap türehtelenné lesz egyéni és egyházi szempontból, úgy hogy örömmel kell fogadnunk minden olyan eszmét, tervet, mely ennek javítását óhajlja munkálni.

De vajjon segít-e ezen a paptanító rendszer?

Hát ahol a papi és a tanítói hivatal össze vonatnék és a két hivatal egy személy látná el: ott bizonyosan; mert hiszen talán már önmagával legalább is külsőleg békességben élne a paptanító.

De ahol a tisztán pap mellett egy vagy esetleg több paptanító volna ott úgy lehet, hogy ez sem segítene vagy talán még súlyosbitaná a helyzetet. Annyi bizonyos, hogy mennél inkább megegyezik a lelki kiműveltség-nívója, annál könnyebben megértik egymást s annál inkább összefognak a lelkek.

De azért az ember, ember marad s nagy elfogultság volna azt hinni, hogy a paptól hiányzik minden emberi gyarlóság s hogy a pap és tanító közötti rossz viszonynak csak a tanító lehet az oka.

A paptanítók — ha egyforma képesítésűek is — de különböző képességű, jellemű és gyarlóságu egyéniségek lesznek s így az érvényesülési harcnak alapja ő közöttük is meg lesz s a vezetési, hatalmi féltékenység őket is tüzelni fogja. S vajjon a paptanító tanító a pusztán pappal szemben nem fogja-e majd magának követelni az elsőséget? Mert hiszen akkor — egyforma képesítés mellett — még inkább mondhatja, hogy ő a „dolgozó elem” s a másik a „henyás ingyen élő.” Nem fog-e ez pártoskodásra vezetni? S ezen az alapon vajjon nem fejlődne-e ki az eddiginél százszor elkeseredettebb verseny a vezetésért, a népszerűségért.

S kérdelem, ha egyszer a paptanítók között is kiütne az ellenségeskedés, nem lenne-e százszor gonoszabb és elkeseredettebb minden mai paptanító közötti viszálykodásnál? Szerintem, ha csak egy helyen is megtörténnék a paptanítók közötti viszály-

kodás, százszor rombolóbb volna az egyházi életre, mint a mai viszály.

Remélhető, hogy a lélek egyforma kiművelése folytán kevesebb eshetőség lesz a viszálykodásra, de azt hiszem, hogy senki se merné állítani, hogy az új rendszer bevezetésével az együtt szolgáló, egyforma képesítésű pap és tanító között szüntelen a szeretet és békesség fogják csokolgatni egymást.

A baj kétségkívül megvan. Az egyházi élet tengődik. Behivatalnokaink egymás közötti viszonya elszomorító. Sok szegény papi család küzd kétségbeejtő nyomorral. Sok kis egyházunk marad ma-holnap lelkész nélkül.

Égető sebek! Gyógyításukon töpreng az egyházi ügyeket szívükön viselő lélek. Ez a nemes töprengés szülte Holló Géza lelkészársunk lelkében a paptanító rendszer eszméjét. Bár legteltesebb elismeréssel adózom nagy lelki töprengéséért és munkásságáért, de az általa ajánlott rendszert az elmondottak alapján nem tartom jobbnak a mai rendszernél és nem tartom olyannak, amelynek behozatala alkalmas volna égető sebeink begyógyítására.

Az én meggyőződésem szerint nem a régi rendszer rossz, hanem az idő romlott meg és vele a kor szelleme és az emberek.

Szerintem tehát nem a régi rendszert kell ujjal felcserélni, hanem a régít kell a maga eredetisztaságára visszavezetni és azon az alapon tökélesíteni.

Hitben erős és egyházunkhoz hű papokat és tanítókat kell nevelni, hogy ők is nevelhessék hitben erős és egyházunkhoz hű tagokat s így virágozzak fel az egyházi élet. Mert hiába állítunk fel új rendszert, ha meghagyjuk a mostani nevelést, az eredmény még elszomorítóbb lesz, mert még a paptanítók is ellenségek lesznek. Míg a régi rendszer s régi tiszta vallásos nevelés által a tanítók is hű szolgálói lehetnek az Úrnak.

Külön pap- és külön tanítóképzőre van tehát szükségünk, de olyanra, amely igazi kalvinista papokat és tanítókat képezzen.

Ez pedig csak úgy lehetséges, ha a tanári kart úgy választhatjuk meg, hogy annak mindenikében élő hitnek a lángja lobogjon. Ha ezt nem tudjuk megcselekedni, ha erre Holló Géza szerint a garancia nincs meg, akkor kárba vesszét minden fáradság; akkor lehet paptanító vagy külön pap, külön tanítórendszer, egy sem ér semmit, mert hogy az ő szavait idézzem: „ha a tanároknak nincs meg az, amit adniok kellene, hogy adják tovább a tanítók azt, amit meg sem kaptak.” Namcsak a tanítók vannak így, hanem így vagyunk mi

lelkészek is. Kint az életben előforduló sok kérdés közül — melyek előtt tanácstalanul állunk meg — csak egyet, a legégetőbbet, a helmissziót veszem fel. Nem tudjuk adni, mert nem kaptuk mi sem.

Külön pap és tanítóképző kell, de olyan tanári karral, amely adni tudja a tanítványoknak az életre valókat és akkor a papok és tanítók külön-külön és együtt is fogják adni, amit kaptak. (Vége köv.)

A jóbarátság ligájának kiküldöttei Szlovenszkon.

Amint lapunkban annak idején jelezte, az elmúlt hét folyamán a jóbarátság ligájának kiküldöttei jártak közöttünk Szlovenszkon, hogy ezt a nagy mozgalmat velünk is megismeressék és egyházunkat ebbe a világmunkába belekapcsolják. Az angolországi kiküldöttek, névszerint: *W. Dickinson*, a népszövetség főtitkára és *Ramsay Alexander*, a liga utazó titkára magyarországi körutjukból látogattak meg bennünket. Kisérletükben voltak Zólyomig Balogh Elemér püspök, evangélikus részről *Zoch Sámuel* püspök és *Ruppelt Lajos* zsolnai ág. h. ev. lelkész, a magyarországi szervezet képviselőjében *Boér Elek* volt kolozsvári egyetemi tanár, aki a tolmács szerepét töltötte be.

A békeliga lelkes apostolait mindenütt nagy szeretettel és lelkesedéssel fogadták, kik a mozgalom ismertetéseké kapcsán az egyes gyülekezek sérelmeit, bajait, kívánságait is meghallgatták, mindenütt kilátásba helyezve az azok orvoslására való készséget, mert a világmunka teljes kiépítésének leghathatósabb feltétele az, hogy az egyházak között teljes harmónia és megértés jöjjön létre. Értesülésünk szerint a békeliga kiküldöttei szlovenszkoói körutjukat Pozsonyban kezdték meg s onnan Somorján, Rétén, Magyarurábon, Léván, Zólyomon, Losoncon és Rimaszombaton keresztül május hó 29-én Kassára érkeztek és ott fejezték be körutjukat. Az említett helyeken mindenütt egy pár órát töltöttek el. Kár, hogy a delegátusok a ruszinszkoói egyházak meglátogatását nem vették programjukba.

Itt említjük meg még azt, hogy a békeliga csehszlovákiai, magyarországi és ausztriai szervezetének (alosztályainak) delegátusai június hó első napjaiban nagyfontosságú tanácskozásra jönnek össze Pozsonyban, ahol a világmunka kiterjesztésével és az említett országoktan való megszilárdításával összefüggő kérdések fognak megvitatni. A tanácskozáson egyetemes egyházunk is képviseltetni fogja magát. Magyarországról a ref. egyház képviselő-

ben *Ravasz László* püspök, *Révész Imre* theol. tanár, *Boér Elek*; az ev. egyház képviselőjében *Geduly Henrik* püspök és *br. Kaás Albert* venne részt e konferencián.

A konferencia bizonyára jelentős mértékben hozzá fog járulni a világbeke megiszilárdítását hátráltató okok, akadályok és nehézségek megszüntetéséhez.

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉBŐL

A beregi ref. e.-m. közgyűlése. F. e. május 15-én tartotta a beregi ref. e.-m. tavaszi rendes közgyűlést *Szentimrey József* esperes és *dr. Polchy István* e.-m. gondnok elnökle alatt. Jelen volt a gyűlésen a a kárpátaljai e. ker. püspöke *Bertók Béla* is, mint munkácsi lelki sz és az e.-m. számvevő székének elnök. Esperes buzgó imádsága után feszult figyelemmel hallgatta a teljes számban együtt levő gyűlés az esperesi időszaki jelentést és az 1923. évi e.-m.-i rajzot, mely a 6 évi szünetelés után ez évben először megejtett egyházlátogató küldöttségek jelentesei alapján készült. Kit is ne érdekelt volna az az első összkép, mely a nagy összeomlás után tárult elénk az e. m. erkölcsi és an. agi állapotáról? Jönnek egymásután a nagy ecsetvonások. — most — biztos, reménykeltő színekben, majd a szürke kopott színek s végül itt-ott komor fekete vonások intőleg, fenyegetőleg! Valláserkölcsi állapot a hivek templomba járását, az urvacsorával élők számát tekintve mindenütt kielégítő. Persélypénz 26.835 kor. Kegyes adományok 156.833 kor. Megindult mindenütt az új építkezés, a renoválás, a harangok pótlására; e célra 561.933 kor.-t fordítottak az egyházak. Milyen jó volna itt lelkesülten felkiáltani: el még az atyák hite! De a jelentés nem állhat meg itt, nem ámitás a célja! Jönnek a többi ecsetvonások: vadházások száma, kitérések száma növekedőben! A baptizmus egyes vidékeken erősen kezd tért hódítani. Felekezeti iskoláink egy része tanító nélkül van s a legtöbb helyen más felekezet gyermekei járnak bele s a mieink állami vagy pláne más felekezeti iskolákba kényszerítettek állami parancsral! A lelkesi fizetések csak kevés helyen vannak rendezve s ott sem folyik be az a kevés sem! Az arck megkeményednek, az elhatározás kiül a vonásokra. *Szendrey István* e. m. főjegyző pontonként terjeszti elő határozati javaslatait s amint a fizetések rendezésének ügyéhez érkezik s javasolja, hogy az előkészítéssel a tanácsbírói kar bizáskéssel, kitor a 6 év alatt felhalmozódott keserűség s egymást érik az azonnali orvoslást követelő felszólalások: Elképzeltetlenség szegyen-

teljes állapot az, hogy művelt államban épen a legszenlebb javakkal sáfárkodó testületnek legyenek államtól, hivatástól elhagyott, megvetett proletárjai! Az állam a lelkészek egy részéből nem vette ki a fogadalmat, mivel állampolgárságuk kétes s így a többi lelkészeknek kiutalt alamiznaszerű járulékokban sem részesíti s ugyanezek a lelkészek a gyülekezetüktől sem kapnak semminemű fizetést s reá vannak arra a pár hold földnek hozámára kényszerítve, melyet lelkiteendőik miatt alaposan nem művelhetnek. Az azonnali orvoslást sürgető felszólamlások pergőtüzében álló határozati javaslatnak *Bertók Béla* püspök siet védelmére. Komoly meglontolást ajánl! Egy elhamarkodott s végre nem hajtható határozat csak árthat az e. m. tekintélyünk. Legyen a fizetésrendezés nyílt kérdés, melyhez szóljon hozzá mindenki, akinek valami gondolata van a megoldásra. Foglalja javaslatát írásba, küldje be az esperesi hivatalnak s a beérkezett vélemények alapján a tanácsbírói kar bizonyára meg fogja találni a legcélravezetőbb megoldást. Bár a kételkedés és elégedetlenség ott maradt néhány elkeseredett lélek mélységén, a határozati javaslatot a közgyűlés elfogadta.

Ugyancsak határozati erőre emelte a közgyűlés főjegyző azon indítványát, hogy az egyházlátogató intézménye a mai kor kívánalmainak megfelelőleg reformáltassék. ülnös feladatál az egyes egyházakban a társadalmi munka ellenőrzése és intenzívebbé tétele állapítassék meg. Indítvány a tanácsbírói karnak adott ki, hogy véleményes javaslatát az ősi közgyűlésre terjessze be.

Szekely Benedek ujonnan választott vil. tanácsbíró és *Molnár Ferenc* e. m. lelki szí aljegyző eskütétele után a beregszászi presbiteriu uttörő határozatát erősítette meg a közgyűlés, mely azokat az egyháztagokat, kik a közteherviselést megtagadták, a templomi és lelkesi szolgáltatásoknál háromszoros fizetéssel sújtja. E tárggyal kapcsolatosan felkéri közgyűlés a főt. egyházkerületet, hogy hozzon elvi határozatot, miszerint azok az egyháztagok, kik három éven át következetesen megtagadják a közteherviselést, ne tekintessenek felekezetünkhöz tartozóknak.

Tárgyalta még a közgyűlés az egyes egyházakból felterjesztett adásvételi, haszonbéri szerződéseket, építkezési terveket, haszonbérleti ügyeket stb.

Délután bírósági ülést tartott, mely alatt az egyházmegye ifjabb lelkeszei és tanítói megalakították a „beregi ref. egyházmegyei és tanítói énekka t”, mely szép reményekre jogosító alakításról más alkalommal számolunk be.

Sz. I.

HIREK

A lelkes és tanítóképző felállítása. Az a bizottság, amit a január hó 8-án Kassán tartott egyetemes konvent a theologia és a praeparandia ügyében kiküldött *Bertók Béla* püspök elnökle alatt, mult hó 27-én ülésezett Kassán. A bizottsági ülésen részt vettek *Bertók Béla* püspökön kívül *dr. Szilassy Béla* főgondnok, *Idrányi Barna* abauji esperes, *dr. Polchy István* e. m.-i gondnok, *dr. Kovách László* konventi ügyész, *Péter Mihály* tiszaí e. ker. főjegyző, *Patay Károly* barsi esperes, *Sörös Béla* losonci, *Vargha Sándor* komáromi, *Peleskey Sándor* viski és *Gönczy Gábor* kassai lelkészek. Legjelentősebb elhatározása a bizottságnak a theologia és a praeparandia első évi tanfolyamának megkezdése még az 1924. év szeptember hó folyamán. Ennek előmozdítására egy szűkebb körű végrehajtóbizottság választott, amelynek támogatására két külön szakbizottság alakított, egyik a lelkes, másik a tanítóképzés előkészítésének ügyében. E szakbizottságok feladata: javaslatot készíteni az egyes intézetek tantervéről, az oktatás ügyének ellátásáról. Az intézetek elhelyezése tekintetében a bizottság most még nem döntött. **Beregszász és Losonc** az a két város, amelyek részéről a legelőnyösebb ajánlat tétel. Losoncon a ref. egyház tett igen előnyös ajánlatot, amivel szemben a beregszászi egyház mellett Beregszász városától várható jelentékenyebb évi támogatás. Reméljük, hogy ez az erős hitű elhatározás örömteljes fogadtatásra talál egész egyetemes egyházunkban és hiveink készségesen hozzák meg azt az önkéntes áldozatot, amire a bizottság a maga munkáját alapozta.

Értesítés. Az ungi ref. e. m. értekezlet 1924 jun. 12-én d. e. fél 9 órakor Nagykaposon a ref. templomban tartja II-ik konferenciáját a következő tárgysorozattal: 1. Fennálló ének: *Jövel Szt. Lélek Ur Isten.* 2. "Szállj alá oh áldott Szt. Lélek." *Kálmán F.-tól.* Előadja: az e. m.-i énekkar. 3. Imádkozik s az Igét hirdeti: *Ujlaky Sándor* ért.-i jegyző. 4. "Örök Isten", *Beethoventől,* előadja: az e. m.-i énekkar. 5. A konferenciát megnyitja: *dr. Magda Sándor* elnök. 6. "Megemlékezés Kant Immánuelről, születésének 200-ik évfordulója alkalmából" címen értekezik *dr. Magda Sándor.* 7. "Az egyházközségek oekonomiája" címen felolvasást tart *Pataky Pál* e. m.-i főjegyző. 8. Az e. m.-i értekezlet módosított alapszabályait előterjeszti: *Körmives Sándor* alelnök. 9. Elnöki előterjesztések. 10. Indítványok. 11. A konferencia berekesztése. 12. Ének: *Áldd meg Ur Isten.*

Templomépítés. A barsi egyházmegyéhez tartozó 180 lelket számláló Nagyd Kisgyülekezet templomát ez év folyamán újból építették. A most romokban heverő temploma a 18-ik század végén épült a II. József türelmi rendelete kibocsátásakor. Ez időtől már a semmit nem kimélő idő romboló ereje is megemésztette, de rombadőlését elősegítette az 1919. évi förradalom alkalmával ért ágyulövés, amely tetőzetét szétrombolla, falait megingatta. A kis gyülekezet áldozatkészségét fényesen igazolja azon körülmény, hogy az elmúlt 20 év alatt ez a harmadik nagy építkezése. Először lelkésze lakását, majd iskoláját és tanítói lakását építtette tisztán a maga erejéből. Ennek befejezése után semmi szünetet nem tartva gyűjtötte az Isten imádsására szolgáló szenthajlék építésére filléreit, amely összeg (20.000 K.) hadi kölcsönbe fektetve elveszett. Akkor már az építkezési előkészületek meg voltak téve, a fedezetről gondoskodva, ez is tisztán saját erejéből, de ma a közel 100.000 koronába kerülő építést a maga erejéből nem bírja. Egyelőre zsupáni engedéllyel a XVIII. vármegye területén könyöradomány gyűjtést eszközölt ki. Az országos gyűjtés iránti engedély folyamatban van.

A máramaros-ugocsai e. m.-nek legutóbbi közgyűléséről szóló részletes referenciánkat lapunk legközelebbi számában hozzuk.

Könyvismertetés

Dr. Bavinck Herman, a ker. pedagógia alapelvei. Hollandból fordította Márton János teológiai tanár.

A protestáns pedagógiai irodalom egyik legjobbjával óhajtanám megismertetni egyházi lapunk olvasóit. A ker. nevelési szellem bebizonyított jóságának hangsúlyozása a különböző világnézetek nevelési elveivel szemben, a modern pedagógiai elveknek alapos bírálata s azoknak a ker. nevelési elveivel, sőt a saját álláspontjuk által való cáfolata; sokat érő nagyszerű megállapításai, melyek a helyes ker. nevelésnek alapját képezhetik, utmutatás lehet minden pedagógiával foglalkozó ker. ember számára, miért is ezen munka méltán megérdemli, hogy vele közelebbről megismerkedjünk.

Dr. Bavinck ezen munkája 177 oldalra terjedő négy fejezetben ismerteti meg azon elveket, melyek a ker. pedagógiának alapját képezhetik.

Bevezető részében általános megállapításokat ad a nevelésről és nevelésről. Megismerteti bennünket az emberi gyámoltalansággal, melynél fogva mások támogatására vagyunk utalva. Gondozásra van szükségünk s ez a gondozás, mert az ember testből és lélekből áll „testi és lelki.” Amaz a táplálás, emez a nevelés. A nevelés a családban kez-

dődik, ahol csak részben tudatos s inkább a tapasztalaton alapul. Éppen en az a pedagógiának egyik nagy értéke, hogy a nevelést már tudatossá teszi az által, hogy nemcsak tapasztalati adatokkal elégszik meg, hanem célt is tűz ki, amelynek elérésére utat mutat és eszközöket ismertet. A cél a világnézet adja, ami nem jelentheti a tapasztalat mellőzését, mert a jó pedagógiában az elméletnek a tapasztalattal együtt kell járnia.

A pedagógia az eszmék világába vezet s így szoros összefüggésben van a teológiával, filozófiával, de segétdománya kell hogy legyen a testtan, lélektan, szociológia és a történelem is. A teológia és a filozófia véleménye az ember eredete, rendeltetése és állapota felől más és más s éppen ezért a nevelési elv is annyiféle. ahányféle teológiai és bölcsészeti irány van. A neveléstannak nincs tehát külön anyaga s így nem is tudomány, de mert a nevelés célját, előfeltételét és módszereit ismerteti, azért tudománynak nevezhető. A nevelés tan legjobb anyagát a Szentírás szolgáltatja s mert ez nem a különböző kor bölcsészetén, hanem örök igazságon alapul, azért a „ker. nevelés tan mutatja meg leghelyesebben, hogy mi az Ur igéje szerint az ember, mi a rendeltetése és miként vezethető el arra.” (18 l.)

A rendszeres nevelésnek elsősorban kell ismernie a célt, amelynek elérésére törekszik. Kitűzött cél nélkül rendszeres nevelés nincs. A „cél” fogja nekünk megmutatni az utat is, amelyen haladva azt elérhetjük. Éppen ezért mondhatjuk, hogy a célkitűzés helyes vagy helytelen voltától függ a nevelésben ugyszólván minden. A cél eszmény, az eszmény az idővel változó, tehát befolyásolható s így felőle a vélemények is nagyon különbözők. Ismerkedjünk meg azért a különböző világnézeteknek a „cél” felől kialakuló véleményeivel s lássuk evégből a II. fejezet gondolatmenetét.

A nevelés célja a régi népeknél különböző volt, s csak a keresztyénység óta lett vallási. A keresztyénységben az evangelium által kijelentett isteni igazság a nevelésnek központjává lett, amely köré a történelemből és természetből átvett anyag könnyen csoportosítható. Az isteni igazság mint a nevelés központja annak céljává tette: hogy az Isten embere tökéletes és minden jó cselekedetre felkészített legyen.” A ker. nevelés azonban átvette a pogány iskolák használható anyagát s ezzel szemben, akik tisztán csak a szentírásból akarták venni az anyagot, azok kolostorokat alapítottak, amelyben a nevelés csak a vallásra szorított. Így fejlődött ki az aszketizmus. Ez ellen merült fel később a humanizmus és realizmus. Mind-

keltő a nevelés központjává az embert teszi, de míg a humanizmus a nevelés anyagát a multból veszi, a realizmus elegendőnek találja azt, amit a jelen nyújtott. A realizmus hatása a nevelésre, hogy a régi rendszert megdöntve s annak módszereit helytelenítve a nevelésnek új irányt szabott. Benne a nevelés célja, „az önálló gondolkozású és íteletű egyén kiformalása. Elve, hogy a nevelés tartalmának egyeznie kell a céllal és módszerrel, a jelen legyen a tanítás alapja, a tanítás fokozatosan haladjon és a szemléletből induljon ki, mert az az ismeret alapja. A realizmus elve nem elégítette ki az u. n. reformpedagógusokat, akik szerint a mai iskolák nem tökéletesek, mert megölik a személyiséget, az ismeretvágyat, öntevékenységet és megfigyelő erőt. Nevelési elveikben fegyverről, büntetésről, kényszerről szó sem lehet s a gyermek minden hibájáért a szülő és tanítót teszi felelőssé. Kívánják, hogy a gyermek szép világban éljen, a tananyag összevonandó s több legyen a sport, közimunka és kirándulás. Bár nevelési elvök sok jó újítást is tartalmaz, az elméletnek a gyakorlatban való keresztülvitele kivihetetlen.

A humanizmus és realizmus az embert teszi a nevelés céljává s megis közöltük lényeges különbség van. A kérdés, mely őket elválasztja ez: az-e az emberiség rendeltetése, hogy néhány kiválasztott életet termeljen, vagy mindenkinek rendeltetése, hogy az egész fentartására szentelje életét? Az egyén legyen-e a közért vagy megfordítva? Vajjon individualisztikus, szocialisztikus arisztokratikus v. demokratikus legyen-e a cél? A kétirány önmagát cáfolja meg, mert ha a nevelés célja az ember, akkor vagy az egyén vagy a társadalom, de egyik menthetetlenül belepusztul. (Folytatjuk) *Törzsök István tanító.*

Pályázat

A kárpátaljai ungi egyházmegyébe kebeleztet korláthelmeci ref. egyház üresedésben levő lelkészi állására pályázatot hirdetek.

Javadalom a következő: 1. Lakás, 3 szoba, melléképületek, kert; 2. 8 (nyolc) kh 364 négyszögöl szántó; 3. 5 (öt) kh. 1038 négyszögöl rét; 4. 8 (nyolc) drb. marhalegeltetési jog. bérbe is adható; 5. készpénz az egyháztól évi 68 (hatvannyolc) kor.; 6. 15 (tizenöt) köb buza, 10 (tíz) köb. rozs természetben szolgáltatva. 7. 5 (öt) öl tűzifa természetben beszálítva. 8. Kongrua 1000 kor. Stóla.

Az állás a választás érvényre jutása után azonnal elfoglalandó. Pályázati kérvények: Ref. esperesi hivatal címére Ungvár, Podk. Russ. 1924. évi június hó 30-ig küldendők. *Bertók Béla püspök.*

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkatársak:

Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: József u. 19. hová a kéziratok, előfizetések és az esetleges reklámok küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Az Isten temploma.

Efézusi levél II: 19—20

(Pünkösdre.)

Olyan felemelő dolog elnézni a nyugati városok főterén épített, még a középkorból fentmaradt hatalmas templomokat. Az ember olyan hosszú ideig nem tud betelni e felséges épület-csodák szemlélésével, sőt az első pillanatra azt se tudja, mit nézzen inkább rajtuk, annyi a megcsodálni való. Ez érthető is, mert hiszen ezeken a templomokon századok dolgoztak és egész emberöltők erre áldozták minden gazdagságukat. Egy felséges gondolatot örökítenek meg ezek az épület-kolosszusok: az ember hódolatát Isten iránt. Az ilyen százados templomok az emberi lélek örök hódoló imáját zengik az ég felé: *Isten, mi szeretünk Téged!*

De nemcsak az emberek építenek templomot az Istennek, hanem az Isten is templomot épít magának e világban. Az Isten nem elégszik meg azzal, hogy az emberi lelkek csak annyit tudjanak róla, hogy Ő nagy és hatalmas, Ő szeretetét és kegyelmét is meg akarja mutatni. Ezért épít magának templomot e világban, hogy azon az Ő szeretete legyen nyilvánvalóvá. Isten az emberi lelkeket használja fel, hogy belőlük építsen magának otthont e világban.

E felséges templom az *anyaszent-egyház*. Ez se máról-holnapra épült, mert hiszen az örökkévalóság óta dolgozik a nagy építő: az *Isten Lelke* rajta. Erre pazarolta el Isten a legdrágább kincseit, mert hiszen egy-szülött fiát adta, hogy legyen az a szegletkő, az alapkövét a próféták s apostolok képezik, Istennek e kiválasztottjai, kikben előkészíti e nagy művét, hogy teljessé tegye a fia által. Krisztus küldetésének célja kimenteni e világból az örökkévalóságra teremtett lelkeket, kiket Isten még a világteremtése előtt arra hívott el, hogy rajtuk mutassa meg az Ő kegyelmét. Ezeket a lelkeket kereste Ő, hogy mint élő köveket beépítse Isten templomába. Ezeket akarta egy közösségbe összegyűjteni. Az egyház tehát Krisztus alapítása, az Ő felséges műve, melynek alapját akkor ve-

tette meg, mikor elhívta a tanítványokat, azután építi azt szóval, tanításával, csodatételeivel, építi példaadásával, Istennek való alázatos engedelmességével, építi könnyeivel, buzdó imáival, építi drága vérenek hullásával és golgothai keresztyével épügy, mint a feltámadásával és megdicsőülésével.

Ezért lett Ő a szegletkőve Isten templomának, az anyaszentegyháznak. Ennek a felséges szent épületnek azután az erőssége is attól függ, hogy *mennyiben támaszkodik a Jézus Krisztusra, mennyiben hatja át az Ő lelke, mennyiben kapcsolódik hozzá*. Azon a hiten épül fel az egyház, hogy Krisztus az Isten fia, ez az összetartó kapocs, mely különböző tagokat egységes egészé, élő organizmussá formálja.

Krisztusnak az építőmunkáját menybemenetele után a Szentlélek végzi. Krisztus lelkét önti a tagokba s őket büneiktől megtisztítja. Mig ezelőtt Isten csak egyes személyekre töltötte ki a Lelkét, a menybemenetele után a Jézusban hívő kiválasztott lelkek egész közössége tulajdonosává lesz a Szentléleknek, amely bennük munkálkodik. Így épül tovább az Isten temploma. Kétezer esztendőn át hívő lelkek szolgáltatták hozzá az élő köveket, az emberi szíveket.

Épen ezért fontos a mi életünk számára Isten e láthatatlan egyházának földi realizálódása: a történelmi egyház. Isten ezen keresztül nevel minket önmaga számára. Istennek drága eszköze tehát a *földi egyház*, mert ezáltal neveli a mi lelkünket az örökkévalóság számára, ebben a szent közösségben osztja ki Jézus halálának hasznait, itt szövi át lelkünket az örökkévalóság szálaival. Ez ad értéket és létjogosultságot a földi egyháznak, mely annál értékesebb, minél többet mutat a láthatatlan egyházból.

A hívő református ember ezért szereti a történelmi egyházat, mert *édés anyánk* az nekünk, amely végig kísér az életünkön és szent alkalmakat nyújt nekünk, hogy az Isten mentő kegyelmét megragadjuk. Istennek szolgál a látható egyház, de

amíg Istennek szolgál, tulajdonképpen nekünk is szolgál, mert a mi lelkünkkel menti meg az Isten az örökkévalóság számára és mint egy kicsiny tégladarabot, beépíti Istennek az örökkévalóság számára épített láthatatlan templomába. Így szolgálja a földi egyház a láthatatlan egyházat.

Aki megveti a földi egyházat, Istennek *egy drága ajándékát csufolja meg* és a Szentléleknek a művét gunyolja ki. Ne azt nézzük tehát, hogy mennyi hiba van az egyházban, hanem arra törekedjünk, hogy ne legyen hiba benne, ne azt nézzük, hogy *szegény* külsőleg, hanem arra törekedjünk, hogy legyen *gazdag a lelkiekben* s minét jobban megközelítse a láthatatlan egyházat.

Szeretni az egyházat tehát annyi, mint dolgozni érte. *Zsemlye Lajos.*

Belmisszió és a pap-tanító rendszer.

A gömri lelkészértekezletre írta és ott felolvasta Lenkey Lajos páskaházai lelkész.

(Folytatás és vége.)

Hogy a pap, tanító közötti ellenszenv, — mely minden rossznak forrása, az egyházi élet sirásója — egyhüljön. — melynek legerősebb rugója a téves önértékelésből származik, emelni kell a tanítói képességet, hiszen a 8 gimn. és 4 képezde eszínéje már fel van vetve s hiszem, hogy a magasabb képesítésű tanító jobban meg fogja érteni a papot s a pap nem alárendeltjét fogja látni a tanítóban.

A külön pap és tanítóképezde együtt lenne felállítandó, ahol a pap és tanító növendékek, internátusai együtt közös lakással, közös vallásos neveléssel és gyakorlatokkal; — az ifjúkori barátság tüzeben égetnék el a hagyományos gyűlölet salakját és választanák ki az egymás megbecsülésének és szeretetének aranyát.

20—22 éves korig senki se lehessen önálló tanító, mert a legtöbb bajnak oka abban rejlik, hogy a 17 éves szárnyára bocsátott tanító, mint önálló ember épen a legveszedelmesebb korban, kiforratlan lélekkel

és világnézettel lép az élet vizének zavaros hullámai közé. Most már aztán önsorsát s véle együtt a pap és egyházi élet sorsát is az dönti el, hogy milyen társaságba kerül, jó vagy rossz társaság formálja-e a maga képére, mert megdönthetetlen igazság, hogy a legfinomabb mustból is dohos bor lesz a dohos hordóban.

De ha vagy érettebb korban léphet az életbe, vagy még inkább, ha bebecsületben, tisztességben, kötelességtudásban s hitteljes életben megőszült tanítók mellett két vagy több évig segédtanítószkodna, bizonyos, hogy jelleme megszilárdulna, világlátása tisztulna s hitében is megerősödne s így lenne helyes vezére is az életben, míg a mai sokszor ugyszólván gyermektanítóknak egyedüli vezére a túlfűtött önérzet és önértékelés.

E nemcsak a tanítóképzőt kellene fejleszteni, hanem a papképzőt is. És itt nekünk is be kell vallanunk és állítom is, hogy nemcsak a tanítók, de legalább is az én korombeli lelkészek sem kapták már meg a teológián azt, amit nekünk adnunk kellene. Az a példa, amelyet mi látunk, már sokszor nem olyan volt, mint amelyet látnunk kellett volna s ez is nagy oka egyházi életünk mai szomorú állapotának.

A jövőd papnövendékeit is hittel teljesebb nevelésben kell részesíteni, mert az is csak olyat tud tovább adni, amelyet kap. Ez pedig szintén csak úgy lehet, ha a teológia tanárai élő hitű apostolok, a hit lobogó fátyvai lesznek, mert e nélkül hivatalra nézve még ezután is lehetnek papok, hivatásra nézve azonban mindig kevesebb.

A másik legfontosabbnak tartom a lelkészképzés terén, hogy a holt tudományok elébe kell helyezni a papikar mai legnagyobb fogyalékoságát, a zene és énektanításban való kiképzést. A mai papok közül sokan énekelni sem tudnak, csak eselég minden tizedik konyit valamit a zenéhez; ének vagy zenekar betanításához pedig talán minden ötvenedik ért. Már pedig azt nem akarom elhinni, hogy ha a négy gimnáziumot végzett tanítóképezdész, — akár született zenére, akár nem — négy évi tanulás után annyit jártasságot szerrez, hogy zene és énekkart be tud tanítani, — ha nem művészileg is. — Hát csak éppen a nyolc gimnáziumot végzett papnövendék nem volna képes négy év alatt annyit megtanulni, amit egy tanítóképezdész megtanul, ha azt elsőrendű kötelességének állítjuk. Pedig ez a lelkészi pálya eredményes munkájának alapvető kívánalma. E nélkül a lelkész csak félemler, e nélkül a belmisszió lehetetlen dolog és ez a tanítóság részéről is mindig sebezhető oldala

a lelkészeknek, de az ebben való szakértelemmel, ha mindenki elhagyja is, képes a lelkész belmissziói munkáját eredménnyel végezni. Saját élettapasztalatomból mondhatom, hogy lelkészi munkásságnak az ének és zenetanítás terén való járatlanságnál nagyobb akadálya nem volt soha.

És így van a belmisszió is. Nem tudjuk adni, mert nem kaptuk. Kapniok kell hát, hogy adhassák. A teológia tanároknak gyakorlatilag kell ezt hallgatóik előtt bemutatni. Az élet elfelejthetetlen példáival a lelkükbe írni s közös pap-tanító inter-nális mellett mily szépen megtanulhatnák ezt a papok és tanítók.

Ezekben óhajtottam kifejezést adni lelkem régi és nagy töprengéseinek s melyek után végső eredményképen az a szent meggyőződés, hogy:

Nem új rendszerre van szükségünk, hanem hitű papokat és tanítókat kell nevelnünk, csakis így virágozhat fel egyházi életünk.

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉBŐL

A máramaros-úgoc sai egyházmegye május hó 20-án Huszton tartotta tavaszi közgyűlését *Biky Ferenc* esperes és *Nagy-Iday Ferenc* egyházmegyei gondnok elnöklelé alatt. A csaknem teljes számban megjelent tagok között jól eső örömet keltett *Bertók Béla* főtiszteletű püspök urnak váratlan megjelenése a gyűlésen; továbbá a tőlünk Romániához csatolt hosszmezői lelkészek: *Nagy Endre* v. tanácsbíráknak, mint az egyházmegye kebelében maradt taracközi leányegyház lelkészének eljövetele.

A gyűlést istentisztelet előzte meg, mely a huszti hittestvéreink ősi, valamikor fejedelmi (Erdély) templomában volt. E templom kálvinista egyszerűségével, mégis művészi igényeket is kielégítő szép belső díszével, külső és belső tisztaságával, csinos-ságával, a várszerű templomkert izléeses virágágyvaival szolgáljon mintául kebelbeli egyházainknak és tanítson arra, hogy a kálvinista egyszerűség nem gondatlanságról tanuskodó izléstelenység. Méltó elismerés illeti ezért a husztiak agilis lelkipásztorát és gyülekezetük áldozatos buzgóságát. Erről tett bizonyítást az istentisztelet is, melyen a fungens pap *Konkoly-Thege István*, a nagypaládi új lelkész volt, mely után a huszti református Leányszövetség két művésziesen előadott énekkel ragadta magával Istenhez közelebb lelkünket. Ezután a gyűlés kezdődött esperesünk imádságával és megnyitó beszédével, mindkettő az aktualitásnak is szépségével. A megnyitó beszédben: a

40 napi tanítványi váradalom beélejesülésével biztatott, mely záloga annak, hogy a mi hitünk a mai ellenünk való tusakodásban is győzedelmes lesz és a várásunk türelme, melyet E. T. szentesítésével, kerületünk elismerésével, autonómiánkkal a végsőkig fokoz a világi hatalmas-ság — valósággá kell hogy legyen. Illő tisztelettel és örömmel üdvözölte a Püspök urat, az egyházmegye alkotó és vendég tagjait. — A szokásos megalakulási formulák után *Kocsis János* t. bökényi tanító tette le hivatali esküjét. A szavazatbontó-bizottság jelentéséből kiünt, hogy az egyházmegyei világi aljegyzői tisztségre, az összes egyházak összes szavazatával az elbocsátott főszolgabíró, a jeles hegedűművész *Rétyi Gyula* taracközi földbirtokos választotta meg. Ez a pozitív hitű, melegszívű, szimpatikus férfi nagy nyereségünk és hisszük, kedves dicsekedésünk lesz még nekünk. Esperesi jelentés elíratta a megboldogult *Sarkady Mihály* tiszaujlaki lelkészt és fájón bucsuzlatta az anyaországba ment *Dancsházy Sándor* v. tekeházai lelkészt. Jelentette három új lelkészünkkel való erősödésünket: *Konkoly-Thege István* paládi, *Dobos Sándor* tekenázai és *Kiss István* tiszaujlaki — kik csakugyan legyenek erősségei Istenben a Jézus által egyházunknak és fajtánknak. Csepe és Tivadarfalva lelkészei már több mint egy éve kiutasítottak s szomoruan hallottuk a kérdést a jelentésből: mit tegyünk, mikor már mindeneket megcselekedtünk? — de hiában! A jelentés jóváhagyó tudomásul vétetett, de már ennek tárgyalásánál elkezdődött az a mi egyházmegyénk gyűlésein eddig soha nem tapasztalt és egyházi gyűléseinken soha meg nem engedhető tenorban való vita és óvatosság nélküli el- és kiszóllások, amelyek a jó lelkek bántására uralták az egész gyűlési tárgyalás lefolyását, szeretnénk hinni öntudatlanul (?). — Terjedelmes jelentést hallgattunk meg iskola ügyeinkről, melyből megnyugvással vette tudomásul gyűlésünk tanítóink dicséretes igyekezetét és az ennek nyomán tapasztalt jó eredményt. A jelentés feletti vita itt is nem annyira gondoláikeltő beszédekkel, mint szenvedélyeshangu kifakadásokat kellett, a hallgatóság-nak épen nem lelkiépülésére. — Köz- és gyámpénztár rendben van. A gyámpénztár kezeléséről lemondott *Peleskey Sándor* helyett *Csók József* tkereszturi lelkész bízott meg annak kezelésével. A fentemlített három új lelkész választását közgyűlés megerősítette, kérve reájuk Isten gazdagon áldó kegyelmét. A buzgó királyháziak leányegyházukat anyásitani kívánják és biztosítanak egyházi forrásból a stólaris jövedelmeken kívül 14.400 K-t (azt mind felajánlott

adózásból), most vesznek 42.000 K-ért lelkészi lakást (ezt is tisztán adakozásból hozták össze). Valóban Isten lelkéből nyernek itt a hívek megszentelő buzgóságot, amikor a félezer emberből álló gyülekezet teljesen fundus nélkül, adományszerű megadóztatásból hegyeket mozgat, emel Isten dicsőségére. Sajnos, hogy az anyasítás ügye, nem lévén kellően előkészítve, a jövő gyűlésre halasztott. Egyházi közigazgatási ügyek tárgyalattak ezek után, melyekből felemelő jelenség, hogy a kicsiny feketepataki egyház lekipásztora hű sáfárkodása jutalmaként a lelkészi földjárandóságát nagyobbitotta. Ez igazán örvendetes esetek jelentése és tárgyalása után, hideg zuhanyként hatott más egyházak „nem adózunk” rendszerével dolgozó, romboló közönnyel a romlás lejtőjére vivő egyháziatlansága. Volt is ezen megint olyan, hatóságaink tehetetlenségét méltatlanul korholó, az ügynek inkább ártó, mint használó tárgyalás, amilyen szintén nem kívánatos. A „Szeretet”-et meleg szeretettel ajánlotta közgyűlésünk a hívek és azok egyetemének pártolásába. Egyházkerületi képviselőkké *Bácsy Gyula* és *Csók József* választottak; két em. tanácsbíróra szavazás rendeltetett, mely után a közgyűlés befejezést nyert. — Délután a rósági gyűlés volt, fegyelmi és közigazgatási ügyekben. Az egész bírósági ülés ideje nagy részét a tiszapé erfalvai provent ügy foglalta le, mely tipikus példája a demagógia romboló munkájának és a hitetlen emberek antiekklezisliis magatartásának.

Ez a traktus gyűlés iskolapéldája volt annak, milyenek nem szabad lenni az egyházi, speciel egyházgyűléseknek; mert ha ilyen tónusban való tárgyalás folynek kis gyülekezeteink presbiteriumaiban és ha az ezen gyűlésen hallottak romboló el- és kiszólásait vitték haza érték gyanánt azok az egyházi képviselők — akkor eljött az egyházi bolszevizmus ideje. Jól mondta hát a gyűlés egyik figyelő tagja: „azt sajnálom hogy ennek az igazán református keresztyén huszti gyülekezetnek ma ezeket hallani és látni kellett”. De nemcsak a huszti gyülekezet, hanem többi gyülekezeteink képviselői is hallottak és láttak ott. Videantur consules, ne quid ecclesiae detrimenti capiat! (ps)

Egy magasabb bizonyosság, egy jobb igazság villan fel az ember lelkében, amit Jézus örök időkbe zengő szavakkal így fejezett ki: Tudom, honnét jöttem és hová megyek! És ez a bizonyosság, ami meggyőzi a világot. Mert mi a világ a hit előtt? Örökkévalóság az időben, végtelenség a térben, tökéletesség a tökéletlenségben, teljesség a töredékességben. És mi az élet iránya: Istenből — a világon át — Istenbe. *Makkai Sándor.*

A jóbarátság ligájának kiküldöttei Kassán

Fontos tanácskozás a szlovák egyházmege kérdésében.

Dr. Ramsay, mint a jóbarátság ligájának tiltkára és Dickinson központi tiltkár, Ruppert zsolnai ág. ev. lelkész, mint a jóbarátság ligája szlovák osztályának és dr. Boér Elek, mint a magyarországi református osztály tiltkára kíséretében május 29-én jelentek meg Kassán. A ref. egyház képviselőiben a ruszinszkói e. ker. részéről Bertók Béla püspök, a szlovenszkói e. ker. részéről Idrányi Barna esperes és Péter Mihály, mint az egyetemes konvent jegyzője vártak rájuk. A tanácskozás d. u. fél 3 órákor kezdődött a vármegyeháza nagytermében, amelyen a fentiek kivül jelen voltak Rumán János zsupán és a kassai magyar-német és szlovák egyházak képviselőiben Gregus Gyula, Homola István és Maléter István, volt operjesi jogakadémia tanár. A kárpátaljai e. ker. sérelmeit Bertók püspök, a szlovenszkói e. ker.-ét Idrányi Barna és Péter Mihály terjesztették elő. A tanácskozás angol, magyar és szlovák nyelven folyt. A tolmács szerepét Ruppert és dr. Boér töltötték be. A tanácskozás, mely elejétől végig simán és megértően folyt, d. u. 6 óráig tartott. A mikor azonban a *solymosi és visokai* egyházak részéről Sitny lelkész kíséretében egy panaszos küldöttség jelent meg a liga tiltkarsága előtt, az egész szlovák református kérdés tárgyalására 6 órákor kezdődött dr. Ramsay indítványára egy külön tanácskozás tartatott a Schalkház egyik termében, a fentemlített egyház küldöttségének bevonásával.

Az előadó szerepét Péter Mihály töltötte be. A szlovák egyházak eme küldöttsége nagy csalódással távozhatott, mert bizonyára nem számítottak arra, hogy ott fogják találni a hivatalos egyház képviselőit is. A két filiális egyház képviselője azzal a képtelen váddal állott elő, hogy a szlovák egyházakban most is magyar istentiszteletek folynak. Mikor azonban P. M. előadó megkérdezte tőlük, egvet sem tudtak megnevezni, csupán Pályinra hivatkoztak, ahol magyar istentisztelet is van. De ennek természetesen voltát, mivel magyarok is vannak ott, a bizottság is elismerte. Azután majdnem 2 óráig tartó tárgyalás után P. M. a szlovák kálvinista kérdés minden részletét feltárta, szlovák könyvek bemutatásával igazolva, hogy a magyar ref. egyház már a magyar uralom alatt nagy gondot fordított a szlovákokra és hogy ezentul még nagyobb gondot fog fordítani. Mindamellet azoknak, akik nincsenek megelégedve, módjukban áll nyilatkozni Czinke püspök

má is kibocsájtott körlevele alapján, hogy akarnak-e külön szlovák egyházmege?

A bizottság 9 ilyen szlovák egyházat állapított meg, ahol nyilatkozatra van szükség. Sitny és társai, kezökben a szlovák ref. egyházmege térképével, az ott megjelölt összes egyházközségeket szerették volna szlovákoknak feltüntetni s mikor ez már nem mehetett, legalább még Gálszécs, Kis és Nagyzsar, Mihályi, Lasztóchoz, Magyarizséphez ragaszkodtak erősen, de az előadó szakszerű felvilágosításai után a bizottság végül is a fentiekben állapodott meg.

Igazolta a szlovák zsolárnak magyar belükkel való megjelenésének szükségét, védelmet kért a bibliaárusok által is terjesztett s a református papságot gyalázó röpirat ellen, ami meg is ígértetett. Jól esett hallani az angol kiküldöttek részéről, hogy ők a szlovák kérdést a ref. egyház belső ügyének tekintik és csak azért tárgyalnak, hogy tiszta képet nyerjenek és az előadás után a ref. egyház intézkedéseiből teljes megnyugvást merítettek. Sőt a zsupán és a többi evangélikusok is, akik e külön tanácskozáson szintén résztvettek, most már egészen más benyomást nyertek mindenről. Az ily tanácskozások eredményét nem lehet kétségbevonni, mert békehez és konszolidációhoz vezetnek, amit a zsupán hivatalosan is elismert. Előzőleg tervbe volt véve az abauji Petőszinye, Bööd és Györke egyházak meglátogatása, de ezek közül csak Györke meglátogatására maradt másnap idő, ahol azonban a küldöttséggel csak Idrányi esperes jelenhetett meg. *P. M.*

HIREK

A nemzetközi jóbarátság ligájának pozsonyi határozata. A jóbarátság ligájának csehszlovákiai, ausztriai és magyarországi osztályainak kiküldöttei f. hó 2. 3-án és 4-én tartották meg nagyjelentőségű konferenciájukat Pozsonyban. Egyetemes egyházunkat ezen a megbeszélésen Balogh Elemér, Bertók Béla püspökök, dr. Szilassy Béla e. ker. főgondnok, Patay Gyula e. m. gondnok és Sörös Béla lelkész képviselték. A magyarországi ref. egyház képviselőiben ott voltak Ravasz László püspök, Révész Imre e. ker. főjegyző és Boér Elek egyetemi tanár. A tanácskozásról, amely teljesen bizalmas jellegű volt, a következő hivatalos jelentés adatott le: „A nemzetközi jóbarátság egyházi világszövetségének ausztriai, csehszlovákiai és magyarországi osztályainak Pozsonyban tartott konferenciája a keresztyén testvériség, jóakarát és béke

előmozdítására kívánatosnak és tanácsosnak tartja azt, hogy a faji és vallási kisebbségeket érintő kérdések a lehető sürgősen megoldassanak. Épen azért a megjelent kiküldöttek magukra vállalják azt, hogy egy a mostani konferencián előadottak és saját hazájuk kisebbségeire vonatkozó kérdéseket a saját nemzeti osztályaik tanácsai elé terjesztik, valamint ugyanezt fogják tenni mindazon hasonló esetekben, amelyeket a konferencia tagjai a jövőben oly célból fognak tudomásukra hozni, hogy az illető osztály tanácsa a saját hazájában megtegyen minden alkalmasnak tartott intézkedést a szóban forgó és fentebb említett kérdések kielégítő megoldására."

Várady József „Kultura” könyvkereskedésében (Lučenec, Kollárova u.) egyházi, vallási könyvek és bibliák kaphatók. Kívánatra teljes árjegyzéket küld. A könyvek megrendelhetők úánvétellel, vagy a pénz előre beküldésével, mely esetben 10°/_o portódíj is csatolandó. *Ravasz László új könyve* a napokban jelenik meg. Előfizetőknek csak azok tekintetnek, akik az előfizetési díjat már beküldötték. A könyv bolti ára jóval magasabb lesz az előjegyzési árnál. Minthogy a könyvből csak kevés számú példány készült, ajánlatos, hogy a további igénylések minél előbb bejelentessenek.

Könyvismertetés

Dr. Bavinck Herman, a ker. pedagógia alapelvei. Hollandból fordította Márton János. theológiai tanár.

(Folytatás)

Nem lehet a nevelés célja az ember azért, mert maga is teremtmény s mint ilyen, nem mindenben önálló és így nem is lehet csak önmagáért. Nemcsak eszes szemlélő lény az ember, hanem eszes erkölcsi lény is. Nemcsak érzék szervei vannak, de van szíve, lelke, értelme és lelkiismerete is s ezek képesítik arra, hogy felemelkedve az érzéki világ fölé az eszmék világába juthasson s ott magának ideát alkotasson. Az emberi természettel is kell tehát a nevelés-tánnak számolnia, ebben pedig mindnyájunknál benne van az istentudat. Ha az emberi természetet pártatlanul vizsgáljuk, annak megállapítására kell hogy jussunk, hogy a ker. vallás legjobban megegyezik az emberi természettel. Az ember valóban olyan, mint a biblia mutatja. A biblia pedig igazságot ad nekünk, „ad kiengesztelődést, békességet, nyugtat és felelettel szolgáló kinzó kérdéseinkre és megmutatja, hogyan formálódják az ember jócselekedetekre felkészített Isten emberévé."

Legtisztabban áll a ker. nevelési eszmény a ref. egyház álláspontján, mert benne az ember mint Isten te-

remtménye Isten gyermekévé kell hogy formáltasson és, hogy azzá lehessen, minden jócselekedetre fel kell készíteni. Isten gyermekének pedig az igazságot kell keresni s így a vallásosságunk tudással, valódi ismerettel s bölcsességgel kell párosulnia.

Ime a református nevelési eszmény, mely ma is csak az lehet, ami régen volt: „Igaz vallásosság, megbízható ismerettel és valódi műveltséggel gybekötve.” (50 l.)

Megismerve a nevelés célját, szükséges megismerkednünk a gyermekkel is, mint a nevelés kiinduló pontjával. Minden nevelés bizonyos emberismerettel kíván, amely nélkül a nevelés eredményt felmutatni épügy nem tudna, mint ahogy nevelési cél nélkül is csak rendszertelen és így eredménytelen munka végezhető. Emberismeretet csak a lelkijelenségek külső megnyilvánulásainak megfigyelése által szerezhelünk s ez a tény vezet bennünket annak felismerésére, hogy a pedagógiában nélkülözhetetlen a pszichológia. Lássuk tehát a nevelés kiindulópontjára vonatkozó különböző megállapításokat s hogy azok helyességéről vagy helytelenségéről meggyőződést szerezhessünk, ismerkedjünk meg a III. fejezet gondolatmenetével. *Törzsök István tanító.*

HIVATALOS RÉSZ.

A szlov. tiszáninneri ref. e. ker. püspöki hiv.

Valamennyi Lelkeszi Hivatalnak!

Miután több egyházközség fordult hozzám felvilágosításért a lombard kölcsön ügyében s miután e címen több egyházközség érdekelve van, az egyházkerületi ügyész ur véleményezése alapján a következőkről értesitem a lombard kölcsön ügyben érdekelt egyházközségeket:

A lombard kölcsönök kamatai, — de csakis a kamatok — haladéktalanul rendezendők, miután erre tényleg van már legfelsőbb bírósági elvi döntés. A *tőkét* még nem kell fizetni. Ha netalán e miatt perelgetnének, az illetékes egyházmegyei ügyészhez kell fordulni. A *lombard-kölcsön tőke* visszafizetésének módzatai még ismeretlenek.

Az ügyvédi felszólítási díj fizetendő. Ezt úgy lehet elkerülni, ha a lombard adósok nem várják a felszólítást, hanem önként mennek a kamatokat rendezni.

Pálóczi-Czinke István,
püspök.

Pályázat

a rimasimonyi-i ref. elemi népiskola organista kántortanítói állásra. Javadalom: 1. Lakás (két tágas szoba, egy külön könyvtárszoba, konyha, kamra, melléképületek) és kert. 2. Félházhely, szántó és rét (15 katez.

hold, 730 négyszög öl első osztályú) egy tagban, melynek adóját a haszonélvező fizeti. 3. Huszonhat (26) köből tiszta buza. 4. Tizennégy (14) bécsi öl tűzifa, az iskola udvarára szállítva, azonban ebből négy (4) öl a tanterem fűtésére fordítandó s ezen 4 ölet az egyház fel is vágatja. 5. Nyári vizsgai díj: 160 K. 6. Vas Krisztina-alap kamatának $\frac{1}{3}$ -a: 160 K. 7. Munkaváltás: 8— K. 8. Temetési stóla, a helyi szokás szerint; énekkarral való temetéskor dupla stóla. 9. Törvényszerű államsegély. A tanító kötelessége: a tanításon kívül a templomi éneklés, orgonázás és egyházi énekkar vezetése, canonicus órákon és akadályoztatás esetén a lelkész helyettesítése. Megjegyeztetik, hogy a mindennapi tankötelesek átlag száma 30, a VII. és VIII. osztályok beállítása esetén pedig 40. Csak okleveles, rendes tanítók pályázhatnak 1924 július hó 1-ig. Az állás szeptember hó 1-én elfoglalandó. Pályázati okmányok a ref. lelkészi hivatal címére (Rimasimonyi, Gömör m.) küldendők.

Pályázat

a csonkapapi-i ref. egyház kántortanítói állására.

Javadalom: 19 hold (1200 négyszög ölével) föld haszonélvezete (adóját $\frac{2}{3}$ részben egyház, $\frac{1}{3}$ részben tanító tartozik fizetni), megfelelő lakás, kert. Évenként: 20 köből buza, 5 köből rozs, 2 öl kemény tűzifa beszálítva, minden tanköteles után $\frac{1}{2}$ veka zab és 1 csirke; havonként 100 K; megfelelő államsegély; stóla.

Kötelessége: Az elemi iskola osztályainak tanítása, kántori teendők végzése, akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Az állás szept. 1-én elfoglalandó.

Pályázni szándékozók okmányaikkal felszerelt pályázataikat jun. 30-ig küldjék be a Ref. Lelkeszi Hivatalhoz, Csonkapapi, p. Beregsom (Bereg m.).

Pályázat

a nagyszöllői ref. egyházközség kántor-organista-tanítói állásra.

Javadalma: 3 szobás lakás pincével, konyhával, kamarával, 13 hold szántóföld, 2 hold legelő, faiskola, a régi temető egészen, az ujnak egyharmada, 868 K készpénz s a folyósítandó államsegély.

Kötelessége: állásával járó minden munka hű teljesítése. Pályázhatnak okleveles, állampolgársággal bíró ref. tanítók. Az állás f. évi augusztus hó 20-ik napján elfoglalandó.

Kérvények f. évi július hó 1-ig a nagyszöllői ref. lelkészi hivatalhoz adandók be. *Presbitérium.*

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*
A kiadásért felelős: *Kövy Árpád.*

Nyomtatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkalársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Lelkész és tanítóképzőnkért.

Az elhatározó szó végre kimondatott. Az a bizottság, amelyet egyetemes konventünk a két nélkülözhetetlen intézményünk létesítése ügyében a saját kebeléből kiküldött — legutóbbi gyűlésén nemcsak *elben* mondotta ki a létesítés szükségességét és elődázhatatlanságát, hanem *határidőhöz kötötte* az intézetek felállítását.

Egyben megtette a szükséges intézkedéseket is a teológiai és praeparandiai képzés ügyének előkészítésére, amennyiben külön szakközvetítőket állított fel olyan egyházi embereink bevonásával, akik bizonyára a kellő alapossgal, szakképzettséggel és bölcs előrelátással fogják az oktatás kérdését is megoldani.

Ez a hír minden tekintetben alkalmas arra, hogy széles körökben örömet és meglepetést keltsen és felrázza, felvillanyozza hűveink seregét a téllenségből és közönyösségből. Ha eddig *skrupulusaink* voltak a jövő utjának előkészítését illetőleg, most ezeknek a gondoknak és aggodalmaknak szét kell foszlaniaok és mindenki előtt tisztán és világosan kell állani ennek a kérdésnek, hogy: *mi most a legközelebbi teendő?*

A legközelebbi teendő pedig nem lehet más, mint az *áldozatkézség szellemének felébresztése és öntudatosítása az egész vonalon.*

Meg kell értetnünk kálvinista népünkkel, hogy most egyházunk vitális érdekei forognak kockán s ha ezt a kedvező alkalmat könnyelműen elszalasztottuk, a történelem fog *ítéletet* mondani felettünk.

Az áldozatkézség szellemének felébresztése és fenntartása tekintetében a legnehezebb, de leggyönyörűsebb feladat vár hivatásának magaslatán álló *lelkési és tanítói karunkra.*

Az ő sokszorosán kipróbált hitük, kitarító munkájuk, lelkesedésük mértékétől függ ennek az akciónak óhajtott sikere. Nekik kell *elsősorban* ezt a zászlót kezükbe ragadniok és nem példaadásukkal a közöny jegét megtörniök.

Erős a hitünk és sziklaszilárd a meggyőződésünk, hogy ez az akció teljes sikerrel fog járni és a bizottságok munkáját jelentékenyen meg fogja könnyíteni az a tény, hogy kálvinista népünk a maga rajongó egyházszeretével és napról-napra hatalmas erővel megnyitkozó áldozatkészével, a lelek egységében összeforva fog tömörülni a kibontott zászló körüli.

Magyar Sionunk bátor szívü örillói, népünk jövőbe látó vezerei, tegyék meg köteleseégeiteket!

Hol az igazság?

(Válasz Banai Tóth Pálnak: A vallásnélküli morál és a polgári erkölcs tan. c. cikksorozatát lelt meggyőzésre.)

Banai Tóth Pál ur, kinek személye iránt a legmelyebb tisztelettel viselkedem, igen nagy örömet szerzett nekem azon nyilatkozatával, hogy ő vallásához hű kálvinista, mert ez azt jelenti, hogy a maga teljes egészében a saját hitvallásának és belső meggyőzésének ismeri el azokat az elveket, amelyeket a vallás és morál szétválaszthatatlanságáról, közelebről pedig a kálvinista ethika lényegéről elmondottunk.

Feleletében azonban mégis kikerüli a dolog lényegét és az elvi kérdésre nem válaszol. Maradjunk csak szigoruan a könyv *ethikai részénél*. Tény, hogy könyvével erkölcsi nevelést akar végezni, a végből bizonyos erkölcsi törvényeket ad. (Ilyenek pl.: engedeimesség, mások segítése, becsületesség, mások megbecsülése stb.) A mű végzeles hibájának azt tartottam, hogy ezeket az erkölcsi törvényeket leszakítja a *vallásos alapjukról* s azok így természetellenesen elveszítik a ható erejüket, mert nincs fundamentum, amelyre ráépítse, nem tudja, miért kell ezeknek engedelmeskedni, miért épen ezeknek kell engedelmeskedni s ki teszi törvényekké e törvényeket? Miért nem mondja meg a szerző, ki a forrásuk ezeknek az erkölcsi törvényeknek? Kinek a nevében adja ki őket? Mert valakinek a nevében mégis csak kell adni, mert a senki nevében adott törvények senkit sem

kötelezhetnek! Ha az Evangeliumból vette őket, nevezze meg őket, melyik isteni parancsolaton alapszanak. *Vagy más a forrásuk?* A szerző önmaga nem lehet, mert hiszen akkor minden ember adhat ki „erkölcsi” törvényeket, csak legyen, aki engedelmeskedjen nekik. Az iskolaügyi miniszter a forrásuk ezeknek az erkölcsi törvényeknek? A helyzet ugyanaz, az erkölcsi törvény abszolút volta épenugy elvész, mint előbb.

Hiszzen ez esetben a polgári nevelés tan erkölcsi törvényei a *politikai viszonyok változásától lesznek függővé* téve. Hiszen minden új irány a maga új szellemét az iskolákba is beviszi s a jövőjét úgy akarja biztosítani, hogy az ifjúságot igyekszik megnyerni magának s a maga szellemében nevelni. Hogy ez mennyire igaz, gondoljunk csak arra, hogy a forradalom alatt a dekadens irány hogyan vetette rá magát az iskolákra s a maga új „erkölcsi” törvényeivel hogyan igyekezett azt átgymni a maga formájára. Gondoljunk csak azokra az arcpirító előadásokra, melyeket „haladó szellemű” férfiak és minden tisztesség-érzeükből kivetközött nők tartottak a különböző leányiskolákban. A jóizlés tiltja, hogy ezekről többet mondjunk. Ugyanaz az eshetőség áll fent most is, hiszen minden következő iskolaügyi miniszter nemcsak a polgári nevelés tan kézikönyvét változtathatja meg, hanem a benne foglalt „erkölcsi törvényeket is.” Tegyük fel, hogy egy szélsőbal orientációju miniszter a következő tétéleket veszi fel: *világpolgárságra való nevelés, a nemzeti gondolat háttérbe szorítása stb.* Ha utána egy fajvédő miniszter jön, egészen bizonyos, hogy az ezekből folyó „erkölcsi” törvényeket gyökeresen meg fogja változtatni és a nevelés előterébe a nemzeti gondolat erős kidomborítása és az ebből folyó erkölcsi törvények kerülnek. Vagy ha egy tisztán materialista világnézet alapján álló szocialista miniszter célul tüzi ki a természettudományos világnézetre való nevelést és a polgári nevelés tanal kapcsolatban a *proletár osztályöntudat* kifejlesztésére törekszik, bizonyos, hogy az ő esetleges ultramontán irá-

nyu utódjának első dolga lesz új erkölcsi törvényeket adni.

Micsoda lelki anarchia állhat ebből elő, ha az ifjuság azt látja, hogy ami ma jó volt, holnap a rossz fogalmának körébe tartozik. Milyen romboló munkának az eshetősége forog itt fent, ha az erkölcsi törvények máról-holnapra megváltozhatnak.

A szerző épen ilyen önkényesen állított fel erkölcsi törvényeket, hogy azok épen nem ellenkeznek a ker. világnézettel, az *elvi szempontból* mos mellékes. Hiába hivatkozik arra, hogy nem ellensége a vallás-erkölcsi nevelésnek s nem akar vallás nélküli polgári erkölcsöt adni, mikor azt adott. Így a dolognak nagyon Janus arcú színezete van. Mutassa ki, hogy az erkölcsi törvényeket, melyek vallásos alapjukról leszakíthatatlanok, művében mindenütt kapcsolatba hozta az erkölcsi élet egyetlen forrásával: Istennel. A kálvinizmus nem ismeri el az erkölcsiség területén az ember autonómiáját, az erkölcsi törvényeket nem mi alkotjuk, hanem Isten az ő kijelentésében tárja elénk s csak így lehet egy, mindenütt egyetemesen érvényes és mindenkire kötelező. Mig ha az ember a forrása, az annyiféle, ahány az ember és nem feltétlenül kötelező, mert senki sem kényszeríthet engem arra, hogy az ő általa felállított „erkölcsi” törvényeket magamra nézve kötelezőnek ismerjem el.

A szerző polgári neveléstanja épen úgy a vallás nélküli morál alapjain áll, mint a jelenkor egyik legnagyobb pedagógusának Foerster Frigyes Vilmosnak fiatalabbkori munkái. De a későbbi műveiben (pld. Iskola és jellem) határozottan elismeri, hogy azok az etikai kurzusok, melyeket Zürichben tartott fiúk és leányok számára, hova-tovább őt arra a meggyőződésre juttatták el, hogy az egész erkölcsi nevelés vallásos meg-alapozottság nélkül semmit se ér.

Szeretjük hinni, hogy könyve II. és III. részében következetesen keresztül vive találjuk meg, amit az elsőben még nélkülözünk, az erkölcsi tételek vallásos aláépítését. Ha a szerző elméletben a vallás erkölcsi nevelés alapján áll, mutassa ezt meg gyakorlatban is. *Zsemlye Lajos.*

Helyreigazítás. Lapunk 22. számában közölt hírrel kapcsolatban egy tévedés csúszott be, amit most helyesbítettünk: U. i Péter Mihály egyetemes konventi jegyző helyett P. M. tiszai e. ker. főjegyzőt értünk, ami nyilvánvalóan tévedésből történt.

Romain Rolland: Mahatma Gandhi c. könyve, amely a világhírűvé tett indiai apostolról szól, magyar nyelven is megjelent. A mű kiállítása elsőrendű. Ara portóval együtt 24 Kc. Kapható a „Kulturá”-nál (Lučec, Kollárova u. 8.).

A csehszlovák vallás

(ps) A köztársaságunkat megrementő forradalom eredménye a csehszlovák vallás is, melynek követői alkotják a csehszlovák nemzeti egyházat. Ennek az új vallásnak lényegét a múlt évben megjelent és dr. Farsky Károly és Kalnos Ferenc által szerkesztelt: „Csehszlovák vallás kátéja”ból ismerjük meg. Megtudjuk ebből, hogy a csehszlovák egyház 3 egyházmegyéből áll, melynek feje egy gör keleti szerb püspök által felszentelt püspök, a hívek száma közel 300.000; de van még külön szervezetbe tömörült, lényegében ugyanazon hitrendszer követő 235000 tagot számláló „cseh teslér” is. Papjaik száma 290. kik a forradalom előtt róm. kath. papok voltak s most többnyire mint nős papok töltik be az új egyházban papi tiszteket.

Az ilyetén létrejött és megszervezett egyház tanítása szerint: Isten = az egész világot uraló élő és változhatatlan törvény ereje. Jézus Máriától született (kinek szüzessége legenda). Az emberben lángoló lelkesedés és szeretet: a Szentlélek Isten személyiségéről, a teremtésről, Jézus Istenségéről nem tanít a káté. Jézus volt az ember, aki az erkölcsi = isteni törvényeket legmélyebben fogta fel és tanította, ez van az evangéliumokban. E törvényekért Jézus életét adta. Példáját kell követni azzal, hogy az élet szenvedéseit türelemmel viseljük s hogy amint Jézus, úgy mi is legyőzzük az emberi gyöngeséget és gonosztságot, amelyek romlásunkra törnek. Erre adott példájával lett a Jézus: Megváltó. Ha a Megváltót nem követi valaki, bűnössé lesz, az ilyen ember élete = pokol. Ha valaki a pokolból szabadulni akar, meg kell bánni bűnét, és elhagyni s akkor a büntől megszabadul. Kegyelem, eredendő bűn stb. elvették.

Ezt az emberi tökéletességre vezető utat nem csak Jézus, a legnagyobb próféta mutatta meg, mert Mózes, Sokrates, Mohamed, Zarathustra, Buddha és Konfucius is próféták voltak, ha nem is olyan nagyok, mint Jézus. Vannak a csehszlovák népnek is prófétái: Cyrill, Method. Husz János, Comenius és a nemzeti jelszabáditók. Ezek közül a Cyrill és Method a Jézus evangéliumát hirdették; Husz és Comenius tökéletesítették az evangéliumokat, mert hirdették, hogy az ártatlanok üldözését meg kell akadályozni és a gyermekeknek Isten törvényét szeretettel és anyanyelvükön kell magyarázni. A káté 37. fejezete nyomatékosan hangsúlyozza, hogy a csehszlovák vallás a lelkiismeret szabadságáért, valamint a hit és tudomány teljes megegyezéséért száll sikra; elvei idővel okvetlenül győzni fognak, amire biztosíték a csehszlovák köztársaság alapítása

és jelszava: „Az igazság győz!”

Istentisztelet minden szolgálat, amit Istennek teljesítünk, neki szolgáljunk hát egész életünkkel, főleg imádkozással. A legfontosabb istentisztelet az utolsó vacsora emlékünnepe, mely a gör. keleti és róm. kath. egyházak kevert liturgiája szerint tartatik meg. Azokat a szertartásokat, amelyekben a hívek Istennel egyesülnek, szent-ségeknek nevezik, ilyen van.

A káté szerint az egyház feje Jézus. Az egyház több fel kezetre oszlik, melyeknek létjogosultságuk van. „A csehszlovák egyházat azok a ker. alkotják, akik Jézus Krisztus tanítását vallják, amint az a hét első zsinátban és a niceai konstant. hitvallásban foglaltva van és a huszita mozgalom hagyományainak, valamint a mai kulturának megfelelő” (L. Linzer Quartalschr. 1923. évf. 468—477 l.)

HIREK

A beiratkozások rendje a rimaszombati állami magyar tannyelvű reálgimnáziumba az 1924/25. tanévre a következő: 1. Az I. osztályba június 28, 30-án és július 1-én reggel 8 órától 10-ig lehet beiratkozni. Az első osztályba jelentkezők szüleikkel vagy azok helyetteseivel jelennek meg az igazgatói irodában, magukkal hozva a) a születési bizonyítványt annak bizonyítására, hogy már betöltötték, vagy ennek a polgári évnek a folyamán betöltik a 10-ik életévüket; b) iskolalátogatási bizonyítványt a nép- vagy polgári iskolából (az utolsó bizonyítvány egymagában nem elegendő!). A beiratások napjain 10 órától lesznek a felvételi vizsgálatok az I. osztályba, amelynek minden jelentkező tartozik magát alávetni. E végtől mindenki hozzon magával két félvonalozott papirost és tollat. A felvételi vizsgálat anyaga a magyar nyelvből: folyékony olvasás, helyesírás, az alaktani és helyesírási szabályok alapismerete, egyszerű mondatok elemzése. A számtanból a négy alapművelet egész számokkal és egyszerűbb feladatok megoldása előszóval. A vizsgálat írásbeli és szóbeli, a szóbeli vizsgálat alól azonban felmenthetők azok, akiknek évvégi és írásbeli osztályzatuk legalább jó. Beiratkozni csak a fentemlített napokon lehet, a nagyszünet után való beiratkozást csak a legkivételesebb esetekben engedheti meg az igazgatóság kellően megindokolt, 2 koronás bélyeggel ellátott és legkésőbb július 10-ig beadott kérvényre. 2. A magasabb osztályokba való felvételi vizsgálatok terminusa szintén június 28, 30 és július 1-e. Akik fontos okokból nem tudják magukat alávetni ezeknek a vizsgálatoknak a nagyszünet előtt, azok legkésőbb július 10-ig kérelmezhetik az igazgatóságtól a vizsgálat elha-

lasztását szeptember 1-re. A kérvények 2 koronás bélyeggel látandók el. Julius 10-ike után érkező kérvények nem vehetők figyelembe. 3. Hasonlóképpen július 10-ig kell folyamodni azoknak is, akik más típusu középiskolából akarnak ide átlépni és kiegészítő vizsgálatot tesznek. Az engedélyt az Igazgatóság adja meg, a kiegészítő vizsgálatok szeptember elsején tartatnak meg. 4. Azoknak a tanulóknak, akik tanulmányaikat itt akarják folytatni június 28-án kell beiratkozniuk osztálytanáraiknál. Aki most nem iratkozik be, az a nagyszünet után csak a Skolsky Referát engedélyével vehető fel. 5. A javító és pótló vizsgálatok szeptember elsején lesznek. Javítani csak egy tárgyból lehet, külön kérvényt a javítóvizsgálati engedélyért nem kell beadni. *Iskolai díjak:* Az I. osztályba beiratkozók kivétel nélkül 28 koronát, az idegen intézetekből állépők szintén 28 koronát, saját növendékeink 18 koronát fizetnek felvételi, illetőleg tanszerátalány, játékszertári és érejtő díj címén. A díjak a tanév első napján fizetendők az osztálytanárok kezéhez, a díjak fizetése alól senki sem menthető fel. A tandíjak megállapíthatása végett minden tanuló tartozik szeptember 15-ig a szülei jövedelmeiről szóló kimutatást betérjeszteni. A megfelelő nyomtatványok a gimnázium igazgatóságánál kaphatók. A rendes tanítás a jövő tanévben szeptember 2-án reggel 8 órakor kezdődik. A *táppintézetbe* a tanév végén (június 28, 30 és július 1-én) kivételes esetekben a jövő tanév elején (szent. 1) lehet beiratkozni Mándv Antal táppintézeti gondnoknál. Ebéd és vacsoraért havi 200 korona, az evőeszközök használatáért egyszerűsmindenkorra 10 korona fizetendő. A tápdíj félévre előre, szegénység esetében havi előzetes részletekben fizetendő. Csupán ebédet csak a vonaton bejáró tanulók kaphatnak havi 120 koronáért. A beiratkozás egy félévre kötelező. Az igazgatóság.

A lelkes és tanító urak figyelmébe ajánljuk a fenti értesítést. Minthogy az utóbbi időben a református tanulók létszáma nagyon lepadt, a lelkes és tanító uraknak kötelessége a szülők figyelmét felhívni arra a szomorú következményre, mely ebből magyar református egyházunkra háramlik, mely szellemi vezetők hiányában rövid időn belül a biztos pusztulásnak néz eléje. Minden gyülekezetnek kötelessége legalább egy harcost állítani a tudomány mezejére és pedig a legkiválóbbat. Az egyházkerület is minden lehetővel elkövel, hogy a jövő harcosainak tudományos kiképzését elősegítse.

Egyházkerületi közgyűlés. A kárpát-aljai ref. egyházkerület f. hó 26-án és 27-én tartja rendes közgyűlését Beregszászon, a városháza tanácstermében.

Könyvismertetés

Dr. Bavincsk Herman, a ker. pedagógia alapelvei. Hollandból fordította Márton János. Theológiai tanár.

(Folytatás)

A régi lélektan a theológián és metafizikán alapul s ennek az ember eredetére, lényegére és rendeltetésére vonatkozó értékes megállapításait — bár az új lélektan elveti — a nevelésben mellőzni nem szabad, mert az újabb lélektan, mely a tapasztalaton és természettudományon alapul még nem feltétlen megállapított bizonyosságot eredményezett s az újabb pszichológusok egy és ugyanazon lelki jelenségről is különböző véleményen vannak. Ezen bizonytalansága miatt a nevelésben nem épülhet rá. Bizonyítja ezt azon tény is, hogy az újabb lélektan nem hozta meg a kívánt eredményt s ezért újabb módszerekkel kellett azt pótolni, mint amilyen a genetikai módszer, mely a lelki élet jelenségeit a legalacsonyabbtól a legmagasabbig vizsgálat alá veszi; továbbá a gyermeklélektan, mely azt vizsgálja, milyen hatással van az iskola és tanítás a gyermekekre és hogyan fejlődik lelke ezek hatása alatt. Ehhez fűzték a pedagógiai pathológiát, mely a gyermekbetegségeket és hibákat vizsgálja. Ezek eredményezték azt a számtalan reformgondolatot, melyek közül sok érdemes a megvalósításra. De nem tehetjük az újabb lélektant a nevelés alapjává, mert sok benne a túlzás, ami pedig csalódásra vezet. Elveti továbbá a teremtés gondolatát s a Darwin féle fejlődésből indul ki.

A gyermeket pedig a nevelésnél úgy kell venni, ahogy van; hajlamai, tehetségei, adományai. Ezen tulajdonságok Isten adományai és nem minden gyermek egyenlően van vele felruházva. Ezért nem csinálhat a nevelés az emberből azt, amit akar. Ezen valóságnak felismerése már kiindulási pont a nevelésben számára s ha ehhez csatlakozik, úgy már Isten szolgálatába lép.

Az újabb pedagógusok és pszichológusok a nevelésben mellőzik a vallást, de a dogma nélküli erkölcsi nevelésre nagy gondot fordítanak. Itt azonban felmerül a kérdés aziránt, hogy „mi az erkölcs tekintélye, mi a tartalma és milyen a gyermek erkölcsi természete? E kérdésben két nagy vélemény áll egymással szemben. Egyik: „minden jó, ami a Teremtő kezéből jó ki, de az ember keze alatt minden elkorcsosul.” Hisz, hogy az emberi természet végtelen tökéletesedésre képes s kívánja az eredendő bűn ker. tanának feladását. A pesszimiztikus vélemény ezzel szemben azt állítja, hogy ez a világ a legrosszabb s eredete nem Isten teremtő szavára vezethető vissza. Benne az ember rossz s nevelés

által a rossz fékezése, de nem a kiirtása érhető el. E két ellentétes vélemény a nevelésben oly nagy zavart idézett elő, hogy belőle csak egy kivezető út lehet a „Golgotha keresztje.”

A szentírás tanít bennünket arra, hogy az ember Isten képe, Isten gyermeke. E tanítás legszebben a református hitvallásban nyilatkozik meg. Itt az ember Istenkép azért, mert ember, tehát ember voltánál fogva Istenkép, Istennek egy külön gondolata s mint ilyen önálló. Nem az állattól származott, de nem is semmiből lett, hanem a föld porából és mint eszes erkölcsi lény a társadalom tagja.

A nevelésben vagy a szentírást ezen tanítását, vagy az embernek az állattól való fejlődését fogadjuk el. Utóbbi esetben a nevelés csak jobb emberpéldányok tenyésztésében merülne ki. Az ember pedig szellemileg minden más teremtmény fölött áll s egyetlen komoly érv sincs, mely az állattól való származását bizonyíthatná.

A fejlődésben képviselői elvetik a bűntudat gondolatát, de rájuk cáfol az írás, melynek bizonyosságtétele legszebben a ref. hitvallásban jut kifejezésre. „Bűnben fogantattam és születtem, azt cselekedtem ami gonosz, vétkeztem te ellened s nem vagyok méltó, hogy fiadnak neveztessem.” Ime a ref. keresztyén beismeri bűnös voltát s a vétket nem másban, hanem önmagában keresi. A szentírásban a romlott emberi természetről szóló tan mellett ott van a kegyelem és váltság-tan is. Isten jóságos kegyelmé által naponként sok áldás részesévé lesz az ember s ennek tapasztalása fékezi a gonosz s a bűnt korlátozza. Belülről fentartja az észet, értelmet, lelkiismeretet, igazság és szégyenérzetet, a büntetéstől való félelmet, a vallási és erkölcsi hajlamot. Ezen általános kegyelemhez fűzte Isten a különös kegyelmet, az újjászületés és megtérés kegyelmét, mely a Krisztussal való közösségben nyerhető meg. Ezen különös kegyelmi ajándékok képezik a ker. nevelés kiinduló pontját, mert csak így érheti el magasabb célját, amely nem más, mint „Isten emberének formálása, minden jócselekedetre felkészítve.” Ez az eszmény — amelynek elérésére a ker. nevelésnek törekednie kell — biztos alap, melyre bátran építhetünk, mert az idők változásában nem tűnik el, a vihar előtte csak gyenge szellő s megáll rendületlenül, mert volt, van és lesz mindörökké (91. l.).

Hogy a nevelés lényegét a maga teljes valóságában megérthessük, ismernünk kell annak tartalmát, a tananyagát és a módszert, melyet a tananyag követel. A tananyagnak,

de különösen a módszernek megállapítására vonatkozólag a különböző világnézetek pedagógusai mind másként vélekedtek, más és más álláspontot foglaltak el s mindegyik igyekezett a maga álláspontja helyességét bizonyítva azt a nevelés elvévé, alapjává tenni. A különböző álláspontok képviselői között meg egyezés — épen azon merevségnél fogva, mellyel hibás nevelési rendszerüket erőszakolják — jóformán egy pontban sem jöhetett létre. Ez eredményezte azt, hogy a modern nevelés sok tekintetben csak kísérletezik. Tagadhatatlan ugyan, hogy a módszer helyes megállapításánál nagyon sok tényező jön tekintetbe, amelyeknek helyét nagyon nehéz a nevelésben megállapítani. Ez okozta az ellentéteket is, melyek a nevelésben csak zavart idéztek elő. Más a helyzet a ker. nevelésnél, mert annak szilárd alapja van a vallásban, ahol minden ellentét elvileg kibékül — elsimul és mertez így van; benne a nevelés kísérlet tárgyát nem is képezheti.

Hogy a tananyag és módszer megállapítására vonatkozólag helyes meggyőződést szerezhessünk, lássuk öviden a IV. fejezet gondolatmenetét.

Mint hogy a nevelés kétirányú, mert figyel a célra, de a kiindulási pontra is tekintettel van, ezért a módszer is kétféle lehet; analitikus (induktív, subjektív) és szintetikus (deduktív, objektív). Vizsgálunk kell, hogy milyen módszert kíván a tananyag, de azt is, hogy milyet kíván a felnevelendő alany? A tananyagot illetőleg, az a régi népeknél vagy csupa kultúra, vagy tisztán valláserkölcs volt. A középkori iskola anyaga a vallásban merült ki s csak a reformáció tette — a vallásmint központ mellett — az írást, olvasást és számolást a tanítás anyagává, Bővítette az anyagot a humanizmus is. A realizmus fellépésével nagyobb változás állott be, mert száműzte az iskolákból a klasszicizmust és a vallást s helyébe a szám és mértant, természettudományt, gazdaságtant, sport és kézimunkát állította be. Kidobta anyagából a központot: a vallást s így az anyag nagysága miatt — bár a koncentrációval is próbálkozott — csak kevés eredményt tudott felmutatni. A ker. nevelésben könnyű az anyagot elosztani, mert itt a központ, a vallás áll az élen s e körül csoportosulhatnak a nyelvi, természettudományi stb. szakok.

Azok a módszerek, melyek az oktatásban használatosak, ezek: a deiktikus módszer, mely a szemléleten alapul; az akromatikus, mely összehasonlításon és felvilágosításon alapszik; az erotematikus, melyben a tanító kérdez s a tanuló felel és a heurisztikus, mely a kérdésre a feleletet a tanulóval akarja megtalálni.

A régi tanítás a tekintélyen és tiszteleten alapult. A tanító beszélt s a gyermek hitt neki. A reform pedagógia módszere a szemléleten alapszik s benne a gyermek a „fenség” s vele szemben szülőnek és tanítónak csak kötelességei vannak. Elve: hogy a gyermektől engedelmisséget, tiszteletet követelni nem szabad. A tekintély alapján a gyermek semmit el ne fogadjon, hanem maga lásson, válasszon, szeressen és találjon. Legyen a tanításnál aktív s tanulja meg a maga életét élni. Kívánja a természethez való visszatérést, hogy szabadon fejlődjön a gyermekben, ami ő természet szerint. Jóléti intézmények állítandók fel, hogy a gyermek boldog legyen.

Bár sok igazság is van ezen elvekben, — pl. számol a gyermek egyéniségével, hajlamaival s azok fejlődésének tág terület biztosít, gondoskodni óhajt a szegény gyermekekről — mégis általában elvetendő, mert elveti a tekintély elvét, ahol pedig nincs tekintély, ott nincs fegyelem, ami nélkül oktatás és nevelés el sem képzelhető. (Vége köv.).

Törzsök István.

HIVATALOS RÉSZ.

A szl. tiszáninnen ref. e. ker. püspöki hiv.

235/1924 sz. Kőrlevél.

Tárgy: Egyházi alapok vagyondézmája.

Valamennyi lelkészi hivatalnak!

Tájékoztatom közlöm a következő miniszteri leirattal:

Az Iskolai és Nemzetművelődésügyi Miniszterium Referátusa Elnöksége.

Tárgy: Alapítványi alapok vagyondézmája. Bratislava, 1924 máj. 9. 2332/24. eln. sz.

Ref. Püspöki Hiv.-nak Rimaszombat!

Az Iskolai és Nemzetművelődésügyi Minisztérium 1924 március 30-iki 40500/24. sz. rendelettel közölte ide a következőket:

A Pénzügyminiszterium 1924. március 17-iki 99382/1001/22—III/7a sz. átiratában közli, hogy a legfelsőbb közigazgatási bíróság 1922 december 13-iki 19180/22. sz. döntése szerint kérdés tárgyát képezi, vajjon a vagyondézmáról és vagyonszaporulati adóról szóló 1920 április 8-iki 309. sz. törvény (Törv. és Rend. tára) II. szakasz 4. §-ában felsorolt célokra szolgáló alapítványok — irányadó állapot 1919 március 1. — és hogy ugyanezen legfelsőbb közigazgatási bíróság 1923 október 12-iki 16381/23. sz. döntvénye szerint az idézett szakaszban felsorolt célokra szolgáló vagyonok dézsmamentesek-e abban az esetben is, mikor csak azoknak a jövedelmei (ide nem értve az átlagot) szenteltettek és használatnak ténylegesen is ama célokra.

Ennek következtében, a pénzügyminiszter közlése szerint, itt az idé-

zett 4. §-ban felsorolt célokra szolgáló alapítványi vagyonok a vagyondézsma alól rendszeresen mentesítenek. Erre ottani hivatal figyelmeztetik azzal, hogy e tekintetben a szükséghez képest intézkedjék.

Min. helyett: Olvashatatlan aláírás.

* * *

NB. Az idézett t. c. 4. §. 2. p. II. része: „Az állandóan, kizárólag és közvetlenül istentiszteleti, nyilvános, jótékonyági, közművelődési és kulturális célokra szolgáló és tényleg használt vagyonok a vagyondézsma alól mentesek.”

Pálóczi-Czinke István püspök.

Pályázat

a kisujfalui — ž. Nyitra — ref. egyházközség II.-od tanítói állására.

Javadalom: 2 szobás lakás, konyha, kamara; az egyház pénztárából 100 azaz egyszáz korona és 30 korona kertválság. Törvényszerű államségély.

Kötelessége: az I—III. vegyes osztály vezetése, a női munka tanítása. A kántorságban szükség esetén segítkezés. Pályázhatnak ref. olevelés tanítók. Az állás 1924 szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázatok f. évi június hó 30-ig a kisujfalusi ref. lelkészi hivatalhoz adandók be.

A ref. lelkészi hivatal.

Pályázat

a kárpátaljai ref. egyházkerület (cseh-szlov.) beregi ref. egyházmegyéjébe kebelezt mezőegcei ref. egyház lelkészi állására.

Javadalom: 1. Tisztességes lakás, kert és melléképületek. 2. 14 (tizennégy) kat. hold szántóföld. 3. 300 (háromszáz) kor. készpénz az egyház pénztárából. 4. 20 (husz) q. rostált buza a hivektől. 5. Kongrua 1140 kor. 11 fill. 6. Földek adóját az egyház fizeti. 7. 5 (öt) legelőjog díjmentes használata.

Pályázati kérvények f. évi augusztus 1-ig adandók be lelkészi oklevéllel és a hirdetés után kiállított szolgálati bizonyítvánnyal felszerelve a beregi ref. egyházmegye esperesi hivatalához. (Derczen, u. p. Gát, Bereg megye.)

Az állás a választás érvényre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Munkács, 1924 június 6.

Bertók Béla püspök.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.
Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Madách-u. 19. hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Az építő konferenciák

kora következett el nálunk is. Mind szélesebb rétegek gondolkodását ejti hatalmába az a tudat, hogy korunk súlyos problémákat állít elénk, amiket csak vállvetett munkával és a pünkösdi Lélek erejével lehet megoldani. Az építő konferencia a legmegfelelőbb keret arra, hogy egymás szeme elé teregessük ki, amire eljutunk a meglátásban és hitben. Itt tárul fel teljes mélységében a pokol kárhozata, mikor a különböző őrhelyek vigyázói eljönnek, hogy mindenről beszámoljanak, ami szörnyűt és véstestet láttak a szent határok felé közelíteni. És itt épülünk egymás hite által, mikor Isten lelkének hordozói bizonyosságot tesznek Uruk erejéről és hatalmáról, amit saját életükben megtapasztaltak.

A szlovenszkoji magyar kálvinistaságra súlyos feladatok megoldásai várnak. A modern idők nehéz és elhordozhatatlan terheket raknak vállaira. Csak a nagy Isten erejével lehet ezeket a nagy feladatokat elviseelni. Sem behunyt szemmel nem mehetünk el többé az idő követelményei mellett, sem vakmerő irammal nem futhatunk bele a veszedelmekbe. Higgadt és mégis lelkes elhatározásokra van szükség. Megfontolt és mégis gyors cselekvésekre. Az építő konferencia a legkiválóbb termék helye az ilyen elhatározásoknak és cselekedeteknek.

Jöjjünk hát össze mindenfelé, testvérek és adjunk alkalmat itt is, ott is a pünkösdi Léleknek, hogy zúgó szél erejével töltse be a sátrakat, melyekben tanyázunk, főleg pedig a szíveket és elméket.

„Ime mily jó és mily gyönyörűséges, amikor együtt lakoznak az atyafiak. Csak oda küld áldást az Ur és életet örökké“ (133 Zsolt.)

A holland kérdés*)

Irt: Böszörményi Sándor.

Ne tessék csodálkozni a címen, mert holland kérdés van nálunk, mióta az érdeklődés nagyobb mértékben fordult Hollandia felé. Már most, ha valaki arra a gondolatra jönne, hogy ő végre tiszta képet akar magának alkotni a holland egyházi viszonyokról és elővenné azokat a szemelvényeket, amelyeket Galambos vallásánár urnak a hollandiai ref. egyházzal írt könyvéből ennek a lapnak f. évi 6. száma között, hát akkor a következő megállapodásra jutna:

Hollandiában van tehát egy ref. államegyház, amely nyíltan megtagadta a szentírás tanítását s nem is akar hallani a Jézus Krisztusról. Ennek egyházi felsőbbsege hitetlen egyházi felsőbbsege, vagy más szavakkal, hitetlen és félhitű (?) egyházi vezetőség, amely természetesen bibliaellenes tanokra akarta kényszeríteni azokat. Megállapítaná ezzel szemben, hogy ugyancsak Hollandiában van még egy „szigorú“ vagy „igazi“ ref. egyház, más néven neokálvinisták vagy újkálvinisták, akik a szentírás igazságait jobban átkutatták és le is vezették (hova?), mint maga Kálvin tette, stb.

Hát ha ezeket mind elolvasta és megállapította, háborzongások között fog felkiáltani: Teremtő Isten, mi csoda Sodoma és Gomora lehet az a Hollandia, ahol többmillió főnyi ref. államegyház van, amely királynéjával, egyetemeivel, tudós tanáraival, lelkészeivel, gyülekezeteivel mind hitetlen, krisztustagadó. Még szerencse, hogy néhány ezer igaz és szigorú kálvinista kebelben él a Krisztusba vetett hit. De ezek aztán a hívők.

Hogy olyan hitetlen államegyház Hollandiában, a komoly egyháziasság, vallásosság hazájában nincs — hiszen másutt is abszurdum lenne — arra azt hiszem nem kell szót vesz-

*) Cikkirónak a holland kérdéstről írt szerintünk egyoldalú beállítású s itt-ott elfogultságot tükröző tanulmányával nem értünk egyet. Közlését a kritika szabadságának jogát teszi indokolttá.

tegetni. Azt hiszem nemcsak engem, hanem velem együtt a holland ref. törzseyház (államegyház) több barátját mély fájdalom töltött el, mikor láttuk azt, hogy az utóbbi időben mint igyekeznek némelyek nálunk hangulatot csinálni a holland nagy ref. anyaegyház ellen, az anyaegyház testéről levállott, azt támadó ellen-egyházárnyalatok egyike-másika érdekében. Pedig, ha elfelejtkezünk is arról, mennyi hálával tartozunk mi magyarok a holland államegyháznak azért, hogy századokon keresztül szívesen látta, gazdag stipendiumaival támogatta ifjainkat egyetemi tanulmányaikban, arról azonban a szlovenszkoji magyar egyháznak nem volna szabad megfeledkezni, hogy a mai súlyos közjogi helyzetében, amikor külföldön keres barátokat, Hollandiában ezt csak az államegyházból keresheti és találhatja meg, mint amelynek hitvallása azonos a miénkkel — nem pedig az ellenegyházak egyikében vagy másikkában.

Az a magyarázata mindennek, hogy jöllehet egy külföldi egyházzal sem volt olyan szoros összeköttetésünk századok óta, mint a holland egyházzal, mégis meglehetősen tájékozatlanok vagyunk a holland egyházi állapotokat illetőleg. Azt lehet mondani, hogy a hollandok szellemi harcainak végső mozzanatai mindig nálunk játszódtak le: a coccejánizmustól a kuyperianizmusig. Ami áramlat ott megindult, mi annak sodrába okvetlen belekerültünk. Mert külföldet látogató ifjaink nem voltak pusztán szemlélői az ott folyó szellemi mérkőzéseknek, maguk is belemelemelegedtek. S hozták haza magukkal az egyik vagy másik irányzat iránti lelkesedést. Ami nem baj, de már az nagy baj, hogy elhozták magukkal az ádáz szenvedélyt, átplántották a gyűlölködést, amellyel ott a pártok egymás ellen támadtak, s tájékozatlan közönségünket is megtevesztették. Roppant szerencsénk, hogy ez a harc nálunk végzetessé nem lett, az egyház egységét nem bontotta meg, mint a hollandoknál, ahol jelentéktelenné látszó finom dogmatikai nuánszok, egyházalkotmányi, kor-

de különösen a módszernek megállapítására vonatkozólag a különböző világnézetek pedagógusai mind másként vélekedtek, más és más álláspontot foglaltak el s mindegyik igyekezett a maga álláspontja helyességét bizonyítva azt a nevelés elvévé, alapjává tenni. A különböző álláspontok képviselői között meg egyezés — épen azon merevségnél fogva, mellyel hibás nevelési rendszerüket erőszakolják — jóformán egy pontban sem jöhetett létre. Ez eredményezte azt, hogy a modern nevelés sok tekintetben csak kísérletezik. Tagadhatatlan ugyan, hogy a módszer helyes megállapításánál nagyon sok tényező jön tekintetbe, amelyeknek helyét nagyon nehéz a nevelésben megállapítani. Ez okozta az ellentéteket is, melyek a nevelésben csak zavart idéztek elő. Más a helyzet a ker. nevelésnél, mert annak szilárd alapja van a vallásban, ahol minden ellentét elvileg kibékül — elsimul és mertez így van; benne a nevelés kísérlet tárgyát nem is képezheti.

Hogy a tananyag és módszer megállapítására vonatkozólag helyes meggyőződést szerezhessünk, lássuk öviden a IV. fejezet gondolatmenetét.

Minthogy a nevelés kétirányú, mert figyel a célra, de a kiindulási pontra is tekintettel van, ezért a módszer is kétféle lehet; analitikus (induktív, subjektív) és szintetikus (deduktív, objektív). Vizsgálunk kell, hogy milyen módszert kíván a tananyag, de azt is, hogy milyet kíván a felnevelendő alany? A tananyagot illetőleg, az a régi népeknél vagy csupa kultúra, vagy tisztán valláserkölcs volt. A középkori iskola anyaga a vallásban merült ki s csak a reformáció tette — a vallásmint központ mellett — az írást, olvasást és számolást a tanítás anyagává, Bővítette az anyagot a humanizmus is. A realizmus fellépésével nagyobb változás állott be, mert száműzte az iskolákból a klasszicizmust és a vallást s helyébe a szám és mértant, természettudományt, gazdaságtant, sport és kézimunkát állította be. Kidobta anyagából a központot: a vallást s így az anyag nagysága miatt — bár a koncentrációval is próbálkozott — csak kevés eredményt tudott felmutatni. A ker. nevelésben könnyű az anyagot elosztani, mert itt a központ, a vallás áll az élen s e körül csoportosulhatnak a nyelvi, természettudományi stb. szakok.

Azok a módszerek, melyek az oktatásban használatosak, ezek: a deiktikus módszer, mely a szemléleten alapul; az akromatikus, mely összehasonlításon és felvilágosításon alapszik; az erotematikus, melyben a tanító kérdez s a tanuló felel és a heurisztikus, mely a kérdésre a feleletet a tanulóval akarja megtaláltatni.

A régi tanítás a tekintélyen és tiszteleten alapult. A tanító beszélt s a gyermek hitt neki. A reform pedagógia módszere a szemléleten alapszik s benne a gyermek a „fenség” s vele szemben szülőnek és tanítónak csak köteleiségei vannak. Elve: hogy a gyermektől engedelmeséget, tiszteletet követelni nem szabad. A tekintély alapján a gyermek semmit el ne fogadjon, hanem maga lásson, válasszon, szeressen és találjon. Legyen a tanításnál aktív s tanulja meg a maga életét élni. Kívánja a természethez való visszatérést, hogy szabadon fejlődjön a gyermekben, ami ő természet szerint. Jóléti intézmények állítandók fel, hogy a gyermek boldog legyen.

Bár sok igazság is van ezen elvekben, — pl. számol a gyermek egyéniségével, hajlamaival s azok kifejlődésének tág teret biztosít, gondoskodni óhajt a szegény gyermekekről — mégis általában elvetendő, mert elveti a tekintély elvét, ahol pedig nincs tekintély, ott nincs fegyelem, ami nélkül oktatás és nevelés el sem képzelhető. (Vége köv.)

Törzsök István.

HIVATALOS RÉSZ.

A szl. tiszáninnen ref. e. ker. püspöki hiv.

235/1924 sz. Körlevél.

Tárgy: Egyházi alapok vagyondézmája.

Valamennyi lelkészi hivatalnak!

Tájékoztatásul közlöm a következő miniszteri leiratot:

Az Iskolai és Nemzetművelődésügyi Miniszterium Referátusa Elnöksége.

Tárgy: Alapítványi alapok vagyondézmája. Bratislava, 1924 máj. 9. 2332/24. eln. sz.

Ref. Püspöki Hiv.-nak Rimaszombatl

Az Iskolai és Nemzetművelődésügyi Minisztérium 1924 március 30-iki 40500/24. sz. rendelettel közölte ide a következőket:

A Pénzügyminisztérium 1924. március 17-iki 99382/1001/22—III/7a sz. átiratában közli, hogy a legfelsőbb közigazgatási bíróság 1922 december 13-iki 19180/22. sz. döntése szerint kérdés tárgyát képezi, vajjon a vagyondézmáról és vagyonszaporulati adóról szóló 1920. április 8-iki 309. sz. törvény (Törv. és Rend. tára) II. szakasz 4. §-ában felsorolt célokra szolgáló alapítványok — irányadó állapot 1919. március 1. — és hogy ugyanezen legfelsőbb közigazgatási bíróság 1923. október 12-iki 16381/23. sz. döntvénye szerint az idézett szakaszban felsorolt célokra szolgáló vagyonok dézsmamentesek-e abban az esetben is, mikor csak azoknak a jövedelmei (ide nem értve az átlagot) szenteltettek és használatnak ténylegesen is ama célokra.

Ennek következtében, a pénzügyminiszter közlése szerint, itt az idé-

zett 4. §-ban felsorolt célokra szolgáló alapítványi vagyonok a vagyondézsma alól rendszeresen mentesítetnek. Erre ottani hivatal figyelmeztetik azzal, hogy e tekintetben a szükséghez képest intézkedjék.

Min. helyett: Olvashatatlan aláírás.

NB. Az idézett t. c. 4. §. 2. p. II. része: „Az állandóan, kizárólag és közvetlenül istentiszteleti, nyilvános, jótékonyági, közművelődési és kulturális célokra szolgáló és tényleg használt vagyonok a vagyondézsma alól mentesek.”

Pálóczi-Czinke István
püspök.

Pályázat

a kisujfalui — ž. Nyitra — ref. egyházközség II.-od tanítói állására.

Javadalom: 2 szobás lakás, konyha, kamara; az egyház pénztárából 100 azaz száz korona és 30 korona kertválság. Törvényszerű államsegély.

Kötelessége: az I—III. vegyes osztály vezetése, a női munka tanítása. A kántorságban szükség esetén segítkezés. Pályázhatnak ref. olevales tanítók. Az állás 1924 szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázatok f. évi június hó 30-ig a kisujfalusi ref. lelkészi hivatalhoz adandók be.

A ref. lelkészi hivatal.

Pályázat

a kárpálaljai ref. egyházkerület (cseh-szlov.) beregi ref. egyházmegyéjébe kebeleztet mezőgecsei ref. egyház lelkészi állására.

Javadalom: 1. Tisztességes lakás, kert és melléképületek. 2. 14 (tizennégy) kat. hold szántóföld. 3. 300 (háromszáz) kor. készpénz az egyház pénztárából. 4. 20 (husz) q. rostált buza a hivektől. 5. Kongrua 1140 kor. 11 fill. 6. Földek adóját az egyház fizeti. 7. 5 (öt) legelőjog díjmentes használata.

Pályázati kérvények f. évi augusztus 1-ig adandók be lelkészi oklevéllel és a hirdetés után kiállított szolgálati bizonyítvánnyal felszerelve a beregi ref. egyházmegye esperesi hivatalához. (Derczen, u. p. Gát, Bereg megye.)

Az állás a választás érvényre emelkedése után azonnal elfoglalható.

Munkács, 1924 június 6.

Bertók Béla
püspök.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkálársak:

Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc
Mádách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kül-
dendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Az építő konferenciák

kora következett el nálunk is. Mind szélesebb rétegek gondolkodását ejti hatalmába az a tudat, hogy korunk sulyos problémákat állít elénk, amiket csak vállvetett munkával és a pünkösdi Lélek erejével lehet megoldani. Az építő konferencia a legmegfelelőbb keret arra, hogy egymás szeme elé teregessük ki, amire eljutotunk a meglátásban és hitben. Itt tárul fel teljes mélységében a pokol kárhozata, mikor a különböző őrhelyek vigyázói eljönnek, hogy mindenről beszámoljanak, ami szörnyűt és vésteszest láttak a szent határok felé közelíteni. És itt épülünk egymás hite által, mikor Isten lelkének hordozói bizonyosságot tesznek Uruk erejéről és hatalmáról, amit saját életükben megtapasztaltak.

A szlovenszkói magyar kálvinistásra sulyos feladatok megoldásai várnak. A modern idők nehéz és elhordozhatatlan terheket raknak vállaira. Csak a nagy Isten erejével lehet ezeket a nagy feladatokat elviselni. Sem behunyt szemmel nem mehetünk el többé az idő követelményei mellett, sem vakmerő irammal nem futhatunk bele a veszedelmekbe. Higgadt és mégis lelkes elhatározásokra van szükség. Megfontolt és mégis gyors cselekvések. Az építő konferencia a legkiválóbb termő helye az ilyen elhatározásoknak és cselekedeteknek.

Jöjünk hát össze mindenfelé, testvérek és adjunk alkalmat itt is, ott is a pünkösdi Léleknek, hogy zúgó szél erejével töltsse be a sátrakat, melyekben tanyázunk, főleg pedig a szíveket és elméket.

„Ime mily jó és mily gyönyörűséges, amikor együtt lakoznak az atyafiak. Csak oda küld áldást az Ur és életet örökké” (133 Zsolt)

A holland kérdés*)

Irtá: Böszörményi Sándor.

Ne tessék csodálkozni a címen, mert holland kérdés van nálunk, mióta az érdeklődés nagyobb mértékben fordult Hollandia felé. Már most, ha valaki arra a gondolatra jönne, hogy ő végre tiszta képet akar magának alkotni a holland egyházi viszonyokról és elővenné azokat a szemelvényeket, amelyeket Galambos vallástanár urnak a hollandiai ref. egyházzal írt könyvéből ennek a lapnak f. évi 6. száma között, hát akkor a következő megállapodásra jutna:

Hollandiában van tehát egy ref. államegyház, amely nyíltan megtagadta a szentírás tanítását s nem is akar hallani a Jézus Krisztusról. Ennek egyházi felsőbbsege hitetlen egyházi felsőbbség, vagy más szavakkal, hitetlen és félhítű (?) egyházi vezetőség, amely természetesen bibliaellenes tanokra akarta kényszeríteni azokat. Megállapítaná ezzel szemben, hogy ugyancsak Hollandiában van még egy „szigorú” vagy „igazi” ref. egyház, más néven neokálvinisták vagy újkálvinisták, akik a szentírás igazságait jobban átkutatták és le is vezették (hova?), mint maga Kálvin tette, stb.

Hát ha ezeket mind elolvasta és megállapította, hátborzongások között fog felkiáltani: Teremtő Isten, micsoda Sodoma és Gomora lehet az a Hollandia, ahol többmillió főnyi ref. államegyház van, amely királynéjával, egyetemeivel, tudós tanáraival, lelkészeivel, gyülekezeteivel mind hitetlen, krisztustagadó. Még szerencse, hogy néhány ezer igaz és szigorú kálvinista kebelben él a Krisztusba vetett hit. De ezek aztán a hívők.

Hogy olyan hitetlen államegyház Hollandiában, a komoly egyháziasság, vallásosság hazájában nincs — hiszen másutt is abszurdum lenne — arra azt hiszem nem kell szót vesz-

*) Cikkirónak a holland kérdésről írt. szerintünk egyoldalú beállítású s itt-ott elfogultságot tükröző tanulmányával nem értünk egyet. Közlését a kritika szabadságának jogat teszi indokoltá.

tegelni. Azt hiszem nemcsak engem, hanem velem együtt a holland ref. törzseyház (államegyház) több barátját mély fájdalom töltött el, mikor láttuk azt, hogy az utóbbi időben mint igyekeznek némelyek nálunk hangulatot csinálni a holland nagy ref. anyaegyház ellen, az anyaegyház testéről levállott, azt támadó ellen-egyházárnyalatok egyike-másika érdekében. Pedig, ha elfelejtkezünk is arról, mennyi hálával tartozunk mi magyarok a holland államegyháznak azért, hogy századokon keresztül szívesen látta, gazdag stipendiumaival támogatta ifjainkat egyetemi tanulmányaikban, arról azonban a szlovenszkói magyar egyháznak nem volna szabad megfeledkezni, hogy a mai sulyos közjogi helyzetben, amikor külföldön keres barátokat, Hollandiában ezt csak az államegyházban keresheti és találhatja meg, mint amelynek hitvallása azonos a miénkkel — nem pedig az ellenegyházak egyikében vagy másikkában.

Az a magyarázata mindennek, hogy jöllehet egy külföldi egyházzal sem volt olyan szoros összeköttetésünk századok óta, mint a holland egyházzal, mégis meglehetősen tájékozatlanok vagyunk a holland egyházi állapotokat illetőleg. Azt lehet mondani, hogy a hollandok szellemi harcainak végső mozzanatai mindig nálunk játszódtak le: a coccejánizmustól a kuyperianizmusig. Ami áramlat ott megindult, mi annak sodrába okvetlen belekerültünk. Mert külföldet látogató ifjaink nem voltak pusztán szemlélői az ott folyó szellemi mérkőzéseknek, maguk is belemelemelegedtek. S hozták haza magukkal az egyik vagy másik irányzat iránti lelkesedést. Ami nem baj, de már az nagy baj, hogy elhozták magukkal az adáz szenvedélyt, átplántották a gyűlölködést, amellyel ott a pártok egymás ellen támadtak, s tájékozatlan közönségünket is megtévesztették. Roppant szerencsénk, hogy ez a harc nálunk végzetessé nem lett, az egyház egységét nem bontotta meg, mint a hollandoknál, ahol jelentéktelenné látszó finom dogmatikai nüanszok, egyházalkotmányi, kor-

mányzati semmiségek elegendők voltak arra, hogy külön egyházba tömörítsék s ellenségekként állítsák egymással szembe a kálvinista testvéreket. De ezt a hollandoknál nem kell olyan tragikusan venni. Ez a par excellence vallásos, nemzetileg egységes nép megbirja minden rázkódás nélkül ezt a tagozódást, de a Gondviselés megkülönböztelt kegyelmének a jele, hogy ez nálunk be nem következett, mert mi lett volna belőlünk Uram, Istenem! ha az ugyis százfelé tépett népünket dogmatikai kérdések is megosztják?

Tény, hogy mindent átültetni onnan nem fog sikerülni soha. Mert más a holland nép psychéje és más a mi népünké. Aki nem ismeri a holland népek, ennek az erősen kontemplatív, de amellet roppant individuális és független gondolkozásu psychéjét, az előtt a sok ellenegyháza szakadása a nagy ref. egyháznak a komoly dolgokkal való könnyelmű játéknak tűnik fel. Pedig mind egy-egy bátor bizonyágtétel az ő mméreteikkel mérve. Próbáljunk csak egy percre egy futópillantást vetni ezekre az egyházi alakulatokra:

Ilt vannak mindenekelőtt a *Christelijke Gereformeerde-ek* (keresztyén ujított egyház). Lelkészeik és gyülekezeteik azért váltak ki a ref. anyaegyházból (Hervormde kerk), mert nekik az nem volt eléggé konfessionális irányu. De legfőbb váloók a zsinat. Ez a 6 világi és 13 lelkeszi tagból álló legfőbb törvényhozó, kormányzó és birói hatalom nekik elviselhetetlen. Inkább hajlandók minden áldozatra. Templomokat, iskolákat építenek, Kampenben lelkeszképzőt tartanak fenn nagy áldozatokkal.

A *moderne* meg azért hagyta oda az anyaegyházat. (államegyházat) mert nekik meg tulságosan konfessionális. Inkább bekéredzkednek a *Remonstransokhoz* vagy a *Doopsgezinde* egyházba, amelyek modern irányu olyan féltestvér ref. egyházak. De vannak moderne, akik ilyen könnyen nem veszik a dolgot, nem riadnak vissza áldozatoktól sem s megalkotják az ő sajátos egyházukat, a *Protestantenbond*-ot. Vannak azonban még individuálisabb moderne, akiket ez sem elégít ki. A két Hugenholtz testvér, ezek az amsterdami prédikátorok maguknak csinálnak egy külön egyházat, a *Vrije Gemeente*-t (szabad egyház). Valami 1800 lelket tudnak egyházukba tömöríteni, ők nem tartanak keresztelest, urvacsoaoszlást, nem ünnepelnek áldozócsütörtököt, pünkösdot. Tessék borzongani, botránkozni, de ne tessék nevetni, mert ez is holland psyche: olyan bizonyágtétel féle.

(Vége köv.)

Felelet P. M.-nek.

(Szélgjegyzetek a Magyar Kálvinizmus című cikkhez.)

Nagy elfoglaltságom akadályoz abban, hogy kimerítő feleletet adjak P. M. szélgjegyzeteire, melyekkel tanulmányomat figyelmére méltatta. P. M. szélgjegyzetei fontos és alapvető kérdéseket érintenek, amiknek a tisztázása igen időszerű és döntő jelentőségű volna a magyar kálvinizmus körében. Ezuttal tehát csak egészen röviden a következőket felelem:

1. A legnagyobb tévedés P. M. fejtegetéseiben az a feltevés, mintha én a Szabó Dezső-féle ideológiát állítottam volna oda az integrálódás ideáljaként. Szabó gondolatmenete és „A magyar kálvinizmus jövődó hivatása” c. fejezet célkitűzései között szakadék tátong. Mindaz az ellenvetés tehát, amellyel a cikkirő Szabó Dezső pályafutását illeti, tárgyaltalan és felesleges tanulmányommal kapcsolatban.

2. A másik ugyanilyen természetű félreértés, hogy a cikkirő szerint általában is a pogányság álláspontját hirdetem s azért ellenmondásnak nevezi, mikor én a pogányság frontjának az áttörését jelölöm meg legelső tennivalónak. Ilyen alapvető félreértéssel szemben céltalan minden vitakisérlet egy ily rövid cikk keretei között. Azért hát kénytelen vagyok a puszta kategorikus kijelentéssel beérni, hogy t. i. távol áll tőlem a paganizmus propagálása.

3. A cikkirő minden tévedése abból ered, hogy nem értette meg azt, mit értettem én tulajdonképpen pogányság alatt. Ennek a szemléletemnek a kifejezése és megindokolása végett valósággal külön tanulmányt kellene írnom. Nos és épen erre nincs itt most mód és lehetőség. Kénytelen vagyok ismételtelen eredeti értekezésemhez utalni a figyelmes olvasót

4. Annyit mindenesetre meg akarok jegyezni, hogy a pogányságnak ma általában két fontos értelmezésével találkozunk. Az egyik értelme e szónak: az *individualizmus* eszméje, joga és programja. A másik ez eszmének az erkölcsi elfajzása, az individualizmus túltengése, a szociális tekintetek figyelmen kívül hagyása: az *immoralitás*. S mert a cikkirő ezt a disztinkciót nem teszi meg, sokszoros tévedésbe bonyolódik bele.

De a legfontosabb mégis csak az, hogy hálásan köszönöm P. M.-nek megtisztelő érdeklődését, melylyel tanulmányomat megajándékozta. Megjegyzései másokat is eszméltettek s olyanoknak is felhívták a figyelmüket a magyar kálvinizmus mai sorsdöntő kérdéseire, akik eddig esetleg érdeklődés nélkül álltak azokkal szemben.

A Magyar Kálvinizmus szerzője.

Az ungi lelkeszek konferenciája Nagykaposon.

Az ungi ref. egyházmegye lelkesz-egyesülete június 12-én tartotta meg második konferenciáját, mely az elsőhöz méltóan szintén a tudományos és gyakorlati kérdések nivós tárgyalását jelentette s arról tett ékes bizonyágot, hogy a református lelkeszkar szellemi szintjét a kor haladó irányzatához képest emelni iparkodik s az egyház keretén belül akarja megoldani azokat a vallási és lelki problémákat, melyek az egyház fokozatos reformálásának elmaradása esetén a szektárius törekvésekben az egyházon kívül, sőt az egyház ellenére keresnek visszaesést eredményező, kabbalisztikus és bahonás sülyedésbe vezető megoldást. A lelkes megáradtak, mint a folyó. Átlépték a partokat, elhagyták a medrüket és a szenny felszínre kerültek. Ezt tapasztalhatjuk minden téren. Szükséges, hogy az ártéri víz visszatereltesse a medrébe és a visszavetérni nem tudó vizek is — még áldozatok árán is — vissza vezettesenek, hogy meg ne áporodjanak, meg ne romoljanak és fertőzést ne okozzanak azok egyes vidékeken. És a víz leülepedés általi megtisztulása is megtörténjen. Hadd ülepedjen le a szenny ujra a mélyre. A lelkeszi konferenciák azok a szakértekezletek, amelyeken a víz visszavezethetésének módozatait taglalják meg a lelki kérdésekben otthonos lekipásztörök és a kaposi második konferencia ezt a jelt hordozta a homlokán diadalmasan. A lekipásztörök kar ilt is kimondotta, hogy akarja a modern hitéleti módszerek alkalmazása által eleve nebbé tenni a gyülekezeti, egyháztársadalmi munkát. És ez jó jel, ennek a nyomán áldás fog fakadni.

A „Jövel Szent Lélek Ur Isten” elénekzése után az „ungyi egyházmegyei énekkar” adta elő szabatosan és áhitalosan a „Szállj alá óh áldott Szent Lélek” c. darabot. *Ujlaky Sándor* bajánházi lelkesz, egyesületi jegyző végzett ezután igehirdetést a Pál I. Kor. 3. rész 11. verse alapján *Jézusról, az egyedüli fundamentumról* nagy szónoki erővel, lendülettel és elmélyüléssel. Imádkozása és igehirdetése egyaránt jótékony befolyást gyakorolt a hallgatóságra, melyben a kaposi intelligencia és polgárság is szép számmal volt képviselve. Az igehirdetést ismét az énekkar precizül előadott egy Beethoven száma követte. Majd *dr. Magda Sándor* értekezleti elnök tartott megnyitó beszédet, melynek során bejelentette, hogy Pataky Pál ungtarnóczi lelkesz felolvasása, melyet „Egyházközségek ökonomiája” címen vállalt megtartani, elmarad, mert azt a szerző egy incidens következtében

lemondta. Helyette az utolsó pillanában *Isaák* Imre egyesületi jegyzőt kérte fel valamely gyakorlati kérdés előadására, aki azt elvállalta. Az elnök köszönetet indítványoz ezért és a kórus szép közreműködéséért, amit az egyesület megszavaz.

Dr. Magda Sándor emlékezett meg tudományos felolvasása keretében Kant Immanuelről születésének két-századik évfordulója alkalmából. Ismerlette Kant életrajzát, filozófiai rendszerét, vallásról és erkölcsiségről vallott felfogását, természettudományi álláspontját, majd a Kant jellemzésére tért át s cselekedte mindezt olyan világos okfejtéssel, olyan szép stílusban, hogy — bár speciálisan tudományos kérdéseket taglalt, mégis — még a laikus közönség is nagy élvezettel hallgatta és mondott köszönetet a magvas felolvasásért. A felolvasással kapcsolatban a dolog természeténél fogva vita nem volt. (A dolgozatot valamelyik legközelebbi számunkban közölni fogjuk. Szerk.)

Annál alaposabb hozzászólások fűszerezték és élénkítettek a programm következő számát, a hézag pótlására hirtelen beugrott *Isaák* Imre szabad előadását a vasárnapi iskoláról. Eszmemenete ez volt: A hivatalos egyházon kívül vallásos mozgalmakat láthatunk, amelyek ellenünk dolgoznak. De látunk hitetlenséget is. Szükséges — ha meghalni nem akarunk — ezekkel szemben a kényelem feláldozásával felvenni a harcot és kicsavarni kezükből a fegyvert, illetőleg megszüntetni a hitetlenséget. Az egyháztársadalmi (belmissziós) munka erre való. Minthogy e kérdésben egyházmegyénk a kezdet kezdetén áll, e legkedvesebb és legtöbb örömet hozó munkát, a vasárnapi iskolát ajánlja kezdésnek, amelyet ha valaki megkóstol, a többi egyháztársadalmi munkához is kedvet kap. Kimutatta ezután a vasárnapi iskola célját, tanulási és nevelési módszerét, segédeszközeit, rámutatott, hogyan kezdjen hozzá a vasárnapi iskolai munkás a jellemfejlesztő és vallásos karakter képző munkához, bemutatta az általa vezetett vajáni vasárnapi iskola munkaprogramját a gyermekek terembe lépésétől a távozásig, felsorolta a pompásan használható segédeszközöket s arra kérte az egyesületet, írjon fel az egyházmegyére, hogy a vasárnapi iskolai munkát minden gyülekezetben azonnal szigorúan tegye kötelezővé s a lelkészek utasítassanak arra, hogy a gyülekezetük tagjai közül erre alkalmas és vállalkozó, főleg intelligens nők és férfiak lelkét iparkodjanak megnyerni e munkához. A lelkész által kidolgozott munkaterv alapján ezek vezetnék a vasárnapi iskola egyes csoportjait. Ő maga minden hozzá forduló egye-

sületi tag részére szívesen megküld két hónapra való kidolgozott tanítási anyagot.

A hozzászólók: *Kömives* Sándor, *Gencsy* Béla, *Tárczy* Gyula, dr. *Kiss* Bálint, dr. *Magda* Sándor egyértelemmel örömmel fogadták a szabad előadást, megköszönték az előadó őszinte hangon tartott előadását, egyöntetűen megállapodtak abban, hogy az *Isaák* Imre által lefektetett elvek szerint a vasárnapi iskolai munkát mindengyülekezetben azonnal és kötelező erővel meg kell kezdeni. *Kömives* Sándor belmissziói kurzus tartását is indítványozza. *Tárczy* Gyula az idegben szakadt katonák lelkigondozását kéri. Általában olyan egészséges, a munkát megkezdeni akaró felfogás alakult ki az előadással kapcsolatban a konferencián, hogy ha annyi energia lesz a munkában, mint az elhatározásban, a pokol kapui sem vehetnek diadalmat az egyháztársadalmat kiépíteni szándékolt munkán. Több lelkész nyomban bejelentette, hogy a munkát megkezdi s az ígért két hónapi anyagra reflektál.

E pont után egyhangulag elfogadta a konferencia az egyesület okosan módosított alap szabályait a *Kömives* Sándor alelnök előadásában s azt jóváhagyás végett fejtérjeszti az egyházmegyére.

Majd a *Pataky* Pál előbb említett incidense ügyében küldött ki a konferencia egy dr. *Magda* Sándor elnök, dr. *Kiss* Bálint és *Isaák* Imre tagokból álló bizottságot, jelentést várva eljárásuk eredményéről.

A konferencia elhatározta, hogy ez évben még harmadik konferenciáját is megtartja s erre egy vasárnapi iskolai mintatanítás bemutatására *Isaák* Imrét felkéri, aki örömmel tett ígéretet annak megtartására.

Kömives Sándor indítványozza egy „Lelkeszi temetkezési segélyegylet” megalakítását. A tervezet kidolgozására előadóhoz dr. *Kiss* Bálint és *Isaák* Imre küldetnek ki. — Konferencia után közebb volt a testvéri szeretet jegyében.

HIREK

Értesítés. Sajnálattal tudatom a nt. lelkész urakkal, hogy *Ravasz* László új könyve — a kiadó közlése szerint — nem kerül könyvtári forgalomba, miután az első kiadás összes példányai előjegyzés után fogytak el Tisztelettel: *Várady* József, *Lucenec*.

Harangszentelések. Szép és kedves ünnepség volt *Deregnő* községben pünkösd másodnapján, mikor a *Lónyay* grófi család és a *deregnői* lakosok áldozatkészségéből a református templom tornyába felhúzták az 565 kg súlyú új harangot. Az ün-

nepség mintegy kétezer résztvevő jelenlétében zajlott le s a kedvező időjárás külsőleg is kellemessé tette az ünneplést. Két helyen is tartottak isteni tiszteletet. A templomban *Horkay* Lajos kiskiráki lelkész, a felsőzepléni egyházmegye főjegyzője, a szabad ég alatt *Isaák* Imre vajáni lelkész, az ungi egyházmegye jegyzője volt az ünnepi szónok, a templomban urvacSORA osztatás is volt, amelynek szertartását szintén az utóbbi látta el. A *deregnői* egyházi énekkar *Kiss* Jenő vezetése mellett több sikerűt számmal élénkítette az ünnepség programját. A harangot *Virág* József felsőzepléni esperes avatta fel és áldotta meg szíveket megindító szép imádságban. A harang beszerzése és az ünnepség megrendezése egyképpen dicséretére válik a *Lónyay* családnak. *Tudja* Mihály lelkésznek és az áldozatra kész gyülekezeti tagoknak, valamint a megjelent világi vezető férfiak ebédre a *Lónyay* asztalnál, vacsorára a lelkész családi körében voltak szívesen látott vendégek. A gyönyörű hangú harang a híres *Egry* Ferenc harangöntő mester, nemzetgyűlési szenátor, kárpátaljai ungi egyházmegyei gondnok remeke, aki az avatáson maga is részt vett. — A *korláthelmeczi kis gyülekezet*, e pásztor nélküli nyáj, június 9-én fényes tanujelét adta áldozatkészségének, vallás és egyház szeretetének. Ekkor adta át magasztos rendeltetésének 300 kgr. súlyú új harangját, új köntösbe öltöztetve ez alkalomra templomát is. A felavató imádságot *Komjáthy* István nagygejőci lelkész mondta, az ünnepi beszédet pedig G. Nagy Sándor kisgejőci lelkész, akinek gondozása alá tartozik most a gyülekezet. E kis gyülekezetnek harangbeszerzését nagyban előmozdította az, hogy *Egry* Ferenc egyh. m. gondnok 120 kgrm. harangot ajándékozott nekik 6480 kor értékben: három buzgó egyháztág 7000 kor. küldött *Amerikából*; *Plotényi* Vilmos főgondnok, egyh. m. tanácsbíró 1100 kor. *Szabó* Sándor állami tanító 1100 kor. Özv. *Fegyvermeki* Jánosné 1500 kor. adományozott e szent célra. A gyülekezet többi tagjai is összeadtak 5500 kor-t. Istennek áldása és kegyelme maradjon a *korláthelmeczi* egyház jövőjén s a kegyes szívű adakozókon.

Könyvismertetés

Dr. *Bavinck* Herman, a ker. pedagógia alapelvei. Hollandból fordította *Márton* János, teológiai tanár.

(Folytatás és vége)

Az oktatás elvévé és alapjává a szemléletet teszi; tehát igazságtalan a gondolkodó értelemmel, de más érzékszervekkel szemben is. Hiszen

a gyermek a „szó” által sok olyan képzetnek jut birtokába, amit szemmel soha nem látott és nem láthat. A „szó” a tanítás hordozója s csak ehhez csatlakozhatnak a szemlélet mint kisegítő eszköz. Mindezek bizonyítják, hogy a szemlélet nem lehet egyedüli forrása a képzeteknek; mert a képzet forrása a „szó” s általában minden érzékszervvel való érzékelés.

A gyermek képzeleinek bővítése nemcsak a szülő és tanító feladata; de saját feladat is; melyet a gyermek tanulás által érhet el. A reform pedagógusok elve e kérdésnél, hogy a gyermek csak azt tanulja, amit ért, vagyis az emlékezés elé helyezi az ítéletet. Helytelen felfogás, mert akkor a gyermeket beszélni, imádkozni és énekelni sem volna szabad megtanítani. Tulságba vitt tanulás meggyötri az emlékezetet, de ennek gyakorlása akkor történjen, amikor legnagyobb a befogadó képessége.

Nem állhat meg az az állítás sem, hogy ezáltal az ítéletképesség szenvedne rövidséget, mert fényes tanúság erre a régi nevelésé. akik „jellem és akaratereő dolgában kétségtelenül felettünk állanak.” Ennek oka a vallásérköcsi nevelésben rejlik. „Mindenki tudja, hogy az ifjkorban bevéődött vallásérköcsi fogalmak haláláig megmaradnak.” Ez a tény világosan mutatja, hogy a zsenge gyermekkorban a vallástanítás a leggyümölcsözőbb. Ker. iskoláinkban a Biblia foglalja el az első helyet s vele együtt a dogmának is megfelelő hely biztosítandó. A dogma a vallás törvénye, megérti a gyermek, csak tisztán és elevenen adják elő neki. „Hogy ezt megtehesse az oktató, a Bibliába járjon tanulni, melyben Isten szemléletes oktatást ad az ő dolgairól.”

Volna még egy kérdés, a „fegyelem kérdése”, melyre vonatkozólag a modern pedagógia elve ez: kényszerbüntetés, testifenyiték alkalmazása eltiltandó, mert a gyermeket elkeseríti. Schasem a gyermek, hanem a tanító a hibás, aki legyen tökéletes s akkor nem kell büntetnie. Eredménye: a szülők és tanítók tekintélyét aláásta, a gyermek és tanító közötti erkölcsi viszonyt jogviszonyná tette s ez pedig okozta a gyermekek magaviseletének leromlását.

A Biblia ezzel szemben odaadja a vesszőt a szülő és tanító kezébe, de olyan értelemben, hogy az csak szeretetből használva szükséges a gyermekre nézve s a büntetés csak arra szolgáljon, hogy a gyermek helytelen fejlődését helyes útra vezetve, minden jó cselekvésnek megnyerje. Ilyen értelemben a büntetés nemcsak jogos, de elmulasztása a gyermek lelki fejlődésére súlyos következményekkel járhat.

Az eddigi megállapításokból levonható eredmény a módszer soklételessége miatt igen bonyolult s ez okozza a tantervnek és tanmenetnek nehéz megállapítását. Bár próbálkoztak a koncentrációval, de mert hiányzott a különböző álláspontok neveléstanából a központ, azért vele nem sokat értek el

A ker. neveléstanban — mert a központ megvan a vallásban — a koncentráció fogalma nagyszerűen érvényesülhet. Itt megvan az összhang család és iskola között s itt van a Biblia, mely az egyház könyve, de az iskoláé is s minden oktatás lelke és szervező ereje. Itt a tananyag különböző része a tárgy határain belül szerves összefüggésben tanítható, mert itt különbséget lehet tenni kevésbé fontos és lényeges között. Végül az oktatás szervesen fogja át az egész gyermeket, annak minden tehetségét és erejét. Itt a gyermek a tanításban aktív részt vesz s a tanítónak pedig kötelessége, hogy a gyermek érdeklődését felkeltse, ébren tartsa s öntevékenységre indítsa. Hogy a tanító sikert érhesen el, először szemléltet, azután megértet és végül a tanultakat alkalmaztatja.

Oratio—tentatio—meditatio. (177. 1.)

Dr. Bavinck könyvében megismerttet bennünket azzal, hogy mi legyen a ker. nevelés célja, kiindulási pontja, módszere. Ezeknek keretében felsorakoztatja azokat a különböző világnézeteket képviselő nevelési elveket, amelyek a nevelésre az idők folyamán befolyást gyakorolva annak irányt szabtak. De megismerttet azokkal az ellentétekkel is, melyek a különböző álláspontok között fennállnak s szinte kézenfekvő igazságokkal bizonyítja a modern pedagógia elveinek tarthatatlanságát. Ezzel szemben bizonyítja a ker. pedagogia jóságát s megmutatja a sötétben világító fényességét, a református álláspont soha el nem muló örök igazságát. Könyve nemcsak kiváló tudományos munka, de felséges olvasmány is.

Könyvének elolvasása után felmerül előttünk a kérdés: „Ki mered-e hát mondani, hogy a ref. nevelés a legideálisabb?”

Igen, mert annak fundamentoma a Biblia, isteni igazság, kijelentés s ez erős vár és olyan kincs, melyet sem az idő meg nem emészthet, sem a lopók el nem lohatnak.

Törzsök István.

(Az itt ismertetett mű kapható Várady József Kultura könyvkereskedésében, Lučenec. Ára portóval 12'—Kč.)

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*
A kiadásért felelős: *Kövy Árpád.*

Pályázat

A felsőzempléni ref. egyházmegyéhez tartozó Jastrab községben levő ref. egyház káplán tanítói állásra pályázatot hirdet. — Fizetése: 1. a kápláni kongrua, 2. tanítói lakás használatra kerttel. 3. A kántorságért járó körülbelül 10.000 öl szántó és rét föld. A lelkésznel koszt. Kötelessége az anyaegyház és a két filiáléban a papi teendők végzése és az anyaegyházban a gyermekek tanítása. Tankötelesek száma 20--25. A szlovák nyelv tudása előnyös. Az isteni tisztület magyar. Pályázati határidő jul. 15. Állás azonnal elfoglalandó. Pályázatok a ref. lelkészi hivatalhoz

Jastrab u. p. Bodzásujlak küldendők.
Kozma Antal
ref. lelkész

Pályázat

Az ágcsernyői ref. egyház pályázatot hirdet az előkönyörgő kántortanítói állásra. Javadalom: 9 köböl búza, 9 köböl gabona, 2 m. öl keményfa beszálítva, 10 kat. hold föld, 96 korona munkaváltság, szép lakás mellékhelyiségekkel s 600 négyszögöles kerttel, stóla s a törvényes államségély. Vasúti megálló 1 percnnyire. Tanítási nyelv magyar. Kötelessége: Az osztallan iskola vezetése és istentisztelet végzése. Pályázhatnak csehszlovák illetőségű ref. vallásu rendes oklevéllel bíró tanítók, akik a nosztrifikációs vizsgát letették. Pályázati határidő július 25. Az állás szeptember elsején elfoglalandó. Pályázatok ref. lelkészi hivatal címére Kistárkány u. p. Bély, Zemplén m. küldendők.

Kistárkány 1924. június 10.

Horkay Barna
ref. lelkész

A holland—magyar kálvinista könyvtár füzetei kaphatók Várady József „Kultura” könyvkereskedésében, Lučenec.

Dr. Kuypers: A kálvinizmus lényege (új kiadás)	12'—
A biblia nőalakjai	2'—
A kálvinizmus politikai jelentősége	5'—
Dr. Doumerque: Művészet és érzélem Kálvinnál és a kálvinizmusban	5'—
Dr. Bavinck: A modern morál	3'—
A ker. pedag. alapelvei	10'50
Dr. Wielange: Az evangelizáció a ref. egyházban	1'—
Holland értekezések és prédikációk	10'—
Dr. Bouwman: Az egyházfelgyelem	0'80
Az egyház és a hitvallások	0'80
Portóra a rendelési összeg 10%-a küldendő.	

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkatársak:

Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: L. Madách-u. 19, hová a kéziratok, elc hirdetések és az eselleges reklamáci dendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Nincs más fundamentom a Krisztuson kívül.

Mozaikok Ujlaki Sándor lelkésznek az ungi lelkészértekezleten elmondott beszédéből.

Lehetetlen észre nem vennünk, hogy széles e világon bizonyos ideges nyugtalanság tartja állandó feszültségben a lelkeket! Olyan az embe iség lelkiállapota, mint mikor valaki nem leli a helyét. És nemcsak a szegények, hanem a gazdagok is, nemcsak a munkások, hanem a munkaadók is. a győzők épügy, mint a legyőzöttek fájdalmasan nélkülözik azt a lelki békességet, mely a megelégedett, boldog, harmonikus életnek a feltétele. Bús sóhajok szállnak, panaszok zokogják: „forgó viszonytagság alatt nyögünk!” És az emberiség várja amaz új Messiást, aki megváltja ezt a szomorú, boldogtalan világot. És támadnak is gombamódra és el is tűnnek, mint a füst és pára. Világboldogítóknak hirdetett eszméikkel nem hogy enyhítenék, sőt még súlyosabbá teszik az emberiség nehéz válságát, kínos vergődését! Legtöbbje a fennálló társadalmi rend erőszakos lerombolása és egy új társadalmi rend felépítése állt veli megváltani a világot, amely új társadalmi rendben minden ember megtalálja azt, ami után vágyakozik: a békés, nyugodt, megelégedett életnek a lehetőségeit!

Az emberiség eme kínos vajúdasát mi lekipászorok sem nézhetjük tétlenül, ölbe tett kezekkel, sőt egyenesen bünt követnénk el s méltatlannok lennénk szent hivatásunkhoz, ha legjobb tudásunkkal, minden tehetőségünkkel, az emberiség boldogságáért égő szívvvel s szent lelkesedéssel oda nem állanánk a harc mezéjére, hogy kezünkbe ragadva a zászlót, kivezessük az emberiséget abból az utvesztőből, amelybe csalfa lidércfények után futva tévedt s a melyből a helyes kivezelő utat megtalálni sehogysem tudja! Legszentebb kötelességünk rámutatni arra az egyedül helyes és szilárd fundamentomra, amelyen a szerencsétlen emberiség a maga boldogságának a hajlékát felépítheti!

* * *

E rettentő tragédiát csak úgy kerülheti el a mai emberiség, ha visszatér ahoz a fundamentomhoz, a melyen kívül nincs más, amely a Jézus Krisztus! Ha nem e fundamentomra épít, hiába épít! Hiába változtatják meg a világ külső rendjét, a boldogságot el nem érheti soha, mert *nincs más fundamentom a Krisztuson kívül!*

Vesztedbe rohanó, boldogtalan világ és te e fundamentomot akarod lerombolni örült elvakultságodban!? Uj idők új Messiásai! hát nem tudjátok, kinek köszönhetitek a szabadság, egyenlőség, tes veriség magasztos eszméit!? Kinek köszönhetitek, hogy emberi méltóságok tudatára ébredtetek? Tudjátok-e, hogy a mi jó a ti új evangéliumotokban van, azt mind Tőle vettétek s amit nélküle ellene műveltek, az mind mind kárhözatos?! Őt akarjátok letaszítani isleri trónjáról? hiszen akkor meggyalázlátok a szabadság, egyenlőség, testvériség (oh de sokat hangoztatjátok!) szent háromságát!

Nincs más fundamentom a Krisztuson kívül!

Ti ezt tagadjátok, mert csaknem 2000 éve már, hogy e fundamentom megvetetelt és ime még mindig pusztul a nyomor, fiu apa, testvér testvér ellen támad, az öldöklő fegyverek még mindig nem változtak békés munkásság áldott eszközeivé! Vannak elnyomók és elnyomottak, duskáló gazdagok, éhező Lázárok, kidobott árvák, ulszélen fetregő betegek! Am ha ezeket meglátjátok, lássátok meg az áldozatot is! Lássátok meg a Krisztusra épített hajlékokat, hol a betegek gondozást, az árvák szeretetet, az elhagyottak menhelyét találnak! Hát a Krisztus nélkül állnának-e ezek? S ha még sok a hiány s meg nem valósulhattak az ő magasztos eszméi, ki ennek az oka? A Krisztus nem és ezerszer nem! hanem azok, akik ellenségei neki, akik nem Ő rá építenek, akik „koncon marakodó kutyák” s nem édes testvérek. Jöjjetek csak Hozzá, építsetek csak Ő reá, építsetek csak a szeretetre s egyszerre megváltozik minden.

Nincs más fundamentom a Krisztuson kívül!

De ti ezt tagadjátok, mert ime rámutattok a Krisztus nyájában dülő szeretetlenségre, felekezetek torzalkodására, gyűlölködésére, a sok testvér verre, amely omlott a Krisztus nevében! Hát nem tudjátok-e, hogy „nem aki mondja Uram! Uram! megyen be a mennyeknek országába, hanem aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát.” Hát azt hiszitek, hogy az már keresztyén, Krisztus követője, aki vízzel megkereszteltetett? Tűzzel és szent Lélekkel kell annak megkereszteltetnie! Akiben nincs a Krisztus lelke, a szentek lelke, nevezze bár magát a Krisztus földi helytartójának: Antikrisztus ő!

Ti ezt tagadjátok s ki akarjátok Őt s az ő szent vallását küszöbölni az állami, társadalmi életből, azt állítván, hogy annak semmi köze az élethez, sőt az emberiség előrehaladásának csak kerékkötője. Mi ellenben szent meggyőződéssel hirdetjük, hogy egyedül a Krisztus vallása képes a mai és mindenkori társadalmi élet nagy problémáit megoldani, egyedül ez lehet az államok biztos fundamentoma, hiszen minden állam „támasza és talpköve a tiszta erkölcs”. Hirdetem hogy csak a Krisztus lelke tudja meggyógyítani ezt a beteg, szomorú, boldogtalan világot. Am ezt a gyógyítást az egyes lelkek, az én lelkem, a te lelked által hajthatja csak végre. Miként jöhetne el ez a gyógyulás, ha a szived, a lelked bezárod előtte!? Nyisd meg hát a szived és ismerd be, hogy: *nincs más fundamentom a Krisztuson kívül!*

Alig volt valaha nagyobb szükség az emberiségnek a vallásra, mint e mostani szomorú, válságos időkben. És mégis mennyien fordulnak el tőle s mily heves támadásokat intéznek ellene épen az emberiség boldogságának hamis jelszava alatt. A veszedelem nagy! A vadállatok ketrece, a máglyák, gályák, verpadoknál fenyegetőbb a hitetlenség és a rideg közöny, melyek itt pusztítanak a falakon belül! Sohasem volt tehát nagyobb szükség arra, hogy Krisztus minden igaz követője odavigye lelki-tesii tehetőségei

legjavát az Ő ügyének szent oltárára! Nekünk lelkipásztoroknak pedig, kik épen erre hivatattunk el, *legels: sorban köteleességünk ez!* En ugy erzem, mintha az emberiség jövőendő boldogságáért való felelősség orosz-lánrésze a mi vállainkra helyeztetett volna. Sokan és sokfélekepen igyekeznek ugyan a mi szent munkánkat elgáncsolni, lelkesedésünket letörni, megcsufolatunk és mindenfelől szorongattatunk, felhasználják ellenünk a legmérgeesebb fegyvert s a nyájjal akarják megveretni a pásztort, ki életét adná juhaiért — s az istenadta nyáj, csak mikor reá tör farkasoknak hada s nincs aki megvédje, akkor veszi észre, későn veszi észre, hogy *magát is megverte.* — Am minden megvetetés, szorongattatás, meg nem becsültetés és háborgattatás dacára, szent hivatásunk tudatában felemelt fővel, Istenbe vetett tántoríthatatlan bizodalommal hirdessük alkalmas és alkalmatlan időben, uton, útfélen, hirdessük még a háztetőkről is: *Nincs más fundamentom a Krisztuson kívül!*

A holland kérdés*)

Irtá: Böszörményi Sándor.

A holland individuális lélek nyilvánul meg abban, hogy egész kis körzetek, sokszor egy-egy gyülekezet is proklamálja a maga függetlenségét. Az az egy pár *Oud-Gereformerde* (ó-ujított) egyház például sem a ref. anya vagy államegyházzal, sem a hasonnevű ellenegyházzal a Christ. Gereform. egyházzal nem akar földni. Megél egymagában is.

Egészen tipikus a Van Dijk lelkész derék kis egyháza *Doetichenben*. Teljesen azonos hitvallási alapon áll az anya- vagy államegyházzal, de jobban szereli a függetlenséget, azért kilépett annak kötelékéből és egymaga nemcsak egyházat tart fenn, hanem egy csomó nagyszabású intézetet, ahol tanítókat, konfesszionális irányú lelkészeket, sőt még keresztyén orvosokat is képez. Ez a legszebb bizonyágtétel. Ezt tessék utána csinálni.

Ez a sok ellen-egyház, irányzat abban mind megegyezik, hogy az anya- vagy államegyház zsinatát vádolja az elszakadásáért. Pedig ez a szegény zsinat, ez a 19 tisztes, komoly egyházi atya tojástáncot kénytelen járni, hogy mindenik irányzatot kielégítse — de sikertelenül.

Még egy kiválást az anyaegyházról kell megemlíteni. Ezek a *doleerendék*. Benne van ebben is a holland psziche, de mintha torzítottan jelenne meg. A mozgalom lelke Kuyper Ábrahám. Nálunk szinte legendás hírnév jutott. De mármás véleményen vannak róla saját hazájában. (Nemo proféta... Szerk.) Ennek a

nagy koncepciójú, párhuzamos szervező erejű embernek a harc az eleme. Ott van neki mindjárt a 70-es évek felszoboktatási törvénye, amely az egyetemi szervezetnek új formát ad, hogy harcot kezdjen ellene pártjával az antirevolutionaire párttal. Elkeseredett harcot tolytat ellene s egy ellen egyetemet alapít Amsterdamban: a *Vrije Universitát*-et (szabad egyetem), amelynek egyik katedráját Kuyper foglalja el.

Egy kis baj van ugyan ezzel a szabad egyetemmel, mert az itt nevelt theologus iljakat az anya- (állam) egyház lelkeszeiül nem akceptálják, ami nehéz kérdés ele állítja Kuypereket. De Kuyperit ezek a nehézségek nem riasztják vissza. Az állami helyzet, a természetes evolutio ugyan érthetővé teszi, ha neki elhajlás mutatkozik a genfi konstitúciótól, hiszen más államokban is megvan az, de Kuyper beledobja a jelszót a nolland tarsadalomba: *vissza Kalvinhoz!* Lazas izgalom keletkezik, most tünik ki csak, hogy tud játszani azon a bizonyos klavialurán. Kapóra jön a zsinat is egy rendeletével. Egy egészen artatlan egyházi vagyongézelési rendelet. De Kuypernek, aki uralja a helyzetet ez is elég. Az amszterdami egyháztanácsot oppozicioba viszi a zsinati rendelet ellen. A zsinat, tekintélyet megörzendő, leteszi az amszterdami egyháztanácsot (és vajjon melyik egyházi főhatóság az, amelyik nem ezt tette volna?). S miután a kuyperi gondolkozású lelkészek és egyházak szolidaritásból az amszterdami egyháztanács példáját követték, a zsinat ellen opponáltak, a zsinat ezeket is mind letette.

A „doleerendé” egyház külön alakulása ezzel meg van pecsételve. Megkezdődik az anyaegyházról való kiválás.

Egy dolgot kell még megjegyezni. Ez a „doleerendé” egyház 1892-ben egyesült egy másik ellenegyházzal: a Christeljk Gereformeerde (ker. ujított) egyházzal s közös nevük lett: *Nederl. Gereformeerde egyház*. De facto azonban tisztán megkülönböztelhető egy külön kuyperi irányzat, mert az egyesülés dacára más szelleme van a nagy multu, fontos kulturtényező számba menő kampeni lelkésznevelő intézetnek, a derék Brummelkamp és Van Velzen intézetének, mint az amszterdami kuyperiánus Szabad Egyetemnek.

Summája a dolognak az, hogy ha Hollandiával való kapcsolatot keresünk, az csak a ref. anyaegyházzal való kapcsolat lehet, amint azt magyarországi ref. egyházunk ápolta a multban. Ifjú theologusaink had buvárkodjanak ott szabadon, hozzák el azt a sok jót és szépet, amit ott tapasztaltak, de egyre kell vigyázniok és vigyáznunk, hogy a félreértés szellemét át ne plántálják.

A vallásos nevelés és a tanítóképzés

Egy istenitélet szántott végig a föld ábrázolatán: világrenges, tarsadalmi fellordulás, emberi meghasonlás, eszmék bukása, nemzeti kötelekek szeszakadása, kincsek pusztulása, hit, erkölcs, kultúra züllése, emberi életek vajudása... s azt vesszük észre, hogy közöttünk is óriási változás történt! — Nincs többé igaz kalvinizmus; hit, szeretet, meggyőződés az emberekben, bekesség az egyházakban; az istentelenség, hitetlenség dőngeti kapuinkat!... És tehetetlenül állunk ezekkel szemben! Földi hatalom, tudás, képesség itt csődöt mond!

E tarsadalmi romhalmaz közepette sokaknak méltán keserű érzések járhatják át lelkét s ezek között nem utolsó helyen áll az a népnevelő, ki minden nemes munkájának, törekvéseinek összezuzott cserépdarabjait kénytelen szemlelni. *Minek a tarsadás, minek a nevelés szépen kimódott, pszichologiai, logikai, etikai, stb. igazságokkal alátamasztott, idegőt robotja, mikor ime, itt az eredmény!* A XX. század civilizált embereiben is csak egy gyenge hajszál tartja lekötve az állati indulatokat s ha az elszakad, Ausztrália őslakóinak nem kell szégyelni vadságukat!

A nevelés mindenhatóságába vetett hitet a lezajlott emberi pusztulás teljesen megdöntötte. Az a sok tudományos es elméleti principium, mely a nevelési eredmények realitását hirdette, káróvendő nevelés közben kicsulottatott: „Az emberi léleknek minden nemes megnyilatkozása csak teltetes, csak latszát, külszin, amely az első napsugárra eltünik, mint virágról a harmat. A vallásos erzés is csak mondva-csinált valami” kiáltja telénk a kaján világ!

Fájó szívvel, megrendült önbizalommal hallgatjuk mindezeket és még a higgadt, megfontolt elmék olykor olykor megtorpannak. *Tévedtünk!...* Tévedtünk, hogy a köztudatba bevittük a nevelés labilis eredményeibe vetett hitet!... Tévedtünk, hogy az iskolai nevelést, nevezetesen már a népiskolai nevelést is úgy tüntettük fel, mint amelynek az életre döntő befolyása van!... Tévedtünk, mikor ettől a neveléstől csodukat vártunk, mert a gyermeket üvegházba zárt virágnak veltük, amelyet a kertész gondos keze idomíthat, fejleszthet saját tetszése szerint!

* * *

A nevelés aktív és passív, tudatos és tudattalan s magába foglalja mindazon hatások összeségét, melyek a lelki megnyilvánulásokra módosítólag hatnak. Az Istenben való hit, a fele-

baráti szeretet, a jóság, szelidség, alázatosság és a többi vallásos érzelmek, lelki tulajdonok fejlődése is már a bölcsönél kezdődik s csak a koporsónál fejeződik be.

Az iskolába lépő gyermek lelke nem „tabula rasa”. A szülői házban szerzett benyomások, az átöröklött lelki tehetségek, hajlamok, ösztönök már egy bizonyos — csak nagy ritkán a helyes — irányba terelik a lelki fejlődést. Jelentős feladat elé állítja az iskolát tehát már a hatéves gyermek is s e feladat idővel nem kisebbedik, sőt mindig nehezebb és nehezebb lesz! Igaz, a korról együtt fejlődik az értelem, mely nagy segítő-társává válik az iskolai nevelésnek, azonban a külvilág életjelenségeinek felfogása iránt való fogékonyság is óriási mértékben kezd jelentkezni, rendszerint mint az iskolai neveléssel szemben álló hatalmas tényező! Ha megvizsgáljuk, melyeknek van nagyobb hatása, sajnosan kell megállapítanunk, hogy az utóbbinak; mert az iskolai nevelés természetéből kifolyólag az általa kiváltott lelki reakciók legelőször bizonyos kényszer alatt állanak, míg a külső életjelenségek nyomán támadt lelki megnyilvánulások majdnem mindenkor a természetes önkénytelenség jellegét viselik magukon. A családi, társadalmi, általában a nyilvános, külső, szabad élet ezért bir döntőbb befolyással a lelki élet kialakulására, mint az iskola!

Nevelés és tanítás karöltvejáró tevékenységek, eredményprodukálás szempontjából azonban nagy különbség van közöttük. A tanításnál ugyanis majdnem mindig lehet eredményt elérni, de a nevelésnél nem. S ennek magyarázatát az előbb kifejtett körülményekben találjuk. Az iskolai nevelés csak a külső hatások kedvező közreműködése mellett mutathat fel eredményt, ezeknek ellenében minden erőlködés hiábavaló! Legkiválóbb példája ennek a vallásos nevelés. Kiteheti a tanító a lelkét, de a helytelen ultra tévedt emberi lelkeket egymagában vissza nem terítheti! A nevelés terén csak századok kitarató, egységes munkája után remélhetünk ilyen eredményt. De csak remélhetünk, ha ugyan reményeinket halomra nem dönti a mostanihoz hasonló katasztrófa!

Belátható tehát, hogy kivált most, a már egy évtizede tartó erkölcsi és társadalmi bomlás közepette a vallásos nevelés kérdésénél még számottevő eredmények felmutatása nélkül sem szabad az iskolák felett könnyörtelenül pálcát törni.

Mit várhatunk a 6—12 éves gyermektől? Öntudatos vallásosságot, cselekvő hitet, felebaráti szeretetet, önfeláldozást? Való, igaz eredményeknek csak ilyenek mondhatók, de úgy-e, ez sok volna!

A népiskolából kilépő gyermek még hogy ép csak kezdi hontogatni öntudatának gyenge szárnyait. Vallásossága a szülők, hozzátartozói és tanítója által felkellett, u. n. *vezetett-vallásosság*, melynek ingatag alapjait a jövő van hivatva erősíteni, biztosítani. A 14—20 év közötti ifjúság azonban ugye nő fel, mint réten a fű. Amikor a lélek a szép, nemes, magasztos dolgok iránt a legnagyobb fogékonysággal bír, mint kóbor állat jár a világban s szedi fel annak minden szennyét, salakját! És hol van már akkorra az a gyenge, kis alap, mit a népiskola nyújtott!

* * *

Tagadhatatlan, hogy a multhoz képest az egész iskolai nevelés visszafejlődést mutat s így a vallásos nevelés tekintetében is a régi iskolákkal szemben háttérbe jutottunk. Ma nem vagyunk képesek iskolai nevelésünkkel ellensúlyozni a külvilág züllesztő hatásait! Most, amikor a forrongó emberi életkényszerítőleg követelné a nevelői tevékenységnek fokozását, sőt minden tanítói munkának majdnem kizárólag a nevelésre való irányítását, iskoláinkból kivezűlőében van a nevelés, mert általukulunk didaktikai gyárrá, ahol szinte mechanikai gépekkel gyurjuk, tömjük az ismereteket a gyermekekbe, észre sem véve, hogy közben lelküket üresen hagyjuk!

Ha összehasonlítjuk az 50—90 év előtti népiskolák tananyagát elemi iskoláink mostani tantervével, tisztán láthatjuk a bajok kuforrását. Könnyű volt régen te nevelési eredményeket felmutatni, mert volt rá idő, mód és alkalom. Az iskola igazán csak a legelemibb ismeretek terjesztésére szorított s idejének legnagyobb részét a lelkek ápolásának szentelhette. Mit csináljon azonban a mai iskola tanítója, kinek egy egész tananyag labyrinthusával kell dolgoznia s akinek munkájáról nem a reábizott lelkek erkölcsi súlya szerint, hanem a tanításban elért eredményei után mond bírálatot minden felettes hatóság!

Nem új dolgok ezek. Aki járatos a pädagógia berkeiben, ismeri, mily nagy harc folyt az osztatlan népiskolák ellen épen azért, mert az oktatási követelmények kiszélesítésével mindinkább nyilvánvalóvá lett, hogy ennek ellenében nem lesznek képesek nevelési feladatukat teljesíteni. A bekövetkező eseményeket előre láttuk, de az a jelszó győzött, hogy — „Oktatás által is lehet nevelni!” Lehet! De aki csak az ismeretközlések által kifejehető nevelő hatások utján nevel, az ne is várjon igazbecsű, maradandó nevelési eredményeket!

Ez a mostani állapot! A jövő pedig sajnos még szomorubb kilátásokkal

kecsegtet: *Nyolcosztályos népiskola polgári iskolába beillő tananyagghalmazzal, egy ember keze alatt!*

Gondoljunk el, mondjuk csak egy 50—60 főnyi nyolcosztályos népiskolát. Reggel 8—12-ig és d. u. 2—4-ig. Egy óra sem jut minden osztálynak naponta s mi jut akkor ebből egy-egy gyermekre! S nevelésnek nevezhető-e, őszintén szólva, az a munka, ami majd itt fog folyni, amikor örülhet a tanító, ha a rövid félórácska alatt a rengeteg ismeretkomplexumból valamit nebulócskái fejébe szoríthat. Mert ott lóg a Damoklesz kard: a minősítés... és ha ez nem kielégítő, nincs államsegély!

Mondhatná azonban bárki, hogy a nevelés munkája folytatható a tanórákon kívül is. Igen, ha van rá idő!?

A tanítótól megkívánatik, hogy kifogástalan adminisztrátor legyen: pontosan vezessen naplókat, iktatót, krónikát, indexet, irattárat; néptanfolyamokat, szindarabokat rendezzen; népkönyvtárakat, énekkarokat szervezzen; egyéb kulturmunkásságot, szociális tevékenységet fejtsen ki és legvégre pedig egyházának is legyen pontos, lelkiismeretes tisztviselője!

Hát ami sok, az sok!... Egy ember csak egy ember!... Ilyen alakban jót, igazi nevelő munkát várni meddő dolog! (Folytatjuk.)

HIREK

Jóváhagyás előtt a református egyház alkotmánya. Az elmúlt hét folyamán Korláth Endre dr. képviselő eljárta az iskolaügyi minisztériumban a szlovenszkói és ruszinszkói református egyház alkotmánytervezvényeinek jóváhagyása tárgyában. A minisztérium válaszát az alábbiakban közöljük: Az egyházi alkotmánytervények jóváhagyása hatnyolc héten belül megtörténik, amennyiben azokat a miniszter s az iskolaügyi referátus kifogástalannak találja. Az idej lelkészi államsegélyek ügyét a minisztérium nem köti össze a jóváhagyás kérdésével, hanem azokat, függetlenül a jóváhagyástól, kifizeti. 1919—1920. évekre visszatartott állami segélyek utólagos kifizetése tárgyában az iskolaügyi minisztérium kedvező állaspontra helyezkedett és tárgyalásokat kezdett a pénzügyminisztériummal. Kialátás van rá, hogy ez az ügy is kedvező megoldást nyer. Az önálló református teológiai főiskola és tanítóképző-intézet tekintetében, a minisztérium felhívta az intervenáló képviselő figyelmét arra a köülményre, hogy egyetemek és egyetemi fakultások csakis törvényhozási uton létesíthetők. — A tudósításhoz egyelőre csak azt a megjegyzést fűzzük, hogy: az autonómia elismerésével az egyet. egyháznak az a joga, amelynél

felállítandó ref. theol. fakultás törvényjavaslatát. Kerületünk erre vonatkozó határozatát és világi megnyitóját egész terjedelmében közöljük más helyen. Az alkotó tagok megállapítása és igazolása után a régi tiszántuli ügyrend fogadlatott el együlésre, jövőre pedig az elnökség és jegyzői kar készít új ügyrendet. Szavazatbontó bizottság jelentése alapján dr. *Siménfalvi Árpád* vil. tanácsbíróvá, *R. Vozáry Aladár* vil. eljegyzővé deklaráltak, kik dr. *Kiss László* ügyésszel letették az esküt. Ugy a konvent, mint a barsi egyházmegye üdvözlete örömmel vételelt tudomásul.

Kerületi gyűlésünk clou-ja, a *Bertók Béla* püspök jelentése következett ezután. Egyházkerületünk eddigi történetét, és jövő teendőit, az egyetemes egyházunk égető problémáit az ő megszokott mesteri tollával, lángoló hitével, mélyen látó bölcsességével és nagy jogi tudásával írta le a püspöki jelentésében s a közgyűlés pedig olyan áhitattal hallgatta azt meg, mely bizonyágtéves volt újból ama közhiedelem mellett, hogy ő valóban gondviselésszerű főpásztor a kerületünknek és református Sionunknak. E jelentésében a törvényhozásunk új korszakot jelentő munkájára, a lelkész- és tanítóképzésünk megoldásában tett intézkedésekre, a lelkek hitbeli ébredését látható örömteli jelenségekre reámutatva; tárgyalta a szlovenszkóiak ungi közös ügyünkben való helytelen megállapításait, a kormányzatnak egyházkerületünkkel és a püspöki hivattal való törvénytelen állásfoglalását, némely felelőtlen ügyünknek ártását stb. A sok mende-

mondának véget vetendő, határozott világos szavakkal világította meg aktákkal igazolt érintkezését és viszonyát a polgári kormányzattal, melyekből kitűnik, hogy nem ő, de a kormányzat fogja hallani a jövő történetírás kárhóztatását. A püspöki jelentés vallástétel is volt a püspök apostoli elszánással való további küzdelmére. A jelentés frenetikus hatást váltott ki s egész terjedelmében jegyzőkönyvbe venni határozatolt.

Az egyházkerületünket érintő konventi határozatok tárgyalása után *Peleskey Sándor* jegyző, ugyis mint tanügyi előadó tett jelentést tanügyi állapotainkról. A dolgok lényegét a helyzethez illően hol komoran, hol örvendezéssel tárta fel a jelentés, ennek nyomán elhatározatolt, hogy püspöki körlevél útján hivatnak fel egyházaink az iskolai ügy áldozatos felkarolására, az iskolával nem bírható egyházaink a felekezeti iskolák felállítására. Határozatolt, hogy egységes statisztika pontos nyújtásával, — az e munkában hanyagok szigorú büntetése mellett — megtartassék a terepszemle, tan- és különösen vallástani és olvasókönyvek iratására a tü. Bizottságunk elkötelezett. — A misszió ügyünkben a gyűlés elé terjesztett igazán missziói lélekkel valló *Dancsházy-féle* tervezet gyűlésünk missziói bizottságunkhoz utalta mielőbbi jelentéstétel végett. — A kerületi pénztáros *Bary Gyula* szomorú jelentése következett ezután nincstelenségünkről, az égető probléma megoldása a pénzügyi bizottság feladatává tételét, hogy a minden anyagi ellenszolgáltatás nél-

kül és segítség nélkül (titkára sincsen) egész énjét áldozatos munkában éretünk égető Püspök úr legalább készkiadásai megterítését, sőt munkája anyagi honorálását nyerje el. Illetőség, lelkészi fizetések elmaradása, adóhátralékosok ügye bölcsen oldott meg, amennyire ezt ker. gyűlésünk megoldhatta. Több közigazgatási ügy tárgyalása után *Sütő Áron* lelkészi főjegyző lemondott és az állásra szavazás rendeltetvén el, a több mint 60 pontból álló tárgysorozat elintézését nyert s miután a másfél napi tárgyalás után a bíróság tagjai elulaztak — bírósági gyűlés nem tartatott. —

A vallásos nevelés és a tanítóképzés

(Folytatás.)

A vallásos nevelés fontosságát nemcsak egyházi, de az utolsó évtized bomlási folyamatának következtében világi részről is mind nyiltabban és mind többször hangoztatják. De ha nehézségek vannak az általános embernevelés kérdésénél, ugy sokkal inkább nagyobb akadályokkal találkozunk a vallásos nevelés problémájánál.

A hit az összes lelki kincsek legbecsesebbike! Apolása, fejlesztése a leggondosabb és legodaadóbb nevelői munkát követeli! Sajnos, iskoláink és tanítóink fentebb vázolt helyzetének következtében, a jövőben e tekintetben nagy eredményekre egyáltalában nem számitha-

Megnyitóbeszéd.

Tartotta dr. *Polchy István* h. főgondnok, a kárpátaljai ref. egyházkerület június 26-án tartott gyűlésén.

Mély megilletődéssel ragadom meg a szót, hogy egyházkerületünk alakulása óta első érdemleges közgyűlésünkön szívem és lelken egész melegevel üdvözöljem Főtiszteletű és Méltóságos egyházkerületi közgyűlésünk megjelent alkotó tagjait.

Méltóztassanak egyben megengedni, hogy ezt az alkalmat felhasználva egyházi életünk legégetőbb és legjelentősebb problémájáról: a *lelkész- és tanítóképző intézet felállításáról* megemlékezzem. Ugy vélem, mindannyian érezzük, hogy ez a kérdés jövő egyházi létünk alapja, egyházunkra sőt fajunkra nézve valóság-gal a lenni vagy nem lenni kérdése, de... anélkül, hogy szavaimba politikumot óhajtanék keverni... ugy vélem, azt is mindannyian érezzük, hogy e felette jelentős intézményünk létesítésénél majdnem kizárólag

a magunk erejére vagyunk utalva, — a társadalom támogatására csak nagyon kismértékben, — az állam támogatására pedig egyáltalán nem számithatunk. —

Nagyobb éberségre, fokozott odaadásra és munkásságra van tehát szükségünk, meg kell hoznunk a legmesszebbmenő anyagi és erkölcsi áldozatokat, hogy a rendelkezésünkre álló rövid idő alatt gyökeresen átültessük a köztudatba alkotó gondolatainkat, hogy egyházkerületünk minden egyes tagja: a játszói gyermek, a rózsaszín ködön át néző ifju, a küzdő férfi és az élet viszontagságai- val filozofussá taposott aggasztán egyaránt érezzék, hogy jövő boldogulásunk ezen a kérdésen fordul meg.

Fokozni fogja az odaadást és áldozatkészséget az a körülmény is, hogy a magaslatos eszme lángja a mi egyházkerületünkben gyult fel először, az apostollelkű huszli borbélylegény fillérről-fillére rakott 500 koronájával itt tette le az intézet alapkövét s hogy alapos kiállításaink vannak arra, hogy

egyházkerületünk szeretett magyar városa: Beregszász fog győztesen kikerülni az iskoláért versengő városok közül.

Uraim! Azt mondja az Irás: „Ime, ajtód előtt állok és zörgeteg.” Az Isten zörget hozzánk, lelkünk küszöbénél, szívünk ajtajánál, mert kegyelmét akarja szívünkbe önteni. Nyissuk meg szívünket, fogadjuk be az Urat, mert csak az ő áldásos Kegyelme teszi lehetővé az összetartást, a munkát, az áldozatot s csak az ő áldásos kegyelmével tudjuk megmutatni, hogy hiába lett trulltá felettünk a mult, mi nemcsak voltunk, hanem vagyunk is, mert lenni akarunk!

Kérjük a Mindenhatót, hogy adjon nekünk erőt és bölcsességet tanácskozásunkhoz s engedje meg, hogy hozandó határozatainkkal egyetemes egyházunk és imádott fajunk boldogulását, haladását és békéjét mozgatsuk elő!

tunk! Az állapotokon változtatni pedig módunkban nem áll!

Minden érzékenykedés nélkül tudomásul kell venni azt a tényt, hogy a mostani és minden valószínűség szerint ehhez hasonló jövőbeli gazdasági, szociális viszonyok közepette, mi már nem kerülhetünk többé abba a helyzetbe, hogy iskoláinkat, illetve tanítóinkat, állami, vagy külső társadalmi segítség nélkül fenttarthassuk. Kellemetlen és talán önmagunkra nézve szegyénytéljes megállapítás, de igaz, tehát be kell látni; s ha tényleg segíteni akarunk nyomasztó helyzetünkön, a bizonytalan tervezetések helyett, a létező, valóságos alapokon járva kell a megoldást keresnünk!

Az elméleti pädagogia a kérdésre egyszerű választ ad: Az iskolai nevelés azért jutott ily siralmas állapotba, mert az iskolával szemben tanusított didaktikai követelményekkel karöltve nem járt együtt az iskolák megfelelő fejlesztése. Tessék tehermentesíteni az iskolát és annak tanítóját, az osztatlan népiskolákból osztott iskolákat csinálni s megszűnven az ok, nem lesz okozat.

Valóban ideális állapot volna, ha minden osztálynak, vagy legalább 2—3 osztálynak külön tanítója lenne és a megengedhető 30—40 gyermeknél több nem volna egy tanító keze alatt, mert akkor még a mai veszélyt jelentő közállapotok mellett is remélhetnénk eredményes iskolai nevelő munkát. Azonban ez oly nagy követelmény, hogy erre még az egész társadalom anyagi ereje felett rendelkező államhatalom sem mert vállalkozni.

Osztott iskolákat létesíteni nem vagyunk képesek, a tehermentesítés elvét azonban nekünk más úton is módunkban van alkalmazni. A *vallásos nevelés fontos munkáját, mely a tanítási követelmények tulsulya miatt a tanítók kezében önkénytelenül háttérbe szorul, át kell venni a lelkészeknek.* A vallásos érzület hatásos kifejlesztésére az a kevés alkalom, ami a jelenlegi tanítási zsufoltág mellett az iskolai munkaidő alatt kínálkozik, semmiképpen sem elegendő; az pedig, a tanító rettenetes lekötöttsége miatt szinte fizikai lehetetlenség, hogy a gyermekekkel külön foglalkozzon; de éppen a felekezeti iskoláknál annak mi sem állja útját, hogy a lelkész, amikor csak akarja, ne gyűjthesse maga köré a gyermekeket, végezvén a hit mustármagjainak ápolását, a lélek nemesítésnek magasztos munkáját!

A nevelés sikerének, illetve siker telenségének szempontjából fontos tényező magának a nevelőnek személye. A hozzáértés és meggyőződéssel párosult nevelői ambíció elengedhetetlen feltétele minden nevelői munkának. Ennek rendkívüli hord-

erejét igazában csak most, a mai tulzsfolt népiskolai oktatás közepette mérlegheljük.

Valamint minden munka, úgy a lelki hatások, dispositiók, tevékenységek kifejlesztéséhez, alakításához is elsősorban idő, alkalom kell. A gyermeki lélek és a külső körülményektől eltekintve, ez az időmennyiség kizárólag a működő nevelői erőtől függ. *Mennél nagyobb a nevelőben élő szuggesztív erő, annál rövidebb idő alatt fog jelentkezni a gyermeki lélek megfelelő reakciója!* Az idő azonban az iskolai tanítás keretében megszabott, nem rendelkezhetünk vele tetszés szerint, — a nevelés eredményességét pedig mindenképpen szeretnénk biztosítani. — nincs tehát más hátra, mintsem minden telhető módon odahatni, hogy a nevelőerő, tanítóink nevelőképessége fokoztassék!

Mi sem valószínűbb, minthogy a a tanítóképzés fejlesztése által a nevelőképesség fokozására irányuló törekvések meg fognak indulni. A felhalmozott tanítási követelmények és a nyolc osztály beállításával megterhelt iskolai munkától csak így remélhetünk tényleges nevelési eredményeket, ha tanítóink majd egy szélesebbkörű képzésben részesülnek, nagyobb nevelői tudásra, készségre s hatásosabb szuggesztív erőre tesznek szert! Kérdés természetesen, hogy a vallásos nevelés szempontjából várhatunk-e valami előnyt ettől a megoldástól?!

Az általános neveléstudomány a a vallásos nevelés fontosságát hangsúlyozza, mindemellert sajnosan kell megállapítani, hogy a mostani társadalom embernevelésénél a vallásosságot mindinkább háttérbe szorítják. Az u. n. polgári erkölcs dominál a nevelés céljai között, mely nem követeli meg a vallásosságot s e miatt a nevelői munka ferde vágányokra terelődik. Ma már igazi nevelés, vallás-erkölcsiség alapján álló nevelés, csakis hitfelekezeti iskolákban folyik!

Az állam által fentartott tanítóképző intézetektől igazi vallás-erkölcsi nevelést ne várjunk. Fognak ott nyújtani a tanítók részére fokozottabb mértékben nevelői készséget, de azon ürügy alatt, hogy az összes hitfelekezetek igényeit úgy sem lehet egyöntetű eljárással kielégíteni, az igazi vallásosság biztosítása érdekében semmi sem fog történni.

Ha azt akarjuk, hogy iskoláinkban a vallásos nevelés fellendüljön s a jövő fenyegető veszélyei mellett is biztosítva legyen, annak csak egy módja van, nevezetesen: önmagunknak nevelni tanítókat a mi kereszttyén hitünk, meggyőződésünk szellemében. *A tanítónak készülő ifjút végig vezetni tanulmányainak foly-*

tatása alatt a Krisztusi igazi vallásos nevelés összes útjain s megtölteni a lelkét egy olyan erővel, mely mágnesként tudja megragadni s magával vinni a reábizott gyermekeket a kereszttyén élet tiszta, nemes ösvényeire!

Tanuljunk a multból! Régi tanítóink sokat emlegetett, példás hitbuzgóságukat a sárospataki, pápai, csurgói, zilahi, maramarosszigeti stb. ref. tanítóképzőktől nyerték. De hol vannak ma már ezek?... Nagy hiba volt. Nagy hiba volt, hogy pusztulni engedjük tanítóképzőinket; fel kell támasztani az ősi forrást, mert csak az abból fakadó erő élesztheti újjá vallásos buzgóságunkat!

* * *

Vallásos nevelést csak az nyújthat, aki maga is őszintén vallásos. Igaz hit nyomában új hit sarjadzik s az önzetlen példa követésre indítja az ingadozót is! A nevelő vallásossága a „prius” és minden csak ezután következhetik. Nem lényegtelen tehát azon kérdés megvizsgálása, hogy egy tervszerű, gondos tanítóképzés által valójában nyerhetünk-e kellő biztosítékot a tanító-nemzedék vallásosságára nézve?!

A mindent tagadó hitetlen világi felfogás mellett mindgyakrabban találkozunk azon nem kevésbé veszedelmes tanítással, hogy a vallásosságra születni kell; a vallásosság különleges isteni adomány; hogy nem lehet valaki igazán vallásos nevelő, bár egyébként tanítói hajlandósággal vagy hivatottsággal rendelkezik is, ha nincs egyuttal veleszületett vallásossága is.

Ez az axioma rettenetes perspektivákat eredményez: — Az istentelenek, vallástalanok nem bűnösök, hanem szánandó szerencsétlenek, akik nem tehetnek róla, hogy nem születtek vallásosságra!... Felesleges minden igehirdetés, vallásosságra való buzdtítás; felesleges az egész vallásos nevelés, ha igazi vallásosságot nyerni csak születés által lehet! Meginog a krisztusi tanítás, hogy Isten mindnyájunknak szerető atyja! —

Azonban mi tagadjuk e téves axioma igazságát. A vallásosság, a hit nem mesterség, nem művészet és nem tudomány! Ez nem bizonyos lelki dispositiók eredménye, hanem az emberi léleknek egy olyan legprimitívabb alapeleme, mely nélkül emberi élet nem is létezik! A vallásosság, vagyis a hit isteni szikrája — ez a rejtett kincs — ott szunnyad az emberi lélekben, a legegyszerűbben és a legműveltebben egyaránt, csak napfényre kell hozni, lángra kell lobbantani! Mindenki lehet igazán vallásos, mert a vallásosságnak az emberi életben megnyilvánuló különböző fokozatai csak oly lelki eredmények, melyeket bárki felmu-

tathat, ha követi az igaz élet örök forrását: a Krisztust!

Az emberi élet különböző módjaira, megnyilvánulásaira, ténykedéseire, vagy tevékenységeire vonatkozó hivatottság és a vallásosság össze nem téveszthető lelki tulajdonok. Még a lelkészi pálya iránt érzett hivatottság is élesen elkülöníthető a vallásosságtól, bár itt e kettő szinte egyébe olvadni látszik. A vallásos ember még nem pappá, ha a reábizott nép lelkének istápolójává, hitbeli gondozójává, a szó legszorosabb értelmében — lelkipásztorává tud lenni. Papi hivatottság alatt ez a gyámolítói, őrzői, pásztori, atyai lelki készség értendő! Természetesen a papi hivatottságot a vallásosság teszi igazivá, — de hát van-e egyáltalában emberi hivatás, munkakör, vagy foglalkozás, amelyet ne a vallásosság tenne értékké, becsekké, ragyogóvá, kiválóvá?

Nincs tehát komoly akadálya annak, hogy a tanítói pálya iránt hajlandóságot mutató ifjú lelkébe igaz vallásosságot ne tudnánk plántálni, csak megfelelő eszközöket és módokat kell találni a hit örök tüzeinek fellángoltatásához!

* * *

Többször hallani elégedetlenkedő hangokat a mai tanítóság vallásossága felől. Anélkül, hogy e tekintetben vitalkozni óhajtánánk, csak egy tényre akarunk rámutatni. Mindössze három tanítóképzője volt a jelenben a magyar egyetemes ref. egyháznak. Tanítóinknak legnagyobb része nem a mi intézeteinkben kapta kiképzését s kiváltképpen ilt mi közöttünk bizony nagyon kevesen vannak, akik élvezhették azt az igazi vallásos nevelést, amit a mi ref. tanítóképzőink nyújtottak.

Általánosságban megállapítható, hogy összes iskoláink közül a tanítóképzőkben folyik a legintenzívebb nevelés. Míg a középiskolákban, sőt az egyes szakiskolákban is a tanítás dominál, a nevelés pedig alárendelt szerepet játszik, addig a tanítóképzőintézetekben a nevelés, a képzés, az alakítás, a lelki kiformalás a fő cél s az oktatás csak mint eszköz áll ennek szolgálatában. És érthető mindez, ha meggondoljuk, hogy a jövőendő nemzedék nevelő munkásaitól csak úgy várhatunk eredményes munkát, ha elsősorban ők maguk is mintaszerű, helyes nevelésben részesülnek.

(Vége köv.)

Értesítés. Ismétlenül közlöm a nt. lelkészurakkal, hogy Ravasz László új könyve könyvárusi forgalomba egyáltalán nem került s így minden erre vonatkozó megrendeléstárgytalan. Várady József.

KÜLFÖLD.

(Magyarországi hírek)

Református szellemű diákmunka. A *Soli deo Gloria* név alatt csoportosult református egyetemi és főiskolai hallgatók június hó 26—28-ig tartották negyedik konferenciájukat Gödöllőn. A diákkongresszus a maga gazdag építő programjával erős bizonyítékkal volt a napról napra erősödő és öntudatosodó református ker. világnézet mellett.

Vasárnapi iskolai világkongresszus Budapesten. A vasárnapi iskolai Világszövetség július hó 11. 12. 13. napjain tartja konferenciáját Budapesten, amelyen a világszervezet főtitkára dr. Pearce is részt fog venni, aki a következő tárgyakról fog előadást tartani: Vallásos nevelés és civilizáció. Vallásos nevelés és evangelizáció. Vallásos nevelés és világbéke. Vezetők képzése a vallásos nevelés terén. E konferenciára a vas. isk. szövetség titkáránál lehet jelentkezni. (Budapest I. Beralan u. 24.) A vasárnapi iskolai munka iránt érdeklődőknek figyelmét felhívjuk erre a konferenciára.

Könyvismertetés.

Romain Rolland: Mahatma Gandhi. Fordította Benedek Marcell. 1924. Ára 24 Kc.

Gandhi a világtörténelemben az első, akinek volt hite és bátorsága arra, hogy Jézus etikai követelményeit egy nagyszabású és forradalmi jellegű politikai mozgalomban megvalósítsa. Erre mi felénk, Európában közfelfogás, hogy politika és etika egymást kizáró fogalmak. Politikai tekintetben a „cél szentesíti az eszközöket” jelszó az irányadó. Most Ázsia kulturája hadat üzen Európa romlott kulturájának. Jézus eszméit a „pogány”-nak nevezett Ázsia fiai fogják hirdetni és megvalósítani a „keresztyén”-nek nevezett Európa népei ellenében. Ennek az új és kiszámíthatatlan jelentőségű művelődéstörténeti mozgalomnak a világába vezet el bennünket Rolland, aki ma Európa élő lelkiismerete, ragyogó tiltakozás korunk barbársága ellen. Rolland könyve, melyet a vele kongeniális indiai apostolról írt, élvezetes és tanulságos olvasmány, nem csuda, ha az eredeti mű 3 hónap leforgása alatt 30 kiadást ért el.

(Az itt ismertett könyv kapható Várady József „Kultura” könyvkereskedésében Lucenecen.)

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

a balogiványi—czakói ref. egyházak kántor-tanítói állására.

Javadalom: 1) Lakás (2 szoba, konyha, kamara, pince, melléképületek) kerttel. 2) 1000 (Egyezer) Kor. készpénz, az egyház pénztárából. 3) Nyolc méter tűzifa. 4) Három drb. marhalegeltetési jog. 5) Stóla. 6) Államsegély. Az államsegély 5560 Kor. helyi javadalomnak megfelelően utaltatik ki. A tényleges javadalomnak megfelelő javadalmi jegyzőkönyv rendezése folamatban van.

Kötelessége: A mindennapi és ismétlőiskolai növendékek oktatása. Kántori teendők végzése ugyanaz, mint a leányegyházban. Ennek vezetése az anyaegyházban. Kanonikus órákon és akadályoztatás esetén a lelkész helyettesítése.

Pályázni szándékozók július 23-ig küldjék be rendesen felszerelt kérvényeiket a Ref. lelkészi hivatalhoz Balogiványi p. Rimaszécs (Gömör m.)

Pályázat

a györkei—Dürkov ref. orgonista kántortanítói állásra.

Javadalom: Megfelelő lakáson kívül 8 kat. hold 530 négyszögöl szántóföld, 1370 négyszögöl rét. Munkaváltság 80 kor. Négy köből buza, 10 és fél (tiz és fél) köből rozs, 10 és fél (tiz és fél) szekér tűzifa beszállítva. Államsegély kérvényezve lesz. Kötelessége az iskolás növendékek tanítása s orgonista kántori szolgálat végzése mellett minden 3-ik vasárnap délelőtt katedrai szolgálat teljesítése. Tanítási nyelv magyar s szlovák. Pályázhatnak nostrifikációs vizsgával bíró ref. v. ág. ev. vallásu okleveles tanítók. Pályázati határidő 1924 július 27. Dürkov—Györke pp. Búdovce, ž. Košická. Állás a jövő iskolai év elején elfoglalandó

Pályázat.

a zeherjei református egyház kántortanítói állásra.

Javadalom: 1. Lakás (2 szoba s szükséges melléképületekkel) 2. 7 hat. hold 67 □ öl föld haszonélvezete. 3. 25 köből tiszta búza. 4. 20 m² tűzifa. 5. Munkaváltság 88. kor. 6. Államsegély.

Kötelessége: A mindennapi és ismétlő iskolások oktatása, kántori teendők végzése. A lelkész akadályoztatása esetén, amikor a filiában istentiszteletet végez, helyettesítése.

Csak nosztrifikációs vizsgával rendelkezők pályázhatnak s okmányaikkal felszerelt kérvényt július 20-ig küldjék be a Ref. lelkészi hivatalnak Zeherje p. Rimaszombat.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

A református teológia kérdése.

(P. M.) Már e lapok is közölték, hogy Korláth Endre képviselőnek több kérdésre vonatkozólag a miniszter milyen feleletet adott. Ezek közül a feleletek közül csak egyvel kívánok most foglalkozni, azzal a válasszal, melyet a miniszter a teológiai oktatás kérdésében tett. Es ezzel is csak igen röviden, mert vannak esetek, mikor vagy a tájékozatlanság igen nagy, vagy az elfogultság. Ilyenkor aztán igazán felesleges jóformán minden hosszabb magyarázat. Ilyenkor inkább cselekedete van szükség.

A miniszternek ez a tájékozatlanságból, vagy merő elfogultságból eredő nyilatkozata tehát az, hogy ha mi ref. teológiát akarunk, akkor erre törvényhozási engedély kell s ha meg képezdét óhajtanánk felállítani, akkor erre vonatkozólag a megnyitás előtt 4 hónappal engedély muszáj kikérni. Ez aztán böki, ahogy parasztosan mondani szokták. Nesze nektek régi békeszerződésekből eredt jogok, nesze nektek 1790. 91. 26. t. c. Nesze neked zsinati törvényünk, sőt nesze nektek újabb békeszerződések. És ilyen nyilatkozat után a miniszter nem állja hozzá tenni, hogy az új zsinati törvényeknek semmi sem áll utjában, holott ez a zsinati törvény is mind a századok óta szerzett jogaink fundamentomán épül. Ime a tájékozatlansággal, de legfőképpen rosszindulattal vegyes nyilatkozat, mely ellen ha teljes erőnkben nem tiltakoznánk, nem érdemelnénk a református nevet.

Értjük a miniszter urat! Ő nem akar egy önálló református teológiát, vagy tanítóképezdét, ezért egy csapással megsemmisítene legszarkalatos jogainkat, és iskoláink állítását illetőleg a törvényhozás kényének szolgálatná ki bennünket. Minket a a miniszter ur úgy látszik nem méltóztatik jól ismerni. Iskoláink feletti szabad rendelkezési jogunkért mi épügy készek vagyunk meghalni, mint az őseink. Kultur-harcot akar-e a miniszter ur, szaporítani az állam-

nak úgy is sok baját? Mi a harcot felvesszük!

Hiszen ez egy olyan brüszk, vakmerő kiszólás a miniszter részéről, melynek párja csak az abszolút oszt-rák agyból kipattant patens volt. Értjük a miniszter urat! A mi jogainkat azzal az elmélettel akarja eldobozni, hogy az egyetemek fellállításához állami törvényhozás kell. De hogy lehet az állami egyetemek ügyét és a mi teológiánk vagy képezdénk dolgát összekeverni, egy kalap alá vonni annak, aki hivatásából kifolyólag mégis csak ismerni tartoznék a mi egyházunk törvényeit és szellemét?

Értjük a miniszter urat! Semmi módon nem lehetne minket oly könnyen tönkretenni, mintha ez elméletnek érvényt szereznek. Persze, akkor egy önálló teológiához engedélyt nem adnának, a közös prot. teológiát pedig úgy rendeznék be, amint jól esik. Hiszen látszik, ők maguk csinálták nekünk tanulmányi rendet. Akár a patens valamikor.

Nem lenne kegyes tovább menni a miniszter ur? Szíveskednék talán egy Önnek inkább megfelelő *kálvinista vallást* készíteni. Az Önök sok tekintetben reakciós intézkedései keretébe úgy sem nagyon illik bele.

E nyilatkozatra a kárpátaljai egyházkerület igen helyes határozatot hozott. Csak képezzen a prot. teológia ref. papokat. De képezze ezt az állam *magának*. Nekünk ezek a papok nem kellenek, mi azoktól mindent megtagadunk, fölszentelést, exmissziót, behelyezést, választási jogot. Erre a kihívásra más feleletet nem lehet adni.

A ref. egyház pedig ne rettenjen meg. A megkezdett uton menjen tovább. Építse fel a teológiát és képezdét a *saját erejéből*. Jam ardet Ukalegon. Ehez vilázhatatlan joga van. Ne adja Isten, hogy a miniszternek ez legyen az utolsó szava, ne adja Isten, hogy azt mondhassuk: *alea jacta est*. Csak ennyit ez idő szerint.

Értesítés. A felállítandó VIII-ik elemi osztály, valamint a polgári iskolák és algimnáziumok részére keresztyén hit- és erkölcsstudományt irtam és adtam sajtó alá. Igyekeztem a tankönyvek száraz előadási módját lehetőleg kerülni s arra törekedtem, hogy könyvem építő iratnak, családi olvasmányának is használható legyen. Szeptemberre kikerül a sajtó alól. Ára 4 K. lesz. A nyomtatandó példányszámok megállapítása kedvéért kérem a megrendeléseket címemre megelőbb elküldeni.

Rimaszombat, 1924 július 5.

Pálóczy-Gzinke István püspök.

A holland kérdés.

E címen írt Böszörményi Sándor lapunk hasábjain, nezzük meg közelebbről tehát, hogyan is állunk ezzel a „kérdés”-sel? Először is azzal kell tisztába jönnünk, miért jönnek a nyugati ref. egyházak küldöttei olyan sűrűn meglátogatni a mi magyar ref. egyházunkat?

Az utóbbi esztendőekben az egész világon kiélesedett a világnézeti harc. A világ-kálvinizmusnak két fronton is kell harcolnia, egyfelől a hitetlenség, másfelől a katolicizmus ellen. Az ellenfelek lázas sietséggel szervezkednek s készülődnek a lelkekért folytatott nagy csata megvívására. Itt áll ennek a nagy frontnak kelet-európai pontján a mi ref. egyházunk teljesen készületlenül, holott a hitetlenség és a katolicizmus nálunk is szívós energiával szervezi a maga tömegeit. Ha mi nem tudunk aktív részt venni ebben a nagy küzdelemben, az az egyetemes kálvinista front meggyöngyölését jelenti, azért jönnek a nyugati ref. egyházak küldöttei, hogy bennünket is felszereljenek erre a küzdelemre. Mert tisztában kell lennünk azzal, hogy a jövődönk azon fordul meg, megújul-e bensőleg a mi ref. egyházunk vagy pedig tart tovább ez a megdöböntött téllenség! Ez utóbbi esetben a tömegeinket szépen megszervezik mások s teljes szervezetlenségünket a maguk könnyű győzelmére használják ki. A hitetlenség már is áttörte a frontunkat,

már ott van bent a gyülekezeteinkben, ezt csak az nem látja, aki behunyja a szemét. Az üres templomok s a lesüllyedt gyülekezeti élet nagyon hangosan bizonyítják ezt.

Fel kell venni tehát a harcot s a világnézettel szembe világnézetei kell állítani. Intenzív ref. gyülekezeti életet kell teremteni. Hogy ezt megvalósítsuk, tudnunk kell, hogyan érték el ezt a nyugati ref. testvéreink? Szükséges, hogy előttünk álljon egy magasabb nivóju ref. egyház, amelyet mintául vehetünk, amelytől halást fogadhatunk el, hogy azt a mi speciális viszonyainkhoz alkalmazzuk. A kérdés tehát, melyik az a nyugati ref. egyház, hol a legszebb gyülekezeti életet találjuk? B. S. azt ajánlja, hogy küldjük a mi ifjainkat a holland nagy államegyház (Hervormde Kerk) egyetemeire: „hadd hozzák el azt a sok jót és szépet, amit ott tapasztaltak.” Hát eddig nem ezt tettük? Hogyan magyarázz meg mégis azt a különös tény, hogy ugy Sebastyén prof., mint az ő nagyon jól megszervezett gárdája, noha mind Ut echtben épen az államegyház egyetemén tanultak, haza mégis a szigorubb egyház (Gereformeerde Kerk.) iránti szimpáthiával jöttek? Hogyan magyarázza meg azt, hogy az utóbbi esztendőkbén az államegyház részéről csak Prof. Böhl és Prof. Cramer jöttek el hozzánk hivatalos küldetésben 1923 ban, se azelőtt, se azóta senki más?

E kérdésre egy másik kérdéssel felelhetünk. Hogyan lehet az, hogy mi nem tudjuk evangelizálni a Balkánt? Azért, mert egyelőre még a saját hiveinket se tudjuk. Ilyen a holland államegyház helyzete is. Elmondhatja-e B. S. a holland államegyházról a maga egészében (beleszámítva az etnikai és modern gyülekezeteket is: én ilyen k szeretném látni a mi magyar ref. egyházunk életét is, ennél ideálisabb ref. egyházi életet nem láttam sehol?)

Misszionálni csak az az egyház tud, ahol van belső erő, ahol egészséges a gyülekezeti élet. Mindig a magasabb nivóju élet hat és vonz, csak az tud lelkesedést és indítást adni. Ezért jönnek hozzánk épen a Gereformeerde Kerk részé ő olyan nagy számmal, ezért szeretjük odaállítani mintaképnek az ő egyházi életüket, mint amely szerintünk a legideálisabb és a legmagasabb színvonalu ugy a tan, mint az egyházzervezet tekintetében a legteljesebben áll a biblia alapján. A szolgai utánzást nemcsak mi, de ők se akarják. Hiszen Prof. Hoekstra maga mondta itt léte alkalmával (lásd a lapunk 21. sz.): „Ne kopizáljuk le a hollandusok egyházi életét, hanem a magunk specifikus viszonyainak megfelelően igyekezzünk ezt a krisztusi

erőkben és áldásokban gazdag életet kiformálni.” Prof. Bouwman a „De Bazsin” 21. sz.-ban beszámolva itteni látogatásukról ezt írja: „Nekünk nem lehet s nem szabad azt várnunk, hogy a magyar egyházak a mieink kópiái legyenek... Minden egyháznak meg van a saját történelme, minden népnek meg van a saját psychéje. Isten nem teremt két egyforma embert, hogy tudna akkor két egyház, amely két különböző faj, nyelvű, képességű nép között él, ugyanazon életnyilvánulásokat tüntetni fel? A jellemnek és a lehetőségnek épen ezt az árnyalát akarja az Ur felhasználni az isten ismeri teljes szépségének fokozottabb és szélesebb kifejlésére. Nem az szükséges tehát, hogy a magyar ref. egyház pontosan hasonló legyen a mieinkhez, hanem, hogy mindenben meghajolva alázatosan az Ur és az ő igéje előtt, egyéni, egészséges ref. egyházi életet fejlesszen ki, melyben az Ur a király és a gyülekezeti tagok Isten igéjének követelménye szerint az ő Istenüknek és királyuknak hála örömmel szolgálhassanak!”

Egyébként, hogy a holland szigorú ref. egyház részéről jövő hatás mit ért el Magyarországon, arról már itéletel mondhatunk. Dr. Sebastyén Jenő új irányt adott az egyházi élet fejlődésének, ő nélküle a mai helyzet meg nem érthető, minden sor írásával a ref. öntudat felébresztését szolgálja s a történelmi ref. egyházhoz való ragaszkodást. Ő a ref. gyülekezeti evangelizáció megteremtője.

Az egyházban dolgozik az egyház megújulásán, ugy hogy az eddig általános ker. alapon dolgozó irányok is kénytelenek hozzá igazodni és revideálni eddigi módszerüket s mind jobban ref. alapokra helyezkedni.

Egyébként Kuyper nem lett azáltal kisebb, ha B. S. még oly tiszteltlenül nyilatkozott is róla, a kálvinizmus szolgálatában végzett munkáját a kritikára hivatottabbak, sőt még legelszántabb ellenfelei is kénytelenek voltak elismerni. Mutassa ki inkább azt, hol s ugyan miben nem egyezik meg Kuyper a biblián alapuló ref. hitvallásainkkal? Mert a mi számunkra ez a fontos.

Sohse szabad csak azért kritizálnunk, hogy kritizálhassunk.

Zsemlye Lajos.

A vallásos nevelés és a tanítóképzés

(Folytatás és vége.)

Nevelés, tanítás igazán egygyölvadt pedagógiai működést jelentenek a tanítóképzés folyamata alatt. A négy esztendőn keresztül a növendék állandóan érzi, hogy őt formálják, csi-szolják, figyelemmel tartják cselekedeteit, irányítják gondolatait az ok-

tatás ideje alatt ép úgy, mint azon kívül. Ezért van minden képzővel kapcsolatban internátus, konviktus, hogy a nevelői hatás állandóan érvényesülhessen, Aki végig élte a tanítóképzői nevelést és látta azokat a sokszor igen szép eredményeket, az ennek a nevelésnek hatásos voltában nem fog kételkedni. Hiszen elegendő e tekintetben csak arra az egy körülményre rámutatni, hogy még 5—10 évi működés után is megállapítható majdnem egészen pontosan, ki végezte a tanítóképzőt, magánúlon s ki volt rendes, nyilvános tanuló. Igaz, hogy a valódi nevelői érték, a tanítói hivatottság, készség, kiforrottság, megállapodottság a gyakorlattól, a működés közben szerzett tapasztalatoktól függ és néha 10—20 esztendő, vagy sokszor egy emberélet se elegendő igazi nevelői talen um kialakulásához, mindemellett a jövőendő tonitónemzedék számára a tanítóképzői nevelés adja meg a fundamentumot, amely, — mint a gyermeknél az otthonban szerzett benyomások, — sokszor egész élet sorsát dönti el.

Mérlegelhető és átgondolható tehát, mit jelent tanítóinkra nézve, a tiszta, igazi vallásos érzés ápolása, fejlesztése és biztosítása szempontjából, a tanítóképzői nevelés? Eltekintve az oktatás-tól, amelynek irányítása, szel-leme, egy direkte egyházi célt szolgáló és hűfelekezet által létesített intézetben, már magában véve is telítve lehet vallásos ráeszméltetés és hiterősítő bevilágításokkal, — az internátusi, általában a tanításon kívüli nevelés oly nagy lehetőségeit nyújtja a hit szunnyadó csíráinak kifejlés-téséhez, amilyenre egyébb iskolai nevelé-nél gondolni sem lehet. Egy szép családi élet varázsolható elő, ahol az állandó példa buzdító ereje s a közös szeretet által felkeltett öntevékenység nem a külsőségekben, hanem a lelkekben láthatatlanul, de mégis mindenfelé megleget sugározva fogja kifarjesztani a hit, a vallásosság drága kincsét. A vallásos önképzés segítségével a tanítóképzői nevelést még annyira is fokozhatnánk, hogy nem csak igazán vallásos tanítókat, hanem ha szükséges, kész misszionáriusokat is adjunk egyházunknak.

* * *
A nevelésnek, kiváltképen pedig a vallásos nevelés hatásainak megitélésénél két fontos körülményre kell figyelemmel lenni: ... a korra és a nevelés időtartamára!

„A vesszőt csak fiatal, gyenge korában lehet hajlítani!” ... Régi közmondás az is, hogy: „Addig üsd a vasat míg meleg!” — A nevelés munkájára vonatkoztatva ezek aranyigazságokat képeznek. Az iskolai neveléstől csodákal sohasem várhatunk s kiváltképen a kor emelkedésével a nevelői hatás érvényesítése mind nehezebb és nehezebb!

A 12—14 éves korig még könnyen hajlítható a gyermek, a 18—20 éves ifjakknál már nehezebb a nevelés munkája, ezen túl pedig a lelkekhez hozzáférközni bizony csak keményebb harc útján lehetséges! Világos tehát, hogy eredményesség szempontjából legkívánatosabb a célirányosan beállított nevelési rendszernek minél előbb való megkezdése. Ez a törvényszerű követelmény teremtette meg a mai tanítóképzési rendszer szervezetét is s ebben leli magyarázatát azon tény, miért kezdődik meg a tanítóképzés már a 14 éves korban.

A mai napok pädagógiai áramlataiban egyike a legtöbbször hangoztatott törekvéseknek, hogy a pálya-választás szempontjából a szakirányú képzések mennél későbbi korra szorítkozzanak. Teljesen méltánvolható ez intenció, de csak is azon életpályákra nézve, ahol a materiális képzés, az ismeret és tudományszerzés a domináló; az olyan hivatásoknál azonban, ahol a lelki-képzés, a hit, a jellem, akarat, stb. fejlesztése a legfontosabb, ott nem szabad, nem lehet a hivatással való előkészítést elodázní az eredmény veszélyeztetése nélkül!

Ha a tanítóképzés mai rendszerét megszüntetnénk és az az eszme valószínűleg meg, hogy középiskolai végzettség után 1—2 évre terjedne a tanítói kiképzés, akkor igazi értelemben vett tanítói-nevelés nem létezne. Tanítói tudást, ismeretet, materiális készséget talán eleget nyújtanánk, de abból az ifjúból, akit csak 18—20 éves korában kezdenének el lelkileg alakítani, az 1—2 éves képzés alatt igazi lelki erővel felszerelt, kiváltképpen pedig erős vallásos érzületű tanítót nevelni nem igen lehetne!

A középfokú oktatás teljesen kicsúszott a hitfelekezetek kezéből, a családi nevelés pedig csak igen kevés helyen tudja ellensúlyozni a vallás-erkölcsiség ellen törvő hatásokat. — ha pedig egyszer már a lelki fejlődés helytelen irányba terjedt, nehéz azt az igaz ösvényre visszahozni. A vallásosság érdekében az lenne kívánatos, hogy a családi körből kiindulva az elemi és középiskolákon keresztül, a szak és főiskolákon végig ugyanaz az egységes nevelői hatás érvényesülne állandóan. Ha módunkban volna a középiskolai nevelést irányítani. — mint a róm. kath. rendi-képzésnél, hol saját középiskolájukból válogathatják a rend novitiusait, — akkor nem volna okunk tartani az ú. n. főiskolai tanítóképzéstől, a jelen körülmények között azonban ép a vallásos nevelésre való tekintettel, nekünk a mai tanítóképzési rendszerhez kell ragaszkodni.

A tanítóképzés fejlesztésének van azonban más megoldása is. Fel kell emelni a tanítóképzés idejét hat évre. A materiális készség így alaposan

kibővíthető lesz és emellett a lelki diszpozíciók megerősítése, a vallásosság és hitbuzgóság szilárdabb megalapozása elé is több reménnyel nézhetünk!

Hiába minden jószándék, törekvés, tudás, ha nincs elegendő idő az eredmény biztosításához! A jelenlegi négy esztendő tanítóképzés időtartama az igazi vallásosság alapjainak lerakásához pedig nem elégséges. Nem elégséges, mert a mai világ hitlensége rettentő kerékkötője a vallásosságra vezető munkásságnak, másrészt pedig a hit munkásainak épen ezért még sokkal erősebb lelki fegyverekre van szükségünk mint eddig!

Létünk, egyházunk, kálvinistaságunk sorsa a vallásos nevelés kérdésén áll vagy bukik! — Tudjuk-e a vallásos nevelést biztosítani? ... Tudunk-e iskoláink s tanítóink fenmaradásáról gondoskodni? — Ezek azok a kérdések, amelyek mint valami lélekharang szavai folyton fülünkbe csengenek és elhatározott, gyors cselekvést követelnek!

Cselekedjünk tehát, míg nem késő!
Pedagógus.

HIREK az EGYHÁZMEGYÉK ÉLETÉBŐL

Egyházmegyei közgyűlés. A gömöri ref. egyházmegyének legszebb falusi templomában folyt le nevezett egyházmegye f. évi közgyűlése július hó 2-án már régen nem tapasztalt nagy érdeklődés mellett. Nemesradnót nemes népe a kora reggeli órákban szállította ki szép fogatain a közgyűlésnek vonalon érkező tagjait a gyűlést tartó nemesradnóti gyülekezetre, a költő Pósa Lajos annyiszor és oly szépen megénekelt szülőfalujába. A nagy költő lelke, vagy a szíves-magyaros fogadtatás, vagy a szolgálóügy szentségének érzete ihlette meg a Krisztus ügyében összesereglettek szívét, ne keressük, de megállapíthatjuk, hogy boldogságos felemelkedtségben dobogott össze a szívünk s még azok is megnyugodtak helyeslően az elnökség intézkedésén, mely szerint ezúttal nem városi, hanem a régi, u. n. vándor-gyűlésekre emlékeztető falusi gyülekezésbe tűzte ki a közgyűlés helyét. A közgyűlés reggeli 8 órakor vette kezdetét istenlisztelettel, melyen Molnár Sámuel szalóczi lelkész tartott írásmagyarázatot a megfelelő tónus helyes eltalálásával az Isten és embertársaink iránt való szolgálatról I. Pét 4. 8—11 alapján. A közgyűlést Búzi Márton esperes büzgőséges szóházzal, ezután Tornallyay Zoltán egyházmegyei gondnok nagy szabású, remekbe illő, eszméltető s nagy belső hatást kiváló beszéddel nyitotta meg.

melyen utalt új zsinati törvényeink szentesítésének késedelmes voltára, külső és belső ellenségeinkre, a belmisszió hasznos magvetéseinek szükségességére s a felállítandó lelkész-és tanítóképzőre. A mély nyomokat hagyó megnyitó beszéd után Pósa Lajos helybeli lelkész s egyh. megyei és egyh. kerületi tanácsbíró a nemesradnóti presbyterium és gyülekezet nevében köszöntötte az elnökséget és a közgyűlést, fokozva tanulságos, meleg szavaival az elnöki megnyitóval támasztott hatást. Közgyűlés megalakulása után új tisztviselők erősítették be s tették le az esküt és pedig: Dusza János és Molnár József, mint lelkész, Boross Zoltán vezető járásbíró, mint világi tanácsbírók és Dr Dapsy Béla földbirtokos, mint világi jegyző kiknek nevében Dusza János mondott köszönetet a bizalomért s ajánlotta fel szolgálataikat még a hitvallók vértanúságára is való készséggel. Az új tisztviselőkben nyert nagy érteken való örvendezést lehangoló érzés váltotta fel, midőn következett ezután Ruszky Gyula lelkész tanácsbírónak és Ablonczy Pál lelkész főjegyzőnek ezen tisztokról való lemondása és annak kényszerű elfogadása, mert mind a ketten úgy értékes munkálkodásuknál, mint egyéniségüknél fogva méltó tisztelet és szeretet tárgyai maradtak mindnyájunk előtt. Több tanító beerősítése után folytatódott aztán a tulajdonképpen közgyűlési s majd bírósági ügyek tárgyalásai, melyek között legelőkelőbb vitát váltott ki — és méltán! — az eg. házlátogatás módosítása s a hosszú tárgysorozatnak — déli szünettel — nem értünk végére, csak a késő esti órákban. A déli szünetben történt s kitűnően elkészített ebéd folyamán derűs, lelkes hangulat uralkodott, soknál is több s szebbnél szebb felköszöntők hangzottak el, a mint ez már régi szép szokás köztünk még a boldogabb időkben; de új és máskor is gyakorlandó istenes cselekedetünk volt az, hogy ebéd végeztével hálaadással fordultunk a minden jó adomány osztogatójához, elénekelve a 157. dics. 1 és 2. versét. A vendéglátó nemes nemesradnóti gyülekezetnek s lelkészének és családjának e helyről is kifejezzük köszönetünket és a legteljesebb elismerésünket. Aldja meg az Isten a radnóti népet!
„Aldja meg az Isten a radnóti papot!”
csp.

Előfizetőink figyelmébe. Julius 1-ével a félévi előfizetés terminusa lejárván, tisztelettel kérjük előfizetőinket, hogy esedékessé vált előfizetéseik megújítása iránt haladéktalanul intézkedni méltóztassanak.

Könyvismertetés.

A holland—magyar kálvinista könyvtár.

Dr. Sebestyén Jenő theol. professzor szerkesztésében egymásután látnak napvilágot a tiszta kálvinista világnézetet propagáló jobbnál-jobb művek. Aki tudni akarja, hogy mi a kálvinizmus felelete a ma nagy kérdéseire, az feltétlenül olvassa ezeket a könyveket. A kálvinizmus olyaa, mint egy modern vár, amely a haditechnikának minden kellékével fel van szerelve, hogy bármilyen támadását az ellenségnek visszaverhesse. Épen ilyen tökéletesen van kiépítve a kálvinizmus világnézete is. Mivel az embert az élet minden területén Isten feltétlen szolgálatára kötelezi, azért nincsen olyan mozzanata s olyan kérdése az életnek, amelyre ne lenne meg a maga határozott s egyetlen lehetséges felelete. A mi kálvinista népünknek épen a legnagyobb hibája az, hogy nem tudja, mi is tulajdonképen az a kálvinizmus, legfeljebb csak a torzvonásaiban éli azt. Amikor legkülömbözőbb irányok olyan vásári zsvajjal csinálnak propagandát a maguk világboldogító elveivel számára, feltétlenül szükséges, hogy mi mindent meglegyünk a kálvinista öntudat és világnézet kimélyítésére. Ezt a célt szolgálják e könyvtár kötetei. Íróik nagyobb részt a holland szigorúbb ref. egyház vezető egyéniségei, tehát olyanok, kiknek minden írásából a történelmi ref. egyház iránti szeretet csendül ki s kik nem a saját emberi bölcselkedésüket adják, hanem alázattal hajolnak meg az előtt, amit Isten az ő kijelentésében, a teljes Szentírásban elibénk tárt, ők nem akarnak többet, mint ezt alkalmazni a mi mindennapi életünkre, hogy Isten királysága mindenütt nyilvánvaló legyen.

Az eddig megjelent művek közül különösen Dr. Kuyper: A kálvinizmus lényege című, most már II-ik kiadásban megjelenő műre hívjuk fel mindenki figyelmét. Aki ezt a könyvet nem dolgozza át, annak nem lehet igénye arra, hogy a ref. egyházi életünkben irányító szerepe lehessen.

Rendkívül hálásal vagyunk Sebestyén professzornak, hogy ezeket a könyveket a mi magyar ref. közönségünk számára is hozzáférhetővé tette. (zs. l.)

(A holland-magyar kálvinista könyvtár lapunkban már több ízben hirdetett egyes darabjai megrendelhetők a „Kultura” könyvkereskedésben, Lúčenecen.)

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

HIVATALOS RÉSZ.

Pályázat

a darnyai ref. leányegyház kántortanítói állásra. Javadalom: 1. Két szobás jó lakás, konyha kerttel, s a szükséges melléképületekkel. 2. 1875 liter búza, és 1875 liter gabona. 3. 36 méter fa beszállítva, melyből 16 m. az iskola fűtésére fordítandó, s amelyet az egyház fel is vágat. 4. 19 kat. hold 459 □ öl szántó, rét és legelő (egy tagban) haszonélvezete. 5. Munkaváltság 10 kor. 6. Temetési stóla, a helyi szokás szerint; kórus-sal való temetéskor dupla stóla. 7. Beiratkozáskor minden ujonctól egy pár csirke, kendő és tojás ajándék. Kötelessége: az énekkar vezetésén kívül, a mindennapi és ismétlő iskolás növendékek oktatása, kanonikus órákon és akadály esetén a lelkész helyettesítése. Pályázati határidő f. évi július hó 20. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Kérvények a rimasimónyi-darnyai (Gömör m.) ref. lelkészi hivatalhoz küldendők.

Pályázat

a kisölvédi ref. egyház rendes kántortanítói állására. Fizetés: 1. Kézpénz a község pénztárából 26 Kor. 2 Szemes búza 17 szapu. 3. Három (3) öl keményfa. 4. 10 kat. hold föld és 684 □ öl. 5. Munkaváltság: 100 Kor. 6 Tandij kárpóllás az államtól. 7. Ismétlő iskolakötelesek oktatásáért a községtől 48 Kor. 8. Hivatalos dolgoiban előfogad. 9. Stóla az Egyház Kerület rendelete szerint. 10. Megfelelő államsegély Kötelessége: Tanítás az iskolában: növendékek száma 35-45. lelkész helyettesítése minden harmadik vasárnap, egyháztársadalmi munkákban való segédkezése. Pályázati kérvények 1924 aug. 1-ig Esperesi Hivatal Alsószece Bars m. küldendők.

Pályázat

a nagyölvédi ref. egyházközség kántortanítói állására.

Javadalom: 1. Kézpénz 25-20 K., 2. tiszta búza megrostálva 15 q., 3. árpa 4 q., 4. széna egy hosszú szekérrel, 5. bor 169 liter, 6. fa 2 öl, 7. bab-lencse 2 véka, 8. virágos kender 80 fej, 9. 4 magyar hold föld haszonélvezete, 10. földek művelése és szabad fuvar fejében 200K., 11. marhahus 16 kg. 80 dkg., 12. só 16 kg. 80 dkg., 13. őszi szalma egy hosszú szekérrel, 14. erdei alapítvány kamata 106.66 K., 15. községtől 26 kor., 16. stóla egyházkerület határozata szerint, 17. orgonálási díj 100 kor.

Kötelesség: A felsőbb osztályok és ismétlősök tanítása, énekvezetés és orgonálás, kanonikus órákon és

lelkész akadályoztatása esetén lelkész helyettesítése.

Pályázhatnak református, oklevéles, nosztrifikációs tanítók.

Pályázati határidő augusztus 1.

Az állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Pályázatok ref. lelkészi hivatal címére Nagyölvéd, Nyitra megye küldendők.

Szinay Sándor
ref. lelkész.

Pályázat

a zeherjei református egyház kántortanítói állásra.

Javadalom: 1. Lakás (2 szoba s szükséges melléképületekkel) 2. 7. kat. hold 67 □ öl föld haszonélvezete. 3. 15 köböl tiszta búza. 4. 20 m² tűzifa. 5. Munkaváltság 88. kor. 6. Államsegély.

Kötelessége: A mindennapi és ismétlő iskolások oktatása, kántortanítók végzése. A lelkész akadályoztatása esetén, amikor a filiában istentiszteletet végez, helyettesítése.

Csak nosztrifikációs vizsgával rendelkezők pályázhatnak s okmányaikkal felszerelt kérvényt július 20-ig küldjék be a Ref. lelkészi hivatalnak. Zeherje p. Rimaszombat.

Pályázat

A zalabai ref. leányegyház pályázatot hirdet a halálozás folytán megüresedett előkönyörgő tanítói állásra. Javadalom: 1. Kézpénz: 30 kor. 2. Szemes búza 17½ szapu benne van a kommunió kenyéréért és boréért 1-1 szapu búza 3. Földek: 9 kat. hold 378 négyszögöl 4. Kemény tűzifa: 4 öl. 5. Vasutföld kamata 8 kor. 6. Tandij kárpóllás. 7. Ismétlő iskolások oktatásáért községtől 40 kor. 8. Stóla a kerület rendelete szerint. 9. Megfelelő államsegély. Kötelesség: Tanítás az iskolában: növendékek száma 35-45, Isteni tisztelet végzése, egyháztársadalmi munkákban való segédkezés. Az állás 1924 szept. 1-ével elfoglalandó. Pályázati kérvények 1924 aug. 1-ig Esperesi Hiv. hoz Alsószece, Bars m. küldendők.

Orgona eladó

5 pozitív változattal, erős lömörhangu, kisebb gyülekezet részére igen alkalmas. Ára 4900 K.
— Cim a kiadóhivatalban. —

Vallásos irányu

könyvantikvitásokat keresek és eladok.

Várady József, Lúčenec.

Nyomatott Engel István könyvnyomdáiban

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — — —	60 korona
Fel évre	— — — — —	30 korona
Negyed évre	— — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkatársak:

Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc, Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik mindig vasárnap

Timeo Danaos et dona ferentes

Minap azt a meglepő hirt olvastuk a napi sajtókból, hogy a kormány elkészítette és a parlamenthez beterveztette az állami protestáns theol. fakultásnak Pozsonyban való felállítására vonatkozó javaslatot s azt sebtiben le is tárgyalta a parlamentben.

Vagy két esztendeje lehet már, hogy tervezgetik ezt a közös elnevezésű, partikuláris célzatu intézményt, melynek a már eddig kiszivárgott módozatok szerinti létesítése iránt, hogy a református egyház a legnagyobb bizalmatlansággal viseltetik, az önként érthető s megnyugvással csak az esetben fogadhatnók, ha annak szervezetére nézve az egyetemes egyház lenne javaslatot és kívánalmait az állam honorálná is, ellenkező esetben teljesen halvaszülelt eszme és torzalkotás marad.

Az a bevallott szándék, hogy a fakultáson az előadás nyelve, az igazgatás ügymenete az államnyelv leend, csupán némely tantárgyakra nézve lenne a szakminiszter kivétel: a limne lehetővé teszi azt, hogy a 98 százalékában magyar nyelvű reformátusság elfogadhassa és igénybe vehesse. Hiszen ez egyértelmű volna azzal, hogy saját felekezeti tanára egy se lenne az intézetben s az ultrasovinizmusnak lennének kiszolgáltatta e részben is; növekedésünk képzése az államnyelv hiánya miatt a semminél is értékelenebb, a jövő papi generáció tudatlan, ingatag, szintelen, öntudatszegény lenne s ilyen pásztorok alatt a nyáj is szétzüllene.

Papképzésünk szervezetét, mikéntjét semmiféle idegen tényező nekünk elő nem írhatja, annak saját egyházunk kebeléből kell kiindulni, igényeink, hitünk, nyelvünk, karakterünknek megfelelően létesülni és működni. Egy lépéssel tovább haladva akkor az állam dogmáink, egyházszervezetünk, szertartásaink meghatározásait is kisajálíthatná és reánk erőszakolhatná.

A szabad vallásgyakorlatnak *elengedhetetlen, integráns része* a papképzés, elidegeníthetetlen joga minden vallásfelekezetenek! Érthető tehát, hogy a leghatározottabb visszautasítással találkozunk ez a terv az egész vonalon, melynek félreismerhetetlen célzata az assimiláció, ilyen öngyilkosságra pedig a reformátusság nem kapható; rólunk és nélkülünk ilyen életbe vágó kérdésben intézkedni teljesen hiábavaló, kárba vesztett igyekezet, már ennyire guzsbakötni magunkat nem engedhetjük. Meg ne tévessze tehát református közönségünket ez a *trójai falóhoz hasonlítható ajándék*, amit úgy látszik azért prezentál most a kormány sebbel-lyal, hogy leszerelje vagy letompítsa azt a belkörü mozgalmat, amely a specialiter ref. papképző felállítása érdekében indult meg s amelynek ebben az alakjában kell tetet is öltetnie. Arra megtaláljuk majd mi magunk is a módozatot, hogy az államnyelv elsajátítását lehetővé, sőt kötelezővé tegyük, de bizony előadási nyelvül el nem fogadhatjuk, bárminő nagy anyagi gondoktól és terhektől való mentesítést kínálnak ellenértékül. Féltekenyen őrzött felekezeti és nemzeti öntudatunk, jellemünk ilyen megoldást el nem fogadhat. I—ó.

Megemlékezés Kant Immánuelről,

születésének 200-ik évfordulója alkalmából. Felolvastattam az ungi egyházmegyei lelkészegyesület II-ik konferenciáján.

Április 22-én múlt 200 esztendeje annak, hogy az emberi gondolkodás történetének egyik legkimagaslóbb alakja Kant Immánuel Königsbergben megszületett. A századot (XVIII), a melyben született, élt s munkálkodott — a nagy lángelmék századának nevezhetjük: Newton, Voltaire, Lessing, Goethe örökbecsű kincsekkel gazdagítják az emberi tudás és művészet birtokállományát; de a nagyok között is a legnagyobb Kant, akiről emlékezni akarok. Munkássága nemcsak a filozófusok szűk körétérdekli, hatalmas gondolatai a filozófiának, mint szaktudománynak határain

messze túl, a különböző tudományágak területén éreztették átalakító hatásukat. Kant tehát nem csupán a filozófiáé, hanem — minden túlzás nélkül — az egyetemes emberi kultúra egyik világitó fátylaja: s ez teszi indokoltá, hogy e körben is legalább egy szerényen pislogó mécsét gyujtsunk emlékezetének.

Különbö ha most valami természetfeletti módon visszatérne az élő emberek világába, ő maga tiltakozna minden dicsérő szó és zajos ünneplés ellen. Egyszerű egyénisége s az igazi tudóst oly nemesen karakterizáló szerénysége nem tűrné a tömjénezést s bizonyára a megérdemelt kritikában részesítené a mai kor egyes tudósait, akik mint mérhetetlen dicsvágyu primadonnák járkálnak a világot — fogadva a hatalmasok vállveregetését s a tömeg kétes értékű tapsait.

Ugy gondolom, hogy Kant iránt érzett tiszteletnek az ő egyéniségében legméltóbban úgy adhatok kifejezést, ha a dicsérő tirádák helyett felújítom emlékezetünkben életének nevezetesebb mozzanatait s rámutatok tudományos munkásságának főbb eredményeire.

Kant igen egyszerű polgári családból származott, atyja nyerges mester volt. Minket talán közelebről fog érdekelni annak megemlézése, hogy Kant szülei pietisták voltak; de nem a győzedelmes, rajongássá fajult, az ujjászületéssel s szentséggel kéréző pietismus hívei, hanem azé a pietismusé, amely a 30 éves háború okozta általános erkölcsi eldurvulásban a szívet s az életet megnemesítő forrásként buzdított fel a vallásos lelkek mélyéről. Ebben az egyszerű, tiszta vallásos környezetben nevelkedett a gyermek Kant s később szigorú életrendjének s magasztos erkölcsi ideáljának gyökerei bizonyára ebbe a talajba nyulnak vissza.

Középiskoláit a Collegium Friedericianum nevű pietista gimnásiumban végezte s 1740-ben az egyetemre iratkozott A theológiai kar hallgatója lett. Az akkori egyetemi szokás szerint a theológus az első időszakban kizárólag filozófiával foglalkozott s Kant így Knutzen Márton filozófiái

tanár tanítványa lett, aki felébresztette benne a filozófia s a természet-tudományok iránt az érdeklődést. Hat évet töltött az egyetemen s azután — minthogy szülei közben elhaláltak s minden anyagi támogatás nélkül maradt — kénytelen volt vidékre menni nevelősködni. Egyetemi pályájának bevégezése után jelent meg első munkája: *Gedanken von der wahren Schätzung der lebendigen Kräfte* címen, melyben egy vitás matematikai kérdésben mond véleményt. Kétféle évet töltött vidéken, előbb Andersch lelkésznel, majd a Hülsen és Kayserling grófi családnál, mint nevelő. Ekkori életéről keveset tudunk, annyi bizonyos, hogy ez idő alatt sokat tanult, mert mint kész tudós tért vissza 1755-ben Königsbergbe, ahol a *De igne* című értekezésével magisteri, vagyis doktori fokozatot nyert. Ez értekezéséről a bíráló szaktanár Teske úgy nyilatkozott, hogy ő maga is sokat tanult belőle. Ugyanez évben „A metafizikai megismerés alapelveinek új magyarázata” című értekezése alapján egyetemi magántanárrá habilitálják s azután 15 évig, vagyis 1770-ig mint magántanár működik az egyetemen. Mint magántanár előadásokat tart a logikából, metafizikából, természet és mennyiség-tudományból, erkölcsből, antropológiából és fizikai földrajzból s ez idő alatt számos e szaktudományokba vágó értekezése jelenik meg. Közben a jeni, erlangeni és hallei egyetemekre történt meghívásokat nem fogadja el s végre 1770-ben megkapja a kinevezést a königsbergi egyetem logikai és metafizikai rendes tanszékére. *Kathedráját a De mundi sensibilis atque intelligibilis forma et principiis* című latin értekezésével foglalja el. Ez az értekezés biztos határkövető Kant tudományos fejlődésében, ebben már szakítva a Wolff-féle dogmatizmussal, kritikai rendszerének alapjait rakja le. Ettől kezdve hírneve folyton nő, úgy annyira, hogy messze földről egyetemi tanárok jönnek, hogy előadásait hallgathassák. Pedig a fentemlített értekezés után még 11 év telt el a *Kritik der reinen Vernunft* megjelenéséig. E hosszú idő alatt mindössze egy 20 lapnyi terjedelmű természettudományi dolgozat jelenik meg tőle; ez idő alatt építi meg elméjében az emberi gondolkodás történetében korszakalkotó hatalmas rendszerét.

A kritikai rendszer teljes kifejtését 3 nagy művében adja Kant. 1781-ben, életének 57-ik évében jelenik meg a *Kritik der reinen Vernunft*, 1788-ban a *Kritik der praktischen Vernunft*, 1790-ben a *Kritik der Urtheilskraft*. E művek, mint világító lángoszlopok állanak az emberi gondolkodás történetében s fényüket a századok múlása nem halványítja meg. E 3 főművén kívül még számos kisebb-

nagvobb terjedelmű értekezést írt, a melyeknek még pusztán felsorolását is mellőznöm kell, de nem hagyhatom megemlítés nélkül a minket közelebből érdeklő 1793-ban megjelent vallástani művét: *Religion innerhalb der Grenzen der blossen Vernunft*-ot, melyben a vallásról szóló nézeteit adja elő s az 1795-ben megjelent, az örök békéről szóló értekezését, melynek súlyos igazságait jó volna, ha megszivlelnék a nemzetek sorsát intező mai politikusok.

A nagy tudós külső élete különben igen egyhangú, eseményekben és fordulatokban szegény volt. A nyugtalan természet, vándorlási hajlam, mely a nagy lángelméket pihenni nem engedve üzi, hajtja: nem volt sajátja. Szülővárosának vidékét sohasem hagyta el s még Danzigban, a Königsberg-el szomszédos közigazgatási kerület fővárosában sem volt soha. Családot nem alapított s gyenge, törekeny testének védelmére nagy gondot fordított, sajátmaga által előírt életrendjét pontosan betartotta haláláig.

Nagyon tévedne azonban, aki a fentebbiek után Kantot a vaskalapos és szögletes német lipusának képzelné. Igen finom modoru, választékos öltözetű, kedves és szellemes uriember volt, aki a társaságot nagyon szerette. Egyedül, meghívott vendégek nélkül ritkán ebédelt; a szellemi munkán kívül a szellemes társaság élhető eleme volt. Egyéni jellege, becsületessége tisztán, föltétel nélkül való; a praktikus ész bírálatában előadott magasztos és szigorú erkölcsi elveket nemcsak tanította, hanem élte is. Mély vallásos érzületét még a szülői házból vitte magával az életre s ez érzést a tudomány-nyal való foglalkozás nemhogy kiirtotta volna, sőt inkább szilárddá s öntudatosá tette lelkében. Szerénye és undorral utasítja vissza, midőn erkölcsi műveinek bámulói őt Krisztussal hasonlítják össze. Megalázkodva mondja, hogy ő Krisztussal szemben csak kontárnak tartja magát, aki tehetsége szerint csak magyarázni igyekszik a Krisztust. (Alexander: Kant I. K. 126 l.) Élete utóbbi éveiben testi ereje igen megfogyatkozott, az egyetemről teljesen visszavonult s szomorú tengődésben várta a halált. Többször mondá az őt meglátogató barátainak: „Uraim, öreg, gyenge ember vagyok, tekintsenek gyermeknek, Nem félek a haláltól, meg fogok tudni halni. Istenre bízom, ha tudnám, hogy még ez éjjel meg kellene halnom, összekulcsolt kezekkel azt mondanám: hála Istennek. Másképp állana a dolog, ha valamely gonosz daemon fülembe sugatná: szerencsétlenné tettél embereket!” Halála 80 éves korában, 1804 febr. 12-én következett be.

(Folytatjuk.)

A polgári erkölcsstan-ról

Irla: egy öreg paedagógus.

A polgári erkölcsstannak, mint „tanítvány” különörákban való tanítását fölöslegesnek s általában mint „tanítvány” mellőzendőnek tartom. S ha mégis tanítatani kell, bár ezt tagadom, mert erre nem tanítani, hanem nevelni kell a gyermeket, tisztán erre a „tan”-ra heti 2 órát lekötni sok, megterhelő és más, igazán tanítandó tárgy rovására esik.

Egy tanítási évben tanítunk minimálisan 40 hetet, ebben hetenként csak p. erkölcsstanra elő van írva 2 óra, ami egy évben 80 óra, a népiskola 8 évfolyamán 640 óra.

Az élet a maga tömegtelen vonatkozásaiban ad ugyan elegendő anyagot ennek a 640 órának betöltésére, de ezt előre esetekben lerögzíteni, tananyagbeosztáshoz illeszteni, tisztára képtelenségnek tartom. A tisztán polg. erkölcsstannal való, mondjuk foglalkozásra még különörák adásával is bőségesen elegendő heti 1 óra. Hangsúlyozom azonban, hogy erre különóra egyáltalán nem kell, mert a jól szerkesztett s ily irányú olvasmányokat magában foglaló olvasókönyv az olvasási órák kellő kihasználásával bőséges alkalmat nyújthat erkölcsképző tárgyalásokra. Ezzel nyerne az olvasási órák száma; nyerne az olvasókönyv tartalmi szempontból s nyerne az olvasási készség, mert az ily irányú olvasmányokat — főleg ha némi illusztráció kíséri — a gyermek nagy érdekléssel olvassa.

Szerintem erkölcsre (a polgári szót ezután lehetőleg mellőzöm) nevelni a gyermekeket még az sem elég. Igazi nevelő hatást előre megirt, vagy kiszemelt ugynevezett mondvacsinált esetekkel, mesékkel, történetekkel csak közvetve érünk el, mert frappáns; hogy úgy mondjam kézzel fogható nevelői hatása csak azon eseményeknek van, melyek a gyermek szeméi előtt játszódtak le, melyek lelkivilágát lebilincseltek s melyeket mi nevelők nyomban megragadunk, megvilágítunk s belőle a tanúságot levonja besz. ért. gyak. vagy magyarnyelvi órán előszóval a gyermek által megismételtünk s azt az osztály értelmiségével, illetve fogalmazási készségével arányban álló dolgozatban is megörökítünk. S ilyen a gyermek által is átélt „eset” a nyitott szemmel járó tanító előtt az iskolai élet keretén belül annyi játszódik le, hogy az szinte halmozódva áll előtte, mint bőterméskor a gyümölcs a fán s csak a kezét kell érte kinyújtania.

A tanító ügyessége, ébersége, didaktikai képessége, rátermettsége, vonzó, a figyelmet lekötni tudó előadó képessége, tárgyzeretete azokat annyira átgyurhatja, valószínűvé teszi,

a gyermek lelkiszemei elé rögzíti, képzelőtehetségét annyira felcsigázza, hogy azt valónak veszi s mint átél, vele történt vagy megtörténhető eseményt veszi kis lelkének érzékeny lemezére s az onnan el nem mosódik soha. A Bucsenec-féle könyvnek egyetlen jó oldala, hogy tartalmi, mondatszerkesztési s nyelvi szempontból is igen gyarló olvasmányai bő alkalmat nyújtanak az erkölcsi nevelésre s elég sűrűn adott olvasmányoszerű versikéi magukban foglalják a tanúságot s azok — bár mint versek szintén nagyon gyöngék — a gyermek lelkében könnyedén bevésődnek. A Jezsó—Banai „Polgári neveléstan”-ja sok jól felhasználható anyagot nyújt s az egészen hasznavehető is volna, ha a gyermek kezébe adott olvasókönyvbe volna beosztva. Mint vezérkönyv, melynek iratolt, nélkülözi a vezérkönyv feltételeit, mert hogy mást ne említsék pld. a tanúságot, illetve annak levonását a legtöbbször a tanítóra bizza, arra a tanítóra, akinek könyvével épen hóna alá akar nyulni, akinek munkáját megakarja könnyíteni s aki ezt keresi, várja is. Ez a könyv inkább anthológiának nevezhető, mint vezérkönyvnek.

(Vége köv.)

HIREK

E.-m.-i gyűlés és lelkészértekezlet A barsi ref. e.-m. július 10-én tartotta meg évi rendes közgyűlését Léván Patay Károly esperes és dr. Kersék János gondnok elnöklete alatt. A gyűlést a jelenlevők éneke után Patay esperes szárnyaló, ihlettel teljes imádsága vezette be. Ezután rövid megnyitó beszédet tartott az esperes, amelyben az egyházi élet legfontosabb, legégetőbb problémáival foglalkozott, különösen hangsúlyozván a belmissziói munkának a mai rendkívüli időkben való jelentőségét. Együttel munkálkodásra hívta fel a gyűlés alkotó tagjait ezeknek a kérdéseknek megtárgyalására és a gyakorlati életben való érvényesítésére. Ezután az újonnan választott tanácsbírák eskütétele következett Ezek: *Juhász Zoltán* és *Ponoczky István*. A tanítói karból Nagy Sándor és Baka Irma telték le az esküt. A nagy gonddal szerkesztett esperesi jelentésért a gyűlés köszönetet szavazott az esperesnek. Az esperesi jelentés kapcsán sajnálattal állapította meg ez e. m.-i közgyűlés, hogy egyházi törvényeink még mindig nincsenek jóváhagyva. Az állam által létesíteni szándékolt közös protestáns teológiai fakultás kérdésében az e. m.-i közgyűlés annak a véleményének adott kifejezést, hogy ez sine nobis — de nobis intézkedés — amely az

egyetemes egyház érdekeit semmiképen sem elégítheti ki. Ezen intézkedés ellen felirattal fordul az egyetemes konventhez. Örömmel vette tudomásul az e. m.-i közgyűlés a londoni ref. egyház azon áldozatkészségét, hogy a felállítandó intézmények létesítéséhez a szükséges épületeket rendelkezésre bocsájtja. Köszönetet mond mindazoknak az e. m. területén lévő gyülekezeteknek, amelyek a létesítéshez szükséges 100.000 K. hozzájárulást megszavazták. *Molnár Gyula* lelkész a közalap és nyugdíjbizottság jegyzőkönyvét ismertette. *Csekey Dávid* tanácsbírónak azon indítványa, hogy a lelkészek és tanítók természetbeni járandóságai mindig a *folyó értékben számítassanak át készpénzre*, eljogadtatott. A tanügyi bizottság jelentését Várady Gyula terjesztette elő. A jelentés örömmel állapítja meg azt a tényt, hogy a *ref. iskolák* még a tanfelügyelők jelentése szerint is a legkitünőbbben felelnek meg hivatásuknak és a tanítás ügye az e. m.-ben folytonosan emelkedőben van. A számuszeki bizottság jelentése után az egyes szakközvetítők tagjainak megválasztása következett, amely után az esperes rövid imával zárta be a tanácskozást. Delután bírósági ülés volt.

Lelkészertekezlet. A barsi egyházmegye lelkészi kara f. hó 2-án gyűlt össze konferenciára Léván. A gyűlés anyagából kiemeljük Varanay Sándor tartalmas, eszméletű, a mai idők felszínén lévő kérdéseit érintő elnöki megnyitó beszédét és Szinay Sándor lelkésznek a cura pastorális terén szerzett tapasztalatairól összeoglaló képet nyújtó építő előadását.

Harangszentelés Nagyidán. Lélekemelő ünnepség keretében tartotta meg a nagyidai négyszáz főnyi református lelkes gyülekezet az 134 évvel ezelőtt épített, most 56.000 Ké. költséggel megújított templomának és 515 kilogrammos új harangjának felavatását, folyó hó 6-án. A szentelést közszeretben álló esperesünk Idrányi Barna nagyszalánci lelkész végezte. Az esperesi megáldás után a lelkészi és tanítói kar által elénekelt mű-ének hangjai kíséretben húzatott fel a harang az újonnan fedett toronyban lévő rendeltetési helyére. Bent a szorongásig megtelt, újonnan festett, új szószékkel, koronával és urasztalával ellátott templomban Simon József szeszta lelkész e. m. tanácsbíró, künn Korcsok János felsőlánci lelkész hirdette bensőséggel az igét. Pásztor István bárcái lelkész úrvacsorát osztott, Lengyel József szinai lelkész egy kis gyermeket keresztelt meg. A lelkészi és tanítói dalárda három énekszámval tette értékesebbé a kálvinista egyszerűséggel lefolyó ünnepséget a magasabb kívánalmak-

nak is megfelelően. Délben a lelkész lakon felállított sátor alatt az egyház és Almássy Bertalan helybeli lelkész látta vendégül magyaros vendégszeretettel a meghívottakat. *Notárius.*

Gazdasági könyvek kaphatók Várady József könyvkereskedésében Lučenec. Kérjen részletes árjegyzéket.

A roznyói ág. h. ev. polgári leányiskola 1924/25 tanévtől kezdődőleg, mint koedukációs iskola nyílik meg négy szlovák és négy magyar osztállyal. Vele kapcsolatban megnyílik az internátus is, de csak leánytanulók részére. A lakásnak és a ellátásnak díja még nincs meghatározva, de a jelenlegi viszonyoknak megfelelően legmérsékeltébb lesz.

Pályázat. Keresek szakképzett nőtanítót, negyedik elemi iskolás leányom mellé, a ki a szlovák, magyar és német nyelvben járatos, és a népközponti tantárgyak mellett a kézi munkát is tanítaná. Tanítási nyelv: magyar és szlovák. Fizetés megegyezés szerint és teljes ellátás. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Levelek Ref. Lelkészi Hivatal Alsómihályi (Dolné Michalany) u. p; Legina-Michalany küldendő. *Kajdy Menyhért*
ref. lelkész

Könyvismertetés.

Dr. Ravasz László: *Az emberélet utjának felén.*

A jelenkori legnagyobb magyar ref. igehirdetőtől ismét egy új könyv jelent meg. Csak kevéssel ezelőtt látott napvilágot az „Orgonazugás”, és a „Látások könyve” második kiadása, a különböző egyházi lapokban megjelent írásából ismét egy kötetre valót gyűjtöttek össze az ő erdélyi barátai és adták ki e jelen műben. Ravasz Lászlót az örökkévaló nagy Istennek kiválasztó kegyelme a mi ref. egyházunknak ebben az új korszakot bevezető idejében a dunamelléki kerület püspöki székébe ültette, őt tőlünk tehát a szágatárok választják el, közvetlenül nem láthatjuk azt az egyházépítő munkát, amit végez, nem hallhatjuk az ő szavát, melynek nyomában megmozdulás, szervezkedés, új élet támad. Legyünk hálásak az élő Isten iránt, hogy mégis alkalma ad nekünk arra, hogy az ő alázatos szívű szolgálja szóljon hozzánk is, elmondhassa nekünk is a látásait, Isten láthatatlan világának örök, nagy titkait. Ravasz ma a részre szakadt magyar ref. egyház közös tulajdona s a mi szívünkhez épen olyan közel van, mint akik naponként hallják őt. Mikor ez új könyvét olvassuk, kitarjuk a lelkünkkel, hogy adhassa nekünk is Isten magasabb világának az üzenetét.

Biztosra vesszük, hogy nem lesz olyan lelkipásztor, ki e könyvet ne

olvasná, tehát részletesen ismertetnünk felesleges, mi csak azt a hatást akarjuk leírni, amit e könyv a mi lelkünkre gyakorolt. Ne vegye a kezébe e könyvet, ki csak szép gondolatokat akar olvasni, mert itt a szép gondolat nem öncél, hanem csak eszköz. Itt minden egy végső célra van irányozva: másokat is közelebb vinni az Istenhez. Itt egy mélységesen hívő lélek szól hozzánk, aki rabja lett az Istennek s most az a szenvedélye, hogy másokat, az örökkévalóság számára teremlett halhatatlan lelkeket, odavigye ehhez az Istenhez, akinek ő mindent odaadott és mégsem érzi magát szegénynek, hanem örömujongva tolmácsolja nekünk, hogy éppen most érzi magát kimondhatatlanul gazdagnak, mert többet kapott, mint amit odaadott. Hiszen csak az életét adta oda szolgálatalra és kapott helyette olyan javakat, melyek nincsenek alávetve a mulandóságnak: bekapcsolódni Isten világába, vele állandó, zavartalan lelki közösséget tartani fent, tudni és érezni az üdvösségre kiválasztottak közé való tartozást. Egy lélek szól a másik lélekhez, aki megtapasztalta, hogy milyen nagy és felcséges az Isten és hogy az embernek egyetlen java: az Isten bírása és most azzal a boldogító üzenettel jár az emberek között: jertek, mert nyitva áll az atyai ház és várja az övéit.

Azért van Ravasz László írásainak olyan csodálatos hódító ellenállhatatlan hatalma, mert minden sora egy kicsiny kis ajtó, melyen át a lelkébe láthatunk bele, minden szava egy nagy, őszinte vallomás: engem meghódított az Isten és én most nem tudok mást akarni, mint hódító utra indulni e világban az Ő nevében. Mert építeni akarja a lelkeket s rabul ejteni az Istennek, ezért olvad nála össze csodálatos harmóniába a hit és tudás. Minden egy szent célt szolgál: Krisztust királlyá tenni az emberi szívek felett, mint ahogy neki királya. Benne a hívő lélek mindig megtartja az elsőbbségét a tudós felett. Pedig a tudós is alapos benne, csak azt nem tudja, hogy melyik nagyobb, a teológus, a filozófus vagy talán az eszterikus? Mind a háromban egész ember, pedig, mind-egyikhez egy egész élet kell, sőt az is kevés. Bizonyosak vagyunk felőle, hogyha Ravasz valamelyik világnyelven írta, vagy valamelyik nyugati egyetem katedráján adta elő, ma ő lenne a világhálvinizmus egyik legjobban ismert személyisége, akinek könyveit egymásután kapkodnászt a nagyközönség, előadásait pedig a világ legkülömbözőbb részéről jönnének hallgatni.

Mikor mi ezt elmondjuk, nem az embernek hódolunk, ez ellen maga Ravasz tiltakozna a legjobban, mert

hiszen a kálvinizmus annyira komolyan veszi az Isten szuverenitását, hogy az embertől megtagad minden nagyságot és éppen azért nem ismeri az emberdicsőítést. Mikor Ravasz László könyvét olvassuk, nem is az embert látjuk nagynak, hanem az Isten, aki olyan sok kincsét és gazdagságát reáparazolta egy emberre. Legyünk hálásak az Istennek, hogy őt nekünk adta!

Nem tudjuk, hogy e pár sor írásunk eljut-e Erdélybe, ha igen, engedjék meg nekünk e könyv kiadói, hogy megkérjük őket, ha e könyvnek már előjegyzésben elfogyott tényleg az első kiadása, találjanak ők módot arra, hogy rövidesen újra megjelenhessen. Gondoljanak arra, hogy e könyvnek a lelkek ezreihez el kell jutnia, kik nálunk is várják az Isten csodálatos dolgaival való bizonygátelt, ők is akarják olvasni azt, ki az ő láthatatlan Királyának üzenetével jár követségben.

Legyen e könyv Isten kezében felcséges eszköz arra, hogy a mi lelkünk is átförmálódjon a Jézus Krisztus arcának mintájára és hordozhassa magán az Istenfűség vonásait. A mi hitetlen világunk úgy érzi a szegénységét, olyan lelkekre van tehát szükség, akik tudnak bizonygátot tenni egy magasabb világ nagy gazdagságáról, erre vezessen el bennünket ez a könyv. A mi világunk úgy tele van a hifetlenség lármájával, de ime Isten küld egy embert, aki át megy közöttünk az örökkévaló nagy Isten dicsőítő vallomásokkal. Ki hallja meg a szavát? Boldog, aki vissza felel reá: „Felkelvén azért, elmegyek az én Atyámhoz!” *Zsemlye Lajos.*

Kiadja: az *Egyetememes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Kövy Árpád.*

HIVATALOS RÉSZ.

Pályázat

az asztélyi ref. egyház kántor-tanítói állására.

Javadalom: 1) Lakás melléképületekkel, 2) 12kat. hold 686 □ öl föld (adóját a javadalmas fizeti), 3) 10 köböl búza, 4) 2000 (kettőezer) korona, 5) minden iskolás gyermek után egy csirke, 6) Stóla, 7) Megfelelő államsegély

Kötelessége: Osztatlan iskola vezetése, kántori teendők végzése.

Pályázati kérvények augusztus 3-ig küldendők be a Ref. Lelkészi Hivatal címére Asztély, up. Bergszász. Az állás szept. 1-re elfoglalandó.

Pályázat

a kisölvedei ref. egyház rendes kántor tanítói állására. Fizetés: 1. Kézipénz a község pénztárából: 26 kor. 2. Szemes búza 17 szapu. 3. Három (3) öl kemény fa. 4. 10 kat. hold 684 □ öl. 5. Munkaváltság 100. 6. Tandijkárpótlás az államtól. 7. Ismétlőiskola kötelesek oktatásáért községtől 48 kor. 8. Hivatalos dolgaiban előfogot. 9. Stóla az egyházkerület rendelete szerint. 10. Megfelelő államsegély. Kötelessége: Tanítás az iskolában: Növendékek száma 35—45, lelkes helyettesítése minden harmadik vasárnap és a lelkes akadályoztatása esetén, egyháztársadalmi munkákban való segédkezés. Pályázati határidő 1924 augusztus 15. Pályázati kérvények az Esperesi Hiv. hoz Alsószece Bars m. küldendők. Állás 1924 szept. 1-én elfoglalandó.

Pályázat

a miglécnémeti ref. egyház kántor-tanítói állására.

I. Tanítói járandóság: 1. 16 kat. hold szántó 1 651 kat. hold rét. 224/30. 2. Fenti ingatlan munka egyenértéke 260. 3. Fizetés kiegészítő államsegély.

II. Kántori fizetés: 1. A ház és házallan zsellérek 150 lit. rozsol fizetnek. 2. Stóla. 3. Természeti modern, új lakás, tornác, csűr, istálló stb.

Kötelessége: Tanítás, isentisztelet végzése, énekvezetése magyar nyelven.

Földadót tanító fizeti. Állás szept. 1-ére elfoglalandó. Pályázati határidő 1924 aug. 10. Pályázatok az abaujszina ref. lelkeszi hivatalhoz adandók be. Nótanítók is pályázhatnak. *Ref. iskolaszék.*

Eperjesi Harangöntőde és Gépgyár r.-t.
Eperjes (Prešov) Levočská ul. 39.

Tisztelettel ajánlja szavalott legjobb minőségű harangbronzból öntött, szép kivitelű

HARANGJAIT.

Harang átvétele gyárunkban történik, ha annak hangja nem felel meg, az átvétel nem kötelező. Rendelésnél előleget nem kérünk. Harangozástól eredő repedésért 10 évi jótállást vállalunk.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájába

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — —	60 korona
Fel évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkatársak:

Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Los Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetési hirdetések és az esetleges reklamáci dendők. :: Megjelenik minden va

A magunk erejéből

A kormánynak az a lépése, amelylyel a közös prot. theol. fakultás létesítéséről szóló javaslatot letárgyalta és elfogadta — nem találta készületlenül és váratlanul egyházunk vezető körét.

Már régen tudtunk a kormánynak arról a tervéről és szándékáról, bár megvalljuk őszintén — a hosszas hallgatásból azt az impressziót merítettük, hogy a kormány maga is be fogja látni ennek a tervnek keptelenségét s ennek a megoldásnak az adott helyzettel nem számoltó lehetetlenségét és el fog állani ennek a tervnek a forszírozásától.

Nem a mi hibánkból történt, hogy ez a képtelen idea megvalósulást nyert és az intézmény létesítésénél a mi szavunk meghallgatását nem talált.

Igy azután nincs egy csepp csodálkozni való azon, ha az intézmény ebben az alakjában teljesen idegen előttünk, mert nem a mi organizmusból nőtt ki és nem látunk benne garanciát abban a tekintetben sem, hogy a *tiszta, hamisítatlan, tradíciói által megszentelt* kálvini életfelfogást és szellemet fogja reprezentálni.

Végtelenül sajnáljuk, hogy a kormány minden megfontolás nélkül erre a lépésre határozta el magát és nem gondolt ennek az elhatározásának a mai történelmi időkben *súlyosabb megítélés alá* eső következményeire.

Nem adjuk fel azonban még az első percekben sem a reményt, hogy a kormány ebben a kérdésben a tere is job belátásra fog jutni és ahhozunknak a konszolidáció érdekében kifejtett értékes, üdvös munkáját nem fogja *ilyen elgáncsolási törekvésekkel* még súlyosabbá tenni.

A kormánynak ezen céltűvesztett akciójától függetlenül adva vannak a mi *teendőink* is, sőt mintha ez a kormányinlázkedés tisztább helyzetet teremteni volna abban a tekintetben, hogy felnyitotta a közvélemény szemét és világosabbá tette mindannyiunk előtt azt a régóta bennünk szunnyadó gondolatot, hogy: ezt az

intézményt most már a *magunk erejéből* kell felállítanunk.

A *magunk erejéből*. A kötelezettség súlyával nehezedik reánk ez az életet ígérő szó. Minden jel arra vall, hogy ennek a *programm*nak jegyében kell a *jövő útját* is megkeresnünk.

A kétségeskedők, aggodalmaskodók előtt talán bizonytalanságba, ingoványba veszőnek látszik ez az út, ez a megindulás, de a *hittel hívők* lelkében világosságot gyújt, önbizalmat gerjeszt, iránymulatással szolgál.

A közel jövő fogja megmutatni azt, hogy ez a hit a próbálatások tüzeiben igazi érték volt-e, amelyre anyaszentegyházunk jövőjét szent bizakodással építhetjük fel.

Megemlékezés

Kant Immánuelről,

születésének 200-ik évfordulója alkalmából. Felolvastatott az ungi egyházmegyei lelkész-egyesület II-ik konferenciáján.

Kant filozófiai rendszerét sokan — nem ok nélkül — egy gothikus nagy építményhez hasonlítják, melyben az architektúra szabályai pontosan érvényesülnek. Ez aprólékos rendszerességre való hajlamot a Wolff-féle iskolából hozta magával, amelyben felnőtt. Nincs szándékomban, hogy ez alkalommal a rendszer bonyodalmas épületének minden részébe elvezessem a hallgatókat, mert ez a dolog természeténél fogva kivihetetlen vállalkozás volna: csupán a fobb gondolatokra utalok, melyek a rendszert, mint szerves egészet összetartják.

Az újkori filozófiában két irányzat állott kibékíthetetlen ellentétben egymással: az *empirizmus* és a *racionalizmus*. Az empirizmus szerint kizárólag az *érzéki tapasztalat* által ismerhető meg a világ, a racionalizmus szerint ismereteink egyedüli biztos forrása az *értelem*. Mindkét irányzat egyoldalú s meddő viták útján a filozófiai gondolkodás elsekelyesüléséhez vezet. Kant átlátta mindkét ismeretlen hibáját s Hume skepticizmusának útját is megjárva egy lassu, belső fejlődési folyamaton át eljutott

a két ellenlétes irány kiegyenlítéséhez. Kimutatta, hogy a Leibnitz—Wolff-féle ismeretlen hibás, mert azon alapszik, hogy az értelmi ismeretek világosak, az érzékiek pedig homályosak: holott bizonyos az, hogy vannak értelmi ismeretek, a melyek zavarosak s vannak érzékiismeretek, a melyek egészen világosak, pl. a térbeli ismeretek nagyon világosak, de nem érthetők. Kant felállítja a tételt, hogy két egyenrangú forrása van az ismeretnek: az *érzékiesség* és a *értelem*. Miképp történik most már a megismerés? Minden ismeret két tényezőnek: a *megismerő alany*nak és a *külső világnak* eredménye. Az egyik tényező, a külső világ adja az ismeret számára az *anyagot*, a tapasztalás anyagát; a másik tényező, a megismerő alany adja az *alakot*: az értelmi fogalmakat. Ha nem volna külső világ, nem volnának jelenségek; ha nem volna értelem, mely a jelenségeket a képzet egészévé kapcsolja, akkor nem volna tapasztalás. A megismerés munkája szemléletek és fogalmak útján történik. A szemlélet formái a *tér* és a *idő*; e formákhoz azonban nem tapasztalat útján jutunk, ezek érzéki megismerésünknek apriorikus elvei. Minden jelenség térben és időben tapasztalható s ezek az értelem fogalmi — Kant terminológiája szerint — *kategóriái* által kapcsolhatók ismeretű. A szemléletek és fogalmak egyaránt nélkülözhetetlen feltételei a megismerésnek, mert a szemléletek fogalmak nélkül vakok, a fogalmak szemléletek nélkül üresek. Tehát az empiristák tévedtek akkor, mikor azt hitték, hogy a tapasztalatszerzésnél kizárólagos érzékiség játszik szerepet; a racionalisták tévedtek abban, hogy az értelem pusztán a maga fogalmaival a valóságot megismerheti. Kant ismerttana genialis szintézise a két különböző világfelfogásnak.

A dolgokat azonban nem ismerhetjük meg úgy, amint azok a maguk valóságában vannak, mert a megismerést alanyias jellegű, subjectiv formák közvetítik. A megismerés anyagához mi ugyanis hozzáadjuk saját fogalmainkat s ez által a tárgyakon bizonyos változás esik: a

tárgyak tehát ismeretünkben olyanokká lesznek, a milyeneknek mi felfogjuk. Aztán azért sem ismerhetjük meg a dolgokat olyanoknak, mint a minők azok a maguk valóságában, mert a szemléletek is, melyeket mi saját értelmi fogalmaink keretében fogunk fel, nem tisztak és színezetlenek, hiszen alanyias jellegű mediumpok, a ter és idő is éppen úgy subjectív-járulékok a megismerésnél, mint az értelmünk tulajdonát képező alapfogalmak vagy kategoriák. Amit mi szemléletileg elképzelünk, kénytelenek vagyunk kihelyezni a térbe és időbe, mert másképp a szemlélet nem tehetőséges. Ebből következik, hogy csak jelenségeket ismerhetünk meg s nem a dolgokat, a maguk igazi valóságukban, megfosztva a tér és időbeliségtől. *A Ding an sich, a dolog a maga valóságában* tehát megismerhetetlen, ezzel a negatív eredménnyel végződik a tisztla ész kritikája. Az eredmény azonban csak látszólag negatív, mert, a régi metafizika dogmatizmusa lele van rombolva s új, termékeny utak nyílnak meg a kutatás előtt.

Még a tisztla ész kritikájában a dolgok, a priori megismerhetőségevel foglalkozik Kant, a praktikus ész bírálatában az akaratot vizsgálja.

Az akarat mindig valamely cél felé való irányulás. Az a kérdés, van-e a priori cél, melyet az akarat mindenkor el akar érni, vagyis van-e magasabb, tájtáju akarat, melyben nem az érzékiség, hanem az ész az irányadó? Egy magasabb tájtáju akarat tehetségnek valóságát az erkölcsi jórvény telete teszi bizonyossá: *est az ész magától adja az akaratnak*. Az alacsonyabb rendű vágyódás felett áll bennünk az erkölcsi törvény, mely szigorúan s függetlenül minden érzéki vágytól azt parancsolja nekünk, hogy kizárólag es föltétlenül csak neki engedelmesskedjünk; ez az erkölcsi parancs tehát föltétlenül: *kategorikus imperativus*. Kant az erkölcsi megítélésével, az endeaemonisztikus erkölcsstanokkal ellentétben nem azt kerdi, hogy valamely dolog kellemes-e, hasznos-e az illetőnek, hanem azt, hogy erkölcsös-e a cselekedet? *Megtelet-e a legfőbb erkölcsi parancsnak: Cselekedjél úgy, hogy cselekedésed általános törvényhozás elvül szolgálhasson.*

Az emberi akarat rugója kizárólag az erkölcsi törvény tisztelete kell, hogy legyen. Ha a cselekedet nem tisztán az erkölcsi törvény tiszteletéből, hanem valamiféle érzéki hajlamból származik, az nem lehet erkölcsös cselekedet. Kant etikájának eme halvány vázlata is mutatja, hogy Kant erkölcsi elvei igen közel járnak az etikai idealizmus ama csúcspontjához, ahol a keresztyén erkölcsstan tanításai ragyognak csaknem elérhetetlen magasságban. (Vege köv)

Lelkészerkezet Kassán.

Az abaujournai e. m. lelkeszerkezet július 2-án tartotta evnégyedenként szokásos konferenciáját a kassai ref. egyház tanácstermében. Felesleges bizonyítgatni, hogy mi csoda nagyjelentőségűek az ilyen összejöveteliek a mai proballatásokkal teljes, nehéz időkben, amikor mindentől szinte soha nem hallott kérdések, sona nem álmodott problémák merednek elénk es vannak a teletre, a megoldásra. Mitünk olykor olykor csüggedezik s tudasuk erejét is felulhaladja sokszor a megoldásra váro feladat nagysága s milyen jól esik egy-egy ilyen összejövetelen egymás hitéből buzgóságot meríteni, a közös lelkesedésből indítást venni, egymás tudományából, munkájából építő és hasznos tanúságokat vinni haza saját külön működési mezőnkre.

Ennek a lelkeszerkezetnek bizonyossága az a körülmény, hogy nemcsak a lelkeszerkezet, de az e. m. területén működő felekezeti tanítók is csekély kivétellel megjelentek az értekezleten.

Az első hang az áhitaté volt, mely gyönyörű imauszag alakjában csendült meg *Utan Reier* elnök, magyarbódi lelkeszerkezet elnök, vitte lelkeszerkezet ellenállhatatlan erővel a boldogabb tájakra, hova nem hallatszik a földi élet zürzavaros tarmaja. Ezt követte a rövid, tartalmas, nala tomörseggel töltyo, gondolatokban gazdag elnöki megnyitó, melynek teljes egeszében — epagy az imadságnak is — lapunkban való leközlesere elnök lekeretett. (Legközelebb hozzuk.)

Meleg ünneplésben részesíti az értekezlet *Irányi* Barna esperest, ki mint meglepőbizottsági tag, az első megbízottsági ülésen való viselkedésével mindnyajunk meglegedését érdemelte ki s itt tartott beszédevel ez alkalommal izzo fajszereteteről tett bizottságot. Meleg elismeréssel adózik az értekezlet *Iórszók* Istvan buziati tanítónak *Bavinc*: „A ker. pedagógia alapelvei” c. munkájának e lap nasábján leközölt ismertetésért.

A tárgysorozat pontjai között a legfontosabb volt a lelkeszerkezet és tanítóképzés ügyében való állásfoglalás, melyre nevez több alapos hozzájárulás és az eshetosegek mérlegelése után mas kivezető utat nem talál az értekezlet, mint amelyen a konvenció e célra kiküldött bizottsága mar elindult, amely mint már ismeretes, az államtól függetlenül, a saját erőnkéből felállítandó es fenntartandó akademiá es tan. képzőtízetel mell. It döntött. Az értekezlet külön lelkeszerkezet és külön tanítói képzést es képesítést tart egyedül lehetségesnek es célra-

vezetőnek s a tanítók a szükséghez kepest ruháztassanak fel előkönyörgői jelleggel. Altalában azonban nem tartjuk célra vezetőnek es tekintelben a folytonos új utak es módok keresését, hanem bizalommal bevárjuk a konvenció bizottság munkájának eredményét.

Irányi Barna esperes a nemzetközi jobarátság szövetiségének munkalkodásáról, céljairól ad alapos ismertetést es tájékoztatást, mely szerint e szövetiség célja az, hogy a világháború által okozott lemerdek szenvedést, fájdalmat enyhítse, a népek köreiben elhatalmasodott ellenségeskedésnek, gyűlöletnek szellemét kiirtsa, a szereteinek, békességnek, joakaratainak lelket győzelemre segítse. Ezt a célt legfőkeppen az egyházak segítségével ohajtja megvalósítani s így vannak együtt e szövetiségben es munkáinak teljes egyetértésben a rom. kath.-at kiveve az összes vallásfelekezettek. Közül egyes részleteket es szövetiség legutóbb nálunk járt tagjainak kassai es néhány kassavidéki egyházakban törtent tárgyalásairól, melyek után az általános kialakult véleménye az értekezlet tagjainak az lett, hogy dacára e szövetiség szép es nemes céljának, a nagy cél érdekében folytatott, tagadhatatlanul értékes munkájának, nekünk a jó Isten segedelemén es saját erőnkön kívül másban bizakodunk nem lehet es nem szabad.

Megütkezésel értesül az értekezlet arról a sajnálatos körülményről, hogy néhány lelkeszerkezet az állampolgárságot beadott kervényét a kormány *elutasította* s egyuttal tőlük az összes *államsegélyeket elvonta*. Ugy látszik, hogy az államhatalom kíméletlenségével szemben e tekintelben is teljesen tehetetlenek vagyunk, de ha más nem tehetünk, megtehetjük azt, hogy amennyire tőlünk telik, segítsünk magunk az ilyeneken nagy kárt szenvedő lelkeszerkezetvereinken, mert különösen a kisebb helyi javadalommal bíró lelkeszerkezet állásoknál az államsegély elvesztése kikerülhetetlenül a teljes anyagi leromlást es nélkülözést jelenti a lelkeszerkezet névze. Egyhangú határozattal emeli tehát az értekezlet *Lengyel József* abaujournai lelkeszerkezet indítványát, mely szerint kerjük fel az egyházkerület vezetőségét egy ilyen irányu akció indítására s kiki ajánlaná fel *államsegélyének bizonyos százalékát* az illetőségi ügymialt államsegélyüket elvesztett s ennek folytán nélkülözést szenvedő lelkeszerkezet támogatására.

Több lelkeszerkezet szeretetteljes, bölcs tanácsokkal lát el az értekezlet az egyházakban felmerült különlegesebb ügyekben, melyeknek javarésze a vegyes nemzetiségű egyházakban az istentiszteleti nyelv használalára es megállapítására vonatkozik, mely

kérdés körül állt-ott egyes bujtogatók izgatására nyugtalanságok észlelhetők.

Az értekezletnek köztetszéssel találkozó, kedves befejezést képezte az, hogy a jelenlevő lelkészek és tanítók egy közös csoportképen megörökítették magokat, mely kép kinek-kinek nemcsak egy-egy kedves emléke lesz az elmúlt időkből, de bizonyos historiai jelentőséget nyer azzal, hogy a későbbi kor együtt találja megörökítve az anyaszentegyház egy kisebb egységének egy nehéz korban lélekben egybeforrott munkásait.

(Sz.)

A polgári erkölcsan-ról

Írta: egy öreg paedagógus.

(Vége.)

A jól megírt s a kélő módon leírt tárgyalat ilyen erkölcsképző olvasmányokat a gyermek annyira szereti, oly szívesen olvassa, mondhatnám falja, hogy szinte türelmetlenül várja, hogy a tanító által színessé, vonzóvá, kedvessé tett mesét ő is olvashassa s olvasás közben élvez, gyönyörködik mag a legszárzabbán megírt aesopusi mesében is, mert hisz ő azt most már a tanító által mondottak után színesnek stb. képzel el.

Adjunk tehát egy olvasási órával többlet s abba kapcsoljuk be az erkölcsi célt, mint tette ezt minden hivatalos tanító a multban is s amint bekapcsolja abba most is a földrajzot, történelmet, természetrajzot stb. már amint és amelyik olvasmány arra alkalmas. Erre az eggyel több olvasási órára az órarendre odajegyezhető volna: erkölcsi, hogy ez memento legyen a tanítónak ilyen olvasmány felvételére. A második felszabaduló óra pedig felhasználható volna szépirási órára. Mert mind az olvasás a maga szerény 3 helyi órájával, mid a szépirás a maga hamupipőke 1 óracsckájával oly kevés, hogy az olvasás alakí és tartalmi szempontok sze inti kimelyítésére idő nincs, a szépirást pedig helyi 1 órában módszeresen, megfelelő gonddal letárgyalni lehetetlen.

Már pedig az értelmes olvasás és a szépirás tudása a gyermek jövőjére, az életben leendő érvényesülésére mégis csak fontosabb, mint az, hogy hetenkint 2-szer mesét hallgasson.

Szükségesnek tartom tehát, hogy a „polgári erkölcsan”, mint „tanítvány” vétessék le az órarendről s a fentebbi értelemben helyi 1 órára szorítva osztassék be az olvasási órákba. Az olvasókönyvek pedig szerkesztésnek akként, hogy erre az anyag évi 25 órára felosztva foglaljon helyet mind a 8 évfolyamon át. Többlet nem tartok szükségesnek, mert hisz az olvasmányok ismétlésével is szá-

mot kell vetni. A „tanítványak” száma tehát eggyel kevesbednek, de az óraszám nem. A tanítványak száma ugy is tultengésben van. Ha a II-ik osztályos gyermeknek bizonyítványt adunk, a szorgalom és viseleten kívül nem kevesebb, mint 14 tanítványt vágunk a fejéhez, ami a felsőbb osztályokban 20-ra emelkedik! Bórsódzik a bőröm, mikor kis tanítványaimat osztályozom a tanokból s közte a „p. erkölcsanból.” Miként is magyarázzam meg neki, hogy mi ez? Szegesebb, mint 14 tanítványt megemészleked s ezt évenként négyszer. A polgári erkölcsanból való osztályozás egyébként is lehetetlen, szinte képtelenség. Mert miből osztályozzam? Hogy tudja-e? Nagy tévedés! Az osztályzat abból volna adandó, hogy miként gyakorolja, mert tudni és nem alkalmazni csak pengő érc és csengő cimbalom; hangot ad, de maradandó értéke nincs. De egyáltalában tudom én, hogy ő tudja? Miből? A feleleteiből? Hisz ez a szokészség és memória dolga. Száll-száll, mint a szappanbuborék s szétpukkad. Ébből én csak utmutatót, de osztályzatot nem adhatok. Ennek egyedüli osztályozója az élet.

Egyébként én, mint a régi, tiszteltemelto conservatív iskola neveltje, igazán megérteni sem tudom, miért is kell nekem az „erkölcsöt”, mint „tanítvány” a polgári jelzővel is ellátnom. Erzem, hogy valamikép azért, nehogy ennek tárgyalása alkalmával valláserkölcsi lejtőre tévedjünk s nehogy az Isten nagyságát, mindenhatóságát, bölcsességét stb. tulsokszor ajkunkra vegyük, de nem értem miért? Az Isten csak egy, tartozzál bármely valláshoz s mindig egy is marad.

Manapság még az emberiség 95—99%-a valamely valláshoz sorozza magát. Már most nekem azért az 1, vagy 5%-ért nem szabad bekapcsolnom Isten fogalmát erkölcsi vonatkozású oktatásra rendelt óráimon s a tanuságot az Isten nevével is maradandóbbá tennem? Ez már valláserkölcsi alapra való lecsúszás lenne? Pedig nézzünk csak körül. Nem látjuk-e gyakran, hogy a bűnöst az ő büntetése polgári értelemben mily gyakran nem érte utól, pedig mindenki meg van győződve bűnösségéről s hányszor tapasztaljuk, hogy valamikép mégis meglakolt érte. Vajjon ki büntette őt meg? Avagy a vett jókért az elismerés, hála, köszönet hányszor elmarad az érdemeseknél, polgári értelemben, mert hisz emberi közös gyarlóság. — a miben még mi népnevelők sem vagyunk kivételek — hogy az elismerés, a hála virága hamar elhervad szívünkben s mégis nincs-e bő tapasztalatunk arról, hogy a jól talán a legtöbbször titokban gyakorló, a

felebaráti szeretetet nemcsak hirdető, de abban élő, a munkáját lelkiismeretesen teljesítő ember, ha nem nyerte is el polgártársai elismerését, megtalálta azt nyugodt lelkiismeretén kívül talán anyagi gyarapodás, jó egészség, boldog, harmonikus családi élet, hálás gyermekek és sok más ehez hasonló formában. Vajjon ki irányította ennek élete hajóját ebben a mederben? Avagy mikor a betörő már céljánál van s belép abba a szobába, hol gonosz tettét véarehajtani akarja s ott megpillantja az imádkozó kis gyermeket, amint épen mondja: és szabadíts meg a gonosztól, nyugtalanságot érez, összeszeszi kezeit s amit rég nem tett: bűnbánó szívvel imádkozik, majd visszafordul s becsületes ember válik belőle. Ugyan ki fogja meg az ő rosszra kész kezét, ki állította őt meg utján s ki tette őt becsületesé, ha nem a mindenható Isten. S én az ő nevét lehetőleg kerüljem legértékesebb iskolai munkámban?

Mert az erkölcsi nevelés értékes, a vele való foglalkozás tanuló-tanítót egyaránt gyönyörködtet s most, mikor arra is kell válaszolnom, hogy új formájában hogy vált be, azt kell mondanom, semmivel sem jobban, mint a régiben. Mert hisz ez sem új, csak a réginek modern köntösbe való öltöztetése. Amint én tanítom, illetve erre nevelem tanítványaimat 4 évtizedet meghaladó tanítói pályám kezdetétől, ép úgy megtette ezt minden becsületes — a vallásos irányt tisztelben tartó — tanító, mint amilyen ma is a tanítóság majdnem teljes egészében.

Hogy változtatást szükségesnek tartok-e. arra fejtegetéseim során már feleltem, mégis befejezésül a következőket:

A világhatalomért versenyző Róma és Carthago közti harcokban, Cató, a római senátusban tartott beszédeit mindig e szavakkal végezte: „ceterum censeo Carthaginem esse delendam.” Es Carthago eltörtletett. Töröltessék el jelen formájában a polgári erkölcsan tanítása is.

HIREK

Gyászhir. Billa Péter, a makkosjányosi ref. gyülekezetnek buzgó gondnoka 54 éves korában elhunyt. Mint ember, mint magyar és mint gazda is a legjobbakk közé tartozott. A községi előljárói és egyházigazdónoki tisztet ritka önzetlenséggel töltötte be. F. hó 15-én temették nagy részvét mellett. Áldassék emlékezete!

Harangszentelés Berzétén. Örömmünnepe volt június 22-én a berzételi ősrégi ref. anyaegyháznak. E napon adta át az elrequirált nagy haragja

helyett beszerzett új harangját a közhasználatnak. Az új harangot *Buzi Márton* gömöri esperes költői szárnyalású buzgó imádságával szentelte fel. A vegyeskar éneke után *Lenkey Lajos* páskaházi lelkész nemes hévvel hirdette az ígét az elveszett és megtalált drachmáról szóló példázat alapján. *Bacsó Árpád* iskolás gyermek — négy iskolás gyermek társától körülveve — kedves szavallatban köszöntötte az új harangot. Majd *Baraxa Lajos* helybeli lelkész az egyház régi harangjainak történetét s felolvassa az adakozók névsorát. Az ünnepélyt a férfikar s a gyülekezet éneke zárta be. Az ünnepély fényét nagyban emelte az egyházi vegyes- és férfikar szereplése, ami a gyülekezet tanítójának, *Molnár Istvánnak* buzgóságát dicséri. A lélekemelő ünnepség lefolyása után, hol a környék lelkészein kívül a más felekezetek lelkészei is megjelentek, — köztük *Smid István* rózsnyói ev. lelkész s *Dittel István* apát-kanonok — a lelkészlak fogadta magyaros vendégszeretettel a résztvevőket. A mintegy 450 kg. súlyú szépen szóló harang a komotau Herold céget, mintegy 15.000 Kc. ára pedig a gyülekezet áldozatkészségét dicséri.

Isten dicsőségére. A megpróbáltatások e nehéz napjaiban — biztató fény a sötét éjszakában — egyre mélyebbé válik a vallásos élet. A meggyötört emberi lélek vágyik az Istenhez. Új templomok épülnek, új harangok szólnak meg Isten dicsőségére. E hó 27-én, vasárnap két ref. egyház ül örömmünnepet. *Csongoron* templomot és harangot szentelnek. A *beregbenei* maroknyi ref. egyház is ekkor huzza fel a sokszázados tornyába új harangját, amelyet *Pum József* ottani földbirtokos és neje áldozatkészsége állít az Ur szolgálataiba. *Csongoron* *Bertók Béla* püspök is megjelenik, míg *Benén* az egyházi szertartást *Szentimrey József* esperes végzi.

Legújabb divat új számát 450 K. beküldése ellenében portómentesen szállítom. *Várady József*, *Lučenec* „Kultura” könyvkereskedés.

Helyettes ref. tanítót vagy tanítónőt keresek, aki nosztrifikációs vizsgát tett a 1924/25 tanévre. Javadalma havi 400 kor. és teljes ellátás. Jelentkezni lehet augusztus hó 20-ig. Cim: *Sárközy Gyula* ref. tanító, *Dunaradvány*, *Nyitra* megye.

Könyvismertetés.

A *maramaros-ugocsi ref. egyház-megye 1919—21 évi közgyűléseinek jegyzőkönyve*. Sajtó alá rendezte *Bihary Lajos* e. m. lelkészi főjegyző. Nyomato: a *Kálvin* nyomdában, *Beregszász* 1924.

Az egyházi konszolidáció jelöl kell venni, hogy mind több es több egyházmegye jegyzőkönyveit most már nyomtatásban is közre adja és pedig visszamenőleg *Nagyon* helyes intézkedés ez az egyházi igazgatás szempontjából is, de meg azért is, mert az egyházi élet minden mozzanata történelmi esemény, melyet a jövő szempontjából nyomtatásban is meg kell örökíteni. A *maramaros-ugocsi* egyházmegye most megjelent jegyzőkönyve három év eseményét foglalja össze, a legsiralmasabb 3 évét. Hét gyűlés jegyzőkönyve van belefoglalva. Az első az 1919 szept. 4-én *Hajmiban* tartott közgyűlése. A következő három az 1919—20. évben tartott intézőbizottsági ülések jegyzőkönyvei, mely intézőbizottság a rendkívüli viszonyok miatt az e. m. nevében intézkedett. Az ezeket követő három jegyzőkönyv már ismét a rendes közgyűléseket tükrözik vissza 1920-21-ről. Lapozgatva a füzetben, mintha közös sorsunk nagy filmjét látnók leperegni a szemünk előtt csak a szintér más. De a *maramaros-ugocsi* e. m. helyzete talán mindenik e. m.-nél nehezebb volt, mert a régi örökségen két uralom osztozott s időközben is egyik vagy másik egyház ide vagy oda került. A három év története a nehéz vergődés korszaka, egészen addig az íntulioig, melynek eredménye lett az e. k.-be való bekapcsolódás. De van benne sok szép felemelő látvány is, az a jelenség, hogy a vezetők s köztük az első *Biki Ferenc* bátran, csüggedetlenül, másokba is hitet öntve járnak a zajló vizeken. Igen kívánatos volna, ha az e. m.-ék módot találnának gyűléseik jegyzőkönyveinek kiadására visszamenőleg is. Megkönnyítenék a jelen idők eseményeinek későbbi egybefoglalását *P. M.*

Pályázat

a *bátka* ref. egyház orgonista-tanítói állására.

Fizetése: 26 hl. buza, 32 m. fa, ebből 15 m. a tanterem fűtésére. 4 hold föld. 3 embervágó rét, 120 K. munkavállalás, legeltetési jog, állami segély, tisztességes lakás és kert. Kötelessége: a tanítói és kántori teendők végzése. Pályázati kérvények ref. lelkészi hivatalhoz címzendők. Posta helyben.

Pályázat

a *nagybereg* ref. magyar tanítási nyelvű, református népiskolánál üresedésben álló, férfi vagy nő tanteremmel betölthető, III. tanítói állásra. Javadalom: helyi forrásból 1200 kor. készpénz, 250 kor. lakásbér, 20 kor. kerttilletmény, 2 méteröl tűzifa, 4 legeltetési jog, (saját marháira); államtól a fizetési osztály és fokozatnak megfelelő segély. Köteleesség, egy (rendkívüli esetben

több) vegyes osztály vezetése, egyháztársadalmi munkában segédkezés, Férfi tanítóra nézve kötelező még a kántortanítóknak — akadályoztatásuk esetén — kántororgonistai teendőkben helyettesítése, nő tanítóra nézve pedig a kézimunka tanítás. Kellően felszerelt kérvények 1924. augusztus 15-ig „Református Lelkeszi Hivatal Nagyberég (Berehy) Podkarpatska Rus” címre küldendők.

Pályázat

a *szeszta-komaróczi* ref. kántortanítói állásra.

Javadalom: 6 hold szántóföld, 1 hold rét, 5 legelő, 200 K. készpénz, 10 köböl buza, 11 köböl rozs, stóla, jó lakás és államsegély.

Köteleesség: mindennapi és ismétlőiskolások oktatása, kántorkodás, kanonikus órákon lelkész helyettesítése.

Tannyelv magyar, vasutállomás helyben. Csak az összes törvény-szabta kellékekkel rendelkező tanítók pályázhatnak. Pályázati határidő aug. 17. Ref. Lelkeszi Hivatal Szeszta, u. p. *Cejovce—Csécs. Abauj.*

Pályázat

a *nagytoronyai* ref. kántortanítói állásra.

Javadalom: 1. 10 kat. és 2 vékás szántóföld, 2. 88 K. készpénz, 3. 32 m. kemény tűzifa házhoz szállítva, melyből a tanító az iskolát is tartozik fűtteni. 4. modern lakás: két szoba, előszoba stb. melléképülettel s gyümölcsösrel.

Köteleesség: A mindennapi és ismétlőiskolások oktatása, kántori teendők végzése, minden harmadik vasárnap lelkész helyettesítése

Pályázati határidő aug. 20.

Kérvények ref. lelkészi hivatal címére *Nagytoronya* p. *Cserga*, zupa *Košická* küldendők.

Eperjesi Harangöntőde és Gépgyár r.-t.

Eperjes (Prešov) Levočská ul. 39.

Tisztelettel ajánlja szavatolt legjobb minőségű harangbronzból öntött, szép kivitelű

HARANGJAIT.

Harang átvétele gyárunkban történik, ha annak hangja nem felel meg, az átvétele nem kötelező. Rendelésnél előleglet nem kérünk. Harangozástól eredő repedésért 10 évi jótállást vállalunk.

Nyomajott *Engel István* könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — —	60 korona
Fél évre	— — — —	30 korona
Negyed évre	— — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhiv.
Madách-u. 19, hová a kéz:
hirdetések és az esetleg
dendők. :: Megjelenik

Prompte et sincère!

Az ahaajtornai egyházmegye lelkészérlekezelmondta: Oláh Péter lelkész, ért. elnök.

Készen és őszintén lezt vésette Kálvin egy égő szívvvel pecsétnyomójára. Ez a jelszó nemcsak pecsétjén állott, de kifejezést talált egész életében. Kifejezést mindenütt egyházának és azok hiveinek szívében. Feladatunk jövőre is eme két erénynek megszerzése és ha megvan, azok megoltalmazása.

A készség erénye meg van-e hát mindenütt?

Ismeretes az ige: „A lélek kész, de a test erőleien. Ez jelenli elsősorban azt az ellentétet, vagy legalább nagy távolságot, mely van a bennünk élő eszme, a gondolatbeli tökéletesség és azoknak a gyakorlati életben való megvalósítása közt. Gyönyörűségeen állhat előttünk a vallás-erkölcsi élet képe és az homálytalan fényben ragyoghat, de ha csak kép, úgy járhat vele az ember, mint természet szerinti ábrázatával, melyet megtekint a tükörben, de elmenvén ez elől, a kép eltűnik és azután — erőtelenségünk, mint bosszuló Nemzis jár nyomunkban.

A gyakorlati egyházi életnek is megvan a maga átká. Mindnyájan érezhetjük magasztosságát istentiszteletünknek, mégis sokszor kifelejtjük magunkat abból; és itt, ahol nem lehet külön érdemszerző ténynek tekinteni az azokban való részvételt, lehet találkozni egyháziatlansággal és üres templomokkal, az egyházi életben való gyakorlati munkásság hiányával. Mi kérhetünk, kereshetünk és zörgethetünk, de nem nyerünk, nem találunk és a szívek ajtajai még jobban bezárólatnak előttünk; és azután hirdetjük: „Az Urnak karja, ki nem lett nyilvánvaló?”

Itt hagyták a szomorú idők megvesztegető befolyásukat és ezek, ha nem tévedünk, a mi körünkben rombolnak a legerősebben. Az eddigi proletár osztály is aránylag jobb sorsba került, birtokos rendünk meggazdagodott és gazdagsága hivallgó birtokában a mi szellemiségünk fölibe helyezte magát. Az új államrendszer is segített az eddigi tekintélyek lerombolásában és még sok időre van

szükség, hogy a mi szellemi arisztokráciánk, a legjobbak és legnemesebbek uralma érvényesüljön.

A baj megvan más egyházakban is. Különösen sokat szenved a gör. kath. egyház a pravoszláv mozgalmak miatt. Róm. kath. részről is erős panaszhangok emelkedtek, egészen „kolduskenyeret” emlegetve egy hirlap (A Nép) keretében. A mi részünkről esperesünk adott kifejezést bajainknak. Együttes működést hangsúlyoztak a felszólamlások. Nem sok biztatást remélek arra nézve katolikus részről, mert az sok tekintetben ma is a régi ellenség, keresvén, kit elnyeljen (quaerens, quem devoret). Az evangélikus atyafiak távolabb esleek tőlünk, mint valaha. Az épen említett hirlapi vitalkozásokhoz egy hang visszhanggal sem járultak. Sok előkelő állásba az ő embereik jutottak. Lelkészeik az államnyelv birtokában előnyösebb helyzetben vannak, nemzetiségükkel az állam kedvenc gyermekei lettek. Temérdek veszteségre kell számítanunk a jövőben. A régi magyarságunkra való önéreztet hivatkozásunk a vegyes vidéeken erősen gyengülni fog. Csüggedünk saját népünk miatt, mely mint ha ellenségesen nézne reánk ott is, ahol a leghivebb s legfeledhetetlenebb lelkipásztori munka jelentkezik, vagy talán épen azért. Szaporodnak teendőink. Munkakészségünket nem volna szabad elveszítanünk, nem azért, mert népünk megérdemli, hanem azért, hogy megérdemlie.

Őszinteségünket is meg kell őriznünk.

A puritánizmus vallási irányzata az idők folyamán elenyészett, de külön jelentőséget nyert körünkben annak társadalmi jelentősége. Puritánizmus az istentisztelet körében, egész társadalmi magatartásunkban, beszédeinkben, őszinte bizodalom, hit- és erkölcsrendszerünk életrevalóságában lesznek a kívánatos dolgok reánk nézve. Nem volnának olyan erősek a tulsó oldalon, ha mi nem volnánk oly erőtlenek a magunk körében. Támadnunk nem lehet, de védekeznünk kell. Jusson eszünkbe a „Provides” constitutio következő kifejezése: „Hatalmunknak biztos tuda-

tában és teljességében... kijelentjük, elhatározzuk és elrendeljük stb.” Így beszél a tekintély. Azt akarom mondani, hogy azzal szemben erős meggyőződésre van szükségünk.

Beismerem, hogy óriási nehézség áll előttünk, mert mi alapot csak népünkben találhatunk és azt érzem, nehéz a mai időben hivatása magaslatára emelni.

Kálvin pecsétnyomójára térünk vissza, melyen az égő szív is ki volt vésvé.

Ki nem panaszkodhatnék még próbára tett türelemről, megkínzott szivről? A mi reformátorunknak sok vesződsége volt a libertinusokkal, azért ajánlotta megkínzott szívet Istennek és hozta áldozatul. Az áldozathozatal ebben a tekintetben a mi szent kötelességünk is.

A XXVII-ik zsoltár következő igéről nem feledkezhetünk meg:

„Egyet kérek az Urtól, azért esedezem, hogy lakhassam az Ur házában életemnek minden idejében; hogy nézhessen az Urnak szépségét és gyönyörködhessem az ő templomában. Bizony elrejt engem az ő hajlékába a veszedelmek idején; eltakar engem sátorának rejtekében; sziklára emel fel engem... Halld meg Uram hangomat — hivlak. Helyetted mondja a szívem: Az én orcámat keressétek. A te orcádat kereselem, oh Uram!”

Megemlékezés

Kant Immanuelről,

születésének 200-ik évfordulója alkalmából. Felolvasatott az ungi egyházmegyei lelkészegyesület II-ik konferenciáján.

(Vége.)

Kant a vallásról való nézeteit, a mint már említettem a Religion innerhalb der Grenzen der blossen Vernunft című munkájában adja. E műve miatt kellemetlenségei voltak. Mint-hogy felfogása e téren ellentétben állott a hivatalos egyházi tannal, a királyi kabinetirodától parancsot kapott, hogy filozófiáját a keresztyén-ség alaptanainak elferdítésére ne hasz-

nálja. S a königsbergi egyetem összes theol. és filoz. tanárainak reversalist kellett adniok, hogy Kant vallástani filozófiájáról felolvasásokat nem fognak tartani. Kant a hivatalos egyházi tannal ellentétben a vallást az erkölcsiségre vezeti vissza. Azt mondja, hogy ha a valláson alapulna az erkölcs, akkor a félelem és reménység lennének az erkölcsi cselekvés rugói. Állítja, hogy az erkölcs szükségképen rávezet a vallásra s csakis az erkölcsiség útján lehet az igazi valláshoz eljutni. Különbséget tesz a történelmileg megállapított egyházi hit és a tiszta erkölcsi, észbeli hit között s ez utóbbit tartván tökéletesebbnek, úgy gondolja, hogy az egyházi hitről a tiszta észbeli hitre való átlépés az Isten országának megközelítése. Tagadhatatlan, hogy eme felfogás ellentétben áll a keresztyén hittan tanításával, azonban ama kijelentése pl. hogy a vallás nem egyéb, mint összes kötelességeinknek isteni parancs gyanánt való elismerése — bizonyítja, hogy semmi sem állott tőle tovább, mint az atheismus. — A vallásról szóló elmélete különben etikájának szigorú logikai folyománya.

Visszaélnék a konferencia türelmével, ha Kant aesthetikájának s jogbölcseletének ismertetésére is kiterjeszkednék, azért ezeknek kényszerű mellőzésével a természettudós Kant-ról szölok még néhány szót. Említetem életének ismertetésénél, hogy az egyetemen egyik tanára Knutzen Márton felbresztette érdeklődését a természettudományok iránt. Hogy természettudományal foglalkozott, azt több korábbi értekezése tanúsítja, ezek között doktori disszertációja is. De legjelentősebb műve e szakban az Allgemeine Naturgeschichte und Theorie des Himmels című, melyet Nagy Frigyesnek ajánlott. A világegyetem előállításának kérdését veti fel e műben és vizsgálódásai eredményeképp megállapítja, hogy ugyanaz az erő, mely most összetartja a világot: a vonzás ereje létre is hozta a világot a chaosból. Nagy eredeti, genialis gondolata volt ez Kantnak, a melyhez később ugyanazon uton, de tőle függetlenül jutott Laplace. Ez az u. n. Kant-Laplace féle elmélet fő vonásaiban ma is elfogadott elmélet a természettudományban.

Kant jelentősége az emberi gondolkodás történetében csaknem egyedülálló. Nevét bátran odairhatjuk a Platon és Aristotelesé mellé. Ismeret-tanával egészen új perspektívát nyit meg a filozófiai gondolkodás előtt; az egyes filozófiai disciplinák: a logika, metafizika, etika, aesthetika Kant rendszerében új formát és értelmet nyernek. Hatalmas gondolatai, melyeket az emberi tudás területén széthintett; ma is élnek közöttünk, sőt

egészen bizonyos, hogy ama lángelméknek, akik a filozófiai gondolkodás nehéz útjain vezetnek majd az emberiséget a végső cél, az igazság teljes megismerése felé: évezredek multán is vissza kell tekinteniök Kantra, mint nem halványuló fényforrásra. De befejezésül saját magasztaló szavaim helyett Kant genialis kritikáját Schopenhauert idézem: „Kant művei nem szorulnak rá az én gyöngé dicséretemre; örökké dicsérni fogják azok maguk mesterüket és ha talán nem is a mester betűjében, de szellemében mindenestre élni fognak örökké itt a földön.” (Schopenhauer: Kant filozófiájának bírálata 9 l.)

Dr. Magda Sándor.

Lelkészi temetkezési segélyegylet.

Az ungi ref. egyházmegyei Lelkészegyesület kaposi II. konferenciáján Kőmives Sándor egyesületi alelnök a következő indítványt terjesztette elő:

„1. Mondja ki a lelkészegyesület egy lelkészi temetkezési segélyegylet felállítását s ezzel kötelezzen el minden az egyházmegyében szolgáló rendes lelkészt arra, hogy a segélyegylet valamelyik tagjának elhalálása esetén 100-100 koronát az egyházmegyei pénztárba fizessen be.

2. Kérje meg a lelkészegyesület az egyházmegyét, hogy ennek ellenértékéért az elhalt lelkésztárs családjának kezéhez az egyházmegyei pénztárból utaljon ki temetkezési segély címén 2800 koronát.

3. A segélyegylet alapszabályainak elkészítésére bizottság küldessék ki.”

Az indítványt Kőmives Sándor a következőleg indokolta meg:

„Egyetemes konventünk 1924 jan. 8-án tartott ülésének 19 sz. határozatában elfogadott egy szabályrendeletet a ref. lelkészi nyugdíjintézet szervezetéről s a nyugdíjintézet 1924 jan. 1-ével életbelépteti azzal, hogy „míg az állam a megfelelő nyugdíjintézeti segélyt nem folyósítja, új nyugdíjazásnak helye nem lehet.”

Nem szándékom a szabályrendelet egyes rendelkezéseinek bírálatába bocsátkozni, hiszen nem is ismerem azokat a összelevőket, melyekből mint rezultátum az előtünk levő szabályzat keletkezett. Nem célom most az sem, hogy matematikailag világítsam meg, vajjon helyes-e az az összeadás, mely 600 K belépési járuléka, ezeknek 40 éven át fizetett évi 180 K tagdíj, évi 120 K fentartói járuléka, ezeknek 40 éven át felgyülemelő kamatos kamatai és évi 351.990 K államsegély összege gyanánt havonta 250 K összegű nyugdíjat tud biztosítani özvegyeink részére! Csupán

a következő tényeket szögezem le: 19 §. A nyugdíjintézeti tag özvegyének évi ellátási díja a fele része a férj azon nyugdíjigényének, mely őt elhunytakor a jelen szabályzat... értelmében megillette: tehát végösszegeben 3000 K. 23 §... neveltetési díj az atyátlan (fél) árvák mindenike részére évi 300 K., a szülőtlenn egész árvák mindenike részére évi 600 K. tesz ki.

Miután magyarázatra nem szoruló igazság, hogy a nyugdíjintézet tagjainak csak igen kis %-ka éri meg és élvezheti a nyugdíjintézet által 40 évi tagság után kilátásba helyezett évenkénti 6000 K lelkészi nyugdíjat, nem lesz érdektelen, ha mint a szabályrendelet által nyújtottnál realisabb képet, azt mutatom fel, milyen nyugdíjra van jogosultsága egy lelkész özvegyének férjének betöltött husz szolgálati éve alapján. A 13. §. utmutatásának figyelembevételével beszámítandó 23 évi szolgálat alapján a 3000 K összegének 60%-a, vagyis évi 1800 K. Egy 20 évet szolgált lelkész özvegyének nyugdíja így havonként 165 K. Ehhez kell még vennünk minden gyermek után a fent hivatkozott §. szerint havonként 25 K-t s ebből kell megélnie, ebből kell gyermekeket neveltetnie majd az özvegyünknek akkor, amikor a gyermekek közül még a legidősebb is legfeljebb 17-18 éves lesz. A kép teljessége kedvéért rá kell még mutatnom arra, hogy ha gyermekeink egészen árván maradnak el (teljes árvaság esetén), havi 50 K-ból kell megélniök.

Nagytisztelétű Lelkészegyesület: Ezek a számok hangosan beszélnek, ezeket nem kell jobban megmagyarázni. Az ember szívét fájdalom szorítja el, ha arra gondol, hogy mi vár szeretteinkre, ha mi nem leszünk. És hátha még az sem lesz? Ha még államsegély sem lesz? Itt segíteni kell úgy, ahogy tudunk! Ez a segíteni akarás ösztönzött arra, hogy előbbeni indítványt meglegyem. Célja hogy temetkező családjainkat gyors segítségnyújtással megszabadítsuk legalább a legrettelesebb órákban s legalább ideig-óráig az anyagi gondoktól. Alapszabály tervezetül ajánlom elfogadásra a következőket:

1. A segélyegylet kötelezett tagja az egyházmegyében szolgáló minden rendes lelkész (jelenleg 29.)

2. Valamely tag halála esetén bármelyik lelkész hivatalos értesítésére az egyházmegyei pénztár azonnal kifizet az családja részére 2800 K segélyt.

3. Ennek fedezetül a többi 28 egyház lelkésze rá eső díj címén a legközelebbi félévi (jan.-jul.) kongruájából tartozik 100-100 K-t az egyházmegyei pénztárba azonnal befizetni. A késedelemért kamat fizetendő.

4. Tartalék alapul a befizetett összegből visszatartandó a négy első halálesetnél 400, 300, 200 és 100 K., összesen 1000 K.

5. Ha a halálesetkor valamelyik lelkészi állás rendes lelkésszel betöltve nem volna, ezután a hely után a 100 K. tagjárulékot a tartalék alap fizeti.

6. Ha a tartalék alap kimerülne, halálesetenként 100-100 K. visszatartásával az újból helyreállítandó.

7. Ha valamelyik tag természetes örökösök (özvegy, gyermekek, keresetképtelen és vagyontalan szülők) hátrahagyása nélkül halna el, a segélynek a temetési költségek levonása után felmaradó része a tartalék alapra száll.

8. Ha valamelyik tag más egyházmegyébe költözik, s jogát továbbra is megtartani kívánja, jogosult tag marad, de ez esetben a segély összege (2 pont) aránylagosan felemelendő.

9. Ha a más egyházmegyébe távozó tag lemond, kártérítésére igénye nincs.

10. Ha a segélyegylet megszűnnék, tartalék tőkéje az egyházmegyei özvegy-árva-gyámintézetre száll.

A Kőmives Sándor javaslatát konferenciánknak nem volt ideje most letárgyalni. Különben is olyan életrevaló és annyira életbevágóan fontos ez a javaslat, hogy nem is volna tanácsos könnyen siklani át rajta.

Éppen azért közlöm a nyilvánossággal e javaslatot, hogy alaposan meg lehessen azt vitatni s kérem is lelkész-társaimat és az érdeklődő világi szakembereinket is, sziveskedjenek foglalkozni a kérdéssel és elmondani idevonalkozólag jó tanácsaikat, esetleg új eszméiket.

A magam részéről már most is megjegyzem azt hogy én az egész szlovenszói és kárpátaljai lelkészi karra szeretném kiterjeszteni a segélyegylet működési körét, mely esetben a díjfizetés könnyebbé válnék s a segély összege is emelhető volna. A nyugdíjba vonult lelkészekről a javaslat nem szól, rájuk nézve is vennék fel a szolgáló lelkészekénél könnyebb díjfizetési módot a tartalék terhére, mert a nyugdíjas lelkész már nem könnyen tud nagyobb összegekkel kifizetni halálesetenként.

Mindnyájunkat érhet baleset, gondolkozunk előre a segítsérről!

Isák Imre
lelkészegyleti jegyző.

Felekezeti iskoláink és az állami tanfelügyelők.

Irta: Boross Kálmán.

Magyar uralom alatt gyakran felhangzott a panasz, leginkább tanítók részéről, hogy az állami tanfelügyelők többnyire jogászok, végzett földesurak soraiból kerülnek ki, szóval nem szakemberek. Felhozták, hogy ezek legtöbbször politikai érdemeit honorálták tanfelügyelővé való kinevezéssel. Mondhattak az ellenzékieskedők vagy elégedetlenkedők akármit, azok talán kivétel nélkül szilárd jellemű, nemes szívű uri emberek voltak. Nekem Komárom megyében hárommal volt összekötöttem. Nemessányi Antal tót lutheránus pap volt tudtommal, áldott jó szelid ember. Lőrinczy György a magyar irodalom elsőrendű büszkesége. Mirtse Lajos középiskolai tanárból lett puritán egyszerűségű igazi szakember. Mindeniknek látogatása lélekszerinti ünnepnap volt iskoláinkra. De ezek nem is kizárólagosan a hibákat, hiányokat kutatni szállottak ki, előzetes értesítés nélkül, csendőrmódra és nem litkos jelentésekkel dolgoztattak és dolgoztak.

A felekezeti iskolaszéki elnökök jelen helyzete már szinte tarthatatlan. Azelőtt összekötő kapcsok voltunk a nép és a felső világi hatóságok között, most ütköző pontokká lettünk felekezeti iskoláink és az állami tanfelügyelőség között.

A múlt év április havában Losoncon tartott konventi gyűlésünk jegyzőkönyvének 16. pontja alatt olvasható, kilenc oldalra terjedő iskolaügyi sérelmek, melyek a prágai teljes hatalmu miniszter után a közoktatási miniszterhez terjesztettek, eléggé bizonyítják, hogy minő veszedelmes, egyenlőtlen fegyverzetű kulturharcban vagyunk négyszázados egyházi iskolai autonómiánkért.

Ezen memorandum felterjesztése óta iskolaügyi sérelmeink nemhogy ritkulnának, hanem egyre sűrűbben jelentkeznek, mint a nagykaposi, barsi, nyitrai, érsekújvári, komáromi tanfelügyelők önkényű, sokszor a világi törvényekkel is ellenkező rendelkezései bizonyítják.

Felekezeti tanítóink a köztársaság megalakulása és az állami fogadalmat letétele után azonnal különböző címeken kiutalt államségélyekkel a tanfelügyelők nagyobb befolyása alá kerültek. Ezek a személyi fizetés-kiegészítési államségélyek olyan összegűek, hogy az egyházak, mint iskolafenntartók évi budgetjét legtöbb helyen többszörös mértékben felülmulják. Arra tehát gondolni sem lehet, hogy felekezeti tanítóink államségélyét az egyházközségek a jelenlegi adózási viszonyok mellett átvál-

lalták. Az állami tanfelügyelők ezt nagyon jól tudják, sőt éppen erre számítva részesítették az állam bőkezűségében tanítóinkat.

A kormánynak elnemzetietlenítő kulturharcában nagy segítségükre volt, hogy egész Szlovenszko területén az egyetlen pozsonyi Orsolyák női tanítóképzőn kívül nem maradt magyar tanítóképzőintézet és így a magyar, különösen a református férfi-tanítók utánpótlása lehetetlenné vált.

Évek óta felhangzik panaszunk. Megindultak a mozgalmak, történtek biztató kijelentések, hogy Komáromban lesz államségellyel magyar tanítóképzőnk, de az örvendező újság-cikknél az ügy semmivel se ment előbbre. E közben az állam tevékeny közegei, a tanfelügyelők az ismert közmondás alapján, tovább haladtak a maguk után.

Ebben az igyekezetükben most már annyira jutottak, hogy felekezeti iskoláink felvehetik lassan a néhai előnevel. „Csakis az állam által kiadott tankönyvekből tanítanak tanítóink, a komáromi tanfelügyelő vezerszerkesztésében megjelent a 25 Ké. tanmenet és órarend szerint. A tanulók csakis állami kiadású füzeteket használhatnak. Nemcsak a szorgalmi időmértéket, de a karácsonyi és husvétii szünidőt is a tanfelügyelők állapítják meg. Ha az iskolaszéki elnök három napra terjedő szabadságot ad a tanítónak, jóváhagyás céljából nem az esperesnek, hanem a tanfelügyelőnek kell bejelenteni. O tetszése szerint berendelheti magához tanítóinkat. Az iskolamulasztási büntetés-pénzek kirovásával elkeseredést keltenek a szegény napszámos és kigazda szülőkből az iskola iránt.

Felekezeti tanítóinknak heti külön 2—2 órán kell slőjdöt, kézimunkát, polgári erkölcsant tanítani, holott a vallástani tantárgyak tanítása csak együttesen szorítkozhatik heti 2—2 órára.

Az iskolafenntartóknak egyéb joguk már nincs, mint hogy fizethetik a tizszeres mértékre emelkedett iskolai dologi kiadásokat. Ha a tanév végén az iskola és tanterem falai nem oly fehérek, mint a tanév elején, a köztársasági elnök úr képe poros, ha egy ablaküveg ki van törve, ha a gyerekek a padon próbálgatták a kézimunkát, ha a délutáni váratlan tanfelügyelői látogatáskor a padló szemeles, akkor vizsgálat után három napra pontosan megjön a fenyegetés, hogy: „az összes megállapított hiányokat jelentettem ugy a zsupáni hivatalnak és Iskolai Referátusnak, mint az esperesi hivatalnak, aminek valószínű következménye az lesz, hogy az iskolának meg lesz vonva az államségélye, abban az esetben,

ha az iskolaszéki elnök ur is élvez segélyt, javaslat lesz téve ennek megszüntetésére is. Ha az iskolának meg lesz vonva az államsegélye, a tanítók fizetési igényeiket az iskolafenntartóval szemben fogják érvényesíthetni."

Szegény iskolaszéki elnökök és boldog papok, akiknek gyülekezetük felekezeti iskolát nem tart fenn!

LEGUJABB.

Papnövelésünk megkezdődik.

Örömmel jelentjük be a konvent által a lelkészképző felállítása ügyében kiküldött bizottság ama döntését, hogy a szép számban jelentkezett ifjaknak egy lelkészképző szaktanfolyamra való felvétele és oktatása 1924. év szeptember hó folyamán kezdetét veszi.

A lelkészképző szaktanfolyam ideiglenesen Losoncon nyílik meg. Végleges elhelyezése dolgában az egyetemes konvent fog dönteni. A papnövendékek képzését a református egyház egyelőre két tanárral kezdi meg. A losonci református egyház lelkészei a szaktanfolyam kiépítésében a lehetőség szerint segédkezni fognak.

E szaktanfolyamra való további jelentkezéseket, addig míg annak igazgatása a megválasztandó tanárok valamelyikének kezébe kerül, a losonci református egyház lelkészi hivatalához kell intézni.

A tanítóképző intézet felállítása ügyében a szakbizottság által a végrehajtó bizottsághoz érkezett tervek további mérlegelés tárgyát képezik. A lelkészképző szaktanfolyam megnyitása a református egyház feltétlen joga lévén, ez minden további eljárás nélkül azonnal megkezdhető. A tanítóképző intézet felállítása tárgyában a végrehajtó bizottság a köztársaság kormányának bejelentést tesz s a kormánynak ehhez való hozzájárulását kéri ki. Erre vonatkozó előterjesztései az egyetemes konvent legközelebbi gyűléséből lesznek felterjesztendők. Így a tanítóképző intézet felállítása rövid időre halasztást nyer. A végrehajtó bizottság a még hátralevő időt az alapítási tervezet teljes kiépítésére kívánja fordítani.

A tanítóképzést azonban addig is megkezdi oly módon, hogy a lelkészképző szaktanfolyam növendékei, akik érettségi bizonyítvánnyal vétetnek fel az első évfolyamra, a második évfolyam végével az átvett tananyag birtokában azt a különbözeti vizsgát, mely a tanítói oklevél megszerzéséhez szükséges, letehetik. A két évfolyam elvégzésével okleveles leviták lehetnek. A tanítói oklevél megszerzése nem kötelező, de előnyt jelent.

A tanítóképzésnek ez az útja csak időlegesen is azért volt választandó, mert a tanítóképzésre vonatkozó kormánytervvel könnyen összekapcsolható és az ily irányú szakképzés a lelkészi szaktanfolyamon semmiféle nehézségbe nem ütközik.

A végrehajtó bizottság e nagyjelentőségű elhatározásai minden bizonytal általános örömet keltenek az egész szlovenszkói és kárpátaljai reformátusság keblében. Népünk készségről fogja támogatni ezt a bátor elhatározást, melynek meghozatalára az örállók a benne vetett erőteljes bizalommal határozották el magukat.

HIREK

Harangszentelés. Az ekecsi ref. gyülekezet július 27-án szentelte fel 4 q. súlyu új Egy Ferenc gyártmányu harangját, melynek felirata ez: „Öntette az ekecsi ref. nőgyelet a háboruban elesett ekecsi ref. katonák emlékére.” Reggel 8 órakor Beke Kálmán lelkész, Iván Károly kántortanító vezetése alatt virágokkal felkoszorozott diszkocsival kivonultak az állomásra az előjáróság, nőgyelet, diszruháslegények és leányok. Beszélés után az énekkar énekelt a templom előtt és Galambos János apácaszakállasi ref. lelkész tartott felszentelő beszédet és imát, utána ismét a kántus énekelt. Az új és régi harang szép csengő hangjának hívogatója után a zsufolóság megtelt templomban Boross Kálmán kamocsi ref. lelkész tartott alkalmi imádságot és egyházi beszédet, előtte és utána a kántus énekelt, mely után a prédikáló lelkész elimádkozta a 137. dicséretet, melynek első két versét bezáróul énekelte el a gyülekezet. Végül közebed közel 1000 korona adománnyal.

A mármaros-ugocsi egyházmege közgyűlései jegyzőkönyveinek rövid ismertetése alkalmával kicsuszolt a tollam alól annak a figyelemre méltó ténynek feljegyzése, melyet Biki Ferencz esperes a 1921 június 30-án Nagyszöllösön tartott közgyűlésen felolvasott esperesi jelentésében a következő szavakban jegyez fel: *A lelkészeknek pedig járandóságukat amelyeket a magyar kormánykiutalt, a ruszinszk. kormányosság is folyósított 1919 szept. 1-től kezdve, a folyósítás folyamatban van.* Ezt itt jól eső örömmel jegyezzük fel, mert ime ezzel is több fegyver van a kezünkben, a kik törvénytelenül visszatartott 1919-20 évi fizetésünk kiutalásáért harcolunk. P. M.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kóuy Árpád,

Könyvismertetés.

Kelet és Nyugat. Azsia és Európa állanak most szemben egymással, hogy a jövő emberiség kulturális irányításáért megvívják a harcot. Azsia amit szivesen nevezünk pogánynak, most Európára súli rá a barbarizmus bélyegét és védekező állásba helyezkedik Európa romlott szellemű kulturális befolyása ellen. A világtörténelemben páratlanul álló szellemi párvialdal ez, melynek kimenetele elé érdeklődéssel néz az egész világ művelt emberisége. Ex oriente lux. (Irodalom: R. Rolland: Mahatma Gandhi 24 kor. — Schmidt József: Az ind filozófia. 12 kor. — Tagore: Emlékeim. 8 kor. Kaphatók: Várady Józsefnél Lučenec.)

Pályázat

A felsőgülléri ref. II-od tanítói állásra, mely államilag kiegészített fizetéssel és törvényszerű lakbér illetmény javadalmazással jár, augusztus 19-iki lejáratl pályázat hirdettetik.

Kérvények a lelkészi hivatalhoz Felsőgüllér u. p. Bogya küldendők. Felsőgüllér 1924 július 31-én.

Pályázat

A mezőtelkesi református leányegyház előkönyörgő-tanítói állására pályázatot hirdetek Javadalom: 12 és fél hold magyar hold szántóföld, 2 és fél hold rét, 15 köböl tiszta buza, 32 m³ tűzifa beszállítva, 312 korona készpénz, félházhely után erdő s legelő illeték, száraz egészséges lakás, államsegély. Tanítási nyelv: magyar. Kötelessége az istentisztelet végzése is. Az állás szeptember 1-re elfoglalható. Pályázatok a rimaszombati református lelkészi hivatalba küldendők augusztus 20-ig.

Eperjesi Harangöntőde és Gépgyár r.-t.

Eperjes (Prešov) Levočská ul. 39.

Tisztelettel ajánlja szavatolt legjobb minőségű harangbronzból öntött, szép kivitelű

HARANGJAIT.

Harang átvétele gyárunkban történik, ha annak hangja nem felel meg, az átvétel nem kötelező. Rendelésnél előleget nem kérünk. Harangozástól eredő repedésért 10 évi jótállást vállalunk.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Félsz évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc,
Madách-u. 19. hová a kéziratok előfizetési
hirdetések és az esetleges reklamációk
dendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Losoncra

kerül tehát a lelkésznevelő intézetünk. Szerencsés távolban a lokálpatriotizmus elfogultságának gyanujától, örömmel üdvözljük egyházi vezetőségünk eme döntését. Losonc sokfelépre predesztinált arra a szerepre, hogy ott hont nyisson meg a szlovenszkói és ruszinszkói magyar reformátusság jövőjének lelkivezerei számára.

Először is központi fekvése miatt. Mint valami semleges sziget, úgy áll a losonci egyház Kelet és Nyugat határán, testveri, egyesítő karokat nyújtva a különböző és külön célokat is maga elé tűző szlovenszkói kalvinista közösségek felé. Losonc magaslatáról egyetemes, összefoglaló látóköri nyitnak a szemlélő elé.

De Losonc ezenkívül is központi helyévé lett már az új történelmi idők parancsából a szlov és rusz. magyarságnak; amelynek jelegzetes alkotó elemel, mintegy gerincet képezi az itteni kálvinistaság. A losonci Alma-Máter ölen a leendő ref. lelképásztort a magyar világnézet látószögéből fogja tekinteni a maga kálvinista hitvallását.

De a legfőbb dolgot még csak most akarjuk említeni. A csehszlovák köztársaság területén Losonc az egyedüli hely, amelynek történelmi jogosultsága van arra, hogy falai között emelkedjen fel újra az itteni magyar kálvinistaság vára. Erről a szemponttól szándékosan hallgattunk addig, míg a hivatalos döntés meg nem történt, mert semmiképpen sem kívántuk befolyásolni az egyházi főhatóság gondolkodását. De csak annál nagyobb öröm számunkra most utólag: látni, hogy a hivatalos tényezők helvcs történelmi érzékkel döntöttek ebben a nagyfontosságú kérdésben. Az egész csehszlovák köztársaság területén Losonc az egyetlen hely, hol egyszer már viharos időkben theologiai fókusként emelt a reformátusság áldozatkészsége és buzgótsága. Az meg egyenesen szimbolikus jelentőségű, hogy épen erről a főiskoláról többen kerültek ki olyan magyar ref. lelképásztortok, akik a 18. század végén a cseh testvér reformátusság megsemmisítése érdekében hazát cseréltek és

idegen nép fiainak hirdették el az egy közös Atya szeretetét és a népek testvériségéről szóló örvendetes üzenetet. Azok az ifjak, akik a losonci lelkészképző növendekai lesznek, egy beszédes történelmi mult termékenyítő levegőjében fogják meghordozni a maguk fogékony lelket.

Minden okunk meg van hát arra, hogy örvendező szívvel és jó reménységgel üdvözljük az egyházi főhatóság döntését s egyben testvéri köszönetünkkel küldjük a losonci ref. gyülekezetnek, amely ime ismét hegyen épített várossá emelkedett. Kivanjunk, hogy mindenkor nemes missziójának tudatában járjon azok előtt, akiknek gondja most ime reábiztatott. A. B.

A keresztszülők

Doumerge, a francia nagyhitű kálvinisták egyik kimagasló alakja a magyar nyelvű reformátusokról írt könyvében ismertette meg nyugati atyáknálval a nálunk szokásban levő keresztszülői intézményt. Abban az időben (még a háboru előtt) nagy feltűnést keltett ez a könyv s a különböző irányú tudós kritikusok közül, még a legenyhebben ítélező is furcsának, sőt református szempontból érthetetlennek nevezte ezt az egyházi szokást.

Hát még ha ismerték volna annak rettenetes kinövéseit! Ime egy példa erre: Keresztelőt jelent a szülésznő. A d. e. istentisztelet keretében, szóval a gyülekezet jelenlétében meg is kereszteltetett a gyermek. Azonban most következett a furcsaság. T. i. a keresztszülők bediktálásánál olyanok neveit is felvették, akik jelen nem voltak s a keresztapák közül egy sem tartotta érdemesnek az eljövetelet. S ami aztán a legeslegfurcsább volt: a református szülők gyermekét róm. katólikus keresztanya „tartotta keresztvíz alá” református templomban, a Bibliára esküt tett lelkész keresztelése közben.

Hogy ennek az egyházi gyakorlatnak helytelen voltát jobban megvilágíthassuk, nézzük meg közelebbről, hogy mi is az a keresztszülői intézmény?

A keresztyén egyháznak népegyházzá való átalakulása idejéből ered. Amikor a katechumenusoktól már nem követelték meg a keresztség feltételül megszabott „ismeretet és hitet”, sem pedig a komoly vallásosságot a gyermek szüleitől. S hogy így mégis biztosíthassa az Egyház a megkereszeltetnek keresztyéni nevelését, ezért kezéseket kért (compadres et commatres), akik a megkeresztelt helyett tették le a fogadalmaikat.

Ez a szokás végre mindenütt elfogadott s a skolasztika elszíntelenedése után a ma is uzusban levő barátság—kö naság színvonalára súlylyedni alá.

A reformációval e téren is megindult az elvek és a szokások tisztázása. Mert míg Luther több más róm. kath. egyházi szokás mellett a keresztszülői intézményt is megtartotta, addig Kálvin s különösen az ő irányát követő egyházak csak rendkívüli esetekben engedték meg azt.

A magyar nyelvű reformáció egyike volt az eredeti bibliai alapokra visszavitt egyházjavítás legszebb és legnemesebb gyümölcseinek. Károlyi bibliafordítása, Szenczi—Molnár zsol-tár és Instituciófordítása, Mellus—Apácai—Komáromi—Csipkés munkái, továbbá a legtöbb kánongyűjtemény magától beszélő példa erre. Eleinte nálunk is az eredeti kálvinizmus intenciói szerint kezelték a keresztszülői intézményt, — csak egyik-másik elvileg gyenge színvonalú kánongyűjtemény intézkedik e téren lutheránus, vagy pl. római kath. értelemben. Az elvtelen és antireformátus elszíntelenedés századában (XVIII.) nálunk is olyan szokások csúsztak be az egyházi életbe, melyek káros hatásával ma is léptenyomon találkozhatunk. Ilyen a fenti példa is.

Mért törték meg eleink a keresztszülői intézményt az Anvaszentegyházban?

1. Mert nehéz egyszerre szakítani a bevett szokásokkal. 2. Mert több ízben fordult elő az, hogy talált gyermekket kellett megkeresztelni, vagy pedig olyan szülőkét, akik nem nyújtottak magukban elég biztosítékot

arra, hogy a megkeresztelendő gyermek a tiszta Evangelium tanai szerint fog felneveltetni 3. Mert a török háborúk idején gyakran távol voltak az apák s helyettük a keresztszülők tették 1: a fogadalmat.

A fentieknek kissé bővebb historiológiai bevezetése után most már összefoglalhatjuk a keresztszülőknek a keresztseghez való viszonyát.

A keresztseg a Krisztus elrendelte Sakramentum. Ez által vetetik fel a gyermek a Krisztus földi testének, az Anyaszentegyháznak tagjai közé. De mert a keresztseg még nem üdvözít önmagában, hanem csak a Kegyelm-Szövetség üdvigereit pecseteli el a Krisztusba vetett hit által, így szükséges, hogy az egyház, amely bizonyos tekintetben üdvintézmény, engedelmeskedjék a Király parancsainak az által, hogy e szentség kiváltságai-ban csak azok gyermekeit reszelteti, akik magok is hűséges tagjai az Egyháznak s akiknek élete, hitbuzgósága mint egy garancia arra nevez, hogy a gyermek a keresztsegnek, mint szentségnek, köveleményeihez mértén neveltetik majd fel.

Es aztán összefügg az egyházfelelőssel. Mert a mai praxis mellett nem vonható senki sem felelőségre amiatt, hogy gyermeke nem jár templomba, stb. Ezért volt szokásban apáinknál a keresztelési fogadalom letétele. De ezért is követelték meg a régi liturgiák az apa megjelenését a keresztelésen, aki felesége nevében is letette a fogadalmat.

Ez a szent keresztseg gyakorlati értelmezése. A melyebb lelki és hitbeli jelentőségét itt nem tárgyaljuk.

Azonban már ebből is látható, hogy egy ilyen felettébb fontos és nagyon is szent cselekménynél figyelemmel kell lenni a külső körülményekre is. S ezért is illeti hála és elismerés a ma élő idősebb lelkészeinket, akik a keresztsegnek zsinati revíziója idején (a háboru előtt és a háboru alatt) egyöntetűleg foglaltak állást a régi, az apáinktól örökségül ránk maradt keresztelési formula mellett.

Sokat lehetne még erről írni. De elégedjünk meg annak leszögezésével, hogy aki megérti a keresztseg jelentőségét, az a keresztelés alkalmával az apa megjelenéséhez köti a szent cselekmény kiszolgáltatását a keresztszülőknek csak akkor fogad el elsődleges tanukul, ha nincs apa, vagy ha annak fogadalma előre is kétségbe vonható. Keresztszülőkül meg persze más vallásu nem fogadható el, mert az olyan nem kezelhető arról, hogy a református gyermek a legtisztábban a keresztlyén Egyház tanai szerint neveltetik majd fel.

Egyházi életünk mai hullámvölgykorozakában nem volna tanácsos

egyszerre megszüntetni a keresztszülői intézményt. Azonban ha el is ismerjük azt az adott helyzet gyakorlati kényszere alatt, akkor tartásuk a keresztszülők drága és kiváltságos kötelességüknek azt, hogy a szeretet fegyelmező erejével kell ellenőrizniök a Szentháromság szent nevére megkeresztelt gyermek bibliai nevelését. Mert a keresztszülői tiszt elfogadásával erre kötelezik el magukat az Anyaegyházzal szemben s így a mindenüdo Istennel szemben is. S azoknak a szent dolgokkal megbízott földi sáfároknak, akik pathmoszi ahitathoz szokott lelkükkel meghalottak az új, belső reformáció megindítására adott egy kürtjelet, hadd legyen odaiktva lelkimunkájuk programjába az a pont, mely szerint a szent keresztsegnél oda kell törekedni, hogy hova-tovább az apa vegye át és pedig teljes tudatossággal a keresztseggel kapcsolatos összfelelőséget. Galambos Zoltan.

E. m.-i határozatok.

A gömőri e. m.-nek 1924 július 2-án Nemesradnóton tartott közgyűléséről már jelent meg lapunkban tudósítás, mely a legfontosabb eseményeket emelte ki. Ezeken kívül azonban még voltak olyan határozataink, amelyek közérdeklődésre tarthatnak számot: ezekről olajtok számot adni.

Buzi Márton esperes irányító eszmékben gazdag jelentése alapján kimondta a közgyűlés, hogy a konvent által tervbe vett lelkész- és tanítóképző intézet felállítása érdekében a legintenzívebb propagandára és adományok előjegyzésére hívja fel az összes presbiteriumokat. — Iskolai autonómiáknak napirenden levő sérelmei miatt közgyűlésünk a tanítókat hivatali esküjök azon részere figyelmezteti, mely szerint iskolai ügyekben csak azon rendeleteknek tartoznak engedelmeskedni, melyek az egyházi hatóságok útján az iskolászekekhez küldettek.

Az urvacsorai liturgia és a konfirmációi káté kötelező egységesítése érdekében egyházmegyénk felterjesztést tesz az egyházkerület útján a legközelebbi zsinathoz.

Az e. m. 6 egyházlátogatási járásra osztott fel; s ezután az egyházlátogatók minden anyaegyházban egy napot töltenek es reggel a templomban istentiszteletet tartanak. Este pedig a gyülekezet valóságos estelyt rendez, melyen közreműködésre az egyházlátogatók is fölkerhetők. Egyebként egyházmegyénk felir a kerületeire, hogy az egyházlátogatás általánosán kötelező elveit szabályrendeletileg állapítsa meg.

Szavazást rendelt el a közgyűlés szeptember 1-ig egy papi tanácsbírói,

a lelkési főjegyzői és 6 tanítói képviselői állásra. Az e. m.-i bizottságot ujonnan megválasztotta 6 évre.

Szallósy László tanítót Hubóra, Farkas Márton és Czikora Máriát Jánosiba, Pálfi Dezsőt Szalócra, Kovács Annát Hanvára, Bán Gézát Harmacra, Jánosdeák Mátyást Alsófaluba, Tomory Lajost Rimasimoniba tanítónak beerősítette.

A rimaszécsi fogyasztási szövetkezetnek, mely a rimaszécsi templom es torony javításának költségeire 5000 (ötezer), egy új harangra pedig 3000 (háromezer) koronát adományozott, egyházmegyénk elismerését és köszönetet nyújtotta. — Szintén köszönetet nyújtotta Flevegy Béla kálósi főgondnoknak, ki a kálósi egyház részere 500 koronás alapítványt tett kegyességi kiadásokra; továbbá Mács Miklós roznyói lakosnak, ki a bálkai egyházzal 1000 koronás alapítványt tett urasztali kiadásokra es özv. Lengyel Ábrahámnak, ki az uzapanyiti egyházzal tett 600 kor.-ás alapítványt sirgondozásra.

Jóváhagyta az e. m. a pelsőci presbiterium azon határozatát, melyben kimondatott, hogy az állampolgárság miatt tanítói állásából államiilag elmozdított Teleky Miklós tanítót továbbra is tanítójának tekintti, neki egy évi szabadságot ad es javadalmát teljes egészében folyósítja.

Szintén jóváhagyta e. m.-énk a pelsőci presbiterium azon határozatát is, mely szerint a ref. egyház óvodájának állami iskolai célra való átengedését visszautasította.

Bertók Béla püspök átiratára kimondta e. m., hogy a beregszászi Kálvin-nyomdát ajánlja a lelkészek es egyházak figyelmébe es a közgazgatási pénztá nokot megbízta, hogy ezentul a lelkési hivatalok számára szükséges nyomtatványokat a beregszászi „Kálvin”-nyomdából rendelje.

A tanítószeg kivánságára kimondta a közgyűlés, hogy az e. m.-i tanítól özvegy s árva gyámintézet tőkéjét addig nem emeli, míg a hadikölcsönbe fektetett tőke nem kamatozik, hanem a befizetett tagdíjakat teljes egészében segélyezésre fordítja.

Számvevőség javaslatára ajánlja e. m.-énk az összes egyházaknak, hogy tőkéiket takarékpénztárak helyett vagy lelkési es tanítói gyámintézeti, vagy a közgazgatási pénztárnál helyezték el gyümölcsözés végett.

A roznyói egyház által tervbe vett orgonistakántori es hittoktatói állás közalapú segélyezését e. m.-énk a legmelegebben ajánlja a konvent figyelmébe tekintettel Roznyó nagy missziói jelentőségére, főként ma! A roznyói egyház négy szobás lakást biztosít e célra melléköpülettel, mely 3—4 ezer kor. néreoz-

szegél képvisel és kb. 1800 korona hitoktatói díjat.

E m.-énk arra kéri a konventet, hogy a nyugdíjintezeti és közalapi szabályzatokat — végrehajtásuk előtt — véleményezés végett tegye le az e. m.-ekhez. A tervbe vett államszegélyt nem tartja e. m.-énk olyan szilárd alpnak, melyre nyugodtsággal lehetne építeni a lekeszi nyugdíjintezeti épületet.

A vallástani kézikönyvek nehezen lévén beszerezhetőek, felírtunk a kerületre, hogy pályázat útján új és a celnak inkább megfelelő vallástani könyvek előállításáról gondoskodjék.

Elvként kimondotta e. m.-énk, hogy az egyházi hivatalnokok ingatlanai után fizetendő 1%-os forgalmi adót az illető hivatalnok köteles fizetni. — A 295/1921. sz. törvény értelmében fizetendő 1/2%-os illetéket felelő részben az egyház, felelő részben a hivatalnok köteles fizetni.

Molnár János lekenyei tanítónak a „Magyar Tanító” 1921 július 1-i számában megjelen erősen valásellenes kultuszt, hitet, vallásos érzést melyen lekicsinylő és így a ref. tanító hivatásával és hivatali esküjével ellenkező cikket kiadta az e. m.-i ügyésznek véleménye es végett

A 35 évi hűséges tanítói munkálkodás után nyugalmába vonuló Becske Bálint jánosii tanítónak és nejeének érdemeit e. m.-énk jegyzőkönyvében megörökíteni határozta, de ennek dacára az e. m. tanügyi bizottság világi elnökének továbbra is megválasztotta. *Zuidé László h. főjegyző.*

Tantervjavaslat

A szlovenszkoí és kárpátaljai népiskolák református vallásnevelési anyaga. Összeállította: Kovács Alajos.

„Isten féleme a bölcsesség kezdete.”

I. osztály anyaga:

Uri ima. Rövid verses fohászok. Reggeli fohász. Esti fohász. Tanulás előtti fohász. Tanulás utáni fohász. Étel előtti fohász. Étel utáni fohász. Szülőkért és tanítókért mondandó fohász. Hazáért mondandó fohász.

Enekek: XXV., XXXVIII., XLII. Zsoltár. „Éz új reggel...” 17., 75., 76., 157. dics. Már elmegyek... h. e.

Vallási és erkölcsi ismeretek:

Tárgykör: A beszéd és ért. gyakorlatában Isten ismeretére való vezetés, vallási és erkölcsi alapvetés

Ismerkedés. Köszönés és teendők reggel 142-1-2-3. Köszönés és teendők este 153-1-2. Magaviselet otthon. Magaviselet az utcán. Magaviselet az iskolában. A szülők. Tisztelet atyádat és anyádat. Hála a szülők és tanítók iránt. 123-2. A család. A testverek. A tanító mint a szülők

helyettese, bizalom és szeretet iránta. Engedelmesseg a szülők és tanítók iránt. Isten fogalma. Isten mindnyájunk alyja 93-1. A templom Isten háza. 75-1. A teremtés története. 77-1. Hetköznap. vasárnap. Edenkert. Bűnbeesés. Isten megígéri a szabadtól. Az Úr imája.

Röviden az ünnepek előtt és ünnepek után: Jézus születése. 63-1-2. Jézus halála. 15-5. Jézus feltámadása. 22-1. Jézus mennybemenetele. 33-1. A szentlélek kitöltése. 41-1.

Jegyzet: A tárgykörben felvett énekek csak szöveggel tanítandók meg addig, míg a megfelelő énekanyagnál dallamára sor fog kerülni. Az osztatlan iskola tanítója az énekekből annyit tanít meg, amennyire ideje jut. Ez vonatkozik a többi osztályokra is.

II. osztály anyaga:

Fohászok: Az I. oszt. anyagának ismétlése. Templomba bemenéskor mondandó fohász. Templomból kimenéskor m. f.

Ének: I., V., XXIV., LXV., CXXXIV. zsolt. Ha te meg nem tartasz... 37., 84., 140., 153. dics. Búcsút vennem... Vigyázz halálodra...

Vallási és erkölcsi ismeretek:

Tárgykör I. I. oszt. Isten. Isten a világ teremtője. Isten a világ gondviselője. 91-1. Isten a világ bírja. XCVI-9. Kain és Abel. A hazudozás és irigység bűn. 128-4. Testvéri szeretet. Az özönviz. 213. Babil tornya. David és Góliath. Absolon halála. 123-2. Szülői szeretet. Légy könyörületes. 122-4. Ne kívánd a másét. Takarékoság, fősვნისეგ. A cseléd is családtag. Ne kínozd az állatot. Kimeld a növényt.

Röviden ünnepek előtt és ünnepek után: Karácsony. 57. Nagypéntek 16. Húsvét 23. Aidőzocsütőtök. 32-5. Pünkösöd. 37.

III. osztály anyaga.

Imák: Uri ima. Reggeli ima. Esti ima. Tanulás előtti ima. Tanulás utáni ima. Étel előtti ima. Étel utáni ima. Szülőkért és tanítókért mondandó ima.

Enek: XXXII., XXXVI., LXXXIV., CV., CXXXV., CXXI. zsolt. Úr Isten téged. 4-1, 2 30., 65., 158. dics. Ez élet csak füst és pára... A nap eljő végezetre... Oh állandó...

Tárgykör: Az ótestamentum alapján Isten országának előkészítése.

A teremtés. 90-1. Az első pár ember esete. 53-2. Az özönviz és Noé. XXIX-5. Ábrahám. CV-4-5. József története. CXLVI-5 (CV-10.) Mózes története. 41-3. Tízparancsolat. David és Góliath. Job története. XLIII-7. Esaiás proféta. (A Messiás születésének megjövendölése.) Zakariás proféta. (A Messiás születésének megjövendölése.) 8-8.7. (Vége köv.)

HIREK

Németh István püspök.

A magyar ref. egyháznak nagy gyászú van. Németh István a dunántuli ref. egyházkerület püspöke a múlt heten elhunyt. A szlovenszkoí ref. egyházközsegeknek egy jelentékeny része a régi dunántuli ref. egyházkerülethez tartozott. Németh István, mint komáromi lelkész az első szlovenszkoí püspökök egyike volt. Mivel a hozzátartozó egyházközsegek nagyobbik része a Duna tulsó oldalára esett, mikor választania kellett, hogy melyik rész püspökségét tartsa meg, Németh István Pápára költözött. Majd a kenessei gyülekezet által meghívva, annak lelkesze lett.

Németh István Pusztlaegresen született (Somogy m.) 1851. szept. 19-én. Tanulmányait Pápán végezte. Ugyanitt lett előbb a főgimn.-ban helyettes, majd rendes tanár. 1880-tól kezdve pedig a theológiai akadémián az ó és újtestamentomi irasmagyarázat tanszékét töltötte be. 1892-ben e. kerületi tanácsbíró, 1896-tól kerületi aljegyző, 1903-tól főjegyző, 1914 március 10-től a dunántuli kerület püspöke lett. Különös tevékenységet fejtett ki a horvát-szlavon missziói egyházak ügyében, a főiskola és a kerület adminisztrálásában. Markáns, határozott egyéniség volt. Akarata nem ismert határokat. Egy egész generáció került ki a keze alól, mint theol. tanárnak. Bélyegét reányomta erre a generációra. Hivatalában és kathedrájában szigorú professzor, magánérinkezésében melegsívű és nagylelkű protektor volt. A főiskolai jötelemények az ő kezén mentek keresztül. A neki hálás tanítványok inkább az ayai jóakarót, mint a szigorú professzort őrzik emlékkben. Németh Istvánnak, a dunántuli ref. e. ker. püspökének temetése július 30-án ment végbe Székesfehérvárott országos részvét mellett. A temetésen Ravasz László bpesti ref. püspök mondott beszédet. Végrendeletében Németh István akként intézkedett, hogy Komáromban temessék el itt elhalt felesége mellé. Temetése után a komáromi ref. egyház tanácsa küldötteinek élén Gaál Gyula dr., a komáromi ref. egyház főgondnoka tolmácsolta a komáromi egyház gyászát és részvétét Balogh Jenő egyházkerületi főgondnok előtt.

Meghívó. Egyetemess konventünkkel, a nagy felelősséggel járó lelkésznevelőintézet sürgős felállítására, a magyarországi református egyházzal közösen vagyunk likvidálásra esettelleg más; megoldást váró ügyek elintézésére tárgyában, rendkívül ülésre hívjuk össze augusztus hó 26-ára (huszonhatodikára), délelőlt 9 órára, a kassai református egyház tanácstermébe,

ahová *Egyetem*es Konventünk lelkesi és világi tagjait ezennel tisztelettel meghívjuk; kérve mindenkit, hogy tekintettel a tárgyak rendkívüli fontosságára, ha csak betegség nem akadályozza, az ülésen okvetlenül jelenjék meg. Rimaszombat. 1924. augusztus hó 6.

Lukács Géza Pálóczi Czinke István
főgondnok vil. eln. püspök. lelk. elnök

Tudomásul. Az iskolai és nemzetmüvelődési min. 10061/24.—I. sz. rendeletével a neki bemutatott vallástani kézikönyveinket azzal a figyelemzetéssel küldötte vissza, hogy a bemutatott kézikönyveket át kell dolgoztatni s a magyarországi kiadásukat itt kell kinyomtatni. E tekintetben az Egyetem Konvent fog intézkedni, addig is jelzem azonban, hogy a konvent intézkedéseig az általam már itten nyomtatott Egyháztörténet nem csupán a VII. hanem szükségből az V. s a most sajtó alatt levő Hit- és Erkölcstan nemcsak a VIII., hanem a VI. osztályban is tanítható. Ahol t. i. nincs több osztály. Mert az semmiképen meg nem engedhető, hogy ref. növendékeink a saját egyházuk hitelveinek az ismerete nélkül kerüljenek ki az iskolából.
Pálóczi-Czinke István püspök.

Gyászhir. Gabay Olga Irén a madari (Nyitra m.) ref. egyház 9 éven át volt tanítónője emberfeletti szenvedések türelmes elhordozása után Budapesten július hó 15-én 29 éves korában az Új szent János kórházban meghalt. Áldás és béke poraira.

Helyettesítés. A pályáztatott reform. egyház presbitériuma tanítójának katonáskodása idejére, október hó 1-től helyettes orgonista kántortanítót keres, akinek fizetése az egyház pénztárából havi 100 K. és a törvényes államszegély. Tanítási nyelv szlovák. Szükség esetén nőtanító is alkalmazva lesz. Jelenkezést kér aug. 30-ig Papp István isk. szék elnök.

Kiadja: az *Egyetem*es Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

HIVATALOS RÉSZ.

Pályázat

a bodrogmezői ref. leány egyház előkönyörgő-tanítói állására.

I. Tanítói járandóság: 960 Kor.

II. Előkönyörgői javadalom az istentiszteleti események végzéséért: 1) 7½ magyar hold szántó. 2) 3½ magyar hold kaszáló. 3) 4 drb. marha legeltetés s az ehhez járuló sertéslegeltetés. 4) 5 q. buza. 5) 5 q. gabona. 6) Jó lakás. 7) 1 hold kert. 8) Stóla. 9) Megfelelő államszegély. 10) A föld s a legelőtani terheket javadalmas fizeti.

Kötelessége: 1) Oszatlan iskola tanítása s vallás erkölcsi nevelése. 2) Hétköznapokon, vásár és ünnepnapokon az istentisztelet elvégzése. 3) Kántori teendők. 4) Szolnocska társaságban — legalább egyszer hetenként — vallásoktatás.

Pályázati határidő 1924 augusztus 21. Tanítási nyelv magyar.

Pályázati kérvények a Ref. Lelkesi Hivatalhoz Királyhelmeicz, Král-chlumec, Ž Kassa, küldendők. Állás 1924 szept. 1. elfoglalandó.

Pályázat

A rimaszombati református anyaegyházhoz tartozó bakti pusztai leányegyház előkönyörgőiállására pályázat hirdetik. A tanítással az istentiszteletek végzése is össze van kötve. Javadalma: lakás, 1200 kor. készpénz. mintegy 6 q. buza, 3 q. árpa a hivatól, s föld körülbelül 30 m. hold, melynek fele erdő, legelő. A tanítási nyelv: magyar. Az állás szept. 1-re elfoglalandó. A pályázat augusztus 20-ig adandó be a rimaszombati ref. lelkesi hivatalhoz.

Pályázat

Madar (Nyitra m.) ref. egyháznál egy osztálytanítói állásra pályázatot hirdetnek.

Javadalom: egyháztól 600 Kor. és megfelelő államszegély. Egy butorozott szoba fűtéssel, ez utóbbi keit pótlék helyett. Lakbör pótlék: 100 kor.

Kötelessége az iskolaszék által kijelölt osztályok tanítása; akadályoztatás esetén a kántori teendőkben a kántortanító helyettesítése s az egyháztársadalmi munkában való részvétel.

Pályázhatnak ref. vallásu nostrifikációs vizsgát letelt, okleveles, szlovénköi illetőségű tanítók és tanítónők.

Az állás szept. 1-én elfoglalandó.

Pályázati kérvények aug. 20-ig alulírottához küldendők.

Mokos Kálmán
ref. lelkes

Pályázat

a kiskövesdi ref. egyház kántor-tanítói állásra.

Javadalom: 1) Három szobás szép lakás kerttel és a szükséges melléképületekkel. 2) Egyhátagoktól 13 köböl rozs, 4 köböl buza, 5 köböl tengeri. 3) Tandijkárpótlás 96 kor Nyeviczkey alap kamata 12 kor. 60 fill. 4) Nád-pénz 30 kor. 80 fill. 5) Harom öl kemény üzi fa beszállitva. 6) Egy gönci hordó bór 7) Hét magyar hold föld, melynek terményét az egyház hordja be, adóját is az egyház fizeti. 8) Négy drb. legeltetési jog. 9) Stóla. 10) Államszegély.

Kötelessége: A tanításon kívül a

kántori teendők végzése. Akadályoztatás esetén lelkes helyettesítése. Enekkar és ifjusági egyesület vezetése.

Pályázhatnak ref. vallásu, állampolgársággal bíró okleveles tanítók. Tanítás nyelve magyar. Állás szept. 1-én elfoglalandó.

Pályázati kérvények aug. 25-ig ref. lelkesi hivatalhoz küldendők. Kiskövesd u. p. Nagykövesd. (Župa Kosická.)

Pályázat

A jéne-i helyettes előkönyörgő kántor-tanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalma: 7. kat. hold szántó és rét, 15 köböl buza, 2 köböl zab. Kötelessége: I-VI. oszt. iskola és ismétlősök tanítása, templomi szolgálatok végzése, énekkar vezetése. Okmányokkal felszerelt kérvények aug. 23-ig küldendők: R f. Lelkesi Hivatalnak Rimaszécs-re.

Pályázat

a nagyszöllősi ref. egyházközség kántororgonistatanítói állására.

Javadalom: 3 szobás lakás pincével, konyhával, kamarával. 13 hold szántóföld, 2 hold legelő, faiskola, a régi temető egészen, az ujnak egyharmada, 868 K készpénz, a folyósítandó államszegély és évenként 6000 kor. szükségsegély havi 500 K előleges részletekben az egyház pénztárából.

Kötelessége: állásával járó minden munka hű teljesítése. Pályázhatnak okleveles, állampolgársággal bíró ref. tanítók. Az állás f. évi szeptember hó 5-ik napján elfoglalandó.

Kérvények f. évi augusztus hó 25-ig a nagyszöllősi ref. lelkesi hivatalhoz adandók be.

Presbitérium.

Pályázat

A hardicsai ref. orgonista-kántortanítói állásra pályázat hirdetik.

Fizetése: jó laktás kerttel, 4 hold rét, mely szántónak is használható, 11 köböl buza és rozs, 6 drb. legeltetési jog, 4½ öl kemény tűzifa és államszegély.

Kötelessége: a mindennapi iskola vezetése, lelkes akadályoztatása esetén ennek helyettesítése és énekkar tanítása. Tanítási nyelv magyar és szlovák. Pályázhatnak aug. 28-ig nostrifikációs vizsgát tett okleveles tanítók. Állás azonnal elfoglalandó. Pályázati kérvények kellően felszerelve „Ref. lelkesi hivatal” Hardište (postahely) címére küldendők. Ž. Kosicka.

Séra János
ref. lelkes

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre — — — — —	60 korona
Fel évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkatársak:

Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc, Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések és az esetleges reklám-dendők. :: Megjelenik minden v.

A mi küzdelmünk igazolása

Az állami prot. teológiai fakultás ügye — úgy látszik — most már azokat a köröket is kezdi a legelénkebben foglalkoztatni, a honnan ez a kérdés annak idején felvetetett.

Legalább is erre enged következtetni az a két közlemény, amely a szlovák evangélikusság hangadó lapjának, a Cirkevne Listy-nek legutóbbi számában megjelent és amelyből egyes érdekes, nem minden tanulság nélkül való szemelvényeket lapunk más helyen találhat meg olvasó közönségünk.

Mind a két közlemény megérdemli azt, hogy velük érdemlegesen foglalkozzunk és egyes megjegyzéseket, következtetéseket fűzzünk hozzájuk. Ami az egyik cikknek különösebb érdekeséget és jelentőséget ad, az a cikkíró személyében keresendő, aki ma a szlovák egyházi életben vezető pozíciót betöltő férfi, (dr. Janoska püspök) akinek bizonyára *alapos tájékozottsága* van mindazon kérdésekben, melyek az egyházi életet ma a legközvetlenebbül érintik.

A nyilatkozatokból a csalódásnak keserű hangját halljuk kicsendülni. Ennek egyik el nem hallgatható oka az, hogy a kormányak az állami prot. teológia létesítésével sokkal *messzebbre néző projektumai* voltak, mint amiket a szlovák ág. h. ev. egyház maga elé tűzött. Azért hangsúlyozzuk, hogy a szlovák ág. h. ev. egyház, mert tudomásunk szerint a magyar evangélikus egyház hivatalos lapja annak idején a legerélyesebben tiltakozott a közös protestáns teológiai fakultás terve ellen.

Amíg a szlovák egyházi vezetők a ref. egyházzal közös fakultásra gondoltak — a kormány ebbe a keretbe — hogy a püspök ur szavalt idézzük: „*ebbe a konglomerátumba*” akarta belefoglalni az összes nem katolikus egyházakat (beleértve a huszita egyházat is) lelkésznevelő intézményeit is.

Hogy ez a megoldás mennyiben felelt volna meg az egyes egyházak

speciális érdekeinek és milyen irányba sodorta volna a lelkészképzést, arról felesleges egy percig is medítnunk!

Az érdekes nyilatkozatnak befejező része, konklúziója is ennek az egyháznak jövőjét féltő aggodalomnak ad hangot. Ilyen akadályok és nehézségek között még mindig a legmegfelelőbb eslegcélravezetőbb megoldásnak tartja: „a saját teológiai intézményhez való visszaterést”, a mely „idegen befolyásoktól nem zárva és akadályozva a saját szellemünkben fogja képezni a teológus ifjúságot, bizonyára megnyugtatóbb eredményel, mint az állami intézetben, amelynek igazgatásába jóformán *semmi befolyásunk nem lesz...*”

Ez a nyilatkozatnak a konklúziója, mondhatjuk *csattanója*. Most már a szlovák ev. egyház is világosan láthatja, mit várhat ettől az intézménytől?

Ezekkel a súlyos megállapításokkal teljesen igazoltnak láthatjuk mi is a magunk álláspontjának helyességét s küzdelmünknek jogosultságát.

A mi kívánságunk sem több annál, mint amit a püspök ur nyilatkozatának befejező részében megjelöl.

Mi is a legnagyobb szívóssággal ragaszkodunk ahhoz, hogy ez az intézmény a *sajátunk* legyen.

Mi is azt akarjuk, hogy ez az intézményünk mentesítve legyen minden idegen befolyástól és hatástól és a gondozásunkra bizott theol. ifjúság hite a mi szellemiségünk, az evangéliumban gyökerező kálvini életfelfogás szárnyain *növekedjék és izmosodjék meg*. S vajjon lehetünk e bizalommal azzal az intézménnyel szemben, amelyről az alaposabb értesültségű püspök ur is azt állapítja meg, hogy *jóformán semmi beleszólásunk nem lesz az intézet igazgatásába!*

Ilyen kilátások mellett nincs is más lehetőség számunkra, mint Isten nevével ajkunkon és szívünkben, kálvinista népünk hagyományos hit-hűségét, áldozatkészségét, a cikkíró által megállapított szívósságát megmozgatva — önerőnkől fogni hozzá az építés nagy, de megújodást jelentő munkájához.

A hollandok rólunk

A f. év tavaszán Rimaszombaton megtartott *Holland—szlovenszkoí—magyar konferenciának* nemcsak nálunk érezni a hatását, hanem külföldön is. *Hoekstra* professzor hosszú cikksorozatban számol be a bizottság tapasztalatairól és a konferencia eredményéről. Valószínűleg postal akadályok miatt késik a „*De Bazin*” c. magas színvonalu egyházi lap egyes számainak megérkezése, így in mediás res kezdi az alábbi szó szerinti fordítás a beszámolót. Ezeket a beszámolókat nemcsak a holland kisebb-nagyobb napi- heti- és havilapok, folyóiratok vették át nagy jóindulattal, hanem olvassák azokat az afrikai (búrok), az ázsiai (holland gyarmatok), az amerikai (Chr. Ref. Church) reformátusok is. Sőt fordítás révén tudomást szereznek erről a más nyelvű és nemzetségi kálvinisták is. — Ez a beszámoló is híven bizonyítja azt, hogy a kerek világ összes népei és egyházi közül egy sem szeret bennünket, itteni elhagyott reformátusokat, olyan szív-szerinti őnzetlen, igaz szeretettel, mint a holland nép, mint az ottani igaz kálvinisták, „szigorú reformátusok.” És hadd legyen ez a cikk a mi számunkra Isten ujjának újabb intése, hogy a bölcs és alázatosan Istenfélő vezető férfainknak imáron megadott kürtjelére: kezdjük meg, illetve folytassuk tovább az apáink vérén-híten szerzett örökségében, a Krisztus leg-tisztább földi testén, a református Anyaszentegyházban — az új reformációt.

Ime Hoekstra professzor cikke:

„A Rimaszombati d. e. i. konferencia után egy nagy terembe vezettek bennünket, ahol már készen volt minden az ünnepi ebédre, amelyen több mint százan vettek részt. Ebéd közben többen tartottak lelkes, tartalmas felköszöntőket. Mert a magyar született szónok. Nemes temperamentumánál fogva nem kell keresnie a szavakat. Megkapó szépen, rendkívül simán folynak azok az ajkáról, Noordzij professzor és Kok (kiadó) ur válaszoltak nagyon szépen a felköszöntőkre,

Különösen két dolog ragadta meg figyelmünket az ünnepi ebéden. Első sorban az, hogy az ebéd értékét emelő különböző borok mellett az egyik-féle egy ref. lelkésztől eredt. Az üveg címkájén egy „szőlőtulajdonos” neve állott, aki: Református lelkész. S midőn kifejezést adtunk e fölötti csadálkozásunknak, azt kaptuk válaszul, hogy a lelkészek fizetése pénzből és naturaliából áll. Az egyes egyházaknak rendszerint van földjük és szőlőjük is, melyek egy részének jövedelme a lelkészt illeti meg.

A második érdekesség az volt, hogy a vendégeket magyar-ruhás hölgyek szolgálták ki. Ha nem is vagyok szakavatott nőruha-kritikus, mégis gyönyörű szépeknek tartom ezeket a ruhákat. Milyen jól állanak! Milyen pompázó változata a színeknek! Mégis csak más ez, sokkal nemesebb, mint a párisi divat, amely utóbbit a legtöbb hölgy követ. A „De Spiegel” (holland ref. képes hetilap, — Ford.) egyik legutóbbi számának címlapján láthattunk egy képet, amelyen a Holland-Bizottságot veszik körül ezek a kedves magyar-ruhás hölgyek. Kár, hogy még nem találták fel a színes fotografiát, mert akkor még jobban láthatta volna az olvasó, hogy milyen csinosak ezek a ruhák Rendkívüli szépek mondhatók a szinkombinációk.

Öt óraker kezdődött az istentisztelet.

A város közepén van egy tér, melynek egyik oldalán a róm. kath., a másikon pedig a református templom áll. Református volt eredetileg a róm. kath.-ok temploma is. Mária Terézia vette el azt a reformátusoktól. Akkor tíz évig nem tarthattak istentiszteletet. 1784-ben egy nagy zsák szorgalmasan összerakosgattott

ezüst tallért adott egy atyafi az Egyháznak. Ebből fizették az egész templom építését. Ugyanaz az atyánkfia építtette a tornyot is. Milyen nagy szeretet égett ennek a magyarnak a szívében a református vallás iránt, hogy minden vagyonát oda tudta ajándékozni egy új templom felépítésére!

Az istentiszteletet Czinke püspök nyitotta meg. Nem ésszel elmondott, hanem lelkéből felbuzgó, megragadó imában tolmácsolta Istennek mindazt, ami a szomorú magyarok szívében él fáj. Sikerült a püspöknek ezt a sokakra oly mély hatást gyakorolt imáját megszerezni s hollandra fordítva lapunk mai számában közzé tenni.

Ezután Noordtzij professzor prédikált Filipp. 3: 7. és 8. verse alapján, melyet Galambos lelkész tolmácsolt mondatról-mondatra.

Istennek bemutatott hála-imaáldozat után egy zsoltárverset énekeltünk és ezzel véget ért az isteni szolgálat (rég magyar kálvinista kifejezés — Ford.)

Eddig a beszámoló.

Hollandiából kapott levelek tanúsága szerint rendkívüli kedvező hatást gyakoroltak e beszámolók az ottani atyafiakra. Ugyanezen lap-számban olvashatjuk Czinke püspök előimáját, mely majdnem olyan szép és dallamos ritmusban van lefordítva, mint az eredeti szöveg volt. Tudomásunk szerint eddig még nem közöltek le magyar imát holland fordításban!

Galambos Zoltán.

Az állami theol. fakultás ügye a Cirkevné Listy megvilágításában

A szlovák evangélikusok egyházi lapjának legutóbbi számában olvassuk a következő érdekes cikket dr. Jánoska György tollából az állami theol. fakultás ügyében a kormányval folytatott tárgyalásokról és a létesítés útjában álló akadályokról.

„A Cirkevné Listy 12. számában közölt törvényjavaslat nem lett törvényvé a nemzetgyűlésnek tavaszi ülészakában. A kulturbizottságban akadályok merültek fel, amint halljuk, főiskolai jellegű akadályok. E sikertelenség után a belegsabadságon levő Bechyně miniszter helyettesítő Markovič miniszter július 1-re Prágába hívta Bodicky dékánt, Zoch és dr. Janoska püspököket. A miniszter előadta a felmerült nehézségeket és nem hallgatta el azt sem, hogy bizonyos körökben propagálják valami közös, nem katolikus állami fakultás létesítésének a javaslatát, amelyben elhelyezést találnának az összes nem katolikus vallások, egyházak, denominációk. Ezt állítolag azért is, mert az állam nem létesíthet és nem tarthat fenn külön fakultásokat jelentéktelen számú hallgatóval bíró egyházak részére. Ily közös intézetben — nevezük akár valási fakultásnak, akár főiskolának — elhelyezést találna a mostani prágai Husz theológiai fakultás és a mi pozsonyi akadémiánk is. Volna egy közös rektor, de a fakultásoknak saját külön dékánjai lennének.

Erre az volt a mi határozott válaszuk, hogy mi: a mi theológiai fakultásunkkal csak Szlovenszkon akarunk maradni, ennek területéről semmi szín alatt el nem megyünk.

A magyar és cseh reformátusok kapcsolatának történetéből

A losonci ref. theológia feltámasztása időszerevé teszi a cseh és magyar reformátusság történelmi kapcsolatára való emlékezést.

A cseh és magyar reformátusság a múltban a közös Habsburg elnyomás és üldözés folytán élénk testvéri közösséget érzett és ápolott egymás iránt. Ennek a testvéries érzésnek volt a kifejezése: Bethlen Gábor erdélyi fejedelem bajtársi szövetsége a cseh reformátusokkal; majd Komenský Jánosnak a sárospataki kollegiumnál való működése; továbbá az az alapítvány, amit ezen főiskolán tanuló cseh és morva theológusok részére adtak össze a magyar kálvinista főurak. Végül ennek a testvéries kapcsolatnak volt a dokumentálása az a tény, hogy a türelemi rendelet kiadása után egész cseh magyar refor-

mátus lelkész ment ki Csehországba, a cseh testvérek segítségére, akik nagy hiányt szenvedtek lelki vezérek dolgában. Azok között, akik a 18. század vége felé ilyen módon találtak új hazát, voltak olyanok is, akik kiképezítésüket a losonci theológián nyerték, amely épen e század második felében nyílt meg (1763-ban).

Erről a történelmi folyamatról az alábbiakat találjuk Zoványi Jenő: Theológia ismeretek tára c. nagy művében:

„A türelemi rendelet kiadása után az osztrák birodalomban, különösen a cseh és morvák közül, sok ezren nyilvánították magukat reformátusoknak. Lelkészeket azonban rögtön nem képezhetvén, Magyarországból kértek. Elsők voltak, kik elmentek hozzájuk: Kovács Ferenc, Jessenius Joel és Blassek Mihály. Őket (1783-ban) harmincnál több sárospataki, s egypár debreczeni hittanhallgató követte. Egy-

házukat két erdélyi főrangú nő: gr. Bethlen Györgyné és Kendeffi Elekne látta el a szentségek kiszolgálásához szükséges felszereléssel. A sok önfeláldozási készséggel felruházott dérek papok egyházi külön egyházkerületet alkottak, mely három egyházmegyére volt felosztva: pödebrádira, 11. prágára, 9. chrudimira 16 egyházzal. Négy superintendens püspök volt közülök: Kovács Ferenc, Szűcs Sámuel, Fazekas György és Baka László, akik közül hárman több lelkésztársokkal együtt bizonyos idő múlva visszatértek hazájukba, az utolsó pedig 1820-ban ott halt meg. Ez ideig kivált Sárospatakon, már csehek és morvák s készülvén papságra, lassanként kihaltak a magyar papok. Némelyiknek fia is ott keresett állomást, sőt egy párnak (Tardy, Szalainai) utóda ma is ott élnek, magyar eredetüket azonban már csak névök mutatja.

Az említett általános, nem katolikus főiskolának tervét nem fogadjuk el, ily *konglomeratumba* nem megyünk bele. És ha már nem lenel saját külön ág h. ev. fakultásunk, akkor engedményt teszünk és meghozzuk azt az *áldozatot*, hogy készek vagyunk elfogadni a szlovenszói ref. egyházzal közös fakultást.

A miniszter nyilatkozatunkat ad referendum fogadta el.

Rövidesen megkaptuk a miniszter átiratát, amelyben 10 pontban állítja fel *új követelményeit*, mint feltételeket.

E követelmények letárgyalására hívtuk össze tanácskozássra július 21-re a theol. akadémiai bizottságot. A bizottság letárgyalta a miniszteri leiratban foglalt új követelményeket. Ezek egyrésze a theol. fakultás elhelyezésére vonatkozik, másik része szól a tanárok fizetéséről, a ref. egyházhoz való viszony megállapításáról — a tanári állások betöltése tekintetében. Egész új követelés volt az, hogy a fakultásnak átengedjék a mostani pozsonyi *Theol. Othón* épülete is, magát az otthont pedig az egyház helyezze el máshol, esetleg új épületben. A bizottság ezt az utolsó kívánságot, mint jelenleg lehetlent nem fogadta el, míg a többiekre nézve kifejezte készségét.

Feljegyzéseit végül a következőkben foglalja össze:

„Ha újból megfontolom mindazt és felidézem azokat az *ellenvetéseket, akadályokat és félreértéseket*, amelyekkel a fakultás kérdésében öt év óta találkozunk, *nem tudok szabadulni attól a gondolattól*, amelynek a bizottsági tárgyalásnál kifejezést adtam s amelyet a nyilvánosság előtt is kimondok: nem kell-e inkább visszatérnünk az eredeti ág h. ev. theológiához, amelyben *idegen befolyásoktól nem zavarva és nem akadályozva* nevelni fogjuk a *theológus ifjakat kizárólag a saját zellemünkben*, bizonyára *megnyugtatóbb* eredménnyel, mint az állami intézetben, amelynek igazgatásába *jóformán semmiféle beleszólási jogunk nem lesz*. Az államségély általános keretében az állam köteles a theol. intézet fenntartásához az eddigi összeggel hozzájárulni. Ezt bizottságunk megvárjuk, ez nekünk elég.”

Ugyanezen számban: *A mi fakultásunk uszik?* c. alatt még azt olvassuk: „Teljes 5 észlendőn keresztül kellett várnunk, könyöröghünk, kijelcselnünk, míg a cseh szlovák közt. kormány elhatározta a fakultásról szóló törvényjavaslat benyújtását, de azt oly későn tette (a ta-

vaszi ülészak utolsó pillanatában) és oly ügyesen, hogy e ből veszedelmes támadt es a mi fakultásunk uszik. Lehetseges, hogy megérjük azt, hogy a magyar reformátusok az ő szívósságukkal hamarabb valószínűsítik meg az ő saját fakultásukat, mint mi a mi közismert loyaltitásunkkal és igényelküliségünkkel.”

Lelkészerterkezet.

Az abaujtonai e. m. lelkeszegecsülete augusztus 6-án Kassán a ref. lelkeszi hivatal tanácsstermeben a szokásos havi első szerdai összejövetel helyett *értekezletet* tartott, amelynek egyedüli tárgya *Szöke István* jabloncai lelkesznek „A református egyház és a szekták” c. felolvasása volt.

Felolvasó gyülekezetét az anabaptisták felekezetének a terjedése kezdte ki. Tehát személyes tapasztalatból is, de alapos készütséggel és mélyreható tanulmányozással is, — olyan értékes és élvezetes delelőt szerzett értekezésével a sürgős gazdasági munkák dacára is szép számmal összejött lelkes és tanító testvéreknek, hogy annak véka alá rejtése valódi vesztesége lenne egyházunk egyetemének. A szekták keletkezése, története, terjedése, tanai, egyházunkhoz való viszonya, propaganda munkái, ezek ellen való eredményes és eredménytelen küzdelmei töltötték ki felolvasása kereteit. Ezért az értekezlet felkéri a szerzőt: ne csak „Ref. Egyház és Iskola” c. hivatalos lapunkban tegye közzé, hanem *külön lenyomat* alakjában is megjelentetni sziveskedjék, hogy mennél inkább hozzáférhetővé váljék ez a folyékony, egyszerű nyelvű s mégis magas irodalmi színvonalon álló tanulmány. Így nem is tartom helyénvalónak tartalmát kivonatolni sem, hanem e helyett már előre felhívom rá olvasóink becses figyelmét.

Egyben elhatározta az értekezlet, — a jól induló kezdettől bátorítva — hogy havi első szerdai kassai összejövetelét ezután negyedévenként tartandó felolvasással, egybekötött értekezlettel szélesíti ki. Annak bölcs rendezésére nagy tudományu elnökét kéri fel. Azonban a havi első szerdai összejövetelek is megmaradnak O

Tantervjavaslat

A szlovenszói és kárpataljai népkiskolák református vallásnevelési anyaga. Összeállította: Kovács Atajos.

IV. osztály anyaga.

Imák: Tanulnak ismétlése. Templomba bemenetek m. i. Templomból kim. m. i. Betegségben m. i. Meggyógyuláskor m. i. Apostoli hitforma.

Ének: XXIII., XXX., LXI., CXXII., CXXXVIII., CL. zsolt. Uram a töre-

dalmes... 63., 64., 146., 177. dics. Eleteknek végső napját... A sir már megkészítetett... Por az ember erede... h. é.

Tárgykör: Jézus élete.

Jézus születése. 51. 55. Napkeleti bölcsék. Jézus a templomban. Jézus megkereszteltetése. Jézus tanítványai. Az Úri ima szerzetése. Virágvasárnap. 7. Az Urvacsora szerzetése. 168—8. Jézus elfogatása. 9—3. Jézus halála. 15—5. Jézus feltámadása. 19. A keresztség szerzetése. 110—3. Jézus mennybemenetele. 30—3.

V. osztály anyaga.

Imák ismétlése.

Ének: VIII., XXVIII., XXXV., LXVI., LXXXIX., CXIX. zsolt. Könyörülj rajtunk... 43., 72., 163., 179. dics. Mint a róza... Jöjj, nemulj... Nincs már szívem fé...

Tárgykör: 1. Jézus példázatai és csodatételei. 2. Bibliaismertetés.

I. Jézus munkálkodásáról. Példázat a magvetőről. A dúsgazdag és Lázár. A tékozló fiú. 131—2. Az irgalmas samaritánus. 82—3. A farizeus és publikánus. 82—6. Hegyi beszéd. Kánaai menyegző. 13—2. Jézus lecsendesíti a tengert. Jairus leánya. Kapernaumi százasos.

II. A bibliáról általában. A biblia felosztása ó és újszövetségre. Az ószövetségi könyvek versben. Az ószövetségi történeti, tanító és prófétai könyvek. Az újszövetségi könyvek versben. Az újszövetségi történeti, tanító és prófétai könyvek. A biblia fordításai.

VI. osztály anyaga.

Imák ismétlése.

Ének: XVI., XXVII., XLVI., L., LXXVII., LXXX. zsolt. Ur Isten kész az én szívem... 51., 162., 218. dics. Rövid éltünk... Kevés napjaink véghatára... E mulandó világban... h. é.

Tárgykör: 1. Keresztyén hitten és erkölcsben. 2. Szertartásban.

I. Mi a vallás? A keresztyén vallás mint kijelentett vallás. 80—1. Van Isten. 67—14. Egy az Isten. Isten tökéletességei. 132. Isten teremtőnk és gondviselőnk. 148—2. Az első emberpár esete. 53—2. A megváltás. A Szentlélek kegyelmi munkája:

a) Isten igéje. 70—1. b) Keresztség. 111—4. c) Urvacsora. 112—3. A halál. 100—3. A jövő élet. Feltámadás. 18—4. Utolsó ítélet. 30—4. Megdicsőülés. 106—4. Isten szeretete, félelme, tisztelete. CXII. (CXXXVIII.) Lelkünknek, testünknek gondját viseljük. 190—5. Családunk, felebarátaink, nemzetünk, hazánk, egyházunk tránti kötelességeink. 81—2.

II. Vasárnap és ünnepi istentisztelet. Hétköznapi istentisztelet. Keresztelés. Urvacsoraosztás. Énekés. Temetés.

*) Tudomásunk szerint a közös theológiai fakultás gondolata épen evangélikus részről vetődött fel, tehát nem lehet szó áldozatról.

VII. osztály anyaga.

Imák ismételése.

Ének: XXXIII., XC., XCI., XCII., CII., CXXV. zsolt. Szent Isten noha néked... 74., 173., 190. dics. A fájdalom és nyilak... Szállj be ifjú társunk... h. é.

Tárgykör: 1. Egyháztörténet. 2. Egyházalkotmány.

I. A megváltó. Az apostolok. A Szentlélek eljövetele. 43. Az első keresztyén gyülekezet. 40-1-2. A keresztyén vallás elterjedése. Egyházi szervezet és elterjedés. Üldözés a zsidóknál; István az első vértanú. Saul megtérése. 41-5. A pogányok üldözik a keresztyéneket. CXXV. Nagy Konstantin. A keresztyén vallás megszilárdulása és elterjedése. A papság kifejlődése. Hus János és az előreformátorok. Reformáció. Luther. (Erős várunk...) Zwingli. Kálvin. A reformáció üldözése. A reformáció elterjedése. A magyarok megtérése. 74. 3. A magyar reformáció. Biblia- és zoltárfordítás. Ellenreformáció. Vallásháborúk. Vértörvényszék. Gályarabok. (Terj magadhoz...) — Türelmiparancs. CXLVI-5. 1848. XX. tc. A szlovenszói és ruszinszói ref. egyház. XC.

II. A református egyház szervezete. Egyházközösség. Egyházmegye. Egyházkerület. Konvent. Zsinat.

VIII. osztály anyaga.

Imák ismételése. Urvacsora vétele előtti ima. Kenyér vétele utáni ima. Bor vétele utáni ima. Urvacsora vétele utáni ima.

Ének: XIX., XXXIV., CIII., CIV., CXXX., CXLVIII. zsolt. Jövel oh áldott Szentlélek. 70., 137., 144. dics. Én Istenem benned bízom... Uram, egyszer majd feltámadok...

Tárgykör: (Tanítja a lelkész.) 1. Bibliaolvasás. 2. Konfirmáció.

I. (Míg alkalmas könyv nem lesz: Murányi János Bibliai szemelvények könyve alapján.) Mózes első könyve, második könyve. Sámuel két könyve. Királyok első könyve. Krónikák két könyve. Jób k. Zsoltárok k. Példabeszédek k. Prédikátorok k. Ésaías k. Dániel k. Zakariás k. A újtestamentum könyvei.

II. Apostoli hitforma. Mit kell hinnünk? Isten a világ teremtője. A teremtés története. A bűn és bűnhődés. Isten a bűnös embert nem hagyta magára, megígérte a Megváltót. A próféták. (Ésaías IX. Zakariás IX.) Az Isten ígéte. Az ige testté lőn. Jézus születése. Jézus élete. Az Ur Imája. (Máté VI. 9-13) Az új parancsolat. (János ev. XIII. 34) Az urvacsora szerezése. Jézus halála. Jézus feltámadása. A keresztség szerezése. Jézus mennybemenetele. A Szentlélek eljövetele. A keresztyén vallás elterjedése. A magyarok keresztyén hitre térítése. A reformáció,

A magyar reformáció története. A szlovenszói és ruszinszói ref. egyház. Az itt lévő ker. felekezetek közötti különbségek.

Hogyan kell élnünk? Szeressük Isten teljes szívünkkel. Testünknek, lelkünknek gondját viseljük. Szeressük felebarátainkat, mint magunkat. (A fejezetek után elismételjük az előző osztályokban a megfelelő helyeken előírt enekeket.

Osztatlan iskolában a vallásnevelés anyagát évenként és csoportonként váltakozva tanítjuk: a) I-II. oszt., b) III-IV-V. oszt., c) VI-VII. oszt., d) konfirmációra készülők: VIII. oszt.

HIREK

Értesítés az Egyetemes Konvent tagjaihoz. Kérjük az egyetemes konvent 1924. aug. 26-án tartandó ülésére érkező tagjait, hogy amennyiben már augusztus hó 25-én d. u. 5 órakor Kassára érkezének, a ref. egyház tiszteletében d. u. 5 órakor tartandó előtervezetlen részt venni szíveskedjenek, hogy a másnapi rendes ülésen az ügyek gyorsabb lefolyását lehetővé tegyék. *Elnökség.*

Lelkészválasztás Minajban. A már régi időktől fogva üresedésben levő minaji ref. lelkészi állásra július 27-én 49 szavazattal 22 elleneben Balog Sándor tiszaladányi s. lelkészt választották meg. Az új lelkész rokonszenves egyénisége, biztosíték arra, hogy az elhanyagolt egyházi ügyek végre áldásosan fognak megoldatni.

Egyházmegyei választás. A beregi ref. egyházmegyében megüresedett világi aljegyzői állásra nagy többséggel dr. Keresztury Béla m. z. kaszonyi ügyvédet választották meg.

Gombfeltétel Beregardón. A beregardói ref. egyház példaulszolgálatos áldozatkészséggel új paplakot épített és régi templomát új toronnyal látta el. A torony nagy ünnepség keretében aug. hó 10-én helyezték el a gombot. Az egyházi szertartást Szentimrey József esperes végezte.

IRODALOM

Az erdélyi magyar irodalom jelenlegi főképviselei a kálvinizmus talajából nőttek ki. Elsősorban kell említenünk Benedek Elekot, aki öreg kora dacára is fiatalos lelkesedéssel és aktivitással áll az erdélyi magyar kulturmunka központjában Gyermeklapot (Cimbora), képes hetilapot (Vasárnapi Ujság) szerkeszt és kéziratokkal látja el az összes szerkesztősegeket kisbacon magányából. — Szabolcska Mihály ma is ünnepelt és termékeny poéta. Berde Mária régi

jómárkájú elbeszélő tehetség. Kristóff György — egyetemi tanár a kolozsvári tudományegyetemen — régi és neves tudósunk. Makkai Sándor, nemcsak mint teológus, hanem mint szépirod. is első helyen áll. Az újabb írói tehetségek is tulnyomólag a kálvinisták közül kerültek ki Erdélyben. Erdély legjelesebb fiatal poétája Aprily Lajos, a nagyenyedi kollégium tanára; Szombati Szabó István, a lugosi ref.-ok híres papja; Tompa László, Szentimrei Jenő jeles poéta mind-mind a kálvinista kollégiumok neveltjei. A prózairók közül Balogh Endre és Gallay Domokos az új tehetségek. A kálvinizmus tehát mindenféle megtermékenyíti a lelkeket, mire magyarjaink élnek.

Erdélyi könyvek: Aprily L.: Falusi elegiák 5, Esti párbeszéd 5, Benedek E.: Petőfi életrajza 2, Berde M.: Vizen hold 5, Balogh Endre: Hajótöröttök 8, Bilay Árpád: A román irod. tört. áttekintése 8, Gyallay D.: Osi rögön 8, Kovács Dezső: Apostolok és csavargók 9, Kristóff Gy.: Petőfi és Madách 10. Tanulmányok: Makkai S.: Az élet fejlődése 10, Osvath Kálmán: Románia feledése 5, Szabolcska M.: Eszmények, álmok 5, Szombati Szabó I.: Eitem (versek) 5, Tavaszai Sándor: A jelenkor szellemi válsága 6/60, Tompa L.: Ejszaki szél (versek) 6 K.

A fenti könyvek kaphatók, illetve megrendelhetők Várady József könyvkereskedésében, Lučenecen.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

a rási ref. leányegyház elemi iskolájának előkönyörgő kántortanítói állására.

Javadalom: 1) 13 köböl buza, 2) 12 köböl zab, 3) Szántó: 3 kat. hold 1341 □ öl, 4) Rét: 1 kat. hold 491 □ öl, 5) 18 m² fa, 6) Időszerű stóla, 7) Munkaváltság megegyezés szerinti, 8) 3 szobás jó lakás és 164 □ öl gyümölcsös kert, 9) Államsegély. Toronlja állomás 8 km.

Kötelesség: Tanítás osztatlan iskolában és istentisztelet végzése magyar nyelven.

Pályázati határidő: Szept. 21. melynek lejártával az állás azonnal elfoglalandó. Pályázatok a gömörzskárosi ref. lelkészi hivatalhoz küldendők.

Pályázat

A magyarsók-szelőcei reform. egyház egy osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: egyháztól 528 K és 260 K lakbör egy évre. A többi államsegély. Pályázhatnak ref. vallású, kellően képesített férfi és nő tanítók. Pályázati határidő aug. 25.

Ref. lelkész.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főpunkztársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: L. Madách-u. 19, hová a kéziratok, a hirdetések és az eselleges re...
dendők. :: Megjelenik minden

A szlovák ajku ref. gyülekezetekhez!

Kedves testvéreim a Krisztusban!

Tiszáninneni református egyházkerületünk kebelében századok óta élünk együtt magyar és szlovák ajkú reformátusok testvéri szeretetben és bekeségben. Aminek az volt a nyilvánvaló oka, hogy a nagyobb számú kalvinista magyarság orolma alatt mai napig megőrizhetitek ket legdrágább kincseteket: *evangéliumi hitteket és szlovák anyanyelvteket.* Egyházi felsőbbségek éppen annyi gondot fordított mindenkor reátok, mint magyar testvéreitekre. Az igei minden szlovák gyülekezetben szlovákul hirdetitek. Enekes könyvekről s gyermekteke szanata szlovák nyelvű valasos könyvekről gondoskodott. Gondoskodása jó eredményről magatok tehetek bizonyosságot, hogy nincs egyetlen református szlovák, aki anyanyelvét ellejtette volna es nincs, aki református vallásában ne volna kellőképen tájékozva. Vallásosság tekintetben pedig a szlovák reformátusok semmit sem engednek a magyar reformátusoknak.

Gondoskodásunkat továbbra is ki akarjuk terjeszteni reátok s elkövetni mindent, hogy ősi hitteket es nyelveket megtarthassátok.

A Csehszlovák Köztársaság Kormányása azonban, — valószínűen rosszul értesítve nalyezetek felől, — azt az óhajast fejezte ki előttünk, hogy a szlovák kisebbség részére, a szlovenszkói református egyház kebelében, külön szlovák egyházmeget biztosítsunk; ami azt teszi, hogy titeket magyar testvéreitektől teljesen külön válasszunk es külön igazgattassunk, megszakítva veletek a sokszázados testvéri közösséget, amelynek kebelében idáig megmaradtatok szlovákoknak es kálvinistáknak.

Meggyőződésünk szerint ugyan erre a különválásra semmi szükség nincsen, sőt azt egyenesen veszedelmesnek tartjuk reátok, gyengébb felre nézve s attól tartunk, hogy magatokban könnyen elmerülhettek, mint egy maroknyi sziget, a körültek elterülő idegen tengerben, a másvallásuk

nagy tengerében; mindazáltal, mivel református egyháunk a nepszabadság egyháza s tagjai sorsuk felett magok határoznak, egyházkerületünk egyenkint es gyülekezetenkint titeket magatokai kérdez meg aziránt: *külön szlovák egyházmeget akartok-e alakulni, vagy velünk az eddigi testvéri közösségben kívánatok-e tovább is megmaradni?* Természelesen szlovák nyelveknek edigi szabad használata mellet.

Ennek megkérdezésére egy bizottságot fogunk hozzátok küldeni egyházkerületünk es eddigi egyházmegetek részéről. A bizottság megerkezésenek idejét lekipászlortok tudatni fogja veletek. Nyilatkozatok elölte teljes őszinteséggel, legigazabb meggyőződésetek szerint. Mint említettem, inkább a ti érdeketek, mint a mienk, hogy velünk további közösségben maradjatok (mert nekünk most csak meggyanúsításban van részünk miatlatok, hogy elnyomunk benneteket), de ha lía különválast lájlatok jobbnak magatokra nézve, külön esperessel; határozatok úgy, teljesen szabadságotokban álli. Mi megsiratunk benneteket, mint testvér a testvert, akivel annyi időn át összeszokott, de utatokra bocsátunk, külön egyháznak tekintünk, amellyel többé semmi közösségünk nincs s azt sóhajtk utánatok: *Legyetek boldogok! Aldjon meg az Isten benneteket!*

Alyafiságos szeretettel köszönt benneteket a Krisztusban testvéretek

Pálóczi Czinke István
püspök.

A szlovák egyházmeget ügye.

Vettük a következő sorokat:

Nagyfiszteletü Szerkesztő Ur!

Melekelve küldöm kérelmet Föt. püspök Urhoz leközles céljából. Es pedig kerném, ha ez az aug. 25-ki számban megjelenne, mert már egy hét múlva 25-ike után keső lesz. Sajnos, a körlevel csak most jutott tudomásomra.

En, mint Réz László nt. ur szerkesztősége idején, úgy most is a kálvinista egyházunkat érintő kérdésekben loyálisan az egyház hiv. lapjában akarok szólni. Nagyon sajnál-

nám s magamnak fájna a legjobban, ha elutasíthatnám s kénytelen volnék más nyelvű prot., esetleg a magyar ref. egyháznak nem éppen kellemes es kívánatos helyen fordulni a nyilvánossághoz. Föllve, hogy nagyfiszteletűséged nem közölné le, kérem méltóztassék — kivételesen — kéziratomat címre visszaküldeni.

A — Kérelmet — alább egész terjedelmében közöljük. (Szerk.)

Kérelm Fötiszteletü Czinke István püspök urhoz a szlovák egyházmeget ügyében!

Fötiszteletü Püspök Ur!

Kézembe került Fötiszteletűséged ama körlevele, melyet a szlovák ajku gyülekezetekhez a szlovák ref. e. m. tárgyában intézni méltóztatott. Azok után, amik e kérdés körül 1919 óta történtek s amikről Fötiszteletűségednek is részletes tudomása van s azok után a személyes tárgyalások után, melyeket Fötiszteletűségeddel személyesen lefolytattam, Fötiszteletü püspök ur, körlevele iszonyatos érzelmekkel tölt el. Méltóztassék megengedni, hogy az egész kérdéstről s erről a körlevélről a szlovenszkói ref. egyház közvéleménye elölte feltárjam véleményemet s arra kérjem Fötiszteletűségedet, méltóztassék ezt a körlevelet visszavonni es a szlovák ref. e. m. ügyét más uton es más eszközökkel megoldani.

Fötiszteletü Püspök Ur! A körlevél rövid tartalma ez: Szlovák kálvinisták! A kormány azt az óhajast fejezte ki a szlovenszkói ref. egyház vezetősége elölte, hogy a szlovák kisebbség részére a szlovenszkói ref. egyház kebelében külön szlovák e. m.-ét biztosítsunk. Az egyházi vezetőség elküld hozzátok egy bizottságot, mely meg fog benneteket kérdezni, akarjátok-e a szlovák e. m.-ét, vagy pedig továbbra is testvéri közösségben akartok élni a szlovenszkói reformátusokkal. Ha külön szlovák e. m.-ét akartok, külön egyháznak fogunk benneteket tekinteni, a mellyel többé semmi közösségünk nincs es azt sóhajtk utánatok: *Aldjon meg az Isten benneteket!*

Fötiszteletü Püspök Ur! Mit jelent ez a körlevel? Ez a körlevel sokat,

nagyon sokat jelent! Elsősorban jelent a szlovák kálvinisták kizárását a ref. egyházból arra az esetre, ha a szlovák gyülekezetek élnének azaz a joggal, mely minden gyülekezetnek biztosítva van az egyházi törvényekben. Ha pedig — amihez kétség egy pillanatig sem férhet — a szlovák kálvinisták kálvinisták és így a ref. egyház tagjai akarnak maradni, jelent jogfosztást, t. i. nem kérhetik a külön e. m.-éve való megalakulást. Abban a pillanatban, amelyben ezt a körlevelet a lekezesek híveik tudomására hozzák, következményeiben beláthatatlan jogbizonytalanság áll be a szlovák ref. gyülekezetekre, telkészeikre, egyházközségi iskoláikra és egyáltalában intézményeikre nevezve. Vegül pedig felmerül egy súlyos egyházalkotmányi bonyolult kérdés: lehetséges-e egymás mellett két ref. egyház Szlovénzskón? Nem akarok itt érzelmi hurokat pengetni; nem akarok rámutatni arra, mennyire fáj a szlovák reformátusokkal való ez a bánásmód; nem akarok rámutatni arra, mint dobja oda ez a körlevél a szlovák ref. gyülekezeteket a szekták, a gör. és rón. kath. misszionáriusok szabad prédájául, mint dulja fel a gyülekezetek belbékejét, mint ingatja meg a kálvinizmushoz való eddigi törhetetlen ragaszkodást. Nem akarok rámutatni arra, hogy a többi e. m.-ek kálvinistái annak ellenére, hogy külön-külön e. m.-ket alkotnak, mégis testvéri közösségben élhetnek. De rá kell mutatnom arra a méltánytalanságra, ami itt éri a szlovák kálvinistákat és olyan férfiakat, akik minden önfeláldozással is meg akarták menteni a szlovák kálvinistákat kálvinistáknak s azt, hogy a szlovák e. m. az egyetemes ref. egyház belügye maradjon.

Főtiszteletű Püspök Ur! 1919-ben ennek a kérdésnek többféle megoldását követelték különböző oldalról. Az általános forradalmi hullámverések között mindentéle megoldás volt lehetséges. Azok azonban, akik akkor felelősséget éreztek a ref. egyházért és annak autonómiájáért s abban a helyzetben voltak, hogy azért tegyenek is, meggyőzték az illetékes tényezőket, hogy ezt a kérdést csak a ref. egyház kebelében lehet és szabad megoldani. Hogy a ref. egyház szlovák kisebbségének fog kellene biztosítani az egyházkerületen belül egyházmegyét, azt akkor senki kétségbe nem vonta és természetesnek találta. Ugy, hogy dr. Révész Kálmán püspök ur, amikor e tárgyban hivatalos részről kérdést intéztek hozzá, azt válaszolta, hogy a szlovák egyházmegye ügye az általános szervezkedés keretein belül fog oly megoldást nyerni, amely mindenkit ki fog elégíteni. A kivétel módjára nézve pedig azt válaszolta, hogy egy négyes bizottság fog alakítani és pedig a

ref. egyház és a teljhatalmu miniszterium delegáltjaiból. Ez a bizottság meg fogja állapítani (sic!), melyek a szlovák gyülekezetek. S ezek egy egyházmegyévé fognak szervezteni a ref. egyetemes egyházon belül.

Főtiszteletű Püspök Ur! A szlovénzskói ref. egyház a történelmi jogfolytonosság elve alapján áll. Dehát hogyan, dr. Révész Kálmán tiszán-inneni rel. e. ker.-i püspök nyilatkozatai, garanciai a mostani szlovénzskói kerület püspöki hivatalát még csak erkölcsileg sem köteleznék?

Főtiszteletű püspök Ur, azok, akik ezt az egész kérdést másképen is megoldhatták volna a forradalom jogán, de nem akartak így megoldani a ref. egyház jogai iránti tiszteletből, azok nem fognak-e méltán elháborodni, hogy a rel. egyház az 1919. évi kölcsönös megállapodást 1924-ben így másítja meg?

S aztán, legyünk egészen tárgyilagosaok, ennek a bizottságnak, mely ez ev. szept. elején sorralogja járni a szlovák gyülekezeteket, van-e csak egyetlen egy szlovák kálvinista tagja is? Meg vagyok győződve róla, hogy ez a bizottság teljes tárgyilagossággal fogja vezetni a maga munkáját. De az a körlevél, mely e tárgyban elküldött s amely marsrutája ennek a bizottságnak, hogy hait valakit kétségben az eredményt illetőleg?

Főtiszteletű püspök Ur! Nem akarom tovább szaporítani a szót, bár volna még rengeteg mondani valóm. De kérve kérem, méltóztassék körlevelét az utolsó órában visszavonni, mert ebből így, ahogy van, nem lesz sem Istennek dicsőség, sem az egyháznak tisztesség. *Stunda István.*

* * *

Főt. P. Czinke István püspök Válasza Stunda István előadó-titkár kérélmére.

Igentisztelt Titkár Ur! A Ref. Egyház és Iskola szerkesztője időnyeres kedvéért, — expressz átküldötte hozzám az Ön „Nyit levelet.” Megfoghatatlan előttem, hogy miért óhajtja azt a nyilvánosság elé vinni, miután az kizárólag en rám magamra tartozik, mert annyi a magva, hogy a szlovák gyülekezetekhez intézett Körleveletem vonjam vissza.

Ennek a kívánságnak azért nem tehetek eleget, mivel ilyen tartalmu Körlevél kibocsátására engem az egyházkerület utasított. Az ellen azonban semmi kifogásom nincs, sőt részemről is óhajlandónak tartom, hogy a bizottságban, saját érdekünkben, egy szlovák ember is részt vegyen. Leghelyesebb volna, ha Ön maga vállalkozna erre, nem mint hivatalos személy és kormányközeg (éppen az Ön által is hangsúlyozott autonómia miatt), hanem mint jó szlovák és jó református. Kérem is

lehetőleg távirati válaszát, hogy hajlandó-e a kiküldött bizottsághoz csatlakozni s azt körútján kísérsni? Ha erre nem hajlandó; úgy ajánljon nekem Ungból is, Zemplénből is egy-egy meggyőződése szerint megbízható szlovák papot, akil a bizottságba felkérhessek.

Bár meg kell jegyeznem, hogy egyházkerületünk részéről épp azért küldöünk ki Péter Mihályt és a két egyházmegyei gondnokot, mert mindannyian jól tudnak szlovákul. Ez utóbbiak kiküldetésénél ezenkívül még az a szempont is vezetett, hogy ezek saját fogatukon fognak járni s így a szegény gyülekezeteket megkíméljük a fuvarkötségeiktől.

Hogy Révész püspök ur micsoda titkos egyezséget kötött a kormánnyal, arról se nekem, se egyházkerületemnek nincsen tudomása s így az nem lehetett ránk nézve irányadó. Azt hiszem, ezt a Titkár ur is elismeri.

Még azt kell megjegyeznem, hogy Ön ismer engem annyira, hogy ne gyanúsítson meg azzal a gyanúval, mintha engem e kérdés elintézésénél más szempont vezethetne, mint tisztán református egyházunk érdeke, még pedig úgy a szlovák, mint a magyar reformátusoké. Mindkettő részére a teljes önállóságot óhajtanám biztosítani.

Alyafiságos szeretettel:

Pálóczi-Czinke István
püspök.

Még egyszer a holland kérdésről.

Zsemlye Lajos ama szemrehányásával szemben, hogy en behunyt szemmel állok a mos. folyó világmuszoni harcok előtt, melyet a kálvinizmusnak két fronton is meg kell vívnia, bator vagyok az ifjú tisztárs figyelmét felhívni arra az egyszerű körülményre, hogy ama cikk igénytelen szerzője Homonnán lakik, egy olyan szigeten, ahol egy maroknyi kálvinistaság már evhizedek óta vívja ezeken a frontokon a harcot derekasan, úgy, hogy aki felénk néz, váltig csodálkozik, hogy Homonna még áll, pedig ebben a nagy roppanásban erősebbek is ingadoztak, mi pedig alázattal adunk hájat Istennek, akinek kegyelme mindig a kellő eszköz engedte megtalálnunk, hogy helyünket megtarthassuk, frontunk átörését meg akadályozzuk.

Ne tessék félni, hogy mi zárva tartjuk a szemünket, amit a „paizsos létü”, a mi állandó asztal- és haló-társunk, álomra is alig enged lehunyni. Nyitva van a szemünk, csak eddig nem láttunk m ndent tisztán. De nagyon köszönjük most már, hogy Zs. L. válaszát elolvastuk, kezd világosodni előttünk, hogy hogyan is állunk hát ezzel a kérdéssel?] Meg

értjük ebből, hogy a holland vendégek azért jönnek hogy kitanítsanak bennünket, felszereljenek a világnézeti harcra. Kioktassanak bennünket arra, hogy mi a biblia. kálvinizmus, gyülekezeti munka, evangelizáció? Mert valahogy úgy áll a dolog, hogy nekünk halovány sejtelmünk sem volt eddig róla, mi fan terem az igazi kálvinizmus, vagy evangelizáció? Igaz, hogy egy kicsit furcsán érezzük magunkat abban a tudatban, hogy nini, akkor mi eddig hamis illúziókat kergettünk s ezekért a hamis illúziókat oly roppant áldozatokkal hoztunk! De hát sopánkodással nem segítünk a dolgon, az a fő, hogy helyrehozzuk a miátszást — ebben segítenek nekünk a holland tanítómesterek.

Bátor vagyok itt egy szerény megjegyzést tenni. Nem könnyebb lett volna-e ahelyett, hogy a hollandokat idefárasztottuk, ha csak ez volt az idejövételük célja, a szomszédba — az óhazához fordulni, ahol a gyülekezeti munkának kiváló és kimagasló képviselői vannak?! Merem állítani, hogy Ravasz püspök, vagy Sebestyén tanár sokkal alkalmasabbak lettek erre a tanításra, már csak azért is, mert a tanításuk közvetlen lett volna. A holland tanítómesterek sajnos csak tolmács újján tudnak velünk érintkezni s tudjuk, hogy a tolmács rögtönző fordításában, ha meg oly kitűnő is, mindig elvész, vagy elferdül valami, talán éppen a legertekesebb. Azután a magyar tanítómestereknek az az óriási előnyük van a hollandok felett, hogy ők már a speciális magyar viszonyoknak megfelelő gyülekezeti munka modelljét mutathatják be nekünk, mert a holland modellel mint azt a hollandok magok is némi resignációval ismerik be, aligha tudjuk kopizálni, mert olyan formán van, mint ahogy már korábban mondtunk: *más a magyar, más a holland psyche.*

De igaz, mi arra is feleletet kaptunk abban a válaszbán, hogy miért kellett szakítani az államegyházzal? Azért, mert ebben a Galambos által ugynevezett „hitetlen, felhítt, bibliaellenes” államegyházban ép oly kevéssé ismerik az evangelizációt, mint nálunk, vagy akár a Balkánon. No ez már mégis megfoghatatlan, mondja mindenki fejszóvalva! Rettenetes konok emberek lehetnek azok az államegyházbeliek, mert ime mi elnevegyünk száz meg száz merföldre, hogy az evangelizáció mester a magunkhoz szólítsuk, ezektől a konok emberektől csak egy karnyújtásnyira van ez az áldott forrás és ők makacsul elzárkóznak előle. Ugy kell lenni, hogy valami nagy, szellemi kataklizma pusztíthatott ott, mert mikor, vagy két évtizeddel ezelőtt, ott jártam, hatalmas méretű gyülekezeti munka folyt. Ha csak magára Ut-

rechtre gondolok, ott volt dr. Gunning az uri osztály, eme modern pogányok, páratlan sikerű evangelizátora, mellette ds. de Lino van Wyngaerden, a kekzubbonyosok evangelizátora, aki az utóbbi időben csak a nagy dómtemplomban prédikálhatott, mert a munkásnegyedek, külvárosok megmozdult proletárijai, akik szinte megostromolták kedveit lelkészükért a templom kapuit, más templomban nem fértek volna el. Csak sejteni lehet, minő hatalmas arányú evangéliumi munka állott e mögött a felvonulás mögött. Aztán a szelid, alázatos lelkű ds. Jonker, akinek keresztyénsége a Robertson és Ravasz Lászlóé magaslatán áll, aki annyunknak tanító mestere a gyülekezeti munkában! Csak egy kezzelfogható bizonyosságot említem sikeres munkájoknak. Mikor kiadják a jelszót, hogy a szélesebb körű gyülekezeti munka miatt szükség van még egy lelkészi állásra, az utrecht-i ref. egyház közönsége előteremtí az új lelkészi állás tartási alapját. Meg tudta volna ezt egy „hitetlen”, vagy „felhítt” vezetőség és gyülekezet tenni? Ugy-e nagy szellemi kataklizmának kellett annak lenni, hogy ezeknek és szellemi gyermekeiknek nyomuk vesszen? Nem, kérem, megvannak, csak nem látja őket az ember, ha „behunyja a szemét”.

Sebestyén, igaz, nem ezeknél nyert indítást, de Sebestyén ugyanis igen értékes egyházi munkát tudott volna végezni, ha véletlenül nem a kuyperi, hanem az anya ref. egyházban nyeri azt. Igaz: véletlenül, mert az ő doleerende sympáthiájának igen egyszerű a magyarázata: A Kuyper kormány idején a Kuyper hívei is helyet nyerne az állami egyetem theológiáján. Sebestyén nem sokkal azután kerül Utrechtbe, mikor a kuyperiánus Visscher elfoglalja ott a katedrálját. Visscher professzor, aki különben közepes tehetség, de roppant agilis ember és nagy diákbíráta, foglalkozik a tájékozódás első stádiumában levő Sebestyénékkel, míg az államegyház tanárai, Valetónék, valami okból hűvöstávolságban maradnak. Ennyi az egész. Mert, ugye, Sebestyén Utrechtbe jövele előtt is volt már gereformeerd egyház, magyar diákok is jártak Utrechtben, de Visscher odajövele előtt még sincs köztök egy kuyperiánus sem.

Szolgálhatok egy rikítóbb példával ehhez: Sárospatakon az egész theof. ifjuság a frivol racionalis keresztyénségű s amellet esellen előadó Zoványinak a híve s nem az izzó hitű s ékesen szóló Radácsinak. A magyarázata ennek is az: Zoványi foglalkozik, barátkozik a diáksággal, Radácsiek nem. Le lehetne-e kérem, ebből azt a konzekvenciát vonni, hogy a Zoványi keresztyénségé értékesebb a Radácsiénál?

Ha csak arról volna szó, hogy kíséreljük meg, nagyobbá vagy kisebbé tudjuk-e tenni Kuyper-t, nem volna érdemes egy sor írásunknak sem helyet adni. De fontosabb dologról esett itten szó. Kuyper történelmi egyéniség, történelmivé teszik őt maradandó művei, alkotásai. De éppen azért, mert történelmi egyéniség, tisztelatlenség-e megmondani róla azt a történelmi igazságot, hogy e nagy embernek is nagy árnyéka van, megmondani pedig nem azért, hogy mindenáron kritizáljunk, hanem azért, hogy kikerüljünk, hogy is mondjam csak, hogy ez árnyék ránk essék. Mert ha én azt olvasom egyik nagy holland kulturhistorikusnál, aki akkor amsterdami tanár, Kuyper kortársa (Chantepie de la Sausaye, Eene Halve Eeno II, 424 l.) hogy Kuyper a klerikálisokkal szövetkezik, hogy célját elérje, továbbá, hogy a doleerende egyház alapítása Kuypernek abból a szándékából eredt, hogy az államegyházat szétörje, továbbá, hogy engesztelhetetlen gyűlöletszitással tartja ébren befolyását, amely gyűlöletjéveinél szinte „monomániává” fejlődik és ha aztán olvasom, hogy itt nálunk magyar kuyperiánusok a holland ref. államegyházzal olyan bántó hangon irnak, mint azt a Galambos könyvéből vett idézetek is mutatják és ha aztán arra gondolok, hogy ennek az anthypatiának a lángja átcsaphat a mi telőnkre is, mert hat, mi tőrés tagadás, a mi egyházunkban is együtt voltak eddig a konfessionálisok a liberálisokkal, mely utóbbiakról kitalálják sütni, hogy ezek is hitetlen és felhítték: akkor nálunk is beköszönt a holland betegség, a megosztódás, ami ott nem baj, de itt igen nagy baj lenne, — hát mondom, mikor ezeket láttam és olvastam, olyan nagy szentségtörést követtem-e el, mikor szólni mertem: ti jó urak vigyázzatok, a jót és szépet csak hozzátok el, de a gyűlölködést ne bocsássátok be?!
Böszörményi Sándor.

* * *

Amidőn ezt a választ leközzöljük, újból hangsúlyozni kívánjuk azt, hogy a cikk tartalmával és tendenciájával nem érthetünk egyet. A cikk most is nélkülözi a legfőbb szempontot: a tárgyilagosságot.

A Kuyperre vonatkozó kritika méltatlan ahhoz a kiváló és nagy egyéniséghez, aki nemcsak örök büszkesége marad a világgálvinizmusnak, hanem egyik legnagyobb jötevőjét és meleg szivü istapolóját fogja tisztelni mindenkor benne a magyar református egyház is.
(Szark.)

HIREK

A komáromi ref. egyházmegyéből. A komáromi ref. e. m. főszámvevőszeké f. hó 14-én, a Kollégium tanácstermében Csiba Imre e. m.-i tanácsbíró elnöklété mellett ülést tartott. A főszámvevőszek ülésén jelen voltak Gyálóky László esperes és Tóth Kálmán tiszteletb. esperes is. Az e. m.-hez tartozó egyházközsegek 1923. évi zárszámadásaira vonatkozó elnöki jelentést, valamint a referensek jelentéseit a főszámvevőszék tudomásul vette és kimondotta, hogy a számadások egyöntetű keresztülvitele céljából az e. m. megfelelő nyomtatványokról gondoskodik, amelyeket felhasználás céljából minden egyház köteles beszerezni. A főszámvevőszék ülése után az e. m.-i tanügyi bizottság tartott Fekete Sándor nagymegyeri lelkész, e. m.-i tanácsbíró elnöklété mellett ülést. A tanügyi bizottság az elnöknek a hitfelekezeti iskolákra vonatkozó jelentését, valamint a más jellegű iskolákban tanuló ref. vallású tanulóknak vallásoktatásáról szóló jelentését tudomásul vette. A tárgysorozat kiemelkedő pontját képezte a Kovács Alajos negyedi ref. igazgató tanító által készített vallásos tanításról szóló tantervjavaslat, melyet a biz. tagok hozzászólásai után a tanügyi bizottság egész terjedelmében ellogadott és jóváhagyás végett az e. m. közgyűléséhez felterjesztett.

Köszönetnyilvánítás. Nagyd ref. egyház közönsége temploma építéséhez a barsi ref. e. m. (Zólyom m.) területén felekezeti kütömbseg nélkül nyújtott nagybecsű szives adományokért hálás köszönetét nyilvánítja, egyben a jó Isten áldó kegyelmét kéri mindazokra, akik Isten szent hajléka felépítésében segítségül jöttek és jönni fognak. Adakoztak: Léva város közönsége 3103, Alsó-Szecse 766, Mohi 199'80, Nemes-Oroszi 116, Alsó-Fegyvernek 234, Besztercebánya 286'50, Csata 59'80, Ujbánya 110, Ipolytság 232, Zólyom 443'50, Radvány 53, Ujbars 272'40, Vámos-Ladany 96, Hont-füzesgyarmat 290, Oroszka 214'40, Oroszkai cukorgyár 100, Gar. Szentgyörgy 237, Kis-Olved 136'40, Zalaba 80'80, Ipoly-pásztor 313'50, Demend 76, Losonc 477'50, Feled 83, Serke 26, Kima-szombat 125'90, Kis-Koszmály 108'90, Tőre 242, Alsó-Varad 165, Felső-Varad 74, Kis- és Nagy-Sáró 245, Bajka-Éndred 155'50, Nagy-, Kis-Salló, Höl-vény 703, Zseliz 374'50, Málas 51, Marosfalva 21'60, Garam-Salló 106'50, Felső-Szecse 233'40, Garam-Vezekeny 208'30, Garam-Damásd 73, Garam-Lök 282, Kis-Kálna 114'50, Nagy-Kálna 206'10, Szédó 56'50, Garam-Mikola 207'50, Kis-Ovár 339'50, Zsem-lér 237, Horhi 54'70, Varsány 108'80,

Lekér 47'50, Tergeny 85, Nagy-Peszék 459 K. Összesen 13.033'10 K. Ezen kimutatás lényes bizonyítéka annak, hogy a magyarságban, a kalvinistaságban van élni akarás, van erő és örömmel meg segíteni oda felekezeti kütömbseg nélkül, hol támogatásra nagy a szükség. De midőn e hátatéljes és bizakodó szavakat hangoztatjuk, mi magunk még mindig reive tekintünk a jövő eie. Építkezésünkben meg mindig sok a tevedés (92.000 K.) tener, mely miatt felt, hogy osszeroskad a 100 lelket számláló kis gyülekezet. Ezért a barsi ref. e. m. en kívül, illetve Zólyom m. területen kívül álló többi szioverszkoit keves tekeresztársainkhoz es szereteti hitestvereinkhez fordulunk, hogy a I. no vege es szept. hó elejen majd megjelenő Nagyd kisgyülekezet kiküldötteit fogadják aldozatos szeretettel es tegyenek segítségül nekünk arra, hogy a I. év október elejen a jó Isten uszteletere mar aladandó kis templomunkba örömmel bemehessünk harai adni a nagy Istennek az erőert es kéri al-dast mindazokra, akik e szent cél elérheleseben segítségül voltak.

Nagyd, 1924 augusztus hó.

Bajkay Zsigmond
ref. lelkész.

Kulcsár Jónás és Kovács Arpád
gonanokok

HIVATALOS RÉSZ.

336/924. sz.

Körlevél. Egyházkerületi közgyűlésünket, főgondnok Ur. Omeltóságával együttesen, i. e. szeptember hó 22-ik (nuszonharmadik) napjának d. e. 9 orajara lúztuk ki Kassara, az u. n. Locsei, hazba, ahová a közgyűlés alkoto tagjai: az e. kerület tanácsbírait, tanítóképviselőit s az e. m.-ek küldötteit tisztelettel meghívjuk.

A közgyűlés főbb tárgyai: a püspöki jelentés, az 1923. évi zárszámadás, a tügögben maradt ügyek es az e. m.-ek felterjesztései. A felterjesztések es a teliebbezett bírosági ügyek legkésob szeptember 8-ig küldendők be a püspöki hivatalhoz az e. m.-ek küldötteinek nevsoraival együtt. Elkeselt ügyek csak a közgyűlés külön engedelyeivel vehetők tárgyalas alá.

Ez uton hgyeimezteljük az e. m.-i főjegyzőket, hogy minden a kerület ele terjesztendő e. m.-i határozatot külön-külön jegyzőkönyvi kivonaton terjesszenek fel.

Kimaszombat, 1924 aug. 19.

Patóczy-Czinke István
püspök,

Pályázat

a kárpátaljai ref. e. ker. máramaros-ugocsai ref. e. m.-éjébe kebeleztet tivadarfalvai ref. egyházközseg lelkészi állására,

Javadalom: lakás, melléképületek 25 köböl tiszta buza, 5 köböl szemes tengeri, 12 öl tüzifa, ennek beszállítási díja 144 K. (Ez a két utóbbi tétel az adócsökkentési segély megszüntével a díjlevélből törölletik.) Szénavállás 169 K. Öt köböl föld haszonélvezete, szolgálmány értéke 70 K., temetőfü értéke 8 K. és 950 K. kongrua. — Az összes javadalmazás értéke díjlevél szerint: 2100 K.

Megjegyeztetik, hogy e díjlevél egyes teteire a volt lelkész és a hívek között bizonyos megegyezés történt, melyet a leendő lelkésszel is ohajtanak a hívek fenntartani.

Az állás a választás ervényre jutása után azonnal elloglalando.

Pályázati kervények telkeszi oklevéllel, hitelősegi. logadalomtételi és a hirdetés után kialított szolgálati bizonyítvánnyal felszerelve a máramaros-ugocsai e. m. esperesi hivatalához Nagyszöllőse f. évi szeptember hó 17-ik napjáig küldendők be.

Munkács, 1924 augusztus 19.

Bertók Béla
püspök.

Pályázat

a kisvisnyói-felsőaljai református leányegyházak előkönyörgő kantortanítói állására.

Fizetés: 1) 14 köböl buza. 2) Temetési stóla. 3) 12 m² tüzifa. 4) 10 kat. szántó. 5) 2 kat. hold rét. 6) 4 1/2 marha legeltetési jog. 7) 3 szobás új lakás es 502 □ öl ker. 8) 28 kor. keszpenz. 9) Allamsegely.

Kötelesség: Tanításon kívül vasárnaponként d. u. istentisztelet vegzése, bünbanati heteken könyörgés telkeszi elloglaltsága eseten.

Pályázati határidő: Október 4. Minden szükséges melléklettel felszerelt kervény a gomörszkarosi telkeszi hivatalhoz küldendő.

Szkaros 1924. VIII. 16.

Seress Zoltán
ref. lelkész

Pályázat

a söllőskei ref. egyház előkönyörgő kántortanítói állására. Javadalom: Egy kat. hold szántóföld, egy hold hazikert, hét köböl vegyes termény, két szekér galya, két darab marhara legeltetési jog. Allamsegely az állás elloglalása után azonnal kerelmezve lesz. Az állás szeptember 15-én elloglalando.

Nötanítók is pályázhatnak, ez eseten a javadalom megcsontkítása nélkül az előkönyörgői es kantori teendők teljesítése elmarad.

Pályázati kervények 1924 október 1-ig ref. telkeszi hivatalhoz küldendők: Söllőske, p. Bodrog-Serdahel, župa Kušička.

Nyomatott Engel Iatván könyynyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — — —	60 korona
Fél évre	— — — — —	30 korona
Negyed évre	— — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkatársak:

Péter Mihály és Pelsőky Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Az igazság jegyében

Említettük egy régebbi cikkünkben, hogy azok a súlyos problémák, amelyeket egyházunk életének és fennmaradásának gondja vált ki belőlünk, napról-napra nagyobb akadályokat torlasztanak fel utainkban.

Egy ilyen nem várt akadály gördült a teológia felállításának útjába is, amely arra a komoly megfontolásra készítette és elhatározásra bírta egyházunk tanácsos rendeit, hogy a teológiai szakoktatás megkezdését és intézményszerű kiépítését egy későbbi, de nem távoli időpontra halasszák el.

Egyházunk egy temének ez az elhatározása fájó érzéseket kelt mindannyiunk lelkében, akik olyan közel tudjuk magunkat a megvalósulás időpontjához s akik igazi örömet és bizakodással néztünk az új papi generációnak a mai idők követelte tudományos szellemben és a kiváló elődökhöz méltó hithűségben való kiképeztetése és felnevelése elé.

Egyetemes konventünknek ez az állásfoglalása azonban nem negatív eredményt mutat és nem jelenti a harcnak feladását, sőt ellenkezőleg újabb serkentésül kell hogy szolgáljon a további küzdelemre és annak diadalmos befejezésére.

A harcnak ebben a mai stádiumában egy nagy scregszemle kötelessége és gondja vár mireánk, hogy erőink teljes számbavételével, lehetőségeink és kilátásaink gondos áttekintésével legyük meg az előkészületeket a harc tovább folytatására. Nem lennénk jó harcosai és igazi jó vitézei a Krisztusnak, ha nem — szabályszerűen — küzdenénk, tehát ha nem tekintenénk át a terpet a megkívánt gondossággal, óvatossággal és lelki feyelmezettséggel, viszont gyengeségünknek adnók tanújelet, ha meghátrálnánk a környező jelekkel és veszedelmekkel szemben és nem aknáznánk ki a harcunk eddig elért és kivívott eredményeit.

A mi harcunk az igazság jegyében áll, azért az apostol serkentéseit, bátorításait, vigasztalásait szívünkbe véve: „Egyenesítsük fel a lecsüggedt kezeinket” és így készülünk a további küzdelemre.

A jövő lelkipásztora

A lelkészképzés ügye aktuálisabb teszi, hogy néhány gondolatot felvessünk, melyek a jövő lelkipásztóranak szellemi képét illetik.

1.

Legelsőbben is: a lelkipásztorkodásról meg kell szoknunk, mint apostoli hivatásról és nem mint nyugodt existenciát biztosító hivatalról gondolkodni. Bizonyos szempontból jól is van ez így. A keresztyénségnek minden időben hősökre és nem hivatalnokokra volt szüksége. Képtelenség az a közszellem, amelyet az egyházban ez a hivatali érdektelenség Amelynek légkörében természetesen virágoznak fel az ilyen jelszavak és mentési felhívások: *tennünk kell valamit az egyházért, mert különben existenciánk gyökerén van megtámadva*. Ne értsen senki félre. Családok existenciája: nemes és jogos program. De mikor az egyházak felvirágoztatásáról van szó, akkor mégis elsősorban a keresztyénség örök érdeke az elsőrendű szempont, amelyért — mint köztudomású — nehéz időkben családok existenciái is áldozatul hozattak.

És éppen ez az! Ma olyan idöket élünk ismét, amikor hősökre van szükség. Hősökre — ha kell — akik elhagynak apát, anyát, feleséget és gyermeket — az Isten országáért. Fontos, súlyos és komoly szempont ez, amit az új gárda-toborzónál feltétlenül és felelősség mellett érvényesíteni és hangoztatni kell. Nem szabad senkit aldatnunk hamis biztatásokkal és délibáb reménységekkel. Kemény harc elé megyünk, melyben edzett férfi lelkekre lesz szükségünk.

2.

Azt mondtuk eddig, hogy a lelkipásztor legyen mindenese a gyülekezetnek: orvos, ügyvéd, tanítója, gazdasági szakértője stb. Hogy a gyülekezet tényleg megbizonyodhassék arról, hogy haszna és értelme van a paptartásnak. Meghogy mindenféle szálakkal odakötözzessük a hívót az egyházhoz.

Ma a helyzet némileg változott. Ma többféle tényező vállalkozott már

arra, hogy a népet gazdasági, jogi, kulturális stb. szükségleteiben kiszolgálja. S teszik ezt a legtöbbször nagyobb szakértelemmel és ügyesebb adminisztratív megszervezettséggel, mint az egyház és annak képviselői. Ma a lelkipásztornak valami speciálisat kell végeznie a gyülekezetben. Olyat, amit rajta kívül senki más nem tud! Ami indokoltá teszi azt, hogy az egyházra minden más intézmény mellett és dacára is szükség van, mert külön és speciális misszióval bír.

Lelki életet ébreszteni és ápolni; annak szükségleteit kiszolgálni: ez ma az egyház és lelkipásztor egyetlen hivatása, ami létjogosultságát akkor is igazolja, ha a gyülekezetnek már minden egyéb szükségletét elsőrendűen és kifogástalanul elégítik ki egyéb intézmények és szervezetek.

Ez nehéz feladat. Különösen a mi, sok tekintetben érzéketlen magyar népünk körében. De azért vállalnunk kell ezt a feladatot. Sőt éppen azért kell vállalnunk, mert nehéz és mert senki más nem vállalhatja, csak akikben Isten lelke lakik.

Nos azért fontos, hogy hősök nevelkedjenek a lelkészképző intézet falain belül, mert hogy ilyen feladatok megoldása vár rájuk.

3.

A testi és szellemi szükségleteinken túl és felül van még valami, amit nem tudtunk jobb és igazabb szóval kifejezni, mint ezzel: *lelki élet*.

Tehát nem pusztán kulturális érdekről és szükségletéről van szó. Arról a megtágulásáról az emberi bensőnek, amely az élet örök kérdéseit illeti. A lét és élet rejtett és csodás értelme után való emésztő kívánság. A metafizikai világgal való kapcsolat vágya. Az ember-testvéri kapcsolat sóvárgása. A magunk rendeltetésének öntudatára való ébredés. Sarkaló felelősségtudat. Örök égés, egy jobb, szebb, igazabb és teljesebb élet után.

Mi, akik annyit panaszkodunk a miatt, hogy népünk híjjával van a lelkiélet ismerveinek, tartsunk egyszerű komoly és őszinte vizsgálatot: nézzük meg, hogy bennünk mi él ebből a lélekből?

Élet csak életből származhatik. Ha körülöttünk halott a gyülekezet élete, vizsgáljuk meg becsületesen, jóérzésben nem abban van-e ennek a magyarázata, hogy élet csak életből eredhet.

Korunk fokozódó vágya a megváltás után ilyen lelki életet mutogató vezéreket követel. A világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését. Akik nem ilyenek és mégis vezérkedni kívánnak, félre sodortnak az utból.

4.

„A mi népünk nem hajlamos valóságosságra.” Ez a kényelem-párna álmós fejünk alá.

S közben a szekták elhódítgatják tőlünk hiveinket. És pedig épen a legmagyarabb területeken a legnagyobb sikerrel. És mindjárt a legrajongóbb vallásosság számára.

Mi a szekták sikerének titka? Az a lelki élet, ami a misszionáriusokban lobog.

A csodálkozással kezdődik minden filozófia: a vallás is. A mi népünk már nem csodálkozik semmin, amit sablonos gyülekezeti életünk fel tud mutatni. De ha megjelenik köztük egy tanulatlan, egyszerű ember, egy közülük való, akit a lélek készletli imádkozni és igét magyarázni, az megdöbbeneti őket, csodálatra készletli. Különösen ha hivatalos lelki vezérük-ről úgy tudják, hogy az csak könyvből képes imádkozni és predikálni.

Élet teremthet csak életet.

5.

Természetesen nem a szekták pietizmusára van szükségünk. A pietizmus nyafkassága és a racionalizmus rideg józansága között nagy közbevételés van.

Épen ezen a ponton adódik a magyar, kálvinista lelkipásztor sajátos hivatása: megteremteni a magyar kereszttyénséget. Amely nem a katolicizmus internacionális kegyessége. Sem idegen protestáns népek vallásosságának a lekopirozása. Sem a racionalizmus salétromos kivirágása magyar talajon.

Magyar kereszttyénség! Amelyben élet és lélek lobog. De magyar élet és magyar lélek. Sokat kellene és lehetne erről írni és beszélni. De a legfontosabb mégis az lenne, ha inkább sokat tennék érte. Ha sokunkban megvalósulna, testet öltene.

A szlovenszkói új magyar kálvinista lelkészképzés elé nem is lehetne magasabb eszményt tűzni, mint ennek a jellegzetesen magyar kereszttyénségnek a megteremtését.

A rendkívüli konventi ülés.

F. hó 26-án délelőtt tartotta a konvent rendkívüli ülését a kassai ref. lelkészi hivatalban.

A meghívó tárgysorozatán két fontos tárgy volt megjelölve: 1. a lelkészképző szaktanfolyam felállítása; 2. a magyarországi ref. egyetemes egyházzal szemben kívánli liquidálás.

Az elnökség részéről 25-én d. u. 5 órára meghirdetett értekezleten egymás után gyűltek össze, a vonatkozó érkező szerint, a különböző irányból jövő konventi tagok. 7 órára már teljesen együtt volt az értekezlet minden tagja. Az értekezlet mindenekelőtt azokat az anyagi eszközöket mérlegelte, amelyek a felállítandó szakiskola számára adva vannak. A bizottság által a püspökök rendelkezésére bocsátott alapítási és szakoktatási tervezet, valamint az ezekhez csatolt költségvetés sok aggodalmat hívott elő. Különösen nagy sullyal esett latba Balogh Elemér dunáninni püspök ama bejelentése, hogy az amerikai presbiteri egyházak részéről a Dr. Good és társai által az ő kezéhez juttatott adományok, amelyeket ő ily intézmény számára kezelt és gyümölcsöztetett, a körülbelül két héttel ezelőtt nála járt Dr. Borch határozott kijelentése szerint a theol. főiskola felállítása céljára fel nem használhatók.

A bizottság ezekre az adományokra, melyek előtte a theológiára adottakul szerepeltek, építette nagy részben a maga tervezetét. Ezek elestével a szaktanfolyam felállítására komolyan gondolni nem lehetett. Bár az értekezlet határozatot nem hozott, már ennek folyamán a theológia szeptember havában való felállításának kérdése elejtettnek volt tekinthető.

A konvent ülését Czinke István püspök imával nyitotta meg. A bércek és rónák vágyai mellé Isten lelkét kérte, hogy tévedéstől óvjon. Lukács Géza, világi elnök a konvent összehívását okolta meg elnöki megnyitójában. Az elnökség lehetlenné akarta tenni azt, hogy a plenum bármi okból és bármely oldalról befejezett dolgok elé állítsassék.

A gyűlés előtt kiosztott tárgysorozatból elsősorban a theológia ügye vételt elő. Péter Mihály előadó az idő rövid voltára figyelmeztetve, csak a bizottság határozati javaslatát terjesztette elő. Az ő következőes lelkés pártolása az előző napi értekezlet alatt előállott sivár helyzetbe ütközött. Egyedüli volt, aki megelőző nap a megjelenésben gátolva lévén, a konvent ülésébe lehángoltság nélkül kerülhetett. Lelkének tompítatlan fénye a theológia felállításának ígéreteképpen ott derengett a zöld asztal felett, ahol a kérdésben vita sem indult, csak kendőt himezték neki a határozati javaslatok.

A konvent elismeréssel adózott a bizottság munkálataiért s tekintettel azok nagy fontosságára, szükségessé látja rájuk vonatkozólag kikérni az egyházkerület véleményét.

A lelkészképző felállítása tárgyában kiküldött bizottságnak, a lelkészképző 1924 szeptember havában megnyitására vonatkozó javaslatait gondosan mérlegelve, annak elhatározására kényszerült, hogy a szaktanfolyam felállításának alapjául szolgáló anyagi feltételek — mivel az amerikai presbiteri egyháznak egy új theológiai főiskola felállítása céljából az egyetemes egyháznak juttatott tekintélyes összegű adományai felett az adományozó egyházak hivatott képviselői az utolsó pillanatban másként disponáltak — ez időpontban rendelkezésre nem állnak, azért a szaktanfolyam megkezdését, illetve felállítását egy későbbi, de nem távolba eső időpontra halasztani kénytelen.

A rendelkezésre álló külföldi adományokból theologusainknak a külföldi intézetek látogatására segélyt nyujt.

A Pozsonyban felállítandó állami theológiai fakultással a református konventnek semminemű közössége nincs.

Mivel Bertók Béla püspök, ki a theológia felállítása tárgyában kiküldött bizottság elnöke volt, e tisztét, amelyet oly meleg lelkesedéssel és nagy eredményekkel látott el, a saját kerületét érdeklő ügyek nagy fontosságára és egyéni küzdelmeire való hivatkozással auu hazni kívánta; — ennek további vitelére Balog Elemér püspök kéretett fel.

A liquidálás ügyében az erre vonatkozó előkészítő munkálatokat a kormányhoz felterjesztik.

A lelkészi nyugdíjintézet, valamint az özvegy-árva gyamintézet anyagi megerősítése végett az egyetemes pénzkezelés, valamint e viszontbiztosítás ügyének előkészítése, ugyszintén a tüzkárbiztosítások lehetőleg egyetemes rendezése céljából egy bizottság küldetett ki, melynek tagjaivá Idrányi Barna, Schmidt Imre, Szilassy Béla és Sörös Béla választottak meg.

A konventi irodával kapcsolatban, szükség esetén konventi ügyvivő beállítására vonatkozólag javaslatétel céljából Idrányi Barna, Szilassy Béla és Sörös Béla kérettek fel.

A stockholmi konferenciára Czinke István püspök, a Kistapolcsányban időző köztársasági elnöknel való megjelenésre pedig a konvent elnöksége nyert megbízatást.

Tizenegy óra után megválasztott a bíróság, a mely a tisztáninni kerületből tellebbezett két fegyelmi ügyben ítélezett.

A konfirmáció.

A napokban alkalmam volt egy község leptomában részt venni az istentiszteleten, ahol éppen a konfirmálandók vizsgája volt és élenk emlékezetemben marad az a jelenet, mikor a lelkész az egyik vizsgázóhoz egymásután adja fel a kérdéseket s a vizsgázó csak áll, néz, de nem felel, hiába próbálkoznak vele, egy kérdésre sem tud feleletet adni, míg végre azon kérdésre, hogy hát mit tudsz, elmondja a „Hiszek egy”-et, — ezen jelenet gondolkodóba ejtett s bírálgattam, vajjon volt-e joga a lelkésznek ezt a gyermeket az ur asztalához bocsátani, vagy nem?

A felelet nem könnyű.

Konfirmáció hitben való megerősítést jelent, ez a gyermek pedig vallást tett az ő hitéről, szépen, értelmesen elmondotta, hogy mit kell hinni, tehát látszólag felvehető a hívők seregébe.

De azon kérdésre, hogy mi az urvacSORA, ki szerezte, mit jelent az urvacSORÁNÁL a kenyér és a bor, — feleletet adni nem tudott. Tehát ő az urvacSORAI kenyeret és bort egyszerű testi eledelnek tekinti, mert nem ismervén, nem is tudja felfogni annak MAGAGASABB JELENTŐSÉGÉT, így tehát nem is részesülhet annak hasznában.

De nem ismervén annak jelentőségét, meg sem tudja azt becsülni, nem tud felemelkedni a lelki megtérésnek, a bűnbánatnak arra a fokára, amely megkivántatódik az urasztalához járulótól s így ránezve az urvacSORA csak egy szokás, egy szertartás lélek és bensőség nélkül.

Pedig ha meg nem ismerte az iskola falai között vallásunknak az urvacSORÁRA vonatkozó tanítását, nem fogja megismerni az ÉLETBEN SOHA. Sajnos nagyon kevés az olyan szülő, aki gyermekét nemcsak testben, de lélekben is igyekeznék erőssé tenni s amit az iskola meg nem adott neki teljesen, pótolná otthon a vallásos nevelést s így az ilyen gyermek a szokásnak engedve felnőtt korában is el fog járni az urasztalához, talán rendes, polgári értelemben tisztességes ember lesz belőle, hűséges, gyámolító tagja az egyháznak, mintaképe környezetének, látszólag vallásos, hívő keresztény, anélkül, hogy a lényegét, a belső tartalmat ismerné.

De megtörténhetik az ellenkezője is, bűnös, vallástalan, templomkerülő, a vallási szertartásokat kigunyoló ember lehet belőle, aki felnőtt korában nem csak nem járul az urasztalához, de még a lélekből odasielőket is botránkoztatja s aki, ha esetleg nem mondom, hogy a lelki ösztöntől sarkalva, — mert nála ilyen nincs, — de a környezetének pillanatnyi hatása alatt részt is vesz az

urvacSORÁBAN, csak KÁRHozATot eszik és eszik Önmagának.

Míg az elsónél azt hiszem mindnyájan helyeseljük, hogy a lelkész részesítette az első urvacSORÁBAN s ezáltal jogot adott neki annak későbbi látogatásához, addig a másik esetben elítéljük, mert nem kellett volna őt először sem odabocsátani.

Mit legyen hát a lelkész az ilyen esetben?

Kérdéssel felelek. — Vajjon az a gyermek, aki 12 éves korában elsőrendű tanuló volt, magaviseletével mintaképe volt tanulóársainak, nem válhat-e felnőtt korában rosszindulatú, vallástalan és bűnös emberré? mig a másik, aki gyengébb tanuló volt, talán a magaviselete sem volt kifogástalan, az életben a legjobb emberré válhatik. Miután pedig gyermekkorban nem lehet még tudni, kiből mi válik s így sokszor helytelenül cselekedne a lelkész, ha azért, mert nem tudta az u. n. agendát, nem venné fel őket a hívők seregébe.

Az én nézetem az, — igen is fel kell venni, — de a hiányt később kell pótolni, amire nem tanította meg a gyermeket az iskola, megtanítja az élet, amit nem tudott a lelkész megtanítani a gyermekkel, taníttassa meg a felnőttel, a lelkész ne csak a templomban legyen lelkész, hanem a templomon kívül is legyen őrizője, gondviselője, tanítója nevelője, jó példatára az ő hűveinek, — szép szóval — helyesen és kellő időben alkalmazott példákkal föbbre lehet menni, mint az Isten büntető kezének emlegetésével. Azokat, akik saját belső sugallatukra hallgatva mennek el az Ur házába, nem kell féltetni, de akik nem akarnak oda elmenni, azokat kell felkeresni és oda édesgetni.

Az legyen azért a lelkész nemes és szent kötelessége, hogy ne csak felvegye a gyermeket a hívők seregébe, de igyekezzék azt ott meg is tartani.

Rimaszombat. Nagy Sándor.

Indítvány

A komáromi ref. egyházmegye 1924 aug. 28-iki közgyűlésére.

„Határozza el az egyházmegyei közgyűlés és hasonló határozat hozatalára hívja fel összes egyházi hatóságainkat, hogy azon egyháztagok — beleértve hozzátartozóikat is — a kik hithűség tekintetében, a vallásgyakorlat külső megnyilvánításában, így tehát ünnepeinknek keresztényéhez illő megszentelésében, a templomlátogatásban, az úri szent vacsorával való élésben hanyagságot mutatnak, ezeket mellőzik, kerülnek s ezen rossz példájuk és viselkedésükkel a hitéletre rombolóan hatnak: az egyházzal semmiféle üzleti, bérleti, vállalkozási vi-

szonyba nem léphetnek, nem állhatnak és nem maradhatnak, előnyt vagy hasznát tőle nem húzhatnak, a kölcsön, segély vagy nyugdíj alapok illetményeiben nem részesülhetnek. Ez utóbbi viszonylatra nézve felhivandó az Egyetemes Konvent, hogy a lelkészi nyugdíjtétet szabályzatának 22 §. g. és 24 §. d. pontját egészítse ki a hithűség és külső vallásgyakorlat követelményeivel. Ezen határozatot hozza köztudomásra a legszélesebb körben s annak betartását, ahhoz való alkalmazkodást szigorúan megkövetelje, érvényesítését ellenőrizze.”

Indokolás

Egyházi törvényeink csak nagy általánosságban szólnak az egyháztagokat illető, az indítványban érintett kötelesegekről, de azoknak teljesítésére kötelező módot és eszközt a lelkészi gondozás és egyház fegyelem bizonyos alkalmazásán kívül nem tartalmaznak s fordulhatnak elő esetek, a midőn ezek célhoz nem vezetnek. Indokolt dolog tehát, hogy akik egyházas érzületet és viselkedést nem tanusítanak, méginkább ha azt megvetik: azok az egyháznak anyagi javaiban se részesüljenek.

Beadja: Sedivy László
ref. lelkész

Mi a magyar nép hivatása?

Még 1920-ban történt. L. G. Hays, a komáromi Y. M. C. A. amerikai vezetője meglátogalt. Megnézte a falumat, s mivel az amerikai presb. egyház tagja volt, nagyon érdeklődött egyházam viszonyai iránt is. Amint a falum keresztül sétáltunk, oly kérdésekkel ostromolt, hogy szinte a lélekzetem is megállt, hogy hirtelenben mit válaszoljak. Az egyik ez volt: Mi a magyarság hivatása? Mikor kérdeztem, hogyan érti ezt, így válaszolt: Amerikának az „egyéni lehetőség érvényesülése” a jelszava. Mindenkinek legyen meg az alkalmata tehetsége érvényesítésére s az amerikaiak ezt az eszmét terjesztik az világon. Franciaország a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméjét képviseli. De mi a magyar nép hivatása? — Majd ismét azt kérdezte: mik azok a tulajdonságai, jellemvonásai a magyar nének, s mikkel minden más nemzetet felül múl? — Majd ismét: mik a falum problémái?

Bevallom, hogy a kérdésekre adott válaszaimmal nagyon is elégedetlen voltam, éreztem, hogy azok gyarlók, s tulajdonképpen a válasszal adós maradtam. Azóta pár esztendő telt el s ez alatt az idő alatt a felvetett kérdések többször kísértettek, de azért határozott választ nem találtam.

A napokban olvastam Eötvös Károly „Emlékezések” című munkáját

s ebben találtam meg erre a kérdésre, mi a magyar nép hivatása? — feleletet. Eötvös Károly elbeszéli Deák Ferencről is emlékezéseit s a többek közt elmondja, hogy Deák Ferencz, mikor Füreden a Kisfaludy szobor közelében sétált társaival s nemzetünk nagyságáról, jövődjéről volt szó, a következőket mondotta:

— „Úgy látszik, minden nagy nemzetnek különös rendeltetése van az emberiség történetében, neki biztosítja fenmaradását. A görög nemzet a művészetet, a római a jogot és állami szilárdságot szolgálta és fejtette ki. A mi időnkben is az angol a világkereskedésnek és a mivelelten földrészek polgárosításának nagy munkáját végzi, a francia szabadságra, egyenlőségre és dicsőségre törekszik, a német a tudományt mivel különösen s az orosz világbirodalmi nagyságért lelkesül. Sokat gondolkodtam, hogy a mi nemzetünknek mi lehet a missziója. S úgy láttam történeteinkből s úgy látom mostani helyzetünk-ből, hogy nekünk az igazságért kell élnünk és küzdenünk, s a vallási, nemzetségi és társadalmi osztályok közt az igazságot kell diadalra juttatnunk. S fenmaradunk, sőt szép jövő áll előttünk, ha rendeltetésünkhöz, az igazság szolgálatához hűvek maradunk.!”

Vajjon a magyar nép hivatása csak ugyan az igazságért való küzdelem-e, vajjon a magyar nép jelszava csak ugyan az „igazság”-e?!

Csekeş Béla.

HIREK

Egyházmegyei közgyűlés. A komáromi ref. egyházmegye f. hó 28-án tartotta évi rendes közgyűlését Komáromban. Ez megelőzőleg a lelkesítő kar tartott értékes konferenciát az egyházi élet aktuális kérdéseiről. Mindkét gyűlésről lapunk legközelebbi számában hozunk részletes tudósítást.

Lelkészválasztás. A Kárpátaljai Ungi ref. egyházmegyéhez tartozó korlátelhelmezi ref. egyház rendes lelkészévé Horkav Andor nagyráskai segédlelkész egyhangulag megválasztott. A szeretet és egyetértésből származott szép szövetségen legyen az Isten áldása!

Halálozás. Szombathy Pál velkenyi ref. tanító aug. 18-án elhunyt. 19-én volt a temetése Velkenyén, a környék nagy részvétele mellett.

A konfirmáció. Ehhez az egyházi életünkbe mélyen belenyúló és jövőjére döntő kihatású problémához szól hozzá lapunk mai számában egyik világi emberünk. Az értékes hozzájárulást olvasóink szíves figyelmébe ajánljuk. A világ: a részéről mutat-

kozó ezen érdeklődés örvendetes bizonyossága annak, hogy az egyházi élet felvirágoztatását célzó munkában világi tagjaink is velünk együtt érzik az elkötelezés súlyát s a tesivéri összefogásnak szükségességét.

Fehér galamb. Farkas István írónk e címen megírt népszínműve megjelent és kapható a szerzőnél: Jelsőc, p. Veliká, Z. XVIII. Iskoláink, falusi műkedvelőink figyelmét szeretettel hívjuk fel erre a magyar darabra, amely losonci bemutató előadása után ítelve mindenütt a legszebb sikerre tarthat számot. Talpraesett alakjai sok kellemes percet szereznek a falusi hallgatóságnak. A mai időben kötelességünk az utódállamok területén kivirágzott népszínműveket támogatnunk, különösen ha ez rátermett ember tollával íródott, mint a „Fehér galamb” is.

Könyvismertetés.

Ifjusági könyvtár.

Minden idők nevelői számára az képezte a legsúlyosabb problémát, hogyan lássák el a serdülő ifjúságot jó olvasmányokkal. S valóban alig is van fontosabb kérdés annál, hogyan irányítsuk és befolyásoljuk irodalmi eszközökkel a fejlődőben és alakulóban levő ifjui lelkeket.

Még nehezebb ez a kérdés akkor, ha evangéliumi szempontokat is figyelembe vesz a nevelő. Különösen a különféle vallásos szellemű ifjusági egyesületek keretein belül merül fel a kérdés a vezető előtt, milyen könyveket adjon az ifjuság kezébe?

Az őszi idők elközeledtével ismét aktuálissá válik foglalkozni az ifjusági könyvtár összeállításának a kérdésével.

Itt nálunk annyival inkább nehezebb a helyzet, mivelhogy a magyarországi irodalmi termeléstől el vagyunk zárva, belkörü irodalmi termelésünk pedig alig számbavehető. Főleg ifjusági és gyermekirodalom terén állunk egészen szegényesen. Arról nem is szólva, hogy kifejezetten evangéliumi szellemű ifjusági irodalom egyáltalán nincs is nálunk.

Ezuttal némi utmutatással kívánunk szolgálni azok számára, akik akár a lelkesítő, akár a tanító kar tagjai közül foglalkoznak az ifjuság szellemi irányításával, illetve könyvellátásával.

Mindenekelőtt arra a derekas vállalkozásra óhajtjuk felhívni a figyelmet, amit egyik jeles magyar atyánkfia: dr. Farkas Gyula, egyetemi tanár lát el Berlinben, mint a Ludwig Völggenreiter Verlag magyar osztiályának vezetője. Ő ugyanis Berlinben egy hatalmasan megszervezett magyar ifjusági kiadványvállalatnak a vezetője, amely már több értékes és

hasznos ifjusági kiadvánnyal látta el Csehszlovákia magyarságát. Ő maga is több érdemes ifjusági munkát írt, illetve szerkesztett. (Forrongó lelkek, A táborüzzen, Vörösmarty, Az ember, A ma magyar költői, Petőfi, Bolond Istók, Tündéralom stb.) Különösen a cserkészirodalom talál élénk művelésre e vállalatnál. Egész sor ilyen tárgyú könyvet adtak már ki. Előkészületben van náluk több erdélyi magyar író műve.

És épen ez a másik forrás, amelyre utalhatunk: az erdélyi magyar irodalmi termelés, amely — mint általában — úgy az ifjusági és gyermekirodalom terén is messze megelőzi és felülmúlja a szlovenszkoit. Az erdélyieknek van egy gyermek lapjuk: *Czimborá* (Benedek Elek) és egy ifjusági lapjuk: *Ifju Erdély*, amit jórészt a ref. teológia tanárai szerkesztenek s azonkívül is gazdag népies ifjusági s közelebbről evangéliumi szellemű irodalmuk.

Hasonlóképpen szívesen ajánlhatjuk *Förszter* kitünő vallásos ifjusági iratait (Élet művészet, Élet és jellem stb.) továbbá Gonda Béla könyveit (Fiúk könyve, Lányok könyve).

Elsőrendű nemzeti érdek, hogy népünket bevezessük a kultura birodalmába. De épily fontos feladat az is, hogy megválogassuk az utakat, melyek a tudomány hatalmához vezetik őket.

(Az itt felsorolt könyvek kaphatók Várady József, Kultura könyv és papirkereskedésében, Lučenec.)

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Kövy Árpád*.

Pályázat

a nemesoroszi ref. egyház kántortanítói állására.

Fizetése: 14 kor. készpénz, 1 kat. hold 900 négyszögöl szántóföld, 631+1305 négyszögöl rét, 7 q. 30 kg. buza, 56 liter bor, 4 m. kemény tűzifa, tandíjkárpótlás államtól 84 kor., megfelelő lakás.

Kötelessége: Mindennapi és ismétlőiskolások tanítása. Kántori teendők végzése és a lelkész helyettesítése. Az állás azonnal elfoglalandó. Kérvények espereshez Alsószecseré szept. 10-ig küldendők.

Alsószecse, 1924 aug. 22.

Patay Károly
esperes.

ENGEL ISTVÁN

KÖNYVNYOMDÁJA
LOSONC

MASARYK-U. 19. SZ.
Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legizlésebb kivitelben.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYZHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — — —	60 korona
Fél évre	— — — — —	30 korona
Negyed évre	— — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkatársak:

Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losonc,
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

A szlovák kálvái isták állásfoglalása a szlovák egyházmegyé üggyében

Orvendetes és biztató perspektivát nyujto jelentést küldött be tudósítónk a szlovák ajku reformátusságnak állásfoglalásáról a külön egyházmegyébe való alakulás kérdésében. A történelmi jelentőségű aktus, a szlovák testvéreink lelküismeretere való appellálás azzal az eredménnyel zárult, hogy a megkeresztelt e. községek 90%-a a régi keretek között való megmaradás mellett nyilatkozott.

Szlovák testvereinknek ez az elhatározása újabb megpecsetetése annak a meleg testvéri viszonyoknak, amelyben évszázadokon keresztül együtt éltek és munkálkodtak velünk a legzavartalanabb békeségben, de záloga egyházunk szebb és boldogabb jövőjének is, amely felé testvéri együttmunkálkodással és egyesült erővel törekedünk.

A részletes jelentést lapunk főmunkatársa tollából itt közöljük:

A tiszáninneni egyházkerület és az egyetemes konvent határozata értelmében a szlovák ajku gyülekezetekbe egy küldöttség küldetett ki, hogy megkérdezzék a híveket, akarnak-e egy külön szlovák egyházmegyét, vagy az eddigi keretek között kívánnak-e megmaradni? A küldöttség tagjai voltak az egyházkerület és a konvent részéről Péter Mihály, a felsőzempléni e. m.-ből Thuránszky Tihamér e. m.-i gondnok, Ungból dr. Patay György, az ottani e. m. gondnoka. Miután Stunda István a küldöttséghez nem csatlakozott, Zemplénből Hutka József banoczi, Ungból Szakal István lucskai lelkes, mint akik az 1919. évi gyűlésen jelen voltak, kerettek fel a csatlakozásra, de mindkétlen kimentették magukat. A küldöttség az előzetesen kiértesített egyházak látogatását aug. 27-en kezdte meg és korutjai szeptember 1-én delután fejezte be. 12 anya és 13 leányegyházat látogatott meg, ami csak úgy volt lehetséges, hogy a két e. m.-i gondnok áldozatkészen saját autójukat bocsátották rendelkezésére.

A küldöttség elnöke P. M. 23 egyházban szlovák nyelvű istentiszteletet tartott. A küldöttséget, egy hely kivételével, amelyről később emlékezem meg, mindenütt a legnagyobb előzékenységgel és szeretettel fogadták. A templomok Banóczon, Morván és Lucskán kívül, ahol az első helyen templomépítés, a harmadik helyen a nagymihályi vásár miatt istentisztelet nem volt tartható, Morván pedig ismeretlen okból csak kevesen jelentek meg, majdnem mindenütt, de kivált a nepes egyházakban, akárcsak húsvét első napján, zsufolásig voltak telve az ünneplő ruhába öltözött hívekkel, dacára a nagy munkaidőnek és dacára annak, hogy az istentiszteletre hívó harangok a legváltozatosabb időben szólaltak meg. Az istentiszteletet követő közgyűlés Banócz és Sárosmezőt kivéve, mindenütt a templomban folyt le. A lelkészek és tanítók minden egyházban kijelentették, hogy a beavatkozástól a legszigorubbantartózkodtak s igazolták a püspöki körlevél szlovák nyelven kellő időben való felolvasását s a hívek szabályos meghívását. Maga a küldöttség, érezve felelősségét, a legteljesebb tárgyilagossággal járt el s mindenütt ki is jelentette, hogy erre szult helyez. Dr. Patay György ungi gondnok talpraesett szlovák nyelvű beszédében ezt külön is minden egyházban kifejtette. Így elmondható, hogy maga a nép szíve nyilatkozott meg, ami egy demokratikus államban és kivált egy autonómiával bíró egyházzal szemben kétszeres sullyal esik a mérlegbe.

A négy nyilatkozatának eredménye a következő: Felsőzemplénben az eddigi e. m. keretében kívánnak megmaradni a következő egyházak: Miglész, Tussa, Málcza anyaegyházak egyhangulag. Lasztomér szótöbbséggel, Tusaujfalu, Hoór, Szalók, Vécse leányegyházak egyhangulag. Banócz anyaegyház és filiája Vársárhely külön szlovák egyházmegyét ohajtanak, de a tiszáninneni egyházkerület keretében, Morva szintén Banócz filiája, nem akart szavazni. E szerint 8 egyház igennel, 2 egyház nemmel szavazott és 1 egyház semleges maradt.

Ungban: Felsőrőcse, Pályin, Jenke, Bező, Pinkócz, anyaegyházak egyhangulag igennel. Sárosrőcse, Kereszt, Zahar leányegyházak egyhangulag igennel szavaztak, Vámoslucska anyaegyházban a kevésszámu jelenlevők nemmel szavaztak, de kijelentették, hogy a nagyszámu távollevők miatt nem mernek felelősséget vállalni. Nagyszeretva anyaegyház Kisszeretva fiókegyházzal együtt szótöbbséggel nemmel szavazott, de az egyházkerület kötelékében kíván megmaradni. Sárosmező nem akart szavazni, vagyis semleges maradt. Soly mos egyhangulag nemmel szavazott, de az egyházkerület kötelékében akarna maradni. Viszoka leányegyházban a gyűlés nem volt megtartható. Eszerint 8 egyház egyhangulag igennel szavazott, 2 az egyházmegye kötelékében való megmaradás mellett 1 szótöbbséggel, 2 egyhangulag nemmel, 1 semleges maradt, egyben a gyűlés nem volt megtartható. Így 13 egyházból (mert Nagyszeretva Kisszeretvával együtt tart templomot) 8 igen, 3 nem, 1 semleges, 1 bizonytalan. Ime így is óriási többség az, mely a 400 éves köteléket megbontani nem akarja. Ha pedig a lélekszámot nézzük s figyelembe vesszük azt, hogy igennel szavazó egyházak a legnépesebbek, akkor bátran kilehet mondani, hogy kb. 90% a híveknek ellenzi a külön szlovák egyházmegyét.

Ei nem hallgathatók végül egy derüs és egy szomorú epizodot, mint a viszonyokat jellemzőt. A derüs a Srny községében történt. Mikor e sorok írója lelépett a szószékről, felállt egy ember, az egyház volt gondnoka és így szólott, persze szlovákul: Nagyságos és föltisztelendő Uraim! Nagy lelkigyönyörűséggel hallgattuk az Isten igéjét, mert már 3 éve nem halljuk a saját nyelvünkön (Srny ugyanis csehül hirdeti, melyet nem értenek), küldjenek nekünk olyan papot, aki így és ezen a nyelven beszél. És a hívek társultak, hogy igen. Ez a Srny jelenléteben történt. Ez az egy epizod is kinyithatná a szlovák egyházmegyét sürgetők szemét. De a viszokai eset meg egyenesen sürögő intézkedést kíván. Ide, a

rejtlenetes rossz mezei út miatt másfél órai késéssel érkezünk. De azért a harangszóra a hivek összesereglettek és az istentisztelet is meg volt tartva, de már a közgyűlést, a lutheránus tanító miatt támasztott botrány miatt be kellett zárni. Az egész incidensről részletes jelentést teszünk majd. Itt csak annyit említek meg, hogy először is a tanító a legilletlenebbül viselkedett a küldöttséggel szemben. Midőn e sorok írója az istentiszteletet követő közgyűlési megnyitó beszéde keretében az egyházmegyei gondnokot „Nagyságos egyházmegyei gondnok”-nak címezte: a tanító a beszédet megszakítva, ingerülten felugrott és tillakozott e címzés ellen, azután többszöri figyelmeztetés dacára valósággal terrorizálta, sőt bujtogatta a hiveket. E sorok írójának, mint elnöknek, higgadt beszédét több ízben félbeszakította, úgy hogy a tárgyalást vezetni tovább nem lehetett. Gyűlés után több hívő panaszából kiderült, hogy az istentiszteletet lutheránus módon végzi, ezt nem is tagadta, mert saját beismerése szerint a Zoch—Janoska-féle agendát használja. A tiszáninneri egyházkerület által kiadott szlovák zsolnárt, melyről a hivek mindenütt meglepődéssel nyilatkoztak, a templomból kitiltotta, a nép értelmesebb része szerint kitűzött célja az egyházat lutheránussá tenni. *Exemplum docent.*

Lelkészképzők

A theológia létesítése ügyében kiküldött végrehajtóbizottságnak az egyetemes konvent elé terjesztett alapítási és szakoktatási tervezete. A tervezetre vonatkozólag egyetemes konventünk úgy határozott, hogy véleményezés végett leküldi az egyházkerületekhez. A közérdekre való tekintettel mi is szükségesnek és fontosnak tartjuk ennek a tervnek olvasóközönségünkkel való megismertetését.

Főtiszteletű Bizottság:

A szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes ref. egyház Kassán 1924. évi január hó 8. napján tartott ülésében 18. jkvi. számú határozatával egy bizottságot küldött ki a lelkész és tanítóképző intézet felállítása ügyében azzal a felhatalmazással, hogy ez a bizottság magát mindenik egyházkerületből kiegészíthesse s munkálkodásáról az Egyetemes Konvent legközelebbi ülésére jelentést tegyen.

E bizottság Kassán tartott ülésében 1924. május 27-én mindkét intézet felállításának sürgősségét állapította meg s a nyert felhatalmazás alapján kötelességének ismerte, hogy az adott feltételek gondos megvalósulása mellett, azok 1924. évi szeptember hó 1-vel kezdő felállítására

illetve megnyitásához a szükséges előkészületeket megtegye.

Az egyes intézmények felállításának tervezetével a szakbizottságok bizattak meg. A tervezetek keresztülvétele pedig a végrehajtóbizottság kezébe tételet le.

A theológiai szakbizottság a közül a hármas választás közül, hogy a lelkészképzés ügye (1) pusztán a szakoktatás megindítása, vagy (2) rendszeresített szaktanfolyam alakjában, avagy pedig (3) intézményes formában, theológiai főiskola felállításával oldassék-e meg, — a teljes bizottság által kimondottan a 3. számú megoldás előkészítésére nyert felhatalmazást és így egy lelkészképző főiskolának, mint intézetnek tervezetét kell nyújtania.

E célból a végrehajtóbizottság utján a plenum, majd az Egyetemes Konvent elé a következő 1. számú határozati javaslattal járul:

I. Alapítás, fenntartás és igazgatás.

1. Határozati javaslat.

A lelkészképzés ügyének megoldása tárgyában, illetve a lelkészképző theológiai főiskola létesítése érdekében kiküldött bizottság előterjesztésére az Egyetemes Konvent kimondja:

1. A szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes ref. egyház a lelkészképzés céljából egy theológiai főiskolát állít fel.

2. A theológiai főiskola fenntartója a szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes református egyház „Egyetemes Konvent”-je.

3. Az Egyetemes Konvent a theológiai főiskola alapítását szervezését, állandó felügyeletét, belső és külső fejlesztését, a főiskolai igazgatótanács által végzi és gyakorolja.

4. A főiskolai igazgatótanács tagjai: a három egyházkerület püspöke és főgondnoka, az Egyetemes Konvent által három év tartamára választott három konventi tag és az egyetemes egyházból általa szabadon választott három lelkész. Rájuk kívül minden egyházkerület két-két tagot küld ki a főiskolai igazgatótanácsba. A főiskola igazgatója az igazgatótanácsnak hivatalból tagja.

A főiskolai igazgatótanács elnökét és gondnokát, mint főiskolai gondnokot, az Egyetemes Konvent, többi tisztviselőjét — aszerint, amint azok beállítására szükségessé válik — az igazgatótanács saját kebeléből választja.

A főiskolai igazgatótanácsa rendszerint évenként egyszer, az Egyetemes Konvent gyűlését megelőzőleg tart ülést. Évközben a folyó ügyeket időszaki tanácsa által intézi. Ennek tagja az elnökön és gondnokon, valamint az intézeti igazgatón kívül a teljes ülésben tilkos szavazással meg-

választott három tag, valamint az ezek akadályoztatása esetére ugyanígy választandó és sorrend szerint behívandó két póttag.

Az intézet közvetlen igazgatását és belkörü felügyeletét az igazgatótanács által erre ideiglenes, vagy három év tartamára rendes igazgató minőségben megválasztott főiskola tanár végzi.

5. Mindaddig, amíg az Egyetemes Konvent az igazgatótanácsot megválaszthatja s az az egyházkerületek kiküldöttjeivel kiegészítetik, az igazgatótanács hatáskörét ideiglenesen — az Egyetemes Konvent határozatától függőve téve — az a bizottság látja el, amelyet a lelkész és tanítóképző felállítása érdekében a Kassán 1924. évi január hó 8. napján tartott ülésében 18. jkvi szám alatt széleskörű felhatalmazással az Egyetemes konvent kiküldött.

6. A theológiai főiskolát illető szabályrendelet kidolgozásával és beterjesztésével e bizottság a saját kebeléből alakított theológiai szakbizottságot látja meg, amely ezt a végrehajtó bizottság utján a plenum elé terjeszteni tartozik.

7. A theológiai főiskola működését az 1924. év szeptember havában kezdi meg. Az e tárgyban tett előzetes bizottsági intézkedések a megbízás értelmében utolagos jóváhagyást nyernek.

8. A theológiai főiskola további határozat hozataláig nyitattik meg.

II. Szakoktatás.

A theológiai szakoktatás alapvető kérdéseire nézve a következő szempontokat állítja a szakbizottság a plenum, majd az Egyetemes Konvent elé, melyeket ezek megoldásánál figyelembe kellett venni.

1. A szlovenszkói és kárpátaljai magyar kulturális központok csaknem mindegyikében a közlársasági kormány a középfokú oktatás céljaira fennállott intézeteket reálgimnáziumokká változtatta. A magyar ajku ifjuság legnagyobb része a görög nyelv tanulásától elesett. Ennek utánpótlása a növendékek jelentékeny idejét kötné le. Oly idővesztéséget jelentene a theológusra a görög nyelv alján való elkezdése, hogy az erre fordítandó időt valamely modern nyelv elsajátítása utján éppen a theológiai oktatás és eredményes gyakorlati lelkészkedés érdekében sokkal jobban tudja értékesíteni, mint a holt nyelv megtanulásával.

Ugyanez a szempont állott a bizottság előtt a héber nyelv tanítása tekintetében. Őszinte határozottsággal foglalt állást azzal a régi magyar theológus képzéssel szemben, mely ezen az uton jelentékeny eredmények felmutatására sohasem vezethetett. Eredeti magyar exegetát soha-

sem termelt. A külföldi gazdag theol. irodalom eredményei pedig egy modern nyelv elsajátítása mellett sokkal inkább rendelkezésre állanak, mint e nélkül a holt nyelvek barminő ismerete alapján.

Azok, akik a theológia szakkérdéseit iránt komolyabban érdeklődnek, ezt később is elsajátíthatják. A gyakorlati lelkészképzés bennünket az eddigi tudományos álarc elvetésére és a praktikus célok erőteljesebb figyelembe vételére kényszerít.

2. Az első szempont szerinti döntés meghatározó befolyással bír az egész bibliai anyag, úgy az ó, mint az újszövetségi theológiai tárgyak kezelése és oktatása tekintetében.

Amennyi időt megtakaríthatunk a nyelv oktatásnál annnyival többet fordíthatunk a biblia magyar szövegének tanulmányozására. Természetesen, a régi exegesisek eredményeinek gondos felhasználásával.

Az új tudományággá fejlesztett biblica részben a bevezetések, részben a szöveg tanulmányok keretében nyerhet előadást; így a másik kettő is sokkal több tartalommal és az előadók időfecsérlése is elkerülhető.

3. A tanárok is ahelyett az idő helyett, amit a nyelvtanításra és a mindig idegen ízű szörszálhasogató exegesisre fordítanak, szaktárgyaik körébe eső más előadások tartására is időt és alkalmat nyernek. Ez által legalább is egy tanszék felállítására legfeljebb is elegendő, ami anyagi tekintetben is kifejezhető eredmény a mi elhagyott szegénységünk mellett, a nélkül, hogy ez egyúttal szellemi kárt jelentene. Így egészen külön szakok lesznek összekapcsolhatók egyes tanszékeknél, másoknál pedig új és szükséges tárgyak bevonásával lényegesen kibővíthetők.

Az ószövetségi szak kibővíthető a művelődéstörténet előadásával.

Az újszövetségi szak és az egyháztörténelem egy kézbe adható.

Összefoglalható a filozófiai és pedagógiai szak a dogmatika és morál előadásával.

A gyakorlati tanszék kibővül a bel- és külmisszióval és semináriumi vezetésével. Szükség esetén az egyháztörténet előadásával.

Négy rendes tanszék felállításával a lelkészképzés ügye viszonyainkhoz szabott szerénységgel megoldást nyer.

Az idecsatolt „Kimutatás” (Térszűke miatt jövő számunkban hozzuk.) teljes képet ad arról, hogy úgy az évfolyamok, mint a tanszékek szerint miként lehetne a theológia egész anyagát beosztani. A megválasztandó tanárok egyénisége és készsége szerint e beosztás egész természetesen másként is volna csoportosítható. Az újszövetségi tanszék például kapcsolható volna a gyakorlati

theológiával. Ennek egyháztörténeti része pedig egy egyháztörténeti szakcsoporthoz volna adható kiegészítőül.

4. A „Kimutatás” szerinti beosztás egyéb figyelemre méltó okokon kívül, annak szemelölt tartásával készült, hogy nehéz anyagi viszonyaink között miként lehet a fokozatosság elvét a takarékoságával párosítva, az intézet tanári karát a legcélszerűbben beállítani.

Az első évben csak két tanári szék betöltésére volna szükség. Az ószövetségi és a filozófiai szakcsoport előadóinak megválasztására.

A második évben jönne az újszövetség—egyháztörténelmi tanszék betöltése.

A harmadik évben a gyakorlati theológia tanára.

A négy évfolyam beállításáig mindegyik így kellő időt nyerne a maga képzésében, szaktárgyaiban való előhaladásra.

Az ötödik csoportba foglalt kötelező tárgyak óraadók által volnának elláthatók.

(Folyt. köv.)

A komáromi ref. e. m. közgyűlése.

Folyó hó 28-án tartotta a komáromi református egyházmegye ez évi rendes közgyűlést Komáromban, a Kollégium nagytermében, melyre az egyházmegye tisztviselői, tanácsbírái, a lelkészi és tanítói kar, valamint az egyházak kiküldöttei nagy számban sereglettek egybe.

A közgyűlésen részt vett Balogh Elemér püspök is.

A közgyűlést Gyalóky László esperes szíveket megragadó, magas szárnyalású imával nyitotta meg, a Mindenható áldását kérve az elvégzendő munkára. Utána Erdélyi Pál dr. egyházmegyei gondnok rövid beszédet intézett a közgyűléshez, melyben rámutatott a mai nehéz időkre, midőn kétszeres felelősség terheli mindazokat, akik az egyház ügyeinek intézésére elhívtak. A mult súlyos megpróbáltatásaiban is megtartott bennünket a mi hitünk és tiszta kalvinista szellemünk s azért visszatértünk a multba, hogy erőt és reményt merítsünk belőle. A multba nézünk, hogy a jövőbe lássunk s onnan nyerjünk támogatást felelősségteljes, nehéz munkánkra.

Rátérve a tárgysorozatra, Soós Károly tanácsbíró előterjeszti Boross Kálmán négyrendbeli indítványát, amelyek közül hármat a közgyűlés is egyhanguan magáévá tett. Ez indítványokra kimondotta az egyházmegye, hogy a pozsonyi egyetemen létesítendő állami theológiát nem ki-

vánja fölláttani és ezen határozatot az egyházkerülethez is fölterjeszti hasonló állásfoglalás céljából. Továbbá minthogy a tanügyi bizottság évek óta nem tartott gyűlést, fölír az egyházmegye a kerülethez és a konventhez, hogy ezen bizottsági ülés mielőbb megtartassék. Hasonlóképen fölkeri az egyházmegye az egyházkerületet, hogy az 1921. óta tartott közgyűlések jegyzőkönyveit mielőbb nyomassa ki és küldje szét az egyházközségeknek.

Ugy egyháztörténeti, mint általános kulturhistóriai szempontból rendkívül nagy horderejű indítványt nyújtott be a közgyűléshez Erdélyi Pál dr. gondnok, aki azt javasolja, hogy az egyházmegye irassa meg a komáromi ref. egyházmegyének monografiáját s az egyházak helyi történetét. Ebben a nagyfontosságú ügyben a közgyűlés Erdélyi Pál dr., Boross Kálmán felszólásai után Gyalóky esperes javaslatára akként határozott, hogy az egyházmegye monografiájának, valamint az egyházak története megírásához, a javaslat egyéb kívánalmait is magáévá téve, elvben hozzájárult és megbizta az elnökséget, hogy megfelelő időben konkrét javaslatot terjesszen a közgyűlés elé, de az egyházak anyagi és morális értékeinek leltára elkészítéséig márczen közgyűlés elrendelte.

A közgyűlés legfontosabb tárgya volt az egyházmegye Esperésének jelentése, mely az egyházmegyei élet minden kis mozzanatáról hűségesen beszámolt.

Az egyházmegye a kinyomtatott esperesi jelentést teljes egészében tudomásul vette és az egyház életeseiményeiről alaposan tájékoztató jelentés összeállításáért a közgyűlés Gyalóky esperesnek hálás köszönetét nyilvánította.

A jelentés kapcsán Soós Károly tanácsbíró előadó javaslatára több fontos határozatot hozott a közgyűlés. Így utasítja a közgyűlés azon egyházakat, melyeknek tanítóit a tanítástól illetőségüknek el nem ismerése esetén eltiltják, hogy az állami hatóságok által esetleg elrendelt pályázati hirdetést államsegélyes tanítói állásoknál mindenesetre foganatosítsák, de eredménytelenség esetén egyházi hatóságaik újján kérjék a minisztertől a régi tanító tanításának megengedését és számára az addigi államsegély továbbkiutalását. Sajnálatosul tudomásul a közgyűlés a réthelyi iskola bezárását, melynek feloldása érdekében felkérte Balogh Elemér püspököt a miniszterelnöknél leendő közbenjárásra.

A közgyűlés sajnálatosul értesült arról, hogy az új egyházi törvények mindegyike jóváhagyást nem nyertek, de bizalommal reméli, hogy az egyházi főbb hatóságok minden lehető

elkövetnek az akadályok elhárítására. A lelkeszi nyugdíjintézet felállítását örömmel veszi az egyházmegye tudomásul, de a szabályzat kiegészítése iránt felírja a konventhez.

Igaz kegyelettel emlékezett meg az esperesi jelentés az év halottairól. Ezek között volt Pály Lajos kismányai lelkész, Németh István a dunántúli ref. egyházkerület püspöke s a komáromi gyülekezet volt lelkésze és Gabay O. Irén madari volt tanítónő. Emlékkönyvük jegyzőkönyvében örökítette meg a közgyűlés. Erdélyi Pál dr. gonagok meleghangú megemlékező szavaira Németh István püspök kiváló érdemeinek és feledhetetlen emlékének jegyzőkönyvileg való megörökítését is elhatározta azzal, hogy az egyházmegye részvétét átiratban fogja a magyarországi dunántúli ref. egyházkerülettel közölni.

A közgyűlés jóváhagyta az esperesnek időközben tett elnöki intézkedéseit, így a kismányai ref. egyházban a lelkeszi teendők ideiglenesen ellátásra vonatkozó intézkedést azzal, hogy Sedivy László nyitrai lelkésznek becsülettel végzett helyettesítési munkájáért elismerő köszönetet szavaz, Káiny Károlynak kismányai lelkészé váló megválasztását véglegesen megerősítette. Tudomásul vette a közgyűlés Galambos Zoltán budapesti hitoktató lelkésznek Komáromszentpéteren, továbbá Zsemlye Lajos lelkésznek Hetényben helyettes lelkészekül történeti alkalmazását és Moks Margitnak a kisújfalusi rendes II. tanítónő történeti megválasztását megerősítette és Rutkának a barsi e. m.-hez való átadását jóváhagyta.

Olvasatott ezután a tanügyi bizottságnak jelentése, melynek kapcsán foglalkozott a közgyűlés Kovács Alajos negyedi ig. tanítónak, tani öngyűlési elnöknek tanterv javaslatával, amelyet az egyházmegye elfogadott. A Kovács Alajos és Ösztyényi József tanítók által megírt vallásoktatási tankönyveket a közgyűlés a tanügyi bizottság javaslatához képest egy bíráló bizottságnak adta ki, amelynek jelentése után az elnökség intézkedni fog a tankönyvek elfogadása, illetve megállapodás szerinti végrehajtásáról.

A lelkészgyámoldai és nyugdíjintézeti számadások tudomásul vétele után az egyházmegye elrendelte az egyházkerületi képviselők választására a szavazást, mely szerint az egyházmegye az 1925—27. évre egyházkerületi rendes képviselőnek megválasztotta Csiba Imre, Soós Károly, Boross Kálmán, Sándor Benő lelkészeket és Fülöp Zsigmond, Kenesey Kálmán dr., Kis Jenő dr. és Nagy Nándor világi tanácsbírákat, póttagokul Rácz Elemér, Tóth Kálmán, Fekets Sándor, Beke Kálmán lelkészeket és Gyalóky Miklós, Schmidt Imre, Zsindely Ferenc és Forray Béla világiakat választotta meg. (K. L.)

HIREK

A szlovák ajku egyházak ügyében dr. Révész Kálmán püspök ur annak közlésére kert fel bennünket, hogy ő a lapunk 34. számában *Stunda István* ur tollából közölte Nyílt levele állításával szemben a *leghatározottabban kijelenti*, hogy a szlovák ajku egyházak ügyében a csehszlovák kormány *soha semmi féle titkos egyezséget* nem kötött s felkeri *Stunda István* urat, hogy az ő szájába adott nyilatkozat eredeti szövegét lapunkban tegye közzé.

A kárpátaljai egyházkerület tanügyi bizottsága augusztus hó 27-én tartotta első érdemleges gyűlését Beregszászon, amelyen egyetemes egyházunk egészét érdeklő határozatokat hozott, melyeket lapunk mai számában hozunk. A határozatok feletti medítalást ajánljuk olvasóink figyelmébe.

A kárpátaljai egyházkerület lelkipásztori kara t. évi szeptember 23-24. napjain Barkaszon konferenciát tart. A konferencia jó idő esetén a szabadban lesz megtartva és az a testi igényekről való lemondásnak s a belső, lelki épülésnek jegyében fog lefolyni. Részletes program és tudnivalók későbbi idő pontban fognak szétküldetni, de már most felhívjuk rá az illetékesek figyelmét.

Lelkészerőtekezlet. A komáromi református egyházmegye lelkeszi kara folyó hó 27-én délelőtt a Kollégium nagytermében Csiba Imre dunamocsi lelkész, egyházmegyei tanácsbíró elnökle mellett értekezletet tartott. Az értekezleten résztvettek Balogh Elemér dunai ref. püspök, Gyalóky László egyházmegyei esperes és Tóth Kálmán, t. esperes. Az ülésen Zsemlye Lajos, hetényi h. ref. lelkész rendkívül tartalmas előadást tartott a *kálvinizmus*ról, amely nagy elismeréssel találkozott. *Nehéz* Károly marcelházai lelkész a belmiszioról értekezett figyelmet lekötő feleolvasásban. Majd a folyó ügyeket tárgyalta le az értekezlet.

HIVATALOS RÉSZ.

Körlevél a kárpátaljai ref. e. ker. tanügyi bizottságának elnökétől

Az idő rövidsége, tanügyünk fontossága miatt, — egyházkerületünk jóváhagyása reményében, — ez uton közlöm a kebelbeli iskolafenntartó egyházak előjáróival, kerületi tanügyi bizottságunk következő határozati javaslatait mihez tartás és foganatosítás céljából:

1. Minden népiskolánkban az iskola asztalán a teljes Szentírás ott legyen és a heti első és utolsó tanítási óra előtt, illetve után egy-egy

alkalmi szakasz — a több tanítós iskolánál ugyanazon szakasz minden iskolában — felolvasassék és röviden megmagyaráztassék; a Szentírás vallástánításnál állandóan használtassék; a lelkész a tanítóval együtt vasárnapi iskolákat és ifjúsági istentiszteleteket tartson a lehetőség szerint.

2. Iskoláinkban reformátoraink és gályarabjaink képei és bibliai felmondások függesztendők fel.

3. Mihelyest a Kálvin nyomdában iskoláinkban használható irkák, füzetek raktáron lesznek, — ami rövid időn remélhető, — iskoláinkban csak ezek lesznek használandók.

4. Addig is, míg a tervbe vett új tankönyveink keszen lesznek, — a könyvek drágaságára tekintettel, — az eddig bevezetett könyvek használandók iskoláinkban; ha pedig újabb tankönyvek beszerzése válik valamelyik iskolánkban szükségessé, akkor a következőket szerezze be a növendékek számára: Vallástan: Fiers-Nanay-Sza: panos. Olvasókönyv: Cukrasz vagy Bučenec (I. o.) Fecskék (II—III o.), Virradat (IV—VI o.) és Levay-fele Nyelvtan. Földrajz: Grigasi. Történet—Alk.-tan: Koren-Ježo-Banai. Természetrájz: Sivák-Szutórisz. Természettan: Galló-Lukács-Banai.

5. Ha az egyházközség iskolát nem tart fenn, a növendékek intenzív vallástánítására kiváló gond fordítandó. Atyafiságos szeretettel

Biky Ferenc
e. ker. tü. biz. elnök.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

a tiszapéterfalvai ref. egyház kántortanítói állására. Javadalom: 2 szobás lakás, konyhával, kamarával, melléképületek és kert. 2500 lit. búza. 24 m. puha tűzifa beszállítva. 7 kat. hold szántóföld haszonélvezeté, melyből egyharmadrészt az egyház megszántat tavaszi vetés alá, a föld adóját az egyház fizeti. Temető használata helyett 20 kor. Legelőjog 2 drb. marhára. 1200 korona havi részletekben. Stóllák. Rendes államsegély. Kötelesség: állásával járó minden munka hű teljesítése, kanonikus órákon és akadályoztatás esetén a lelkész helyettesítése. Az állás azonnal a választás után elfoglalandó. Kérvények f. évi szeptember hó 15-ig a Ref. Lelkeszi Hivatalhoz címezve (Tiszapéterfalva, Mármaros m.) küldendők.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Madách-u. 19, hová a kéziratot, cikkeket,
hirdetéseket és az esetleges reklamációkat kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Mit tehet a lelkipásztor felesége a gyülekezetben?

Részlet Forgách Gyuláné, sárospataki ref. lelkész feleségének Budapesten a papnék értekezletén tartott felolvasásából.

Az első kötelessége a lelkész feleségének aminek teljesítésével a legnagyobb áldást hozza a gyülekezetre, a gyülekezet lelkipásztorának, tehát a gyülekezet vezetőjének, az isten igéje szolgájának megértése, hűséges feleséghez méltó gondozása és segítése.

Nem a hetköznapi élet apró cseprő dolgaira gondolok és nem is értem azt a megértést és együttérzést, hogy a feleség pótolja az állandó, tapsoló hálás publikumot, szemel hűnyva férje gyarlóságai és hibái fölött, hanem értem azt a megértést, amely a lelkipásztori pálya isteni hivatalára vonatkozik.

Kevés az a gyülekezeti tag, aki úgy tekint lelkipásztorára, mint Isten igéjének tolmácsára, mint aki Jézus Krisztusért jár követségben és arra van hivatva, hogy mennyei kincsek sáfára, a gyülekezet lelki életének vezére legyen.

A lelkiismeretes lelkipásztor körül hamarosan két párt alakul ki, az *üdvösséget keresők* s a keresztyén életben *növekedni vágyók* és azoknak a pártja, akik udvarias elismeréssel adóznak a lelkész munkája iránt vagy kiméletlen nyílt, vagy alattomos kritikával kísérik azt, akarva vagy nem akarva bizalmatlanná teszik a szíveket iránta.

Jaj annak a gyülekezetnek, ahol a lelkésznek öntudatlanul bár az elengedhetetlenül tartozik s buzdítás helyett elkedvetlenül fűrészt a munka nehézségei látára. Jaj, ahol a lelkésznek a legjobb meggyőződése, hogy kár a néppel bajlódni, nem érdemes. Nem nagy ügyesség kell hozzá, az amugy is megpróbált, meg nem értett lelkészt végleg elkedvetleníteni. Erre az állandó legyűgöző hatásra vezethető vissza sok gyülekezetnek őrültsége. A másik nagy tévedés volna, ha a lelkésznek azok iránt, akik nem ragaszkodnak igaz hűséggel egyházukhoz s akik férje szol-

gálatában nem akarják látni az isteni hivatás teljesítését, személyes ellenszenvet és türelmellenséget tanúsítana. A lelkipásztornak nem ilyen védelemre van szüksége. Ne harcoljon a tiszteletes asszony férje érdekében mással, mint a szeretet fegyvereivel. De ennél még többre van szükség. Arra, hogy ő legyen az első, aki férje hivatalában nem *kenyérkeresetet*, hanem Istentől rendelt *szent szolgálatot* lásson és ennek teljesítésében segítségére legyen.

Lelkészképzőnk

(Folytatás.)

5. A négy tanszék tárgyai az egyes évfolyamok szerint úgy csoportosíthatók, hogy az első négy év növendékei, amint évről-évre tovább mennek, szisztematikusan állítatik eléjük:

a) az első évben az Ige testté létele: Jézus a Krisztus.

b) a másodikban az Ige tanúkat teremt: az egyház Krisztus teste.

c) a harmadikban az Ige örök alap: a tan változik, Krisztus mindig ugyanaz marad.

d) a negyedikben az Ige propagálása: az élet—Krisztus.

Sajnos a teológiai nevelésnek ez a lépcsőzete csak minden második évben jelentkező növendékek előtt maradhatna ennyire világos, mert az élet kényszere az első és második év együttoktatására szorítana már a második esztendőben, ugyisintén a harmadik és negyedik év összevonására a negyedik évben. Ez a rendszer nem ismeretlen a régi magyar teológiai iskolákra. Ha az összevonás nem terjedne is ki az év egész anyagára: mindenestre minden tanszéknel jelentékeny óraszám csökkentésekkel járna és így könnyebbé jelentene.

6. A filozófiai tanszék tárgyainak beosztásánál figyelemmel kellett lennünk arra, hogy az intézet növendékei, amennyire ezt magukra nézve előnyösnek ismerik, a második év letelével lehetősek azt a különböző vizsgát, amely őket a tanítói oklevél birtokába segíti.

A vizsga letétele nem feltétele a tovább haladásnak. Megszerzése azonban éppen azért, mert annak anyaga csaknem teljesen benne foglalatik az I. és II. tanév anyagában, semmi különös nehézségbe nem ütközik, az oklevél pedig úgy a lelkészjelöltekre, mint magára az egyházra nézve több szempontból előnyt jelent.

7. A művelődéstörténet, közgazdaságtan és mezőgazdaságtan rendes tárgyakul való felvétele e tárgyak nagy fontosságában s a lelkészek ismeretkörének ily irányban szükséges kiterjesztésében találja magyarázatát.

E szempontok által vezetelve a teológiai szakbizottság a következő II. számú határozati javaslattal, mint szakoktatási tervvel járul a végrehajtóbizottság, a plenum, majd az Egyetemes Konvent elé:

II. Határozati javaslat.

A szlovenszói és kárpátaljai református egyház Egyetemes Konventje a lelkészképzőintézet felállítására ügyében kiküldött bizottság által előterjesztett szakoktatási tervet értelmében kimondja:

1. Az Egyetemes Konvent tudomásul veszi és jóváhagyja az 1924. évi január hó 8-án tartott ülésében 18. jkvi szám alatt kiküldött bizottságnak a lelkészképzés alapvető kérdéseiben elfoglalt álláspontját. Hozzájárulását adja ahhoz, hogy — speciális viszonyainkra való tekintettel — úgy a héber nyelv, mint a görög nyelv tanítása a felállított lelkészképző intézetben mellőztessék.

Helyettük egy modern nyelv eredményes tanításával kívánja megadni annak lehetőséget, hogy az intézetből kikerülő lelkészjelöltek valamely széleskörű tudományos teológiai irodalom felhasználásával bővíthessék szakismereteiket.

2. Főszólyt a bibliai tudományokra helyezve, a négy évfolyamon keresztül a teljes szentírás bevezetéstani, bibliai és szövegmagyarázati anyagát átvenni és tárgyalatni feltétlenül szükségesnek ismeri.

3. Elfogadja és jóváhagyja a bizottság által készített „Kimutatás”-t az intézet szakoktatási tervéről.

A szlovák aijku egyházak ügyében.

Dr. Révész Kálmán püspök ur e lap f. évi szept. 7-iki számában hoztam intézett felhívására a következőket közlöm:

1918 aug. 26-án a püspök urral lefolytatott tárgyalás után feljöttem Bratislavába a teljhatalmu miniszteriumba, hogy megtudjam, milyen álláspontot foglal el a kormány a ref. egyházzal szemben. A teljhatalmu miniszterium válasza ez volt:

1. A ref. egyháznak önálló egyházzá kell alakulnia Szlovenszkon.
2. A kormány a ref. egyház autonómiáját respektálni fogja.
3. Az egyház keretén belül meg kell szervezni a szlovák reformátusok szlovák egyházmegejét.
4. A lelkészeknek le kell tenniük a hűségi fogadalmat.
5. Ezekkel szemben a kormány folyósítani fogja mindazon járandóságokat, melyek a ref. egyházat megilletik.

Ezeket a feltételeket 1919 szept. 4-én közöltem a püspök urral, kifejezve a kormánynak amaz óhaját, hogy kívánatos volna, ha a püspök ur pl. Kassára összehívna értekezletre a ref. egyház itteni vezetőségét, ahol a teljhatalmu miniszterium képviselője is megjelenék s ezen az értekezleten a ref. egyház vezetősége memorandum foglalkoztatná össze az egyház kívánságait s a miniszterium képviselője a részletekre nézve megadhatná az esetleg szükséges információkat.

A püspök ur a kormány állásfoglalását — mely előszóval történt — alkalmasnak találta a tárgyalások felvételére. A szlovák egyházmegejére vonatkozólag pedig azt a kijelentést tette, hogy az az általános szervekedés keretein belül megnyugtató megoldást fog nyerni.

Felhatalmazást kaplam a püspök urtól, hogy ezt (a többi között) a miniszteriummal közöljem. Dr. Révész Kálmán püspök ur szóbeli válaszáat a kormány tudomásul vette. Ezek természetesen szóbeli tárgyalások voltak.

Am a szlovák egyházmegejére vonatkozó kijelentését a püspök ur írásban is megerősítette.

1919 novemberében, amikor a ref. szlovákok ügyét szélteben-hosszban tárgyalták, Radechovský csehtestvér egyház lelkésze, egyháza képviselőiben meg akart látogatni a szlovák aijku ref. gyülekezeteket. Erre a teljhatalmu miniszteriumtól engedélyt kért. A miniszterium tekintettel szóbelileg közölt álláspontjára az egyház autonómiáját illetőleg, másrészt dr. Révész Kálmán püspök ur vála-

szára, a kölcsönös megállapodás után elutasította Radechovskýt kérésével Engem azonban felhívták, hogy írjak e tárgyban dr. Révész Kálmán püspök urnak. A püspök ur erre vonatkozó 1919 dec. 16. Košicéről (sic) keltezett válasza szószerint a következő:

„Az egyházkerületben levő szlovák gyülekezeteknek Radechovský ur által szándékolt meglátogatására nézve legelőször is kívánatos, hogy a miniszterium állapítsa meg — az én véleményemnek is meghallgatásával — a szlovák gyülekezeteket. Idevonatközölg nagyon kívánatos, hogy kérszítsék el a tervezetet a miniszteriumban, azt közöljék velem s én indokolt megjegyzéseimet megteszem a névsorra s aztán meglesz a névsor. Én már emlitem kedves öcsémnek, hogy (természetesen a béke ratifikációja után) semmi kifogásom az ellen, ha a szlovák nyelvű ref. gyülekezeteket egy külön esperességre egyesítik, élükön szlovák esperessel. Ekkor lesz aztán helyén és idején a Radechovský ur vizitációja, de addig, szerintem, csak bajt, kellemetlenséget és féltreértéseket okozna.”

A tervezet erre nézve elkészült. E szerint a tervezet szerint egy vegyes (nem négyes, ahogy az e lap aug. 26-iki számában tévesen szedetett ki) bizottság állapította volna meg, melyek azok a szlovák gyülekezetek, amelyek a szlovák egyház m.-hez fognak tartozni. Csakhogy ezt a tervezetet, mire aktuális lett, már nem volt kivel közölni. Dr. Révész Kálmán püspök ur akkor már Miskolczon volt, itt pedig teljes lett az egyházban a fejtelenség. Hogy a fent vázolt megállapodás titkos egyezség lett volna, ilyet én soha életemben nem állítottam. Sőt ellenkezőleg.

Bratislava, 1924 szept. 8.

Stunda István.

Ref. tanügyünk jelene és a teendőik.

A kárpátaljai e-kerület tanügyi bizottságának 1924. VIII. 27-i gyűlésére írta és előterjesztette: Peleskey Sándor tü. előadó.

Magyar ref. anyaszentegyházunk összeomlása után, sokáig vajudva kelt életre a kicsiny autonóm Podkarpatska-Russ államunkban kárpátaljai egyházkerületünk. Reánk nézve terhes, beteges idők szűlőtte ez, de mert a miénk, hát ugy egészenben, mint intézményeiben kedves, drága ez nekünk. És bizonyval minden intézménye között a feletlen örözzött, drága: ennek tanügye. Mindnyájunk által tudott dolog, hogy milyen fundamentális szerve volt és lesz mindenha egyházunknak az iskola, amely különösen mint népok-

latási intézmény igazi életerejét, a kálvini reformációtól nyerte. Amilyen oszlopa volt mindig — de különösen az ellenreformáció századai-ban — egyházunknak a népiskola; ép ilyen kell hogy legyen ma, amidőn már nem csak a vakhit, hanem a hitellenség, az anti-ekleziás világ-nézet bennünket kiméletlenül pusztítani akaró áramlatai vesznek körül. Ugy, hogy újból hangsúlyoznom kell ama régi megállapításomat: egy bizonyos dolog, bármilyen kiválóan legyen kiépítve ebben a republikában egyházalkotmányunk, ha népnevelő iskoláink sorvadnak, akkor egyházunk létének oszlopát engedjük kidőlni. Ebből a bizonyos valóságú megállapításból következik tanügyi bizottságunk és az ő munkájának kiválóan nagy fontossága, amelynek tudata bizonyára eleven erővel él mindnyájunkban. Én a magam részéről csak azt szeretném, ha nem a bürokratikus, hanem az inspirációs jellege lenne nagyobb és nyomokat hagyó a mi munkánknak, kerületünk iskola ügyei vitelében.

A mi iskolánk célja ma sem lehet más, mint istenfelő ref. magyarok nevelése, akiknek élete a református világnézet talajából sarjadzó bizonyosságtétel legyen a Krisztusról, mint Megváltóról. E magas sztos célokat szolgálják iskoláink a muliban és kell szolgálniok a jelenben is. A nekünk annyira drága muliban szolgálták iskoláink e célt és ha az utolsó évtizedekben el nem érték, annak legfőbb oka, kétségen kívül ugy a hívek egyetemének, mint a tanszemélyzetnek és a hivatalos kormányzóknak a racionalista eszmeáramlatok légkörében való élése volt. Különösen tanszemélyzetünk nagy a annyira hatalmába került ennek, hogy a bolsevizmus rémuralma idején ők lettek annak legbuzgóbb terjesztői. Ilyen körülmények között természetesen iskoláinkkal nem érhettük el a kívánt és üdvös célt. És mi ilyen iskolákat kaptunk örökségül, amelyek t. i. a mi népnevelői célunk teljes elérését nem munkálhatják.

Első teendőnk, hogy tanszemélyzetünket a református világnézet pozitív harcosaivá tegyük. Amelyre kézenfekvő eszközök tanítóink számára kurzusok, konferenciák tartása, továbbá a mi talsajunkon álló református magyar tanítóképzőintézet, vagy legalább is egy állami magyar képzővel kapcsolatos internátus felállítás.

Második teendőnk, hogy iskoláinkban a református magyar szellem kidomboríttassék ugy belső-szemleli, mint a külső-bereendezési és anyagi életben. Ma ugy áll a dolog, hogy református iskoláink csak abban különböznek más jellegű iskoláinktól, hogy a református vallásian tanítottak azokban, ám az iskola életét

szelleme nem az örök Ige. Mikor hangzik ott el egy egy bibliai szakasz olvasása? Külsőben is van iskoláinkban minden, amit más iskolákban láthatunk; erthetetlen felírás képektől az abc betűig; de hol, melyik iskolánk asztalán van ott a teljes biblia, mint örök szimboluma annak, hogy nélküle nincs élet?! Hol vannak a mi örök emlékü reformátoraink és evangéliumi hitünk örökül hagyásáért szenvedő gályarabjaink képei? Hol a gyermeki lélekben örökre nyomothagyó bibliai mondások? Am ha ezeket nélkülözzük, legalább válástanításunk evangéliumi intenzitása volna meg, de hol vagyunk ettől, mikor vallástani kézikönyveink is inkább a beemléztetés, mint az indítás adások célját szolgálják. Anyagiakban pedig valljuk be, hogy kínos őszinteséggel kell megállapítanunk, miszerint hiveink tehermentesítésének romlásához jelszava alatt, odáig mentünk, hogy ma csakugyan sok iskolánknál csak annyiban iskolafertartó az egyház, hogy az iskola valokolat nélküli és szűk ablaku négy falát a buzgó ösök felépítették.

Ha valláserkölcsei tekintetben ennyi árnyoldala van népoktató iskolá-ügyünknek, talán jobb lesz a kép, ha a világi ismeretek tanításának terére lépünk. Itt azonban a ma használható tankönyvek és füzetek mutatják, hogy milyen romlásba vivő vágányra jutott a magyar népnevelés szentügye. A régi tankönyvek elfogytak, de azok használata — ha van is — szigorúan tilos, ujjak meg nincsenek. Amelyeket meg ránk erőszakolt a kormány, az egyfelől tele van önérzetünk mélyen megalázó és sértő bántásokkal ellenünk, másfelől pedig olyan súlyos tudománytalanságok hemzsegnek benne, hogy az ember joggal vonja kétségbe a könyv higgadt ésszel való patentirozását. A tanrendből is egyszerűen törlik — a többek között — a mi történelmünket, mint ha ezzel jobb állampolgárok volnánk és lennénk. Szegény gyermekeinknek még azt sem szabad tudniok, kik voltak s mit csináltak ők!

A füzetek pedig gyermekeink által érthetetlen nyelven szövegeztetnek. S ugy ezeket, mint a fentjelzett tankönyveket hihetetlenül megregrágán szerezhetik be növendékeink, mintha ezek szerzéséért legalább is tudományos akadémiái vagy Nobel-díjak fizettettek volna ki, a mi népünk zsebének terhére, az ingyenes iskolázás nagyobb dicsőségére. Ilyen körülmények között eredményes tanítás hogy volna remélhető? Ha minden erejét megfeszíti is tanítói karunk, bl ony nem csoda, ha vártsiker nem koronázza a közismereti tárgyak tanításában munkáját és tanit kedvetlenül, tanit sub poena non existentiae. Ennek azonban sokszor és sok helyen maguk ez iskolafertartó egy-

házak és a hatóságok, de legtöbbször a politikai hatóságok az okai. ugyanis a tanügy iránt nemcsak a szülők, de a helyi egyházi hatóságok is hány helyen rossz indulatuk iránta nem érdeklődnek, a jól megszolgált fizetést meg nem adják, a behajtás, rendezés kérdését idejében el nem intézik. Az állami hatóságok szinte az erőltetés munkáját végzik ref. tanügyünknek. kezdve a növendékek mulasztása embertelen büntetésétől a tanító illetőségi ügyének kenyérfosztó kalváriáig. Nem is szólok arról, hogy iskoláink külső és belső felszerelésének hiányos volta, az iskolai vizsgálatok tarthatatlan állapota is csak a romlás csiráját rejtegeti magában.

Ime a baj sok, de nem csak a külső, idegen hatalmasságok miatt, hanem a magunk közönye miatt is.

Quid nunci Felelet: neki feszített izmokkal dolgozni és dolgozni a bajok szánálásán, a romok eltakarításán Mi véleményező szerv vagyunk református egyházunk tanügyi munkájában, hát ezt tegyük meg legjobb tudásunk és Isten, ember, meg a jövő nemzedék előtti szent felelősséggel.

Ez okból és alaposan tisztelettel a következő határozati javaslatokat tesszem tanügyi bizottságunk elé:

1. Mondja ki bizottságunk, hogy szükségesnek tartja a ref. tanítói közszellem megeremítése és erősítése céljából az e. m.-i, e. ker.-i szután egy országos ref. tanítói egyesület megalakítását, a ker.-i egyesület megszervezésével Molnár Ferenc ker. tanítóképzővel és zsinati tagot bizván meg. Ugyanőt kéri fel arra, hogy bibliai kurzusok rendezéséről a tanítói egyesületeken belül gondoskodjék. Mondassék ki, hogy az alakítandó tanítói egyesületek s ezek keretében rendezendő kurzusok résztvevőinek készkiadását az egyházak megteríteni kötelesek.

2. Felkéri bizottságunk e. ker.-ünk elnökségét, hogy a felállítandó ref. magyar tanítóképző, vagy valamelyik magyar állami tanítóképző mellett felállítandó internátus ügyét konventünknel szorgalmazni méltóztassék. (A javaslat többi pontjait a mult számunkban közölt körlevélben soroltuk fel)

HIREK

Értesítés. A Kassán szept. 23 án tartandó egyházkerületi közgyűlésre utazó tagok figyelmé e ajánljuk, hogy, amennyiben szállásra van szükségük, ezt azonnal jelentsék a Ref. lelkészi hivatalnak.

Adomány a theol. és tanítóképző javára. Tornallyay Zoltán földbirtokos, a gömöri egyházmegye gondnoka és a tornaljai egyház főgondnoka a felállítandó theol. és tanítóképző javára tízezer K-t ajánlot fel. Ezzel a nagy adományával bizonyára egyházunk örökemlékesítő alapítói és adományozói sorába lépet.

„Ünnepnapok” c. alatt hasznos és építő traktatus sorozatot indított meg az Ut kiadóhivatala. Eddig 10 szám jelent meg a sorozatban: 1. Makkai Az Eszter padja. 2. Tavaszy Kálvin János élete. 3. Imre: Vallásos költemények. 4. Hacke: Anyák könyve. 5. Gyallay: Mindenre sor kerül. 6. Orhelyi: A vasárnapi iskoláért. 7. Baksay: Egy kopott naplóból. 8. Baksay: A hazugság-hazugság. 9. Vársárhelyi: A szülők öröme. 10. Derzsi E.: A magad értelmére ne támaszkodjál. — Árak egyenkinti vételnél: 1 kor. — 10 füzet: 8 kor.; 100 füzet 60 kor. Kaphatók Várady József „Kultura” könyvkereskedésben.

Könyvismertetés.

P. Czinke István: A keresztyén hit és a keresztyén élet. (Az Ige az ember életében.) Református iskoláknak és családoknak. R. szombat 1924.

Czinke István püspök nagy szolgálatot tesz az itteni vallásos nevelés ügyének azzal, hogy egymásután írja meg és adja ki tankönyveit. De különösen is érdemes ez a tevékenysége amiatt, mert valami új, eddig szokatlan hangot visz bele a tankönyv-írásba: a közvilágság hangját, amit annyira nélkülöztünk minden eddigi tankönyvirodalomban. A kéz alatt könyvben meg egyenesen frappirozó, hogy a szerző, első személyben beszél s így valóságos hitvallást ad az olvasó szájába. A kitűnő szerző fiatalokat megszegyenítő készséggel követeli a modern valláspedagógia szempontjait és célkitűzéseit. A tankönyv alkalmazása mindenütt épülést és nyereséget fog jelenteni.

Kiadja: az Egyetemessé Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

A vigtelkei ref. egyház az 1924/25 tanévre pályázatot hirdet helyettes tanítói állásra. Pályázhatnak ref. vallású férfi vagy nő tanítók, kik illetőséggel és nosztrifikációs vizsgával bírnak. Javadalom: Egyháztól havi 100 K. Államsegély.

Pályázati határidő szept 18.

Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázatok a szalóczi ref. lelkészi hivatalhoz (u. p. Berzete) küldendők.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetési
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

A jó pásztor emlékének!

Részlet Pálóczi-Czinke István püspöknek az 1924. évi szeptember hó 23-án, Kassán tartott e. ker.-i gyűlésen előterjesztett jelentéséből:

... És most állapodjunk meg egy pillanatra főt. Egyházkerület! és kös-sünk fátyolt a szivünk fölé. Réz László meghalt. Lelke elégett a szakadatlan lángolástól, a belső, erős tüztől, melyet református egyházunk forró szeretete gyújtott meg abban a lélekben. F. hó 17-én örökre megpihent a munkától, melytől még tavalyi szomorú összeomlása után sem tudott megpihenni. A munka volt élete tartalma és mikor nem munkálkodhatott tovább, nem is akart tovább élni. Itt hagyott bennünket olyan váratlanul, hogy én álmélkodva tekintek utána, a mindent vesztett ember hitellenségével, aki lehetetlennek tartja, hogy ez igaz lehet. Nem tudom elhinni s nem tudom méltóképen elsiratni az én barátomat, az én hű munkatársamat, az én jobb kezemet, akinek a tőlünk való elszakadásával az én lelkemből is elszakadt egy darab, amit többé ki nem pótol semmi.

Aere perennius emléket emelt magának lelke kisugárzásával, multunkat megdicsőítő, jelenünket építő s jövőnkért, sorsunkért aggodalmaskodó írásával. De emelt láthatót, templom alakjában. Mint Kálvin Jánosnak látható monumentuma minden kálvinista templom, az Réz Lászlónak is a rozsnói egyház s a rozsnói templom. Hányadlunknak jut ilyen emlékoszlop?

Méltán viselte homlokán szereteteinek gyászjelentése a Megváltó szavait: „A jó pásztor életét adja az ő juháért.” Ő valóban azt adta. Azért sirja felett nemcsak kedveseinek szeretete és áldása leng, hanem a mlenk is, az ő hálás egyházkerületé.

Életében kellő méltánylásra úgy sem találta soha. S ha szerencsétlen egyházalkotmányi szervezetünk mellett még csak azt sem tudtuk biztosítani számára, hogy gond nélkül elhessen és úgy is halhasson meg ez az igaz ember, ez az Isten kedve szerint való lelkipásztor: legalább ezzel a sirjára tett szerény falma-ággal, a késői elismeréssel könnyit-sünk lelkünkön,

Pro Ecclesia.

Válasz Böszörményi Sándornak.

Lapunk szerkesztője ugyan már megválaszolt a 34. számban megjelent holland kérdéses cikkre. Mert tény az, hogy hiányzik abból a tárgyilagosság. Meg Kuyper sem lehet helytelen orientációval elintézni. Azért szükségesnek tartjuk a külön választ is. Az igazság érdekében. Félve szerelt Anyaszentegyházunk javáért.

A cikkirő jószándékának jóindulatában nem kételkedünk. Ezt hangsúlyozottan szögezzük le. De káros közvéleményt szülhet az egyoldalú megvilágítás. Az Egyház java pedig teljes igazságot követel. Ezért nem is a polemia kedvéért írjuk e sorokat — mert nekünk most összetartásra, építésre van szükségünk, — nem is egy személy ellen — mert az egyéni véleménynek ki kell térni az egyház érdeke elől — s nem is a holland állam-egyház kisebbsítéséért — mert, nem az a fontos, hogy ott kint mi van, hanem hogy nálunk mi lesz.

Ne írjunk, beszéljünk — kérem szet-tel — olyan gyűlölködő hangon a hollandok jöveletéről! Nem illik az hozzánk! Mert tanulni soh' sem szégyen. S ha az egyház jövőjét szolgálhatjuk vele, mért ne fogadhatnánk meg a holland, vagy akár a francia, vagy az amerikai igazán református hittestvéreink szeretetteljes tanácsát? Hiszen mindenki elismeri, hogy sok mindenféle betegségben synylódik Anyaszentegyházunk. Nem kellene-e inkább hálával gondolni azokra, akik önköltségükön, a pihenés idejének feláldozásával, annyi fáradság árán is eljönnek hozzánk? Dehogy akarnak ők bennünket hollandokká tenni, még csak az ő Egyházaikat sem akarják lekópizáltatni velünk! Hiszen megmondták ezt ők maguk is.

Alulírott sem tudja elképzelni, hogy mivel érdemelte meg ezt az egyoldalú kritikát? Még hozzá csak odavetve, bizonyítás nélkül. Hát ilyen szellemben hirdetjük az Evangéliumot, mi, Igehirdetők? Mért nem jelentkezett a cikkirő tolmácsnak, ha a „rögtönzött fordításban...“ mindig olvész, vagy

elferdül...“ valami? Alulírott négy országban át tolmácsolta a kiküldöt-teket s örült volna annak, ha a k. b. száz előadás és dikció fordításában segített volna neki valaki.

De úgy veszem észre, hogy a fisz-telt cikkirő nemcsak a holland psychét nem tudja harmóniába hozni a magyarral, de még a magyar reformátusokét, sőt Kálvinét és a Bibliáét sem! Mert hosszú cikkéből sehogy sem tudtam kivenni azt, amiben ezek a jó hollandok vékeztek a kálvinizmus ellen. S ha a magyar vérü-lelkü Melius és K. Csipkés által már hirdetett elveket és konzekvenciákat szögezték le, akkor minek az a hangzatos: „holland psyche“ emlegetés?

A cikkben annyi tévedés van, hogy nem is lehet azokra egyenkint és aláposan válaszolni. De hiába is volna az. Mert úgy veszem észre, hogy egyetlenegy holland református vezető embert, irányadó egyházi író-t sem ismer a kritikás. Ugyanis a felsorolt lelkészek és professzor kivétel nélkül mind a közismert antireformátus irányhoz tartoznak. Az állam-egyház középső frakciójának, az ethische richting-nek voltak, vagy még-ma is a tagjai. Ethisch egyenlő azzal az ethikai iránnyal, mely a francia Vinet s a német Schleiermacher és Ritschl teológiájának hatása alatt német és angol egyháziatlan pietista „evangelizációs methodussal“ dolgozik. S azt méltóztatik tudni, hogy ez az irány anthropocentrikus alapon áll, a christológiája is élmény-theológia, szóval afféle „vallásos neokantianizmus“. Közismert tételük: „Krisztus, Isten, hit... csak annyiban létezik s csak olyan, amennyiben s amilyennek megtapasztaltam“. Szóval nem ismerik el az objektív Revalatiót, a teljes Szentírást. S mint ilyenek nem is lehetnek reformátusok. Vannak köztük e tannak jobb és baloldalán állók. Pl. Ds. Jonker rechts-ethisch volt. Igen derék, tiszteletre-méltó egyéniségek vannak köztük. Önfeláldozó, munkás életet élnek, de — nem reformátusok!

Pedig ez a legfontosabb.

De nem ismeri a cikkirő az állam-egyházat sem. Mert ellenkező reth-

ben tudná, hogy Visscher professzor nem „kuyperianus” - Különben nincs „kuyperianizmus”. Csak a teljes istenigazság ellenségei használják azt csúfnévkepen. Mi pedig ne üljünk a csúfalkodók székebe. Visscher professzor, aki különben nem „közepes tehetség”, hanem egy universalis genie, külföldön is elismert tudós, annak az államegyházbéli kis frakciónak vezérférfia, amely egyedül meri magát reformátusnak nevezni.

A holland államegyházzal bátran merem elmondani, hogy jobb annál a miénk. Homogénebb. Principiáltsabb is. Mert az nem református. Nem is akar az lenni. De a miénk még jórészen az. S mind inkább az akar lenni.

Terra incognita a holland egyházi viszonyok az olyan kritikus előtt, aki így állítja ellentétbe a két Egyházat. Milyen kár az, hogy olyan magyarázatokra kell fordítani lapunk hasábjait, melyeknek ezt kell bebizonyítani. Mert az államegyház református töredéke igenis kapcsolatban van a tiszta ref. Egyházzal! Egy a konfessziójuk, az egyházi gyakorlatuk. Egy a világnézetük, a kálvinizmusuk. Egy politikai pártnak a tagjai, ami sokat jelent Hollandiában. De csóda-e, ha az államegyház óriási többsége, amely nem református, leszólja a reformátusokat? Hiszen a mézes-mázos etikai irány mellett ott van a másik, a „moderne”, akiknek nem egy szociálista papjuk van, sőt kommunista is. Hányan tagadják közülük Krisztus istenségét, a Trinitást, a Biblia inspirációját? Hányan vesznek fel textust, Biblia helyett, az atheista matherializmus prófétáinak, Marxnak és Leninnek, könyveiből? Hát ezért folyamodjunk az államegyházhoz?

Az államegyházban tán még több irány van, mint a német, nagy protestáns Egyházban. S ha elszakítanánk az összekötő ezüstszalagot, az állami fizetést, akkor ki tudja hány darabra hullana az szét?

Kuyper árnyékait tessék pozitívummal bizonyítani. De ne egy olyan könyvvel, melynek tehetetlen düh szülte rágalmait, még az író objektív gondolkodásu elvtársai sem írják alá! De mit szólnánk mi ahhoz, ha a mi glóriás fejű Meliusunkról így írna egy hollandus?

S ami az én kis könyvem „helytelen állításaim bebizonyítását illeti, azt már elintéztük a fentiekben. Még most is annyit ehhez, hogy ez a könyvcsak német nyelven is megjelent a Hollandiát még a cikkírónál is jobban ismerő svajciak, németek, amerikaiak és hollandok száza olvasták azt és — azok még nem találtak benne hibát. Hát hogy lehet mégis az?

Végül most már leszögezhetjük azt, hogy helytelen orientációra épített a

cikkíró. S mert tudom, hogy ő sem szereti kevésbé Egyházunkat, mint én, így bizonyára be fogja látni, hogy nem ő ellene, hanem Egyházunkért irtam meg ezt.

Krisztusnak itteni földi testét, apáinknak hiten-véren szerzett drága örökségét, a mi szeretett Anyaszentegyházunkat pedig ne engedjük a holland államegyházmintájára: irányharcok színterevé tenni! Mert itt csak reformátusnak, karvinistának van helye, létjoga. Ne azt nezzük, hogy ki az és honnet merített, hanem azt, hogy református-e az, amit tesz, ír, vagy mond? Emelkedjünk fel a liberalizmus korának áldatlan személyeskedéseiből az objektív elviseg kálvinista magaslátára. Hiszen jó példával előttünk jartak az istenküldötte atyák; hiszen mostani vezereink is a kálvinizmus acélvertezetében küzdenek előttünk; hát még most sem látjuk, hogy zászlaikra a *Soli Deo Gloria* van felírva, a tiszta kálvinizmus par excellence jeiszava?!

Csak a szintiszta kálvinizmus mentheti meg Egynázunkat, miként a múltban is. A hollandok is azért jöttek el ide, hogy a jelen nyelven mondják el a jelen problémáiról azt, amit reformáló apáink koruk nyelven irtak meg az akkori idők problémáiról.

Galambos Zoltán.

A tisztáninneri e. ker. közgyűlése.

F. hó 23-án tartotta évi közgyűlést a tisztáninneri egyh. ker. Páloczi-Czinke István püspök és Lukács Géza kerületi főgondnok elnöklété mellett, a melyre a gyűlés alkotó tagjai csaknem kivétel nélkül eljöttek.

Délelőtt 9 órakor telemelkedik a palástos püspök és csudálatosan átszellemült érzessel imadkozik, úgy, ahogy csak ő tud imadkozni. Utána Lukács Géza főgondnok mond rövid elnöki megnyitót s a gyűlés megkezd a tárgysorozat letárgyalását. A gyűlés legkiemelkedőbb pontja a püspök terjedelmes és hatalmas, történelmi jelentőségű évi jelentése, melyből alábbiakat közöljük:

Mégis mozog a föld. Egymást érik a memoárok, volt hadvezérek, kisebb és nagyobb diplomata emlékiratai. Ezek mind igazolni akarnak valamit: vesztett csatákat, végzetes tévedéseket, pedig akaratuk ellenére az emberi gonoszságot, segítenek megörökíteni. Szépiteni igyekeznek ami történt s csak annál jobban befeketítik. Ezek a memoárok $\frac{2}{3}$ részükben nem egyebek, mint leplezett áruságok. Ujabb meg újabb mélységeit tárják fel azoknak a vermeknek, amelyeket gyűlöloink ástak. Erkölcsei rotnadás szaga üt ki belőlük, de éppen a kivételek erősítik a szabályt és az er-

kölcsi iránynak győzni kell. Győzni kell különösen az akarat vallásának, az aktivitás evangéliumának, a kálvinizmusnak, hiszen az általa ihletett államférfiak, a hugenotta Doumergue, Coolidge az északamerikai köztársaság elnöke, a hatvanmillió számú református hitvallásu nagy nép képviselője, továbbá Mac Donald a nagy skót rádobbantottak a földre és megmozdult, rásujlottak a chaosra és kezd belőle kialakulni a világosság. A londoni és genfi tanácskozások már ez új világlormáló világosság lenyében állanak előttünk. Mindig mondtam — szolt a püspök — de legerősebben akkor hangoztattam, mikor Európa sorsa teljesen reménytelennek látszott, hogy nem kell félni. A kálvinizmus meg fogja menteni a világot. A két nagy angol nemzet, a brit és amerikai, na egyszer ráeszmél szörnyű tévedésére: fokozott erővel fog hozzálatni, hogy azt helyrehozza.

Isten olyan kegyelmes volt hozzánk, hogy a reformációnak ehhez a világkonzerváló forrasához épen a mi nemzetünk fiait vezzerelte el a legnagyobb számmal az egész kontinensen. Most sem fog rólunk elfelejtkezni. Ezzel a csüggedetlen hittel vezzem eredménytelennek látszó munkamat s teszem meg szomorúnak látszó jelentésemet.

Két nyilt sebünk van: az iskola kérdés és a külön szlovák egyházmegye. Az iskolakerdesről a tanügyi előadó tesz kimerítő jelentést, a szlovák egyházmegye kerdesében a püspök a következőket adja elő:

A kormány ragaszkodik ahhoz, hogy külön szlovák egyházmegyét állítsunk fel. Nyilvánvaló, hogy e kerdesben titkos aknamunka tolyt a szlovák ajku és a vegyes gyülekezetekben s a cél az, hogy a szlovák esperesség határai idővel mennél inkább kiszélesedjenek. Hivatkozik a pályini esetre, ahonnan 81 aláírással azt panasztoltak a szlovák hivek, hogy mi még most is rabszolga láncon tartjuk a szlovák hiveket. Ez a panasz bujtogatásra íródott s ott a járási főnök és a tanfelügyelő, valamint a községi jegyző keze dolgozott, akik nem is tartoznak a mi felekezetünkhez. A pályini gyülekezet presbiteriuma az ügyet megvizsgálta s az elmondottak után azt jelenti, hogy a 81 aláírás közül egész sereg hamis, egy név ötször, hatszor is előfordul s többen egyáltalán nem is irtak alá semmiféle panaszíratot és ők változatlanul ragaszkodnak a magyar kálvinista egyházhoz és hitelsterekhez. Minthogy az idegen kéz bujtogatása kétségtelen, el kellett rendelni azt az egyedül népuraimi elven alapuló intézkedést, hogy maguk a gyülekezetek adjanak feleletet arra a kérdésre, kívánnak-e hát valóban szlovák egyházmegyét?

A felelet ismeretes: azokban az egyházokban, ahol a bujtozó kez nem dolgozhatott, fényesen megnyilatkozott a nép igaz akarata s ez az, hogy velünk együtt akarnak élni továbbra is őszinte testvériségben, legalább is a gyülekezetek 90%-a így döntött.

Kitért azután a püspöki jelentés a külföldi segítő mozgalomra s ismertette a nagy hittestvérek azon tiszteletre és hála méltó megmozdulását, amelynek célja a szlovéniai kálvinizmus megmentése.

Ismertette a püspök az evangélikus egyház kebelében megalakult külön német egyházmegye kérdését s rámutatott arra is, hogy az evangélikusok mint szlovákok a külön magyar evangélikus egyh. m. megalakulását nem akarják engedélyezni.

Az egyház beléletének jellemzésénél arra a megállapításra jutott a püspök, hogy az egyházi tisztviselők mélyebbre vessék a hálót s különösen az ifjúság gondozására fektessenek nagy súlyt. E téren néhány vidékről biztató jelentések érkeztek.

Megemlítette a püspök, hogy a hatóságok a törvényeket sokszor helytelenül alkalmazzák s őt mint iskolaszéki elnököt olyan paragrafus alapján ítélték el a közlérsasági elnök arcképének és cimereinek késedelmes kifüggesztése miatt; amely s-bari éppen az foglaltatik, hogy a kormány köteles beszerezni a fenti dolgokat az állam költségére.

Az egyházi törvény jóváhagyása késik, a lévai zsinaton meghozott törvények Prágából Pozsonyba és vissza vándorolnak, pedig e törvények szentesítése már égetően sürgős.

Jelentette püspök, hogy ez egyetemes konvent tisztelegni akart a Szlovénia időző elnökénél, de az elnök ur tanácsadói a tisztelegni óhajtokat nem bocsátották az elnök színe elé.

Kegyeletes szavakkal parentálta el a püspök Réz László rózsnyői lelkészt, az egyházkerület volt lelkészi főjegyzőjét és Szegő Benő volt zempeleni lelkészt. Bejelentette továbbá, hogy Stépán László világi főjegyzői állásáról lemondott.

A püspök indítványára az egyházkerület a külföldiek segítő érdeklődését megköszönte, az ifjúság gondozására vonatkozólag pedig elrendelte, hogy az ifjúsági egyletek létesítésére és a vasárnapi iskolákra kiváló figyelem fordítsanak.

A mély és hatalmas püspöki jelentést egész terjedelmében meg fogják örökíteni a kerületi gyűlés jegyzőkönyvében. (Vége köv.)

HIREK

Réz László fejfájára.

— Koszorúm helyett —

Benned megoldva éltünk ősi titka,
Rézből — arany, magános, drága,
[szittya ...

Jöttöd percében Isten látta sorsod
Es harcossául bölcsődben besorzott.
Szabó S. Zsigmond.

A kárpátaljai e. kerület lelkészi karának konferenciája a közbejött akadályok miatt október hó végére halasztatik el.

Áthelyezés. A komáromi egyházmegye esperese Zsemlye Lajos helyettes lelkészi minőségben Komáromba helyezte át s megbizta őt az egyháztanács elnöki teendőinek végzésével is. Borza Zoltán volt komáromi hitoktató s. lelkész pedig Hetyénybe helyeztetett át.

Györke és Hernádszadány örömnépe. A györkei egyház aug. 24-én avatta fel s adta át rendeltetésének hadba vonult régi harangja helyett öntetett új harangját. A harang felett Idrányi Barna esperes tartott a töle megszokott ékesszóval alkalmi beszédet s avatta fel a harangot. Szavainak végeztével az abauj-tornai papi-tanítói énekhar precíz éneke emelte a lelket a meny felé. A hívek buzgó éneke után Oláh Péter tisztas alakja jelent meg a szőzéken és imádkozott az ő mélyen járó, mégis a magasba emelő gondolataival. Majd a helybeli énekhar elismerésre méltó előadása után Simon József t. b. Máté 15⁸ szöveg alapján hirdette Isten ígését. Szobonya István t. b. helybeli lelkész ismertette röviden a harang szerzés-történetét s olvasta fel a kegyes adományokat. Majd Lengyel József e. m. főjegyző agendázott s urvacsorát osztott. A kúnrekedt híveket Köszeghy Gábor tornagörgői lelkész táplálta Isten ígéjével. — Szept. hó 7-én a hernádszadányi gyülekezet 231'5 kgr. új harangját szentelték fel. Itt is Idrányi Barna esperes tartotta az alkalmi beszédet s avatta fel a harangot. Benn a templomban a szokásos alkalmi énekek elhangzása után Vajthó Lajos e. m. aljegyző imádkozott s

Költségvetés

a theologiai szakoktatási tervezet értelmében.

Szükséglet

Fedezet

	az évekre								
	1924/25	1925/26	1926/27	1927/28		1924/25	1925/26	1926/27	1927/28
1. Tanárok fizetése (Á 18.000)	36.000	54.000	72.000	72.000	1.000	2.000	3.000	4.000	
2. Tanárok lakbére (Á 3.000)	6.000	9.000	12.000	12.000		1.000	1.000	2.000	
3. Óradók	3.570	7.140	10.710	17.680	10.000	10.000	10.000	10.000	
4. Iskolaszolga	2.400	3.600	4.800	6.000	10.000	10.000	10.000	10.000	
5. Igazgatói tiszteletdíj	500	500	1.000	1.000	5.000	10.000	15.000	20.000	
6. Irodai kiadások	500	500	500	500					
7. Könyvtárra	1.000	1.000	1.000	1.000					
8. Iskolaszerek, nyomtatvány.	1.000	1.000	1.000	1.000					
9. Fűtés, világítás	2.000	3.000	3.000	4.000					
10. Előre nem láthatók	1.000	1.000	1.000	1.000					
11. Fentartótestületi gyűlések	6.000	6.000	6.000	6.000					
12. Növendékek segélyezése	10.000	20.000	30.000	40.000					
	69.970	106.740	143.010	162.180					
						43.970	73.740	104.010	116.180
						69.970	106.740	143.010	162.180

Egy növendék évi lakása	1.000
" " " ételmezése	3.000
" " " tandíja	200
" " " könyvvétele	300
" " " mosásért	100
	4.600

Intézeti internátus szükséglete

Évenként 10—10 növendék után:

	1924/25	1925/26	1926/27	1927/28
	46.000	82.000	118.000	154.000

tartott alkalmi egyházi beszédet. Azután Kőrössy Sámuel helybeli lelkész, dékán ismertette a harangszerzés történetét. Rácz Kálmán eszkárosi lelkész agendázott s urvacsorát osztott Vajthó Lajos segédkezésével. A kiszorult gyülekezetnek Mesko Dezső beszteri lelkész oltogatta lelki szomjuságát.

Templom és harangszentelés Gercselyben. (Felsőzempléni e. m.) A csupán 6 családból álló s mindössze 56 lelket számláló kis gyülekezet önkéntes adakozás útján teremtette elő a 24.000 K. költséget, különösen kitűntek az adakozásban Deme Mihály presbiter és felesége Malcsicki Anna. Befizettek az egyház pénztárába 1000 K.-t, ők vásárolták továbbá a templom részére a diszes Uraszalát 320 K. értékben, arra szép terítőt 150 K. értékben, a katedrara és papszékre plus terítőt szereztek 400 K. értékben s Deme Mihályné ezeken kívül — mint a harang keresztanyja — még 300 K.-t adományozott, úgy hogy adományaik összértéke 2170 kor. Hasonlóan elismerésre méltóan tüntették ki magukat az adakozásban a buzgó gondnok — Varga János — két derék fia: Varga Mihály és János, akik Amerikából küldöttek 7000. koronát. (Részben gyűjtés). Az ünnepély d. e. 10 órakor kezdődött. A harangot Virág József esperes buzgó imádsággal áldotta meg. Ugyanő vezette a templomi gyülekezet lelkét buzgó imádságával a kegyelem Urához. Imádsága után *Horvay Lajos* e. m. főjegyző tartott nagyhalású ünnepi beszédet. Szondy István magyarizségi lelkész urvacsorát osztott Jencsik János lasztoméri lelkész segédkezésével. A templomon kívül rekedt közönségnek Jármay Béla csarnahói lelkész magyar nyelvű és Jencsik János szlovák nyelvű istentiszteletet tartott. E helyről is meleg elismeréssel adózunk a gyülekezet szorgalmas, munkás lelkészének — Bottka Bertalannak — és lelkes hiveinek, kérve a kegyelem Istenét, hogy oltalmával öröködjék e jó sorára érdemes kis gyülekezet felett!

Harang eladás. A rafajnaufjalul ref. egyház, miután 2 új, egybehangzó harangot szerzett, 131 kg-os régi harangját vaskoronával felszerelve a legjutányosabb áron eladná. Nevezett harang Kisgejőczön 1875-ben öntetett. Rafajnaufjalul (Bereg) ref. egyháztanácsa

Könyvismertetés.

A beregi e. megye jegyzőkönyve. Megjelent a beregi református egyházmegye 1920., 21., 22. és 23. évi jegyzőkönyve. Nyomatott a Kálmán nyomdában, Beregszász. A jegyzőkönyv e négy év változatos eseményeit öleli fel. Az első két év még Bertók Béla, a két utóbbi a Szent-Imrey József hely., majd rendes es-

peres esperessége alatt történetek örökíti meg. Ebben az eléggé vastag füzetben is bő anyagot talál majd a jövő kor történetírója a mi nyüzsgő, forrongó, nyugtalan, ellenmondásokkal és katasztrófákkal teljes világunkból. Legérdekesebb, szinte drámai vonásokat vetítő része a füzetnek, Bertók Béla esperesnek az 1922. évi közgyűléshez intézett lemondó levele, mely megérdemli, hogy egy részletét ide iktassam: „Az e. m. presbiteriumnak bizalmából 1914. apr. 15-én foglaltam el esperesi hivatalomat s s tettem le hivatali eskümet, mely mindenek felett köteleességemmé tette, hogy egyházalkotmányunkat hiven megtartsam s annak intézményeit legjobb tudásom s erőm felhasználásával védjem és ápoljam. Ezt igyekeztem is tenni, amint gyarló erőmtől telt, nemcsak addig, amíg az egy. egyházzal közvetlen s szerves összeköttetésben voltunk, hanem azóta is, mióta attól elszakítottunk. Eskümnek kötelező ereje átkísért a mult világából a jelenvaló világba is s bár csonkult szárnyakkal és erővel, de igyekeztem az összedőlt világ romjaiból vérrel, verejtékkel, könnyekkel megépített 400 éves egyházalkotmányunknak legalább alapvető pillereit megmenteni.” Majd így folytatja: „Az államhatalom által el nem ismerve az e. m. törvényes vezetőjének, a paizsos férfitől látogatott lelkésztestvéreim sokszor keserű s fájdalmas ostromának kitéve, békeszerződésekben is elismert egyházalkotmányunkra tett esküm állandó kötelezésétől kísérvé, vajjon mit tehetek én erőtlen ember? Kinek engedjek inkább? Két év óta emésztődöm e túsakodásban s arra a meggyőződésre jutottam, hogy mindenkép a jobb részt választom, ha lemondásommal kiszabadítom magamat s lelkiismeretemet az új világ Scillája és hivatali esküm Charybdise közül.” Ki hitte volna, hogy a XX. században egy autonómiával bíró egyházban olyan kényszerhelyzet is állhat elő, mint amit a fenti sorok festenek? A füzetben bírósági ügyek és két igen rövid életrajz is olvasható Illyés Mihályról és Szabó Gézaról.

P. M.

HIVATALOS RÉSZ.

A szlov. főszámlánál ref. egyházker. püspöki hivatala. 391. sz. 1924. Közlévl.

Tárgy: Korpótlék kérvények beadása.

Valamennyi esperesi és lelkészi hivatalnak!

Felhívom az esperes és lelkész urak figyelmét arra, hogy az esedékes korpótlék iránti kérvény (bélyegtelen) az „Iskolai és nemzetművelődésügyi minisztérium referátusa Bratislava”-hoz címezve az esedékeség (január és július 1.) napja előtt legalább 3 hónappal (legkésőbb júni-

us, illetve szept. 30-ig) az illetékes esperesi szolgálati bizonyítvánnyal együtt, az esperesi hivatal útján hivatalomhoz annyival inkább felterjesztendő, mivel a később beadott kérvényekre esetleg csak a következő esedékeségi időponttól lesz a korpótlék folyósítva.

Pálóczi Czinke István
püspök.

Körlevél

a dunáninnyi református egyházkerület püspöki hivatalától. Tárgy: Vallástani kézikönyvek használata.

A vezetésem alatt álló Dunáninnyi Református Keresztyén Egyházkerület összes református keresztyén elemi iskoláiban, valamint a kerületbeli nem felekezetünkhöz tartozó összes iskolákban is, engedélyezem az alábbi vallástani kézikönyvek használatát: 1) A keresztyén hit és a keresztyén élet. (Az Ige az ember életében.) Református iskoláknak és családoknak. Irta Pálóczi-Czinke István református püspök. Nyomta Klein Géza könyvnyomdaja és könyvkiadó-vállalata Rimaszombat 1924. 2) A keresztyén egyház története reformátusok számára. Készítette: Pálóczi-Czinke István református püspök. Nyomta Klein Géza könyvnyomdaja és könyvkiadó-vállalata Rimaszombat 1923.

Balogh Elemér
püspök

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

a komáromcsicsói református kántor tanítói állásra. Javadalom az egyháztól: Megfelelő lakás, 5 hold (öt) szántó föld, 2 1/2 (kettő és fél) hold rét, 5 hold (öt) legelő illetőség, 24 q (huszonnégy métermázsza) buza, 2 (kettő) öl lágyfa, 200 (kettőszáz) kéve lágyfa rözse. Készpénz a díjlelészerinti különbözű címeken 509 kor 48 f. (öt száz kilenc korona 48 fillér.) Stóla az egyházkerületi megállapítás szerint. Államsegély az állás elfoglalása után kérvényezve lesz. Kötelessége: Az egytanító iskola összes osztályainak, valamint az ismétlő iskolások tanításán kívül a lelkész helyettesítése az E. T. VI. t. c. 42 §-a szerint. Ennek vezetése, vallásos estélyeken közreműködés. Pályázati határidő 1924. október 10. Pályázati kérvények a csicsói ref. lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás a megerősítés után azonnal elfoglalandó. Tapítás nyelve magyar. Pályázhatnak nosztrifikációs vizsgával bíró, állampolgárságukat igazolni tudó ref. vallású okleveles tanítók. Csicsó, 1924. szept. 11. Ref. Presbiterium, mint Iskolaszék.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — —	60 korona
Fél évre	— — — —	30 korona
Negyed évre	— — — —	15 korona

Felolós szerkesztő: Kövy Árpád

Főmunkatársak:

Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: L. Madách-u. 19, hová a kéziratok, hirdetések és az esetleges rekl. dendők. :: Megjelenik mindig.

A nyomtatott ige

minden időben hatalmas eszköze volt mindenféle világnézeti propagandának.

Az apostolok szíjjeljárnak s élőszavukkal szétrombolják a régi lelket. A nyomtatott szó hatalma az olvasó csendes magányában új formát ad a széthullt léleknek; új teremtés ábrázatát alakítja ki belőle.

A csehszlovákiai kálvinistaság arra az utra tért, hogy a nyomtatott ige hatalmával nyuljon hozzá a tömegek lelkéhez. A Kálvin-nyomda felállítását történelmi jelentőségű lépés. A reformáció korának a lelke támadt fel abban az irodalmi nekikészülődésben, amit a ruszinszkói kálvinisták kitűnő lelki vezére kezdeményezett és vezetett.

Különösen a traktátus sorozat megindítását kell nagyfontosságú eseménynek tartanunk. Népünk nagy tömegei sok tekintetben érzéketlen és idegen lélekkel állanak szemben a kálvinizmus világnézetével. Nem értik és nem ismerik, milyen történelmi értékeket jelent a magyar kálvinizmus. Nincs tapasztalatuk affelől, milyen életformáló elv és erő ma is a magyar kálvinista evangélium. A mult értékeit feltárni, a ma lélekformáló erőit közölni a csehszlovákiai kálvinistaság nagy tömegeivel: ez a magas és nagyszerű feladat hárul itteni irodalmi termelésünkre.

Fenséges perspektíva látni, hogy indulnak el hódító utra a nyomtatott betűk seregei, Isten eme parányi követői; hogy nyílnak meg előttük a falvak kapui, a családok ajtajai és ami a fő: a szívek; látni, hogy a nyomtatott betűk, mint erjesztő csirák, hogy hatolnak be a lélekbe s hogy indítanak meg ott borulási folyamatokat, melyekből ki fog kerülni az új ember: az *értő és látó lélek*.

A Kárpátok alatti széles mezők évről-évre meghozzák az őszi vetések gazdag áldásait. Ime most a Kárpátok alján megindul a vetés munkája a lelkek felszántott barázdái felett. „Ime a magvető kíméne vetni.”

Emberé a munka, Istené az áldás. Imádkozzunk gazdag aratásért.

Jókay centennárium

A nagy mesemondónak, Jókay Mórnak századik születésnapjához közeledik ez a mi vajudó korszakunk s az egész kulturvilág. Ezt a századik évfordulót az összmagyarság a költő átfogó Génuszához méltó módon és keretben kívánja megünnepeelni.

Ezért visszhangos most az egész világ a Jókay nevetől, akinek írói zsenije ismeretessé vált mindenütt, ahol a szép kultuszában gyönyörködni tudnak az emberek, akinek csodálatos írásművészele, eleven fantáziája, kristálytisztá költészete, nemes erkölcsi világnézete valóban ércnél maradóbb emléket emeltek a már életében ünnepeelt Jónak.

A miénk lett Ő minden tekintetben, elsősorban annál a közösségnél fogva, amellyel az ő írói lelke e nemzet életébe és küzdelmébe belekapcsolódott, azután annak a gazdag szellemi örökségnek alapján, amelyet az utókorra átszarmaztatott.

Az ő emlékének felújítására és dicsőségének fellángoltatására rendezett ünnepségből részt kérünk mi is magyar reformátusok! A mi tisztes hagyományu kálvinista iskoláink levegőjét szivta be magába, ennek a kálvinista életfelfogásnak és szellemnek hatása alatt állott egész életén keresztül, ennek a dicsősége lángol fel és tükröződik a *legtöbb regényéből*, ez volt az ő igazi öröme és büszkesége mindenkoron.

Szent kötelessége tehát az itt élő kálvinistaságnak, hogy annak idején *megfelelő módon* — esetleg külön ünnepség rendezésével — vagy az országos ünnepségen való képviseltetésével bemutassa a maga hálaáldozatát a nagy író Génuszára előtt. Az országos ünnepség fényét és jelentőségét hadd emelje a mi kálvinista népünknek az ő nagy fiai iránt táplált hűséges ragaszkodása, megkülönböztetett tisztelete és elvülhetetlen hála. Magunkat becsüljük meg akkor, amikor egyházunknak ezen kiváló, kimagasló alakjáról megemlékezünk és őt példaként állítjuk a mai és a jövő generáció elé.

Az egyetemes konvent elnökségét arra kérjük fel, hogy ennek az ünnepségnek előkészítése végett tegye meg a szükséges intézkedéseket. Legyen ez a centennárium örömmünnepe a kálvinistaságnak is.

A tiszáninneri e. ker. közgyűlése.

(Folytatás és vége.)

A református egyházkerület kassai gyűlése tárgyalta tovább Pósa Lajos tanügyi előadó jelentését, mely hű képét adta a református iskolai ügyeknek. Sajnálattal állapította meg a közgyűlés az előadó jelentésével kapcsolatban, hogy a tanítók személyével s magával az iskolával szemben a személyi államosítás alapján áll az állam, sőt egyenesen a tanfelügyelő rendelkezik úgy az iskolával, mint a tanító személyével, ellenben a téher hordozást nagykegyesen az egyház adózóinak engedi át. Tanügyi előadó a polgári erkölcsben bevezetése ellen a leghatározottabban állást foglalt, mert az elsőkélyesíti a vallás-erkölcsi értékeket s helyettök egy teljesen bizonytalan és a vallásosságát előlő felfogást hoz be a tanuló ifjúság lelkébe. A tanügyi előadó jelentésével kapcsolatban a kerület megállapította, hogy az iskolaszék nem hatóság s éppen ezért sem az iskolának, sem más egyházi intézménynek nincs joga okmányt kiadni, csakis a lelkeszi hivatal jogosult erre.

Az egyházközségek tüzbiztosítása kérdésénél elhatározta a kerület, hogy a tüzbiztosítási díjak ezentúl a kerületi pénztárba fizetendők be s a kerületi pénztár fog leszámolni a tüzbiztosító intézettel.

Értékes és mélyreható vita tárgyat képezte a szlovák egyházközségekbe kiküldött bizottság elnökének, Péter Mihály egyházkerületi tanácsbírónak a jelentése. Péter Mihály bejelentette, hogy eleget tett Thuránszky Tihámmal és Patay György bizottsági tagokkal együtt a konvent ama rendelkezésének, mely szerint szavaztassák meg a szlovák ajkú egyházközségeket arra nézve, kívának-e külön szlovák egyházmegyét? A szlovák

gyülekezetek 90%-a oda nyilatkozott, hogy nem kíván külön szlovák egyházmegyét, mert a református egyház eddig is gondoskodott szlovák ajkú híveiről. Egyházkerületi közgyűlés melegen üdvözli a hü szlovák híveket s biztosítja őket arról, hogy ezután is a lelkigondozásban teljes mértékben részesíteni fogja a szlovák híveket s úgy énekeskönyvről, mint iskolai tankönyvekről az ő részükre gondoskodni fog. A külön szlovák egyházmegye alakítására nézve a kerület az egyházaknak teljes szabadkezet hagyott.

A gyűlés folyama alatt érkezett a püspök kezeihez a teljhatalmu miniszter leirata, melyben megtiltja a Császár-féle szlovák énekeskönyv terjesztését s kifejezi, hogy annak terjesztését egyenesen államellenes cselekedetnek minősíti. A kerületi közgyűlés megállapította azt, hogy az ügynevezett magyar helyesírás szerint készült szlovák énekeskönyveket egyenesen az öregebb szlovák egyháztagok kifejezett óhajlására készítette; annak további terjesztését hajlandó beszüntetni, bár a teljhatalmu miniszter leiratát az autonómia flagráns megsértésének minősíti, mert abban igazán nem tartja illetékesnek a minisztert, hogy eldöntse, milyen énekeket énekeljen a református egyház tagja. Azt is kimondja az egyházkerület, hogy az ifjabb nemzedék kedvéért a szlovák énekeskönyvet az irodalmi szlovák helyesírás szerint is kibocsátja.

Arra a panaszra, hogy a köztársasági elnök szünetnapján a református lelkészek miért nem tartanak istentiszteletet, azt feleli az egyházkerület, hogy a református lelkészek a hétköznapi istentiszteletet is mindig megtartják; azért ha a hatóság azon testületileg részt akar venni, ebbeli szándékát mindig alkalma van bejelenteni a lelkész i hivatalnál.

Több sérelmi ügyben, mint a lelkészek és tanítók állampolgársága, az új lelkészek szlovák nyelvi vizsgálója, az Isaák Imre vajáni lelkész és több más lelkész államsegélyének beszüntetése, a felekezeti anyakönyvi kivonatok nyelve stb. tárgyában a kerület orvoslásért a kormányhoz fordult.

Hutka József egyházkerületi tanácsbíró lemondását a kerület sajnálattal tudomásul vette s helyének betöltése iránt az intézkedést elrendelte.

Több egészen speciális egyházi és bírósági ügy letárgyalása után a közgyűlés véget ért.

Nagy és komoly munkát végezett a szlovenszkoí tiszáninneni református egyházkerület s miután több olyan termésselű ügyben foglalt helyes álláspontot, amely a magyar kisebbség boldogulásával és az állami élet konszolidációjával teljes

összhangban áll, elvárható, hogy most már a kormány is a belátás álláspontjára helyezkedik és lehetővé teszi a református egyházi ügyek zavartalan fejlődését. l—k.

Válasz

a „Magyar Tanító“ megjegyzéseire Molnár János lekenyei tanító fejezelmű ügyében.

A „Magyar Tanító“ 1924 szeptember 1-én megjelent számában megjegyzéseket tesz a gömöri e. m. azon határozatára, mellyel Molnár János lekenyei tanító vallásellenes cikkét véleményezés végett kiadta az e. m. i. ügyésznek. Megjegyzése a következők:

„A cikk 3 évvel ezelőtt jelent meg s megjelenése idején az egyházi hatóságnak nem volt ellene kifogása, hogy lehet most annyira rossz, hogy még a tanító hivatali esküjével is ellenkezik? És mikép lehetséges az, hogy egyházának lelkésze nem látott benne vallástalanságot? Hisz ő látja a legjobban, hogy a tanító minő munkásságot fejt ki a vallásos nevelés terén s három évig nem hallgatta volna el, ha ebben kardinális hibát talál! A vallásoktatásról szóló vita akadémikus jellegű volt s a benne résztvevők tényleges iskolai munkásságára, vallásos meggyőződésére nem lehet következtetéseket levonnunk, vagy a vita során kifejtett nézeteket a hivatali esküvel vonatkozásba hoznunk. Mi Molnár Jánost modern és felvilágosult gondolkozású, kiváló tanítónak tartjuk, de feltétlen meg vagyunk győződve arról is, hogy vallási tekintetben nem a rombolás híve és hogy egyházának minden tekintetben hű tanítója, aki nem vét a ref. tanító hivatása és hivatali esküje ellen.“

Mivel a „Magyar Tanító“ c. lap az itteni magyar tanítóság hivatalos lapja és szellemi életének és gyakorlati tevékenységének hathatós irányítója, szükségesnek tartom a fenti megjegyzésekre a következő nézetemnek kifejezést adni:

Hogy a 3 év alatt a hivatalos egyház vezetői nem tettek kifogást Molnár János cikke ellen, annak oka valószínűleg abban keresendő, hogy nem tudtak róla. A Magyar Tanítót nem járatták s így a kérdéses cikk kikerülte figyelemkörei. Az e. m.-en azért került ez csak ez évben napirendre, mert Molnár János lekenyei tanító perrel fenyegette meg a lekenyei egyházat (saját egyházát) azért, mert a gömöri e. m. nem tudja folyósíttatni részére azon 200 koronás államsegélyt, melyet neki az államfordulat előtt még a magyar kormány kiutalt „egyházmegyei segély“ címen. Valószínű, hogy a kérdéses cikket

saját lelkésze sem olvasta; vagy ha olvasta is, nem akarta a Molnár János szüleit megszorítani. Mert a nélkül is javában dühöngött a Molnár János akkori lelkésze ellen a népforradalom. Egyik híve például vasvillával támadt reá a réten. Meg volt tehát a „vis major“, ami miatt az e. m. nem mondhatott ítéletet a Molnár János támadása felett.

Ami a második megjegyzést illeti, hogy t. i. akadémikus jellegű vitából nem lehet a vitázók tényleges iskolai munkásságára, vallásos meggyőződésére következtetéseket levonni s a vita során kifejtett nézeteket a hivatali esküvel vonatkozásba hozni; a Magyar Tanító ezen nézete nagyon téves. A sajtó nagy hatalom s általa nagyon sokat lehet építeni, nagyon sokat lehet rontani és rombolni és lehet véteni a hivatalos eskü ellen is, mely magában foglalja azt is, hogy egyházam hitelveit tiszteletben tartom. Ha nem is ezekkel a szavakkal megfogalmazva az eskü, de az önmagától érteődik, hogy aki a kultuszt, templomot, bibliát, úrvacsorát, a menyországot, a keresztet, az ünnepeket lekcisinyli; aki azt állítja, hogy „a hit független attól, van-e benne Isten, Jézus! — vallástalansággal nem lehet erkölcsöt nevelni, legfeljebb fanatizmust de az aztán meginog! Nem lennének az emberek vallástalanság nélkül sem erkölcsstelenek. Nem is lehetnének!“ — aki ilyeneket állít, az feltétlenül vétkes az eskü ellen és hivatása ellen. Remekül kimutatták a Molnár János vitázó ellenfelei, Marcsa György, Gaál Dezső, Nemcsik Béla, T. L. tanítók a vallásos nevelés szükségét, fontosságát; a Molnár zöldséges állításait valósággal porrá törték; én tehát az ő állításainak cáfolatára nem vállalkozom. Csak annyit ajánlok egyházi hatóságaink figyelmébe, hogy a fenti jeles hitvitázó tanítók kiválóan szép cikkeiket érdemes volna kis füzetek alakjában népünk között terjesztetni.

Aki a sajtó útján oly elveket mer hirdetni, mint Molnár János, az növendékei között sem lehet meggyőződéses, lelkes ápolója a református egyház hit és erkölcsi igazságainak; legyen bár kitűnőnek minősítve az iskolája.

Végül a vallásellenesség senkit sem tesz modern és felvilágosult emberré. A legnagyobb tudósok, kik felfedezték a természet rejtett törvényeit s kik csodálatos találmányokkal gazdagították az emberi kultúrát; továbbá a legjelesebb pedagógusok, kiknek annyit köszönhetünk a kultúra, tudomány, felvilágosodás, haladás, emberméltóság, igazság, testvériség, szabadság stb. terén, majdnem kivétel nélkül mind vallásos. Istenben hívő, keresztyén lelkületű egyének voltak, nem rombolói a keresztyén egyház-

nak, hanem javítói, vezetői, szóval utmutató fényes csillagai.

Ez a körülmény azt bizonyítja, hogy a tudomány és a hit nem ellentétesek egymással. A tudomány az érzékeinkkel lefogható világot ismereti; a hit pedig a lelki — érzékeinken felül eső — világ szövéténeke, mint Pál apostol mondja: „A hit az olyan dolgok valósága, amelyeket remélünk és amely dolgok nem láthatnak, azoknak bizonyos megmutatója!”

Aki ezt nem hiszi, az lehet — esetleg — egy a vallást kevésre becsülő állam iskolájának tanítója, de hitvallásos iskolában többet ront, mint használ.

Zajdó László
e. m.-i h. főjegyző.

A dunaradványi ref. templom építése.

Erre a nemes célra újabban a kövelkezők hozták meg áldozataikat: Alsókemenczei egyház 159, Nagyiday Ferenc Tiszakeresztúrról 50, mártonfalvai e. 22, fertőszalmási e. 96, pozsonyi e. 270, munkácsi e. 115, Renner Miksa Komáromból 100, Madarról: Antal Dénes 10, Laki Antal 10, soki e. 128'50, Mandula Imre Komáromból 100, nagykeszi e. 137'30, felsőgelleri e. 180'50, farkasdi e. 456'50, zádorházi leány e. 21, Sebők János Izsáról 2'20, ágcsérnyői leány e. 211'50, bodrogmezői leány e. 160, alsó-, felsőváradai és törei e. 105, balogiványi e. 46'20, jenei leány e. 50'60, nemeshodosi e. 400, rozsnayrudnai leány e. 70, berzété-kőrösi leány e. 25, bakti pusztai leány e. 63, sajókirálvi leány e. 91, tornaújfalui leány e. 47, beregrákosi e. 93'40, Pathi Nagy Sándor Komáromból 100, Nagy Lajos kántor Komáromból 50, negyedi e. 600, felsőlánci e. 129, deáki e. 458'20, beszteri e. 319, Kacz Gáspár Komáromból 100, egy ref. Komáromból 50, madi e. 50, nyáradai leány e. 100, tanyi e. 161'50, L. G. Hays Amerikából 165, dr. Szijj Ferenc gyűjtése Komáromból 250, jókai e. 384'60, szutori e. 46'70, Tárnok Dezső gyűjtése Aranyosról 265'50, huszti e. 24, tergenyei e. 100'40, Lakatos Károly igazgató tanító s nővendékei Komáromból 66'15, Pásztor Elek Zselizről 86, kiskoszmányi leány e. 60, kismányai e. 340'20.

A templomépítést szerettük volna még július hóban megkezdeni, de a kötelezőkkel együtt csak 50 ezer koronával rendelkezünk. Teljesen új templom, nem számítva bele a templom domb belső berendezését s a templom domb megvédésére emelendő dunai védgátat, a legegyszerűbb tervrajz, költségvetés szerint bekekerülne 90 ezer koronába. Legalább is 50 ezer korona újabb terhet a szegény, kis

radványi gyülekezet az eddig megnyilvánult nagy áldozatkészsége mellett a tönk szelére jutás nélkül magára nem vehet. Szó volt arról is, hogy a mostani régi templomot valahogy megerősítjük s megnagyobbítjuk, de azt a tervet is el kellett vetnünk, mivel folyó év július 17-én Gyalóka Miklós e. m.-i mérnök, Nagy Mihály komáromi építőmester s Weisz János komáromi építész mérnök urakból álló társaság templomunkat alaposan megvizsgálván, oda nyilatkozott, hogy templomunk sem bővítésre, sem megbontásra az építés szerkezetére s az alapjány miatt egyáltalában nem alkalmas: a régi, rozoga épületre kár egy krajcárt is költeni. A nagy feladat előtt anyagi gyengeségünk miatt tehetetlenül állottunk, de azért nem csüggedtünk s most újabb segítségre van kilátásunk. Főtiszteletű Balogh Elemér püspök ur úján tárgyalásokba bocsátkozhatunk a műemlékek országos bizottságával s a tárgyalások eredménye, hogy a műemlékek bizottságának szakértője még július havában felkeresett bennünket, most szeptember 18-án pedig e bizottság építész mérnökét küldte ki s nagyobb összegű segély kiutalását helyezte kilátásba. Hogy milyen eredménnyel végződik a tárgyalás, még biztosan nem tudjuk, majd annak idején közölni fogjuk. Ez uton is hálás köszönetet mondunk Főtiszteletű Balogh Elemér püspök urnak szives fáradozásáért s az adakozóknak szives jóindulatukért s kérjük továbbra is kegyes támogatásukat, mert ha templomunkat felépíthetjük, az nemcsak a régmúlt időknek lesz emlékeztetője, hanem az lesz az egyetlen templom Cseh-Szlovákiában Pozsonytól az Ipolyig a Duna partján, mely gyönyörű fekvésével megragadja, leköti majd a Dunán, Európa széles országutján járóknak figyelmét s hirdetni fogja Krisztuson épült anyaszentegyházunkat az egész világnak. Csekés Béla.

HIREK

Lelkészbeiktatás. Horkay Andor, egyhangúlag megválasztott lelkész szept. 21-én iktatta be a korláthelmecei egyház lelkészi állásába G. Nagy Sándor kisgejőczi lelkész és Dr. Komjáthy Lajos e. m. tanácsbíró. Az új lelkész a teljes számban megjelent gyülekezethez a Kor. I. 13 r. verse alapján szívhez szóló beszédet intézett, amelyet a hívek nagy lelki gyönyörűséggel és áhitattal hallgattak. Istenisztelet vezetővel az egész gyülekezet részéről az az ohajtás, az a kívánság nyilvánult meg, vajha ez a mai nap, a sok megpróbáltatáson átment korláthelmecei egyházra egy szebb, jobb, boldogabb élet kezdetét, s a pásztor és nyáj közötti tar-

lós békesség, szeretet megvalósulását jelentené. Az új lelkészt és vendégeit az egyháznak egy kegyes lelkü, mély vallásosságáról s áldozatkészségéről ismeretes jölteveje, Özv. Fegyverneky Janosné, szül. Bogáthy Terézia asszony látta el szives vendégszeretettel, a aki a közel jövőben is egy fejedelmi adománnyal óhajtja megörökíteni nevét a korláthelmecei egyház történetében. Isten áldása legyen az új pásztoron, az egyház jöltevején s az egész gyülekezeten!

Új tanácsbírók. A máramaros-ugocsa egyházmegyében megüresedett két tanácsbírói állásra Tusa Menyhért szőlősgyulai és Szük Sándor verbőczi lelkészeket választották meg.

Új ref. templom Nagyodon. Ritka áldozatkészségét bizonyítja Nagyod község ref. híveinek az a gyönyörű új templom, amelyet az egyház hívei Bajkay Zsigmond ref. lelkész, Kulcsár Jónás és Kovács Árpád gondnokok és Balázs János községi bíró lelkes kezdeményezésére és buzdítására saját pénzadományukból építettek újra, Isten nagyobb dicsőségére. A szószék feldiszítésén és az Ur asztala körüli szőnyeg beszerzésén Kovács Istvánné sz. Révész Ilona vezetése mellett az egyház összes nőtagjai fáradoznak és minden áldozatra készek, hogy művük az Istenházához méltó legyen. Az új templomot, mely Boldoghy Gyula komáromi hírneves építőmester szép alkotása, október 5-én avatják föl nagy ünnepélyességgel.

A nagyszalánci új harangok felszentelése. Mind külső méreteiben, mind belső tartalmában impozáns harangszentelő ünnepély zajlott le Nagyszaláncon, az abaujtonai esperesség jelenlegi székhelyén, szept. hó 20- és 21-én. Mert már 20-án megérkezett Főtiszt. püspök ur, P.-Czinke István, a papi és tanítói énekkar tagjaival és más, távolabbról jövő résztvevőkkel. Másnap pedig a 9 órai harangszóval megkezdődött az ünnepség sorrendje. S ezeknek legkiemelkedőbb része, püspök ur felszentelő beszéde és imádsága volt, amely szép kies helyről — a templom ajtóból — zengett a nagy sokaság szívébe, ahonnan ellátni messze, ködbe vesző nádas tőjakra, hol az édes anya tanította szeretni azt, ami szép s hinni abban, ami jó és idvességes a leleknek. Kár, hogy az elkészült székerek kottogása a hegyi uton kikizökkentette a lelkeket az áhitatból. A két harang felhuzásának és elhelyezésének az ideje alatt a gyülekezet közénekeket énekelt. Majd Oláh Péter magyarbödi t. b. lelkész kéri az áldást Istentől alázatos imádsággal a harangokra s a gyülekezetre. A lelkészi és tanítói énekkar megható éneke után Lengyel József szinai lelkész, e. m.-i főjegyző hirdeti

az ígét Ap. csel. 3. 1-8 és 4. 7-12 alapján arról, hogy az Úr hatalma beviszi a koldust is az Isten házába, mert ennek a beteg világnak nincs más orvosa, mint az Úr Jézus Krisztus. Vannak ugyan új próféták, kik a tőke és munka új rendszerére, vagy a politikai élet más szervezése által keresik e nyomorult világ boldogulását, pedig „nincsen senkiben másban üdvösség, mert nem is adott emberek között az ég alatt más név, mely által kellene nekünk megtartatnunk”. Ugyancsak az ő hirdetéséből tudjuk meg, hogy az új harangok öntetésének eszméjét Czikó Imre presbiter ez év március havában vetette fel s megkezdte a rájuk való adakozást 1000 K-val. Ezt olyan bőséges adakozás követte a gyülekezet tagjai részéről, hogy a 40.000 K-ás árat mihamar fedezte, sőt túlhaladta. — Ismét karének következett, ami után Vajthó Lajos csányi lelkész, e. m.-i aljegyző olvasta fel az ez alkalomból az Isten dicsőségére adakozók hosszú névsorát. Végül urvacsozás következett, amelyhez Simon József szeszta lelkész, e. m.-i tanácsbíró ágendázása után jutottak az áhítozók. A kint levő nagy sokaságnak Koncsol János felsőlánczi lelkész hirdette hatalmas szóval az ígét. Az ünnepséget közbéd követte.

A bánóci gyülekezet örömnappja. Bánóczon levő szlovák ajku ref. egyházban szept. hó 28-án délelőtt folyt le a hívek áldozatkészségéből a megújított templom és harang felszentelése. A felszentelést megható imával Virág József felsőzempléni esperes s kisazari lelkész teljesítette. Benta templomban Nyitray Lajos tusai lelkész s a templomon kívül maradt közönség előtt pedig Könyves István nagyszerűvái lelkész predikáltak. Urvacsorát osztottak: Szilágyi László migléski és Jencsik János lasztoméri lelkészek, Egyed Béla jenkei lelkész és Tamasula János bánóci ref. segédlelkész segédletével. Istentisztelet után Hutka József helybeli lelkész olvasta fel az építkezés és az egyház rövid történelét, melyből kitűnt, hogy az építkezés 40.000 (negyvenezer) koronába került a hívekre 12 éven felüli lélek és vagyoni alapon történt kivétel szerint előteremtelt összegből. Azonkívül Amerikában történt gyűjtésből küldtek: Jencso András beretkői származásu ref. e. tag: 2930 kor. Horócsák Mihály bánóci származásu ref. e. tag: 4650 kor. Pesta János: 2271 K. Az egyházat Orosz Anna úrnő alapította 1810-ben. Ő építette a régi s már lebontott templomot. Ő adott egy harangot, urvacsorai kelyhet, lelkésznek tanítónak lakást, földet. A most megújított templomot 1870-ben Kazinczy János gondnok építette a hívek együttes költségével. — A szentelésen számos lelkész a

hívek nagysokasága vett részt. Szentelés után a paplakon Hutka József lelkész derék neje avatott vezetése mellett az egyház által adott közbéd volt.

A legújabb szlovenszkői népszinmű. a „Fehér galamb” Farkas István e sikerült alkotása megjelent és kapható a *Kultúra* könyvesboltban Losoncon: Mutatványpéldány ára portón kívül 6 korona, 10 példány ára előadási joggal 60 kč. Ajánljuk minden magyar községnek előadásra e darabot, melyet az összes magyar lapok a legmelegebben említenek és ajánlanak. Rendelések nagyobb tételben közveilen a szerző címére is intézhetők: Jelsőc, p. Veliká n. Iplom.

Tótfalussy-féle nagy, képes biblia kapható a Kulturánál Losoncon. Ára 250 kč.

Mai számunkban a Kultúra könyvkereskedés könyvárjegyzékét mellékeljük, amelyre szívesen hívjuk fel olvasóink figyelmét.

Könyvismertetés.

A gömői ref. egyházmegye közgyűlésének jegyzőkönyve.

Szerkesztette: Zajdó László aljegyző. Nyomatott Klein Géza könyvnyomdájában, Rimaszombatban.

Legutóbb a komáromi egyházmegye közgyűlésén vetődött fel az gondolat, hogy irassék meg az egyházmegye monografiája és az egyes gyülekezeteknek helyi története.

Ebben a mi vajudó korunkban igen nagy szükség volna ezeknek a monografiáknak megírására, hogy az utókor előtt tisztán és világosan álljanak egyházi életünk eseményei. Ezek a monografiák a leghivebben fogják dokumentálni azt, hogy egyházunk ebben a világégésben, a különböző megtévesztő szellemi irányzatok összeütközései között a maga küldetéséhez hiven teljesítette magasztos misszióját és semmiféle irányzatnak nem állott szolgálatába, hanem a hagyományos szívóssággal és rendihetelenséggel harcolt a maga igazainak érvényrejuttatásáért.

Ezeknek a monografiáknak igazi tükrében jelenik meg a mi vergődő, de eszményeiért bátran és megalkuvás nélkül sikra szálló egyházunk igazi képe, amelyet egy pillarig sem homályosíthat el ennek az önmagával békétlen, a maga eszméiből kiábrándult kornak mindent felforgató irányzata.

Igaz lelki örömmel lapozgatjuk azért azokat az egyre-másra megjelenő jegyzőkönyveket, amelyekben az e. m.-ék élete elevenedik meg előttünk a maga sorozatos eseményeivel. Valóságos történeli kútfő egy-egy ilyen nyomta-

tásban megjelent jegyzőkönyv, amelynek adataiból, mint a színes, csillogó mozaikdarabokból, nagyszerűen bontakozik ki a teljes kép az egyház boldog jövőjének kiküzdésében egymás mellé sorakozottaknak egy célra való törekvése és harmonikus összeműködése. Ha itt-ott kilengések is vannak, mogbotránkoztató esetek fordulnak elő, ezek csak szórványos tünetek, amelyek az összhangot semmiképen sem zavarhatják.

Ilyen felemelő impressziókat kell bennünk a gömői egyházmegye legutóbbi közgyűlésének kezünk alatt levő jegyzőkönyve is. Mozgalmas élet rajzik fel a holt betűk tömegéből, az esperesi jelentés nemcsak hű képét nyújtja az egyházmegye életének, hanem magasabb perspektívába is állítja bele a lefolyt eseményeket.

A gondosan összeállított jelentésből megtudjuk azt, hogy az átmenet, a berendezkedés milyen nehézségekkel járt és milyen csodával határos munkát végzett itt is a hivatásának magaslatára ébredt és az építésben fáradhatatlan gyülekezeti élet.

A Függelékben érdekes tájékoztatást nyújt a jegyzőkönyv az egyházmegye beléletről, statisztikai adatokkal illusztrálván a népesedési viszonyokat, a vagyoni állapotot, az egyh. építésére hozott áldozatokat stb.

A belmissziói munkáról is örvendetes helyzetképet rajzol meg a Függelék, amelynek adataiból kitűnik, hogy az ifjúság lelki gondozása folytonosan emelkedőben van, majdnem minden gyülekezetnek van jól szervezett énekkara, a vasárnapi iskolai munka bevezetésére is kísérlet történt.

A Szeretet, ez a kitűnően szerkesztett ujságunk is kezdi meghódítani a sziveket.

A jegyzőkönyv teljes egészében közli Tornallyay Zoltán egyházmegyei gondnoknak tartalmas, formailag is szép, az egyházi élet minden mozzanatára kiterjeszkedő megnyitó beszédét. (—y.)

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Kövy Árpád*.

Pályázat

az áji ref. előkönyörgő kántortanító állásra. Javadalom: Jó lakás gyümölcsös kerttel. Keszpézn 108 kor. 20 köből gabona, 2 köből buza, temetői fütermés, erdő-legelőjog. stóla 28 kor. összesen 440 korona. Államsegély Tanítás nyelve magyar. Pályázhatnak október 31-ig olyan ref. tanítók, kiknek állampolgárságuk és nosztifikációs vizsgájuk van. Ref. lelk. hivatal Szádelő u. p, Turňa.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — — —	60 korona
Fél évre — — — — —	30 korona
Negyed évre — — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peléskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

A hazug és igaz Istenimádás.

Gondolatok Simon József szeszjai lelkésznek Győrén elmondott ünnepi beszédéből.

Tudom, hogy az emberek nem szeretik, ha hibáikra figyelmeztetik őket; tudom, hogy a próféták, az igazmondás jutalma — legenyhébben szólva — gyűlölet, de én akkor is inkább akarok tetszeni Istennek, mint az embereknek (I. Thess. II. 4) s vallom meggyőződéssel, hogy *ma nincs helye a magasztalásnak*, ma a szigorú hangu Ezsaiások, hajlhatatlan Keresztelő Jánosok, bátor Pálok, mérész Kálvinok szellemére van szükség: ostromozni, torni-zuzni az ezerfejú kigyót: a bűnt. Az orvos, ha sebet gyógyít, nem törődik a fájdalommal, mit betegének kesével okoz. A lelkek orvosának, az igehirdetőnek is, ha hivatásának meg akar felelni, kiméltlenül hallgatói elé kell tárni a valóságot, a bajokat, mert a gyógyítás első feltétele a *baj felismerése*.

Baj pedig van elég, több a soknál is. Egyfelől a *hitelenség* döngeti egyházunk kőfalait, másfelől a *rajongó szektás* felekezetek maszlagolják a hiszékeny s az ujdonság, csodalátás után sóvárgó lelkeket. S mit látunk ugyanakkor bent, egyházunk kebelében? Csupa ellenséget: unalmas közönyt, fásult dermedtséget; látunk egy nagy sokaságot, mely nem látja, vagy nem akarja látni a fenyegető veszedelmet, nem tudja, vagy nem is akarja tudni, hogy a fejsze már-már a lelki élet fája gyökerére vettelt; egy tömeget, mely morzsolja napról-napra a maga hitvány kis életét az előhaladás minden kívánása nélkül, keresztyénnek nevezi magát, de életével ennek az ellenkezőjét igazolja, hitélete külsőségekből áll csupán, de azért *meg van elégedve magával*, sőt azt hiszi, hogy ez teljesen elég az üdvösségre.

Végzetes tévedés! S ha igaz egy nagy bölcsünk (Deák F.) állítása, hogy *csak azt a jogunkat veszítettük el, melyről magunk mondtunk le*, úgy igaz az is, hogy ref. egyházunkat nem külső ellenség: hitelenség, babonás tévhit fogja meggyőzni, ha-

nem a mi *látszat-keresztyénségünk*, erőtelen hitünknek ez a kiálló bizonyossága, *életünknek ez a nagy hazugsága*, mellyel csaini akarjuk Istent, magunkat s az embereket s mellyel előbb-utóbb kihívjuk fejünkre a hosszútűrő Isten ítéletét, ha meg nem változunk.

Igehirdetésünk feladata, hogy napunket Isten igaz ismeretére tanítsa, jóságra nevelje. Igehirdetés, igehallgatás — mindkettő Istendicsérel. Nos, az Ige hirdettetik. S a hallgatása? Az megint egy nagy képmutatás. Látsz egy gyülekezetet, nem egyet, akárhányat; az arcokról azt ítéled, hogy a lelkek „úgy kíváncsiaknak az Igehez, mint a szomjúhozó szarvas a vízhez.” S ime: mi történik valójában? A hallgatók egy része alszik, más része nem figyel, mert az esze köznap dolgokon kalandozik s mert nem érdekli, a mit az Úr mond neki az igehirdető lelke által; legjobb eselben meghallgatja az igét, de szívében egy húr se rezdül, vágy se támad annak megtartására. Lehetünk Pálok, Kálvinok, igehirdetésünk termékelten; elismerik, hogy talán szépen, igazán prédikáltunk, de ki érezné kötelezőnek magára nézve a halott isteni parancsok betöltését? s bár-igaz a lélekben lassan, titokban érik a jó, ki látott már embert, kire az Isten beszéde szemmelátható javító hatást gyakorolt volna? Templomozás igehallgatás nélkül, igehallgatás bezárt szívekkel, lelése az életnek alvó lelkiismerettel: *ez a mi valóságunk, hazug imádása Istennek.*

*Imádkozás, igehallgatás, urvacso-
vétel, egyházszeretlet* mind szép s Istennek tetsző dolgok. De hát a mindennapi élet? A hívő imádságos léleknek itt kell főként bizonyosságot tenni magáról. Itt tűnik ki igazán, hogy a Krisztus lelke él-e bennünk, hogy különbek tudunk-e lenni zsidónál, pogánynál? tudunk-e úgy élni, hogy egész életünk egy folytonos istentisztelet legyen: ez a koronája a hívő életnek, a legszebb, a legmeltöbb Istenimádás!

A dunáninneni ref. egyházkerület közgyűlésének időpontját november hó 9-ben állapította meg az Elnökség.

Magyar keresztyénség

Több helyről kapott felszólításnak engedek, amikor az alábbiakban kifejezem: *mit értek magyar keresztyénségen.*

1.

Már több ízben kifejezésre juttattam e lap hasábjain, hogy a reformációnak fontos szerepét látom abban a tényben, hogy a keresztyénségben belül a nemzeti szellem, a faji Geniusz felszabadítója volt. Más volt a német, más az angol, más a huszita és megint más a magyar reformáció. Így jött létre a nemzeti jellegű keresztyénség számos válfaja.

2.

A léleknek mindenféle elgátlása valamilyen mérvű pszichózishoz vezet. Európa népei évszázados betegek a nemzeti lélek elgátlásának. A reformáció enyhített ezen a helyzeten, de véglegesen nem oldotta fel a betegséget. Mert soha nem is volt még az emberiségnek olyan tiszta és erős nemzeti öntudata és igénye, mint ma. A népi közösségek meg akarják találni a maguk sajátos életformáját. Ez a helyes és egészséges. Sem az általános emberi képletére nem tudunk ma még átfarmálódni; sem idegen fajok képmására nem szabad törekednünk. Amit az egyes egyének, úgy a népi közösségek számára és ez ma a felszabadító ige: légy hű önmagadhoz.

Az eljövendő új korszak vajudásai épen e két gondolat körül zihálnak: egyetemes emberi és nemzeti. E két gondolat zászlói alatt futottak szélsőségbe a tömegek, egyszer mint kommunisták, másszor mint fajvédők. A nagy kilengés a nemzeti jellegű keresztyénségben fog egyensúlyba jutni.

Már csak ezért is időszerű a magyar keresztyénségről való fejtegetés. De meg egyéb okból is.

Mostanában többször esett szó a holland orientáció kérdéséről. S ezzel kapcsolatban felvetődött az idegen fajú hittestvérek befolyásának kérdése is. Ilyenkor nem egy keresztyén magyar szívben felszisszent a csendes ellenmondás min-

denféle idegen orientációval és külföldi befolyással szemben.

A turánkodók öngyilkos jelszavát: „fűtülünk a műveit nyugatra” — persze nem teheljük magunkévé. Nekünk a művelt nyu...tal kapcsolatot ápolni — nemes és szent hagyomány. Azonban először is: nem köthetjük le magunkat egyoldaluan semmiféle külföldi orientáció számára; másodszor, minden külföldi hatással szemben féltő szeretettel óhajljuk ápolni és megőrizni nemzeti lelkünk sajátosságait.

3.

Helyes és tudományosan pontos megállapítás az, hogy ma már vérszerint tiszta fajok nincsenek. De ez mit sem változtat azon a tényen, hogy minden népi közösség kifejleszt és ápol egy jellegzetes szellemet, melynek légkörében nemzedékek sora nő fel és amely szellemilégkör visszahatással van ezeknek a nemzedékeknek testi, lelki és erkölcsi alakítására. Így alakul ki egy nemzetnek a Génusza.

Ezt a nemzeti Génuszt gátolta el bizonyos mértékben a középkori kereszténység. S ez a Génusz talált szabadítóra a reformációban. A teljes kibontakozása elé azonban súlyos akadályt gördít az a körülmény, hogy a nemzeti eszme eredetére nézve pogány s így a kereszténység légkörében nevelődött európai emberiség előítélettel áll vele szemben. S valóban: a nemzeti eszme mai megújulása sok pogányos mozzanat felbukkanásaival járt együtt. És általában is nagy elővigyázatot igényel: egyensúlyba hozni a kereszténység egyetememes emberi szempontjait a nemzeti gondolat speciális követelményeivel.

Minden ellenvetés és nehézség dacára is számolnunk kell a azzal a lényvel, hogy a nemzeti egyéniség kifejlődésben van. Egyetlen lehetséges álláspont a kereszténység mai vezérel számára: megtalálni a két vezérlő eszme harmóniáját.

4.

A magyar kereszténység megteremtése nem olyan feladat, amit tudományos megfontolás vagy gyakorlati elhatározás alapján lehetne keresztülvinni. Isteni, örök erők spontán teremtő hatalma hozhatja csak létre. De ezt a születést elősegíthetjük azáltal, hogy várunk rá, vágyakozunk utána.

A magyar kereszténységet nem is receptszerű előírás szerint kell majd kiformalni. Nem is lehet úgy előre felvázolni, milyen is lesz a kereszténység. Isten fogja megmutatni, mit fog tudni alkotni azáltal, hogy egy-egy jellegzetes magyar lélekben uralomra fogja juttatni a kereszténység örök erői. Egy-egy pompázó kivirágzásig jutott emberi lélek lesz az a tükör, amelyből felénk ve...dők a

magyar kereszténység arc sugárzása, az a könyv, amelyből kiolvashatjuk az új élet típus törvényeit.

És itt szomorúan kell elgondolnunk, hogy sok százados történelmünk milyen kevés ősmagyar talajból sarjadt vallásos tehetséget produkált. Meg kell mondanunk nyíltan: eddig még nem született egyetlen vallásos zseni sem. Mig irodalmi, tudományos műveszi és politikai téren egész sereg zseniális embert adtunk a világnak, vallási téren egyetlen zsenit nem tudott szülni a magyar rög. Mert bár apostolaink, teológusaink voltak: de teremtő lélek, újat alkotó szellem nem volt köztük. A magyar föld vallásos mozgalmait mindenkor csak összhangjai voltak idegen külföldi áramlatoknak. A magunk erejéből nem teremtettünk vallásos mozgalmat. Sőt ha általában filozófiai teremtő gondolat pattant is ki magyar agyból, (mint pl. a Bodnár Zsigmond sajátos világszemlélete) visszhangtalan maradt. Olyan tények, amik könnyen kelthetik azt a gonosz látszatot, hogy a magyar lélek sekélyes melegségű, fi ozofiatlan, köznapi gondolkodású; olyan tények, amelyek könnyen szerelhetnek le mindenféle reménységet és várakozást, amely egy izig-vérig magyar kereszténység világnézete kialakulására vonatkozik.

A továbbiakban annak a megmutatása a szándékom, hogy — minden látszat ellenére — a magyar lélekben adva vannak a lehetőségei egy ilyen eredeti, vallásos világszemlélet és életforma kialakulásának. (Folyt. köv.) —3.

Az új házassági törvényről.

Az 1919. évi május 22. 320. gy. sz., a házassági jog megváltoztatásáról stb. szóló új csszl. törvény a házasságukat polgári, vagy egyházi hatóság előtt kössék meg s így elismeri a kizárólag egyházi hatóság előtt kötött házasság érvényességét.

Azt, hogy ez a törvény mily nagy fontossága egyházunk szempontjából is; feleslegesnek tartom bővebben fejtegetni. Eppen azért csodálatosnak tartom, hogy ezzel érdemileg nem foglalkoztak eddig vezető egyházi körünk s annak kötelező alkalmazását még el nem rendelték. Mig a más felekezeti lelkészek általában élnek az e törvényben kimondott joggal, addig nálunk csak szórványosan alkalmazzák azt, holott népünknel halározottan észrevehető az idegenkedés a polgári házasságkötés iránt.

Vajjon miért nem ragadjuk meg mi is a törvény által nyújtott előnyt, miért nem alkalmazzuk mindenütt, ahol csak mód és alkalom van rá

az egyházi házasságkötést? Ennek okait a következőkben sejtem:

1. Nevezett törvény általános kötelező alkalmazását egyházi felsőbb hatóságaink nem rendelték el.

2. A házasságkötés nagy körültekintést igényel és nagy felelősséggel jár. Lelkészeink 1895 okt. 1. óta nem foglalkozván a házassági joggal: abból esetleg kijöttek; az azóta kikerült generáció meg sem ismerkedett vele, mert nem használhatta; az új cseh-szlovák törvények és rendeletek pedig a nyelvi akadályok folytán nehezen megszerezhetők.

Minden akadályok dacára lelkészeink közül már többen alkalmazták az egyházi házasságkötést. Holott ez az idevonatkozó törvények és rendeletek ismerete nélkül merész vállalkozás, amennyiben az elkövetett hiba súlyos következményekkel jár.

Egyházunk érdeke, népünk ragaszkodása az egyházi házasságkötéshez, valamint az egyöntetűség sürgetően kívánják, hogy ez ügyben generális intézkedést kell tennünk, annyival inkább, mert nevezett törvény 10-ik szakasza kimondja: „Ha a házasságkötés kizárólag egyházi házasságot is köthetnek.” Továbbá azért is, mert lehetetlenség az, hogy a lelkészek találomra, ötletszerűleg, minden utmutató nélkül végezzenek ily fontos jogi dolgot. Ha az állam a polgári anyakönyvvezetőnek kezébe adja az összes törvényeket és utasításokat: kell, hogy az egyház is a házasságot kötő lelkész kezébe.

Tisztelettel indítványozom azért a következőket:

1. A szlovenszkoói és kárpátaljai ref. egyház egyetememes konventje alkítson mielőbb egy ref. jogászokból álló bizottságot, vagy bizzon meg egy szakembert, ki a házasságkötésre vonatkozó s ma érvényben levő törvényeket és rendeleteket összegyűjtse. Emellé szerkesszen egy világosan érthető végrehajtási utasítást a szükséges kétnyelvű irásmintákkal (szülei beleegyezés, hirdetés, jegyzőkönyvek, kérvények stb.) s az egészet egy könyvben nyomassa ki.

2. E könyv megvételét a parochialis könyvtárak részére tegye kötelezővé minden egyházra nézve.

3. Végül rendelje el a lelkészeknek az egyházi házasságkötés fogantatását.

Felsőzempléni egyházmegyei hírek.

Az egyházmegye mozgalmass életében rövid egy hónap alatt történt eseményekről a következő összefoglaló jelentésben számol be tudósítónk.

Egyházmegyei közgyűlés. A felsőzempléni ref. egyh. megye szept. 4-én Málcán tartotta évi rendes közgyűlését, a kebelbéli lelkészek-tanítók világi küldöttek a máltai egyház in-

teligenciája és közönségének élénk érdeklődése mellett. A gyűlést megelőző istenitiszteleten Szondy István magyarizségi lelkész imadkozott s mondott tartalmas, nemes hévvel előadott egyházi beszédet és a zempléni papi tanítói ennek adott elő egy alkalmi darabot. — A gyűlés adminisztrációs természetű tárgyai, tanító választások, beerősítések, díjlevélmegerősítések, építkezési szerződések jóváhagyása, scontró ügyek, egyházak különféle irányu beadványai voltak a szokásos keretei a gyűlés kimagasló eseményének: az esperesi jelentésnek, amely az egyházmegye külső-belső, valláserkölcsi s hitéletének, — a hasonló jelentéseket stylus és tartalomban messze felülmúló művészi kézzel festett hű képe volt. — A f. zempléni esperes évi jelentései maradandó értékei lesznek annáleseinknek, figyelmet nem kerüli el a legcsekélyebb mozzanat sem, mely a vallás erkölcsi élet elevenségére vagy lelhargájára vonatkozik, hű tolmácsa örömeinknek-fájdalmainknak, férfias erő, nyíltság, reménykedő bizalom, apostoli lelkesedés és hit csendül ki minden szavából, biztos kézzel szab irányt, szeretettel dorgál, elismeréssal méltányol. Szava mint a tárogató bus zugása, mikor az eszményeink csataterén kidőlt veteránt és halálig hű harcost siratja s diadalmas, mikor a hív szolga jutalmáról beszél. Könnyes szemmel tekintünk a zöld asztal egy üres helyére, ahol a mindnyájunk által szeretett és tisztelt kedves „Béni bácsi” ült, amely hely évtizedek óta ma először üres! Szegő Beni egyh. m. tanácsbíró, zempléni lelkész 50 évig forgolódott hűségesen az Ur oltárai körül, munkabírását s tehetségeit hosszú időn át használta hasznosan egyházmegyénk, mikor tanácsbírájaként tisztelte őt, mint barát nemcsak köztünk, de különösen a régi lizán-inneni kerületben, derült humora, örökös jókedélye, melegen érző baráti szíve révén általános kedveltségnek és szeretetnek örvendett. Pedig az élet sokszor megpróbálta, szeretelt egymásulán siratta el, anyagi gondok is zaklatták, de egy csapás sem tudta megörölni lelke ellenálló erejét, maradt mindig ami volt, meleg érzésű, derült kedélyű hívő kálvinista pap. Legyen áldott emlékezet! A jelentés szerint az áldozatkészség is szépen megnyilvánult híveink részéről, bizonyosságok az egymásután emelkedő tornyok, újra megszólaló harangok s az Isten dicsőségére ajánlott adományok szép sumója. Az elmúlt évben főként az abarai szépült s a kistráskai csekély lélekszámú gyülekezet tünt ki áldozathozatalának követésre méltó példájával, amaz 90.000 ék, emez 42.000 ék költséggel renoválván templomát. A valláserkölcsi nevelés, a

vallás és ének tanítás csekély kivétellel megfelelő. Vannak kitűnő munkásaink, akik a mai hitetlen s destruktív áramlatokkal szemben is eszküjök s lelkiismeretükhöz híven szent lelkesedéssel állnak a valláserkölcsi nevelés megtámadott falain, a hit és keresztyén erkölcs fegyvereivel szivokban és kezökben vívják a harcot a Krisztus diadalaért! Vannak foglalkozások is, remélhető azonban, hogy a közgyűlés által elhatározott fokozottabb és szigorú ellenőrzés, a felebredő kötelességerzet és anyaszéni egyházunk letérdekeinek szemelőttartása a holt tagokat megeleveníti s a hibákat jövőre kiküszöböli. Bírósági ügy egy sem volt. A közgyűlés d. u. 2 óra a jölvégzett munka azon megnyugtató érzésével ért véget, hogy az örillők tehetségök szerint híven igyekeztek munkálni anyaszéni egyházunk javát s mindennek felett Isten dicsőségét!

Harangavatás Abarán. Az abarai ref. egynáz 90 000 kor. költséggel renovált templomát alig egy év előtt adták át rendeltetésének es ime az áldozatkészség újabb szép megnyilvánulásként aug. 31-től két szép új harang hívogalja a buzgó abarai híveket az Ur hajlékába. A harangavatást Séra János hardicsai lelkész em. tanácsbíró végezte, Holkay Lajos em. papi főjegyző kistráskai lelkész predikált, agendázott es urvacsorát osztott ugyancsak Séra János em. ib. A két új harang kb. 35 000 ék-ba került s Egry Ferencz mester remekei. Illesse elismerés az abaraitkat buzgóáguk és áldozatkészségük ez újabb megnyilvánulásáért.

Templom és harangavatás Kisztlén. Kiszte Gercsely filiája 13 református családot számol, de e csekély lélekszámú gyülekezet áldozatkészsége messze felülmúlja a nagy és tehetős gyülekezeteket. 40.000 ék költséggel megújított kis templomát és új harangját aug. 24-én avatta fel Isten dicsőségére Virág József f. zempléni esperes. A templomban Szondy István m. izségi lelkész predikált. Séra János em. ib. hardicsai lelkész agendázott es urvacsorát osztott. A templom kivül Nyilray Lajos tusai lelkész mondott szlovák egyházi beszédet. Isten áldása legyen a kicsiny kisztei gyülekezeten és buzgó hívein.

Harangavatás Bodzásujlakon. A bodzásujlaki reform. egyház május 25-én avatta új harangját fel, a mely alkalommal Virág József esperes mondta az avató imát, a templomban pedig Király Peter málcái lelkész em. p. aljegyző predikált.

Ime a felsőzempléni egyházmegye életéből egy néhány közelmúltú ünnepély története, amelyekhez méltán sorakozik a múlt hó 28-án végbe ment bánóczi templomszentelés is.

Rövid 3 év lefolyása alatt 9 megújult templom és 9 új harang, ékesen szóló bizonyosságai mind a hagyományos kálvinista hitbuzgóságnak és áldozatkészségnek! Gyakran halljuk, hogy ez áldozatokban a hiúságnak és a kérkedésnek is van némi része és híveink egyébb életbevágó nagy szükségünk iránt nem bírnak kellő fogékonysággal. Csak hadd emelkedjenek tornyaink s szálljanak vissza azokba elpusztult harangjaink, hiszen ezek mind áldott eszközei annak a megújulásnak, amely után mindnyájunk buzgó imája epedez. Istennek áldása pásztoron, nyájon kik Jeruzsálem kőfalainak megépítésén fáradoznak.

H. L.

HIREK

Gyászhir. Somogyi Antal a vágyar-kasdi gyülekezet érdemes lelkipásztora életének 87-ik évében, október hó 1-én elhunyt. A patriarchák korát megért lelkipásztor teljes hűséggel és odaadással szolgálta gyülekezetét több mint 40 éven keresztül. Az igehirdetés szolgálatában felszabadávet töltött el s ezen hosszú idő alatt napról napra szaporította tisztelőinek seregét. A megboldogultat f. hó 3-án temették el óriási részvét mellett. Legyen áldott a hű pásztor emlékezete.

Helyreigazítás. Réz László temetésén nemcsak a gömőri esperes, hanem a gömőri egyházmegye közszereitelben álló gondnoka, Tornallyay Zoltán is résztvett és őszinte részvétét fejezte ki az elhunyt özvegye és nővére előtt.

Z. L.

Harangszentelés Bankepatonyban. A bankepatonyi ref. egyház f. hó 12-én fogja harangjait felszentelni, ugyanakkor az elesett hősök emlék tábláját is leleplezik. A két új harangot, az egyik 215 kg. a másik 95 kg., a kómotai Herold cég öntötte.

— Antal Géza dr. — dunántuli ref. püspök. A dunántuli ref. egye. ker. püspökválasztásánál, a legutóbb történt szavazás alkalmával négy jelölt közül egyik sem nyert abszolút többséget. Az e. ker. tehát pótválasztást rendelt el Antal Géza dr., volt országgyűlési képviselő, e. ker. főjegyző és Czeglédy Sándor dr. esperes, győri lelkész között. Az új szavazás határideje okt. 12., a szavazatok felbontásának határideje okt. 16-án volna. Czeglédy Sándor az e. ker. választóihoz intézett felhívásában most bejelentette, hogy a választás egyöntetűsége céljából a jelöltől visszalép és így már befejezett tény, hogy Antal Géza dr.-t okt. 16-án a dunántuli ref. e. ker. egyhanguan megválasztott püspökének jelentik ki. Az új püspököt október 29-én fogják beiktatni Pápán.

KÜLFÖLD.

Az erdélyi ref. e. ker. nagy napjai.

Az erdélyi ref. egyházkerület lelkes kora nagyszabású konferenciára jött össze szept. 8-14 napjai Sepsiszentgyörgyön. A konferencián résztvevők tekintélyes száma és határlan érdeklődése élénk bizonyossága volt annak, hogy határozott készség alakult ki a lelkekben az anyaszentegyház új lendülettel való áldozatos szolgálatára.

A sepsiszentgyörgyi nagy napok programja három részre oszlott. Szept. 9—12. napjain lelkészi és tanítói *belmissziói kurzus* tartata t, amelyen állandóan mintegy 80—120 lelképásztor vett részt s 12-én a főleg tanítóknak rendezett, előadásokon még 30-40 levita és tanító; ezeken kívül a belmissziói munkák iránt érdeklődő világiak, férfiak és nők is szép számmal. Szept. 13-án tartatott meg az *egyházkerületi lelkészi értekezlet* mintegy 150 résztvevővel, szept. 14-én pedig a *nagy közönség számára istentisztelet és református nagygyűlés* rendeztelett, amikor is úgy a templom, mint a kollégium tornacsarnoka szűknek bizonyult a résztvevők nagy tömegének befogadására.

1. A *belmissziói kurzuson* az egyes napokat, áldott hatású *bibliaórák* kezdték és zárták, amelyeket Nagy Károly püspök, Ignác László, dr. Makkai Sándor, Kiss Albert, dr. Tavaszy Sándor, Csia Pál, Nagy Lajos tartottak.

A megbeszélésekkel összekötött előadások három csoportot alkottak: 1. *lelki kérdések* vallomásszerű megbeszélései, melyek során A lelképásztor *önmegfigyeléséről* dr. Tavaszy Sándor, A *lelképásztor családi életéről* Csiky István, *Isten valóságáról* dr. Makkai Sándor, A *bűn valóságáról* dr. Tavaszy Sándor tartottak a megbeszélésekhez bevezető előadásokat, melyek után termékeny személyesjellegű hozzászólások történtek. 2. A *belmissziói munka nagy oszlopáról* címmel tartott előadások, u. m. Az *igéről* Nagy Géza, Az *imádságról* dr. Mátyás Ernő, A *hitvallásról* Nagy Károly és Az *énekről* Kádár Géza, amelyekelt szintén megbeszélés követett. 3. A *belmissziói munka megszervezéséről* szóló előadások, és pedig a *presbiteriumról*, mint a munka irányítójáról Hegyi András, a *vasárnapi iskola megszervezéséről* dr. Gönczy Lajos (melyet egy áldott hatású tanítás bemutatásával is gazdagított Pilder Mária); az *ifjúság lelki megszervezéséről* dr. Imre Lajos és az *iratterjesztésről* Farkas Jenő szóoltak, élénk és tanulságos megbeszélések kíséretében, amelyek során e munkák felkarolása és fokozott, egységes megindítása és szervezése tekintetében egyöntetű elhatáro-

zás alakult és mondatott ki. A főleg *tanítóknak szóló előadások* során dr. Imre Lajos a *modern nevelés irányairól* s a *bibliával és imádsággal* való gyermeknevelésről, Nagy Károly püspök pedig az *énnel való gyermeknevelésről* tartottak előadásokat. Az *ehm. belmissziói előadók* értekezletén az egyes ehm. előadók ill. meghívottak számoltak be az eddigi munkákról, mely után Vásárhelyi János tartott „*egy egyházmegye belmissziói megszervezése*” címmel élénk megbeszélést felidéző előadást. A *papnék konferenciáján* Pilder Mária „*Eva és Mária*” címen rajzolta meg papné eszményét és „*Te miért vagy keresztyén?*” c. alatt tárta fel a ref. nők kötelelességeit.

Mindezekon a belmissziói konferenciákon az előadások és megbeszélések első sorban és főként a lelkek megindítását és munkakészségének megerősítését szolgálták: jogi természetű határozatok helyett olyan megállapodásokat váltva ki, amelyek első sorban lelki, szívbéli, erkölcsi jellegűek és mint ilyenek, fejezik ki a résztvevő lelki munkások egységes állásfoglalásait a felvetett kérdésekben.

A konferencia értékes és gazdag anyagából kiemeljük Nagy Károly püspök bizonyágtevő beszédének következő gondolatait:

Az erdélyrészi református papság az eddigi értekezleteken az egyház dolgaival és feladataival foglalkozott s most szükséges, hogy ez a papság a maga népével is szóljon. Tartoznak a nyilvánosságnak is azzal, hogy számot adjanak munkájukról, tartoznak azzal a kijelentéssel, hogy bár a lelkészek tanácskozásai nem voltak nyilvánosak, de azért a református papságnak nincsenek *rejtegetni valóik, nincsenek titkai*. Bizonyágot akarnak tenni arról, hogy azért jöttek Háromszékre, mert a székelység történelmi tradíciói nyomán akarják eszméiket megújítani. Kötelességeikről és jogaikról akarnak bizonyágot tenni. Bizonyágot a *törvénnyel, az országgal s az uralkodóval* szemben érzett kötelességeikről, másfelől *isteni és emberi jogainkhoz való törhetetlen ragaszkodásról*. Tudja meg mindenki, hogy a magyar jellem, különösen kálvinista kiadásban, soha *bujkáló nem volt és nem is lesz soha*! Nyílt és világos éleliffenntartási harcot folytatnak a létért, életérdekért, a hit szabadságért, az anyanyelvért, hagyományos kulturáért, a gyermekekért s ezek jövőjéért. Ebben az országban is el kell jönnie a megértő pillanatnak. Ennek a földnek, mely nekik nem új, hanem ősi hazájuk, a konzolidáció munkájából a rájuk eső részt készséggel vállalják.

IRODALOM

Dr. Abrahám Kuyper. Ein Lebensbericht, von Wilhelm Kolfhaus. Elberfeld, 1924, Verlag Chr. Buyer. Lic. Kolfhaus Prof. Lang mellett a német reformátusok nagy nevű, nagy tudományú vezérférfia. A Reformirte Kirchen-Zeitungba ő ir legtöbbet. Ő az összekötő láncszem a nyugati reformátusok és a német igazi kálvinisták között. Sok esztendő komoly tanulmányozásának eredménye a Kuyper biográfiája is. A hitből élő tudós lelkével rajzolta élethű harmóniába a kálvinista világnézet Kálvin utáni legnagyobb harcosának, a világgálvinizmus büszkeségének, Kuypernek, életét, munkáját. S hogy műve nemcsak krónikás szerzemény, hanem a tudósról írott tudós munka, mutatja az is, hogy egyik német egyetem honoris causa doktorrá avatta érte. Ebből a könyvből megismerhetni a Holland XIX. sz.-beli reformációt; az ottani tudósok melységes hitéletét, elvhűségét, az igazi kálvinizmus világnézetét, a „Soli Deo Gloriá”-t valóságban. S különösen azért kell kiemelni e munka értékét, mert most már a németül olvasók, értők is tudomást szerezhetnek általa az egyre nehezebb fizyelemre méltatott: Holland kálvinizmusról. Szeretjük hinni, hogy köztünk is sokaknak szolgál majd e könyv: vizsgáztatásul, bátorításként, ismeretszerzésre, viharvert és viharált kálvinizmusunk nagyobb értékelésére.

Galambos Z.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

a beszeri református kántor-tanítói állásra.

Javadalom az egyháztól: Megfelelő lakás kerttel, 2 hold föld haszonélvezete, 9 köböl buza, 5 öl kemény tűzifa beszálítva, 2 drb. marhalegeltelési jog, az egyházpénztárából évi 330 kor. készpénz, stóla, az államtól megfelelő segély.

Kötelelessége: az osztatlan iskola vezetése, a templomban orgonista-kántori szolgálat, az egyházi énekharos tanítása és vezetése, vallásos estélyeken való közreműködés s a lelkes akadályoztatása esetén templomi szolgálat. Pályázhatnak nosztrifikációs vizsgával bíró csehszlovák állampolgár ref. és ágostai ev. vallású okleveles tanítók. Szlovák nyelv ismerete szükséges. Pályázati határidő október 25. A megfelelő okmányokkal felszerelt kérvények a beszeri ref. lelkészi hivatalhoz küldendők, u. p. Košice.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak :	
Egész évre	60 korona
Fel évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkálarsak :
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Uj korszak kezdetén.

Ismét harangok kondulását, imád-
ságos szavát hozza felénk a szellő
a csillagos tornyok hazájából. Nap-
nap után jönnek a hírek új haran-
gok felszenteléséről, templomrenová-
lásokról. Egyik egyházmegyénkben
valósággal rekordot ért el a hívek
adakozó kedve, amennyiben egy év
leforgása alatt 9 gyülekezet szerelte
fel új harangokkal tornyait s építette
ujjá az Isten dicsőségének lakohelyét.
Mindezek az események megható
bizonyosságai a gyülekezetek újra ele-
dő egyházszerületének és minden te-
kintelben méltók a megőrzésre.
Az egyháztörténelemnek bizonyára
legszebb lapjai lesznek azok, ame-
lyek erről az áldozatos egyházépítő
munkáról fognak beszámolni.

A háboru okozta sebeket kezdi
lassan kiforrni magából az emberiség.
Az erdők égbenyuló faóriásait nem
érhette annyi vihar, mint a kultur-
emberiségnek nagy és örök értékeit.
De a fejlődés rohama és lendülete
kiforrija magából ezeket a csapáso-
kat és újra egészségessé, éppé teszi
a veszni induló organizmust. A fej-
lődésben nincs megállás, a fejlődés
örök törvénye szerint minden élet a
beléje oltott ösztönnél fogva megy a
maga rendeltetésszabta útján előre.

Nagy ellenmondások árnyéka ki-
sért és sötétíti el utainkat, tervezge-
téseinket, számításainkat. Beszélnek
a technika csodálatos előrehaladá-
sáról, új felfedezésekről, a rádiónak
a világkultúrában való és a jövő út-
ját messzire bevilágító jelentőségéről,
Zeppelinek hódító útjáról stb.

Szinte megszédít ezeknek a lehe-
lőségeknek és kilátásoknak káprázata.

Hová fog ez vezetni, kérdi az ember
borongó aggodalommal önmagától?
Mivé válik maga az ember, az egyé-
niség értéke ebben a kibontakozó
perspektívában?

A technika szédületes haladása
mellett annál élesebbekké válnak
azok az árnyékok, amelyeket az em-
beriség erkölcsi értékeinek és javai-
nak devalválódása vet a felületre.

Amennyit előre haladtunk a világ-
kultúrában, annyit mentünk hátra az
ethikai értékek megmentésének és a
jövő számára való megtartásának
az útján. Ez az a nagy ellenmondás,
amely a jobb és emelkedettebb lel-
keket — mint a lidérc — úgy fojt-
ogatja, rémítgeti. Akiben csak egy
cseppnyi felelősségérzet van, annak
meg kell látnia azt a szédületes ira-
mot, amellyel a mának embere ezzel
a programmal a maga vesztébe ro-
han. Isten nélkül, magasabb célki-
tűzés nélkül, erkölcsi alap nélkül.
Hogy ez az ut hová fog vezetni és az
erkölcsi javaknak ez a devalválódása
egykor a világkultúrának a csődjét
fogja jelenteni — előrelátható!

Ez a szomorú folyamat azonban
kezdi komoly munkára készíteni a
felelősségük tudatában levőket. Az
erkölcsi értékeknek megmentése kezd
jelszóvá válni azoknak körében, a
kik egy jobb, igazabb világrend meg-
teremtésén fáradoznak. Ez a gondolat,
mint tettekre késztető elhatározás kezd las-
sanként begyökeresedni az államok
sorsát intézőinek lelkébe. Mert er-
kölc nélkül még nem lehetett egy
államot sem fentartani és nagyvá-
tanni. Ez az alapja minden igazi
haladásnak. A többi csak látszóla-
gos. A csillogó kultúrának még sö-
tétőbb az árnyékvetése.

És most térjünk vissza a mi csen-
des templomainkhoz, amelyekben
nap-nap után gyújt örömtűzet a hi-
vek cselekvésre lendülő áldozatkész-
sége. Fentebb említettük, hogy a fej-
lődés lendülete kiforrija magából a
legsúlyosabb sebet is.

Vajon nem tapasztaljuk-e ezt a
mi népünk életében, amelyet erősen
próbára tett az idők viharos járdása?

Népünk romlatlan gondolkodás-
módját és puitán erkölcsi felfogását
ts kikezdte a forradalmi idők fék
nélkül való tobzódása és hamis ide-
olglója, de nem tehette semmivé
ezeket az értékeket, mert gyökerei a
lélek mélyéig vezettek vissza és on-
nan vették a fejlődésükhöz szüksé-
ges tápláló anyagot. Ez az ébredező
lelkiélet sugározza most ki magából

az új erőket és áldásokat. A jobb
lelkekre, az emberiség boldogulását
szívükön viselőkre, egyházunk lelki
vezéreire vár az a szent feladat,
hogy ezt az ébredező lelki életet
megfelelő lelki gondozással öntuda-
tos lelki létté építsék ki. Akkor a
templomok restaurációja mellett nem
kevésbé lesz fontos és jövőt ala-
pozóbb a lelki megújulás szüksé-
gessége sem!

Magyar keresztyénség

(Folytatás és vége.)

5.

„A magyar nép főjellemonása a
nyugodt értelmesség, mely néha kö-
zönyösségig süllyed” — mondja Riedl
Frigyes Arany Jánosról szóló tanul-
mányában, aki a magyar faj jellem-
nek tipikus megtestesítője. Ha a ma-
gyar léleknek ez a józanság volna
az egyetlen uralkodó vonása, akkor
a magyar lélek nem lenne alkalmas
vallási megélések számára. De ez
a lélek sokkal összetettebb szerke-
zetű annál, semhogy ez a veszed-
lem fenyegető lehetne. Riedl, aki bár
idegen fajtól származva, az intelli-
gens lélek finom érzékével látta meg
Arany veretes magyar jellemét, ki-
egészíti a magyar lélekről való raj-
zát ezzel a fordulattal: „a magyar
értelmessége mellett fölötte érzékeny
is.” Tulajdonképpen úgy kellett volna
mondania, hogy a magyar lélek mély-
érzelmű életre képes. Igen; a magyar
a maga józan, fölényes, sokszor ci-
nikus, luciferi értelmessége mellett
olyan érzelmes, hogy egyenesen szen-
timentális. Nincs semmi ellenmondás
ebben a megállapításban. Nagyon is
egymásnak megfelelő jellemonásról
van itt szó. Cinikus igazában csak
az tud lenni, akinek belső hitei van-
nak; belső érzékenységei, amik ellen
csak védelem a kifelé mutatott ci-
nizmus. A magyarnak drasztikusan
józannak kell lennie, mert különben
veszedelmesen szentimentális talál
lenni. Halálharcot vív egymás ellen
ez a két teremtő elv a jellegzetesen
magyar lélekben. A férfi-magyar szé-
gyenli az érzelmességét, az ellágyu-
lásait, azért erős, hideg értelmesség

mulogatásával, sokszor egyenesen gyilkos cinizmussal kendőzi azokat úgy maga, mint mások előtt. Elragadtatások erelmessége és pelyhüdt kiabrándulások józansága között hányódik minden valamirevaló magyar férfi lélek. (Ennek a léleknek a tragediáját senki nem fogta még meg olyan mesteri módon, mint Arany László a „Delibábok hőse”-ben.)

6.

Az érzelmi életre es ellágyulásokra teremtett lélek alkalmas torrasa vallásos elmenyeknek. De a rideg józanság, a luciferi értelem kiemel minden teremto eröl, eldugaszolhat minden buggyanó torrást a lélekben. Az egyoldalú szentimentalizmus vallásos rajongásokra ragadhat, az egyoldalú intellektualizmus hitelenségre vezethet. És mert olyan a magyar lélek, mint amilyenek vázoltuk, azért teremhet meg együgyűn az a talajon egyszer a szektarianus es pietista vallásos rajongás, másrészt a cinikus hitelenség. A magyar lélek, ha nem vigyaznak rá, vagy exaltált vallásos rajongó lesz, vagy sivár, cinikus életteliség követője.

Mindebből két fontos dolog következik. Az egyik az, hogy nem lehet minden elővigyázat nélkül felszabadítanunk a magyar nép hitében a vallásos lelket. És pedig egyszerűen azért, mert nem lehet celunk vallásos rajongókat teremteni. A mi Krisztusunk evangéliuma nemcsak a túlvilági életre akar nevelni, hanem ennek a földi életnek a feladatai számára is. Az evangélium által megragadott lelkek beállnak ennek a mi érzelmi világunknak a történesei köze és isteni nevében hatalmukba veszik az életet. Ez a mi programmunk e földi élet idejére. Ehhez a programhoz pedig reális látás, a földi élet dolgai iránt érzékkel bíró, erős emberekre van szükség, akik nem kész prédai asszonyos ellágyulásoknak, szemtorogató és köldökös üres kegyességnek, irreális elragadtatásoknak.

A másik fontos következmény ez: nem lehet nagyobb bünt elkövetni magyar lelkek ellen, mint racionalizmust terjeszteni es erősíteni köztük vallás ürügye alatt. A lélek életet nem lehet semmivel úgy megszegni, mint racionalizmussal. Melységek és magasságok kínálják élénk magukat: s a racionalista lélek tovább csuszik a porban.

Szomorú, hogy itt magunk közt is aktuális megmondani; számoljunk le egyszer már azzal a tennyel, hogy csak Istent megtalált es vallásos megtérésen átment lelkek tarthatják fenn egyházunkat, nemzetünket s menthetik meg jövőnket. Aki nem teheti magáévá ezt a megismerést, arra nem számíthatunk jövőt építő építő munkánkban. Vallásos megrendülésekre, a lélek belső torradalmára

van szükség az egész vonalon. A magyar lélek eldugult érzelmi csatornáit kell megnyitni. Arra való hivatkozás, hogy a megindult vallásos élet rajongássá fajulhat, nem menthet fel ez alól a munka alól. Inkább legyenek rajongók köztünk, semhogy a mai dermedt, halott állapot tovább pusztítsa az értékeket.

De nem kikerülhetetlen kényszerűség az, hogy a felébredt vallásos élet rajongassa, emelygos szentimentalizmussá váljak. Ennek a veszélynek erős féke ott van a magyar lélek másik szép kepessegeben: a józan értelmességben. Csak gondviselés alatt kell tartanunk ezt a felébredt életet s elhárítanunk a veszélyeket. Szabad, egyeni fejlődés útjára kell engednünk minden egyes lelket s ezen az uton előbb-utóbb ki fog termelődni a jellegzetesen magyar keresztyenség. *Egyétek lehetővé, hogy Krisztus evangéliuma, mint isteni erjesztő csíra behulljon erős, karakterisztikusan magyar lelkekbe s az erjedés lezajlása után előttünk fog állni a veretes magyar keresztyén jellem.*

7.

Két veszedelem ellen kell tehát felvonulni a magyar keresztyenség érdekében. Két veszedelem ellen, amely a magyar jellem két kiválósága oldaláról fenyeget. A racionalizmus és a vallásos szentimentalizmus ellen. A racionalizmus veszedelmét evangelizáló hadjáratlall kell megsemmisítenünk. A pietizmus nyafkaságából, mely e hadjárat sebesültjeit betegíti, azáltal gyógyíthatjuk ki a lelkeket, hogy történelmi öntudatot nevelünk bennük. Meganihjuk hivenket: ismerni magyaronmagukat, mint Istennek sajátos alkotásait; a maguk fajának multját és jelen történelmi feladatait; a történelmi kálvinizmusban rejlő értékeket és erőket. (E sorok írója, aki átesett úgy a racionalizmus, mint a pietizmus betegségein, egyeni tapasztalatból tudja, hogy ez a gyógyulás egyellen lehetséges módja.)

A magyar keresztyén lélek tehát a jellegzetesen magyar lélek két erőteljes kepessegeből fog összetevődni: egyrészt az érzelmi élet kepessegeiből, amely a metafizikai világ melységeinek es magasságainak fellogására alkalmas, másrészt a józan értelmesség kepessegeiből, amely az érzelmi élet tapasztalatait higgadt kritika alá veti es a felgyült érzelmi erőket gyakorlati feladatok megoldására használja fel. A magyar keresztyén tehát nem lehet sem sivár racionalizmus, sem nyafka pietizmus, hanem a magas feszültségű érzelmi életnek es a megfontolt értelmi tevékenységnek összhangja es vetülete.

Ez a keresztyenség mentes lesz tehát más népek jelleméből folyó

meghatározottságtól. Más lesz mint a szentimentális német pietizmus, de más lesz mint az angolszász lélek gyakorlatias szellemű kegyessége. Az értelem es érzelem: e két ellenséges pólus közötti feszültség szakadailan kisütéseiben fog jelentkezni a sajátos magyar kegyesség, melynek megjelenése új színnel fogja meggazdagítani a világot. —s.

Elásott kincsünk.

A XVII. században Istennek olyan gazdag kegyeime peremezett alá apainkra, hogy a „vitezkedő” egyházak nemcsak kifele terjedtek es erősödtek, hanem belel is megteremthették a lelki gyarapodás es a biztos jövő felteteleit: az *egységes tanit, az együgyűnazon célért egyforma eszközökkel való munkálkodást*. A konszolidacio idejei megelőzőleg számos helyen tartottak vitatkozást, kollokviúmot, elvi kérdések fölött döntő zsinatot. Istennel személyes relációban élő alázatos lelkű es tudományokkal gyakran európai nívót elérő „predikátor uraimék” szinte egyhangulag fogadtak el azt a széles-látókorúségre valló principiumot, hogy a jó rend es az egységes tudomány érdekében minden lekesznek alá kell írni a *hitvallásokat, a Heidelbergi kátét es a II. Helvét Hitvallást*.

Jóreszben ennek a bölcs határozatnak köszönhetjük Anyaszentegyházunk mai egyseget is.

S bár az emulit néhány évtized *hitvallás-nelkütiségében* sokféle leheló es lehetetlen tan es módszer csuszott be Krisztusnak itteni örökségebe, lekeszeink legnagyobb része mégis csak a régi, a mi lelkünkben kiizzott, a mi reformációnk diadal-elfogadott elveket, egyházi gyakorlatot es konfessziókat tartotta es vallja még ma is egyedül helyesnek.

A csillagos tornyok tövében őrt álló lekeszeink nemesen kálvinista gondolkodására vall!

S a galambfehér hajuak, a neves es a nevtelen harcosok közöttünk: jól emlékeznek még arra az időre, amikor a kálvinistaságunkat elvtelen külföldieskedéssel felcserelni akárokk feledésre kárhoztattak a hitvallásainkat! mert az előttük élt generáció megmagyarazta vasárnaponként a kátét. Őket azonban már arra kényszerítette a dekadens korszellem, hogy a *mi vallásunkat* rendszeresen tárgyáló es hozzá sok áldással es nagy haszonnal predikált *H. Káté* helyett a gyakran minden cél nélkül választott „bibliamagyarázatok” vezessék be. (Mintha a d. e.-i prédikáció nem volna bibliamagyarázat!)

Igy lett elásott kincsünk az a Káté, mely századokon át nevelte gyermekeinket az iskolában, tette

azokat szivszerinti reformátusokká a hitvallás letétel által (ma konfirmációnak mondjuk ezt — pópista és lutheránus halás alatt!) s amely a vasárnaponkénti magyarázat révén tudatos reformátusokká tette hiveinket azáltal, hogy bevezetve azokat a kálvinista vallás és világnézetbe: egyszerűen, de mégis rendszeresen tárta eléjük mindazt, amire oly igen nagy szükségük van ugy életükben, mint halálukban.

Mert hányan tudják ma hiveink közül azt, hogy mért reformátusok s mért nem lutheránusok? Hogy mért az Urvacsora a krisztusi s mért nem a mise? Hogy mért kell megigazulás, megtérés és megszentelődés, stb.?

Azöte haragódzott el a vegyesházasság, terjeszkednek a szekták, sorozza be hiveinket a szocializmus s akadnak a reformátusok között még kommunisták is, amióta nem hirdetik nekik *rendszeres formában* a teljes bibliában kijelentett Isten-igazság rövid summája, egyszerű stílusban összefoglalt lenyege: a Heidelbergi Káté!

Az 1625-ben először kiadott *Komjáthi Kánonok* 3. rész 16. artikulusa eképen hangzik: „A káte tanítását nein kell az egyházakban elmellőzni. Minden egyházban pedig egy és ugyanazon kátét kell tanítani, nehogy a lelkipasztorok távozásával a hallgatók nyilvános kárára a tudomány és tanítás alakja is váltakozzék.”

A tudománynak sem sza ad változni, a tanítás alakjának sem!

S mi biztosítja ma mind a kettőt?

Csoda-e így, ha ma ismét mind többen mondják: Vissza a Kátéhez! Az apáink támadó és védő fegyveréhez, beteg egyházi életünk egyik legbiztosabb orvosához!

Szinte le sem írható, hogy milyen értékes ez a kincsünk. S mégis el van ásva.

Nincs itt még az ideje, hogy újra kiássuk és hasznát vegyük? G. Z.

HIREK

Templom és harangszentelés Kisgéresen. Impozáns ünnepség keretében adta át a kisgéresi egyház a használatnak mintegy 150.000 koronás költséggel megújított templomát és ujonnan beszerzett harangját. Szept. 28-án Bodrogköz hű magyar református népe seregéstől özönlött e napon Kisgéresbe, annival inkább, mivel már napokkal előbb híre ment, hogy maga P. Czinke I. püspök úr is részt fog venni Bodrogköz református népének ez örömnépnépén. Szeretet hozta e vidékre, melynek maga is szülötte, szeretet és hódolat fogadta, melynek hatásos külső kifejezése volt ama diezese lovas bandé-

rium és kísérel, mely a püspök urat Nagygéresből Kisgéresbe kísérte. Az új harang Püspök úr beszéde és imádsága után a toronyba huzatott s a templom megnyitálásakor a gyülekezet a templomba vonult, ahol újból megnyillak Püspök úr imádságos ajkai s az ő imájának szárnyai emeltek lelkünket Istenhez. Utána Miskolczi E. tartott alkalomszerű egyházi beszédet. A templomba be nem fért hivek nagy seregének Vitkay Bertalan hirdette az Isten Igéjét.

Németh István ref. püspök temetése. A magyarországi dunántúli ref. egyházkerület július hó végén elhunyt érdemes püspökének, Németh Istvánnak holttestét november 9-én, vasárnap helyezik a komáromi temetőben végleges örök pihenőre. A megboldogult püspök végső akaratának tesz eleget a dunáninnyi egyházkerület, mely évi rendes közgyűlése alkalmával, a kerület lelkészi karának és képviselőinek jelenlétében kegyeletes érzések között adja meg a végső tisztességet Komárom volt püspök lelkipásztorának. A temetés délután 3 órakor kezdődik a templomban, hol Balogh Elemér ref. püspök mond gyászbeszédet, a temetőben pedig Gyulóky László a komáromi egyházmegye esperese tart gyászbeszédet a megboldogult főpásztor hamvai felett.

Egyházkerületi közgyűlés Komáromban. A dunáninnyi református Egyházkerület 1924 évi rendes közgyűlését Komáromban tartja. A közgyűlés november 10-én, hétfőn 9 órakor kezdődik a Kollégium tanácstermében és tart egész nap. Délután 4 órakor a kerületi rendes bíróság tartja üléseit. A közgyűlés tárgysorozata a gyűlés napján áll a tagok rendelkezésére.

Lelkészszentelés Komáromban. A dunáninnyi ref. egyházkerület ez évi rendes közgyűlése alkalmával fog végbemenni a kerület új lelkészeinek ünnepélyes felszentelése. A lelkészszentelést a komáromi ref. templomban november 9-én, a délelőtti 9 órakor tartandó rendes istentisztelet keretében Balogh Elemér kerületi püspök fogja végezni.

Áthelyezés. A komáromi ref. egyháznál alkalmazott Lelkes Ferenc segédlelkész katonai szolgálatra bevonulván, az egyházmegye esperese helyébe Pap Árpád vágfarkasdi segédlelkészt rendelte be az egyházzal szolgálatra.

A zempléni ref. egyházmegyei énekkar nov emberben megkezdte egyháztársadalmi munkáját. Nov. 16-án Nagymihályban református kulturéstélyt rendez, majd az ungvári ref. egyházzal együtt kb. nov. 25-én országos református napot tart, a theológia céljaira. D. e. és d. u. az egyházközségek küldötteinek a konferenciá-

ja, este pedig reform. kulturesztély lesz. Tervbe van véve Munkácson s esileg más városokban hasonló ref. napok és kulturesztélyek tartása.

Templomszentelés Nagyodon A nagyodi ref. hívek áldozatkészségének nagyszerű megnyilatkozása az új református templom. Ez a kis gyülekezet 168 lelket számlál; de annál nagyobb az Isten iránt való szeretete és vallásos buzgósága. Ezt a templomot október 12-en szentelte fel Patay Károly, a barsi ref. egyházmegye esperese. A felszentelési ünnepen megjelent dr. Kersék János az egyházmegye gondnoka is. A bezárt templom előtt a közönség jelenlétében annyi évek után Patay esperes szívből ma koló beszédben emlékezett meg a templom jelentőségéről s azt imádság kíséretében a haranggal együtt felszentelte, melyet legelsőben is a világháborúban elesett s ismeretlen sírokban porladó névtelen hősök emlékére huzatott meg. Bent a templomban az ünnepi istentiszteletet Csekey Dávid lelkeszt tartotta, aki gyönyörű beszédet mondott az Isten házaról, mely az egyenlőség és békeesség igazi háza. Majd az Ur asztala előtt Bajkay Zsigmond lelkész olvasta fel a templom építésének történetét. Az Isten tisztelet végén Molnár Gyula és Antal Gyula lelkészek urvacsorát osztottak ki. A felszentelést Bajkay Zsigmond lelkész vendégszerető házában barátságos ebéd követte, melyen Patay Károly esperes a gyülekezet szeretett lelkészét, igazi atyját és vezérét, Bajkay Zsigmond üdvözölte szíves szavakkal, míg dr. Kersék János egyházmegyei gondnok a gyülekezet két érdemes gondnokát Kulcsár Jónást és Kovács Árpádot éltette s állította követendő képű szellemes felköszöntőjében, mint akiket a siker oroszlán része illet.

Külföldi hírek.

(Külföldi lapokból közli Galambos Zoltán.)

Református rendőrök. Skóciában és Hollandiában a rendőröket is vallásuk szerint osztályozzák. „A kálvinista országok világnézete szerint csak a tudatosan keresztény rendőr felelhet meg teljesen: nehéz feladatának.” A fenti két országban az elmúlt hetekben tartotta meg évi közgyűlését. „A keresztény (református) rendőrök egyesülete.” Boldogok, akik már e teren is levonják a kálvinizmus konzekvenciáit!

Az angol világiállítást e nyáron nyitottak meg Wembley-ben, London mellett. Az öt világrészre kiterjedő angol hatalom itt mutatta be bámulatos gazdagságát, mérhetetlen kincseit. Az Ausztráliából jégbe-fagyaszta hozott friss virágok, az ázsiai több ezer esztendősi pogány templomok miniatürjei, a kanadai

vasutereklámok (mozgó vonatokkal), gyémánt és ezüstbányák, gyapjú és gabonatermésük retentő kincsei mind ékesenszóló, hatalmas bizonyosságai voltak az angol világtechnika és ipar magas fejlettségének. De Transzvál tartomány (azelőtt Búrok országa) csodálatos afrikai stílusú pavillonjában Istennek szentelte a legfőbb helyet ez a majdnem egészen szigorú református nép. U. is egy 16. sz. beli folió alakú Bibliát állítottak ki a legfeltűnőbb helyre ezzel a figyelmeztetéssel: „Nézd meg csak az első lapjait.” A beragasztott első lapokon olvasható mind azon családapák neve (egykori bejegyzéssel), akik a 16. sz.-től kezdve mind maig — naponként olvasták családjuk előtt Istennek Igéjét. Van nálunk ilyen Biblia?

Az SHS tartománybeli reformátusok között is voltak külföldi kiküldöttek. És pedig több országból. Esperesük (mert ott megszüntették a püspökséget), Klepp Péter, mindegyik küldöttségnek csak annyit mondott: „Imádkozzanak értünk, hogy hűek maradhassunk a Hitvallásainkhoz!” S ehhez csak annyit fűz hozzá az amerikai újság szerkesztője: „Csak addig van jövője a keleteurópai reformátusoknak, amíg kitartanak a Hitvallások mellett!”

Olaszországban épen akkor lőtte agyon két férfi a pápa egyházának egyik papját, amikor: misézett. Memento arra, hogy hova fejlődhet a tudatos atheizmus. S közben ne feledjük el azt, hogy a mi hiveink között is már annyi, óh de olyan sok a szocialista, sőt a kommunista is!

A lelkészképzés fontosságát és az Egyházaknak ezzel kapcsolatos felelősségét manapság már leginkább a reformátusok érzik. Hiven bizonyítja ezt a mi helyzetünket is. Erre áldoznak legjobban, de a legszívesebben is a kálvinista atyafiak. A hollandiai ref. egyház önkéntes adakozásból, minden államsegély nélkül, tart fenn egy kálvinista egyetemet (Amsterdam) és egy teológiai akadémiát (Kampenban). Ez utóbbi a múlt hónap végén költözködött át a tisztán önkéntes adakozásból felépült új palotájába. A márványlépcsős, hatalmas aulával rendelkező, a tantermek mellett külön olvasó, társalgó, kis és nagy professzori szobákkal, stb. ékeskedő épület kézzelfogható bizonyágként hirdeti az ottani kálvinisták hílhűségét, egyházuk iránti szeretetét és áldozatkészségét.

Automobilos belmíssló. A mély hitéletéről ismert: Angol-szabad, Holland szigorú és az amerikai tiszta református Egyházak nem elégszenek meg a belső lelki munkával, hanem évenként sok pénzt áldoznak a mind inkább hitelenné váló más egyházbeliek Istenhez vezetésére (ezt nevezzük belmísslónak!) Néhány

éve e célra berendezett automobilot csináltatnak, melyekkel faluról-falura, városról-városra járva hirdetik a Krisztusban megjelent Örömhirt. A kálvinizmusnak terjednie kell, mint a fénynek a sötétségben!

HIVATALOS RÉSZ.

Körlevél.

A Kárpátaljai Ref. Egyházkerület közgyűlésének 15 h.—1924. számú megbízása folytán, testvéri szeretettel hívom egyházkerületünk összes lelképásztorait *Beregszászban 1924 október hó 21-én, a kaszinó helyiségében tartandó*

E. ker.-i lelképásztori értekezletre.

Programm:

1. Közének. 2. Kezdő áhitat. Vezeti: Bácsi Gyula. 3. Megnyitás és megalakulás. 4. Korunk mozgató eszméiről az Ige világitásában előad: Szendrey István. 5. A milegnagyobb bajunkról előad: Peleskey Sándor. 6. Országos Lelkészegyesület alapszabály-tervezetének tárgyalása és az egyesület megalakulása. 7. Lelkeszi temetkezési segélyegyesületről előad: Mízsák Péter. 8. Elnöki előterjesztések. 9. Befejező áhitat. Vezeti: Szabó Béla. 10. Közének.

A vizontlátás reménységében vagyok Visken, 1924 okt. hó 4-én

áldáskívánó testvéri szeretettel
Peleskey Sándor.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.
A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

a nagyölvédi ref. egyházközség kántortanítói állására.

Javadalom: 1) Késpénz 25'20 kor., 2) Tiszta buza megrostálva 15 q., 3) Árpa 4 q., 4) Széna egy hosszú szekérral, 5) Bor 169 liter, 6) Fa 2 öl, 7) Bab, lencse 2 véka. 8) Virágos kender 80 fej, 9) 4 magyar hold föld haszonélvezete, 10) Földek művelése és szabadvuar fejében 200 kor., 11) Marhahús 16 kg 80 dg. 12) Só 16 kg 80 dg., 13) Őszi szalma egy hosszú szekérral, 14) Erdei alapítvány kamata 106'66 kor., 15) Községtől 26 K, 16) Stóla egyházkerület határozata szerint, 17) Orgonálási díj 100 kor., Megfelelő államsegély.

Kötelesség: A felsőbb osztályok és ismétlősök tanítása, énekvezetés és orgonálás, kanonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén lelkész helyettesítése.

Pályázhatnak református, okleveles, nosztrifikációs tanítók.

Pályázati határidő október 31.

Az állás megválasztás után azonnal elfoglalandó.

Pályázatok ref. lelkészi hivatal címére Nagyölvéd, Nyitra m. küldendők.

Szimay Sándor
ref. lelkész

Pályázat

a kistráskai ref. egyház orgonista kántortanítói állására.

Javadalom: Tisztességes lakás: mely áll 2 szoba, konyha, kamara, melléképületekből (istálló, csür, sertésöl stb.) gyümölcsös és konyhakert. 7 kh. 1564 □ szántóföld, 4 kh. 1545 □ rét, ebből. 3 kh. 675 □ lekaszálatik és a termés behordatik a hivek által, 13 v. buza, 13 v. gabona, 7¹/₂ munkanap, és ezen kívül 1 kh. 75 □ föld teljes bemunkálása, 40 ck fapenz, 4 drb. marhalegelő, temetőhasználat, törvényes államsegély, amely kérvényezve lesz.

Kötelesség: Az osztatlan népiskola és ism. iskola összes osztályainak tanítása. Vasárnaponként felváltva ismételtisztelet végzése Kistráskán, másik vasárnap Hegyiben. (1 km) orgonázás, az egyházi énekkar újból való megszervezése és vezetése, a lelkésznek az egyháztársadalmi munkában való segítése, kanonikus órákon az isteni tisztelet végzése, ugyszintén az őszi és téli hónapokban hétfőn reggel Hegyiben, a lelkész akadályoztatása esetén az istenitisztelet végzése. Pályázhatnak nosztrifikációs vizsgás állampolgár okl. tanítók, kizárólag ref. vallásuak. Pályázati határidő 1924 nov. 9. Az állás azonnal elfoglalandó. Horkay Lajos ref. lelkész Kistráska. p. Málca ž. XX.

Pályázat

A Derczeni (Bereg m. Podkarp. Rusz): ref. egyház kántortanítói állására.

Fizetés: 1. Lakás természetben és kert. 2. 11, tizenegy kat. hold szántóföld haszonélvezete. 3. 4 négy marha legeltetés, mely kiadva helyben 400 koronát ér. 4. 20 husz köböl buza. 5. 1000 korona késpenz. 6. Stóla 4—500 korona körül. 7. Allamsegély.

Kötelesség: III. IV. V. VI. mindennapiak és ha lesz a VII. VIII. oszt. beli ismétlők tanítása. Az össze kántortanítói szolgálat és a lelkész helyettesítése a temp. omi szolgálatban, ha lelkész akadályozva van.

Pályázat 1924 évi november hó 5-ig adandó be. Pályázhatnak okleveles ref. vallásu tanítók, kik cseh-szlovák állampolgárok. Dercen u. p. Gát, Bereg megye.

Ref. lelkészi hivatal.

Orgona és harmóniumgyár

(belföldi) ajánlja elsőrangú hangszereit 5 évi kezességgel. Vállal e szakba vágó bármilyen javítást, átalakítást. — Árjegyzékkel és költségvetéssel díjtalanul szolgál.

Guna Gyula orgona és harmóniumgyára Prešov (Eperjes) Szlovenszko.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fél évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Az ifjúsági egyesületek jövője.

Egy csomó lelkes ifju összeáll, óhajtván a tiszta légkört, nemes szó-rakozást, továbbképzést, megalakítja az ifjúsági egyesületet. Szülők, egyházak, ifjúság barátai örömmel látják ezt, Isten áldását kívánják a nemes törekvesre. A nagy társadalom azonban alig vesz erről tudomást, ritkán van erről szó, nem részesíti abban a szeretetteljes támogatásban, mint a hogy az ügy megkivánná és ennél fogva az ifjúsági egyesületi munka pang s csak lassan, lassan tud előre haladni. Különösen azok, kik külföldön jártak és figyelemmel kísérték a külföldi ifjúsági egyesületi munkákat, látják, hogy ifjúsági egyesületeink még kezdetleges állapotban vannak és hogy mennyire elmaradtunk ezen a téren is a külföld mögött. Mi lehet a mi társadalmi közönyünk oka, miért nem karolják fel az ifjúság ügyet úgy, mint kellene?

A mi társadalmunkban olyan életfelfogások uralkodnak, amennyire volt alkalmam ezeket megismerni, hogy sokszor nem is tudjuk, mily lehetetlent kívánunk.

Hogy kívánhatjuk azt, hogy egy olyan ember, kinek szíve trónusát saját becses személyisége foglalja el; ki nem ismer sem embert, sem Istent; ki érdekeiért minden törvényes s törvénytelen uton másokon keresztül gázol és ha kell, másokat tönkre tesz, hogy az ifjúsággal és annak jövőjével foglalkozzék? — Ez lehetetlenség.

Mit kívánhatunk olyantól, ki csak egy hatalmasságot ismer, a pénzt, csak is ennek tömjénez, ki ha kell, mint az utonálló betyár, szorult helyzetben levő ember társának pisztolyt szegez és pénzt vagy életet követel: „Kisegítlek a bajból, de ide a pénzeddel; meggyógyítalak, de ide a vagyonoddal, különben pusztulj!” — Mi annak az ifjúság? — Nevetséges kérdés, — hekuba!

Hát a kik a jog, a kötelesség sánczai mögé ássák be magukat, mi csoda jéghideg emberek! A hátamborzong, midőn hallom: „Jogomból semmit sem engedek. Kötelességem

elvégezem, de egy lépést sem többet, azután senkinek sem tartozom; senkinek semmi köze hozzám!” — Ilyenektől várnánk azt, hogy az ifjúság érdekével törődjön! — Képtelenség.

Hát olyan emberektől, kiknek életfelfogása minden kérdésnél, legyen az a legszentebb is, abban csucsosodik ki: van-e belőle valami hasznom? — várhatunk-e valamit? — Semmit.

A beteg, roskadt, neurasthenikus életfelfogások miatt van a hidegség, közöny, önzés, szívlelenség és hogy az ifjúság ügye is felkaroltassék, ezek ellen kell küzdenünk. A pogány életfelfogásokkal szemben a keresztyén szellemet kell teljes uralomra juttatni, mely nem azt nezi, mit vehetek el embertársaimtól, hanem: hogyan tudok segíteni felebarátomon, miben lehetek szolgálatajára. A hol a jog, kötelesség végződik, ott kezdődik a keresztyén szellem hatásköre, a mindenkin segíteni akaró önfeláldozó szeretet. Ennek a forrása nem az emberi önzés bálvány, hanem az ég és a föld Teremtője, a Mindenható Isten kinyilatkoztatott önfeláldozó, végtelen szerelete. Van-e ennél csodálatosabb, fönségesebb, mélységesebb valami az égen és a földön? Ez a mi vigasztalásunk, reménységünk, ez a mi erősségünk!

A mint a keresztyén szellem mind jobban, jobban fog növekedni az emberek közt, úgy a társadalom is mind jobban fogja látni azon fiait, kiket ezer kísértés ostromol; kiknek nincs lakásuk, kiknek nincs barátjuk, kiknek nincs munkájuk; kik szeretnének tovább tanulni, magasabbra repülni, ég felé szállni, de nincs hozzá alkalmuk, módjuk, tehetségük és egy vágy fog élni a társadalom szívében: hogyan lehetne ezeken segíteni?

Az ifjúsági egyesületeknek nem csupán csak a fiatalság szórakoztató helyének kell lenni, mert ekkor nincs sok létjogosultságuk, hanem eszköznek az egész társadalom önfeláldozó szereletének gyakorlására, a mely az ifjakat, a jövődö reménységeit segíteni, támogatni akarja és erősekké, igazakká, önfeláldozókká óhajtatni,

A szellem diadalmaskodni fog a bálvány felett, társadalmunknak meg kell mozdulnia, az ifjúsági egyesületeknek nálunk is fel kell virágozniuk.

Csekés Béla.

* * *

A ker. ifjúsági egy.-i munka érdekében irt ezen szép sorokat örömmel hozzuk nyilvánosságra. Mi is szomorú szívvel látjuk az ifjúság lelki életével való foglalkozásnak elhanyagolását, pedig ez a nemlörődömség a legerősebben érzeteli hatását a gyülekezeti életben. Ahol az ifjúság lelki gondozására a legkevesebb gond fordítatik — ott a leghatásosabban teljesített pasztorizáció is előbb, utóbb negatív eredménnyel végződik, mert ez az áltája a gyülekezeti munka kiszélesítésének és elmélyítésének. Ajánljuk e meleg szívvel irt sorokat a gyülekezeti élet munkásainak komoly meg-szívlelésre. (Szerkesztő)

Az új házassági törvényről.

Becsés lapunk 41-ik számában ezen cím alatt történt egy igen fontos indítvány-tétel arra nézve, hogy miután az új házassági törvény megengedi a tisztán egyházi házasságkötést, vegyük azt gyakorlatba.

Szívesen fogadtam az indítványt, mert meglehetősen nagy e. m.-ében harmadmagammal hoztam azt gyakorlatba mindjárt az 1919-ik évben és volt részünk, habár gyöngéden is, emiatt elítélésben.

Az eszméknek tisztázódnia kell; mindent megvizsgálni és ami jó — megtartani.

Általánosan tudott dolog, hogy mikor az 1895-ik évi házasságügyi törvények megjelentek, sokan féltették az egyházi házasságkötéseknek (sohasem akartam ezt „az áldás” szóval helyettesíteni) tekintélyét és bensőségét. Amit mellőzni lehet, azt lényegesnek nem fogják tekinteni — gondoltuk. Tapasztalható volt szabályszerű gyülekezeti életben is, hogy komoly egyháztagok másodrangu és tekintélyű dolognak tartották azt. Lehetett vezetni a házassági anyakönyveket az egyház részére, de kivonatokat kiadni nem lehetett.

A művelt, az u. n. művelt körökben nyilván mondogatták, hogy az egyházi házasságkötéseknek alig van jelentőségük; és Nemesdi urfit Mitrovics fordított a Junker von Adel után), a *Délczeg Alcibiadesek és Pogány Bendeguzék* úgy gondolták, hogy az egyházra nézve kitűnő szerencse, ha az egyházi házasságkötésen megjelennek. Tudunk eseteket, hogy az okos és eszes Abigail, az igazhitű Veronika, sőt a hitsorsos Superba a mi Modesta papnénkkal szemben az állami anyakönyvvezető fölényét hangsúlyozták a lelkészek felett; arra is volt eset, hogy az állami anyakönyvvezető, bár törvényileg tiltva volt, a reverzális adásoknál ellenünk érvényesítette befolyását.

Igy történt, hogy mikor az új házassági törvények megjelentek, örvendtünk, hogy a tisztán egyházi házasságkötések tekintélye és bensősége emelkedni fog. Hárman megállapodtunk abban, hogy gyülekezeteinkben kihirdetjük, hogy az állami törvények szerint lehet előzetes polgári házasságkötés nélkül egyházi házasságokat kötni. Nem akartunk senkit rábeszélni. S az történt, hogy azóta polgári kötés nem történt gyülekezetünkben tanubizonyosságául annak, hogy ha népünk határozottan nem idegenkedik is a polgári házasságkötéstől, rokonszenvvel fordul az egyházi házasságkötésekhez.

Megfontolást igénylő körülmény volt, hogy vegyes vidékeken, hol mi vagyunk kisebbségben a három nagyobb felekezet (r. kath., gör. kath. és ev.) lelkészei egyszerre határozott álláspontot foglaltak el az egyházi

házasságkötések mellett (valószínűen felsőbb utasításra és egyúttal az ügy egyöntetű kezelésére nézve formulát nyerve). Felvetődött így nagyon könnyen az a kérdés a mi hiveinknél: miért vonakodnak a mi lelkészeink az egyházi házasságkötésektől, sőt miért utasítják el mereven (megtörtént!) ennek a fontos ügynek elvégzését?

A külső könnyebbséget is mérlegelnünk kellett.

Egy esetet hozok fel.

Anyae gyházam filiájában jó távol délre lakott, negyedik faluban az anyae gyháztól, a hitsorsos leányzó. Távol a anyakönyvvezető székhelyétől; és messze északra a völegény más anyakönyvvezető területén, ismét csak távol annak székhelyétől. Olyan természetesen jöttek a gondolatra az érdekelt felek, hogy egy nap nem elegendő a szokásos ünnepélyek megtartására, holott középen az anyae gyházban idővesztés nélkül eleget tehetnek vallási kötelezettségüknek.

A mi köreinkbe nem érkezett felsőbb utasítás az ügy egyöntetű kezelésére, sőt nyilvánvaló volt a felelősség elhárításának szándéka.

Csodálatos végzetnek kellett közbejőnnie!

Természetes, hogy a régi törvény (?) §-a ellenére nem lehet házasságot kötnie a 16 éven alóli hajadonnak, habár csak 24 óra hiányzik is az említett életkorból; nem lehet megesketni a hadi özvegyet, kinek férje távol harmezőn esett el 6 év előtt, noha szemtanuk bizonyították elestét, magánlevelek igazolták azt, sőt a hadvezetőség részéről is érkezett je-

lentés és az özvegy régesrégén hadsegélyes volt; nem léphetett házasságra az idegen állampolgár, bárha évtizeden át itten lakozott stb.

Ezekkel az esetekkel igazolom, hogy mind a régi, mind az új törvény tudása elkerülhetetlen, mert különben a törvény büntető keze utóéri a gondatlanul eljáró lelkészt.

De ezekkel a kivételekkel sem lehet ellensúlyozni a vallás számára kinálkozó előnyöket.

Hiveink oly könnyen elzárkózhatnak a nyilvános istentisztelet gyakorlásának áldásai elől. Látom, hogy lelkük kívánja; érzem, hogy szívük meghajlik az általunk hirdetett ige igazsága előtt; de az anyagi kérdések és bajok miatt oly könnyen a tettelett érdektelenség, sőt idegenkedés mellékösvényére kerülnek. A lelkész és a gyülekezet tagjai között sincs meg a kívánatos jó viszony, bizony-bizony többször amannak hibája nélkül, sőt korrekt, feddhetetlen jelleme és magatartása dacára.

Ime, egy aranykötelek a meglazult jó viszony, bizalom helyreállítására, melyet elcjenünk nem lehet.

Itt közben hivatkoznom kell arra a cikkre, melyet egy barsi ifju lelkész b. lapunk. an még 1923 nov. 25-én tett közzé „Lakodalom esküvő nélkül” c. alatt. Válasz eddig tudtommal nem érkezett reá, bár egyházaért hevülő s az egyházi jó rendért és fegyelmért epedő lélekkel kérte azt.

Mi lehetett az oka?

Oly megdöbbentőek voltak az általa felhozott esetek, hogy a szók ajkaink közzé závaroltattak és a toll kiesett a kezünkből! Elárultuk, hogy

Somogyi Antal

1838—1924.

„Elhullunk mi mindnyájan, mint a fák levele!” Ézsaiás próféta szavaival kell felsóhajtanunk ezen őszi időszakban, mikor nemcsak a természet világában, hanem az Ur szolgálói között is „hullatja levelét az idő vén fája.”

Réz László, Vargha Sándor, vihar-edzett, erőteljes törzsek kidőlése után következett lelkészi karunk egyik érdemes nesztorának, a 86 éves Somogyi Antal, vágfarkasdi lelkésznek a halála.

Nem volt ő még csak traktusi aljegyző sem, mégis olyan tisztelet és szeretet környezte úgy népes gyülekezetében, mint minden ismerőse körében, hogy évekkel ezelőtt méltán kérdezte tőlem egy tekintélyes világi urunk, hogy Somogyi Antal miért nem esperes még most sem?

Erre a miérre nem tudtam felelni, de talán senki sem tudna ma sem,

aki ismerte az ő egyéni kiválóságait és szeretetteljes, megnyerő modorát.

Fiatal korában szívesen pengelte a lantot. A régi, Pereszélyi János győri lelkész által szerkesztett *Dunántúli Protestáns Közlönyben* gyakran jelentek meg vallásos versei. Mint alapos zenész és kitűnő énekes a nyolcvanas és kilencvenes években állandóan tagja volt az egyházkerületi és konventi énekügyi bizottságnak.

Alapos képzettségét bizonyítja az, hogy ugyanezen időszakban egyik tagja volt az egyházmegyei lelkészvizsgáló bizottságnak.

Igazi művelt lélek volt nemes szívvel párosulva. Környezetere kedves derűt árasztott finom humorával. Szeretelben és tiszteletben részesítették falujának és a környéknek róm. kath. plébánosai is, akik gyakran voltak szívesen látott vendégei.

1938-ban Soponyán, Fejér m. született. Édesatyja Somogyi Lajos tanító, édesanyja Tolnai Mária volt. Iskolai tanulmányait Pápán kezdte és végezte. A régi szokásnak meg-

felelőleg akadémikus tanító volt három évig Nagyigmándon. Majd 1864/65-ik tanévben segédtanárnak hívták be a pápai gimnáziumhoz. Segédlelkész volt a tatai e. m.-ben Tarjánon, Kocson és Tatában. 1868-ban iktatta be rendes lelkésznek Tarjánban László József, az elévülhetetlen érdemű kocsdi lelkész. Itt nősült meg. Feleségével, Németh Paulával a legboldogabb házasságát élte egészen 1919 április 24-ig, mikor a kérésre halál elválasztotta az agg patriarkát szerető feleségétől. 1875-ben jött át a komáromi e. m.-be, mint nemes-lódos rendes lelkész. Majd 1881-ben a dunántúli egyházkerület egyik legnagyobb gyülekezetébe, a vágfarkasdi egyházba választotta meg egyhangulag lelkészévé.

Itt élt boldog családi körben több mint 40 esztendeig. A családi fészket az öcczétől, a szerető szíveket egymástól szélszaggató zivatar őt is súlyos próbára tette agykorában. Sándor fiának ott kellett hagyni galanthai főszolgabírói állását és átment Ma-

nincs tanácsunk a fiatal buzgó lelkész számára.

Itt jövök elő az esettől, mely az én gyűlekezelemben fordult elő.

Egy násznagságra a vidéki élet igényei szerint alkalmas, eszes férfi nem bírta bevárni, míg törvényes házasságkötésnél bemutathatta volna tudását és arra adta fejét, hogy egy „összeálló” pár nyilvános lakomáján ragyogtatta azt, hol minden sértő utánczala volt a törvényes házasságoknál szokásos rendtartásoknak. Volt módom úgy járni el, mint az utszéli pófeleggel szokás, mely porzik kicsinyded ütésre is. Ajánlhatom-e ez eljárást mindenkorra? Nem! Csak felvilágosítani a világiakat, gyógyítani az anyagias élet bajaiban szenvedő egyéneket és hangsúlyozni az egyházi házasságkötésnek *ő szent voltát!* Lassu munka ez, lépésről-lépésre haladó; az is megtörténhet, hogy messzebb vettünk vissza, mint ahonnan elindultunk; de nekünk nem szabad ellikkadnunk a nemes harcban!

Meghiszem, hogy bajunk még szaporodhat, ha ezután mind jobban terjedni fognak az egyházi házasságkötések, mert velünk szemben hatalmasabban léphetnek fel az egyes igénylők, mint az állam hivatalnokával szemben.

Visszatérve tárgyunkhoz, hangsúlyozom, hogy a kérdéses indítvány 3-ik pontja: „Egyetemes konventünk rendelje el a lelkészeknek az egyházi házasságkötés fogantatását”, nem helyes: mi nálunk csak ajánlani lehet, hogy ezentul, ahol nem volna gyakorlatban, rokonszenvesen fogadják azt. Hangsúlyozom, hogy az 1.

gyarországba, Paula leányának veje, Pap Kovács Árpádnak, illavai fejezeti lelkészi állását beszűntették és a nagyapához kellett vonulnia családjával Vágfarkasdra segédlelkésznek. Ekkor jött a halál sötét köve és vitte magával az 51 évig szerető, megértő feleséget. Végül, mint a nagy próbáltatásokon bekelüréssel átment Jóhhoz jött a testi gyötrelmet rettenetes kinjaival, ütőrelmeszesedés képében, mely három havi szenvedés után koporsóban vettette meg ágyát. Vályi Lajos, Végh Mihály, Antal Gábor, Németh István stb. stb. a II. kortársatok és barátotok veletek van már, a visszamaradt agg vándor már hallja az Úr helybenhagyó ítéletét.

Kedves Antal bátyánk, ha traktusi tisztségekkel életedben nem koszorúztuk hű munkásságodat és ha a későn értesülés miatt nem állhattunk koporsód mellé a végtisztelet adójával, ime ezen megemlékezéssel rojzuk le tiszteletünket. *Vágmelléki.*

pontban ajánlott eljárásra: ref. jogászokból átló bizottságot alakítani, vagy egy szakembert bizni meg, hogy a házasságkötésre vonatkozó törvényeket és rendeleteket gyűjtse össze, nincs szükség: mert ez a munka már készen lehet, az előfizési felhívás már régen megjelent a műre; s mert nekünk arra módunk nincs. A mű a program szerint két nyelven fog megjelenni, bizonyára kétnyelvű írásmunkákkal. Hangsúlyozom, hogy a parókhiális könyvtár részére szükséges lesz ennek beszerzése. —o—

Lelkipásztori értekezet Beregszászban.

Október 21-én Beregszászban, a Kaszinó helyiségében látogatott értekezetet tartott a Kárpátaljai ref. egyházkerület lelkipásztori kara. A nagy számu lelkészekon kívül megjelentek Bertók Béla püspök, Dr. Polchy István egyházkerületi helyettes főgondnok, Dr. Korláth Endre e. ker. tanácsbíró, R. Vozáry Aladár e. ker. aljegyző, Szlovenszkból Isaák Imre vajáni és Gencsy Béla szürlei lelkészek.

Közös ének után Bácsy Gyula feketepataki lelkész tartott áhitatot a Zsidókhöz írt levél 12-ik rész első tíz verse alapján, melyben megragadó példákkal illusztrálva, szívbe markolóan mutatott rá arra, hogy a mai nehéz időkben a magyar ref. lelkipásztornak miként kell a lelkek átalakítását önmagukon kezdve megvalósítani.

Peleskey Sándor viski lelkész mondott ezután tartalmas elnöki megnyitót, melyben hangsúlyozta, hogy a lázbeleg társadalom meggyógyíthatóságát csak úgy vihetjük keresztül, ha a mennél sürűbben megtartandó konferenciákon a legőszintebben megtárgyaljuk a betegség okait és azokat a módokat, amelyek által a gyógyulás bekövetkezhet.

Melegen üdvözlö az értekezleten megjelent Bertók Béla püspököt, aki a ref. egyház egyetemes és szellemi értékeit hathatósan védelmezi, mire a konferencia tagjai a püspököt lelkes óvációban részesítették.

Az elnöki megnyitó után Szendrey István tartott felolvasást „Korunk mozgató eszméi az Ige világításában” mely első részét képezi egy hosszabb dolgozatnak. A társadalom életében irányító hatású eszmék közül jelen alkalommal a demokráciát világította meg evangéliumi szellemben mesteri módon. A felolvasáshoz Szabó Béla huszti lelkész szólott hozzá frappáns módon.

Ezután Peleskey Sándor „A mi legnagyobb bajunk” címen tartott mélyen szántó és lelkes előadást a mutatott rá a racionális szellemben

nevelkedett lelkészi generáció hibáira s arra a módra, a hogyan ezek a hibák leküzdhetők. Legfontosabbnak azt tartja, hogy a bürokratikus egyház helyett élő lelki egyházra van szükség.

Mizsák Péter e. ker. tanácsbíró lelkészi temetkezési segélyegylet felállítását javasolja. A kérdés tüzetesebb feldolgozására Mizsák Péter, Bary Gyula tagokból álló bizottságot küldi ki, de elvben már most is kimondja a segélyegylet megalakulásának szükségességét. Peleskey Sándor mutatta be ezután a lelkészegyesület alapszabály-tervezetét, amely kérdéshez Szentimrey József beregi esperes Bácsy Gyula, Isaák Imre, Sütő Áron, Bertók Béla és Mizsák Péter szövegtak hozzá. A lelkészegyesületet meg fogják alakítani és ideiglenesen elnökké Szentimrey Józsefet, jegyzővé pedig Kallós Bélát választották meg, akiket megbíztak az alapszabályok kormányhatósági jóváhagyásának a kieszközlésével.

A konferencia, melyet Szabó Béla áhitata fejezett be, biztató előjele annak a lelki megújulásnak, mely a ref. egyház kebelében szép lendülettel megindul Ruszinszkbán is. *I-k.*

Esdő szózat a jótékonyásra hajlandó szívekhez!

Az alsó-szöllősi magyar református egyház évszázados temploma és tornya az idő mindent megemészítő folyamata alatt roskatag állapotba jutott, mennyezetének beszakadása folytán használhatatlanná lett.

Azon rendeltetésének, hogy benne az istenfélő hívek, a mennyei Atyának gyermekei egybe gyülekezhesse nek Isten szent nevének magasztalására s kegyelme áldásaiban való részesülésre, csak úgy felelhet meg ismét, ha megújítatják. Egyházmegyéinknek e legkisebb és leggyengébb gyülekezete (lélekszám 132) erejét felülmúló feladat előtt állván: azon bizodalmas kérrrel fordul nehé helyzetében a nemes szívekhez, hogy nyujtsák feléje segítő jobbjait s Istentől nyert javaikból az Úrnak ezen Oltárát segítsék nekünk megépíteni, hogy meggyújthassuk rajta ismét az Isten magasztalásának és a felebarátü szeretetnek szent lángját.

Bőséges áldással és kegyelmével fizesse meg az Ur a jótételre felbuzdult szívek és istenfélő, könyörülő lelkek áldozattételeit!

A szíves adományokat kérjük az egyház gondnoki hivatalához küldeni.

Alsó-Szöllős (Dolny Sileš, u. p. Černok, ž. Nitra), 1924 okt. 19.

Zelovits József
gondnok.

Sedivy László
beszolgáló gondozó lelk.

HIREK

Lelkészválasztás. Csekey Sándort, Csekey Dávid alsóváradai ref. lelkész magas képzettségű fiat, kire lapunk olvasói közül többen emlékezhetnek azon cikkei révén, melyeket külföldi tanulmány ideje alatt írogatott lapunkba, a szalkszentmártoni nagy gyülekezet nagy lelkesedéssel lelkeszvé választotta. Ez az alföldi (Duna melletti) kiváló és népes, ma már 3600 lelkes gyülekezet választása egy arra minden tekintetben méltó és érdemes ifju lelkeszre esett, hisz nevezett a papi oklevél megszerzése után 3 évig meg angol és holland egyetemeken kepezte magát tovább s azután mint Kavasz püspök titkára, jelenben mint belmissziói lelkész jutott és jut olyan benső értékeknek birtokába, hogy megválasztása az illető egyházra csak nyereség lehet.

Értesítés. Az ungi ref. e. megyei lelkeszegyesület 1924 november 6-án d. e. fél 9 órakor Nagykaposon a ref. templomban tartja III-ik konferenciáját a következő tárgysorozattal: 1. Fennálló ének: Jövel Szt. Lélek Ur Isten. 2. Isten szava megáll mindenha. Átirta Szügyi J., előadja az e. m.-i énekkar. 3. Imádkozik s az Igét hirdeti: Gencsy Béla. 4. Örömnapp legy üdvözölve. Bognár J.-tól, előadja az e. m. énekkar. 5. A konferenciát megnyitja: dr. Magda Sándor elnök. 6. A lelkészképző főiskola szakoktatási tervzetét bírálja: dr. Magda Sándor. 7. Gyakorlati vasárnapi iskola. Növendékeivel bemutatja: Isaák Imre. 8. Elnöki előterjesztések. 9. Indítványok. 10. A konferencia be-
rekesztése. 11. Ének: Aldd meg Ur Isten.

Emléktábla-szentelés Zsiben. A világháboru áldozatainak emlékére a zsípi ezer éves templomban művészes kivitelű emléktáblát állított a zsípi ifjuság és az elesettek rokonsága. Október 12-én volt a tábla felszentelése kegyeletes gyászistentisztelet keretében. A templomot zsúfolásig megtöltött gyülekezet énekei után (XXXV. és XC. Zsolt.) Csabay Pál balogi lelkész, ki az olasz harctéren a debreczeni honvéd ezred lelkésze volt, megható imában ajánlotta az emlékjelet Isten gondviselő oltalmába. Majd a helybeli énekkar szép darabja után Veress Károly balogiványi lelkész hirdette az örökkévaló igét „Vigyázatok és imádkozatok” alapigék nyomán. Majd egy zsípi felnőtt leány szavallta el a helybeli lelkész alkalmi költeményét és egy hadviselt fiatal ember Farkas Imrének: „Idegen sirt” c. megható és remekszép versét. A helybeli énekkar és a gyülekezet énekeivel ért véget a szívreható ünnepély, melynek egész folyamata alatt az egész gyülekezet zokogva sirt.

Harangszentelés Bejében. A bejei egyh. Tompa Mihály egyháza, okt. 12-én szentelte fel új harangját, melyet szintén úgy tekintettünk, mint a hivek buzgó érzéseinek külső jelét, ércben való megtestesülését. A bensőséges ünnepélyre nagy számban séreglettek a hivek az egyszerűségében is izléses templomba, kik közt ott láttuk Szentiványi József bejei föld-birtokos, nemzetgyűlési képviselőt is családjával együtt. A folszentelő imádságot Buzi Márton esperes mondotta, buzgóságteljes, szép imádságban emelve a lelkeket az ég és föld Urához. Majd az énekkar Bálint József helybeli tanító vezetésével Gáspár János harangszentelési alkalmi énekét adta elő szép sikerrel, melynek utóhangjai egybe vegyültek az új harang messzecsengő hangjaival. Ezek után Seress Zoltán szkárosi lelkész mondott Ap. Csel. X. 33. verse alapján ünnepi beszédét. Végül a helybeli lelkész Saghi Sándor olvasta föl az adakozók névsorát. Elismerést érdemel, hogy e kis gyülekezet 14.800 K.-t hozott össze Isten dicsőségének céljaira. Maga a harang az eperjesi Harangöntődében készült, sulya 308 kg. Ez a nap azonban kettős ünnepnap volt a bejei hivekre nézve, mert a harangszentelési ünnepet követte a hősök emléktáblájának folszentelése. 11 bejei hős nevét örökíti meg a fekete márványtábla. A bensőséges érzésekkel teljes költői szépségű felszentelő beszéd, melyet a helybeli lelkész tartott, mely hatással volt az egész gyülekezetre. A bejei ünnep méltatásával kapcsolatban említjük meg, hogy a bejei anyaegyház egyik filiája, az oldalfalusi leányegyház a bejei ünnepet megelőzőleg szeptember 28-án adta át rendeltetésének új harangját, melyet 222 kg. sulyban néh. Varga Pál oldalfalusi lakos, buzgó egyháztag hagyományából és emlékére öntetett Egy Ferencnél özvegye szül. Ország Erzsébet. A fungáló lelkészek Seress Zoltán szkárosi és Pósa Béla felsővályi lelkészek voltak, kik közül az előbbi a fölavató imádságot, az utóbbi az ünnepi beszédet tartotta. Csak szaporodjanak harangjaink: mindmegannyi biztató jele az egy jobb jövődönnek, a mikor újból mindenki által tisztelt lesz az Isten neve, kedvelt az O temploma s kedves a harangok hívogató szava. *Jelen volt.*

Külföldi hírek.

(Külföldi lapokból közli Galambos Zoltán.)

Tyoa Bok Hián. Egy Jáva (Ázsia) szigeti gyermek neve. Az ottani református külnisszió iskolájába jár. Szüleinek sok pogány istene, förtelmes babonája annyira ránehezedett a lelkére, hogy csak nehezen tudta megismerni, megszeretni a „fehérek istenét.” De mert szereti őt az Isten,

így a „fehér arcú gyermekekhez elhozta egyik iskolai dolgozatát”, melyben ez a furcsa nevű messze keleti kis fiú azért örül, hogy a „fehérek Istene” még a gyermekeket is szereti... Éreztesük és értesítsük meg ezt a mi gyermekeinkkel is. S akkor sok illatos virágot fog majd nyíllatni Anyaszentegyházunk — „veteményes kertje”.

A presbiterek. Krisztus a presbitériumra bízta királyi tisztének, kormányzói hatalmának érvényesítését. Ezért foglalkoztak a kálvinisták mindenkoron oly sokat a presbiteri tisztséggel. S a református egyházak mai újra ebredését az is bizonyítja, hogy mindenféle presbiteri konferenciákat tartanak (Magyarországon is), továbbá, hogy már külön havi folyóiratot is adnak ki a presbiterek számára (Hollandiában pl.).

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

M. J. L.-e. A Nyilatkozatot, mely a személyeskedés terére csap át, legnagyobb sajnálatunkra nem közölhetjük. Legjobb érdekünk az, hogy az egyház belső becéjét megóvjuk az ilyen személyi torzalkodásoktól. Különben is a lefolytatandó vizsgálat lesz hivatott arra, hogy ezt a kérdést tisztázza. Szíveskedjen tehát türelemmel bevárni ennek eredményét.

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Pályázat

A csapi ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet ideiglenes orgonista kántori állásra. Javadalmazása: Két szoba, konyha, kamara, mellék helyiségek, felkert; havi 350 kor., stóla, s az általa rendezett mulatság, vagy ünnepély tisztia jövedelmének 25%-a. 1925 szept. 1-én a földberlete ha lejár 9 kat. hold szántó föld haszonélvezete, hat öl fa folyó ára, de a havi 350 kor. megszűnik. Kötelessége: iskolásgyermekek enektanítása, enektar vezetés, lelkész akadályoztatása esetén helyettesítés, lelkészlt minden egyházeépítő munkájában segíteni.

Pályázati határidő 1924 nov. 1. Állás választás után elfoglalandó. Pályázó mellekelje oklevelét, szolgálati bizonyítványát és illetőségi bizonyítványát. Próba-megjelenés esetén a megválasztottnak utiköltsége meg lesz térítve. Pályázat a csapi ref. lelkész hivatáshoz címzendő. *Bakcsy Gyula* ref. lelkész.

Orgona és harmóniumgyár

(belföldi) ajánlja elsőrangú hangszerrel 5 évi kezességgel. Vállal e szakra vágó bármínemű javítást, atalakítást. — Arjegyzékkel és költségvetéssel díjtalanul szolgál.

Guna Gyula orgona és harmóniumgyára Prošov (Eperjes) Szlovenszko.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: Kövy Árpád Főmunkatársak: Péter Mihály és Peleskey Sándor	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések hirdetések és az esetleges reklamációk kü- lendők. :: Megjelenik minden vasárnap
Egész évre — — — —	60 korona		
Fel évre — — — —	30 korona		
Negyed évre — — — —	15 korona		

Október 31-én

a reformáció emlékezetének fényét gyújtjuk fel. Ezen a nagy ünnepen a világ protestáns népeinek szíve egy közös gondolatban és érzésben dobban össze, amely imává olvadva száll fel a kegyelem Istenének trónusáig, hogy hálával adózzon a reformációban a világ számára kinyilatkoztatott kegyelméért és áldásaiért.

Mert a Gondviselés Lelkének hatalma hívta el tanubizonyosságul azokat a látásokat látó és a sötétség cselekedeteit elhordozni nem tudó jobb és emelkedettebb lelkeket — a mi reformátorainkat — hogy a sötétségben ülő népet a világosság elhagyott utjaira visszavezessek és a századok ködétől terhes elmék és szívek előtt megnyitassák az új, szabadabb, békességesebb és örvendőbb életnek lehetőségeit.

Micsoda szédülletes perspektívája nyílhatott meg a XVI. század embere előtt a világlejlődésnek, amikor a feltornyosuló hullámok átszakították az erősnek és tartósnak hitt — gátakat — és az élet zugó vizének áradata valami szent, megdöbbentő ünnepélyességgel és egyre növekvőbb tömegben indult el világhódító útjára.

A reformáció hatalmas folyamának különösen két nagy áldását láthatjuk és tapasztalhatjuk az emberi lelkekben. Az első abban nyilvánult meg, hogy a lelkeket felszabadította az őket lenyűgözve tartó *eloitéletek, megcsontosodott szokások, külsőségek* járma alól, a másik nagy áldása pedig ott mutatkozott, hogy az így szabadabbá tett emberi lelkeket az Isten országaért való felséges küzdelemnek *bátor szívű, ingadozást nem ismerő bajnokaivá* avatta.

A XVI. század elgáncsolt lelkű hagyományokon élőködő, hamis tanításoktól félrevezetett emberének helyébe az *aktivitás* embere lépett, telve szent idealizmussal, *új idők új harcaira* való felkészültséggel.

Ez a reformációnak nagy vívmánya, ebben rejlik világhódító útjának titka, ereje és jelentősége. A jövő számára is ennek a programnak a nagyszé-

rüsége és örök érvényessége manifesztálódik.

Mert a reformáció hatalmas folyamata mindaddig tart, amíg az összes emberi lelkeket csatasorba nem állítja a Jézus Krisztus nevében meginduló és folyó küzdelemnek teljes győzelemre jutásáig. Ezért valljuk hittel ezt a nagy igazságot, hogy: a reformáció örök!

Pro memoria.

(P. M.) Az Egyetemes Konvent 1923. évi j.-könyve 16. sz. a. egy a minisztériumhoz intézett memorandumot tartalmaz az egyházi és iskolai sérelmekről. Az ott felsorolt adatok csak azokat a sérelmeket foglalják össze, amelyek addig az ideig az egyet. Konventnek tudomására jutottak, így a sérelem-halmaz távolról sem kimerítő. Már akkor sem volt kimerítő, mert ezernyi sérelem felterjesztetlenül maradt, azóta pedig százszorannyi újabb követetett el. Mert mikor tiszteltteljes hangu panaszok teljesen figyelmen kívül hagyatnak: akkor napnál világosabb: a felsőbb helyen állók az alsóbbak törekvéseivel magokat azonosítják s ezáltal biztatást nyújtanak nekik újabb sértések elkövetésére.

Valóban most már úgy vagyunk, hogy a ref. egyház majdnem törvényen kívül állónak tekintetik. Valami csodálatos összhang, összefogás mutatkozik nagyok és kicsinyek részéről egyházi és iskolai autonómiánk ki-figurálására, illuzoriussá tételére.

És ez a helyzet nemhogy enyhülne, de sőt évről-évre, hónap-ról-hónapra, napról-napra mindinkább súlyosodik. Előbb kendőzönten jelentkezett, szégyenkezve, közbe kerülve, de most már mind merészebben, nyiltabban lép fel. A cél világos: nem respektálni lelkiismereti szabadságunkat, nyelvünket, nemzetiségünket védő iskolai és egyházi törvényeinket és elnemetleníteni ref. egyházunkat. Erre való volna a szlovák egyház-megye, ezért kell a felekezeti tanítóit tőlünk elidegeníteni, erre való az államsegély elvonásával való örökös fenyegetőzés, ezért kellett az

1919—20. évi államcsúszás utáni hadalom megtagadásánál a szlovák ügye alatt elvonni, holott néhánynak, akik a többiekkel ugyanakkor tettek hűséget, szépen kiutalták, ezért megfélemlő most Hodzsa magyar nyelvű lapjában a papságot a vezetők ellen hangolni, ezért kellene szlovák nyelvű közös teológia. Ja, itt minden úgy össze van hangolva, mint az orgonának a siprendszere.

Csak egyetlenegy példát hozok fel. Szinmagyar egyházainkban iveket hordoztatnak a nép között, azzal a felhívással: írják alá, hogy gyermekeik részére a vallástanítást, magok részére az istentisztelet végzését szlovák nyelven kívánják. Az irányítás jó szlovák ügyvédek, hivatalok irodáiból, az aláírást széthordozzák rolniktárak, jegyzők stb. Ugyanilyen szinmagyar községben, ahol állami iskola van, nem elég, hogy magyar gyermekek a reális tárgyakat előttök érthetetlen szlovák nyelven tanulják, de mikor a lelkész nem bírva már elviselni az örökös szekuratát, a vallástanításnak magyarul való tanítása miatt, gyermekeinek azt a templomban tartotta, — a hatóság éber szeme azt is meglátta és a templom sáncai közül is kiakarja őt mozdítani. Mit tegyünk hát, ha állandó panaszunkra egy nagy hallgatás a felelet, de annál jobban beszélnek a számanélküli tettek, cselekedetek? Mit tegyünk, ha megértés helyett félreértéssel, bizalom helyett bizalmatlansággal találkozunk lépten-nyomon, sőt ez sokszor egészen az elviselhetetlenség fokozódik. Minden napnál világosabb: adig akarnak bennünket hajszozni, míg úgy gondolják, megadjuk magunkat kegyelemre. A Fáy András meséjét szeretnék megvalósítani. Cifra számat rakni a szabad mező csikájára, befogni a református egyházat a vallásával, a hagyományaival, az érzésével, a szellemével merőben elmentés irány szolgálataiba, kivétel nélkül mindabból, amit számára 400 esztendő véresverejtéke gyűjtött, megőrzött, amiért a papjai gályát viseltek.

Dehát kérdem, lehet ez, szabad ez? Akárhogyan forgatom az elmémet, akármilyen eshetőséget képzelek magam elé: csak egy a feleletem;

Nem. És ez valami érthetetlen dacosság, makacosság? Nem. Ez semmi más, csak a törvényes álláspont. Az ellenkezője a törvénytelenység, az üldözés, a kisebbités a háttérbe szorítással: ez a törvénytelenység. Itt tehát nincs más mód, a becsület, az igazság hozza magával: kitarlani körmöszakadtáig. Sérelemeinket el nem hallgatni, le nem nyelni, de folyton fel feltárni, megszűnés nélkül, mindaddig, míg helyzetünk nem javul, míg nem pirkad, míg a megértés, az igazság napjának legalább egy sugara fel nem tűnik.

De azt tesszük állandóan, mondhatná valaki, mégse javul a helyzetünk. De ez ne lankasszon bennünket. Ha még ma nincs siker, elismerés: ne álljunk meg, ne lankadjunk. Hegyek, völgyek, tenger, síkságok hallják meg panaszkodásunkat, meg a kövek is azt kiáltják. Nincs olyan hosszú éjszaka, melynek ne volna reggele. Semmi sem bizonyítja jobban, hogy ki kell tartanunk, mint az, hogy külföldi református hatalmas testvéreink felneszeltek, idejöttek és kérdeztek bennünket, mint a szüle kérdi a megbántott gyermekét. Nem kell félni, hogy még így sincs rögtön, kézzel fogható siker. Igazán művelt, érzékenylelkű, az igazság iránt fogékony keblű nemzetre, egyházakra semmiféle annyira bántó, hogyha tudják, látják hogy valahol a testvérek még azt a minimálist sem kapja meg, amihez emberi és isteni törvények szerint is joga volna: a nyelvéhez, a lelkiismereti szabadságához, az Isten szabad imádsághoz való jogát. Ily megalázás, nem lehet tartós a XX-ik században.

De éppen, mert így gondolkozom: volna egy indítványom. Ha panaszaikkal nem értük el az a célt, amit óhajtottunk, abban magunk is hibásak vagyunk. Sérelemeink eddigi feltárása sem nem kimerítő, sem nem rendszeres, sem nem célszerű. Külföldi testvéreink előtt ugyan a közvetlenségnek meg volt az ereje, de ebben a módszerben el is vesz sok minden. Éppen azért most már azt kell tennünk, hogy összes, minden legkisebb, bárhol előfordult sérelemeinket, aktaszerű bizonyítékok alapján mind egytől-egyig össze kell szednünk. Erre nézve felhívást intézni az összes egyházakhoz az egy. Konvent elnöksége volna hivatott. A beérkezett adatokat a konvent előadója egy egységes rendszeres munkaközpontban feldolgozná, mint ilyen, bejönne az egy. konvent könyvébe „Pro memoria.” Azután megjelentetnénk külön kiadásban. Sőt még tovább megyek, lefordíttatnánk angol és holland nyelvre s mint sanyarúságos életünk kiáltó bizonyosságait, szétküldenénk külföldi testvéreinkhez „Pro memoria.” Vannak a fordítás-

hoz értő alkalmas embereink s vannak az ily mű kiadásához áldozats lelkeink.

Hja kérem nagy urak, akárhogy is vélekednek, ezt a lélfentartás ösztöne parancsolja nekünk. Még a piciny bogár is felemeli fejét, ha rátaposnak, mennyivel inkább az Isten szabad teremlése. Valaki az Isten anyaszent-egyházának nagy hajóját, ott a zugó tengeren, a szélviharban megtorpedózta. Hja kérem, ez a Pro memoria csak egy kiáltás, egy zokogó felkiáltás mentésért, szabadításért. Hát még az életveszedelemben forgó embernek sem volna szabad: Uram, tarts meg minket, mert elveszünk.

A Kárpátaljai Egyházkerület bajai.

(ps.) A Ruszinszko területén élő reformátusok jó reménységgel alakították meg közel két esztendeje, a Kárpátaljai Református Egyházkerületet és tették reá fénylő koronául Bertók Bélát, kit 1923 július 7-én nagy lelki örömmel iktattak be püspöki méltóságába. Az a jó reménység, mellyel a kerületet megalakították s az a nagy lelki öröm, mellyel Bertók Bélát püspöki székébe beinstallálták, látszat szerint összeomlott, látszat szerint csak Ámde valóságban is szeretnék összeomlasztani, szeretnék koronájától megfosztani azokat, akiknek ez érdekük, akár litkon táplált és csunyán önző magán érdekük, akár balgán képzelt közérdekből teszik. Úgy a magán, — mint a közérdekből összeomlasztani akarók harca egyformán izléstelen, amely litkon sugavabugás, szerencsenmosakodás, denúnciació a magánérdekből harcolóknál; hirlapi támadás, aknamunka, terror, rágalmozás a nyílt színen a közérdek álarcát felvevőknél. Mind ezért az anyaszentegyház mindeneknél fontosabb érdeke szenved, mintha nem lenne az egyház szent missziójának ugyis ezer ellensége, akadály. Mi a hivatalos egyház sajtó orgánuma hallgattunk eddig és pedig abban a hitben, hogy a jobb belátás győzni fog itt is, — ott is és ami hozzászólásunk nélkül is eljő a kerület ügyének konszolidációja. Hallgatásunk nagyon hasonlított ahhoz a néma, de annál keserűbb és égetőbb fájdalomhoz, amit az anya érez szelelt és féltett gyermeke és gyermekei baján, civódásán.

Tovább nem hallgathatunk, idejélt látjuk, hogy a sugva-bugók, terrorral dolgozók megtevesztő munkája ellenében megvilágítsuk a tényeket és pedig történeti hűséggel, teljes objektivitással, ahogyan ez eme szent és nagy ügy érdekében való és lapunkhoz méltó.

Amikor a mai Ruszinszko cseh impérium alá került, a politikai határok kialakulása után az itt levő

kiseb református egyházi alakulatok elvesztették felsőbb hatóságaikat. Ez a lehetetlen helyzet oda kényszerítette a ruszinszko reformátusokat, hogy önálló egyházkerületté szervezkedjenek. Az alakulás nehéz munkája közben tisztára egyházi berkekből fel-fel hangzottak ugyan disszonáns hangok, amelyeket lapunk olvasói is jól ismernek, de a *politikai kormányzat teljes korrektséggel nem szólt ez ügyhöz s mint autonóm területet hagyta a maga elhatározására.* Az alakulásnak legnehezebb kérdése volt a kerület anyagi ügye, amelyben Bertók Béla álláspontját tette magáévá a kerület alakulására összehívott egyházközségek képviselői. Ez az álláspont pedig az volt: vagy államsegély nélkül a hivek áldozatán, vagy államsegéllyel, de teljesen biztos anyagi bázison nyugodjak a kerület. Az ennek érlelése és döntése alatti időben a politikai kormányzat a nála járt ad hoc bizottságnak előszóval megígérte, hogy az alakulás költségeire egy összegben 20.000 Kc-t és a megalakult kerületnek évi 100000 Kc-t, mint államsegélyt utal ki.

Miután a kerület anyagi ügye így a Bertók Béla helyes álláspontja és a politikai kormányzat kötelező ígérete szerint megoldást nyert, a kerület megalakult és Bertók Béla püspökké választott és beiktatott. A választás után és beiktatás előtt azonban már megkezdődött Bertók Béla személye ellen az aknamunka. És pedig azok, akik Bertók Béla fogadalom le nem tehetése miatt féltették az államsegélyüket, itt-ott kezdték hiesztelni, hogy a Bertók Béla beiktatása esetén a lelkészek-tanítók elvesztik az államsegélyüket. Ezek ellenében maga a tanügyi referens tett oly értelmű nyilatkozatot, hogy Bertók Béla magatartása a republikával szemben *szigorúan korrektnak*. Majd Beszkid dr. egyházi referens a püspöki beiktatásra őt meghívó küldöttség előtt nyilatkozta ki, hogy ő nem értheti a mi dolgainkat, ugyanis — mint ő mondotta — *Bertók Béla ellen hivatalos helyeken, hivatalos ref. egyházi személyek folytonosan denúnciálnak.*

A beiktatás megtörtént a politikai kormányzat részvétele nélkül. A beiktatott püspök bejelentette a politikai kormányzatnak hivatali működésének megkezdését, amelyre az nem is reagált; a püspöki hivatal érdeklődő ügyekben továbbra is Biki Ferenc h. püspökhöz intézte leveleit, aki azokat következetesen betérjesztette a már beiktatott püspökhöz s jelentette a referátusnak, hogy a már beiktatott püspökkel érintkezhet.

Itt s ezekkel kezdődött a politikai kormányzatnak helytelen magatartása, mert továbbra, ma is ezt a módszert követi. Sőt megtette azt, hogy a ke-

rület megalakulási költségeire kiutalt 20.000 Kc-t, — amelynek elszámolására a püspöki beiktatás után is csak Biki Ferencet ismerte el illetékesnek, — úgy engedte meg elszámolni, hogy csak az 1922. évről szóló nyugtákat ismerle el s a pénznek circa felét visszakövetelte, holott költségek 1922. és 1923. évben is merültek föl. Valamint nem utalta és nem utalja ma sem a beigért 100 ezer K-ás segélyt.

Ilyen nehéz helyzetében az egyh. ker.-nek és a püspök úrnak, tovább folyt egyházi berkekből az akadályok szaporítása. A denunciaciók tovább folytak, sőt akadt most már kerületi magas tisztséget viselő egyén, Sütő Áron ker.-i lelkész főjegyző szentélyében, aki a püspök úrnak előzetes helytelenítése ellenére, egy, csak a püspök úr által benyújtható memorandumot terjesztett be a kormányzósághoz s erről ott tárgyalásokba bocsátkozott. Ez e-alkotmányunkba ütköző tettével, amelyből a referátus látta, hogy ime a püspöki hivatal még az e. kerületi főjegyző is negligálja s néki van, lehet kívül tárgyalnia, — hatásában ki nem számítható ballépést követelt el Sütő Áron az ügyek szánálásában.

Mikor első érdemleges gyűlését tartotta kerületünk, a kerület és a püspöki hivatal mai lehetetlen helyzetének feltárásával egyben, névnek és hivatalnak közlése nélkül jelentette püspök úr, hogy vannak, kik egyházalkotmányunkba ütköző, olyan érintkezést tartanak fenn a referátussal, amely nem engedi dolgaink szánálását s kérte ennek letiltását, amit a kerület, helytelenítve az ilyen eljárást, meg is tett. Sütő Áron erre elismerte cselekedete helytelenségét s azzal a megokolással, hogy mivel ő nem bírja a püspök úr bizalmát, amely szerinte állásában maradásánál első kellék a harmóniáért is, lemondott állásáról, amit a közgyűlés érdemei elismerése mellett sajnálattal vett tudomásul. Ezzel ez el is lett volna intézve. Am ezután jötték Sütő Áron lehetetlen hírlapi megnyilatzásai, melyek elsejének a kulja az: hogy ő ezt azért tette, mert eskü kötelezte a lelkészek, tanítók javainak előmozdítására; lemondott pedig azért, mert a kerület mai helyzetében mint főjegyző ezt nem teheti. Pedig Sütő Áron arra tett esküt, hogy a törvényt megtartja, amit memorandumával nem tartott meg; le pedig azért mondott, mert érezte a bizalom hiányát s nem azért, mert esküjének nem lehet eleget. Amit ez első nyilatkozatában a püspök úrról írt, hogy tanácsadókra hallgatott, hogy a gyűlésen művelőhaborodás volt ellene, azt ő maga sem hiheti, mert a püspök urat ő nagyon jól ismeri önálló nézeteiről és mert az ő ellene való kifakadás, spontán megnyilatkozás volt eljárása ellen s annak élet egyene-

sen a püspök és h. főgondnok urak kívánságára tompította le a közgyűlés.

Hírlapi levelezéseit, megnyilatkozásait Sütő Áron tovább folytatta s ebben nem a Bertók Béla püspök úr, hanem a magasabb egyházi érdek nagy kárára odáig megy, hogy urbit orbi elhirdette: „hogy a püspök úr a kormányzóság ikereteiben nem bizik.” Persze ez is valótlanág volt, mert azt a levelet, amelyben ez állítása szerint írva van, a püspök úr — mint Sütő Áron későbbi megnyilatkozásában elismeri — sohasem írta meg. Végül is Sütő Áron hírlapi polemiai, bocsánatot kérve a püspök úrtól, fejezte be. De azt le nem tagadhatja, hogy hírlapi megnyilatkozásaival az egyháznak kiszámíthatatlan károkat tett, hisz a kormánylapok ezután zudították támadásaikat a püspök úr ellen.

Mindezeknek a hatása pedig az lett, hogy az egyházi közeletet felzavarta, legalább egy időre, amíg t. i. állításainak igazsága felől meg nem győződtek híveink; ami ma, mikor lázbeteg a társadalom s benne az egyházi közelet — súlyos, igen súlyos hiba volt. Az államnál pedig azt érte el vele, hogy a közel mulban kormányzó úr oly kijelentést tett, miszerint rendeznék ők egyházkerületünk bajait, de előbb a köztünk dúló harcot magunk szüntessük meg s aztán jön az ügyek konszolidálása. Nem lenne Sütő Áronban férfias erő, ha ő fel nem világosítaná a kormányzó urat, hogy itt nincs harc, nincs belső háboru, mert ő inszceniozta képzelt okokból.

A konszolidáció munkájának ugyanis csak ez lehet akadály. Hiszen Bertók Béla püspök úr fogadalom nem tétele nem komoly ok, mint Sütő Áron és sokan hiszik. Ugyanis ma már teljesen tisztázott dolog, mely szerint a püspök úr fogadalom tételenek ügye, egyházunk önkormányzati elvének a politikai kormányzóság részéről való teljes negligálása miatt jutott útvesztőbe. Mert mint a püspök úr okmányokkal igazolnitudja, ő kereste még esperes korában az utat és módot, hogy a fogadalom tétele autonómiánk sérelme nélkül megtörténhessék. S amikor már a kérdés mindkét részről annyira haladt, hogy a fogadalomtétel ideje 1921 dec. 27-ében megállapított. Pesek tanügyi referens volt az, aki e terminus napján elutazott és referense, dr. Podhajecki azzal utasította el a püspök urat, hogy a fogadalmat már csak rendőri nyomozás lefolytatása után teheti le. Azóta úgy látszik ez a nyomozás még mindig tart, mert a referátus mélyen hallgat.

Ezt a káros és veszedelmes hallgatást megtörendő püspök úr, még a múlt évben egy memorandumot adott be a kormányzósághoz, kérve sérel-

meink orvoslását, melyek között az ő fogadalmi ügye is szerepel. A memorandumban tárgyilagos vizsgálatot kert az ügy megvilágítására, azonban a memorandumra újabb sürgelés ellenére, még ma sem jött válasz. Itt tehát a püspök urat vád nem érheti; mert minden lehető elkövetett ügyünk szánálására. Mindezekből megállapítható:

1. a kerület megalakulásának törvényessége!

2. a kerület megalakulásáig a politikai kormányzat korrekt magatartása;

3. az a nagyon szomorú és lesújtó tény, hogy egyházkerületünk kátyuba juttatása a politikai kormányzatnál, egyházunk magán és hivatalos egyéneinek részint képzelt, részint rosszakaratu aknamunkájának eredője;

4. Sütő Áron eljárásának helytelen volta és ennek kiszámíthatatlanul káros hatása;

5. a politikai kormányzat helytelenül való értesülése és látása;

6. a püspök úr kifogástalan magatartása s ebből folyó teljes hibátlan-sága bajaink körül.

Ha pedig ez így van, aminthogy valóban így van, legelső kötelessége az egyházkerület ügyét idejuttató felelős és felelőtlen egyéneknek, — ha ugyan szent és drága még nekik az anyaszentegynáz, — hogy aknamunkájukat leszereljék s ha még mindig informátorok bizonyos helyeken, ott jól és igazságnak megfelelően informáljanak.

A közegyházaknak s azok alakulatainak pedig, — a kormányzó belső harcainkat tévesen látó értesültségével szemben, — kötelességük, hogy dokumentálják a teljes békesség megállapításával, autonómiánkhoz való ragaszkodásukat és ami ma ezzel egy: püspök úr iránti megérdemelt teljes bizalmukat.

Ez a legkevesebb és legelemibb kötelesség, amit meg kell tenni, hogy ez a nagyon szomorú, szegyeteljesen sötét cselekedetek szülte állapot végre valahára elimináltassék, hogy ne szenvedjen közegyházunk egyeteme s benne a hívek ezrei.

Minden nyomorúság és reánk szakadt sötétségben is egy nagy Isten áldása számunkra az, hogy Bertók Béla a támadások kereszt- és pergőtüzeben is áll rendületlenül, sziklaszilárd hittel és élő reményességgel. S az a munka, melyet elsősorban kerülete s aztán egyetemes egyházunk evangélizációja érdekében fáradozhatatlanul, apostoli elszántsággal, prófétai hittel folytat, mutatja, hogy valóban Isten gondviselésszerű embere ő a mi számunkra; akiről bizonyosan hisszük, hogy kerületünk hányt-vetett hajóját biztos partra viszi,

Ennek a tudata kell, hogy a lelkek harmóniáját megteremtse és az ellene folytatott munkát leszerelje.

S ekkor jönni kell a politikai kormányzat jobb belátásának is, mert Bertok Béla eddigi magatartásával, amíg egyfelől bizonyoságot szolgáltatott a törvénnyel, az országgal szemben érzett kötelességekről, másfelől fényesen dokumentálta isteni és emberi jogainkhoz való törhetetlen ragaszkodását. Ebből láthatja a politikai kormányzat, hogy a valódi kálvinista magyar jellem, amelynek inkarnált példája Bertok Béla, soha bujkáló nem volt és nem is lesz soha. Ép' ezért be kell látnia, hogy ezt a nagy erkölcsi értéket, amelyet Bertok Béla képvisel, az állam nem nélkülözheti. Ha ezt belátja, lehetetlen, hogy a megértő pillanat a közeljövőben el ne jöjjön, mert lehetetlen az, hogy a republikában az igazság és a jog elgáncsoltassék.

HIREK

E. megyei gyűlések A beregi e. megye október hó 30-án tartotta, a maramaros-ugocsi e. megye november 4-én tartja évi rendes közgyűlését. A gyűlésekről részletesen referálunk.

Lelkészválasztás. Somogyi Antal örökét, a vágfarkasdi lelkészi állást az elmúlt napokban töltötte be. A hívek egyhangu bizalma és szeretete — pályázat mellőzésével — az elhunyt lelkész vejét, Papp Árpád volt illavai fegyintézeti lelkészt hívta meg erre a szép és tekintélyes állomáshelyre. Legyen a pásztorok Gondviselőjének szeretete és kegyelme az új lelképásztoron!

A Szeretet Naptára egyetemes konventünk kiadásában a napokban hagyta el a sajtót. Külső kiállítása a beregszászi Kálvin-nyomdát dicséri, belső, építő tartalmán rajta van Bertok Béla püspök gondos kezének simítása. A Naptár ismertetésére még legközelebb visszatérünk. Most csak annyit, hogy a gazdag, érdekes tartalom bizonyára nagyban hozzá fog járulni a mű kelendőségéhez.

Templomszentelés Ágón. A kicsi, ágói ref. gyülekezet a télen új harangot szerzett, most pedig templomát renováltatta kívül-belül tisztán a gyülekezet áldozatkészségéből. Az Urasztalát Ondré Károlyné és két fia, Károly és Lajos adományozták; a szószerk mennezetét Horváth J. né Sztítás Erzsébet készítette. A teljesen újja alkotott és csinosan felszerelt ref. templomot okt. 19-én szentelte fel a ref. e. m. kiküldött bizottsága. A bezárt templom előtt Szinay Sándor nagyölvédi ref. lelkész tartott felszentelő beszédet a imádságot, mely a nagy közönséget könnyekig megindította.

A templomban Vecsey Viktor ipolypászlói segédlelkész volt az ünnepi szónok, kinek szép beszéde a szivekbe markolt. Isteni tisztelet után úrvacsora volt, melyet Juhász József garamvezekényi lelkész, kinek adminisztrációja alá tartozik az ágói leányegyház, osztott az oltani segédlelkésszel. A templomi ünnepély után d. u. az ifjuság tartott mulatságot.

Külföldi hírek.

(Külföldi lapokból közli Galambos Zoltán.)

Genf után Zürich lett a svájci tiszta kálvinizmus gyújtópontja. A jövő reménye Zürichhez tűződik. Az oltani lelkész, tudós kis csoporthoz, akik Grob lelkész vezetése mellett dolgoznak, imádkoznak s közben elindult a tegnapi kálvinizmus, hogy meghódítsa a holnap számára a mai Svájcot. — Még néhány napilap is irt erről, persze a nyugati tenger partján. Imádkozunk azért, hogy mi se maradjunk el.

Svájc után Hollandia. A szigorúan bibliai reformáció diadalutja a hegyes Svájcban indult ki ezelőtt k. b. 400 évvel. Tudjuk, hogy azóta ismét hullámvölgy korszakát éli erre is, arra is a megtisztított keresztyénység. Az angolok és az amerikaiak példásan szép hatása és segítsége mellett: ma a sik Hollandia (ismét egy tenyérnyi ország!) vette kezébe az iniciatívát. Ime egy példa. A múlt napokban került ki a világ legnagyobb kálvinista könyvkiadójának sajtójából a *legelső és hozzá tudományos színvonalon álló s elvileg tisztán református irányú: államgazdasági, finansziális, kálvinista politikai és a nemzetközi kérdéseket tárgyaló folyóirat.* Nehány *külföldi szerkesztő* nevét is had írjuk ide: Németországból — Dr. W. Kolthaus; Svájcban — Pr. Rud. Grob; Ausztriából — Prof. Dr. J. Bohatec és Magyarországból Dr. Sebestyén Jenő theol. professzor, stb. Isten akaratából voltak, vannak és lesznek nagy lelki megmozdulások.

Mount Royal városában (Amerika Kanada) arra büszkék az emberek, hogy nem régiben építették fel a 150-dik templomot és — bezárták az utolsó kocsmát és kávéházat is.

A „nő és leány-kereskedés” újra nagy hasznát hoz a lelkellen kufároknak. Még a prostitúció-mentes országokban is gomba módra terjednek a titkos „lerakódó helyek.” De végre is összefogtak a pozitív protestáns Egyházak s a multhónapban tartották meg a kis ausztriai Graz-ban nemzetközi konferenciájukat „az egyre jobban elharapódzó nő és leánykereskedelem ellen.” Egyik leginkább gondolatba ejtő határozatuk az volt, hogy a kormányokat felhívják a leginkább keleti országokból jött kélesek kiutasítására. A „keletiek” alatt

igen nagy részben magyar anyanyelvűek értendők. — Mit teszünk mi ez ellen?

Kanadában ütött ki ujabban a külvölgyöző egyházak egyesítésének a láza. A presbiteriánus, a kongregacionalista és a methodista egyházakat szeretnék az utopia kergetők egy közös új egyházba tömöríteni, melynek United Church of Canada (kanadai egyesült egyház) lenne a neve. S bár már állami törvényt is hoztak rá és a kormány mindent elkövet az egyesülésre: a helyi egyházak legnagyobb része még sem akar hallani a tervről. Különösen a presbiteriánusok (reformátusok) vannak ellene. — Nem is jó az ilyen egyesülés. Mutatja a császári parancsra keresztülkényszerített nemetországi Unierte Kirche. A legnagyobb részük már nem lutheránus, se kálvinista és sokan bizony már nem is krisztianusok!

Csónak helyett kocsin viszik e hónapoktól kezdve a Heerenbroeki ref. egyház azon tagjait vasárnaponként kétszer a templomba, akik öregség vagy testi gyengeség miatt nem bírnak annyit gyalogolni. És pedig az egyház költségen! Mennyi mindenről beszél ez a hollandiai hír!

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Kövy Árpád.*

Pályázat

a kövecsesi ref. orgonista kántortartói állásra.

Javadalom: lakás (2 szoba, konyha s a megfelelő melléképületek) és kert. 7 k. hold 1294[□]-öl szántó és rét. K. b. 8-9 q buza, 2¹/₂ q. rozs, az adózók számához kepest 24 m. tűzifa beszállítva. A törvényszerű állami segély és temetési stóla.

Kötelesség: az orgonista-kántori és minden tanítói teendő pontos teljesítése; minden hónap első vasárnapján és akadályoztatás esetén, valamint a kanonikus órákon a lelkész helyettesítése. Az állás azonnal elfoglalandó.

Oklevéllel, nosztrifikációs vizsgával és állampolgársággal bíró ref. tanítók pályázhatnak. A kellőleg felszerelt kérvények 1924 nov. 15-ig küldendők be a ref. lelkészi hivatalhoz (Kövecses, u. p. Helyben, Gömör m.).

Orgona és harmóniumgyár

(belföldi) ajánlja elsőrangú hangszereit 5 évi kezességgel. Vállal a szukba vágó bármilyen javítást, átalakítást. — Arjegyzékkel és költségvetéssel díjtalanul szolgál.

Guna Gyula orgona és harmóniumgyára Prešov (Eperjes) Szlovénia.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

lelki vonó itte a hogy vár-hi-hi-elzö meg neg- a

320-

Dly-án-3 a öb-vel. zö-

ize ef. ák ra. Az

ik ö- i: 3-1-

it k - 1: i

Előfizetési díjak:	
Egész évre — — — —	60 korona
Fel évre — — — —	30 korona
Negyed évre — — — —	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések hirdetések és az eselleges reklamációk küldendők. :: Megjelenik minden vasárnap

Nyolc leány

utazott Munkácsról Husztra őszi hideg éjszakán és amikor a hajnali dernek-fagyásnak idejében oda megérkeztek, nem alkalmatlankodtak senkinek, várták a templomajtó nyitását, hogy résztvegyenek a huszti egyháznak azon a nagy örömnepén, melyet a husztiak egyházuk reformációjának 400 éves évfordulóján ülték. Nem küldte őket senki, nem is kérte reá, de mert ők a Munkácsi Ref. Leányszövetség tagjai és a Huszti Ref. Leányszövetség tagjainak hívó szózata eljutott hozzájuk, hát eljöttek. Nem kecsgették őket a szórakozás vágya, még „reggelig tartó táncmulatság” se volt ott s ők mégis jöttek vidáman, frissen, ifjuságuk minden kedves derüjével. Jöttek, hívta őket nem a mulatság vágya, ingere, a „kellemes elszórakozás” csábító szava; hanem „*titkon szólítá őket a testvéri szó; A Mester itt van és hív téged. Mihelyt ezt hallotta, felkele hamar és hozzáméne.*” (Ján. XI. 28-29.)

Igen! ezért jöttek. Hallották a Mester szavát feljükk zengeni a huszti testvérek meghívásában. S hogyne jöttek volna, mikor ők öntudatos kalvinista magyar lányok, akik Pál apostol szavait a szívökben hordják már s úgy érezték, ők is elmondhatják egyen-egyen a husztiaknak: „*kivánlak titeket látni, hogy valami lelki ajándékot közölhessék veletek a ti megerősítésetekre, azaz hogy felbuzduljunk ti nálatok egymás hite által, a tiétek meg az enyém által.*” (Róm. I. 11-12.)

Ez volt hát a nyolc munkácsi leány utjának egyetlen célja s ezért nem törődtek az ul kellemetlenségeivel. Amilyen riakaság annak a nyolc leánynak ez az elhatározása, olyan nagyszerűen felemelő és csodás lehetőségek gyönyörűsége perspektíváját nyújtó cselekedetük.

Ők még csak nem is jólékonykodni indultak utnak, mint a mai tucat nőegyletek, hanem hitet erősíteni, tudva, hogy a lángbuzgalmu hit a Jézusban mindent megterem. Valóságos miszsiói ultra indultak és apostoli hivatást teljesítettek. Áldja meg érte őket a jó Isten, Akit ők oly mély és igaz hittel tudnak szeretni.

Hát az anyaszentegyházra milyen áldás lenne, ha nem csak Munkácscon, Huszton, de mindegyik gyülekezetünkben ilyen lángbuzgalmu, hiteltelített leányszövetségek lennének? Mennyi áldás forrása lenne az, ha hívő, tiszta szívű leánygárda minden gyülekezetünkben ott állana a miszsiói munkában.

A modern egyháztársadalmi munkák valósággal követelik, hogy azt a nagy erőt, melyet az evangéliumi leányszövetségek reprezentálhatnak, felhasználhassuk az egyház építő munkájában. Hiszen azokból a szövetségesekből valamikor anyák lesznek, kik gyermekeket nevelnek, hitvesek, kik az Isten dolgai iránt sokszor közönyös vagy hitetlen férjeket hívökké tesznek. S így míg szövetséges leánykorukban munkatársak a reájuk bizottakban (vasárnapi iskola, betegnődozás stb.), később hivatásuknál fogva megbecsülhetetlen szolgálatot tesznek az egyházépítő munkában, az Isten országa mindeneknél felettebb való szentügyében. Így lesznek e szövetségek az egyház jobb keze, emelő szárnya.

Ezek elgondolása és megfontolása azokért a nagyszerű és csodás lehetőségekért, amelyeket nekünk a „Ref. Leányszövetségek” jelentenek a gyülekezeti életben, az egyház, az Isten országa szentügyében; serkentsenek mindnyájunkat arra, hogy ezt a kincset ne hagyjuk kiaknázatlanul. (ps.)

A mi legnagyobb bajunk.

Lelk. konferencián tartott előadás.

Ugyszólván tehetetlen vergődésben eltelt három esztendővel ezelőtt, a máramaros-ugocsi traktus gyűlésén egyik kollegánk ajkáról, akkor nagy szomorúsággal tele lelkének ezt a nyilatkozatát hallottam: „Két ut van előttünk... Az egyik ut az, amelyiken a magunk erejéből kellene megélnünk! Hát lehetséges ez? Hát elgondolható-e, hogy azok az egyháztagok, akik évtizedeken keresztül abban nevelődtek, hogy ne ők maguk tartsanak maguknak egyházat, hanem az állam tartson nekik, most egyszerre úgy felbuzduljanak, hogy nagy

áldozatokat is hajlandók legyenek meghozni a Krisztusért, az anyaszentegyházért? Nem! A másik ut az, hogy egészen elvágva azokat az életgyökereket, amelyek minket, az ezeréves magyar hazával, a 400 éves magyar református egyházzal... szerves összefüggésben tápláltak, ültessük át magunkat más földre, keressünk magunknak más táplálékot... és tengődjünk, hervadjunk. Hiszen megmondotta már a költő is, hogy: lassu hervadás emészti azt a fát, melyet vén korában tesznek más földre át. Azért nekem úgy tetszik, mintha mind a két ut végén a halálnak ábrázata vigyorogna reánk”. (Bihari L. em. főjzö.) S ez a kétségbeeső megnyilatkozás akkor, 1921-ben a nagyszámu hallgatóságban teljes visszhangra talált. Engem ez felettebb elszomorított, de hallgatlam s vártam erre az időre, mikor talán a meghallgatás és meggyőzés reményével szólhatok.

Ez év tavaszán konferenciánk volt, amikor a destruáló hatások ellenében a lelkipásztori pásztori lelkek megújulását és a Krisztusban megújult lelkek megújító lelki munkáját állítottam oda a mi munkánk győzedelmének fundamentális feltételeül. S amikor a következő előadó e munkának módszereiről beszélt, egyik munkájában buzgó kollegám körülbelül emígyen nyilatkozott: Mindezeket hallva, azt hiszem a résztvevők szíve szerint szölok, hogy bizony üresen távozzunk e konferenciáról. Künn zug a bennünket, existenciánkat, egyházunkat pusztulásra szánó emberszó orkánja és ma sem, itt sem tanultuk meg: mit, hogyan tegyünk, hogy elnémitsuk őket? — A tónus, mellyel ezeket mondta, nagyon szomorú volt, de a résztvevő pásztorok arca azt mulatta, szívök szerint szólt. És ez engemet még az előbbi nyilatkozatnál is jobban elszomorított.

Ezek a nagyon fájó lélekkel tett nyilatkozatok olyan egyházi munkások ajkáról hangzottak el, akik öszintén ohajlják és egész szívvvel munkálják az Isten országa szent ügyét. Szeretem hinni, hogy a helyeslőknek igen nagy százaléka hasonlóan jószándéku pásztor a lelkeknek, Am

amikor én egyházunkjövőjéért féltőn aggódó lélekkel vizsgálom ezeket, a pásztori karunknak szinte közmeggyőződését kifejező, kétségbeesésünkről és tehetetlenségünkről tanuskodó megnyilatkozásokat; mindezeknek okául azt a megcsontosodott ideológiában való nevelést és élelt látom, amelyben vagyunk s amely a mi legnagyobb bajunk!

A racionalista bölcsészettel összeházasított teológusképzésünk és nevelésünk természetes következménye termelte ki ezt a hamis ideológiában élő, de többnyire jószándékú pásztori nemzedéket; amelyik most tehetetlenségünkről kétségbeesetten panaszkodik és halálos remkepeket lát. Ugyanis a racionalizmus legkörében nevelt nemzedék ideológiája szerint az egyház: egy törvényekkel körülbástyázott, hatóságai által fungáló, államilag patentírozott, annak szelleme, de főként anyagi segélyével, mondjuk így, mankojával élő organizmus. Az illetén felfogással működő organizmusnak legfőbb feladata, hogy kulturális hivatást teljesítsen s ezáltal jó erkölcsű, becsületes embereket neveljen. Azert fő előtte az iskolaügy és a fegyelmi paragrafusok által pontos adminisztrációs munkára kényszerített hivatalnok és az ezeket respektáló adóalany. Ez organizmus hivatalos közegei elvárják, hogy munkájukat senki ne zavarja, ellene ne lázadozzon s ha mégis ez történnék, némitsa azt el az omnipotens állam. Ilyen ideológia mellett az egyháznak adminisztrációs és kulturális tevékenységei kerültek fölénybe annyira, hogy az egyház tulajdonképeni lényegét önmagában és hivatalosaiban háttérbe szorította. Ma már ott állunk, hogy a rubrikák pontos kitöltése, a körlevelek féltékeny megőrzése fontosabb, mint a lelkek evangéliummal telítése vagy a veszendő, kárhozatba rohanó lelkek megtartása.

Kezdve a legelső egyházi alakulattól, fel a legmagasabb alakulattig; a legkisebb egyházi tisztséget viselőtől, a legnagyobb egyházi méltóságot viselőig nemde azt nézzük, benne azt értékeljük, hogy a pontos adminisztrátor, a nyugodt és zökkenés nélküli ügyvezető nagyon magasra értékelt piederstálján áll-e? Számonkéréseink módszere, helybenhagyásunk vagy kárhoztatásunk nem ezt bizonyítja-e? Hivatalosainktól és egyházi alakulatainktól a kérdések legiója ostromával mindent számon kérünk, ami az anyagra, a külső existenciánk biztosítására vonatkozik, de a lélekmentés mindeneknél szentebb munkáját felvette-e Krisztus igájaként a méltóságban ülő, vagy vagy bármelyik elől ülő, elfelejtjük megkérdezni. És mi e munka jóságában olyan erős hittel hittünk, a külső keretekben olyan nagy volt a bizodalunk, hogy most ezek romba-

dőlése után minden ut végén a halál rémitő ábrázatjának vigyorgását látjuk s „nem tudjuk, mit cselekedjünk” felkiáltással sóhajtozunk nagy szomorúsággal és pedig minél jobbszándékú a lélek, annál nagyobb szomorúsággal.

Az állam kényszerítő hatalma arra nézve, hogy a hívek, illetve az egyháztagok a mai bürokratikus egyháznak engedelmessé legyenek, — elmaradt. S talán sokan csodálkoznak azon, hogy en meg tudom érteni a mi népünk renitens magatartását, passiv rezisztenciáját az o hivatalnokává lett lekipásztorával szemben. Pedig ez csak természetes következménye es visszahatása lett annak, hogy a hivatalnokka lett pásztor csak Ő-okkal akarván kormányozni, a népnek is csak hibáit, gyarlóságait látja meg s úgy tekinti azt, mint prolanum vulgust, amellyel ex offi szóba kell állani, mar csak a megélhetes lehetőségeert is.

Ezert legnagyobb bajunk az egyháztól és munkájától való teljes lefogatásunk, mert ennek eredője minden baj es reánk zúdult ezer veszedelem; ezert csak romokat látunk, letele jajtátunk es tehetetlenségünkkel állunk, amelyek csakugyan a biztos halál kétségtelen jelei.

Első es mindenek felett való legyen hát annak belátása, hogy a bürokratikus egyház es annak adminisztrációs, hivatalnoki rendszere megbukott. Szilárd meggyőződése érlelje bennünk a ma tehetetlensége, hogy nem ott az egyház, ahol a jól készített számadások garmadaja, az anyakönyvek, a pontosan megőrzött jegyzőkönyvek, körlevelek vannak; még csak nem is ott, ahol a parancs-szora proventel es adót pontosan fizető adóalanyok vannak, mint becsületes es jó kálvinisták; legkevésbé ott, hol a primus inter paresek előtt megnyílnak a világban hatalmasok tapétás ajtajai es aranyhegyei! Azt is ismerjük el, hogy itt tüneli kezelés, ötletszerű toldozás-toldozás nem segíthet, itt gyökeres változásra, a szonak igazi es mély értelmében vett megújodásra van szükség.

A holt, bürokratikus egyház fogalmát váltsa hát fel az élő, lelki egyház fogalma. S ez ma azt jelenti, hogy az egyház es annak munkásai az akták, a Ő-ok, az állami mankok fővény-fundamentomáról, a Krisztus evangéliumában való hit köszikla fundamentomára helyezkedjenek es nem a tömeget, hanem az egyeni lelkeket vegyek személyes, élőhitnek rahatásával munkába. Nem racionalista predikációk, eretelemre ható dikciók, nem is kesergő siránkozás nyomorult helyzetünkon kellene már, hanem a Krisztusban való lobogó hittel közlése a mennyei világosság-

nak, — hogy a hit tüze gerjedjen fel. Mert ahol ez a mennyei szent tűz felgerjed a lelkekben es élővé es láthatóvá lesz, ott lesznek büneikért töredelmes, imádkozó bibliás lelkek, akik megtermik jó gyümölcsöket es általuk megszületik az élő, lelkiegyház. Természetes, hogy ennek munkálására a Krisztusban való hit fundamentomán álló lekipásztor nem a Ő-ok kényszerítő erejét, hanem személyes élő példáját, pasztorációját, a szentirással való komoly foglalkozást es foglalkoztatást, az ifjúság es gyermekesereg intenzív vallásos nevelését, az építő es hittel áradó igehirdetést használja fel. A papi tiszt ilyeneknél nem adminisztrációs, hanem inspirációs pásztorság lesz.

Ne értsen engem félre senki sem! Olyan családi es iskolai legkörben nőttem fel, hol a tradíciók talan kellenél is jobban becsültettek. Magam is teljes tudatában vagyok azok nagy erejének. Es en nem is a fennálló törvények es az adminisztrációnk felesleges voltát akarom megállapítani, hanem azt a fellogást szeretném kiirtani, mely ezeknek annyira előterbe állításával, a lelkieknek háttérbe szorítása aran, fundamentális erőt tulajdonít. Mert en minden kétségbeesésnek, halállátásnak, a destrualók el lenit ehetetlenségünknék egyedüli okát abban látom, hogy egyházunk külső keretei meglartó erejében olyan vakhittel hisznek embereink, melynél fogva más módot es eszközt, mint amit az egyházi bürokratizmusunk kitermelt elkepzelné sem tudnak. Ezek a külső keretek összeomlottak, hát a tehetetlenségben vergődő kétségbeesés, a hit nélküli reménytelenség most már erőt vett a lelkeken. Holott ragaszkodnunk lehet, sőt kell egyházunk tradícióihoz, ősi alkotmányához, iskoláihoz s minden intézményéhez, de nem szabad elfelejteni, hogy mindezek felett álló fundamentuma az egyháznak a Krisztusban való hit kösziklája. Ez a hit, ha munkás, élő erőt vesz az egyházban, munkásaiban, intézményeiben, a Lelkek által megtermékenyült lelkek élővé, virágzóvá es gyümölcsözővé tesz az egyházat, gondnélkülivé a küzdő pásztort. Elveszthetünk sok erősnek hitt külső keretet, sőt már el is veszítettünk, de a Lélek munkája mindenek megterem, a mire szükségünk van. Ne az legyen hát read, ream nézve a nagy probléma: működhetnek-e hatóságaink, ervénnyel bírnak-e Ő-aink; hanem az: van-e bennünk a hívő lélek erejéből s általad, általam élővé, lelkivé lett es lesz-e az egyház!

E kérdésnek hogyan eldölése elsőben a lekipásztori kart illetőleg: sorsdöntője a csehszlovákiai magyar kálvinizmusnak. Peleskey Sándor.

A beregi ref. e. megye őszi közgyűlése.

Október hó 30-án tartotta a beregi ref. e. m. rendes őszi közgyűlését Beregszászban Szentimrey József esperes és dr. Polchy István e. m. i. gondnok elnöklésével. Esperes magas szárnyalású imája után dr. Polchy István e. m. gondnok üdvözölte meleg hangon a gyűlésen megjelent Bertók Béla püspököt, ki apostoli buzgósággal, mely bölcsességgel s még mélyebb szeretettel nyult bele az az eltévedt lelkeknek zavaros tengerébe s zajtalan, de csüggedést, fáradtságot nem ismerő munkával szervezte meg s emelte elsővé Podk. Russ összes nyomdái közül a „Kálvin” nyomdát, hol sok ezer számban jelennek meg a „Szeretet” ujság, „Szeretet Naptára” s a traktatus szorozatok s viszik a világosságot, tanítást, vigaszt szerte a tévedező s csüggeteg lelkeknek. Gondnok meleg üdvözlését egyhangú lelkesedéssel ismeri el közgyűlés az ő lelkéből fakadónak s főpásztorá elől, kit áldásos s máris nagy eredményeket felmutató munkája közben annyi gáncs és rágalom ér, sokszor meg a hírlapok hasábjairól is, az elismerés zászlóját hajtja meg s midőn változatlan szeretetéről, ragaszkodásáról biztosítja őt, kéri a Mindenhatót, hogy adjon neki erőt, kegyelmet továbbra is apostoli munkájához s vigye őt mind közelebb közelebb kilüszött magasztos céljához.

Püspök ur üdvözlése után elhangzik az esperesi időszaki jelentés, mely a tavaszi közgyűlés óta beállott személyváltozások bejelentése mellett foglalkozik a régóta kísértő s Beregben immár speciálissá vált behivatalnoki fizetésrendezéssel. A tavaszi közgyűlés nyílt kérdéssé téve ez ügyet, a beérkezett javaslatok alapján is, mint egyetlen lehetőséget, a díjlevél alapjáról le nem térést s azoknak egy újabb értékelését jelöli meg az időszaki jelentés. Hosszadalmasnak tetszik e megoldás azoknak, kik egy felsőbb hatóságtól jövő „fizetési parancs”-csal s egy az államhoz beadott kérvénnyel vélik megoldhatónak e nehéz kérdést. Hangzik ismét a „jól szituált” gunyszava a mérsékelttel felé s csak az elnökség erélyes fellépése akadályozza meg a személyeskedést. A vita végén győz mindkét párt. Bary Gyula módosító javaslatával bővül esperes indítványa, bizottság alakíttatik a régi díjlevelek újból való értékelésére — ideiglenesen s pénz értékben állapítandók meg a díjlevelek az egyes vidékeknek megfelelő árak figyelembe vételével. Az államhoz pedig kérvény adandó be a lelkészek elmaradt járandóságainak kiutalása és az adócsökkentési segélynek tiszteresre való felemelése tárgyában.

Dr. Keresztúry Béla megválasztott aljegyző tette le ezután az esküt s foglalta el előadói helyét a gyűlés lagjainak szerencsekívánata közben.

Tanítók eskütétele, egyházak adásvételi ügyei az idő előhaladottsága miatt kissé rapszodikus gyorsasággal kezdenek peregni, amidőn még a legsietőbb lábakat is meggyökerezteteli annak a kiutasítási végzésnek a felolvasása, melyet frissiben kézbesített ki a beregszászi járás főszolgabírói hivatala Pói József kisharanglábi lelkésznek. Maga a tény sajnos nem első s nem is annyira meglepő, mint az indokolás, melyhez hasonló még nem láttunk a kiutasítás irodalmában; mely így hangzik: Nevezett magyar állampolgárnak van kimutatva, ezen a területen érvényes igazolványok nélkül tartózkodik, rendellen élet, eljárása felháborodást, elégedetlenséget és vizzálykodást kelt a lakosság körében; az ő iltleni tartózkodása a közrend és biztonság szempontjából nem szolgál javára sem az államnak, sem a községnek.

Az arcok sápadása s a percekig tartó kínos csend azt látszott kérdezni: hát idáig jutottunk? Minden vizsgálat és ténymegállapítás nélkül lehet egy közpályán buzgón forgolódo, a tisztesség palástját viselő pap ellen hivatalos iratban ily súlyos vádakat, mint ténylet lesögezni? Közgyűlés méltóságát megőrizve, határozati javaslatot fogad el, melyben Pói József haranglábi lelkész ellen a bemutatott hivatalos irat alapján a fegyelmi vizsgálatot megindítja s a bizonyítás során az adatok közlésére a kiutasító hivatalt felhívja.

Mi eddig Pói Józsefről csak azt tudtuk, hogy a néhány száz gondjaira bizott léleknek valódi lelki atyja s a vezetése alatt álló ifjúsági egyesület szép összhangzatos énekekkel emeli az istentiszteletek áhítatát abban az egyszerű kis falusi templomban s a lányok legények oly precizen adják a magyar népszöveget, hogy a városi műkedvelők is megirigyelhetnék. Hát bizony ez úgy látszik „rendellen élet”.

A gyűlésről 18 beregi lelképásztor ment községébe haza azzal a kínos kérdéssel: nem következem-e holnap én?

A németországi „Ref. szövetség” 40 éves jubileuma.

Németországban császári parancsra egyesült a múlt század elején a ref. és luth. Egyház. De mivel a kálvinisták kevesen voltak, így elnyelte a nagy hal a kicsit. Az „unierte Kirche” liturgiája minden későbbi foltozás dacára is csak lutheránus. Tan szabadsága meg mind a két egyesülő felet a racionalizmus és az ál-

datlan kritika lejtőjére vitte. A lelki üresedés és a mindent kétségbevonó iskolák harcai közben észrevette a már elpihent előbbi generáció, hogy így csak az oldott kéve sorsa várhalja Krisztusnak németországi híveit. Ezért megfuvallták a vést-jelző kürtöt. És az imádkozó vezérek, mag közkatonák acél-erős szifalanxja megkezdte a harcot: a lizla tanért, a lizla hitért.

És felállították a „Református szövetséget”.

Azóta negyven év pergelt alá. Olykor könnyes volt a harcolók germán-kék szeme. Az ima áldásától, meg a harc hevétől. És ma erősebbek, többben vannak, mint ezelőtt 40 évvel. Mert velük volt reformáló apáik szövetséges Istene.

Ez év június 12-én jöttek össze Freudenberge, a hűséges kis ref. gyülekezetbe, hogy közösen rakják fel hálaáldozatukat a Úrnak oltárára. A negyven évért. A sok áldásért. Az Istenadta kálvinista hűségért.

Ezelőtt 40 évvel kevés volt köztük a nagy ember. Ma már nagy tudósok névsorát közli a beszámoló: Prof. Lang, Prof. Müller, Prof. Goeters, Lic. dr. Cordier, Lic. dr. Hollweg, dr. Kolfhaus stb. stb.

És az ünnepségük! Külső bombaszt mentes. Egymástdicsérő szónoklatok se hangzottak el. Csak Istent dicsérték a szívek és az ajkak. S milyen örömmel sorolták fel mindazt, amijük már van; 3 ref. konviktus egyetemi hallgatók számára (Halle, Erlangen, Göttingen); ref. lelkészseminárium Elberfeldben; a szaporodó, erősödő gyülekezeteiket; az állami fakultásokra mind nagyobb számban kinevezett tudósikat.

Minden bizonytalan hangtól mentesen hangzott a kijelentésük: „Mi a Heidelbergi Káté értelmében vett Biblia fundamentomán állunk”. Jelenleg is háromféle Káté kiadásuk van. Az elberfeldi: 1. történelmi bevezetéssel, kinyomatott bibliai helyekkel és az 1585-ből való „kis Heidelbergi”-vel bővített, melyhez a ref. vidékek története csallakozik és 2. csak káté, a fentiek nélkül kiadva. Továbbá a Heilmann lelkész féle kiadás (Göttingen), mely jobban megfelel a modern pedagógia követelményeinek. Ez különösen az iskolákban való tanításra volna alkalmas. A Káté terjesztésével és propagálásával kapcsolatosan kimondottak egy új és egységes énekeskönyv kiadását.

De még meg kell emlékezni valamiről.

A németországi „Ref. szövetség” dédeltgett, áldozatos szeretettel fenn tartott büszkesége a lapjuk, a: „Reformierte Kirchen-Zeitung”.*) A né-

*) Megrendelhető: Pastor Lic. Hesse, Hermannstr. 40. Elberfeld. Deutschland. Előfizetés egy negyed évre 15—20 Ké.

met márka zuhanása idejében már azt gondolták, hogy be kell szüntetni. De amikor papjaik között is nem egynek hiányzott a mindennapi kenyere s a lap fentartására már gondolni is alig mertek, akkor jött a hollandiai szigorú reformátusok segítsége. És Isten megengedte érniök azt, hogy a 40 éves jubileum idején újra a maguk erejéből tarthatják fenn nivós. magas igényekkel kielégítő és a tiszta kálvinizmusért nemes eszközökkel harcoló lapjukat. Így szinte már magunk is el tudjuk képzelni a feleletet Erlangen tudós professzor ünnepi beszédének címére: „Mért van szükség ránk, németországi reformátusokra?” Galambos Zoltán.

HIREK

Gyászhir. Nagy veszteség érte ref. tanügyünket. Anyaszentegyházunk veteményes kertjének egy hű és önfeláldozó munkása dőlt ki újra az élők sorából. Vargha József kálósai tanító, életének 63-ik, tanítói pályájának 42-ik évében, tüdőgyulladás következtében f. év október 27-én meghalt. A megboldogult 18 évig volt a tornagörgői, 20 évig a jabloncai, 3 évig a kálósai egyházak tanítója. Mindig kitünő tanító volt. Kitünő iskolaiért többször jutalomdíjat nyert. A tornai e. m.-ben hosszú ideig iskolavizitátor, úgancsak a tornai e. m.-i tanítótestületnek hosszú időn át elnöke, a régi tiszáninneri ref. e. ker.-nek tanítóképviselője volt. Mindig szorgalmas és hűséges munkása volt ref. egyházunknak, a népnevelésnek. Több pedagógiai pályatelelt dolgozott fel, melyekért jutalmakat kapott. Nehéz munkájában soha meg nem fáradt — haláláig. Élete, munkája elismerést, becsületet szerzett számára pályatársai, emberré nevelt tanítványai részéről. Temetése okt. 29-én nagy részvét mellett folyt le. — Áldott legyen a hű munkás emlékezete mindörökké!

Rimaszombat a ref. papnevelő intézetért. Az új államalakulat folytán papnevelő és tanítóképző intézet nélkül maradt reformátusok egyházi és világi vezetőségének egyik főgondját képezi a papnevelő intézet felállítására. Ez ügyben több kezdeményező lépést tettek már és nem egy város közönsége igyekszik nagyobb áldozatok árán is megszerezni magának a papnevelő és-tanítóintézetet. Legutóbb Rimaszombat város tanácsa az erre vonatkozó beadvány tárgyalása alkalmával elvileg egyhangúlag elhatározta, hogy a rimaszombati pénzügyigazgatóság feloszlataásával üresen maradt s a város tulajdonát képező piactéri emeletes épületnek emeleti részét ref. papnevelő és tanítóképző céljaira bocsátja.

Harangszentelés és emléktábla leleplezése Benkepatonyban. A benkepatonyi ref. leányegyház okt. hó 12-én szentelte fel, a meglévő egy harang mellé, az ujonna beszerzett két harangot és leplezte le a világháboruban elesett hős fiainak emléket megörökítő emléktáblát, mely a templom belsejében a falba lett elhelyezve. A harangokat felszentelő beszédet ft. Balogh Elemér a dunáninneri e. ker. püspöke tartotta, a templomban az ünnepi beszédet pedig Gyalóky László, a komáromi e. m. esperes. A gondolatokban gazdag, valóban épülést nyújtó beszédek rendkívül mély hatást keltettek. Az emléktáblánál beszédet mondott Vágó Ede nemesbódosi lelkész és egy üjszülöttet keresztelt Vargha Dezső, a leányegyház lelkésze. Az énekkart Antal Árpád ref. k. tanító vezette. A rendezés munkáját Antal Árpád ref. k. tanító végezte a presbitérium segítségével.

Krisztus-kép. Gyurkovits Ferenc, jeles festőművésznek Munkácsy után festett Krisztus-képe (olaj) 100X75 cm. nagyságban 300 K. árban kapható, illetve megrendelhető a Kulturánál Lucenecen.

Külföldi hírek.

(Külföldi lapokból közli Galambos Zoltán.)

Lengyelországban kevés ref. gyülekezet van: 7 lengyel nyelvű és 3 német. Csak nagy nehezen tudják fenntartani összerejükben az egyházi iskolákat. Papjaikat állandóan üldözik. Egyik lelkészüket néhány évvel ezelőtt börtönben halt meg: leírhatatlan szenvedések között. S most új csapás érte ezt a maroknyi hűséges kis sereget, meghalt a Svájból odaköltözött Seel lelkészüket. Kapnak-e új utat helyébe? mert külföldről kell lelkészt hívniok: a gyenge fizetésű és mégis sok lelki talentumot megkövetelő állásokra.

Lithvánia egyike az orosz koloszosusokból kitépett balti államoknak. Itt is kicsi még a kálvinisták serege. A kb. 30.000-nyi egyháztag 6 gyülekezetet alkot. De kis számuk mellett is nagy a hitük. A családokban napoként olvassák a Bibliát. Egyház-hűségük még a szórványokban is példaszzerű.

Anthropozofizának hívják azt a modern hitetlenséget, amely tudományosan mondott új világnézettel akarja megújítani, újíthatatlant az egész emberiséget. De előbb vagy utóbb halál a sorsa mindenféle pogányságnak. Így hasonlottak meg a most elmúlt nyáron a svájci anthropozofisták dr. Steinerrel, az anthropozofia megalapítójával, akit pedig eddig mesternek, királynak, istenfiának mondtak egyegek.

Örvendetes jelek. A kis Ausztriában a múlt évben is 5400 lélek tért meg az evangéliumi egyházakba. S 1919 óta több mint 40.000. Persze igen nagy részben a pápa egyházból. Az sem csökkenti a helyes utra térők számát, hogy a Krisztusnak ottani legtisztább Egyházaiban aránylag igen magas egyházi adót kell fizetni.

Franciaországban 600.000 kálvinista és 350.000 evangélikus van. Van két protestáns teológiai fakultásuk (Páris és Strassburg) és egy szabad theol. Akadémiájuk.

HIVATALOS RÉSZ.

A szlov. tiszáninneri e. ker. püspöki hivatala.

451/1924 sz. Körlevél. R.-szombat, 1924 X. 20.

Valamennyi lelkészi hivatalnak!

Tájékoztatás és esetleges, felesleges reklamációk elkerülése céljából közlöm a következő leiratot:

Iskolai és Nemzetművelődésügyi Minisztérium Referátusa, Bratislava.

51654/III. 1924 okt. 15.

Tárgy: Lelkeszek szükségsegélye. 1924 nov. havi szükségsegély kifizetésének beszüntetése.

Ref. püspöki hivatalnak R.-szombat!

Iskolai és Nemzetművelődésügyi Minisztérium, Prága, 1924 aug. 21-ki 109677/24—IV. sz. rendeletével elrendelte, hogy a lelkészi kar havi 240 kor. szükségsegélyének kifizetése az 1924. évi november hóra — egyelőre — szüntetessék be.

Az így visszatartott összeg amaz összeg elszámolására fog szolgálni, mely az 1922. évi 394. sz. törvény rendelkezésének esetleges alkalmazásánál ugyanazon lelkesvi kar egy-séges drágasági segélyéből — mely a korábbi rendkívüli pótlék és segély helyére lép — mint 20% levonandó lenne.

Ez a rendelkezés nem vonatkozik azokra a lelkészekre, akik 1923 január 1. előtt állandó nyugállományba léptek.

Hogy a lelkészek részéről mindenféle reklamációnak eleje vetessék, kérem ottani hivatal, hogy erről az intézkedésről a lelkészeket megfelelő módon értesitse.

Miniszter helyett: F. Masek s. k.

Pálóczi-Czinke István
püspök.

Kiadja: az Egyetemessé Konvent.

A kiadásért felelős: Kövy Árpád.

Nyomatott Engel István könyvnyomdájában.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:	
Egész évre	60 korona
Fél évre	30 korona
Negyed évre	15 korona

Felelős szerkesztő: Kövy Árpád
Főmunkatársak:
Péter Mihály és Peleskey Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Losoncon
Madách-u. 19, hová a kéziratok, előfizetések
hirdetések és az esetleges reklamációk kü-
lendők. :: Megjelenik minden vasárnap

A jövő útja.

(Szilassy Béla dr. főgondnoknak a dunán-
innyi e. ker. közgyűlésén elmondott nagy-
hatású megnyitó beszede.)

Kettős ünneplés után gyűltünk ösz-
sze itt ma, hogy egyházunk ügyeivel
foglalkozzunk. Az egyik ünnep a jö-
vőnek szólt, egyházunk új munká-
sai avattattak lel magasztos tisztúkra,
hogy legyenek vezetői a vezetésre
szorulóknak, erősítői a gyengéknek,
vigasztalói a megszorodottaknak,
ébresztői és ápolói a hitéletnek és
szolgái szegény elhagyatott magyar
népünknek. Nemes és nehéz tisztség
az, amelyre elhiváltak itt az őrhelyen,
a szlovenszkói magyar ref. egyház-
ban. Ujból kell megalapozniuk azt
az egyházi életet, melynek egyedüli
létalapja az Istenben vetett hit és
rendületlen bizalom az Ő vezetésé-
ben. Az Ő áldása kísérfje őket mun-
kájukban, az Ő bölcsessége segítse
meg őket majdan nehézségeikben és
erősítse őket azok leküzdésére.

Talán az örök Gondviselés rende-
lése, hogy úgy ma napja esett bol-
dogult volt Püspökünknek utolsó ut-
jára való kísérfése. Alig hegedt sebel
tép fel a fájdó emlékezés. A magyar
egységnek volt rendíthetetlen bajnoka
ref. egyházunkban és erős egyéni-
sége e kérdésben nem ismerl meg-
alkuvást. S bár néha nehéz hely-
zetbe sodort bennünket, kiket mindig
magához tartozónak tekintett, megis
hálával emlékezünk erős vezetésére,
mellyel ref. egyházunk ügyeit előbbre
vinni igyekezett. Az ő nagy energiája,
erős szervező-képessége, az egyház
érdekében kifejtett lankadatlan buz-
gósága lebegjen példaképen előttünk
egyházunk építése idején. Hivatalbeli
utóda dr. Antal Géza dunántuli ref.
püspök úr különös örömet szerzett
nekünk azzal, hogy egyházkerüle-
tünk gyászünnepén, mint a mi elvá-
lasztott testvéreink első képviselője
hivatalosan is részt vett. Isten áldá-
sát kérjük arra a munkásságra, a
melynek ez volt egyik kezdő lépése
és azokra a testvérekre, akikkel ben-
nünket e közös gyász egy újabb fájdó-
dalomban egyesített.

Régi kapcsolatainktól való elsza-
kíttatásunk után öt éve éljük kény-
szerű önállóságunkat. Az eddigi re-

ménykedések, melyekkel egyházunk
helyzetének jobbra fordulását rajtunk
kívül álló tényezőktől vártuk, nem
hozták meg a kívánt eredményeket.
Csak azon a téren látunk örvendetes
előhaladást, hol a saját belső éle-
tünkbeli merítünk, hol az egyedüli
igaz forráshoz fordulunk, ahol az
egyház igaz hivatása, a lelki élet
leibuzdítása és ebrentartása a legelső
és legfontosabb szempont. Istennek
hála, mind több és több hitéleti kér-
des, a gyakorlati evangelizáció problé-
mái foglallják el az érdeklődést,
mind több és több lelkesírfi értekezlet
foglalkozik ezen kérdésekkel, e tár-
gy szakközlemények foglallják le
azon teret egyházi sajtóunkban, me-
lyet még a közelmúltban is nem az
egyház beléletére vonatkozó közle-
mények uraltak. Gyülekezeti tagjaink
a szlovenszkói magyar ref. egyház
egész területén meleg összekötő ka-
pocsra találtak a kárpátaljai e. ker.
püspökének szinte páratlan népszere-
rűsége emelkedett lapja, a „Szeretet”
által. Amikor e lelki tamaszért a
messzi vidékről köszönő szavunkat
küldjük, hozzákapcsoljuk folyton nö-
vekvő sympathiánk kifejezését Bertók
Béla püspök úr iránt, kinek egyházi
autonómiánk és ebből eredő jogaink
biztosításáért vívott küzdelmében, ki-
tartást és erőt kérve, kívánjuk támo-
gatni heroikus erő kifejtésében. Igaz
lelki örömmel állapítom meg előha-
ladásunkat ez egyedül célra vezető
úton. Építésünknel keressük az egyet-
len szilárd fundamentumot, az Ur
Isten akaratanak teljesítését, orszá-
gának terjesztését saját népünk kö-
zött és meg fogjuk találni a helyes
eszközöket egyházunkat érdeklő min-
den kérdés megoldására. Ha népünk
mindennapi életébe bele tudjuk vinni
az igaz keresztyéni életet, ha látni
fogja a szeretes és bölcsesség, az igaz
lelki élet ama két jellemvonásának
érvényesülését a mindennapi élet kü-
lönféle problémáinak megoldásánál
s a keresztyéni szolgálat mindenko-
ron rendelkezésére fog állani, akkor
nem fog kelleni, kifele tekintgetnünk,
ha egyházi intézmények felállítására
gondolunk.

Mert ma még csak ott állunk, hogy
intézményeket szeretnénk felállítani
és nézünk jobbra, nézünk balra,

hogy honnan vegyük hozzá az anyagi
alapot? Külföldi hitestvérektől várni
akkor, midőn saját áldozatkészségün-
ket még csak próbára tenni sem ki-
séréljük meg, holott arra biztató je-
lek mutatkoznak, hiába való kishitű-
ség, mely eredményre nem vezethet,
hiszen a külföld is csak oda juttat,
hol már erőfeszítést lát. A külföld
anyagi és erkölcsi támogatásának
sokat ígérő bizonyosságai jártak nálunk
a skót szabad egyház moderátorának
Cairns urnak és dr. Webster urnak
szemelyében, akik így tették eltöröl-
hetetlen emléküvé azt a historiai
időpontot, melyben a skót szabad
egyház feje első ízben tett hivatalos
minőségében látogatást a continensen.
Más oldalról a kormányzatra bizni,
kogy nekünk lelkeszképzőt állítson
fel, a legteljesebb feladása volna
azon törekvésünknek, hogy lelki füg-
getlenségünket megtartsuk. Az a tila-
lomfa, amit a kormány a theológiánk
celjaira való gyűjtésünk elé állított,
csak ideig-óráig állhat azon az úton,
mely oserők forrásához vezet. Vajjon
a magyar ref. egyház története nem
arra tanít-e bennünket, hogy csak
akkor virágozott igazán, midőn a sa-
ját erejére támaszkodott és hogy
soha semmifele külső támogatásban
sem volt része! Miért várjunk tehát
ma mástól és miért ne szervezzük
meg saját társadalmunkat oly mó-
don, hogy szükségleteink fedezésére
is itt találjuk meg az alapot. Azi hi-
szem a szlovenszkói és ruszinszkói
magyar ref. egyház és hívei olyan
tekintélyes anyagi erőt képviselnek,
hogy ennek céltudatos megszervezé-
sével találhatnánk meg azon forrá-
sokat, melyeket eddig másfelé keres-
tünk. Nem akarok a részletekbe bo-
csátkozni, cs k kiemelni kívánom,
hogy nem adózásra vagy új adó-
rendszer kidolgozására gondolok, ha-
nem az összes gazdasági erők egye-
sítésére, a szerle folyó forrásvizek
egybevezetésére egy nagy folyamba,
mely oly terhek elhordozására és oly
erő kifejtésére képes, mit a külön-
külön folyó vizecsekék gyenge ere-
jétől nem várhatunk.

Nem térhetünk ki annak megállá-
pítása elől, hogy azon kort, melyben
élünk a gazdasági erők kíméletlen

3
esz-
yula
uszfi
zgo-
épi-
vára

cia

sz-
lyt
kt.
lu-
elt
la
y-
o-
it,
i-
y
il
il
e
s
r
l
t

harca jellemzi s azon társadalom vagy közület mely e harcban saját erejét sem szervezi, idegen erők jätékának van odavetve. Csak az a szervezett örízheti meg függetlenségét s élhet ideális hivatásának, mely ezen gazdasági küzdelmekre kellő figyelmet fordít. Egyházunk is csak úgy teljesítheti magyar népünk között misszióját, ha a lelki élet kérdései mellett a hívek gazdasági életviszonyait is tanulmány tárgyává teszi, a hívek gazdasági elomenetelét és anyagi boldogulásának előmozdítását hathatósan munkálja. Es itt igen nagy felelősség várul egyházunk vezetőire, mert nagy tapintattal, nagy szudattal és önzetlenséggel kell nagy tudást párosítaniok, nehogy félreértéseket és bizalmatlanságot valtsion ki működésük s ez által épen nem kívánatos eredményt érjenek el, mely az egyházak belbékéjét is veszélyeztetheti. Nem könnyű feladat elé állit korunk, hiszen többé-kevésbe hiányzik a kellő előképzettségünk e téren, de ha szembe nem nézünk a nehézségekkel s nem igyekszünk azokkal megküzdeni, ha a gazdasági harcok tombolásában félre vonulunk s híveink mellé ezen nagy küzdelmükben támaszul oda nem állunk, — azt hiszem — nem teljesítjük hivatásunkat. Egyházunknak anyagi eszközökben való szükölködése nem kis mértékben származik onnan, hogy híveinek gazdasági nevelésére kellő gondot nem fordított s így a hívek anyagi ereje kicsiny lévén, az egyház anyagi-előfeltételeit nem is szolgáltathatták elégséges mértékben.

Magyar ref. egyházunk előhaladását, virágzását attól várom, hogy kellő összhangban tudja-e szolgálai híveinek ugy lelki szükségletét, mint anyagi boldogulásának ügyét. Ha megtaláljuk Isten segédelmével a helyes utat, akkor nem fog keileni aggodalmasan gondolni azon törekvések felé, melyek az egyház és állam szétválasztására irányulnak. Sőt bátran, felkészülten várhatjuk azon idő eljövételét, midőn az állam teljesen leveszi rólunk kezét, hiszen csak tehetőt fogunk szabadulni s teljes szabadsággal élhetünk egyház és nemzetépítő hivatásunknak. Egyházunk ujólagos megszervezésénél nagy, de nehéz munka vár lelkészeinkre, kiknek valóságos apostoli tevékenységre kell felkészülniök akkor, midőn a hatalom részéről még mindég üldözötéseknak vannak kiveve.

Nem tudom, van-e még másik országa a művelt világnak, amelyikben az Isten országa munkásait az egész világnak szemel szűrő illetőségi kérdésekkel háborgatják.

Az Úr Isten áldó lelke vezesse lelkészeinket nehéz tiszteikben, hogy láthassák működésük gyümölcsseit azon megbecsülésben, melyet híveik lelke feléjük áraszt.

A dunáninneni ref. egyházkerület közgyűlése.

A reformátusok ősi Kollégiumának nagytermében tartotta a dunáninneni ref. e. ker. évi rendes közgyűlését f. hó 10-én hétfőn, az e. ker. alkotó tagjainak élénk részvételével. A közgyűlésen Balogh Elemér püspök és Szilassy Béla dr. főgondnok elnökölték, az alkotó tagok közül megjelentek Gyalokay László esperes, kerületi főjegyző, Gaál Gyula dr. kerületi világi főjz. tanácsbíró, Patay Károly esperes, Kersék Janos dr. e. m. gondnok, Erdélyi Pál dr. a komáromi e. m. gondnoka, Sörös Béla aljz. bíró, Bihary Kálmán, Akucs Lajos, Gálly Géza, Mórocz Mihály, Tóth Kálmán tb. esperes, egyh. bírák, Mohácsy János dr. e. ker.-i főügyész, Salamon Ferenc dr., Süteő István dr., Demény Gyula dr. világi bírák, Nemes Kálmán ker. pénztáros, Csekey Dávid, Czeglédy Pál, Csiba Imre, Soós Károly, Sándor Benő, Boross Kálmán, Fülöp Zsigmond, Kenessey Kálmán dr. és Nagy Nándor ker. képviselők, Vegh Kálmán püspöki titkár; továbbá Füssy Kálmán nemzetgy. képviselő, Kovách Alajos, Huszar Károly tanítóképv., Tóth Sándor dr., Ráczy Elemér, Feketes Sándor, Beke Kálmán, Pap József, Mukos Kálmán, Csekes Béla es mások.

A közgyűlést Balogh Elemér püspök magasszónyalasú imája vezette be, mely után Szilassy Béla dr. a közgyűlést hosszabb beszéddel nyitotta meg. (A beszédet lapunk vezető helyen közöljük.)

A főgondnok-elnöki megnyitót lelkés éljenzéssel fogadta a közgyűlés, mely Gaál Gyula dr. bíró javaslatára a főgondnoknak köszönetet szavazott és elrendelte, hogy a tartalmas megnyitó egész terjedelmében a kerület jkönyvében megörökíttessék.

A közgyűlés napirendjére rátérve, az egyes ügyeket Gyalokay László esperes, ker. főjz. és Sörös Béla t. bíró, ker. aljz. referálták.

Majd a püspöki jelentés következett, amely tartalmasságánál fogva hosszabb ideig vette igénybe a közgyűlést. A minden fontos eseményt felölelő és az egyház életét érintő ügyeket ismertető jelentés tárgyalása során foglalkozott a közgyűlés az illetőségi kérdéssel is, amelyre nézve és jelentős számos esettel világitotta meg a hatóságok eljárását 30—40 éve itt élő adófizető lelkészek és tanítók illetőségének el nem ismerésére nézve. Minthogy az összes rendelkezésre álló jogorvoslati eszközök kimerültek és eddig orvoslást nem nyertek, a püspök javaslatára az e. ker. kimondotta, hogy megkeresi a konventet, kérve, hogy tegyen előterjesztést a kormánynak, mely szerint a készülőben levő törvényjavaslatba

vélessék be a következő: Minden további nélkül csehszlovák állampolgároknak tekintetnek azok az egyházi tisztviselők (lelkészek, tanítók és ovónők), akik egyházuk törvényei szerint életfogytiglan választattak meg hivatalukba s választásukat saját hatóságuk 1918 október 28-ig megerősítette.

Hosszabb vitát kellett a lelkész-képző intézet letesítésének kérdése, amely mint köztudomású, egyelőre isnét megoldatlan, mivel a megígért külföldi segély e maradt. A kérdéshez Gyalokay László, Patay Károly esperesek, Boross Kálmán, Erdélyi Pál dr. és Balogh Elemér püspök is hozzászóltak s a közgyűlés végül is kimondotta, hogy a konventet felkéri a kérdésnek állandó napirenden tartására és azoknak a lépéseknek megtételére, amelyek a szükséges anyagi eszközök előteremtéséhez vezetnek.

A külföldi vendégek, köztük Dickinson és Ramsay, a nepszövetségi ligák elnökeinek es titkáranak látogatásáról örömmel értesült a közgyűlés s azon reményét fejezte ki, hogy a kisebbbsegi serelmek leendő tárgyalásánál az egyház serelmeivel is foglalkozni fognak és azok orvoslást előmozdítják. Külföldi ösztöndíjak elnyerésére nézve fölkeri az e. ker. Balogh püspököt a külföldi összeköttetések további fenntartására.

Tudomásul vette a közgyűlés a konvent azon határozatát, hogy a reformáció emléknapija minden évben október hó utolsó vasárnapján tartandó meg, tudomásul szolgalt az egyetemleges nyugdíjintézet bizottság tagjainak megválasztása. Köszönetet fejezte ki az e. ker.-i közgyűlés Kálly teljhatalmu miniszternek a bucsi tűzkárosultaknak nyújtott 42.000 K. és egy másik közseg tűzkárosultjainak nyújtott 10000 K. segély kiutalványozásáért.

Kegyelettel örökítette meg közgyűlés jkvében Németh István püspöknek emlékét, hasonlóképpen tájadalommal jegyezte föl Pály Lajos kismányai, Vargha Sándor komáromi és Somogyi Antal vagfarkasdi lelkészek elhalalozását.

A tanügyi jelentés előterjesztésével kapcsolatban a következő fontosabb indítványokat tette határozottá a közgyűlés: A református tanítóhiány megszüntetése végett a konventet felkéri arra, hogy irjon fel az iskolai és tanítóművelődési miniszterhez, hogy a református felekezeti tanítóképző felállításához nyújtson segítő kezét megfelelő államsegély folyósítása elakjában.

Kerületi tantervül elfogadja a komáromi e. megye által felülbírált tantervjavaslatot.

Vallástani tankönyvül a ker. népiskolái számára kötelezőleg elfogadja a tanácsbírói ker által felülvizsgált

és jóváhagyott Kovács-Oszlányi-féle vallástani kézikönyveket.

Felterjesztést intéz a közgyűlés a Konvent útján az iskola és nemzetmüvelődési minisztériumhoz, hogy az iskolák 8 osztályúvá fejlesztése folyamán megjelelő államsegéllyel jöjjön az egyházak segítségére.

A közgyűlés a kerületi pénzügyi bizottság jelentését tudomásul vette és javaslatait a költségvetésről elfogadta. (K. L.)

Lelkészi konferencia Nagykaposon.

Örömmel és jó reménységgel eltelve állapítjuk meg, hogy az ungi egyházmegyei lelkeszi konferencia maguk nemében a legértékesebbek s igazán hasznos hozóak a közegyház szempontjából.

Összefogott egynéhány derék lelkesz az ifju generációból s a legeredményesebb belmissziói, helye: ebben egyháztársadalmi építő munkát fejtve ki, irányt szab a lelképásztori gondozás nehezségeivel küzdő lelkeseknek és tanítóknak, akik aztán az idők jelét megértve iparkodnak sziveket hódítani a Krisztus számára. Nagyon helyesen jegyezte meg a vasárnapi iskolát a gyakorlatban bemutató vajáni lelkesz, hogy az idő feltartóztatlanul halad és akik nem értik meg a kor szavát s abban a kálvinista egyház jelentős szerepét, azok felett átdübörög az idő és legázolja őket s ha idejében meg nem építjük a jövő fundamentumát, elbusztulnak, elsorvadnak eddigi eredményeink is.

A már harmadik ungi konferenciáról egyebként alábbiakban számol be munkatársunk:

Szitáló esőben gyülekeztek össze az ungi egyházmegye lelkeszei, tanítói és világi tisztviselői, akik szintén alkotó tagjai a lelkészegyesületnek, a harmadik konferenciára, Nagykaposra, november 6-án s bár az idő miatt ettől lehetett tartani, hogy sok lesz az „abszencia”, 9 órára már *Isaák Imre* is megérkezett a gyalogszerrel nyolc kilométert jövő 25 vajáni vasárnapi iskolásával s a templom egészen megtelt a lelkészegyesület tagjaival és az érdeklődő kaposi hivekkel.

A gyülekezet és az egyházmegyei énekkar énekei után *Gencsy Béla* szürtei lelkesz mondott szép imádságot és megszivvelendő gondolatokkal telt alkalmi egyházi beszédet. Az énekkar újbóli pompás szereplése után dr. *Magda Sándor* mutatott rá elnöki megnyitójában azokra az okokra, melyek a gyakori konferencia tartást szükségessé teszik. Üdvözli a tanítókat, kik mint a Lelkészegyesület hivatalos tagjai most vesznek részt először a konferencián s ugyancsak

meleg szavakban üdvözli a Kárpátaljai egyházkerület iratterjesztésének megjelent két apostolát: *Bácsy Gyulát* és *Szabó Belát*.

Az elnöki megnyitó után *Isaák Imre*, az egyesület jegyzője gyakorlati vasárnapi iskolát mutatott be 25 növendékével. A mintatanítást az egyesület hálás köszönettel fogadta. A tanítás bemutatása utáni megbeszélésben magvas hozzászólásokkal vettek részt dr. *Kiss Bálint* világi tanácsbíró, *Bácsy Gyula*, *Sallay Gyula*, *Bácsy Gyula* a vasárnapi iskolai munkások neveléséről szólott, *Isaák Imre* pedig az általa bevezetett módszert ismertette, amit a konferencia elismeréssel fogadott el.

Dr. *Magda Sándor* „Észrevételek a lelkészképző főiskola szakoktatási tervezetéhez” címen mély logikával és általános helyeslés közben mutatott rá arra, hogy a lelkészképzésnek teljes tudományos alapon és szeminaryumi rendszer alapján kell történnie, ha jól készült lelképásztori generációt akarunk.

Isaák Imre indítványt tett az 1907. évi XXVII. t. c. 17. §-a alapján arra, hogy az államtól minden iskolánk részére kéressék vissza az iskolák zászlóira, cimereire és cimeres pecsétreire forelitott összeg, miután a hivatkozott §. szerint azokról a közoktatásügyi minisztérium a saját tárcája terhére tartozik gondoskodni. E tárgyban a felettes hatóságok útján felterjesztés megy a kormányhoz.

Kömives Sándor a módosított temelkezési segélyegyleti szabályzatot mutatta be, mit a konferencia megerősítés céljából az egyházmegyei közgyűlésre terjeszt fel.

Szűcs István indítványára foglalkozott a konferencia a megüresedeti egyházkerületi tisztségek betöltésének kérdésével és irányadóul elfogadta, hogy a főjegyzőségnél *Péter Mihályra*, a lelkeszi tanácsbírósnál *Pataky Pálra*, a zsinati rendes tagnál dr. *Magda Sándorra*, a világi tanácsbírósnál dr. *Baksay Dezsőre* és *Király Kálmánra* adja szavazatát.

Patay György egyházmegyei gondnok táviratilag jelentette elmaradását s ezzel azt is igazolta, hogy lelki közösségben kíván élni a konferenciával.

Bertók Béla kárpátaljai püspök címére a konferencia a következő leiratot küldte el egyhangú lelkesedéssel:

„A kaposi konferenciára összegyűlt reformátusok sokszor és méltatlanul meghurcolt személyek iránt szeretettel és bizalommal ragaszkodnak s tiszteletteljes üdvözléteket küldik”.

A konferencia után közebe került, melyen lelkes köszöntőkben kötelezték el magukat a konferencia tagjai az egyháztársadalmi munkára s me-

leg szívvel üdvözölték az iratterjesztés két kiváló munkását, *Bácsy Gyula* feketepataki és *Szabó Béla* huszti lelkeszt, akik igaz és mély buzgósággal végzik a fundamentum építést, melyre a református Sion vára fog diadalmasan megépülni.

A sok áldással biztató konferencia lelkes hangulatban ért véget.

HIREK

Reformációi emlékünnepegy Huszton. Szép és lélekemelő ünnepegyt rendezett a huszti ref. gyülekezet okt. 31-én a reformáció 407-ik évfordulója alkalmából. A zsufolásig megtelt templomban ott láttuk *Bertók Béla* püspököt, *Biki Ferenc* esperest, *Nagyiday Ferenc* e. m. gondnokot, dr. *Komáromy Lajos* kerületi világi főjzót, dr. *Siménfalvi Árpád* kerületi főügyészt, a lelkeszek között *Peleskey Sándor* kerületi aljzót és rajtuk kívül még számos lelkeszt a környékből hiveikkel együtt. Az ünnepegy egybe volt kötve a Huszti Lovász Tamás emléktáblájának és a *Szigethy Zoltán* sirkövének felszentelésével, kik közül az első gályarabságra hurcolt prédikátora, a második nemrég elhunyt érdemes pásztora volt a huszti gyülekezetnek. Az ünnepegy maga a következőkben folyt le: *Biki Ferenc* esperes ihlelt mádkozása után *Bertók Béla* püspök mondott hatalmas ünnepi beszédet. *Peleskey Sándor* az egyház multjáról, *Bácsy Gyula* az egyház jövőjének problémáiról tartott előadást. Mindketlen nagy hatással. Az áhitatot nagy mértékben fokozta egy vegyeskar, egy *Szabó Mária*, *Csik Julianna*, *Kukuly Lajos* és *Komonyi Orbán* tagokból álló kvartett és az *Isaák Imre* vajáni lelkesz klasszikus szóló-énekzsáma. Az ünnepegyt *Szabó Béla* helybeli lelkesz buzgó imádsága rekesztette be. *Bertók Béla* püspök fogadta ezután a tisztelgő küldöttségeket, majd 150 teritikes bankett következett, melyen számos értékes pohárköszöntő hangzott el, melyek közül a püspök és *Takács huszti plébános* köszöntői irányt szabó mélységűek voltak. A vallásos érzület ébredésének szép eredménye volt ez az ünnepegy s az idők jele, hogy 8 munkácsi leányszövetségi tag is megjelent ezen a magyar kálvinista ünnepegyen, ezzel is dokumentálva a magyar kálvinisták egységét, áldozatkészségét és lelkesedését. A magyar kálvini autonómia védelme miatt sok gyötörtetést kiálló főpapjukat a hivei a legnagyobb szeretettel és lelkesedéssel fogadták s ennek számtalan jelével halmozták el. Huszti és vidéke magyar közönsége felekezetre való különbség nélkül képviseltette magát ezen az ünnepegyen, ezzel adván ki

REFORMATUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMATUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:

Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Szerkesztő: Isaák Imre.

Főmunkatársak: Péter Mihály,

Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vajáni lelkeszi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Négy és fél év

sem mult el még azóta, hogy egyházi lapunk megkezdte pályafutását s e rövid idő alatt immár harmadik helyre költözik. Vándorló sorsában, mint mikrokosmosban ott tükröződik egyetemes egyházunk vajudó képe: a kálvánizmus erőinek a létért folytatott heroikus küzdelme. Nem gondoljuk, hogy lapunk sorsa mostani elhelyezkedésével nyugvópontra jutott — sőt nem is akarjuk ezt. Állandó helye s biztos otthona ott lesz majd, ahol egyházunk kulturintézményei létesülni fognak; ahová, mint központba összefutnak majd az egyház szellemi életének sugarai. S hogy ez intézmények előbb-utóbb létesülni fognak, az iránt nincs semmi kétségünk. A kálvánizmus kulturát teremtő ereje a maga szellemi sikjában ép oly hatalmas és következetes, mint a gravitáció fizikai törvénye. Mint a föld-rengés által medrűkből kivetett folyók a nehézkedés erejével új, mélyebb medret vágnak folyásuknak: a tragikus történelmi fordulatok után épp oly következetesen építi meg a kálvánizmus ereje a romokon is kulturájának új tüzhelyeit.

Addig azonban, amíg e tekintetben a teljesülés elkövetkezik, az új szerkesztőség itt a provinciában szívesen veszi lapunkat gondjaiba egyetemes konventünk megbízása alapján. Távol állunk attól a gondolattól, hogy munkánkat nagy ígéretekkel és fogadkozásokkal, a jövő színes perspektívájának csillogtatásával vezessük be. A nagyhangú frázisoktól s az irodalmi zsonglőrség fogásaitól izlésünk irtózik, mert meggyőződésünk, hogy az egyházi sajtóban csak a komoly és tisztességes hangnak és ígéretnek van helye. Ezért első számunkban nem foglalunk sok pontozatokba — mint mondani szokás — egy új, nagyvonalú, hatalmas programot, hanem egyszerűen rámutatunk ama célokra, amelyeket b. e. Réz László tüzött a lap elé s felelevenítjük Kövy Árpád testvérünk jelgését: „Jertek, építsük meg Jeruzsálem kőfalait.

A lap első célkitűzése óta ugyanis egyházunk helyzete alig változott. Az államhoz való viszonyunk ügye még ma is rendezetlen s a jövőt e tekintetben a bizonytalanság sűrű köde takarja. Autonomiánkat in theoria

elismeri ugyan a köztársaság kormánya, a gyakorlatban azonban minden nap sérelem esik rajta. A változott viszonyokhoz szabott egyházi törvényeink — amelyek az első szilárdabb bázist nyújtának talpraállításunkhoz — rég elkészültek már, de minden fáradozásunk dacára sem tudjuk ráütni a szentesítés sigillumát. Fő és középiskoláink egyáltalán nincsenek. Népiskoláink névleg megvannak ugyan, de fájó szívvel kell mondanunk, hogy talán inkább ne volnának. Tanítóink személyi államosítása után ugyanis a szent örökségből csupán a fentartás elviselhetetlen terhe maradt meg majd számunkra. Ime a régi sebek ma is nyitnak és véreznek: lapunk régi programja tehát, hogy e sebek gyógyításában ott álljon egyházi vezetőink oldalán: ma is teljes egészben aktuális.

Nem engendhetjük azonban, hogy az egyházpolitikai, helyesebben egyházvédelmi küzdőtér teljesen elvonjon bennünket egy másirányu, de szintén nagy fontosságú feladat elvégzésétől. Ez a feladat, melyet esztendőnk munkája nem enged tovább halogatni: egyházi irodalmunk *megteremtése* és megszervezése. Furcsán hangzik ugyebár, hogy egyházi irodalmat akarunk *teremteni*? Pedig itt azt kell tennünk a szó valódi értelmében! Fel kell ráznunk az elfásultakat, fel kell ébreszteniünk az álmódzókat s azokat — akik az Urtól vett talentumokat az életgond kemény röge, vagy a kényelem puha párnája alá rejtették — komoly prófetai szóval kell figyelmeztetnünk kötelezettségükre.

Az irodalmi társaság megalakítására az első lépés már megtörtént s nem fogunk nyugodni addig, míg a megmozdulás első szikráját az intenzív irodalmi munka melegítő tűzével nem élesztjük. Mert ettől a munkától sokat, nagyon sokat várunk; ettől várjuk lapunk tartalmi gazdagodását; színvonalának emelkedését is. A szerkesztőknél a becsületes munkakészség s a lelkesedés nem hiányzik s ha még sem lesz meg a kellő eredmény: annak oka képességünk s erőnk elégtelen voltában keresendő.

Munkabábelépésünk ez első aktusánál nem mulasztjuk el kérni Istenünk kegyelmét, munkatársaink s olvasóink szerető segítségét és jóindulatát.

Dr. Magda Sándor
felelős főszerkesztő.

Csendes órák.

Rovatvezető: **Isaák Imre.**

Jézus vevé a kényereket és hálát adván, adta a tanítványoknak, a tanítványok pedig a leülteknek (Ján. 6, 11.)

Washington György, az Északamerikai Egyesült Államok megalapítója és első elnöke újfajta kezdetén, köztudomás szerint, tengerész akart lenni. A hajó, amelyen kiképeztetést akart szerezni, indulásra készen horgonyozott a kikötőben, neki csak fel kellett szállania, hiszen a podgyása is a fedélzeten volt már. Csupán egy kötelesség várt rá még a szárazföldön: elbucsuzni édes anyjától. Előre érezte a kis hajósinas-jelölt, hogy ez az Isten hozzád nagy dolog lesz, mert az édes anyja — bár nem fejezte ki szavakkal, mégis — nem jó szemmel nézte a fia pályaválasztását.

A bucsuzásnál a fiu észrevette, hogy édes anyja ajkai remegnek és

pasztaltuk szomoruan azt is, hogy „helyszüke miatt” bosszantóan keveset és legtöbbször rövid folytatásokban lehetett csak írni lapunkba, a tudományos kérdések és kutatások, valamint a kálvinista világszemlélet több területköre pedig ugyszólván teljesen kiszorult belőle kis terjedelme miatt.

Lapunk szűk volta két okra vezethető vissza. Egyik ok — legyünk őszinték — a *gyávaságunk*, másik ok pedig az *élhetetlenségünk*.

Azt mondja a német: Csak a gyávának van éjszaka! És mi kiáltottuk és el is hittük, hogy éjszaka van, a lelkek *mind* sötétségben vannak, azokkal nemcsak nem lehet, de nem is *tanácsos* kezdeni semmit, mert nem ismernek többé fegyelmet s nem akarnak semmi terhet sem viselni. De *mi sem* akarunk. És így lettünk gyávák önmagunkkal és a hiveinkkel szemben is. Önmagunkkal szemben azért lettünk gyávák, mert sok tekintetben elvesztettük a jövőbe vetett hitünket; a *saját erőnkben* való bizodalunk megrendült, mint vulkán kitörésekor a föld, jóllehet éppen a lehiggadás, a megkeményedés korszakában vagyunk benne s mihelyt bizunk önerőnkben, élni is tudunk! Mindég csak a kenyérre gondolva együtt szavaljuk a *Faust*-tal:

„Csak szűkölködjél! Csak nélkülözz!

Hangzik felénk az örök dal

S rekedten bugva egyre üldöz,

Fülünkbe zúg. S reszket e daltól

Az aggaastyán, a fiatal. . .” (Goethe: Faust I. Studierz immer.)

Féltő agodalommal szoritjuk a markunkban a díjlevelet és a kongrua ígérését s közben elfelejtjük, hogy halott már az, aki az utolsó szalmaszáltól remél szabadulást. A világháború és az azt követő kataklizma pedig hatalmasan bekiáltotta a fülünkbe, hogy *egyén*, vagy *közösség* csak akkor számíthat fennmaradásra, életre, ha *magabizó*. Aki önmagában mer bizni, abban mások is biznak. Az erő imponál, a bátorság hódít. Az anyaszentegyház ereje a Krisztus, bátorsága a vértanúk cselekedeteiben mutatkozott meg karakterisztikusan, miért kellene hát éppen az anyaszentegyháznak, közelebbről a kálvinizmusnak elgyávulnia? Minden gondunkat Ő reá vessük s bátran harcoljunk öngyávaságunk ellen. Krisztus még nem csalt meg senkit, kiváltképen nem fogja megcsalni a *hü* tanítványt. Hangsúlyozom, hogy a *hü tanítványt!*

A hivekkel szemben — már csak a kényelem szempontjából sem merjük hangoztatni, hogy csak akkor *várhat*, ha *áldozott*, csak akkor *kap*, ha *adott*. Pedig ők ismerik a közmondást: „Kéz kezét mos,” sőt alkalmazzák is, tehát nem nehéz keresztülvinni azt, hogy ezt az elvet ne csak a világi életben vallják, hanem az egyházi életben is. De mi a könnyebb végét fogva a dolognak, lassanként magunk is arra a „meggyőződésre” jutunk, hogy „kár a hiveket felesleges terhekkel zaklatni” és így engedjük, hogy a fundamentális jelentőségű *sajtópártolásnak* még a gyökere is végképp kivesszen magunkból is, a hivekből is. Nem kaptad rajta magadat az ilyen gondolaton? Ha nem vigyázol, csak egy-két év még és rajtakapod.

Ezt az időt meg kell előznünk! Az eseményeknek elébe kell vágunk. A szomorú lehetőség meg van és veszedelmet rejt a méhében, azonban éppen azért vagyunk együtt most is, éppen azért kell elkövetnünk mindent, hogy ügyes taktikával elkerülhessük a bajt.

A sajtó nagyhatalom, a keresztyén jellemnevelés szempontjából meg

éppen áldott lehetőségeket ígérő szellemi nagyhatalom, nos, mi lesz hát a feladatunk e téren? Az, hogy fektessünk kellő súlyt a sajtó fejlesztésére. Igaz, sokan elvesztek már, sokan meg egyenesen abba a kategóriába tartoznak amelynek tagjairól méltán mondja elitőleg Goethe a „Sprüche in Reimen“-ben:

„A *kényelmesnek és lustának*

A szájába ha tán sült galamb is szállna,

Dohogva kikérné magának,

Hogyha nem vón pompásan fel is vágva”

Ne higye senki, hogy ezzel a megállapítással valakiket, pellengérré akarnánk állítani. De — amint ezt mi őszintén beismerjük, be kell ugyan-ezt ismernie mindenkinek, aki az Ur szőlőjében dolgozik, akár fizetésért, akár lelkesedésből, akár hivatalos minőségben, akár lelki élete szempontjából mint „laikus” s együttesen, azonnal hozzá kell kezdenünk a komoly munkához, ahhoz, amelytől lelki téren sok-sok áldást remélhetünk: a **gyakorlati sajtópártoláshoz**. Ez a munka szászorosan is meghozza a gyümölcsét! A sajtó nemcsak a nagy közönségnek kell, hanem *nekünk* is, hogy önmagunkat *továbbképezhessük*, hogy *példákat* láthassunk s mindenek felett *buzdítást* vehessünk a céldudatos és erőteljes hitépítő, jellemnevelő és erkölcsnemesítő munkára.

Hogyan csináljunk gyakorlati sajtópártolást?

A sajtópártolásnak a dolog természeténél fogva kettős irányúnak kell lennie: *szellemi* és *anyagi* támogatásnak.

1. **Szellemi támogatásánál** a következő irányelvek betartását javaslom:

a.) Ne legyen olyan egyházi természetű, a nagy közösséget érdeklő hír, amit a helybeli lelkész, tanító, vagy más intelligens kálvinista egyháztág meg ne írta — ha nyers alakban is — a hivatalos lap szerkesztőségének. *Minden fontos, ami például szolgálhat mások előtt*, ez legyen a mottó e téren. Lelki megmozdulás, áldozathozás egyesek, vagy az egész gyülekezet részéről, ünnepek, stb. mind a hirszolgáltatás anyagát képezik s ha beküldetnek, a jelentőségnek megfelelő módon fel is fognak dolgoztatni.

b.) Minden egyházmegye közgyűlése válaszson meg két *sajtótudósítót*, akik aztán egymás között beosztva kötelesek legyenek feldolgozni a hivatalos lap részére az egyházmegyei gyűlések és közügyek anyagát. Ugyanezt valósítsa meg minden egyházkerület és maga a konvent is. *Célszerű* erre a tisztre a fő — és *aljegyzőket* választani meg, de mindenestre eleven tollu tudósítók kelleneek.

c.) Aki közülünk tanul, olvas, gondolkodik és írói vénája van, közéletünk és egyházpoltikánk problémáit dolgozza fel a mi részünkre. Mennyi temérdek fontos kérdés marad említés nélkül azért, mert aki *meglátni* tud, az nem dolgozik, hanem intrikál a szerkesztőség ellen, amiért az *semmit* sem lát meg, vagy *mindennel elkésik*. E tekintetben elég egy pár soros levél is, amelyben a forrás pontos megnevezésével hivatkozás történjék a kérdéses problémára. Mi aztán feldolgozzuk, vagy feldolgoztatjuk a témát szakemberekkel.

E kérdésben utalok a felelős szerkesztőnk által fejtegetett elvekre is.

2. **Az anyagi támogatásra** legyen szabad a következőket ajánlom;

a.) Tartsuk szem előtt, hogy a lapra nem **utó-fizetünk**, hanem **elő-fizetünk**. Ezt az elvet vigyük keresztül önmagunkra és a vezetésünk alatt álló egyházra nézve is, mert a nyomdát fizetni kell minden hónapban s vajjon miből előlegezzen két szegény szerkesztő 30-35000 koronát?

b.) **Szerezzünk előfizetőket** módos s főleg intelligens egyháztagjaink között. Ezt a munkát a kényelmes emberek leginkább utálják, pedig előfizetők nélkül a legjobb lap is hiábavaló s mert célunk az, hogy a nagyközönségünket is érdeklő tartalommal adjuk a lapot, szükséges is, áldásos is lesz nagyobb kört vonni bele abba a szellemi láncba, abba a világnézetbe, amit hivatalos lapunk képvisel.

E cél mennél szélesebb körben való keresztülvitele érdekében keresse meg konferenciánk a konventet, hogy a **hivatalos lap** járatását minden **anya-,társ, és leány-egyházra** nézve kötelező erővel rendelje el s bár az ez eddigéig is természetes volt, szankcionálja is ezt, nehogy egyes egyházak presbitériumai a **hivatalos** lap előfizetését a lelkiesszel akarják kifizettetni, vagy annak járatása, de egyttal annak szellemi hatásai alól is kibujjanak. (Szórványok és 50 lelken aluli leányegyházak mentesek legyenek.)

Ugyancsak e cél érdekében keresse meg a konferencia az összes egyházmegyéek espereseit kérvén őket az egyházmegye legközelebbi ülésén olyértelmű határozatot elfogadtatására, hogy az összes egyházmegyei olyan világi-és tanítóképviselek és tisztviselők, akik még nem járatnák, erkölcsileg köteleztessenek el az egyetemes egyház hivatalos lapjának a járatására, illetőleg előfizetésére, mert alig képzelhető el, hogy a lapban közöltek, az ott felvetett eszmék ismerete nélkül teljesen eredményesen járhasanak el egyházunk ügyeiben. De úgy is van, hogy minden világi tisztviselőnk — tudjuk — szívesen is adja ki az évi 70 koronát a maga egyházának kulturális fejlesztése érdekében, de az adminisztrációi nehézségek miatt eddigéig nem mindenki kapott erre felhívást. Ugyanez az eljárás keresztülviendő a kerületen, a konventen és a zsinaton is.

c.) **Teremtünk sajtó-alapot**, amelyet a lap bővítésére fel lehessen használni esetről-esetre. Azt mondtam előbb, hogy néma vád ellenünk az eddigi 4 oldal. Egy kevés **élelmességel** is már, az erdélyiek hivatalos lapjának formáját véve fel, 12 oldalra növeltük lapunk terjedelmét, abból másfél oldal **hirdetést** adunk. A **sajtó-alap növelésének egyik eszköze, lám, a hirdetés**. Hozhat egy éven tizezer koronát is és kijelentem, hogy ha ennyi bevételünk lenne ebből és **adományokból**, akkor jövőre 16 oldalos lapot tudnánk adni! A **sajtó-alap növelésének másik eszköze, lám, az adománygyűjtés**. Ez történhet gyűjtéssel (ez a nehezebb) és történhet **sajtónapok, sajtóestélyek** rendezése útján. **Egy évben egy este legyen a sajtóé**. Kisebb igényű helyen egyszerűbb, nagyobb helyen egész környék bevonásával rendezhetők sajtó-propaganda ünnepélyek. A szerkesztőség felajánlja magát, hogy az ilyen ünnepélyeken a lehetőség határain belül szívesen közreműködik.

Kérnünk kell különösen nagyobb gyülekezetben működő kollegáinkat, tanítóinkat, hogy ezt az ügyet karolják fel. Kérdező levélre azonnal megírjuk a hirdetési díjtételeket.

Tisztelt Konferencia! Ezekben voltam bátor nagy konturjaiban felvázolni a gyakorlati sajtópártolás irányelveit. Még annyit teszek hozzá, hogy

a szakmunkások féltve őrzik, javítgatják szerszámaikat. Mi is őrizzük, javítgassuk a mi legfinomabb szerszámunknak, sajtónknak helyzetét *mi nem késő!*

Lapunk szerkesztőbizottságának sajtókonferenciája.

1925 május 6-ika fontos dátum közegyházunk életében. Fontos, mert ekkor tartotta Poprád városában lapunk szerkesztő-bizottsága főtiszteletű Bertók Béla püspök ur elnöklete alatt első konferenciáját. Az elsőt, mert hisszük és reméljük, hogy utána a többi is jön s a most végzett munka minden derakassága mellett is csak mustármag, csak sokatigérő kiinduláspont s a nagyobb dolgok még ezután következnek.

Egető szükség volt már e megbeszélésre. Szükségesnek látszott különösen azok előtt, akik nagyon is jól tudják, hogy micsoda drága eszköz a sajtó az Isten országa építésében s az egyházi élet fellendítésében s akik e tudat hatása alatt fájdalommal szemlélték egyházi irodalmunk pangását, hivatalos lapunk szűk voltát s valami több és erőteljesebb után vágyakoztak. Nem is mai volt ez a szükségérzet, hiszen a sajtókonferencia eszméjét örökségképen a régi szerkesztőtől kaptuk, aki leginkább megtapasztalhatta, hogy egyedül, magára hagyva élénk, tartalmas lapot szerkeszteni nem lehet.

Nos, hát most összeállott egy kicsi, de lelkes gárda. Összeállott és odaállott az új szerkesztők háta mögé, hogy azok már ne legyenek egyedül; elkötelezte magát szent fogadalommal, hogy azt az új kis csirát, a melyik olyan bizakodva szökken ki most egyházi-irodalmi életünk parlagjából, ápolni, gondozni, istápolni fogja, mint saját szemefényét. A felelőségérzetnek azzal a tudatával tette és teszi ezt, hogy *ha ez az új kezdés, ha ez az új reménység is hiábavaló próbálkozás leend, akkor nemcsak hogy meghalunk, de méltóvá is lettünk erre a halálra.* Ezért a bizottság nem is meri Atlaszként egyedül vállalni a felelőség sulyát, hanem kér, könyörög, parancsol mindenkinek, a kiben erő és akarat, minde nekfelett pedig Isten és egyháziránti szeretet van, hogy vegye le a szégről őseinek rozsdás kardját és siessen a küzdők táborához csatlakozni.

Dolgozni és másokat is munkára serkenteni, ez volt a feladat, a melyet a konferencia maga elé tűzött és magára vállalt.

De mit és hogyan dolgozzunk? Ez volt a kérdés, melyre a szerkesztőknek, mint előadóknak meg kellett felelniök.

Dr. Magda Sándor a szellemi munka perspektíváját tárta fel.

Mi legyen a lapban? Mit lehet és mit kell az olvasóközönségnek várni tőle?

Legyen benne:

1. *Hivatalos hírek,* olyanok, amelyek minden intelligens ref. családot érdekelnek. De azért ne legyen a lap tisztára hivatalos szerv.

2. *Egyház és iskola-politikai, illetőleg apologetikai kérdések.*

3. *Egyház-közigazgatási kérdések.*

4. *Tudományos fejtegetések* a theologia köréből. (Dogmatikai, pedagógiai, szociológiai, filozófiai, egyházjogtani stb. tanulmányok.)

5. Szépirodalom (vallásos irányu.)
 6. Tudósítások a külföldi egyházak életéből, különös tekintettel a magyarországi ref. egyházra.
 7. Hírek belföldi ref. egyházaink életéből.
 8. „Csendes órák” (Evangéliumi elmélkedések.)
- Miként lehetne most már az olvasók eme sokoldalú igényét kielégíteni? Ez volt a második kérdés, a melyre dr. Magda a munkamegosztás theoriájával felelt. A szerkesztőbizottság tagjai osztassanak be az egyes rovatok vezetésére. A cél: a tanítás.

Az előadást követő vitában látszólag két vélemény állott szemben egymással. Egyesek, mint *Bertók Béla* püspök ur, *Boross Kálmán*, *Karász Benő* lelkészek helytelenítik a szerep kiosztást és egy bizonyos, meghatározott munkára való elkötelezést, mert a lélek munkáját nem szabad és nem is lehet előre kiasott mederbe dirigálni. Ha valahol, hát itt a legteljesebb szabadságnak kell uralkodnia.

A szerkesztők, továbbá Törzsök István tanító, dr. Korláth Endre főgondnok, Bácsy Gyula, Galambos Zoltán lelkészek szerint valamelyes munkabeosztásra s elkötelezésre mégicsak szükség van, de ők is elismerik, hogy a valóságban mindenki abba a rovatba, akkor s annyit fog dolgozni, a miben, amikor s a mennyit képes lesz.

A konferencia ezek alapján megbizta a szerkesztőket, hogy inkább csak önmaguk tájékozása végett levélileg kérdezzék meg a bizottság tagjait, hogy ki melyik rovatba óhajt leginkább dolgozni. Egyben elhatározza, hogy a jövőben máskor is, többször is össze fog jönni s a bizottságba többeket is bevon, különösen a tanítóság és a világiak közül.

Szó volt ezután a *lap szellemi irányáról*, melyre vonatkozólag a konferencia megállapítja, hogy a lap csak annyiban lesz hivatalos, amennyiben minden anya-társ és leány-egyházközség tartozik hivatalból megrendelni azt, egyébként *hivatalos közegeink tekintélyének legteljesebb tiszteletben tartása mellett is szabad szellemü kíván lenni*, vagyis mindenkinek joga és szabadsága lesz szive szerint szólani benne. Mindamellet nem lesz iránytalan, mert zászlójára a magyar kálvinizmus jelszavát írja fel határozott konfesszionalista jelleggel. És mindent az evangélium látószögéből akar nézni és elbírálni. Ezt kifejezésre juttatni a szerkesztői vezér cikkek s a leközölt cikkekhez tett megjegyzések lesznek hivatva.

A közkedveltségnek örvendő „Csendes órák”-at legtöbben inkább a „Szeretemben” szeretnék látni, hogy többen olvashassák, de végül mégis csak régi helyén marad, hogy legyen valami a lapban az evangélium triss leheletéből is.

Dr. Maga Sándor után *Isaák Imre* szerkesztő tartotta meg előadását a *lap anyagi megélhetésének kérdéséről*. Praktikus javaslatait a konferencia teljes egészében elfogadja. E szerint felkéri a konventet, rendelje el, hogy kivétel nélkül minden anya-társ és leány-egyház rendelje meg a lapot és pontosan fizesse be az előfizetési díjat. Felkéri az egyház világi tisztviselőit, hogy ők is fizessenek elő a lapra, mert lehetetlen, hogy őket ne érdekelnék vallásunk és egyházunk aktuális problémái. A szerkesztők felkéretnek, hogy minden egyházmegyében jelöljenek ki egy-két tudósítót, aki az egyházmegyei gyűlésekről, közügyekről stb. állandóan referádákat küldjön.

Utolsó akkordként a konferencia a szerkesztők programját minden teden tagját, hogy őket nehéz munkájukban minden tekintetben megsegíteni törekedjék.

A konferencia püspök ur imádságával kezdődött s áldásával végződött s mindvégig a testvéri szeretet jegyében folyt le.

E megbeszélésekkel kapcsolatban felmerült egy *gyakorlati lelkészi folyóirat* kiadásának terve, amelyre nézve a szerkesztőbizottság a megindítás akcióját megkezdi s a Kálvin nyomdát kívánja e téren igénybevenni.

Bertók Béla püspök bejelenti, hogy szeptemberben megindítja „*Harmatcsepp*” című gyermeklapját, mely kéthetenként fog megjelenni s előfizetési díja egy évre körülbelül 12 korona lesz. Kéri a támogatását.

Boross Kálmán ajánlja, hogy vizsgák alkalmával jutalomképpen a „Szeretet” traktátusai és játékaik osztassanak ki.

A konferencián felvetődött a református tanítóegylet megalakításának szükségessége is. A felekezeti tanítók személyes államosítása kérdésében történt megszavaztatása következtében ugyanis egyre szélesebb rétegek követelik ref. tanítóegylet megalakítását. Konferencia az eszmét — természetesen — propagálni kívánja.

Sok szó esett még az irodalmi társaságról, az iratterjesztésről. De az idő elszaladt s nekünk is mennünk kellett.

A tátrai kirándulás főleg a rossz idő miatt elmaradt.

Sajnosan kellett tapasztalnunk, hogy sokan anyagi nehézségeik miatt kénytelenek voltak távolmaradni s magukat kimenteni.

Vizsont nagy örömeinkre szolgált a helybeli evangélikus lelkész jelenléte és együttérzése.

Azzal az érzéssel oszlottunk szét, hogy munkánk nem hiábavaló. Isten legyen velünk!

Szabó Béla

H I R E K

Az erdélyi protestánsiskolákért. Az angol-amerikai protestáns misszió behatóan tanulmányozta az erdélyi protestáns, főleg kálvinista egyházak és iskolák ügyét s tapasztalatainak eredményét most egy két millió példányban kinyomtatandó memorandumban összefoglalva tárja a világ összes protestáns egyházai elé. A memorandum nem kevesebb, mint 132 konkrét sérelmet sorol fel 174 nyomtatott ol-

dalon, amiből látszik, hogy a munkálat komoly és alapos. Tekintettel arra, hogy az angol amerikai protestáns misszió a kisebbségi protestáns vallások védelmére Komitét alakított, amelynek tagjai között található *Tafft*, az Egyesült Államok volt elnöke, *Bryand*, volt alelnök és *Hiowen* jelenlegi amerikai miniszter, az akciótól a a vallási sérelmek orvoslását illetőleg az erdélyi kálvinista testvérek sok jót remélhetnek. A cseh-

szlovákiai protestánsok helyzetére is nemsokára ki fog terjeszkedni a komité.

Hannel Antal villanyerőre berendezett *hentes-áru üzeme Ungváron*. Ajánlja a legjobb minőségű hentesárut és pedig szalámit, paprikás szalonnát, sonkát, füstölt és fehér szalonnát, házi olvasztott zsirt és különféle kolbászokat. A vidéki fogyasztási szövetkezetek árendedményben részesülnek. (3-1.)

Ujlelkipásztorok. A zemp-léni gyülekezet *Böszörményi Gyula* zahari s. lelkészt, a nagyráskai gyülekezet *Szabó Sándor* mokcsakerézi s. lelkészt, a mokcsakerézi gyülekezet *Vargha József* kistráti lelkészt választotta, illetőleg hívta meg rendes lelkészévé. Az uj lelkipásztorok pásztori munkáján legyen Isten gazdag áldása!

Guna Gyula eperjesi orgona-gyáros hirdetésére külön is felhívjuk olvasóközönségünk figyelmét, amennyiben nevezett a mai naptól kezdve az egyházaink részére teljesített munkái után a vállalati összeg 3°-át a ref. lelkészi nyugdíjintézet javára, 2°-át pedig sajtóalapunk segítésére fordítja. Ajánljuk őt közönségünknek. Egyben pedig kérjük a veleszerződést kötő egyházaktól a rövid értesítést.

Előadás a magyar hugenottákról — Londonban. F. F. Roget genfi egyetemi tanár nem-

régiben előadást tartott a londoni Hotel Russel disztermében az angol hugenotta társaság előtt. A magyar hugenották két fő képviselőjéül Bocskai Istvánt és Tisza Istvánt mutatta be hatalmas előadásában. Különösen Tisza Istvánról emlékezett meg gyönyörű szavakkal, akit a francia *Coligny* herceg tragikus sorsával összemérve azzal egyenlő értékű, izig vérig való „magyar hugenottának” tart. A tragikus sorsu magyar kálvinista hősi jellem előtt az angol hugenották zászlót hajtottak.

Kérelem olvasóinkhoz. A poprádi szerkesztőbizottsági sajtókonferencia határozata szerint mai számunktól kezdve lapunkat állandóan küldjük egyházi tisztséget viselő összes világi férfiaknak azzal a kéréssel, hogy ne utasítsák vissza lapunkat, hanem hozzák meg az előfizetés áldozatát úgy református egyházunk sajtója, mint a saját egyházi életbeli tájékozódásuk érdekében.

Hirdetéseinkre felhívjuk olvasóink figyelmét s kérjük a vásárláskor lapunkra hivatkozni. Támogassuk azokat, akik sajtónkat támogatják.

Megvételre keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cím a kiadóban.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

Nyomatott: Heiman Vilmos könyvnyomdájában
Nagykapos.

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő, vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, fűg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
mefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön pósta-osztály.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR—UŽHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések,
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelés.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz temp-
lomot épített és renovált már. Tornytól
állványozás nélkül javít.

Molnár okleveles gyógyszerész

APOLLÓ DROGÉRIÁJA

UNGVÁR

Pipere — és gyógyáru-cikkek
gyógyszappanok. Eredeti kámfor
arckenőcs.

KULTURA

Várady József könyvkereskedése

LOSONCZ

MOLNÁR—UNGVÁR.

Üveg és porcellán kereskedés

képkerekezés

Alapított 1850.

Új orgonát, harmoniumot a legegyszerűbb kivittől a legnagyobb és leg-
diszesebb kivittelig öt évi kezesség mellett szállít és e szakban bármí-
nemű javítást, átalakításokat vállal s lelkiismeretesen elvégez

GÚNA GYULA orgona és harmónium gyára

EPERJES—PREŠOV

— Költségvetéssel és árajánlattal a helyszínen is díjtalanul szolgál. —
Elsőrendű bécsi zongorák előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók.

Kérjen árajánlatot!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJÖCZ

(Ungmege, Podkarp. Russ.)
Alapított 1793-ban.

Több világiállításon kitüntetve.

HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezetek! Vendéglők! Bereshedések!

VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamaláta sört.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

„HERCZEG”

Férfi-, fiu- és gyermekruha-áruház
KASSA, Malom utca 1.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE! MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224. **VAJDA EMIL UNGVÁR** Táviratcím: Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képviselete és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók Fordson Tractátorok.

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.
Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérés, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

„RÁDIO”

Elektrotechnikai vállalat Ungvár, Rašin u. 13.
Villany, motor és csengő szerelés. Iskolai fizikai szerek olcsó beszerzési forrása. Vidéki megrendeléseket postán intéz el.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vájáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Sajtókonferenciánk után.

(Ms.) Távol állunk a gondolattól és törekvéstől, hogy a poprádi sajtókonferencia jelentőségét túlozzuk s eredményeit a szubjektív szempont mérlegére állítva reális értékén felülbecsüljük. A szerencsétlen körülmények egész légiója játszott közre arra nézve, hogy sokan, akiket a találkozás, illetve a személyes megismerkedés boldog reménységével vártunk, el nem jöhettek s hogy egyik illusztris lelkésztestvérünk igen értékesnek ígérkező előadását nem hallhattuk. De ha kevesen voltunk is, ha programunk csonkulást szenvedett is; első sajtókonferenciánk jelentőségét még sem fokozhatjuk le annyira, hogy minden kommentár és reflexió nélkül mielőbb a feledés homályába merítsük. Nem tehetjük ezt már csak azért sem, mert az első kísérletről van szó, melynél maga a pusztá törekvés és jó akarat is méltánylandó.

Nem tagadjuk, hogy a szerkesztők aggódva indultak el hazulról, mert a sikert illetőleg a kilátások egyáltalán nem voltak biztatók. Már maga a lelkészek nyomoruságos anyagi helyzete s a világi vezetőinket is szorongató általános gazdasági válság, azután egyetemes egyházunk kedvezőtlen geográfiai elhelyezkedése, mint komoly indokok arra figyelmeztettek, hogy a konferencia túl népes nem lehet. Azonban hiába járultak még hozzá a fentebbiekhez az egyeseknél jelentkező családi, vagy személyi természetű akadályok: nem csüggedtünk el, mert tudtuk, hogy az elérhető eredmények nem függenek pusztán a résztvevők számától. Hiszen a tömeglélektan s a történelem szellemének tanulmányozása rég meggyőzött már bennünket arról, hogy az emberi közösségek evolúcióját nem a nagy tömegek, hanem a történelmi hivatást átérző kevesek irányítják.

Az előjelek nem csaltak: kevesen gyűltünk össze. Azonban egyetemes egyházi vonatkozásban átértett jelentéktelenségünk hangsúlyozása mellett is merjük állítani, hogy tanácskozásunk nem volt eredménytelen az egyházi irodalom és sajtó ügyének szempontjából.

Főcélul a Református Egyház és Iskola nivójának emeléséről s anyagi megerősítésének lehetőségeiről való megbeszélést tüztük ki. Erős meggyőződésünk ugyanis, hogy ezt a már meglévő sajtószervünket kell legelőbb biztos bázisra fektetnünk s azután foglalkozhatunk csak ujjabbak létesítésének gondolatával. S ime a konferencia után megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy az előadott s minden oldalról megvitatott tervek és eszmék gazdag komplexumától a szerkesztőségnek most már módja van lesüriteni azokat a biztos és célravezető irányelveket, amelyeket lapunk további fejlesztése érdekében követnünk kell.

Jóleső örömmel s nagy szeretettel beszélgettünk a Szeretet-ről, erről — a mi viszonyainkhoz mérten — igen elterjedt evangéizációs lapunkról s megállapítottuk, hogy e lap csak ott nem talált még utat a szivekhez, ahol arra a fizikai lehetőség nincs megadva. Egyértelműleg vallottuk, hogy terjedése utjából minden akadályt mindenütt elhárítani az evangélium ügye iránt való szent kötelességünk. Tárgyalt a konferencia a gyermekeknek, ifjaknak egyházas szellemű olvasmányokkal való ellátásáról, egy gyakorlati lelheszi folyóirat kiadásáról: a meginduló komoly egyházirodalmi munka e gyönyörű ígéreteiről.

Ha pozitív eredményekig semmi tekintetben nem jutottunk volna — nézetem szerint — már maga az a tény, hogy ezekről az egyházi sajtó jövőjére nézve oly nagyjelentőségű kérdésekről eszmét cserélhettünk: megérte a költséget és fáradságot.

De nem célom, hogy krónikát írjak, hiszen erre most már nics semmi szükség; hanem a szerzett impressziók halmazából egy szubjektív megításum akarom kiemelni. Nekem ugy tetszett, mintha a konferencián jelenvoltak mindenikében kálvinista értelműségünk egy-egy típusát láttam volna és pedig a legértékesebb klasszisból. Az egyházkormányzó, akit kerületének ezer baja-gondja nem köthet le annyira, hogy ne maradjon ideje és energiája az egyházirodalom és sajtó ügye iránt való érdeklődésre s az eredményekben gazdag aktív munkára. A világi vezér, akit a legnehezebb politikai küzdelmek sem birnak elvonni az egyházi munkától; a falusi pap, akiből a falusi élet ezer apró gondja sem tudja kiölni az irodalom lelkes szeretetét; az ifju Timotheus, aki nagy intelligenciájával, széleskörű tudásával, lángoló hitével élő cáfolata annak a megállapításnak, hogy itt azért nem lehet theol. akadémiát felállítani, mert nincs tanárnak való ember; az iratterjesztő apostol, akinek agilitásánál csak a Krisztusért való megalázkodása nagyobb; az igazi református tanító, akinek szívét semmi mesterkedés nem tudta elfordítani az egyház szeretetétől és szolgálatától: mindannyian értékes típusai egyházi életünknek. Számomra nagy lelki kielégülés volt csupán az, hogy őket megláthattam, illetve megismerhettem.

S még mennyivel színesebb, gazdagabb lett volna a kép, ha többen lettünk volna. A sajtókonferenciát meg kell ismételnünk! — Meg fogjuk ismételni.

„Azoknak, akik az Úr Nevéről vallást tesznek, az élet minden területén, a tudományokban és művészetekben, az államban és a társadalomban, egyaránt van hivatásuk és feladatuk. Mert világosság hordozóinak kell lenniök, amikor az élet különböző viszonylataiban a jogért és az igazságosságért harcolnak.” (Wielenga.)

Csendes órák.

Rovatvezető: **Isaák Imre.**

Légy hiv mind halálig és néked adom az életnek koronáját. (Jelenések. 2, 10.)

Az urfai *örömmészárlásra* ki ne emlékeznék? A feldühödött pogány törökök vérszomjasan megrohanták a keresztyén örömekeket és borzasztó vérengzést vittek véghez közöttük. Vallási meggyőződésük miatt halomra gyilkolták őket.

Akkor történt, hogy az egyik Krisztushoz hű öröme családból csak egyetlen egy ifju maradt meg, a szülei és a többi testvérek vértócsában feküdtek már. A gyilkosok így üvöltöttek az ifjura: „Ha mohammedánná leszel, *kegyelmet*, sőt *jutalmat* kapsz! *Ha nem, te is megdöglesz!*” A fiu e szavakra keményen felegyenesedve így válaszolt: „Nem akarok sem gyengébb, sem rosszabb lenni, mint az én drága véreim, akiket már legyilkoltatok. Nem leszek mohammedán, inkább választom a halált az én Krisztusomért. *Hű maradok Hozzá!*” Ez után a válasz után a bestiális pogányok rárohantak a fiatalemberre és félholtra kinezván azt, elfutottak.

Kevés idő múlva az ifju eszméletre tért s elvánszorgott a missziói épületig, ahol holtraváltan összeroskadt.

Ebben a pillanatban futott be az ajtón rémült arccal egy másik fiu, sirt, jajveszékelt: „Jaj, megtagadtam Krisztusomat — lihegte — azok, ott, a pogányok, megölték apámat, anyámat, kis testvérkémet a bölcsőben fojlották meg, a nővérem fejét egészen levágták s velem is így cselekedtek volna, ha mohammedánná nem lettem volna. Megmentettem az életemet, de, jaj, vajjon megbocsájtja-e ezt valaha nekem a Krisztus?”

A földön haldokló ifju kinyitotta még egyszer üvegesedni kezdő szeméit s elhaló hangon suttozta: „Krisztus. . . megbocsát neked. . . igen. . . de elmulasztottál egy. . . drága alkalmat”. . . Ezután visszahanyatlott és a következő pillanatban kilehelte Krisztushoz hű lelkét.

Hű volt haláláig, bizonyára néki is megadatott az élet koronája.

Hát a mi hűségünk meddig tart?

Ma már nincsenek a mi közvetlen környezetünkben keresztyén mérsárlások, *modern* eszközökkel azonban iparkodik a világ a hívő lelket zaklatni és kinezni. Meddig vagy hű Krisztusodhoz? Csak addig, ameddig *kényelmesen* lehetsz az ő tanítványa, *mig áldozatot nem jelent* az Ő követése. Csak az egyházi adó kivetéséig, a szeretetadomány kéréséig, az erkölcsileg kötelező irgalmasság gyakorlásának a követeléséig vagy hű? Csak addig ragaszkodol hozzá, *mig a kongruádba nem kerül?* Te ist azt tartod, hogy fő a kényelmes élet, arra mindent áldozol, a *lelked*, az idvesség dolga semmi?

Lásd, töled nem azt kéri Krisztus, hogy *halj* meg érte, hanem azt, hogy *élj hozzá méltó életet*. Ne csak a *halálban* légy hű hozzá, hanem egy egész életen át, egészen a *halálig*, hogy mikor réveteg szemeid lecsukódnak a halálra, abban a szempillantásban *lelki szemeid megnyillassanak az életre, az örökéletre*, hogy láthasd és fejedre tehesd az örök élet koronáját.

„Légy hiv mindhalálig és néked adom az életnek koronáját” — hangzik feléd a drága szózat. . .

Vigyázz, hogy igy lehessen!

A máramaros—ugocsai református egyházmegye közgyűlése.

A máramaros-ugocsai református egyházmegye f. hó 5-én tartotta ez idei rendes tavaszi közgyűlését Tiszajlakon. A rendes Istentiszteleten ifj. Sárkány Lajos, a most anyásított királyházi egyház lelkes pásztora volt a fungens. Ennek a bevégződése után kezdetét vette a gyűlés, melynek tagjai egy pár kivételével teljes számban gyűltek egybe.

Biki Ferenc esperes, ez a mi dicsekedésünk, kérte az Isten áldó segédelmét a munkára s aztán feltárva a mi fájó sebeinket (törvények, e-ke-rület, iskoláink stb. sorsa) buzdított a lélek belső erejéből fakadó, hittel-ies építő munkára; megemlékezett *Jókai Mórról*, a magyar génusz ez örök fényességben ragyogó büszkeségéről és ezekután elnöktársa: *Nagy-Iday Ferenc* traktualis kurátorunk nevében is megnyitotta a gyűlést. E megnyitóval kapcsolatosan elhatározta egyházmegyénk, hogy még ez évben hozzá méltó Jókai ünnepet rendez, melynek megtervezésére és kivitelére bizottságot küldött ki.

A tagok igazolása és megalakulás után, megnyugvással vette közgyűlésünk tudomásul egyházkerületünk bölcs intézkedéseit: a belhivatalnokok fizetésrendezése, az iskolai bibliaolvasás és tűzbiztosítás tárgyában. Esperes ur időszaki jelentése hü képe volt a traktus közelmúltjának s ezzel kapcsolatban hozta közgyűlésünk *első elvi jelentőségi határozatát, mely szerint: utasítja elnökségét, hogy a polgári kormányzásnak közvetlenül hozzá küldött felhívásainak, fontos közérdekre tekintettel, a püspök ur már megadott felhatalmazása alapján tegyen eleget, de az ügyirat visszaterjesztése a püspök ur útján történjék.*

Ezután *Szabó Béla* huszti lelkész indítványát tárgyalta közgyűlésünk, ki is azt kérte, hogy tekintettel más egyházaknak a reversális kérdésben taustított határozott álláspontjaira és az ebből származó nagy veszteségeinkre, határozott, erélyes intézkedéssel tegyünk e kérdésben mi is valamit. A közgyűlés áthatva a kérdés fontosságától, addig is mig e tekintetben zsinatunk törvény szerint intézkedik, kimondta, hogy a más egyház javára való reversális adást a hithűségbe ütköző fegyelmi vétségnek, tekin-
kinti és annak büntetésére a 13/1922 kgy. sz. határozatunkkal hozott fegyelmi szabályzat alkalmazását hozza be. (E szabályzat a dorgolástól — a kizárásig terjed.) Ezt a határozatot minden kebelbeli lelkész, háromszor egy-másután következő vasárnap *ex cathedra* kihirdetni tartozik.

Ugyancsak e fegyelmi szabályzat szerint való eljárásra utasítottak az egyházak, az egyházi adót be nem fizető egyház tagokkal szemben.

Iskoláiban folyó jó munkáról, a köz — és gyámpénztárak rendben létéről, a f. é. költségvetésről elismerő határozatok hozattak.

Megalkottatott közgyűlésünk tanácskozási és ügyrendje.

Bácsy Gyula feketepetaki lelkész állásáról való lemondása, Sárkány Lajos ifj. királyházi, Szécsényi István dolhai lelkésszé választása tudomásul vétettek.

Adásvételi ügyek után egyházkerületi képviselővé a jeles *Szabó Béla* huszti lelkész választatott meg.

Peleskey Sándor egyre szaporodó munkáira tekintettel lemondott közpénztárosi lelkész-értekezleti tisztéről, valamint tanügyi bizottsági tag-

ságáról is. A lemondást közgyűlésünk sajnálattal és elismerése kifejezésével tudomásul vette. Közpénztárossá *Csok József* tiszakereszturi, lelkész-értekezleti elnökké *ifj. Sárkány Lajos* királyháza, tanügyi bizottsági taggá *Szabó Béla* huszti lelkészeket választotta meg közgyűlésünk.

Egy üresedésben levő lelkészi tanácsbírói állás betöltésére szavazás elrendeltetett, valamint két egyházmegyei tanítóképviselőre is.

A bírósági ügyek elintézésével a közgyűlés véget ért, mely különösen elvi jelentőségű és a gyakorlatban messze kiható határozataival derekas munkát végzett.

A gyűlés összes tagjai *Nagy-Iday Ferenc* egyházmegyei gondnokunk szívesen látott vendégei voltak, aki a közebed gazdagon és szívesen való nyújtásával bizonyosságot tett nagy hűségéről és népe iránt való szeretetéről. Ezt nem csak ő, de a református nagy magyar asszonynak kiváló eszményképe, nagyműveltségű és mély hitű neje is megbizonyította az által, hogy a *ludányi Bay* neves családból ereklyeként reá maradt tiszta ezüst csengőt, mint elnöki csengőt traktusunknak adományozta. Aldja meg a jó Isten őket hitbuzgóságából származó jó cselekedetükért.

A beregi ref. egyházmegye tavaszi közgyűlését

április hó 29-én tartotta meg a beregszászi városháza tanácstermében *Szentimrey József* esperes és *Dr. Polchy István* e. m. gondnok elnökletével.

Esperes buzgó imája után *Dr. Polchy István* gondnok a töle megszokott meleg szavakkal nyitotta meg a gyűlést, melyen az alkotó tagok csaknem teljes számban jelentek meg s fokozott érdeklődéssel figyelték az esperesi időszaki jelentést és „Egyházmegyei rajzot,” melyek az elmúlt év vallás-erkölcsi, tanügyi és anyagi életét tárják fel a személyi változások bejelentése mellett.

Az esperesi időszaki jelentés költői borongással mutat rá egy várakozásban és sikertelenségekben eltelt esztendőre. Egyházkerületünk helyzete az államban hasonlít a kitett gyermekhez. Talán elismertetett, de semminemű támogatásban nem részesül, sőt a honpolgárság kérdésével lelkészeink állandó zaklatásoknak vannak kitéve. Zsinatai törvényeink szentesítve nincsenek, a működését megkezdett nyugdíj-intézet semmi segítséget nem nyert s özvegyeink és árváink tovább nyomorognak. Az elmaradt államsegélyek kiutalásáért benyújtott kérvényeket lelkészek most kapják vissza elutasító végzéssel. Hadikölcsöneink elvesznek! Régi megoldatlan nyugtalanító kérdések ezek, melyek midőn elkedvetlenítőleg ülnek meg a lelkeket, élénken mutatnak rá, hogy tarthatatlan helyzetünk megoldásának kulcsa korántsem az államhatalom kezébe van letéve, hanem a hivek szívébe, egyháziasságába, munkás hitébe. Igaz, hogy népünk lelke, gondolkozása meg van mételyezve s a legtöbb helyen szükkeblősége kiáltó, de kimagasló példák hirdetik az ébredést, a tavasz jöttét. Ezekről számolnak be az egyházlátogató küldöttségek jelentései s az azokból összeállított statisztika beszélő számjai.

Legelső helyen kell említeni a 67 lelket számláló *ujdáviaházai* leány-egyházat, ezt a ruszin tenger közepén álló kis református bázist.

Évtizedek óta van kitéve e maroknyi magyar kálvinista gyülekezet a mindenféle eltántorító kísérleteknek s diadalmasan állották a próbát mind eddig s most már tovább akarnak menni. Óhajtja az intenzívebb lelki gondozást, hitéletet s mivel a munkácsi anya-egyház munkával tul van halmozva, önálló igehirdetőt hív meg *Bácsy Gyula* feketepataki lelkész személyében s a természetbeni járulékok mellett 1400 korona fizetést biztosít neki. Ez a párját ritkító áldozatkészség segítségére jön az anyagi nehézségek miatt szárnyaszegett egyházkerületnek, hogy a püspök úr magasztos lelkében megszületett s már tervben ki is dolgozott egyházkerületi missiói lelkészi állást megvalósíthasson, mert a gyülekezet a megértésnek is megkapó példáját mutatta fel, a mikor hozzá járult ahoz, hogy lelkipásztora minden hónapból két hetet töltsön odahaza csak, a másik kettőt pedig az egyházkerület más gyülekezeteiben, ahol éppen a szükség kívánja. Hasonló megértéssel és áldozatkészséggel csatlakozott az újdávidházi gyülekezet elhatározásához a szolvai missioi központ reformátussága s esetről esetre szép díjazást állapított meg a kiszálló igehirdetőnek, hol a testvér evangélikus missiói lelkésszel közös munka indult meg a hiveink lelki gondozása körül. Örömmel üdvözölte s kebelezte be közgyűlés *Bácsy Gyulát* lelkészei sorába s a legszebb reményekkel tekint működése elé, melyre közismert, fáradhatatlan buzgalma, puritán minden akadályokon győzedelmeskedő hite valóban feljogosít bennünket. Foglalkozott közgyűlésünk más személyi változásokkal is. *Simon Zsigmond* asztélyi rendes lelkésszé választott, püspök úr *Tárczy Gyulát* Munkácsra, *Zsurky Józsefet* Beregszászba, *Ladányi Zsigmondot* Váriba helyezte segédlelkészekül.

Az „Egyházmegyei rajz,” mely az egyházlátogató küldöttségek jelentéseiből készült, csaknem minden tekintetben megnyugtató. Tanító nélküli iskoláink száma négygyel fogyott. 29 tanító működött s működik egyházmegyénkben s az iskoláink szelleme mindenütt kifogástalan, a tanítás eredménye megfelelő.

A statisztikai adatok az egyházak anyagi életének lendületes voltáról számolnak be. Új paróchia épült 3, nagyobb mérvű javítások voltak 14 egyházban. Új harangokat szerzett 5, új orgonasípokot 4 gyülekezet. Az új építkezésekre fordított összeg meghaladja a fél milliót.

Sérelmek természetesen voltak, melyek közül különösen kettő emelkedik ki. A beregrákosi, hol az ungvári hatalmaskodó referens lelkész nélküli presbitéri gyűlést erőszakolt ki s nem is volt nehéz dolga a gerinctelen s szinte példátlanul hivatás nélküli, kárta csonkításban vitézkedő presbitériummal szemben.

A másik sérelmet *Bary Gyula* nagyberegí lelkész jelenti. A beregszászi körlet tanfelügyelősége nem kevesebbet kíván, mint azt, hogy az iskolaszékek az általa kicenzurázott könyveket megsemmisítés végett adják be hozzá. Közgyűlésünk elrendelte, hogy ezeket a könyveket presbitériumok, mint egyházi tulajdont anyagi felelőség mellett őrizzék tovább — átemelvén az iskolai könyvtárból a gyülekezeti könyvtárba.

Az egyházmegyei rajz után a 32 pontból álló tárgysorozat került napirendre.

Tanítóképviselőnek *Nagy Béla* b.-somi tanító választott meg, ki a választást nem fogadta el(!!) Egyházkerületi képviselőkül *Csáfordy Ferencz*, *Sütő József* lelkészi, *Nagy Béla*, *Péchy Aladár* világi tanácsbírák,

Szendrey István lelkészi, Dr. Kovách Béla vil. főjegyzők választattak meg.

Általános figyelem s bizonyos megdöbbenés kísérte a számvevőszéki jelentések kapcsán bemutatott első mérlegét a „Kálvin nyomdának.” A mérleg mintegy 50.000 kor. értékemelkedést mutat ugyan, de a jelentés reá mutatott nem számított nehézségekre, melyekkel küzdeni kell kezdő vállalatunknak. A nehézségek közül megmagyarázható az általános gazdasági depressió, a konkurrencia, mely sokszor már a tisztesség határait is tullepi, de érthetetlen az, hogy egyházmegyénk alkotó tagjai közül is páran a nyomdánkkal szemben illoyálsan viselkednek, sőt lelkész is volt olyan, több is. aki pár koronányi differencia miatt a konkurrens cégekhez fordult megrendeléseivel. Szomorúsággal látta a jelentésből az egyházmegyei közgyűlés azt is, hogy az egyetemes konvent sem pártolja kelőleg a Kálvin nyomdát, holott erre a 24—1924 sz. konventi határozat erkölcsileg kötelező határozatot hozott. Püspökünk nyugtatta meg a háborgó kedélyeket s e tekintetben ő mutatott rá, arra, hogy a közel jövőben bizonyára megfelelő méltánylásban fog részesülni kálvinista nyomdánk, mely a kollektív szerződés miatt látszólag drágább, mint a kollektív szerződésen kívül álló cégek, azonban viszont jobb munkát tud adni.

Papp János bulcsui lelkész egyházkerületi tanácsbíróvá választván, egyházmegyei tanácsbírói tisztéről lemondott, mit közgyűlésünk nevezett érdemeinek jegyzőkönyvünkben való megörökítése mellett vett tudomásul.

Tárgyaltattak még egyes egyházak építkezési tervei, haszonbérleti, adásvételi ügyei, delután pedig bírósági ülés volt 4 ponttal.

Sz. I.

A sajtópártolás tizparancsolata.

1. Én, a „Református Egyház és Iskola” vagyok a te hivatalos lapod, a többi lapok a szeretetben utánam következzenek.

2. Ne dolgozz addig más lapba, míg meg nem irtad és el nem küldted részemre szánt cikkedet, mert ha engem elhanyagolsz, harmad és negyediziglen is meg fogja érezni *mai* gyengeségemet az utánunk következő emberöltők kálvinista egyháza.

3. A nevedet, lelkipásztori, tudósi tisztességedet, kálvinista mivoltodat én bennem becsüld meg és emeld magasra.

4. Ünnepe legyen rád nézve, mikor nagyobb-nagyobb terjedelemben és jó cikkekkel telve a házadba lépek.

5. Tiszteld tiszta kálvinista világnézetet hirdető lapodat, hogy az hosszú életű lehessen s a te nevedet is hosszúéletűvé tegye és megőrizze.

6. Ne öld meg magadban a szunnyadó tehetségeket, hanem dolgozz s amellet agitálj is felvirágoztatásom érdekében. azaz gyűjts előfizetőket, hirdetések, rendezz sajtónapokat, vagy végy részt az ilyen irányu mozgalmakban.

7. Óvakodj a selejtes szellemi áramlatoktól s mérd a Krisztushoz azokat.

8. Ne lopd az időt, hanem tanulj, olvass, dolgozz míg nappal van, mert eljő az éjszaka, mikor többé senki sem munkálkodhat.
9. Ne tégy ellenem, a te hű barátod ellen rosszaló kijelentéseket, hanem ha meg vagy elégedve velem, mondd meg mindenkinek, ha kifogásod van ellenem, ird meg a szerkesztőségnek. Mert nincs csunyább dolog, mint a kényelmes diványról lekritizálni a más becsületes munkáját és igyekezetét.
10. Ne kívánj tőlem lehetetlent, hanem légy rajta, hogy szellemileg és anyagilag nivós, lapod, reprezentánsod lehessen!

Gálszécs ünnepe.

(Is.) Óriási közönség gyűlt egybe május 17-én Gálszécsen, hogy együtt örvendezzék a templomukat megújított, új harangot szerzett s az ezeket és a Gálszécsi István reformátor emléktábláját felavató gálszécsiekkel. Együtt ünnepelt magyar és szlovák, együtt örvendeztek a különböző felekezetek. Résztvett az ünnepélyen a hatóság is, mely a járásfőnökkkel és egy járási referenssel képviseltette magát. Tizenöt lelkész, több tanító is emelte jelenlétével az ünnepély jelentőségét.

Délelőtt 10 órákor a „Zempléni ref. lelkészi és tanítói énekkar” pompás éneke után *Virágh* József felsőzempléni esperes áhitatos imádsággal áldotta meg és avatta fel az Egry Ferenc által öntött harangot, majd megnyitotta a templomot s a lelkészi karral és a gálszécsi és vidéki intelligenciával az élén a közönség egy része bevonult a templomba, a másik része, a tulnyomó része künn, a szabad ég alatt maradt s a *Jencsik* János lasztoméri lelkész szlovák igehirdetését hallgatta meg. Bent, a templomban *Virágh* József klasszikus szépségű imádsága után *Horkay* Lajos kistráskai lelkész, egyházmegyei főjegyző mondott lelkes és lelkesítő, átgondolt beszédet a János I. levele 5. rész 4. verse alapján s megkapó példákkal bizonyította be, hogy *a hit meggyőzi a világot*. (A beszéd egy részét közölni fogjuk. Szerk.) Prédikáció után *Péter* Mihály helybeli lelkész tartotta meg emlékbeszédét *Gálszécsi* Istvánról, Gálszécs első református lelkészéről. (A nagy történeti tudásra valló emlékbeszédet egész terjedelmében közölni fogjuk. Szerk.) A felavatott márvány emléktábla a templom belsejében, a főhomlokzaton hirdeti a gálszécsi lelkipásztor áldozatkészségéből az utókor hálás tiszteletét a nagy reformátor iránt. A tábla szövege a következő: „E városban élt, hirdette Krisztus evangéliumát s terjesztette a reformációt *Gálszécsi* István reformátor, a gálszécsi református egyház első lelkésze, az első magyar énekeskönyv szerzője 1536. Hálás kegyelele jeléül állíttatta a gálszécsi ref. egyház a *Péter* Mihály e célból kiadott művei jóvedelméből 1925. Más fundamentumot senki sem vethet azon kívül, amely egyszer vettetett, amely a Jézus Krisztus. I. Kor. levél 3, 11. Az énekkar az „Erős várunk” elénkelésével fejezte ki a törhetetlen akaratot, amellyel követni kívánja az áldott emlékü reformátort.

Ezután *Séra* János és *Szondy* István tanácsbírák urvacsorát osztottak a nagyszámu résztvevőknek.

Az ünnepség után ötven terítékes bankett volt, ahol több értékes és kedves felköszöntőben méltatták a nagy napot s annak megrendezőjét, a gálszécsi gyülekezet kiváló lelkipásztorát, Péter Mihályt, akinek szerkesztőségünk is elismerését és háláját nyilvánítja a gyönyörű munkáért, amit gyülekezetében végez.

A Péter Mihály jó lelkészi nevelő munkájának eredménye, hogy e gyönyörű ünnepen lapunkra a gálszécsi gyülekezet tagjai közül nyolcan előfizettek, egy magát megnevezni nem akaró izraelita uri ember pedig 100 koronát ajándékozott sajtó alapunkra!

Aldás legyen a pásztoron és a nyájon!

H I R E K

— **Keresztyén világkonferencia.** Ez év augusztus havában a gyakorlati keresztyénség kérdéseinek tanulmányozása céljából keresztyén világkonferencia lesz Stockholmban, amelyre a magyarországi református egyetemes egyház dr. Ravasz László és dr. Révész Kálmán püspököket küldötte ki delegátusul. A konferencián a nevelésügyről, a kulturpolitikáról, a népművelődés és sajtóról, a család és a két nem viszonyáról, az ifjúsági kérdésekről, a hivatásról, a szabadidő felhasználásáról, a bűnről és büntetésről, végül a szociális munkáról tartanak előadásokat. A mi egyetemes egyházunk talán nem is tudja képviseltetni magát e konferencián nagy anyagi nehézségei miatt.

— **Leánykálvineum.** A hajduböszörményi fiukálvineum mintájára magyarországi hittestvéreink leánykálvineumot is állítanak fel, melyre a propaganda-munka már meg is indult. A magyar-

országi tiszáninneri kerület ünnepélyeket rendezett a lánykálvineum javára Szerencsen, Sárospatakon és Sátoraljaujhelyen gyönyörű anyagi sikerrel. A propagatív munkát dr. Kiss Ferencz és dr. Révész Imre vezetik, kik közül az elsőnek a fiukálvineum megalapítása körül is elévülhetlen érdemei vannak. A leánykálvineumot Nyiregyháza fogják felállítani.

— **A sárospataki főiskola köréből.** H. Bathó János ének és zene-tanár nyugalomba vonult. Helyét pályázat útján most töltik be. Az új tanár szeptember 1-én foglalja el állását. — A theologiai újszövetségi tanszéken a Rohoska József helye üresen állván, arra dr. Mátyás Ernő székelyföldvári lelkész, egyetemi magántanárt hívta meg az igazgatótanács. A tudós professzor summa cum laude tett doktori szigorlatot a filozófia, esztétika és pedagógia köréből, eddig is gyönyörű munkásságot fejtett ki

az erdélyi egyházkerületben, tudományos dolgozatai és művei osztatlan elismerés mellett jelentek meg, benne tehát az öreg főiskola kiváló embert nyer — Május 24-én a főiskola Apácai Cseri János, a XVII. évszázad nagy pedagógusa emlékezetére, annak háromszázados születési évfordulója alkalmából nagyszabású ünnepélyt rendez. — A főiskola híres kántusa május 21-én Debrecenbe megy, hogy az ottani főiskolai énekkar mult évi látogatását viszonzza. — Évzáró ünnepély június 21-én lesz.

Hannel Antal villanyerőre berendezett *hentes-áru üzeme Ungváron*. Ajánlja a legjobb minőségű hentesárut és pedig szalámit, paprikás szalonnát, sonkát, füstölt és fehér szalonnát, házi olvasztott zsirt és különféle kolbászokat. A vidéki fogyasztási szövetkezetek árendedményben részesülnek. (3-2)

— **Kérelem olvasóinkhoz.** A poprádi szerkesztőbizottsági sajtókonferencia határozata szerint lapunkat állandóan küldjük egyházi tisztséget viselő összes világi férfiainknak azzal a kéréssel, hogy ne utasítsák vissza lapunkat, hanem hozzák meg az előfizetés áldozatát úgy református egyházunk sajtója, mint a saját egyházi életbeli tájékozódásuk érdekében.

Megvételre keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cím a kiadóban.

— **Adományok** sajtóalapunkra: P. ur Kassa 200 K., N. N. Gálszécs 100 K. Áldott, aki az Istenországa eszméjét így is iparkodik segíteni!

Ravasz László dr. a magyar kálvinizmusnak a világgálvinizmusba való bekapcsolódása kérdésében így szól: „A magyar református egyháznak századok óta egyik nagy fogyatkozása volt, hogy nem idegződött be teljesen az evangéliumi egyházak nagy világegységébe. Most amikor az elzáró falak leomlottak, ezt a hibát ennek a nemzedéknek pótolnia kell. Isten számunkra sok nagy tanítást rejteget és sok élet parancsot ad elénk külföldi testvéreink példájában. Viszont akarja, hogy azok a nagy dolgok, amiket közöttünk tett és magyar népünk történelmében jelentett ki, messze tündököljenek, mint a hegyen épített város kivilágított ablakai. Ezekről az érintkezésektől várom, hogy a magyar kálvinizmus, Istennek ez a mély, kéklő tava, amelyet itt ott nád borít és hínár főd be, fölfedezze, hogy ő nem tó, hanem öböl. Egy nagy élő óceánnak ága-boga és élete. meleg és hidegáramlásai, sugaras békéje és zúgó viharai a nagy óceánnak egységes életéből származnak“

Kiadja: az *Egyetemés Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

Nyomatott: Heiman Vilmos könyvnyomdájában
Nagykapos.

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő, vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézelő tisztítás.

PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR—UŽHOROD

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetnád, szitaáru, mülakatos, vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelés.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz templomot épített és renovált már. Tornytól állványozás nélkül javít.

Molnár okleveles gyógyszerész APOLLÓ DROGÉRIÁJA UNGVÁR

Pipere — és gyógyáru-cikkek gyógyszerzappanok. Eredeti kámfor arckenőcs.

KULTURA

Várady József könyvkereskedése

LOSONCZ

MOLNÁR—UNGVÁR.

Üveg és porcellán kereskedés
képkeretezés

Alapított 1850.

Új orgonát, harmoniumot a legegyszerűbb kivitteltől a legnagyobb és legdiszesebb kivitelig öt évi kezesség mellett szállít és e szakban bármilyen javítást, átalakításokat vállal s lelkiismeretesen elvégez

GÚNA GYULA orgona és harmónium gyára

EPERJES — PREŠOV

— Költségvetéssel és árajánlattal a helyszínen is díjtalanul szolgál. — Elsőrendű bécsi zongorák előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók.

Kérjen árajánlatot!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI EGRY FERENCZ

harangötölője

KISGEJÖCZ

(Ungmege, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több világiállításon kitüntetve.

HOTEL — PAYER — SZÁLLÓ POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA — BANK

Közp. BRATISLAVA.

Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Mukács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezetek | Vendéglők | Rezeskedések |
VEVŐIKNEK ADJÁK A

12ⁿ-os Primus világos és a
16ⁿ-os Sct Flórián dupla-
maláta sört.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA

sör és malátagyár r. t.

KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

„HERCZEG” Férfi-, fiu- és gyermekruha-áruház
KASSA, Malom utca 1.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!
MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224. VAJDA EMIL UNGVÁR Táviratcím:
Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képviselete és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók Ford-
son Traktátorok.

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

„RÁDIO”

Elektrotechnikai vállalat Ungvár, Rašin u. 13.
Villany, motor és csengő szerelés. Iskolai fi-
zikai szerek olcsó beszerzési forrása. Vidéki
megrendeléseket postán intéz el.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vájani lelkeszi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Egy akarattal, együtt.

Mikor pedig a Pünköszt napja eljött volna, valának mindnyájan egy akarattal, együtt. Akkor nagy hirtelenséggel lön az égből, mintegy sebesen zugó szélnek zendülése, mely eltélé az egész házat, a melyben ülnek vala... Megtelének pedig mindnyájan Szent Lélekkel...
Ap. Csel. II 1. 2. 4.

(Ms.) A gondolkozni szerető ember elméjét valami csodálatos hajlam szinte kényszeríti az analogiák keresésére és meglátására. A szellemi és természeti világ jelenségei gyakran utalnak egymásra s ezért sokszor az a gondolatunk támad, hogy vagy a természeti világ kopirozza a szellemet, vagy a szellemi a fizikait. Nagy áldás számunkra az evangélium világossága, mert elvon bennünket a materialisták és spiritualisták teremketlen, meddő vitáitól s megmutatja nekünk a mennyei Atya tökéletes bölcsességét, akinek hatalma volt olyan törvényeket adni az egész teremtettségnek, melyek minden vonatkozásban egyaránt érvényesek. Ezért véljük mi sokszor a fizikai történéseknek szellemi ellenképeit fölfedezni.

* * *

Pünköszt hetében az emberi tudomány egy bámulatos eredményéről gondolkoztam s megkapott annak nagyszerűsége. A vérátömlesztés régi teoriája az orvosi gyakorlatban immár valósággá lett. Legyengült, a testi megsemmisülés felé támolygó emberromokat ránt vissza a tudomány keze a sötét küszöbről, ha akad önfeláldozó ember-testvér, aki egészséges véreből, e legértékesebb földi fluidumból kölcsönadni hajlandó számára. Ime egy emberi művelet, melyben isteni gondolat szikrája van. Ime egy gyógyítás, amelynél a betegen s az orvoson kívül szükség van egy harmadikra: egy nagy áldozatot hozó embertestvérré is!

Talán kissé groteszknek fogják találni egyesek az én meglátásomat: de a pünköshti emlékezés hatása alatt úgy tetszik nekem: mintha a vérát-

ömlesztés emberi műveletének szellemi pendantját látnám a Szent Lélek kitöltetésének isteni tényében.

A tanítványokat — akik közvetlen tanúi voltak Jézus csodáinak s isteni hatalmában biztak: a Mester elfogatásakor s a nemsokára következő kivégeztetésekor éri az első nagy lelki katasztrófa. Ugy tetszett nekik, mintha a Jézussal való együttlét boldog napjai után egy sötét mélységbe zuhantak volna, amelyből nincs menekvés. A rettenetes kábulat első óráiban a legerősebb hitű Péter háromszor állítja egymásután, hogy sohasem ismerte a Názáretit.

A feldámadás öröme visszaadta ugyan egy időre lelki egyensúlyukat, de nemsokára jött a második fájdalmas próba, midőn az Óiajfák hegyén a felhő örökre elszakasztá Őt szemeik elől. A föld visszaadta drága Mesterüket, akin a rothadásnak nem volt hatalma; de az ígélet dacára sem merték remélni, hogy az ég is visszaadja.

Könnyeik közt tértek meg Jeruzsálembe: emberek voltak ők is, mint mi s csak buslakodni tudtak a veszteség fölött. Ugy érezték, mintha a Mestertől való elszakadás életerüket metszette volna ketté; megrettenve állottak meg az apostoli megbízatás sulyos feladata előtt s lelkük tükrén ott rémlett a sötét küszöb képe: minden erőnek, akaratnak, lelkesedésnek reménytelen temetője.

De a pünkösti napján, midőn „*egy akarattal, együtt*” valának az isteni kéz visszarántotta őket a sötét küszöbről. A reájok áramlott Szent Lélek hatása alatt úgy érezték, hogy új, friss, a zsiibbadt tagokat nagy tettekre hajtó vér csörgedezik ereikben s a lelkesedés lángja csodálatos erővel vitte, ragadta őket az apostolság útján előre, egész a martyriumig.

A Szent Lélek munkássága, mint a nagy isteni célok végrehajtója: állandó és örök. Ez isteni ajándék megnyerésének azonban — gondolatom szerint — a Jézusban való hiten kívül van még egy feltétele. Hogy mi ez a feltétel, azt világosan megmondja nekünk ama szentírásbeli hely, melyhez pünkösti gondolatainkat fűztük. Semmi esetre sem véletlen dolog, hogy a pünkösti történetet ezzel vezeti be az Apostolok cselekedeteinek írója: „Mikor pedig a Pünkösti napja eljött volna, valának mindnyájan *egy akarattal, együtt*.” Azért ha a meggyötört, hitét vesztett emberiség óhajtozik a vigasztaló, erősítő, új indításokat, nagy akaráásokat ébresztő Lélek után: egy akarattal, együtt kell lennie, mint a tanítványok voltak a pünkösti reggelén. Az egy akarat hiánya, az örökösen divergáló törekvések, az állandó széthúzás és állati marakodás teszi korunkat olyan sivárrá, hogy abban a nagy és szent elhatározásoknak, az önzetlen lelkesedésnek még csiráit sem tudjuk felfedezni.

A megpróbáltatás nehéz esztendeit éli református anyaszentegyházunk is: kicsinyei s nagyjai tört szárnyakkal, csüggedten tekintenek a jövőbe. Az isteni ígélet teljesedését várjuk: „*kitöltök az én Lelkemből minden testre és prófétálnak a ti fiaitok és leányaitok, és a ti ifjaitok látásokat látnak és a ti véneitek álmokat álmodoznak.*” (Ap. Csel. II, 17.) Igen a szétszórni csontokat is életre keltő vigasztaló, bátorító, erőre: pünkösti Lélekre volna most szükségünk, aki csodálatos hatalmával prófétákat, apostolokat támasztana közöttünk. . . Várjuk alázatosan Istenünk tekintetének reánkfordulását hitben és érzelemben összeforrva, mint a tanítványok a pünkösti napján: *egy akarattal, együtt*.

Református tanítóegylet! *

(Is.) Amit máskor, más viszonyok között mindenki nagyon természetesnek találna, azt most bizonyos aggodalommal írja le a tollam: *alakítsuk meg a református tanítóegyesületet.*

Maguknak a tanítóknak kellett volna nyiltn, őszintén kirukkolni ezzel az akarással, azonban — és ez a ma legszomorubb tünete — a legértékesebb tanítók is rettegnek a tanfelügyelői szekaturáktól, a tanfelügyelők kezében *látszó* irtóztató hatalomtól.

Szándékosan emeltem ki a *látszó* szót, mert az a tapasztalatom, hogy ez a szörnyű *hatalom* tényleg csak *látszólagos*, olyan mint a jég, amely bizonyos időben kemény és szilárd, de tavasz jöttével nyomtalanul eltűnik, elolvad. A mi tanfelügyelőink hatalma is csak addig volt szörnyű, míg a különböző törvények, rendeletek *magyar* nyelven meg nem jelentek, de mióta látjuk, mit *lehet* és mit *kell* tennie ezeknek a „hatalmasságoknak,” mióta látjuk, hogy a referátus is a maga abszolút intelligens tisztikarával kezd kiábrándulni a vidéki tanfelügyelők konzolidáció ellenes, önvállveregető, érdemeket szerezni akaró magatartásából, azóta egész bátran és felelősségünk teljes tudatában merjük hirdetni: ne féljete, tanító testvéreink, az igazságnak, a tisztességnek, a jognak most már megfelelő értéke van a felsőbb hatóságok előtt s közársaságunk komoly és értékes közéleti emberei kénytelenek meghajlani a kálvinista világnézet hatalma előtt, így a kálvinista tanítóság kivánalmi előtt is. Ne féljete többé a mumustól. Alakítsátok meg egyesületeteket!

A külön tanítóegylet megalakulását két szempont teszi szükségessé.

Egyik szempont a speciálisan kálvinista kultur-követelmény, azaz a *szellemi* nivó fokozása, de legalább fentartása, a másik szempont a kálvinista tanítók anyagi helyzetének javítása.

Sokan ellenvethetnék, hogy az országos magyar tanítóegyletben mind a két szempontra való figyelemmel történik a tanítóvédelem, tehát *felesleges* a tanítót onnan kivéve egy új egyesületbe helyezni be. A magyar tanítóegyesület az anyagiak terén is a legmesszebbmenő támogatást tudta kivinni.

A legteljesebb elismerésünk mellett is azonban azt kell mondanunk, hogy ha még bennmarad is a ref. tanító az általános magyar tanítóegyesületben is, a mi autonomikus és speciálisan kálvinista iskolapolitikánk szempontjából, — úgy a tanítók, mint az iskolák érdekében, — meg *kell* alakítani a külön ref. tanítóegyesületet.

Szellemi téren mozogva: a mi szellemi sikunk az Isten országa horizontjába esik, a mi gyermeknevelésünk elsősorban *jellemnevelés* és pedig leghatározottabban a kálvinista keresztyén valláserkölciség tiszta és emelkedett alapján. Nem szabad megengednünk tehát azt, hogy tanítóinkat holmi jelszavakon nyargaló „radikális” és „republikánus” titánok el-tántorítsák a mindenek felett álló eszménytől, a Krisztustól! Nekünk nem pártpolitikát csináló, szabad erkölcsöket hirdető tanítók kellene, akik már az iskolában elkezdik mételyezni gyermekeink lelkét, hanem református tanítók kellene! Nekünk komoly nevelő-munkásokra van szükségünk, akik mindenek felett *embert* nevelnek, jót, valláserkölcsi alapon állót, nem pedig osztályuralmi gondolatokkal tömik a serdületlen gyer-

* Kérjük lelkésztestvéreinket, hogy e cikke tanítótestvéreink figyelmét külön is szíveskedjenek felhívni.

meket. Mi megvagyunk győződve arról, hogy a kálvinista keresztyén jellemre építeni lehet, a kálvinista jellem diadalmas, azaz szilárdan megáll a szentírásban lefektetett életelvek és isteni életszabályok mellett, akár milyen körülmények között legyen is. Minket hevit az a boldog tudat, hogy a kálvinista embernél nincs külön állampolgár, katona, hivatalnok, munkás, mert kötelesség ismerő és teljesítő. Mi erre neveltük egyházunk tagjait minden időben és erre fogjuk nevelni azután is. És, mert a mai élet markáns típusa a komoly kötelességteljesítésben a kálvinista, specifikusan a magyar kálvinista jellem: követelnünk kell mindenkitől, hűveinktől, ellenségeinktől, a más világnézetűektől, a velünk együttérzőktől, a kormánytól és annak hatóságaitól, de legfőbbképen tanítóinktól, hogy ezt a mi, évszázadok viharaiiban megacélosodott jellemünket s az ennek elérésére, kitermelésére irányuló becsületes munkánkat tartsa tiszteletben, sőt abban legyen segítségünkre. Mind a két utóbbi tényező, a kormány is, a tanító is, *esküt* tett ez irányban; a kormány: hogy megtartja az alkotmányban és törvényeinkben biztosított iskolai jogainkat; a tanító: hogy egyházhoz hű lesz s egyházi törvényeinket megtartja: nem szabad tehát tanítóinkat minden felelőség nélkül *átengedni* a különböző selejtes szellemi, vagy éppen politikai áramlatoknak, hanem *törődnünk kell velük*, a bajaikkal, a szellemi nivójukkal, a hitükkel, a hónuk alá kell nyulnuk és emelnünk őket, felfelé, a krisztusi élet felé, az eltevelyedteket vissza kell hoznunk — a jó pásztor érte meg az eltevelyedett juhért! — a meglevőket meg kell erősíteniünk, az *egyház buzgó hűveivé* kell tennünk, hogy ne csak a kenyérért szolgálják Krisztus ügyét: mind ezt pedig *csak a külön református tanítóegyesületben tehetjük meg*. Ott mi az övék vagyunk, ők pedig a mieink és együtt mindnyájan a — Krisztuséi. Ott lesz alkalmunk egész közel férközni egymás szívéhez és egyházas, nem, krisztusi lelkületű-tanítókat nevelni. Igen. A külön református tanítóegyesület első feladata: *kitermelni*, önképzés, kongresszusok, értekezletek stb. tartása által *a hívő kálvinista tanítói típust*, azt, amelyik csak az oklevél híján nem lelkész, azt, amelyik a nagy kálvinista tanítómesterek örököseinek érzi és vallja magát, azt, amelyik nem azt mondja: „Megyek az államhoz, mert az többet fizet!”, hanem azt mondja: „Az én magyar kálvinista népemnek szüksége van reám, közöttük, velük maradok, hiszen itt is meg tudok élni és itt elsősorban Krisztusomnak élhetek!”

A külön református tanítóegyesület aztán az egyetemes egyházzal együtt, sőt azon keresztül tudni fogja érvényesíteni jogait a mindenkori kormányzattal szemben is, így tehát az anyagi, a boldogulási kérdést is felölelné.

E sorok írója itt arra is gondol, hogy a ref. tanítóegylet mint ilyen, mint testület tagja lehet, tagja maradhat az országos egyesületnek s a nagy közös tanítói létkérdésekben, a szociális kérdésekben azzal együtt küzdhet; szellemi, egyházi, kálvinista pedagógiai kérdésekben azonban önállóan intézkedik. Dolgozik a magyarországi, vagy más országbeli kálvinista tanítók példájára a saját szellemi és anyagi jólléte és felvirágozása érdekében.

E külön ref. tanítóegylet kérdéséhez kérünk hozzászólásokat. Minden tárgyilagos, hátsó gondolat nélküli cikknek, ha kell, teljes diszkréció mellett, helyet adunk. A fő, hogy Istenországunk épüljön!

Gálszécsi István.

Írta s a gálszécsi ref. templomban 1925. május 17-én, a Gálszécsi István emléktáblájának leleplezésekor elmondotta Péter Mihály ref. lelkész.

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Aki már többször megfordult e szentegyházban, de megnyitása óta most először lépett be ide s meghordozta tekintetét e diszes és szent falakon: bizonyára szemébe ötlött ez az emléktábla és bizonyára feltette magának e kérdést, mi ez, mit jelent ez, kinek az emlékezetét hirdeti ez? Azután, mikor elolvasta a feliratot, többet tudott, de még nem tudott meg mindent. Gondolta, nagy ember lehetett az, aki emléktáblát érdemel, de még nem állott előtte tisztán, egész nagyságában ennek a férfinak az alakja.

Ezt a hiányt akarom én most pótolni s az ünnepély fényének emeléséhez legalább egy sugárral is hozzájárulni, midőn Gálszécsi István alakját néhány vonással emlékezeiünkbe idézem.

Mielőtt azonban ezt tenném, megenged a m. t. ünneplő közönség, ha előadom pár szóval, miként került ide ez az emléktábla, hiszen ez is a dolgok histórikumához tartozik.

Isten kegyelméből 24 éve vagyok a gálszécsi ref. egyház lelkipásztora s tudva, hogy e helyhez a nagy magyar reformátort számos erős szál köti: mindig a szívembe nyilalt a költőnek ama panaszos felkiáltása:

„Ah, mert e hazában olyan sok jeles

Sírján ringatja vándor fuvalom

A feledésnek tüskebokrait. . .”

Gálszécsi István is azon magyar jelesek közé tartozik s mégis működésének helyét — semmi látható monumentum nem jelezte.

A hálátlan évszázadok eme mulasztásait pótolni szerény életem egyik törekvésének tűztem ki s megvalósítására megragadtam az 1917-ik év nagy alkalmát. Mindenütt, az egész világon a reformáció négyszázados jubileumát ünnepelte a protestantizmus. A lelkesedés tüzei az egekig csapkodtak. Ezt a nagy hajtóerőt illesztettem be terveim keretébe s mivel e nagy évforduló alkalmával két helyen voltam az ünnepi szónok, előbb itt, e szent falak között, majd a felsőzempléni egyházmegyének Sátoraljaujhelyen tartott diszközgyűlésén: e két beszédemet azzal a világos jelzéssel adtam ki, hogy a befolyó tiszta jövedelmet Gálszécsi István reformátornak a gálszécsi ref. templomban felállítandó emléktáblájára fogjuk fordítani.

Törekvéseinket Isten áldó kegyelme támogatta, mert az eladott könyvek tiszta haszna nemcsak ennek az emléktáblának a beszerzésére volt elégséges, hanem legnagyobb részben ebből készült ez a diszes márvány urasztala is.

Mindezekért legyen dicsőség, tisztesség, hálaadás a jóságos és nagyhatalmu Ur Istennek.

M. t. ünneplő közönség! Miután ezzel a történeti hűségnek eleget tettünk: idézzük pár percre magunk elé Gálszécsi István alakját, úgy, miként majdnem 400 esztendő távolságából lehetséges. A kép nem lesz teljes, mert amint a többi magyar reformátoraink életfolyását, működését sok porlon sűrű homály fedi, úgy vagyunk ő vele is. Aquincum

meket. Mi megvagyunk győződve arról, hogy a kálvinista keresztyén jellemre építeni lehet, a kálvinista jellem diadalmas, azaz szilárdan megáll a szentírásban lefektetett életelvek és isteni életszabályok mellett, akár milyen körülmények között legyen is. Minket hevit az a boldog tudat, hogy a kálvinista embernél nincs külön állampolgár, katona, hivatalnok, munkás, mert kötelesség ismerő és teljesítő. Mi erre neveltük egyházunk tagjait minden időben és erre fogjuk nevelni azután is. És, mert a mai élet markáns típusa a komoly kötelességteljesítésben a kálvinista, specifikusan a magyar kálvinista jellem: követelnünk kell mindenkitől, hiveinktől, ellenségeinktől, a más világnézetűektől, a velünk együttérzőktől, a kormánytól és annak hatóságaitól, de legfőbbképen tanítóinktól, hogy ezt a mi, évszázadok viharáiban megacélosodott jellemünket s az ennek elérésére, kitermelésére irányuló becsületes munkánkat tartsa tiszteletben, sőt abban legyen segítségünkre. Mind a két utóbbi tényező, a kormány is, a tanító is, *esküt* tett ez irányban; a kormány: hogy megtartja az alkotmányban és törvényeinkben biztosított iskolai jogainkat; a tanító: hogy egyházhoz hű lesz s egyházi törvényeinket megtartja: nem szabad tehát tanítóinkat minden felelőség nélkül *átengedni* a különböző selejtes szellemi, vagy éppen politikai áramlatoknak, hanem *törödnünk kell velük*, a bajaikkal, a szellemi nivójukkal, a hitükkel, a hónuk alá kell nyulnuk és emelnünk őket, felfelé, a krisztusi élet felé, az eltévelyedteket vissza kell hoznunk — a jó pásztor érte meg az eltévelyedett juhért! — a meglevőket meg kell erősíteni, az *egyház buzgó hiveivé* kell tennünk, hogy ne csak a kenyérért szolgálják Krisztus ügyét: mind ezt pedig *csak a külön református tanítóegyesületben tehetjük meg*. Ott mi az övék vagyunk, ők pedig a mieink és együtt mindnyájan a — Krisztuséi. Ott lesz alkalmunk egész közel férközni egymás szívéhez és egyházas, nem, krisztusi lelkületű-tanítókat nevelni. Igen. A külön református tanítóegyesület első feladata: *kitermelni*, önképzés, kongresszusok, értekezletek stb. tartása által a *hivő kálvinista tanítói típust*, azt, amelyik csak az oklevél híján nem lelkész, azt, amelyik a nagy kálvinista tanítómesterek örököseinek érzi és vallja magát, azt, amelyik nem azt mondja: „Megyek az államhoz, mert az többet fizet!”, hanem azt mondja: „Az én magyar kálvinista népemnek szüksége van reám, közöttük, velük maradok, hiszen itt is meg tudok élni és itt elsősorban Krisztusomnak élhetek!”

A külön református tanítóegyesület aztán az egyetemes egyházzal együtt, sőt azon keresztül tudni fogja érvényesíteni jogait a mindenkori kormányzattal szemben is, így tehát az anyagi, a boldogulási kérdést is felölelné.

E sorok írója itt arra is gondol, hogy a ref. tanítóegyesület mint ilyen, mint testület tagja lehet, tagja maradhat az országos egyesületnek s a nagy közös tanítói létkérdésekben, a szociális kérdésekben azzal együtt küzdhet; szellemi, egyházi, kálvinista pedagógiai kérdésekben azonban önállóan intézkedik. Dolgozik a magyarországi, vagy más országbeli kálvinista tanítók példájára a saját szellemi és anyagi jólléte és felvirágozása érdekében.

E külön ref. tanítóegyesület kérdéséhez kérünk hozzászólásokat. Minden tárgyilagos, hátsó gondolat nélküli cikknek, ha kell, teljes diszkréciónal, helyet adunk. A fő, hogy Istenországunk épüljön!

Gálszécsi István.

Irt a s gálszécsi ref. templomban 1925. május 17-én, a Gálszécsi István emléktáblájának leleplezésekor elmondotta **Péter Mihály** ref. lelkész.

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Aki már többször megfordult e szentegyházban, de megnyitása óta most először lépett be ide s meghordozta tekintetét e diszes és szent falakon: bizonyára szemébe ötlött ez az emléktábla és bizonyára feltette magának e kérdést, mi ez, mit jelent ez, kinek az emlékezetét hirdeti ez? Azután, mikor elolvasta a feliratot, többet tudott, de még nem tudott meg mindent. Gondolta, nagy ember lehetett az, aki emléktáblát érdemel, de még nem állott előtte tisztán, egész nagyságában ennek a férfinak az alakja.

Ezt a hiányt akarom én most pótolni s az ünnepély fényének emeléséhez legalább egy sugárral is hozzájárulni, midőn Gálszécsi István alakját nehány vonással emlékezeitünkbe idézem.

Mielőtt azonban ezt tenném, megenged a m. t. ünneplő közönség, ha előadom pár szóval, miként került ide ez az emléktábla, hiszen ez is a dolgok histórikumához tartozik.

Isten kegyelméből 24 éve vagyok a gálszécsi ref. egyház lelképásztora s tudva, hogy e helyhez a nagy magyar reformátort számos erős szál köti: mindig a szívembe nyilalt a költőnek ama panaszos felkiáltása:

„Ah, mert e hazában olyan sok jeles

Sirján ringatja vándor fuvalom

A feledésnek túskebekrait. . .”

Gálszécsi István is azon magyar jelesek közé tartozik s mégis működésének helyét — semmi látható monumentum nem jelezte.

A hálátlan évszázadok eme mulasztásait pótolni szerény életem egyik törekvésének tűztem ki s megvalósítására megragadtam az 1917-ik év nagy alkalmát. Mindenütt, az egész világon a reformáció négyszázados jubileumát ünnepelte a protestantizmus. A lelkesedés tüzei az egekig csapkodtak. Ezt a nagy hajtóerőt illesztettem be terveim keretébe s mivel e nagy évforduló alkalmával két helyen voltam az ünnepi szónok, előbb itt, e szent falak között, majd a felsőzempléni egyházmegyének Sátoraljaujhelyen tartott diszközgyűlésén: e két beszédemet azzal a világos jelzéssel adtam ki, hogy a befolyó tiszta jövedelmet Gálszécsi István reformátornak a gálszécsi ref. templomban felállítandó emléktáblájára fogjuk fordítani.

Törekvéseinket Isten áldó kegyelme támogatta, mert az eladott könyvek tiszta haszna nemcsak ennek az emléktáblának a beszerzésére volt elégséges, hanem legnagyobb részben ebből készült ez a diszes márvány urasztala is.

Mindezekért legyen dicsőség, tisztesség, hálaadás a jóságos és nagyhatalmu Ur Istennek.

M. t. ünneplő közönség! Miután ezzel a történelmi hűségnek eleget tettünk: idézzük pár percre magunk elé Gálszécsi István alakját, úgy, miként majdnem 400 esztendő távolságából lehetséges. A kép nem lesz teljes, mert amint a többi magyar reformátoraink életfolyását, működését sok ponton sűrű homály fedi, úgy vagyunk ő vele is. Aquincum

Pompéi, Babylon kiásott romjaiból könnyebb megrajzolni az akkori világ képét, mint régi magyar nagyjainkét, pedig itt csak évszázadokról van szó, ott pedig évezredekről. De ott a fentmaradt jelek beszélnek, itt pedig azok eltűntek. Török, tatár dúlások, a nyomukban járó tüzesők felperzselték levéltáraink legnagyobb részét, megsemmisítették jó részben azokat a följegyzéseket, amelyeket az amugy is nehéz, kardhoz szokott magyar kéz papírra vetett. De azért Gálszécsi Istvánról maradtak feladataink, amelyeknek alapján életét, működését a következőkben lehet megrajzolni. Ha nem mondhatok is el mindent, azt az idő rövidege magyarázza.

Közel Gálszécshez, Bacskó egyik hegycsucsán van egy váromladék: az egykori Purustyán várának romjai.

Oklevelekkel igazolt történeti tény, hogy e vár és hozzátartozó hatalmas uradalmak a XIV. évszázad elején a Micbán Simon kezére jutottak. Előbbi birtokosa Petnefi Péter ugyanis Róbert Károly ellen 1312-ben fellázadt, de a király a lázadónak Trencsényi Csák Mátéval egyesült hadait Rozgonynál leverte, Petnefit a purustyáni vár birtoklásából kimozdította és Micbán Simont ajándékozta meg vele.

Micbán Simontól több tekintélyes család származott, akik örökölték az ő hatalmas uradalmait. Az egyik család volt a gálszécsi, Gálszécs és vidékének ura.

Hogy a gálszécsi család Zemplén megyei birtokos volt, több rendbeli adat igazolja, így pl. a többi között ez: Mikor a huszita bajok miatt 1454-ben Töketerében országgyűlést tartottak, az országgyűlésen jelen voltak Zemplén megye képviselőiben Gálszécsi Miklós és Gálszécsi László. Hogy a Gálszécsi család nem csak zempléni, de közelebről gálszécsi birtokos és itt lakó család is volt, bizonyítja a következő adat: Mikor Gálszécs vára 1449-ben a husziták kezére került, az egyik itteni birtokost, Gálszécsi Miklóst a husziták fogságra vetették, aki a fogságban kiállott szenvedéseit meghatóan írja le.

De más erősségünk is van arra nézve, hogy István ennek a családnak a sarja. Az egyik ez: Szatmárnémeti Mihálynak azon beszédében, melyet a kolozsvári uri gyülekezethez intézett és amely 1675-ben nyomtatásban is megjelent, Gálszécsi Istvánról a következő adat található: „1521-ben Cirjaki Márton Lőcséről Witenbergbe Lutherhez indul, ahol már ennek előtte Gálszécsi István zemplénmegyi tanul vala.” Továbbá: „Lajos királynak még életében sokan zempléniak is tanulmányaik bővítése végett Német országba utaztak és Wittenbergben Luther Mártont haligatták. Ilyen előkelő nemesek voltak: Gálszécsi István és Azari Emil.” Továbbá: Gálszécsi Istvánt 1524-ben, így találjuk beírva a bécsi egyetem anyakönyvében: „Stephanus de Gálszécs,” 1526-ban a krakkói egyetem névkönyvében megint eképpen. Ez is egy fontos dokumentum Gálszécsi István származására s arra nézve, hogy ő a Zemplén megyei Gálszécs birtokló családkból vette eredetét, mert abban az időben a név az azon községhez való kötöttséget is jelentette. Akkor, aki még így írta magát: de Gálszécs, az feltétlenül a gálszécs uraló előkelő család tagja, nem mint később, a birtokviszonyok megváltoztával.

Kik voltak a szülei, azt az irodalomtörténet-íróknak mindezeideig nem sikerült kideríteni, azt azonban kombinatív megállapíthatjuk, hogy 1500-ban, vagy 1501-ben született. Tudni vágyó ifju volt, mert amint hal-

lottuk, egymásután, hosszabb ideig több külföldi egyetemet látogatott és pedig a leghiresebbeket kereste fel, a bécsit és a krakkóit. Mind a kettőt minden európai nemzet fia nagy számmal látogatta s a bécsin 1500-1526-ig 1700 magyar ifju tanult. A krakkóira talán az is vonzotta, hogy az egyetem alapítása Jagelló Ulászlónak és nejének, a magyar Hedvignek a nevéhez fűződik. De nemcsak a tudásszomj töltötte el a lelkét, meg volt áldva fényes tehetségekkel is. E két egyetem úgy volt szervezve, hogy aki társai között kivált, az megnyerhette a magisteri, vagy az ennél nagyobb kitüntetést: a bacca'aureusi koszorut. E kitüntetésnek — ha a bécsin nem is, de — a krakkóin már birtokába jutott, mert 1528 szept. 16-a az a nap, mikor e címmel felékesitik.

Említettem, hogy már 1521 előtt Wittenbergben találjuk, csak később Bécsben, majd Krakóban. Hogy kell ezt megérteni? Ha 1521 előtt már a nagy reformátor lábainál ül, miért megy később Bécsbe és Krakóba? Hiszen Witenbergben a hitújításnak kérélnhetetlen irányát tűzte ki Luther, az említett két egyetemen pedig még csak annak előjelei látszanak, csak a humanizmus szellője lengedez. Akárhogy van is, az bizonyos, hogy ez az ide-oda utazás a lelkészek vívódásait jelképezi. De ha már 1531-ben ismét Wittenberg felé fordul, ez azt jelenti, hogy most már egészen magához öleli az új tanítást.

Sajátságos kor ez a XVI. évszázad eleje. Mert igaz ugyan, hogy az egyházban mindig mutatkoztak ennek előtte is reform mozgalmak, de azokat mindig sikerült elfojtani. Bresciai Arnoldot már 1155-ben eleve-nen elégették Rómában, Husz Jánost 1415-ben Konstanzban, Savonarolát 1498-ban Firenzében. A most megindult újítás azonban, oly elemi erővel ragadta meg az embereket, hogy azt megállítani többé nem lehetett. Ennek a hatalmába került Gálszécsi István is. Mily nagy áldozatot kellett azért hoznia. Aki fényes származásánál, kiváló képzettségénél fogva, kezében a baccalaureusi koszorúval, aki jogi, filozófiai, theologiai ismeretekkel volt eltelve, — mert ezköben nem volt szakrendszer, mivel együtt és egyszerre kellett tanulniok az ifjaknak, — mondom, aki ily előnyös helyzeténél fogva hivatva volt arra, hogy politikus, államférfiu lehessen: az belekerülve az eszmék büvkörébe, felveszi az egyszerű prédikátori palástot, hogy később ő maga is magyar reformátor s egyuttal nemzetének tanítója lehessen. Ez tanulság mi ránk nézve is, hogy *sohase sajnáljunk vallásunkért és nemzetiségünkért semmi lemondást, semmi áldozatot!*

De nem is zárhatta el Lelkét az új eszmék elől azért sem, mert itt Gálszécs körül is minden hullámbzásban van. Perényi Péter, Sárospatak hatalmas ura már előbb oltalmába veszi a reformációt s ez a Perényi egyuttal Töketerébest is bírja, sőt részbirtoka van magán Gálszécsen is. Hogy a két főur barátságban él egymással, bizonyítja, hogy később könyvét is neki ajánlja.

Gálszécsi István áttérése 1532-re tehető s meggazdagodva az új hit eszméivel idejön, e város falai közé és megkezdi reformátori működését. Nincs is számára alkalmasabb talaj ennél.

E szent földön indította tehát meg Gálszécsi István a nagy munkát és pedig legelőször is egy protestáns iskola alapjainak megvetésével.

Itt él hatalmas familiája, munkájának bizonyára támogatója. De a város maga is nagyon alkalmas talaj tervei kivitelére. *(Folyt. köv.)*

Csendes órák.

Rovatvezető: **Isaák Imre.**

Ismeretével igaz szolgám sokakat megigazit és vétkeiket Ő viseli (Ésaiás 53, 11.)

Egy sebesült orvos hallgatta ki a következő párbeszédet, mely az elpusztult lövész árkok között esett meg, két súlyos sebesült között, egy véres ütközet után: „Nagyon súlyos a sebem, pajtás — szól vérében kinlódva-vergődve az első — érzem, mindjárt meghalok. Te, bajtárs, megmaradsz, mert csak a félkarodat lőtték el. Ahelyett majd csinálnak neked műkezet és élhetsz, még kenyeret is kereshetsz, de lásd, én nekem végem. . . Csak azt sajnálom nagyon, hogy a te szolgálati jegyed telve sok-sok vétked, bűnöd, fegyelemsértésed feljegyzéseivel s felgyógyulásod után felelősségre vonnak és megbüntetnek azok miatt.” „Enyje pajtás — felelt a második haragosan — a halál révén igazán egyébbel is törődhetnél, mint az én hibáimmal. Minek azokat felsorolni, ismerem én azokat magam is s majd csak elintéződik az én hadbirósági ügyem, törődj te csak magaddal.” „Ne haragudj, testvér — csitította őt az első szeliden — hagyd, hadd beszéljem ki magam, hiszen ugyis utóljára beszélek. Az én szolgálati jegyem tiszta, egy bűn, vagy büntetés sincsen rajta feljegyezve. Cseréljük meg! Csussz közelebb hozzám, vedd ki a zsebemből az enyémet, tedd a helyébe a tiédet, cseréljünk nevet. Én a te nevedet bűneiddel és rettentéseivel együtt elviszem magammal, le a sirba. Helyetted. . . Te majd uj, jó Istennek tetsző életet kezdesz. . .”

És úgy lett.

Jézus is azt mondja nekünk: Add nekem bűnös multadat, én eltemetem azt és uj életet adok neked, hiba és vétek nélküli életet. Az ő-ember meghal, eltemettetik s helyébe feltámasztatik az uj-ember. . . új életet kezdhetsz! Megigazítalak! Vétkeidet én viselem! Hallod? Ő, az Ur igaz szolgája, mit mond?

A mi megigazulásunk, megváltásunk titka ez: Jézus, az Ur igaz szolgája, felveszi magára a mi vétkeink súlyát s megigazit minket! Szolgái alakot őt s engedelmes egészen a kereszthalálig. . . „Megsebesítettett bűneinkért. . . és az ő sebeivel gyógyulánk meg.” (És: 53, 5.) Az ő szolgálati jegye tiszta, mert ő bűn nélkül való s szájában álnokság nem találtatott és kicseréli velünk az ő tiszta, szent nevét, nekünk adja, ide ajándékozza az ő drága nevét, életét, hogy uj életet kezdhessünk.

Ujjongj fel szív! Hiszen nincsen nála áldottabb *szolga*. Az az „igaz szolga”, aki szenved, aki mások terheit, vétkeit magára veszi, aki önfeláldozó. Annak oszt részt a nagyokkal (12 v.) az Ur, aki sokak bűnét hordozza s imádkozik a bűnösökért.

Szolga vagy-e? Isten szolgája vagy-e? Isten igaz szolgája vagy-e? Ismered-e a boldog alázatasságot, mely a te szolgálatoddal úgy veleiár, mint a napfényvel az árnyék? Boldog az a szolga, aki az ő urához hűnek találtatik.

Testvérem! A szeretet frontján harcolsz Isten országáért. Látsz és kapsz sebeket. Akkor leszel igaz szolgája az Urnak, ha nem adsz, csak viselsz sebeket és imádkozol a bűnösökért, a sebeket fakasztókért.

H I R E K

— **Kérelem a nt. esperes urakhoz.** A poprádi sajtókonferencia határozatából kifolyólag tisztelettel felkérjük a nt. esperes urakat, méltóztassanak felvételni a legközelebbi egyházmegyei közgyűlés tárgysorozatába a következő indítványt: „Mondja, ki az egyházmegyei közgyűlés, hogy az egyházmegye világi tagjait, képviselőit és tanítóképviselőit felkéri egyházunk hivatalos lapjának előfizetésére és úgy szellemi, mint anyagi támogatására. Kötelezze el az egyházmegyei közgyűlés a kebelbeli, 100 lelken felüli társ-és leány-egyházakat a hivatalos egyházi lap előfizetésére.“ A szerkesztőbizottság nevében és megbízásából Isaák Imre s. k. jegyző.

— **Előfizetőinkhez.** Kérjük előfizetőinket, hogy a lap előfizetési díját (egész évre 70 K.) méltóztassanak beküldeni „Nagykaposi Hitelbank, Velkékapusány“ címre, jelezvén a pénzesutalványon a küldemény célját. Akik már beküldték 1925-re az előfizetést, a 60 K-t, sziveskedjenek kiegészíteni 70 K-ra. Ez a felhívás az egyházközségeknek is szól.

— **Épül az ungvári evangélikus templom.** Ungvári evangélikus testvéreink álma kezd valóra válni: templomuk építése a befejezéshez közeledik. Nyújt-

sunk testvéri jobbot protestáns véreinknek és adakozzunk építkezési céljukra, hadd épüljön meg Ungváron az evangéliumi hit második vára is! Itt közöljük az eddig református adakozások nyugtázását azzal, hogy az adományok Margócsy Aladár főesperes címére, Ungvárra küldendők, a Dombalja utcában levő ev. lelkészi hivatalhoz: Minay István 50, petőszinyei egyház 80, nagyidai egyház 20, jános egyház 45, mokcsakerézi egyház 90, tanyi egyház 50, pallói egyház 112, bátfai egyház 20, pinkóczi egyház 159, ungcsepelyi egyház 243, somorjai egyház 145, reczei egyház 86, bejei egyház 153, rimaszombati egyház 40, jókai egyház 28, minaji egyház 200, eszenyi egyház 60, csapi egyház 181, n. szelenczi egyház 108, padányi egyház 47, pályini egyház 65, deáki egyház 58, szádélői egyház 109, rozsnói egyház 66, ungnarádi egyház 81, lévai egyház 124, szürtei egyház 182, huszti egyház 100, korláthelmeci egyház 150, hontalmási egyh. 80, bánovcei egyh. 54, királyházi egyh. 36, huszti egyh. 72 kor. 70 fil. ungvári ref. egyház perselyadománya 351 korona. Midőn a szives adományokért ezuton is hálás köszönetet mondunk, szeretettel kérjük a nagyrebecsült testvéreket, kegyeskedjenek adományaikkal

lehetővé tenni, hogy az ugvári evangélikus templom felépüljön. Testvéri szeretettel, Ungvár, 1925 május 20. Margócsi Aladár lelkész

Hannel Antal villanyerőre berendezett *hentes-áru üzeme Ungváron*. Ajánlja a legjobb minőségű hentesárukat és pedig szalámit, paprikás szalonnát, sonkát, füstölt és fehér szalonnát, házi olvasztott zsirt és különféle kolbászokat. A vidéki fogyasztási szövetkezetek árendedményben részesülnek. (3—3.)

— **Doktorráavatás.** Hegyaljai Kiss Gézát, volt ungvári segédlelkészt, a kitűnő tollú író, a monoki gyülekezet pásztorát, a budapesti egyetemen filozófiai doktorrá avatták.

— **Lelkészi jubileumok.** Vadaszy Pál tb. esperes, volt h. püspök 50 éves lelkészi jubileumát ápr. 4-én fényes keretek között ünnepelte meg Sajószentpéter. — Hézszer Emil 40 éves lelkészi jubileumát is meleg ünnep keretében ülte meg a tályai eklézsia. Hézszer Emil mint az alsózempléni egyházmegye főjegyzője és tanácsbírája az egyházi élet terén hosszú időn át jelentős szerepet töltött be. — A vadnai gyülekekezet lelkésze, Svingor Jenő, lelkészi működése 50 éves évfordulóját május 3-án töltötte be, mely alkalomból kedves ünnepeltetésben volt része.

Megvételre keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cím a kiadóban.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat.

132—1925 szám.

A máramaros-ugocsai ref. egyházmegyébe kebeleztetett feketepataki lelkészi állásra. Javadalom:

1. Tizennyolc (18) q tiszta buza,
2. Tizennyolc (18) q tiszta rozs,
3. Minden birtokostól két (2) bukó széna beszállítva (értéke kb 1300—1400 Kč.)
4. Minden adófizetőtől egy ölö csirke (70—80 drb.)
5. Tizenkét (12) hold föld, adóját az egyház fizeti.
6. Temetőök használata a 3/4-ed rész-

ben 7. Lakás melléképületekkel
8. Stóla és államsegélyek. — Pályázati kérvények f. évi június hó 21-ik napjáig az esperesi hivatalhoz Nagyszőlősrre küldendők. Az állás, a választás érvényre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Munkács, 1925. máj. 22.

Bertók Béla s. k.
püspök.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

R hafestő, vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön pósta-osztály.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR—UŽHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezelnád, szitaáru, mülakatos, vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelezés.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz templomot épített és renovált már. Tornyot állványozás nélkül javít.

Molnár okleveles gyógyszerész

APOLLÓ DROGÉRIÁJA

UNGVÁR

Pipere — és gyógyáru-cikkek
gyógyszappanok. Eredeti kámfor
arckenőcs.

KULTURA

Várady József könyvkereskedése

LOSONCZ

MOLNÁR—UNGVÁR.

Üveg és porcellán kereskedés
képkeretezés

Alapított 1850.

Új orgonát, harmoniumot a legegyszerűbb kivittől a legnagyobb és legdiszesebb kivittelig öt évi kezesség mellett szállít és e szakban bármilyen javítást, átalakításokat vállal s lelkiismeretesen elvégéz

GÚNA GYULA orgona és harmónium gyára

EPERJES—PREŠOV

— Költségvetéssel és árajánlattal a helyszínen is díjtalanul szolgál. —
Elsőrendű bécsi zongorák előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók.

Kérjen árajánlatot!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

**BAKTAI
EGRY FERENCZ**
harangöntődéje
KISGEJŐCZ
(Ungmebye, Podkarp. Russ.)
Alapított 1793-ban.
Több világhiállításon kitüntetve.

**HOTEL — PAYER — SZALLÓ
POPRÁD**
Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK
Közp. BRATISLAVA.
Fióklok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Mukács, Érsekujvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős.
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezeti | Vendéglők | Bereshedések |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamaláta sört.
Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK
NAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

„HERCZEG” Férfi,- fiu- és gyermekruha-áruház
KASSA, Malom utca 1.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!
MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224. **VAJDA EMIL UNGVÁR** Táviratcim: Vajda Užhorod.
VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képviselete és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.
FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók Fordson Traktátorok.

NEÜTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.
Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

KONCZ GYULA
okleveles mérnök.

Az ungl egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

„RÁDIO”

Elektrotechnikai vállalat Ungvár, Rašin u. 13.
Villany, motor és csengő szerelés. Iskolai fizikai szerek olcsó beszerzési forrása. Vidéki megrendeléseket postán intéz el.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:

Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Szerkesztő: **Isaák Imre.**

Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a várjáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A mi hitünk meggyőzi a világot.

Részlet Horkay Lajos Gálszécsen tartott ünnepi beszédéből.

I. János V. 4.

„A mi hitünk meggyőzi a világot!” Az a szent öröm és boldog elragadtatás, melynek fényét látom tündökölni szemetekben a ti reménysegetek megvalósulásán; az a titkos, de diadalmas erő, mely megdobogtatta sziveteket s áldozatra nyitotta meg azt: ime hitté magasztosult — beszélnek róla e kövek — a harang hívogató szava s a nagy reformátor megtisztelt emléke. S beszélni akarok én is, aki érzem végtelen emberi gyarlóságomat, méltatlan voltamat itt e szent helyen, ahol egykor egy nagy reformátor lánglelke lobogott és gyújtott tüzet ezrek szívében. Ahová hajdan, mint az igazhitű muzulmán a szent Kábához: sereglett a sokaság, hogy halgassa a diadalmas bizonyágtételt.

Valami Istentől született meggyőzi a világot, s az az erő, amely meggyőzi a világot: a mi hitünk. Lelki szemeim egy megdicsőült szellemi alakot látnak, amint árad ajkáról a láncaitól megszabbadított Istenige: a zsoltáros király Istenhez való vágyakozása nagy urak palotáiban s szegény jobbágyok inséges viskóiban a Kárpátok ormától a Tisza vizéig; s egy népet, amely kitárja keblét az Ige előtt. A nép áhitattal hallgatja az apostolt, érzi, amit eddig nem érzett: a hit, boldogító erejét s látja, amit eddig nem látott: az evangélium fényét És épülnek az új Jeruzsálemek; mindenikben egy hívő, öntudatra ébredt, százados hazugságoktól megtisztult nép tesz naponta bizonyágot: „A mi hitünk meggyőzi a világot!”

Látom e vidéken lobogni a lelkiismereti szabadság zászlóit; Bocsikai, Bethlen, Rákóczi népet fegyverrel kezében harcolni önző politikusoknak, zsarnok fejedelmeknek, az evangéliumi hitet megsemmisíteni akaró törekvései ellen! Erdély bérceitől a Tábor hegyéig két nép lelke ölelkezik egybe. Husz János lelke, Luter s Kálvin szelleme forraszt össze

két fajt s a hittestvéri szeretet ledönt minden válaszfalat, betöm minden szakadékot. Tábortüzek mellett, csaták zajában felhangzik az ének: „Erős várunk nekünk az Isten!” S látom a halálra kinzott hitvallókat Karaffa vesztőhelyein rendíthetetlenül, a halál gyötrelmeit legyőző isteni erővel bizonyosságot tenni: „A mi hitünk meggyőzi a világot!”

S látlak téged, multat-jövőt megbűnhődött népet, annyi titkon elhullatott könny, szenvedés után most örülni; mert ime, amire szívetek vágyott, nemes és példás áldozatkészségetek révén testet öltött e diszesen megújított templom, új harangotok alakjában. S midőn ez alkalommal kegyelettel áldoztok első lelkipásztorotok, e vidék nagynevű reformátora, Gálszécsi István emlékének, bizonyoságtévői vagytok ti is ama örök igazságnak; „A mi hitünk meggyőzi a világot!”

Meggyőzi? A hit meggyőzi a világot? Kacag szemedbe ez az önző, hitetlen, istentelen kor! Meggyőzte? 10 millió szegény ártatlan ember vére, ugyanannyi rokkant, nyomorult, vak és árva nevében tiltakozunk ez ámitás ellen, — hangzik a sulyos vád unos-untalan, uton-uttelen. Miért történhetett meg az emberiség eme szörnyű szégyene, ez a borzalmas kataklizma, ha ti azt mondjátok, hogy a hit a világot meggyőző erő? Miért nem álltatok ellen s fogtátok meg a gyilkolásra emelt fegyvert? Azóta is miért nem tudjátok az elvadult emberi idulatokat megfékezni? Kába rögeszméknek hódoltok, hiu ábrándokért rajongtok; a mai kor nem a hit, nem a vallás, hanem a tudás, cselekvés és gyakorlati élet kora. Mindez, ami végbement, a hit csődjét jelenti, amely a haladó korszakellenek különben is nem irányítója, támogatója, hanem akadályja és fékezője. Nincs többé szükség rá. A mai modern embernek más világosság kell s nem az, amit a hit gyújt. Az emberi életet úgy berendezni, hogy az mennél kellemesebb legyen; tudományt, művészetet, ipart, kereskedelmet mind az emberi élet kényelme és nyugalma szolgálatába állítani: ez ma az emberiség főgondja s törekvéseinek egyedüli célja. Hallottátok e sulyos vádakat? S nem tántorodtok meg hitetekben, ha guny tárgyként pellengérré állítva látjátok mindezt, ami eddig a szíveteknek szent és drága volt? Boldogok lesztek, mikor szidalmaznak titeket s háborgatnak, minden gonosz hazugságot mondanak ellenetek — értem. Így háborgatták a profétákat is, akik ti előttetek voltak! „Minket semmi meg nem rendíthet, míg a Krisztusba vetjük hitünket,” ez a mi feleletünk, amellyel minden támadás elé bátran állunk, dacára a látszatnak, dacára egy egész ellenséges világ tébolyult örjöngésének. Mi hisszük, valljuk, hirdetjük, hogy a mi hitünk meggyőzi a világot, — s mert buzgunk, lelkesedünk, lángolunk hitünkért, azért építünk itt is — ott is, mindenütt a hitnek világító tornyot; nagy elődök követésre méltó példáit azért dicsőítjük, mert mindezeket áldott eszközöknek tartjuk a mi Krisztustól nyert misszióink betöltésére.

— **Mi a kálvinizmus?** „Nem vagy igazi kálvinista, ha csak protestálsz és hitvallásod csupa tagadás és visszautasítás. Akkor sem vagy még kálvinista, ha beéred hitvallásszerű hiteddel, mint szép elmélettel. Csak akkor vagy kálvinista, ha evangéliumi tiszta hitedet be viszed a magad életébe, hogy gyakorlatilag érvényesüljön az jelentéktelenebb dolgaidban is. Azután beviszed családotdba, onnét ki az életbe. Hatsz, minként a só, — világosítasz, miként a fény és mindezt végzed úgy, hogy ne téged lássanak, hanem Istent és az ő dicsőségét egyedül.”

Kari ügy-e a tanítók személyi államosítása?

— Megjegyzés a Magyar tanító f. évi 10. számában megjelent közleményre. —

A Magyar Tanító f. évi 10. számában reflektál a Református Egyház és Iskola f. évi 17. és 18. számaiban. „Gondolatok a tanítók személyi államosítása körül” c. alatt megjelent cikkemre. Hogy a Magyar Tanító kritikát gyakorol cikkem fölött, az ellen semi kifogásom sincs. A tanítóság vezetőségének kétségtelen joga van védeni a maga álláspontját. Van azonban ennek a bírálatnak egy olyan része, a mely szembeszökően kihívja az ellenvéleményt s a mely készletet, hogy egy pár megjegyzést tegyek reá.

„Végezetül — hangoztatja a Magyar Tanító cikkírója — megjegyzzük még, hogy rendkívül különösnek tartjuk a lelkészek tanítói ügyekkel való állandó foglalkozását. . . A lelkész pedig. . . az iskolafentartó egyház egy másik alkalmazottja s mint ilyennek a tanító egyéni és kari ügyeibe semmi beavatkozási joga nincs.” S befejezésül élesen és sértően s bizonyos nyeglességgel mondja: „Mi nem foglalkozunk a papság kari ügyeivel s jobban tenné, ha közgyűlésein tanítói ügyek helyett saját kari ügyeivel törődnek. Ha erre nincs elég témája, mi szívesen szolgálhatunk akármennyivel.”

Itt, azt hiszem, óriási tévedésben van a cikk írója. Hát igen, vannak a tanítóságnak olyan ügyei, a melyekbe mi nem ártjuk magunkat s bár szeretjük figyelemmel kíséreni a tanítóság életének minden megmozdulását, — szeretetből és a tanítóság ügyei, sorsa iránti érdeklődésből tesszük ezt, — mindazonáltal, nehogy tolaodóknak tartassunk s alkalmatlankodni találjunk, távol tartjuk magunkat az ilyen ügyekbe való beleszólástól, de azt valószínűleg maga a tanítóság is kell, hogy érezze bensőleg, hogy a tanítók személyi államosításának ügye és ehhez hasonló ügyek túlnőttek a kari ügyek korlátain s nekünk lelkészeknek az ilyen ügyekhez hozzá szólnunk egyenesen törvényadta jogunk és kötelességünk. Ugyanis minden az egyházi törvényekben csak némileg is jártas egyén tudja azt, hogy az Egyházi Törvények a gyülekezetek szellemi és anyagi ügyeinek vezetését egyenesen a lelkészeknek, mint a gyülekezetek őrállóinak kezébe tették le s ezzel kezükbe adták a megbízást, hogy minden oly megnyilvánulását akár az állami, akár a társadalmi, akár az egyházi avagy iskolai életnek figyelemmel kísérik, a mely legkisebb vonatkozásban is van az egyetemes egyháznak létével, fenmaradásával. Az volna éppen a veszedelem, ha a lelkészek, mint a gyülekezetek vezetői, ezt nem tennék. Maguk a fentartó egyházak hogyan tehessék ezt? Ugy-e bár nem másképen, mint a gyülekezetek vezetői, a lelkészek által?! És ki vonhatná kétségbe, hogy a tanítók személyi államosításának ügye nagyon is közlrol, a legközvetlenebbül érdekli a fentartó egyházakat és éppen így nagyon is közlrol érdekli a tanítóságnak e tekintetben minden megmozdulása is, éppen azért a lelkészeknek, mint a gyülekezetek vezetőinek, őrállóinak törvény által megszabott, egyenesen elemi kötelességük volt ezt a mozgalmat figyelemmel kíséreni, afölött bíráló szavaikat hallatni és az azzal összekapcsolt erkölcsi kárra figyelmeztetni a tanító-

* Szívesen fogadnánk, ha az „akármennyi-ből” küldene egy párat. Az okosabtból tanulni szeretnénk s nem szégyelnünk kölcsönvenni attól, akinek tulsok adatott. (főszerk.)

könyvnyomtatás, mint a nemzeti művelődés eszköze és mérője csak azóta indult virágzásnak, mióta magyarul szólott a nemzetnek." Ezt az Erdélyi által megálapított igazságot a protestantizmus ismerte fel legelőször s apostolai közül elsőnek vette gyakorlati alkalmazásba Gálszécsi István. Utána egész sorozata jelent meg az Énekeskönyveknek és egyéb, hitet és magyarságunkat edző, nevelő műveknek, de az övé a nagy érdem, hogy e nagy munkához az első kapavágást ő tette. Amint első volt a külföldi prot. egyetemek meglátogatásában, amellyel példát adott az évszázadok folyamán élt prot. ifjaknak, hogy utána menjenek s bő ismeretekkel hazatérve a nemzet napszamosai lehessenek, úgy abban is, hogy a nemzeti nyelven írt művek a nemzeti életére döntő befolyásnak, ő volt a tanító mesterük. Ezért a neve kitörülhetetlenül be van írva egyházunk és nemzetünk történetébe, azért méltó arra, hogy emlékét ez emléktáblával is megjelöljük. Mert hiszen, hogy jó protestánsok és jó magyarok maradtunk, abban Gálszécsi István is részes.

Gálszécsi működése után némelyek a magyar Alföldön keresik a Gálszécsi István nyomait. De akárhol élt ezután, akárhol omlott össze porsátora, egy bizonyos, hogy e várossal, ez egyházzal a neve örökre össze van kapcsolva.

Álljon ez emléktábla időtlen-időkéig! S mint most koszuru veszi körül, lengje körül fénykoszuru nevét örökké. Bárcsak úgy volna, hogy ne csak egy röpke pillanatra lelkesedtünk volna fel a mai napon, hanem ez oltáron meggyújtott tüzből egy parányit elvinnénk magunkkal s az minket mindig hevítene a vallásunkhoz, és a nemzeti eszményeinkhez való forró ragaszkodásra. Ugy legyen! Ámen.

PROBLÉMÁINK.

— **Állampolgárság.** Urbán Gyula harmaczi lelkésztestvérünk állampolgárságot nyert. Ügyvédje dr. Osváth Gyula volt. E hírrel kapcsolatban szerkesztőnk a legilletéke-sebb helyről azt az információt kapta, hogy a lelkészek és tanítók állampolgársági ügye rövidesen megnyugtató elintézését, illetőleg megoldást nyer s akinek e címen beszüntették az államsegélyét, kérje a referátustól annak újból való kiutalását, meg fogja kapni. Ugy látszik, hogy már maga a kormány is megelégette azt a temérdek zaklatást, amellyel hosszú évtizedek óta itt

élő és idegyökerezett lelkészek, tanítók életét annyira megkeserítették az illetőségi és állampolgársági ügy főleg politikai tendenciájú felkavarásával és rosszindulatu kezelésével. Szilárdan kitartunk azon álláspontunk mellett, hogy az 1918 okt. 28-a előtt megválasztott egyházi tisztviselő (lelkész, tanító stb.) feltétlenül illetőséget és állampolgárságot nyert életfogytiglan történt megválasztása által, de az azóta megválasztottak illetőségét és állampolgárságát is megnyugtatóan rendezni kell, mert ebből a kérdésből nem szabad politikumot csinálni.

Ha megint csak ígéretről lenne szó e kérdésben akkor feljogosítottaknak fogjuk érezni magunkat más utakon keresni jogorvoslatot.

— **Visszaküldött példányok.** Lapunkból példányok érkeztek vissza ezzel a jelzéssel: „Nem fogadom el!” Hála Istennek kevés számmal, mégis: nagyon elszomorító jelenség ez. Olyan egyházmegyei tanácsbírónk is akadt, aki meg se nézte, mit küld vissza. Pedig arra is gondolnunk kell, hogy Jézushoz és Istenhez küldött fohászuinkra is jöhet ez a megsemmisítő válasz: „Nem fogadom el!” És vajon mi lesz akkor?

A visszaküldésnek két oka lehet. Egyik a szegénység. Ez esetben megértjük a helyzet megdöbbentő szomorúságát: egy tanácsbíró, akinek a rettenetes gazdasági válság idején évi 70 koronára sem telik, hogy a saját egyháza hivatalos lapját járathassa. Ez esetben egy levelet kérünk csupán és mi lehetővé fogjuk tenni, hogy a tényleg szegény világi tanácsbírák mégis csak olvasásuk a saját hitük hivatalos sajtó orgánumát. A szegénység nem szégyen, mi is küzdünk vele. Az ilyen közéleti embertől bizalmat kérünk, hogy a baj orvosolva legyen.

A visszaküldés másik oka lehet a *nemtörődömség*, vagy ami még rosszabb, a *közöny* és *fösvénység*. Erre már aztán nincs mentség. Ez bűn, itt meg, a mi viszonyaink mellett, kétszeresen is bűn. Legyünk igazságosak. Ha egy tanácsbíró ítélt a lelkész felett, akkor mi is

ítélhessünk felettük! Nem a §-ok alapján, hanem a lelkület alapján. A mi ítéletünk ez: aki annyira sem törődik a lelki-kérdésekkel, a saját egyháza ügyeivel, hogy annak hivatalos lapját járassa s abból a kálvinista egyház ügyeiről, problémáiról pontos tájékozódást szerezzen, az nem méltó az egyházban viselt magas tisztségére. Ezzel nem azt mondtuk, hogy az a jó kálvinista tanácsbíró, aki a hivatalos lapot járattja, hanem azt, hogy a jó kálvinista tanácsbíró az is jellemzi, hogy nem sajnálja a komoly egyházi küzdelem sajtóorgánumától az évi 70 korona áldozatot.

Nem bántani akarunk e sorokkal, hanem egy rossz szokást, a *nemtörődömséget* szeretnők idejében kiirtani a szivekből és egyházi közéletünkéből.

— **Az egyházak dézsmaadója.** A kassai pénzügyigazgatóság 1925 március 30-án kelt 28989/25 sz. rendelete szerint az egyházak (templom, lelkészség, iskola stb.) a vagyondézmát csak a fellebbezések végleges elintézése után kötelesek befizetni. Ez az intézkedés az érdekelt egyházak presbitériumai körében bizonyára nagy megnyugvást fog kelteni annál is inkább, mert még most sincsen érdemileg eldöntve, vajon az egyházak vagyondézmát kötelesek-e fizetni, hiszen a pénzügyminiszter e lapban annak idején közölt döntése is úgy szól, hogy „rendszeresen mentes” az egyházi vagyon a dézsma adó fizetése alól. Ugy látszik, most fog tisztázódni ez a kérdés s addig — nagyon helyesen — felfüggesztjük a befizetés kötelezettségét.

KÜLFÖLD.

— Lelkészegyleti kongresszus.

A magyarországi „Országos Református Lelkészegyesület” nagyszabású kongresszust tart Kecskeméten ez évi augusztus 20-tól 26-ig a következő programmal: Erkezés Kecskemétre aug. 20-án s ugyanakkor ismerkedési estély. Aug. 21 és 22-én konferenciák tudományos és gyakorlati problémákról, esténként evangélizációval, melyben közreműködnek: Ravasz László dr. püspök, Révész Imre dr. és Czegléd Sándor. Aug 23-án ünnepi isteni tisztelet, amelyen az Igét dr. Antal Géza püspök hirdeti, Urvasorát pedig Baltazár Dezső dr. püspök oszt. Ugyanezen nap estéjén hatalmas programmu vallásos estély lesz, amelyen lelkészi ének — és zenekarok, lelkészekkel betöltött magánszámok szerepelnek. — Aug. 24-én kongresszus Baltazár Dezső dr. tiszántuli püspök elnökletével, amelyen Csikesz Sándor főtitkár megteszi évi jelentését az Orle-ról, Kiss Ferenc pedig a Kálvineumról. A kongresszus napján ünnepi bankett is lesz, amelyet a kecskeméti ref. egyház ad a kongresszus tiszteletére; ezen a banketten a Baltazár serleggel. az ünnepi beszédet Hetessy Kálmán dr. kecskeméti lelkész mondja. Ebéd után leleplezik (az Orle és a kecskeméti jogakadémia együtt) a Jókai emléktáblát, az ünnepi szónok itt Muraközy Gyula. E nap estéjén a kecskeméti ref. nőegylet szeretetvendégséget

rendez. Aug. 25-én különvonaton kirándulás Alpár megtekintésére és a „Szikra” szállótelep tanulmányozására, mely Kecskemét város tulajdona, e napon a kongresszus tagjai Kecskemét város vendégei lesznek. A konferenciákon (aug. 21-22) sorozatos előadások tartatnak a *szechtákról*, Csikesz Sándor a *biblia-tanulókról*, Viktor János az adventistákról tart szakszerű előadást, a többi magyarországi szechtárról dr. Lencz Géza ad elő. A hatalmas méretű lelkészi kongresszusra nagyban készülődnek magyarországi lelkésztestvéreink.

— A belgrádi ágens. A jugoszláviai reformátusok Belgrádban szeretnének egy olyan ágenszt tartani, aki a szerb kormánynál a református érdekek ügyében eljárna. A Magvető című lapot minden oldalról üdvözik az eszme fölvetéséért. A lap szerint a legjobb lenne, ha azonnal felállíthatnák a belgrádi lelkészi állást s azt betölthetnék oly egyénnel, aki nemcsak mint lelkész állja meg a helyét, hanem emellett képzettségével, nyelvismeretével, föllépésével és modorával méltóképen tudná képviselni az egész jugoszláviai reformátusságot is, fel egészen a királyi udvarig. Azonban maga a lap is beismeri, hogy ily sokoldalú s lehetőleg franciául és szerbül is tökéletesen beszélő lelkész ezidőszerint nincs. Tehát külön kellene valakit erre a misszióra

nevelni, mert annak nemcsak papnak, hanem igen ügyes diplomatának is kellene lenni. Szó van arról is, hogy talán valamely ügyvéd, politikus vagy magasrangú hivatalnok is alkalmazható lenne erre a fontos állásra. Kíváncsian várjuk mi is a megoldást, mert nagy érdekek fűződnek jugoszláviai testvéreink e tervének megvalósításához.

— **Uj doktor theologiae.** A magyar református hit-tudorok kevés számának gyarapodásáról nyertünk értesítést. Csekey Sándor szalk-

szentmártoni ifju lelkész, Csekey Dávid alsóváradi ref. lelkész magas képzettségű fia több éven át angol és holland egyetemeken folytatott tanulmányai betetőzése képpen a debreceni egyetemen a hittudományokból május 8-án kitüntetéssel „magna cum laude” doktori vizsgát tett, 9-én pedig felavattatott a theologia doktorává. Ő a 2-ik, ki a debreceni egyetem fennállása óta ott a hittudományok doktorrává avattatott, s hisszük, hogy e szép siker egyetemes magyar ref. egyházunknak is nyeresége lesz.

HIRLEK

— **Halálozás.** Szikszay András ibrányi lelkész életének 59-ik, lelkészkedésének 33-ik évében elhunyt. Szondy István magyarizsépi lelkésztestvérünk apósát gyászolja benne.

— **A Kárpátaljai Ungi Ref. Egyházmegye közgyűlése.** Május hó 25-én tartotta meg évi rendes közgyűlését a ref. iskola helyiségében a Kárpátaljai Ungi Ref. Egyházmegye. A meghívottak teljes számban megjelentek, ezáltal is tanubizonyosságot téve amellet, hogy a republika atheismussal telített levegőjében is a református egyház az az oázis, amelynek keretében a meg nem tévelyedett lelkek megtalálják a megnyugvást. *Komjáthy* Gábor esperes-lelkész szép imája után, mély gondolatokkal telt beszéddel nyitotta meg a közgyűlést *Egry* Fe-

rencz szenátor, egyházmegyei gondnok. A kö gyűlés egyhangulag tudomásul vette a nagy körültekintéssel és szakértelemmel elkészített esperesi, pénztárnoki és gondnoki jelentést; könnyező szemekkel hallgatta azokat a pazar szépségű szavakat, melyekkel a költői szárnyalású esperesi jelentés nagy mesemondónkról, az egész művelt világ által meleg szeretettel ünnepelet Jókainkról megemlékezett. Megerősítette állásában a közgyűlés *Horkay* Andor korláthelmecezi lelkészt, továbbá *Ruszka* Elek ungvári és *Gönczy* Pál nagydobronyi segédlelkészeket. — „Tanítói Kör”-ök megszervezésével megbizta *Kormos* ungvári tanítót. *Komjáthy* István tanügyi bizottsági elnök lemondását nem fogadta el. — A tárgysorozatból nagyobb vitára alkalmat egyedül a

Kormányzóság azon leirata adott, amelyben azon hihetetlenül antidemokratikus intézkedést teszi meg, mely szerint azon szegényebb egyházközségek felekezeti tanítóit, melyek az elbirt évi díjat fizetni már most is képtelenek — államsegélyben nem akarja részesíteni. Ez ügyben országos demonstráció lesz az összes többi felekezetek bevonásával. D. u. kettőkor a „Fürediben” megrendezett mintegy harminc területes bankett szakította meg a közgyűlést. — A közgyűlés d. u. öt órakor ért véget Egry szenátor, gondnok záró szavaival.

— **Uj előfizetők.** A Református Egyház és Iskolára a legújabbban előfizettek: Koch Gábor, Rosznáky József, Papp Dezső, dr. Palásthy Béla, dr. Szenczy Sándor orvos, Sztankó Ernő, Pékár Gyéza, dr. Vargha János orvos gálszécsi lakosok, továbbá özv. Besseney István, né Miglészről, Kövér Endre Nagyazarból, Kiss Dezső Lasztócról, Saly Endre, Schlanger Salamon Nagykaposról, Sztruhala István Nagymihály, Kostyánszky Jenő Nagymihály, Hazay Géza Terebes, Harangyár Eperjes, Szabó István Málcza, ifj. Tolvay Imre Nagymihály.

— **A theologia és tanítóképzőre** az egyházkerületi pénztárba az alábbi adományok érkeztek: 1. Vass Ádám alsókemencei ref. tanító 500 kor. 2. Dr. Sutka István ungi e. m. ügyész 100 kor. 3. Petőszinyei ref. egyház 1000 kor. 4. Hutka József bánóczi ref. lelkész 50 kor. 5. Abaujtonnai ref. lelkészek és tanítók

540 kor. 6. Kolbásai ref. egyház 64 kor. 7. Bistei ref. egyház 56 kor. 8. Jánosii ref. egyház 1805 kor. 9. Rimapálfalai ref. l. egyház 399 kor. 10. Rimaszécsi ref. egyház 910 kor. 90 fil. 11. Jénei ref. l. egyház 365 kor. 50 fil. 12. Pelsőczy ref. egyház 1068 kor. 13. Abaujtonnai 7 lelkész és 2 tanító adománya egy jubiláris összejövetelkor 240 kor. 14. Abaujszina ref. egyház adománya egy vallásos délután perselypénzből 128 kor. összesen 7226 kor. 40 fil. Bár követné e biztató jeleket általánosabb megmozdulás!

— **(A katolikusok és a felekezetnélküliek nemzetiségek szerint.)** Az állami statisztikai hivatal e napokban adta ki legújabb kimutatását az 1921. évi népszámlálásból, amelyben megállapította a köztársaság lakosságának vallási statisztikáját nemzetiségi alapon. A kimutatásból kitűnik, hogy Csehszlovákiában a németek 93 százaléka katolikus, a csehszlovákok közül 77.3, a magyaroknál 63.4 katolikus. Felekezetnélkülieket találunk a legkevesebbet a magyaroknál, az összmagyarságnak csupán 0.03 százaléka felekezetnélküli, a lengyeleknél 0.33, a németeknél 0.53 és a bejelentett felekezetnélküliek 97 százaléka cseh.

Hirdetéseinkre felhívjuk olvasóink figyelmét s kérjük a vásárláskor lapunkra hivatkozni. Támogassuk azokat, akik sajtónkat támogatják.

Megvételre keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cím a kiadóban.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HIVATALOS RÉSZ

65/1925 sz.

Pályázat.

A valkovcei, tarcavajkóczyi (abauj) ref. presbyterium orgonista-kántor-tanítói állásra július 11.-i határidővel pályázatot hirdet.

Javadlom: tanítói: 6 magyar hold elsőosztályu szántóföld. 2 darab marhalegeltetési jog. Az iskolásgyermekektől fapénz címén 12'50 kč. és törvényszerinti államségély.

Kántori: személypénz 16 Kč. Kenyérpénz 6'40 kč. Stóla 6 magyar hold elsőosztályu szántóföld. Mindkét földjavadalom egy tagban. 2 drb. marhalegeltetési jog. 240 liter buza. 12 hl. rozs. 4 öl (16 m³) elsőosztályu kemény hasáb tűzifa, beszállítva az udvarba.

A lakás a tanítói-kántori lakás, 2 lakószobával, konyhával, kamrával, gazdasági mellékhelyiségekkel, kerttel. Az adó az egyház pénztárát terheli.

Kötelességek: a mindennapi és ismétlő iskolások tanítása, orgonista-kántori szolgálatok végzése, lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése.

Pályázati kérvények a szükséges okmányokkal július 11-ig bezárólag ref. lelkészi hivatal Valkovce, pp. Rozhanovce, župa Kosická címre küldendő. Állás szeptember 1-én foglalandó el. Az iskola tannyelve szlovák, a kántori szolgálat magyar nyelven végzendő. Pályázhatnak ág. hitvallásu evangélikusok is.

Tarcavajkócz, 1925. május hó 27-én.

Kozár Sándor
ref. lelkész.
iskolaszéki elnök.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő, vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézező tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön pósta-osztály.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR—UŽHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, műlakatos, vasrácsok, vaskapuk, tűzhelyek minden kivitelenben, nickelés.

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJŐCZ

(Ungmeje, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több világiállításon kitüntetve.

HOTEL — PAYER — SZÁLLÓ POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthon találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Mukács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezeti | Vendéglői | Bereshedések |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamalátát sörrel.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

„HERCZEG”

Férfi,- fiu- és gyermekruha-áruház
KASSA, Malom utca 1.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE! MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224. **VAJDA EMIL UNGVÁR** Táviratcím: Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruzsinszkói képvisellete és lerakata. Olaj. Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók Fordson Tractátorok.

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az angi egyházmeje világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

„RÁDIO”

Elektrotechnikai vállalat Ungvár, Rašin u. 13.
Villany, motor és csengő szerelés. Iskolai fizikai szerek olcsó beszerzési forrása. Vidéki megrendeléseket postán intéz el.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: Isaák Imre.
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicserei, tu dósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vájáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Nemrég olvastam

a napilapokban egy rövid hirt arról, hogy Hollandia törvényhozó testülete, a kamara elutasította a kormány ama javaslatát, melyben egy millió holland forintot kért az 1928-ban Amsterdamban megrendezendő olimpiád segélyezésére. Az esemény első pillanatra nem látszik nagyobb jelentőségűnek, még mint politikum sem; hiszen a kormány leszavazása a parlamentális életben nem tartozik a ritkaságok közé. S hogy mégis foglalkozunk vele egyházi lapunkban is: annak magyarázatát a javaslat elutasításának indokolása adja meg.

Mert érdekes — és sokak előtt teljesen, érthetetlen — hogy a holland képviselőket nem a pénzügyi szempont motiválta a kért segélyösszeg megtagadására, hanem — ami korunkban csaknem az exotikumok közé sorozható — a *vallás-erkölcsi szempont*. A holland képviselők nyíltan és bátran kijelentették, hogy különösen a párisi tapasztalatok után, egyáltalában nem lelkesülnek az olimpiádokért, mert azok teljesen az immoralitás jegyében folynak le. Hollandiában, ahol a vallás élő és a lelkeket átható erkölcsformáló erő: nem tudják közönyösen nézni a vasárnap megrontását, a szemérem sértését s a testi erőre támaszkodó durva elbizakodást: a pogány szellem eme krisztustalan nyilvánulásait. A holland képviselők állásfoglalása, melyből az egész holland nép mentalitását jellemző biztos következtetések vonhatók le, megállásra s komoly meditációra készít bennünket.

Naivitás volna azt hinni és állítani, hogy azok, akik nincsenek elragadtatva a sport-élet mai formájától, ellenségei lennének a test edzésének általában. Ma, amikor az ismeretek rohamos fejlődésével alig tud lépést tartani az iskola s évről-évre szaporodik a tananyag: különös gonddal kell vigyázni arra, nehogy a test elsatnyuljon az intellektus rovására. Ma, amikor dacára a nagy nemzetközi propagandának, a nemzeti eszme mindjobban beágyazódik az ifjuság lelki strukturájába: nagy szükség van arra, hogy a nacionalizmus inkább a kevésbé veszedelmes területen, a sportban élje ki magát. Azonban nemcsak a legszükségesebb, de a legnemesebb és legszentebb dolgoknak tulhajtása is káros, sőt egyenesen ve-

szedelmes az egyénre s a közre egyaránt.

Ki tudja például a kívülállók közül higgadtan s bizonyos lelki undor nélkül nézni azt a mind nagyobb méreteket öltő futball örületet, amely ma lázban tartja az embereket? Ezek a mecscsek volnának a testedés igazi formái és alkalmi, melyek ma csecsemőt és podagrás aggot egyaránt lelkesítenek? Igen — sajnos — úgy van, hogy ezek vonzzák a számtalan ezreket ki a pályára vasárnapokon, el a templomtól. Egészen theátrális jellegük van már ezeknek a játékoknak, ahol az üzlet a fő s nem a testedés; ahol a plebs, mint a római cirkuszokban extazisba esik egy-egy sikerültebb rugás láttára. Nem tehetek róla, de én már rég úgy figyelem ezt a sportot, mint a kor szellemének hű kifejezőjét; rugni a labdát s ha az nincs kéznél illetve lábnál: belerugni az embertárs legnemesebb érzelmeibe s legszentebb jogaiba.

De ha már feltettük a valláserkölcsi kritika szemüvegét, nézzünk csak a sport mezőin tull, de mégis közelfekvő rokonterületre: a nagyvárosok tánctermeibe, ahol a hét minden napján s a nap majdnem minden órájában szól a jazz-band, ez az idegiritáló zene. Nem tánc az már, ami itt folyik, hanem buja lejtések láncolata s a mezitelenség minden aesthesis nélküli szemérmetlen mutogatása. S ezekért az erotika jegyében folyó mulatságokért ezer és millió nő és férfi felelkezik meg kötelességeiről, családjáról; sőt becsületéről és Istenről is.

Ha aztán ezeken s az ezekhez hasonló jelenségeken töprengünk s következtetéseket próbálunk levonni a jövőre nézve: egészen közel jutunk a nyugati kultúra és erkölcs csödjének szomorú gondolatához, amelynek pár évtizeddel ezelőtt a francia Brunetiér adott először kifejezést, s amelyet ujabban a német Spengler és Kayserling hirdetnek igen erős meggyőződéssel.

Spengler „Der Untergang des Abendlandes“ c. nagy munkájában teljes tudományos felkészültséggel vonultatja fel érveit annak bizonyítására, hogy a nyugati kultúra kiélte magát s az ezen nyugvó erkölcs sem alkalmas többé az emberiség lelki egyensúlyának fentartására s boldogságának megszerzésére. Tekintetét keletre, Ázsia kultúrájára irányítja s onnan várja, reméli a megváltó erkölcsi reneszánszt. Pedig a betegség orvosolható a keleti gyógyszer nélkül is, mert senki jobb fundamentumot nem vethet az erkölcsi tisztaságnak, Jézusnál. Az ő ethikai idelizmusa oly magasan és tisztán ragyog minden idők erkölcsi normái fölött, hogy a régi és új keleti próféták tanításai föl nem érhetnek. Csak az kellene, hogy az igazi krisztianizmus tiszta szellője átjárna egészen a nyugati kultúra füledt s az erkölcsi rothadás miazmáitól terhes levegőjét!

Lehet, hogy optimista vagyok, de a holland kamara állásfoglalásában ennek a szellőnek lengedezését érzem. Hiszen az igazi krisztusi alapon álló egyházak sohasem mulasztották el felemelni szavukat a szemérem a tisztesség és tisztaság érdekében; de ime van egy boldog ország, melynek törvényhozói belső vallásos meggyőződésből apostolaivá lettek a tiszta, puritán keresztyén erkölcsnek.

Kiváncsi vagyok arra, hogy a hollandiai egyházaknak mily mértékben volt befolyásuk a törvényhozók állásfoglalására s hogy a kálvini egyházak közül melyiknek volt legnagyobb hatása a kamara határozatára? De bármint álljon is a dolog, ha Spenglerék keletre néznének, én nyugatra tekintek Hollandia felé: Kálvin szelleme fénylik ott biztatóan, sokatigézően a nyugati dekadencia mocsara fölött. (Ms.)

Videant konzules. . .

Irta: Holló Géza.

A theologia felállítására vonatkozólag olvastunk már egy csomó elméleti cikket, láttunk is néhány papiroshatározatot, a gyakorlati megoldás, megcsinálás területén azonban még semmiféle *cselekedetet* sem láttunk. Csak javaslatok vannak, de a tényleges eredményre vezető intézkedések hiányzanak. Sok dologra nézve még az irányelvek sincsenek tisztába hozva. *És így akarjuk mi a theológiát még ez év szeptemberében megnyitni!!*

Pedig hát a theológiára tényleg égetően szükség van, hisz a szlovenszkói református egyház egész jövője kétség kívül azon fordul meg: lesznek-e a kidülő lelkészek helyébe újak és milyenek lesznek azok.

Hogy a dolog milyen égetően sürgős, azt egy néhány számadat minden szónál ékesebben dokumentálja.

A három egyházkerületen együttvéve van kb. 276 lelkészi állás. Egy lelkész szolgálati idejét *általag* 35 évbe számítva (a legtöbb, amit *általában* felvehetünk) az évi átlagos utánpótlás szüksége $276 : 35 = 8$ ember. Ez idő szerint van a 3 egyházkerületben kb. 48 theologusunk, akik ha mind hazatérnek is, és egy sem helyezkedik el közülük más országban, (Magyarország Amerika) egy sem hal meg, egy sem lép át közben más pályára: akkor is csak a legközelebbi 6 év alatt kidülő lelkészeket tudjuk ujakkal pótolni.

És hat év múlva kikkel pótoljuk a hiányt?

A felelet látszólag könnyű: Azokkal, akik az idén szeptemberben iratkoznak be a theológiára (4 év theologia — 1 év katonaság — minimum 1 év kápláni idő = 6 év)

Igen ám, de akik az *idén* szeptemberben iratkoznak be a theológiára, azok *csak akkor* foglalhatnak itten állást, ha Csehszlovákia területén hallgatják le studiumaikat, mert az idei évvel lejár a kormánytól adott határidő, amikor külföldön hépezzhetünk magunknak papokat (az eddig beiratkozottak még ott végezhetik be tanulmányaikat.) Hogy pedig kibuvónk ne lehessen, úgy hallatszík, hogy a kormány az idén öszszel megnyitja a „közös“ theológiát, akár lesz annak református növendéke, akár nem.

Hogy oda nem mehetünk s az onnan kikerülő papokra hiveink gondozását jó lelkiismerettel rá nem bízhatjuk, azzal úgy egyházunk vezetősége, mint a közvélemény tisztában van.

Tehát nem marad más hátra, mint a theológiát akármilyen anyagi és szellemi erőfeszítés árán sürgősen felállítani.

De nem szavakkal, és végre nem hajtott határozattakkal, hanem habozás nélküli erélyes és gyors cselekedetekkel. — Mert az idő röpül!

Tessék jól vigyázni! Mert különben egyszerre csak azon vesszük észre magunkat, hogy a *késlekedés miatt* olyan kényszerhelyzet elé kerülünk, hogy *kénytelenek* leszünk azt tenni, ami ellen teli tívóvel peroráltunk. Kénytelenek leszünk olyan „*ideiglenes*“ megoldásba belemenni, amit aztán *nem tudunk* visszacsinálni! Ha őszinte akarok lenni meg kell mondanom, hogy én már most is lehetetlennek tartom a theológiának 3 hónapon belül való felállítását. Se pénz, se épület, se tanári kar, sem megállapított tanterv, részben még az erre vonatkozó határozatok, meg-

beszélések nincsenek meg. Így nem lehet teológiát csinálni! Jó lesz, ha egy év múlva eljutunk oda. De akkor is csak minden erőnk megfeszítésével, pillanatra nem tágitó *lázás munkával*.

Az egy év elvesztése még valahogyan behozható, hisz az ötödik évben a káplánok már bizonyos mértékig pótolhatják a papokat. Tovább azonban egy pillanatig sem várhatunk, mert különben még az utolsó perc is elfut előlünk.

Annak idején a teológiára vonatkozólag igen illetékes helyen a következőket mondták nekem: „Legnagyobb bajunk az, hogy sem pénzünk, sem tanárnak való emberünk nincsen.”

Rövidebben és találébban, nem lehetett volna a két fő problémát összefoglalni. Csakhogy itt megállni nem szabad, ami ma nincs, azt holnapra elő kell teremteni. Pénzt is, embert is. A források meg vannak, csak le kell hajolni és meríteni kell belőlük. Azt ne várja senki, hogy a víz a szájába folyjék.

A pénz megszerzésére nézve megtettem javaslataimat. Tovább, sajnos nem tehetek mást, mint hogy „várok”, mint ahogy vár mindenki. A tanári kar összeállítása dolgába azonban szükségesnek tartom a nyilvánossághoz fordulni. Szükségesnek tartom azért, mert ez a kérdés a jelek szerint olyan mellékvágányokra készül csuszni, ami semmiképpen nem kívánatos s amitől éppen a kérdések nyilvánosság elé való vitele óvhatja meg. Bár még a teologia felállítására maga sincs biztosítva, a tanári szék betöltése körül már egy sereg nevet hoznak forgalomba. Állítólag egyiket ez, másikat az a befolyásos ember biztatja a tanársággal. Nem sokat törődöm az „azt mondják”-kal s itt sem keresem, hogy tényleg meg vannak-e ezek a földalatti áramlatok. még azt sem, hogy az illető titkos, vagy önjelöltek tényleg alkalmasak-e a tanárságra, (bár mind alkalmasnak bizonyulna!) hanem csak azért említem fel, mert jó és egyben figyelmeztető alkalom arra, hogy a tanári kar megszervezésének kérdése komolyan tárgyalás alá vétessék.

(Folyt köv.)

PROBLÉMÁINK.

— **Kacsóh Pongrácz bibliája.** Ki ne ismerné a Kacsóh Pongrácz nevét? A „János vitéz” csodás, izig-vérig magyaros melódiái örökre a kálvinista szivekbe zárták a kálvinista Kacsóh Pongrácz emlékét. Nemrégiben árverezték el a hagyatékát s eközben megtalálták a Bibliáját is, melynek első oldalán sajátkezü írásával írva ez olvasható: „*Legelső önálló munkám tiszteletdíjából vásároltam.*”

Ugy megüti az ember szívét a nagy, de szerencsétlen sorsu zseninek e pár szava. Nem tudjuk, vajjon a „legelső önálló munka” tiszteletdíjából vásárolt Biblia milyen befolyással volt az ő lelkiéletének kialakulására, azonban egy érdekes *őskálvinista* vonás domborodik ki e szavakból: *a magyar kálvinista lélek ösztönös vonzódása a Bibliához.*

Óh, az a forrongó, titáni lélek, mely Kacsóh Pongrácot a magyar zeneírás ihletett művészé formálta, mekkora vívódásokon mehetett keresztül; e lelki tusakodások idején hogy nyul ki a keze görcsösen a Biblia

után, hogy keresi a szíve a forrongások idején a *vezérmotívumot*, a harmóniát és a Bibliát veszi meg a legelső önálló keresményből, ebben véli megtalálni belső harmóniáját, ezt akarja élete vezérszólamává tenni.

Milyen jó és áldott dolog lett volna, ha erős evangéliumi szellemű lelkipásztorok a belmissziós munkával idejében segítségére siettek volna a forrongó lelkületnek! Lehet, hogy akkor kopottabb lett volna az a Biblia és reményteljesebb, fénylőbb az a szív... Az idejében alkalmazott belmisszió a forrongó ifjú léleknek kiszámíthatatlan értékű szolgálatokat tehet.

A Biblia ösztönös szeretetét erőteljes lelkipásztori munkával tegyük *tudatossá* a hiveinkben: ez legyen egyik főfeladata korunk lelkészi karának!

— **Elítélt presbiter.** A kassai törvényszék elítélt egy presbitert. A név nem fontos. A *tény* az elszomorító.

Az elítélésre rászolgált presbiter, aki községi bíró is egy személyben, a vonaton utaztában többek előtt, nagy hetykeséggel az egyházi törvényt szidalmazta s vele együtt a lelkészeket, akik „butítják a népet.” Arra biztatta a megbotránkozó hallgatóságot, hogy ne engedelmeskedjék az egyházi törvényeknek, mert azt csak a papok csinálták s ne járassák gyermekeiket a hittani órákra, mert a papok ott is butitanak. A védőügyvéddel — aki maga is magas egyházi tisztet tölt be a testvér evangélikus egyházban — azzal védte a vádlottat, hogy mint bíró s főleg mint presbiter, lehetetlen, hogy egyháza törvényei ellen izgatott volna, hiszen vádlott az egyházi adót pontosan fizeti is.

Ime mily elszomorító kép egy kálvinista *presbiterről*. Virtusból, vagy politikai agitátorok által megszedült fejjel-é, nem tudni, de a saját egyháza, annak lelkipásztorai ellen nyilvánosan bornirt támadást intéz „megmondtam nékik jól” jeligré, ugyanakkor ő maga az egyházi adót pontosan fizeti, templomba jár s ugynevezett derék, nyakas kálvinista.

A baj ott rejtőzik, hogy a derékség és a nyakasság nem az egyház, nem a hit, nem a kálvinista világnézet felvirágoztatása *érdekében* mutatkozik, hogy a presbiter nem egyháza védelmében kap erkölcsi sebet, hanem ellenkezőleg, az egyház lebecsüléséért kellett őt törvény elé állítani és megbüntetését kérni.

Ez csak *egy eset* a sok közül, mert *hány* olyan presbiter van egyházi közéletünkben, akit bátran az elítélt mellé tehetne a törvény színpadára, csak nincs, aki odaállíttassa a bírók elé!

És ezen a ponton válik szükségessé a presbiterekkel való külön foglalkozás, a *presbiternevelés*. Ha annyi energiát fordítanánk presbitereink lelki életének nevelésére és hitének öntudatosítására, amennyit e végtelenül fontos ügy feltétlenül megérdemelne, rövidesen meglátszanék ez a pásztori munka egyházi életünk arculatán.

Talán észre sem vette az olvasó, hogy elől azt mondtam: *megbotránkozó hallgatóság* előtt hencserezt az elítélt presbiter. Éppen az a biztató a presbiter-nevelés gondolatánál, hogy — Istennek hála — van még bőven *megbotránkozó* elem is.

Az esetet okulás céljából irtuk le. Okuljanak belőle a presbiterek, a leendő presbiterek, de főként az Ur szolgái s irányuljon oda minden törekvésünk, hogy ne kelljen törvény elé állíttatni egy presbitert sem.

mert hiszen kálvinista őseinket éppen egyházukhoz s azon keresztül Krisztusukhoz való hűségükért büntették börtönnel, gályával s ha már ronlik is a világ, legalább a mi kálvinizmusunk maradjon hű eszményeihez, legalább mi ne legyünk méltatlan utódai a dicső elődöknek!

KÜLFÖLD.

— **Konferenciák.** A „Soli Deo Glória” ez év nyarán három konferenciát rendez igen gazdag programmal Magyarországon a református diákság számára. Budapesten 1925. június 30-tól július 4-ig a Bethesda diakonisszaházban leányok számára, polgári iskolától fölfelé. Targysorozat: Kedd: A lelkiélet forrása. Mi az abszolút érték a nőben? A ker. leányotthon. Szerda: A lelkiélet halála. A nő modern rab-szolgásgája: divat, tánc. A hallgatás művészete. Csütörtök: Isten realitása. Babona. A tudomány Krisztus lábainál, Péntek: Egész napos hajó kirándulás Visegrádra, ott: Miért van szükség személyes megváltóra? A nő, mint ember. Uralkodás-szolgálat. Szombat: A nagy titok (predestináció.) A kálvinizmus lényege. A ref. leány az egyházban. Izelítőnek közöljük a konferencia gazdag és pompás összeállítású programját, amelyből hővetkeztetni lehet a másik két konferencia anyagára is. E két utóbbi konferencia közül egy Kápolnásnyéken lesz V-VII. o. gimnazisták és I-III. éves tanítóképezdész fiuk részére, egy pedig Zánkán, a Balaton partján most érettségizett, főiskolás és egyetemi fiú és leány hallgatók részére, az előbbi július 1—5, az utóbbi jú-

lius 7—12. Vajjon mi mikor szervezhetjük meg úgy a mi ifjuságunkat, hogy ehez hasonló konferenciákon beszélhetnénk meg velük vallási problémáinkat s kapcsolhatnánk bele őket a hívő kálvinista életbe? Isten adjon gazdag lelkisikert testvéreink hit-, erkölcs és jellemfejlesztő ifjusági munkájára!

— **Presbiteri világszövetségi konferencia Cardiffban.** (1925 június 23—július 2.) Pár sorban megemlékeztünk már arról, hogy a presbiteri egyházszervezettel bíró református egyházak világkonferenciája az idén Cardiffban (Angli) lesz június 23-tól július 2-ig. Cardiff Walesnek, ennek a kis országnak s azt mondhatnánk, hogy az egész Angliának egyik legszebb és legrégebb városa. Maga Wales pedig mindenkor híres volt azokról a mozgalmakról, amelyeket „revival” néven ismerünk. Ma is erős és virágzó presbiteri egyházak vannak, amelyek közül a református és a kálvinista methodista egyházakat említhetjük meg különösbben. A tulajdonképeni konferenciát imnap vezeti be, amikor semmiféle előadást nem tartanak. Régi, szép kálvinista szokás ez, amikor minden dolgunkat az Ur nevével kezdjük. A különféle szekciók tőlünk tanulták el az imád-

közös fontosságát, mi pedig sokszor szégyenkezünk imádkozni. Megemlíthetjük az egyes fontosabb programpontokat is: Junius 23. A konferencia megnyitása. Junius 24: A világszövetség ünnepnapja, amikor a világszövetség múlt és jövő munkájáról, terveiről tartanak előadások. Junius 25-én öt különféle nemzet híres professzora előadást tart erről a kérdéstről: Kivánatos-e közös hitvallás a presbiteri világ számára? Junius 26-án: A különféle egyházakkal való unióról. Junius 27: Kirándulás. Junius 28. (vasárnap: Istentisztelet urvacsorával, amelyet részben Ravasz László budapesti magyar püspök is végez. Junius 29-én a reformáció princípiumának modern alkalmazásáról lesz szó: A szentírás autoritása, Isten szuverénitása. Megigazulás hit által. Isten szuverénitásáról a magyar dr. Sebestyén Jenő tart előadást. Junius 30: Az egyes államok belső helyzete. Julius 1. Külmisziói nap. Julius 2. Az egyház és a jövő. Mindenesetre ez csak vázlatos program, amit leírtunk, de ebből is láthatjuk az előadások gazdag és változatos összeállítását. Nagy reménységgel tekintünk a cardiff-i konferencia elé, amelyen a mi református egyházunkat egyházi életünk néhány vezető embere fogja képviselni, így dr. Szilassy Béla egy-

házkerületi főgondnok, Sörös Béla zsinati jegyző, és György Endre.

— **Református tanítóképző Száropatakon.** A jogakadémia megszűnése után a tanítóképezde visszavétele ujabban egyre melegebben foglalkoztatja az illetékes hatóságokat. Nagy a remény, hogy a kérdés rövid időn belül dülöpontra jut s az ősi főiskola életfáján kizöldül egy elkorhadt ág. A tanítóképző átvétele ügyében ugyanis a főiskola igazgató-tanács egyhangú lelkesedéssel a köv. határozatot hozta: A visszavétel szilárd fundamentuma a közteherviselésen nyugvó, de progressiv alapu adózás legyen; az egyházkerületi lelkészek és tanítók személyenként szőlítandók fel, hogy záros határidő alatt nyilatkozzanak aziránt, minő terhet hajlandók évről-évre magukra vállalni a költségek fedezésére; felhivandók a nagyobb és tehetősebb egyházközségek arra, hogy a reájuk eső terhen kívül önként vállalják el — tehetségükhöz képest — néhány tanító-növendék ellátásának költségeit; ajánlja az igazgatótanács a kulturadó bizottságnak, tegyen az egyházkerületi közgyűlésnek indítványt arra, hogy 1926-ra egyházkerületünkben a belkörü tűzbiztosítás előkészítettessék, remélve, hogy a belkörü tűzbiztosítás haszna lehetővé fogja tenni a kulturszükségletek hatékony szolgálatát is. Mi lesz a mi tanítóképzésünkkel?

Gondolat. Mikor bánt és bosszant bennünket az, hogy mit gondolnak rólunk az emberek, gondoljunk arra, hogy mi hányszor vélekedtünk rosszul másokról, ok nélkül. Ha mások igazságtalansága fáj, jusson eszünkbe, hogy hányszor okoztunk fájdalmat másoknak a mi igazságtalanságunkkal.

Csendes órák.

Rovatvezető: **Isaák Imre.**

Eredj el, és legyen néked a te hited szerint. És meggyógyult annak szolgája abban az órában. (Máté 8, 13)

Mária diakonisszáról, egy németországi szeretetintézmény igazgatójáról jegyezték fel a következőket: Az épület fedélzete egy helyen javításra szorult, még pedig sürgős javításra, mert becsorgott s az idő esős volt. Amde a pénztár üres volt s az egész intézetnek nem volt egy garassa sem, mert a többi nővér is mindenét az intézetre költötte. Mária elkezdett imádkozni: „Istenem, teremtsd elő a szükséges pénzt.” Az ács megjelent. Az imádkozás egyre bensőségebbé vált, de a pénz még se jött. Mária egyre buzgóbban imádkozott s mikor felpillantott, az ács már a tetőn az utolsó szekercecsapásokat végezte, Az imádkozás egyre erősebb hullámokban tolt az Eg felé, de a pénz sehol, pedig, jaj, már kopogtatnak. „Ur Isten és te drága Jézus, hát elhagytatok? Mi oka lehetett annak, hogy könyörgésem nem hallgattatott meg?” — sóhajt fel az imádkozó nővér. Az ács megszólal: „Eljöttem, hogy kiegyenlítsük a számlát. Ime itt a számla, de én a kialakított díjat az intézetnek ajándékozom.” Ah, hogy megkönnyebbedett a Mária szíve. Most már megértette, miért nem jött a pénz. Isten és Jézus *nem pénzt* adott az imádkozónak, hanem *szívet*, szeretőt, áldozatos szívet, amely többet jelent, mint a pénz. Most értette meg az igazgató nővér, mit jelent ez a jézusi szó: „Legyen néked a te hited szerint.” Most villant át a lelkén egy boldog, örömet fakasztó tudat: *van, amit Jézus sem tud. Nem tudja Jézus megcsalni azt, aki benne bizik.*

Ez a történet nem új. Hiszen a kapernaumi századossal is ez történt. *Bizott.* Tudta, pogány létére is tudta, hogy olyan jellemű és lelkületi férj, mint Jézus, nem utasíthatja el őt, a bizalommal, hittel közeledőt. És lett neki az ő hite szerint, az ő szolgája meggyógyult abban az órában.

Ez a mi korunk sulyos beteg. Egymásután állanak elő a *csudadoktorok*, akik különféle orvosságokkal, csalhatatlannak hit módszerekkel meg akarják gyógyítani a beteget. A különbnél különbnek tartott — *izmusok* s annak szörnyen gögös doktorai mind-mind azt hirdetik magukról, hogy *csak ők* az igazi orvosai a bajnak, a világbetegségnek.

Mi pedig, szegények, kigunyoltak boruljunk le a kegyelmes Isten ragyogó orcája előtt és *imádkozzunk* hozzá *hittel*, abban a boldog tudatban, hogy *Jézus nem tudja megcsalni azt, aki benne bizik.* Isten atyai szívére hallgatva, a Jézus szíven keresztül váltotta meg a bűnös embert.

Ő teremt ma is szíveket, áldozatosokat, amelyek a bűn nagy sötétségéből az ő világosságához fordulnak, amelyek kiegyenlítik a világ adósságát — *imádságaikkal.* Mihelyt *annyi erejük* lesz az *imádkozó szíveknek*, mihelyt olyan számban fordulnak az erős szívek Istenhez, amekkora *menyiségü és minőségü* szív kell Krisztusnak a gyógyításhoz: azonnal be is következik a világ gyógyulása.

Az alapbajt: a hitelenséget csak Ő gyógyíthatja meg hívő, forró, imádkozó szíveken át. Az ilyen szívek előtt meghajlik és azt mondja nekik: „Legyen néktek a ti hitetek szerint!” És meggyógyul a beteg világ abban az órában.

Könyvszemle.

Levelek a menyországba a címe annak a kis, 4 éves könyvecskének, amit az imént könyvező szemmel, de áhítatos érzések között letettem elolvasás után. Boross Kálmán kamocsai lelkész állít e könyvecské- emléket Magyarországon elhunyt 'diák lányának és pedig gyönyörű emléket. A megtépett, összetört, de Isten akaratában prédestinációs erővel megnyugvó apai szív hangulatának színes skálája ez a művecske, amelyet olvasóinknak meleg szeretettel ajánlunk. Árúsítja a *Szeretet szerkesztősége* Munkács, Kossuth utca 15 és a Kálvin nyomda Beregszász. Ára portómentesen küldve 4 korona (Is.)

Magyar Kálvinista Sion. Szerkesztette Kövy Árpád, Losonc. Kapható Kultura könyvkereskedésben. Ára 10 és 12 korona.

Gazdag és megkapó tartalommal jelent meg a Magyar Kálvinista Sion című kiselakú könyv, mely kiváltképen alkalmas konfirmációi és vizsgai emlék és jutalom-könyvül. A magyar kálvinista keresztyén ember hitvallását e mű nagyon ügyesen, szépen és mélyen átgondolva adja. Fejtegetései rövidek, tömörek, mégis tetszetősek. Szemelvények vannak benne a nagy reformátusok műveiből úgy, hogy az olvasó izelítőt kap azokból is. Hétköznapi és ünnepi imádságai kedvesek, közvetlenek. Tartalmaz urvacsorához való imádságokat, ősi ének-részleteket, benne van az apostoli hitforma, a heidelbergi káté hitvallása, egy csomó pompás idézet a szent Írásból, ismertetés a reformációról stb. Ügyes, színes, eleven, a céljának megfelelő hasznos könyvecske, amelyet szeretettel ajánlunk kálvinista közönségünknek. A bekötött díszesebb példányok Filó losonczy könyvkötőt dicsérik. (Is.)

MEGJELENT:

A Magyar Kálvinista Sion, kitűnő vizsgai ajándékkönyv a magyar kálvinista ifjúság számára. Ára 10, illetve 12 kč.

Hugo Victor: A nyomorultak. I—IV. kötet. *Rendkívül olcsó* új kiadás. A négy vaskos kötet ára együtt: 35 kč.

Hugo Victor: A párisi Notre-Dame I—II. kötet. Új kiadás 32. kč.

Mereskovszkij trilogia. (Olcsó kiadás, gyönyörű papíron.)

Julianus Apostata. — **Leonardo da Vinci.** — **Nagy Péter.** A három hatalmas könyv ára együtt: 90 kč.

Uj, magyar-szlovák szótár Kanizay-Slosiáres Schiffer szerkesztésében. Ára füzve 50, vászon kötésben 58 kč.

Bežak: Szlovák nyelvtan. 18 kč.

Szépirodalmi művek olcsó kiárúsítása. Kérje díjtalan jegyzékünket.

Az itt ismertetett művek kaphatók a „Kulturánál”, Losonczon.

H I R E K

— **Harang és toronyjelvénny avatás Hardicsán.** Gyönyörű pünköszt másodnapon avatták fel hardicsai hittestvéreink óriási közönség jelenlétében új harangjukat és toronyjelvényeiket. Az érkező *Virágh József* esperest és a vendégeket szép diadalkapuvál várták. A harang és jelvények avatását maga az esperes végezte megkapó szép beszéddel és imádsággal. Isteni tisztelet két helyen volt. A templomban *Horkay Lajos* egyházmegyei főjegyző imádkozott és prédikált nagy hatással és *Erdélyi András* tanácsbíró osztott urvacsorát, künt *Szondy István* tanácsbíró prédikált szíveshátán. A zempléni lelkészi és tanítói énekar megjelent nyolc tagja künn, az avatásnál és benn, a templomban is, hozzájárult énekeivel az áhitat emeléséhez. Délután szerkesztőnk egy terebesi házaspárt esketett meg. A megjelent lelkészeket és világiakat az egyház látta szívesen vendégül. Az ebédnél pohár köszöntők bőven hangoztattak el, különösen *Hazai Gézára* a terebesi gyógyszerészre, feleségére, akik a harang keresztiszülői voltak, valamint *Séra Jánosra*, a helybeli lelkészre és kedves feleségére, az ünnep rendezőire. *Séra Jánost*, a derék lelkipásztort melegen ünnepelték prudenciális pásztori erényeiért. A környék intelligenciája az igazi szeretetvendégség jegyében gyűlt össze felekezeti különbség nélkül s maradt együtt a késő esti órákig. A hardicsai

gyülekezeten, annak különösen Amerikában dolgozó áldozatos tagjain gaztag állás legyen!

— **Figyelmeztetés.** Munkatársainkat kérjük, hogy a kéziratpapiának csak egyik oldalára és olvashatóan szíveskedjenek írni.

— **Jókai ünnep Rimasimonyiban.** A Rima füzes partján szerényen huzódik meg egy kis falu: Rimasimonyi. Lakóinak száma alig haladja meg a hatszázat, de szorgalmas, munkás nép. Van olvasóköre, gazdag könyvtára — telve Jókai műveivel, a melyeket a téli estéken nagy szeretettel olvasgatnak. Akárhány idősebb embert találhatunk, aki egész részleteket tud idézni Jókai egyik-másik regényéből. A regényekben nyert sok boldog óráért való igaz hálával a szívében sereglett ünnepre a község lakossága május 10-én, hogy kifejezze Jókai iránti hódolatát. Feledhetetlen szép vasárnap volt! Meggyújtottuk az emlékezés fátylóját, bejártuk vele a magyar multat s mélyebbre zártuk szívünkben a halhatatatlan Jókai emlékét! Mivel az iskola szűknek bizonyult az ünneplők befogadására, künn, az Isten ragyogó templomban állítottuk fel azt a napsugaras oltárt, amelyre ráhelyeztük a hálás kegyelet legszebb virágaiból font koszoruját. Az iskolás gyermekek a Jókai műveiből ügyesen kiválogáltak versek elszálasásával és elbeszélések előadásával gyönyörköd-

tettek bennünket. A lelkek hevülését csak fokozta az énekhar cizen előadott alkalmi énekével. A növendékek hosszú időt igénylő betanítása, a dalárda kifogástalan szereplése, általában az egész lélekemelő ünnepély megrendezése: az egyházközség agilis, új tanítójának az érdeme. Az ünnepi beszédet a helybeli lelkész tartotta, kiemelve Jókai prófétai szerepét, isteni küldetését a magyar nemzet történetében. Ugy éreztük, mintha a próféta lelke ott lebegett volna felettünk, mintha szólott volna hozzánk, mint akkor... régen... „Az elátkozott család”-ban: „Lehajohatsz te árva nemzet egész a fekete földig; széthullhatsz, elolvadhatsz, — mikor a legvégőre jutottál: akkor is fölébredsz újra s megújítod lélekedet!” Az ünneplők egy szent óhajtással oszlottak szét: „Megdicsőült lélek, százéves prófétáink, Te lebegj felettünk s vigyázz mindig reánk!”

— **Az ungi ref. egyházmegye** lelkészeit, gondnokait és adósait kérem, hogy az e. m. pénztárba postán utalandó pénzküldeményeknél az összegzen felül 100 K.-ig 50 fill., 100 K.-án felül 1 K. kézbesítési díjat is utalványozzanak, mert különben a küldemények csonkítatlanul nem könyvelhetők el. Dr. Magda, pénztárnok. Ugyanerre kérjük előfizetőinket is.

— **Emléktábla szentelés Balogujfaluban.** A gömöri egyházmegyében fekvő Balogujfalu leányegyház hivei diszes kiállítású emléktáblát emeltek templomukban a vi-

lágháboruban elesett 5 hősi harottjuk emlékezetére. Az emléktáblát május 24-én szentelték fel, amikor is a szorongásig megtelt templomban Pósa Lajos egyházmegyei tanácsbíró szívreható szép imádsággal ajánlotta az emléket a gondviselő Isten oltalmába. Mély érzéssel előadott s bűnbánati gondolatokkal átszótt megható imádságát a gyülekezet könyvezése, gyászoló nők és hadiárva elfojtott zokogása kísérte, jeleül annak, hogy az imádság szívből jött és szívre talált. — Az ünnepi beszédet Veres Károly balogiványi lelkész tartotta az Apostoli Cselekedetek könyve II. rész 21. verse alapján. Bűnbánati mély gondolatokkal telített s a világháborút az Isten bünt bűntető ostorának feltűntető s keresztyén szeretetre, békeségre és Isten félelmére buzdító és szónoki tüzes lelkesedéssel előadott szép beszéde kitörölhetetlen nagy hatást tett az ünneplő gyülekezetre. Aztán egy 16 éves hadiárva leány, Balgó Katicza szavalta el sirva Soós Károlynak a kamocsai hősök emlékkönyvében közölt „Hol nyugszik az apám?” című mélyen megindító szomorú költeményét. Végül Zajdó László helybeli lelkész olvasta fel az elesettek rövid életrajzát, melyből az is kitűnt, hogy az emléktáblán nemcsak a református, hanem a róm. kath. vallású elesett katonák nevei is megvannak örökítve, intő jelül arra, hogy a hazaszereteten nincsen vallás és rangkülömbőség. Majd felolvasta az emléktáblára adakozók névsorát és az emléktábla emelés történetét. E szerint a tábla

H I R E K

— **Harang és toronyjelvény avatás Hardicsán.** Gyönyörű pünkössti másodnapon avatták fel hardicsai hittestvéreink óriási közönség jelenlétében új harangjukat és toronyjelvényeiket. Az érkező *Virágh* József esperest és a vendégeket szép diadalkapuvál várták. A harang és jelvények avatását maga az esperes végezte megkapó szép beszéddel és imádsággal. Isteni tisztelet két helyen volt. A templomban *Horkay* Lajos egyházmegyei főjegyző imádkozott és prédikált nagy hatással és *Erdélyi* András tanácsbíró osztott urvacsorát, künt *Szondy* István tanácsbíró prédikált szivrehatóan. A zempléni lelkészi és tanítói énekar megjelent nyolc tagja künn, az avatásnál és benn, a templomban is, hozzájárult énekeivel az áhitat emeléséhez. Délután szerkesztőnk egy terebesi házaspárt esketett meg. A megjelent lelkészeket és világiakat az egyház látta szívesen vendégül. Az ebédnél pohár köszöntők bőven hangoztattak el, különösen *Hazai* Gézára a terebesi gyógyszerészre, feleségére, akik a harang keresztszülei voltak, valamint *Séra* Jánosra, a helybeli lelkészre és kedves feleségére, az ünnep rendezőire. *Séra* Jánost, a derék lelkipásztort melegen ünnepelték prudenciális pásztori erényeiért. A környék intelligenciája az igazi szeretetvendégség jegyében gyűlt össze felekezeti különbség nélkül s maradt együtt a késő esti órákig. A hardicsai

gyülekezeten, annak különösen Amerikában dolgozó áldozatos tagjain gazlag állás legyen!

— **Figyelmeztetés.** Munkatársainkat kérjük, hogy a kéziratpírnak csak egyik oldalára és olvashatóan sziveskedjenek írni.

— **Jókai ünnep Rimasimonyiban.** A Rima füzes partján szerényen huzódik meg egy kis falu: Rimasimonyi. Lakóinak száma alig haladja meg a hatszázat, de szorgalmas, munkás nép. Van olvasóköre, gazdag könyvtára — telve Jókai műveivel, a melyeket a téli estéken nagy szeretettel olvasgatnak. Akárhány idősebb embert találhatunk, aki egész részleteket tud idézni Jókai egyik-másik regényéből. A regényekben nyert sok boldog óráért való igaz halálával a szívében sereglett ünnepre a község lakossága május 10-én, hogy kifejezze Jókai iránti hódolatát. Feledhetetlen szép vasárnap volt! Meggyújtottuk az emlékezés fákláját, bejártuk vele a magyar multat s mélyebbre zártuk szívünkben a halhatatlan Jókai emlékét! Mivel az iskola szűknek bizonyult az ünneplők befogadására, künn, az Isten ragyogó templomban állítottuk fel azt a napsugaras oltárt, amelyre ráhelyeztük a hálás kegyelet legszebb virágaiból font koszoruját. Az iskolás gyermekek a Jókai műveiből ügyesen kiválogatott versek elszáivalásával és elbeszélések előadásával gyönyörköd-

tettek bennünket. A lelkek hevülését csak fokozta az énekkar precizen előadott alkalmi énekével. A növendékek hosszú időt igénylő betanítása, a dalárda kifogástalan szereplése, általában az egész lélekemelő ünnepély megrendezése: az egyházközség agilis, új tanítójának az érdeme. Az ünnepi beszédet a helybeli lelkész tartotta, kiemelve Jókai prófétai szerepét, isteni küldetését a magyar nemzet történetében. Ugy éreztük, mintha a próféta lelke ott lebegett volna felettünk, mintha szólott volna hozzánk, mint akkor... régen... „Az elátkozott család”-ban: „Lehajolhatsz te árva nemzet egész a fekete földre; széthullhatsz, elolvadhatsz, — mikor a legvégőre jutottál: akkor is fölébredsz újra s megújítod lételedet!” Az ünneplők egy szent óhajtással oszlottak szét: „Megdicsőült lélek, százéves prófétánk, Te lebegj felettünk s vigyázz mindig reánk!”

— **Az ungi ref. egyházmegye** lelkészeit, gondnokait és adósait kérem, hogy az e. m. pénztárba postán utalandó pénzküldeményeknél az összegzen felül 100 K.-ig 50 fill., 100 K.-án felül 1 K. kézbesítési díjat is utalványozzanak, mert különben a küldemények csonkítatlanul nem könyvelhetők el. Dr. Magda, pénztárnok. Ugyanerre kérjük előfizetőinket is.

— **Emléktábla szentelés Balogujfaluban.** A gömri egyházmegyében fekvő Balogujfalu leányegyház hívei diszes kiállítású emléktáblát emeltek templomukban a vi-

lágháboruban elesett 5 hősi halottjuk emlékezetére. Az emléktáblát május 24-én szentelték fel, amikor is a szorongásig megtelt templomban Pósa Lajos egyházmegyei tanácsbíró szívreható szép imádsággal ajánlotta az emléket a gondviselő Isten oltalmába. Mély érzéssel előadott s bűnbánati gondolatokkal átszőtt megható imádságát a gyülekezet könyvezése, gyászoló nők és hadiárva elfojtott zokogása kísérte, jeleül annak, hogy az imádság szívből jött és szívre talált. — Az ünnepi beszédet Veres Károly balogiványi lelkész tartotta az Apostoli Cselekedetek könyve II. rész 21. verse alapján. Bűnbánati mély gondolatokkal telített s a világháborút az Isten bünt bűntető ostorának feltűntető s keresztyén szeretetre, békeségre és Isten félelmére buzdító és szónoki tüzes lelkesedéssel előadott szép beszéde kitörölhetetlen nagy hatást tett az ünneplő gyülekezetre. Aztán egy 16 éves hadiárva leány, Balgó Katicza szavalta el sirva Soós Károlynak a kamocsai hősök emlékkönyvében közölt „Hol nyugszik az apám?” című mélyen megindító szomorú költeményét. Végül Zajdó László helybeli lelkész olvasta fel az elesettek rövid életrajzát, melyből az is kitűnt, hogy az emléktáblán nemcsak a református, hanem a róm. kath. vallású elesett katonák nevei is megvannak örökítve, intő jelül arra, hogy a hazaszereteten nincsen vallás és rangkülömbőség. Majd felolvasta az emléktáblára adakozók névsorát és az emléktábla emelés történetét. E szerint a tábla

a diszes koszorúval és kerettel 2000 koronába került s Ferenczy István rimaszombati kőfaragó készítette fekete márványból; a diszes keret pedig Hankó István rimaszécsi kőművesmester ügyes munkája. — Az ünnepélyen a gyülekezeti énekeket harmónium kíséret mellett Gál István bátkai h. tanító vezette; a balogujfalusi énekkart pedig, mely 5 szépen betanult alkalmi darabot adott elő, Bogár Bálint helybeli tanító, ki az énekkar betanításában és az emléktábla létrehozásában dicséretes nagy buzgóságot fejtett ki. Az emlékezetes és kegyeltes szép

ünnepélyt a 225. dicséret 4. versével fejezte be a gyülekezet.

Idős papleány, ki a háztartás minden ágában jártas és kitünő gazdaszony, papi családnál, vagy más református uri háznál házvezetőnői állást vállalna. Megkeresések a beregszászi ref. lelkészi hivatalhoz küldendők.

Megvételre keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cím a kiadóban

Kiadja: *az Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor.*

HIVATALOS RÉSZ

65/1925 sz.

Pályázat.

A valkovcei, tarcavajkóczy (abauj) ref. presbyterium orgonista-kántortanítói állásra július 11.-i határidővel pályázatot hirdet.

Javadlom: tanítói: 6 magyar hold elsőosztályu szántóföld. 2 darab marhalegeltetési jog. Az iskolásgyermekektől fapénz címén 12'50 kč. és törvényt szerinti államsegély.

Kántori: személypénz 16 Kč. Kenyérpénz 6'40 kč. Stóla 6 magyar hold elsőosztályu szántóföld. Mindkét földjavadalom egy tagban. 2 drb. marhalegeltetési jog. 240 liter buza. 12 hl. rozs. 4 öl (16 m³) elsőosztályu kemény hasáb tűzifa, beszállítva az udvarba.

A lakás a tanítói-kántori lakás, 2 lakószobával, konyhával, kamrával, gazdasági mellékhelyiségekkel, kerttel. Az adó az egyház pénztárát terheli.

Kötelességek: a mindennapi és ismétlő iskolások tanítása, orgonista-kántori szolgálatok végzése, lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése.

Pályázati kérvények a szükséges okmányokkal július 11-ig bezárólag ref. lelkészi hivatal Valkovce, pp. Rozhanovce, župa Kosická címre küldendők. Állás szeptember 1-én foglalandó el. Az iskola tannyelve szlovák, a kántori szolgálat magyar nyelven végzendő. Pályázhatnak ág. hitvallásu evangélikusok is.

Tarcavajkócz, 1925. május hó 27-én.

Kozár Sándor
ref. lelkész.
iskolaszéki elnök.

Pályázat

a giczei ref. kántor-tanítói állásra. Javadalom: 1. Lakás (két szoba, konyha, spajz s a megfelelő melléképületekkel) és jó nagy kert. 2. készpénz 42 kor. 94 fillér. 3. Buza 10 kőből. 4. Elsőosztályu szántóföld 5095 □ öl. 5. Elsőosztályu rét 3921 □ öl. 6. Zab 2 véka, tűzifa 4 méter. 7. Legelő illetőség: 8 drb. szarvas marha és szabad sertés legeltetés. 8. Az ingatlanok után az állami adót az egyház fizeti. A törvényszerű államszegély és temetési stola.

Kötelessége: Az osztatlan iskola vezetése, a kántori teendők végzése és énekkar vezetése.

Az állás f. évi szept. 1-én foglalandó el.

Pályázhatnak oklevéllel, nosztrifikációs vizsgával és állampolgársággal bíró ref. tanítók. A kellőleg felszerelt kérvények az 1925 évi június 25-ig küldendők be a ref. lelkészi hivatalhoz. (Gicze u. p. Licze-Gicze.)

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő, vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Caller és kezelő tisztítás. PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR—UŽHOROD

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos, vasrácsok, vaskapuk, tűzhelyek minden kivitelben, nickelés.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállitmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hivatkozott vagyonuknak biztosítására az összekötötést a legmelegebben ajánljuk.

Az Ungváron megforduló református közönség legkényelmesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI
EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJÖCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több vilákkiállításán kitüntetve.

**HOTEL — PAYER — SZÁLLÓ
POPRÁD**

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthon találnak itt.

DUNA — BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezeti | Vendéglők | Hersekedések |

VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián dupla-
maláta sört.

Gyártja:

BAUERNEBL ÉS FIA

sör és malátagyár r. t.

KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Tel.: n. 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

„HERCZEG”

Férfi-, fiu- és gyermekruha-áruház

KASSA, Malom utca 1.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!
MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224. **VAJDA EMIL UNGVÁR** Táviratcím: Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruszinsztkói képviselete és lerakata. Olaj. Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Fordson Traktátorok.**

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

„RÁDIO”

Elektrotechnikai vállalat Ungvár, Rašin u. 13.
Villany, motor és csengő szerelés. Iskolai fizikai szerek olcsó beszerzési forrása. Vidéki megrendeléseket postán intéz el.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykasosi Hitelbank Veiké Kapušany” címre küldendők:

Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

REFORMÁTUS EGYHÁZztő:

Dr. Magda Sándor.

Szerkesztő: Isaák Imre.

Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicséri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vajáni lelkesi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Fájdalom és vigasztalás.

Zsid. 3 : 6.

Mióta világ van, van szenvedés is — de van-e vigasztalás? Az élet úgy alámerül a szenvedésbe, mint a Victoria Regia a meleg, iszapos vízbe. De a sok millió szenvedés gyökerén olyan ritkán virul ki a vigasztalás csodavirága, mint amilyen ritkán nyit a Victoria Regia.

Pedig csak ez az egyetlen megoldás. A fájdalom ellen nem lehet úgy küzdeni, hogy ignoráljuk. Aki a valóságot ignorálja, legfennebb Don Quijote lehet; hősiesség ez is bizonyos fokig, de mindég reménytelen és nevetséges. Nem lehet a fájdalom ellen *érzéketlenséggel* sem küzdeni; a sztoicizmus erő, de sivár és kegyetlen. Különben is rettentő circulus vitiosus: a szenvedő épen azért kinlódik, mert nem tud közömbös lenni. Aki képes az érzéketlenségre, arra nézve nem probléma a fájdalom, épúgy, mint arra, aki nem képes: nem megoldás a sztoicizmus. Nem lehet a fájdalommal szemben küzdeni *kábító eszközökkel* sem. A narkózis prolongálja a csődöt, de nem szünteti meg; aki a fájdalom elől mámorba menekül: nemcsak gyáva, hanem szökött rabszolga, akinek rettentőbb a vége, mikor rejtekhelyéből elévonszolja a fájdalom, mint azé, aki hősiiesen küzd és ott esik el az arcvonalban.

A fájdalommal szemben csak a vigasztalás tud megküzdeni, a komoly, isteni vigasztalás.

Hol található ez meg?

Vigasztalásra egyedül a *vallás* képes, mert ez dolgozik egy olyan tényezővel, amelyik erősebb, mint a szenvedés.

Ez az erősebb valaki: *az Isten*.

Tehát addig nincs meg a lehetőség a vigasztalásra, amíg a szenvedő meg nem ismeri, hogy fájdalma *Istentől* jött. Amíg sorsról, végzetről, életéről, természetéről beszél, rezignálhat és káromkodhatik, feledhet és könnyelműsködhetik, de nem érkezett még meg a vigasztalás pitvarába. Ki

bántott téged? Ez az első kérdés, amit egy siró gyermekhez intézünk, akít meg akarunk vigasztalni.

Erzed-e, hiszed-e, hogy Isten bántott téged s az ő keze sujtott reád?

Ha igen, akkor jer, nézzük, miért bántott téged?

Mióta hívő lelkek hitet vallanak, három nagy felelet adatott erre a kérdésre.

Az első az, amit Jeremiás mond, amit Jób zokog el: az ő gondolatai nem a mi gondolataink. Ő szabados ur velünk, aki fájdalmat mér reánk, anélkül, hogy megokolni akarná. A fájdalom itt egy *értelemfeletti világtitok*: egy vakablak, amelyen átbámulva, Isten rejtelmes dicsőségét fölfoghatatlan szentségét nézi hiába a világtalan szem. Az ember por és fölfoghatatlan szentségét nézi, hogy léte a fájdalom tényében lesz kikutathatatlan, de óriási realitás reánk nézve. Olyan nagy, hogy ezt tudni eltiportatás árán is elég; azt, hogy van tűz, siró megégés során veszi a fa tudomásul s nyögve hódol a felséges, csudás szuverénnek, míg maga hamuvá válik. Komor, nagy lelkek tapasztalása ez; füstös oltárkö, amelyről minden életet leégetett az önmagáért való, könyörtelen, de dicsőséges Isten, a tüztestű Isten.

Második gondolat az, hogy a fájdalom *büntetés*. Minden bűnös kárhozatot, gyötrelmet és halált érdemelne s azt el is veszi. Némely embernél azonban késik az ítélet: boldogan, gondatlanul él; táncol a tűzhányón, alszik a meggyult házban, pihenni dől a rózsalugasba s nem látja a megbujt, gubbasztó skorpiókat. Mikor aztán lesujt a fájdalom, tudja, hogy reákerült a sor. Első dolga tehát, hogy belenézzen a lelkébe s megkeresse azt a rejtett bűnt, amelynek igazságos megtorlása a fájdalom. Jó, ha megtalálja, mert van reménye a kiengesztelődésre tépő, elegettevő vezeklés árán. Suhognak a flagellánsok korbácsai, csorog a friss vér, véniában fekszik a templom küszöbén a zsákba öltözött vezeklő. És ha nem találja meg? Akkor gyilkos önvizsgálattal metéli darabokra szívét, hogy a husában, vérében, ki nem mondott gondolataiban, meg nem született kívánságaiban felfedezze azt a bűnt, amiért megtorlás a kin. Nem meri bevallani, hogy nem találja; boldog és derült, ha megtalálta.

Harmadik nagy gondolat, hogy a fájdalom *fegyelmező-eszköz*. Próba, amelyikkel nevel az Ur. Senkit sem sujt lelettébb, mintsem elhordozhatná, de minnél több reménye van egy gyermekéhez, annál szigorubb hozzá. Részhajló nagy jószág tőle, hogy ideleln, idejekorán, rövid ideig büntet, mert azt akarja elkerülni, hogy ne büntessen odaát örökre és megmáshatatlantul. Jel a fájdalom, amellyel észretérit, hogy ne rohanjunk vakon az utolsó ítélet felé; kiváltság a fájdalom, mert örök szenvedéstől ment meg általa egy kiválasztó, érthetetlenül nagy menynevei jószág.

Melyik az igaz a három gondolat közül?

Mindenikben van igazság, de egyik sem adja a teljeset.

Nézzük csak a fájdalmak emberét: Krisztust. El lehet azt gondolni, hogy az ő fájdalma értelemfeletti világtitok? Nagy néma hallgatás, amelybe véglegesen elrejtőzött az Isten dicsősége? Nem inkább a nagy, utolsó, végleges feltárlása Isten rejtelmes lényének? Hiszen mindent elmond, tékozolva kikiált, amiről eddig hallgatott! Nagy, teljes kiáltás, ami ugy felharsan, hogy a Napok lehullanak reá? El lehet azt gondolni, hogy a Krisztus szenvedése büntetés, mikor érezzük, hogy ő tiszta és szent? Titkos bűnei lehettek-e annak, aki a testté vált Ige volt? Próba és fe-

gyelem-e az ő szenvedése, mikor Szent volt és tökéletes?

Nem, egyik sem volt az ő halála. Magvában és gyökerében helyettes szenvedés, az áldozat fájdalma volt. Oltárra tett ajándék, amely megmenti és átisteníti a földet és az embert. Egy nagy szenvedés, amely reá volt fájdalom; reánk vigasztalás. Egyfelől áll tehát minden emberi fájdalom, ami volt, van és lesz, ez az égig érő sziklabérc, ez a feneketlen oceán s vele szemben egy pár veriték és könnycsepp, néhány sóhaj, kicsorgó tiszta vér, egy ártatlannak, szentnek, a Megváltónak szenvedése. Az első a baj, — a második a gyógyszer; az első az örök fájdalom, a második az örök vigasztalás. És az utóbbi a nagyobb.

Lám, a fájdalom lett vigasztalássá.

Azért mert kitárult belőle egy végtelen nagy szeretet: az Isten szerelme. Az Isten szerelme, amely hódítani akar s reszket a lelkekért: odaadja tehát ezt a fájdalmat, hogy megszerezze. Az ő szerelme, amely menteni akar: e fájdalomban kikutatja és napfényre hozza a rejtett bűnöket; amíg minket ér a szenvedés, meg nem találtuk volna; mihelyt őt érte, kiderül a bűnünk: az a baj, hogy ellenségei voltunk s ő azért halt meg, mert mi megöltük. De ezt a kipattantott bünt is eltörli Isten: azért hozta ezzel a halállal napfényre, hogy ezzel a halállal eltörölje: bizik benne, mutatja ez a halál. Tehát keresd, keresd titkos, nagy, gyötrő bűnödöt; amíg meg nem talátlad, nincs menekvés. De ha megtalátlad és megvalloztad: kinyílt az ut a szabadulásra. Azután ez a szenvedés *figyelem-próba reád*. Hiszen ebben a halálban néz reád, ebben könyörült meg, váltott meg, részrehajló, nagy jósága kiemelt a végső ítélet lángjai közül. Végül ez a fájdalom a szeretet égő nagy tüze, amely értelemfeletti világítók marad akkor is, mikor te kiröppensz lángjaiból, mint egy főnixsz-madár. . . .

Ez az ő fájdalma tereád nézve.

És a te fájdalmad magadra nézve? Csöndes intelem: még nem vagy az enyém, már nem vagy az enyém; pitvar, amelyből önön lelkedbe látsz; beh, jó, hogy fáj: feléd hajlom, Atyám. Szelid részvétel, nagy kiváltság: e szenvedéssel Krisztushoz kapcsolódom: beh jó, hogy szenvednem lehet, Atyám, mert benne te hajlasz felém. Azután helyettes áldozat, másokat megtartó, megszentelő szolgálat: beh jó, hogy szabad szenvednem: lelkeket viszek feléd, Atyám. Én a gerezd vagyok, rakott, sűrű szemek a hozzám nőtt lelkek: szenvedéseim gerezdjén szeretteim lelke érik a te szüretedre, Atyám! Végül rejtelmes, misztikus Istenbirás: fájdalom az üdvnek földi megérzése, az egyetlen öröm. . .

Fájdalom a tömjén: füstje, illata, izzó parazsa vigasztalás, öröm, üdv, dicsőség.

Dr. Ravasz László.

„Amit Isten elkezdett, azt véghez is viszi, mert műve nem játék hanem az Ő szent életének teremtő és szuverén megnyilatkozása. Lassan-lassan megérlel, ránevel minket arra az örökségre, melyet az örökkévalóságban kiszemelt számunkra, s a mellyel az örökkévalóságban majd felékesít" (Ravasz)

Videant Consules. . .

Irta: Holló Géza.

Ha tisztában vagyunk azzal, hogy az egyház jövője azon fordul meg, hogy milyen új papi nemzedéket tudunk nevelni, ez pedig azon dől el, hogy milyenek lesznek a nevelők, (mert senki sem adhat olyat, amije neki sincsen) akkor azzal azzal is tisztában lehetünk és tisztába is *kell* jönnünk, hogy ezt a kérdést nem lehet a kulisszák mögött *ellenőrizhetetlen* egyéni „vélemények” alapján eldönteni, hanem eleve bizonyos módszert kell megállapítani, mely a tanári kar összeválogatásánál irányadó legyen és garanciát nyújtson az aránylag leghelyesebb választásra.

Ha az ujonnan kibocsátandó papoktól szellemi kiválóságot, hitbéli szilárdságot s serkölcsi, jellembeli erőt kívánunk meg, akkor ugyanezen kvalitásoknak kell megjelenni a tanároknak is — és pedig fokozott mértékben, sőt ezen kívül meg kell lenni még a tanításra nevelésre való képességnek is.

De mi módon állapítjuk meg ezen kvalitások meglételét és mértékét? Ellenőrizhetetlen és könnyen befolyásolható egyéni véleményekkel legkevésbé, ellenben nyílt és ellenőrizhető vizsgálattal relative még leg-tökéletesebben. Még ha a módszer maga nem is volna jobb — pedig egész bizonyosan jobb — a közvélemény megnyugtatása is ezt kívánja.

De miből álljon ez a vizsgálat?

A szellemi kiválóság (rövidség okáért, bár éppen nem teljes precizitással, helyettesítsük itt a „szakképzettség” fogalmával) megvizsgálása azelőtt elég könnyen ment. Aki letette a theologiai tanári vizsgát, arra többé kevésbé nyugodt lelkiismerettel rá lehetett bízni az új nemzedék nevelését. Ma tudtommal egész lelkészi karunkban nincs egy sem, kinek theologiai tanári képesítése volna. Hogy tanárokhöz jussunk két féle lehetőség áll előttünk.

1. Idejében — *de idejében* — felhívni az egész papságot, hogy aki az ujonnan felállítandó theologiai tanári állásra akar pályázni, az szerezze meg valamelyik külföldi theologiai főiskolán a theologiai tanári képesítést.

2. Ki lehetne mondani megfelelő határozat keretében, hogy az egyetemes egyház maga alkot egy vizsgáztató bizottságot, mely fel lenne jogosítva a jelentkezőktől a theologiai tanári vizsga kivételére s akkor ez előtte a bizottság előtt való vizsgázásra hívni fel a pályázni szándékozókat.

Előzetesen természetesen meg kellene állapítani a theologiai tantervet, a tanítandó tárgyakat, azoknak egy-egy tanszék közül való csoportosítását, s ennek alapján szabni meg a vizsga anyagát.

Tekintve az idő rövidségét (még ha egy év múlva lenne is a vizsga, akkor is rövid) túlzott követelésekkel nem lehetne fellépni. A vizsgánál inkább arra kellene fektetni súlyt: vajjon az illető mutat-e elég biztositékot arra, hogy az egész szakkörébe bele fogja magát dolgozni. Ennek megítélésére elég, ha előadandó tárgyainak egyikéből olyan eredményt tud felmutatni, mely minden kívánalomnak megfelel, a többiekből pedig olyan általános tájékozottságot és olyan munkaprogramot, mely biztos garanciát nyújt arra, hogy kellő idő mellett ezeket is úgy fel tudja dolgozni, mint azt, amelyből már teljes vértetéssel állott sikra. Nincs az a főiskolai tanár, aki teljesen kész előadási anyaggal foglalná el katedrá-

ját, hanem, már mint aktív tanár, évek során dolgozza ki azokat. A vizsgának szerintem kétfélének kellene lennie: írásbelinek és szóbelinek.

Az írásbelire, a pályázók jelíges levél kíséretében benyújtanák egy kijelölt tantárgy részletesen kidolgozott előadássorozatát s a többi szakmakörükbe eső tárgyaik előadási vázlatát, esetleg 1—1 fejezet kidolgozásával. A szóbeli vizsgára azok bocsájtatnának, akiknek előadás tervzete megfelelőnek találtatván, nevük a felbontott jelíges levélből ismertté válik. A szóbeli vizsga anyaga lehetne egy előre kijelölt és egy tetszés szerint választott tananyag-fejezet előadása s az ehhez fűződő kérdések, megbeszélések.

Egy egy szakmából a legjobban megfelelő és legtöbb reményt keltő jelölt bizatnék meg azután az illető tanszék betöltésével, míg a többiek, ha egyébként megfeleltek, theologiai magántanári címet nyernének s a tartalékot képeznék az esetre, ha a tanári karban változtatás válnék szükségessé.

Egy részt, mert ezen vizsga nem mutatná még be, hogy a tanári teendőkkal megbízott egyén mi módon váltja be az egész anyag feldolgozásához fűzött reményeket, másrészt, mert ez a vizsga nem is lehet mértékadó *mindazon* kvalitások megítélésére vonatkozólag, amelyeknek az illető tanároknak a szakképzettségen *kivül* még meg kell lenniök, nézetem szerint leghelyesebb lenne a tanárokat először csak „próbaidő” tanároknak kinevezni, oly módon, hogy amennyiben rendes lelkesízi állásuk lenne, azt megtartanák (helyükbe ideiglenesen káplán, vagy adminisztrátor végezné a teendőket) s csak, ha mint tanárok minden tekintetben beváltak, akkor kellene őket véglegesíteni.

Csak nagyjából vázoltam itt ezt a két lehetőséget, a nélkül, hogy bármelyik mellett is lándzsát akarnék törni.

Amit fontosnak tartok, s amire még egyszer nyomatékosan fel akarom hívni a figyelmet az az, hogy ezt a kérdést nem lehet egyéni vélemények alapján kulisszák mögött intézni, hanem mindenkinek alkalmat kell adni, hogy képességeivel sorompóba léphessen és hogy az erre vonatkozó előkészítő lépéseket idejében meg kell tenni, hogy az arra való képességü, de ez idő szerint erre még fel nem készült papjaink a vizsgára kellő módon felkészülhessenek, előadás sorozatukat megírassák. Az idő rövid! Az ügyek intézői minden percért felelősséggel tartoznak!

Az édes anyák napja.

A gyermeki szeretetnek és tiszteletnek egyik legszebb külső megnyilvánulása az „Édes anyák napja”, melyet néhány év óta a protesztáns egyházak Amerikában és Angliában minden esztendőben megünnepelnek. Sőt a nap megünnepelése éppen nagy jelentősége miatt már annyira közismertté és közkedvelté vált, hogy nem csak egyházi, de társadalmi s világi szervezetek is átvették ennek gyakorlatát. Az egyházak május második vasárnapját, az iskolák, üzemek, gyárak pedig az előtte lévő napot szentelik az édes anyák emlékére.

E kegyeletes ünnepnap eredete egy keresztyén nő, Jarvis Anna Philadelphia-i (Amerika) lakos nevéhez fűződik, kinek édesanyja buzgó vallásos nő volt. Jarvis Anna 1906-ban elveszítvén édesanyját, a követ-

kező év május 9-én, a hónap második vasárnapján meghívta magához jó ismerőseit, barátait és megemlékeztek édes anyja halálának évfordulójáról, de ő már akkor is foglalkozott azzal a gondolattal, hogy ezt a napot az összes édes anyák emlékére kellene szentelni. Mikor a következő évforduló ideje közeledett, e gondolatot még szélesebb körben kezdte terjeszteni. Munkája következtében 1908-ban már egész Philadelphia megünnepelte e napot. Propagandáját tovább folytatta az ügy érdekében s ezrével irt leveleket a legbefolyásosabb vezető szerepet vivő emberekhez. 1912-ben az Unió egyik állama Texas hivatalosan is elfogadta ez ünnepnapot és azóta úgy ünneplik meg, hogy e napon több rabot szabadon bocsátanak. 1913-ban egy másik állam, Pennsylvania is felvette állami ünnepei közé és még ugyanebben az évben a szenátus és képviselőház ezt a napot „a világ legjobb édes anyjának emlékére” dedikálta. Már 1913-ban Angliában is kezdték ünnepelni, most pedig általánosan gyakorolják.

E napon a gyermeki szeretetet és tiszteletet különböző képen juttatják kifejezésre. A gyermekek felköszöntéssel, ajándékkal, levéllel, vagy látogatással szereznek kedves meglepetést szüleiknek.

Igaz, hogy e gyakorlat, — mint annyi sok más, — kimerülhet a pusztán külső formaságban, de az ünneplésnek fontos része maga a gondolat, mely igyekszik az édes anyját az őt megillető helyre felemelni s alkalmat nyújt a gyermekeknek, hogy külön megemlékezessenek arról a sok jóságról és szeretetről, melyet édes anyánk részéről mindnyájan annyiszor tapasztalhattunk.

Semmi esetre sem elegendő az, ha az év 365 napja közül csak egyen mutatjuk meg szülőink, különösen pedig édes anyánk iránt érzett szeretetünket és tiszteletünket, de vajjon hányszor érezzük szükségességét hitünk legfontosabb alkotórészeinek különös s külön kiemelésére és hangsúlyozására?! Mindég a megfeszített és feltámadott Krisztust prédikáljuk s az ő váltságahalálán épül fel a mi egész hitünk és mégis milyen nagy szükségét érezzük annak, hogy az ő halálának és feltámadásának emlékére minden évben ünnepet szenteljünk! Olyan felfrissítőleg, megújítólag hat reánk egy ilyen ünneplés!

Vajjon nem volna-e ajánlatos az édes anyák napjának felemelő, szép gyakorlatát a mi magyar református egyházi életünkbe is behozni s egy vasárnapot az édes anyák emlékezetére szentelni? Az utóbbi években mind szélesebb körben kezdik megtartani a „diák vasárnapot”, amikor a lelkészek a diákság nagy fontosságáról s azok nevelése iránt érzett felelősségről beszélnek a szószékről. Ehez hasonlóan fontos, vagy talán még hasznosabb és szükségesebb lenne az édes anyák vasárnapjának megünneplése, különösen most, ebben a korban, amikor a gyermekeknek a szülők iránt érzett tisztelete és szeretete annyira meglazult. Soha nem éreztük még nagyobb szükségét annak, hogy ezt az Istentől rendelt viszonyt helyre állítsuk és erre minden alkalmas eszközt felhasználjunk.

A szeretet a világon a legnagyobb mozgató erő s ennek legtökéletesebb emberi letéteményese az édes anya. Ez a szeretet képesíti őt olyan tulajdonságokra, mely másokban fel nem lelhető és ez ad oly nagy hatalmat az ő kezébe. A legtöbb gyermek jellemét s jövőjét az édes anya határozza meg. Hányan modhatják el Moodyval, a nagy evangelistával

együtt: Mindazon eredmény, amit ebben az életben fel tudok mutatni, édes anyámnak az érdeme.

Csudálatos lény az édes anya! Mások becsülhetnek, tisztelhetnek, sőt szerethetnek is bennünket, de egyedül csak az édes anya tud igazán megérteni. Az anya fáradozik, gondoskodik, szeret és megbocsát. Oh ha ebből a szeretetből többet bele tudnánk csepegtetni a gyermekek, a jövőendő szívébe, megváltoznának az emberek és átalakulna a világ!

Princeton, (Amerika) 1925. május.

Böjthe Sándor

Csendes órák.

Rovatvezető: **Isaák Imre.**

Mikor a pogányok, akiknek törvényök nincsen, természettől a törvény dolgait cselekszik, akkor ők, törvényök nem lévén, önmagoknak törvényök: mint akik megmutatják, hogy a törvény cselekedete be van írva az ő szívébe. (Róm. 2, 14-12 a.)

Egy indiánus egy fehértől egy kis dohányt kért. Ez belenyult a zsebbe és jó marékka adott neki.

Másnap reggel jön az indiánus, a kezében egy ezüst pénzt szorongat — amely a dohányval együtt véletlenül jutott hozzá s amiről a fehér embernek sejtelve sem volt — és nyújtja a fehér felé. A fehér ember megtudva, milyen pénzről van szó, csudálkozva kérdezte: „Miért nem tartottad meg ezt a csekélységet?” Ekkor a vad ember a szívére téve a kezét így szólt:

Itt bent, a szívemben két lény lakik: egy jó és egy rossz ember. A jó lény így beszélt hozzám tegnap, mikor a pénzt a dohány között megtaláltam: „A pénz nem a tiéd. Vidd vissza a fehér urnak.” De a rossz lény is azonnal megszólalt itt belül: „Kaptad, a tiéd!” A jó ezt felelte vissza: „Ne hallgass rá. Nem mond igazat. Csak a dohány a tied. A pénz nem. Azt nem adták neked. Csak véletlenül jutott hozzád.” A rossz lény erre birokra kelt a jóval: „Légy csak nyugodt. Az a fehér ugy sem tudja, hogy neked adta a pénzt. Sohase fogja megtudni, ha jó erős pálinkát veszel rajta.” Nem birtam elviselni ezt a belső tusakodást és elszenderedtem, de mondhatom, uram, hogy egész éjszaka folytonosan dulakodtak itt benn a jó és rossz ember. Nem tudtam nyugodni. Végre is itt vagyok, tessék, vegye vissza tőlem a pénzét. A lelkiismeret csudálatos harcát látjuk itt megörökítve. Nem tudnátok ilyen belső küzdelmekről? Nem volt még soha ilyen irányú kísértések? A lelkiismeretek mindig nyugodt?

Csudálatos valami is az a *lelkiismeret*! Néha csak mint az erkölcsi érzelmek megsejtése, világosabb, vagy homályosabb átérzése jelentkezik, hogy tiltakozzék a hozzánk méltatlan cselekvések ellen; máskor viharos erő és határozat erkölcsi tudat, mely a felelősség és büntetés érzelmeit és képzetait idézi fel; de mindig olyan *erkölcsi hatalom*, amely beleszól gonddolkozásunk és cselekvéseink világába, beleavatkozik külső és belső, testi és lelki életünkbe, ösztökél a jóra, rámutat a követendő utra, megdöbentően mutatja fel a rossz következményeit, mozgát, itél, egyszóval: *Istenhez méri az embert!*

kező év május 9-én, a hónap második vasárnapján meghivta magához jó ismerőseit, barátait és megemlékeztek édes anyja halálának évfordulójáról, de ő már akkor is foglalkozott azzal a gondolattal, hogy ezt a napot az összes édes anyák emlékére kellene szentelni. Mikor a következő évforduló ideje közeledett, e gondolatot még szélesebb körben kezdte terjeszteni. Munkája következtében 1908-ban már egész Philadelphia megünnevelte e napot. Propagandáját tovább folytatta az ügy érdekében s ezrével irt leveleket a legbefolyásosabb vezető szerepet vivő emberekhez. 1912-ben az Unió egyik állama Texas hivatalosan is elfogadta ez ünnepnapot és azóta úgy ünneplik meg, hogy e napon több rabot szabadon bocsátanak. 1913-ban egy másik állam, Pennsylvania is felvette állami ünnepei közé és még ugyanebben az évben a szenátus és képviselőház ezt a napot „a világ legjobb édes anyjának emlékére” dedikálta. Már 1913-ban Angliában is kezdték ünnepelni, most pedig általánosan gyakorolják.

E napon a gyermeki szeretetet és tiszteletet különböző képen juttatják kifejezésre. A gyermekek felköszöntéssel, ajándékkal, levéllel, vagy látogatással szereznek kedves meglepetést szüleiknek.

Igaz, hogy e gyakorlat, — mint annyi sok más, — kimerülhet a pusztán külső formában, de az ünneplésnek fontos része maga a gondolat, mely igyekszik az édes anyját az őt megillető helyre felemelni s alkalmat nyújt a gyermekeknek, hogy külön megemlékezessenek arról a sok jószágról és szeretetről, melyet édes anyánk részéről mindnyájan annyiszor tapasztalhattunk.

Semmi esetre sem elegendő az, ha az év 365 napja közül csak egyen mutatjuk meg szülőink, különösen pedig édes anyánk iránt érzett szeretetünket és tiszteletünket, de vajjon hányszor érezzük szükségességét hitünk legfontosabb alkotórészeinek különös s külön kiemelésére és hangsúlyozására?! Mindég a megfeszített és feltámadott Krisztust prédikáljuk s az ő váltságahalálán épül fel a mi egész hitünk és mégis milyen nagy szükségét érezzük annak, hogy az ő halálának és feltámadásának emlékére minden évben ünnepet szenteljünk! Olyan felfrissítőleg, megújítólag hat reánk egy ilyen ünneplés!

Vajjon nem volna-e ajánlatos az édes anyák napjának felemelő, szép gyakorlatát a mi magyar református egyházi életünkbe is behozni s egy vasárnapot az édes anyák emlékezetére szentelni? Az utóbbi években mind szélesebb körben kezdik megtartani a „diák vasárnapot”, amikor a diákok a diákság nagy fontosságáról s azok nevelése iránt érzett felelősségről beszélnek a szószékről. Ehez hasonlóan fontos, vagy talán még hasznosabb és szükségesebb lenne az édes anyák vasárnapjának megünneplése, különösen most, ebben a korban, amikor a gyermekeknek a szülők iránt érzett tisztelete és szeretete annyira meglazult. Soha nem éreztük még nagyobb szükségét annak, hogy ezt az Istentől rendelt viszonyt helyre állítsuk és erre minden alkalmas eszközt felhasználjunk.

A szeretet a világon a legnagyobb mozgató erő s ennek legtökéletesebb emberi letéteményese az édes anya. Ez a szeretet képesíti őt olyan tulajdonságokra, mely másokban fel nem lelhető és ez ad oly nagy határozza meg. Hányan modhatják el Moodyval, a nagy evangelistával

együtt: Mindazon eredmény, amit ebben az életben fel tudok mutatni, édes anyámnak az érdeme.

Csudálatos lény az édes anya! Mások becsülhetnek, tisztelhetnek, sőt szerethetnek is bennünket, de egyedül csak az édes anya tud igazán megérteni. Az anya fáradozik, gondoskodik, szeret és megbocsát. Oh ha ebből a szeretetből többet bele tudnánk csepegtetni a gyermekek, a jövő szívébe, megváltoznának az emberek és átalakulna a világ!

Princeton, (Amerika) 1925. május.

Böjthe Sándor

Csendes órák.

Rovatvezető: **Isaák Imre.**

Mikor a pogányok, akiknek törvényök nincsen, természettől a törvény dolgait cselekszik, akkor ők, törvényök nem lévén, önmagoknak törvényök: mint akik megmutatják, hogy a törvény cselekedete be van írva az ő szívébe. (Róm. 2, 14-12 a.)

Egy indiánus egy fehértől egy kis dohányt kért. Ez belenyult a zsebbe és jó marékkal adott neki.

Másnap reggel jön az indiánus, a kezében egy ezüst pénzt szorongat — amely a dohányjal együtt véletlenül jutott hozzá s amiről a fehér embernek sejtelve sem volt — és nyújtja a fehér felé. A fehér ember megtudva, milyen pénzről van szó, csudálkozva kérdezte: „Miért nem tartottad meg ezt a csekélységet?” Ekkor a vad ember a szívére téve a kezét így szólt:

Itt bent, a szívemben két lény lakik: egy jó és egy rossz ember. A jó lény így beszélt hozzám tegnap, mikor a pénzt a dohány között megtaláltam: „A pénz nem a tiéd. Vidd vissza a fehér urnak.” De a rossz lény is azonnal megszólalt itt belül: „Kaptad, a tiéd!” A jó ezt felelte vissza: „Ne hallgass rá. Nem mond igazat. Csak a dohány a tied. A pénz nem. Azt nem adták neked. Csak véletlenül jutott hozzád.” A rossz lény erre birokra kelt a jóval: „Légy csak nyugodt. Az a fehér úgy sem tudja, hogy neked adta a pénzt. Sohase fogja megtudni, ha jó erős pálinkát veszel rajta.” Nem birtam elviselni ezt a belső tusakodást és elszenderedtem, de mondhatom, uram, hogy egész éjszaka folytonosan dulakodtak itt benn a jó és rossz ember. Nem tudtam nyugodni. Végre is itt vagyok, tessék, vegye vissza tőlem a pénzét. A lelkiismeret csudálatos harcát látjuk itt megörökítve. Nem tudnátok ilyen belső küzdelmekről? Nem volt még soha ilyen irányu kísértésetek? A lelkiismeretek mindig nyugodt?

Csudálatos valami is az a **lelkiismeret!** Néha csak mint az erkölcsi érzelmek megsejtése, világosabb, vagy homályosabb átérzése jelentkezik, hogy tiltakozzék a hozzánk méltatlan cselekvések ellen; máskor viharos erő és határozat erkölcsi tudat, mely a felelősség és büntetés érzelmeit és képzeteit idézi fel; de mindig olyan **erkölcsi hatalom**, amely beleszól gondolkozásunk és cselekvéseink világába, beleavatkozik külső és belső, testi és lelki életünkbe, ösztökél a jóra, rámutat a követendő utra, megdöbentően mutatja fel a rossz következményeit, mozgat, itél, egyszóval: **Istenhez méri az embert!**

Az apostol — mint misszionárius — gyakran tapasztalta azt, hogy az ember, még a vad ember is, ösztönösen ismer egy magasabb életszabályozót: a lelkiismeretet. Ezek természetből cselekszik a törvény dolgait; ezeknek csak a szivökbe írott törvény az utmutatójuk. Nem így a keresztyén ember!

A keresztyén embernek csudálatosan világos és feltétlenül kötelező erkölcsi törvényei vannak, amelyeket a mi Krisztusunk azért állított elénk, hogy a vad állapotból felemelt ember lelkiismeretének segítségére legyen. A mi lelkiismeretünk már nemcsak ösztönösen, de ténylegesen is látja az erkölcsi világrendet s abban az ember kötelességeit, felelősségét, elhivatottságát.

És most: mennyivel szönyűbb, ha *mi* hágjuk át a lelkiismeret szavát, *mi*, akik ismerjük Isten igéjéjét, amely testté lőn, ismerjük a Szent Lélek bizonyosságát, munkájának áldott eredményeit, amelyek nélkül nincs idvesség.

Csak harcolj e szomoru és megvadult világban, áldott lelkiismeret és — vidd vissza, ami bűn, ami kárhozatos, vidd vissza a Sátánnak, hogy legalább a pogánynál különbek lehessünk!

Könyvismertetés.

Theologiai Szemle. A magyarországi ref. lelkész egyesület tavaly pápai kongresszusán elhatározta egy tudományos theologiai folyóirat megindítását. Ennek folyományaként jelent most meg Debrecenben Csikesz Sándor dr. és Varga Zsigmond dr. theologiai tanárok szerkesztésében az első könyvnek is beillő testes füzet, melyet ez évben még 5 szám fog követni cca 30 iv terjedelemben, és egy első rangu, tudományos bibliai régiségtant fog még mellékletül adni 20 iv terjedelemben a 2 évi előfizetésre magukat elkötelezetteknek. A szerkesztő ígérete szerint „nem köti le magát egyik theol. irányhoz sem, szigoru tudományos módszerrel és eszközökkel, de még szigorubb tud. lelkiismerettel igyekszik a pozitív értékek feltárására.” „Tudományos ellenfeleit nem megvetni, de megérteni, nem lekicsinyelni, de meggyőzni törekszik.” „Szóhoz enged minden olyan tudományosan képzett s a theol. tudományok művelésére módszeresen képes szakembert, kiben ezenfelül nemcsak a vallásos érzék van meg, mint pszichologiai alapfeltétel, hanem a ki benső életét a ker. vallás legmagasabb életformái: a kálvinizmus, a lutherizmus értékei áthasonításával és elfogadásával igyekszik ev. ker. személyiséggé növelni.” Kijelenti a Szerk. hogy tudatában van annak miszerint életképes személyi vallásos élet lehetséges theol. tudomány nélkül, de életképes theol. tudomány nem élhet, nem állhat, nem nőhet eleven, benső vallásos élet nélkül. — Kifog terjeszkedni a theol. tudomány minden ágára, a philo-sophia és pedagógia határ-kérdéseire, de foglalkozni fog a Biblia és a gyak. egyházi élet tudományával is, e kettő a theol. tudományok oltárának két kiemelkedő szarva, melyeknek megragadása és el nem bocsátása minden hűséges lelkipásztori életet meggazdagíthat s eredményesebbé tehet. (Folyt. köv.)

H I R E K

— **Jókai ünnepély Zsibben.** A zsiپی református egyház ifjusága folyó évi husvét másodnapján emlékünnepélyt tartott Jókai Mór születésének 100-ik évfordulója alkalmából. Az ünnepélyen az emlékbeszédet Zajdó László zsiپی lelkész tartotta, előadva tömören Jókai élet-történetét, méltatva példátlanul gazdag írói munkásságát és kiemelve életének azon fordulatát, hogy miért nem lett belőle ügyvéd. — Az ifjuság köréből Zajdó Elemér, Sebők Anna, Gál Margit és Nagy Pál Píroska hangulatos szavalataikkal, a Füköh József tanító által betanított és vezetett vegyeskar pedig szépen előadott négy szólamu énekdarabokkal járultak hozzá az estély sikeréhez. Az ünnepély után a műkedvelő ifjuság adta elő Pál Gyulának: „Veszedelem a házban” című fordulatos népszínművét, melyre szintén a tanító oktatta az ifjuságot. Az estély mintegy 700 korona tiszta hasznot hozott a műkedvelő ifjuság színpadi felszereléseinek költségére.

— **Harangavatás Eszenyben.** Az eszenyi ref. egyház pünkösdi hétfőjén harangavató ünnepet rendezett, amelyen mind a ruszinszkói ref. egyház vezetősége, mind pedig a környék intelligenciája teljes számban megjelent. A vasuti állomáson féléruhás leányok sorfala, lovasbandérium és kocsitábor várta a vendégeket, akik között ott láttuk Bertók Béla püspököt, dr. Polchy István e. ker. hely. főgondnokot, Egry Fe-

renc szenátor e. m. gondnokot, dr. Korláth Endre nemz. gy. képviselő e. ker. tanácsbíró és dr. Bakó Gábor e. ker. ügyészt. A falu elején diadalkapu állott, amely alatt Badó Etelka virágcsokrot nyújtott át a püspöknek. A paróchia bejáratánál a presbiterium élén Szabó István lelkész üdvözölte az érkezőket. Ezután megkezdődött a két új harang felavatása. A keresztszüli tisztelet Egry Boriska, Kádas Erzsike, dr. Polchy István és Makkay Miklós eszenyi birtokos töltötték be. A harangavató-imát Bertók Béla püspök mondotta, szavai szárnyára véve a hallgatóság lelkét. Sándor Jolánka és Kertész Irénke szavaltak, míg a vegyes dalárda Csighy Ferenc saját szerzeményű alkalmi énekeit adta elő. Az ünneplő közönség egyrésze erre a templomba vonult, míg a be nem férők számára kint sátor alatt rendeztek istentiszteletet. A templomban K. Nagy Sándor kisdobronyi lelkész e. ker. tanácsbíró imádkozott, Barkaszy Károly szalókai lelkész e. m. főjegyző predikált, Kájel Mihály zápszonyi lelkész pedig záró beszédet mondott. Ifj. Horthy Dezsőné, Csighy Ella énekművésznő magánszámokat énekelt, a vegyeskar pedig Csighy Ferenc ref. tanító vezetése alatt működött. Kint G. Nagy Sándor kisgejőczi, Kássa Ferdinánd csongori és Györke Endre tisztaágteleki lelkész végezték az istentiszteletet. Istentisztelet után társas-ebédre az iskolaterembe gyűlt a

közönség, amely a legjobb hangulatban a késő délutáni órákig együtt maradt. Este sikerült táncmulatság zárta be Eszeny gyönyörű ünnepét, amelynek rendezése körül a lelkész, Csighy Ferenc tanító és a kurátor szereztek nagy érdemeket.

— **Jókai ünnep Csicszerben.** A csicséri ref. egyház f. hó 14-én elevenítette fel a nagy magyar író emlékét születésének 100-ik évfordulója alkalmából. Az ünnepélyt a gyülekezet lelkésze nyitotta meg s

ugyancsak ő tartotta az emlékeztető is. Alkalmi költeményeket szavaltak: Erdélyi Gyula, Tóháti Erzsébet, Erdélyi Juliánna, Bodnár István és Csanak Sándor. Az egyházi énekkar is szerepelt 2 ének számmal. Az ünnepélyt táncmulatság követte, mely az egyház javára szépen jövedelmezett.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor.*

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat

a giczei ref. kántor-tanítói állásra. Javadalom: 1. Lakás (két szoba, konyha, spajz s a megfelelő melléképületekkel) és jó nagy kert. 2. készpénz 42 kor. 94 fillér. 3. Buza 10 kőből. 4. Elsőosztályu szántóföld 5095 [] öl. 5. Elsőosztályu rét 3921 [] öl. 6. Zab 2 véka, tűzifa 4 méter. 7. Legelő illetőség: 8 drb. szarvas marha és szabad sertés legeltetés. 8. Az ingatlanok után az állami adót az egyház fizeti. A törvényszerű államsegély és temetési stola.

Kötelessége: Az osztatlan iskola vezetése, a kántori teendők végzése és énekkar vezetése.

Az állás f. évi szept. 1-én foglalandó el.

Pályázhatnak oklevéllel, nosztrifikációs vizsgával és állampolgársággal bíró ref. tanítók. A kellőleg felszerelt kérvények az 1925 évi június 25-ig küldendők be a ref. lelkészi hivatalhoz. (Gicze u. p. Licze-Gicze.)

148—1925. szám.

Pályázat.

A máramaros-ugoccai egyházmegyébe kebelezett csepei ref. egyházközség lelkészi állására. Javadalom: 1. Jó lakás, 6 vékás kerttel s melléképületekkel. 2. Harminchat (36) magyarhold szántóföld. 3. Kétszázhusz (220) korona készpénz az egyház pénztárából. 4. 980 K. fizetéskiegészítés. Ezekon kívül a törvényes államsegélyek.

Pályázati kérvények f. év július 13-ik napjáig adandók be lelkészi oklevéllel, szolgálati bizonyítvánnyal felszerelve az esperesi hivatalhoz Nagyszőlőse.

Az állás a választás érvényre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Munkács, 1925. VI 8.

Bertók Béla
püspök.

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő, vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézelő tisztítás
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön pósta-osztály.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállitmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hiveink vagyonának biztosítására az összeköttetést a legmelegebben ajánljuk.

MISKOLCZY LAJOS

uri és papi szabó

UNGVÁR

Radváczi u. 68.

Részit utcai, — ünnepi

és zsinóros dísz
ruhákat,

PAPI PALÁSTOKAT

urasztalára és kated-
rára való terítőket.

KULTURA

Várady József

könyvkeres-
kedése

LOSONCZ

MOLNÁR

UNGVÁR

üveg és porcel-
lán kereskedés,
képkeretezés.

Az Ungváron megforduló református közönség legkéallemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A szinbázzal szemben.

BAKTAI
EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJŐCZ
(Ungmege, Podkarp. Russ.)
Alapított 1793-ban.

Több világiállításon kitüntette.

HOTEL—PAUER—SZÁLLÓ
POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tárai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekujvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szalvethesetek | Vendéglők | Boroshedések |
VEVŐIKNEK ADJÁK A

12°-os Primus világos és a 16°-os Sct Flórián duplamaláta sört.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

„HERCZEG” Férfi,- fiu- és gyermekruha-áruház
KASSA, Malom utca 1.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!
MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224. **VAJDA EMIL UNGVÁR** Táviratcím: Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruzsinszkói képvisellete és lerakata. Olaj. Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók Fordson Tractátorok.

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungl egyházmege világi jegyzője.

Műmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánci utca 59.

Készít mérték szerint mindennemű lábbelit.
Állandó raktár cipőkben, bakancsokban, csizmákban. Leikilsmeretes kiszolgálás!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Veiké Kapușany” címre küldendők:

Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Szerkesztő: **Isaák Imre.**

Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a várjani lelkési hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Lássunk már tisztán!

(Ms.) Pár héttel ezelőtt egyik dunamelléki lelkészársamtól egy cikket kaptam, melynek közlése bizonyos differenciák miatt elmaradt. A cikkiró a lelkészképzés ügyével foglalkozva annak mielőbbi megoldását sürgeti és azt állítja, hogy még abban az esetben is, ha elég anyagi erővel rendelkeznenek egy önálló lelkészképző felállítására: bűn volna meg nem ragadni a kormány által adott alkalmat, amely lehetővé teszi, hogy az állami egyetem közös prot. fakultásán képezzünk egyházunknak lelkészeket. Ez a megoldási mód — szerinte — óriási előnyöket biztosítana számunkra: mert elősegítené a prot. unió megvalósulását; a többnyelvű előadások hallgatása bővítené a theol. ifjak nyelvismeretét s szélesítené a tudományos látókört; s végül, mert egy csapásra megoldódnék az ügy anyagi része, amelyet önerőnkől megoldani sohasem tudnánk.

Ez az álláspont s ezek az érvek nem tarthatnak igényt a komolyabb diszkusszióra, hiszen már számtalanszor részesültek elfogulatlan, tárgyi-lagos bírálatban s az egyházi közvélemény e tekintetben kialakultnak mondható. Azonban a cikkiró azon állítása, hogy sokan vannak, akik e kérdést, illetőleg hozzá hasonlóan gondolkoznak s az a gyanu, hogy talán épen ez az oka annak a nagy határozatlanságnak és ingadozásnak, amely a lelkészképzés megoldásánál tapasztalható: kötelességünké teszi, hogy nézzünk szembe még egyszer a fentebbi állásponttal s *lássunk végre tisztán!*

Számomra annak idején nagy meglepetés volt a kormány amaz ajánlata, hogy ő kíván gondoskodni saját költségén a református lelkészek képzéséről. Hiszen a kormányzatot a legelfogultabb felekezetenkívüliek sem gyanusíthatják meg azzal, hogy tulságosan favorizálná az egyházakat. A református egyház pedig — tekintve számtalan sérelmeit — semmiképen sem nevezhető dédelgetett gyermeknek. Gondolkozóba ejtett, hogy a lelkészeknek 2 évi államsegélye hever már csaknem 5 év óta az állam-

kasszában; s minden erőfeszítésünk képtelen onnan kiemelni. S ime, amíg a kormány e kérdésnél könyörtelen marad, addig lelkészképzésünkre nehéz milliókat hajlandó áldozni. Tépelődni kezdtem azon, hogy vajjon mi fajta érzelem mozdította a kormány kezét arra az elegáns gesztusra, amellyel a legsúlyosabb gondunk redőjét akarja lesimitani homlokunkról.

Bizony nem kellett nagy bölcsesség annak kitalálásához, hogy erre az elhatározásra a kormányt az erős nemzeti érzés s az ezzel kapcsolatos érdekek indították. Sohasem sem volt szerencsém tárgyalni a minisztérium, illetve a referátus egyik exponensével sem, de úgy vélem, hogy mentalitásuk így is tisztán áll előttem. A gondolatmenet a következő: ha a magyar rezsim idejében a szlovák gyülekezeteik lelkészei is magyar nyelvű theol. akadémián nevelődtek; természetes, hogy az államfordulat után a magyar gyülekezetek lelkészei is szlovák fakultáson képeztessenek.

Csak hogy ez az okoskodás logikai fallacián alapszik. Ezt a kérdést ugyanis korántsem lehet egy matematikai egyenletként kezelni, amelyet az előjelek megváltoztatásával megfordíthatunk. Mert amennyire nem lett volna jogosult a régi magyarországi ref. egyház 0'2 % szlovákiájának az a kívánsága, hogy lelkészei külön szlovák intézetben képeztessenek: épen annyira jogosult a csehszlovákiai ref. egyház 98 % magyarjának követelése, hogy lelkészei az államfordulat dacára is magyar nyelvű theol. akadémián végezhesék tanulmányaikat.

Gondoljuk csak végig a kormány gondolatát s nézzük meg: minő eredményei lennének annak, ha lelkészeink szlovák, vagy vegyes nyelvű intézetben nevelkednének? — A magyar anyanyelvű tanulók a legnagyobb százalékban magyar gymnasiumokban végeznek, ahol a szlovák nyelvet nem képesek annyira elsajátítani, hogy a nehéz theol. tárgyakat szlovák előadásban megértsék s azokból sikeresen vizsgázhassanak. Emiatt a tervezett fakultás magyar hallgatóinak száma elenyészően csekély volna a szlovák hallgatókéhoz képest. Így aztán rövid idő múlva az a helyzet állana elő, hogy színmagyar gyülekezetek szlovák lelkészeket kapnának, akik vagy egyáltalán nem, vagy csak törve beszélnek azt a nyelvet, melyen az Igét kellene hirdetniök. S hogy az elnemzetlenítés munkájának a legteljesebb apostolai lennének, azt mindenki egészen természetesnek tartaná. Dunamelléki kollegám ugyan erősen biztat, hogy ne féltsük se konfesszióinkat, se nyelvünket, mert esze ágában sincs itt senkinek veszélyeztetni azokat; csak kössük meg jól a kormányval a szerződést, s minden jó lesz. A mindennapi tapasztalat azonban ép az ellenkezőre tanít s nagyon szükséges, hogy lássunk már egyszer tisztán ebben a kérdésben s ejtsük el egyszersmindenkorra az állami fakultás gondolatát.

Aki azt hiszi, hogy a közös prot. fakultás elősegítené a prot. unió megvalósulását, az nem ismeri egyháztörténetünket s nem tudja, hogy ez ott sem sikerült, ahol a nagy nyelvi és érzelmi antagonizmus nem állott útjában. Azoktól pedig, akik azt állítják, hogy a magunk erejéből úgy sem tudunk soha lelkészképzőt létesíteni, azt kérdezem: megpróbáltuk-e? Egyetlen lépést sem tettünk még az anyagi megalapozás érdekében s mégis csörgedeznek a források.

S aztán, ha az államsegély mankója nélkül, önerőnkől semmiféle irányban sem tudunk egy lépést előre tenni: akkor kár egyáltalán egy-

házunk részére papokat képezni, mert megértünk a pusztulásra! Mi lesz velünk akkor, ha az egyház és állam szétválasztása elkövetkezik? Erre a kérdésre feleljenek meg a kishitűek s az állami fakultás barátai!

A református lelkészek ellátása.

Irta: Schmidth Imre.

Kissé különösen hangzik ez a cím, mert egyáltalában lehet-e nálunk a lelkészek ellátásáról beszélni? Hisz az, amit lelkészeinknek és hátramaradottainak juttatunk, a megélhetéshez egyáltalában elégtelen és valósággal csak éhbéért kinlódnak egy emberöltőn keresztül és áldozzák fel magukat nemes hivatásuknak. Az egyedüli, de igen sovány vigasz az, hogy a józan gondolkodású hívők is belátják azt, hogy itt haladéktalanul tenni kell valamit, mert különben maholnap nem lesz ifju, aki papi pályára lépjen, mely a mai istentagadó világban az ideális gondolkozású és hivatásukat nemesen felfogó lelkészekre amúgy is csak a keserű csalódások végtelen láncolata.

A segítség eszméje tulajdonkép dr. Szilassy Bélától indult ki, ő vitte ezt a konvent elé, mely az eszme megvalósítására bizottságot küldött ki. Ez a bizottság érdemes elnökével, dr. Szilassy Béla főgondnok urral egyetemben, azon óhajának adott kifejezést, hogy hivatalos lapunk útján célszerű volna az e kérdésben felmerült megoldási terveket lelkészeinkkel megismertetni és a rövid tárgyalási szünetet (melyet kizárólag a megvalósításhoz szükséges anyagi fedezetek előteremtése igényel) felhasználni arra, hogy ezalatt az érdekelt lelkészek véleményeit kikérjük és a felmerült terveket minden oldalról behatóan megvitassuk.

Az egyik megoldási tervet én voltam bátor előkészíteni és midőn ezt a bizottság kívánságának megfelelően itt megismertetem, igen kérem az érdekelt lelkipásztorokat, hogy észrevételeiket és minden, akár részletkérdésekre vonatkozó megjegyzéseiket is ehelyütt megtenni sziveskedjenek. Én jól tudom, hogy a javaslat kidolgozására inkább más lett volna hivatott, mert az én gondolatmenetemet inkább üzleti és pénzügyi kérdések befolyásolják, de remélem, hogy bölcs hozzászólásokkal az esetleges fogyatékoságok korigálhatók lesznek.

A jelenlegi nyugdíjintézet évi 4000 korona nyugdíjat biztosít a lelkészeknek, mely már magában véve is kevés a mai viszonyok között a megélhetéshez és ennek az évi díja tudomásom szerint $4\frac{1}{2}\%$ -ban van megállapítva, ami matematikailag szintén tarthatatlan. Így érthető az, hogy a lelkészeink nyugdíjintézete az esedékes csekély nyugdíjak és kegydíjak fizetésével is oly gyakran megakad. Az épp oly altruisztikus állami nyugdíjintézetnél is meghaladják az évi hozzájárulások a 12% -ot, nem is beszélve a különféle magánnyugdíjintézetek feltételeiről. Hogy a református nyugdíjintézet a multban meg tudott felelni kötelezettségeinek, ez csak úgy volt lehetséges, hogy a nagyobb állami hozzájárulás az egyensúlyt a hiányos matematikai mérlegen helyreállította, és most, amidőn ezt beszüntették, be kellett következnie a súlyos válságnak.

Az én szerény nézetem szerint tehát az ellátás kérdésének rende-

zésénél két irányban kell sürgősen cselekednünk. Az egyik sürgős teendő az volna, hogy a református nyugdíjintézet alapszabályait revízió tárgyává tegyük és összeállítsuk a fennálló kötelezettségek pontos matematikai mérlegét, mely az újabb kellemetlen meglepetéseket elkerülhetővé teszi. A második feladat pedig az lenne, hogy a jelenlegi nyugdíjintézet fentartása mellett gondoskodjunk a lelkészekről és azok hátramaradottaitól egy nyugdíjpótló intézmény létesítése által is. Az első kérdéshez nem akarok most hozzászólni, mert a nyugdíjintézet szabályait nem ismerem pontosan és erre tulajdonképpen megbízatásom sincs. Így tehát csupán a figyelmeztető megjegyzést voltam bátor megkockáztatni, mely után áttérek, a nyugdíjpótló intézmény létesítésének kérdésére.

A nyugdíjpótló intézmény létesítésénél engem két gondolat vezetett. Az egyik az, hogy számolnunk kell azon anyagi eszközökkel, amelyekkel a református egyház rendelkezik, és a másodig pedig az, hogy a nyugdíjpótlás ne járadékban, hanem a tőkében állapíttassék meg és pedig azért, mert akinek tőkéje van, az tud ezzel magának járadékot is szerezni, ellenben még igen messze van az idő, amidőn ennek megfordítottja lehetséges lesz, ha ugyan egyáltalában lehetséges lesz. Különösen nagy fontossággal bír ez a lelkész elhalálása esetén, midőn az özvegy kénytelen a paplakot elhagyni és új otthont alapítani. A megélhetés és gyermekeinek neveltetése a nagyobb városokba kényszerítik, ahol csekély özvegyi kegydíjával semmit sem kezdhet, de egy tőke, ha még oly csekély is, esetleg megkönnyítheti az új élet megkezdését egy kis üzlet vagy házikó megszerzése stb. által. Ezért én azt a javaslatot voltam bátor felvetni, hogy a nyugdíjintézet változatlan fentartása mellett egy legalább 20.000 koronát kitevő tőke biztosításával javítsuk lelkészeink helyzetét, mely összeg bizonyos kor elérése esetén a lelkésznek magának, és bármikor bekövetkező halála esetén pedig azonnal az özvegynek a kezéhez kifizetessék. Amennyiben a férj halála után, az árvák nagykorúságának elérése előtt, a feleség halála is bekövetkeznék, úgy a teljes árvaságra jutott gyermekek részére további K.é. 20.000 volna a gyám kezéhez kifizetendő, mellyel a gyermekek neveltetése lényegesen megkönnyítenék. Ilyen nyugdíjpótló biztosítással gondoskodni lehetne 234 lelkészünkről, kik a 65 éves életkort még be nem töltötték. A 65 évet betöltött lelkészekről biztosítás utján már gondoskodni nem lehet, mert ez oly kiadást jelentene, hogy erre minden más megoldás előnyösebb, mint egy biztosító társasággal való leszerződés.

Tekintettel arra, hogy az összes életbiztosító társaságok számításai alapjául a halandósági táblázatot és a tőkének 4 %-os kamatozását veszik alapul és így a díjak kiszámításában az eltérések lényegtelenek; ennélfogva egy számítást állítottam össze annak megállapítása végett, hogy mily teher jelentene egyházunknak ezen tervnek a keresztülvitele. Számításomban abból indultam ki, hogy a K.é. 20.000 tőke a lelkész elhalálása esetén (tekintet nélkül annak, jelenlegi korára) azonnal legyen az özvegynek kifizetendő, akár 25 éves, akár 65 éves is a biztosított lelkész. Azonban az egyház anyagi erejének figyelembevétele folytán kénytelen voltam azon korhatárt különféleképpen megállapítani, amelynek elérésével a biztosított összeg magának a lelkésznek a kezéhez is kifizetendő lesz és pedig függetlenül attól, vajon továbbra is megmarad az egyház aktív szolgálatában, avagy nyugdíjaztatását kéri. Ez a két korhatár a 40. év

alatti lelkészeknél a 60 éves életkor lenne. A 41—45 éves lelkészeknél a 61—65 életkorban, a 45—55 éves lelkészeknél a 65 életkorban és az 56—65 éves lelkészeknél pedig a 66—75 életkorban állapítanám meg azon korhatárt, amidőn a biztosított tőke felvételére önmaguk is jogosultak.

Ezen biztosítás pénzügyi szempontból kétféle módon volna keresztülvihető. Az egyik mód volna az egyszeri díjfizetés, a másik a visszatérő és évenkénti díjfizetés. A kezeim között levő statisztikai adatok szerint Szlovenszko és Podkarpatska Rus területén az aktív szolgálatot teljesítő és 65 év alatti 234 református lelkész ilyenén biztosítása Kč. 2,408.000. — összeg azonnali lefizetését igényelné. Tekintettel ezen összeg magas voltára, miután ezt mi reformátusok előteremteni nem tudjuk, ennek keresztülvitele csakis úgy volna lehetséges, hogy megfelelő pénz intézet akadna, mely ehhez a szükséges tőkét előnyös feltételek mellett kölcsönadná és amely kölcsönnek a visszafizetését 20 éves amortizáció mellett vállalnók. Miután megbízatásom minden kérdés megvilágítására kiterjedt, érdeklődtem több helyütt ezen kölcsön lehetősége iránt is. Érdeklődéseim eredménye az volt, hogy egyes szlovenszkoí pénzintézeteknél megvolna reá a hajlandóság, ha az egyház tőke — és kamattörlesztés fejében 9 $\frac{1}{2}$ % évi annuitás lefizetésére a kötelezettséget elvállalná. Ez a annuitás Kč 269.800. — évi tehert jelentene az egyháznak 20 éven keresztül, tekintet nélkül arra, vajjon a biztosított lelkész még életben van-e, avagy már rég elhalálozott. Ezzel szemben az évenkénti díjfizetés az első években Kč. 287.000 tehert jelentene az egyháznak, melyből természetesen eszik azonnal azon díjösszeg, amely az időközben elhalálozott lelkészekre esik. Hasonlókép megszűnik a díjfizetési kötelezettség 10 év elteltével mindazon lelkészek után, akik jelenleg az 55 életkort meghaladták, de ezzel szemben a 20. életév elteltével is megmarad egy bizonyos összegű díjfizetés kötelezettsége azon életben levő lelkészek után, akik a 40. életkort még be nem töltötték. Ily módon tehát azon évi teher, mely az intézmény létesítésekor az első évben Kč. 297.000 — összkiadást jelent az egyháza, évről-évre csökken és csökkeni fog valószínűleg az esetben is, ha az elhalt jelöltek állását új jelöltekkel töltik be. Ugyanis természetszerűleg a valószínűség amellet szól, hogy elsősorban az öregebb lelkészek dőlnek ki, kiknek dija matematikai számítás folytán lényegesen magasabb, mint azon fiatal lelkészek után fizetendő összeg, akikkel az üresedésbe jött állásokat betöltik. Ezen körülmény tehát nyilvánvalóvá teszi, hogy a 20 éven át fizetendő évi Kč. 269.800. — amortizáció sulyosabb tehert jelent reánk, mint az évenként fizetendő biztosítási díj.

Ezen körülmény folytán aligha lesz vitás annak eldöntése, hogy melyik fizetési módot válasszuk és a bizottság egyedüli feladatát csak az fogja képezni, hogy az évente szükségelt maximum Kč. 297.000. — díjat miként teremti elő. Ezen díjfizetésre az én szerény javaslatom a következő volna: A lelkészek évi nyugdíjjáruléka Kč. 9.000 évi nyugdíjnak megfelelően 6 %-ra, vagyis évi 540 koronára emeltessék fel, melyből Kč. 240 a nyugdíjintézetet és Kč. 300 pedig a nyugdíjpótló intézménynél évi Kč. 90.000 bevételt jelentene, úgyhogy az egyháznak csupán a különbözethez ként mutatkozó 207.000 koronáról kellene gondoskodni. Ezen Kč. 207.000 évi fedezett előteremtésére szolgálna a református biztosítási iroda

melyet az említett konventi határozat folytán kiküldött bizottság a leg-rövidebb időn belül megvalósítani szándékozik azon reményben, hogy ezen református biztosítási iroda sikeres működését, mely a nemes cél elérését lehetővé teszi, mindenegyes lelkész és mindenegyes református hívő teljes lelkesedéssel és odaadó buzgósággal támogatni fogja.

Könyvismertetés.

1. Theológiai Szemle. (Folytatás.)

Az első füzet tartalma rövidesen a köv. 1. Az Ige előtt borul le rövid 30 sornyi elmélkedésben, gránitba vésésre méltó gondolatokkal, melyekkel megállapítja, hogy a Lógos-ban „Isten atyai szerelme, ölelő karja nyul feléd. Tési életünk örök megszentelődésének záloga, nemesi levele és pecsétje a nagy tény: az Ige testé lett! Isten legnagyobb önmegalázása: Az Ige testté létele. De Isten legnagyobb dicsősége lesz: az Ige igájába hajtott tesi világ! Legyen benned is, általad is testté az Ige!”

2 Utána ugyancsak a Szerk. fogalmazásában a Beköszöntő, mely a programot nyújtja.

3. Tankó Béla dr.: Kant vallástana c. phil. értekezése, mit a pápai konferencián felolvasott. Mélyenjáró fejtegetéseivel azt igazolja, hogy ha a Jézus iránti személyes odaadás melege nem árad is ki a skót presbiteriánus utódnak gondolataiból, de munkái mindig alkalmasak lesznek arra, hogy igazolják „azt, aki azért jött, hogy megtanítsa, hogy az élet értelme: lélekben és igazságban imádni az Istent.”

4. Dr. Varga Zs. értekezése Sumir (babyloni) örökség az ural-altai népek vallásos életében. E jeles assyrológusnak tudományos felkészültségét tárgyának alapos ismerete mellett bizonyítja az ural-altai nyelvtörzs különböző nyelvágazatainak ismerete, nemkülömben az is, hogy rengeteg forrás munkáiból német, angol, francia, latin nyelven idéz. Van-e olyan híres ideg-anatomus, aki megtudná számlálni egy ilyen tudós agyában levő, s megőrzött emlék-képeket? Közönséges elme szédül csak egy értekezésben megmutatott ennyi tudomány láttára!

5. Most következik újra Csikesz szerkesztő értekezésével egy olyan tárgyról, amely minket gyakorló lelkészeket ma nagyon érdekel — A Szektákról, melyet az 1923 jan. 18-án tartott budapesti lelk. konferencián s azoknak a lelkészársainak a sürgetésére közölt, akik azt már élőszóval előadva hallották egyszer. — Dr. Makkai-nak az Utban kiadott e nemű értekezésének pendantja. Értékessé teszi, különösen saját lelkipásztori élettapasztalataiból merített sokszor megrendítő esetek felsorolása. Nem volna szabad elmulni egyetlen lelkész értekezetnek sem körünkben, hol e dolgozat fel ne olvastatnák.

6. Publikációja, a magy. prot. irodalomtörténet újabb korából említett Keresztesi József naplójegyzeteinek akadémiai utjáról. A külföldi egyetemekre induló tógátus diák „kedves, sok helyen naiv, de mindig nyíltszívű olthatatlan tudomány szomju, okos írása” ez.

7. A kisebb közleményekben dr. Révész Imre „A hugenotta név eredetéről” a tőle megszokott történetírói alaposággal. Egy lp. a Ján. ev. 10 rész 16 v. felett végez alapos szövegkritikát. (akol, a helyes „nyáj” helyett!)

8. A külföldi Szemlében újra csak dr. Varga Zs. ismertet egy angol nyelvű vallásos és etikai Encyclopaediát.

9. Folyóiratok szemléje.

10. Hazai irodalomban a Szt.-István társulat által legújabban kiadott Szt. Ágoston és Szt. Ambrus élete c. két művet bírálja Glenator és Révész Imre egy hosszabb áttekintő dolgozata „a magyar protestantizmus történet irodalma az összeomlás óta” címen azokat a legújabban magyar nyelven megjelent prot. munkákat ismerteti, amelyeket fájdalom mi már nagy részben nem ismerhetünk meg ránk kényszerített elszigeteltségünk miatt.

Előfizetési ára 30 arany korona. Látszólag sok első tekintetre, de nem több ilyen tud. folyóirat békeidőbeni áránál. Csikesz Sándor egyetemi tanárnál Debrecenben Collegium lehet megrendelni.

* *

Poprádi mustármag conferencia — mikor növöd magad ki ilyen tebélyes nagy fává! ? Adná Isten, hogy sem anyagi — sem szellemi szegénységünk ne lenne ennek akadálya.

— I —

A szektákról szóló értékes tanulmány különnyomatban is megjelent s 7 ök.-ért szerkesztőségünknel beszerezhető. Ajánljuk különösen veszélyeztetett területen működő lelkész testvéreinknek.

Filozófiai Írók Tára. Új sorozat.

A F. I. T. amelyben a filozófiai irodalom klasszikus alkotásai sorra egymásután jelentek meg a béke napjaiban, hosszú ideig tartott kényszerzünetet, míg legutóbb a régi szerkesztők vezetése mellett új sorozatot kezdett. Az „új sorozat” elé a szerkesztők bevezetőt irtak, melyben többek közt így jelölik meg a további programot:

„Tevékenységükben négy irány nyílik meg előttünk. Először folytatjuk a vállalatnak azt a tradícióját, hogy a filozófia világirodalmi klasszikusainak fordítását adjuk. A második irány felé is tradíciókkal kapcsolatba akarunk haladni. A XIX. század második felétől kezdve napjainkig újabb filozófiai eszmék merültek fel, melyeknek ismeretét főművek fordításával akarjuk közvetíteni. Harmadszor abban az irányban bővítjük eddigi programmunkat, hogy a filozófia egyes részlettudományaira is tekintettel leszünk és alkalmas, értékes monográfiák és összefoglaló művek fordításával hozzájárulunk a filozófiai tanulmányok alapossá tételéhez. Gondolunk a lélektanra, etikára, vallás, művészet és történetfilozófiára stb. amelyek terén a legélénkebb mozgalmak észlelhetők. Végül tekintettel leszünk a magyar filozófiai gondolkodás munkásságára is; bármely terén a filozófiának figyelemreméltó magyar alkotásaira akadunk, készek vagyunk őket a F. I. T.-ba befogadni.”

Az „Új sorozat”-ból már meg is jelent a három első kötet:

1. *Bergson*: Idő és szabadság. Fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta: Dr. Dienes Valéria. (Ára: 35 ök.)

2. *Bergson*: Metafizikai értékezesek. Fordította és jegyzetekkel ellátta: Dr. Dienes Valéria. (Ára: 28 ök.)

3 Spinoza: Traktátus politicus. Fordította s jegyzetekkel és magyarázatokkal ellátta: Dr. Rencz János. (Ára 28 ök.)

Ami Bergson műveit illeti, ma már köztudomású Bergson működésének forradalmi és történelmi nagy jelentősége a filozófiai megismerés modern, új utainak felderítése terén. A XIX. század hagyományos és elemkhanizálódott filozófiai gondolkozásával szemben Bergson hirdette először nagy sullyal és eredménnyel a megismerés új módját: az *intuiciót*, amely a vallásos megismerésnek is legfőbb formája. Éppen azért joggal mondhatjuk, hogy Bergson működése utegyenetője volt korunk nagy vallási röneszanszának és mindenképen megérdemli figyelmünket és az intenzív tanulmányozást. Bergson nevének ma már klasszikus csengése van a művelt Nyugat közvéleménye előtt; szerencsétlen politikai és kulturális viszonyainknak tudható be, hogy hozzánk csak nagy késve érkezett el — mint minden új és értékes kulturális hatás, — a Bergson kultusza is. Az itt felsorolt művek kaphatók a Kulturánál Losoncon.

A legnagyobb látvány a világban az ember, a legelszomorítóbb látvány az elzüllött ember s a legnemesebb munka a világban az, melyet Isten az Ő akarata szerint élő emberek által végez.

H I R E K

— **Harangszentelés Bacskán.** Fényes és lélekemelő ünnepség keretében folyt le május 10-én a bacsikai missiói egyház új harangjainak ünnepélyes felszentelése. A gyönyörű májusi vasárnapon már a kora reggeli órákban özönlött Bodrogköz népe valláskülömbőség nélkül a bacsikai öröm ünnepére. Ugyanakkor kísérte be a gyülekezet fényes lovas bandérium, iskolás gyermekek és magyarruhás lányok sora a közölt a bélyi állomásról új harangjait. A felszentelési ünnepélyt a helybeli ujjonnan alakított énekhar „Konduljatok meg harangok” című éneke nyitotta meg. Az ének elhangzása után Keresztury József eszperes magasszárnyalású, gondolatokban gazdag s könnyeket fakasztó imádsággal megáldotta az önkéntes

adakozásokból öntetett harangokat. Utána Dohányos Erzsébet iskolás leány szavalata és a kórus szereplése következett. A zsufozásig megtöltött templomban Horkay Barna kistárkányi lelkész, egyházmegyei tanácsbíró hirdette az Isten ígését a tőle megszokott kedvességgel s közvetlenséggel, kiemelve és állandóan hangsúlyozva a bacsikai egyház áldozatos munkájának, Istenben bizó hitének, vallásosságának gyümölcseit, melyeket évről-évre, áldozatot nem kimélve, hozott létre. A kórus éneke után a helybeli lelkész felolvasta az önkéntes adakozók névsorát, Isten áldását kérve a gyülekezet áldozatkész tagjaira, főként pedig az egyház Amerikában lévő véreire, kik értesülve az itthoniak nemes felbuzdulásáról, fényes ado-

mányaikkal siettek az egyház segítségére. Elysiái (ohió) testvéreink lelkészük ifj. Kallassay Sándor felhívására 84 dollár és 25 centet, Lóraini véreink Ujlaki Ferenc lelkipásztor buzdító szavára 120 dollárt gyűjtöttek a nemes célra. Isten fizessen meg érte és legyen az ő áldása az ifju lelkészeken; Pandi Sándor, Pandi Gyula, Abaházi János stb. gyűjtőkön s az áldozatkész hiveken. A templomból kimaradt nagyszámú közönség előtt Adorjány Győző kigéresi lelkész tartott nagy hatásu alkalmi beszédet. Istentisztelet után a lelkész lakásán 50 terítékes közebed volt, hol szebbnél szebb pohárköszöntőkben gyönyör ködtetett bennünket a szomszédos ungi egyház megye ősz esperese Szücs István, Kereszturi József esperes stb. A keresztapai tisztet Cziganyi Géza főintéző és id. Asszonyi István látták el, kik ismét fényes tanujelét adták egyházukhoz való ragaszkodásuknak. (h.)

— **Vallásos estély.** Lélekemelő s mindenben sikerült vallásos estéje volt az alsófégyverneki egyháznak jun. hó 7-én. Ezen a napon volt a Kanoniká Visitatio. Miután az egyháznál minden rendben találtatott, a visitatio estve zsufoolt templomban vallásos összejövetelet tartott, melyen közreműködött Patay Károly esperes, Akucs Lajos főjegyző, dr. Agyagágy Sándor körfelügyelő, Keserü Géza h. tanító, 2 vasárnapi iskolás, az énekkar és a mindennapi iskolások, valamint a helyi lelkész. A perselypénzből 38 Két küldöttünk a Ref sajtóá lapra.

— **Állampolgárság adományozása.** Örvedetesen közöljük, hogy dr. Agyagágy Sándor bori-i lelkész társunk állampolgárságot nyert és az állampolgári fogagalmat a zólyomi zsupanátuson már le is tette. Vajha összes „hontalan” lelkésztestvéreinkről és tanítóinkról közölhetnők már az enemü hiradást! A konszolidációt és az állam érdekét is szolgálná, ha e honossági kérdések minél előbb, valahára már kedvező megoldást nyernének. Várjuk és hisszük ezt.

— **Értesítjük** lelkésztársainkat, hogy az 1925 ápr. 2-án kelt 54 számú törvény szerint a bélyegilleték fel-emeltetett, és pedig 10. 20. 30 fillérről 50 fillerre, 40. 50 fillérről 1 koronára, 1 K. és 1 K. 20 fillérről 3 koronára, 2 koronáról 5 koronára, 3 koronáról 8 koronára, 4 koronáról 10 koronára, 6 koronáról 15 koronára, 8 koronáról 20 koronára, 12 koronáról 30 koronára, 20 koronáról 50 koronára. Az anyakönyvi kivonatokra ezentul 5 koronás bélyeg ragasztandó.

— **Választás.** A kassai egyház presbytériuma az orgonista kántori állásra egyhangu meghívással Sedivy Pál megyercsi kántor-tanítót választotta meg.

Megvételre keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cim a kiadóban.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor.*

Szerkesztői üzenet.

K. F. egyházigazgatók. Az egyházi tisztségekre való szavazás titkos, azonban nem magasabb egyházi érdekből, hanem a presbitériumokra való tekintetből, hogy minden fészélyezés nélkül adhassák le szavazataikat. Absolut titkos szavazásról különben sem lehet szó, mert a szavazat presbiteri gyűlésen adatik le s jegyzőkönyvezve van. A presbiterium tagjait kötelezheti a titoktartásra, nehogy idő előtt a lapokban publikálva legyen a presbiterium szavazata. Az a körülmény, hogy a szavazat politikai lapban közététegetett, az érvényességet nem érinti. Az a szavazatbontó bizottsági tag, aki megtagadta a felvilágosítást a felől, hogy „melyik egyház kire szavazott,” helyesen járt el, mert a szavazatbontó bizottság titoktartásra van kötelezve.

Pályázati hirdetések díja lapunkban. Egyszeri hirdetés esetén: 15 nyomtatott sorig: 30 K.; 15 nyomtatott sornál terjedelmesebb 30 sorig: 50 K.; ennél nagyobb terjedelmű: egyezség szerint. Kétszeri közlés esetén: 15 sorig: 50 K.; 15 sornál terjedelmesebb 30 sorig: 70 K.; ennél nagyobb: egyezség szerint. A pályázati hirdetés díját a szöveggel egyidejűleg kell postára tenni, mert csak az összeg beérkezése után hirdethetünk (lévén hátralékos hirdetési díj még 1921-ről is!) A hátralékos hirdetési díjakat haladéktalanul méltóztassanak beküldeni az új díjszabás szerint.

Hátralékos és folyó évi előfizetéseket kérjük beküldeni, mert a nyomdát fizetni kell.

„RÁDIO”

Elektrotechnikai vállalat Ungvár, Rašín u. 13.
Villany, motor és csengő szerelés. Iskolaifizikai szerek olcsó beszerzési forrása. Vidéki megrendeléseket postán intéz el.

Molnár okleveles gyógyszerész
APOLLO DROGÉRIÁJA
UNGVÁR
Pipere és gyógyáru-cikkek
gyógyszappanok. Eredeti kámfor arckenőcs.

Új orgonát, harmoniumot a legegyszerűbb kivitelől a legnagyobb és legdizsesebb kivitelig öt évi kezesség mellett szállít és e szakban bármilyen javítást, átalakításokat vállal s lelkiismeretesen elvégez

GÚNA GYULA orgona és harmónium gyára
EPERJES — PREŠOV

— Költségvetéssel és árajánlattal a helyszínen is díjtalanul szolgál. —
Elsőrendű bécsi zongorák előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók.
Kérjen árajánlatot!

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kezelő tisztítás
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállítmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hiveink vagyonának biztosítására az összeköttetést a legmelegebben ajánljuk.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVÁR
 úri és papi szabó ☉☉☉☉ Radvánczi u. 68.
 Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
 való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, flu- és gyermekruha-áruház

KASSA Malom utca 1.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz templomot épített és renovált már. Tornyot állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungl. egyházmegye világi jegyzője.
 Földmérési, tervező- és építészeti-irodájaja:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59

Készít mérték szerint mindennemű lábbelit.
 Állandó raktár cipőkben, bakkancsokban,
 csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemebb találkozó helye a
FÜREDI ÉTTERME
 A színházzal szemben.

**BAKTAI
 EGRY FERENCZ**
 harangöntődéje
KISGEJÖCZ
 (Ungmegye, Podkarp. Russ.)
 Alapítattott 1793-ban.
 Több világhiállításon kiténtetve.

**HOTEL—PAGER—SZÁLLÓ
 POPRÁD**
 Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK
 Közp. BRATISLAVA.
 Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Mukács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős.
 Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezeti! Vendéglátó! Heroldések!
VEVŐIKNEK ADJÁK A
 12°-os Primus világos és a
 16°-os Sct Flórián duplamaláta sört.
 Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
 sőr és malátagyár r. t.
KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK
NAGYKAPOS. Telefon: 6.
 Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
 legelőnyösebben kamatoztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224. **VAJDA EMIL UNGVÁR** Táviratcim: Vajda Užhorod.
VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képviselete és lerakata. Olaj.
 Benzin. Petroleum.
FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Fordson Tractátorok.**
NEUTTSCHHEINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.
 Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR—UŽHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos, vasrácsok, vaskapuk, tűzhelyek minden kivitelben, nickelezés.

Nyomatott: Heiman Vilmos könyvnyomdájában, Nagykapos.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:

Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Szerkesztő: **Isaák Imre.**

Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vajáni lelkesi hivatalhoz küldendők.

MEG JELEN IK M I N D E N V A S Á R N A P .

Apácai Csere János.

Junius hó 10-én mult 300 esztendeje, hogy Apácai egy kis székely faluban megszületett. A százados emlékezések során, amelyekkel a magyarság ünnepli mostanában viharos történelmének nagy alakjait, méltán érdemli meg Apácai derékbatört apostoli élete és személyisége is a magyar lélek ünnepi hódolatát. De különösen a magyar kálvinistaságnak van ismét fokozott mértékben jussa az ünnepi örömhöz. Apácai a magyar kálvinizmus történelmi nagy eszméjének jellegzetes megtestesülése, élete a magyar kálvinizmus történelmi programjának a szolgálatára.

Ma, amikor a haladottabb Nyugat kálvinistáival ismét élénkebb és testvéribb kapcsolatokat ápolunk: fokozott hálával gondolhatunk Hollandia földjére, amely Apácainak és sok-sok más magyarnak a lelkét megtermékenyítette a nyugati haladás és az evangéliomi keresztyénség eszméivel.

Ma, amikor életünk valóságos új reformáció küszöbe előtt áll, amikor a nagy megújulások szele zug körülöttünk: hálával és elismeréssel áldozunk Apácai emlékének, akinek fiatal élete áldozatul esett az Ur egyházáért égő buzgalomnak.

Ma, amikor féltő szeretettel öleljük magunkhoz sokszázados multu iskoláinkat, melyek első fészkei voltak a nemzeti szellemű kulturának: lehetetlen szeretettel nem gondolnunk Apácai áldásos tevékenységére, amellyel iskoláink színvonalának emelésén fáradozott.

Ma, amikor nehéz erő feszítéseket kell végeznünk nemzeti kultúránk megtartásáért és fejlesztéséért: Apácai példája világít előttünk, aki fiatal szívét, mindenét Istennek szentelte, égő áldozatul helyezte a nemzeti kultúra oltárára.

Jókai ünneplésében Szlovenszko és Erdély magyarjainak együtt dobant a szive. Most Erdély nagy szülöttének emlékezete hadd kapcsolja egybe a széttagolt magyarság sziveörömének elektromos áramait.

Pár szó a ref. tanító-egyesület megalakításához.

Becses lapjuk 22. számában a ref. tanító-egyesület megalakításának eszméje és sürgőssége vetődött fel, végre-valahára a legilletékesebb helyről. A cikkíró azt mondja, hogy ezzel az akarással maguknak a tanítóknak kellett volna kirukkolni. Ezt a kirukkolást akarom a magam részéről, az érdeklődők előtt, kissé közelebről megvilágítani.

Még 1924-ben javaslatot terjesztettem a beregi ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése elé egy ref. tanító egyesület megalakítása céljából. Javaslatomat az egyh. m. gyűlés elfogadta s az előmunkálatok elkészítésével csekély személyemet bizta meg. E megbízásnak eleget nem tehettem, mert időközben a máramaros-ugocsi traktusban foglaltam állást, — előbbi egyházmegyében viselt tanító képviselői tisztemről lemondtam; így az egyesület megalakítására való megbízásom is tárgytalanná vált.

Tervemet több kartársammal közöltem, kiktől egyöntetűen annak szükséges voltát és nélkülözhetetlenségét hallottam. Helyváltoztatással az eszmét elejteni nem akartam. Szükségét éreztem annak különösen itt Podkárpatzská Russban, hol egy ruszin tanítóegyesületen kívül más tanító-egyesület nem létezik. Ezen egyesület a kávinista tanítókat speciálisan érdeklő ügyekkel nem törődik. Ezt tőle nem is kívánhatjuk. Anyagi ügyeinket is csak harmad, negyed, sőt utolsó rangú kérdésnek tekinti. Javaslatomat tehát a máramaros-ugocsi egyházmegyei közgyűlés elé is be-terjesztettem 24 év őszén.

Javaslatomat e gyűlés is magáévé tette és a megalapítást szükségesnek mondta ki. A részletes munkaprogramm, alapszabálytervezet stb. előkészítésével egy 4 tagu, tanítókból álló bizottságot rendelt ki.

Hogy e bizottság az egyesület megalakítására vonatkozó előmunkálatait nem vitte a nyilvánosság elé, annak oka korántsem a tanfelügyelői látszólagos hatalomtól és szekaturáktól való félelemben keresendő, hanem egészen másban.

Vezetésre hivatott érdemes tanítóink egyik része fölött ott lóg a tisztviselők létszám-csökkentéséről szóló törvény Damokles kardja, a kényszer nyugdíjazás réme. Másik része az állampolgárság megszerzéséért viaskodik. Sok állás betöltetlen, számunk már minimumra csökkent. A felekezeti iskolák államosításáról sokat lehet hallani és olvasni. Kevés tehát a bázis ahhoz, hogy egyesületünk huzamosabb ideig fennállhasson.

Mindezekről eltekintve a külön ref. tanítóegyesület megalakítása elodázhatatlan. Speciálisan jellegzetes ref. iskola ügyünk, iskolafenntartó testületeinkkel való jogviszonyunk, vallás-erkölcsi oktatásunk — olyan problémáink, melyek semmiféle más egyesületek keretében megoldást nem nyerhetnek.

Helyeslem a t. cikkíró azon álláspontját, hogy a tanító maradjon tagja más tanító-egyesületnek is. A világért sem akarjuk mi az általános tanító egyesületnek egységét megbontani. Azt azonban beismerheti bármely másféle egyesület vezetősége, hogy ami jellegzetes népiskolai életünk irányítására képtelen.

Azt csak oly egyesületnek a tagjai irányíthatják, akik abban élnek, akiknek létkérdésök, akik ismerik népoktatásunk ügyes-bajos dolgait.

A fentebiekből láthatja a t. cikkíró, hogy mi már régebben meg-

éreztek egy ilyen egyesületnek a szükségességét. Felsőbb egyházi hatóságaink előtt ki is rukkoltunk vele s most csak örülni tudunk annak, hogy e mi akarásunkat egyetemes egyházi életünk irányító emberei is észrevették, helyeselték. Az eszme tehát nem ismeretlen. A „Kárpátaljai Egyházkerület” minden egyházmegyéjén tárgyalatott, sőt az ungi e. megye a megalakításra nézve a megbízást ki is adta.

E tekintetben azonban szerény véleményem az volna, miszerint gyenge erőnket ne forgácsoljuk nagyon szét. Egyházmegyei egyesületek külön-külön való megalakítása erőtlen s életképtelen volna. Hiszen számunk a 3 egyh. megyében alig tesz ki 70-et. Legfeljebb mint egyházmegyei körök működhetnének az „Egyházkerületi egyesület” keretében. Ezek azonban már részletkérdések, melyeknek megvitatása későbbi idők feladata.

Jelen iskolai évünket Isten jóvoltából már pár napja befejeztük. Itt van a vakáció. Legalkalmasabb idő arra, hogy eszméinket, gondolatainkat meghányjuk-vessük, kicserélgessük. Szerény javaslatom tehát az volna, hogy egyházkerületünk Fötiszt. Elnöksége az ő bölcs belátása szerint kerületünk érdemes, kiváló vezető tanítóit egy központi fekvésű (Beregszász) helyre, előértekezletre hívna össze jul. hó 1-ső felében. Az értekezlet megvitatná az eminens problémákat s az alapszabály főbb pontjait. A részletek kidolgozására időt nyernének ez év augusztus utolsó hetéig, mikor is a végleges megalakulásra tanítói karunk összehívandó lenne. De lássuk a mások véleményét is!

Nagyszöllös.

Szabó Sándor
ref. tanító.

Az abaujtonnai egyházmegye közgyűlése.

Az abaujtonnai egyházmegye f. évi közgyűlését Kassán, június 10-én tartotta Idrányi Barna esperes, és dr. Ováry Pál egyh. ker. tanácsbíró helyettes gondnok elnöklete alatt.

Az egyházunk általános helyzetére is kiterjedő esperesi jelentésből megtudhattuk, hogy az államkormány magatartása irányunkban ez évben sem fordult barátságosabbra, hiába ígerte meg 1924 dec. 29 a pozsonyi ankénten a főreferens, hogy hátralevő segélyeinket kiutalja; lelkészeink és tanítóink állampolgársági ügyét is rendezni fogják. E tárgyban elfogadtuk és főt. Egyh. ker. gyűlésre felterjesztettük dr. Izsó Bertalan ügyészünk azon indítványát, hogy konventi elnökségünk az államkormányval való tárgyalás fonalát venné fel újra. — Megtudtuk továbbá az esperesi jelentésből, hogy a 27 anya és 14 leány egyházunk 1924 évi adakozása 222,000 K.-át tett ki, természetesen legnagyobb részét harangra. Építkezésre 268,000 koronát fordítottunk. Egyházunk külső építésének a nagymunkája az egyedüli vigasztaló pont egyházunk mostani életében. Iskolánk helyzete is oly reménytelen képet nyújt a jövőre nézve, hogy ha a velük való elbánás módja a közeljövőben meg nem változik — felekezeti oktatás ügyünk teljesen csődbe jut. — Tanítóhiányunkat pótolni nem tudjuk, legfeljebb a másik egyház tanítójának az elhozatalával.

Mély szomorúsággal, hálás kegyelettel emlékeztünk meg b. e. Szalay László em. gondnokunk és Gasko Gyula 54 évig kassai org. kántor haláláról ezen érzelmeinknek jegyzőkönyvünkben is kifejezést adván. Őszinte elismeréssel s áldás kívánással emlékezik meg esperesi jelentés Oláh Péter magyarbódi — és Fürjész Jenő petőszinyei lelkészekről, a kik őrhelyükön 40 esztendő óta állnak fiatalokat megszegyenítő energiával, hittel — kötelesség tudással! Álljanak még soká!

Szavazás rendeltetett el aug. 1. határidővel az e. m. gondnoki szék betöltésére. A szeszai adózási ügy, mint a melyet az illető lelkésznek sok erőfeszítése házilag megoldott — levétetett a tárgyalás asztaláról. Tanítókul Miglére Soós Pál tarcavajkóczi Györkére, Szabó Pál beszteri, Jabloncára Gérci Lajos, Ajba Bátky Lajos kövecsesi, Méhészre Sárossy Gizella — Kassára org. énekvészeknek Sedivy Pál megyercsi tanítót — illetve t. nőt erősítettük be. Hosszabb vitában volt része Alsókemence kis leány egyházunk tanítói lak s iskolája nagyobb mérvű javítási ügyének. A 41 tanköteles közül 1 a református, de a politikai község nem óhajt ennek dacára sem áldozatot hozni az épületek karbahozatala érdekében. Ellenben az ott lakó szlovák ajku luth. testvéreink (?) a tárgyalás alkalmával megtették azt az ajánlatukat, hogy ez épületeket, sőt kis templomukat és minden ellenszolgáltatás vízteher nélkül szívesen átveszik a maguk tulajdonába. Egyházmegyénk bölcsessége a teljesen elnéptelenedett s szegény egyház jövőjéről úgy kíván gondoskodni, hogy a zsupáni hivataltól könyöradomány gyűjtésére kér engedélyt. Bemutatott *Dr. Várady Miklós* székelyhídi ügyvéd, az ermelléki ref. egyházmegye világi tanács bírója, a királyhágómelléki ref. egyházkerület vil. aljegyzőjének a nagyszalánci egyháznál tett 2000 K.-ás alapítványa, melyet elhunyt felesége emlékére tett házasság kötésének 25 éves évfordulója alkalmával arra a célra, hogy 50,000 K.-ra felszaporodva kamatából egy nagyszalánci illetőségű, erkölcsös, hithű, magyar nemzetiségű, magát magyarnak is valló hajadon leány férjhez menetele alkalmával segélyeztessék. Az alapító levelet, mely fénylő példát mutat, miként lehet a két legjobban támadott és veszélyeztetett bátyának megmentésére sietni, alkalmul vevén erre életünk legboldogabb és legsötétebb napjait egyaránt — felterjesztettük az egyház ker. közgyűlésre. A számvevő szék jelentését em. pénztárunk állásáról — az egyes egyházközségek számadásainak, költségvetéseinek megvizsgálásáról elfogadtuk Körössy Samu pénztárosunknak köszönetet szavazván lelkiismeretes munkájáért. — Alsólánc, Görgő, Jablonca építkezései jóváhagyattak. A határmenti Migléc azt kéri, hogy közgyűlés eszközje ki, miszerint rendes, eredeti (Tornyosnémetiben, Magyarország) lelkésze járjon át hivatala folytatására, mint 1923 jan. 1-ig tette. A kényes ügy elintézésére esperesünk kéretett fel. Érdekesebb vitát provokált két lelkész, akik — egyik reversális — a másik a salvista szekta elleni harcában — azt kérdik, hogy *van-e joga a presbiteriumnak az egyházból kizáró határozatot hozni az engedellenek megbüntetésére?* E tárggyal kapcsolatban felemlítettett egy másik egyházunk presbiteriumának határozata, mely a kárunkra reversalist adó házassuló felet, aki minden előzetes intés, ráhatás, fenyegetés dacára nem találta méltónak nemét követő leendő gyermekeit a saját vallásának hitelvei szerint neveltetni — az egyház kebeléből kizárta, kimondotta, hogy az egyház áldásaiban többé nem részesíti, a saját temetőjében sem engedi halála esetén eltemetni az illetőt.

Az lett az em. közgyűlés határozata, mely egységes állásfoglalásra kényszeríti majd egyházmegyénk presbiteriumait, hogy *egyházainknak joga van legvégső esetben a kizárást alkalmazni*, de ezt a legszélesebb körben véghezvitt felvilágosítás, ifjaink intenzív vallásos oktatása — lelkiismeretes pástoráció előzze meg! A *vallásos iratok intenzív terjesztése* végett egy erre vonatkozó szabályrendeletet fogadott el s bizottságot nevezett ki közgyűlésünk, hivatali kötelességévé téve minden egyházunknak e régi, a reformáció korában tüneményes sikereket elért, most rozsdásodó fegyverzetünket újra elővenni. — E két utóbbi fontos ügy *hasonló állás foglalásra* bonyta István és Simon József egyházi — Sipos Bertalan vil. tanácsbírák és Kádár István vil. főjegyző küldettek ki. Több kisebb-apróbb ügy elintézésével a késő déli órákban ért véget a közgyűlés, melyet bírósági ülés — tárgy nem létében — most sem követett, a mi esperesünk bölcs, szeretetteljes, tapintatos egyházkormányzásának egyik nyilvános tanujele.

Ha még azt említem meg, hogy szokott, egyszerű, meghitt helyünkön együtt is ebédeltünk — és még azt, amit időrendileg is, érdemileg is egyik első helyen kellett volna említenem, hogy a közgyűlést Isten-tisztelet előzte meg, melyen Simon József tanácsbíró, szeszta lelkész prédikált Máté 8,23-26 v. alapján — illetve vizsgált prófétai erővel — azt hiszem, tudósításom hü és kimerítő lesz.

Nótárius.

PROBLÉMÁINK.

Az erdélyi példa. Erdélyi hittestvéreink a legégetőbb kérdésben: az *iskolapolitika* kérdésében heorikus küzdelmet vívnak s összefogtak a többi ker. felekezetekkel, hogy eredményt érjenek el. És érték is el eredményt: Anghelescu kénytelen volt visszavonni az iskolajavaslatot „módosítás” végett.

Nem tudom, más hogy van vele, de az én szívem erre a hirre nagyot dobbant. Lám mégis van *ereje az egységnek*, mégis van *eredménye az erőnek*. Olyan hatalmas volt az összefogott, egységes fronton harcoló erdélyi magyar keresztyének riadója, hogy a Népszövetségig, feljebb, a *művelt népek szívéig jutott* s a kormány — a rosszul gombolt mellényt kénytelen újra gombolni. Nem vagyok optimista a romániai iskolapolitikai kérdésben, nem merek sokat remélni a módosításoktól, mégis felujjong a szívem, mert *eredményt látok a közös front-munka után* — Erdélyben.

És nálunk?

Nálunk nagyszerűen tudja a kormány kijátszani egymás ellen a kisebbségi és az egyházi kérdéseket. Ha valahol egyház, vagy *iskolapolitikai* kérdésben a magyar kisebbségi *jogot* az egyház, mindjárt kész a vád: *irredentát* csinálunk. Ha a kisebbség kél az egyház jogainak védelmére: az is, mi lenne más, mint *irredenta*. Elfelejtik ott fent, hogy itt nem két kérdésről és nem két félről van szó, hanem itt *az egy meg-határozott kisebbséghez tartozó lelkekből álló egyház küzd a maga léteért.*

És mert az egyház egésze a magyar nemzeti kisebbség tagjaiból tevődik össze, csak *egy fél* van: a magyar kálvinista egyház, csak *egy kérdés* van: a magyar kálvinizmus létkérdése. Mi, református hitű magyarok, vagy ha úgy tetszik: magyar nemzethez tartozó reformátusok, élni akarunk, meg akarunk felelni a kálvinizmusban foglalt nép — és nemzetnevelő isteni elkötelezettségnek, feljebb akarjuk emelni az embert, áldott életet akarunk teremteni, amelyből boldogság árad az egész földre, de *ezt a munkát csak mint egyenlő, szabad polgárok és mint magyar reformátusok végezhetjük eredményesen*. Ezt kell figyelembe venni odafent, a kormánynál.

Es ha nem veszik figyelembe? Akkor jó a megragadó erdélyi példa: kifejtieni az egységben rejlő erőt, összefogni minden keresztyén felekezetnek, **megteremteni a minden felekezetű hívők egységes frontját** és harcolni, harcolni, harcolni, az egyház jogaiért, kulturális értékeiért míg csak jobb belátásra nem jut, vagy kényszerül jutni egyházi életünk legfőbb öre: a kormányzat.

Ne áltassuk magunkat: ilyen összefogás nélkül torzszülött törvényjavaslatok dárdáját szegzik ellenünk, mint aminő *az egyház és állam szétválasztásának* immár második szörny-javaslat. De a kormány se áltassa magát: mennél több atrocitás történik az egyház ellen és mennél erőszakosabban akar a kormány akár önmaga direkte, akár exponensei révén egyházat elállamosítani, elnemzetleníteni, elfelekezeteníteni: mindig szemben fogja találni ilyenmű törekvéseiben — *az erdélyi példát*.

Nem lenne jobb mindjárt itt kezdeni el? Mert ha itt kezdi el a kormány, egyszerre évtizedek munkáját végezheti el — békeességben!

Kálvinizmus, mint az erkölcsi komolyság vallása. A kolozsvári református theologia tudós profeszora, dr. Tavaszy Sándor e címen a következő megszívlelendő sorokat írja:

„Az erkölcsi komolyság azáltal lesz a kálvinizmus vallási igazságává, hogy az Isten Lelke által megvilágosított és ihletett bölcsesség kritikái mérlegére helyeztet velünk minden emberi gondolatot, minden uralkodó jelszót, megvizsgáltat velünk mindent: mi az Isten akarata szerint való és mi nem? Az Isten akarata! Ez az egyetlen kánon. Ezzel kell mérnünk. Humánizmus, radikalizmus, evolucionizmus, demokrátizmus, progresszivizmus, vagy konzervatívizmus nem napi árfolyamunk szerint érnek ennyit vagy annyit, nem is társadalmi hasznuk az a szempont, amely becsüket meghatározza, hanem az Isten akarata. Ez dönt értékük és igazságuk felett. És a kálvinizmusom azt parancsolja, hogy bármit kíván tőlem társadalmi presztízsem, az Isten akaratával mérjem e jelszók igazságát. Ha ezek a jelszók pusztá agitációs eszközökké váltak, legyen bátorságom megtagadni az azokkal való szolidaritást. És ma kétségtelenül az a helyzet, hogy a ma uralkodó jelszavak, jobbról is, balról is, csak agitációs eszközök az uralom és a hatalom érdekében. Ha sorra veszem ezeket a jelszokat, a kálvinizmus erkölcsi komolyságának követelése alatt, azt kell mondanom (nem az az egyes én, aki e sorokat írja, hanem a kálvinista keresztyén ember), hogy nem vagyok *humanista*, mert a humanizmus szeszélyes és bizonytalan emberi szempontokból relativ emberi érdekeket szolgál; nem vagyok *radikális*, mert a radikalizmus az Isten által vezetett világtörténelem teremtette nagy értékeket tagadja meg egy illuzóris, új gondolat kedvéért; nem vagyok *evolucionista*, mert az

evolucionizmus, mai értelme szerint, nem egyéb, mint folytonos emlékeztetés a természeti állatiasságra és bizonyos tendencia oda visszarántani az embert; nem vagyok *demokrata*, mert a demokratizmus ma nem egyéb, mint alantas szenvedélyek felszabadítása és érvényrejtetése, de a nép érdekében, a népre való apelláció, a nép ismerete és szeretete nélkül; nem vagyok *progresszív*, mert a progresszizmus csak a bizonytalan újat becsüli és s mindent, ami régi, sutba dob, csak azért, mert régi; de nem vagyok *konzervatív* sem, mert a konzervatizmus kényelemből és érdekből megállást parancsol akkor is, amikor magasabb szellem-erkölcsi érdekekből szükségképeni az új lépés. De viszont kálvinizmusom erkölcsi komolyságának követelésre *vagyok humanista*, amikor az Isten képére teremtett emberi lélek megbecsüléséről van szó; *vagyok radikális*, amikor a bűn ellen kell küzdenem, mert a bűn az csak radikális kiirtást érdemel; *vagyok evolucionista*, amikor a magasabb rendűség elismertetése követeli; *vagyok demokrata*, amikor népem fölemeléséről van szó; *vagyok progresszív*, amikor az Isten szívéből kipattant eszményeim csak megállás nélküli haladást parancsolnak reám; *vagyok konzervatív*, amikor új, de silány értékjegyek devalválni igyekeznek régi, de maradó becsü javakat.

Ez az álláspont lehet kényelmetlen és küzdelmes, semmi esetre sem népszerű és minden esetben egész embert, a maga lábán járó, a maga szemével néző, a maga szívével érző, a maga eszével gondolkozó embert kíván, de kálvinista keresztyén ember csak is az ilyen lehet!"

A mi kálvinista világszemléletünk e mély bölcsességgel kifejezésre juttatott igazságát a mi hitünk erkölcsi komolyságáról megszívlelendőnek véljük minden jó s főleg intelligens kálvinistánkra nézve.

Könyvszemle.

G. Papíni: Krisztus története. Révai József fordítása. Dr. Fülöp Lajos bevezetésével. 612 oldal. A szerző arcképével. Ara fűtve 65. — egész vászon kötésben 75 Ké.

Papíni világhírű könyve egy sokféle világnézet hanyattatásaiból Krisztusig jutott zseniális írónak bizonyágtétele az Élet fejedelméről. A katolikus író könyve a protestáns Angliában egy év leforgása alatt 15 kiadást ért meg. A mű magyar fordítása elé a nagy képzettségű ref. lelkész: dr. Fülöp Lajos, az író személyes barátja irt érdekes előszót.

Darkó István: Két ember, egy árnyék. (Elbeszélések) ára 25 Ké.

Most jelent meg a „Kultura kiadásában az erdélyi származású, jeles szlovenszkói író első elbeszélés-kötete, mely a székelyek jellemző fantázia készségével és stílusával megírt szimbolikus és realiztikus novellákat tartalmaz. A hatalmas kötet csinos kiállítása Rábely rimaszombati nyomdász izlését dicséri.

A műről prospektust küld, és a fent ismertetett könyveket szállítja a **Kultura** könyvkereskedés, Losoncon.

H I R E K

— **Hősök emlékünnepe Nemesradnóton.** Junius 14-én a vadvirágos Balog partján, „Pósa-bácsi” falujában szomorúan zúgtak a harangok: tizenkét hősi halált halt magyart sirattak. A harangok bánatos kongásán és sorsunk szomorúságán elmerengve, könnybe lábadt szemekkel gondoltunk azokra a rózsás arcu, életerős ifjakra, akik elmentek tőlünk virágosan dallal; de, akiket már hiába várunk haza... vissza... mert „nyugosznak ők, a hős fiak, duló csaták után” és messze idegenbe, hol az ágyu szántott, ahol könnyből, vérből nőnek a virágok: *várják egy dicső nap hajnal hasadását!* Hogy a hitért és hazáért elesett hősök emléke örökké élni fog és munkás szelleme nemes tettekre buzditja az utódokat, fényes bizonyágát adta ennek *Nemesradnót* lelkes magyar népe! Művészien szép, ihletre ragadó templomában, hálás kegyelete jeléül, nemcsak elesett fiaink emlékét örökitette meg egy, jelképekkel díszített, sokat kifejező, cserfa és pálmagákkal ellátott remek kidolgozású márványtáblával, hanem márványba vésette gályarab lelkészének: *Szentkirályi Andrásnak* nevét is. A gyászistentiszteletet a XLVI. zsoltár 1. versének, majd „Uram a töredelmes” kezdetű fenálló éneknek és a megrázó erejű XV. zsoltár 1.-2. verseinek eléneklése után, a helybeli hirneves énekkar nyitotta meg, alkalmi énekével. A felséges

akusztikájú templomban, amelyet teljesen megtöltött a távolról és szép számmal megjelent nagy közönség, hatalmas viharként zúgott a „Te benned biztunk eleitől fogva!” és lelkünket magával ragadta az énekkar nagy szorgalomra valló, kitünő éneke. A felavató imádságot — amely után lehullott a hősök neveit eltakaró lepel, Molnár József serkei lelkész egyházmegyei tanácsbíró mondotta. Egyszerű, kezesen szavaival, szívből fakadt, szívhez szóló imájával könnyeket csalt mindnyájunk szemébe. Imájából ki-kicsapott egy elbukott, büneit sirató nép sorsa felett érzett mélységes fájalmának szent tüze. Ima után ügyesen összeállított vegyeskar szerepelt, kifogástalanul. Az ünnepi beszédet *Zajdó László* zsipló lelkész, a gömöri ref. egyházmegye főjegyzője tartotta, a János ev. 15. rész 13. verse alapján. Megkapóan szép beszédével mélyen meghatotta a hallgatóságot. Beszéd után ismét a kórus szerepelt szép alkalmi énekkel, melynek szövegét *Zajdó László* írta. Ezek után *Pósa Lajos*, a helybeli lelkész, egyházkerületi tanácsbíró felolvasta az elesett hősök névsorát, rövid életrajzát és az emléktáblára adakozók neveit. Felolvasás után az *Uraszta* előtt elhelyezkedett hadiárva egyik elszavalta az egész gyülekezet zokogásától kísérvé *Soós Károly* bucsi ref. lelkész „Hol nyugszik az apám?” című megható, al-

kalmi versét. Az emléktáblára, amely a művészi kerettel együtt ötezer koronába került, hatezer koronán felül adakoztak, egyesek ezer-ezer koronát. A diszes márványtáblát Ferencz István rimaszombati kőfaragó mester készítette. A feltűnően szép kidolgozásu keret pedig Misurák Andrást dicséri. Az emlékünnepegy a CIII. zsoltár 8. versének eléneklésével végződött. Istentisztelet után egy fél óráig szóltak a harangok, siratva a porladó hősöket. (K. B.)

— **Előfizetési felhívás.** A gömöri ref. lelkészértekezlet néh. Réz László volt rozsnyói ref. lelkésznek, a szlovenszkói tiszáninneri egyházkerület nagy érdemü — s az egyházi irodalomban is ismert nevü — volt főjegyzőjének hátrahagyott ünnepi, alkalmi és temetési egyházi beszédeit szándékszik kiadni. — A beszédeket, — melyeket még a szerző rendezett sajtó alá — az értekezlet egy három tagu bizottsággal megbíráltatta s irodalmi értéküknek és gyakorlatilag használhatóknak minősítette, mint homiletikailag kifogástalan, tartalmilag magvas és gonddal felépített alkotásokat, melyek szegényes egyházi irodalmunknak határozott nyereségei lennének, főként a *temetési* beszédek, melyek a tartalom változatoságánál fogva is, nagy segítségére lehetnek úgy a falusi, mint a városi lelkésznek az előkészületeknél. A mű magában foglal 19 ünnepi és alkalmi s 19 temetési beszédet. (Ez utóbbiak ugyanannyi elő, utó

és záró imádsággal.) A könyv körül-belül 30-32 nyomtatott ivre fog terjedni s előfizetési ára 40 Kč. lesz. A mű azonban csak abban az esetben fog nyomás alá kerülni, ha kellő számú előfizető jelentkezik 1925. szept. 15-ig. A megrendeléseket a balogiványi-i ref. lelkészi hivatalhoz (p. Rimaszécs—Siač ž. XVIII.) kérjük küldeni a fenti időig. A könyvet postai utánvétellel fogjuk a megrendelőknek megküldeni. *Zajdó László, Csaby Pál, Veress Károly*, a kiadással megbízott lelkészek.

— **Az egyetemes konvent 1925.** évi március 31-iki ülése által küldött ama bizottság, melynek az volt a feladata, hogy a népiskolák részére már elkészített tantarveket megbírálja, június 25-én tartotta meg ülését Péter Mihály konventi jegyző elnöklete alatt Rimaszombaton. Az ülésen jelen voltak: Ruskay Gyula nyug. tanító, Kovács Alajos, Nagy Sándor, Ruskay István, Bán Géza, Törzsök István tanítók. Tomori Lajos, Molnár Ferencz técsői tanító kimentette magát. A bizottság vallástanítási tantervül a Pálóczi Cinke István dolgozatát fogadta el bizonyos módosításokkal s megtette a megfelelő intézkedéseket, hogy a vallástanítási tanterv már a jövő iskolai évben használatba vétessék. A többi tantárgyak tantervére vonatkozólag több rendbeli módosításával Nagy Sándor alsószecsei tanító dolgozatát fogadta el, amely munkálat megerősítés végett a minisztériumhoz felküldetik.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat

Az alsólánczi ref. egyház kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: Tisztességes lakás, megfelelő épületekkel. 1473 □ öl rét, 384 □ öl szántó föld, 8 köböl buza, 7 köböl gabona, 5 köböl árpa, 2 drb. szarvasmarhára legeltetési jog, stóla és államsegély.

Kötelessége: Az I.—VIII. osztályu iskola vezetése, kántori teendők végzése és lelkész akadályoztatása esetén, helyettesítése. Pályázatok 1925. aug. 1-ig ref. lelk. hivatalnak Felsőlánc up. Buzita, Abauj m. küldendők. Az állás szept. 1-én foglalandó el. Pályázhatnak tanítónők is.

Pályázat.

A szeszta-komáróczi (Abauj) ref. egyház presbytériuma pályázatot hirdet a kántortanítói állásra.

Javadalom: 8 m. hold szántó föld 1. m. hold rét, 5 drb. marha-legeltetés, 200 Kor. készpénz, 10 köböl buza, 11 köböl rozs, a temető szénatermése, tüzifa — fuvar, stóla, rendes lakás, törvényes államsegély. Az ingatlanok után az áll. adót az egyház fizeti.

Kötelesség: Az osztatlan iskola vezetése, kántori és szószéki teendők végzése, lelkésznek szükség esetén helyettesítése.

Az összes szükséges okmányokkal felszerelt pályázati kérvények aug. 9-ig küldendők be a lelkészi hivatalhoz Čestice—Szeszta, up. Čejovce.

Az állás szept. 1-én, illetve a nyugdíjazási eljárás alatt álló jelenlegi tanító eltávozásakor foglalandó el.

Új orgonát, harmoniumot a legegyszerűbb kivitelől a legnagyobb és legdrágább kivitelig öt évi kezesség mellett szállít és e szakban bármilyen javítást, átalakításokat vállal s lelkiismeretesen elvégez

GÚNA GYULA orgona és harmónium gyára

EPERJES — PREŠOV

— Költségvetéssel és árajánlással a helyszínen is díjtalanul szolgál. — Elsőrendű bécsi zongorák előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók.

Kérjen árajánlatot!

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézelő tisztítás
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön pósta-osztály.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállitmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hiveink vagyonának biztosítására az összeköttetést a legmelegebben ajánljuk.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVÁR
 uri és papí szabó Radvánczi u. 68.
 Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
 való terítőket.

„HERCZEG“

térfi-, fiu- és gyermekruha-árúház

KASSA Malom utca 1.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz templomot épített és renovált már. Tornyot állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungt. egyházmegye világi jegyzője.
 Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVAR Radvánczi utca 59

Készít mérték szerint mindennemű lábbelit
 Állandó raktár cipőkben, bakkancsokban,
 csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJŐCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)
Alapított 1793-ban.

Több viláagiállításon kitüntetve.

HOTEL—PAGER—SZÁLLÓ POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekujvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Számlavezetők | Vendéglátó | Bereshedések |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamaláta sört.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR Táviratcim: Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képvisellete és lerakata. Olaj. Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók Fordson Traktátorok.

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR—UŽHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos, vasrácsok, vaskapuk, tűzhelyek minden kivitelben, nickelezés.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:

Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Szerkesztő: **Isaák Imre.**

Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vajáni lelkeszi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A református lelkeszek ellátása.

Sebesebben vert a szívem, amikor Schmidth Imrének a fenti cím alatt megjelent nagyszerű tájékoztatóját elolvastam. Azután valami olyat éreztem, hogy a szemeim könnyel telnek meg.

Tehát közel az idő és pedig közelebb mint ahogy gondolni mertük volna, amikor a szegény, hajléktalan papi özvegyek és árvák lelkére az amugy is szivettépő fájdalom mellett nem fog ránehezedni az a rettenetes, szinte megsemmisítő gondolat: most már mit tegyünk?!

Legyen hála Istennek, aki sohasem késett el a maga segítségével és legyen hála azoknak, akiknek megértő, meleg szíve még érdemesnek tartja értünk gondolkozni, helyettünk dolgozni önérdék nélkül.

A Schmidth Imre javaslata, amelyben a nyugdíjpótló intézménnyel egyfelől az özvegyek és árvák ellátását, másfelől a lelkeszek nehéz nyugdíj problémáját oldja meg, miután feltételezzük, hogy csak kartellben levő, emberileg megrendíthetetlennek látszó világ-intézettel lépünk összeköttetésbe, olyan zseniálisan koncipiált, praktikus és tekintettel arra, hogy a kalkulációba vett 540 kor. egy részét az egyházak fizetik, olyan minimális anyagi kötelezettség hordozásával jár, hogy ahhoz csak gratulálni lehet és minden nap súlyos, kockázatos veszteség, amely a javaslat megvalósulásáig, a nyugdíjpótló intézmény létesítéséig elvész.

A kárpátaljai egyházkerület múlt őszön tartott lelkeszi konferenciája, az egyh. kerületi lelkeszi temetkezési társulatot szintén életbiztosítással gondolta megszervezni. Csak örülni lehet, hogy ez a gondolat megbízható számításokkal megalapozva, meglepő czélszerűséggel kiszélesítve ölt a nyugdíj pótló javaslatában testet.

Most már csak az a kérdés és ezen fordul meg minden, hogy a 207000 kor. évi fedezetet, amelyet az egyetemes egyház készpénzben ma aligha tudna előállítani, a református biztosító iroda képes lesz-e évről-évre előteremteni?!

Ez azonban csak akkor kérdés, ha a lelkeszi kar, amelynek ezzel a

megoldással is saját kezébe tette le övéinek jövőjét. Isten, — indolens. De ha a lelkész nem csak tudja, hogy öreg, rokkant korának, özvegye és árváinak biztosabb, emberileg számítva, elég megnyugtató anyagi existenciája részben a református biztosító irodával van összekötve, hanem minden lehető is megtesz arra, hogy mindenki értse meg, hogy jó református csak ennek a biztosítási irodának az útján köthet biztosítást, akkor a jövőben egy olyan anyagi forrás áll a mieink és egyetemes egyházunk rendelkezésére, amelynek az áldásai kiszámíthatatlanok.

Kedves jó tiszteletes Asszonyaim! ezt magok hallják meg legelőször és magok hordozzák a szívükön.

9000 kor. nyugdíj; halál, vagy elérés esetén 20000 korona; ezen felül ha kiskorú gyermekeink egész árvákká lesznek további 20000 korona: ugye-e ez már nagyszerű valami, a múlt semmihez képest?!

És mind ez néhány hét, vagy néhány hónap alatt, — a szerint, amint dolgozunk érte — a kezünkben lehet és ha kitarunk mellette, nem hull ki a kezünkől soha.

Vajjon van-e olyan lelkész. aki azt mondja: nem kell!?

De ha akarjuk a megnyitott szikla vizét, koldus bot helyet a kenyeret, melyet a Gondviselés özvegyeink és árváink számára felemel aggódó lelkünk előtt, akkor lesz-e olyan bűnösen könnyelmű, aki egy lépést sem fog tenni érte?!

En nem hiszem, nem tudom hinni!

A Schmidt Imre javaslatában a szebb anyagi jövő hajnal hasadást látom, amelyért lankadatlanul dolgozni nem fárad el egyetlen lelkipásztor és egyetlen tiszteletes asszony sem.

Bácsy Gyula.

A ref. theol. facultás kérdése.*

Holló Géza collega a sokunk szívét nyomó fontos kérdéshez szólt hozzá hiv. lapunk legközelebbi számában. Illesse elismerés, hogy a nem kívánatos csendet e dologban, ébreszteni akaró szavával megtöri, s mintha mondaná: „periculum est in mora.“!

Ugy van, veszélyes a halogatás, mert évek kellenek míg helyi emberek tölthetik be a kidőlték és kidülendők helyét.

Jogunk volna ehhez, az kétséget nem szenved. Mert sok keserves megpróbáltatások árán, véren szerzett, békekötéseken és országos törvényeken alapuló autonomiánk értelmében kétségtelen jogunk van bármely foku tan és nevelő intézetet, akár universitást is felállítani és fenntartani: de hol az anyagi tehetség, mely ezt kibírja, mikor gyülekezeteink nagyobb része átlagosan évi 20—100 kor. személyenkénti vagy lélekszámszerinti egyház és iskolai adóterhet visel.

A volt Magyarországon 5 ref. th. acad. volt, de fényes, illetve jobb móddal rendelkező, tán egyik sem volt, dacára annak, hogy átlag 500

* Bár e cikk tendenciája határozott ellentétben áll a hivatalos egyház s a szerkesztőség álláspontjával, mégis közétesszük: nem tartanánk helyesnek e fontos kérdésben a szabad véleménynyilvánítást korlátozni. (Főszerk.)

ezer reformátusra esett egy acad. fenntartása, és amellet mindegyik académiá rendelkezett régi időkből eredő több v. kevesebb fundatióval a kegyes elődök révén. És mi itt a 250 ezer lélek, maximum 300'000, akarunk fenntartani egy académiát vagy facultást?! Hogyan?!

Atyámiai kevélyen ne értsünk magunk felől, hanem az alázatos-sághoz szabjuk magunkat.

Mindegyikünk szeretné, ha olyan gazdagok volnánk, hogy megcsinálhatnánk e dolgot egészen a magunk erejéből.

Amde ha nem tudjuk, más expedienst kell keresnünk, mégis úgy, hogy fontos érdekeink is megóva legyenek.

Nuncvenio ad fortissimum!

A kivezető ut kézen fekvő. Nem kell idegenkednünk az állami közös theol. facultástól, — hanem a hiv. egyházunknak tárgyalásba kell bocsátkoznia a magas államkormányval, mielőtt az a kudarc érhetné, hogy nem tudja a maga erején felállítani. a tervbe vett theol. akadémiát.

Vajha ne vallana fiaskot, szívesen kívánnók, de Tamáskodásunknak bizonyos positiv alapja is van, úgy véljük. Tehát térjünk a tárgyra. Úgy emlékezünk, hogy az a kormányjavaslat, mely tervbe vette a közös theol. facultás felállítását, három magyar ref. tanerő beállítását ígerte.

Ez szerintem ha effectuáltatik, teljesen egészséges a református keresztyn és magyar jelleg épségben maradásához. Mert egy tanerő elég a dogmaticumok, egy a historicumok és egy a gyakorlati theol. tárgyak előadásához. Csak az embereket kell jól megválogatni. Mert nem állhat meg Holló collega idézete, hogy „tanárnak való emberünk nincs.” Van. Igaz, hogy több a hivatalos, és kevesebb a választott, — de e kevesebből is kilehet választani akár egy tuczatot.

Am nekünk csak 3 kell. De ennyi okvetlen kell. És a magas államkormány nem gondoljuk, hogy akadályt gördíteni csak távolról is akarna a ref. egyetemes egyház azon törekvése elé, hogy kiket szemel ki és választ meg a maga részéről tanároknak, még ha tán azokat részben nem a szlovenszkói ref. lelkészi karból akarná is megválasztani és megerősíteni.

Mindenesetre az egyezkedésen és a megállapított szerződésen fordul meg sok minden, de azt hiszen nincs ki utját állná annak, hogy jól ne szerződhesünk.

Ki jól köt, jól oldoz, tartja a közmondás. A cselekvésre az idő nagyon is elérkezett. Tehát nem halogatni és Mumust keresni kell, hanem cselekedni. A tett halála a halogatás és okoskodás. Ha mi megijedünk s minden kis szellő rebbenésben valamely rosz szellemet vagy boszorkányt vélünk felfedezni, úgy elseper az idő árja. — Egyenes és becsületes igazunk védelmében és jogaink effectuálni akarásában nincs is okunk s jogunk félni semmiféle potentáttól és nem is félhetünk, mert megmondta már Kálmán király, hogy „de strigis. quae non sunt, nulla questio fiat.”

Áll ez a mai korra is, más értelemben is, nemcsak a szó betüi értelmében.

Menjünk tehát a szerintem egyetlen kivezető utra, mert ha az államkormány segítő jobbát visszautasítjuk, emitt meg tehetetlenségünk révén kudarcot vallunk, méltán lennének nevetség tárgyai.

A jó alkalmat áron is megvegyétek, int az irás. És az árt, vagyis

az áldozathozatalt nem kerülhetjük el az esetben sem, ha az állam által fenntartani szándékolt közös theol. facultás keretében oldódik is meg lelkészképzésünk kérdése. Mert szerintem internátusról is kell gondoskodni. Ez a mi kötelességünk. És e kötelességet semmikép se lehet mellőzni, mert a helyes nevelésnek szerintem az elengedhetetlen feltétele, „sine qua non”-ja.

Am ezt is lehetne együtt csinálni ág. hitv. evang. a. fiaival. Oly formán t. i. hogy egy épület fedele alatt lenne a 2 internátus külön-külön vezetése mellett.

A magyar református keresztyén jelleg itt még inkább kidomborítható lenne!

Ne féljünk oly nagyon az elszíntelenedéstől, vagy éppen tán az egybeolvadástól, mert nem muszáj annak behódolnunk, csak „erősen és megmozdíthatatlanul álljunk, tudván, hogy a mi munkánk nem hiábavaló!” Együtt munkálkodnunk azonban kell. Mert csak így állhatunk meg biztosan a clericalizmus térfoglalásával szemben, amely mind nagyobb és nagyobb méreteket ölt.

Egyik szlovenszkói evangelicus — igen kimagasló — egyházi férfit mondta nem rég, hogy „a legtöbb ember nem is sejti, mily veszély rejlik mind az államra, mind a prot. egyházra nézve a clericalizmus térfoglalásában.”

Nem mondott vele ujat, mert ez történeti — régi igazság, amelynek épen mi, volt magyarországi protestánsok vagyunk élő, szomorú példái és áldozatai, de nagyon helyes ezt a kérdést folyton felszínen és nyilván tartani, mert az idők ma is gonoszak. És Róma ma is az, aki volt, t. i. a telhetetlen Moloch, aki szerint más csak arra való, hogy ő elnyelhesse...

Ha a nehéz századokban sokszor — vasból való békékkel össze voltak láncolva a ref. és evang. lelkészek és tanítók, és látni ilyen rajzzal ellátott czimlapu könyveket ma is: a nehéz idők szülte symbolumnak el kell végezni a lelkekben a maga tanító és építő munkáját a jelenben és a jövőben is.

Ruyter admirál is, midőn dicsőséges munkájára a koronát feltette a gályarab lelkészek és tanítók kiszabadítása által, az együttműködésre buzdította a két prot. egyház lelki vezéreit, mondván: „Meglássátok, hogy széthuzók ne legyetek! Ha a szenvedésekben egyek voltatok, úgy kinnt az életben is együtt munkáljatok, összetartók legyetek, nehogy mint oldott kéve széthulljatok, és az ellenség rajtatok erőt vegyen.”

Örök időkre szóló megszívlelendő szavak ezek. Vajha ne csak papíron volnának megörökítve, de mindenek felett tettekben!

Dolgozni kell hát az internátus megvalósítását illetőleg is. Különkülön is, de együttesen is. A pozsonyi ref. püspök úgy szólva semmiből emelt palotákat már több mint 10 év előtt, bár a helyzet akkor se volt rózsás. Ő majd megtalálja a módját a ref. internátus emelésének is, Ugy is tervezett ő már még a háboru előtt egy ref. internátust középisk. tanulók számára.

*Klasszikusan naiv felfogás ez s roppant alkalmas felület a sebeztetésre. Éppen ezen a ponton szeretnének összeveszíteni minket és a többi kisebbségi ker. vallásfelekezeteket. Csak a bolond örül, ha a szomszédja háza ég! A vallástalan irányzattal szemben mindenkinek össze kell fognia! (Szerk.)

Evang. jeles férfit is oly sok van Slovenskó fővárosában, hogy úgy szólva kezök egy előkelő gestusával létrejöhet minden.

Hihető, hogy majd akadnak buzgó Maecenások is, akik nemcsak maguk adakoznak, de összehordják másoktól is a szükségeseket, derekasan elősegítvén — úgy erkölcsileg, mint anyagilag — tervünk testté ölthetését.

Ne ringassuk tehát magunkat az álmok országában, hanem a reálisan megvalósítható célok felé törjünk.

Vessük kezeinket az eke szarvára, futván a cél felé!

Ne gátoljanak munkánkban kicsinyeskedő szempontok, avagy alaptalan félelem, t. i. magyarságunkat és református keresztyén mivoltunkat illetőleg.

Magunkon függ, hogy megmaradjunk abban. Csak ápolni kell tudni a kettős jelleget. Arra pedig lesz mód és alkalom közös theologiai fakultás és külön-külön alkotott internátus mellett. S ezt a törekvést úgy vélem, nem is akarja senkise gátolni. Másrészről pedig ne feledjük, hogy művelt embernek egy kissé — hogy úgy mondjam internationalisnak is kell és illik lenni.

Nekünk magunknak úgy is az volt mindig egyik bajunk, hogy csak magyarok akartunk lenni, holott pedig — risum teneatis amici — tudtuk, hogy még a saját volt hazánkban sem boldogulhattunk csupán csak magyar nyelvvél. (? Szerk.)

Miért ne akarnánk tehát, hogy a jövő nemzedék vezetői szlovákul is tudjanak, sőt németül is, esetleg még más nyelven is. Hiszen ki hány nyelvet tud, annyi ember.*

És ott a theol. facultás és internátusban a hivatalos érintkezésen kívül is mily sok alkalom nyílik, hogy a nyelveket a leendő népvézérek elsajátítsák, és egymást majd kinnt az életben is igazán megértsék.

Ha a leendő facultás és internátus vezetői hivatásuk magaslatán fognak állani, amit kétségbe nem is vonhatunk, úgy ez a terv csak üdvös eredménnyel járhat, ha megvalósul, és ha az említett módon tölti be magasztos rendeltetését.

Kívánatos lenne szerintem, minél előbb érinkezésbe lépni a magas államkormányval és megtárgyalni alaposan a legapróbb részletig mindent, hogy már az 1926-iki évben megnyitható legyen az intézet.

Közben adakozásra felhívó levél lenne az ekklesiákhoz és egyes tehetősebb atyánkfiaihoz is küldve, hogy az internátus is testet ölthessen. Ami nem jön össze, az kérendő lenne az államkormánytól, és ha még így is hiány mutatkoznék, a hiány a gyülekezetekre fele részben lélekszám aránya szerint, fele részben azok vagyoni aránya tekintetbe vételével vettetének ki.

Végzem rövid felhívásom azzal, amivel Holló Géza kezdte a magáét: „videant consules, ne quid ecclesia et respublica detrimenti capiat!”

Jóka.

Vargha Károly
ref. lelkesz.

* Ezzel igazán sem ujat, sem bölcs dolgot nem mond az író, hiszen theológiáinkon — aki akarta — nemcsak német, de angol és francia nyelven is megtanulhatott, amint hogy sokan meg is tanultak.

Megköszönöm a témákat.

Igen örültem, mikor egyik tanító barátom figyelmeztetett, hogy a Magyar Tanító szerkesztője megküldte azokat a témákat, a melyeket kértem tőle. Kértem pedig azért, mert lapjának f. évi 10-ik számában azt a fölényes megjegyzést tette, hogy a papság jobban tenné, ha gyűlésein a tanítói ügyek helyett saját kari ügyeivel törődnek s ha erre nincs elég témája: szívesen szolgál akármennyivel. Siettem megkeríteni tehát a M. T. 12-ik számát (szerkesztőségünk a cserepéldányt — sajnos — még most sem kapja). Sietségem érthető volt, mert mint szerkesztőt és lelkészegyesületi elnököt mindennél inkább érdekelnek az új és jó témák. Nagy volt azonban csalódásom, mikor az 5 pontba foglalt témakollekciót figyelmesen átnéztem. Azonnal kiderült ugyanis, hogy ezek nem új témák, nem is „saját kari” témák, hanem témabőrbe bujtatott, nem épen szelid oldalbaütések a ref. papi kar számára.

S egyben szomoruan kellett tapasztalnom azt a csaknem abszolút tájékozatlanságot, melyet a M. T. a témaküldéssel kapcsolatban elárul. Az az inpresszióm ugyanis, hogy a M. T. figyelemre sem méltatja a mi nehéz küzdelmeinket, erőfeszítéseinket s most is csupán annak köszönhetjük nem épen barátságos érdeklődését, mert autonomiánk védelmében szót mertünk emelni egyházunk, tanítóink személyi államosítása ellen.

De lássuk csak a témákat:

1. „Foglalkozzék a papság általában a hittanítás mélyítésével, törődjék és munkálkodjék ezen maga a lelkész s ne bizza azt a tanítóra.” Ha a M. T. egyházi gyűléseinket, az azokon elhangzó püspöki, esperesi, tanügyi bizottsági jelentéseket s az ezekre vonatkozó gyűlési határozatokat figyelemre méltatta volna; ezt a témát bizonyosan kihagyja a kollekciónál. Szinte hihetetlen, hogy ne ismerné pl. Czinke püspök ur ez irányu, eléggé meg nem becsülhető törekvéseit; midőn az igazán nehéz viszonyok között vallástani kézikönyveket, kathekezizmusokat ír és ad ki. Ha erről nem tud, akkor bizonyára azt sem tudja, hogy a vasárnapi iskolákban főleg az iskolai vallás tanítást mélyítjük és egészítjük ki. De hiszen nem a vallástanítás mély, vagy sekély volta fáj a M. T. fejének, hanem ezzel kapcsolatban akarta beadni az oldalbaütést: ti papok ne törődjete a tanítók személyi államosításával, hanem tanítsátok az iskolában a vallást s mentesítétek fel az alól a felekezeti tanítókat. Hát természetesen azt sem tudja a M. T., hogy az egyes egyház megyékben csaknem minden gyűlésen ismét felvetődik a gondolat, hogy a vallástanítást kizárólag a lelkészre kell bízni a felekezeti iskolákban is. Egyházmegyénkben legutóbb magam tettem javaslatot arra nézve, hogy a vallástanítást mindennél a lelkészek végezzék, s hogy a tanítók a kathedrai helyettesítés alól egyszersmindenkorra feloldassanak. Hogy az egyházi hatóság bizonyos didaktikai szempontok figyelembevételével a vallástanítást mégis meghagyta tanítóink kezében s hogy a kathedrai helyettesítés megszüntetése ellen maguk az előkönyörgő tanítók emeltek szót: arról a papi kar nem tehet. Azt bizonyára tudja a M. T., hogy egyházi gyűléseink határozataira a világiaknak is van befolyásuk.

2. „Nagy gondot fordítson (a pap) a más felekezeti és állami iskolába járó gyermekek hittani oktatására még akkor is, ha ott csak egy-két felekezetéhez tartozó gyermek is van. . .”

Hogy e tekintetben állandó godoskodás történik, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az egyházlátogatóság minden évben felteszi azt a kérdést a presbitériumhoz: járt e az év folyamán felekezetünkhöz tartozó iskolaköteles állami, vagy más felekezeti iskolába s ha igen, történt e gondoskodás hitünk szerinti vallásos oktatásáról? Aztán azokról a nehézségekről nem tud semmit a M. T., a melyeket az állami intézetek igazgatói s az egyes felekezetek is támasztanak a vallásoktatás elé? Nem tudja, hogy sok lelkész saját lakásán kénytelen megtartani a vallásórákat? Hát természetesen azt sem tudhatja, hogy magam egy gyermeket részesítettem külön vallásoktatásban, mikor a tanítóval összekülönbözött szülő évközben kath. iskolába vitte, s tettem ezt mindaddig, míg az indulatok lecsilapultával saját iskolánkba visszahozhattam.

3. „Krisztusi szeretettel áldozzon minél több időt és fáradságot a belmisszióra, bensőséges, igazi egyházi hitélet megteremtésére.”

E témánál a legszembeszökőbb a tájékozatlanság. Évek óta hivatalos gyűléseink s konferenciáink tárgysorozatán állandóan ott szerepel a belmisszió kérdése. Egész kis irodalma van már a probléma elméleti és gyakorlati részének kiterjedelmű egyházi lapunkban is. Hát ha a M. T. ezt nem tudja, akkor bizonyára nem tudja azt sem, hogy az ungi egyházmegye lelkészegyesületi konferenciáján nem rég vasárnapi iskolai miniatanítást mutatott be egyik lelkésztársunk s hogy az e. m.-i közgyűlés határozatban — fegyelmi büntetés terhe alatt — kötelezte a lelkészeket a vasárnapi iskolák megszervezésére s az intenzív belmissziói munkára.

4. A papság egyházközsége, temploma, iskolája (?) ügyeivel és lelkesítő ügyekkel foglalkozzék lehetőleg tisztán és kizárólag, a tulságos gazdálkodás a tiszta látókör, a tudás, a haladás hátrányára van.”

Köszönjük a szelid figyelmeztetést, de nehogy azt gondolja a M. T. hogy e problémát új témaként most kapjuk tőle. Hát persze nem tudja, hogy dr. Baltazár Dezsővel a Lelkészegyesület hasábjain, dr. Csekey Sándorral a mi lapunkban e kérdés felett vitát folytattam s megállapítottam, hogy hivatásunk magaslatán csak akkor állhatunk majd, ha a gazdálkodás nyügeitől megszabadulunk. De igazán nem rajtunk mulik, hogy a mai állapoton változtassunk. Könnyű a 30-36000 K. fizetést élvező M. T.-nak utasítást adni, hogy ne gazdálkodjatok papok, hanem minden perceteket hivatásotoknak szenteljétek! Aztán nem is egészen igaz az, hogy a gazdálkodás a tiszta látókör, a tudás, a haladás hátrányára van. Aki nem akar tanulni és haladni, az nem fog akkor sem, ha nem gazdálkodik. Magam — sajnos — a megélhetés és gyermekeim neveltetése miatt kényszerítve vagyok rá, de azért — ha alkalom adódik — szívesen elbeszélgetek a M. T.-val az újabb paedagogiai törekvésekről, irányokról s azok hazai és külföldi irodalmáról.

5. „A tanítónak legyen segítségére (a pap) az iskola szükséges felszereléseinek beszerzésében s ne igyekezzék a tanító ebbeli fáradságát épen akadályozni.” — Ez a passzus már egyáltalán nem téma, hanem csomagolás nélküli oldalbaütés, azért nem is foglalkozom vele.

Mindezek után aztán szívesen elismerem, hogy esetleg lehetnek olyan papok, a kik a vallástanítás mélyítésével, a hitoktatással, a belmissziói munkákkal stb. nem sokat törődnek. De hát hanyag és kötelességmulasztó tanítók nincsenek-e? És nekünk azért nem jutott soha eszünkbe, hogy ezekért a sajnálatos kivételekért az Általános Magyar Tanítóegye-

sületet oldalba veressük.

A küldött témákat tehát megköszönjük, bár hasznukat nem vehetjük, mert nem ujak s nem is témák; az oldalbaütéseket azonban szertettel visszaküldjük azzal, hogy tessék azok címére adresszálni, akiket illet, mert e tekintetben az egyetemes felelősség elvét nem akceptáljuk.

De végül vessünk egy futó pillantást a dolog genesisére: a felekezeti tanítók személyi államosításánk ügyére. Legyen annyira objektív a M. T. és ismerje be, hogy itt hiba történt. Mert ugyebár furcsa lenne, ha az Általános Lelkészegyesület (ha volna ilyen nálunk) megszavaztatná a lelkészeket az iránt: vajjon akarnak-e állami alkalmazottak lenni a gyülekezeti választói jog elkobzásával? A két eset teljesen kongruens. Eltekintve attól, hogy az A. M. T. túllépte hatáskörét: vagy elsiette a dolgot — ami még menthető, — vagy megfontoltan cselekedett, akkor nincs mentsége. Mert igazán kegyetlen gondolat volt a protestáns gályarab és vértanu iskolamesterek utódait megszavaztatni az iránt: vajjon oldalba akarják e rugni az őseik vérén is szerzett drága kincset, az autonomia szent örökségét? Mert, hogy itt tisztán „*elvi véleménynyilvánítás*“-ról, tehát a kérdés akadémikus megvitatásáról lett volna szó, minden gyakorlati velleitas és lehetőség nélkül (M. T. 12 sz.) azt a kiskorúaknak mondja a M. T. és ne nekünk, akik az ügyet ismerjük. Igaz — mentségül felhozható még, hogy mindenki szavazhatott menten a befolyásolástól, sőt ha nem akart, hát egyáltalán nem szavazott; azonban míg egyfelől egy erkölcsi testületnek nem lett volna szabad alkalmat adni arra, hogy a gyengébbek saját mivoltukhoz, egyházukhoz hűtlenné lehessenek; másfelől a szavazás előkészítése s az eredmény kommentálása azt a látszatot keltette, mintha a T. E. azokat tartaná helyesen gondolkozó kollégáknak, akik a személyi államosítás mellett szavaztak.

Nem tudom ismeri e a M. T. egyházi lapunkban is megjelent amaz értékezésemet, melyben a lelkészek és tanítók koedukációja iránt tettem indítványt. Kedvenc eszmém ugyanis, hogy a ref. lelkész és tanító jelöltek közös internátusban, közös ifjusági egyesületekben, őszinte barátságban és szeretetben összeforrvá készüljenek pályájukra s lépjenek az életbe. Sajnos, az a tónus, a melyet a M. T. velünk szemben használni szokott, egyáltalán nem alkalmas az említett ideához vezető ut egyengetésére, azért most már, — mint hogy a küldöttek sem váltak be — nem témákat kérek, hanem egy kis szeretetet és jóindulatot a nehéz küzdelmeket vivó ref. lelkészi kar részére: ezeket az érzelmeket szívesen viszoznánk hasonlókkal. (Főszerk.)

PROBLÉMÁINK.

Anno Santo. A katolikus hívőkre az 1925-ik esztendő nagy jelentőségű, mert „szent év“-nek van minősítve s szerintük azok, akik ez év folyamán elzarándokolnak Rómába és ott az előirt ájtatosságokat elvégzik, különös kegyelmekben részesülnek.

Nem vitatkozni akarunk. Legyen mindenkinek az ő hite szerint. Azt azonban meg kell mondani, hogy a szent évnek bibliai alapja nincs, azt csak a pápaság tette intézményesen a maga jövedelmi forrassainak egyik jelentős tényezőjévé s ha jól sikerülnek gazdaságilag a szent évek,

az mindenesetre örvendetes a pápaság és az egyetemes katolicizmus szempontjából. Nem vitatkozni akarunk. Ha akadnak pénzes emberek, akik pont Rómában, az őskeresztyén emlékek közvetlen ráhatásai között vélik megtalálni a lelki kielégülést, az újjászületést, a megszentelődést és *külső* hatásoktól várják a *belső* átalakulás bekövetkezését: ám tegyenek zarándokutatókat Rómába.

Csak két dolgot nem szabad megengedni az Anno Santo-val kapcsolatban. *Egyik*: nem szabad azt gondolni, hogy a római templomokban, vagy a pápai kincstár részére történt fizetéssel eleget tehet valaki a büneiért. *Másik*: nem szabad a lelkiismereti szabadságba ütköző *térités* céljára használni fel a szent évet.

Azt írja egyik katolikus lap, hogy 450 skandináv zarándok egy negyede protestáns volt négy lelkésszel az élén s mindjárt levonja a következtetést: ezeket bizonyára nem a profán kíváncsiság vonzotta Rómába, hanem valami benső hang, mely a *katholikus gondolat* felé hajlítottá őket. Hát ez az, amit nem szabad: hamisan következtetni. Ha pénzem volna, én is szívesen mennék el Rómába, hiszen én is szeretném látni azt a temérdek őskeresztyén emléket, azokat a csudás templomokat s mert a szent év alkalmából csoportosan, kitűnő kalauzással és nagyon *olcsón* tehetném meg az utat, bizony elmennék én, a katolikus gondolathoz való hajlás legcsekélyebb érzése nélkül is. Hiszen a Pál apostol tömlőczt, halála helyét én is szeretném látni. Rossz szolgálatot tesznek azok a katolikus testvéreink, akik hamis következtetést vonnak le a csekély számú protestáns hívő szent évi zarándoklásából s ezzel fát huznak a testvériesülés gondolata elé.

Nekünk, kálvinistáknak, sem szabad azonban lemosolyognunk a hitbuzgóságot, amellyel még tériteni is akarnak közülünk a szent év ürügye alatt is, hanem résen kell lennünk és nekünk is mennél előbb *meg kell szerveznünk azt a szent évet*, amely zarándoklás nélkül is megtermi a gyümölcsöket: nyugdíjügyünk, egykori biztosításunk rendezését, theológiánk és internátusunk felállításának megoldását, a református egyház felvirágzását s egyéb égető kérdéseink íó végre jutását. A mi Anno Santo-nk az lesz, amelyikben ezeknek a nagy problémáknak a megoldásához egy-egy áldozattal hozzá — hozzájárulunk.

Kötelező vallástanítást! Lelkipásztoraink jól teszik, ha népünket csendesén készítgetik az okvetlenül elkövetkezendő — *kulturharcra*, mert erre már is egyre több az ok. Egyik okot az alábbiakban látom:

Állítólag már a második törvényjavaslatot terjesztették be bizonyos vallásellenes politikai faktorok s abban az iskolák abszolút államosítását s az iskolából a vallástanítás teljes kizárását kívánják kimondani, a külön hitoktatásra nézve a szülő dönthet, ha akarja.

Közömbös legyen-e népünk ezzel a kérdéssel szemben és készületlenül találja-e népünket ez a terv, ez itt a kérdés. És a felelet rá ez: *előre el kell készíteni népünket a vallásellenes merénylet elleni küzdelemre, nehogy közömbös legyen e végtelenül fontos kérdéssel szemben.* Más szóval: *készüljünk a kulturharcra!*

A probléma igen egyszerű. Az állam maga a **köz érdekében kötelezővé** tette a mindennapi iskolázást, a katonáskodást, bizonyos adókat stb., és nem kérdezi, hogy tetszik-e ez az állam polgárának, vagy nem,

hanem — mert üdvös — egyszerűen végrehajtja.

A kertész a gyenge csemetétől nem kérdezi meg: kell e neked védelem, karó, metszés, gondozás, hanem részesíti azt a nevelés minden áldásában, mert kell, a cél érdekében kell.

A vallás-erkölcsi nevelés az állampolgárrá, az emberré nevelésnél elengedhetetlen tényező. Miért kellene azt a hivatalos helyéről száműzni? Miért kellene a szülő szabad tetszésére bízni azt, hogy vallás-erkölcsös szellemben kívánja-e neveltetni a gyermekét? Legyen az csak továbbra is kötelező, legyen csak annak a helye továbbra is az iskola, mindjárt kevesebb korcsma, kevesebb tébolyda és kevesebb börtön kell.

Hanem aztán azt a vallás-erkölcsös nevelést végezni is kell becsülettel, hogy a föld népeinek üdvére legyen!

Követeljük a kötelező vallás-erkölcsi nevelést!

Mérlegen. Theológiánk felállítását folyamatban lévén, konventi elnökünk, *P. Czinke István*, a megvalósulásig is gondoskodni kívánt lelkesíti pályára készülő ifjaink tanulási lehetőségéről. Hová fordulhatott volna máshová, mint a „barátságos”, a „hisántánt”-ban „testvérország” egyetlen theológiájához, a kolozsvárihoz? Megkereste annak rendje és módja szerint az erdélyi református testvérek püspökét, *Nagy Károlyt*, eszközölné ki, hogy a mi református ifjaink az ottani kiváló theológián tanulhatnak. Ez a theologia szellemi irányzatánál fogva a magyar rezsím alatt is a legkitünőbb volt az öt ref. theologia között s ha már Magyarországon nem engedik a mi hatóságaink a lelkész-utánpótlást — gondoltuk mi — legalább Erdélybe mehessenek. . .

A testvér egyház püspöke az összes romániai református körökkel együtt a legnagyobb szeretettel fogadta volna a tanulni vágyó ifjakat, intézkedéseket is tett erre, azonban a „kultur nép” politikai exponensei is beleszóltak a dologba s a bukaresti kultuszminisztérium minden különösebb megokolás nélkül egy „hódító” gesztussal az ügyre vonatkozólag ennyit írt: „*A miniszter nem engedélyezi, hogy a csehszlovákiai református ifjak a kolozsvári ref. theológiát látogathassák és hogy ott papi kiképzését is nyerhessenek.*” Van-e a világon tanszabadság? Hányadik évszázadban élünk? Hiszen a külföld híres professzorainak, egyetemének, akadémiáinak látogatása a sötét középkorban is megengedett dolog volt. . . Vagy a magyar kálvinisták fiai már tudományos kiképzésben sem szabad hogy részesüljenek?

A romániaiak testvér-népe, az olasz, másként gondolkozik. A pádovai egyetem rektora a külföldi diákokhoz intézet bucsubeszédet így kezdte: „Jöjjetek fiaim! azt akarjuk, hogy rajtatok keresztül ismerje meg az egész világ az olasz kulturát.”

A római ivadékok közül a *nem talmi*, ime, tanulni hívja a külföldi ifjait, a *talmi* meg eltölti azokat a maga iskoláitól, mert — úgy látszik — éppen az ellenkezőtől fél, attól, hogy a külföldi ifjakon keresztül az igazi arcát látna meg a világ a művelt protestántizmust elnyomó barbár népnek.

Ur Isten! Mikor oszlatod el már a lelkek durva, sötét jellegeit?

Ime, egy okkal több, hogy mennél sürgősebben állítsunk magunknak theológiát.

KÜLFÖLD.

— **Választás.** A magyarországi abauji egyházmegyében *Farkas Elek* gönczi lelkészt tanácsbíróvá, *Kiss József* hejcei lelkészt pedig aljegyzővé választották.

— **Uj ének és zenetanár Sárospatakon.** A H. Bathó János lemondásával megüresedett főiskolai ének és zenetanári állásra ideiglenesen *Kovács Béla* zenekonzervatóriumi hetedéves növendéket alkalmazzák.

— **Révész centennárium.** A debreceni ref. egyház presbitériuma elhatározta, hogy egyik volt legnagyobb lelkipásztora, Révész Imre emlékére ünnepélyt rendez annak

századik születési évfordulójakor. Ez alkalomból megiratja a nagy Révész Imre életrajzát annak jeles unokájával, ifj. *Révész Imre dr.* debreczeni tudós lelkipásztorral, akinek a hatalmas munka megírásához hat hónapi szabadságot adott.

— **A Vatikán** a concordatum-tárgyalásokat a magyar felekezeti iskolák elleni törvényjavaslat miatt Romániával megszakította. Bizonyos, hogy Románia csak az egész világ diplomáciájának energikus fellépése mellett fog ebben, a magyar református iskolákra nézve is oly fontos kérdésben lényeges és maradandó engedményeket tenni.

H I R E K

— **Kérelem.** A Konventi Elnökség megbízásából uj énekeskönyvünk összes dallamait át akarom írni orgonára (vegyeskarra.) Fölkérem azért tisztársaimat és mindazokat, a kik eziránt érdeklődnek, hogy ez ügyre tartozó óhajtásaikat, tanácsaikat, megjegyzéseiket nálam levélben, rövidesen jelentsék be, hogy azokat az orgona-partitura összeállításánál fölhasználhassam, illetve figyelembe vehessem. Rimaszécs (Gömör) ž. XVIII. Gáspár János ref. org. tan. okl. énektanító.

— **Szobráncz gyógyfürdő.** Kénes, gläubersós, konyhasós forrás. Máj-, gyomor- és bélbetegék szlovenszkói Karlsbadja. Ajánlva *belső-*

leg: gyomor-, bél-, máj-, epekőbántalmaknál, érelmeszesedésnél, elhíjasodásnál, köszvénynél, cukorbanánál; *külsőleg:* bőrbajoknál, viszketegségnél stb. — *Iszappakolás* rheumánál, ischiasnál, ízületi bántalmaknál, a méh és petefészek betegségeinél. — Uj, modern szénsavas fürdők szívbjajok, azaz érrendszer megbetegedésénél. *Hidegvizgyógyintézet* ideggyengéségnél stb. Hízókúra. — Fürdőorvos: *Dr Russay Gábor.* Szezon május hó 15-től szeptember 15-ig. Elő- és utóidényben 30% kedvezmény. — Kitünő keresztyény és rituális konyha. Pensió már 35 kč.-től. Vasutállomás: Michalovce és Užhorod, Užhorodról autóbusz.

Posta, telefon. Kérjen prospektust! *Fürdőigazgatóság Szobráncz, Szlovenszko Župa XX.*

— **Lelkésztestvéreink figyelmébe.** Lelkeszi hivatalaink bélyegzőiket a legolcsóbban, a leggyorsabban és a legjobb kivitelben *Oesterreicher I.* bélyegző-gyárában, Ungváron, a Kazinczy u. 3. sz. alatt szerezhetik be.

— **Hátrálékok** s a második féle évi előfizetések beküldését szeretettel kérjük. Kiméljük meg egymást a peres eljárással való behajtás kellemetlenségeitől. Minden utal-

ványon méltóztassanak 50 fillérrel többet küldeni a postai kézbesítés fedezésére.

— **Megvételre** keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cim a kiadóban.

— **Hirdetéseinkre** felhívjuk olvasóközönségünk figyelmét. Méltóztassék a vásárlásnál lapunkra hivatkozni.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor.*

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat a kigyósi ref. orgonista kántor-tanítói állásra. *Javadalom:* 1. Lalkás (2 szoba, konyha, kamara), melléhelyiségek s kert, 2. 720 öl kerti föld haszonélvezete, 3. 10 q. buza, 4. 10 q. zab, 5. 2 öl kemény tűzifa beszállítva, 6. Késpénz az egyház pénztárából 1200 K. 7. Törvényszerű államsegély. Továbbá: mint orgonista-kántornak még 8., 3 hold föld (Szernyemocsári) haszonélvezete, 9. 1 öl kemény tűzifa beszállítva, 10. 2 drb. marha legeltetés vagy ennek értéke, 11. Stóla jövedelem.

Kötelessége: Hat osztályu osztatlan iskola vezetése s az összes kántori teendők teljesítése.

Állás szept. 1-én elfoglalandó. Pályázhatnak oklevéllel, nosztrifikációs vizsgával és állampolgársággal bíró ref. tanítók. A kellően felszerelt pályázati kérvények 1925 évi augusztus hó 10-ig küldendők be a ref. lelkeszi hivatalhoz. Kigyós, posta Beregszász. (Vasutállomás helyben, személyes megjelenés előnyös.)

Pályázat.

Az alsólánczi ref. egyház kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. *Javadalom:* Tisztességes lakás, megfelelő épületekkel. 1473 □ öl rét, 384 □ öl szántóföld, 8 köből buza, 7 köből gabona, 5 köből árpa, 2 drb. szarvasmarhára legeltetési jog, stóla és államsegély.

Kötelessége: Az I.—VIII. osztályu iskola vezetése, kántori teendők végzése és lelkesz akadályoztatása esetén, helyettesítése. Pályázatok 1925. aug. 1-ig ref. lelk. hivatalnak Felsőlánc up. Buzita, Abauj m. küldendők. Az állás szept. 1-én foglalandó el. Pályázhatnak tanítónők is.

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, fűg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
mefestés. Gallér és kézező tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR-ÚZKOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések,
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelezés.

MISKOLCZY LAJOS-UNGVÁR
urí és papi szabó Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, nő- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz temp-
lomot épített és renovált már. Tornyot
állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.
Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVAR Radvánczi utca 59

Készít mérték szerint mindennemű lábbelit
Állandó raktár cipőkben, bakancsokban,
csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI EGRY FERENCZ
harangöntője
KISGEJŐCZ
(Ungmegeye, Podkarp. Russ.)
Alapított 1793-ban.
Több világkiállításon kitüntetve.

HOTEL — PAYER — SZÁLLÓ
POPRÁD
Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK
Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős.
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezetek! Vendéglők! Heroldok! /
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamalátá sört.
Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK
HAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!
MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224. **VAJDA EMIL UNGVÁR** Táviratcím: Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képviselete és lerakata. Olaj. Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Fordson Tractátorok.**

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállítmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hiveink vagyónak biztosítására az összeköttetést a legmelegebben ajánljuk.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Veiké Kapușany” címre küldendők:

Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tu
dósítások, hírek, rekla-
mációk, hirdetések a va-
jáni lelkészi hivatalhoz
küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Az egyház és állam szétválasztásának

kérdése mind erősebben nyomul a politikai élet homlokterébe s amennyiben a *mi* egyházunkat is közelről érinti ez a kérdés, kénytelenek vagyunk foglalkozni vele *egyházpolitikai* vonatkozásában, bár bizonyos körök valószínűleg azt a vádat fogják a fejünkhöz vágni, hogy *politizálunk*. A sajtókonferencián kifejtett szerkesztőségi program szerint *kell* foglalkoznunk egyházpolitikai kérdésekkel s vajjon van-e fontosabb *egyházpolitikai kérdés*, mint az egyház és állam szétválasztása?

A csehszlovákiai politika egyik legidegesítőbb kérdése ma az egyház és állam viszonyának rendezése. Az állam csehországi részén, akár milyen *egyházi* természetű ügy adódik elő, azonnal megharsannak bizonyos irányu politikai hirharsonák: követeljük az egyház és az állam szétválasztását! Az állam szlovenszkói és ruszinszkói részén már gyengék ezek a harsonák, mert itt az *őslakosság* hallani sem akar a viszony felbontásáról s minden nyugodt gondolkozásu egyházpolitikus a statusquo ante fentartását véli egyedül helyesnek. A cseh állami alkalmazottak, akik között sok a felekezeten kívüli és a szektárius, itt is csinálják ugyan a szétválasztásra irányuló propagandát, azonban abszolút tulsúlyban vagyunk azok, akik — jól ismerve népünk *vallásos gondolkozását* — elsősorban magára az államra nézve tartjuk feltétlenül károsnak az egyház és az állam közeli szétválasztását, az olyan szétválasztást pedig, amilyent az eddig benyújtott két törvényjavaslat kíván kimondani, egyenesen *veszedelmesnek* itéljük.

Az egyház és állam szétválasztásának problémájával nagyobb tanulmány keretében lapunk más helyén foglalkozunk; itt csupán arra hívjuk fel egyházunk harcosait, a lelkészeket, a tanítókat és a világi tisztviselőket, hogy *rendszeres felvilágosító előadások tartásával idejében* értessek meg református hiveinkkel a kérdés végzetesen komoly jelentőségét.

Van egy nagyon befolyásosnak látszó tábor, amelyik — míg a rej-

tett és nyílt propaganda céljaira sulyos tizmilliókat áldoz az állam pénztárából — az egyháztól minden garast el akar venni. Mielőtt e rövidlátás katasztrófába döntené az egyház és állam békés és egycélú viszonyát, talpra kell állnunk és meg kell óvnunk a lejtőre jutott kérdést a szakadékba zuhanástól.

Kertelés nélkül ki kell mondanunk, hogy e kérdésbe a napipolitikánál is feltétlenül bele *kell* szólanunk s mert itt az egyházpolitikai kérdéseket a parlamenti pártok döntenek el, olyan irányú munkát kell kifejtünk hűveink között, hogy azok csak olyan pártokra adják szavazataikat, amely pártok becsületesen megvédik a református egyház alkotmányos jogait s az egyház és állam szétválasztásának kérdésében a statusquo antét fogják fentartani. (Is.)

Az egyház és állam viszonyáról.

(Is.) Az egyház és állam egymáshoz való viszonyának tárgyalásánál bizonyos tényeket kell előbb megállapítani és előre bocsátani.

Az egyház is az állam is társadalmi alakulat s céljaiban a kettő részint azonos, részint egymást kiegészítő.

Mi az állam, mi az állam célja?

A mai modern tudományos felfogás szerint az állam az emberiség társaséletének eddigelé a legmagasabb foka, melyben a kapocs az öntudatosan átértézt közös életérdek. Az állam meghatározott területen, közös főhatalom alatt élő emberek közössége.

Az állam célja — a különböző államelméleteket figyelembe véve — Istenországának e földön való előkészítése végett a vallásosság ápolása (vallásos elmélet), jogalkotás, jogfentartás, joguralom létesítése (jogi elmélet), önfentartás (önfentartási elmélet), a szellemi és anyagi haladás előmozdítása, az erkölcsi tökéletesedés elérése, mely fokon az állampolgárok önmaguktól, kényszerítés nélkül tudni és akarni fogják a jogot, igazságot és méltányosságot.

Mi az egyház, mi az egyház célja?

Az egyház vallási alapon létrejött társadalmi alakulat, a létrehozó közös életérdek benne a hit. Miután egyházat a történelem folyamán csak a Krisztusban hívők (keresztyének = keresztények) alkottak: az egyház azon keresztyén vallásu egyének szerves társulata, kiket közös hit kapcsol egybe.

Az egyház célja: Istenországának megvalósítása, ami azt jelenti, hogy olyan országot kell teremteni, ahol az Isten akarata az uralkodó, evégre az emberi életet krisztusi életértékkel kell megtölteni s olyan társadalmi viszonyokat kell teremteni az egész emberiségre nézve, amely viszonyok között nincs többé szükség kényszerítésre, minden egyháztag önként, belső indításból tudja és akarja a jót nemcsak a maga egyházában, hívőközösségében, de az élet minden viszonylatában.

Az elmondottakból kitűnik az, hogy az egyház célja szellemibb, tehát magasabb rendű, mint az állam célja, mert míg az állam területre van korlátozva s anyagi, vagy államszuverenitási okokból más államok ellen háborút is indíthat, addig az egyház végeredményben az egyetemes jóság alapján, a testvéri szeretet törvényei szerint rendezkedvén be, egye-

temes (univerzális) célú. És ebből a tényből folyik az a másik tény, hogy az állam az egyházat éppen mint az eszményi célért küzdő társadalmi alakulatot nem nélkülözheti.

Ha összehasonlítjuk az egyház és állam célját, bizonyossá válik előttünk, hogy a két társadalmi alakulat — összehangzatos együttműködésben — az emberiség végcéljának megvalósításán fáradozik s miután az egyházat i, államot is az emher alkotja, az egyház és állam szerves és természetes összekapcsoltságban van.

Ősállam, ősegyház.

Az államnak és egyháznak ez a szoros egybeforrása nem esetleges, hanem a fejlődés törvényei szerint jegecesedett ki a történelem folyamán.

Ameddig a történelmi kutatás vissza bír hatolni az őskorba, az emberiség kezdetleges életéig, mindenütt nyomát találjuk a vallási és jogi (egyházi és állami) elem szerves összefüggésének. Az ősállamban a vallási és a jogi egy. Az élet, a társulás, a vallás szabályozója maga az Isten. Az ősállam theokratikus, azaz istenuralmi állam, melyben a törvény Isten törvénye, az államfő az Isten helytartója. Ezen a fokon az állam még nem valami közös előnyök biztosítására alakult társadalmi intézmény, hanem az Istennek tetsző és az emberi észszerűséghez méltó életforma létrehozására törekvő isteni intézmény.

A vallási és jogi elemnek ez az összeszövődött volta onnan van, hogy ember alkotta a társadalmi alakulatokat s az ember nem tud kettészakadni állami és egyházi személyiségre. A helyes világszemlélettel bíró embert éppen az jellemzi, hogy az élet minden viszonylatában határozottan a helyes irányt követi.

Államvallás.

Az emberi természet eme sajátága hozta magával, hogy a történelem folyamán a keresztyén egyházakat, mint az emberiséget feltétlenül helyes irányba terelő, tudományt, művészetet, értelmi nivót, valláserkölcsi világnézetet fejlesztő társadalmi alakulatokat az egyre hatalmasodó állam segítette, sőt államvallássá tette, mint azt a katolikus és protestáns államvallások rendszeresítésénél látjuk. Az államvallás intézménye azonban helytelennek bizonyult éppen az egyház nézőpontjából, mert az agyonfavorizált egyház elrestült, megfeledezett a maga isteni rendeltetéséről, a szolgálatról, az önfeláldozó lelki-szellemi munkáról s az egyedüliség, a kizárólagosság elnyomta az élet fejlődési lehetőségeit, a szabadvizsgálódás, a lelkiismereti szabadság megnyilatkozásait és pedig nem szellemi fegyverekkel, hanem hóhérpallossal és máglyával. . . Történelmünk legszomorubb utjelzői, a leégetett falvak és városok romjai és a máglyák üszkei, az egyház uralkodói hatalomra törésének tragikus következményei.

Az élet fejlődési forrásait azonban nem lehet elfojtani, mert azok feltétlenül felbuzognak valahol a mélységekből. A rőneszánsz, a humanizmus és a reformáció lassanként letörte az államegyház és államvallás hatalmát, a türelmetlenség helyére a megértés lelke költözött, a szabadvizsgálódás, a lelkiismereti szabadság, az Isten előtti egyenlőség elvei egyre erősebben nyomulnak előre s eljön a fejlődés ideje.

Bevett vallások. Interkonfesszionális állam.

Az állam ezen a fokon vallásszabadságot biztosít a bevett vallásoknak és interkonfesszionálissá (felekezetközivé) válik, ami azt jelenti, hogy mindenik, az állameszmével nem ellenkező tanokat hirdető egyház az ál-

lam egyformán szeretett, segélyezett, védett gyermeke, mert az egyház erre az állampolgárok nevelése útján mérhetetlen értékű munkájával rászolgált. Az ilyen állam az egyházakra fordított anyagi segítséget a legjobb befektetésnek tekinti, mely nem pillanatnyilag hozza ugyan meg a hasznot, de az állampolgárok szellem-erkölcsi nevelésével olyan életviszonylatokat teremt, olyan polgári jellemeket fejleszt, hogy az állami élet, a vallás-erkölcsiségnek, mint szellemi tőkének fel nem becsülhető értékei folytán, anyagilag és szellemileg egyaránt felvirágzik.

Ilyen volt a viszony a magyar államban, ahová keresztyén egyházaink ezelőtt tartoztak. A világháború s főleg az azt követő bolsevizmus ott is a Csehszlovákiához csatolt területeken is elvégezte romboló munkáját az egyház és állam viszonyára nézve is és hogy most itt e viszonyról a jogi alapokról, kivivott és törvényben biztosított jogokról s azoknak biztosításáról a Csehszlovák államban kell szólanunk, tisztán a bolsevizmusnak tulajdonítható. (Folytatjuk.)

Videant Consules. . .

Egyetemes egyházunk életében rendszerint minden nagyobb életbevágó cselekedetet egy csomó elméleti cikk és papiros határozat szokott megelőzni. Meglepetésszerűen egyházunk semmit sem csinál. A demokráciát a legmesszebbmenő mértékben érvényesülni hagyja. És az jól is van így, mert csak így jöhetnek létre olyan cselekedetek, amelyekben az egyház egyetemének legalább a nagyobb része megnyugszik.

Annaira azonban egyházunk sem mehet, hogy amit cselekszik, ne a népképviselői úton arra hivatott szervei által, a lehetőségnek megfelelően, akkor és úgy cselekedje, amint Isten és ember előtt való felelőssége tudatában a legjobbnak látja.

Köztudomású, hogy a kialakult egyházi közvélemény alapján a konvent a theologia felállításának kérdésével többször nem csak rendes, de majdnem kizárólag erre összehívott rendkívüli gyűlésében is foglalkozott. Tehát a theologia felállításának sürgősségét maga is érzi, jóllehet nem mindenki ezt tartja a legsürgősebben megoldandó feladatnak. Sőt annyira előre vitte ezt az ügyet, hogy a theológiának már az 1924 szeptemberében meg kellett volna nyílni, de egy, a fentartás fedezetébe számított összeg meglepetésszerű elvonása miatt ez nem történhetett meg.

A ki tehát a theologia sürgős felállítása érdekében döngeti az ajtót, nyílt ajtót dönget.

Természetes, hogy arról a sok mindeféle akadályról, ami a theologia felállítása ügyénél a konvent előtt áll, nem mindenki tud, és nem is tudhat mindenki.

Most már mi az okosabb: az e, hogy akik az akadályokat nem ismerik, várnak csendesen, bizalommal a felelős tényezők tetteiben való megnyilatkozására, vagy az, ha nyugtalanságot keltve, újabb elfogadhatatlan gondolatoknak a plémum elé dobásával zavarják a konvent amugy is nehéz munkáját és késleltetik a theologia általuk is sürgősnek elismert felállítását?

A legnagyobb akadály a pénzhány. Ezt kell mindennek előtt valami egyetemes felbuzdulással megszüntetni.

A többi könnyebben legyűrhető akadály. A tanár hiány pedig épen nem akadály, mert ilyen akadály nincs is.

Bár milyen illetékes helyen mondták is Holló Gézának, hogy „tanárnak való emberünk nincsen,” a tény az, hogy van, de különben, nem az a fontos, hogy van-e, vagy nincs, hanem az, hogy kell és abból az anyagból választhatunk csak, amely rendelkezésünkre áll. Abszolút tudásu embert sohasem fogunk találni, az Isten országának munkájába egyetlen munkás sem áll be készen, befejezetten. A növekedést mindenik akkor kezdi meg, mikor beáll a rábizott munkába. Ez áll a teológiai tanárra is. A fontos az, vannak-e olyan embereink, akikre nézve reménységgel lehetünk. Ha nem volnának, akkor halva született gondolat lenne a theológia, mert pénzt még csak lehet valahogy csinálni, de tanárnak alkalmas embert teremteni nem lehet.

Hogy ki az alkalmas és ki nem, azt nem egy népszavazás, vagy egy teológiai vizsga döntheti el, (hiszen a vizsgáztatók majdnem ugyanazok lennének mind, akik különben is határozni fognak a személyek felett), hanem már eldöntötte az élet és munka, a mi kiváló pályatársaink munkája s élete.

A vizsga nem garancia, de egy előttünk álló akár rövidebb, akár hosszabb mult, igen.

Láttunk már igen kiváló, tudós teológiai tanárt, aki szentháromság tagandó volt; olyat is, aki szembehelyezkedve a kálvini világnézettel, kommunista népbiztossá lett.

Videant consules!

Mikor a kolozsvári teológiát felállították, öt közül két olyan lelkészt hívtak meg rá tanárnak, akiknek nem volt theol. tanári képesítése. Egyikkel sem vallottak szégyent. Az egyiket tanítványai rajongó szeretete kísérte korai sirba, a másik debreczeni egyetemi tanárrá lett.

Akik teológiai tanárnak valók, azok már eddig is megmutatták magukat. Akik pedig a közeli nehéz multban a homályban maradtak, a jövőben igyekezzenek megmutatni, hogy ők is arra valók.

Ne kicsinyeljük a nekünk ajándékozott nagy szellemi értékeket!

A tanár választást akkor vinnénk helytelen vágányra, ha már most vizsgához és próba időhöz kötnénk, mert ez idő szerint még nem is vagyunk úgy berendezkedve, hogy egy theol. tanári vizsgát fel tudjunk venni és az is Éris almájává lehetne, hogy hová menjenek, Németországba, Angliába vagy másfelé a jelöltek diplomát szerezni.

Tanuljunk meg csendesesen várni. Bizzunk a Konventben és mindenek felett Istenben, aki nem ok nélkül enged akadályokat állani azon az uton, amelyen járva, országát terjeszteni akarjuk.

Akiknek nagyon szíven fekszik a theológia, azok álljanak össze, csinaljanak olyan agitációt, hogy 2-3 hét alatt legyen együtt a javára néhány százezer korona. Akkor egészen bizonyos, hogy a theológia már szeptemberben megnyílik és pedig jó irányelvekkel, jó tanárokkal és mindenféle más jó kilátással.

Bácsy Gyula.

„A világ reménységének titka ma a Kálvin magyarázata szerinti evangéliumban van, amely az embereket szabaddá teszi úgy, hogy amellet képezzé teszi őket arra is, hogy minden kötelességüket teljesíteni tudják.” (W. Crowe.)

Tiltakozom!

Irta: Holló Géza.

„Anch io sono pittore!” Szabadon: Én is pap vagyok. Halandó is vagyok, családom is van — elég szép nagy szám. Minden okom meg volna hát arra, hogy örömmel fogadjam a lelkeszi nyugdíj ügyének olyan rendezését, amiként az Schmidth Imre ur cikkében kilátásba van helyezve. — Csak az a baj, hogy véletlenül nem csak hivatalból, hanem legalább az én érzésem szerint, valósággal is pap vagyok. Ez a papi milvotom pedig ezt mondja nekem: „Igaz, hogy most biztosíthatnád magadnak öregséged nyugodalmát, feleséged existenciáját, gyermekeid tanulását — de milyen áron?”

Annak idején, mikor a theologia szükségességétől áthatva körülnéztél az egyház anyagi erőforrásai között, hogy vajjon honnan telnének ki azok a bizonyos százezrek, amelyek a theologia fenntartásához szükségesek, úgy találtad, hogy önkénytes adományokból még a legjobban organizált gyűjtés mellett sem várhatunk többet évi 50.000 Koronánál, tehát más, szilárdabb bázist kell keresni. Ez a szilárdabb bázis a hivek megadóztatása a főiskolai járulék megfelelő felemelése által. Arra is emlékezel, hogy mikor ezzel itt-ott nagy óvatosan előállottál, hogy kitapogasd a közhangulatot, igen „fanyar örömmel” fogadták a javaslatodat: „Hogy hisz igen. . . a theológiára feltétlenül szükség van. . . de hát adót kivetni. . . ma, amikor még az eddigi járulékokat sem akarják fizetni. . . ez olyan felindulást keltene a hivek között, hogy az szinte teljességgel keresztülvihetetlen.” Láttad, hogy ha százszor jogos és indokolt is az adó kivetése, hiszen végre is a hiveknek van szükségük papokra, tehát nekik is kell gondoskodni arról és áldozni azért, hogy ilyenek neveltesse nek, ezen az uton még sem lehet a szükséges összeget előteremteni, első sorban azért, mert hiányzik a kivetéshez való bátorság, az ódium vállalásának készsége.

Tehát sem adó, sem adakozás.

Hát akkor miből?

Ekkor jöttél arra a gondolatra, hogy azt a kivetendő adót nem lehetne-e áthárítani biztosítás révén valamely biztosító társulatra oly módon, hogy akik nála biztosítanak azok helyett quasi a társaság fizesse meg a főiskolai járulékot, illetve a társaság által az egyháznak fizetett százalék révén az illetők adója kiegyenlítettnek tekintessék. Ilyenformán el lehetne érni azt, hogy a kb. 200000 K. évi főiskolai járulék kivethető legyen, mert hiszen csaknem mindenkinek módjában volna ezt a kivetést a maga részére pusztán *névlegessé* tenni s a *tényleges* fizetést a biztosító társaságra hárítani. Ez elejét venné minden zugolódásnak, mert hiszen ha valakinek adót kell fizetnie, azért csak magát okolhatja, viszont a biztosítási akció sikerét is mindennél nagyobb mértékben biztosítaná, mert a pusztá — és valljuk meg, gyakorlati szempontból elég keveset számító — *morális* indok mellett a jelenleg mindennél hatalmasabb és hatékonyabb *önérdek* terelné a hiveket az egyházzal szerződéses viszonyban álló biztosító társulathoz.

Érintkezésbe léptél biztosító társulatokkal, megcsináltad a számításokat, beterjesztetted a Konventhez javaslataidat és most azt látod, hogy az így nyerhető összeget nem a theologia megvalósítására, hanem a lel-

készek nyugdíjának emelésére akarják fordítani.

Még ha nem is lenne mindenki nyilvánosan felszólítva véleményének leadására, akkor is számot kellene vetned lelkiismeretteddel és fel kellene emelni szavadat ezen terv ellen, mely a theologia megcsinálásának egyedüli lehetőségét veszi el; mennyivel inkább most, amikor méltán illethetne a vád: láttad mi készül, tudtad, hogy mi a jelentősége, fel voltál szólítva a nyilatkozatra, mért nem beszéltél?

Felemelem hát tiltakozó szavam. — Gyöngé, erőtlen szó. Igénytelen szava egy magános falusi papnak, aki mögött nem áll se hatalom, se klikk, de még csak a személyes hívek tábora sem. Nem áll mögötte semmi más, csak az igazság és egyházunknak, magyarságunknak féltő szeretete. Lehet hogy hangom kiáltó szó lesz a pusztaiban, lehet, hogy továbbra is egyedül maradok óvó és figyelmeztető szavammal, de inkább maradjak egyedül nyugodt lelkiismerettel, mint hogy együtt legyek akár 300 érdektársammal, de azzal a tudattal, hogy önző érdekemből kifolyólag én is segítettem megásni saját egyházamnak a sirját.

Mert erről van szó!

Ha a theológia felállítása által lelkészi utánpótlásról nem gondoskodunk, 6 év múlva már nem tudunk a kidülő lelkészek helyébe újakat állítani, 40 év múlva pedig az összes gyülekezetek papok nélkül maradnak, a pásztor nélküli hívek szerte züllenek, más felekezeteknek, szektáknak zsákmányává válnak, templomainkban idegen szó váltja fel a magyart.

Ehhez járuljunk hozzá mi, magyar református papok?

Mit hozzájárulni? Ezt idézzük elő mi, vallásunknak egyházunknak *felesküdt szolgálói*?! Nem!! És ha százszor egyedül maradok, akkor is „nem”-et fogok kiáltani s a történelem fogja számon kérni, hogy mért maradtam egyedül! Nagyon sok mindent lehetne tisztán a lelkészi nyugdíj ügyében a javaslatához szólni. Egyelőre bele sem megyek a tárgyalásba. Mondjon valaki valami biztosat — de *biztosat* — hogy mi módon teremtsünk elő a theológiára *máshonnan* pénzt, meghajlok előtte, félreállok és örömmel üdvözlöm a lelkészi nyugdíjügy ilyen rendezését, de amíg ez csak a theologia elgáncsolása árán lehetséges, addig azt mondom: Tessék vállalni a bizonytalanságot, a nélkülözést, a nyomort, de az egyház egzisztenciáját, annak jövőjét, a lelkészi nyugdíj ügyéért feláldozni nem szabad.

En legalább nem fogok azok közé állani, akik kockát vetnek Krisztus palástjára!

Mert nem jó és nem tanácsos az embernek lelkiismerete ellen cselekedni!

PROBLÉMÁINK.

Repülő milliók. Az „Orol” és „Sokol” egyleteket támogató lapok leleplezgetik egymást s elárulják a veszekedés folyamán a nagy nyilvánosság előtt is, hogy mennyi szubvenciót kapnak a kormánytól. Legutóbb kipattant az is, hogy a jövő évre a „Sokol” országos ünnepélyére, tehát *parádéra*, 13 milliót irányoztak elő.

Tizenhárom millió!

Óreg, megroskadt tanítók, akik nem mehettek nyugdíjba, özvegy ta-

nitónék, papnék, akik kegyelemkenyéren tengődtek, 1919/20-ra egy fillért sem kapott lelkészek és minden nyomorgók, akik *államsegélyesek* volnátok: halljátok ezt a tizenhárom milliót, amit egyszerű gesztussal parádéra költenek?!?

Urak! Akik kormányon vagytok és uralkodtok és a milliók felett diszponáltok, szálljatok magatokba, gondoljatok az Isten előtti és lelkiismeret előtti felelősségre és mondjátok meg: szabad parádéra költeni a közálladalom pénzét s ugyanakkor az egyházaktól, lelkészekről, özvegyektől, árváktól elvonni a nyomorult segélyfilléreket? Ott akartok takarékoskodni, ahol istápolni kellene és repülő milliókat vesztek fel parádéokra?

Az erkölcsi felelősség érzetében kiáltjuk felétek: Adjátok meg kinek-kinek a törvényes járandóságát és ne a valláserkölcsi neveléssel foglalkozó egyházakon, hanem a parádékon takarékoskodjatok!

KÜLFÖLD.

— **Konferencia Siklóson.** Siklóson eredményes konferencia volt, mely az egyetemes érdeklődés jegyében folyt le. Az előadók — Enyedy Andor, Szücs Ernő, Töltéssy Zoltán, Szabó Miklós, Fiers Elek, Patay Pál, a baranyaiak közül: Nyári Pál, Csukás Endre — fáradhatatlan buzgalma állandóan fölfelé vitte a konferenciát s a lelkekben áldásos megmozdulásokat váltott ki. Érdekes eseménye volt a presbyterek konferenciájának hogy az összes jelenlevők historiai komolysággal, aláírásukkal kötelezték magukat a Töltéssy Zoltán által feltüntetett kálvinista elvi principiumok, valamint a Nyári Pál által megrajzolt ref. presbyteri eszménykép megtartására, illetőleg megvalósítására. Elhatározta a konferencia, mint jelentőségteljes külsőséget, hogy iskoláink bejárata fölé odahelyezni javasolja a Márk 10., 14-et. Záró akkord: a lelkészek bensőségteljes lelki kommuniója volt az élet Fejedelmével. Az Ő erejében éled, ébred Baranya!

— **Az alsözempléni ref. egyházmegye lelkészi kara** június 25-én Szerencsen a ref. templomban I. Rákóczi Zsigmond fejedelem nyugvó helyén gazdag tárgysorozatu értekezletet tartott. Janka Károly cigándi lelkész, nemz. gy. képviselő ige hirdetése után Kiss Ernő esperes felemelő beszéddel nyitotta meg az értekezletet. Forgács Gyula sárospataki lelkész a gyülekezeti belmisszióról, Hodossy Béla ny. képezdei igazgató a presbiterré választás feltételeiről, Tantó János tiszaluci lelkész a pásztori látogatásról tartott tartalmas és formás eszméltető előadást. Délután Forgács Gyula mutatott be vasárnapi iskolai minta-tanítást.

— **A leánykálvineum megépítésére** a gyűjtés szépen folyik. Eddig az eredmény a megajánlásokkal és alapítványokkal együtt 1,315,966,032 korona.

— **Doktorrá avatták** Veres Nándor hittestvérünket a budapesti orvoskari egyetemen.

H I R E K

— **Választás.** A máramaros-ugocsaai egyházmegyében megüresedett lelkészi tanácsbírói állásra Tusa Menyhért gyulai lelkész, eddig egyházmegyei aljegyző választatott meg.

— **A barcsi egyházmegye** a napokban tartott közgyűlésén Holló Géza indítványára egyhangulag elhatározta, hogy félretéve a lelkészi kar egyéni érdekét, a theologia felállítását, a lelkész utánpótlás ügyét előbbrevalónak tartja a lelkészi nyugdíj rendezésénél s a biztosító iroda jövedelmét a theologia felállítására és fentartására kívánja fordíttatni. A gyűlésről szóló tudósítást jövő számunkban közöljük.

— **Presbiteri konferencia.** Az ungvári ref. nap folytatásaként *Vajánban* 15 egyházközség presbiteriumának és érdeklődőinek részvetele mellett presbiteri konferencia lesz, melynek előkészítése most van folyamatban. Tárgyak: A presbiter és a lelkész. A presbiter és az egyházi törvények. A presbiter és az egyházfegyelem. A presbiter és az egyházpolitika. A presbiter és a lelkigondozás. A presbiter és az egyházi iskola. A tárgysorozat még nem végleges. A konferencia előtt ünnepélyes istentisztelet lesz. Az előadók más vidéken is megfogják ismételni a presbiteri konferenciát.

— **Szobráncz gyógyfürdő.** Kénes, glaubersós, konyhasós forrás. Máj-, gyomor- és bélbetegek szlovenszkói Karlsbadja. Ajánlva *belsőleg*: gyomor-, bél-, máj-, epeköbán-

talmaknál, érelmeszesedésnél, elhjasodásnál, köszvénynél, cukorbanál; *külsőleg*: bőrbajoknál, viszketegségnél stb. — *Iszappakolás* rheumánál, ischiasnál, izületi bántalmaknál, a méh és petefészkek betegségeinél. — Uj, modern szénsavas fürdők szivbajok, azaz érrendszer megbetegedésénél. *Hidegvizgyógyintézet* ideggyengeségnél stb. Hizókura. — Fürdőorvos: *Dr Russay Gábor*. Szezon május hó 15-től szeptember 15-ig. Elő- és utóidényben 30% kedvezmény. — Kitűnő keresztyény és rituális konyha. Pensió már 35 kč.-től. Vasutállomás: Michalovce és Užhorod, Užhorodról autóbusz. Posta, telefon. Kérjen prospektust! *Fürdőigazgatóság Szobráncz, Szlovenszkó Župa XX.*

— **Lelkésztestvéreink figyelmébe.** Lelkészi hivatalaink bélyegzőiket a legolcsóbban, a leggyorsabban és a legjobb kivitelben *Oesterreicher I.* bélyegző-gyárában, Ungváron, a Kazinczy u. 3. sz. alatt szerezhetik be.

— **Hátrálékok** s a második féle évi előfizetések beküldését szeretettel kérjük. Kiméeljük meg egymást a peres eljárással való behajtás kellemetlenségeitől. Minden utalványon méltóztassanak 50 fillérrel többet küldeni a postai kézbesítés fedezésére.

— **Megvételre** keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cim a kiadóban.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HIVATALOS RÉSZ

68/1925 szám.

Pályázat. A tivadarfalvai ref. presbitérium kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet augusztus 1-ei határidővel.

Javadalom: 6 magyar hold szántóföld. 1 drb. marha legeltetési jog. 11 köböl buza. 5 köböl tengeri. 400 Kč. az egyházpénztárából és törvényszerinti államsegély. 2 szobás lakás, konyhával, kamarával, gazdasági mellékhelyiségekkel, kerttel.

Kötelességek: a mindennapi és ismétlő iskolások tanítása, kántori szolgálatok végzése, lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése.

Pályázati kérvények a szükséges okmányokkal augusztus 1-ig bezárólag ref. lelkészi hivatal Tivadarfalva pp. Péterfalva, župa Máramaros címre küldendők. Állás szeptember 1-én elfoglalandó. Az iskola tanelve magyar.

Tivadarfalva 1925. július 5-én.

Ref. Presbitérium.

Hirdetés. A giczei ref. kántor-tanítói állásra, a Református Egyház és Iskola folyó 1925-ik évi 24 és 25-ik számában hirdetett pályázat határideje, július 31-éig meghosszabbították.

Gicze, 1925. júl. 10.

Magyar István
iskolaszéki elnök.

Új orgonát, harmoniumot a legegyszerűbb kivitelől a legnagyobb és legdiszesebb kivitelig öt évi kezesség mellett szállít és e szakban bármilyen javítást, átalakításokat vállal s lelkiismeretesen elvégez

GÚNA GYULA orgona és harmónium gyára

EPERJES — PREŠOV

— Költségvetéssel és árajánlattal a helyszínen is díjtalanul szolgál. — Elsőrendű bécsi zongorák előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók.

Kérjen árajánlatot!

„RÁDIO”

Elektrotechnikai vállalat Ungvár, Rašin u. 13.
Villany, motor és csengő szerelés. Iskolai-
zikai szerek olcsó beszerzési forrása. Vidéki
megrendeléseket postán intéz el.

Molnár okleveles gyógyszerész

APOLLO DROGERIAJA
UNGVÁR

Pipere és gyógyáru-cikkek
gyógyszappanok. Eredeti kámfor
arckenőcs.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön pósta-osztály.

KOZÁR LAJOS UNGVÁR-ÚZHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos, vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelezés.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVÁR
 uri és papi szabó 0000 Radvánczi u. 68.
 Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
 való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, flu- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

KLADÉK JÁNOS KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz templomot épített és renovált már. Tornyot állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

oktaveles mérnök.
 Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
 Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59
 Készít mérték szerint mindennemű lábbelít.
 Állandó raktár cipőkben, bakancsokban,
 cizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJŐCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több világiállításon kitüntetve.

HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Mukács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezeti | Üendéglők | Bereshedések |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamáta sört.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE! MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224. **VAJDA EMIL UNGVÁR** Táviratcím: Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képvisellete és lerakata. Olaj. Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók Fordson Tractátorok.

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállítmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hivatkozott vagyonának biztosítására az összekötést a legmelegebben ajánljuk.

Nyomatott nyomdájában, Nagykapos.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a várjáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Biztató jelek.

(Ms.) A barsi egyházmegye közgyűlése határozatot hozott, melyben kimondta, hogy a létesítendő református biztosító iroda jövedelmét a lelkészi kar egyéni érdekeinek félretételével a theol. akadémia felállítására és fenntartására kívánja fordítani. E határozat mellett nem lehet elhaladni sem egy ellenkezést kifejező kézmozdulattal, sem egy helyeslő fejlődéssel.

Bizonyára sokan lesznek, akik szemére vetik a barsi egyházmegyének, hogy korai volt a határozat s hogy nem ésszerű disponálni olyan összegek felett előre, a melyek még nincsenek meg; amelyeket még ezután fog remélhetőleg a lelkészi kar s általában a református közönség belátása s fáradatlan buzgalma előteremteni. Azonban ezt a határozatot — véleményem szerint — nem szabad tisztán a praktikum gyakorlati látószögéből nézni. Itt a megítélésnél egy magasabb mértékre van szükség s azért helyezem én azt — *menten minden gyakorlati vonatkozástól* — az etikai értékelés mérlegére. A mérleg egyik serpenyőjébe helyezem az abszolút érvényű etikai értéktételeket, a másikba a barsi határozatot: lássuk mi lesz az eredmény?

Ahol legnagyobb a szükség, ott van legközelebb az isteni segítség. Egyetemes egyházunk vezetőségét szegénységünk, magunkra hagyatottságunk fájdalmas érzése egy igen okos, életrevaló terv megvalósítására ösztönözte. Egyházi biztosító irodát állít fel s ez intézmény révén — ha erősen akarjuk — százazreket szerezhethünk egyházunk anyagi erősítésére anélkül, hogy a mindig kellemetlen megadóztatás eszközt vennők igénybe, vagy megtépett függetlenségünk darabjait bocsátanánk áruba. Mindennapi tapasztalat, hogy a mely családnál nagy a szükség, ott minden reménybeli bevétel hova fordítása felett már előre folyik a vita. Így van ez nálunk is.

Ha a barsi egyházmegye azt határozta volna, hogy a biztosító iroda jövedelme a lelkészek segélyezésére fordíttassék, az indítványozó lelkész

Lapunk mai száma 14 oldal.

senkisémm illethette volna az *egoismus* vádjával. Az állami és magánalkalmazottak jövedelme ma nálunk általában a békenívó körül mozog, sőt egyes foglalkozásoknál jóval azon felül áll; a lelkészek pedig a pénz vásárló értékének alacsony volta, a rendetlen egyházi adófizetés, a nehéz gazdasági viszonyok miatt a kártában biztosított békebeli jövedelmüknek csupán 30—60 %-át kapják meg. Számításba véve a két évi elmaradt államsegélyt ez az arányszám még alacsonyabb lesz. Ha ezek mellett megfontoljuk, hogy nevelő intézeteink elvesztése folytán az általában nagy családú lelkészek teljesen elesetek gyermekeik kedvezményes, sőt sok esetben teljesen ingyenes taníttatásának lehetőségétől, — úgy hiszem — minden belátó egyháztag természetesen és méltányosnak tartott volna egy olyan határozatot, mely a biztosító iroda jövedelmét a nagyon megrövidített lelkészek segélyezésére kívánja fordítani. De lám, a papság egy tagjának sem jutott eszébe ilyen igényt támasztani.

A biztosító iroda tervezésekor önként adódott a gondolat, hogy jövedelmét első sorban a lelkészi nyugdíj és özvegy-árva gyámintézet aktívá tételére kell fordítani. A cél: egy fájó, nagy sebünket gyógyíttgatni, gondoskodni annak lehetőségéről, hogy az evangélium megfáradt, elaggott szolgálói tisztességes ellátást nyerjenek s megakadályozni, hogy a lelkész-özvegyek és árvák támasz nélkül, nyomorogva hányódjanak szerteszét. Nemde szép és igazán keresztényi gondolat ez, amely invoválya a *nemes altruismus* minden kritériumát?

De a barsi egyházmegye eme cél fölé még magasabbra emelte tekintetét s egy egyetemesebb s nagyobb cél lebegett szemei előtt, midőn a megnyíló forrásból nem százak testi, hanem százezerek lelki szomját akarja enyhíteni. Az egyetemes egyházi érdek ellefedtette a barsi lelkészekkel saját s övéik már meglevő, vagy már bekövetkezhető szegénységét, nyomorát s feláldozni hajlandók mindent azért, hogy a kálvinista templomok harangjai el ne némuljanak.

Vajjon egyéb foglalkozásu egyének törődnek e azzal, hogy lesz e majd, aki munkájukat folytassa; a tanár, az orvos, a bíró, a mérnök hoz e anyagi áldozatot a tanárt, az orvost, a bírót, a mérnököt képző intézetek létesítésére, vagy fentartására? Nemde úgy gondolkozunk, hogy munkájukra az államnak, a társadalomnak van szüksége, tehát az állam, a társadalom gondoskodjék utódaik képzéséről. Mi lelkészek is mondhatnánk, hogy reánk meg az egyháznak van szüksége, gondoskodjék az egyház — ha akar — a lelkészképzésről. Mi közünk nekünk ahhoz? S hogy mi mennyire másképp gondolkozunk, arra példa a barsi határozat, amelyből az *absolut etnikai érték* nemes csengése hangzik felénk.

De nagyon tévedne, aki azt hinné, hogy propagatív szándék adta a tollat kezembe. Egyáltalán nem célomm a barsi határozat mellett agittálni; a kérdés gyakorlati megoldását bizonyára közmegnyugváásra fogja elintézni egyházunk vezetőségének bölcsesége. Nem annyira magunkhoz, mint egyenesen a kívül állókhoz akartam szólni. S midőn a barsi határozat erkölcsi értékét megállapítani igyekeztem, nagyon szeretném, ha felfigyelnének s hegyeznék füleiket azok, akik oly nagy igyekezettel szokták a papokon keresztül támadni az egyházat s annak intézményeit; akik sohasem felejtik el emlegetni azt a bizonyos zsákot, mint a papi önzés és telhetetlenség symbolumát!

Különben fordíttassék a biztosító iroda reménybeli jövedelme bár-

hová; a theologia létesülése nem attól függ s nem azon fog mulni; a há-
tározat — bár seholye tátrandjon visszhangja — mégis biztató jel a jö-
leg is játszva hoz létre, de nagy, korszakos alkotások csak nagy, nehéz
áldozatok árán teremthetők. Biztató jelek mutatják, hogy ha kell, tu-
dunk és akarunk áldozatokat hozni.

Az egyház és állam viszonyáról.

„Szabad egyház a szabad államban.“

Az „Aufklärung“ harcosai és a materializmus — a valláserkölciség
nyílt ellenségei — természetszerűleg kemény támadásokban részesítették
az egyházat s tisztán anyagiasság alapján állván, elvetettek mindent, ami
a hit, a vallás világába tartozik, mert szerintük a hit tárgya, fogalmai
nem érzékelhetők. Egyben azt követelték a materialisták, hogy az egy-
ház minden befolyásának az állami életre meg kell szünnie. Ez a hol nyil-
tan, hol burkoltan folyó támadás az egyházat tényleg gyöngíteni látszott,
miért is felvetődött az a gondolat, hogy az egyházat függetleníteni kell
az állam egyre sulyosabb öklétől; létrejött a „szabad egyház a szabad
államban“ jelszava, hogy az egyház — minden állami zaklatástól menten
— a valláserkölcsei feladatok végrehajtásának szentelhesse önmagát.
Schleiermacher, Vinet, Montalambert, Lacordaire s a protestáns theolo-
gusok és egyházjogászok, valamint a liberális katolikus egyházi és po-
litikai írók is ezt a nézetet vallják.

Ez az irányzat *végcéljaiban egyedül helyes*, mert az államtól meg
akarja szabadítani az egyházat. Az egyház, mint céljában legeszményibb
társadalmi alakulat, az idvesség dolgaiban forgolódván, nem szegődhet az
állam szolgájává, egyszerű ugynevezett „kulturtényezővé“, nem
tűrheti az állam, közelebbről az államtisztviselők szeszélyeit, nyügét, akik
esetleg nyílt ellenségei levén az egyháznak, meggátolhatják az egyházat
hivatása teljesítésében; nem állhat be az egyház politikai kortesnek sem,
akit — ha nem támogatja a mindenkori kormányt — az államsegély el-
vonásával büntethet a kormányhatalom. „Nekem azokkal kell foglalatos-
kodnom, amelyek az én mennyei Atyámnak a dolgai“ — mondja az egy-
ház (Lukács evang. II. 49. verse alapján) s ebben a munkában nyugodt-
ság, békesség, konszolidált állapot szükséges.

Az egyház és állam szétválasztása.

Ezt az igazán magasztos elvet felhasználják a lényegben bolszeviki
egyházellenesek és üvöltik lépten-nyomon, hogy mivel maga az egyház
is követeli a szabad egyházat, el kell választani az egyházat az államtól,
hiszen a modern államokban ez az elválasztás már ugyis megtörtént.
(Már a második törvényjavaslatot nyújtották be a parlament elé e tárgy-
ban.) Az Északamerikai Egyesült Államokban 1787-ben, Belgiumban
1831-ben, Mexikóban 1873-ban, Braziliában 1890-ben, Franciaországban
harmadszorra 1905-ben, Genfben 1907-ben, Bâselben 1910-ben, Portugáliá-
ban 1911-ben, Oroszországban 1917-ben történt meg az elválasztás.

Amint fentebb említettük, a szabad egyház, azaz az elválasztott egy-
ház, független egyház kell, hogy legyen, az elválasztásnak csak
ez az egy ideális célja lehet, mégis az elválasztásnál két típus alakult ki.

Az egyik típus az egyház szabadságát, valláserkölcsei céljait tartotta szem előtt, a másik típus az egyház tönkretételét.

Franciaország és az Orosz szovjet kivételével a felsorolt szeparációs államok a vallási társulatok szabadságának az állammal szemben való biztosítását tartották szem előtt s pl. Genf-ben mai napig meg van a protestáns theologiai fakultás az egyetemen, továbbá hivatalos isteni tisztelet rendszer van s az a Kálvin székesegyházban tartandó. Brazília-ban a katolikus egyház vagyonát meghagyták, sőt vagyont szerezniök is szabad, csak az ajándékozás, vagy örökösödés útján nyert vagyon után köteles az egyház az állam javára illetéket fizetni.

Legsikeresebben oldották meg a kérdést — véleményünk szerint éppen nemzetiségi, nép- és fölkrajzi, éghajlati, kereskedelem-politikai sajátos összetételénél fogva — az Északamerikai Egyesült Államokban, az 1787. évi szeptember 17-iki szövetségi alkotmány VI. cikkelyének 3-ik §-ában, amelyben 2 hatalmas jelentőségű elvet fektettek le és pedig:

1. a kongresszus nem alkothat soha olyan törvényt, amellyel valamely vallási társulat államilag elismertetik, vagy olyat, amellyel valamely vallásnak szabad gyakorlata akadályoztatik;
2. semmiféle állami hivatal elnyeréséhez valamely hitvallás követezése kvalifikációul nem írható elő.

Az alapelvől kiindulva az Északamerikai Egyesült Államban egyfelől az egyház nem jogi természetű társas szervezet, a vallásos szervezkedés teljesen a polgárok magánügye, másfelől azonban a szövetségi államok egyike sem tagadott meg minden közösséget a vallással, sőt ott tapasztalható az államférfiak és politikusok komoly és mély vallásossága, amelynek eredménye a vallásos élet virágzó volta. A kongresszust imádsággal nyitják meg, a tábort, fogházat, javítóintézetet vallásos teendőkre a lelkészek fentartásáról állami gondoskodás történik, a házasságkötésnél a legjelentéktelenebb vallásos szekta lelkészének közreműködése is érvényes. Itt tehát az egyház nyert az elválasztással, mert a vallásosság befolyása az állami életre jótékony az államférfiak vallásos világszemlélete folytán.

De vajjon másutt is meg vannak az elválasztásra ezek a szerencsés feltételek?

Az egyház befolyásának gyöngítésére speciális eset az 1905 évi december 9-iki francia szétválasztó törvény, melyből lépten-nyomon kéri az egyház elleni gyűlölet.

A 28-ik artikulus megtiltja bármely vallási szimbolumnak nyilvános épületeken, vagy közforgalomra szánt tereken való elhelyezését, ami pedig felfogásunk szerint már csak művészeti szempontból sem lehet állami érdek s éppen az egyház elleni düh eklatáns megnyilatkozása. Ugyancsak erre mutat a törvény azon intézkedése, mely az egyházakat kultuszegyesületeknek nyilvánítja és az egyházi vagyont — tekintet nélkül arra, hogy állami, vagy magánjogi eredetűek-e — elveszi és azon kultuszegyesületeknek ítéli oda, amelyeket az állam pénzügyi felügyelete alá helyeztek. Elmondhatjuk tehát dr. Kérészy Zoltán egyetemi tanárral együtt, hogy Franciaországban az államot elválasztották az egyháztól, de az egyházat nem választották el az államtól, mert az állami szervezeti szabályzatot köteles volt elfogadni az egyház.

Jellemző, hogy a katolikusok a kultuszegyesületeket nem alakí-

tották meg, mégis az 1917-ik év június 7-iki novella az egyházat közön-
 séges jog szerinti egyesületnek kellett, hogy nyilvánítsa és az egyházi
 gyülekezetek részére — ha ebbéli minőségüket az illetékes közigazgatási
 hatóságnál bejelentik — szabad vallásgyakorlatot biztosított. (Folytatjuk.)

Indulás előtt.

(Gondolatok a theologia előkészítése körül.)

Irta: **Holló Géza.**

Ha valami nem megy, aminek mennie kellene, akkor ott bizonyo-
 san baj van.

Ha azt akarjuk, hogy mégis menjen, akkor először meg kell ke-
 resni a hibát, vagy a hibákat, aztán ki kell küszöbölni azokat.

Amikor magamra vállalom annak az ódiúmat, hogy keressem a foly-
 ton vajudó, de megszületni nem tudó theológia előkészítése körüli hibá-
 kat, nem az olcsó kritika hányavetisége bir erre, hanem egy részt az a
 körülmény, hogy a theológia előkészítése körüli módszert, legalább a
 nyilvánosság előtt, még senki sem tette vizsgálat tárgyává, másrészt az a
 megismerés, hogy a dolgok helyes meglátásához sokszor szükség van egy
 bizonyos távlatra, minélfogva a kívülállók előtt gyakran világosabban raj-
 zolódik ki egy megoldás lehetősége, vagy egy hibának jelentősége, mint
 azok előtt, kik benne lévén a munkában, túl közel állanak hozzá.

Amennyiben eddig módomban volt a theológia előkészítése körüli
 tevékenységet figyelemmel kísérni, úgy látom, hogy a következő gátló
 tényezők akadályozták a külön theologia ügyének dülőre jutását:

I. A nélkülözhetetlenség egyöntetű átértésének hiánya.

II. A megoldásra váró problémák rendszeres összeállításának és
 módszeres feldolgozásának hiánya.

III. A túlzott aggodalmasság és bizalmatlanság.

IV. A számolni nem tudás.

Tárgyaljuk meg őket egyenként.

I. A nélkülözhetetlenség egyöntetű átértésének hiánya.

1.) Voltak, akik egyáltalán nem tartották sürgősnek a theológia fel-
 állítását, mivel az 1928-ig külföldön végző theológusainkban belátható
 időn belül elegendő utánpótlást láttak, holott már a legelemibb számi-
 tás is meggyőzhette volna őket arról, hogy az évenként végző theológu-
 sok éppen csak az évenként bekövetkező lelkészhiány pótlására elegen-
 dők, tehát szükség van a *folytonos* utánpótlásra, így abban az évben, ami-
 kor külföldön már nem iratkozhatnak be theológusunk, ohvetlenül meg
 kell nyitnunk itthon a theológiát.

2.) Voltak olyanok, kik azt mondták: „nem eszik a kását olyan tor-
 rón, mint ahogyan főzik!” Majd csak megengedi az állam, hog továbbra
 is képezzünk magunknak külföldön papokat. — A tények, a kormány
 intézkedése csattanó cáfolat erre.

3.) Voltak, akik feleslegesnek tartották, hogy mi magunk állítsunk
 magunknak külön theológiát, mikor az állam a mi külön megterhelés
 nélkül hajlandó egy „közös” protestáns theológiát felállítani, ahol képez-

nének a mi számunkra is papokat s ezért a külön teológiának nem a minél gyorsabb megvalósításán, hanem inkább halasztásán dolgoztak. — Az evangélikus teológiai tanárok memoranduma egy részt, a közvélemény általános állásfoglalása más részt, beigazolta az illetők álláspontjának tart-hatatlanságát.

4.) Voltak, akik a teológiánál elsőbrendű szükségletnek látták egy tanítóképző felállítását, abból indulván ki, hogy magyarságunk megőrzé-sének szempontja mindennek elébe helyezendő, s mivel e téren iskoláink vannak jobban veszélyeztetve, mint templomaink, ennél fogva azok szá-mára kell elsősorban magunk nevelte megfelelő katonákról gondoskod-nunk. — Ez a vélemény, bár a fentebbieknél jobbhiszemű, szintén nem helytálló, mert ha a tanítóság mögött nem áll a sokkal függetlenebb pap-ság (és ez utánpótlás hiánya, a teológia elmellőzésének esetén, nem áll-hat ott!), akkor a sokkal függőbb helyzetben levő tanítóság, még ha ma-gunk képezzük is őket, nem lesz képes még úgy sem helyt állni, mint a bár állami képzőben képzett, de mégis magyar származású tanítóság, ha mögöttük áll a függetlenebb és általunk képzett papság. — A többi veszedelemtől, melyek az eklézsiák elárvulása révén következnének be, nem is beszélek!

Nyilvánvaló, hogy ha egy intézmény megvalósítása olyanokra, vagy olyanokra is van bízva, akik épen azt akarják, hogy az *ne* valósuljon meg, akkor az az intézmény vagy egyáltalán nem, vagy csak igen ne-hezen, rettenetes idővesztésekkel születhetik meg. Ha azt akarjuk, hogy gyorsabban valósuljon meg, akkor olyanokra és *csak* olyanokra szabad bizni az elkészítést, akik feltétlenül meg vannak győződve az illető in-tézmény nélkülözhetetlen és sürgős voltáról.

A teológiai előkészítő bizottság ujjászervezésével e téren már meg-indult a tisztulási folyamat. Majd a jövő fogja megmutatni, hogy az elő-legezett jó véleményt mennyire váltják be a bizottság tagjai úgy akarat-irány, mint tényleges cselekvőképesség tekintetében.

Elsősorban a bizottság tagjainak maguknak kell számot vetnök magukkal, s ha volnának közöttük olyanok, kik a külön teológia fel-állítását nem tartják nélkülözhetetlenek, vagy előbbre valónak tartják egy külön tanítóképző felállítását, azok vonják le becsületesen a konzek-venciát s kiválva a bizottságból, támadják kívülről a teológia felállítá-sának szükségességét, vagy alakítsanak egy külön tanítóképezdei bizott-ságot, amely részletesen megtárgyalva annak felállítási lehetőségét, módo-zatait, a szükséglet elsőrendűségének kérdését, különvéleményét terjessze a közvélemény és a konvent elé, hogy döntsenek a fölött, vajjon melyi-ket tartják sürgősebben szükségesnek.

Fő az, hogy becsületesen, nyíltan valljon szint mindenki s ami mellé állott, azért ne sajnáljon *dolgozni* is. Épen a munkateljesítmény mértéke fogja megmutatni kinek-kinek az *igazi* színvallását, odavalóságát és tény-leges értékét.

II. A megoldandó problémák rendszeres összeállításának és módszeres feldolgozásának hiánya.

Anélkül, hogy a teológiai előkészítő bizottság munkaprogramjának elébe akarnék vágni, csak nagy vonásokban akarom összefoglalni azokat a problémákat, melyeknek helyes megoldásától függ a teológia felállít-ásának és megfelelő működésének lehetősége.

A problémák 5 főcsoportba sorolhatók:

- 1., Gazdasági kérdések.
2. Tanulmányi kérdések.
3. Jogi kérdések.
4. Elhelyezési kérdések.
5. Személyzeti kérdések.

Gazdasági téren tudnunk kell, vajjon képesek vagyunk-e a szükséges, minimálisan évi 200-250.000 K-t előteremteni? Milyen forrásokból teremjtük elő? Milyen módszerek igénybevételeivel? Mi módon biztosítjuk ezen összegeknek feltétlenül biztos befolyását, illetve beszedését? Mi módon teremtünk a teológiának egy folyton növekedő szilárd alaptőkét? Mi módon biztosítjuk azt? Mi módon biztosíthatjuk számunkra a teológiát jogosan megillető államszegélyt? Elutasítás esetén hogyan segítünk magunkon, egy részt önerőnkéből, másrészt jogorvoslat útján? Fixírozni kell a teológia költségvetését, hogy az arányban legyen a megoldandó feladatokkal, de egyszersmind a rendelkezésünkre álló anyagi lehetőségekkel is. (A költségvetés problémája szorosan kapcsolódik a tanulmányi és személyzeti kérdések problémájához, mert a tananyag milyenségétől és mennyiségétől függ a tanárok száma s a tanárok számától, az évi tanulmányi idő hosszától és beosztásától a szükséges összeg nagysága.)

A *tanulmányi* kérdések csoportjánál tisztáznunk kell azt, hogy milyen feladatok megoldására akarjuk nevelni az új papi nemzedéket, ennél fogva mit és milyen terjedelemben kell nekik tanítani s hogy az illető tárgyakat milyen módszer szerint, milyen időbeosztással tanítsuk? meg kell állapítani, hogy a tantárgyakat mi módon csoportosítsuk az előadók személye és a hallgatók évfolyama szerint s hogy ennél fogva hány tanárra lesz szükségünk.

A *jogi* kérdések csoportjában rendezni kell teológiánknak az állam részéről való elismerését, az államtól netalán mégis felállítandó közös teológiához való viszonyunkat, a netalán oda iratkozó református ifjaknak az egyházhoz való viszonyát. Tisztázni kell az államszegélyre való jogainkat (azon esetre is, ha az állam közös teológiát állítana fel) megállapítani a módokat ezen jogunk gyakorlati érvényesítésére. Tisztázni kell a teológia fenntartására szükséges összegek bekasszálásának kérdését jogi vonatkozásaiban, ugyszintén az esetleges rendeletek, vagy szerződések helytállóságát. Precizírozni kell a teológia adminisztrációjának fegyelmének kérdését. Tisztázni kell a tanárok alkalmazásából folyó jogigényeket. Mivel a teológia, nem mint eddig, egy egyházkerület, hanem az egyetemes egyház tulajdona, tisztázni kell a teológiának s a tanároknak az egyetemes egyházhoz való jogviszonyát (kitől kapják a pénzeiket, ki választja őket, milyen fegyelmi fórum elé tartoznak, milyen képviselőjük legyen az egyház szervezetében?) Mi módon állíttassék össze a vizsgáló bizottság?

Akármilyen egyszerű is e kérdések egyrészének megoldása, mégis csak rendszeresen fel kell dolgozni őket, még pedig előre, mert egy intézménynek előre megszabott rendezett jogviszonyokra van szüksége, különben lépten-nyomon kinos és bénító zavarok és fennakadások követik egymást.

Helyiség nélkül theológiát felállítani nem lehet, tehát ezt a kérdést is véglegesen tisztázni kell. Meg kell állapodni a theológia *helyében* és meg kell szerezni a biztosítékokat arra, hogy az esetleg felajánlott épületek tényleg birtokba vehetők legyenek.

A *személyzeti* kérdések alatt nem azt értem, hogy *ki* legyen theológiai tanár, hanem annak megállapítását, hogy hány tanár legyen, milyen fizetéssel, milyen legyen a tanárok képesítése, milyen kivánalmakat állítunk a tanárok egyéniségét és nevelői kvalitásait illetően, mi módon kontrolláljuk ezen kvalitásuk meglételét, egyáltalán mi módon gondoskodunk megfelelő tanári kar beállításáról s esetleg mi módon egészítsük ki a tanárok munkáját meghívott, de nem rendszeresített alkalmi előadók munkájával? milyen segédszemélyzetről kell gondoskodni? (Folytatjuk.)

PROBLÉMÁINK.

Szálljunk le a vesszőparipáról. Most megint azt a divatot kezdjük előszedni — már akik kezdik — hogy felszállunk a *vesszőparipáinkra*. Kiki a sajátjára. És azt hisszük, hogy nagyon helyesen cselekszünk, ha lóhátról diskurálunk a Konventről, a theologiai bizottságról és más, holmi „aprócska dolgokról” és szörnyen csodálkozunk, hogy *más* probléma is van, *más* tennivaló is akad, mint aminek a vesszőparipáján *mi* ültünk. Azt gondoljuk, hogy a theologia felállítása csudaszer, a tanítóképző létesítése egyedüli mentőeszköz, az 1919/1920-ról elmaradt fizetés megnyerése maga a megváltás lenne. Azt gondoljuk, hogy az állami theologia halál, vagy élet lenne aszerint, hogy milyen a gondolkodásunk. . . És a végén mindennek a konvent, a bizottság az oka és azt jól megleckéztetjük s aztán. . . csend van megint. Kilovagoljuk magunkat alaposan és *nem ismerünk fontosabb, elodázhatatlanabb problémát a mi általunk felvetettnél.*

Szálljunk le a vesszőparipáról. . .

A konvent is dolgozik, a theologiai bizottság is dolgozik, csak hogy nem zajjal. Azért nem zajjal, mert akik az élén állanak, tapasztalatból tudják, hogy sok keserűséget kell lenyelniök a vezéreknek. Ha a vezér kuruc: miért nem követ *reális* utakat? ha meghunyászkodó: ilyen a gályarabok utóda? Ha a kormánytól követel: lázadó és irredenta, ha nem ér el gyors eredményt: pipogya, elitélendő! Pedig egyik sem. A konvent, a theologiai bizottság, általában — a vezérkar halad a csendes, építő munka útján. Legjobb tehát, ha engedjük, hogy a reáruházott jogot és hatalmat lelkiismeretesen és mindig a közegyház jól felfogott érdekében használja és építse anyaszentegyházunkat a helyesnek látott irányban.

A kritikusok pedig szálljanak le a vesszőparipáról, mert a helyzet nagyon komoly, nagyon nehéz! A mi mai életünkben nincs fontos és fontosabb kérdés. Minden kérdés fontos, mert minden kérdés *létkérdés*. Theologia kell. De mit ér, hogy ha évenként 60 papot nevelünk is, ha a súlyos egyházi adók miatt elrabolják hűveinket a szekták? De meg, ha még a nyugdíj és megélhetés sincsen biztosítva: ki megy arra a theológiára papnak tanulni, ki akar egyáltalán pap lenni? Ha a papi pálya vége az elaggott pásztor nyomorusága, vagy a lelkészözvegy és lelkészárva siralmas vergődése, akkor üres lesz az a nagyon gyorsan felállított

theologia! Ne kiáltunk hát azt, hogy rossz a konvent és rossz a theologiai bizottság, mert nem a mi vesszőparipánkat támogatja, hanem a lebírálgatás helyett inkább *megfontolt tanácsainkat terjesszük eléjük és állítsuk junktimba a létkérdés minden alkérdését.*

Kell a lelkeknek a pásztori munka, tehát kell a pásztor. A pásztornak viszont kell a theologia, ahol tanuljon, de kell a biztos kenyér is, amiből megéljen. Sajnos, a prófétai hevület — aminek az egyetlen papi pályára vivő erőnek kellene lenni — ma már igen kevés lelket ihlet ingyenes pásztori munkára. A korszellem a munka bérét, ellenértékét is követeli. Nem lehet tehát az érdekeket egymás fölé, vagy egymás mögé tenni, hanem *minden kérdést a lét nézőpontjából kell mérlegelni és úgy építeni!* A konvent és a theologiai bizottság nem ülhet vesszőparipára, neki a létkérdés minden főgyökerére nézni kell és együttesen, junktimban kell a problémákat megoldásra vinni.

Nem bírálatot kérünk tehát, hanem okos és célszerű gondolatokat, amelyek által a létkérdés biztosítása előbbre mehessen és megvalósulhasson a theologia mellett a rendezett papfizetés és nyugdíjintézet is!

Ne löjünk túl a célon. Ne akarjuk a vesszőparipán ülve, a nagy igyekezettől elvakulva, aláásni egyházi felsőbbségünk tekintélyét, hanem a szigorú bírálgatás helyett

a) indítsuk meg gyülekezeteinkben azonnal a legerőteljesebb propagandát a lelkészi állás megtarthatása érdekében s vigyük át a köztudatba, hogy jó lelkészt csak a magunk jó theológiáján képezhetünk; ha a lelkészi állás biztos és a lelkészképzés modern, alapos, akkor a szellem legértékesebbjei is felkeresik a lelkészképzőt; a kitűnő lelkész a népek feltétlenül hasznot hajt szellemi, lelki és anyagi téren egyaránt;

b) ha ezt a munkát: a tudatosítást elvégeztük, majd az öntudatos kálvinista nép adni fog pénzt a theológiára és a lelkészek megélhetéséről és agkori biztosításáról is gondoskodni fog s ha pénz lesz, majd elvégzi a lelkészképzőintézeti bizottság és a konvent a theologia felállítását. Mi dolgozzunk a magunk hatáskörében, feletteseinket is hagyjuk dolgozni a saját hatáskörükben s mindennek felett legyünk segítségükre minden tekintetben, hogy felelősségteljes munkájukat annál jobban végezhesék.

Csak felvettem ezt a problémát s nem akarom, hogy én is vesszőparipára üljek. Tessék, gyerünk a gondolatokkal és a munkával!

A barsi egyházmegye közgyűlése Léván.

A barsi református egyházmegye július 7-én tartotta évi rendes közgyűlését P a t a y Károly esperes és K e r s é k János dr. gondnok elnöklétével Léván. A közgyűlésen a lelkészek és egyházi képviselők, valamint a tanítók csaknem teljes számban vettek részt. A gyűlést a jelenlevők éneke után az esperes emelkedett szellemű imádsággal és szép beszéddel nyitotta meg.

A gyűlés első tárgya az esperesi jelentés volt, melyet A k u c s Lajos főjegyző adott elő.

Sajnálattal állapítja meg közgyűlés, hogy zsinati törvényeink még mindig nincsenek szentesítve a kormányhatalom részéről. Ez a körülmény felette sértő és nehéz reánk nézve. Két éve, hogy a Léván gyűlé-

szedett zsinat megalkotta törvényeinket s azóta késik azok szentesítése. Az 1919. és 1920-ik évi törvényes államsegélyeink még mindig visszatartanak, sőt nincs folyósítva 1924 II. felétől az adócsökkentési államsegély sem, ami sok szegény kis egyházunknak anyagi helyzetét és létfentartását felette súlyosítja. Vajon ez a körülmény az állam és egyház szétválasztására irányuló kormány törekvésnek előmunkája? Közgyűlés válaszára irányuló kormány törekvésnek előmunkája? Közgyűlés mindkét ügyben hathatós fellépésre kéri fel az Egyetemes Konventet.

Aggodalommal látja közgyűlés, hogy sem lelkészekben, sem tanítókban utánpótlás nem lesz lehetséges, mivel máig sincsen sem theológiánk, sem tanítóképzőnk. Mindkettőnek késik a felállíthatása; pedig mindkettőhöz egyházaink életkérdése fűződik. Hová jutunk, mi lesz velünk, egyházainkkal, hiveinkkel s gyerekeinkkel, ha a megüresedett lelkészi és tanítói állásokat nem tudjuk majd betölteni? Közgyűlés kéri e tárgyban is a Konvent sürgős intézkedését!

Nagyobb vitát provokált a Konvent azon intézkedése, mely szerint központi ref. biztosító iroda szerveztetett, a Főnix biztosító társasággal egység kötött és az egyházak már is felhívták a szükséges intézkedések megtételére. A központi iroda részéről dr. Jánoska Zoltán ismertette az egész szervezési eljárást. A vitában többen részt vettek és értékes hozzászólásokkal tették minél világosabbá ezt a nemes célt, melyet ez a biztosítási intézmény Schmidt Imre nagy koncepcióju terve alapján hivatva lesz szolgálni. Főjegyző előterjesztése folytán közgyűlés köszönetét nyilvánítja mindazok iránt, kik e nemes eszme és magasztos cél létrehozásában eljárak és eljárnak, azonban esperes felvilágosító szavai, Szabó S. Zsigmond bajkai és Holló Géza ujbarsi lelkészeknek hozzászólása után azt a határozatot terjeszti fel a Konventre, hogy a biztosításból befolyó jövedelem ne a lelkészi nyugdíjintézetet illesse, hanem fordítottassék theologia és tanítóképző felállítására.

Megütközéssel fogadták a konvent azon határozatát, mellyel iskolai könyveknek minden pályázat és bírálat nélkül az iskolába való behozását rendelte el. A közgyűlés állást foglalt amellet, hogy minden tanönyvre nyilvános pályázatot kell írni és szakszerűen megbírálni.

Kegyelettel emlékezett meg az egyházmegyei közgyűlés Jókai Mórnak, a legnagyobb magyar mesemondónak születése századik évfordulójáról, valamint püspökről, Németh Istvánról, akiknek emlékét jegyzőkönyvbe iktatják.

Örömmel állapította meg a közgyűlés, hogy az egyházi élet ismét fellendült, aminek legszebb bizonyítéka az, hogy az egyházmegye 47 egyházból még csak 6 nem szerzett új harangokat. Elrendelte a közgyűlés, hogy a zselizi egyházban egy évre provizóriumképen lelkész-tanítóságot állítsanak fel, melynek elteltével fog véglegesen határozni ebben az ügyben. Örömmel vette tudomásul az ez évben Léván tartott első presbiteri és lelkészi konferenciát, melynek jótékony kihatását az egyházi életben már is lehet tapasztalni. Majd a számvevőszékhez utasította az esperesi tiszteletdíj ügyét megállapítás, illetve javaslatétel végett.

Jóleső örömmel emlékeztek meg az egyházmegye gondnokának, Kersék János dr.-nak negyvenéves írói jubileumáról és Szabó S. Zsigmond bajkai lelkésznek, az ismert költőnek azon kitüntetéséről, hogy a kassai Kazinczy Társaság rendes tagjává választották. A főjegyző meleg szavaiért a gondnok hálás köszönetét fejezte ki. (Folytatjuk.)

H I R E K

— **Alkalmazható tanítók és tanítónők.** Tudomásom szerint van olyan iskolánk is, ahol szükségből más vallásu tanítókat és tanítónőket alkalmaznak ideiglenesen. Ezeknek az iskoláknak jelenleg tudok ajánlani református vallásu, idevaló illetőségü, érettségizett tanítónőket, ha lelkészársaim eziránt megkeresnek. *Pálóczi-Czinke István* püspök.

— **Uj egyházi főgondnok.** A rimaszombati egyház í. hó 9-én tartott közgyűlésében a Sütheő István elhalálózásával megürült főgondnoki tisztségre egyhangulag dr. *Baksay Dezső* ügyvédet választotta meg. Adja Isten, hogy az uj főgondnok közismert agilitása bőven gyümölcsözzön a nagymultu egyház javára.

— **Másod évet végzett ref. theologus** foglalkozást keres július és augusztus hónapokra. Vállalkozik segédlelkészi, nevelői, esetleg egyéb munkára. Címe megtudható a rimaszombati püspöki hivatalnál.

— **Lelkésztestvéreink figyelmébe.** Lelkészi hivatalaink bélyegzőiket a legolcsóbban, a leggyorsabban és a legjobb kivitelben *Oesterreicher I.* bélyegző-gyárában, Ungváron, a Kazinczy u. 3. sz. alatt szerezhetik be.

— **Szobráncz gyógyfürdő.** Kénes, gläubersós, konyhasós forrás, Máj-, gyomor- és bélbetegek szlovenszkói Karlsbadja. Ajánlva *belső-*

leg: gyomor-, bél, máj-, epekőbántalmaknál, érlemeszesevésnél, elhajasodásnál, köszvénynél, cukorbetegségnél; *külsőleg:* bőrbajoknál, viszketésnél stb. — *Iszappakolás* rheumánál, ischiasnál, ízületi bántalmaknál, a méh és petefészek betegségeinél. — Uj, modern szénsavas fürdők szivbajok, azaz érrendszer megbetegedésénél. *Hidegvizgyógyintézet* ideggyengeségnél stb. Hizókura. — Fürdőorvos: *Dr Russay Gábor.* Szezon május hó 15-től szeptember 15-ig. Elő- és utóidényben 30% kedvezmény. — Kitűnő keresztyény és rituális konyha. Pensió már 35 kč.-től. Vasutállomás: Michalovce és Užhorod, Užhorodról autóbusz. Posta, telefon. Kérjen prospektust! *Fürdőigazgatóság Szobráncz, Szlovenszkó Župa XX.*

— **Hátrálékok** s a második féle évi előfizetések beküldését szeretettel kérjük. Kiméljük meg egymást a peres eljárással való behajtás kellemetlenségeitől. Minden utalványon méltóztassanak 50 fillérrel többet küldeni a postai kézbesítés fedezésére.

— **Megvételre** keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cim a kiadóban.

— **Hirdetéseinkre** felhívjuk olvasóközönségünk figyelmét. Méltóztassék a vásárlásnál lapunkra hivatkozni.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*

A. kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor.*

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A zahari szlovák ajku ref. leányegyház előkönyörgő-kántortanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom: Két szobás lakás, konyha, kamara, — melléképületek és kerttel; 377 lit. buza, 377 lit. rozs, 377 lit. zab; hat öl tűzifa beszállítva, 3 hold szántó föld haszonélvezete, melyet bemunkálni, s adóját fizetni az egyház tartozik. Államsegély és stóla.

Kötelessége: Az I—VIII. oszt. szlovák tan nyelvű iskola vezetése; kántori és szószéki teendőknél szlovák nyelven való végzése.

Pályázati kérvények a szükséges okmányokkal felszerelve auguszt. 15-ig küldendők a bezői (bežovcei) lelkészi hivatalhoz. (u. p. Bežovce). Az állás szept. hó 1-én elfogalandó. *Presbitérium.*

Pályázat a nagyráskai ref. kántortanítói állásra. Javadalom: 5 szekér fa; 5 kat. hold szántó bemunkálva; 4 kat. hold rét; 2 1/2 q buza, 2 1/2 q rozs; 2 tehénre, 2 ökörre és 2 sertésre való legelő; minden tan-köteles után 1 csirke és 12 tojás; adót az egyház fizeti; modern lakás és kert. Kötelesség: törvényeinkben és szabályrendeleteinkben előírva. Pályázhatnak okleveles, csehszlovákiai illetőségű ref. tanítók 1925. augusztus 15-ig. Lelkészi hivatal, Málčice, XX. župa.

Pályázat. Pályázatot hirdetek a gömöri egyházmegyébe kebelezett és lemondás folytán megüresedett beje-zsór-otrokocs-öldalfalai ref. lelkészi állásra. Az állás jövedelmét képezik: 28 hold 1277 □ öl szántó, rét és legelő, 32 1/2 köböl buza és rozs, 20 szekér tűzifa, 128 korona munkaváltság, 1081 Kor. 18 fillér kongrua. A kellőleg felszerelt pályázati kérvények az 1925. év aug. hó 16-ig adandók be a gömöri ref. esperesi hivatalba (Kövecses p. Helyben, XIX. župa). Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfogalandó.

Pálóczi-Czinke István
püspök.

68/1925 szám.

Pályázat. A tivadarfalvai ref. presbitérium kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet augusztus 1-ei határidővel.

Javadalom: 6 magyar hold szántó föld. 1 drb. marha legeltetési jog. 11 köböl buza. 5 köböl tengeri. 400 Kc. az egyházpénztárából és törvényszerinti államsegély. 2 szobás lakás, konyhával, kamarával, gazdasági mellékhelyiségekkel, kerttel.

Kötelességek: a mindennapi és ismétlő iskolások tanítása, kántori szolgálatok végzése, lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése.

Pályázati kérvények a szükséges okmányokkal augusztus 1-ig bezárólag ref. lelkészi hivatal Tivadarfalva pp. Péterfalva, župa Máramaros címre küldendők. Állás szeptember 1-én elfogalandó. Az iskola tan-nyelve magyar. Tivadarfalva 1925. július 5-én. *Ref. Presbitérium.*

Alapítva 1813.

HALTENBERGER KASSA.

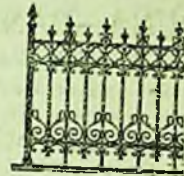
Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézelő tisztítás-
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR-ÚZMOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezelnád, szitaáru, mülakatos, vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelés.

MISKOLCZY LAJOS-UNGVÁR
 uri és papi szabó Radvánczi u. 68.
 Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
 való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, fiu- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz templomot épített és renovált már. Tornyot állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.
 Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
 Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVAR Radvánczi utca 59

Készít mérték szerint mindennemű lábbelit
 Állandó raktár cipőkben, bakknacsokban,
 csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJŐCZ
(Ungmegeye, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több világkiállításon kitüntetve.

HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tár-
rai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekujvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezeti | Vándorlási | Bereshadékok |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián dupla-
maláta sört.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA

sör és malátagyár r. t.

KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

BETÉTEKET

legelőnyösebben kamatoztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR Táviratcím:
Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képviselők és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók Ford-
son Tractátorok.

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállitmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hűveink vagyónak biztosítására az összeköttetést a legmelegebben ajánljuk.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicserei, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vajáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Református egyházunk és a parlament.

A mutatkozó jelek szerint a parlamenti választások mihamar meg fognak történni. Ez esettel kapcsolatban bátor vagyok felvetni egy indítványt. Ha e lap hasábjain teszem, annak oka az, mert ref. közvéleményt csak e lapban teremthetünk és a közvélemény kifermálásának nem lehet akadálya az, hogy e lapunk tisztán egyházi irányu, hiszen egyházunk sorsát a politika arénáján döntik el, azért az adott helyzetben nekünk is szabad politizálni annyira, amennyiben az általános politika egyházunk érdekeit is érinti, vagyis más szóval a politikát az egyházunk szemüvegén is néznünk kell. Azért az a szerény indítványom, hogy a közelgő választások alkalmával vigyük keresztül a politikai hitvallásunknak legmegfelelőbb pártok vezetőségeinél, hogy a képviselő választásoknál legalább egy papi jellegű egyén oly helyen jelöltessék, hogy a parlamentbe is bejuthasson.

Ez indítványomat nagy körültekintéssel és alapos meggondolás után vetettem fel.

Nem vezet felfogásomban semmiféle szükkörű felekezeti elfogultság, távol áll tőlem minden régi Molnár János apát féle gondolat, tisztán a practicum és az életszükséglet az, ami szólásra készítet. A régi és a mostani Magyarországon is voltak és vannak ref. papi képviselők, de akár lettek volna, akár nem: ez, ottani ref. egyházunk helyzetén semmit sem változtatott volna. Ott hatalmas miniszterek, államférfiak, s maga az állam össze volt forrva a ref. egyház eminens érdekeivel. Ez államban azonban az állapotunk egészen más. Itt mindenki és minden ellenünk dolgozik. Szükséges azért, hogy a parlamentben helyet foglaljon egy papi egyén, aki mindenkép alkalmas erre a szerepre, a ki mind műveltségénél, mind magyarságánál, mind az egyházi ügyekben való alapos ismereténél fogva helyét jól megállhatná. Ilyen pedig a ref. lelkészek közt bőven akad.

Azt mondhatná ugyan valaki, hogy világi uraink közül többen van-

Lapunk mai száma 14 oldal.

nak, a kik vagy képviselők, vagy szenátorok. Ha valaki, úgy én vagyok az, a ki a legteljesebb tisztelettel viseltetem mindenikök iránt s mégis azt mondom, hogy mellettök egy papi jellegű egyénre is szükség van. Öt év telt el felettünk, mióta a csehszlovák köztársaságban élünk és ez öt év óta ref. egyházunk sérelmei millió számra nőttek fel és halmozódtak, — s gondoljon vissza bárki — ez öt esztendő parlamenti történetére, — kidomborítottak-e ezen a mi sérelmeink oly mértékben, vagy csak százdárszobán is, mint a hogy azok tényleg fenállanak? A hol leginkább mód és alkalom kínálkozott, — mint kultusz tárca — a költségvetésénél fel lett e említve a mi százszor nehéz helyzetünk a theológiánál, a képezdénél, a papok, tanítók zaklatásánál, iskoláink csödbe kergetésénél, autonomiánk megcsufolásánál stb. Én legalább nem emlékszem rá, hogy ref. egyházunk állapotát valaha, valaki úgy lefestette volna, a mint ez kulturális és nemzetfentartó szerepénél fogva is méltán megérdemli.

Én e mulasztást nem irom ugyan mostani képviselőink számlájára, csupán annak tulajdonítom, mert e kérdések feltárása minden izében alapos és specialis szakképzettséget is kíván, amellyel ök, — bármely tiszteletünk mellett is, — nem rendelkeznek oly mértékben, mint egy papi egyén.

A méltányosság is indokoltá teszi ez indítványomat. A többi felekezetek e tekintetben előnyösebb helyzetben vannak, mint mi, mert megvan a parlamentben a megfelelő képviselőjük, csak nekünk nincs meg.

Ez igen nagy hiba nem csak a képviselőházban, vagy a szenatusban való képviselő szemponyjából, hanem azért is, mert hiszen egy papi képviselő, már helyzeténél fogva is tulajdonképen jobb keze lehetne ref. egyházunk vezetésének. Mintegy a régi bécsi prot. ágensek szerepét tölthetné be e nehéz időben.

De méltányos e kívánság annál a sulynál fogva is, melyet ref. egyházunk papjai, tanítói, hivei számuknál fogva a választások mérlegében nyomnak.

Egy kiválóan agilis, eszes, egyházunk sorsát egészen szíven viselő, tanult, szélesebb látókörű munkás papi képviselővel egyházpolitikánknak mihamar kedvezőbb fordulatot lehetne adni, vagy legalább is működésének a nyomai mihamar érezhetők volnának. Ilyen egyéneket, akármely pártból bőven találhatunk. A fő az, hogy mostani helyzetünk további tarthatatlanságát az illető pártok vezéreivel meglehessen értetni, meglehessen velök értetni azt, hogy ez nem pártbontási szándék, sőt életszükséglet. Nem pártbontási szándék, sőt ellenkezőleg minden ref. embernek, már egyházpolitikai szempontból is, a megfelelő pártokba való tömörítése. Annyit pedig róm. kath. atyánkfiai is elismerhetnek, hogy ha mi ránk nem bántó, hogy a magyar pártunkban r. kath. papi jellegű egyének is vannak, — rájok nézve sem lesz az, ha a képviselőben legalább egy ref. pap is helyet foglal, a ki épúgy szíven viseli majd a magyarság érdekeit, mint a többiek, de ezen kívül már csak hivatásánál fogva is, agitatora és öre lesz a maga ref. egyházának is, mint azok a r. kath. pap-képviselők a magukénak.

Ilyen egyén vagy egyének jelöltetését az illetékes faktoroknál szorgalmazni, keresztülvinni, azt hiszem egyházunk legfelsőbb helyen álló személyeinek a püspökök és főgondnokok egy értekezletének volna a fel-

adata, a kik bizonyára magok is belátják, hogy e lépés mulaszthatlan egyházi érdek ugyan, de az illető pártoknak még sem adunk általa kálvinista színezetet, hiszen a kálvinista egyház ugy is magyar. A mit pedig irtam, tiszta, nemes szándékból, egyházunk jól lefogott érdekeinek figyelembe vételével irtam. *Omikron.*

Indulás előtt.

(Gondolatok a theologia előkészítése körül.)

Irtá: **Holló Géza.**

Annyi a tennivaló, hogy a bizottság minden egyes tagjának jutna bőven elég előkészíteni valója, csak vállalják a munkát s legyen az megfelelően kiosztva, hogy a bizottság elé kész kidolgozott javaslatok kerülhessenek, sőt már ezen javaslatokról többé-kevésbé kialakult vélemények is, hogy az összeülő bizottság biztos itélettel határozhasson konkrét dolgok fölött, ne pedig ötletszerűleg kapkodjon egyik témától a másikhoz, anélkül, hogy bármelyiket is alaposan megtárgyalhatná és minden tekintetben jól mérlegelt, megfelelő határozatot hozhatna.

Aki csak arra hajlandó, ha ugyan arra is hajlandó, hogy a gyűlésekre elmenjen s ott meghallgatva a véleményeket, sebtében, impressió szerint mondjon valamire igent vagy nemet, anélkül, hogy otthon behatóan átgondolná és mérlegelné a dolgokat, az becsületesebben cselekszik, ha lemond bizottsági tagságáról és átengedi a helyét olyannak, aki tud is és akar is aktív munkát végezni.

Ha nem akarunk elhamarkodott és örökös foltozásra szoruló munkát végezni, akkor a problémák fixirozása után ki kellene azokat osztani a bizottsági tagok között (egynek juthat több is), hogy a megoldás módjára javaslatokat készítsenek. Ezeket a javaslatokat aztán posta útján körözni kellene a bizottság tagjai között, akik külön papíron csatolhatnák hozzá pro vagy kontra véleményeiket s így küldenék tovább, úgy, hogy mire ülésre kerülne a dolog, mindenki alaposan tájékozva lenne minden egyes probléma s annak megoldási lehetőségei, sőt az ajánlott módozatok jó és gyenge oldala felől is.

A komoly, becsületes megtárgyalásnak, helytálló határozathozatalnak ez a megfelelő alapfeltétele viszont, ahogyan most általában a dolgokat intézik, a határozatokat hozzák (most nem a theológiai előkészítő bizottságról, hanem általában minden egyházi intézkedő és határozathozó testületről beszélek) az több mint felületesség, az egyenesen vétkes könnyelműség. Gyűlésekre, konferenciákra úgy jönnek össze az alkotó és határozathozó tagok, hogy igen sokszor azt sem tudják, hogy miről lesz ott szó, vagy ha nagyjából tudják is, nem tudják, hogy milyen terjedelemben, milyen irányban, milyen tények alapján tárgyalatik valami kérdés. — Akkor aztán kalandozik a beszéd jobbra, balra, úgy, hogy a kellő tájékozottság, előkészület s az ezzel járó precizitás hiánya miatt, oly sok időt vesztegetnek a tárgysorozat első, sokszor egyáltalán nem is fontos pontjainak letárgyalására, hogy a többieknek becsületes megbeszélésére már nem jut idő és csak kutyafuttában, felületesen intéződnek el, vagy elhalasztódik a tárgyalásuk — sokszor örökre.

Gyűléseinknek, kezdve a legegyszerűbb lelkeszerkezeti gyűlésen,

vagy konferencián, fel egészen a konvent üléséig, általában alapvető hibája, hogy a tárgysorozat nagysága, szinte kivétel nélkül, nem áll arányban a rendelkezésre álló idővel. Ha komoly munkát akarunk végezni, vagy a tárgysorozatokat kell rövidebbre szabni, természetesen több gyűlés tartásával, vagy pedig a gyűlések időtartamát nem szabad néhány órára korlátozni, hanem a résztvevőknek azzal az elhatározással kell összejúlniük, hogy addig maradnak együtt, míg csak a felmerült kérdéseket kimerítően meg nem tárgyalták. Ugy a felesleges szószaporítás elkerülésének, mint a dolgok alapos megtárgyalásának legjobb módja, ha fontos elvi kérdések szóbeli tárgyalását nem csak egy előadói javaslat készítése, hanem egy quasi írásbeli ankét előzi meg s a szóbeli tárgyalásra már csak a differenciák kiegyenlítése vagy az áthidalhatatlan ellentétek között való választás marad.

III. Tulzott aggodalmasság és bizalmatlanság.

Ez az aggodalmasság és bizalmatlanság szintén több irányu:

- 1) Aggodalmasság az állammal szemben.
- 2) Aggodalmasság teherbíró képességünkkel szemben.
- 3) Bizalmatlanság a hivekkel szemben.
- 4) Bizalmatlanság saját szellemi kvalitásainkat illetőleg.

Voltak és vannak, kik az önálló theológia felállításában az államhatalom, illetve a jelenlegi rendszer vezetőségének olyan provokálását látják, ami miatt az államhatalom jelenlegi birtokosai retorziókhöz foghatnak nyulni.

Először is nem hiszem, hogy ezt megtegyék. Ez csak az ördögnek, rémlátó emberek szokása szerint való, falrafestése. Másodszor, még ha meg is próbálnák tenni, van még fórum, akár itt, akár a külföldön, ahol egy olyan kérdésben, hogy vajjon van-e jogunk büntetés nélkül saját theológiánkon nevelni papokat, a saját részünkre, vagy *tartozunk* ezek nevelését *más felekezetre bízni*, nemcsak keresni, hanem találni is lehet jogorvoslatot. Harmadszor pedig: történjék bármi, egy egyházra nézve a saját papnevelés olyan elemi szükséglet, ami nélkül nem valóságos, de még látszatéletről sem lehet beszélni s amely jogunkhoz bármilyen üldözés, elnyomás vagy retorziók dacára is ragaszkodnunk kell, másként olyan pásztorok vagyunk, akik magunk dobjuk bárányainkat a farkasok elé. Még amióta a világ fennáll olyan nem történt, olyasmit még az inkvizíció sem tudott kitalálni, hogy egy felekezethez papjait hivatalosan, parancsszóra más felekezet papjai, theológiai tanárai képezzék ki lelkesíti ismeréteik, teendőik elsajátítására, hitük védelmére. Ilyesmit kiokoskodhat egy hatalomtól megrészegetett agyvelő, de ilyenbe az egyház soha bele nem mehet. Maga a felháborodott közvélemény söpörné el helyükről azokat a vezetőket, akik ilyen árulásra képesek volnának. Soha se feledjük: „Amit erővel vesznek el tőlünk, azt még mindig visszaszerezhetjük, csak az veszett el örökre, amiről magunk mondottunk le.”

Ennek a kérdésnek vitatására különben felesleges több szót vesztegetnünk, hiszen a konvent állásfoglalása világosan kijelöli a követendő utat s inkább csak a teljesség kedvéért vettem fel a sorozatba.

A többi aggodalmasság és bizalmatlanság azonban nagyon is élő valami s a munka módszertelensége mellett egyik legerősebb gátló tényező az elhatározó lépések megtételét illetőleg.

Vannak — és pedig nem is kevesen — akik úgy gondolkoznak,

hogy a theológia felállítására nincs és nem is lehet meg a szükséges anyagi erőnk. Képtelenségnek tartják egy több százezer korona évi kiadást jelentő tehernek, a theológia fenntartásáért való felelősségnek magunkra vállalását, mikor ez idő szerint azt a néhány tizezret sem tudjuk előteremteni, ami az egyetemes egyház adminisztrációjának zavartalan biztosítására kellene.

A tulzott bizalmatlankodókkal szemben hasztalanul hivatkoznak mások arra, hogy új papi nemzedék nevelése elsősorban a hívek saját és ténylegesen átértett szükséglete lévén, tőlük a theológia fenntartásához szükséges összeget be lehet szedni, mert, ha az elvi bizalmatlankodók el is ismerik azt, hogy a beszolgáltatandó összeg (évenként és lélekszámoneként kb. évi 1 K., azaz 15 békebeli fillér) nem olyan sok, hogy azt a hívek el ne viselhetnék, főként ha az vagyonaránylagosan vettetik ki, azonban nem hajlandók elhinni azt, hogy a hívek ezt tényleg meg is fizetnék és hogy az tőlük behajtható legyen. Ezeknek megnyugtatóására, a hívek terheinek tényleges megkönnyítésére, a bevételek biztosabbá tételére, sőt növelésére egy olyan gazdasági programot dolgoztatott ki, mely szerint a szükséges összeg jóformán csak névleg terhelné a híveket s azoknak csaknem minden külön megterhelése nélkül folya be. Az erre vonatkozó javaslatok már a konvent ülésének ideje óta az illetékes körök előtt fekszenek, félek azonban, hogy a késlekedés ezen a téren is *végzetessé* válik. A theológia megnyitásaig kiszabott időnek fele már elmúlt egy ujjmozdulat nélkül. Még egy kis idővesztés, akkor az egész kedvező gazdasági lehetőség kisiklik a kezeink közül, mert jövőre azt már vagy *egyáltalán* nem, vagy hasonlíthatatlanul kisebb mértékben lehet csak megcsinálni.

Vannak megint, akik arra hivatkoznak, hogy képtelen dolog theológiát felállítanunk, mikor egyáltalán nem tudunk bele megfelelő tanárokról gondoskodni. Külföldi tanárt az állam nem enged alkalmazni, itthoni embereinknek meg hiányzik az ahhoz való képessége, amit legjobban bizonyít az, hogy egyetlen egynek sincsen theológiai tanári képesítése.

Hogy a képesség és képesítettség nem azonos dolog, az evidens s hogy az arra alkalmasak — *vannak* ilyenek — miképen kvalifikáltassanak, azt már külön cikk keretében tárgyaltam, így most elegendőnek tartom csak arra utalni.

Egy rövid cikk keretében lehetetlen minden aggodalomnak részletes és ellenvetést kizáró cáfolatát adni. Egyik-másik ivekre terjedő számitást vagy egészen önálló elaborátumot kívánna, azonban bármikor kész vagyok bizonyítani, hogy egyik sem állja meg a helyét. Habár tagadhatatlan, hogy az aggodalmak némelyikének van valami alapja, egészen bizonyos, hogy egyik sem megoldhatatlan probléma. Sőt annyira nem megoldhatatlan, hogy egyenesen több megoldási mód között van választásunk. A részletes megtárgyalás épen a theológiai előkészítő bizottság dolga. Amire itten fel kell hívni a figyelmet s amit a bizottság minden egyes tagjától meg lehet és meg is kell követelni, az az, hogy ne menjen senki a tárgyalások elé elfogultan és elvi bizalmatlansággal, mert ha valaki *előre* képtelenségnek tartja annak a megcsinálását, aminek keresztülvételére mégis vállalja a megbízást, ugyanolyan belső hazugságba keveredik, mint az, aki nem *akarja* megcsinálni ezt és mégis megbízatást vállal. (Folytatjuk.)

Az egyház és állam viszonyáról.

A bolsevikiek „szabad egyháza“.

Azt hiszem fölösleges rámutatnom az orosz bolsevik menyorszá-
ban keresztülvitt kedves kis elválasztásra, ahol olyan alaposan megcse-
lekedték az „elválasztást“, hogy egyuttal több tizezer püspök, lelkipász-
tor, egyházi alkalmazott fejét is mindjárt „elválasztották“ a törzsétől. . .

Nálunk is remekbe készültek az elválasztásra vonatkozó törvény-
javaslatok.

Bartosekék terve szerint ez az elválasztás magával hozná — hogy
csak a főbb tetteket említsük :

- a) az egyháznak magánjogi társulattá degradálódását összes követ-
kezményeivel együtt ;
- b) az egyházi törvények kikényszerítéséről, tehát az állami véde-
lemről többé szó sem lehetne ;
- c) az egyház vagyona elkoboztatnék minden vonalon s az egyház
többé semmiféle uton vagyont nem szerezhetne ;
- d) a templom bármely kulturcélra felhasználható, tulajdonjoga az
államé lévén ;
- e) a vallástanítás az iskolából száműzetnék stb. stb.

egyszóval a degradálás folytán teljesen lesüllyedne az egyház és elvesz-
tené alkotmányát, jogait és gyűléseit, sőt istentiszteleteit be kellene jelen-
tenie a gyülekezési szabadságról szóló rendeletek szerint a főszolgabíró
urnak, az a csendőrséggel nyomoztatná, hogy a szónok állampolgár-e, po-
litikailag megbízható-e, stb. stb. A legujabban benyújtott javaslat sem-
mivel sem enyhébb ennél.

Megálljunk ! Hát ez az a „szabad egyház“ ? Ez a keze-lába levá-
gott, szeme-kiszurt nyomorék, ez a roncs ? Ez az ideál lebegett a „sza-
bad egyház a szabad államban“ jelszavát felvető komoly államférfiak
előtt ? Azt jelenti az egyház felszabadítása, hogy az államnak mindent
szabad, az egyháznak pedig csak azt szabad, amit a bolsevisták, a val-
lásellenesek, az atheisták parlamenti klubja és annak nyomán az állam
megenged ?

Nem veszik észre a szabad egyházért hevülő egyházi és világi ko-
moly emberek, hogy tüzzel játszanak ? Nem az egyház szabadságáért fáj
itt a titánok feje, hanem az egyház még meglevő életformáló, vallásér-
kölcsi világnézetet adni bíró, konszolidált viszonyokat teremteni tudó,
minden korrupciót erélyesen üldöző, becsületet és felelősséget követelő
ereje ! Az itt a főcél, hogy az egyház kifosztassék, államsegélye elvétes-
sék, a kiváló elmék a rögös és így is keserves lelkészi állástól a kevés
és még hozzá bizonytalan fizetési viszonyok miatt elriasztassanak és ha
ilyen viszonyok mellett az egyház tanult vezetők nélkül maradna,
hajrá, neki a legyengült egyháznak előbb a városokban, azután a falvak-
ban is és tömni a népet vad eszmékkel, bolsevik gombákkal, úgy sem
ierne többé sem tekintély, sem értelem, amelyik velök szembe tudna
állani, halászatnának a zavarosban kedvökre. Ugy van. Az állam alap-
jai rendülének meg, ha a vallási szükséges konzervativizmust, az erkölcsi
fékezés lehetőségét az egyház és állam elválasztása által megsemmisíte-
nék s a bolsevik „szabad“, de valójában rabszolga egyház valósulna meg.
Eppen ezért a legkomolyabb tudósok sem mernek dönteni az elválasz-

tás mellett, vagy ellen, mint a kérdéssel tudományos nézőpontból oly nagy készütséggel és alaposzággal foglalkozó R o t h e n b ü c h e r müncheni egyetemi professzor sem (Die Trennung von Staat und Kirche című művében, München 1908), valamint dr. Kérészy Zoltán sem, mert mindig az adott körülményektől függ, keresztülvihető-e a célnak megfelelően az elválasztás.

Meg kell tehát mondanunk államférfiainknak idejében, hogy szomorú lenne az ébredés itt, ebben az államban a szétválasztás esetén, de a tönkretett egyház akkor már, a dehacle idején, nem tudna többé rendet teremteni.

Az ilyen „felszabadítást” okos nép és okos államférfi nem akarhatja!

Allásfoglalás az 1848. évi XX. törvénycikk mellett.

Mi már láttuk a „felszabadítás” sovén felfogásának megnyilatkozását több esetben is a mi államunkban, éppen ezért a mi államunkbéli politikai, egyházi és általában a társadalmi viszonyokat, egyházaink alkotmányának történeti multját, a felekezetek erőviszonyát, valláserkölcsei értékét s ezzel szemben az állam egyházpolitikájának hátsó gondolatait, sovén politikai tendenciáit latba vetve

az egyház függetlenítését a jövő zenéjének nyilvánítjuk, addig pedig, míg ez megvalósulhat, az egyház valláserkölcsei céljainak, ideáljainak javára, **követeljük az egyház és állam közötti eddigi viszony fentartását!**

Nem alkuszunk! Világosan látjuk, hogy az interkonfeszzióális államforma fentartása az egyház és állam viszonya szempontjából az adott helyzetben az egyetlen helyes és célravezető mód, éppen ezért ezen elv teljes keresztülvitelért harcolunk.

A mi egyházainkra nézve nem lehet mértékadó sem hitelvi, sem egyházpolitikai tekintetben az állam változás, mert bármely államban éljünk is, a keserves küzdelmek árán már egyszer megszerzett és törvényben biztosított jogainknál kevesebbet el nem logadhatunk az új államban sem. Minthogy a békeszerződések a vallási ügyekre nézve mostani államunkat, mint egyházfenség birtokosunkat elkötelezték a teljes vallásszabadság megadására s miután egyházaink a kölcsönös viszonnosság és egyenlőség alapjait az 1848. évi XX. törvénycikkben nyerték el egymással és az állammal szemben:

követeljük minden erőnkkel az 1848. évi XX. törvénycikkben lefektett elvek azonnali megvalósítását,

tudniillik azt, hogy a 3. §. szerint „minden bevett vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségei közálladalmi költségek által fedeztessenek.”

Államsegélyt, vagy végkielégítést az egyházaknak.

Az államnak fentartott egyházfenség (ius circa sacra) több és erősebb lévén a modern egyházjogászok szerint is, mint az egyház belkörü egyházfensége (ius in sacra), az állam által továbbra is gyakorlandó iura circa sacra elve mellett két módon lehet megoldani az anyagi segélyezés kérdését:

a) Fentartani a mai segélyrendszert, de azt igazságosan rendezni, hogy minden egyház megkapja az őt megillető tisztességes javadalmazást;

b) feltétlenül honorálandó (a kamatlábat az állam által biztosító) államértékekben kiadni az egyházaknak az őket megillető azt a tőkét, melynek kamataiból autonóm törvényeik szerint rendezik lelkészeti, isko-

lai, szeretetmunkássági közszükségleteiket.

Csak így képzelhető el az egyház és állam közötti állandó surlódás elkerülése és az egyház valláserkölcsei munkásságának honorálása, hogy az egyházi tisztviselők mentesítve legyenek egyfelől a kormányzat nyomásától, másfelől attól az ósdi, lélekölő munkától, amit a lelkész mint igazi adóvégrehajtó kénytelen végezni s amely munka az egyetlen átkozott, szétválasztó, gyűlöletet támasztó tény a lelkészek és a hívek között. *)

*) **Jegyzet:** A kérdéssel bővebben foglalkozni óhajtó érdeklődőknek olvasgatásra ajánlom a következő munkákat:

1. Timon Ákos: Magyar alkotmány és jogtörténet. Bpest. 1917. 81—86 és 258—379 lapok.
 2. dr. Mariska Vilmos: Az államgazdaságtan kézikönyve. Bpest. 1905. 27-51 lapok.
 3. dr. Osváth Gyula: Egyház és állam. I. Kassa. 1920.
 4. dr. Kérészy Zoltán: Az állam és egyház szétválasztása. Híradó-ban megjelent tanulmány. Pozsony. XXXIII. évfolyam 8. szám.
 5. dr. Kun Béla: Magyar református egyházalkotmány. Debreczen. 1908. 1—46 és 141—184 lapok.
 6. Pokoly József: A protestantizmus hatása a magyar állami életre. Bpest. 1910. 1—26 és 486—529 lapok.
 7. György Endre: Egyházpolitikánk. Bpest. 1916. Kálvinszövetség évkönyvében, 214—221 lapok.
 8. György Endre: Változások küszöbén. Protestáns Szemle XXIX évf. 711—721 lapok.
 9. dr. Mükler Károly: Az 1848. XX t c. elvi kérdései stb. Prot. Szemle 656—668 lapok.
 10. Rothenbücher: Di Trennung von Staat und Kirche München, 1908.
- A felsorolt művekben az irodalomra bő utalás van adva.
Ez a tanulmány alkalmas anyagot ad a nép körében végzendő felvilágosító, tisztán egyházi politikai célt szolgáló munkára. Fel a munkára míg nappal vagyon! (Is.)

Válasz Holló Géza lelkész ur tiltakozására.

Midőn a lelkészek ellátására vonatkozó javaslatomat előterjesztettem, mint teljesen elfogulatlan, magam kértem az érdekeltek hozzászólását, s a pro és kontra észrevételek közül is az utóbbi érdekelhetett. Engem egyéni hiúság sohasem vezetett és így a jelen esetben is nem az volt a célom, hogy az én javaslatom menjen keresztül, hanem csakis az, hogy a kitűzött cél minél tökéletesebben valósuljon meg. Arra azonban, hogy tiltakozással feleljenek — őszintén szólva — nem gondoltam, bár Holló Géza lelkész ur ellentétes álláspontját ismertem.

A tiltakozás, hogy javaslatomat agyonüsse, „A református biztosítási iroda” és „A református lelkészek ellátása” kérdését teljesen összegebaljítja, holott ez két, egymástól független akció. Az első akció Egyházunk részére megfelelő jövedelem elérése, míg a második — az elérendő bevételek felhasználásával a lelkészellátás rendezése. Hogy a Konvent egyelőre csak az első akcióval foglalkozott érdemlegesen, ezt talán mondanom sem kell, de azt az igazság érdekében nem hallgathatom el, hogy ezt az első akció elérése Holló lelkész ur is lelkesen támogatta addig, amíg az elérendő bevétel előzetes lekötése tekintetében nem merült fel közöttünk ellentét. Én határozottan elleneztem, hogy ez a két kérdés összekapcsolassék és a biztosítási iroda várható jövedelme a teológia javára előzetesen lekötessék. Bár — szerinte — a konvent a „fanyar örömmel” fogadott javaslatot szankcionálta, egyedül is vállalom a történetekért a felelősséget.

A tiltakozás szerint Holló lelkész ur a theológiát tartja fontosabbnak.

Én a lelkészek ellátásának a kérdését. Ő theológiát akar előbb, mely számunkra lelkészeket nevel, de azok ellátásáról nem gondoskodik. Én a sorrendet megfordítom azért, mert meggyőződésem szerint a theológiát végzett ifjak mindegyike más pályára lép, ha a mostani tarthatatlan állapotokon nem segítünk. De más okok is megkövetelik azt, hogy a sorrendet úgy tartsuk be, amint azt én javasoltam. A lelkészek ellátásának kérdését anyagi eszközök nélkül megvalósítani nem lehet. Ezzel szembe nem állíthatjuk ezt egész határozottsággal a lelkészképzésről. Távol áll tőlem az, hogy megfelelő eszközök mellett a theologia létesítését ellenezném, sőt magam is hangsúlyozom annak szükségességét. De arról megfelelő subvenció mellett az állam is köteles gondoskodni és ha ezt nem teszi, úgy nem akadályozhatja meg azt, hogy mi a lelkésznevelésről a külföldi theológiákon ne gondoskodhassunk.

Igazán naiv beállítás az is, hogy a theologia céljára szükséges összegnek adókievetés útján való fedezését is én akadályoztam meg. Hogy többek között én is labilis fedezetnek tartottam az adóterhek fokozását, az lehetséges, de Holló lelkész urnak figyelemmel kell lenni arra, hogy csakis az ő hívei tartoznak azon boldogak közé, kik különféle súlyos adóterhekkel még nincsenek túlon túl megnyomorítva, kik istentagadó, felekezetenélküli népboldogítók által nincsenek megfertőzve és a legforróbb kívánságuk csak az, hogy egyházi adójuk fokoztassék. Sajnos én ezt sehol sem tapasztaltam és úgy látszik, hogy pesszimizmusomat a lelkészek is oszthatták, ha az adóemelést a konvent elejthette.

Holló lelkész ur záradékul az Egyház elleni merényletnek minősíti javaslatomat tiltakozásában, de maga is beismeri, hogy a kérdésben egyedül áll, még csak „a hívek tábora” sincs mögötte. Ez utóbbit elhiszem neki, az előbbire pedig csak azt jegyzem meg, hogy engem egyházunk jövőjének biztosítása vezérel s személyeskedni nem akarok

Schmidth Imre.

A kamocsai ref. egyház legrégibb történelmi adatai és lelkészei.

Hogy az idő viszontagságától, a kézírás elhomályosodásától megmentsem, itt közlöm a kamocsai ref. egyház *Direktoriális könyvéből*, melynek vezetését az 1775 évben Kömlődön tartott superintendenciális gyűlés deliberátuma rendelte el, *Bátorkeszi Kiss János* akkori lelkész feljegyzése nyomán a kamocsai ref. egyház legrégibb történelmi adatait és az eddig és utána működött lelkészek névsorát:

Ezen Kamocsa nevű helység tekintetes Komárom vármegyében vagy on situáltatva, a Vág vize mellett, melyben mikor kezdődött először a Helv. Confess. szerint való közönséges isteni tisztelet, emberek nem emlékeznek reá. Az bizonyos, hogy a *Tököli háborúja előtt* is volt szabad exerciciuma, a mint ez megtetszik a pesti commissióra készített inquisitiójából, sőt nem régen holtanak meg 95 és több esztendősek emberek e helységben, a kiknek atyjaik is voltak ugyanannyi esztendősek, de azoktól sem hallották, hogy valaha pópista plébánus tett volna szolgálatot Kamocsán, hanem mindig *református* (!) predikátortartó eklézsia volt.

Matriculája vagy on, melyben emlékezik az akkori predikátor *Cseke*

falvi András, midőn a matricula kezdődött csak 1711-ik esztendőről ilyenképen: Az előbb említett predikátornak Dániel nevű fia Érsekújvár elfoglalása idején sátorban (táborban) született.

Ebben az ekléziában sem pápisták, sem más vallásu emberek nem laknak, hanem mindnyájan reformátusok, a sok háborukban vették ugyan némely pápisták ide be ideig való szállásra magukat, mint bátorságosabb helyre, de le csendesedvén a háboru, ki ki régi lakóhelyére vissza ment.

Vagyon ugyan helyi hagyomány, hogy a cseh üldözés idején vették volna ide magukat a csehek és itt, mint valami barlangban lappangottanak s halászásokkal éltenek, a mint is még most is a Halász familia igen kiterjedő benne.

Predikátorjuk legelső említettik a matrikulában Csekefalvi András, de a sok időket ért emberek ezelőtt valókról is egy néhányakról emlékeznek hallásból, u. m.

1. *Trochai* Andrásról, aki igen régen predikátoroskodott Kamocsán.
 2. Utána való lelkitanító meghalt, nevét nem tudják, hanem, hogy egy Márton nevű fia maradt árvaságra. Dr. Thury Etele történetbúvárunk levele és *A Dunántúli Református Egyházkerület Története* című nagybecsű munkája I-ső kötetének 458. lapja szerint ez *Barsi* János volt 1650 körül.
 3. *Szőllősi* Imre volt ezután még a török világ előtt.
 4. *Ürményi* László, ki a török világban szolgált.
 5. *Krassai* Tamás, a kit Kilitiből hoztak, mely falu Samáriához közel vagyon. Ez dr. Thury történelme 294 és 304 lapjai szerint 1640-es években rádóczi pap volt.
 6. *Szombati* István.
 7. *Szentgyörgyi* András, ki szolgált itt 12 esztendeig.
 8. *Naminyi* István.
 9. *Sárai* Ferenc.
 10. *Megyeri Besnyei* György, ki is két esztendeig való szolgálatja után Madarra vitetett és ott való laktában az *ürményi traktusnak* senióra lett. Ez igen tanult ember volt, kiváltképpen tudta a görög és zsidó nyelveket, a minthogy az egész Bibliát maga magyar nyelvre fordította és a közönséges isteni tiszteletben is azzal élt. Seniorsága alatt csak öt ekléziák voltak virágzók: u. m. *Kamocsa* ez előtt a *Komjáthi* traktushoz tartozott, de hogy csak maga maradt meg a sok üldözésekben applicáltatott az *ürményi* traktushoz. *Martos* is ennek seniorsága alatt volt, *Madaz*, *Dunaradvány*, *Réthe* és egyéb árva ekléziák. (Folytatjuk.)

A barsi egyházmegye közgyűlése Léván.

Elfogadta a közgyűlés a közalap és nyugdíjbizottság jegyzőkönyvét, Pálóci Czinke István püspök „Jézus élete” című tankönyvét már nem alkalmazhatja, mert a Kovács-féle tankönyvet az iskolákba már bevezette és nem látja szükségét ezidőszerint más tankönyv alkalmazásának. Elfogadta a közgyűlés Várady Gyula előadásában a tanügyi bizottság és Kis Gyula előadásában a számvevőszék jelentését.

Nagy lelkesedést keltett Kálnai Pál alapítványának bejelentése. Kálnai több mint hat hold földet örök alapítványul adott a bori-i ref. egyháznak. Boldizsár György mohi-i lelkész azon indítványát, hogy a lelkészek készpénzjárandóságát aranyvalutában állapítsák meg, nem tette magáévá a közgyűlés, ellenben Holló Géza indítványára

elrendelte, hogy az egyházak által konvencióba adott bor adóját az egyházak fizessék.

Ezután kerületi képviselőkül megválasztottak Csekei Dávid, Czeglédy Pál egyházi, Tóth Sándor dr., Huszár Károly világi rendes, Szabó S. Zsigmond és Szabó Zsigmond egyházi, Pásztor Elek és Ponoczky István világi pótképviselőkül. Helyettes ügyésszé Demény Gyula dr.-t végül a missió-bizottság tagjaivá Pap József, Konta Pál és Tóth Sándor dr.-t választották meg.

Jóváhagyták az aranyosmaróti hivekre vonatkozó azon jelentést, hogy az aranyosmaróti missió lelki gondozását a testvér evangélikus lelkészre bizzák. Ezután az esperes imával bezárta a gyűlést.

Délután az egyházmegye közigazgatási bírósága ítélkezett négy vitás ügyben és megalakította az időszaki tanácsot, melynek tagjaivá Csekey Dávid, Varannay Sándor, Ponocky István, Kis Gyula, Pásztor Elek és Bacsá Lajos tagokat választotta meg. (Vége.)

H I R E K

— **Halálozás.** Egy derék, hívő és áldozatkész kálvinistánk dőlt ki *Tolnay Imre* nagymihályi gyógyszerész személyében, akit osztatlan részvét mellett temettek el 71 éves korában. Dr. Mertens Alfréd felsőzempléni egyházmegyei ügyészünk apósát gyászolja benne.

— **A zahari előkönyörgő-tanítói pályázati hirdetésbe** elirásból hiba csuszott be, amelyet illetékes esperesi hivatal a következőleg igazít ki: „A zahari előkönyörgő-tanítói díjlevél természetbeni járandósága helyesen ez: 3450 liter buza, 3450 liter rozs, 3450 liter zab” (és nem 377 liter!) A pályázati hirdetés többi adata változatlan marad.

— **A réthei egyház örömnapja.** Diadalkapuk, magyarruhás leányok sorfala, öt lelkész jelenléte, az egész falu és a messziről jött sok érdeklődő lelki örvendezése között érkezett meg e messzire előretolt kálvinista végvár két új harangja. A kívülről újra festett templom előtt *Balogh*

Elemér püspök beszélt megkapó megrajzolásban a haranghasználat eredetéről. Az óriási tömeg áhitatos csendben hallgatta a püspök tanulságos és eredeti, új megvilágításba állított hatalmas beszédét. A templomban *Galambos Zoltán*, *Csekes Béla* és *Galambos László* lelkészek végezték a különböző szertartásokat. Az Isten iránti alázatosságról, a tiszta tudományról, meg a hit szerinti áldozatkészségről tettek tanúbizonyságot. Az új harangavatási ének, a tisztán énekelt női duett s a tűzoltók fáradságot nem ismerő rendezése közben olyan lelki gazdagság áradt az egész tömegre, hogy bátran állithatjuk, miszerint a sok szorgalmas kezdeményezés után most már Réthén is diadalt arat a hit újjászületése, a lelki röneszánsz, mert ahol egy maroknyi szegény nép oly sokat tud áldozni, ott van remény az apák hitének újjávirágzására. (*Réthei*)

Kiadja: *az Egyetemes Konvent.*
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor.*

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat a pályini ref. egyház szlovák orgonista kántor tanítói állására aug. 20-ig az iskolaszékhez. Javadalom: Lakás nagy kerttel. — 13 kath. szántó föld, 4 drb. tehén és 2 drb. sertés legeltetési joggal. — 10 köből termény. 4 öl fa haza fuvarozva. 150 Kc. szolg. váltság. Megfelelő államsegély.

Kötelesség: Mindennapi és ism. isk. kötelesek tanítása. Énekkar szervezése és vezetése. — Vasárnapi iskola és ifj. egyesület vezetésénél a lelkész kíséretével. Ideiglenesen ág. ev. tanítók s tanítónők is megválasztatnak. Személyes megjelenés ajánlatos. Az állás szept. 1-ére foglalandó el. Pályin, 1925. júl. 31. Papp István ref. lelkész.

ISKOLAI TANKÖNYVEKET, FÜZETEKET ÉS FÜZETNAPLÓKAT

írókat, rajz és írószereket, valamint a Štátne Naklad. által kiadott
HIVATALOS NYOMTATVÁNYOKAT

jól, olcsón és legszebb kivitelben vásárolhat

KLEIN GÉZA RIMAVSKÁ SOBOTA

könyv,- papír,- írószer,- rajz és zenemű kereskedésében.

Kiadásomban megjelent:

- 1.) Pálóczi-Czinke István: „Az idvezítés története.“ A III.—IV.—V. osztály számára.
- 2.) Pálóczi-Czinke István: „A keresztyén egyház története.“ A VI. osztály számára.
- 3.) Pálóczi Czinke István: „A keresztyén hit és keresztyén élet.“ A VII—VIII. osztályok számára.
- 4.) Pálóczi-Czinke István; „Imádságok és vallástételek. Segéd-könyv a vallástanításhoz.“
- 5.) Pálóczi Czinke István: „A mi hitünk és életünk“ vallástevő káté, új kiadás. Ugyszintén
- 6.) Schlosz Lajos ig. tanító: „Zvolenská nagyzsupa XVIII. földrajza.“
- 7.) Hreblay János: „A szlójdtanítás segédkönyve“ elemi és polgári tanulók számára.

Hogy a tanító urak munkáját egyszerűsithessem, ugyancsak kiadtam az elemi népiskolák **TANANYAG FELOSZTÁSÁT**

a lehető legcélszerűbben megkönnyítő, a hónapok neveivel, valamint a megfelelő vonalozással ellátott nyomtatványokat, könyvalakba kötve, mely a tanfelügyelőség által is jóvá lesz hagyva és a tanító urakat a rengeteg vonalozás időt rabló és sokszor idegekre menő munkájától szabadítja meg.

TANÍTÓ URAKNAK ENGEDMÉNY!

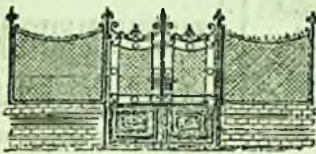
Kérjen árajánlatot.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézelő tisztítás-
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

ROZÁR LAJOS

UNGVÁR-ÚZHOROD

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, műlakatos, vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelezés.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVÁR
urí és papi szabó Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, nő- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.
Vállal, épít és renovál. Több száz templomot épített és renovált már. Tornyt állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.
Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59
Készít mérték szerint mindennemű lábbelit
Állandó raktár cipőkben, bakancsokban,
csizmákban. Letkiismeretes kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAY EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJŐCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több viláckiállításán kitüntetve.

KOTEL—PAGER—SZÁLLÓ POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tátrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.

Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szávetkezések! Vendéglők! Kereskedések!
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamalátá sört.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA

sör és malátagyár r. t.

KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR

Táviratcim:

Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képvisellete és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók Fordson Tractátorok.

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállitmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hiveink vagyonának biztosítására az összeköttetést a legmelegebben ajánljuk.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Vefké Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicserei, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vájáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEG JELEN IK M I N D E N V A S Á R N A P .

„Uj szekták terjednek a magyar községekben.“

Ilyen cím alatt hosszabb cikket közölt a napokban az egyik szlovenszkói magyar napilap. A cikk első része egy miskolci tudósítás, amely szerint „az utóbbi időben Abauj-Gömör és Borsod megyék községeiben az egyházakból oly nagy számban léptek ki a hívek, hogy *komoly anyagi válságba sodorták az elhagyott egyházakat.*” A magyarországi tudósításhoz a lap szerkesztősége azt a megjegyzést fűzi, hogy Gömör, Nógrád és Abauj itteni magyar községeiben is érezhető a szekta mozgalom hódítása.

Mint hogy a szekták térfoglalása csaknem minden esetben a protestáns. közelebbről épen a ref. egyházak kárára történik, csak természetes, hogy ezek a jelenségek minket érdekelhetnek első sorban. A kérdés tényleg olyan horderejű, hogy egyházi nyilvánosságunk elé kell vinni és ott szőnyegen tartani. Világi lapjainkban itt is, ott is mind sűrűbben találkozunk korunk szekta mozgalmairól való híradásokkal; csak éppen a mi figyelmünket kerülné ki ez az ujabbkori jelenség?

Kell, hogy megdöbbenetsen bennünket a szektaterjedés veszedelme. És pedig elsősorban nem is abból a gazdasági okból, amit a miskolci tudósítás mint lényeges mozzanatot emel ki. Természetes, hogy reánk nézve sem közömbös jelenség az egyházak anyagi válsága, existenciák bizonytalanná, válása; nem közömbös pedig főként történelmi egyházunk pusztulása. Ezek magukban véve is elég okot szolgáltatnának arra, hogy az aktivitás terére lépjünk és a szektamozgalom elé gátakat építsünk. Ámde ezekkel a mozzanatokkal még nincs kimerítve az okok sorozata s nincs megnevezve épen a *legfőbb ok.*

A miskolci tudósítás arról is beszámol, hogy „a különböző egyházak vezetői és lelkészei előreláthatólag konferenciára fognak összegyűlni, hogy megbeszéljék azokat a módozatokat, melyekkel a szekták térhódításait ellensúlyozhatnák. Az a vélemény alakult ki, hogy az *egyházi adók mérséklésével lehetne hatásosan fellépni a szekták akciójával szemben.* Zsóry

Lapunk mai száma 16 oldal.

György alispán is *ilyen irányban* hívta fel az egyházak figyelmét a fenyegető veszedelemre s szintén a súlyos egyházi adókkal magyarázza a kilépések nagy számát.

Nos, hát arról van szó, hogy ezt a felületes és korlátolt felfogást és magyarázkodást visszautasítsuk és a bajok gyökerét mélyebben keressük. Sajátságos, hogy a történelmi materializmus lapos és ostoba filozófiája mennyire köztudatba ment és érvényesül még olyan tényezőknél is, akik egyébként a marxista materializmusnak elszánt ellenségei. Hiszen tagadhatatlan, hogy a gazdasági érdekeltség mindig hatalmas mozgató tényező. Főleg épen magyar népünk ellen merül fel mind többször a panasza, hogy anyagi gondolkozású. De azért mindent a történelmi materializmussal magyarázni mégsem lehet. Nem pedig épen a vallásos rajongás jelenségeit, amelyek mindenütt a világon erőteljes *gazdasági és anyagi áldozatokkal és ön megtagadással* járnak együtt. Aki ezt nem látja, az vak és tájékozatlan. Épen azért a szektaterjedés veszedelmét nem is lehet megállítani az ajánlott intézkedésekkel.

A jelenség forrása mélyebben fekszik s így az orvosszer is másutt keresendő. Egyenesen a lélek mélységeiben. És itt egy másik közkeletű babonára és tévhitre kell rámutatnunk. Arra a siralmas közhelyre, mely szerint „józan, magyar népünk nem hajlandó vallásos rajongásokra.” Értjük meg már egyszer, hogy a vallásos hajlandóság nem nemzeti privilégium. Istennek minden teremtménye „hajlandó” arra, hogy Őt megragadja és Vele a közösséget ápoljon, Mert: „ugy teremtettél minket, hogy vágyódjunk Te utánad és a mi szívünk nyugtalan, míg meg nem nyugszik Tebenned.” Igenis, a magyar nép lelke mélyen Isten kereső lehet, hogy százados bűneink miatt ez a vágya le van fojtva, el van temetve, mint régi kutak behordott medrében a víz; de ha lelkigondozó munkával eltakarítják fölüle a törmelékeket, új és friss erővel tör felszínre és keres kielégülést.

Nem is pusztá *korjelenség* ez az Isten vágy, mint a tudósításhoz fűzött szerkesztői megjegyzés már több bölcsességgel igyekszik magyarázatát adni az eseményeknek. Kétségtelen, hogy korfordulók idején *nagyobb lendületet* vesz a vallásos ébredés, de ez csak mennyiségi és nem minőségi magyarázata a jelenségeknek, melyek mögött *minden időben* maga az örök Isten áll.

A szektamozgalmak terjedése elé tehát nem az egyházi adó csökkentésével emelhetünk gátakat. Hanem azért, hogy felismerjük lelkigondozói hivatásunkat, amivel Isten ezekben a válságos időkben bizott meg bennünket. Ha nyitott szemmel látjuk meg, hogy „a teremtett világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését” és azután mi is, mint Isten fiak állunk az éhező és szomjúzó lelkek elé s elvezéreljük őket az örök élet forrásaihoz. Ha erre a hivatástudatra nem ébrednek rá a történelmi egyházak vezérei, akkor Isten „a világ bolondjait választja ki magának, hogy megszégyenítse a bölcséket. . . és a világ nemteleneit és megvetetteit és a semmiket, hogy a valamiket megsemmisítse.”

De mi nem akarunk megsemmisülni. Mi élni akarunk. Ragadjátok meg hát az örök élet Urát!

Ne tiltakozzunk!

— Válasz Holló Gézának. —

Kedves protestáns testvér! Talán úgy kellett volna kezdened lapunk 29. számában közölt cikkedet, hogy: én is protestáns vagyok, tehát tiltakozom! A cikk tartalmához ez jobban illett volna, mint az: „én is pap vagyok” mottó, mert csakugyan alig van benne egyéb, mint a tiltakozás az ellen, a mit mások jönnek látnak, anélkül azonban, hogy az eredetileg kitűzött célhoz, a nyugdíjintézet segélyezéséhez, az özvegyek és árvák legszükségesebb kielégítéséhez csak hozzá is szólnál.

Én nem tiltakozom az álláspontod ellen, mert beismerem, hogy annak hangoztatásához jogod van; csak azt szerettem volna, ha konkrét okadatolással mutatod ki, hogy a nyugdíjintézet segélyezésében, tehát az özvegyek és árvák ellátásában milyen formában található meg az *önző érdek*? hol van ebben az *elgáncsolása* a theológiának?! melyik hatalom, melyik *klikk* az, a mely az igazságot, vagy egyházunk érdekeit el akarná tiporni? Abban a cikkben annyi — hízlegőnek egyáltalában nem nevezhető — aposztrofálás, sőt gyanúsítás van burkoltan elhelyezve, hogy az „ig-notos fallit” esete könnyen bekövetkezhetik. — Epen ezért szinte kötelességemnek érzem, hogy érdeklődő lelkéstartársaimnak és világi férfiainknak a figyelmét erre a biztosítási ügyre és a „Református biztosítási iroda” szervezésének kiindulási pontjára és körülményeire felhívjam s egyuttal lehetőleg elejét vegyem a gyanu netaláni elterjedésének, mintha akár valamely *hatalom*, tehát itt valamelyik vezető egyházi férfi, — akár valamely *klikk*, tehát nem tudom kikből álló érdekszövetség a theologus képzést el akarná gáncsolni. Epen ezért egyenesen nevekkél fogok előállani és körülményekkel, a melyek az iniciatívát létrehozták.

Az eszme, hogy t. i. minden irányu szegénységünkben az életfeltételeket a jövőre nézve is biztosíthassuk, dr. Szilassy Béla eker. főgondnoktól származik, a ki ezt abból az aktualitásból vetette fel 1924 január 8-án, hogy az egyetemes konvent az 1923-ban készült új nyugdíjintézeti szabályzatot 1924 január 1-től kezdődőleg életbeléptette. Az új szabályzat magasabb nyugdíjat és özvegyi ellátási díjat kontemplálván, viszont az államsegély, a melyet régi jogon minden intézményünk fenntartásában bekalkuláltunk, — az államhatalom részéről tapasztalt fogyatékos jövedulatánál fogva mindinkább bizonytalan levén, az indítványozó főgondnok már akkor azért vetette fel az egyetemes biztosítás eszméjét, hogy ennek a megtestesítése révén lehetőleg biztosítsuk az új szervezés alá került nyugdíjintézet fizető képességét. — Ugyanakkor bizta meg a konvent az indítványozó főgondnokot azzal, hogy a biztosító intézetekkel tárgyaljon erről az ügyről, — a májusi konvent pedig bizottságot alakított az ügy tanulmányozására, előkészítésére, míg, az 25 márc. 31-iki poprádi konvent a bizottságot permanenssé tevén, a szerződés megkötésével bizta meg. — A bizottság egyik tagja: Schmidt Imre egyházkerületi tanácsbíró, bankigazgató, bankgyesületi elnök, mint pénzügyi szakember, eleitől fogva irányította a tárgyalásokat, gondolkodott, puhatolódzott és a módzatokra nézve eszméket adott, önzetlenül, érdek nélkül, tisztán az egyetemes egyházi érdekekért való nemes hevületből. Az eredetileg kitűzött cél: a nyugdíjintézet fizető képességének biztosítása, változatlanul fennállott és fennáll ma is; a mi természetesen egyáltalában nem zárja

ki azt, hogy a szervezet fejlődése esetén az egyetemes egyház egyéb intézményei is hasonlóképen istápol tassanak, sőt további célul épen ez van kitűzve.

A mikor ez az akció megindult, akkor a teológus képzésre nézve még egészen más állásponton volt az erre a célra alakított bizottság, vagyis a dolog természete szerint úgy gondolta, hogy akár theologiai főiskola, akár csak tanfolyam néven induljon meg, ennek terheit és költségeit az egyetemes egyház, közelebről ennek tagjai, a kálvinista hívők fedezzék, mert hiszen kizárólag az ő szolgálatukra lesznek hivatva az itt képesítendő lelkészek. — Nagyon természetesen bekalkulálta a bizottság a külföldről érkezett segélyeknek azt a részét is, a mely épen akkor rendelkezésére állott. Ezt óhajtotta a bizottság akkor a theologiai tanfolyam *első berendezésére* fordítani. — A mennyiben azonban az új tárgyalás folyamán kitűnt, hogy annak a tőkének más rendeltetése van, — a theol. tanfolyam megindítása egyelőre (t. i. 1924-ben) megakadt. Nem elgáncsolás folytán akadt pedig meg s nem amiatt, mert a biztosítási jövedelmet nem akarta akárki is erre a célra fordítani, hanem egyszerűen azért, mert a meginduláshoz elengedhetetlenül szükséges csekély tőke sem állott a bizottság rendelkezésére. — A mint pedig ez a baj f. évben már kb. eliminálható, — a tanfolyam a f. év szeptember havában meg fog indulni a nélkül, hogy a szintén megszervezett „Református biztosítási iroda” még nem levő jövedelme erre a célra lekötöttetett volna, illetőleg az eredetileg első sorban kitűzött céljától a reménybeli jövedelem elvonatott volna.

„Én is pap vagyok”, tehát szivem szerint óhajtom a successive szaporodó utánpótlásról való lehető gondoskodást, sőt ezt egyházi életünk egyik legsürgősebb teendői közé sorolom; — de egyuttal ember is vagyok, jogérző közéleti munkás is vagyok, a ki lehetetlennek tartom azoknak a tulnyomó részben vagyontalan papi özvegyeknek és szomorú helyzetben levő árváknak a háttérbe szorítását, esetleg csak azért, mert pl. H. G. a theol. oktatást évi 200,000 K.-ra taksálja. Söröss Béla ennek a felével is beéri, azt pedig remélhetőleg össze tudjuk hozni, csak fel kell hagyni azzal a mentalitással, a mely azt tartja, hogy ma az adókimutatás lehetetlen.

Meg vagyok róla győződve, hogy a ki annyira tud lelkesülni a theol. oktatásáért, a mint H. G. az nemcsak tiltakozni fog, hanem a saját körében meg fogja találni a módját is, hogy a hivei előtt a theol. oktatás ügyét szimpáthikussá tegye s a sziveket megnyissa.

Béke velünk!

Idrányi Barna

Indulás előtt.

(Gondolatok a theologia előkészítése körül.)

Irta: **Holló Géza.**

IV. A számolni nem tudás.

1. Számolni nem tudás az anyagi lehetőségekkel.
2. Számolni nem tudás az idővel.
3. Számolni nem tudás az emberekkel.
4. Számolni nem tudás a korról.

Vannak akik azt mondják: Vagy legyen theológia, vagy ne legyen

theológia! Egy jóra való theológiához kell „legalább” 6 tanár, különböző szaktanítók, internátus, szolgáló személyzet stb. stb. Mindez bele kerül minimálisan évi 400—500.000 koronába. Ennyit nem tudunk előteremteni. Már pedig akkor inkább ne legyen theológiánk, mint holmi nyomorúságos csonka intézet.

Igaz ugyan, hogy a ma olyan nagyon elismert és példaképpen odaállított kolozsvári theológián fénykorában sem volt 6 tanár, igaz ugyan, hogy a skót egyház vezetősége, ha a szükség kívánja, el tudja képzelni a lelkészképzést akár theologia nélkül is, a növendékeket 1-1 lelkési köré csoportosítva, igaz ugyan, hogy van akárhány katolikus theológia, ahol mindössze 2-3 tanár tanítja a növendékeket — *nekünk* azonban mégis 6 tanár kell, mert másként „lenéznek bennünket”! Ha *nem* nevelünk magunknak papokat, akkor nem néznek le, de ha nem 6, hanem *csak 3-4 tanárral* nevelünk magunknak papokat, akkor már igen!! — Fejtetőre állított okoskodás! Magyar nagyzási mánia!

Helyes tananyagmegválasztásával, helyes időbeosztással 4, de szükség esetén 3 tanárral is olyan kiváló új lelkési kart nevelhetünk, mely nem a látszat, hanem tényleges tudás tekintetében messze felülmúlhatja a kornak meg nem felelő tananyaggal, helytelen időbeosztással dolgozó több tanáros theológiáról kikerülő papi nemzedéket és a mai idők feladataira nevelve képes is lesz azoknak megfelelni.

Mert ugy-e bár mégis csak ez a fontos, és nem a látszat?!

Kétezer esztendővel ezelőtt már megmondta valaki a látszat embe-reinek: „Olyanok vagytok, mint a festett koporsó”, de azért még ma is van elég irástudó, akinek fontosabb, hogy a hulla szépen festett koporsóban rothadjon, mint, hogy *hullává létel helyett* a beteg ereibe friss, eleven véráramlat kerüljön.

Mások éppen az ellenkező hibába esnek. Megcsinálás iránt való buzgalmukban készek a legelemibb szükségletekről is lemondani, csakhogy az évi költségvetést leszoríthassák arra a nivóra, aminek előteremtését lehetségesnek látják. Teljesen labilis bevételekre, mint biztosra számítanak, esetleg úgy gondolkozva, hogy csak induljon meg a dolog — ha megakad, majd találunk módot arra, hogy tovább segítsük. Egy már tényleg meglévő intézet sokkal keményebb kényszerhelyzetet jelent mindenkire nézve, mint egy tervezett s az emberek könnyebben adnak egy már *meglévő*, de anyagi okok miatt bukófélben levő intézet felsegítésére, mint egy még csak *tervezett* intézet megvalósítására.

Az ilyen okoskodás és cselekvési mód némely esetben lehet beváló, mert bizonyos praktikus hunczutságot (virágnyelven ezt diplomáciának, vagy politikának is mondhatnám) nem lehet tőle elvitatni, azonban éppen úgy vezethet végzetes katasztrófára is és korrektnek semmiképpen sem nevezhető. Egy olyan fontos dolognál, egy olyan mindenek fölött álló életkérdésnél, mint amilyen a lelkési utánpótlás, a theológia felállításának és fenntartásának kérdése, nem lehet, nem szabad bizonytalanra menni, esetlegességekre bázározni.

A theológia előkészítő bizottságnak éppen az lesz a legfontosabb kettős feladata, hogy összhangba hozza az előadandó tananyag mennyiségét és milyenségét, a tanárok számát, a tényleg rendelkezésünkre álló anyagi erőforrásokkal, de egyszersmind megkeresse és — török-szakad meg — is nyissa azokat az erőforrásokat, melyek a minimális szük-

ségletek fedezetét megadják.

Csak azt szabad tanítani, amire tényleg szükség van, csak annyi tanárt szabad beállítani, amennyi nélkülözhetetlen, de ezek fenntartásának aztán minden körülmények között biztosítva kell lennie.

Ne feledjük, hogy a tanárok fizetésén, a teológia dologi kiadásain kívül még a teológusok segélyezésére is kell jutni. E nélkül nem lesz annyi növendékünk, hogy *válogathassunk* közülük. A válogatás, selejtezés lehetősége nélkül pedig a legjobb nevelés mellett sem kapunk, nem hogy kiváló, de még csak igazán megfelelő új papi nemzedeket sem. Még a jó anyagot is elrontja a selejtezés lehetőségének eleve való kizárása, viszont a gyengébb kvalitást is fokozott erő kifejtésre *érték*produkcióra bírja a verseny, a kieséstől való félelem. (Folytatjuk.)

Csak egy lapot!

A magyar társadalom kiemelkedő női alakjai, áldott nagyasszonyai közt első helyen áll Matolcsy Miklósné, dr. Matolcsy Miklós budapesti egyetemi tanár felesége, aki a vakok evangyélizálásával történelmi nevet nyert, akinek a magyar vakok lelki világának megnyitására irányult évtizedes fáradhatatlan munkája és világszerte ismert agitációja után meg kell állapítani, hogy ő a magyar vakok első női apostola.

Tengeren innen és tengeren túl, az egész világ magyarságát bejárta néhány hónappal ezelőtt ennek a lelkes apostolnak a szivbe marakodó felhívása: *„Adjunk egész bibliát a vakoknak!”*

Ez asszony volt az első aki, mikor a háboruban megvakult katonákat látta nem csak megindult, könnyeket ejtett, hanem forró imáiban kérte az ő hű Megváltóját, hogy a vakokhoz is elvihesse az ő vigasztaló evangyéliumát. — Ez az asszony volt az első, aki észrevette, hogy a magyar vakok 3000 könyvből álló könyvtárban a biblia egyetlen könyve sincs vak írással leírva. Aztán megtanulta a vak írást, hogy ő legyen az első, aki Máté evangyéliumát leírja. Minden akadályon diadalmaskodó szeretete a négy evangyéliumot és Pál leveleit 100-100 példányban lenyomattatta s az új testamentum többi könyveit is elkészíttette 1-1 példányban a vakok intézete számára. És most el nem fáradó reménység-gel azt kéri a magyar társadalomtól: *„hallja meg mindenki szomjazó, vak embertársainak kiáltását az élő víz után; adjon mindenki „csak egy lapot” a bibliából, hogy készülhessen el hamar a magyar vakok egész bibliája.*

Csodálatos hit, amely erre a munkára vállalkozik és bizik a sikerében! Hiszen a vakok „Braille” írásával a biblia 26 kötetet tesz ki. A leírás maga elképzelhetlenül nagy munka.

De Matolcsyné hisz és az ő imái a siker eszközeit is megtalálják. Már van egy szegény, menekült erdélyi leánya, aki vállalkozott a leírásra. A felajánlott munka díjról hallani sem akar, mert ő ingyen akarja adni Isten ígéjét szenvedő testvéreinek. A betű szedésre is vállalkozott két kis vak leány, a másikkhoz hasonló, életüket is áldozni kész odaadásal. A munka felügyeletét, a revíziót Matolcsyné maga látná el, csak egy látó egyént kellene fizetni, aki a nyomdát kezelné és felolvasná a bibliát.

Amikor ezeket olvastuk a Matolcsyné felhívásából, megalázkodva kell leborulnunk. Az ő nagy hitére és annak a három vak leánynak a segítő szeretetére gondolva, sirnunk kell a mi kis hitünk felett, amely csak aggodalmaskodások közt hánykódik szüntelen. De ha van szívünk, nem lehet más érzésünk, mint az a kérés: Uram engedd és segíts, hogy én is adhassak egy lapot a vakok magyar bibliájához.

Sok a terhünk, nagy a szegénységünk. Annyi megoldásra váró feladat néz ránk, hogy megremeg a szívünk, amikor kérdezzük: melyiket szeressem, melyiket segítsen?! De annyira szegények még sem vagyunk, hogy ki ne tudjunk tépni a lelkünkéből még egy kívánságot, amely pénzt követel és fel ne tudjuk áldozni azért, hogy mi is adjunk egy lapot a bibliából a magyar vakoknak.

És ha mégis nem tudunk adni, tudunk kérni, tudunk imádkozni!

Matolcsyné ezzel végezi felhívását: „Aki letörli szenvedő embertársának könnyeit, azét Isten is letörli egykor!”

Ravasz László püspök ezt teszi hozzá: „Minden szülő, aki gyermekének fényes szemébe tekint, gondoljon azokra a kialudt csillagokra, amelyekkel vak gyermekek hiába néznek édes anyjuk arcába.”

Mi pedig próbáljuk meg szívünkben hordozni azt a gondolatot, hogy mi, akik látunk, mindazokért, akik nem látnak, felelősök vagyunk. Ha a látóknak van hitük, akkor, akik nem látnak, azoknak is meg kell látni a legdrágább arcot: a mennyei édes Atya arcát!

A vak magyarok lelkét a látó magyaroktól veszi számba Isten!

A lapok a vakok bibliájához dr. Matolcsy Miklósnéhoz, Farnos, Pest megye küldendők, de szívesen közvetíti és a „Szeretetben” nyugtázza azokat e sorok írója is.

Ujdávidháza, p. Várpalánka.

Bácsy Gyula

A kamocsai ref. egyház legrégebb történelmi adatai és lelkészei.

11. *Csekefalvi András*. 12 *Giczei Jakab* kezdett szolgálni 1712. esztendőben, végezte szolgálatját 1717-ben. 13. *Kecskeméthy Marcsa* István, ki maga jegyezte be az anyakönyvbe, hogy 1717. március 16-án jött Ekecsről. Ez igen ékesen szóló és deli termet, erejében levő ember volt. Ennek idejében építettett a parochiális ház, a mint a mester gerendáján felmetcve olvashatni: Anno Dni 1720. 14. *Kocsis Sámuel*. Kezdette szolgálatját 1736-ban, végezte 1742-ben. Ennek idejében ütötte meg a templomot a menykő 1739. jun. 23-án, melyről így ír:

Tristis dies, triste fatum,
Templum est fulmine ictum.
Una hoc est hora factum,
Attulit multis ploratum.

(Szomorú nap, szomorú végzet. A templom villámtól sujtatott. Ez a pillanati eset, sokakra siralmat hozott.) 15. *Tatai Kaszás Sámuel* 1742—1761-ig szolgált Kamocsán. Az anyakönyvben kezdetben csak Tatai Sámuelnek írta nevét, majd felvette a Kaszás nevet és ezt a Tatai névnek hol

elibe, hol utána tette, hol egyedül használta kereszt nevével.
Erről Kiss János, lelkész utódja ezt jegyezte fel: Ez a tiszteletes férfit szolgálatot tett Kamocsán 19 és 1/2 évig. Mindjárt szolgálatjának kezdetén látván mind a prédikátor fizetése, mind pedig egyes dolgok iránt való egyenetlenséget, akkori ürményi traktus senióra fiat. Besnyei György által elintéztette. (Ezen adatból kiszámítható, hogy a 10. s. sz. alatt említett Megyeri Besnyei György, a kiról Thury E. történelme nem tesz említést, a XVIII-ik század legelején lehetett kamocsai lelkész.)
Ezelőtt volt a kamocsai prédikátor fizetése: 35 Rh. forint és ugyanannyi boglya széna.

De mán most ez:

1. Pénz 30 Rf. 2. Széna 30 boglya. 3. Buza amennyi pár ember van, annyi félőreg mérő. 4. Fa elegendő. 5. Tej 3 napi fejes. 6. Nád, minden pár ember 3 kévét. 7. Rét nyilas 1. 8. Halászó 1. 9. Kukorica föld egy hold, 10. 1. mázsa hús. 11. Urvacsorakor tányéradomány. 12. Keresztelés 12 den. Egyházkelő 12 den. Eskető 50 den. Halott pred, 75. és 100 denár Papi testámentum 60 den.

(Ha ez most folyó árban így lenne, akkor debreceni professorok pályáznának!) Ezután következett lelkész az eddig közölt adatok feljegyzője.

16. *Bátorkeszi Kiss János* 1761 — 1784. 17. *Molnár Mihály* 1785 — 1787. 18. *Kelemen László* 1787—1840. 19. *Pap Ferencz* 1841—1868. *Pápay Leánder* 1869—1893 decz 20 ig. 21. 1895. márc 11-től jelenlegi lelkész;

Boross Kálmán,

KÜLFÖLD.

— **Külmisszió.** Mott János, a nagy evangélizátor, Budapesten hatalmas beszédben ismertette a magyar nemzet jövőjét és feladatait az evangélizáció terén. Itt említjük meg, hogy az egyetlen magyar külmissziói lap Budapesten, a IX. Angyal u. 7/A sz. alatt jelent meg. Legutolsó számába a vezércikket Sadhu Sundar Sing, a híres ázsiai evangélista írta, aki csak nemrég tett szenzációs európai körutat s az európaiakat a Krisztus helyesebb követésére buzdította. Rendkívüli személyisége mindenféle óriási hatással volt hallgatóságára. Életéről már eddig is több könyv jelent meg, melyekben az őt méltató írók a

nagy evangélizátor hitét, jellemét, fáradhatatlan buzgóságát, térítői értékét a Pál apostolával vetik össze.

— **Sárospatakon római katolikus püspökség** felállítását tervezik a Fischer Colbrie kassai római katolikus püspök elhalálózásával kapcsolatosan olyanformán, hogy a magyar részek püspöki székhelye Sárospatakon lenne. Állítólag már Windischgraetz herceg a Rákócziak ősi kastélyában megfelelő lakosztályt is ajánlott fel. Sárospataknak éberem kell örködni ősi hite fölött, nehogy a rábizottak közül egy is elveszen

H I R E K

— **Egyetemes konventünk** Szeptember 8-ikán (kedden) Losonczon *rendkívüli* ülést fog tartani a lelkészképző intézet megnyitása tárgyában, a református egyház tanácstermében. Előtte való nap (Hétfőn) d. u. 5 órakor az „*Irodalmi Társaság*“ fogja alakuló ülését megtartani. Amiről addig is, míg a meghívók szétküldetnének, ez uton értesíti a Konvent és az Irodalmi Társaság tagjait az *Egyetemes Konvent elnöksége*.

— **Szept. 15-én megnyílik a theol. szaktanfolyam.** A theol. létesítése ügyében az Egyetemes Konvent által kiküldött theol. és végrehajtó bizottság július 26-án Pozsonyban tartott gyűlésében — melyen a konvent elnöksége is résztvett — kimondotta, hogy a theol. szaktanfolyamot f. évi szept. közepén megnyitja Losonccon. Az anyagi lehetőségek mérlegelése után megállapította a tanterv, tanmenet, elhelyezés és a növendékek ellátása, valamint felügyelete ügyében teendő lépéseket. Megbizta Bertók Béla elnököt az anyagi erők számba vételével és növelésével; s ő, valamint Sörös Béla és Peleskey Sándor biz. tagok elvállalták a felállítással kapcsolatos összes teendők elvégzésének nehéz munkáját. Eljárásuk eredményéről a szept. hó első felében összehívandó lelkész és tanítóképző intézet felállítására kiküldött teljes bizottság és az Egyetemes Konvent előtt jelentést tesz-

nek. Az előadásokat egyelőre lektorok fogják tartani és pedig úgy, hogy minden felkért előadó két hónapig fogja egyfolytában a saját tárgyát előadni. A tanfolyam helyisége az Y. M. C. A. losonci épületében lesz, ahol a theologusok lakást és teljes ellátást is kapnak nagyon szerény árért; ennek is egyrészét a theol. bizottság óhajtja fedezni. Sörös Béla a bizottság ülésén bejelentette, hogy egy magát megnevezni nem kívánó református egyháztag a jövő évben egy arra érdemes növendék teljes ellátásának költségeit felajánlotta. Szeptemberben csupán az I-ső évfolyam nyílik meg, a melyre 10 növendék vehető fel, jelentkezni lehet a losonci református lelkészi hivatalnál (Nagybég utca 3. sz.) Hisszük és reméljük, hogy református egyházunknak minden egyes tagja megnyitandó intézetünk érdekében meghozza azt az áldozatot, amelyet e ránk nézve döntő jelentőségű korban anyaszentegyházáért aggódó lelke sugall s anyagi ereje enged. Ha valaha, úgy most kell a mi hitünket megbizonyítani cselekedeteinkkel!

— **Kérés.** Megbizásom szerint számba kell vennem s ezután is számon kell tartanom mindamaz anyagi erőket, melyek a létesítendő lelkész és tanítóképző céljaira már rendelkezésre állanak s ezután rendelkezésre bocsáttatnak. Felkérem azért ama testvéreimet, kiknél e célra befolyt s kezelésök alatt álló összegek vannak, hogy azoknak pon-

tos összegéről s jelenlegi elhelyezéséről alólirottat aug. 20-ig értesíteni sziveskedjenek. A lelkész és tanítóképzőre szánt kegyes adományokat ezután kérem címemre eljuttatni, vagy az adományozott összeg miként történt elhelyezéséről engem értesíteni. A hozzám beérkező adományokat nyilvánosan nyugtatványozni fogom a „Szeretet“-ben. Munkács, Kossuth u. 15. 1925. július 28.
Bertók Béla biz. elnök.

— **Lelkészi konferenciát hirdetek a kárpátaljai e. kerületünk pásztorai részére, f. évi szept. 2. 3. 4. napjaira, a kies fekvésű Dolhára (Máramaros m.) Dolhát** — ezt a természeti szépséggel tele nagyközséget, hol a mi kicsiny gyülekeztünket a gr. Teleky uradalom tartja fenn — azért választottam, hogy az élet vásári zajától elvonva, a belső lelki szemlélődés és épülés jegyében tarthassuk meg, igazi célja szerint konferenciánkat. A konferencia szept. 2-án délután 5 órakor kezdődik és 4-én este végződik, a rövidesen közzéteendő program szerint. Ez időre minden jelentkező teljes ellátást kap 50 Kč.-ért. *A jól és rendben való elhelyeződés okáért kérjük a résztvenni szándékozókat, hogy részvételüket f. évi augusztus 20-ig a dolhai ref. lelkesi hivatalban jelentsék be.* (Ref Farni úrad, Dovhoje = Dolha, ž. Máramaros.) Kedves leend, ha a Nt. asszonyok is eljönnek férjeikkel. Egyik délután, a Dolhával szomszédos bilkei egyházunkat is meglátogatjuk s általában a környék szépségeit, termé-

zeti nagy kincseit is megismerjük. A lelki kincsek gazdagítására és indítások adására Péter Mihály, Sörös Béla, Szutor Jenő, Szabó Béla stb. atyafiak kérettek föl és vállalkoztak. A konferenciára *csehszlovákiai egyetemes egyházunk minden lelki pásztorát*, ezuton szives testvéri szeretettel hívja és a mielőbbi jelentkezést kéri: *Peleskey Sándor* lelkészegyleti elnök.

— **A „Református biztosítási irodát** az egyetemes konventi bizottság megszervezte s a Phönix ált. bizt. társasággal a 10 éves szerződést a konventi elnökséggel együtt Pozsonyban 1925. júli 26-án aláírta. Most már a lelkésztársakon van a sor s tőlük függ, hogy ez az intézményünk mennél biztosabban felvirágozzék s a hozzáfűzött reményeket bevaltsa. — A bizt. iroda elérhető haszna: az egyetemes nyugdíjintézet segélyezése, a mely már most is igen nagy nehézséggel küzd a miatt, mert a költségvetésbe be kalkulált 50,000 kor. államsegély 1924-től kezdve elmaradt (az adósegélylyel együtt.) A munka megkezdésének módja az, hogy minden lelkésztárs nagyon gondosan érdeklődjék az iránt, hogy hivei, legelső sorban pedig a presbyterek, tűzbiztosítása mikor jár le, a lejáratkor azokat okvetlen megnyerni igyekezzenek a „Ref. biztosítási iroda“ részére!! Az ajánlatok addig is, míg a közeli irodák szervezve lesznek, *„Református biztosítási iroda Losonc“* címre küldendők be.

— **Lapunk mai száma tizenhat oldal,** hirdetjük nem kis örömmel lapunk első oldalán. Bár mindig legalább ennyi lenne. Ez lelkésztestvéreinken mulik csupán! Elhangzott a *Sajtópártolás tizparancsolata*, de kevesen követik az azokban lefektetett elveket, pedig egy legalább 16 oldalas lap mennyivel *elevenebb* tudna lenni. Mutatja a mai szám is. Azonban biztató jeleket is látunk... A *rimaszécsi* lelkésztestvér felbuzdítja hiveit s egy vallásos est jövedelmét — nem sokat, csak 15 K., — de szívesen — küldi kis lapunk támogatására. A *beszteri* lelkésztestvér néhány buzdító szavára a derék presbiterium kimondja, hogy a lapot *minden évben* megsegíti az előfizetésen *felül* harminc koronával. Milyen öröm ilyen példákat látni. Meglássátok, mit lehet csinálni, ha a sajtópártolás *tizparancsolatát* még egyszer elolvasva anyagi és szellemi támogtásunkhoz kezdtek... Fel a munkára!

— **Vallásos délután a rozsnjóí ref. templomban.** A július 12-én vasárnap. d. u. 4 órai kezdetű orgona restaurálási ünnepélynek (részletes program a Szeretet c. lapban) rendkívüli érdekessége volt az a 4 új ének, amelyet egy szóló énekes és a gyülekezeti énekkar tagjai bemutatottak. Az énekkar csupán 2 szólamra énekelt orgona kíséret mellett és mégis olyan tökéletes hatással emelte ki a gyönyörű magyaros dallamu új énekek hangsúlyosabb részeit, hogy igazán teljes élvezetet nyújtott. Az „Alleluja.” üde hangjai

ugy hatottak mint egy madárdalos ragyogó tavaszi reggel. Az „Örök Isten merre merre vagy” hangjait meg szinte lehetetlen a zengő ajakkal felljebb és mindig feljebb repülő pacsirtához nem hasonlítani. Van valami mélységes, talán csak a kurucz kesergőkben található bánat a „Szomoruan sóhajtszívünk” bűnbánati felálló ének dallamában. „Mennyben lakó én Istenem” dallama pedig azt a gyöngédséget, erőt és szépséget igyekszik kifejezni, amely Istenről természeti alkotásai-
ban beszél. Az összhangosítás Gáspár János rimaszécsi tanítót dicséri, aki az Uj énekes könyv konventi bizottságának tagja s a zenei rész szerkesztője, valamint az Uj énekek orgona letétének alkotója. Ezek a két szólamu összhangosítások, valamint az általa szerkesztendő 2 szólamu teljes khorál könyv énekei szerves kapcsolatban vannak az orgona betéttel úgy, hogy az énekkar tagjai szólamukat a gyülekezeti éneklésben is használhatják. Kezdő énekkaroknak a legalkalmasabb módszer az összhangzatos éneklés gyakorlására a 2 szólamu, mert a legprimitivebb zenei tudással is könnyen elsajátítható és tanítható. Mindössze a tiszta magánhangzó kiejtésre és a hangközökben annyira megszokott hajlításokról való leszoktatásra kell ügyelni. Adja Isten, hogy az új énekek megtanításának alkalma kiinduló pontja legyen az általános lelki megújulásnak; hogy amiként a reformáció idején a zsoldárok voltak a legerősebb reformátorok, úgy az új énekek ékes

versezete és különösen szívhez szóló gyönyörű zenéje necsak zengő ércz és pengő cimbalom legyen a hivek ajkán, hanem Istenhez vezessék a lelkeket. Dicséret illeti az ünnepély szavalóit, szóló énekesének Hancsovszky Bélának köztetszést aratott csengő tenorját. Elismeréssel kell adóznunk Baraxa Lajos és Molnár Sámuel lelkész uraknak, akik buzgó imádságukkal, szívhez szóló szavaikkal arany edényt adtak az ezüst almához. A 16. program-pont hamarosan lepergett, mint egy-

egy pacsirta röppenés, visszahagyva a vágyat: Uram közelb hozzád, mindig közelb.

— **Lapzártakor** vesszük azt a jó hirt, hogy *Egry Ferencz* egyházmegyei gondnok, szenátor testvérünk is elvállalta egy theologus diák teljes ellátásának fedezését a jövő iskolai évre. Isten áldása legyen ez áldozatos szívü férfiunkon!

— **Megvételre** keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cim a kiadóban.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat a dunaradványi ref. egyház kántortanítói állásra. Javadalom: 3 szobás jó lakás, konyha, kamra, mellékhelyiségek, kert; kézpénz 40 kor.; 13'40 q. buza.; 19 m. hold szántóföld; munkaváltság 129 kor.; 28 kgr. marha hus; 28 kgr. só; 6'72 kgr. fagygyu; 56 deka bors; 2 öl azaz 8 m.⁹ kemény fa; egy szekér széna; egy öl szalma; szüretkor 56 liter must a szőlő birtokosoktól; zsitvatói fejpénz negyedrésze; stóla az egyházkerület rendelése szerint; államsegély. Kötelesség a kántortanítói teendők pontos teljesítése, akadályoztatás esetén és a kanonikus órákon a lelkész helyettesítése, egyházi énekkar tanítása, egyház-társadalmi munkában való közreműködés. Pályázhatnak oklevéllel, nosztrifikációs vizsgával, vagy tanképesítővel és állampolgársággal bíró ref. férfi és nő tanítók. A kellőleg felszerelt kérvények 1925. aug. 20-ig a ref. lelkészi hivatalhoz küldendők be. Az állás 1925. szept. 1-én foglalandó el. Dunaradvány, zupa Nyitra 1925. jul. 20. *Csekes Béla* ref. lelkész.

Pályázat a berzétékőri ref. előkönyörgő kántor-tanítói állásra. Javadalom: Jó lakás melléképületekkel, 3 k. hold 890 □-öl szántó, 1. k. hold 101 □-öl rét, 750 □-öl gyümölcsöskert, 4 k. hold 977 □-öl legegő kaszálónak használva, 16 m. fa beszállítva, 524 K. kézpénz. A törvényszerű államsogély és temetési stóla. Kötelessége a szorgalmas tanítás és kántori teendőkön kívül, vasárnap délután három közül egyen imádkozni, vasárnap délelőtt pedig, valamint a kanonikus órákon, sátoros ünnepek reggelén prédikációt felolvasni. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázhatnak augusztus hó 15-ig olyan ref. tanítók, kiknek állampolgárságuk és nosztrifikációs vizsgájuk van. A kellőleg felszerelt kérvények a ref. lelkészi hivatalhoz Berzété Gömör m. küldendők be.

Pályázat a gömör-barkai ref. kántortanítói állásra. Javadalom: Lakás természetben, az egyháztól évenként 100 korona, stóla egyházkerületi megállapítás szerint. Az államsegély az állás elfoglalása után kérvényezve lesz. A tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak csehszlovák illetőségű, ref. vallásu, okleveles tanítók 1925 évi augusztus hó 21 napjáig. Az állás folyó évi szeptember hó 1. napján elfoglalandó. Csete Gyula ref. lelkész. (U. posta: Drňava.)

Pályázat: A mezőtelkesi református leányegyház előkönyörgő-tanítói állására. Javadalom: 12 és fél magyar hold szántóföld, 2 és fél hold rét, 15 köből tiszta buza, 32 köbméter tűzifa beszállítva, 312 kor. készpénz, félházhely után erdő s legelő illeték, száraz, egészséges lakás, államsegély. Tanítási nyelv: magyar. Kötelessége az isten tisztelet végzése is. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázatok a Rimaszombati református lelkészi hivatalba küldendők augusztus 25-ig.

Pályázat: A rimaszombati református anyaegyházhoz tartozó bakti pusztai leányegyház előkönyörgő-tanítói állására. A tanítással az istentiszteletek végzése is össze van kötve. Javadalma: lakás: mintegy 6 q. buza, 3 q. árpa a hivektől, körülbelül 30 m. hold föld, melynek fele erdő s legelő — államsegély. A tanítási nyelv: magyar. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázatok a Rimaszombati református lelkészi hivatalhoz küldendők augusztus 25 ig,

Pályázat a kálosai ref. egyház kántortanítói állására. Javadalom: lakás, (2 szoba, konyha, mellékhelyiségek) kert, 5 kat. hold 312 □ öl szántóföld és rét, melyet az egyház 6 év tartamára 1924. szept. 1-től évi 6 m. m. buzáért bérbeadott, a bérlet a tanítónak évnegyedenként fizetetik. 15 köből őszi élet, 10 köből zab. 16 m³ tűzifa. Államsegély, stóla. Kötelesség: a kántortanítói teendők pontos végzése, lelkész akadályoztatása esetén a kánonikus órákon annak helyettesítése. Az állás 1925. szept. 1-én elfoglalandó. — Pályázhatnak oklevéllel, nosztrifikációs vizsgával, állampolgársággal bíró tanítók. Kérvények 1925. aug. 15-ig a kálosai ref. lelkészi hivatalhoz küldendők (p. Figa, Gömör m.) *Ref. presbitérium*

Pályázat: A szeszta-komáróczi ref. kántortanítói állásra a pályázati határidő 1925. augusztus 22-ig meghosszabbított. *Iskolaszék.*

Molnár okleveles gyógyszerész

APOLLÓ DROGÉRIÁJA
UNGVÁR

Pipere és gyógyáru-cikkek
gyógyszappanok. Eredeti kámfor
arckenőcs.

MOLNÁR—UNGVÁR.

Üveg és porcellán kereskedés
képkeretezés.

Alapított 1850.

versezete és különösen szivhez szóló gyönyörű zenéje ne csak zengő ércz és pengő cimbalom legyen a hivek ajkán, hanem Istenhez vezessék a lelkeket. Dicséret illeti az ünnepély szavalóit, szóló énekesének Hancsovszky Bélának köztetszést aratott csengő tenorját. Elismeréssel kell adóznunk Baraxa Lajos és Molnár Sámuel lelkész uraknak, akik buzgó imádságukkal, szivhez szóló szavaikkal arany edényt adtak az ezüst almához. A 16. program-pont hamarosan lepergett, mint egy-

egy pacsirta röppenés, visszahagyva a vágyat: Uram közelb hozzád, mindig közelb.

— **Lapzártakor** vesszük azt a jó hirt, hogy *Egry Ferencz* egyházmegyei gondnok, szenátor testvérünk is elvállalta egy theológus diák teljes ellátásának fedezését a jövő iskolai évre. Isten áldása legyen ez áldozatos szivü férfiunkon!

— **Megvételre** keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cím a kiadóban.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat a dunaradványi ref. egyház kántortanítói állásra. Javadalom: 3 szobás jó lakás, konyha, kamra, mellékhelyiségek, kert; kézpénz 40 kor.; 13'40 q. buza; 19 m. hold szántóföld; munkaváltság 129 kor.; 28 kgr. marha hus; 28 kgr. só; 6'72 kgr. fagygyu; 56 deka bors; 2 öl azaz 8 m.³ kemény fa; egy szekér széna; egy öl szalma; szüretkor 56 liter must a szőlő birtokosoktól; zsitvatői fejpénz negyedrésze; stóla az egyházkerület rendelése szerint; államségély. Kötelesség a kántortanítói teendők pontos teljesítése, akadályoztatás esetén és a kanonikus órákon a lelkész helyettesítése, egyházi énekkar tanítása, egyház-társadalmi munkában való közreműködés. Pályázhatnak oklevéllel, nosztrifikációs vizsgával, vagy tanképesítővel és állampolgársággal bíró ref. férfi és nő tanítók. A kellőleg felszerelt kérvények 1925. aug. 20-ig a ref. lelkészi hivatalhoz küldendők be. Az állás 1925. szept. 1-én foglalandó el. Dunaradvány, župa Nyitra 1925. jul. 20. *Csekes Béla* ref. lelkész.

Pályázat a berzétékőrsői ref. előkönyörgő kántor-tanítói állásra. Javadalom: Jó lakás mellékhelyiségekkel, 3 k. hold 890 □-öl szántó, 1. k. hold 101 □-öl rét, 750 □-öl gyümölcsöskert, 4 k. hold 977 □-öl legelő kaszálónak használva, 16 m. fa beszállítva, 524 K. kézpénz. A törvényszerű államségély és temetési stóla. Kötelessége a szorgalmas tanítás és kántori teendőkön kívül, vasárnap délután három közül egyen imádkozni, vasárnap délelőtt pedig, valamint a kanonikus órákon, sátoros ünnepek reggelén prédikációt felolvasni. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázhatnak augusztus hó 15-ig olyan ref. tanítók, kiknek állampolgárságuk és nosztrifikációs vizsgájuk van. A kellőleg felszerelt kérvények a ref. lelkészi hivatalhoz Berzété Gömör m. küldendők be.

Pályázat a gömör-barkai ref. kántortanítói állásra. Javadalom: Lakás természetben, az egyháztól évenként 100 korona, stóla egyházkerületi megállapítás szerint. Az államsegély az állás elfoglalása után kérvényezve lesz. A tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak csehszlovák illetőségű, ref. vallású, okleveles tanítók 1925 évi augusztus hó 21 napjáig. Az állás folyó évi szeptember hó 1. napján elfoglalandó. Csete Gyula ref. lelkész. (U. posta: Drňava.)

Pályázat: A mezőtelkesi református leányegyház előkönyörgő-tanítói állására. Javadalom: 12 és fél magyar hold szántóföld, 2 és fél hold rét, 15 köböl tiszta buza, 32 köbméter tűzifa beszállítva, 312 kor. készpénz, félházhely után erdő s legelő illeték, száraz, egészséges lakás, államsegély. Tanítási nyelv: magyar. Kötelessége az isten tisztelet végzése is. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázatok a Rimaszombati református lelkészi hivatalba küldendők augusztus 25-ig.

Pályázat: A rimaszombati református anyaegyházhoz tartozó bakti pusztai leányegyház előkönyörgő-tanítói állására. A tanítással az istentiszteletek végzése is össze van kötve. Javadalma; lakás: mintegy 6 q. buza, 3 q. árpa a hivatoktól, körülbelül 30 m. hold föld, melynek fele erdő s legelő — államsegély. A tanítási nyelv: magyar. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázatok a Rimaszombati református lelkészi hivatalhoz küldendők augusztus 25 ig.

Pályázat a kálosai ref. egyház kánortanítói állására. Javadalom: lakás, (2 szoba, konyha, mellékhelyiségek) kert, 5 kat. hold 312 □ öl szántóföld és rét, melyet az egyház 6 év tartamára 1924. szept. 1-től évi 6 m. m. buzáért bérbeadott, a bérlet a tanítónak évnegyedenként fizetetik. 15 köböl őszi élet, 10 köböl zab. 16 m³ tűzifa. Államsegély, stóla. Kötelesség: a kántortanítói teendők pontos végzése, lelkész akadályoztatása esetén a kánonikus órákon annak helyettesítése. Az állás 1925. szept. 1-én elfoglalandó. — Pályázhatnak oklevéllel, nosztrifikációs vizsgával, állampolgársággal bíró tanítók. Kérvények 1925. aug. 15-ig a kálosai ref. lelkészi hivatalhoz küldendők (p. Figa, Gömör m.) *Ref. presbitérium*

Pályázat: A szeszta-komáromi ref. kántortanítói állásra a pályázati határidő 1925. augusztus 22-ig meghosszabbított. *Iskolaszék.*

Molnár okleveles gyógyszerész
APOLLÓ DROGÉRIAJA
 UNGVÁR
 Pipere és gyógyáru-cikkek
 gyógyszappanok. Eredeti kámfor
 arckenőcs.

MOLNÁR—UNGVÁR.
 Üveg és porcellán kereskedés
 képeretkezés.
 Alapított 1850.

ISKOLAI TANKÖNYVEKET,

FÜZETEKET ÉS FÜZETNAPLÓKAT

írókat, rajz és írószereket, valamint a Štátne Naklad. által kiadott

HIVATALOS NYOMTATVÁNYOKAT

jól, olcsón és legszebb kivitelben vásárolhat

KLEIN GÉZA RIMAVSKÁ SOBOTA

könyv,- papír,- írószer,- rajz és zenemű kereskedésében.

Kiadásomban megjelent:

- 1.) Pálóczi-Czinke István: „Az idvezítés története.“ A III.—IV.—V. osztály számára.
- 2.) Pálóczi-Czinke István: „A keresztyén egyház története.“ A VI. osztály számára.
- 3.) Pálóczi-Czinke István: „A keresztyén hit és keresztyén élet.“ A VII—VIII. osztályok számára.
- 4.) Pálóczi-Czinke István; „Imádságok és vallástételek. Segéd-könyv a vallástanításhoz.“
- 5.) Pálóczi Czinke István: „A mi hitünk és életünk“ vallástevő káté, új kiadás. Ugyszintén
- 6.) Schlosz Lajos ig. tanító: „Zvolenská nagyzsupa XVIII. földrajza.“
- 7.) Hreblay János: „A szlőjdtanítás segédkönyve“ elemi és polgári tanulók számára.

Hogy a tanító urak munkáját egyszerűsithessem, ugyancsak kiadtam az elemi népiskolák **TANANYAG FELOSZTÁSÁT**

a lehető legcélszerűbben megkönnyítő, a hónapok neveivel, valamint a megfelelő vonalozással ellátott nyomtatványokat, könyvalakba kötve, mely a tanfelügyelőség által is jóvá lesz hagyva és a tanító urakat a rengeteg vonalozás időt rabló és sokszor idegekre menő munkájától szabadítja meg.

TANÍTÓ URAKNAK ENGEDMÉNY!

Kérjen árajánlatot.

Új orgonát, harmoniumot a legegyszerűbb kivitelől a legnagyobb és legdiszesebb kivitelig öt évi kezesség mellett szállít és e szakban bármilyen javítást, átalakításokat vállal s lelkiismeretesen elvégze

GÚNA GYULA orgona és harmónium gyára

EPERJES — PREŠOV

— Költségvetéssel és árajánlattal a helyszínen is díjtalanul szolgál. — Elsőrendű bécsi zongorák előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók.

Kérjen árajánlatot!

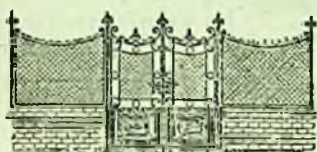
Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

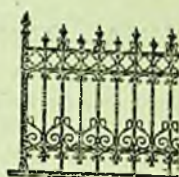
Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR-ÚZHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrúd, szitaáru, műlakatos, vasrácsok, vaskapuk, tűzhelyek minden kivitelben, nickelezés.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVÁR
uri és papi szabó ○○○○ Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, flu- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz templomot épített és renovált már. Tornyot állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYRAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59

Készít mérték szerint mindennemű lábbelit
Állandó raktár cipőkben, bakancsokban,
csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJÜCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több vilákiállításán kitüntetve.

HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tátrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezeti | Vendéglő | Heroldcsék |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamalátá sört.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR Táviratcim:
Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képvisellete és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Fordson** Tracktátorok.

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállitmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hiveink vagyónak biztosítására az összekötetést a legmelegebben ajánljuk.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Vefké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vajáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Felhívás

a szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes református egyház lelkipásztoraihoz és gyülekezeteihez a gyülekezetekben való közlés, — felolvasás véget.

Nagyiszteletű Lelkész ur, Kálvinista Hittestvérek a Gyülekezetekben!

A kegyelem Istene előtt való örömmel és hálaadással jelenthetjük, hogy az egyetemes konvent határozata értelmében lelkészképző szakoktatásunk első évfolyamát az 1925. évi szeptember hó 15.-ével Losonczon megnyitjuk s ezzel a csehszlovák köztársaság magyar református lelkipásztorainak képzését önállóan megkezdjük.

Az e célból kiküldött bizottság, megbízatásához hiven, az egyetemes konvent határozatát a megvalósuláshoz vezette.

A mi nehéz viszonyaink között e felelőséggel teljes munkában mindenek felett az élő Istenre néző hitünk irányított minket. Az általa vetett örök fundamentumra állítjuk az ő igéje szolgálóinak és prófétáinak iskoláját, bízva az Isten gondviselésében s a gondtartás eszközeinek és munkásainak kirendelésében.

Abban a meggyőződésben, hogy a gyülekezetek lelkipásztorai, tanítói, az egyházépítésre hivatott presbyterek és az Ur félelmében velünk együtt érző összes kálvinista hittestvérek egyházunk új lelkipásztorainak a saját lelkünk és hitelveink szerint való képzést feltétlenül szükségesnek tartják s azt teljes erejükből segíteni és támogatni igyekeznek: e kezdeményezést állhatatos szeretetükbe és fokozatos jóindulatukba ajánljuk.

Isten gondtartása a külföldön is meleg érdeklődést támasztott irántunk. Nem állunk egymagunkra hagyva. Sok hasznos jó tanács és segítő kéz is szolgálja ügyünket. Mindenek előtt azonban önmagunknak kell megbizonyítanunk e lelkészképzés előrevitelében a hitünk erejét, lelki és anyagi készségünket, az élethez való jogunkat és akaratunkat. Ebben, a minden hívők dolgában, kérjük töletek a támogatást: imádkozzatok az evangélium hírnökeiért, aratók kiküldéseért az élő Isten nagy aratásá-

Lapunk mai száma 14 oldal.

hoz! Imádkozzatok a magatok lelkéért, a gyermekeitek jövőjéért! . . Imádkozzunk a házunk és a népünk boldogságáért!

De tegyük is meg érte mindazt, amihez az Isten kegyelme hozzásegít. A szegény özvegy két fillérjétől a megsokszorozódott talentumokig meg kell mozdulni mindennek, a mivel a mi Urunk előtt safárkodunk, hogy híveknek találtassunk a világ előtt is, az Isten előtt is, elsősorban az Ur országa keresésében és annak igazsága érvényesítésében. Most pénzben való áldozatot kérünk tőletek, hogy majdan a mindenható Isten küldötteit állíthassuk közétek és gyermekeitek közé, lelkiekben való gazdag áldásul és gyarapodásul.

Azonban nemcsak pénzt kérünk e célra, hanem életet is. Istennek szentelt áldozatokat egyének és gyülekezetek részéről.

Kérjük fiaitokat. A legnemesebb életcélra: Isten szolgálatára. Akikkel az Ur boldoggá tett titeket, szállítsátok ti azokon keresztül az élő Isten nagy és egyedül való boldogító áldását ennek az agyongyötört világnak. E néktek kedves fiukat kérjük az Isten örök teremő munkája számára, hogy mint a Krisztus követségében megszentelt életek, még kedvesebbek legyenek néktek, Istennek, az ő egész világot átfogó anyaszentegyházának és örök országának.

Kérünk a gyülekezetektől nemes férfiéleteket. Az Istentől rendelt igaz és szent tudománnyal ékes lekipásztorokat, hogy engedjétek őket időről időre (évenként 2 hónapra) e proféta iskolába jönni, hadd legyenek átültetői itt az előttek fénylő tudománynak s mint a Jézus Krisztus jó vitézei, fegyverezzék fel az ifjakat a lélek fegyvereivel a hit diadalára.

Sok a kérésünk, mert nagy feladatok előtt állunk. Az eke szarvára vetett kézzel azonban csak előre nézünk. Előre: Isten felé. Minden bizodalunk ez örök forrására. Istenre, a ki célt ad és célhoz segít. Reá, a ki a mi mostani megpróbáltatásunk között sem próbálhat felettébb, mintsem azt elviselni s átküzdeni tudjuk. Bizodalunkat sem engedi csüggedni, hiszen ha másként nem, a mindennapos jajjokkal tudatja azt velünk: Ne félj, mert nékem sok népem van még ezen a határon!

Istennek népe, a kik velünk egy célra néztek, együtt imádkoztok, együtt szenvedtek és együtt áldoztok, amit a ti safárságotokból az önálló református lelkészképzésre pénzben adni készek vagytok, küldjétek azt főtiszteletű *Bertók Béla püspök urnak*, a theologiai bizottság elnökének kezéhez Munkácsra.

A szent hivatásra kész fiaitokat és férfiaiokat pedig jelentsétek be a *losonci ref. lelkési hivatalban* Sörös Béla lelkész nevére cimzetten.

Isten minden áldása legyen veletek és a szent gyülekezeten.

Az egyetemes konvent elnökségének és a theologia végrehajtó bizottságának megbizásából

Losonczon, 1925. augusztus 4-én,

Sörös Béla

ref. lelkész, a szakbizottság előadója.

Indulás előtt.

(Gondolatok a theologia előkészítése körül.)

Irta: **Holló Géza.**

Sokan, sőt a legtöbben az idővel nem tudnak számolni. Egy főiskolát nem lehet máról hónapra felfujni. Ahhoz pénz kell. A pénz előteremtéséhez, sőt az arra irányuló intézkedésekre, megbeszélésekre, határozatok meghozatalára, még inkább pedig azok végrehajtására idő kell. Es pedig mennél módszertelenebbül csináljuk a dolgainkat, annál több. Az intézetnek helyiség kell. Ennek a megszerzése esetleg visszaszerzése időbe, legyünk bizonyosak róla, hogy tekintélyes időbe kerül. Hiszen a helyiségek felszabadítása majdnem mindenütt vagy állami, vagy magánérdekekbe ütközik s jelenlegi lakói kézzel lábbal fognak tiltakozni a tőlük való elvétel ellen. Az intézetnek tanári kar kell. Azoknak nemcsak kiválasztásához, hanem a mi speciális helyzetünkben képesítéséhez, sőt esetleg képzéséhez is idő kell.

És ilyen körülmények között vannak, akik azt hiszik, hogy máról holnapra, 5 vagy most már épen 2 hónap alatt fel lehet állítani a theológiát!

Igen! Ha az intéző körök állandó permanenciában lehetnének. De ma minden határozathoz előbb bizottsági aztán konventi gyűlést kell összehívni. Mivel pedig azok egyike sem ülésezhet hetenként, de még csak havonként sem, csak az időérzék teljes hiánya mellett lehet olyan rövid terminusokat kitűzni, mint amilyenek már több ízben is ki voltak tűzve, hogy mindannyiszor szégyenletes fiaskót jelentő meghosszabbításnak adjanak helyet.

Amíg legalább az alapvető kérdések megoldási módja tisztába nincs hozva, amíg az évi rendes fenntartásra szükséges összeg biztosítva, beszedése legalább megkezdve nincsen, amíg a szükséges épületek mások használatában állanak, sőt felszabadításuk is csak mint lehetőség lebeg a távoli horizonton, tényleg azonban erre nézve semmi elhatározó jogi lépés nem történt, semmi bizonyosság nincsen, amíg a tanárok kvalifikálásának még a módja sincsen megállapítva, nem hogy biztos választásról lehetne beszélni, addig záros határidőket kitűzni legalább is naivítás és feltétlenül káros, mert a sok halogatás, mindig új és új dátumok kitűzése bizalmatlanságot és szárnyszegett kedvetlenséget idéz elő s az ügy igen igen nagy kárára van.

Ha most ehhez vesszük (hogy szeliden fejezzem ki magamat) az időérzéknek azt a másik hiányát, hogy a rengeteg előkészíteni és tennivaló mellett hónapokon keresztül semmi sem történik, mintha a theológia olyan gyümölcs volna, amire csak várni kell, hogy éretten az ölünkbe pottyanjon, akkor körülbelül megtaláltuk azt a hibát, ami legvégzetesebben késlelteti a theológia megvalósulását.

Ezen a téren okvetlenül változásnak kell bekövetkezni!

Vagy legyen az előkészítő bizottság és a konvent olyan állandó permanenciában, hogy tényleg tudja gyorsan intézni az ügyeket, vagy ruházzák át nemcsak az előkészítés, hanem az *intézkedés* jogát is akár egy személyre, aki kizárólag ennek az ügynek szenteli magát, akár egy olyan szűkebbkörű bizottságra, amelynek tagjai *kötelezően* vállalják, hogy állandó permanenciában lesznek s ahányszor csak kell, zugolódás és késedelem nélkül, saját költségükre is összejönnek tanácskozássra és határozathozá-

talra. A gyütési költségek hiánya miatt nem lehet a dolgokat a végtelenségig huzni s egy ilyen égetően fontos és sürgős ügyet, ezt a szöszo-ros értelmében vett életkérdést odajuttatni, hogy az egész elaludjék, vagy olyan helyzet álljon elő, amikor aztán már tényleg **nem lehet** megcsinálni a teológiát.

Aki csak rapidij és utiköltség mellett hajlandó az egyházat szolgálni, az áljon félre, mert minden egyéb kvalitás mellett hiányzik belőle a legtöbb kvalitás: az egyháza iránt áldozatokban, tettekben megnyilvánuló szeretet.

Számolni kell tudni az *emberekkel* is. Kiválasztásukat nem lehet csak úgy ötletszerűleg intézni, mert úgy megtörténik, amint hogy meg is történt, hogy kiválóan értékes és hasznos emberek kimaradnak a dolgok intézéséből, míg esetleg egyáltalán oda nem valók fontos, sőt döntő pozícióba kerülnek. (Folytatjuk.)

Az orgonáról.

Az orgonát a hangszerek királynéjának tartják. Már külső formájának imponáns volta és szerkezete „egyházi” hangszerré avatta. Jóformán minden hangszert egyesít magában. Hangja komoly, méltóságteljes, föl-emelő, tiszteletet parancsoló. Változatainak különbözősége folytán oly megkapó hatás érhető el művészi kezelésével, hogy olykor valóban, úgy érezzük, mintha csakugyan: Ott volnánk, hol a menny lakói az Ó királyi székének előtte letelepednek.

Sajnos, hogy e fenséges hangszerről magyar nyelvű szakkönyv alig forog közkézen. Kivánatos volna pedig, hogy az orgonát játszó tökéletesen ismerjék hangszerük szerkezetét, sajátosságait s még óhajtabb volna, hogy azt, ha nem is művészi, de a célnak megfelelően, komoly tudással volnának képesek kezelni is. Így lenne az orgona azzá, amivé praedestinálva van: A buzgó, áhitatos, hívő lelkek vallásos érzésének támogatójává, sőt erősítőjévé. Röviden: Az istenisztelet méltó részesévé, magasztos eszközévé.

Az orgona régi hangszer. Komplikált szerkezete is azt mutatja, hogy sok változtatáson ment keresztül, míg a mai tökélyt elérte. Érdekes ezzel kapcsolatban, egy pillantást vetni a legrégebbi korbá, hogy melyek voltak a legrégebbi hangszerek? Valamikor a szó és hang egyek voltak, csak idők múltán váltak külön s az ősi zene összefügg a hangszerek történetével. Az őskori népek a hangszerek feltalálását isteneiknek tulajdonították. A görög sem kivétel e tekintetben. Legfőljebb a zsidókról mondhatjuk, hogy királyaik találmányának tekintették a hangszereket. A mythos szerint Hermes, vagy Mercur a Nilus partján megbotlott egy teknős-béka üres kagylójában, mely a reá száradt idegszalacsok megrázkódására hangot adott. Így állt elő a lyra, a testudo, a görög, illetve latin név után. A biblia a lyra feltalálását Jubáznak (Noé testvére) tulajdonítja, Kr. e. 4000 évvel. Az egyiptomiak azonban már Ábrahám előtt ismerték. A legrégebbi és legelterjedtebb hangszerek voltak még a citera, (chitara) mely „kinnor”-nak is neveztetett s már 1740 évvel Kr. e. el volt terjedve Szíriában és Arábiában. Továbbá a hárfá, mely leginkább a zsidóknál volt használatban. Théba romjai közt oly hárfá-képet találtak,

mely a mai hárfával teljesen megegyezik. A zsidók hatalmas királya Dávid művésziesen kezelte e szép, költői hangszert. Nero, római császár szintén kedvelte azt. Végül a nebel szintén egyike a régi hangszereknek. A régi zsidóknál vallási és világi ünnepek alkalmával volt használatban. Kellemes hangzását Ovidius és Flavius is említi. Mózes szerint — mint említettük — Jubált, a zenészet ősapját tartják a hangszeres zene föltalálójának és első kezelőjének. A zene említése legelőször a Mózes I. könyve 27. versében található föl, ami az özönviz előtt, mintegy 600 évre esik; amidőn Jákob megszökik a Lábántól s az utóbbi így szól: „Miért futottál el titkon és miért nem mondtad meg nékem, hogy bocsátottalak volna tégedet örömmel, énekszóval, dob (tamburin) és hegedü szóval, (vagy hárfá.) A próféták a zenével egyrészt erkölcsi hatást akartak gyakorolni a népre, másrészt lelkesíteni, amidőn jövendőlési ünnepekre készültek. Saul király buskomorságát csak Dávid hárfajátéka tudta eloszlatni. Hogy mily hatalmas tömegekben kezelték a zenét a régi zsidók, Flavius följegyzéseiből tudjuk, hogy Salamon temploma fölszentelésén 40.000 hárfá, systrum és rengeteg ezüst trombita szerepelt. Lehet ugyan, hogy ez túlzás. De mindenesetre elképzelhetetlen tömeget szerepeltettek. (Ábrányi: Zenetört.) A görögök, rómaiak tudományt csináltak a zenéből. A mai értelemben vett zene tulajdonképen csak a keresztyén egyházzal veszi kezdetét.

E hosszúra nyult kitérés után térjünk át az orgona leírására. Az orgona első része — a mi rögtön szemünkbe ötlük, — a prospektus. Itt vannak a princípál-változat sipjai. Ugyancsak elől van a játékasztal, (manuál) ujabban rendszeren az orgona homlokozata előtt. A manuál a zongora billentyűzetéhez hasonlít s némely orgonán 2-5 manuál is van. Ugyanitt találjuk a pedál-billentyűzetet a lábjáték számára. A játékasztalon foglalnak helyet a változatok a manuál és pedál részére. A főtést áll a szél-műből (fuvó), a gépezetből és a sipokból. Legjobb a kettős ráncu fuvó. Ez 2 deszkalapból (fenék és tetőlap) áll s a ráncok báránybőrből készülnek. A fuvóból a levegőt a szélcsatorna szállítja a szélszekrénybe, illetve a szélládába. Innen a billentyű szelepén és a változat keresztben álló deszkájának nyílásain át a sip aljához jut a levegő. A billentyű szelepének, vagy a változat váltójának bezárása esetén a sip nem szól. Az orgona minden billentyűjéhez annyi sip tartozik, ahány változata (regisztere) van az orgonának, tehát a billentyűk száma (leginkább 54) megszorozva a változatok számával, adja az összes sipok számát. A sipok lehetnek fém (cinn) és fásipok. A fémsipok hangja ércs csengésű. A fásipokat lágyabb, gyöngédebb hangszin jellemzi. Ha a hangot mélység (pl. 32 láb) és a magasság szerint tekintjük, vannak 32,—16,—8,—4,—2,—1 lábás változatok. A 8 lábás változatnál a hang magassága egyezik a billentyűzettel, vagyis ugyanoly magas hang szólal meg, mint a milyen billentyűt lenyomtunk. (Pl. c.) A 8 lábás sipok tehát a legfontosabbak. Addig a 4 lábások egy, — a 2 lábások két nyolcaddal hangzanak magasabban, illetve a 16 lábások egy nyolcaddal mélyebben, mint a hozzájuk tartozó billentyűk. Vannak nyílt és fedett sipok. A fedett sip 8 hanggal (nyolcad) szól mélyebben, mint az ugyanoly hosszúságú és menzuráju nyílt sip. Ennek oka abban rejlik, hogy míg pl. a 8 lábás, nyílt, c sipban a levegő egy irányban, fölfelé 8 láb hosszú utat tesz, addig a fedettben, vagy dugottban két irányban, föl és vissza kénytelen a levegő

ugyanaz utat megtenni: $8 - | - 8 = 16$ láb. Ezért szokták pl. a 32 lábás sipot egy 16 lábás sippal pótolni, de még ez is majdnem 5 méter magas. E szerint a 32 lábás 10 m., a 8 lábás 2.50 m., a 4 lábás 1.25 m., stb. Természetes, hogy ezen jelzés az illető billentyű legmélyebb hangjára vonatkozik, mert a többi sipok fokozatosan kisebbednek. Az orgona legkisebb sipja már majdnem cigaretta nagyságu.

Vannak félig, vagy részben fedett sipok is. Azonkívül feloszthatók még a sipok ajak — és nyelvcsipokra. Az ajaksipot a fűzfásiphoz lehet hasonlítani. A nyelvcsipban pedig egy rézből, esetleg fából készült vibráló nyelvcske hozza létre a hangot.

A főváltozatok mellett találunk segédváltozatokat is melyeknek az a célja, hogy a hang erejét növeljék. Ilyének a mixtur, cornett stb. Ezek kevert, vagy vegyes változatok s a főszólamot az ötöddel, esetleg a harmaddal erősítik. A mixturánál minden felhangnak egy sipsor felel meg. Pl. ha a mixtura regiszterének gombján azt olvassuk: négy soros, akkor négy felhang szólal meg egyszerre: nyolcad, ötöd és ezek nyolcadai.

A kapcsoló (copula) a pedált köti össze a manuállal. Vannak állandó kombinációk, melyek egy pedál (vagy gomb) nyomására bizonyos, előre megállapított változatcsoportot szólaltatnak meg. A pedálban rendszerint 27 billentyű van.

A legújabb orgonák pneumatikusak (pneuma = levegő) Itt az orgonistának a billentyű lenyomásával csak egy kis szelepet kell kinyitnia, a többi munkát a légnyomás végzi.

Az orgona játszásánál, magukban csak a 8 lábás változatokat használhatjuk. A többieket csak ezekkel együtt. A pedálban fontos a 16 lábás regiszter, de mindig 8 lábassal együtt. Ha az utóbbi nincsen, pedál-copulát alkalmazunk. A regiszterek összeállításánál ne legyen hézag. Pl. a 8 lábás változathoz ne használjunk 2 lábast, a 4 lábások nélkül. Ne játszunk teljes orgonával, ha kis számú a gyülekezet. Az orgona játékmódja elüt a zongorától. Míg a zongorajáték szakgatott, addig az orgonán kötötten, (legatissimo) játszunk, vagyis hangokat kitartva. Az orgona egyenletes, méltóságteljes nyugalmával hat. Ujabb, nagyobb méretű orgonáinkon crescendo-pedál is van, melynek lenyomásakor egy ablakredőny (zsalu) nyílik s a hangok egy része erősödik, illetve gyöngül. Az orgonistának érdeke és kötelessége, hogy hangszerét alaposan tanulmányozza, szeresse és minél tökéletesebben tudja kezelni. S mivel ezt nagyon is fontosnak tartom, erről is óhajtok még néhány szóval megemlékezni.

Az összes hangszerek között az orgona az, amely legjobban megközelíti az emberi hang karakterét. Komoly, imponáló hangja leginkább képes fölébreszteni a legszentebb érzelmeket. Ezen fontos tulajdonságánál fogva, nemcsak, hogy régen befogadták az Isten házába, sőt napról napra szaporodik azon egyházak száma, melyek igyekeznek azt templomuk részére megszerezni. Az orgona valóban a legtökéletesebb és a legszebb hangszer. Az Istenhez való emelkedés lényeges eszköze lévén, az orgonistának igyekeznie kell annak előnyeit megismerui s úgy értékesíteni, hogy közreműködésével a hívek épülésére és áhítatosságára hatni tudjon. Valljuk meg azonban őszintén, hogy kevés a hivatásos orgonisták száma, a kik lelkiismereti kérdést csinálnak az orgonázásból. A képzőkből kikerülve az életbe, alig egynéhány az, aki az orgonázásnak nemes

hivatást megillető színvonalán áll. Ha pedig egyszer elhagyta az iskola falait, felöle por lepheti a kótákat, tud ő „naturalice” is játszani. Pedig erre csak az igazán nagy művészek képesek s ők is csak hosszú tanulmányok után. Az életben kellene az orgonistának még igazán tanulni s tovább fejleszteni az iskolában szerzett alapfogalmakat. Igaz másrészt az is, hogy az orgonista legtöbbször tanító is lévén, — erősen igénybe veszi idejét a tanítás s így csak akkor foglalkozik komolyan a zenével, ha arra különösebben hajlamot érez. A lelkiismeretes ember azonban módját találja annak, hogy a zene terén is képezze magát. Nem is arról van szó, hogy valaki orgonaművész legyen, hiszen minden ezredik orgonista sem lesz azzá; hanem arról, hogy az ambiciózus orgonista készületlenül soha se üljön le a játékasztalhoz. Ő rajta mulik, hogy szent tartozását mennyire tudja leróni Istenével, egyházával szemben s mennyire tudja a hívők megbecsülését, szeretetét megnyerni. Az orgonázást ne mesterségnek, hanem művészetnek tekintse. A művészet határtalan. De éppen ez az, ami ösztönöz bennünket a tökéletes felé. Addig a mesterséget ha el-sajátítjuk, gépiesen, lélek nélkül végezzük. A biblia szava szerint: Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes!

Rimaszécs,

Gáspár János.

A vallásfelekezetek kölcsönös viszonyairól szóló 1925. ápr. 23-án kelt 96. számú törvény.

Ez a törvény olyan fontos újításokat tartalmaz a különböző egyházak közötti viszonyról, hogy szükségesnek tartjuk magyar fordításban való közlését. A törvényt ismertetni fogjuk.

A vallás felekezetekről.

1. §.

1.) A házasságból származó, vagy azokkal egyenrangú gyermekek, ha a szülők egyazon vallásúak, a szüleik vallását követik. Ha nem egyazon vallás felekezetűek, a figyermek az atyjuk, a nőgyermek az anyjuk vallását követik. A házastársak szerződésileg ennek az ellenkezőjét is megállapíthatják, avagy meghatározhatják, hogy melyik vallás felekezethez tartozzanak a gyermekek. A házasságon kívül született gyermekek vallása az anya vallása szerint igazodik. Ha a szülők ismeretlenek a gyermek vallásáról az dönt, a ki a gyermek felnevelésére jogosult.

2.) Az előbbi rendelkezés nem érvényes akkor, ha az arra jogosult személyek a gyermek részére, annak születésétől számított 14 napig, más vallásfelekezetet állapítanak meg. Erre jogosult törvényes gyermekeknél mindkét szülő egyhangulag, törvénytelen gyermekeknél az anya árva gyermekeknél az a szülő, aki életben van; ha mindketten elhaltak, akkor a gyermek törvényes képviselője. Ez a meghatározás akkor történik, mikor a születési anyakönyvbe való bejegyzés véget van a jelentkezés.

3.) A gyermek vallására nézve bárkinek adott reverzális hatálytalan.

2. §.

1.) Az, aki az előbbi rendelkezés szerint jogosult a gyermek vallá-

sának a meghatározására, jogosult egyuttal ezt a vallást a 6-ik §-ban megállapított módon megváltoztatni, amennyiben a gyermek még nem szerezte meg a jogot, hogy a vallásáról önállóan rendelkezék (4 §.)

3. §.

1.) Szülők, gyámok valamint az egyház és vallási egyesületek szervei az előbbi rendelkezések szigorú megtartásáért felelősek.

2.) Azok megsértése esetén a legközelebbi rokonoknak, továbbá az egyházak és vallási egyesületek előljáróinak joguk van segélyért a hatóságokhoz fordulni, amelyek kötelesek az ügyet a törvény értelmében megvizsgálni és intézkedéseket eszközölni.

4. §.

A 16-ik életévének az elérése után bárki szabadon és önállóan rendelkezhetik a maga vallásáról.

5. §.

1.) Vallás változtatással az elhagyott egyház minden egyesületi joga a kilépővel szemben és viszont megszűnik.

2.) Az illető az elhagyott egyház vagy vallási egyesület iránti kötelezettségek közül csupán azokat köteles teljesíteni, amelyek a kilépés napján esedékesek. *(Folytatjuk.)*

Könyvismertetés.

Apáczai Cseri János személyisége és világnézete. Születésének háromszázadik évfordulójára.

Minerva könyvtár. Szerkesztik dr. Tavaszy Sándor és Rass Károly. Irta: dr. Tavaszy Sándor. A Minerva irodalmi és nyomdai műintézet R. T. kiadása. Cluj—Kolozsvár.

Ez 56 oldalra terjedő mű, mint czime is mutatja, abból az alkalomból íródott, hogy Apáczai Cseri Jánosnak ez év június 10-én értük meg a születése 300-ados évfordulóját. Az ilyen évfordulók nagy jelentőségét szerző a következő szavakban méltányolja: „Isten örök terveiből következő kegyelem számunkra, hogy sulyos megpróbáltatásunk esztendei és multunk dicső alakjainak jubileumai összeesnek, hogy amikor a jelen sulyosan nyom, a jövő félelmei riogatnak, akkor megszólal a mult s egymásután küldi hozzánk követeit, a kiből erő árad és ömlik át a szívünkön.” Majd tovább: „Apáczai Cseri János a martiromság koronáját hordozó erdélyi sors megtestesítője, de egyszersmind az acélos hitű, megfeszített erővel dolgozó és minden martiromságok között is győzedelmes erdélyi lélek és személyiség példaadója.”

A mű igen jeles írója, mint a cím is mutatja, bemutatja előttünk Apáczai Cseri Jánosnak előbb a személyiségét, majd világnézetét elemezi. Végighordoz bennünket azokon az utakon, melyeket a XVII. századnak ez a nagy kulturpolitikusa megtett, attól az Isten sugallta percztől kezdve, a mikor egy este odaáll az Ajtán keresztül Kolozsvárra utazó, de néhány óráig Ajtán mulatozó diákok ablaka alá, a kik őt észrevevén, megtudván az árvagyermek mohó tanulási vágyát, magukkal Kolozsvára viszik, — egészen addig az időpontig, mikor 1659 Szilveszter éjszakáján nemes lelkét kilehelte.

Ismerteti kolozsvári tanulóéveit, Porcsalmi András tudós profeszor

rá való nagy hatását, majd gyulafehérvári tanuló éveit, ahol a külföldről idehozott Bisterfeld Henrik János, valamint Alstedius hatottak lelkére formáló erővel. Lafetti külföldi iskolatársát, mint küldi Gelei Katona István püspök Franekerába, majd onnan megy Leydenbe, innen Utrechtbe, ahol kiadja első munkáját, a Disputatio theologicat, mely 1650-ben jelent meg, mely művével ebben a tudományos világcentrumban első diadalát aratta. Leydenből a harderwijki egyetemre költözik, a hol doktori címet szerez, s kiad egy doktori értekezést Disputatio theologica inauguralis de primi hominis apostasia címmel, e művét szerző úgy jellemzi, mint a mely a tiszta distinctio és a bibliai tudományokban való gazdag erudició gyümölcse. Itt nősül meg 1651-ben, feleségül vevén egy holland leányt. (Folytatjuk.)

H I R E K

— A **dunaradványi ref. új templom** építése megkezdődött. Az ősrégi templom helyén folyó ásatáshoz fűződő várakozás nem teljesedett be, de azért meglepetésben volt részünk. A lakosság egy része elásott kincsekről, legalább is egy fazék arany vagy ezüst pénzről ábrándozott, némelyek még a helyét is megjelölték, ahol lennie kell a kincsnek, amivel majd a templom építés költségeit fedezhetjük; másrészt pedig régi fegyvereket, karperczeket, esetleg hamvvedreket, melyek itt a környéken gyakran fordulnak elő, — vagy régi irásokat várt, a melyek a régmúlt időkre némi világot vetettek volna. Ezek helyett azonban, — a miről senkinek se volt sejtelme, — temetőre bukkantunk. Ugy a régi templom belseje, mint a környéke tele volt sirokkal. Az új templom alapfalai ásásakor 10-15 sirra akadtunk. A holttestek a Duna folyása irányában voltak fektetve, fejjel komárom felé, a régi templom belsejében a sirok egymásfölött is voltak, úgy hogy némely csontváz a padló-

tól alig volt 50 cm.-nyire. A koporsó deszkák 3-4 újjnyi vastagok lehettek, egyik helyen az elkorhadt koporsó deszka által képezett üreg teljesen megmaradt, benne vörös fenyő fa foszlányok, a koporsó nagysága s hajlása tisztán látszott. A kovácsolt koporsó szögek 14-15 cm. s az eszkába szögek 4-5 cm. hosszúak voltak. Az egyik csontváz mellett kar vastagságú gömbölyű fa volt, az ezáltal alkotott üreg szintén megmaradt, benne a fa korhadt maradványai is. Úgy tünt fel mintha az a holttesten keresztül ment volna, mintha az eltemetettet karóba huzva tették volna a sirba. — Az egyik csontváz belső szövése is szétmállott és mivel e mellett ló csont is volt, a talaj pedig homok, azt következtetjük, hogy ez nagyon régi korból való. feltűnő volt az is, hogy a talált koponyák fogazata mind erős és teljes volt. Volt a többek közt egy gyermek koponya is s annak teljes fogazatáról a gyermeket tíz évesnek becsültük. A XVI. XVII. században a református fejedelmek, főurak

templomokba temetkeztek. II. Rákóczy Görgyöt a szerencsi ref. templomban temették el, kriptája lépcsőzete a templom közepéről vezet le, a miskolczi avas-hegyi régi ref. templomban is sirok vannak, a kés-márki régi luth. fatemplom is sirokkal van tele, márvány lapokkal borítva, a rajtuk levő elmosódott írás most is kibetűzhető. Az elmondottakból azt következtetjük, hogy a XVI. és XVII. században a dunaradványi nép is a templomba s annak környékére temetkezett. A régi templom fala valószínűleg ezen sirok megüledése miatt repedezett meg. Abbeli reményünk, hogy a műemlék bizottság is segíteni fog az építkezésünkben, — meghiusult — kilátásba helyezte ugyan, hogy az építés egy harmadát fedezni fogja. A tárgyalás folyt tovább egy esztendőnél, de teljesen eredménytelenül, Csak magunkra támaszkodhatunk. Az új templom alapkövetélti ünnepélye aug. 2-án volt s ez alka-

lommaal is hálás köszönetet mondunk mindenkinek, kik eddig is szíves adományaikkal segítettek.

Csekes Béla.

— **Értesítés.** A filozófia iránt érdeklődő olvasókat értesítem arról, hogy „*A magyar egyezményes philosophia*” c. munkából még vagy 50 példány van birtokomban (könyvárusnál csak Magyarországon kapható) s a megrendelőknék példányonként 18 öf. kedvezményes árért küldöm meg, A mű ismertetve, illetve bírálva volt: Lelkészegetyület 1914. évf. 31-32 sz. Sárospataki Ref. Lapok 1916 évf. 35-36 sz., Protestáns Szemle 1916. évf. 5-6 f., Atheneum 1917. évf. I. f. Dr. Magda Sándor, Csicsér (p. V. Kapusány, XX. ž.)

— **Megvételre** keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cím a kiadóban.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HIVATALOS RÉSZ

255./1925. sz.

Református püspöki hivatal. — Rimaszombat, 1925. augusztus 8.

Körlevél.

VALAMENNYI LELKÉSZI HIVATALNAK.

Értesítem lelkészársaimat, hogy az Iskolai és Nemzetművelődésiügyi Minisztérium Referátusa, Bratislava, 1925. július 25-iki 45682/III. sz. rendeletével, az 1924. évi 289. sz. törvény alapján, mindazoknak a lelkészeknek (s. lelkészeknek), akik az 1924. év folyamán tényleges szolgálatban állottak és illetményeiket legalább részben az államtól (állami igazgatás alatt álló alpból) nyerték, az 1924. évre 200 (kettőszáz) korona jutalmat (remuneratio) utalt ki. Ha valamelyik lelkész még nem kapta volna meg, jelentse ezt az esperesi hivatal útján a püspöki hivatalnak.

Atyafiságos szeretettel:

Pálóczi-Czinke István
püspök.

Pályázat. A rimaszombati református egyház szeptember 1-re keres kántornak egy nyugalmazott tanítót. — Díjazása: 3 szobás egészséges lakás, havi 300 korona készpénz, 36 köbméter tűzifa, 2025 öl szántóföld, 1791 öl rét használata, alapítványból: 120 korona, temetési stólaból évi: 200—300 korona. — Teendője istenitisztelet és énekkar vezetése, ifjusági egyesületekben végzendő munka. Esetleg az I-II. osztályban vallástanítás. Pályázat a rimaszombati református lelkészi hivatalhoz küldendő be augusztus 25-ig.

Pályázat: Káplánt keres egy lelkész, teljes ellátásra, stóla, — s havi fizetés megállapodás szerint. Ajánlatokat a kiadóhivatal továbbít.

Pályázat: Az alsómihályi-i ref. elemi iskola kántortanítói állására pályázat hirdettetik. Javadalom: lakás. (ujonnan épített 2 szoba, konyha, spajz, kamra) 358 □-öl gyümölcsös kert, 9 kat, hold 1573 □-öl szántóföld, 1045 □-öl rét, 9 véka buza, 3 szekér fa beszállítva, stóla. A földet a tanító tartozik munkáltatni, valamint az adót is fizetni. Államsegély az állás elfoglalása után kérelmezve lesz. Kötelesség: a kántor-tanítói teendők pontos végzése, lelkész akadályoztatása esetén, és kánonikus órákon annak helyettesítése.

Tanítási nyelv szlovák az istenitisztelet nyelve magyar. A ref. gyermekek mind magyar anyanyelvűek lévén az iskola magyar jellegének a megállapítása és a magyar tanítási nyelv engedélyezése iránti kérvény a a bizonylatokkal elintézés alatt. Pályázhatnak oklevéllel, nosztrifikációs vizsgával, állampolgársággal bíró tanítók. Határidő augusztus 26. Az állás építkezés miatt 1925. szeptember 15-én lesz elfoglalandó. Felszerelt kérvények a Ref. Lelk. Hiv. címére Alsómihályi (Dolné Michalany) (ž. Košická) up. Legenye-Alsómihályi küldendők.

Kajdy Menyhért
ref. lelkész.

Pályázat: A jéne-i ref. magyarnyelvű előkönyörgő kántor-tanítói állásra pályázat hirdettetik. **Javadalom:** 1) Jó lakás, mellékhelyiségek és kert; — 2) 8 kath. hold és 1530 □-öl szántó, rét és legelő; — 3) 15. köböl buza; — 4) 2. köb. zab; — 5) 20 méter tűzifa; — 6) Államsegély, mely kérvényezve lesz. **Kötelességei:** Elemi és ismétlő iskola tanítása; istenitisztelet és kántori teendők végzése, — énekkar vezetése. Pályázhatnak képesítéssel és állampolgársággal rendelkező tanítók. Pályázati kérvények: „Ref. Lelkészi Hivatal” címre Rimaszécs küldendők aug. 28-ig.

Molnár okleveles gyógyszerész

APOLLÓ DROGÉRIÁJA
UNGVÁR

Pipere és gyógyáru-cikkek
gyógyszappanok. Eredeti kámfor
arckenőcs.

„RÁDIO”

Elektrotechnikai vállalat Ungvár, Rašin u. 13.
Villany, motor és csengő szerelés. Iskolai-
fizikai szerek olcsó beszerzési forrása. Vidéki
megrendeléseket postán intéz el.

ISKOLAI TANKÖNYVEKET,

FÜZETEKET ÉS FÜZETNAPLÓKAT

írónokat, rajz és írószereket, valamint a **Štátne Naklad.** által kiadott **HIVATALOS NYOMTATVÁNYOKAT**

jól, olcsón és legszebb kivitelben vásárolhat

KLEIN GÉZA RIMAVSKÁ SOBOTA

könyv,- papír,- írószer,- rajz és zenemű kereskedésében.

Kiadásomban megjelent:

- 1.) Pálóczi-Czinke István: „Az idvezítés története.” A III.—IV.—V. osztály számára.
- 2.) Pálóczi-Czinke István: „A keresztyén egyház története.” A VI. osztály számára.
- 3.) Pálóczi Czinke István: „A keresztyén hit és keresztyén élet.” A VII—VIII. osztályok számára.
- 4.) Pálóczi-Czinke István; „Imádságok és vallástételek. Segéd-könyv a vallástanításhoz.”
- 5.) Pálóczi Czinke István: „A mi hitünk és életünk” vallástevő káté, új kiadás. Ugyszintén
- 6.) Schlosz Lajos ig. tanító: „Zvolenská nagyzsupa XVIII. földrajza.”
- 7.) Hreblay János: „A szlőjdntanítás segédkönyve” elemi és polgári tanulók számára.

Hogy a tanító urak munkáját egyszerűsithessem, ugyancsak kiadtam az

elemi népiskolák **TANANYAG FELOSZTÁSÁT**

a lehető **legcélszerűbben megkönnyítő**, a hónapok neveivel, valamint a **megfelelő vonalozással** ellátott nyomtatványokat, **könyvalakba kötve**, mely a tanfelügyelőség által is jóvá lesz hagyva és a tanító urakat a **rengeteg vonalozás** időt rabló és sokszor idegekre menő munkájától **szabadítja meg.**

TANÍTÓ URAKNAK ENGEDMÉNY!

Kérjen árajánlatot.

Új orgonát, harmoniumot a legegyszerűbb kivittől a legnagyobb és legdiszesebb kivitelig öt évi kezesség mellett szállit és e szakban bármilyen javítást, átalakításokat vállal s lelkiismeretesen elvégz

GÚNA GYULA orgona és harmónium gyára **EPERJES — PREŠOV**

— Költségvetéssel és árajánlattal a helyszínen is díjtalanul szolgál. —
Elsőrendű bécsi zongorák előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók.

Kérjen árajánlatot!

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, fűg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
mefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön pósta-osztály.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR-UŽHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések,
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, műlakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tűzhelyek minden kivitelben, nickelés.

MISKOLCZY LAJOS — UNGVÁR
uri és papi szabó ☉☉☉ Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, fiu- és gyermekruha-áruház

KASSA Malom utca 1.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz temp-
lomot épített és renovált már. Tornyot
állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodájaja:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59

Készít mérték szerint mindennemű lábbelit.
Állandó raktár cipőkben, bakancsokban,
csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI EGRY FERENCZ

harangöntődéje

KISGEJŐCZ

(Ungmegye, Podkarp. Rtuss.)

Alapított 1793-ban.

Több világkiállításon kitüntetve.

HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tárri kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezeti | Vendéglátó | Hozzájárulók |

VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamaláta sört.

Gyártja:

BAUERNEBL ÉS FIA

sör és malátagyár r. t.

KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával. BETÉTEKET legelőnyösebben kamatoztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR

Táviratcím:
Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képviselete és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók Fordson Traktátorok.

NEUTTSCHHEINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállítmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hiveink vagyónak biztosítására az összeköttetést a legmelegebben ajánljuk.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
 Szerkesztő: **Isaák Imre.**
 Főmunkatársak: Péter Mihály,
 Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vajáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Egy bátor lépés előre.

(Ms.) A theol. bizottság spontán elhatározása folytán egy nagy lépéssel jutott előbb anyaszentegyházunk az ujjáépítés útján. A lelkész-képzés problémája — melynek súlyos gondja évek óta kinozza az egyház jövőjéért aggódó lelkeket s a mely már-már bontogatni kezdte a közös cél érdekében együttműködő sorainkat: megoldást nyert.

Legfőbb ideje volt már ezt a kérdést vagy elintézni, vagy végleg levenni a napirendről, mert az az erős kritikai hajlam, amely faji és felekezeti sajtáságunk, végre is teljesen összegabalyított volna bennünket a nagy és szent érdekek végtelen kárára. A theol. bizottság határozata most tiszta helyzetet teremtett s megállítja az elméleti viták mind szélesebb mederben hömpölygő áradatát. Most már tisztán fegyelmezettségünk-től, jóakarattunktól s evangélikus testvéreink által dicséretünkre említett ama „kálvinista szívósság,-tól függ, hogy a bátor elhatározás a biztosabb partok felé lendítse anyaszentegyházunk hajóját.

Ha valahol, ugy e kérdés vitatásánál szükség van a legteljesebb mértékű önfegyelmzésre. Mert ne higgye senki, hogy az ő elgondolása az egyedül helyes és biztos megoldási mód; ennél a kérdésnél ugyanis egy csomó mellékkörülményre is tekintettel kell lenni, melyeknek nem ismerése, vagy figyelmen kívül hagyása a legjobbnak látszó elgondolást is emfőn értékűvé degradálja.

Örömmel kell megállapítanunk, hogy a bizottság ingadozás nélküli határozottsággal helyezkedett az *önálló s minden idegen befolyástól mentes lelkész-képzés* álláspontjára. Ez által félre nem érthető módon kifejezést adott annak a törekvésnek, hogy a csehszlovák köztársaságba zárt reformátusság hű akar maradni a kálvinizmus tradícióihoz s a legnehezebb viszonyok közt sem cseréli fel a *szabadság szegénységét szervilizmus jöltápláltságával*. S e törekvés előtt meg kell hajolniok azoknak, akik az állami fakultás mellett foglaltak állást s minden duzzogás és utógondolat nélkül tudomásul kell venniök a bizottság elhatározását. Megnyugtathat-

juk őket, hogy jóhiszeműségükben nem kételkedünk, de egyuttal hangsúlyozzuk, hogy az állammal lehetetlen lett volna olyan szerződést kötnünk, a mely egy ponton sem veszélyeztette volna hitvallásunk s fajunk integritását. Kaptunk volna-e pl. biztosítékot arra nézve, hogy a filozófiai kar tanárai feltétlenül evangéliumi alapon álló s nem pedig felekezetenküli, vagy éppen atheista egyének legyenek? Már pedig theologusainknak a filozófiai és pedagógiai tárgyakat minden bizonynyal a bölcsészeti karon kellett volna hallgatniok. A kormánynak az a terve pedig, hogy a felállítandó fakultáson az összes nem katolikus felekezetek — tehát a szekták is — képezhessenek lelkészeket: lehetetlen, hogy gondolkozóba ne ejtse evangélikus testvéreinket is. S hogy már ők sem nagyon lelkesednek az állami theológiáért, azt mi sem bizonyítja inkább, mint Jánoska püspök ismert nyilatkozata.

De megnyugtathatjuk az állami fakultás híveit afelől is, hogy mi is sulyt helyezünk arra, hogy a lelkészi pályára készülő ifjak az állam nyelvét elsajátítsák. Természetesen nem azért, hogy a theol. tudományokat ezen a nyelven studirozzák, mert anyanyelvünk — Istennek hála — elég fejlett már s kifejező képessége alkalmas a legelvontabb fogalmakkal operáló tudományok művelésére is; hanem kizárólag hűveinkre való tekintetből, akiknek ügyes-bajos dolgaikban segítői, tanácsadói akarunk lenni ezután is épp úgy, amint eddig voltunk. A már ismertetett szakoktatási tervzetben a szlovák nyelv tanításának olyan tekintélyes óraszám van biztosítva mind a négy évfolyamon, hogy e tekintetben felesleges minden aggodalmaskodás.

Készséggel ismerjük el, hogy az egyetemi fakultás és a szaktanfolyam között tudományos nivó tekintetében óriási a különbség. S talán lesznek, akik következetlenséggel fognak vádolni, mert a lelkészképzésről irt értekezésemben épen a tudományos színvonal érdekében tiltakoztam az u. n. szaktanfolyamon való képzés ellen; s most mégis örömmel üdvözlöm a kérdés ilyen megoldását is. De hát nincs itt szó következetlenségről, mert tudom, hogy a bizottság tagjai is — gondolom kivétel nélkül — csak provizórikusnak tartják a mostani megoldást s e szerény kezdetből szándékoznak tökéletesebb intézményt kifejleszteni. S nekem nincs kétségem az iránt, hogy ha divergáló egyéni nézeteit mindenki alája rendeli a többség akarátának; ha mindenki tisztelettel hajlik meg azok határozata előtt, akiket méltóknak ítéltünk arra, hogy e fontos probléma megoldását reájuk bizzuk: akkor pár év multán nem bejaro lektorok, hanem hivatásos professzorok fogják nemcsak tanítani, hanem közvetlen ráhatással nevelni is theol. ifjainkat. Igen, mert akkor sem a kishitűség, sem a kényelemszeretet, sem az önzés nem fog megakadályozni abban, hogy kitarató és következetes munkával megnyissuk a régi kalvinista áldozatkészség eldugult forrásait.

Az elméleti viták után most már lépünk a cselekvés útjára, mert egyházunk életében most következett el a történelmi szükségszerűség nyomása folytán a tettek idealizmusának teremtő korszaka. S ha az utunkat szegő akadályok olykor legyőzhetetleneknek látszanának is, ne csüggedjünk egy pillanatra sem, mert: *mindenek lehetségesek a hívőknek.*

Indulás előtt.

(Gondolatok a theologia előkészítése körül.)

Irta: **Holló Géza.**

És végül a *korszellemmel* való számolni tudás!

E tekintetben az alapvető protestans elv: „*Ecclesia semper reformandi debet!*”

Csakhogy ezt az alapvetően protestans elvet az „*arrivé*” protestantizmus régen lomtárba dobta.

Beérkezett — tovább nincs rá szüksége.

Ezentul nem reformálni akar, hanem konzerválni. Akár még azt is mondhatnám, hogy petrifikálni. Nem új utat törni, hanem kitaposott uton haladni.

Pedig instálom: bajos elől járni és mégis „*kitaposott*” uton haladni. Mert vagy *tényleg* elől megyünk, de akkor nem taposhatott előttünk senki utat, vagy kitaposták már előttünk az utat *mások*, de akkor ne pózoljunk azzal, hogy *mi* járunk elől, hanem valljuk be, hogy bizony hátul kullogunk és nem is akarunk elől járni.

A hátul kullogóra azonban most rossz idők következnek.

Az emberi társadalom az életformák rengetegében új utakat keres. A lelkek forradalmasítva vannak. Akár akarunk róla tudomást venni, akár nem.

Új küzdelmek kora kezdődik, sőt itt dul már közöttünk s e küzdelemben csak azok az egyének, intézmények, egyházak fogják megállítani helyüket, amelyek felismerve az idők kívánalmait, alkalmazkodni tudnak hozzá. Könyvet kellene írnom, ha a részletekbe akarnék hatolni. Momentán ez felesleges, hisz az alapvető tény ma már kevesen merik tagadni. De viszont kevesen vannak, akik a konzekvenciákat is le tudják és helyesen tudják levonni. Hogy a tárgynál maradjak: kevesen tudják csak megérteni, hogy új fegyverekkel szemben lelkesítő szónoklatok helyett vagy azokon kívül *új fegyverzettel* kell ellátni harcosainkat, mert különben minden szavalat, sőt minden tényleges lelkesedés dacára egyszerűen elsöpri őket az ellenség, mint ahogyan egész barbár törzseket lekaszált egy század géplegyveres katonaság.

Új helyzetünk, mely bizonyos tekintetben tabula-rasát csinált, hasznunkra lehet abban, hogy könnyebbé teszi elavult, régi ballasztok kidobását és helyükbe új fegyverek, új szükséges hajtóenergiák felvételét. Megadja a lehetőséget, hogy ujonnan alkotva meg intézményeinket, ne úgy alkossuk meg azokat, ahogyan századokkal ezelőtt megalkották a *századokkal ezelőtti szükségleteknek megfelelően* s ahogyan azok most már tehetetlenségi nyomatók folytán tovább dőcögnek mindinkább begyepesedő pályájukon, hanem úgy alkossák meg azokat, ahogyan azt a *mai idők szükségletei kívánják*.

Tehát a teológiát is úgy alkossuk meg.

Régen nem a hit üdvös volta volt kétes, hanem az, hogy *kinek* a hite jó és igaz, tehát felekezetek közötti harcra kellett felvértezni a papokat; ma a felekezetek közötti harc, ha nem is ült el teljesen, de nagyon háttérbe szorult, ellenben a vallást egyetemlegesen felesleges és nevetséges dolognak feltüntető *atheizmussal* szemben kell, harcosokat névelni.

Régen a kijelentés és a spekuláció érvei szabtak irányt az embereknek, ma akár primitivebb, akár magasabbrendű formájában, a természettudományokon alapuló megismerés irányítja a lelkeket s tereli ellenáthatalan erővel vagy egyik, vagy a másik táborba.

Régen az volt a kérdés: ki ismeri, ki fordítja jobban a bibliát, ki látja meg helyesebben abban az Istennek kijelentett akaratát, melyhez *magától értetődően* tartozott alkalmazkodni a társadalmi és egyéni élet, ma az a kérdés: ki ismeri jobban a lelkeket, ki látja meg jobban Istennek a világban manifesztált akaratát s ki tudja ezen az alapon legjobban megmutatni, hogy az egyén és a társadalom élete is akkor felel meg legjobban a benső örök, kozmikus törvényeknek, ha összhangba jön Krisztus tanításával.

Régen a történelmi értékelés harcát kellett megharcolni a biblia körül, ma az etikai értékelés harca előtt állunk.

Régen az egyháznak a feudalizmus és a feltörekvő polgári társadalom között kellett orientálódnia s a protestantizmus diadalában, a katolicizmus vereségében egyik döntő tényező a protestantizmus helyes orientációja volt, ma az egyháznak a burzsoázia és a feltörekvő munkásság között kell orientálódnia s végzetét az szabja meg, vajjon megtalálja-e a helyes orientációt.

A mai teológiák csak a régi problémákat tárgyalják, az ujakról a papság csak annyiban tájékozott, amennyit azokra nézve a teológián kívül jól-rosszul felszedegetett, ellenben hoz magával a teológiáról egy csomó holt ballasztot, ami csak elvesztegetett energiákat jelent számára.

Nem azt mondom, hogy *mindent* meg kell változtatni, de *feltétlenül* szükségesnek tartom a *korhoz alkalmazkodni*.

Uj idők, uj feladatok!

Nem tudnék végzetesebb veszedelmet elképzelni, mint ha uj harcosaink részére ugyanazt a régi fegyverzetet készítenénk elő, amit a századokkal ezelőtti harcz mikéntje kívánt, csupán azért, mert mások is még mindig csak olyannal szerelik fel harcosaikat.

Az önállóságra nevelő és önállóságot kívánó protestáns szellem megcsufolása az olyan gondolkodás, hogy „szégyen volna” katonáinkat holmi „jelentéktelen” külsejű ismétlőfegyverrel, kézigranáttal és lángszóróval szerelni fel, mikor mások még mindig olyan szép veretes mellvérttel, drágaköves fringióval és görögtüzes kanóczokkal szerelik fel a magukéit!

Ha államjogi helyzetünk nem parancsolná is, az uj korral járó uj feladatok nélkülözhetlenné teszik egy olyan uj teológiának felállítását, mely képessé tegye következő papi nemzedékünket az egyház jövőendő életproblémáinak megoldására.

Ha azonban az uj teológia nélkülözhetetlen, megcsinálása pedig égetően sürgős, akkor nem szabad az időt vesztegetni.

Módszeres előkészítést, friss szabad szellemet, áldozatra kész közreműködést és legfőként gyors, határozott cselekvést kívánunk!

Vége.

A vallásfelekezetek kölcsönös viszonyairól szóló 1925. ápr. 23-án kelt 96. számú törvény.

6. §.

Hogy az egyházból való kilépés a törvény szerint érvényes legyen, szükséges, hogy a kilépő vagy az 1. 2. §-ok szerint jogosult azt szóval vagy írásban a lakóhelyén levő kerületi politikai hivatalnak (kerületi főnök, vagy városi jegyző) bejelentse, ha pedig nincs lakóhelye e törvény hatályának a területén, az illetékes községe megnevezett hivatalának. Több személy kilépésére vonatkozó írásbeli bejelentést csak egyazon család tagjai nevében lehet eszközölni.

2.) Az egyházból való kilépés joghatálya a bejelentés napjával kezdődik. Az előbbi szakaszban említett hivatal a bejelentőnek egy hónapon belül írásbeli elintéztést ad s erről az elhagyott egyház előljáróját vagy lelkészét értesíti.

3.) Az újonnan választott egyházba való belépést a belépő annak az egyháznak az előljárójának, vagy lelkészének jelenti be.

Az istentisztelet és lelkészi hivatal végzéséről.

7. §.

1.) Az egyház vagy vallási egyesület szervei vagy alkalmazottai más vallásfelekezet vagy vallási egyesület tagjai részére nem végezhetnek sem vallási sem lelkészi hivatali ténykedést, ha csak az arra jogosult személyek által erre nem kérettek fel.

2.) Kivétel csak azokban az egyes esetekben engedhető meg, ha a más vallási gyülekezet lelkészei, vagy alkalmazottai kérnek fel oly ténykedés elvégzésére, amelyre ők illetékesek, avagy ha a vallási egyesület szabályrendeletei és előírásai megengedik a ténykedés elvégzését.

3.) Ezekben az esetekben kívül az illető ténykedés jogilag hatálytalan, és kötelességük a hatóságoknak, a sértett magán személyek vagy vallási egyesület kérelmére megfelelő segílyt nyújtani.

A járandóságokról és szolgáltatásokról.

8. §.

1.) Az egyház vagy vallási egyesület tagjai a más felekezet vagy egyesület kultur és jótékony céljaira pénzbeli, vagy természetbeli hozzájárulásokra csak akkor kényszeríthetők, ha arra dologi patronátus által vannak kötelezve, vagy ha ezen hozzájárulásokra vonatkozó kötelezettség okiratokkal kimutatható magánjogi érveléssel fekszik, vagy ha az a kötelezettség telekkönyvileg van biztosítva.

2.) Egy lelkész sem követelhet más felekezet vagy egyesület tagjától taksát, vagy stólat és ahhoz hasonlót, kivéve a tényleg és kérelmükre végzett ténykedéséért és azt is csak oly mértékben, ahogy azt a saját felekezete vagy vallási egyesülete tagjaitól követelheti.

9. §.

Bármely egyház, vagy vallási egyesület lelkészeinek, templomszolgáinak, kántorainak, énekeseinek, összes igényei megszűnnek, melyek nem a 8. §-ban említett okokon alapulnak, továbbá megszüntetettnek tekintendő bármely egyház kultur és jótékony egyesületeinek, más felekezet, vagy vallási egyesület tagjaitól igényelt, bárminemű hozzájárulási kötelezettsége. (Folytatjuk.)

Könyvismertetés.

Apáczai Cseri János személyisége és világnézete. Születésének háromszázadik évfordulójára.

Most jutott élete fordulópontjához. Alkalma lett volna Hollandiában maradni, a gazdag Utrechben tanári állást foglalnia el, de hazajött, mert egyedül szegény nemzetének akart használni. Ezért mondja szerző „Apáczai Cseri János a magyar nemzeti művelődés legnagyobb fanatikusa, csak egész lényének a meglagadása árán tudott volna bármilyen jó javadalmazású állásban is ott maradni. Ezért van az, hogy Enciklopediájának latin nyelven való írásáról is lemond s megírja Magyar Enciklopediáját, a nemzeti művelődés sürgős szükségére, mely munkájának megírása közben mennyit küzd a magyar nyelv szegénysége miatt. Még munkáját be sem fejezte, midőn Csulai István püspök 1652-ben Gyulafehérvárra hívja, de a hova csak 1653-ban érkezik meg. Még Hollandiában laktában két művet írt. Egy „Magyar Logikácskát” és egy „Tanács” cz. munkát.

A következőkben gyönyörű szavakkal festi gyulafehérvári tanári életét. Az ősi felfogású tanári kar szemében szálla Apáczai az önálló programmal fellépő kulturpolitikus és paedagogus, a ki már beköszöntő értekezésében, az *Oratio de studio sapientiae*ben eddig egészen ismeretlen szempontokat emel ki, a tanítás egész menetére és mikéntjére nézve. Helyteleníti az emlézés mechanicus módszerét és követeli a formális classicus oktatás mellett a reális tartalmu oktatást. Közben pedig ilyen pöröly csapásokkal keltegeti az aluszékony nemzetet: „Szégyeljük meg már nagymérvű oktalanságunkat, resteljük már egyszer, hogy bennünket barbároknak, bárgyuknak, faragatlanoknak hívhatnak.” Járjunk már a magunk lábán és ne legyünk olyanok, mint a régi zsidók, a kik harcoló eszközeiket a filiszteusok táborába jártak élesíteni. Ime az éleseszü paedagogus és a lángoló magyar,

De ez az új nyomokon járás, nem különben presbyterianus mi-volta számos ellenséget szerez neki, úgy hogy végül ez utóbbi miatt állását is elveszti s csak Lorántffy Zsuzsánna pártfogása miatt és Kereszturi Pál közbenjárására nyer állást a kolozsvári iskolában, a melyet akkoriban lecsuszott helyzetéből ő emel fel magasra kollegiuommá fejlesztvén azt, a hova régi kedves tanulói közül is igen sokan követték, mert ha tanártársai ellenségei voltak is Kolozsvárt, mind itt, mind amott annál jobban ragaszkodtak hozzá diákjai. Itt fejezte be életét, miután az örökös munka felemésztette a gyöngé testet.

Alig száz évvel halála után így írt róla Bód Péter: „Ha ez az ember tovább élhetett volna, úgy lehet itélni, hogy a tudományok is jobb lábra állottak volna, mivel neki a tanításban mássa nem volt.”

A könyv többi része Apáczai Cseri világnézetét fejtegeti. Kiemeli szerző, hogy ez a mély mindent átfogó szellem hozza őt közeli viszonyba Descarte-al és Bacon-nal „Apáczainak, mondja, a Descartes-al és Bacon-nal való lelki találkozása nem esetleges dolog, mert a kongenialitásán alapul, amennyiben a tények mutatásában és megállapításában, ugyanazon kritikai kétely vezet, mint Dascartet-ot és a tiszta látást elhomályosító előítéletek ellen épügy harcol, mint Bacon. (Folytatjuk.)

H I R E K

— **A kárpátaljai egyházkerület lelkeszi konferenciájára**, mely Dolhán szept. 2. 3. 4. napjain lesz, ezúton hivatnak meg a kebelbeli és egyetemes egyházunk lelkipásztorai, meg érdeklődő világi funkcionáriusai. A konferencia programja: *Szept. 2-án*: d. u. fél 5 órakor megnyitó Istentisztelet a dolhai templomban, melyen fungens lesz: *Szutor Jenő*. *3-án*: de. 8 órakor ugyanott bevezető áhitat és megnyitás. 9 ó. Előadást tart *Bácsy Gyula* „A lelkipásztor és Istenországa„ címen. Fél 11 ó. Előadást tart *Peleskey Sándor* „A lelkipásztor és gyülekezete“ címen, du. fél 3 órakor. Előadást tart Péter Mihály „A magyar református lelkipásztor a történelemben“ címen. 4 órakor. Előadást tart *Szabó Béla* „A lelkipásztor és családja“ címen. *4-én*: 8 órakor áhitat. Fél 9 ó. Előadást tart dr. *Magda Sándor* „A lelkipásztor és a tudomány“ címen. 10 ó. Előadást tart *Isaák Imre* „A lelkipásztor és nemzete“ címen. 11 ó. *Sörös Béla* befejező előadása. Du. átrándulás Bilkére s ott a gyülekezettel együttes vallásos délután. Az áhitatokat vezetik: *Bácsy Gyula*, *Szendrey István*, *Sárkány Lajos*. Az előadások csak bevezető tárgyalások lesznek lehető rövideggel ad hominem, amelyek után megbeszélések $\frac{3}{4}$ -1 óra hosszáig tartanak. A közös étkezések s a szabadidőben való kirándulások, a csöndes esték is a meghitt beszélgetések áldott idei lesznek bizonytal. A részt-

vevők kéretnek, hogy lehetőleg a teljes Szentírást hozzák magukkal. Továbbá hogy *aug. 28-ig részvételüket föltétlenül jelentsék be a dolhai lelkeszi hivatalban*. Akik Beregszászban f. hó 12-én jelentkeztek, azoknak nem kell már jelentkezni. A jelentkezés kötelező. Vonatjárás: Beregszászból indul: 4'34, 10'46, 15'05 órakor. Nszöllősről indul: 3'55, 10'57, 15'45 ó. Mindkét irányból Dolhára ér. 8'28, 14'32, 20'25 órakor. *Szept. 2-án du. 14'32 órakor a dolhai állomáson a rendező bizottság várja az érkezőket és elszálásolja. „Milyen jó és gyönyörűséges, amikor együtt lakoznak az atyafiak! Mint a Hermon harmatja, mely leszáll a Sion hegyeire. Csak oda küld áldást az Úr és életet örökké!“ Zs. 133: 1. 3.*

— **Lelkeszi értekezlet.** A beregi ref. egyházmegye f. hó 12-én Beregszászon Szentimrey József esperes elnöklete alatt lelkeszi értekezletet tartott, amelyen Szendrey István egyházmegyei főjegyző előadásában a lelkeszi közszellem és egyöntetű eljárás kialakítására az értekezletek állandósítását határozta el, Bácsy Gyula javaslata alapján pedig az egyházközségekben rendszeressé teendő missiói napok be rendezését állapította meg. Az értekezlet rendkívüli érdeklődés mellett folyt le. A lelkeszi kar fokozódó készsége a missiói munkák iránt sok reményre jogosító jel a jobb jövőre.

— **Internátus Kassán.** Kassán a Komensky utca 6 szám alatt fiu-internátus nyílt meg, amely a volt női gazdasági épületben, gyönyörű parkban nyert elhelyezést. Felveznek vallási és nemzetiségi különbség nélkül bárkit, tehát magyar kálvinista növendékeket is. Teljes ellátás díja havonként 400 korona. Jelentkezést Kassa, Fő utca 30. I. em. vagy Komensky utca 6 sz. alá kell küldeni.

— **Állást keres** oklevéllel, nosztrifikációs vizsgával, állampolgársággal bíró ref. tanítónő, hogy özvegyen maradt édesanyját támogathassa. Esetleg helyettesítést is elvállal. Az illetőt szívesen ajánljuk lelkész társaink jóindulatába. Címe megtudható a szerkesztőségben.

— **Értesítés.** A filozófia iránt érdeklődő olvasókat értesitem arról, hogy „*A magyar egyezményes philosophia*” c. munkából még vagy 50 példány van birtokomban (könyvárusnál csak Magyarországon kapható) s a megrendelőknek példányonként 18 öf. kedvezményes árért küldöm meg, A mű ismertetve, illetve bírálva volt: Lelkészegetesület 1914. évf. 31-32 sz. Sárospataki Ref. Lapok 1916 évf. 35-36 sz., Protestáns Szemle 1916. évf. 5-6 f., Athenaeum 1917. évf. I. f. Dr. Magda Sándor, Csicsér (p. V. Kapusány, XX. ž.)

— **Megvételre** keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cím a kiadóban.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: Dr. Magda Sándor.

HIVATALOS RÉSZ

Iskolai és Nemzetmívelődésügyi Minisztérium Referátusa Bratislava.

Tárgy: Az 1924. dec. 22-iki 286. sz. törvény (Törv. és Rend. Tára) II. rész végrehajtása (takarékosági intézkedés) a szlovenszkói népiskolai ügy terén.

46337/I.—A. 1925. július 30. sz.

104. sz. Körlevél.

VALAMENNYI EGYHÁZI FŐHATÓSÁGNAK

SZLOVENSZKÓN.

Az 1924. dec. 22-iki 286. sz. törvény (Törv. és Rend. Tára) a közigazgatás terén való takarékosági intézkedésekről, a törvény 27. §-a értelmében, a nyilvános iskolák tanítóira is érvényes.

Az egyházközségek által fenntartott elemi és polgári iskolák, Szlovenszkón, az érvényes törvények szerint, nyilvános (köz) iskolák. Tehát az említett törvény rendelkezése ezeknek az iskoláknak a tanítóira is vonatkozik.

Különösen fontos az iskolaügyre a törvénynek az az intézkedése, amely a fölösleg és hiány kiegyenlítését teszi lehetővé a munkaerőnél. (8. §.)

Ennek alapján a következő intézkedéseket teszem:

I.) Az állam által segélyezett tanítói állomásokon működő tanerők normális létszámának megállapításáig nem lesz lehetséges, az idézett tör-

vény érvényességének napjától, új tanerők rendszeresítésének (választások) itteni hivatal által való megerősítése, illetve az illető tanítók részére az államsegély kiutalása (5. §.) kivéve a törvény II. szakasza 5. §-ának eseteit, máskülönben ilyen rendszeresítések (választások) jogilag nem érvényesek és ezekből sem az iskolafenntartók, sem a megválasztott tanítók nem támaszthatnak jogigényeket.

Ebben az értelemben nem tartatnak új erőknél azok az érettségi bizonyítvánnyal, vagy képesítéssel bíró tanítók, vagy tanítónők:

a) akik közvetlenül a rendszeresítés (választás) előtt más nyilvános iskolában már működtek, mint végleges, ideiglenes, vagy kiegészítő tanítók;

b) akik a katonai kiképzés után térnek vissza a tényleges tanítói működésbe, amennyiben a kiképző szolgálat megkezdése előtt már rendszeresítve voltak és nyilvános elemi, vagy polgári iskolában működtek.

II.) Itteni hivatal által beszerzett pontos statisztika szerint jelentős azoknak az elemi iskoláknak a száma, melyekben — a tanulók száma-hoz arányítva — felesleges tanerők vannak; illetve vannak iskolák olyancsekély számú tanulóval, hogy a tanerőnek ilyen iskolánál való megtaggyása ellene mond a törvény takarékosági tendenciájának. Ezek az esetek a mellékelt A.) kimutatásban vannak felsorolva. Ellenben vannak iskolák, melyekben a tanítói állás évek óta nincs betöltve, vagy nincsen tanítói állás betöltve, noha a tanulók száma ezt megkíváná (B. kimutatás) és végül vannak nem kvalifikált tanerőkkel betöltött tanítói állások (C. kimutatás.)

Az itt említett kimutatások a következők:

(I. Az A.) Kimutatásból. (Fölösleges tanerők.) Abaujtonai e. m. Nádasd: üresedésben, Alsóhutka: dettó, Alsókemecze: Vass Ádám (nyugdíj), Buzita: Törzsök István, Tornagörgő: Belyo Erzsébet, Aj: Bátky Lajos, Pány: üresedésben, Reste: dettó. — Alsözempléni e. m.: Lelesz: Tóth András. — Felsőzempléni e. m. Magyarizsép: Ludvig Károly. Gömöri e. m. Jéne: Zádory Károly, Balogujfalu: Bogár Bálint, Zádórháza: Osváth György, Pálfala: Böszörményi Andor, Csiz: Ruszkay Istvánné, Zeherje: Jánosdeák László, G.-Mihályfalva: Leonhardt Vilmos, Lenke: Kiss Béla, Otrokocs: Bodzássy Mátyás, Szkáros: Széplaky Gyula, Kövecses: Csiszár Klára, Tornalja: Litkey György.

(II. A B.) Kimutatásból. (Betöltetlen tanítói helyek.) Abauji e. m.: Barka, Beszter, Tarczavajkócz, Abauj nádasd, Alsóhutka, Alsóláncz, Pány, Reste. — Felsőzempléni e. m.: Bánócz, Solymos, Lasztomér, Lucska, Nagyráska, Sárosmező, Bező (2), Pinkócz, F.-röcse, Biste, Magyarsas, Kolbása, Miglész, Alsómihályi, Gálszécs, Tehoriovce. — Gömöri e. m.: Berzétékörös, Vigtelke.

(III. A C.) Kimutatásból. (Nem kvalifikált tanerők.) Felsőzempléni e. m. Nagyráska: Fábián Venczel, Magyarizsép: Ludvig Károly, Tusa: Peschko László, Hardicsa: Ádám Lajos, Zemplén: Szeghő Zoltán, Nagybári: Balla Anrás. — Gömöri e. m. Bakti pusza: Rác Sándor, Bátka: Gáál István, Jéne: Zádory Károly, Mezőtelkes: Tóth Zoltán, Szutor: Kiss Lajos, Zádórháza: Osváth György, Zeherje: Jánosdeák László, Alsókálósa: Csiszár Barna, Kövecses: Csiszár Klára, Felsőrás: Haluska József, Visnyó: Seress Zoltánné, Ungi e. m. Zahar: Böszörményi Gyula.

Az egyes kimutatásokhoz közelebbi információ gyanánt megjegyzem a következőket:

Az A.) kimutatásban csak azok az esetek vannak felsorolva, melyekben a főlösiéges tanítók eltávoztása után minden akadály nélkül lehető lesz a gyermekek oktatásáról gondoskodni és pedig: vagy ugyanabban az iskolában az osztályok egyesítésével, vagy más iskolával (iskolákkal) ugyanabban vagy a közeli szomszéd községben. A szükséges tanerők számának megállapítására szolgál a Kimutatás 4-7. rovata, ami mellett mindenestre fenntartatik az 1922. július 13-iki 286. sz. törvény (Törv. és Rend. Tárad) 77 §-a II. szakaszának rendelkezése.

A 12. és 13. rovatban meg van jegyezve, hogy az iskolában működő (mely tanítói) személyek távoztának el a szolgálatból a 286/1924. sz. törvény értelmében, már vagy saját kérelmükre, vagy hivatalos intézkedésre. A felesleges tanerők száma, mely a 12-13. rovatban felsoroltak leszámítása után mutatkozik, a 14. rovatban van kimutatva.

Az A.) Kimutatásba vannak felvéve az olyan iskolák is, melyeknél most be nem töltött tanítói állások vannak, melyek azonban tanulók szükségviszonyai miatt továbbra is betöltetlenül maradnak.

AAB Kimutatáshoz nem szükséges külön megjegyzés.

AACD Kimutatáshoz megjegyzem, hogy a jövő iskolai évben itteni hivatal az előir. (választó)val nem hívó tanerők rendszeresítését (választását) nem fogja övékhagyni és ilyen tanerők részére fizetékigészítő állásviszonyt nem fogja engedélyezni.

Hogyan törvény intenciójának megfelelően a takarékoság s egyuttal az iskolai viszonyok javítása is elérhető legyen, tisztelettel kérem, hogy az A.) Kimutatásban felsorolt iskolákban a tanerők létszámának csökkentése céljából ugyanezen iskoláknál a 12. és 13. rovatban megnevezett tanítói (tanítónői) állások további intézkedésig betöltetlenül hagyassanak. Ezen kívül az illető iskoláknál a szolgálatról felmentett, esetleg még más tanítói személyek a 14. rovatban vannak felsorolva.

Hogy a 8. rovatban feltüntetett tanítói személyek közül kiknek kell elhagyni az iskolát azért, mert a 14. rovatban, mint felesleges tanerők vannak kimutatva, ottani egyházmegyei hatóságnak tetszésére bízom javaslatba hozni. Kérem, hogy erre vonatkozó javaslatát ide legkésőbb 1925. augusztus 15-ig kézbesítse.

Ha ottani hivatal az adott határidő alatt nem intézkedik így, a szükséges intézkedést az iskolai és Nemzetmívelődésügyi Minisztérium, esetleg ennek Referátusa fogja megtenni.

Az iskolai és Nemzetmívelődésügyi Minisztérium Referátusa felkérte a javaslatba hozott tanítókat, hogy a megüresedett tanítói állásokra kiírdetett pályázatuk szerint a kiírt helyekre azonnal adják be kérvényüket. Kérem ezért, hogy egyidejűleg, legkésőbb augusztus 15-ével kiírdassanak a pályázatuk a telekezeti iskoláknál mind ama helyekre, melyek fűresedésben vannak, vagy olyan tanerőkkel vannak betöltve, akiknek nincsen meg az előir. minősítése.

Ajánlom, hogy ezek a tanítók ottani hatóság által szintén hivattassanak fel, hogy a kiírt helyekre adják be pályázatukat. Ez eljárás alkalmazásával gondoskodni kell az 1924. évi 286. sz. törvény 8 §-ának intenciója szerint arról, hogy a kiírt helyekre megajzott választások az iskolai és Nemzetmívelődésügyi Minisztérium Referátusának 1925. augusztus 30-ig bejelentessenek.

Azokra a helyekre, melyekre ottani hivatal pályázata alapján nem

lehetett tanítót alkalmazni, itteni hivatal által fog tanító áthelyeztetni, aki ottani főhatóság által, mint fölösleges, áthelyezésre jelentetett, vagy akit ottani hivatal maga is fölöslegesnek ismert el.

III.) A törvény 4. és 9—13. §-ai értelmében az államsegély be fog szüntettetni az állam által segélyezett felekezeti iskoláknál működő tanítói helyek egy bizonyos megfelelő számára, a törvény intenciója szerint, a Kormány által megállapított közelebbi norma szerint, melynél fogva az illető személyek elbocsáthatók, illetve nyugdíjazhatók, és pedig elsősorban önkéntes és távozásra való jelentkezés útján, és - szükség szerint - karhatalom útján is. Az e téren tett intézkedésekről ottani hivatal értesítettni fog.

Kérem, hogy a javaslatok és intézkedések, melyeket ottani főhatóságnak kell megtenni, a megszabott határidőn belül hajtassanak végre.

Ujból felhívom figyelmet, hogy ott ahol a törvény szerinti intézkedések elé akadályok gördítettek, az illető államsegélyek beszüntetésével fogunk beavatkozni. Ama tanító ellen, aki ottani hivatal parancsának a megszabott határidőig nem engedelmeskedik, az 1907. évi XXVII. t. c. 24. §-ának rendelkezése szerint, esetleg az 1924. dec. 22.-ki 286/1924. sz. törvény 13. §-a szerint történik intézkedés.

Mellékletek: A. /B./ C./ Kimutatások.

Miniszter helyett:

Dr. Maulé, s. k.

A szlovenszkói tiszáninneri ref. egyházkerület püspöki hivatala.

254/1925. sz. Körlevél.

Rimaszombat, 1925. augusztus hó 11.

VALAMENNYI ESPERESI HIVATALNAK

Fenti leiratot másolatban tudomásul és az illetékes egyházközségek és tanítók meghallgatásával s ürgős jelentéstétel céljából megküldöm azzal, hogy az Iskolaügyi Referátushoz ez ügyben sürgős felterjesztést tettem s a további intézkedés függőben hagyását kértem Egyetemes Konventünk f. évi szeptember hó 8-án tartandó rendkívüli üléséig, mely elé terjesztem az ügyet döntés céljából. Kérem azért, hogy jelentését legkésőbb augusztus végéig beterjeszteni sziveskedjék, hogy a konvent azoknak figyelembe vételével határozhasson ebben az életbevágó kérdésben.

Atyafiságos szeretettel:

Pálóczy-Czinke István
püspök.

Pályázat: A Zseliz-i (barsi-i egyh. m.) reform. orgonista-kántortanítói állásra. Javadalom: 2 szoba, iroda, konyha, kamrák s mellékhelyiségekből álló, renoválásra szoruló lakás, kisebb konyhakerttel; 10 q. azaz tíz métermázsza tiszta szemes buza; 3 öl azaz három öl kemény hasáb tűzifa, házhoz beszállítva; készpénz az egyház közpénztárából $\frac{1}{4}$ évi előleges részletekben 500 K. azaz ötszáz korona; $\frac{1}{2}$ azaz fél házhely utáni apróbb pótlásföldek mintegy kettő magyar hold területen; ugyan-csak $\frac{1}{2}$ házhely után erdő illetőség; 1 azaz egy véka, = 32 liter bab; ismétlő iskolakötelesek oktatásáért 50 azaz ötven korona; stóla a főtiszteletű egyházkerület megállapítása szerint. Az államsegély ezen új — egyházi hatóságok által már elfogadott s megállapított díjlevélhez a választás után kérelmezve lesz, de annak összegeért az egyház nem felel. Kötelessége: az I—VIII. oszt. tankötelesek egyház és állam által köve-

telt lelkiismeretes — pontos nevelése tanításán kívül ugy a mindennapi, mint az ünnepi Istentiszteleteken, vallásos estélyeken részt venni, az éneklést urvacsora osztás alkalmával is orgonával vezetni, lelkészt akadályoztatás esetén szószéki szolgálat végzésében a canonicus órákon kívül is helyettesíteni, az énekkart, dalárdát tovább fejleszteni, az egyházi és társadalmi kulturmunkában résztvenni. A Skolski Referat kiadott rendeletei szerint, csak qualificált s állampolgársággal bíró tanerők pályázhatnak! A szükségelt bizonylatokkal felszerelt pályázati kérvények 1925. aug. 31-ig a Zseliz-i reform. lelkészi hivatalba küldendők. Aug. 30-án tartandó próba orgonálásra a pályázati versenyben résztvenni szándékozók, saját költségükön megjelenhetnek. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó Zseliz—Zelizovce 1925. aug. 12.

Konta Rezső reform. lelkész.

Pályázat: a zeherjei ref. kántortanítói állásra. Javadalom: 15 köböl buza, 9768 □ öl föld és rét haszonélvezete, 20 □³ fa beszállítva, 88 kor. munkaváltság és 3 drb. legeltetési jog. Lakás: természetben (2 szoba) a szükséges melléképületekkel. Tanítási nyelv: magyar. Kötelessége az istentisztelet végzése is, amikor a lelkész a társegyházban fungál. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázatok augusztus 29-ig küldendők a zeherjei ref. lelkészi hivatalnak. Posta Rimaszombat.

Pályázat. A megyercsi ref. egyház orgonista-kántortanítói állására pályázat hirdettetik. Fizetése; 45 čk. készpénz, 192 čk. 54 fill. vasuti kisajátítási kamat, 15 kat. hold 150 □ öl föld, 13 m. m. 72 kgr. buza, stóla s törvényes államsegély. Kötelessége: VII. osztályu népiskolában tanítani, orgonálni, énekvezéri teendőket ellátni, lelkész akadályoztatása esetén isteni tiszteletet tartani. Kérvények a megyercsi ref. lelkészi hivatalhoz adandók be. Župa XV.

REFORMÁTUS LELKÉSZ ÉS TANÍTÓ URAK SZIVES FIGYELMÉBE!!!

Tankönyvek a szlovenszkói magyar tannyelvű népiskolák részére, református hittankönyvek és zsolttárok, továbbá iskolai füzetek és írószerek a legjutányosabb áron: **VITÉZ A.** könyvkereskedésében **KOŠICE,** Fő ucca 75. kaphatók.

(Lelkészek és tanítók 10 százalék engedményben részesülnek)

Molnár okleveles gyógyszerész
APOLLÓ DROGÉRIAJA
UNGVÁR
Pipere és gyógyáru-cikkek
gyógyszappanok. Eredeti kámfor
arckenőcs.

MOLNÁR—UNGVÁR.
Üveg és porcellán kereskedés
képkeretezés.
Alapított 1850.

Alapítva 1819.

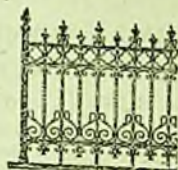
HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézelő tisztítás. PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

ROZÁR LAJOS UNGVÁR-ÚZHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos, vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelés.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVÁR
 uri és papi szabó Radvánczi u. 68.
 Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
 való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, fiu- és gyermekruha-árúház
KASSA Malom utca 1.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz templomot épített és renovált már. Tornyot állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
 Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

MAVASHI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59

Készít mér'ék szerint mindennemű lábbelit
 Állandó raktár cipőkben, bakknacsokban,
 csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJÖCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több világkiállításon kitüntetve.

HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.

Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezetek! Vevőiknek! Kereskedések!
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamaláta sört.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA

sör és malátagyár r. t.

KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR Táviratcím: Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruzsinsztkói képvisellete és lerakata. Olaj. Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Fordson Tractorok.**

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállítmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hivatkozott vagyonának biztosítására az összeköttetést a legmelegebben ajánljuk.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vajáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

A létszámapasztási törvény és egyházunk autonómiája.

Az állami konszolidálódás szülte meg a 286.—1924. sz. létszámapasztási törvényt. Ennek bekövetkezését mindenki biztosan várhatta, mert tény: hogy sok a tisztviselő. Talán kivétel nélkül minden hivatalban megkésztereződött a tisztviselők száma a háboru óta, nem egyszer bizony indokolatlanul. Helyeselni lehet tehát azon intenciót, midőn az államhatalom kevesebb tisztviselővel, egyszerűbben és takarékosabban akarja vezetni háztartását!

Van azonban ennek a törvénynek egy nagy hibája! A 27. §. kimondja, hogy a létszámapasztás a nyilvános iskoláknál működő tanterökre is vonatkozik. *Vagyis a tanító is sok! — Ezekből is el kell bocsájtani!*

Szinte hihetetlen megállapítás! Legalább is nálunk, magyar iskoláknál, hol több mint 90 % az osztatlan iskola, 60-80, sőt még több gyermekkel zsufoltan s tanítóinknak közel 20 %-a már nyugdíjképes, de a bizonytalan jövő tartja vissza őket a távozástól és *semmi utánpótlásról gondoskodás nincs!* De, ha jelenleg egy-egy iskolában kevesebb is a tanulók száma, a kisiskola-törvény 1927-28-ra kötelezővé teszi a nyolcosztályu népiskolát, nagyobb feladatokat s nehezebb munkát ró a tanítók vállaira, — hogyan lehet akkor tanítói feleslegről beszélni? — A Cseh- és Morvaországi iskolák munkássága azért elsőrangú, mert csak 20-30 gyerek van egy-egy tanító keze alatt!... Hát mi, ahelyett hogy ide törekednénk. visszafelé megyünk?!. . . Lehetetlen a népoktatás ügyének súlyos sérelme nélkül tanítói elbocsájtásokat eszközölni és egészen a legutóbbi időkig mindenki meg volt róla győződve, hogy a törvény ez irányú intézkedése illuzórikus lesz!

Sajnosan kellett tapasztalni csalódásunkat! A törvény végrehajtása megindult és a tanítókkal sem tesznek kivételt. Sőt a tanítói elbocsájtásokkal olyan intézkedéseket akarnak foganatosítani, amelyek súlyosan sérítik egyházunk autonómiáját, mert míg egyrésztől ősidőknek szerzett jo-

gaitól, az iskola-fentartás jogától fosztanának meg, másrésztől egyházunk belső hitéletét is feldulnák és egyes gyülekezeteink fenmaradását, létét tennék kockára.

„Az iskolai referátus a napokban a püspöki hivatalokhoz megküldött rendeletében úgy intézkedik, hogy mindazon helyeken, hol a tanulók létszáma nem elegendő, a tanítói állás beszüntetendő, osztott iskoláknál az osztályok összevonandók, osztatlan iskoláknál pedig a gyermekek járjanak a helybeli más felekezeti iskolába, vagy a szomszédközségbe, ha kell 3-5 km. távolságra is. A rendelet névszerint felsorolja mindazon állásokat, melyek megszüntetendők, illetve ahol az államsegélyek elvonatnak és az egyházi hatóságnak csak annyi szabadságot engedélyez, hogy több tanerős iskoláknál az elbocsájtandó személyre vonatkozólag tehetnek javaslatot. Amennyiben az egyházi hatóságok ezen intézkedéseket pontosan és minnél előbb végre nem hajtják, a referátus önállóan intézkedik s az államsegélyeket beszünteti.”

Ez intézkedések nyomán, ha szóról-szóra végrehajthatnék, kegyetlen, fájó sebek szakadnának fel egyházi életünkben! *Evtizedek, századok óta fentartott iskoláknak csuknák be kapuit, tekintett nélkül arra, hogy az egyház mily nagy anyagi áldozatot hozott és hoz a jelenben is annak fentartásáért. — csak azért, mert most pillanatnyilag, a reánk szakadt rémes háboru egyik fájdalmas következményeképen, kevés a tanköteles! Osztott iskolákból osztatlant csinálnának, nem tekintve, hogy a gyülekezetek épen azért áldoztak ezeket és ezeket új iskolák emelésére, felszerelésére, új tanerők beállítására, hogy gyermekeik intenzivebb, alaposabb, és eredményesebb oktatásban részesüljenek!*

A mi gyülekezeteink áldozatkészsége, amit az iskola-fentartás és tanítói javadalalmazás cimen évről évre meghoznak, még a mai nehéz s megváltozott életviszonyok közt is számottevő. Bátran mondhatjuk, hogy a hitfelekezetek között az iskolai áldozatkészség tekintetében az elsők között vagyunk, — s amidőn emellett még a közoktatás terheit is ép úgy viseljük, mint azon polgártársaink, akik iskolát nem tartanak fenn, iskoláink beszüntetése, illetve a bennünket jogosan megillető államsegélyek elvonása, reánk nézve nagy sérelmet jelent!

Kétszeres a teher, mely reánk az iskola-fentartás révén nehezedik, de mint őseink dicsekedéssel viseltek el minden megpróbáltatást, úgy az utódok ma is készségesen áldoznak iskolájukért, mert hiszen gyermekeink lelkéről, hitéről, jövő földi és földöntuli boldogságáról van szó! — *A keresztyén vallásos nevelés szent ügye az iskolával együtt áll vagy bukik! — Mert hiába mondják, hogy más felekezeti, vagy községi, állami iskolákban is van vallás-oktatás. Vallás-oktatás lehet, de a mi kalvinista hitünk szerinti vallásos nevelés: — nincs! —* Vagy talán az a heti kétórás hittan-tanítás, az tökéletesen elégséges a vallásos nevelés szempontjából?

De maga, a szoros értelemben vett hittani oktatás is mily nagy nehézségekbe ütközne! Hiszen a lelkészek, sokszor a legnagyobb jóakarat mellett, még ma sem képesek ellátni a hitoktatást a filiákban, társ-egyházakban, szórványokon. És milyen jó, hogy van ott arra való ember, van iskolánk, van tanító-hitoktatónk!

Annál nagyobb méltatlanság tehát, egy gyülekezetet, mely kicsinyei-nek vallásos hitéért s annak megőrzésért iskolát tart fenn, arra kényszeríteni, hogy gyermekeit idegen iskolába küldje. Vagy elvenni egy egész községnek az egyetlen egy iskoláját és azt kívánni, büntetés terhe

mellet a szülőktől, hogy gyermekeiket téiben, fagyban, esőben, hóban a szomszéd község iskolájába járassák, mikor ott áll a szép iskola üresen! Es féltő, hogy a szent célra rendelt épületet hivatlan vendégek, kufár vásárosok foglalják el s a gazdátlanok nyilvánított felszereléseken és berendezéseken idegenek osztozkodnak! Sőt megszűnven a gyülekezeteknek iskolafentartó joga, majd sorra következnek az iskola-alapok, fundációk s mindazok, melyek a megszüntetett iskola nevéen szerepeltek!

A sulyosabb következmények azonban hátra vannak! — *A mi tanítóink nem csak egyszerű iskolamesterek, hanem kántorok, előkönyörgők, a társ- és leányegházaknak a legtöbb esetben majdnem egyedüli vezetői, irányítói, gondozói!* Es az a szomorú, hogy a létszámapasztás 20 %-a mind az ilyen 2-300 lelket számláló gyülekezet tanítóira esik!

Mi lenne ezekkel a gyülekezetekkel? — Hisz lehetetlen, hogy az anyae gyház lelkésze, vagy tanítója helyettesíteni, pótolni tudná azt az embert, aki egész életét, minden erejét, munkásságát csakis annak az egy gyülekezetnek szentelte?! — Árván maradna a gyülekezet! Elveszne a pásztor s elszéledne a nyáj! — Kicsinyeit más kezek terelnék más mezőkre, nagyjait pedig elnyelné a hitetlen világ forgataga!...

Hány templom ajtaja zárulna be? Hány bugó orgona némulna el? Szépen megindult énekkarok, vallásos esték, ifjusági egyesületek, ... mind-mind a pusztulás, a züllés hullámaiba merülnének!...

Ugy látszik új szenvedések s új harcok jönnek! Vagy talán csak a régi folytatódik új alakban, más formában? Akár mint is van, nekünk készen kell állnunk, mert a kopogtatás után döngetni fogják kapuinkat!

Bizonynal sok fájdalom, remegés, reményvesztés fogja átjárni a lelkeket, — de ketségbeesni, bizalmatlanlankodni, megfutamodni még azoknak az őrhelyen álló tanítótestvéreinknek sem szabad, kiknek létét veszélyeztetik. Egyházi fenhatóságunk és hiveink ott állanak mellettük és nem fogjuk engedni őket elbukni! Az ő sorsuk egy a miénkkel, hisz a támadás feltartóztatása midnyájunk létérdeke. Konventi elnökségünk már felemelte tiltakozó szavát s mi bizunk, hogy *szent és igaz ügyünk el nem bukhatik, hanem előbb vagy utóbb, de győzedelmeskedni fog!*

Presbiter.

A belmissziói munka elkezdésének nehézségei.

Az idők komolyak és tetteket kívánnak. A belmisszióról pro és contra rengeteget elmékedtünk, de ha végig nézek egyházunk belső életén, a sok beszédnek és tintapazarlásnak kevés megfogható és maradandó nyomát látom. Itt-ott találkozok egy-egy lelkes és buzgó lelkész, aki szíven viselve ennek a kérdésnek sulyos voltát igyekszik eredményt felmutatni, de mily csekélység ez azokhoz a nagy-nagy lehetőségekhez képest, amelyek megvalósításra várva előttünk állanak.

Hogy a belmisszió eddig megvalósított eredményei nálunk oly kicsinyek, annak okát három dologban találhatjuk: 1. kevés a gyakorlat érzékünk, 2. nem ismerjük jól hiveink lelki világát, 3. nem tudjuk hogy hol és hogyan kezdjünk a dologhoz.

Kevés a gyakorlati érzékünk. Ez egyrészt faji, másrészt nevelésbeli hiányunk. Az bizonyos, hogy az angol-szász mentalitás, mely a belmisz-

sziót kitermelte és benne oly nagyszerű eredményeket ért el, hogy akarva, nem akarva elismerést vált ki bennünk, sokkal praktikusabb, sokkal mozgékonyabb mint a miénk; de ez semmi ok arra, hogy a belmissziót figyelmen kívül hagyjuk, mert a mi lelki világunk viszont sokkal hamarabb hangolódik a misztikumra és így, amit elvesztünk lelki életünk területének gyakorlati kiterjedésében, bőségesen kárpótolva vagyunk érte mélységben.

Csak egyetlen példát. Egyedül ez a lelkület az oka, hogy a magyar keresztyén diák és ifjúsági mozgalmak sokkal jobban hajlottak lélekben tisztán a vallásos élet megvalósítása felé, mint az olasz, cseh, román, jugoszláv és görög ifjúsági mozgalmak, amelyek inkább bizonyos humanista bélyeget viselnek magukon, gyakorlati keresztyénséggel keverve. A nyugati mentalitás gyakorlatibb, a miénk mélyebb. Ez az oka, hogy az iskoláinkban oly kevés jelét látjuk az invencióra való nevelésnek és hogy sokkal kevesebb lendület van bennünk, mint akár a németben, akár a zsidóban.

Nem ismerjük jól hiveink lelki világát. Nem tudjuk, hogy mik a vágyaik, kívánságaik, a problémáik, nem ismerjük egyénenként a jellemüket és a lelkületüket, hanem csak általánosságban ítélünk egy-egy gyülekezet mentalitása felől. Pedig hogy mindezek megvannak annak nagyszerű példáját adta az egyik dunántúli gyülekezetünk. A falu népe erősen kifejtett kereskedő érzékkel bír, mert kicsiny a határa és kevés a földje. A lelkész ifjúsági egyesületet akart kezdeni, de sehogy sem ment a dolog. Amikor már belefáradt a sok küzködésbe megkérdezte a legényeket mondják meg, hogy egyáltalán mi érdekli őket. Nos kapott olyan feleletet, aminőt épen nem várt: azt kérték ugyanis tőle, hogy világnézeti kérdésekről és a társadalmi problémáról beszéljen nekik. Ez bizonyára kirívó eset, de arra mutat hogy minden gyülekezetünk érdeklődik valamely irányban és ezt az érdeklődést kell kihasználni, hogy megfoghassuk őket és belehozzuk őket az egyházi munkába. Kájel Endre Balatonrendren csipkeveréssel kezdte a belmissziót. Egy csomó más helyről tudom, hogy mükedvelő előadásokkal tudott a lelkész hangulatot csinálni. Nem a csipkeverés és a szinpad a fontosak, ezek csak fogantyúk, amelyekkel megfoghathatjuk a lelkeket és bizalmat kelthetünk a lelkész valódi munkája, az evangelizálás iránt.

Feltétlenül szükséges, hogy a lelkész személyesen és jó ismerje minden hívének lelkét és összes viszonyait, mert ezáltal tudja, hogy miképpen bánjon vele. Nagyszerű segítség itt a „*család könyv*” mert világos képét adja a változásoknak a családok életében, csak az a baja, hogy egyoldalú és nem terjed ki többre, mint születés, házasság és halálozásra.

A lelkésznek, mielőtt bárminő belmissziói munkába kezd, terepszemlélt kell tartani. Mondjuk egy évig ne csináljon semmit, hanem minden családról és azon belül minden hangról vezessen, naplót. Ebbe írja össze, amit csak lát és tapasztal hiveinél, de ne általánosan, hanem személyenként. Ehhez nem kell semmi megerőltetés, csak napi 15 perc. Ne csak a hivek hibái legyenek benne (mert így fekete könyv lesz és ez veszedelmes) hanem jó tulajdonságaik, vagyoni állapotuk, (így tudjuk pl. pontosan és személyenként megállapítani adákozásuk mértékét) mi iránt érdeklődnek, mik a szórakozásaik. . . stb.

Ezzel megoldottuk a harmadik nehézséget is, hogy t. i. nem tudjuk,

hogyan és hogyan is kezdjük el a belmissziói munkát. Így világosan áll a lelkész előtt a terep, a lelkek buzatáblája; megátja, hogy hol érett aratást is szeretnénk látni.

Még csak egyet. Ha így sem tudunk a munkába belefogni, ha így sem találunk foganttyukat, amelyekbe bekapaszkodhatunk, kivezető utakat, melyeken a lelkekhez férközhetünk, még mindig van egy pár rögös és sok türelmet igénylő módja a kezdésnek: ez a gyermek és vasárnapi iskola. Ha sehogy sem megy a dolog, akkor legalább is 10 évi lelkiismeretes munka kell ahhoz, hogy fogékony lelkeket lehessen a vasárnapi iskola útján nevelni. Fontos ez azért, mert ha a felnőttek közönbösek, a gyermekekkel rögtön el lehet kezdeni a munkát és a gyermek révén meg lehet hódítani a szülőket.

Nos az idők sürgetnek. A dunántuli egyházkerület a múlt évben kötelezővé tette a belmissziói munkát. Nálunk készül a törvényjavaslat az egyház és állam szétválasztására. Kire támaszkodunk, ha nem a hivekre? Ha nem kezdjük el a munkát rendszeresen és egységesen szent hivatásunk indítására, a kenyér kérdés fog reá kényszeríteni.

Lelkes Ferencz.

Könyvismertetés.

Apáczai Cseri János személyisége és világnézete. Születésének háromszázadik évfordulójára.

És ez a mindent átfogó lélek e tiszta látásu, komoly tudós, fanatika nemzetének, a mi etikai nacionalizmusából folyik, mely nem csupán a vérségi kötelék következménye, de Isten parancsa, hogy a hová az Isten állított bennünket, ott megálljunk rendületlenül. Kiemeli szerző továbbá Apáczai önállóságát, melynél fogva semmiben és sehol sem volt másoló, hanem mindenben eredeti és különösen szépen jellemzi próféta aktivitását, a kiből a cselekvő energiák folyton működnek, aki Fottius tanácsait megfogadva, úgy csapott le mint a villám, beszéde olyan volt, mint a menydörgés, a ki nem kevesek ellen vont fegyvert, hanem egész országok ellen, sőt szembeszállt minden utánakövetkező századokkal.

Azután mielőbb részletesen kifejti Apáczai-Cseri álláspontját a theológiában, philosphiában paedagógiában; — végül világnézetét ezekkel a szavakkal foglalja össze: Apáczai *idealista*, mert a legmagasabb eszményekre néz, *philosophus*, mert biztos elvekre kíván építeni, *kulturhős*, mert az egész szellemi élet theorikus és praktikus formálásán dolgozik és *optimista*; mert teljes bizalommal néz eszményei valóságára és azoknak a nemzeti élet keretei közt leendő realizálására.

Nekem a könyv olvasása, melynek stylusa is elsöranu egy gyönyörű délutánt szerzett. Ajánlom mindazoknak, a kik vágyódnak a szellemi élvezetek után. Szükséges volna, ha kinyujtanánk kezünket erdélyi testvéreink kincses bányái felé, melyeket ők csodás erővel és lankadatlan hévvel nyitogattak meg mielőttünk is és szellemök üde kincseit nap-nap mellett kiténő vállalatok nagyszerű formáiban tárják elénk, hogy a kik még ilyenekre nem vagyunk képesek, — általok felfrissüljünk és meg-
Péter Mihály
erősödjünk.

Könyvszemle.

Dr. Alapy Gyula és Fülöp Zsigmond: Jókai Emlékkönyv. Kiadja a komáromi Jókai egyesület a költő születésének százados évfordulója alkalmából. Komárom, 1925. Ara: 15 Kč. (portó 1 Kč.)

Jókai városa mindenképen méltó módon ünnepli nagy szülöttének emlékezetét. Ez a most kiadott, csinos kiállítású és jól szerkesztett komáromi Emlékkönyv is nagyban hozzá fog járulni a Jókai kultusz erősítéséhez. Az emlékkönyvbe cikkeket, illetve verset irtak: Rákosi Jenő, Herczegh Ferenc, Berzeviczy Albert, Ravasz László, Sajó Sándor, Császár Elemér, Kacz Endre, Szabolcska Mihály, Molnár Ferenc, Bognár Cecil, Erdélyi Pál, Sziklay Ferencz, Szabó Zsigmond, a szerkesztők stb. A több mint 160 oldalos, számos műmelléklettel, faksimilével, sok-sok illusztrációval diszitett munka ára olyan alacsonyra van szabva, hogy még a szegényebb anyagi viszonyok között élő családok is megszerezhetik.

Az uri ima. (Elmélkedések az Uri ima alapján.) Hollandból fordította: Tóth Endre. Kiadja a Ref. Theol. Iratterjesztés Lapja. 1925. Ara (portóval) 11 Kč.

(Az itt említett könyvek kaphatók a Kulturá-nál, Losonczon.)

PROBLÉMÁINK.

A dolhai konferencia. A kárpátaljai e. kerület lelkészegyesületének agilis elnöke konferenciát hív össze szeptember első hetében Dolhára. A miben mások megbotránkoznak és ürügyül hozzák fel az elmaradásra, hogy t. i. Dolha nagyon is kiesik a forgalomból, azt mi a konferencia javára írhatjuk, mert minden eddigi konferenciánk sikertelenségének egyik fő oka éppen az volt, hogy a tanácskozás színhelye nagyon is bele esett a forgalom középpontjába. Hasonlóképen igen szerencsés gondolatnak tartjuk, hogy nem néhány óráig, hanem napokig fog tartani, mert végre alkalmunk lesz az alaposabb megismerkedésre az összemelegedésre és — a mi konferenciák legértékesebb része szokott lenni a baráti beszélgetésekre, amelyek az elhangzott előadások és felvetett problémák objektív tárgyait subjective dolgozzák fel. Hogy az eddigi rövid konferenciákon az ilyen utóbeszélgetésekre alig-alig volt idő, eredményezte azt, hogy többé-kevésbé az üresség és ki nem elégülés érzetével oszlottunk szét. Éreztük, hogy összejöveteleinknek nem sok értelme és gyakorlati haszna van, mint a hogy valóban nem is valósult még meg egyetlen konferencia egyetlen határozata sem a mindennapi életben. Vagy legalább is nagyon kevés esetben. Nem csoda tehát, ha mind többen és többen hangoztatják a konferenciák szükségtelenségét s ha meg is jelennek azokon, azt csak kelletlenül, mintegy a maguk igazolására teszik. Nem akarnak rossznak, közönyösnek látszani.

Mindamellet van egy óriási jelentőségű eredménye eddigi eredménytelen konferenciáinknak is. Rájöttünk ugyanis a magunk tehetetlenségére, a mi nélkülözhetetlen előfeltétele annak, hogy meglássuk az Isten erős és segíteni kész ingyen kegyelmét s lassan kitérjük felé resz-

kető karunk. Rájöttünk minden módszer, belmissziói recept hiábavalóságára, de ugyanakkor azt is megtudtuk, hogy nem a külsőkön, de a belsően kell kezdenünk. Nem a híveket kell megváltoztatnunk, hanem nekünk magunknak kell előbb mássá lennünk. Nem új módszereket kell eltanulnunk, hanem új szívért kell könyörögnünk. Ez a gondolat mind világosabbá kezd válni előttünk és bennünk s ez az oka annak, hogy míg egyesek egy kilométert se hajlandók már megtenni, egy órára se készek igaz buzgóságból összejönni egy lelkészkonferencia kedvéért, addig mások képesek még ma is kölcsönként pénzen három napra Dolhára menni, mert valami szomjuságot éreznek egy új, egy igazi konferencia után.

Nos ennek a konferenciának ilyenek kell lennie! Az Isten előtt való megalázkodásnak, a bűnbánatnak és a kegyelem keresésnek a jegyében kell lefolynia. A prédikációnak, a reggeli és esteli áhitatoknak, az előadásoknak s a közvetlen baráti beszélgetéseknek mind ezt a célt kell szolgálniok. Ne is jöjjen el senki se, akit valami külső kényszer, vagy csak kíváncsiság, avagy éppen a szórakozás gondolata, nem pedig a belső tűz hajt oda.

De akik éreznek valami szent felelőségérzetet Istenországa iránt, akik tudják, hogy a predestináció nem mindenbe való közönyös megnyugvást jelent, hanem ellenkezőleg az Isten akaratának a keresését és megvalósítását, tehát akik tudni szeretnék, hogy mit akar az Isten ebben a nagy világégésben és romlásban a magyar református egyházzal s minő munkát jelöl ki ez egyházban a magyar református lelkész számára, azok tegyenek félre most minden akadályt, jöjjenek el a nagy közös imádságra, jöjjenek el a „pusztába“ a komoly együttes elmélyedésre.

Meg vagyunk róla győződve, hogy ha kevesen leszünk is ott és kicsinyek leszünk is, mint a mustármag, Isten nem hagy el minket és terebélyes fává fogunk növekedni.

Sz. B.

KÜLFÖLD.

— **Dr. Tóth Sándor.** Az amerikai református egyház legnagyobb főiskolájában Lancasterben pár évvel ezelőtt magyar tanító széket állítottak fel, ahol nemcsak magyar tanár s nemcsak kizárólag magyar tantárgyakat tanít, hanem magyar nyelven is tanít. Erre az állásra annak idején Tóth Sándor ref. lelkészt hívták meg, aki a háboru után itthon is járt és sok gyülekezetben megfordult. Most örömmel vesszük a hirt, hogy május 8-án nagy ünnepe keretében a lancasteri egye-

temen a theologiai tudományok doktorává avatták. Szívből gratulálunk!

— **Az „Amerikai Magyar Reformátusok Lapja“** új szerkesztőt kapott Ujlaki Ferenc ref. lelkész személyében, akit a lemondott Tóth Mihály detroiti lelkész helyébe választott meg a lap kiadóbizottsága egyhangú lelkesedéssel.

— **A Királyhágó-melléki** református egyházkerület közgyűlésen tiltakozását fejezte ki az ellen, hogy az oláh kormány beavatkozzék az egyházak szorosán vett belügyeibe

is és gyűléseiket csak hatósági képviselő jelenlétében tarthassák.

— **A kunszentmiklósi** ref. reál-gimnázium fenntartótestülete Szepesi Pált a vallás tanári tanszékre rendes tanárrá megválasztotta.

— **A királyhágómelléki** református egyházkerület püspök-választó törekvései elől végre elhárultak az akadályok s az őszi választásra a jelölést megejtették. A püspöki szék jelöltjei: Sulyok István nagyváradai és Szabolcska Mihály temesvári lelkészek. Utóbbi a jelölést a választás egyhangúsága érdekében nem fogadta el s így Sulyok István egyhangulag megválasztottnak tekinthető.

— **Katholikus munka Németországban.** A németországi katolikusok erős propagatív munkát végeznek főleg vegyes házasságok, reverzálisok és ifjúsági egyleti munka útján. Berlinben 22 szállodát vásároltak kath. egyleti célokra. A jézuiták, akik ki voltak tiltva — elárasztják a fővárost. 398 új település (kolostor, szerzet, missziói állomás) létesült. Soestben, a Rajna melléki városban, három evangélikus templomot vettek meg. Erősen haladnak. Hát mi mit csinálunk? Kritizálunk és alszunk.

— **A szászvárosi református gimnázium sorsa.** A kamara legutóbbi ülésén Bukarestben Moldoveanu görög-keleti lelkész azt indítványozta, hogy a kormány a szászvárosi református gimnáziumot, amely az erdélyi református egyházkerület tulajdona és amely az

oláhok zaklatása miatt teljesen elnéptelenedett, rekvirálja el, miután oláh gimnázium közelben nincs. A református igazgatótanács azonban elhatározta, hogyha a gimnáziumot főtartani nem is tudja, a gimnázium épületében belmissziós intézményeket és diakonissza-képzőt létesít és mindenáron megtartja az épületet.

— **A cardiffi konferencia.** A presbiteri egyházak Világszövetségének 12. nagygyűlése jun. 23-jul. 1 napjain folyt le az angolországi Cardiffban. A gyűlésen mintegy 300 delegátus vett részt 26 országból, 45 egyház, illetve egyházi szövetség képviselőitében. A gyűlést dr. Naughter pittsburgi lelkész elnök megnyitó beszéde után Roberts lelkész üdvözölte szíves szavakkal, Jun. 24-ike a Világszövetség 1875-ben, Edinburgban való megalapításának emléknapja volt, amikor György Endre magyar képviselő, az egyetlen élő tanúja az 50 év előtt tartott világszövetségi gyűlésnek, melegen ünnepszében részesült. A Világszövetség 50 év alatt kifejtett munkásságát 3 előadó ismertette, akik közül Merle d' Aubigne párisi theol. tanár az egész kongresszus mély rokonszenvérről biztosította magyar barátait, főleg az erdélyieket jelen megpróbáltatásukban. Dr. Curtis edinburgi tanár a *gondolkozás és vallásos imádat* viszonyát ismertette az utóbbi 50 év alatt; feltűntette a kritikai tanulmányok újraéledését, a darwinizmus megjelenését, a kanti és hégei filozófia szereplését az ipar és

természettudományok óriási fejlődését. Leszögezte, hogy ha a természettudomány és a teológia közti harc ha nem is ért véget, megszűnt osztályharc lenni. Felvetette a nagygyűlés a közös hitvallás kérdését is. A pro és kontra hozzászólások után egy bizottságot küldtek ki a kérdés tanulmányozására. Macartney a biblia tekintélyéről terjesztett elő javaslatot. Álláspontja a betűszerinti inspiráció tanán nyugszik s kifejezést adott amaz aggodalmának, hogy a hit világa összeomlik, mihelyt az Írás tekintélyéhez hozzányulnak. Jun. 30-án a nemzetközi helyzet és annak követelményei az egyházzal szemben képezte a napirend tárgyát Gillie londoni lelkész előadásában. E tárgyban a Világszövetség Curtis professzor következő határozati javaslatát fogadta el: „A Ref. Egyházak Világszövetsége köszönetét fejezi ki a Világszövetség keleti és nyugati osztályának azért az éber érdeklődésért és buzgóságért, amellyel az európai ref. egyházak életét figyelemmel kísérte és jelentéseiket tudomásul veszi. A Ref. Világszövetség nagy keserőséggel állapítja meg, hogy Közép- és Keleteurópában még mindig folytatódik az a politika, amelynek folytán az ott levő ref. egyházak szabadságukban korlátoztatnak, tevékenységükben megakadályoztatnak, birtokaiktól megfosztatnak és egyházi életök kifejtése lehetetlenné tételik. Ugyancsak tiltakozik a Ref. Egyházak Világszövetsége az ellen is, hogy államférfiak vagy kormányok inkorektul

megtagadják, vagy kifogásolják azokat a végérvényes kötelezettségeket, amelyeket a békeszerződéseknek a kisebbségek jogait biztosító szakaszai tartalmaznak. Ezt a politikát nemcsak önmagában véve is méltatlannak, de veszélythozónak is minősíti a Ref. Világszövetség a világ jövő békéjére nézve és épen azért ismételtlen is fölkeri a Népszövetséget arra, hogy szüntesse meg ezt a helyzetet, amely ilyen szemrehányásra okot ad. Ez a Világszövetség abban a nézetben van, hogy nagy hiány és balsiker volna a Népszövetség részéről, hogy ha ezeket az alaptörvény jellegű rendelkezéseket, amelyek a kisebbségek jogainak védelmére alkotott jogszabályokban foglaltatnak és az ő különös oltalma és védelmé alá helyeztettek, nem támogatná. Egy ilyen balsiker erősen meggyöngytené a Népszövetség magasztos eszményeinek legodaadóbb és legerősebb támogatóit: az egyházakat, és megerősítené azokat, akik úgy vélekednek, hogy a Népszövetség vajmi kevés gyakorlati és reális értékkel bír az emberiségre nézve." Egy teljes napot vett igénybe a pogánymisszió kérdése, amelyen az előadók beszámoltak az 50 év alatt végzett külmissziói munkáról. Felmerül a Világszövetség egy európai szekciója megalkotásának kérdése is, ez ügyben a jövő évben Genfben egy szűkebbkörű értekezlet fog tartatni. A Világszövetség legközelebbi nagygyűlése valószínűleg Amerikában lesz.

H I R E K

— **A Magyar Evang. szövetség,** amely fennállásának első napjától megalkuvást nem ismerő, elszánt öre az ev. egyháznak aug. 5-én Rozsnyón gyűlést tartott. Az előző napon d. u. 6 órakor előértekezlet volt, 7 órakor pedig istentisztelet, melyet Bándy Endre barsi főesperes végzett. Másnap d. e. 9 órakor Szent-Iványi József szövetségi elnök nyitotta meg az ülést hatalmas beszéddel melyben a ker.ség történelmi hivatását méltatta. A gyűlés főtárgya a belmissziói munka megindítása s a magyar lelkészképzés ügyének megoldása volt. Belmissziói bizottság alakítottatott Szkalos Emil elnöklete alatt Pálesch Ervin dr., Egyed Aladár, Fizély Ödön tagokból. Nagy tetszéssel fogadta a gyűlés dr. Gyapay Ede egyházfelügyelő javaslatát, a mely szerint, amíg nincs önálló theológia és tanítóképző, addig választhatók legyenek külföldön vég-

zett egyének, akiknek diplomái itt minden akadály nélkül nosztrifikáltassanak. Általános óhaj nyilvánult még a gyűlésen a magyar esperesség mielőbbi megalakítása iránt. Ez ügyben a részletkérdéseket egy e célból összehívandó ankéten fogják megbeszélni, amelyre meghívotnak a magyar és vegyesnyelvű gyülekezetek képviselői.

— **Lelkészválasztások.** *Kőmives Sándor* bátfai lelkészt a kistráti gyülekezet egyhangu meghívás utján lelkészül választotta. Lapzártakor olvassuk a napilapokban, hogy a komáromi lelkészválasztás megtörtént. A nagymultu gyülekezet *Gálambos Zoltán* s. lelkészt választotta lelkészeül szintén meghívás utján. Mindkettőjüket kísérvé Isten áldása.

— **A törvény** ismertetést helyszüke miatt a köv. számban folytatjuk.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor.*

HIVATALOS RÉSZ

556/925.

A barsi reform. Egyházmegye gyülekezeteihez!

Kedves testvéreim!

Ne féljeteK, hirdetek nektek nagy örömet! Egyetemes Egyházunk erős elhatározással letépte a tétlenség béklyóit, a cselekvés, az élet terére lépett; elsősorban a ti lelkeitek gondozásáról intézkedett, őrállókat, pásztorokat nevel tinéktek, midőn elhatározta, hogy lelkészképző intézetet állít fel Losonczon s annak első évfolyamát szeptember 15-én megnyitja! Nem lesztek tehát elhagyatva, őriző nélkül elszélledő, bus idegenben elvesző nyáj; nevelni fogunk nektek hűséges őrállókat árva magyarságotok, ősi kálvinista hitetek buzgó erősségeit, kik titeket elveszni nem engednek, ismeretlen elemek viharaitól megóvni, ha kell, életük feláldozásával is készek lesznek!

Tette e nagyjelentőségű lépést, létesítette e létérdekünket képező alkotást egyetemes egyházunk csaknem minden fillér nélkül, egyedül hitveinek, tagjainak vallásosságára, áldozatkészségére támbszködva. Hisszük, reméljük, hogy ez a támasz, ez az alap erősnek, rendületlennek. . . elegendőnek bizonyul, a mi jó kálviinista népünk nem tagadja meg magát. . . őseit, hagyományos buzgóságát. Nem kényszerít, nem adóztat bennünket, önként kéri, várja a támogatást, szívetek, lelketek legszentebb érzéseiben reménykedik! Nézzétek mint csörgedez. . . buzog az áldozatkészség forrása: vannak a kik ezreket, tizezreket adtak a kisebb koronák, fillérek mellett! 2 lelkes egyénünk 1-1 papnövendék évi taníttatását ajánlotta meg. Következzetek, siessetek ti is. . . egy se maradjon el közületek: adjatok abból, a mit a jó Isten érdemünk felett ez évben oly bőséggel adott. A mi egyházmegyénkben az ősi alma máter, Losonczi falai fogadják be szeretettel, a lelkészképző intézetet; nekünk köteleességünk első-sorban karjainkra vennünk, gondoznunk a parányi mustármagot, a fejlődő csemetét; emlékezzetek róla, vegyétek gondjaitokba, ti a kik oly lelkes örömmel voltatok készek nagy áldozatokat hozni egy tanítóképző intézetért, gondoljatok erre is szeretettel; a gazdag a maga talentumából, a szegény a maga filléreiből hozza meg áldozatát; conventio szedés alkalmával, terítsetek külön jótékonyosság abroszát, állítsatok külön perselyt a buza és pénz adományok gyűjtésére s az egybegyűlt adományokat juttassátok el Munkácsra a püspöki hivatalhoz; jelentést tegyetek az espereshez: hadd teljesedjék meg az én szívem is édes örömmel, irántatok való igaz és változhatlan szeretettel!

Arra kérve, hogy e körlevelem minden Gyülekezetben a conventio szedés előtti vasárnapon felolvastassék, mindnyájatokra a jó Isten áldó kegyelmét kérve, maradtam atyafiságos szeretettel:

Alsószece, 1925. aug. 11.

Szerető hittestvéretek
Patay Károly
 esperes.

Pályázat: a bátkai ref. egyház orgonista-tanítói állására. Javadalom: 26 h. 1 búza, 4 és $\frac{1}{2}$ köblös föld. 17 mt. fa 3 embervágórét, Legeltetési jog. Állami kiegészítés. Határidő aug. vége. *Ref. lelkészi hivatal*

Pályázat: A szutori magyar nyelvű előkönyörgő kántor-tanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalom: 1.) Jó lakás mellékhelyiségekkel és kerttel, 2.) 18 köböl buza, 3.) 28 vékás föld, 4.) 24 méter tűzifa, 5.) 4 drb. legelőjog, 6.) Megfelelő államsegély, mely kérvényezve lessz. Köteleesség: Elemi és ismétlő iskola tanítása, istentisztelet és kántori teendők végzése, énekkar vezetése. Pályázati kérvények „Ref. Lelkészi Hivatal” czimre Szutor p. Jánosi küldendők aug. 30-ig.

Pályázat a kulcsodi (Bratislava megye, komáromi tanfelügyelőség) református kántortanítói állásra. Javadalom: 1. Megfelelő lakás, 2. Készpénz az egyháztól (váltságok és ünnepi tiszteletdíj címén.) 47 kor. 94 fil. 3. Párber (minden gazdapártól 2 kor. 80 fil. minden zsellérpártól 1 kor. 40 fil.) melynek hozzávetőleges értéke 200 kor. 4. 12 kat. hold és 544

□ öl szántóföld és rét, melynek adóját az egyház fizeti. 5. 7 métermáza 68 kg buza, 6, egy (1) öl puhafa, 7. 246 kéve lágyfa rözse (minden gazdapártól 4 kéve minden zsellérpártól 2 kéve), 8. Stóla az egyházkezület díjszabása szerint. Államsegély az állás elfoglalása után kérvényezve lesz. Kötelesség: osztatlan 8 (nyolc) osztályu elemi iskolában az iskolások tanítása, vallásoktatás, a kántori teendők végzése, lelkész helyettesítése ennek akadályoztatása esetén az E. T. VI. t. c 42. §-a szerint, vallásos estélyeken közreműködés Énekkar szervezése és vezetése. Pályázhatnak nosztrifikációs vizsgával bíró ref. vallásu szlovenszkói állampolgár okleveles, vagy tanítói-képesítős férfitanítók. Állás azonnal elfoglalandó. Tanítás nyelve magyar. Pályázati határidő 1925 év szeptember hó 10. Kellően felszerelt kérvények a kulcsodi ref. lelkézi hivatalhoz küldendők.

Pályázat: Az alsólánczi ref. egyház kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: Tisztességes lakás, 1473 □ öl rét, 384 □ öl szántóföld, 8 köből buza, 7 köből gabona, 5 köből árpa, tűzifa-fuvar, 2 drb. szarvasmarhára legeltetési jog, stóla és államsegély. Kötelessége: Az I.-VIII osztályú iskola vezetése, kántori teendők végzése és a lelkész akadályoztatása esetén helyettesítése. Pályázatok 1925 szept. 20-ig ref. lelk. hivatalnak Felsőlánc up, Buzita küldendők. Az állás választás után azonnal elfoglalandó, Pályázhatnak tanítónők is.

REFORMÁTUS LELKÉSZ ÉS TANÍTÓ URAK SZIVES FIGYELMÉBE!!!

Tankönyvek a szlovenszkói magyar tannyelvű népiskolák részére, református hittankönyvek és zsolttárok, továbbá iskolai füzetek és írószerek a legjutányosabb áron: **VITÉZ A.** könyvkereskedésében **KOŠICE,** Fő ucca 75. kaphatók.

(Lelkészek és tanítók 10 százalék engedményben részesülnek)

Várady József „KULTURA“ Lučenec.

Csehszlovákia egyetlen református irányu könyvkereskedése.

Szállítja az összes elemi és középiskolai tan, hittan, és segédkönyveket, továbbá iskolai cikkeket.

Pálóczy Czinke István: hittankönyvei;

Kovács Alajos és Osztényi József: Vallástani kézikönyv (iskolai használatra) 1. rész IH.—V. osztály részére 5.-kč. 2-ik rész VI.—VIII osztály részére 6 kč.

Révész Imre: A keresztyénség története; és a magyar protestantizmus története (középiskolák számára.)

Kövy Árpád: Magyar Kálvinista Sion (segédkönyv a vallástanításhoz) 10. és 12 kč.

Heidelbergi Káté.

Tanító uraknak kedvezmény.

KÉRJE AZONNAL MOST MEGJELENT ÚJ KÖNYVJEGYZÉKÜNKET!

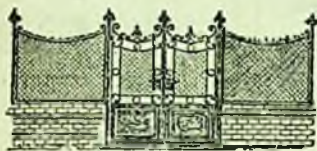
Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, fűg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
mefestés. Gallér és kézelő tisztítás-
PALÁSTOK GUVIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR-ÚZHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések,
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelés.

MISKOLCZY LAJOS — UNGVÁR
uri és papi szabó ☉☉☉ Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, fiu- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

KLÁDEK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz temp-
lomot épített és renovált már. Tornyt
állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59

Készít mérték szerint mindenemű lábbelit.
Állandó raktár cipőkben, bakancsokban,
csizmákban. Leiktismeretes kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJŐCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több világkiállításon kitüntetve.

HOTEL—PAUER—SZÁLLÓ POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezetek | Vendéglők | Bereskedések |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián dupla-
maláta sört.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA

sör és malátagyár r. t.

KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

BETÉTEKET

legelőnyösebben kamatoztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR

Táviratcím:
Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP: Ruszinszkói képvisellete és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók Fordson Tractorok.

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállítmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így híveink vagyonának biztosítására az összeköttetést a legmelegebben ajánljuk.

példát követni fogja több is.

Az arra illetékes hatóság pedig azzal fogja meghálálni a *tettet*, hogy nem protekciók szerint ítéli oda az ingyenes helyeket a jelentkező diákoknak, hanem ezt a hívogató előnyt kihasználja arra, hogy a legjelesebbek is jöjjenek az Ur szállójéba dolgozni, így válik majd áldássá az ingyenes hely a diákra és az egyetemes egyházra nézve egyaránt.

A tettek ideje elérkezett és mi nem csüggedünk, mert — lám — van még a kálvinista egyházban élni akarás és élni tudás!

A vallásfelekezetek kölcsönös viszonyairól szóló 1925. apr. 23-án kelt 96. számú törvény.

A temetkezésről.

10. §.

1) Senkinek sem szabad a temetőben az illő temetést megakadályozni, megtiltani, vagy megzavarni. Illő temetés alatt a temetkezési szerződés és megnyilvánulás ténykedését kell érteni; és pedig családi sírboltban, vagy az elhalt hitsorsai részére az I. foku politikai hatóság (közigazgatási hatóságok) beleegyezésével létesített külön helyen, ha pedig nincs ilyen elkülönített hely, a sírok sorrendjében való temetkezést. Ugyanez vonatkozik a sírkövekre, síremlékekre vagy az elhalt emlékének szentelt egyéb berendezésekre. A szertartásoknak, megnyilatkozásoknak, síremlékeknek és sírköveknek nem szabad sértőt tartalmazniok arra a vallási egyesületre nézve, amelyikhez a temető tartozik.

2) A hitközség (egyesület, egylet) lelkésze, vagy egyéb előljárója az elhalt holttestének az eltemetését csak akkor tagadhatja meg, ha nem volt az ő hitsorsosa, saját temetőjében csak akkor, ha a helybeli község területén, ahol a halál bekövetkezett, vagy a holttest találtatott, van községi temető, vagy ha ama egyháznak vagy vallási egyesületnek a hitsorsai részére, amelyhez az elhalt is tartozott van temetője, a családi sírba való temetést még abban az esetben sem tagadhatja meg.

3) Ha valamely politikai községben több idegen felekezeti temető van, de nincs községi temető, az elhalt a temetést intéző kívánsága szerint való temetőben temetendő el.

4) Aki ezen §-us 1. és 3. bekezdésben foglaltak ellen vét, az I. foku politikai hatóság által (közigazgatási, rendőri hatóság) 1000 koronáig terjedhető bírsággal, súlyosbító körülmények esetén ellenben 4000 K-ig terjedhető pénzbírsággal, vagy 14 napig terjedhető elzárással büntetendő. Behajthatatlan pénzbírság 14 napig terjedhető elzárásra változtatandó át.

A vasárnapokról és ünnepokról.

11. §.

1) Senki sem kényszeríthető arra, hogy a más felekezet, vagy vallási egyesület ünnepnapján a munkát abbahagyja.

2) Vasárnapon az istentisztelet alatt — ha csak nem rendkívülien sürgős — minden közmunka abbahagyandó.

3) Ugy szintén bármelyik egyház, vagy vallási egyesület főistentiszteletei alatt a templom közelében minden olyasmi abbahagyandó, ami a vallásos ünnepséget zavarná, vagy akadályozná.

4) Ugyanez vonatkozik a nyilvános helyeken tartott, szokásos ünneplés körmenetekre, a merre a körmenet elvonul.

12. §.

Egyetlen egy egyházközség sem kényszeríthető arra, hogy ne harangoztasson azokon a napokon, a melyeken a harangozás más egyház vagy vallási egyesület előírása szerint tiltva van.

13. §.

Azokban az iskolákban, a melyekben különböző egyházakhoz, vagy vallási egyesületekhez tartozók tanulnak, a tanítás úgy osztandó be, hogy a felekezeti kisebbség is eleget tehessen vallási kötelezettségének.

(Folytatjuk.)

A gömöri egyházmegye közgyűlése.

Augusztus 11-én népes közgyűlést tartott a gömöri egyházmegye a világhírű csizi-fürdőben Buzi Márton esperes és Tornallyay Zoltán e. m. gondnok elnökle alatt. Megjelent a gyűlésen Pálóczi Czinke István püspök ur is és irányítólag részt vett a tárgyalásokban, A közgyűlés isteni tisztelettel kezdődött a csizi egyház csinos templomában, a hol Gáspár János zeneszerző orgonázott és vezette a nagyszámu gyülekezet buzgó énekét. A helybeli énekhar hatásosan előadott alkalmi darabja után Kardos Lajos rozsnyói helyettes lelkész imádkozott mély áhitattal és ugyanő tartott Ezékiel próféciája XXXIII. 1—9. felett az őrállók köteletségét, felelősségét és éberségüknek végzetes fontosságát ecsetelő magas színvonalon álló bibliamagyarázatot.

A közgyűlés is a templomban kezdődött és este 10 órakor az iskolában végződött. A közgyűlés tárgyai közül közérdekűek voltak a gondnok lelkes megnyitó beszéde és az esperes terjedelmes évi jelentése. Ennek kapcsán fájdalommal és részvétellel tettük le a nem felejtő emlékezet cipruságát egyetemes egyházunk és egyházmegyénk halottainak sirhalmára. Egyházmegyénk halottjai voltak az 1924 évben Réz László, Süteő István, Varga József, Szombathy Pál és Szentpétery László. Megdöbbenésének adott kifejezést egyházmegyénk a csehszlovák kormánynak a keresztyén egyház ünnepei, s a hit és lelkiismereti szabadság ellen elkövetett merényletei felett. A kormány minden vallásellenes mozgalom támogatója. Ezért felirtunk a konventhez, hogy teljes erejével tiltakozzék az ünnep-eltörő törvény ellen és követelje a régi rend visszaállítását; tiltakozzék az állam és egyház szétválasztása ellen és követelje az adósegélyek azonnali folyósítását s az illetőségi hajszák megszüntetését és sokat panasztól sérelmünk orvoslását. Ha pedig a konvent a kormány megkeresését eredménytelennek véli, úgy *összes sérelmeinket egy memorandumba foglalva terjessze a népszövetség elé.* Felirtunk a konventhez azért is, hogy zsinati törvényeinket, melyeknek állami megerősítését hiába várjuk, kormányhatósági jóváhagyás nélkül léptesse életbe.

A lelkészképző-intézet céljaira — mivel Isten után csak a magunk erejére támaszkodhatunk — elkerülhetetlenül szükségesnek látjuk a kötelező adózás elrendelését; a biztosítási iroda jövedelmét szintén a theológia céljaira kívánja fordítani egyházmegyénk. Tiltakozott közgyűlés a tanítók személyi államosítása és a tanítói kar illetéktelen megszavaztatása

ellen; s átiratot intézett a dunamelléki egyházkerülethez, hogy Kovács Alajost, ki a szavazás végrehajtója volt, nem tartja gyűlésünk arra méltónak, hogy a törvényhozó zsinat tagja legyen. — Sághy Sándor bejei lelkész 38 évi szolgálat után és Katona Károly zádorházi tanító 60 évi szolgálat után nyugalomba vonultak. Ablonay Pál lelkési tanácsbíró és Zajdó László főjegyző hivatalukba beerősítették és a hivatalos esküt letették. — Tanítóképviseelőkké megválasztották és beerősítették: Mares János, Boza Lajos, Rukay István, Tomory Lajos, Gáspár János és Litkey György.

Lenkey Lajos runyai és székely Bertalan szutori lelkészek megválasztása jóváhagyatott; Molnár Gyula, Tankó András és Kardos Lajos segédlelkészek egyházmegyénkbe bekebelezettek. — Tanítóváltás is volt bő számmal. 4 új tanító esküt tett, köztük Seres Zoltán lelkész neje, Szondy Piroska is, ki visnyói tanítónővé választatott. Az egyházmegyei számvevőszék, tanügyi bizottság, gyámintézet jelentései letárgyaltattak; ugyszintén az ügyes-bajos egyházak beadványai is. — A közebed a csizi fürdő nyári éttermében volt, hol számos pohárköszöntő hangzott el. Nagy tetszést keltett a püspök uré, ki a presbitériumokat éltette.

Ebéd után a bíróság ülésezett 2 fegyelmi és 4 közigazgatási ügyben.
Z. L.

Lelkészerterkezetlet Kassán.

Augusztus 2-án tartotta az abaujtonnai ref. egyházmegye lelkészi kara ez évi első értekezletét Kassán a ref. egyház tanácsstermében.

A nehéz idők súlyos megoldásra váró problémái örökös izgalomban tartják a lelkeket s így lelki szükség, hogy összejöve a rokon gondolkodásuak, kiöntsék a belül duló, erjedő gondolatokat, aggodalmakat; s közös tanakodás, tusakodás által keressék a kivezető utat a jelen borus, dermedt ködös napjaiból egy derűsebb, mosolygóbb, verőfényesebb jövő felé.

Ez a lélekállapot, ez az állandó lelki feszültség hajtott oda minket lelkészeket, sőt odavonzott tanítótestvéreink közül is többeket.

Közös éneklés után Pásztor István bárczai lelkész költői szárnyalásu imádsága ragadta, emelte lelkünket magával az erő, a megnyugvás magaslataira, honnan alátekintve szinte szebbnek tetszett ez a szomorú világ, még gyönyörűsebbnek a magasztos cél, hová vágyóan törekszünk a fojtó, ködös jelenből. Imádsága szárnyalása az óda magasságára emelkedett, vele együtt lelkünk is olyan magasságba, honnan mint egykor Mózes, beletekinthettünk az ígélet földjének szépségeibe.

Lelkünknek ez imádságos hangulatához szépen simulott oda az értekezlet elnökének: Oláh Péter magyarbódi lelkésznek megnyitó értekezése az istentisztelet céljáról. Értekezésében felveti azt a kérdést, hogy a jelen idők gondolatvilágának zürzavaros forradalmában lehet e még értelme, célja az istentiszteletnek, imádkozásnak, lehet e szó Istenre való hatásról imádkozásunkban? A nála megszokott lelki fegyverzet teljességével, tudományos pontossággal sorolja fel az erre vonatkozó véleményeket Mitrovics Gy.-tól kezdve Novák Lajos és a többiekén át a ma élő nagyokig s úgy adja meg a feleletet a feltett kérdésere, mely az érteke-

zésből ellenállhatatlan erővel következik, hogy ha volt célja az Isten keresésének, szolgálatának, a hozzá való imádkozásnak: ma százszor, ezer-szóval keresztyén istentiszteletünkkel, énekünkkel, igehirdetésünkkel, egy-javitunk s a sokféle szelektől hányatott léleknek a buzgósaágos keresz-tyén istentisztelet ma is a legbiztosabb iránytüje és menedéke.

Koncsol János lánczi lelkész felveti a presbiteri konferenciák tartá-sának gondolatát s indítványozza, hogy azokat kezdje meg egyházme-gyénk haladéktalanul.

Az eszmecsere megindul s a fontos kérdés minden oldalról megvi-lágítást nyer. Felmerülnek az aggodalmak is amelyeket az eszme kivite-lénél mutatkozó nehézségek fakasztanak, mert tagadhatatlan, hogy a szép gondolatot egy elhibázott keresztülvitel megölheti s rosszul kezelve vissza-felé sülhet el, mint a fegyver az avatlan kézben. Az értekezlet végül is abban állapotodik meg, hogy próbaképen Abaujszinán megtartja az első konferenciát az illető vidék egyházai számára, mert arról eleve letett az értekezlet, hogy azt egy egész megyére kiterjedőleg egyszerre tervbe ve-gye. Az első konferencián tapasztalt dolgok lesznek irányadók a jövőre.

Megbeszélés tárgyát képezte a ref. biztosító iroda ügye s a helyes gondolat mindenkinek figyelmébe ajánltatott, a jövedelmet illetőleg pedig a kialakult vélemény az, hogy legelőször mindenképen a nyugdíjintézet talpraállítása és életképessé tétele a kívánatos. Régen is kiáltó szegény-follja volt egyházi életünknek a nyugdíjügy rendezetlensége, ma sem me-hetünk előre egy lépéssel sem odább addig, míg ez rendezve nincs.

Helyesléssel vettük tudomásul esperesünk kijelentését arról, hogy a theol. akadémia még ez év őszén megnyílik Losonczon az Y. M. C. A. épületében.

Meghallgattuk egyik lelkésztársunk jelentését a vidéken próbálkozó szekták dolgairól, melyet kiegészített elnökünknek jelentése egy szekta-rius prédikátorral írásban folytatott vitájáról, melynek tanuságai nagyon szükségesek a mai lelkészeknek, mert a különféle soha nem hallott szek-ták támadása egyre dühösebb lesz, egyházunkra nézve a veszedelem er-ről az oldalról is folyton fenyegetőbb, — a tájékozatlanság igen nagy.

Ime egy rövid félnap s mennyi értékes gondolat vetődik fel, mennyi égetően fontos kérdés kerül helyes megvilágításba, amit egyikünk-mási-kunk elszigeteltségében talán nem úgy látott, pedig a mai vajudó idők-ben minden kérdéssel tisztában kell lennie minden lelkésznek, mert ha nincs meg a teljes egyetértés, nem lehet egyöntetű munka és könnyü-szerrel elseper bennünket a sokfelől támadó ellenség. Ezért szükséges, ezért fontos és építő az értekezletek, konferenciák tartása minél gyakrab-ban, minél szélesebb körben is, hogy elűzessék az aluszékonyság, hittel teljesedjék meg a kételkedő, bátorsággal a csüggedő s így közös hittel, egy lélekkel a diadal reményével vivhatjuk meg a ránk váró nagy harcztot.

Könyvismertetés.

A Magyar Kisebbség c. Lugosan megjelenő nemzetpolitikai szemle f. évi 13, 14, 15-16 számai különösebb érdeklődésünkre tarthatnak számot, amennyiben ezekben *Péter Mihály* e. ker. főjegyző, kiváló egyházi írónk 3 közleményben foglalkozik a csehszlovákiai református egyház sérelmeivel. Kimért tömörséggel, de a kívülállók számára is érthetően, világos okfejtéssel a kérlelhetetlen logikával kél védelmére szorongatott egyházunknak.

Az I-ső közleményben (13 sz.) a szlovák kálvinista kérdést, a lelkes és tanítóképző s a zsinati törvények ügyét tárgyalja. A II ik közleményben (14 sz.) az egyetemes egyház által kiadott szlovák kálvinista zsolttár sorsát ismerteti; míg a III-ikban (15-16 sz.) az 1919-20 évi elmaradt lelkészi államsegély ügyéről ad komoly és tárgyilagos helyzetképet. Hálásak lehetünk Péter Mihálynak, hogy sérelmeinket minden elfogultság nélkül, a történetíró objektivitásával vetíti az érdeklődő közvélemény elé. E közlemények igen értékes adalékok lesznek majd korunk történetírójának számára. (Ms.)

A barsi ref. egyházmegye 1921, 1922, 1923, 1924 évi közgyűlési és bírósági jegyzőkönyvei. Összeállította *Akucs Lajos egyházmegyei egyházi főjegyző.* Léva 1925. Nyitrai és Társa könyvnyomdája.

Mindenesetre a konszolidációnak, a régi kerékvágásba való belezökkenésnek a jeleként kell venni, hogy mind több egyházmegye gyűjti össze és adja ki azon jegyzőkönyveit is, melyek eddig csak a levéltárakban feküdtek. Előttünk van a barsi egyházmegyének 4 évi időszakot magában foglaló jegyzőkönyveinek és bírósági ítéletének vaskos kötete, mindenütt magába ölelve az egyes szervek, — számvevőszék, nyugdíjbizottság, — jegyzőkönyveit is.

Az egész kötetnek kiemelkedő részeit előbb *Csekey Dávid* helyettes, majd *Patay Károly* rendes esperesnek, mintaszerű esperesi jelentése. Az egyházmegye 4 évi élete pedig, mintha kicsiben az egyetemes egyház életét tükrözné vissza. Rettenetes elnyomás esetei az államhatalom részéről, belső bajok az egyházban, — szekták, socializmus, kommunizmus feltünései, ezenkívül Barsban még egy speciális betegség, az egyke, másrésztől az ujhodás felemelő példái is láthatók, de még sok időbe kerül, míg a tésztát a kovász egészen úgy átjárja, míg az ősök hite egészen megújul, mint az egyházmegye kiváló esperese *Patay Károly* a ő klasszikus szépségű jelentésében megjelöli és kívánatosnak tartja. (P. M.)

Az abaujtonai református egyházmegye 1924 és 1925 évi közgyűléseinek jegyzőkönyve. Összeállította *Lengyel József* e. m. főjegyző. Nyomatott *Tóth István* könyvnyomdájában, Szepsiben. A két évi jegyzőkönyv 2 egyh. m. gyűlés határozatait foglalja magában. Legértékesebb része *Idrányi Barna* esperes évi jelentései, amelyek hű képei az egyházmegye két évi életének. Az 1925 évi részben, az ott leközlött szabályrendeletre, amely az egyházi iratterjesztés systematikus megszervezésének vázát adja: felhívjuk a többi egyházmegyék figyelmét. A jegyzőkönyv külső kiállítása is megfelelő, azonban mégis csodálkova kérdezzük, hogy vajjon mért nem a *Kálvin* nyomdában nyomatott?

H I R E K

— **Az egyetemes konvent** egyházi és világi tagjai, valamint az Irodalmi Társaság megalakításán részt venni szándékozók e sorok után arra kéretnek, hogy elszállásolásuk céljából sziveskedjenek a losonczyi ref. lelkészi hivatalhoz levelező lapon közölni, hogy szállodai, vagy privát elhelyezésre tartanak-e igényt? Kérjük az értesítést megnyitás előtt legalább 2 nappal elküldeni! *Kövy Árpád* ref. lelkész.

— **Isteni tisztelet Szobráncz fürdőn.** A missziói munkának helyes alkalmazását látjuk abban, ha a lelképásztor minden arra való alkalmat megragad az Ige hirdetésére. Így cselekedett *Ráczkövy* János palágyi lelkésztestvérünk is, aki Szobránczi fürdői gyógyulása alatt is összegyűjtötte az Ige után sóvárgó lelkeket és isteni tiszteletet tartott. Az alkalmi Istentiszteleten dr. Polchy István egyházkerületi h. főgondnokon kívül ott voltak a Patay és Csuha családból többen dr. Russey fürdőorvosék stb. s az Ige lelket gyógyító erejét a hallgatók felekezeti különbség nélkül jól eső érzéssel vettek. Lapunk támogatására ez alkalommal 30 korona persely pénz gyűlt össze. A jó példa követésre méltó!

— **Kulturestély Gálszécsen.** A felsőzempléni egyházmegyei gyűléssel kapcsolatban — melyről más alkalommal emlékezünk meg — a gálszécsi egyház és a „Felsőzempléni lelkészi és tanítói énekkar“

együttesen kulturestét rendezett, mely a legteljesebb siker jegyében folyt le. A szereplők egytől-egyig s maga a kórus is érezték, hogy a kálvinista kultúra jelentőségét kell kihangsúlyozniok s tudásuk legjavával mutatták meg azt a kulturnívót, amit a mi egyházunk képvisel. Helyszüke miatt a szereplőkről külön-külön nem emlékezünk meg, hanem nekik elismerésünket és hálánkat kifejezve utalunk a Kassai Ujság aug. 28-iki cikkére, melyben annak tudósítója méltatta a kulturest sikerét. *Péter Mihályt*, a gálszécsiek pásztorát, a kultúra előbbvivőjét, az estély rendezőjét, illesse elismerés a derék ünnepségért!

— **Ajándék a theológiára.** A gálszécsi ünnepség alkalmával tartott közebéden szerkesztőnk pohár köszöntőt mondott. A vidám tónusu dikció fináléja az volt, hogy szavára theológiánkra a közebéden részt vett egyházi, világi és más vallásu vendégek 725 koronát raktak a körüljáró kalapba. Áldottak, akik névtelenül is jó szívvvel adakoznak az Úr céljaira!

— **Értesítés.** A filozófia iránt érdeklődő olvasókat értesitem arról, hogy „A magyar egyezményes *philosophia*“ c. munkámból még vagy 50 példány van birtokomban (könyv-árusnál csak Magyarországon kapható) s a megrendelőknek példányonként 18 ék. kedvezményes ártért küldöm meg, A mű ismertelve,

illetve bírálva volt: Lelkészegeyesület 1914. évf. 31-32 sz. Sárospataki Ref. Lapok 1916 évf. 35-36 sz., Protestáns Szemle 1916. évf. 5-6 f., Athenaeum 1917. évf. I. f. Dr. Magda Sándor, Csicsér (p. V. Kapusány, XX. ž.)

— **Hirdetéseinkre** felhívjuk ol-

vasóközönségünk figyelmét. Méltóztassék a vásárlásnál lapunkra hivatkozni.

— **Megvételre** keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cim a kiadóban.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat: A Zseliz-i (barsi-i egyh. m.) reform. orgonista-kántortanítói állásra. Javadalom: 2 szoba, iroda, konyha, kamrák s mellékhelyiségekből álló, renoválásra szoruló lakás, kisebb konyhakertel; 10 q. azaz tíz métermázsza tiszta szemes buza; 3 öl azaz három öl kemény hasáb tűzifa, házhoz beszállítva; készpénz az egyház közpénztárából $\frac{1}{4}$ évi előleges részletekben 500 K. azaz ötszáz korona; $\frac{1}{2}$ azaz fél házhely utáni apróbb pótlásföldek mintegy kettő magyar hold területen; ugyancsak $\frac{1}{2}$ házhely után erdő illetőség; 1 azaz egy véka = 32 liter bab; ismétlő iskolakötelesek oktatásáért 50 azaz ötven korona; stóla a főtiszteletű egyházkerület megállapítása szerint. Az államsegély ezen új — egyházi hatóságok által már elfogadott s megállapított díjlevélhez a választás után kérelmezve lesz, de annak összegéért az egyház nem felel. Kötelessége: az I—VIII. oszt. tankötelesek egyház és állam által követelt lelkiismeretes — pontos nevelése, tanításán kívül ugy a mindennapi, mind az ünnepi Istentiszteleteken, vallásos estélyeken részt venni, az éneklést urvacsora osztás alkalmával is orgonával vezetni, lelkész akadályoztatás esetén szószéki szolgálat végzésében a canonicus órákon kívül is helyettesíteni, az énekkart, dalárdát tovább fejleszteni, az egyház és társadalmi kultur munkában résztvenni. A Skolski Referat kiadott rendeletei szerint, csak qualificált s állampolgársággal bíró tanerők pályázhatnak! A szükségelt bizonylatokkal felszerelt pályázati kérvények 1925. szept. 20-ig a zseliz-i reform. lelkészi hivatalba küldendők. Aug. 30-án, szept. 6-án és szept. 13-án a pályázati versenyben résztvenni szándékozók, próbaorgonálás céljából saját költségükön megjelenhetnek templomunkban. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. Zseliz—Zelizovce, 1925. aug. 25.

Konta Rezső reform. lelkész.

Pályázat. A madari (Nyitra m.) reform. egyház presbiteriuma pályázatot hirdet egy osztálytanítói állásra. Fizetés: 600 korona havi előleges részletekben az egyház pénztárából. Egy butorozott szobából álló lakás, évi 100 kor. lakbér pótlék és természetbeni téli fűtő anyag és a törvényes államsegély. Kötelessége az iskolaszék által jelölt osztályok tanítása; tanítási nyelv: magyar. Az állás azonnal elfoglalandó. A Skolski Referat kiadott rendelkezései szerint csak qualificált: tehát oklevéllel és állampolgársággal bíró tanerők: férfi és nő tanítók pályázhatnak. A szükséges bizonylatokkal felszerelt kérvények a madari ref. lelkészi hivatalba küldendők *Pályázati határidő 1925. év szept. 15.*

206—1925. szám.

Pályázat. A Kárpátaljai ref. egyházkerület beregi egyházmegyéjébe kebelezett Kajdanói ref. egyház lemondás folytán megüresedett lelkészi állására pályázatot hirdetnek. Az állás jövedelme következő: 1. Természetbeni lakás 4 szoba, konyha, kamara, pince és melléképületek, cimiterem. 2. Telek és templom kert. 3. 16 kat. hold és 951 □ öl föld, melyből 12 kat. hold és 650 □ öl kaszáló, a többi szántó, mely földeket vállalja erről még külön 4 legeltetési jog. Ha a kántori teendőket vállalja még külön 4 legeltetési jog. 5. 12 öl tűzifa ára és még 3 öl tűzifa ára ha a kántorságot vállalja. 6. 2000 — kettőezer korona az egyház pénztárából. A pályázati kérvényekhez csatolandó: a, *lelkészi oklevél* b, a *pályázati hirdetés megjelente után nyert szolgálati bizonyítvány*, c, *Cseh-Szlovák állampolgárságról szóló okmány*. Az így felszerelt pályázatok 1925. évi október hó 10-ik napjáig adandók be a beregi ref. esperesi hivatalhoz (Dercen, u. p. Gát Bereg megye) Az állás a választás jogörőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. Munkács, 1925. aug. 29.

Bertók Béla püspök.

Pályázat: A zempléni ref. elemi iskola kántor-tanítói állására pályázat hirdettetik. — Javadalom: 12 q buza és rozs fél telek utáni fajzás, és legeltetési jog, (4 drb.) öt öl fa, ének pénz 150 kč., lakás. Államsegély az állás elfoglalása után kérvényezve lesz. — Tanítás nyelve: magyar. Pályázati határidő a hirdetés megjelenése után 2 hét. Az állás a választás megerősítése után, azonnal elfoglalandó. — Kötelesség: Osztatlan iskola vezetése, ref. kántori teendők végzése, lelkész akadályoztatása esetén s kanonikus órákon lelkész helyettesítése. — Pályázhatnak oklevéllel, nostrificatió-s vizsgával rendelkező ref. tanítók. Felszerelt kérvények a „Zempléni ref. egyház gondnoki hivatalának” címére küldendők. (p. Ladmovce. Zupa: XX.) *Iskolaszék.*

Pályázat: A megyercsi ref. orgonista tanítói pályázat újra meghirdettetik szept 9-iki határidőig. Hirdetést lásd az V. évfolyam 34-ik (aug. 23-iki) számában

Pályázat hirdettetik a beszteri ref. orgonista-tanítói állására. Javadalom: 2 kat. hold föld; 12 köből buza; 5 öl kemény tűzifa beszállítva; az egyház pénztárából 330 kor. félvenként előre fizetve, 2 tehén után legeltetési jog, nagy kert s jó lakás. Kötelessége az összes kántori teendők végzése, kórus tanítása, vezetése, a lelkésznek akadályoztatása esetén leendő helyettesítése, egyháztársadalmi munkában való segédkezés. Pályázhatnak szlovák nosztrifikációs vizsgával rendelkező, állampolgársággal bíró tanítók és tanítónők. A pályázati kérvények szept. 20-ig a beszteri ref. lelkészi hivatalhoz kéretnek. Az állás azonnal elfoglalandó. *Presbytérium.*

Pályázat: a kisvisnyói-felsőfalvi református leányegyházak előkönyörgő kántortanítói állásra a 286/1924. törv. intézkedésére. Fizetés: 1) 14 köből buza. 2) Temetési stóla. 3) 12 m³ tűzifa. 4) 10 kat. szántó; 5) 2 kat. hold rét. 6) 4 1/2 marha legeltetési jog. 7) 2 szobás új lakás és 552 □ öl kert. 8) 28 kor. készpénz. 9) Államsegély — Tornaalja állomástól 17,5 km. Kötelesség: Tanításon kívül vasárnap d. u. Isteniszte-

let végzése, bűnbánati heteken könyörgés lelkész elfoglaltsága esetén. Pályázati határidő aug. 31. Minden szükséges melléklettel felszerelt kérvény a gömörskárosi lelkészi hivatalhoz küldendő.

Pályázat! a rási ref. leányegyház előkönyörgő kántor-tanítói állásra a 286/1924. sz. törvény intézkedésére. Fizetés: 1.) 13 köből búza. 2.) 12 köből zab. 3.) 3 kat. hold és 1341 □ öl szántó; 4.) 1 kat. hold 491 □ öl rét. 5.) 18. m² fa 6.) Stóla. 7.) Munkaváltság megegyezés szerint. 8.) 2 szobás lakás és 164 □ öl kert. 9.) Államsegély, Tornalja állomástól 8 km. Kötelesség: Tanításon kívül Vasárnap Istentisztelet végzése. Pályázati határidő: Aug. 31. Minden szükséges melléklettel felszerelt kérvény a gömörskárosi lelkészi hivatalhoz küldendő.

REFORMÁTUS LELKÉSZ ÉS TANÍTÓ URAK SZIVES FIGYELMÉBE!!!

Tankönyvek a szlovenszkói magyar tannyelvű népiskolák részére, református hittankönyvek és zsoltárok, továbbá iskolai füzetek és írószerek a legjutányosabb áron: **VITÉZ A.** könyvkereskedésében **KOŠICE,** Fő ucca 75. kaphatók.

(Lelkészek és tanítók 10 százalék engedményben részesülnek)

Várady József „KULTURA“ Lučenec.

Csehszlovákia egyetlen református irányu könyvkereskedése.

Szállítja az összes elemi és középiskolai tan, hittan, és segédkönyveket, továbbá iskolai cikkeket.

Pálóczi Czinke István: hittankönyvei;

Kovács Alajos és Osztyényi József: Vallástani kézikönyv (iskolai használatra) 1. rész III.—V. osztály részére 5.-kč. 2-ik rész VI.—VIII. osztály részére 6 kč.

Révész Imre: A keresztyénség története; és a magyar protestantizmus története (középiskolák számára.)

Kövy Árpád: Magyar Kálvinista Sion (segédkönyv a vallástanításhoz) 10. és 12 kč.

Heidelbergi Káté.

Tanító uraknak kedvezmény.

KÉRJE AZONNAL MOST MEGJELENT UJ KÖNYVJEGYZÉKÜNKET!

Molnár okleveles gyógyszerész
APOLLÓ DROGÉRIÁJA
UNGVÁR
Pipere és gyógyáru-cikkek
gyógyszappanok. Eredeti kámfor
arckenőcs.

MOLNÁR—UNGVÁR.
Üveg és porcellán kereskedés
képkeretezés.
Alapítottolt 1850.

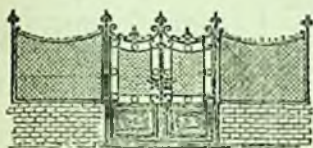
Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

ROZÁR LAJOS

UNGVAR-ÚZKOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetnád, szitaáru, mülakatos, vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelés.

MISKOLCZY LAJOS — UNGVÁR
 urí és papi szabó ○○○○ Radvánczi u. 68.
 Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
 való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, flu- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz templomot épített és renovált már. Tornyot állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
 Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVAR Radvánczi utca 59

Készít mérték szerint mindennemű lábbelit
 Állandó raktár cipőkben, bakancsokban,
 csizmákban. Lealkalmaslagos kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

**BAKTAI
EGRY FERENCZ**

harangöntődéje
KISGEJÖCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több világiállításon kitüntetve.

**HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ
POPRÁD**

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tátrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.

Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Mukács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bank-szakma minden ágával.

Szövetkezeti | Vendéglátó | Kereskedelmi

VEVŐIKNEK ADJÁK A

12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián dupla-
maláta sört.

Gyártja:

BAUERNEBL ÉS FIA

sör és malátagyár r. t.

KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bank-szakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kama-
toztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR Táviratcim: Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képviselője és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók Ford-
son Tractorok.

NEUTTSCHEINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállítmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hiveink vagyonának biztosítására az összeköttetést a legmelegebben ajánljuk.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušaný” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vájáni lelkeszi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Dolha.

(Is.) Megint egy mértőfldkő azon az uton, amelyen Istenország felé közeledünk.

Dolha református szempontból jelentéktelen, de áldott levegőjű, erdőkoszoruzta hegyekkel ékes, csörgedező patakok csobogásától kedves hely. Van egy parányi temploma, van egy maroknyi kálvinistája, van egy lelkes papja, és egy galamb szelid papnéja, van suttogó erdeje, lombátorral körülvelt parókhija, van gondolatokat ébresztő csendje: az Isten is csendes elmélyedések helyévé teremtette Dolhát. Azért hívtak bennünket éppen oda, hogy a világ zajától távol meghallhassuk ama halk és szelid szózatot, amit Illés próféta is csak a hórebi csendben hallhatott és amit konferenciáinkon olyan mohó vágyakozással keresünk és várunk. Ugyan mi más is lenne a konferenciák célja, mint egész lényünk nekifeszülésével, a lélek hármóniát szomjazó vágyával várni Isten üzenetét, Isten halk és szelid szózatát? A lelkipásztori konferenciák csak *akkor* igazán áldottak, ha a csendes áhitatban, a szívünket megérintő halk, suttogó isteni szóban a Krisztus evangéliuma felindít bennünket a pásztori megtérésre, megerősít a megismert eszményekért folytatandó harcra.

Ugy éreztük, hogy a dolhai konferencia elérte célját és a jelenvoltak — mint a pihent sasok — uj erőre kapva indultak szerte dolgozni Istenországáért.

Nem dicsérjük azokat, akik akadályok ellenére és áldozatok árán is eljöttek a megbeszélésekben, az önképzés ilyen módon való gyakorlásában áldást venni önmaguknak és áldást vinni a gyülekezetekbe. Nem dörgünk azok ellen, akiknek módjuk lett volna eljönni s akikre — mondjuk meg becsületes őszinteséggel — rá is fért volna egy kis telfrissülés a tespedés után. Nem hízogunk és nem vádolunk, hiszen mindenki felelős a rábizott nyájért és a mi gondolkozásunk szerint az eljövétel és az elmaradás tisztán lelkiismereti kérdés éppen úgy mint maga a lelkipásztori önképzés is. A meg nem jelenteknek azonban nagy örömmel mon-

dunk valamit: *György Endre*, a megörlődött testü, de lángoló lelkü világi papunk, vezérünk nem ismert akadályt, eljött, ott volt végig és örömenek adott kifejezést a konferencián tapasztaltak felett. Ő, aki a cardiffi világkonferencia ünnepeltje volt csak a napokban, eljött és kifejezte nyíltan azt, hogy boldog reménykedés ébred a szívében a papok hitének és missiói lelkiismeretének ébredése láttán. Ha ő, az aggastyán eljöhett, bizony-bizony ötvennél többen lehettünk volna mi papok is. . .

Eppen itt az ideje, hogy a lelkészi konferenciák népesek legyenek, azokról új erőt, kiélezett evangéliumi fegyvereket vigyünk magunkkal. Dolha jelentősége, áldása éppen abban van, hogy ott a szívünk megtelejesedett erővel. Vajha máshelyeken is kigyulnának a szívek!

A dolhai lelkészi konferencia elnöki megnyitója.

A közeli évek egyik lelkészi konferenciáján, a kiváló Ravasz László ezt a zseniális megállapítást tette: a lelkipásztori munka célja az, hogy feleslegessé tegye magát. Gondolom, mindnyájan egyet értünk abban, hogy ennek ami nagy gondolkozó főpásztorunknak ez a nagyszerűen találó megállapítása, a lelkipásztori munkánknak az evangéliumi idealizmus látószögéből való vizsgálásából fakadt. Mert valóban a mi munkánk célja ugy-e bár nem lehet más, mint az Ige erőteljes hirdetésével, a Krisztus szerinti példás élet tökéletességével hiveinket egyen-egyen és összesen olyanná tenni, kik a krisztusi élet életére, az idvesség elnyerésére magok is, önállóan is képesek legyenek? Ám mert ez a cél minden hívünkkel vonatkozásban teljesen, a legtökéletesebb pásztori élet és munka mellett sem érhető el, — lelkipásztori tiszt és munka örök! azért mondja az Írás: rendelt némelyeket pásztorul. . . Ez a lelkipásztori tiszt Írásszerint való örökkévalósága, azonban nem cáfolja meg azt, hogy munkánk célja: feleslegesítés. Sőt! Isten rendelésén nyugvó tisztünk, tökéletes betöltésével erre kell törnünk minden erőnkkel, — hogy hű és jó pásztorok legyünk Isten szerint.

De mintha az emberek sok-sok ezerének ítélete szerint már célt értünk volna. Avagy nem halljuk-e e világ szerint tudás és tudatlan sokaktól, hol sugva, hol kiabálva, vagy irántunk tettekben mutatott bántásokból: minek-kinek a pap? Nem vesszük-e észre, hogy a modern szektárius mozgalom éle is ellenünk vagyon? Bizony még a magas bársony székek trónusáról is, csak olyan teher tételek gyanánt kezelnek minket, akitől szépszerével szabadulni kell! Imé ezek a való jelek, mintha mondanák: feleslegesek vagytok!

Kérdezzük meg hát magunkat, hogy jutottunk el idáig, attól az időtől, mikor a papot megszomorítani is bűn volt s ha kínos és nagyon bántó is az őszinteség, adjuk meg reá a feleletet őszintén!

Ez a konferencia, Dolha kies, csöndes helyén — azt a célt akarja szolgálni, hogy őszintén feleljünk meg a vádló és elítélő kérdésekre. S aztán az ítélet indokait kivető szent akarást váltsanak ki mindnyájunkból, hogy a világ ítélete zugása mellett, szólhasson a mennyei szó: „Ti szent nép és királyi papság vagytok!” Ilyen reménnyel üdvözlöm testvéri szeretettel pásztorársaimat és tisztelettel az irántunk érdeklődőket, a konferenciát megnyitom.

Peleskey Sándor.

A vallásfelekezetek kölcsönös viszonyairól szóló 1925. ápr. 23-án kelt 96. számú törvény.

14. §.

A katonaság kötelékébe tartozók, és a nyilvános állami intézetek neveltjei (vakok intézete, menhelyek stb. kívánhatják amennyiben azt maga az állami igazgatás el nem rendeli, — hogy vallási egyesületeik részéről vallásitanításban, illetőleg vallásos szertartásokban részesüljenek a lelkészeiktől. Ez azonban a katonai előírások és az intézetek házi rendjének a hátrányára nem történhetik.

Allalános intézkedések.

15. §.

1) E törvény értelmében vallásfelekezetnek tekintendő a felekezet-nélküliség állapota is.

2) Mindaz, amit e törvény az egyházra és vallási egyesületekre nézve tartalmaz, vonatkozik a felekezet nélküli személyekre és az ő egyesületeikre is.

• 16. §.

A hatósághoz intézett beadványok, jegyzőkönyvek és e beadványok és jegyzőkönyvek mellékletei, valamint a rendes és rendkívüli jogorvoslatok, melyek e törvényen alapulnak, bélyeg és illetékmentesek.

Záró intézkedések.

17. §.

A mennyiben ennek a törvénynek a végrehajtására szükséges lenne az eddigi anyakönyvvezetési szabályoknak a megváltoztatása, vagy kiegészítése, a kormány rendeletileg fog intézkedni.

18. §.

1. Bárminő formában és alapon kiadott eddigi törvények és rendeletek, melyek ezen törvény előírásával ellenkeznek, továbbá minden ellenkező szokás, még akkor is, ha nem volt kifejezetten hatályon kívül helyezve, — érvénytelenek.

2) Ez különösen érvényes azoknak a gyermekeknek a vallásos neveléséről, akik a nyilvános intézetben vannak elhelyezve.

3) Különösen hatályon kívül vannak elhelyezve:

1. 1868. máj. 25. 49. sz. törvény, mely szabályozza az állampolgároknak felekezetközi viszonyait.

2. 1920. ápr. 15. 227. sz. törvény, mellyel megváltozik az 1868. 49. sz. törvény bármely intézkedése.

3. 1868. 53. törvénycikk 1—8, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 21 és 22 §§-ai az elismert keresztyén vallásos egyesületek reciprocitás törvényéről.

4. 1874. 32. törvénycikk a gyermek vallásáról.

5. 1895. 43. törvénycikk 5, 22—30, 32, 33. §§-ai a vallás szabad gyakorlatáról.

6. 1894. 33. törvénycikk az állami anyakönyvvezetésről.

7. 1879. 40. törvénycikk 54 §.

4) Továbbá részben törölve van az 1904. 36. tc. 9. §-ának első pontjának szavai: Vallás az 1884. 33. törvénycikk 87. §-ának értelmében.

5) 1895. 43. törvénycikk 21. §-ának a rendelkezései vonatkoznak az elismert vallásos közösségek törvényeire.

- 1) Ez a törvény érvényes az egész Csehszlovák köztársaságra. Podkárpatisko Rusra csak annyiban, amennyiben törvényhozás más módon nem intézkedik.
- 2) Ez a törvény érvénybe lép a kihirdetés napján.

A református lelkészek ellátása.

Bácsy Gyula a fenti cím alatt szól hozzá Schmidth Imre hasonló címet viselő talpra esett cikkéhez, melyre nézve némi-nemű mondanóimnak lenne szíves t. szerkesztő ur b. lapjában helyt adni. Nem szólva Schmidth Imre ur minden dicséretet megérdemlő, mathematicai és valószínűségi alapokon nyugvó és így bizonyos helyt álló fejtegetéséhez, mely ha effectuálható lesz, áldásos eredményeket fog szülni: csak Bácsy collega azon kijelentéséhez óhajtanék néhány szót fűzni, mely szerint nagy optimizmussal biztosra veszi a dolog sikerültét, recte: az évi minimum 200 ezer Kč. előteremthetését, „ha a lelkészi kar, melynek ezzel a megoldással a saját kezébe tette le övéinek jövőjét az Isten, nem indolens.” Ez így igen szépen hangzik, de minden dolognak 2 vége van.

Ha ezt a másikat nézzük, ez nem oly biztató. Nem a lelkészi kart értem, mert köztünk is akadnak közönyösek, kevésbé ideálisok, a közjóért tán kevésbé hevülők, de a legnagyobb rész mindenütt helytálló! A ki nem vonogatja magát semmi előtt, a mivel a köznek használhat.

Rajtunk hát nem mulik semmi jó. Amde az „istenadta nép” mint Tompa mondja, a kit szerinte „mily isteni: tanítani, oktatni, deríteni.” Az nem így beszél. Mondom ez a sok helyt fegyelmezetlen nép mint vesszi be ezt a végeredményében neki is felettébb használó tanácsot, hogy támogassa a közp. bizt. irodát? — nem tudom! Annál inkább, mivel ma a nem tisztelt konkurentia révén, gyanus szemmel néz a nép minden ágensre, ha a pap, vagy a püspök is az, mert azt véli, hogy csak a nekik szóló járulékért beszélnek és ígérnek ezt, azt.

Mindenesetre reparálandók lennének közállapotaink e tekintetben is. De a lelkészi kar magára hagyatva, képtelen keresztül vinni — speciall — a szóban levő közjóra irányuló dolgot, bármily becsületes jó hiszemiséggel biztatja is Bácsy collega a lelk. kart. Nemcsak a fenti — sajnos, többé, kevésbé meglevő — erkölcsi — indokok szolgálnak gátul a terv concretizálásában, hanem azon eljárás is, hogy többnyire mindegyik egyh. kerület egyik vagy másik bizt. intézettel szerződést köt rövidebb, vagy hosszabb időre az egyh. épületek biztosítását, illetőleg, azaz, hogy az erkölcsi kötelezés erejénél fogva a hivek is lehetőleg minél nagyobb számban egyházi kapcsolatban biztosítsanak, mely után szintén bizonyos % ad a Társulat a kerületnek. Némely egyházak az utóbbi időben a maguk részére is bizonyos % élveznek a tömegesebb biztosítások után.

A dunáninneri kerület p. u. a közel 60 éves, igen erős, biztos alapokon álló, ugyszólva az egész európai continensre kiterjedő hatáskörrel bíró, teljesen megbízható „Duna” bizt. Társasággal kötött 1931-ig szóló előnyös szerződést. A melyet a hivek is kezdenek pártolni, mivel abból közvetett és közvetlen hasznok van.

De mily nehezen megy az ez érdemben való kapacitálásuk, csak

az Isten tudja, és az aki benne forgolódik.

Dr. Szilassy ur nemes intenczióju terveinek azonban az is akadály, a mit kerülete kötött valamely társulattal. Az egyh. épületeket nolle-velle ott biztosítja, de a hiveket egyáltalán nem igyekeznek oda áthozni. Marad legfőbb akadály pedig a terv keresztül vezetéseben ott rejlik, hogy nem volt a dolog kellően elkészítve.

Zeus agyából egy kalapácsüzésre előállott: Pallas Athené, vagyis a görög hitrege szerint a bölcsesség és belátással, ésszel folytatott tevékenység istennője.

Ilyen formán volt itt is. Egész meglepetés szerű volt a magas Konvent intézkedése révén a dr. Szilassy ur agyán keresztül kiugró szép eszme.

Amde bizony ezt elő kellett volna készíteni! Nem csak hiv. lapunk utján, ez nem elég, mert azt jobban csak a papok olvassák. Bár ebben sem láttunk semmit is közölni ez érdemben. Legalább én nem emlékszem. Hanem a kerületi e. m. gyűléseken, értekezleteken, urbi et orbi dolgozni kellett volna, legalább egy évvel előzőleg. Ha nem tettük, meg kell tenni ezután. A canonica vizsatióknak — mondjuk kötelességévé tenni, hogy ezt minden gyülekezetben, közgyűlésben röviden, de alaposan tárgyalják le, értessék meg a hivekkel miről van szó. Hogy itt e dolognál igen magas érdekek forognak koczán, és a világosnak képező vallásunknak csak a legszorosabb együttműködéssel lehet világító szövétnek szerepét fenntartani és biztosítani.

Majd így lassan-lassan aztán tán megmozdul — a nehezen mozduló — kálvinistaság és megmutatja egy decennium mulva — ha folyton ébren leszünk és felszinen tartjuk az eszmét — hogy még nem vált benne a vér vízzé. És mivel innen a szükséges 200 ezer kor.-át egyelőre nem lehetne remélni a hiány teljes fedezésére, vettetnék ki még minden gyülekezetre lélekszáma szerint 10-20 fillér évenként, biztosítási adó czim alatt. Amit aztán minden gyülekezet tetszés szerinti kulcs alapján vetne ki tagjaira, vagy társadalmi uton teremtené elő.

A reformáció évfordulójának megünneplése mindenhol szoros kötelességé tétetvén — melyet ellenőrizni a con. visitatio lenne hivatva — az ezen alkalommal befolyt persely pénz is a fenti célra küldendők be.

E két forrásból szerintem előállhatna a hiány fele.

A másik fele tán remélhetőleg előállana egy-két év mulva — ha minden vezető ember dolgozik — a tervbe vett bizt. irodából.

Es ha már ez — idők multán — egészen fedezné is a szükségletet, a fentebb indítványozott bizt. adó azután is megmaradhatna és alapját képezhetné az önbiztosítás eszméje testet ölthetéseinek.

A mely üdvös eszmének már a volt magyarországi egyet. ref. egyházban is sokan voltak pártolói. De nem valósulhatott meg, mert nagyon sok hibája volt a gyerekeknek. És igen nagy fenékkerítéssel, apparátussal fogtak hozzá, és a szörszálhasogató kicsinnyeskedés és tudja Isten miféle érdekek megölték az eszmét.

Vajha nálunk ne lenne így! Ne jusson a szomorú sorsra, se a mostani, se a jövő tervezet, mely olyan egyszerű szerintem, mint a Kolumbus tojása. De erről majd máskor leszek bátor szólni.

Ezuttal csak a fentiek szives figyelembe vételét kérném a közérdekében!

Jóka, 1925. VII 13.

Vargha Károly
ref. lelkész.

A dolhai konferencia.

Lapunk vezető helyén méltattuk a dolhai konferencia jelentőségét, itt most beszámolunk magáról a konferenciáról.

Szeptember 2-án érkezünk meg Dolhára s egyenesen az Isten házába mentünk, ahol Szutor Jenő beregszászi lelkész hirdette az Igét az I. Kor. 13, 1—8 alapján s kimutatta azt, hogy a krisztusi szeretet szabja meg az egyén értékét és ugyanez az érzés teszi az emberiséget egy nagy családdá, Isten gyermekévé. A szeretet eszményének szolgálata a lelkipásztori kar legfőbb kötelessége.

Szeptember 3-án már reggel nyolc órakor már Istentiszteleten voltunk. Ez alkalommal ifj. Sárkány Lajos királyházi lelkész elmélkedett az I. Kir. 19, 10—14 része felett feltéven a hatalmas kérdést: Mit csinálunk itt, a konferencián? A világ fiai az élet nyilvános lármáját keresik, a lelki élet munkásai a magábaszállásban, a csendes órában fejezik fel magukat hivatásukra. Illés próféta is a Hóbrebre ment erőt gyűjteni. És ott nem csak a maga bajait tárta fel, hanem hangsúlyozottan az Isten népének romlása miatti nagy busulásának adott kifejezést. A mi elmélyedésünknek is ne csak a magunk ügye legyen a tárgya, hanem elsősorban Isten ügye, anyaszentegyházunk jövője.

Istentisztelet után Peleskei Sándor viski lelkész mondott tartalmas elnöki megnyitót, melyet — ha helyünk lesz rá, az előadásokkal vagy azok kimerítő tartalmával együtt — közölni fogunk, lévén közcélú az ezekben hirdetett gondolatok közzé tétele. Elnöki megnyitójával kapcsolatban meleg szavakkal üdvözölte a konferencián megjelent Bertók Béla püspököt és György Endre egyházkerületi főgondnokot, ez utóbbit különösen azért, mert aggastyán létére fiatalokat megszegyenyítő lelkesedéssel érdeklődik még ma is anyaszentegyházunk s különösen a vallásos ébredés iránt. (A nem papok közül ott láttuk még dr. Polchy István egyházkerületi h. főgondnokot, dr. Korláth Endre kerületi tanácsbíró, Komáromy Lajos kerületi világi főjegyzőt stb. is.)

A következő előadó, Bácsy Gyula, „Az Istenországa és a lelkipásztor” címen tartott előadást. Szólt az Isten országáról külső és belső megjelenésében, az Istenországa megnyerésének feltételéről, a benne való élet lehetőségéről és arról, hogy Istenországában csak az végezhet munkát, aki maga is benne van. A lelkipásztor vezető munkásul van elhíva az Istenországában és azon kívül. Ennek a legnagyobb felelősséggel járó elhivatásnak csak úgy felelhet meg, ha érzi, hogy benne van a Krisztus. Az Istenországa tovább vitele érdekében felveti az egyháztagok egyetemes felelősségének, az egyetemes pástorkodásnak a gondolatát. Az előadást nívós vita követte, melyben Isaák Imre, Bertók Béla, Péter Mihály, Szabó Béla, Peleskey Sándor és Simon Zsigmond vettek részt. A leszűrődött eredményt a konferencia egyhangulag tette a magáévá.

Ezután Peleskey Sándor tartott előadást, aki „A lelkipásztor és gyü-

lekezete" c. előadásában az egymáshoz való viszonyát a kettőnek: a testvéri szeretet viszonyában állapítja meg. Ebből a viszonyból vezeti le a pásztori élet ráhatást és a cura pastoralist. E munkában való fogyatékosságunkat feltárva, értékes indításokat adva a konferencián résztvevőknek, emelte előadásában a lelkeket a pásztor gyülekezeti munkája magas ideáljának prédesztáljára.

Hozzászólások, pásztori önvallomások után különösen a profolaxis megelőzés munkáját határozza a konferencia a presbiterek és az ifjúsággal való pásztori munka útján.

Délután Péter Mihály előadását hallgattuk meg, melyet e jeles történész „A magyar református lelkipásztor a történelemben” címen tartott. A történelmi református lelkipásztori eszményt oly megragadóan megrajzoló értekezést az Isaák Imre indítványára traktátus alakjában a Szeretet vállalata ki fogja nyomtatni, hogy a nép széles rétegei is megismerjék azt. (Mi is közölni fogjuk. Szerk.)

Az előadások sorozatát e napon Szabó Béla huszti lelkész rekesztette be, a ki „A lelkész és családja” címen tartott szabadelőadásában a következő eszmenet szerint beszélt: Ha keressük bajaink okát és a bajok orvosságát nem elég csupán egyéni életünkbe tekinteni, hanem vizsgálatunk tárgyává kell tennünk családi életünket is, mert hiszen egyéniségünk családukbán bontakozik ki s lelkészi működésünk családukból át jut el nagy részben gyülekezetünkhöz.

Mindenki másnál magán ügynek tekinthető a családi élet, csak egyedül a lelkésznel nem. Mert ha rossz, evangélium ellenes a lelkész családi élete, templom kerülő, vallástalan a családja, tönkreteszi a lelkész pásztori munkáját, sőt már eleve megakadályozza azt.

Annál felemelőbb hatása van a lelkére. pásztori munkájára, a gyülekezetére evangéliumi családi életének. Hogy ez megvalósulhasson, kell, hogy tudjon a lelkész hitvesével, gyermekeivel együtt imádkozni naponta, együtt mélyedni el a szentírásba, mert csak így lesz családja egy darab a menyországból, hivatás, biztatás a többi családok számára. Ebben a légkörben önként fog adódni, hogy miben és miképpen lehet felesége és gyermeke segítségére, miképpen teheti lehetővé, hogy feladatát sikerrel megvalósíthassa. (Folytatjuk.)

A vágvidéki és mátyusföldi lelkészek értekezlete.

A vágvidéki és mátyusföldi ref. lelkészi kar f. hó 13-án Érsekujvárott Tóth Kálmán tb. esperes elnöklete alatt lelkészértekezletet tartott.

Az értekezlet reggel 9 órakor az ág. ev. templomban ünnepélyes istentisztelettel kezdődött, melyen az egyháztalálkozó közül is többen részt vettek. A katedrai szolgálatot Kálnay Károly kismányai ref. lelkész végezte, ki a I. Kir. XVIII. r. 36—39. v. alapján tartotta meg egyházi beszédét.

Istentisztelet végeztével Tóth Kálmán tb. esperes, elnök, apostoli egyszerűségű, kereseilen meleg szavakban körvonalazván egyetemes egyházunk égető szükségű, elintézésre váró feladatait, a gyűlést megnyitotta s az értekezlet a következő kérdéseket tárgyalta:

1.) „*Lelkészi nyugdíjintézetünk talpra állításának ügye.* (Schmidth-féle biztosítással, vagy egyéb módon). *Özvegyek, árvák magasabb segélyeinek biztosítása.*” (Előadó: Rác Elemér magyarsoóki lelkész.)

Többek hozzászólása és a kérdés alapos megvitatása után kimondta az értekezlet, hogy a nyugdíjszabályzatban megállapított magasabb összegek kiszolgáltatására kell képesítenünk a nyugdíjintézetet. (Ugy, hogy egy nyugdíjas lelkész évi 6000 kor., a lelkész özvegyek évi 3000, kiskoru árvák fejenként legalább évi 1000 kor. nyugdíjat, illetve segélyt élvezhessenek.)

2.) „*Lelkészképzésünk kérdése, önálló theol. fakultás létesítésével, vagy a kormány által tervezett módon.*” (Előadó: Vargha Károly jókai lelkész.)

Az értekezlet jóvá hagyja a konvent által kezdeményezett szükség-theológia felállítását, de felkéri a konventi elnökséget, hogy ragadjon meg minden törvényes eszközt a szükséges államsegélyek előteremtésére.

3.) „*Az egyházi közalapból kielégítést váró igények (IV. tc. 2. §. a-f.) elsőbbségi sorrendjének megállapítása, tekintettel a lélekszám szerinti 40 filléres járuléktíztetésre.*” (Előadó: Boross Kálmán kamocsai lelkész.)

Javaslatát az értekezlet teljes egészében egyhangulag elfogadja és kimondja, hogy a lélekszám után kivetendő 40 filléres közalapi járuléknak a következő százalékos elosztását ajánlja:

a) 25 %-ot ref. lelkész és kántortanító képzőre.

b) 25 %-ot ref. lelkészi nyugdíj és özvegy-árva intézményre, illetve a jogosult tagok évi ellátására.

c) 25 %-ot templomot, vagy ref. felekezeti iskolát építő gyülekezeteknek kamatnélküli segélyek, vagy végleges adományok kiosztására.

d) 25 százalékot szegény lelkészek segélyezésére és a missiói lelki gondozás, valamint a szétszórta élő hivek magyarságát és ref. hitét őrző népies irodalom terjesztésére. (Folytatjuk.)

H I R E K

— **Egyházmegyei gondnok beiktatás.** Az abaujornai egyházmegye presbiteriumai mind a 30 szavazatukkal dr. Izsó Bertalan tornai ügyvéd, egyházkerületi tanácsbírók ültették a Szalay László halálával megüresedett egyházmegyei gondnoki székbe. Beiktatása augusztus 26-án ment végbe külön ünnepélyességgel a kassai ref.-ok templomában, a hol a lelkipásztorok, egyházközség gondnokok, egyházmegyei tisztviselők szép száma jelent meg, a helybeli egyház közönségének élénk részvételével. A rendki-

vüli közgyűlést istentisztelet előzte meg, amelyen Szőke István jabloncai lelkész imádkozott s prédikált Héb. X r. 32-39 versei alapján az emlékezés bizodalomszülő erejéről. (A jelen idők viharai elnyeléssel fenyegetik egyházunkat, közel látszik a végveszedelem, akárcsak az apostoli korban, de akkor a hit diadal-maskodott. Ez szükséges most is. Emlékeink azt az utat mutatják, a mit őseink jártak a nehéz időkben, bizodalunk, hitünk most is meghozza a győzelmet, az Isten segédelmét.) Istentisztelet végeztével Id-

rányi B. esperesünk a rendkívüli közgyűlést megnyitván — a gondnoki szék elfoglalására dr. Óváry Pál legidősebb tanácsbiránkat kéri fel, majd felolvastatván a szavazatbontó bizottság jegyzőkönyve; belőle a fenti eredmény tűnven ki, dr. Izsó Bertalan megválasztott gondnok a közgyűlés színe előtt az esküt leteszi — szeretetteljes Áronunk rövid de lelkes és meleg köszöntésével sok reménységre jogosító Nehémiásunkat gondnoki székébe beiktatja; az egyh. megyei papi főjegyző a lelkipásztorok s em. tisztviselők nevében üdvözli, — a ki a gondnoki székéből aztán elmondja széles látóköréről, egyházi közéletünk széles mezején alapos tájékozottságáról tanuskodó programbeszédét. A közgyűlést szokott csendes, szerény helyünkön barátságos ebéd követte.

— **A gömöri egyházmegye rendkívüli közgyűlése.** Augusztus 27-én rendkívüli közgyűlést tartott a gömöri egyházmegye az iskolák bezűntetése miatt. A gyűlés rendkívül népes volt s a nagyszámu egyházi képviselők és tanítók előtt Tornallyay Zoltán e. m. gondnok és Dusza János tanácsbíró tartottak gyujtó hatásu lelkes szép beszédeket, melyek hatása alatt közgyűlés egyhangulag vita nélkül elfogadta a Dusza János tanácsbíró 5 águ indítványát; nevezetesen tiltakozott közgyűlés az iskolabezűntetőrendelet ellen, mely egyházunk és magyarságunk életerét vágja el; felhatalmazta elnökséget, hogy ha a

kormány a tanítók államsegélyét bezűntetné, vagy ellenük karhatalmat alkalmazna, éljen sürgősen panaszszal a közigazgatási bíróságnál, vagy ha kell, a nemzetközi bíróságnál és a népszövetségénél. Utasította az elmozditott tanítókat, hogy helyükön maradjanak; szept. 1-én a tanítást fegyelmi eljárás terhe alatt megkezdjék és ez évben más helyre nem pályázhatnak s őket más helyre elvinni nem szabad, Hasonló állásfoglalás végett megkereste közgyűlés a többi egyházmegyét is. Dusza János beszédét pedig a hivatalos lapban közölni határozta. A közgyűlésen felszólalt egy kis gazda is és kijelentette, hogy ebben az államban a népnek Istenen kívül nincs más védelmezője, mint a papság; ezért a nép és a papság háta megé áll, követi a halálba is és megvédelmezi, ha kell mindenki ellen, mert — ugymond — *nekünk is van karunk!* Z. L.

— **Értesítés.** A filozófia iránt érdeklődő olvasókat értesitem arról, hogy „*A magyar egyezményes philosophia*” c. munkából még vagy 50 példány van birtokomban (könyv-árusnál csak Magyarországon kapható) s a megrendelőknek példányonként 18 csk. kedvezményes árért küldöm meg, A mű ismertetve, illetve bírálva volt: Lelkészegetület 1914. évf. 31-32 sz. Sárospataki Ref. Lapok 1916 évf. 35-36 sz., Protestáns Szemle 1916. évf. 5-6 f., Athenaeum 1917. évf. I. f. Dr. Magda Sándor, Csicsér (p. V. Kapusány, XX. ž.)

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor.*

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói tisztánnemi református egyházkerület püspöki hivatala.

293/1925. sz.

Körlevél.

Rimaszombat, 1925. augusztus 29.

Egyházkerületi közgyűlésünket, Főgondnok Ur Óméltóságával együttesen f. é. október hó 7-ik (hetedik) napjának d. e. 9 órájára tüzzük ki **Kassára**, az u. n. Lőcsei-házba, ahova a közgyűlés alkotó tagjait: az e. kerület tanácsbiráit, tanítóképviselőit s az egyházmegyék küldötteit tisztelettel meghívjuk.

A közgyűlés főbb tárgyai: a püspöki jelentés, az 1924. évi számadás, a függőben maradt ügyek és az egyházmegyék felterjesztései. A felterjesztések és a fellebbezett bírósági ügyek legkésőbb szeptember 15-ig küldendők be a püspöki hivatalhoz, az egyházmegyék küldötteinek névsorával együtt. Elkészett ügyek csak a közgyűlés külön engedélyével vehetők tárgyalás alá.

Ezuton figyelmeztetjük az e. megyei főjegyzőket, hogy minden a kerület elé terjesztendő e. m.-i határozatot külön-külön jegyzőkönyvi kivonaton terjesszenek fel.

Pálóczi-Czinke István
püspök.

Pályázat. A zempléni ref. egyház — ž. XX. p. Ladmovce — pályázatot hirdet a megüresedett kántor-tanítói állásra. Javadalom: Jó lakás, életnemű és fa. Kötelessége: I—VIII. oszt. és ism. iskola rendes vezetése, kántori teendők végzése. Pályázhatnak illetőséggel és nosztr. vizsgával rendelkező férfi tanerők. Pályázati határidő szept. 20. Államsegély kérvényezve lesz. *Ref. Presbitérium Zemplén.*

Pályázat. A madari (Nyitra m.) reform. egyház presbiteriuma pályázatot hirdet egy osztálytanítói állásra. Fizetés: 600 korona havi előleges részletekben az egyház pénztárából. Egy butorozott szobából álló lakás, évi 100 kor. laktér pótlék és természetbeni téli fűtő anyag és a törvényes államsegély. Kötelessége az iskolaszék által jelölt osztályok tanítása; tanítási nyelv: magyar. Az állás azonnal elfoglalandó. A Skolski Referat kiadott rendelkezései szerint csak kvalifikált; tehát oklevéllel és állampolgársággal bíró tanerők: férfi és nő tanítók pályázhatnak. A szükséges bizonylatokkal felszerelt kérvények a madari ref. lelkészi hivatalba küldendők *Pályázati határidő 1925. év szept. 15.*

REF. LELKÉSZ ÉS TANÍTÓ URAK SZIVES FIGYELMÉBE!!!

Tankönyvek a szlovenszkói magyar tannyelvű és szlovák népiskolák részére, **Pálóczi-Czinke István**: összes hittankönyvei, továbbá iskolai füzetek és irószerek 10 % engedménnyel kaphatók:

HEIMAN VILMOS könyvkereskedésében **NAGYKAPOSON**.

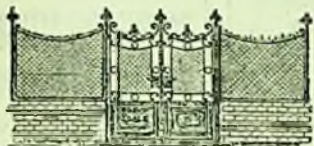
Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

ROZÁR LAJOS

UNGVAR-ÚZHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos, vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelezés.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVAR
urí és papi szabó ☉☉☉ Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, fiu- és gyermekruha-áruháza
KASSA Malom utca 1.

KLÁDEK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.
Vállal, épít és renovál. Több száz templomot épített és renovált már. Tornyot állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.
Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVAR Radvánczi utca 59
Készít mérték szerint mindenemű lábbelit
Állandó raktár cipőkben, bakkancsokban,
csizmákban. Lealkalmaslagos kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI
EGRY FERENCZ

harangöntődéje

KISGEJÖCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)

Alapítottott 1793-ban.

Több világkiállításon kitüntetve.

**HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ
POPRÁD**

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.

Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Mukács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezetek | Vendéglők | Bereshedések |

VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamaláta sört.

Gyártja:

BAUERNEBL ÉS FIA

sör és malátagyár r. t.

KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR

Táviratcím:

Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruzsinszkói képvisellete és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók
Fordson Tractorok.

NEUTITSCHINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállítmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hiveink vagyonának biztosítására az összeköttetést a legmelegebben ajánljuk.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:

Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Szerkesztő: Isaák Imre.

Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vájáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEG JELEN IK M I N D E N V A S Á R N A P .

A losonczi napok.

(Is.) Két rövid napot töltöttünk csak el Losonczon, de mintha az örökkévalóság szele zugott volna el a fejünk felett. Minden résztvevő arcán ott tükröződött a boldog tudat: nagy dolgok végzésére hívott el minket az Ur! Részt vettünk két hatalmas mű megindításának a munkájában s ha Isten is úgy akarja — és hisszük, hogy úgy akarja! — akkor a csehszlovákiai református egyház e két szellemi tényezője: a theologiai szeminárium és a „Református Irodalmi Társaság” új, élettel, lendülettel teljes korszak küszöbét jelenti reánk nézve.

A theologiai szeminárium kérdésében szinte forradalmi erővel helyezkedett a konvent arra a megokolt álláspontra, hogy a *lelkésznevelés a gyakorlati élettel számot vető irányu legyen*, mert a lelkipásztori munkának az *életben*, a *mában* és a *jövőben* kell történnie. A társadalmi élet iránya a praktikumokat követeli a lelkipásztortól is, nem negligálható tehát a korszellem azon követelménye, hogy gyakorlatiasabb lelkipásztorok neveltesse a *ma* theológiáján. A theologiai előadási rendszerben a skót lektor-mintát vette alapul a konvent, ami óriási lépés előre a gyakorlatiaság ténye felé.

A theologiai szeminárium megalakítását és megindítását a konvent kötelességeként az államkormányzatnak és a törvényes államsegély kiutalása iránt is megteszi a szükséges intézkedéseket, de azt is leszögezi, hogy törvényben biztosított theológiájának fentartását többé semmi idegen befolyástól nem hajlandó függővé tenni és mert a megindulás *közadakozásból*, a csehszlovákiai reformátusság *önerejéből* történt, a theologia felvirágoztatása érdekében ezt az erkölcsi bázist tekinti elsősorban helyesnek és célravezetőnek. Tudjuk, hogy a lélekszám szerinti félkilós buza-adó kivetése és beszédese itt-ott kellemetlenséggel és a lelkipásztorok *kényelmének* erős megzavarásával fog járni, de bizunk Istenben, hogy lelkipásztori karunk és népünk egyaránt meg fogja érteni, hogy *áldozathozatal* és *agitációs lelkipásztori munka nélkül* igazán semmit se érhetünk el. Itt a

szeptárius agitátorokra kell egy pillantást vetnünk s a saját lelkiismeretünkre appellálva összehasonlítást kell tennünk a két oldalon végzett agitációs munkateljesítmény között s mindjárt kedvet kap a lelkipásztori kar is a lélekből való munkára.

A theológiával kapcsolatban néhány töprengő lélek tiszteletreméltó agilitással iparkodott és iparkodik még ma is kifejtteni aggodalmait; ezeknek a megnyugtatóra mondhatjuk, hogy a theologiai bizottság tagjainak lelkén — amint azt jelentésükből hallhattuk — minden aggasztó eshetőség keresztülviharzott, azonban ők is gondolkozó, éles eszű és távolba néző tekintetű emberek s teljes bizalommal lehetünk végzett munkájuk iránt.

A „Református Irodalmi Társaság” munkaprogramja pompás perspektívát tár a református egyetemes egyház szellemi munkásai elé és mert ez az irodalmi munka a magyar kultúra előbbvitelét is jelenteni fogja a speciálisan református kultúra mellett, helyesebben, mert a református kultúra csaknem egyet jelent a magyar kultúrával, e téren bizvást számíthatunk az egész magyar társadalom segítségére.

E két református szellemi bázis megeremtésében sok lelkes, áldozatos szívű egyházi és világi emberünk vett részt, akik teljes hálaunkra érdemesek, de közülük is kiragyog két lélek: *Bertók Béla* és *Sörös Béla*. Istennek legyen érte hála, hogy ez a két kemény, hívő lélek most a miénk. Akik hallották ennek a két tüzes szívű embernek a jelentéseit, maguk is megteljesedtek ama mennyei tüsszel, azzal a bizó hittel, amely azt mondja: „Mindenne van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít!” (Fil. 4, 13.)

Krisztus lelke vezérelje theológiánk és irodalmi társaságunk továbbépítőit, hogy mind a két szellemi fókusz szolgálatára lehessen az egy igaz Isten dicsőségének!

A losonczi napokról az alábbiakban számolunk be:

Szeptember 7-én délután érkeztek meg a „Ref. Irodalmi Társaság” (R. I. T.) és az egyetemes konvent alkotó tagjai. Már délután 4 órakor megkezdődött a szorgalmas munka. Első utunk a templomba vezetett, ahol *Gáspár János* orgonakisérete mellett *Hancsovszky Béla* bemutatta az új énekes könyv néhány teljesen új énekét köztetszés mellett. Délután 5 órakor kezdetét vette a *P. Czinke István* korelnök vezetése mellett a „Ref. Irod. Társaság” alakuló ülése a ref. egyház tanácsstermében. A tisztikart a következőleg választották meg: Elnök: *Kersék János dr.*, a jeles poéta. Alelnökök: *Sörös Béla* ügyvezető, *Peleskey Sándor*. Titkár: *Kenessey Kálmán dr.* Jegyző: *Magda Sándor dr.* Pénztárnok: *Idrányi Barna*. A tisztikar mandátuma három évre szól. A tagsági díjat a működő és csatlakozó tagok részére egyaránt évi 20 koronában állapították meg. A megalakulás után *Sörös Béla* ismertette az irodalmi társulat irányelveit, munkaprogramját, amelyből megállapítható, hogy megvalósulás esetén a R. I. T. a csehszlovákiai kultúra egyik legjelentősebb magyar nyelvű tényezője lesz. A R. I. T. alosztályai, élükön a szakosztály elnökökkel (*Sörös Béla*, *Péter Mihály*, *Peleskey Sándor*, *Kenessey Kálmán dr.*), a legerőteljesebb irodalmi munkát fogják kifejtteni s elsősorban — természetesen — az evangélizáció és az egyháztársadalmi munka szolgálatában állanak. A széles perspektívájú, hatalmas program kiterjed a többek között a központi sajtó — és védő — iroda felállítására, evangé-

liumi iratok, tudományos és irodalmi művek kiadására, egyházmegyei és parókhális könyvtárak létesítésére, illetőleg tovább fejlesztésére, egyházmélyítésére, egyesületek, női — és leány — szakosztályok ünnepélyes Kálmán indítványára az egyháztörténelmi anyag összegyűjtésére és R. I. T. tag névsora ezidőszerint a konvent által választott záródott. A a most felvett új tagokkal együtt a következő: Kersék János dr., Sörös Béla, Peleskey Sándor, Kenessey Kálmán dr., Magda Sándor dr., P. Czinke István, Balogh Elemér, Bertók Béla, Péter Mihály, Isaák Imre, Kovách Béla dr., Erdélyi Pál dr., Kövy Árpád, S. Szabó Zsigmond, Boross Kálmán, Polchy István dr., Gaál Gyula dr., Patay Károly, Szilassy Béla dr., Baksay Dezső dr., Nagy Sándor tanító, Oláh Péter, Lengyel József, Lukács Géza, Miskolczy Endre, Buzy Márton, Gáspár János tanító, Törzsök István tanító, Zajdó László, Tornalyay Zoltán, Holló Géza, Fülöp Zsigmond, Baranyay József dr., Tóth Kálmán ny. esperes, Oswald Kálmán, Szijj Ferenc dr., Zsemlye Lajos, Galambos Zoltán, Körössy Samuel, Végh István tanító, Szabó Béla, Bácsy Gyula, Szutor Jenő, R. Vozáry Aladár, Tárczy Károly dr., Komáromy Lajos, Fodor Béla, Salamon Ferenc, Gömör Elek dr., Illyefalvy Vitéz Aladár dr., Böszörményi Sándor, Horkay Lajos.

A R. I. T. alakuló ülése után a theologiai bizottság ülésezett Bertók Béla elnökletével este 10 óráig s olyan részletesen tárgyalta meg a konventre teendő jelentését a theologia megnyílásáról, hogy ülését még másnap reggel is folytatni kellett.

Szeptember 8-án délelőtt 9 órai kezdettel tartotta ülését egyetemes konventünk. Az elnöki székét P. Czinke István püspök és dr. Szilassy Béla egyházkerületi főgondnok töltötték be.

Gyűlés előtt Pálóczi Czinke István püspök a töle megszokott bensőséges áhitattal és költői szárnyalással emelte a lelkeket az ég Úra elé s megfürösztötte ott az isteni kegyelem mélységes vizeiben. . . Aztán rátértek a tárgysorozatra. A gyengélkedő Lukács Géza konventi világi elnök, a börtönben ülő s onnan táviratilag magát kimentett Korláth Endre dr., valamint a beteg Kovács László dr. elmaradását a konvent igazolta, majd a konventi rendkívüli bíróság tagjává Sörös Bélát megválasztván, örömdetesen tudomásul vette a R. I. T. megalakulásáról szóló jelentést.

A theologiai szeminárium (lelkészképző-intézet) bizottságának jelentését olvasta fel ezután a szellemiekre nézve Sörös Béla előadó, az anyagiakra nézve Bertók Béla püspök.

A theologia megnyitásának kérdése abban a stádiumban van, hogy szeptember 15-én az előadásokat meg lehet kezdeni. Jelentkezett a theologia I. évfolyamára 24 hallgató. Előadókról gondoskodás történt. A diákok elszállásolása az YMCA losonci épületében történik, ahol 450 K. ért teljes ellátást (modern szemináriumi rendszer mellett központi fűtés, villanyvilágítás, torna és fürdő szobák, olvasó és szórakozó-termek, megfelelő ételmezés stb.) nyerne. Konvent örömmel vette tudomásul a Sörös Béla, valamint a Bertók Béla anyagi kérdésekben tett kimerítő és teljesen kielégítő jelentéseit s kimondotta, hogy a theologia szeptember 15-én megnyílik. Felvettek 19 növendéket. Egy hallgatónak kereskedelmi,

egynek pedig tanítói érettségi bizonyítványa lévén, őket ideiglenes hallgatókúl vették csak fel a 19 közé azzal, hogy szakvizsga előtt kötelesek a humán gimnáziumi érettségi bizonyítványt felmutatni, illetőleg különböző érettségit tenni. Megállapított a lektorok (előadó-lelkészek) névsora is. A theologia igazgatójává és az új szövetségi bevezetés előadójává Sörös Bélát, szénior-instruktorrá és az angol nyelv tanítójává Bőjthe Sándort, a görög nyelv előadójává Kövy Árpádot, a filozófiatörténet és neveléstudomány előadójává dr. Magda Sándort, a vallásbölcsezet, dogmatika és etika előadójává Galambos Zoltánt, a ker. egyháztörténet előadójává Zsemlye Lajost, a prot. egyház történet előadójává Péter Mihályt, az ószövetségi bevezetés előadójává Isaák Imrét, az újszöv. exegézis előadójává Antal Gyulát, az egyházjog előadójává dr. Agyagássy Sándort, a gyakorlati theologia előadójává Peleskey Sándort, a szlovák nyelv előadójává Kuszy Emilt, a zene és ének tanítójává Rieszner Edét jelölték ki, illetve fogadta el a konvent; szó van még Vágó Ede és Rác Elemér behívásáról is. Az előadók 2 és 1/2 hónapig tartják meg előadásukat egyfolytában s aztán kollokváltatnak. Ez idő alatti helyettesítésük az egyházi törvény megfelelő szakaszának szem előtt tartásával akként történik, hogy az egyházmegyék esperesei gondoskodnak a távollevő lektor díjmentes helyettesítéséről. Ez iránt a konvent megkeresi az esperesi hivatalokat. A theologusok részére a lehetőség határain belül ingyenességet és kedvezményeket biztosít a konvent. Legátusul ezentul Szlovenszkkóban és Ruszinszkkóban elsősorban a mi theologusaink fogadhatók csak el. *A theologia megindításáról a konvent hivatalosan értesíti a magas kormányt, egyben kérelmezi a theologia számára a törvényszerinti államsegélyt. Most már a kormánytól függ, hogy teljesíti-e a református egyházzal szemben a törvényben biztosított kötelezettséget? A református egyetemesek egyház önkéntes adakozásokból állította fel a theológiát s ha kell, így fogja fenntartani is és ha ez emberfeletti küzdelembe kerül is arra többé nem kapható, hogy a theologia ügyét a hiu remények és biztatások ürügyére elodázza. A lektor rendszer mellett különben is a legtakarékosabban vihető keresztül a theologiai oktatás zavartalan menete. A református híveket mindössze lélekszám szerint egy fél buza terheli évenként a theológiával kapcsolatban, amit vagy közadakozás, vagy kivetés útján terem elő az illető egyházközség.*

A theológiával kapcsolatban azt is kimondotta a konvent, hogy a külön-külön egyházkerületi lelkészképesítő bizottság helyett a három kerület egy közös bizottságot választ.

A theologia ügyében hozott határozatokat a konvent egyhangu lelkesedéssel mondta ki.

A theologia ügyének letárgyalása után főleg az egyházi fegyelem gyakorolhatása érdekében a konvent az *Egyházi Törvény VIII. t. cikkét életbeléptette* s azt ezentul az egyház minden fokozaton érvényesíteni köteles. A végrehajtási utasítás kiadása és az életbeléptetés a konventi elnökség mellett a Sörös Bélából, Peleskey Sándorból, és Tornallyay Zoltánból álló bizottság feladata. Ugyancsak bizottságot küldött ki a konvent az egységes liturgia elkészítésére; tagjai: P. Czinke István, Sörös Béla és Peleskey Sándor. Elrendelte a konvent a kötelező lelkészértekezleteket, illetőleg a lelkész-egyesületek kötelező megalakítását és munkálkodását. Az egyházmegyékben és a kerületekben meg kell szervezni a bel-

missziói bizottságokat és azoknak hathatósan munkába kell kezdeniök. Minden községben Kálvin szövetség alakítandó, a kis községben, ahol kevés a lélekszám, más egyesület alapítása nem kötelező. A belmissziói bizottság a konventen Bertók Béla püspök elnöklete alatt Sörös Bélából, Peleskey Sándorból, Patay Károlyból, dr. Patay Györgyből, dr. Kenessey Kálmánból, dr. Szilassy Bélából, Tornallay Zoltánból és dr. Erdélyi Pálból áll.

A konvent meghallgatta és örömmel vette tudomásul dr. Patay György jelentését a stockholmi konferenciáról, aki ott augusztus 19—30 napjain a csehszlovákiai ref. egyházat képviselte. Jelentése lapunkban is meg fog jelenni.

Tárgyalta és megerősítette a konvent a „Phönix“ biztosító társulattal kötött biztosítási szerződést. Az Idrányi Barna előadói jelentéséből megállapítást nyert, hogy e szerződés az egyházközségekre és a közegyházra egyaránt előnyös. A felhangzott nyugtalanító álhirekkel szemben a konvent kimondotta, hogy melegen ajánlja az egyházi tisztviselőknek a „Ref. biztosítási iroda“ ügynökségének elvállalását, de kötelezőleg csak annyit mond ki, hogy a lelkész más biztosító intézet ügynöke nem lehet s nem ronthatja a Ref. bizt. iroda üzletkötéseit. A községben megjelenő üzletszerzőket éppen a saját jól felfogott érdekünkben támogatnunk kell. A lelkészek és más egyházi tisztviselők kötelesek összeírni a református hívek biztosítási kötvényeit és azt az Irodának nyilvántartás céljából bejelenteni, hogy lejáratkor az Irodánk vehesse át azokat. E tárgyban körlevelet kapnak a lelkészi hivatalok.

Péter Mihály előadó ismertette ezután a 286. sz. restrinkciós törvényhez adott miniszteri leiratot (melyet annak idején lapunkban közöltünk, Szerk.) s felolvasta a miniszterhez küldendő válasz szövegét, melyet a konvent elfogadott és a miniszterhez felterjeszteni határozott. A memorandum feltárja a miniszter előtt azt a körülményt, hogy a rendelet sérti az egyházi autonómiát, az általános kulturát, de sérti a vallás szabad gyakorlatát is, amennyiben az előkönyörgő-tanítói állások megszüntetésével a gyülekezeteket az isteni tisztelet megtarthatásától is megfosztja. Miután a háborus évek rossz hatása éppen a közeljövőben fog megszűnni a tanköteles-létszám terén, helytelen, hogy éppen most szüntetnek be iskolákat, mert egy-két év múlva már bizonyosan több lesz a tanköteles. Kimondotta a konvent, hogy a kormány jobb meggyőződésre juttatása érdekében a memorandumon kívül más eszközöket is igénybe vesz, elrendelte azért, hogy az érdekelt tanítók és iskolafentartó egyházak külön-külön is, a konvent maga is, panasszal forduljon a legfelsőbb közigazgatási bírósághoz s kérje a szerintünk törvénytelen iskola beszüntetések visszavonását. Ezenkívül kérvény is adandó be a minisztériumhoz, hogy a beszüntetések elleni küzdelem valamely uton-módon eredményes legyen.

Elfogadta a konvent a Nagy Sándor féle népiskolai tantervet, hozzácsatolta a P. Czinke István féle vallástani tantervet s elfogadta az utóbbi tanterv alapján készült kitűnő vallástani tankönyveket.

Tudomásul vette a konvent, hogy az új énekes könyv nyomása a Kálvin nyomdában megkezdődött.

Tudomásul vette konvent a katonai lelkészet tárgyában kelt miniszteri leiratot is, melynek értelmében a besorozott lelkészek kérhetik tartalékos tábori lelkésszé való kineveztetésüket s az így kinevezettek kö-

rül fog kinevezni a miniszter alkalmas tábori papot. A szolgálati nyelvet bíró tart. tábori lelkészek kinevezésre jelentkezhetnek a konventi elnökségnél.

Az államnyelvi vizsga tárgyában a konvent kimondotta azt, hogy a vizsga kivételére alakult bizottság meg van s a Péter Mihály elnöklete alatt Szakál István, Kálniczky János és Patay György dr. tagokból áll, ezen bizottság előtt kívánja letétetni az új lelkészekkel az államnyelvi vizsgát.

A ref. egyház sérelmeinek rendszeres feltárására s esetleg a népszövetséghez juttatására a tárgyilagosan bejelentett esetek alapján az előmunkálatok megkezdődtek.

A minisztérium leirt 52695/I. A. 1925. szept. 5. szám alatt a VII. és VIII.-ik osztálynak a népiskolákban történt felállítására tárgyában s kijelentette, hogy azt ő kötelezőleg még el nem rendelte ugyan, de a felállítás — ahol anyagi akadály nincsen — kívánatos. Ebből tudtuk meg, hogy megint törvénytelenül járt el egyik-másik tulbuzgó tanfelügyelő a mi iskoláinkkal szemben.

A közalapi járulék felosztásáról akként rendelkezett a konvent, hogy annak 75 %-a a nyugdíjintézet céljaira fordíttassék. A közalapi és nyugdíjintézeti járulékban rengeteg lévén a hátralék, a konvent feyelemi felelősség terhe alatt elkötelezi az egyházközségek elnökségeit a hátralékok sürgős befizetésére.

Végül a konvent az adminisztráló püspök-elnök munkájának megkönnyítésére és támogatására egy Szilassy Béla dr.-ból, Sörös Bélából és Tornallyay Zoltánból álló bizottságot küldött ki, amely — mint állandó elnöki tanács — a szükség szerinti megbeszélésre és véleménynyilvánításra összehívandó.

A konventi ülés végig lelkes volt s kidomborodott a gyűlés egész lefolyásán az az uralkodó gondolat, hogy egyházi életünknek az erőteljes munka útján meg kell ujhodnia és diadalmat kell nyernie. Amit adjon meg a jóságos Isten!

A dolhai konferencia.

Szeptember 4-én reggel Szendrey István mezőkaszonyi lelkész végezte az isteni tiszteletet s a I. Tim. 3, 1-7 alapján megszívlelendő gondolatokat hirdetett a lelkész önműveléséről.

A távollevő dr. Magda Sándor csicseri lelkész értekezését „A lelkipásztor és tudomány” címen Isaák Imre olvasta fel. Az értekezés a rendszeres, tudományos lelkészi önképzés szükségességét hangsúlyozta általános tetszés mellett. A lelkészi önképzésnek szerinte három főakadálya van: a szegénység, a falusi elszigeteltség és nálunk a tudományos központ hiánya. A segítség módozatait ajánlja: a parókhiális könyvtárak minél gyorsabb tempóban való fejlesztését; egyházmegyénként közkönyvtárak létesítését, a meglévők rendezését s azoknak tudományos folyóiratokkal való ellátását; a lelkészi konferenciákon tudományos kérdések megvitatását; az irodalmi tevékenység fejlesztésére pályadíjak kitűzését. Az előadás kapcsán a konferencia az egyházkerülethez több javaslattal fordul. A dolgozatot közölni fogjuk.

Utolsónak maradt az előadások során az Isaák Imre vajáni lelkész szabad előadása „A lelkész és nemzete” címen, amely rendszerbe foglalta a nemzeti művelődés terén végzendő lelképásztori feladatokat. Megállapította, hogy mi a nemzet; a nemzet a kulturában élven ki magát teljes erejében, a lelkész feladata sem lehet más, mint a kultura terén vinni előre nemzetét. A kultura előbb nemzeti, aztán emberi. Szólt a nemzeti idealizmusról, a materializmusról, a szociálizmusról s megjelölte a magyar kálvinista nemzeti géniuszt, melynek megvalósításán a lelképásztornak buzgólkodnia kell úgy azonban, hogy a nemzet az általános emberit szolgálja. Az általános emberi ideál a Krisztus. A gyakorlati síkban a lelkész és iskola, a lelkész és közegészség ügy, a lelkész és a szövetkezeti eszme, a lelkész és a népszórakozás stb. eszméi körében mozgott a szabadelőadás.

A záró isteni tiszteletet Tornyay János bilkei lelkész tartotta kedves közvetlenséggel szólván arról, hogy a lelkész nem követheti a Manomont, hanem egyedül a Krisztust.

A konferenciát Peleskey Sándor elnök rekesztette be a Lukács 5, 1-10 felolvasásával és szívhez szóló fejtegetésével.

Akik a konferencián ott voltak, felejthetetlen órákat töltöttek együtt testvéri meghitt körben.

A rendezőségnek (Peleskey, Széchényi István dolhai lelkész) a legteljesebb elismerés a pompás rendezésért!

A vágvidéki és mátyusföldi lelkészek értekezlete.

4.) „Uj énekes könyvünk ügyének állása és tiszta jövedelmének hováfordítása.” (Előadó Boros K)

Lelkészertekezet megállapítja, hogy ezen ref. népünket leginkább érdeklő ügy szinte meglepetésszerű gyorsaságban jutott a könyvkiadó vállalathoz. Legalább az új darabok szövegét külön lenyomatban, vagy Egyházi lapunkban közölni kellett volna előzőleg. Régi énekes könyvünk össze van forrva népünk vallásos érzületével, mint a gyermek az édesanyjával és ahhoz hibái mellett is görcsösen ragaszkodik. Minden felsőbbégi parancs daczára is kell legalább 10-15 év, míg az új énekes könyv végleg kiszoríthatja a régit a gyülekezeti használatból.

Ami a tiszta jövedelem hováfordítását illeti, — tekintve népünknek sok helyen ez ügyben való idegenkedését, — lelkészertekezet kívánja, hogy az kizárólag ref. lelkész és felekezeti kántortanító-képző intézetre fordíttassék.

5) „A konventi vallástani kézikönyvek használata, tekintettel az egyházmegyénkben elfogadott kézikönyvekre.” (Előadó Sándor Benő negyedi lelkész)

Javaslat alapján egyhangulag kimondja az értekezet, hogy az egyh. m. lelkészertekezet utján megkeresi egyh. kerületünk közgyűlését azzal az indítvánnyal, hogy a P. Czinke István féle vallástani kézikönyveket ajánlják lelkészeinknek és tanítóinknak, továbbá minden ref. családnak segédeszközkül a hitoktatás és hitépítés kettős munkájához, teljes erejében fenntartva azon — az E. T. VI. tc. 13. §-án nyugvó — határozatát, melyek szerint egyh. megyénk és egyh. kerületünk összes népis-táikat, melyek szerint egyh. megyénk és egyh. kerületünk összes népis-táikában a Kovács A. — Osztyényi J. féle engedélyezett vallástani kézi-

könyvek használandók s az önrendelkezési jog teljes súlyával tiltakozva minden a törvényes határokat bontogató szándék, törekvés és kísérlet ellen a multa és jelenre nézve, s éppen úgy emelve ünnepélyes és határozott óvást a jövőre nézve.

6) „A konfirmáció kérdése a VII.—VIII. népisk. osztályok felállításával kapcsolatban.” (Előadó: Sándor B.)

Kimondja lelkészértekezlet, hogy az orsz. törvény rendelkezésére, valamint az egyh. megyénk által a múlt évben elfogadott vallástanítási tantervre való tekintettel megkeresi az egyh. m. lelkészértekezlet útján egyh. megyénk ez évi közgyűlését azzal az indítvánnyal, mely szerint: rendelje el határozatilag egyh. megyénk közgyűlése, hogy az orsz. törvény utasítása folytán 8 osztályúvá fejlesztendő iskoláink növendékeinek a konfirmációra előkészítése a VIII. évfolyamban a lelkész által eszközöltessék.

Átmenetileg azonban, hogy a gyülekezetek áldozó — csütörtök délutánját — konfirmáció nélkül meddőnek, üresnek ne találják, a kifejlesztés teljes keresztülviteléig is gondoskodjanak a tanítók és lelkészek körében és tudásban előhaladottabb növendékek konfirmációi előkészítéséről, jól ügyelvén arra, hogy csak 12. életévüket dec. 31-ig betöltött gyermekek konfirmáltassanak.

7) „A Szeretet c. vallásos néplap pártolása.” (Előadó Galambos László rétei lelkész.)

Értekezlet melegen ajánlja minden gyülekezetben a lapnak minél több példányban terjesztését.

8) Soós Károly búcsi lelkész indítványára kimondja értekezlet, hogy legátusként csak szlovenszkói diákot fogadjanak a gyülekezetek és pedig katedrai szolgálatra (nagy legátusként) csak VIII. oszt. gimn. és akademi-kus alkalmaztassák.

9) Lénárth Lajos kisujfalui lelkész javaslatára kimondja értekezlet, hogy kívánatos egyh. m. szabályrendelet hozása az iránt, hogy a kántortanítói javadalmazások fele részben kántori, felében tanítói javadalom gyanánt mutattassanak ki.

10) Boross Kálmán kamocsai lelkész ajánlatára a jelenvolt vágvidéki és mátyusföldi lelkészek elhatározzák, hogy a két kört egyesítik.

11) Tóth K. tb. esperes elnök meleg szavakban megköszöni a testvér ág. ev. egyh. vendégszeretét. *Tudósító.*

H I R E K

— **Vakok bibliájára** Bácsy Gyula újdávidházai lelkészhez beküldött adományok: Bertók Béla, Munkács 20 K., dr. Magda Sándor, Csicsér 20 K., Isaák Imre, Verebélyi József, Vaján 10-10 K., Orosz János, Újdávidháza 20 K., Szutor Jenő Belegszász 10 K., Komáromi Lajos

Nagyszöllös 50 K., Koncsol János 30 K.

— **Dolhai** konferencián résztvettek csoportképet rendelhetnek a dolhai lelkészi hivatalnál, ár: 10 K.

— **A „Csendes órák”** rovatra nézve tudatjuk az érdeklődőkkel, hogy mihelyt az anyagtorlódás le-

hetővé teszi, a rovatot újból megindítjuk.

— **Ajándék lapunknak.** Lapunk támogatására a következő ajándékok folytak be: Gálszécsi asztaltársaság 55 K. Andruch Árpád 5 K. Grósz Emmánuel 10 K. Papp Lajos 15 K. Verebélyi József 5 K. Verebélyi József 3'50 K. Hálás köszönettel nyugtázzuk.

— **Az ORLE konferenciája és gyűlése.** Az ORLE aug. 20—24 tartotta Kecskeméten ez évi konferenciáját és gyűlését. Aug. 20—23-ig konferencia és aug. 24-én gyűlés volt. Öröm töltötte el minden jelen volt kálvinista lelkipásztor szívét, amidőn látta azt az egységet, összetartást, a különféle irányok vezetőinek egyöntetű állásfoglalását abban az értelemben, hogy a kecskeméti konferencia és gyűlés kiinduló pontja legyen a mai nagy történelmi időben a magyar kálvinista lelkészek s általában a kálvinista egyház egyértelmű, egyakaratu fellépésének megnyilatkozásának úgy egyházi, illetve vallási mint nemzeti, politikai téren. Az ORLE teljes ülése aug. 24-én hétfőn kezdődött, d. e. 7 órakor istenisztelet volt a kecskeméti ref. templomban, ahol egyházi-beszédett tartott Varga Kálmán kálvosi lelkész. Az isteni sztelet után kezdődött az ORLE gyűlése a ref. kollegium dísztermében dr. Baltazár Dezső elnöklete alatt. Elsősorban Paulik János nyiregyházai ev. lelkész a MELE elnöke, Kruttschnitt Antal ev. főesperes és Sárkány Béla ev. főesperes tagokból álló

küldöttség tolmácsolta az egyetemes evangélikus egyház üdvözlétét. Kecskemét város nevében Zimay Károly polgármester, dr. Nyul Tóth Pál és dr. Kis Endre tanácsstagok a kecskeméti ref. egyház nevében dr. Hetessy Kálmán s Muraközy Gyula lelkészek és Szeless László főgondnok üdvözölték az ORLE-t. Majd dr. Baltazár Dezső elnök elnöki megnyitójában foglalkozott a ref. egyház mai általános helyzetével, az 1848. XX. t. c.-kel. A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitót, mely a magyar sajtóban élénk visszhangra talált, hossz as vita követte. Ezután Csikesz Sándor az ORLE fáradhatatlan főttkára ismertette — a már előre nyomtatásban is megjelent s az előző napok konferenciáján is behatóan megtárgyalt — Egységes politikai, kulturális, sociális és gazdasági programját a magyar kálvinizmusnak. Ezzel kapcsolatban dr. Sebestyén Jenő azon felfogásának adott kifejezést, hogy szükséges a reformátusok politikai frontjának mielőbbi kiépítése. Különösen fontos mozzanata volt az ORLE gyűlésének az, amidőn az „Egységes Program” tárgyalása után arról lévén szó, hogy a magyar kálvinizmusnak, mint a legjobban kikristályosodott keresztény világnézetnek nem szabad kilengeni sem jobbra, sem balra, nem szabad támaszkodni a jövődében senki másra mint önmagára. Czeglédy Sándor ismertette dr. Baltazár Dezső politikai pályafutását s azon okokat, amelynek a politikában való részvételre indított

ták, felkérte dr. Baltazár Dezsőt az ORLE elnökét, hogy vegye kezébe a mai nagy időben a vezetést, de kizárólag a kálvinistaságra támaszkodva, minden más elem kizárásával: a ref. lelkészek összessége támogatni fogja! — Több időszerű tárgy, indítvány megvitatása után végül a régi tisztikart megválasztották újabb 3 évre. A gyűlés végén dr. Baltazár Dezső elnök jelentette, hogy az 1926 évre Hajdúböszörmény hívta meg az ORLE-ét gyűlésének ottan megtartására, ahonnan a gyűlésen résztvevők Nyiregyházára mennek a leány kálvineum felszentelésére. Este 6 órakor

a templomban evangélizációs istentisztelet volt. Ünnepi beszédet mondott: dr. Szabó Aladár. délben aug. 24-én az ORLE gyűlés napján a jelenlevők a kecskeméti ref. egyház vendégei voltak, este pedig a Protestáns Asszonykör az ORLE tisztületére szeretet vendégséget rendezett. (Folytatjuk)

— **Esküvő** Tudja Ilona, a Tudja Mihály deregnyői lelkész leánya és Tóth Jenő felsőregmeczi lelkész szept. 15-én tartották esküvőjüket. Gratulálunk!

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat: a tornagörgői ref. egyház orgonista-tanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom: 3 szobás új lakás, kert, 1 kat. hold 1166 [] öl szántó; 2 kat. hold 1565 [] öl rét; 12 köböl buza; 12 köböl rozs; 5 köböl zab; 8 bécsi öl tűzifa beszállítva; fél telek után erdő és legelő illetőség; államsegély. Kötelessége: I—VIII. osztályu iskola vezetése; kántori teendők végzése, minden harmadik vasárnap d. e. és lelkész akadályoztatása esetén teljes istentisztelet tartása; kórus vezetése. Pályázatok 1925. szept. 26-ig lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó, illetve annak pontos ideje e választás napján közöltetik.

Új orgonát, harmoniumot a legegyszerűbb kivitelől a legnagyobb és legdiszesebb kivitelig öt évi kezesség mellett szállít és e szakban bármilyen javítást, átalakításokat vállal s lelkiismeretesen elvégez

GUNA GYULA orgona és harmónium gyára

EPERJES — PREŠOV

— Költségvetéssel és árajánlattal a helyszínen is díjtalanul szolgál. — Elsőrendű bécsi zongorák előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók.

Kérjen árajánlatot!

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, fűg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
mefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

ROZÁR LAJOS

UNGVÁR-BŐHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések,
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelezés.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVÁR
urí és papi szabó
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, nő- és gyermekruha-árubáz
KASSA Malom utca 1.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.
Vállal, épít és renovál. Több száz temp-
lomot épített és renovált már. Tornyot
állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.
Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánci utca 59
Készít mérték szerint mindennemű lábbelit.
Állandó raktár cipőkben, bakancsokban,
csizmákban. Leleltismeretes kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJŐCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)
Alapított 1793-ban.

Több világhiállításán kitüntetve.

HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tátrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezeti | Üzemeltető | Bereshadésh |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamaláta sört.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE! MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR Táviratcim: Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képvisellete és lerakata. Olaj. Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Fordson** Traktorok.

NEUTTSCHHEINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

A CONTINENTALE

biztosító részvény társaság Prágában, foglalkozik: tűz, betörés, baleset, szavatosság, szállítmány és jégbiztosítási ágazatokkal, igen előnyös feltételek mellett.

Egyházkerületeink egyházi javai évtizedek óta fennálló szerződés alapján ezen intézetnél vannak biztosítva és így hiveink vagyónak biztosítására az összeköttetést a legmelegebben ajánljuk.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: Isaák Imre.
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vájáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

A pathmosi üzenet.

A stockholmi kongresszuson elmondotta **Dr. Ravasz László** püspök.

Ján. Jel. 1. 3—8.

Mi tudjuk, mert ezerszer tapasztaltuk, hogy Isten minden lélekkel külön foglalkozik és a legnagyobb dolgokat egyedül neki, négy szemközt mondja el. Tudjuk azt is — tegyetek róla bizonyoságot föld kerekiségének itt összesereglett pásztorai, — hogy Istennek minden gyülekezetre, minden felekezetre gondja van és azok történelmében, a szenvedéseikben épügy, mint a győzelmeikben ezerszer megmutatta különös, dédelgető szeretetének és egyéni nevelésének csodáit. Mi Istennek nagy tetteivel járunk. (Zsolt.)

De az is bizonyos, mindennél bizonyosabb, hogy egyetemes anyaszentegyházunk a maga oekumenikus egységében Isten különös kegyelmének, a specialissima gratianak mindennél drágább tárgya... Tehát Istennek vannak nagy, egyetemes üzenetei, amelyek a Krisztus anyaszentegyházának egészéhez intőzvék, követelései, amelyek mindenkit illetnek ugyan, de amelyeket csak az egyetemes egyház a maga egészében teljesíthet.

A felolvasott ige ilyen egyetemes üzenet nagyszerű nyitánya. Csak hét gyülekezethez szól, de az akkor az egész keresztyénség volt. Irtózatosan nehéz helyzetben hangzott el ez az üzenet: a Krisztus anyaszentegyháza legnagyobb üldöztetésének előestéjén áll. Domitianus fenyegető alakja, mint egy sötét árnyék, felnyúl az égre és eltakarja a napot. A helyzet az, ami volt, mikor Heródes elküldte poroszlóit, hogy öljenek meg minden fiugyermeket Betlehemben. Isten ügye a lét és a nemlét kérdése előtt áll.

Pathmos szigetétől térben sok ezer mértföld választja el Észak diadémját: Stockholmot. János látása óta két ezer esztendő telt el, míg egybegyűltünk itt mi, a látástalan nép, prófécia és martiromság nélküli világ. S mégis mennyire talál reánk, épen nekünk szól ez az ünnepélyes pathmosi üzenet.

Először tiszta, erős zugással, mint egy angyali trombitászó kizeng az igéből az az édes vigasztalás, hogy Krisztus egészen a miénk!

Krisztus az, aki a miénk. Az igaz és hű bizonyosság, a halottak közül az elsőszülött és a föld királyainak a fejedelme. Krisztusunk van: miénk az Igazság, a Szépség és az Erő. Nem kereső nép vagyunk: boldog megtalálók. Beati possidentes a Lélek birodalmában. Ki az, aki nagyobb, jobb, igazabb és szebb, mint Ő, ki az, aki árnyékot vethet Reá és vitássá teheti királyságát, ki az, akiben az Isten emberibb lenne és az ember Istenibb, mint Benne? Krisztus az, aki a miénk, az Isten kimetszett bélyege, a testté lett Ige, a Szerelmes Egyszülött Fiu.

Miénk ez a Krisztus! Oh hogy adta magát ide nekünk! Alázatos és engedelmes volt, arcán nem volt ékesség és alakján hatalom, miglen alázatosságában ítélete elvétellett. Alakja igénytelen, mint egy tömjén darab, amely parányi szén-törmelék, de ha kigyul: illatával betölti az eget. Minden arra való benne, hogy égjen és áldozati füst legyen. Ő is mindent odaadott értünk, hogy maga legyen az örök áldozat, a megváltó halál, a másba átömlő élet. Miénk lett minden fájdalma, kinja, egész szerelme, miénk a halála, nekünk adatott érdeme, örökségünk az Ő élete, táplálékunk a teste és a vére!

Egészen a miénk! Mi az, ami belőle nem az enyém, vagy a tiéd? Mi az, amit megtartott volna magának, félre tett volna másnak, ami csak kiváltságosoknak szól? Ő a maradéknélküli jótétemény: egészen azé, aki birni akarja és soha se lehet úgy birni Őt, hogy ő kevés legyen, se úgy, hogy birásában valami felesleges legyen.

Krisztus egészen a miénk!

A pathmosi üzenet másik gondolata mélységes vád: mi nem vagyunk egészen a Krisztusé.

Nincs a világon felségesebb történet, mint a keresztyénség története. Mennyi hősiesség, mennyi martíromság és mennyi dicsőség termelt benne! De nincs a világon dörébb illúzió, mint azt hinni, hogy a keresztyénség megoldotta feladatát és bevégezte küldetését. Nem. A keresztyénség ma is épen akkora feladat előtt áll, mint az első pünköst reggelén, mert a világ ma sem a Krisztusé, mint nem volt akkor. Ma még mindig több a pogány a földön, mint a keresztyén. Két ezer év alatt egy óriás keresztyén kultúra nem tudott feldolgozni néhány millió szétszórt zsidót. Keletről, délről, diadalmas pogány világnézetek keltek utra és hódítanak még közöttünk is.

De a szomorubb az, hogy a keresztyénség nem hatotta át még azt a kulturát, amivel ötvöződött. Keresztyén országok, megkeresztelt egyének milliói döböntő lelki pogányságban élnek. A tudományban, művészetben egyre nő a keresztyénség ellenségeinek száma és fényes elmék vonják ujra kétségbe a Krisztus felségjogait. A gazdasági rend egészen antikrisztianus, mert materialista kommunizmus küzd materialista kapitalizmussal. Végül pedig minden fekélyt felfakasztott s világunkat döböntő pogányságában mutatta be a nagy háboru és utókövetkezménye: a béke.

Mi nem vagyunk egészen az övéi. Hol az a nemzet, amelyik neki szolgál? Az a társadalom, amely Őt imitálja? Az a gazdasági rend, amelyik az ő szellemét leheli?

Jaj nekünk, akik elárultuk és átszegeztük őt!

Aldott perc, midőn meglátjuk, hogy átszegeztük őt. Boldog ország

és egyház, amely siratja őt és magát tiszta, mély bűnbánatban. Nem más a hibás, én vagyok a hibás.

Istennek mindig ez volt a módszere: megmutatja, kicsoda az ember, hogy bűnbánatra vigyen, azután megmutatja, kicsoda a Krisztus, hogy megvigasztaljon és végül megmutatja, hogy kicsoda Ő, hogy bennünk és általunk győzzön.

A keresztyénség újra a lét és nemlét kérdése előtt áll. Most fog eldőlni: Istennek az ereje-e? vagy pedig az emberiség egyik legszebb és legnagyobb álma. Mi a keresztyénség: az emberi kultúra egyik legérdekesebb emléke, vagy pedig az élet és a jövő kultusza. Odajut-e, ahová a kihalt filozófiai rendszerek: egy nagy spiritualis muzeumba, vagy pedig még ezután lesz igazán kovász és erő. Az idő közel van. . .

A stockholmi konferencia tagjai és résztvevői ünnepélyesen megvallják, hogy ezt a nagy próbát Istentől nyújtott drága alkalomnak tekintik. Hiszik, hogy Krisztus győz s legfőbb óhajításuk, hogy ebben a nemzedékben, általunk győzzön.

„Én vagyok az Alfa és Omega, kezdet és vég, ezt modja az Ur, aki van és aki vala és aki eljövendő, a Mindenható” . . .

Dusza János gömöri tanácsbíró beszéde

az iskolák beszüntetését elrendelő miniszteri rendelet tárgyában.

És ezek tetejébe kimondja a rendelet, hogy azokra a helyekre, a hol pályázat alapján nem lehetett tanítót alkalmazni, a min. fog tanítókat kinevezni, természetesen a Csehországban időközileg képesített tanítók soraiból.

És befejeződik a rendelet azzal, hogy a hol a törvényszerinti intézkedések elé akadályok gördítettnek, ott az államsegélyek be fognak szüntetettetni és az eltávolozni vonakodó tanítókkal szemben karhatalom is fog alkalmaztatni.

Ez a helyzetkép. A cél világos. Gömöri egyházmegyénkben 25; Egyházkerületünkben mintegy 57, Szlovenszón mintegy 1300 iskolának megbolygatása megsemmisítése. Ez az első turnus, és következnek utána rövidesen a második; és a többi.

... Én tudom azt, hogy a törvényt s a törvényes rendeleteket tiszteletben kell tartani és azoknak engedelmeskedni kell.

De másfelől azt a jogát sem lehet elvitatni az állam polgárainak, hogy törvényileg biztosított, érvényben levő s veszélyeztetett jogaikat megvédelmezzék.

Nos hát, erre a jogalapra helyezkedve, a milyen bátor a min. rendelet hangja, olyan határozottnak kell lenni a mi állásfoglalásunknak is a miniszteri rendeletben foglalt intézkedésekkel szemben.

Miért? — kérdezem. Felelet, mert

1., az iskolák a mi kizárólagos tulajdonukat képezik és századok óta azok a mi gyermekeink templomai; anyaszentegyházunk veteményes kertjei; iskoláink ama bibliai jelszó alapján épültek fel egymás után: elvész a nép, a mely tudomány nélkül való és éppen a református iskoláink lobogtatták minden időben: a tiszta, egészséges világnézet, a tudomány, felvilágosodás, lelkiismereti szabadság zászlaját. A mi iskoláinkban

nevekedtek sok kiváló, hirneves egyének, államférfiak, tudósok, a közélet hasznos munkás tagjai úgy, hogy iskoláink kifejezhetlen értékű szolgálatot tettek az államnak úgy a múltban, mint a jelenben és a jövőben is teljesíteni hivatvák ezt a nemes missziót!

Iskoláink tehát az állam érdekeit soha nem keresztezték, sőt azt előmozdították!

A mi iskoláinkat tehát a tanítók létszámának apasztásával nem kevesbiteni, hanem ellenkezőleg azokat a szükséghez képest új tanítói állományok szervezésével szaporítani kellene, éppen az államnak a maga jól felfogott érdekében.

Ha ezek mellett még figyelembe vesszük, hogy a mi iskoláink eddig mindazon törvényes és az 1907. évi iskolai törvényekben előírt kötelezettségek birtokában vannak, a melyeknél fogva tanítónk államszegélyben részesültek és részesülnek: mindezek alapján határozottan megállapíthatjuk, hogy a 286. sz. törvény végrehajtása tárgyában kiadott min. rendelet nélkül a törvényes alapot és súlyosan sérti a jogot, mikor az egyházaink tulajdonát képező iskolákat azok rendeltetéseitől akarja vonni. . .

De 2-szor törvény és jog ellenes a hivatott rendelet azért is, mert a tanítók az 1867. XXXVIII. t. cz. 138. §-ának 1-ső pontja szerint és 1907 évi XXVII t. cz. 2. §-a értelmében élethosszig választatnak, ehhez képest a hitfelekezeti elemi népiskolák rendes tanítói állásukból csak az 1907. évi XXVII. t. cz. 22. 23. 24. §§-ai alapján és ezen törvény szakaszokban megszabott feltételek mellett hozott jogérvényes fegyelmi ítélettel mozdíthatók el állásukból; nem lehet tehát a tanítókat csak úgy könnyedén fölösleges tanerőkké minősíteni és mint ilyeneket állásukból egy toll vonással eltávolítani. . .

És 3-szor jog és törvény ellenes a rendelet azért, mert az érvényben levő 1907. évi isk. alaptörvény XXXVII. t. cz. 15. §-a értelmében: „a mennyiben az illető iskola tanköteleseinek összes száma 30-on alul maradna, a miniszter csak kivételesen engedélyezhet államszegélyt; de olyan iskolától, mely eddig is élvezett államszegélyt, vagy amely az illető községben az egyedüli magyar tannyelvű iskola, a mennyiben a jelen törvény követelményeinek megfelel, a segély e czímen meg nem tagadható.”

Ezek után megteszem határozati javaslatomat: (azokat az egyházmegye egyhangulag elfogadja; közölve a gyűlésről szóló tudósításban.

Befejezésül a tanítókhöz fordulok: a helyzet kulcsa ebben a válságos időben a tanítók kezében van letéve; és biztam mindig és bizom most is a tanítóság egyháziasságában, fajszeretetében, magyarságában és abban, tudni fogják kötelességeiket most is, máskor is.

Álljanak meg, mint a Sion hegye szilárdan és harcolják meg ezt a nehéz harcot nemes bátorsággal. . .

Ne kétségeskedjenek, egy hajuk szála sem fog meggörbülni. . .

Ha államszegélyük elmaradna is valameddig, azért nem halna meg éhen és államszegélyüket utólagosan meg fogják kapni;

Ilyen értelemben nemes állás foglalásukat várja ez a nagy gyülekezet, várja az egyetemes református Egyház. . .

Ha kitartunk, ha egy akarattal, egy értelemben leszünk, rajtunk a pokol kapui sem vehetnek diadalmat. . .

A lelkipásztor és gyülekezete.

— Peleskey Sándornak a dolhai lelkészi konferencián tartott előadása. —

Az egyháznak sine qua non-ja a gyülekezet és a virágzó egyházi élet fogalma; a virágzó egyházi élet fogalma a virágzó gyülekezeti élettel kongruens fogalom. Azért a virágzó gyülekezeti élet megteremtése az első kötelességünk. Milyen legyen ez?, nyilvánvalóan beszél róla a Szentírás, a mikor az első jeruzsálemi gyülekezet (Ap. csel. 2: 42—47.) és a bibliai nagyszerű leírások adják a keresztyén gyülekezeti élet örök, fenntartó ideálját. E szerint a gyülekezeti tagok „szívök, lelkök egy vala,” „mindenök közös vala;” „mindnyájan felette nagy szeretetben valának a hivek,” „nagy örömmel és tiszta szívvel dicsérvén az Istent.”

Az örök Ige bizonyága szerint tehát a gyülekezet nem más, mint testvéri közösség, amelynek tagjait a közös hit és a közös munka fogja össze.

Ugyancsak a biblián felépült keresztyén kálvinista elv, hogy a lelkipásztor is e testvéri közösségnek: a gyülekezetnek egyik tagja, akit a testvéri közösség saját *nevelésére, irányítására* választ. És mivel a Krisztusban való folytonos növekedés a gyülekezet célja, nem lehet a gyülekezet lelkipásztor nélkül; de a fentebb mondottak alapján a lelkipásztor sem lehet gyülekezet nélkül. A gyülekezet lelkipásztor nélkül vak, a lelkipásztor pedig gyülekezet nélkül tehetetlen. Ez speciél ker. kálvinista elv, jobban mondva bibliai elv, amely sem a katolicizmusban, sem a szektáknál nincsen meg.

A gyülekezetnek, mint testvéri közösségnek fogalmából következik a lelkipásztornak és a gyülekezetének egymáshoz való viszonya. A testvéri közösségben minden munka közös. Nem szabad hát egyetlen munkát sem magában végezni a lelkipásztornak. Ép az a legnagyobb veszély, sok gyülekezetünkben a legnagyobb baj, hogy a lelkipásztor mindent maga intéz, mert a kiskorúságban tartása a gyülekezetnek arra vezet, hogy emmer értékű külső tekintély uralkodik a gyülekezeten; ha meg visszavonul a lelkipásztor s a gyülekezetre hagy mindent, ez demagógiára vezet. A munka tehát közös, de mint minden munkában, itt is két elem van, vezető és vezetett, amaz a lelkipásztor, emez a gyülekezete. A kettő között a viszony még sem az ur és szolga, nem az isteni és világi; hanem a nevelő és növendék, vagy az idősebb és ifjabb barát viszonya s a cél, hogy a növendékből nevelő, a vezetettből vezető legyen. Az így végzett munka természetesen sikerre csak úgy vezet, ha a lelkipásztor a maga célját gyülekezetével közös céllá tudja tenni. Így nem csak a lelkész gondolkozik és tervez, hanem gyülekezete is és ezzel a gyülekezetet kivesszük a passzivitásból és aktívá, cselekvővé tesszük. Csak is így folyhatik helyesen a közös munka a testvéri szeretet, a testvéri kölcsönös bizalom drága viszonya alapján.

Az így folyó munka, három síkban mozog és pedig az I. Ige hirdetésében, II. a lelkipásztori személyes élet ráhatásában, III. a lelkigondozásban.

A lelkipásztornak a gyülekezetével való testvéri viszonyából következik, hogy az ígehirdetés munkáját teljesen a testvéri közösség lelki állapota szabja meg. Nem lehet az Igét hirdetni lelkiépüléssel, ha nem alkalmazkodik az a gyülekezet speciális viszonyaihoz, ha nem ösmerjük

a maga teljességében gyülekezetünk erényeit és hibáit. A jó nevelő és növendék sikeres munkájának titka, hogy tisztában legyünk mit tud és miben tudatlan a növendék? Most már akármilyen alkalmakban hirdetjük az Igét, világos, hogy az a gyülekezet lelkiállapotrajzához speciálizálódik. A speciális gyülekezeti viszonyainkhoz alkalmazkodó igehirdetésnek aztán az Igéből és lángolva égő nagy, törhetetlen hitből kell fakadni, hitből hitbe kell prédikálni. Micsoda klasszikus példák erre, az Ur Jézus első igehirdetői; olvassuk csak el Péter és a többi apostolok prédikációját. Nincs abban praepositio, dispositio, historia, logika, retorika stb., de egyszerű szavaiban is van hit és lelket fogó bizonyágtevés az Urról. Ezek nélkül bizony hiában való ami prédikálásunk, mert így sem a Jézus Krisztus bizonyágtevői, sem a hivek lelki építői nem vagyunk.

Ezeket tudva, tegyük fel a kérdést: mit ér a mi mankón járásunk, idegen és honi szerzők deklamása, ha még annyi is az elismerést nyújtó, vállveregető gratuláció? Mit ér?, annyit, hogy hallgatóink csak meghallgatják, de nem cselekszik! Ezért ítélnék úgy, hogy az Ige csak a templomba való és ma már megszólják a pásztor, ha igehirdetése a lélek érzékeny hurjait is meri érinteni.

Őszintén meg kell vallanunk, hogy ilyen bizony nem csak a hallható Igének, de a látható Igének is a nyújtása. A keresztség kiszolgáltatásánál nincs egy szó a szülékhez és keresztszülékhez, a nagy általánosság néhány szólama ami elhangzik s aztán rábizzuk sorsára a gyermeket. Az urvacsora osztás kötött beszédei közül melyik szolgálja a lelki indítás nagy célját, amikor nem speciálisan ahhoz a gyülekezethez szól, melyhez beszélünk? Temetéseknel meg nem is hangzik az Ige, ha meg igehirdetésre kéretünk, bizony a legtöbbször a dicsérő életrajzok és sirató bucsuztatásban merülünk ki. (Folytatjuk.)

A felsőzempléni ref. egyházmegye közgyűlése.

A reformáció áldott emlékeitől megszentelt Gálszécs volt a f. zempléni ref. egyházmegye aug. 25-én megtartott közgyűlésének színhelye. — A közgyűlést megelőzően az egyházmegye hivatalosai s a gálszécsi ref. hivek s intelligencia részvételével istenisztelet tartott a templomban, amely alkalommal Jencsik János lasztoméri lelkész imádkozott s prédikált. Az isteni tisztelet végeztével ugyancsak a templomban kezdetét vette a közgyűlés, amelyre Virág József esperes szivből jövő buzgó imája kért áldást, munkájára sikert és előmenetelt. A 36 pontból álló tárgysorozat tárgyalása következett ezután, amelynek legkimagaslóbb eseménye az esperes évi jelentése. Avatottabb és biztosabb kezekkel megirni, találóbb színekkel festeni helyzetünket külső-belső viszonyainkat, csak igen kevésnek adatott meg az őrállók közül. Ha kell drámai erővel szárnyal és fest, hogy a hős elszánt küzdelmére mutasson, majd biztos fegyvert ad a kezünkbe eszményeink védelmére és diadaláért, mellyel ösztökéli a csüggedőt, felemeli a elesettet, szilárdabbá teszi a bátort, törhetetlenné az akaraterőt! Nem kerüli el figyelmét egyetlen fontos momentum sem. Kezében a vakolókanállal áll a theológia most épülő falai alatt az özvegy-árva és gyámintézet mellett, amikor a szervező bizottság

által rakott téglák közé biztosabb összefoglalót kíván besimitani amaz indítványával „hogy a szükséges és elodázhatatlan intézményekre és célokra házi adót kell kivetni, s aztán kimondani azt, hogy az egyháztag, aki biztosításait a ref. központi iroda útján annál a társulatnál eszközli, amelyet az mint vezérügynökség képvisel, a fenti célokra rárótt egyházi adó fizetése alól felmentetik, aki pedig ezt tenni elmulasztja, vagy vonakodik, azok biztosítási kötvényeit a lelkészek azonnal szedjék össze s további rendelkezésre készen tartsák, — szinte keresztül vihetetlen, eljárásunk okát, — célját a néppel teljes megnyugtatójukra megértetni bajos, ne siessünk hát, hanem — ime — egy életre való indítvány, amely mindenki előtt érthető és világos, másrészt a könnyelmű gondolkozásuk biztosítására ösztönző!

Behatóan foglalkozik az esperesi jelentés a Referatusnak 46337 sz. alatti f. julius 30-án kelt leiratával, amelyet egy olyan szégyenletes arculcsapásnak minősít, mit szóltanul tünni egyenesen kálvinista mivoltunkon hagyott szégyenbélyeg volna. Ismeretes ez autonomiánk maradványait is elkobzó rendelet, mely egyházmegyénk közgyűlésén oly megbotránkozást és felháborodást váltott ki, hogy egyhangulag elhatározott, miszerint a fenti rendelet ellen, mely a kulturának valóságos szégyene, egyházmegyénk erkölcsi méltóságának teljes érzetében mély felháborodással és megbotránkozással tiltakozik s a szept. 8-án e tárgyban összeülő konventhez Péter Mihály e. ker. főjegyző ur útján sürgős felterjesztéssel él.

Kidült jeleseink: Szilassy Aladár, Szalay László frissen hantolt sirhalmáról a mi sirjainkra irányítja könyvtől nedves szemünket, hogy egy-egy cipruságat helyezzünk el az agg vándor és 44 évig sáfárkodott hű szolgálta, Sztankovics Lajos nagyráskai lelkész és Mertens Arthur vil. tanácsbíró alig begyepesedett sirjára.

Egyházmegyénk külső-belső, valláserkölcsei, szellemi, anyagi életének és állapotának tökéletes rajza után azzal az érzéssel veszünk búcsút e remekbe készült jelentéstől, hogy nagy nyeresége lesz egyházi életünknek, ha jkvi nyomtatásban is meg fog jelenni, amit Péter Mihály egyh. ker. főjegyző indítványára egyházmegyénk egyhangulag el is határoz. Böszörményi Sándor, Szondy István megválasztott papi, Szabó István vil. tanácsbírák hivatali esküjök letétele után jó reménységgel üdvözöltettek az em. tanácskozó asztalánál. A tárgysorozat többi pontja a tanügyi bizottsági elnök jelentése, amely szerint a tavalyi eredményhez képest haladás észlelhető, lelkészi és tanítói választások, díjlevelek megerősítése, különböző tárgyú kérvények, közigazgatási ügyek elintézésében merült ki. A szlovák zsolttár használatát eltöltő rendelet az illetékes gyülekezetekben kihirdettetett, amit a mi szlovák kálvinistáink nagy megbotránkozással vettek tudomásul s *arról semmi áron nem hajlandók lemondani*, kezökből kiadni. A homonnai missiói lelkésznek az egyház anyagi és szellemi előhaladásáról szóló jelentése örvendetes tudomásul szolgál. Crescit sub pondere palma! A varannói közös egyházi vagyon megosztása tárgyában az evangélikusokkal kötött egyezség nem erősített meg, hanem új egyezség megkötésére küldetett ki az ez ügyben fáradozó bizottság. Az ebéd Gálszécs egész intelligenciájának kedves részvételével sok

szép toaszttal fűszerezve folyt le, este pedig nagyszerű kulturestélyt tartott a zampléni papi és tanítói énekkar a gálszécsi egyházzal karöltve, amelyről a napilapok részletesen megemlékeztek.

Tudósító.

PROBLÉMÁINK.

Angol lapot! A „Kálvinista Szemle” 31. számában, Dr. Sebestyén Jenő budapesti theol. tanár egy angol nyelven megjelenő magyar ref. propoganda lap megindítását javasolja.

Dr. Sebestyén megemlíti a cseh testvér egyház e fajta propaganda lapját, azzal a megjegyzéssel: „Nem tudom, él-e még”? Igen a lap él és virágzik, mint a „Kostnické Jiskry„ (a konstanci Szikra) heti folyóirat havi melléklete. És ez a kis kaliberű ujság (4 lap) igen messzehordónak bizonyult. Hatása megérik az egész angolul beszélő protest. világban.

Ne hagyjuk e helyes és oly nagy horderejű dolog elalvását — semmivé levését. Soha nem volt erre nagyobb szükség és alkalmasabb pillanat, mint éppen napjainkban, mikor az egész világ protest. társadalmának figyelme felénk fordult, a románok erdélyi erőszakoskodásai miatt.

Leghelyesebb volna egy központban pl. Budapest, megindítani ezt a lapot, mely hivatva lenne, hogy képviselje az össz ref. magyarság érdekeit. Budapest volna erre legalkalmasabb nem csak központi fekvésénél fogva, hanem szabadságát illetőleg is.

Ha Magyarországon kipattant a szikra, mi szlovenszkóiak — gerjesszük a tüzet! Tegyük javaslatot a lap megindítása körül. Legcélszerűbb, ha Egyházunk előljárósága veszi kezébe az ügyet. Kiszámíthatatlan haszna lenne ebből az egész egyetemes magyar református-ságnak.

Tudom, hogy akadnak egyesek akik nem látják szükségesnek, — „minek az, fölösleges” — mondják. De az ily nemű lap hasznosságának elbírálását engedjék át azoknak, kik külföldön voltak, vagy jelenleg élnek, kik tapasztalták e lap óriási hiányát.

Már régen kellett volna!

Ne várjuk, hogy a külföld jöjjön kikutatni bajainkat, hanem mi tárjuk ki panaszainkat. Hallassuk mi is már szavunkat, hogy nem elpusztulni — de élni akarunk!

Értsük meg az idő intő szavát. Az óra 12-öt ütött, cselekedjünk!

Minél hamarabb indítsuk meg az egyetemes magyar ref. egyház érdekeit képviselő angol nyelvű lapot, mert nagyon igaz az a latin mondás, hogy:

„Ex nihilo nihil fit.”

Aberdeen, 1925. aug.

Czibor József.

H I R E K

— **Lelkészbeiktatás.** Lélekemelő ünnepség keretében iktatta be Balogh Elemér püspök Galambos Zoltán megválasztott komáromi lelkészt hivatalába szept. hó 13-án. A beiktatás után az egyházközség nevében Zsemlye Lajos; a róm. kath. hitközség nevében dr. Májer Imre apát-plébános; az evangélikus egyház nevében Jánosy Lajos esperes; a zsidó kongresszusi egyház nevében Fried Jenő hitközségi elnök; a Protestans Nőegylet részéről Pap-Kovács Elemérné; a Jókai-Egyesület részéről dr. Szijj Ferencz üdvözölték az új lelkipásztort.

— **Templom és toronyszentelés Recskén.** Szeptember 20-ikán templom és toronyszentelési ünnepélyt tartott a recskei kisdud gyülekezet, mely tornyát és templomát mintegy 26000 korona költséggel díszesen megújította. — Az eredményes építkezés leginkább a Török László gondnok buzgóságának a gyümölcse. — A gyülekezet és a helybeli énekkar alkalmi éneklés után Liptay László naprágyi lelkész áldotta meg a templomot és gyülekezetet szívből fakadt buzgó imádsággal; Zajdó László e. m.-i főjegyző prédikált, Székely Bertalan szutori lelkész urvacsorát osztott, melynek végeztével Liptay László 2 kisdudet részesített a keresztség sákramentumában. Végül Buzi Márton esperes és helybeli lelkész olvasta fel a recskei régi és új templom történetét és a hivek önként

elvállalt munka és pénzbeli járandóságait. Az örökkévaló Lélek, ki az emberi szívet választotta magának legszebb templomul, vezesse továbbra is a recskei gyülekezet tagjait a megkezdett nemes uton, hogy a sötétségben ülő gyülekezetek is lássák meg a recskei hivek körében feltündökölt igaz világosságot és induljanak annak fényé után, a ki azt mordta magáról: „Én vagyok a világ világossága; a ki engemet követ, nem jár a sötétben, hanem életnek világa leszen annak.” A templomszentelési ünnepélyen megjelent lelkészek és tanítók a Sztankovics Lajos tanító melegen szeretettel látott vendégei voltak.

— **A tiszáninneni egyházkerületi** gyűlés alkalmával Kassán, 1925. október 6-án, délután 6 órakor, a református templomban, az egyházkerület és a kassai református egyház együttes vallásos estélyt fognak tartani, ahol az egyházkerület részéről egyházi beszédet mond, amelyben Jókai emlékének is áldozik: Pálóczi-Czinke István püspök. Kérjük az egyházkerületi közgyűlés tagjait, hogy ezen az ünnepségen teljes számban részt venni sziveskedjenek. Illő dolog, hogy a Jókai centennárium esztendejében a hálas megemlékezésből mi is kivegyük részünket. Hiszen Jókai a mi dicsekedésünk volt, egyházunk fia volt.

— **A kassai ref. egyház lelkészi** hivatala felkéri a folyó hó 7-ére

összehívott az egyházkerületi gyűlés tagjait, hogy éjjeli szállásra az „Európa” szállodában jelenkezzenek. Ott lesz az étkezés is. Érkezésük idejét kérem a lelkészi hivattal közölni.

— **A nagykaposi** ref. gyülekezet folyó évi október hó 11-én reggeli 10 órakor Orgona szentelési ünnepélyt fog tartani.

— **Árváltozások a kultura könyvjegyzékén.** Sajnálattal közöljük igen tisztelt vásárlóinkkal, hogy a holland magyar bizottság kiadványainak árát szeptembertől kezdődőleg jelentékeny módon felemelte. Az új árak így alakulnak: Kuyper Abraham: A kálvinizmus lényege 25,—, A biblia nőalakjai 4,—, A kálvinizmus politikai jelentősége 8,—, Bavinck: Modern morál 6,—, A keresztyén pedagógia alapelvei 20,—, Dr. Bouwman: Az egyházfegyelem 150 Az egyház és a hitvallások 150, Doumergue: Művészet és érzelem Kálvinnál 8,—, Révész Imre: A mai magyar kálvinizmus 5,—, Wielenga: Az evangélizáció a ref. egyházban 150, Heidelbergi káté magyarázata 23,—. Ezzel szemben örömmel tudatjuk, hogy Magyar kálvintsta Sion című kiadványunk árait okt. 1-vel kezdődőleg leszállítottuk és pedig úgy, hogy az egyszerű papíron nyomott ára 8, finomabb papíron nyomotté 10 ök. Ezekből az árakból a lelkész és tanító urak 10 % engedményben részesülnek s minden 10 példány után 1 ingyenpéldányt kapnak. Kiváló tisztelettel: *Várady József Losonc.*

— **Kérelem.** Felkérjük előfizetőinket, hogy hátralékaikat és az ez évre régen esedékessé vált előfizetéseiket sziveskedjenek sürgősen beküldeni, mert így, ennyi hátralék mellett, el kell véreznie lapunknak. Annyit elvégre meg kell tennie minden komoly református embernek, a hivatalosoknak meg éppen kötelességük is, hogy idejében rendezék egyházi lapjukkal szemben fennálló kötelezettségüket. Azt is kérjük, hogy az előfizetési és egyéb díjak beküldésekor méltóztassanak 50 fillérrel többet küldeni, mert a kézbesítésnél ennyit minden küldeményből levonnak s hétszáz előfizetőnél ez tetemes összeget tesz ki, amit a kiadóhivatal egy tömegben megérez, az előfizetők pedig egyenként észre sem veszik. Különösen áll ez a félévenként előfizetőkre, mert kétszeri küldésnél már 1 koronát veszít a kiadóhivatal. Jóakaratot kérünk, hogy annak buzdító hatása rajtunk is meglássék.

Kiadóhivatal.

Káplánt keresek! Teljes ellátás és tisztességes fizetés mellett. Ajánlatokat címemre kérek küldeni. Névveltenfalú, u. p. Černy Ardow, Ruszinszko, *Szentpétery Pál* ref. lelkész,

— **Megvételre keresek** egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cím a kiadóban.

— **Hirdetéseinkre** felhívjuk olvasóközönségünk figyelmét. Méltóztassék a vásárlásnál lapunkra hivatalkozni.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor.*

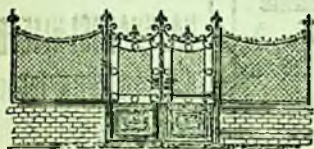
Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, fűg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
mefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GÜVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

MOZAR LAJOS
UNGVÁR-ÚJHOROZ.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések,
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelés.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVÁR
uri és papi szabó Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, nő- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

KLÁDEK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.

Vállal, épít és renovál. Több száz temp-
lomot épített és renovált már. Tornyot
állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59

Készít mérték szerint mindenemű lábbelit
Állandó raktár cipőkben, bakancsokban,
csizmákban. Lelelkiismeretes kiszolgálás!

Az Ungváron meg-
forduló reformá-
tus közönség leg-
kellemesebb ta-
lálkozó helye a
FÜBEDI ÉTTERME
A színházzal szemben.

**BAKTAI
EGRY FERENCZ**
harangöntődjé
KISGEJÜCZ
(Ungmegye, Podkarp. Russ.)
Alapított 1793-ban.
Több világkiállításon kitüntetve.

**HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ
POPRÁD**
Legalkalmasabb hely
egyházi gyűlések és kon-
ferenciák tartására. Tát-
rai kirándulók kényel-
mes és olcsó otthont ta-
lálnak itt.

DUNA—BANK
Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Bereg-
szász, Homonna, Hust,
Kassa, Michalovce, Mun-
kács, Érsekujvár, Nitra,
Nagykapos, Nagyszőlős.
Foglalkozik a bank-
szakma minden ágával.

Szövetkezeti | Vendéglátó | Bereshedések |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián dupla-
maláta sört.
Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK
NAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bank-
szakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kama-
toztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!
MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224 **VAJDA EMIL UNGVÁR** Táviratcím: Vajda Užhorod.
VACUM OYL COMP. Ruszinszkói képvisellete és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.
FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók Ford-
son Tractorok.
NEUTTSCHENI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.
Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

Új orgonát, harmoniumot a legegyszerűbb kivitteltől a legnagyobb és leg-
diszesebb kivitelig öt év kezesség mellett szállít és e szakban bármi-
nemű javítást, átalakításokat vállal s lelkiismeretesen elvégez

GUNA GYULA orgona és harmónium gyára
EPERJES—PREŠOV

— Költségvetéssel és árajánlattal a helyszínen is díjtalanul szolgál. —
Elsőrendű bécsi zongorák előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók.
Kérjen árajánlatot!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:

Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Szerkesztő: Isaák Imre.

Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vajáni lelkesi hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Őszinteséget kérünk!

(Is.) A szimpatikus megjelenésű és fellépésű kassai új nagyzsupán, dr. Szlávik György előtt tisztelgett a napokban az ungi református egyházmegye s az ősz Szücs István őszintén megmondta a kormány eme tekintélyes képviselőjének, hogy a református nép és annak lelki vezetői a Szentírás alapjára helyezkedve igazán akarják és munkálják az állam konszolidációját.

A lutheránus vallású nagyzsupán szokatlanul nyílt őszinteséggel azt válaszolta, hogy ő a protestáns egyházak virágzását nemcsak óhajtja, de munkálja is, mert ő hívő ember, akinek könyvei között a Szentírás és az énekeskönyv az első helyett foglalják el s kijelentette, hogy lesz alkalma bebizonyítani, miszerint a magyarságról és a református egyházzal elmondott komoly és megértő szavai nem csak üres szavak, hanem megvalósulás lesznek. Tegyen eleget a református egyház szervezetében a még fennálló kivánságoknak és az egyház és állam csakhamar vállvetve fog együtt dolgozni a közjóért s az állam magadja az egyháznak, ami az egyháze...

Derék, őszinte, szívből jövő szavak ezek, de van egy kis medítálni való a két beszéd felett.

Szücs István őszintén beszélt. Szavait maga a való élet igazolja. Bizonyítsa be valaki, hogy a református lelkesi kar, vagy a református nép nem szolgálja az állam javát! Bizonyítsa be valaki, hogy a református lelkesek nyugtalanok, titkos machinációkban vesznek részt az állam ellen. Bizonyítsa be valaki, hogy református papokat államellenes (nem politikai szempontok szerinti kormány ellenességéről beszélnek) megtartás miatt mint lázítókat, titkos fegyverkezőket, az államalapjait megrendíteni törekvőket el kellett itélni. Bizonyítsa be valaki, hogy nem vándorunk demokraták, köztársasági gondolkodásúak. Bizonyítsa be, ha tudja! — de ilyenről nem bizonyíthat soha senki, mert mi ilyesmiben részt nem vettünk soha. Mi nyíltak vagyunk. A mi őszinteségünkhöz kétség

nem fér, mert az tiszta, mint a palást, amelyet vállainkon hordozunk. Tettek ugyan kísérleteket sötét lelkű, érdemhajászó emberek úgynevezett agent provokátorok a mi befeketésünkre, akik elneveztek bennünket államelleneseknek, iredentáknak, felforgatóknak, de ezek a kísérletek mindig balul ütöttek ki, mert mi, református lelkészek Isten dicsőségét keressük mindenben és mindenütt, szeretetre tanítjuk és emberies életet akarunk teremteni magunk körül s a gonoszoknak szégyenkezve kellett meghátrálniuk előttünk. Most is megmondom őszintén: beletörődünk becsületesen abba, hogy Isten magyarországiakból csehszlovákiai magyar reformátusokká tett bennüket s e belenyugvás minden konzekvenciáját becsületesen, őszintén le is vontuk.

Milyen jól esett tehát nekünk, a lélek szerint való őszintéknek az a bátor őszinteség, amit a kassai nagyzsúpán szájából hallottunk. Mintha egy jobb jövő dala zengett volna a hangjában. . .

Csakhogy az álmadozásból felriaszt a valóság, az élet, a tények sokasága, amely mind-mind azt mondja nekünk: a tuloldal, az állam-kormány és annak exponensei részéről még nincs meg az igazi őszinteség, ott még mindig nem hisznek nekünk,

Csak a gyenge retteg a rémektől, melyeket félénk képzelete maga elé rajzol. Rémek — a mi részünkről — nincsenek. Muttassanak rá csak egy olyan eseményre, amelyből a mi romboló voltunkra lehetne következtetni. . . Mi mindig csak építettünk!

Mi ellenben egy sereg tényt sorolhatunk fel, amellyel bizonyítani tudjuk, hogy mostoha gyermekek vagyunk itt, a magunk területén, hogy minden hatalmi eszközt felhasználnak ellenünk. Csak nehányat sorolunk fel: 1919-20-ra nem kaptunk államsegélyt; iskoláinktól, egyházi autonómiánktól lassanként megfosztatunk; az egyházközségek nem kapják az adósegélyt; a nyugdíjintézet nem tud prosperálni, mert a közigazgatási államsegély lehetetlenül alacsonyra szállított le. . . De minek folytassam? Ezek olyan tények, amelyek kérlelhetetlenül megcáfolják a hangzatos őszinteség és jóakarát létezését.

Egyfelől tehát ott van a mi igazi őszinteségünk, komoly és hívő megnyugvásunk a változhatatlanban — amely hitünk szerint Isten akarat és végezése felőlünk — másfelől pedig ott van a kormány és kormányexponensek mellveregető kálvinista pártolása mellett a mi témérdek vérző sebünk. . . Mi ez? Nem egyéb, mint a mi nekünk nem hívés, nem egyéb, mint az őszinteség hiánya az egyházpolitika terén velünk szemben. Szinte azt kell gondolnunk, hogy a Kollonics féle osztrák rendszerű egyházpolitika sötétsége magasodik fel egyházi életünk égboltozatára a komolyan remélt és várt világosság helyett: szegénnyé, hitlenné tenni bennünket, hogy majd elforduljunk nemzetünktől is! . . .

A mi őszinteségünk pozitívumokban mutatkozik meg: tessék végig nézni a magyar kálvinista-lakta vidékeket, járásokat, van-e olyan pontos adófizető, olyan stramm katona, olyan nyugodt, komoly, jellemes, felsőbbbség tisztelő állampolgár, mint a magyar református nép, amelyet a református egyház lelkészei nevelnek és vezetnek? És most már: milyen pozitívumokban jelentkezik a kormány és a kormánytényező őszintesége? Abban, hogy nem akarnak engedélyt adni a saját költségen létesített teológiai szeminárium fentartására? nem akarják megérteni a nyomorusággal küzdő lelkészcsaládok, főleg a nyugdíjasok, a lelkesi özve-

gyek és árvák panaszát?...

Látva, hallva a Szlávik György nagyzsupán őszinteségét, jóakarátát sugárzó magatartását, szavaiból kicsillanó hitét, kérjük rajta keresztül az egész államkormányt és államhivatalnoki kart: higgyenek nekünk a tények alapján és tényekkel bizonyítsák be őszinteségüket!

Ami kifogásuk van foglalják írásba (verba volant, scripta manent!) és mondják meg őszintén a mondani valókat, hogy legyen, hogy támadjon az őszinteség nyomán béke áldás!

Őszinteséget kérünk!

A lelkipásztor és gyülekezete.

— Peleskey Sándornak a dolhai lelkészi konferencián tartott előadása, —

Távol áll tőlem, hogy dr. Ravasz László püspök ur felkiáltásával vádoljak, mely szerint csudaerős egyház az, a melyik a kálvinista papok 400 éven át való igehirdetését kibírta, csak azt állapítom meg, hogy az igehirdetésben a gyülekezet nem kapja, nem veszi lelkipásztortól azt, ami őt nagykorúságában nevelővé, vezetővé tehetné a lelki dolgában és azért tartunk ott, hogy a legszebb erkölcsi tanítások után isznak legnagyobbat és verekednek legjobban hiveink, hiszen a lélek alvó jó ösztöne sem ébred fel igehirdetésünkre. Ennek a szomuru következménye az, hogy a hol ez felébred, de a vallásosság hiányérzetét tapasztalja a lélek, ott már szekta üti fel fejét.

A második sik, amelyben gyülekezeti munkánk folyik a lelkipásztorok személyes életének reáhatásában áll.

Régi, de örök igazság, hogy a gyülekezet előtt: „Evangélium est vita clericici“. Bizony a gyülekezet nagy része, a lelkipásztorában látja, milyen az eszményi ker. kálvinista ember. Ezért van az, hogy a lelkipásztor minden cselekedetét nagyító üvegen nézi gyülekezete. Minden szó és érzébeli megnyilatkozását, cselekedetét a legélesebb kritikával kíséri gyülekezete legtöbb tagja. Azért van, hogy a pásztori levelekben Pál olyan magas hit és erkölcsbeli kvalitásokat állít elénk. Gyönyörűségesek azok és követendők. És mi nálunk olyan kötelezővé tenném azok olvasását, mint a rómaiaknál a mindennapi breviárium olvasást.

Talán mert nem olvassuk, de bizonyosan mert meg nem tartjuk, — jutottunk odáig, hogy a bibliai lelkipásztori eszmény helyett azt látják szegény hiveink, amit szomorúság látni. Az ifju Timótheusok egy csöndes parókiáról álmodoznak, hol gombolygó pipa füst mellett, víg páitások között borozgatva kalábriászozik majd. Ezt az eszményt, amiről álmodik megvalósítandó, a más vallású kollegák és gyönyörűségeket ebben lelő intellektüelekkel tölti el így idejét, akik ellen a kathedrában menydörög, de a csendes házakban velők „üti el az időt.“ Szegény hiveink... még jó, ha csak ennyit mondanak: „A pap is ember!“

Am mily másként ítélnék az erkölcsi és jellembeli defektusok mellett arról, amikor bort iszik és vizet prédikál a pap. Mint például nazarénus prédikátor önvallomásában mondja: döntő volt nazarénussá lételemben az, hogy konfirmándus koromban a papunk nagy hévvel tanított bennünket egy vasárnap délután a vasárnap megszenteléséről, amikor hirtelen menydörgés jelezte az esőt; ekkor a mi papunk kiadta a

jelszót, a kertbe gyerekek, mentsük meg a terítőben levő szénámat. S így tettünk, a pap szénáját megmentettük, de a pap szavában való hitünket elvesztettük. Vajjon hányan vesznek így el a mi nyájainkban? Hát az a példaadás, amikor szól a hiveknek a harang s csak a pap marad otthon családjával pl. nagyünnepeken!

Amit az első magyar színmű „A papok tüköré”-ben pellengére állítja a hitetlen, tudatlan, erkölcstelen papot, akinek egész élete hazugság, úgy állíthatná, de talán állítja is a ma írója, bizony sok igazsággal a mi életünket pellengére. A reformáció korabeli s a papok tükrében jellemzett papok elbuktak gyülekezetükben, mert a hazug életnek bukni kell és helyöket reformátori lelkű pásztoroknak kellett átadni. Vigyázzunk, mert a talaj inog alattunk s a helycsere, könnyen elkövetkezhetik.

... Imádságos, dolgos, tanuló feddhetetlen élet úgy, mint a jó „pásztorhoz” illik, tele szeretettel — ez legyen ami megvalósítandó eszményünk.

Hajdan a Jézus rostáján csak az egy Judás bukott ki az apostolok közül, ma, ha mozgásba hozná rostáját az Ur, maradna vajjon egy is bent közülünk?!

A lelkipásztor építő igehirdetése és személyes életének ráhatása munkájának előfeltétele azonban, a gyülekezeti lelkigondozás munkája. Cura pastoralis nélkül nem lehet építő az igehirdetésünk, meg ez szabja meg a lelkész követendő magatartását is gyülekezetével szemben. Kálvin szerint is „a tanítás módja nem csak a nyilvános prédikálásban, hanem magános intelmekben és más lelki gondozó munkában áll.” (Just. IV. k. 3. 7. 6.)

Ezt a lelkigondozó munkát a gyülekezet egyénisége szabja meg, amelyet a lelkipásztor közvetlen tapasztalat alapján ismerhet meg. Ezzel a közvetlen tapasztalattal a lelkipásztor szerezzék meg először gyülekezete állapot rajzát s amikor tapasztalás és alapos lelki tusakodás után megállapítja milyen egyéni eljárást igényel gyülekezete lelki gondozása, fogjon a nagy körütekintést igénylő munkába. Ezt a munkát felülről, administrative diktálni, avagy a gyülekezet lelkiállapotával nem számoló külföldieskedő módszerrel végezni, merő képtelenség.

Mi itt mindnyájan ugyszólván falusi, vagy falusias jellegű gyülekezeteknek vagyunk pásztorai. S én azt hiszem helyes uton járok, amikor a mi mai gyülekezetünket így jellemezem: Hiveink nagy többségében még ma is inkább az ó, — mint az új szövetség lelkiéletét élik. Az egyszerű ember materializmusa szabja meg Istenhez való viszonyát: Az Isten ád, — én is adok néki: *hálát!* De már a lelkét egészen, vagy anyagi javait részben, azt nem adja. A tiszta keresztyén élet, a krisztusban való megigazulás, a feltámadás stb., ezek nagy értékéig nem tud felemelkedni, jobban mondva nem emeltük fel. Az ünnep nála: jól enni, inni, ünneplő ruhát fölvenni, pihenni vagy dorbézolni. Eközben jól verekedni, a nemi kicsapongásban kedvet lelmi, — ezek egészen természetesek. Az erkölcsi nivóra jellemző, hogy esküvő előtt megesni, vagy törvénytelenül együtt élni megszokott dolog. A konfirmáció nagy ünnep, annyit jelent a szülőknek: A gyereknek hasznát veszem; a gyermekre: jelenti az első pipa-füstöt és a korcsmázhatást, fonót és bálakat. A házasság: alkalom a vagyonnövelésre. Az osztály gőg annyira megy, hogy a bőség nem csak a

külső fényezés, urhatnámság cífraságát szerzi nékiek, hanem adja meggyőződést, hogy ő már kulturában is egyforma az ural.

Azt hiszem, ez a nagyon szomorú állapotrajz általánosan jellemzi gyülekezeteinket. E nagy általánosságon belül lehetnek, sőt vannak kirívó jellemvonások, amelyeket megfigyelve, kezdőhetik, a munka, mely a gyülekezettel közös kell hogy legyen.

Ez a közösség a gyülekezet választott képviselője a presbiterium és a lelkipásztor. Am a presbiterium azért a gyülekezet képviselője, mert ő is abban a jellemző állapotban van mint gyülekezte. Tehát minde előtt a presbiteriumot kell nevelés által, hivatása magaslatára emelni. E mélységes meggyőződésem adta kezembe a tollat, valahányszor a „Szeretben” presbitereteket oktató leveleimet irtam; volt aki ezeket felhasználta? Ezért indítványoztam pár éve traktusunk gyűlésén, hogy legalább negyedévenként olyan presbiteriális gyűléseket tartsunk, amelyeken a presbiteri tiszt eredetéről, munkájáról stb. szólnunk és soha imádság nélkül gyűlést ne tartsunk. Ugy tudom az elfogadott indítvány sehol sem lépet életbe.

Pedig megfelelő nevelői munka után a presbiterium: a gyülekezet eleven lelkiismerete, mondhatnám így: a gyülekezet idegrendszere, mely az egész testben szétágazva, minden bajt, szükségét, hiányt, minden jót és rosszat meglát és tudtul ad a gondolkozó agynak, amelyet a lelkipásztor képvisel a gyülekezetben. Ilyen presbiterium nélkül a pásztor tehetetlen, de az ilyen presbiteriummal a kölcsönös bizalom alapján végzett munka áldottá lesz. E munkának első feladata a hivek állandó ellenőrzése, hogy a gyülekezet igazi képe álljon előttünk, mert csakis így lehet megfelelő eszközt találni a gyülekezet nevelésére, amely mindig adott helyére, speciális teendői megoldásására irányul és pedig aszerint, ahogy presbiteriek beszámolnak arról a reájuk bízott részekből, kik a hitben ingadozók, kik élnek hiábanvaló életet, kik a betegek s így tovább.

Az így gyakorlandó munkánál az a fő, hogy egy gyülekezeti tag se essék ki az állandó felügyelet alól. Ne engedjük tehát, hogy a konfirmációtól kezdve ifjúságunk lelkigondozás nélkül maradjon, mert különben a jó mag még virágkorában elvész. Hogy az egyletekbe való beszervezéssel, vagy vallásos összejövetelek és bibliai órák tartásával gyakorlandó-é, abban a gyülekezet speciális viszonya határoz. Mindenesetre a kisgyülekezetekben semmi szükség sincsen az egyletesdire. A gondozás egyik főeszköze az egyházi feyelem gyakorlása, amelyről csak annyit, hogy ennek gyakorlása nélkül nem lehetünk ker. kálvinista gyülekezetek és hogy itt a tizenkettedik órája, hogy látásán ne legyünk szóltan némák. E végből presbiteriumunk utján ki kell fejleszteni hiveinkben az egymásért való felelősség bibliai elvét.

A speciálisan lelkipásztori munkáról, melyet ő egyedül köteles véggezni, mint az áll. isk. vallástanítás, konfirmáció stb. nem beszélek. Legyen ezekről elég annyi, hogy bérért kikötött kötelességek elmulasztóit, vagy nem jól végzőit még a béresek közül is elcsapják.

Tisztán a lelkipásztor és gyülekezet dolga, a lelkipásztor fizetése, az egyházi adózás kérdése, ez a kettők közötti rossz viszonynak mai kihuzásra váró mérges foga. Azonban ne legyen senkire bántó az a tapasztalatom, hogy sok helyen a hiányzó lelkipásztori munka ennek oka, de

főképen az, hogy évtizedes ama törekvés teremtette helyzetet, mely szerint minden terhet az államra hárítani igyekeztünk, máról-holnapra megváltoztatni lehetetlen. Ugy látom sok időnek kell — bármily egzisztenciális kérdés ez reánk nézve, — eltelni, míg megértik gyülekezeteink, hogy az a szervezet, amelyet külső eszközök és injekciók, nem pedig belső ható erők tartanak fenn, nem életképes, hanem az előbb-utóbb bizonyos halál martaléka már. Épen ezért én azt tartom, hogy a helyzet kívánatos javulása szempontjából, nekünk nem díjlevelek érvényességéért, hanem a lelkekért a Krisztus számára kell megvívni a csatát! A „hulljon a férgese,” nem keresztyén elv. Ez nem díjlevélkérdés. A döntő és ezt is megoldó kérdés: Mit tehetünk mi, hogy megváltozzék a helyzet? Tudunk-e újra lelkeket megragadni, összetörni, foglyul vinni a Jézus Krisztusnak?

Ez a döntő kérdés, — az életkérdés mind anyaszentegyházunkra, mind reánk a lelkipásztori karra nézve. S ez a kérdés a lelkipásztor és gyülekezete munkájától függ, attól a munkától, melyet együttesen a kölcsönös szeretet jegyében élő, Krisztusért égő hittel végeztünk. Ennek a munkának a módja különböző s az én gyarló gondolataim csak indítások akarnak lenni a szent munkára, amely munka ha elmarad, diadalt a halál arat.

A lelkipásztor és Istenországa.

K. T. ! Előadásomat azzal a vallomással kell kezdenem, hogy amennyire érzem a témám fontosságát, előterjesztése nekem annyira nehéz. Falusi lelkész vagyok, hosszú idő óta aktuális, gyakorlati munkában élek, magasabb igényeket is kielégítő, akademikus értékű értekezést nem tudok adni. De mert azt gondolom, hogy a lelkészi konferenciáknak nem is ez a célja, hanem inkább az, hogy befelé, önmagukba fordítsa a lelkipásztorok tekintetét és mert kötelesség elől, bármilyen nehéz, nem szabad kitérnem, vállaltam ezt az előadást. Ne várjon tőlem senki valami nagy dolgot, úgy, ahogy tudom egészen gyakorlati szempontból azt igyekszem előadni, ami engemet érdekel ennél a tárgynál, mert valószínűleg az fog érdekelni titeket is.

Mi az Istenországa?!

A szentírásban az Istenországa a világgal van szembe állítva.

Azt, hogy mi a világ, mindenki tudja. Az Istenországa megfordítottja a világnak.

A biblia a világról úgy emlékezik meg, mint ami véges, mulandó, bűnös és rossz; földhöz szorítja a lelkem; olyan vágyakkal, reményekkel, szenvedélyekkel tölt meg, amelyek megkötnék, boldogtalanná tesznek. Ami a szívemet összetöri, ami az életem kialakulását megakadályozza, ami a békeségemet elrabolja: az a világ.

Ezzel szemben áll az Isten, az Istenországa: a végtelen, az örökkévaló, a tiszta, a jó, ami felemeli a lelkem, nemessé, széppé teszi a szívem, megéreztetni velem, hogy érdemes élni.

Mindenekelőtt bizonyos tévedéseket kell eloszlatni.

Sok theologus az egyházat és Isten országát azonosnak tartja. Ez tévedés. Az Isten országa minden lelki, igazi, örökkévaló érték csucs-

pontja és összessége, a Krisztus egyháza pedig az Isten országának legmagasabb rendü képviselője, eszköze; az Isten lelkének különös hatóköre, de nem Istenországa.

Mások meg, nem theologusok, az Istenországát nem tartják azonosnak, egynek, holott a Menyország, a Krisztus országa, az Uj ég, az Uj Jeruzsálem, s a Paradicsom Istenországának csak különböző elnevezése és vele teljesen egy. (Folytatjuk.)

Felhívás és kérelem

Révész Imre debreceni lelkipásztor (1826—1881.) levelezése ügyében.

A közelgő centennáriumra (1926 január 14.) Nagyatyám életrajzá-
nak megírásával bizattam meg a debreceni református egyháztól. Mun-
kámát nagyban megkönnyitené s egyben teljesebbé és alaposabbá tenni
ha, minél több tőle származó levélnek juthatnék birtokába. Révész Imre,
aki korának egyházi, tudományos, sőt egy rövid ideig még politikai éle-
tében is vezető sullyal s annak megfelelő tekintéllyel birt, három évtize-
den át a magyar református egyházi, az országos tudományos, irodalmi
és politikai élet minden nevezetesebb szereplőjével levelezett s ezenki-
vül is minden rendü és rangu egyének sűrűn keresték föl tanácsot és
pártfogást kérő levelekkel, amelyekre ő kivétel nélkül pontosan és le-
kiismeretesen válaszolt. A hozzá írott levelek nagyobb tömege a tiszántu-
li református egyházkerület levéltárában van elhelyezve; de emellett
mintegy 2000 darab — amelyek a levéltárba még be nem helyezett kéz-
irati hagyatékok rendezésekor kerültek elő — a saját birtokomban van.
Ez utóbbiak egyrészének kimutatását azzal a kérelemmel teszem közé,
hogy az alább felsorolandó levelező felek maradékai, ill. a hozzájuk tar-
tozók, vagy bármely más érdekeltek sziveskedjenek családi és egyéb
régirészeik között utána nézni, nem található-e fel ott egy vagy több,
Révész Imre kezétől származó levél. Hálás lennék, ha ezeknek birtok-
ába juttatnának, vagy legalább átolvasásukat lehetővé tennék. Én vi-
szont az alább felsorolandó leveleket az érdekelteknek, Révész Imrétől
származó levelekért cserébe, szivesen följajánlom. Ezuton kérem fel azo-
kat a közintézményeket is (könyv- és levéltárakat), amelyeknek birtoká-
ban netán szintén lehetnek Révész Imre levelek, sziveskedjenek szá-
momra lehetővé tenni az azokba való betekintést, aminek fejében az
alábbi levélanyagból őket érdeklőket szintén rendelkezésükre bocsátha-
tom. Debrecenben, 1925. augusztus hó. Dr. Révész Imre református lelki-
pásztor, volt theologiai tanár, a tiszántuli egyházkerület főjegyzője Kál-
vin-tér 8. szám.

Révész Imréhez írott levelek, a levélíró nevének, állásának stb. és
a levelek darabszámának megjelölésével:

Ábray Károly író 2, Árvay József sárospataki tanár 1, Ballagi Mór
theol. tanár 2, Balogh Péter püspök 28, Bartalus István zenetudós 1,
Batizi András técsői lelkész, esperes 3, Bauhofer György ev. I., egyház-
történész 2, Báthori Gábor ifj., h. püspök 5, Bede Lajos mezőturi tnr 32,
Beke Antal balmazújvárosi tanító 8, Bencze István gyomai I. 7, Bene-
dek Lajos h.-böszörményi I. esperes 35, Bentek Pál orosi I. 2, Bihari
Gábor Büdszentmihály 4, Bihari Imre sárospataki tanár 22, Bihari István bo-

rossebesi I. 3, Bihari Péter bpesti tanár 4, Biki Károly györgyteleki I. 1, Bika Simon nagyváradai gör. kel. főesperes 1, Bod János I. 2, Bogdán Dániel debr. városi levéltárnok 2, Bodola Sámuel püspök 1, Bökényi (Bökényi) János I. 16, Böszörményi Pál baji I. 16., Braun Károly német-ujvári levéltárnok 2, Budenz József nyelvész 1, Buzás Pál tanár 1, Csánády Sándor orsz. képviselő 2, Csécsi Pál sárospataki tanító 3, Csighy Ferenc királydaróci I. 3, Csorba János debreceni polgárm. 2, Csillag Sámuel püsp. irnok 6, Csukás Endre Debrecen 3, Czelder Márton oláhorsz. majd felsőbányai I. 14, Csuthy Zsigmond I., egyháztörténész 2, *Danielik* János egri kanonok, író 1, Deák János karcagi tanár 2, Deák Péter büd-szentmihály rektor 5, Demjén János balmazújvárosi lelkész 3, Dienes Balázs nagydobosi lelkész 6, Dobos János ceglédi lelkész 1, Dombi Lajos gyulai I. 1, Dömény József nagyberényi I. 2, Ecsedi Gábor Dévaványa 3, Ecsedy Károly nagylónyai I. 5, Ember Pál nagyváradai, majd b.-keresztesi I. 2, Eötvös Lajos jogász, író (Eötvös Károly testvéröccse) 16, Eötvös József br., miniszter 2, Edes Albert tiszatújvári I., esperes 5, Fabó András ágárdi ev. I., történész 25, Farkas József theol tanár 1, Fábrián Mihály I., Óköd és Harkány 3, Fárnesz Dávid ev. I., esperes 2, Fejes István püspök 2, Ferenc József unit. püspök 1, Félegyházi Benjámintanár 6, Filó Lajos nagykörmösi I. 2, Fördös Lajos kecskeméti I. 29, Fraknói Vilmos püspök, történetíró 2, Fráter Miklós, br. Saguna András gör. kel. érsek titkára 3, Frecska Lajos limbachi ev. I. 5, Füssy Tamás r. kath. I. 2, Gaál Dániel hódmezővásárhelyi I. 2, Garzó Gyula gyomai I. 2, Ghyczy Kálmán miniszter 4, Gobóczi Károly színész 2, Gonda László békési tanár 14, Gönczy Pál államtitkár 1, Gruber József történész Sopron 5, Gulyás Pap László tiszatújvári kántor 3, Gyárfás István történész 1, Haan Lajos békéscsabai ev. lelkész, történész 1, Halász Boldizsár orsz. képviselő 1, Haragos Antal felsőábrányi I. 3, Hegedüs László sárospataki I., esperes 18, Heiszler József sp. tanár, majd dombrádi I. 3, Hoffer Endre szegedi tanár, író 1, Homolya István cseppelyi I. 2, Hornyánszki Viktor könyvnyomdatul. 1, Horváth Mihály püspök, történetíró 1, Horváth Sámuel tótkomlói ev. I., esperes 3, Hunfalvy Pál nyelvész 2, Illyés Bálint kisújszállási I. 1, Imre Sándor egyet. tanár 24, Ipolyi Arnold püspök, történész 2, Ivánka Sámuel sárospataki tanár 37, Jakab Elek történész 1, Karsay Sándor ev. püspök 1, Kálmán Farkas gyomai I., zenetudós 3, Kecskeméti Sámuel I. 2. (Folytatjuk.)

Könyvismertetés.

Petróczy Pál: „Koncentrációs tanítás! Célszerű vezérkönyv a betűismertetésre.” — Mikor a népiskolai oktatással szemben való követelmények kibővültek s mind magasabb és magasabb fokra emelkedtek, akkor lépett előtérbe a koncentrációs tanítás fontossága. A tantárgyak sokassága és ennek megfelelőleg a rendelkezésre álló idő redukálódása, nagyban veszélyeztette a tanítás eredményét, megindult tehát a próbálkozás arra vonatkozólag, miként lehetne a tanítás anyagát mennél több oldalulag szemléltetni, mennél több tantárgy keretébe beilleszteni s ezáltal pótolni az időben beállott veszteséget. Ha a multban indokolt volt az erre irányuló törekvés; mennyivel inkább időszerű ma, a nyolc osztályra kibővült népiskolánál. A laikusok el sem tudják gondolni, hogy

egy osztatlan nyolc-osztályos népiskolában mennyi idő juthat egy-egy osztálynak s mennyi idő juthat egy-egy tantárgyra. Pedig a betűvetést meg kell tanítani, ha hetenként csak 2-3 félóra is esik reá! De hogyan? Bizony ez csak úgy lehetséges, ha nem csak az erre kijelölt órán, hanem a rajz-, kézimunka-, beszédértelem-, ének-, torna-, vagyis az összes órán, mindenkor, amikor csak lehetséges olyan dolgokat tanítunk, amelyek a betűismertetést szolgálják. És hogy ez miként lehetséges?... Ennemert meg Petróczy Pál zemplénavásárhelyi ref. tanító fenti cím alatt megjelent kis füzetében. A fonomimikai módszer alapján az összes betűk koncentrikus tanítási menetét vázolja, kiterjezkedvén a beszédértelem gyakorlatok, kézimunka, rajz, ének és torna tanítás megfelelő részleteire. A betűalakítás és a hangkifejtésre nézve sok ügyes methodust találunk benne s ha bár kissé túlterhelőnek látszik a módszernek teljes egészében való keresztül vitele, mindamellett sok hasznosat merithet belőle, a mai népiskola tanítója. A kis füzet csak vázlat, de hisszük, hogy kedvvel fogadtatásra talál és ez ambicionálni fogja a szerzőt, hogy munkáját részletesebb kidolgozásban és a kellő illusztrációkkal ellátva, minél előbb közreadja. A most megjelent füzet ára 6 Kc. s kizárólag a szerzőnél kapható. Trhoviste-n, XX. župa. Posta Banovce nad Ondavu.

KÜLFÖLD.

Hítvalló altábornagy. Az alsó-borsodi egyházmegye közgyűlésén Sáfrán Géza altábornagy napirend előtt ismertette a Kálvin-szövetséget, amelyet egyedül tart megfelelőnek magyar kálvinista középosztály és magyar kálvinista nép társadalmi tömbbé való formálására. Beszédét ez örvendetes bejelentéssel végezte: „Leteszem kardomat és kezemben a Szentírással, mostantól fogva belülről fogom védeni, szolgálni, építeni egyházamat, hitemet és evvel nemzetemet és hazámat.” A nyugugalomba vonuló altábornagy beszéde óriási hatást váltott ki a jelenvoltakból. Jézus Krisztus jó vitéze kezébe vette a Tiszáninneri Egyházkerületben a Kálvin-Szövetség megszervezését. Hiszük, hogy erélyével nagyszerű példát fog mutatni a magunkat megtagadó, fegyelme-

zett és céltudatos belmissziói munkára.

Megyercsy Béla. Lapzártakor vettük a szomorú hirt, hogy Megyercsy Béla ref. lelkes, a Magyarországi Keresztyén Ifjusági Egyesületek Nemzeti Szövetségének főtitkára, a református belmissziós munka s különösen az ifjusági munka lelkes apostola, 45 éves korában elhunyt. Derős, mély keresztyéni világnézetű ember lévén kiválóan presdetinált volt az ifjusági nevelő munkára. Zürichben keresett a tulfeszített munkában felörlődött testének gyógyulást, de onnan már nem térhetett vissza, Október 2-án temették. Elhunytával mérhetetlen veszteség érte a magyarországi református egyházat.

H I R E K

— **Halálozás.** Székely Sándor brownsvillei református lelkész, aki családjával együtt a Monoghela folyóba ment fürdeni, július 6-án a vízbe fult. Özvegye, 15 éves fia és népes gyülekezete gyászolja az elhunytat, aki a mi szívünkhöz is közelállott mint kedves, pataki diák-társ. Theologiai tanulmányait Sáros-patakon kezdte, Pitsburgban végezte. Amerikában széleskörű irodalmi tevékenységet fejtett ki. A „Szabadság” hasábjain gyakran jelentek meg cikkei s különösen mint műfordító végzett értékes munkát az angol nyelvből. Halála az amerikai magyar ref. egyházra nézve nagy veszteség.

— **A mi lapunk** Szlovenskó és Ruszinsskó egyetlen magyarnyelvű diák- és cserkészujtsága. A tanuló diákok szárnypróbálgatásain kívül a legjobb magyar írók cikkeit hozza és szétszórtan álló diákszobákba viszi a magyar közösség érzését, az irodalom, a tudomány és cserkészlet iránti meleg érdeklődést. Tanít és szórakoztat. Nevel és gyönyörködtet. Maholnap megünnepli fennállásának ötödik évét. Ajánljuk minden magyar anyanyelvű diáknak és cserkésznek. Előfizetési ára egy évre 20 kč. Tíz előfizető gyűjtése után

egy ingyenpéldány jár. Címe: A Mi Lapunk szerkesztősége Lučenec, Madách utca 11. sz.

— **Az ungi református egyház-megye** ez idei konferenciáját Nagykaposon tartja meg okt. 15-én a ref. templomban. A konferencia d. e. 8 órakor áhitattal veszi kezdetét, amelyen az Igét *Juhász Imre* fogja hirdetni s az e. m. énekkar 2 énekszámval szerepel. Előadást tart a konferencián *Bácsy Gyula* „A missiói munka kiszélesítése a csehszlovákiai ref. egyházakban” címen; *Pataky Pál* „Az egyház-községek ockonomiájáról” értekezik; *dr. Kiss Bálint* a csehszlovák házassági jogot ismerteti. A tagokat s az érdeklődőket ez uton is szives szeretettel hívja: *dr. Magda Sándor* elnök.

— **Karénekesskönyv** Zsoltárok és dicséretetek magyar ref. egyházi énekkarok számára, a legkiválóbb magyar és külföldi szerzőktől. Előfizetési ára 28.000 magyar K. Megrendelhető: Ref. Egyházi Énekkarnál Rákosszentmihály — Pest m. — Árpád — u. 24. —

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.

A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

„Nagy feladatok alázatosakká, józanokká, reálisokká tesznek. A fogadalmakból a kevés is sok, a hűségből a sok is kevés. Nagy szavak renegetakat nevelnek, a munka, bármilyen apró, hősöket szül.”

Ravasz László.

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

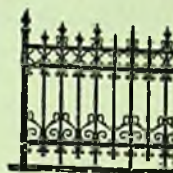
Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

ROZÁR LAJOS

UNGVÁR-ÚZHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések, kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, műlakatos, vasrácsok, vaskapuk, lúzhelyek minden kivitelben, nickelés.

MISKOLCZY LAJOS — UNGVÁR
 uri és papí szabó ☉☉☉☉☉ Radvánczi u. 68.
 Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
 való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, flu- és gyermekruha-árnyház
KASSA Malom utca 1.

KLADÉK JÁNOS

KASSA, Szepsi utca 11.
 Vállal, épít és renovál. Több száz templomot épített és renovált már. Tornyot állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.
 Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
 Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59
 Készít mérték szerint mindennemű lábbelit
 Állandó raktár cipőkben, bakancsokban,
 csizmákban. Leleltésmérletes kiszolgálás!

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJÖCZ

(Ungmeje, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több vilákiállításon kitüntetve.

HOTEL—PAUER—SZÁLLÓ POPRÁD

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Mukács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szövetkezetek | Vegdélők | Kereskedések |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamaláta sört.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE! MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224. **VAJDA EMIL UNGVÁR** Táviratcim: Vajda Užhorod.

VACUM OYL COMP. Ruzsinszkói képvisellete és lerakata. Olaj. Benzín. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Fordson Tractorok.**

NEUTTSCHHEINI MEZŐGAZD. ÉS GÉPGYÁR LERAKATA.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

Molnár okleveles gyógyszerész
APOLLÓ DROGÉRIÁJA
UNGVÁR

Pipere és gyógyáru-cikkek
gyógyszappanok. Eredeti kámfor
arckenőcs.

MOLNÁR—UNGVÁR.

Üveg és porcellán kereskedés
képkeretezés.

Alapított 1850.

REF. LELKÉSZ ÉS TANÍTÓ URAK SZIVES FIGYELMÉBE!!!

Tankönyvek a szlovenszkói magyar tannyelvű és szlovák népiskolák részére, **Pálóczy-Czinke István:** összes hittankönyvei, továbbá iskolai füzetek és írószerek 10 % engedménnyel kaphatók:

HEIMAN VILMOS könyvkereskedésében **NAGYKAPOSON.**

Nyomatott: Heiman Vilmos könyvnyomdájában, Nagykapos.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a v. jáni lelkeszi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Imádság.

— Az elkeseredett próféta, —

Ki jársz a fénylő csillagok felett:

Én Istenem, hallgass meg engemet!

A babiloni vizek mellől száll fel hozzád még mindig a könyörgés.

Egy nemzet hálája, hódolata illatozik a trónod körül, mint esteli áldozat.

Milyen csodálatosak a te dolgaid, Istenünk!

Mikor már a vizek lelkünkig hatottak s mint a hajótöröttek vergődünk egy gyöngye deszkaszálon: te aláhajolsz hozzánk a magasságból s kivonod a mélységből lelkünket.

Mikor a hitetlenek csufolódva kérdezzetik tőlünk: hová lett a ti Istenetek? Te akkor mutatod meg csodálatos szabadításodat nyilván, az egész világ előtt.

Mikor nagy busulásban vagyunk te miattad, a te ügyedért, a te országodért, szent szövetséged elhagyásaért, oltáraid rombadőléseért, prófétaid elüzetéseért: te szeliden szólsz hozzánk, de úgy, hogy az a szó a szivünkbe nyilallik: Ó te kicsiny hitű! Úgyemet én megvédelmezem. Te csak menj az uton, amelyet elődbe kiszabtam. Küzdj és bizva bizzál!

Ó, mi Urunk, Istenünk, csak elcsüggedni ne hagy! Csak hitünket, bizodal munkat őrizd meg, hogy ne haljunk meg halálunk halálával.

Ha teherre válnék már az életünk is és a te nekibusult prófétáddal azt sóhajtoznánk: vedd el Uram, az én lelkemet; nekem elég volt az élet: Ó, küldj hozzánk akkor vigasztaló angyalt, aki elnémitsa ajkunkon ezt a pogány zugolódást.

A zugolódás helyett fordítsd szivünket a saját mélységei felé: ott hadd vizsgálódjék. Ne a könyeit szedje tömlőbe, de ellened való vétkeket, hálátlanságait, saját megjobbulásának elmulasztott alkalmait gyűjtsd egy csomóba, tegye oltárodra és égesse meg neked égő áldozatul.

Allítsd lelkünk elé az örök példát, Fiadat, akit a szenvedések által szenteltél a mi Megváltónkká s keresztje által győzted meg a világot a

felől, hogy próbák és szenvedések által viszed közelebb a népekeket s a lelkeket a tökéletességhez, közelebb az éghez.

Uram, tarts meg minket, hogy el ne vesszünk! *Amen.*

Pálóczi-Czinke István.

Az érem másik oldala.

Végtelenül sajnálom, hogy egyházi lapunk általam gyermekkorom óta nagybecsült tudós főszerkesztője Dr. Magda Sándor f. évi szeptember 7-én nem volt jelen azon a nagykaposi egyházmegyei közebéden, melyen nekem is alkalmam nyílt néhány szót szólani egyházi közviszonyainkról. Mert ha ott lett volna, nem lett volna kénytelen másodkézből vett információk alapján reflektálni szavaimra. Információja ugyanis téves. Így pl. a szlovák egyházmegyéről nem is beszéltem, hanem megemlékeztem a szlovák gyülekezetek lelkészeinek 1919. évi nem épen rózsás helyzetéről s arról, mit tettünk akkor az ő érdekükben s hogy ez mennyi kellemetlen félreértésre adott okot. — Így nem terjedt volna ki arra sem, hogy miért nem mentem én a püspök ur felhívására ellenőrizni azt a bizottságot, mely a szlovák gyülekezeteket megszavaztatta. — Az én álláspontom a szlovák egyházmegye kérdésében kezdettől fogva a legkorrektebb s ettől ma sem vagyok hajlandó eltérni. Ez pedig az, hogy ezt alkotmányos uton kell megoldani. Azért is nem mentem bele a megszavaztatásba. Nem mentem bele továbbá azért sem, mert mikor arra kértem a püspök urat, hogy vonja vissza e tárgyban kiadott körlevelét, arra azt válaszolta, hogy ezt a konvent határozatából tette s így vissza nem vonhatja. Arra az ellenvetésemre pedig, hogy a bizottságban egyetlen szlovák kálvinista sincs benne, felhívott, hogy csatlakozzam a bizottsághoz. Holott, ha a körlevelet nem lehetett visszavonni, mert az a konvent határozatából adatott ki, akkor viszont, ha a konvent nem határozta el, hogy a bizottságnak szlovák tagjának is kell lenni, hogyan akarta a püspök ur mégis ezt a bizottságot kiegészíteni? De mondom, én ezekről Nagykaposon nem beszéltem. Valamint nem használtam olyan hangot sem, mint amilyenre a lapból lehetne következtetni. — Való az, hogy elmondottam azt, amit a Kassai Napló 1925. aug. 26. száma közölt, hozzáadva a theologia akadémia fejlődésének legtárgyilagosabb eddigi lefolyását kezdve 1920-tól maig, valamint az 1919. és 1920. évi államsegélyek ügyét, rámutatva arra, hogy miért nem fizetettek azok ki mai napig sem, holott már három ízben is kifizethetők lettek volna, ha az egyházi vezetőség honorálta volna a kormány oly természetű kívánságait, melyekről csak nem régen írásban is úgy nyilatkozott, hogy azok méltányosak.

Végezetül nem használtam azokat a kifejezéseket sem, melyeket a Főszerkesztő Ur, persze másodkézből vett információ alapján adott a számba. — Nem állítottam ugyanis egyetlen szóval sem, hogy az egyház vezetősége illoyalisán, tiszteletlenül, inkorrektül viselkedik a kormánnyal szemben. Ezzel szemben állítottam s állítom ma is, hogy az egyházi vezetőség eddigi eljárása könnyen keltheti az illoyalitás és inkorrekttség látszatát s ez ellen a látszat ellen igen nehéz aztán küzdeni. Erre felhoztam egy konkrét példát is.

A Főszerkesztő Ur hozzám intézett intő szavai feleslegesek voltak.

Nyugodt lélekkel állítom, hogy többet nem tehetek az egyház és a lelkesi kar érdekében, mint amennyit tettem akkor, amikor az egyház javáért nagyobb küzdelmet kellett vívnom magával az egyházzal, mint a hivatalos körökkel.

Különben pedig, ha arra e lap hasábjain nekem mód nyílik, az egyház érdekében a legnagyobb készséggel megteszem a magam észrevételeit egyházi közviszonyaikról s azok fejlődéséről. De ha a legkisebb kritikái észrevétel s megjegyzés ilyen félreértésre vezet s a legcsekélyebb alkalom is jó, hogy szavaim, melyek tárgyilagosságára szinte betegesen vigyázok, ilyen megvilágításba kerüljenek a nyilvánosság elé, akkor lehetetlen minden egészséges s még a legjobb indulatból fakadó kritika is. Nekem nem a személyek, még a magam személye sem, de az egyház üdve a fontos. Ez az én kálvinista álláspontom, ha egyházamról s annak javáról van szó. S azt hiszem, hogy erről már számtalanszor tettem bizonyosságot.

Bratislava, 1925. X. 1.

Stunda István.

* *
*

A fenti helyreigazító sorokra csupán azt a megjegyzést teszem, hogy én cikkemben — mint annak legelején jeleztem — nem csupán a nagykaposi beszédre, hanem a Kassai Napló intervjújára is reflektáltam. A nagykaposi beszéd tartalmára és kifejezéseire vonatkozó információmat egy a közebéden jelenvolt ungi lelkésznek a szerkesztőséghez beküldött cikkéből merítettem, amelynek expozíciója az elhangzott beszédet részletesen visszaadta. Minthogy a cikkíró lelkész teljesen a Stunda ur álláspontjára helyezkedett, egy pillanatig sem gondoltam arra, hogy információi tévesek lehetnének.

Dacára annak, hogy Stunda ur intő szavaimat feleslegeseknek tartja, én ismételten kérem, hogy nem közönséges tehetségét állítsa szorongatott egyházunk szolgálatába. Nemzeti érzéseit sem kell megtagadnia s nevét megörökítheti egyházunk történetében, ha a *salus rei publicae* mellett a *salus ecclesiae* ügyét is — mint jó reformátushoz illik — fokozottabb mértékben szívében viseli. (Ms.)

A lelkipásztor és Istenországa.

El kell továbbá háritanunk a materialistáknak azt a durva támadását, hogy a keresztyénség a siron tuli mennyei üdvösséggel bolondit. A Krisztus egyháza azt tanítja, hogy a föld és a meny nincs külön. A meny határai lenyulnak a földre, a föld határai felérnek a menybe és már a földön bele kell jutnunk a mennyei életbe. Azért énekeljük: „Erzem, hogy az örök élet már a földön az enyém lett.” De ezt a hitetlen, vagy a sötétben hívő nem képes megérteni. Az élet egy és semmi sem tudja annak egységét megbontani. Ahogy egy az Isten, úgy egy a mennyország siron innen és siron tul. A külömbiség csak az, hogy siron innen a küzdő országot látjuk, a siron tul a győzedelmes országot reméljük.

A mennyország a Krisztusban van. Ha a halál előtt meg találjuk a

Krisztusban, akkor nem fogjuk megtalálni a halál után sem. Azért a Krisztusban való élet az egyetlen reális élet, amelynek értéke nem vész el.

Mert mindaz, amit ember jónak elfogadhat, vagy csak elképzelheti is, a Krisztusban jelent meg. Benne látom a valóságos hitet, reményt, szeretetet, szelidséget, engedelmességet, határozottságot, megbocsátást, irgalmat, kegyelmet. Mindaz, ami rajtam kívül és az én természeti emberemben van, változó és csak látszata a valóságnak. A verőfény csak addig valóság, míg el nem jön a felleget; a tavasz, míg nem jön a nyár; a gazdagság, míg szegénységgé nem lesz; és az ember a bölcsőtől a sirig mindig változik, még a sirban sem marad változatlan. Csak a Krisztust láthatom mindig ugyanannak, aki örökké ugyanaz marad. Benne van az élet minden reális valósága. Benne van minden reális érték, bele és benne nem jött el, vele és benne van az Isten országa, a Menyország.

De bennem is, ha az Övé vagyok!

És ez nem utópia, nem ábránd, nem öncsalás.

Erről maga Jézus biztosít, akiről még ellenségei sem merték feltételezni a hazugság lehetőségét.

A mi Urunk, a Jézus Krisztus mondta: „Az Istenországa ti bennetek van.”

De, hogy lehet ilyet mondani, hogy Istenországa bennem, a rossz emberben van, bennem, akinek a környezete pokol, a pokolnak minden nyugtalanságával és boldogtalanságával?

Sehogy! Krisztus ezt nem is mondta. Azt, hogy Istenországa ti bennetek van, a tanítványainak mondta, azoknak, akik mellette voltak, azoknak, akik már az első predikációjára megéreztek a közelgő Istent és megértették, hogy ha találkozni akarnak vele, meg kell térniök, el kell hagyniök azt a nyugtalan világot, a szemétnak azt az örökké égő tüzét, amely csak égette, de nem boldogította őket.

Nem volt és nem lesz kedvesebb hire soha a világnak annál hogy közelít az Isten, közelít minden szentségével, minden jóságával, de mit ér vele az ember, ha elfut előle és megy tovább a világ útján?! Ha vissza vissza pillant is rá, látása nem nyugalmat, hanem még nagyobb nyugtalanságot kelt a szívében.

Annak, aki érzi, hogy közelít hozzá Isten, meg kell állani, gondolkodni, magába szállni. Milyen gonosz, milyen tisztátlan vagyok?! Miért is nem lehetek tiszta?! Miért nem tudok lenni maga a jóság, a hűség, a szelidség? Miért árad belőlem csak szomorúság környezetemre?! Miért nem vagyok egy sugár abból a világosságból és melegségből, amely örömteli életet nevel?!

Azután nem csak véghez nem vitt akarattal kell megtölteni magát, nem csak egyik napról a másikra kell helyrehozni jól-rosszul, amit elhibázott, hanem meg kell fordulni, meg kell változtatni egész élete útját abban az irányban, amelyben mindig erőteljesebben sodródik a Jézushoz, míg nem a vele való életben megtalálja Isten országát minden boldogságával.

Ez nagyon pietista beszéd, de nem azoknak, akik a Krisztustól és a nyomában járó apostoloktól, és reformátoroktól tanulnak, hanem azok-

nak, akiket átjárt az a pápista kovász, hogy halálunk után dől el, kár-
hozatra jutunk-e, vagy üdvösségre.

Nem csak azok nem jutnak be az Isten országába, akik csálnak,
lopnak, ölnek, hanem azok se, akiknek az a bűnük, hogy bár látják az
utat, nem az egyetlen uton akarják elérni és munkálni Isten országát.
(Folytatjuk.)

A tiszáninneri egyházkerület közgyűlése.

(Is.) A „Szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület” ez évi
rendes közgyűlését Kassán, a „Lőcsei házban” tartotta meg, október 7
és 8. napján. A gyűlésen az alkotó tagok teljes számban megjelentek.

Megnyitás előtt *Pálóczy Czinke István* püspök mondott imádságot.
A nagy imádkozók közül csak kevésnek adatott a gondolatok olyan mély-
sége, a nyelvezetnek olyan prófétikus szépsége és szárnyalása, mint ih-
letett ajku püspökünknek, éppen ezért indította meg a könyekig a je-
lenvoltakat.

Lukács Géza egyházkerületi főgondnok megnyitójában azokra a ne-
hézségekre mutatott rá, amelyekből jelenlegi egyházi életünkben a ve-
zéri székben levőknek, idegölő iramban dolgozva meg kell birkóznunk.
A győzelmet csak úgy remélhetjük, ha vállalva, egy akarattal dolgo-
zunk s ha a nagy közönség, méltányolva a vezetők fáradozását, segítségére
siet a küzdelemben azoknak. A főgondnokot melegen ünnepelték s meg-
nyitóját jegyzőkönyvbe vették.

Megalakulás után bejelentette a szavazatbontó bizottság, hogy a szava-
zatok tulnyomó többségével egyházker. papi főjegyzővé Péter Mihály, vi-
lági főjegyzővé dr. Baksay Dezső, papi tanácsbíróvá Pataky Pál, vil. ta-
nácsbíróvá dr. Király Kálmán választattak meg, kiket a kerület — eskü-
tételük után — örömmel üdvözölt. Péter Mihály és dr. Baksay Dezső a
megválasztottak részéről megköszönték a bizalmat s ígérték, hogy teljes
erejükkel szolgálni fogják kerületüket. Megkapó volt Péter Mihálynak az
a kijelentése, hogy ő a szívet teszi le a kerület tanácskozásiasztalára, mert
az a szív az ő kálvinista egyházáé.

Pataky Pál a viselt kerületi aljegyzői állásról lemondván, helyének
betöltése céljából a szavazás elrendeltetett.

A *Pálóczy Czinke István* részletes, megkapó, gondolatokat, irányítá-
sokat adó, hatalmas és nagyértékű püspöki jelentésének felolvasása és
tárgyalása következett ezután. E jelentésnek csak a vázlatát adjuk itt,
mert annak egyes részeit szószerint fogjuk közölni. A jelentés szólt a
theológiáról s azt a gyülekezetek áldozatkész szeretetébe ajánlja. — A
tanítók személyi államosítása kérdésében a tanítók állásfoglalását egyház-
ellenesnek látja és itéli. — Az iskolák létszámának csökkentése merény-
let egyházunk ellen. — Az egyházi tisztviselők állampolgárságának kér-
lésében tanusított kormánygatartás nem más, mint sokunk teljes bi-
zonytalanságban tartása, holott e kérdés felett vitatkozni sem lehet, mert
egyházi törvényeink a kérdést teljesen tisztázzák s igazunkat megvédik.
Ismerteti a cardiffi presbiteri világszövetségi ülés ismert határozatát, mely
e kérdésben védelmünkre kél. Biztató szavakat is ad e tekintetben a je-
lentés azzal kapcsolatban, hogy a teljhatalmu miniszterrel tárgyalt püs-

pökünk: a törvényhozási uton való rendezésig illetősége miatt senkit sem fognak háborgatni, vagy államsegélyétől megfosztani. (Tudtunkkal ennek dacára is van több lelkész, akinek államsegélyét e címen betiltották. Reméljük, hogy a kormány ezek részére is kiutalja a segélyeket a — rendezésig. Szerk.) — A helyzet sivársága mellett a lelkek az egész világon mozdulnak s a nagy világkonferenciák, mint a stockholmi, baseli stb. annak a jelei, hogy a lelkek keresik az Istent. Le kell vonni a szomorú valóság tanulságait s a családi életet, főleg az ifjúságot, evangélicizálni kell! Tanulni kell a szektáktól s a vallásos iratterjesztést megfelelő módon fel kell használni. A szlovák nyelvű reformátusok részére is gondoskodás fog történni a vallásos iratok terjesztése tekintetében. — Az evangélicizációs és egyházfegyelmi munka érdekében a VIII. t. cikk életbeléptetését kellett a konventnek elrendelnie, ami kétségtelenül helyes lépés volt. A végrehajtási utasítást minden gyülekezet megkapja. — A hétköznapi istenítiszteletek nem látogatottak, miért is hetenként legalább kétszeri biblia olvasásos istenítiszteletet ajánl a jelentés. A kornfirmációi oktatás legyen legkevesebb egy féléves. Presbiteri konferenciák tartassanak kisebb körökben. A belmissziós munka égetően szükséges a szekták ellenében is. — A szlovák énekes könyvet a kormány kitiltotta a gyülekezetből is, megpróbálta a püspöki hivatal az egyházmegyék útján az intézkedést, de egy gyülekezet kivételével mindenünnen az a jelentés jött, hogy a nép az öregebb egyháztagokra nézve nem engedi elvenni magától a régi helyesírású énekeskönyvet, miért is a kerületnek kell felterjesztést tennie e tárgyban. — Felsorolja ezután a jelentés a kormányhatóság részéről újlag tapasztalt sérelmeket, amelyeknek egy része ellen a közigazgatási bírósághoz kellett panasszal élnie. — Felhívja a jelentés a lelkészeket és egyháztagokat a Református Biztosítási Iroda hatóság támogatására, mert ez az intézmény sok anyagi előhaladást jelenthet ránk, ha becsületesen dolgozunk annak felvirágoztatása érdekében. Egyházkerületünk lélekszáma: 69.213. Ebből magyar: 60.359; szlovák: 8854. — Vagyon állapotról a kerületi jegyzőkönyvben lesz kimutatás. — Elparentálja a püspöki jelentés a kerület halottait: Szalay Lászlót, Szük Odónt, Süteő Istvánt, Sztankovics Lajost, Ladányi Mihályt, Mertens Arthurt, Szombathy Pált, Varga Józsefet és Gaskó Gyulát. — Üdvözli a jelentés Péter Mihályt, dr. Baksay Dezsőt, dr. Izsó Bertalant, a 40 éve lelkészeket: Oláh Pétert és Fürjész Jenőt. Megemlíti a püspöki jelentés a Stunda féle egyházi vezetőség elleni támadást is.

A püspöki jelentést az egyházkerületi közgyűlés — halás elismerésével a püspök nagyértékű munkásságának — egyhangulag elfogadta, a szükséges intézkedések megtételét, a jelentéssel kapcsolatban határozatilag elrendelte, a Stunda ügygel kapcsolatban pedig a Tornallyay Zoltán indítványára a kerület vezetőségének, az elnökségnek egyhangu lelkedéssel a legteljesebb bizalmat nyilvánította.

Pósa Lajos tanügyi bizottsági elnök terjesztette elő ezután kimerítő jelentését az egyházkerület területén lévő iskolákról, a jelentés kapcsán a kerület minden iskolai sérelem tárgyában felterjesztéssel él a minisztériumhoz. A jelentést elismeréssel a tanügyi bizottsági elnök iránt fogadta el a gyűlés.

A számvevőszék is megtette jelentését s abból megállapítható, hogy sok a hátralék. Gyűlés a hátralékok behajtását szigoruan elrendelte.

Konventi világi rendes taggá megválasztott dr. Kovács László.

A málczai magyar és szlovák reformátusokból álló gyülekezet azon kérése, hogy ott ne csak kizárólag szlovák istenítiszteletek tartassanak, váltva legyen szlovák és magyar istenítisztelet, pártolólág terjesztett fel a kormányhoz.

A lelkészek és tanítók állampolgárságára nézve püspök információjára alapján elrendeltetett a minisztérium követelésére, hogy az érdekeltek egyéenként kérjék állampolgárságuk elismerését, illetőleg megadását, de minden esetben a püspöki hivatal egyidejűleg értesíttessék a kérvény beadása felől.

Tudomásul vett a ker. közgyűlés egy csomó miniszteri leiratot, amelyeknek legtöbbje felől annak idején már a megfelelő intézkedéseket megtette a püspöki hivatal.

A kassai csehszlovák tanítási nyelvű középiskolákban tanuló magyar anyanyelvű református növendékekre nézve elrendelte a minisztérium, hogy azok a vallástant kizárólag államnyelven tanulhatják. A kerület a Péter Mihály előadása nyomán akként határozott, hogy e rendelet ellen felirattal fordul a miniszterhez s kéri a vallásszabadságunkon esett sérelem orvoslását. A lelkiismereti és vallásszabadság legelemibb követelménye ugyanis az, hogy a magyar református ember a maga valóságát anyanyelvén tanulja megismerni.

A kassai esetből kifolyólag elrendelte a kerület, hogy ahol az október 28-ika, vagy március 7-ike napján nem volna istenítisztelet egyébként, ha jelentkeznek hívek, köteles a lelkész istenítiszteletet tartani, szem előtt tartva természetesen hitelveink és liturgiánk rendelkezéseit.
(Folytatása következik.)

KÜLFÖLD.

Niebergall professzor előadásai Budapesten. A híres marburgi gyakorlati professzor, Niebergall Frigyes, négy előadást tartott Budapesten Ravasz László dr. püspök meghívására. A professzort Ravasz László dr. püspök mutatta be a közönségnek, mint aki sokratesi misszióval jár szét az emberek között, a vállukra üt, megkérdi miről tanakodnak, fogalmaikat tisztázza, szavaikat mérőre teszi. Hangsúlyozta, hogy bár tőle theologiai kérdésekben sok minden elválasztja, mégis nincs senki, aki ne tanulhatna Niebergall Frigyesről, „A há-

boru előtti és utáni ember” portréjának megrajzolása volt az első előadás feladata. A német professzor szisztematikus módszerével boncolta szét a két embertípust, nem azt, amelyik az utcán szaladgál, de amelyik önálló és öntudatos szellemi életet él s amelyiken keresztül szűrődnek a nagy szellemi áramlatok. A háborúelőtti embernek az érdeklődése a kérdése a következőkre terjedt: Tudás és megismerés, világfölötti uralom, technika, civilizáció és kultúra. Érzésvilága kulminált a felfokozódott önértékben; magasfoku optimizmus, bizonyos

megmámorosodott erő-érzet, közel a gögghöz. Életfelfogását dominálta a materiálizmus és evolucionizmus, vallásának középpontjába az ember, mint a teremtés koronája került, fűszerezve az ateizmus, panteizmus és monizmus borsáival. Kultuszában a művészet és zene foglalta el az imádat koncentrációt igénylő helyét, erkölcsisége az erkölcsi személyiséget akarta kitermelni, a közösség iránt azonban érzéktelen volt. Ekkor jött Babel tornyának összeomlása. Nagyon nehéz kibogozni a háboru utáni ember érdekkomplexumát. Technikai, gazdasági kérdések, civilizáció kultúra: ma elvesztették varázsukat. Az ember csalódott rettenesen. Kezdi visszahozni a régi dolgokat: lélek, örökkévalóság, abszolút etc. Semminek érzi magát, bábnak, aki mindentől függ, büntudata felébredt. Evolúció, materiálizmus, darwinizmus lejárták magukat és az emberekben a metafizikai utáni vágy igen erős. Spiritizmus, okkultizmus és misztika a ma kérdései. A tulvilág, itélet és az irracionális a determináns tényezők a lelki életben. Kant-ban is elsősorban a metafizikait látják meg. A vallás erői mindenütt előnyomolóban vannak és az emberek már nem restelkednek Isten nevének az említésekor. Ha a háboru előtti ember földrajzilag Nyugat felé, a háboru utáni Kelet felé orientálódik. Reméli, hogy a nyugati civilizáció nincs egészen halálra ítélve és Spengler csak figyelmeztetni akar arra, hogy Európát

csak az evangélium, a magasabbrendű erők menthetik meg. „Mit várhatunk az egyháztól és mit várhat intelligens tagjaitól az egyház?” Második előadásában Niebergall professzor rámutatott arra, hogy az egyháznak van a birtokában valami, ami nála nélkül nincs a világban: az evangélium. Ma nem szaladgálunk az intelligens emberek után; visszanyertük jogos önértékünket; minden szellemi áramlat előttünk igazolja önmagát először. A „sum-mum bonum” a mi kezünkben van. Niebergall azután foglalkozott a református Barthtal, aki szerinte tulajdonképpen mélyíti a büntudatot. Ugy ez a vonatkozás, mint egypár egyéb célzás mutatta, hogy Niebergall valójában liberális luteránus teológus. Az egyház várhatja intelligens tagjaitól, hogy vegyenek részt rendszeresen az istentiszteleten, illeszkedjenek bele az egyház életébe, a prédikációban ne esztétikát, de a tartalmat keressék. Hangsúlyozta, hogy a régi református egyházban tevőleges szerepe volt a világi elemnek. és hogy e gyakorlatot a régi református alapon vissza kell hozni. Örültünk, hogy az előadó ilyen objektíven nyilatkozott arról a programról, amelyik a történelmi kálvinizmus mindjobban tért hódító programja. Az intelligenciának a Bibliát kell a kezébe venni: ez a legfőbb és a legfontosabb szerepe. Ekkor a képzetek nemcsak beképzelték lesznek, hanem öntudatos képviselői a keresztyén ideáloknak és életprogramnak.

Zsilinszky Mihály. Hullnak, egyre hullnak, mint az őszi falevél, a mi jeleseink. Zsilinszky Mihály a jeles evangélikus egyháztörténész, régi nagyjaink egyik utolsója is meghalt. mathuzsálemi korban, 88 éves korában. A két prot. egyház

testvéri viszonyának hű ápolója volt. Irodalmi munkássága theologiai körökben különösen közismert. A Magyar tudományos Akadémia csarnokában tartották meg a temetését, Raffay Sándor püspök mondott fellette gyászbeszédet. Béke poraira!

H I R E K

Komáromy Lajos. Mély megrendüléssel vettük a gyászhírt: Komáromy Lajos, a nagyszöllősi református egyház főgondnoka, a máramaros-ugocsai egyházmegye és kárpátaljai egyházkerület világi főjegyzője, zsinatunk képviselője és világi jegyzője, a volt Ugocsvármegye árvaszéki elnöke, közéletünk egyik legszimpatikusabb vezető egyénisége, életének 43-ik, boldog házasságának 16-ik évében, folyó évi október 5-én délelőtt hirtelen elhunyt. Nagy erényekkel ékes férfiú volt, nemes emberi tulajdonságai emelték őt református egyházi és társadalmi életünk vezértényezői közé s mert nagy érték volt, végtelenül fáj az elvesztése. Hozzánk a mi kis lapunkhoz meleg szeretet és benső barátság fűzte. A világi papok nemesveretű megtestesítője volt a megboldogult, aki az egyháztársadalmi regeneráló munkában mindig és mindenütt a vallásos ébredés harcosaként tűnt ki. Temetését Biki Ferenc esperes véggezte, a sirnál Siménfalvy Árpád dr., a kárpátaljai ker. főügyésze bucsuztatta, de ott volt sirbatételénél az

egész Kárpátalja reformátusságának képviselőjében Bertók Béla püspök, dr. Polchy István h. főgondnok, a lelkeszi kar egész serege s közegyházunk sok jelese. Gyászolja hitvese, négy gyermeke, nagyszámu előkelő rokonsága és az egész magyar kálvinista társadalom. A családon kívül a máramaros-ugocsai egyházmegye és a nagyszöllősi gyülekezet is gyászjelentést adott ki. Az igaz ember emlékezete áldott!

— **Lelkeszi vizsga.** Balázs János sárosmezői káplán-tanító a tiszáninneri kerület lelkeszvizsgáztató bizottsága előtt jeles eredménnyel letette a második papi vizsgát.

— **Tanulmányuton.** Keresztury László, a Keresztury József alsözempléni esperes szép reményű fia, IV. éves theologus 800 holland forint stipendiummal külföldi tanulmányutra ment a kampeni theológiára.

— **A „Ref. Biztosítási Iroda”** mint a Phönix áll. Biztosító Társaság és a Phönix Életbiztosító Társaság képviselője megkezdte működését. A konvent a létrejött szerződést ratifikálta. A Ref. Bizt. Iroda

egyetemes egyházunkkal szerződéses viszonyban lévén, hiveink vagyónának és életének biztosítására melegen ajánljuk és egyuttal felhívjuk figyelmüket az iroda hirdetésére. A Ref. Bizt. Iroda kérdésében P. Czinke István püspök kerülete kassai gyűlésén ezeket mondotta: „Kérve kérem egyházkerületünk minden tényezőjét, hogy járjon elő azon intézménynek támogatásában is, amely anyagi megerősödésünk leghatalmasabb eszközévé válnék,

kellő támogatás esetén lehetővé tenné nemcsak egyházi közigazgatásunk funkcionálását, de nyugdíjintézetünk áldásos működésének biztosítását is.”

— **Gondnokválasztás.** Az alsó-zepléni egyházmegye gondnokává a gyülekezetek presbitériumai Zombory Géza királyhelmecei főszolgabíróvá választották meg. Ad multos annos!

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HIVATALOS RÉSZ

A református egyetemes konvent elnökségétől Rimaszombat.

185—1925. E. K. sz. Körlevél.

Rimaszombat, 1925. szeptember 28.

VALAMENNYI ESPERESI ÉS LELKÉSZI HIVATALNAK!

A magyarországi református egyetemes konvent 1925. évi június hó 9-11 napján tartott ülése 75. sz. határozatával Módoss Sámuel, volt kiliti-i segédlelkésznek, aki a református egyházból kitért, a tiszántuli egyházkerület lelkészvizsgáló bizottsága által kiállított lelkészi oklevelét érvénytelennek nyilvánította.

Tudomásulvétel céljából közlöm azzal, hogy nevezettnek lelkészi oklevele itt is érvénytelennek tekintendő.

Atyafiságos szeretettel:

Pálóci-Cinke István

püspök, egyetemes konventi elnök.

Pályázat. A fertősalmási református egyház presbitériuma pályázatot hirdet orgonista kántor-tanítói állásra. Javadalom: 3 szobás lakás, melléképületek, kert, 9 m. hold szántó föld. 10 mm. búza, 12 méter fa, 1000 (egyezer) cseh korona. Kötelessége: a törvényes szokásos teendőkön kívül a hivatalos egyház belmissiói működésében való részvétel, énekkar vezetése. — Pályázati kérvények a szükséges mellékletekkel felszerelve 1925 november 4-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők. (Fertősalmás, p. Velky Palád, Ruszinszkó) Az állás a választás, illetőleg a tanfelügyelői megerősítés után azonnal elfoglalandó.—

Pályázat. A balazséri ref. kántortanítói állásra. Javadalom: 20 m. hold szántó föld haszonélvezete egytagban. Jó lakás és melléképületek. 860 □ öl kerti föld. Államsegély kérvényezve leend. Beregszásztól 6 km. távolban jó köves ut mentén van. Kérvények a ref. lelkészi hivatalhoz okt. 27-ig beküldendők. nők is pályázhatnak. Up. Nagybégány Bereg m. Balazsér 1925 Okt. 5.—

Sütő Miklós ref. lelkész iskolasz. elnök.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kezelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

BAKTAI
EGRY FERENCZ

harangöntődéje
KISGEJÓCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több világiállításon kitüntetve.

**HOTEL — PAYER — SZÁLLÓ
POPRÁD**

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tárai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

MISKOLCZY LAJOS — UNGVÁR
urí és papi szabó
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.
Radvánczi u. 68.

„HERCZEG“
férfi-, flu- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

KLADÉK JÁNOS
KASSA, Szepsi utca 11.
Vállal, épít és renovál. Több száz templomot épített és renovált már. Tornyot állványozás nélkül javít.

KONCZ GYULA
okleveles mérnök.
Az ungi egyházmegye villági jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN
UNGVÁR Radvánczi utca 59
Készít mérték szerint mindennemű lábbelit.
Állandó raktár cipőkben, bakkancsokban, csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Mukács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Szörvekezetek | Üvendéglők | Kereskedések |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián dupla-
maláta sört.

Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bank-
szakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kama-
toztat.

Molnár okleveles gyógyszerész
APOLLÓ DROGÉRIÁJA
UNGVÁR

Pipere és gyógyáru-cikkek
gyógyszappanok. Eredeti kámfor
arckenőcs.

MOLNÁR—UNGVÁR.

Üveg és porcellán kereskedés
képkeretezés.
Alapított 1850.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR Táviratcím:
Vajda Užhorod.

VACUUM OYL COMP. Ruszinszkói képvisellete és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Ford-
son Tractorok.**

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

REFORMÁTUS BIZTOSÍTÁSI IRODA

mint a

Phönix Általános Biztosító Társaság — Phönix Életbiztosító Társaság
képvisellete.

Központi Iroda: **Lučenec.**

Körzeti Irodák: **Bratislava, Kosice, Nové-Zámky, Komárno.**

Elfogad biztosításokat:

Tűzkár ellen (épületeket, azok belső berendezését, gyárakat, azok berendezéseit és készleteit, mezőgazdasági általánosbiztosításokat), jégkár elleni biztosításokat, továbbá betöréses-lopás elleni, tükörüvegek törés elleni biztosítását, azonkívül szállmánybiztosításokat, postai értékküldeményeket, azonkívül egyéni baleset- és szavatossági biztosításokat a legelőnyösebb díjak és feltételek mellett. — Életbiztosításokat, orvosi vizsgálat, vagy orvosi vizsgálat nélkül, azonkívül temetkezési biztosításokat, fuellátási és leánykiházasítási biztosításokat igen előnyös feltételek mellett.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Református Egyetemes Egyházzal kötött szerződésünk alapján létesítettük a **Református Biztosítási Irodát.**

Támogassuk saját biztosítási irodánkat!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vájáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Megnyitó beszéd.

Irta és az ungi egyházmegye lelkészegyesületének konferenciáján elmondotta:
Dr. Magda Sándor.

Tisztelt konferencia! Ismét összehozott bennünket — ha csak rövid pár órára is — anyaszentegyházunk építésének őszinte vágya. Érezzük mindannyian, hogy az idők, a melyeket átélünk nehezek; érezzük, hogy a hullámok veszélyes szirtek közt hányják egyházunk hajóját: ezért most mindenkinek a fedélzetet a helye.

A történelem értelmét kutatók kezükben a logikai analysis késével bontogatják az egymásba fonódó jelenségek tarka szövetét s következtetéseket vonnak le a jövőre nézve. E következtetések, mint pörölycsapások hullanak a hívő lélekre, mert a christianismus csődjéről, az egész keresztyén kultúra bukásáról beszélnek kiméletlen kegyetlenséggel. De minket, akik megismertük a Krisztust s elhittük, hogy Ő az élő Istennek szent Fia, a tudós elmék jótéka meg nem ingathat ama meggyőződésünkben, hogy az ég és a föld elmulhatnak, de ama beszédek, a melyekre a Világteremtő, mint le nem dönthető pillérekre ráépítette a szellemi világ örök templomát: soha el nem mulhatnak.

És e hitünk nem hiu képzelgés, mert tudjuk, hogy az örök Isten világkormányzó bölcsesége emberi mértékkel meg nem mérhető; meggyőződésünk, hogy az evangélium világboldogító erejét nem vesztette el, hogy a Krisztus eszméi nem koptak meg s igazságait nem haladta tul a muló idő. Mi érezzük, hogy az örök Ige ma is a régi fényvel és erővel ontja sugarait, csak ki kell nyitni szemeinket, hogy lássuk, csak ki kell tárnai sziveinket, hogy befogadjuk azokat.

Tehát a mi Isten-országát építeni célzó összejövetelünk nem haszontalan idő és energia-pazarlás; de nem állítom, hogy nem lehet azzá és pedig olyan okok miatt, amelyek tisztán egyéniek és immanensek. . .

Jézus a szeretet érzésére építette fel anyaszentegyházát. Ez érzést

tette örök, letörülhetetlen stigmává, amelyről megismerhetők az ő tanítványai. Mi tehát, akik az ő tanítványainak tartjuk magunkat, csak akkor munkálhatjuk eredményesen az Ő országának építését, ha a szeretet s az ebből folyó megértés hoz össze bennünket a szent munkára.

Aggódva figyelem az utóbbi időben egyházi életünk folyását s mint- ha itt-ott a békétlenség, az egymás iránt való bizalmatlanság zavaros hullámaint látnám sötétedni. Isten óvjon bennünket attól, hogy mikor annyi az ellenségünk s mikor — egyéb fegyverek híján — koncentrált támadásaik ellen csak szeretetben összeforrt sziveinket tarthatjuk oda védő paizsul: a magunk közt való meghasonlás bontsa meg sorainkat. Azért most különösen szükség van arra, hogy minél gyakrabban összeöjünk s ha gyarlóságunk miatt nagyobb eredményeket el nem érünk Isten országa építésében: elég már az is, ha az egyetértés, az összetartozandóság érzéseit ápolgatjuk; elég eredmény lesz az is, hogy ha talán egymást elvesztettük volna, ismét megtaláljuk.

E mostani összejövetelünk alkalmával kérlek tehát benneteket arra, hogy keressük az egymás szívéhez vezető utakat s ha megtaláltuk, menjünk együtt, mint szent zarándok csapat fel a Nébó hegyére, hogy onnan meglássuk az Isten országának boldog helyeit. Elég egy pillantás az Isten városának igazságtól fénylő tornyaira, békés házaira, hogy az utána való vágyakozás állandó legyen lelkünkben s hogy felébredjen a szent elhatározás: *násokat is oda vezérelni.*

Mai konferenciánkat, mint az odavezető ut egyik etapeját — szeretettel köszöntve a megjelenteket — megnyitom.

Püspöki jelentés.

A tiszáninneni egyházkerület kassai ülésén, október 7-én, Pálóczi Czinke István püspök évi jelentést olvasott fel, melyből alábbi részleteket közöljük:

Theológiánk és a kormány iskolapolitikája.

„Szegény Ábrahám! Még most sejtelve sincs róla, hogy miként fog végződni nagy elhatározása? A szíve úgy ég, mint egy oltár, a szemében ott rejtőzködik a titkon előszívargó köny, mint a hajnali harmat a léptei alatt meghajló fűszálakon. . . de nem ingadozik.

A gyanutlan örökös, az egyetlen fiu gyilkoló ártatlansággal szól hozzá: Edes atyám! Itt van a tűz és a fá, de hol van a megáldozni való? — Az Isten majd arról is godoskodik, edes fiam.

Szegény Ábrahám! Szegény szlovenszkói református egyház! Te nem így cselekedtél. Te nem fogadtad el a cserébe a szarván fennakadt kost, te feláldoztad. . . az iskoládat, az egyetlen fiadat.

De megnyugtathatlak: másképpen nem cselekedhettél. Az Írás szerint, de az én hitem szerint is, az Ábrahám kezét az Isten fogta meg, az Isten vezette. A tiedet is, ne félj.

Óh, én látom lelkednek hányattatását, közléről éreztem szíved dobogását, mikor választanod kellett, hogy melyiket szeressed, melyiket áldozd fel? Pásztoraidat, vagy veteményes kertjeidet, ahol palántáid nőttek, növekedtek? . . . de csak ez az egy választásod maradt.

Főtiszt. Egyhker. Közgyűlés! Alea jacta est! Egyetemes konvenció jobb időkre halasztotta a református lelkészképzőintézetet s nem volt hozzá anyagi ereje, hiszen a lelkészképzőhöz sincs. A szívekre van egyedül az is alapozva. Mélyebben fekvő okok játszottak itt közre. Nem egy intézmény életéről van szó, ... hanem az imádság forrásainak kiapasztásáról, a próféták visszahuzódásáról a Karmel barlangjai közé.

A világnak fiai eszesebbek szoktak lenni a világosságnak fiainál. Egyideig szinte láthatatlanul aknázgatták alá legerősebb bástyáinkat, de már ki-kijönnek a világosságra is.

Az orosz szovjetről olvasom, hogy micsoda taktikával akarja meghódítani a falut. „Az orosz falvakban ma két hatalmi faktor van — amelyekre mint eszközre a szovjetnek szüksége van — az egyik a vagyonosabb paraszt, a másik a falusi tanító, aki a pópák hatalmának megtörése óta szellemileg magához ragadta a falvak vezetését. Ezért egyszerre igen radikálisan megjavították a falusi tanítók fizetését, megjavították erkölcsi helyzetüket is, szabadabb mozgást engedve nekik.”

Mintha ezt a törekvést már láttuk volna valahol: a tanítói állás jövedelmét, tekintélyét, befolyását, függetlenségét emelni, de nem a kultúra kedvéért s a tanítóság megbecsüléseért, hanem egy másik faktor, a lelkész és egyház rovására, hogy azoknak erkölcsi sulya, a népre való befolyása paralizáltassék.

Lehet-e csodálkozni, hogy mikor a százféléképen megriasztott lelkék elé, a lét és a nemlét problémájával viaskodó tanítóság elé, odatartják egyik oldalon a paradicsomot, másik oldalon a kenyér helyett egy darab követ, hogy abból éljen, ha tud: a kísértetbe hozottak egy része — bárha lelkében szégyenkezve is — nem a kő után nyult.

Lelkemen felhők úzik egymást, amikor olvasom, hogy a kísértő miként hurcolja meg a magyar tanítóságot s annak vezetőit a köztársaság magaslatain, a Hradzsín fogadótermeiben, az ünnepeltetés himes mezőin és fehér asztalainál, Cseh és Morva-ország társadalmától körülötmjenezve, egy iskolai tanulmányi utazás cégére és lobogója alatt. És nem tudom, fátyol-é az, vagy könnycsepp a szememen, mikor a szlovenszkoí magyar tanítóegylet egyik nagygyűlésén elhangzik a mefisztói tanács: „A magyar tanítóságnak le kell vetni a faji és nemzeti elfogultság szemüvegét, hogy a béke igazi apostola lehessen.” (Magyar tanító 1925 évf. 15-16 sz.) „Mindezt neked adom, ha engemet imádsz” — mondta az Idveztőnek a Sátán.

Ő tudott győzni a szörnyű kísértésen, halandó embernek nehéz, igen nehéz. . .

Egyik kő már készül kennyérré változni, azaz hogy *kaláccsá*. A neve: *tanítók személyi államosítása*. De ugyanakkor a mérleg másik serpenyőjébe odadobott a 136/1925. sz. törvény a „létszámcsökkentésről”, mely siralomházba küldi sokszázados autonomiánkat s megkondítja a halálharangot kisebb népességű gyülekezeteink és iskoláink felett.

Még csak a kezdet kezdetén vagyunk, de kezd mindinkább látható körvonalakban kibontakozni előttünk az a nagyszabású és minden részletében átgondolt *iskolapolitika*, mely halálos biztossággal szorítja be — az államsegély révén — iskoláinkat, tanítóinkat, önrendelkezési jogunkat

az állami mindenhatóság karjaiba. Érezzük ölelését s előre látjuk azt a napot, mikor az árva magyar kálvinista lélek a régi szent menedékhelyekre húzódik vissza: a templomokba és családokba, az édes anyák szíve mellé és az Isten szíve mellé.

Ezért kellett a lelkészképzőintézetet minden más intézet mellőzésével sürgősen megnyitnunk, hogy hitünk és nyelvünk oltárain legyen ki- nek éleszgetni az örök tüzeket."

Állampolgárság.

Másik fájó sebünk: sorsunk bizonytalansága, állampolgárságunk és államsegélyünk függőben tartása, sajog tovább. Hogy hivatalom részéről mit tettem a gyógyítás érdekében, részletesen beszámoltam róla az egyetemes konventi ülésnek. Az eredményt mindenki ismeri. És tudja mindenki, hogy az érdekelt kormányok között is állandó harcok tárgya ez az életkérdés. sőt ott forog a Népek Szövetségének tárgyaló termeiben is, de kiváltképpen közel fekszik külföldi hittestvéreink szívéhez, a tiszteletreméltó, nagy világgözségekéhez, amelyek közül egynek, a legtekintélyesebbnek, a presbiteri világszövetségnek idevonatkozó folyó évi cardiffi határozatát itt szóról-szóra bemutatom.

"A Református egyházak Világszövetsége nagy keserűséggel állapítja meg azt, hogy közép és kelet Európában még mindég folytatódik az az igazságtalan és elnyomó politika, amelynek folytán az ott levő református egyházak szabadságukban korlátoztatnak, tevékenységükben megakadályoztatnak, birtokaiktól megfosztatnak és egyházi életük kifejtése lehetetlenné tétetik. Ugyancsak tiltakozik a Ref. Egyházak Világszövetsége az ellen is, hogy államférfiak, vagy kormányok inkorrektül megtagadták, vagy kifogásolják azokat a végérvényes kötelezettségeket, amelyeket a békeszerződéseknek a kisebbségek jogait biztosító szakaszai tartalmazznak. Ezt a politikát nemcsak önmagában véve is méltatlannak, de veszélythozónak is minősíti a Református Világszövetség a világ jövő békéjére nézve és éppen azért ismételtén is felkéri a Nemzetek Szövetségét arra, hogy szüntesse meg ezt a helyzetet, amely ilyen szemrehányásra ad okot.

Ez a világszövetség abban a nézetben van, hogy nagy hiba és balsiker volna a Népszövetség részéről, hogyha nem támogatná ezeket az alaptörvényszerű rendelkezéseket, amelyek a kisebbségek jogainak védelmére alkotott jogszabályokban foglaltatnak és az ő különös oltalma és védelme alá helyeztettek.

Egy ilyen balsiker erősen meggyengítené a Népszövetség magasatos eszményeinek legodaadóbb és legerősebb támogatóit, az egyházakat; és megerősítené azokat, akik úgy vélekednek, hogy a Nemzetek Szövetsége vajmi kevés gyakorlati és reális értékkel bír az emberiségre nézve."

Nekem személyesen a miniszter ur azt az ígéretet tette, hogy illetőségének rendezetlensége miatt senkit háborgatni s államsegélyétől megfosztani nem fognak e kérdés törvényhozási uton való rendezéséig. Ha mégis megtörténnék, az esetleges sérelmeket külön felterjesztésre, mindenkor orvosolni fogják. Ezt publikáltam is. (Folytatjuk.)

"Az Isteni kegyelemnek végelemezésben nem az a célja, hogy saját maguk élvezésében elmerült egyéneket támasszon, hanem: hogy egy olyan világot teremtsen, amelyben minden az Ő dicsőségét manifestálja. E teremtésben Isten eszköze, munkatársa lenni: ez az üdv!"

A lelkipásztor és Istenországa.

De abban a pillanatban, amikor öntudatosan elfordulok a világtól és megragadom a Krisztust, a szentlélek is megkezdzi azonnal bennem csodálatos munkáját és minél hűségesebben átadom magam annak a munkának, annál világosabbá teszi a lélek, hogy él én bennem a Krisztus és bennem van az Istenországa.

Most szálljunk magunkba!

Lelkipásztorok vagyunk!...

Állapítsuk meg, volt e már a mi életünknek öntudatos, komoly megfordulása? Nem utasítjuk e vissza naponként a hozzánk közelgő örök Jóságot? Nem állunk e az Istennel ellenséges világ szolgálatában? Szívünkben Jézus-e az Ur?! Bennünk, velünk, nyomunkban van e a mennyország?!

Ne kerteljünk! Ne csürjük, csavarjuk az igazságot!

A menny királya a menny birtokának egyetlen kiindulási pontjául részünkről a megtérést jelölte meg.

Viszonyról lelkipásztor és Istenországa közt, csak ezen az alapon szólhatunk.

Ha szomorú választ is kell adnunk, csak legyen az őszinte és megalázkodással teljes. Még mindig nem késő. Isten közelít. Isten vár, hogy magához ölelhessen és megáldhassa a mi életünket és munkánkat, melyet az Ő országában, mint gyermekei és gyermekeinek a vezetői végezni hivatta vagyunk.

Mert, amint a Krisztus egyháza az Isten országának legmagasabb rendű képviselője kell, hogy legyen, úgy a lelki pásztor lelkek vezetője Isten országában és Istenországán kívül.

Ha nem az, akkor érhet el muló sikereket, de hitén keresztül egyetlen lélek sem találja meg békeségét a Krisztusban.

Nekiünk nem a templomunkban, hanem a szívünkben kell, hogy égen az örök láng, amely világosságban tartja a Krisztus arczát.

Mi az átlényegülést nem az ostyában, hanem a ránk bizottaknak hittől, bizonyosságtól sugárzó arcában és megváltozott életében kell, hogy lássuk.

De ha nem látjuk meg, ha nem vádol a Lélek, legyünk csendesen. Az új ember teremtése, az Új ég az emberben, nem a mi munkánk, a miénk csak ennek a lehetőségnek: az evangéliumnak hittel való hirdetése és boldog átélése (Márk. 4. 26.)

Csak ennek adjuk oda egészen magunkat. A félszívűt utálja az Ur! (Luk. 14. 26.)

Minden kezdet reménytelen, ha a mustármag és kovász (Mt. 13. 31-33.) nem áll előttünk. És ha látjuk a sűrű konkolyhintést (Mt. 13. 12.) és megtámadtatások érnek itt is ott is, (Mt. 13. 25) akkor se aggódalmaskodjunk, az Istenországa haditervét a legjobb fővezér vezeti, győzelme biztos (Mt. 5. 12.)

Az Ur csak azokat ítéli meg és taszítja el magától, akik valami hátsó áruló gondolattal, provent tervvel, vagy más effélével csatlakoznak hozzá.

Ha előttünk legnagyobb érték a Krisztus, akiért mindenünket, még

életünket is készek vagyunk odaadni, akkor a mi életünknek és lelki pásztori munkánknak, ennek a legeszményibb életnek és munkának az áldása elmaradhatatlan.

De amint az Ur akarja, hogy az Isten országának mi lelki pásztorok legyünk a vezető munkásai, nekünk is akarnunk és kérnünk kell, hogy legyenek munkatársaink. (Folytatjuk.)

A tiszáninneri egyházkerület közgyűlése.

(Is.) Az érdekelt egyházmegyék felterjesztették jelentéseiket a szlovák énekeskönyv betiltása tárgyában. Egy egyház (a bánóczi és filiái) kivételével a többi összes egyházak azt jelentették, hogy az öreg egyháztagokra való tekintettel — akiknek a kedvéért készült is — kérik a régi helyesírású énekeskönyv használatban hagyását, mert az öregek az új, irodalmi helyesírást már meg nem tanulhatják. Miután a jelentések szerint zavargásoktól lehet tartani az énekeskönyvek erőszakkal való összezedetése esetén, a kerület kimondotta, hogy ő maga nem vállal felelősséget az esetleges kellemetlenségekért, hanem pártolólág terjeszti fel a hívek kérését a miniszterhez, igéri azonban, hogy az új nemzedék részére szükség esetén irodalmi helyesírással is ki fogja bocsátani a református énekeskönyvet. Ha pedig a kormány mégis ragaszkodnék a kitiltott szlovák énekeskönyv elszedetéséhez és megsemmisítéséhez, akkor szedesse össze és semmisítse meg azokat a hatóság.

A gömői egyházmegye azon indítványát, hogy Kovács Alajos zsinati tagságától megfosztassék, mert a református tanítóságot belevitte a személyi államosítás kérdése kapcsán az egyház ellen való szavazásba, a kerület áttette elbírálás céljából az illetékes dunamelléki egyházkerülethez.

Az ungi egyházmegye vagyonmegosztása tárgyában a konvent fog végérvényesen dönteni.

Az iskolák létszámának csökkentése tárgyában kibocsátott miniszteri rendelet tárgyalásánál a Vass Adám, Keresztury József, Király Kálmán dr., Péter Mihály, Izsó Bertalan dr., Isaák Imre és Tornallyay Zoltán kimerítő hozzászólásai után kimondotta a kerület, hogy a kultúra, az istenítiszteletek megtartása és egyházi autonomiánk elleni merényletnek látja ezt a rendeletet, amely ellen a leghatározottabban állást foglal és felír a minisztériumhoz, a tanítóknak pedig elrendeli, hogy maradjanak a helyükön, mert teljes lehetetlenségnek tartja, hogy a kormány jobb belátásra ne jusson e szörnyű sérelem kérdésében.

A konfirmáció idejét a kerület akként állapította meg, hogy azt a mindennapi iskola bevégezése után kell végezni, ahol tehát 8 osztályu az iskola, ott a 8-ik osztály elvégzése után, ahol 6 osztályu, ott a 6-ik osztály elvégzése után.

Tanügyi bizottságot is választott a kerület és pedig: Pósa Lajos elnöke alatt Oláh Péter, Buzy Márton, Virág József, dr. Baksay Dezső, Vajnay József és Vass Adám tagokból.

Apróbb közgyűlési és bírósági ügyek elintézése után a gyűlés 8-án délben ért véget.

A gyűléssel kapcsolatban közebed itt volt az Európa szálló éttermében, amelyen több lendületes felszólalás történt pohárközöntő alakjá-

ban s amelyek közül a Péter Mihályé, Lukács Gézáé, P. Czinke Istváné, dr. Baksay Dezsőé, Horváth Győzőé és Vass Adámé, különösen mély hatást értek el.

De volt a gyűléssel kapcsolatban egy eredményében hatalmas esemény is: egy kiválóan megrendezett és áldásos hatású vallásos est, mely a kerületi gyűlés tagjait és Kassa város református közönségét a legnagyobb meglepéssel és mély vallásos hangulattal töltötte el. A vallásos est ténypontja a P. Czinke István imádkozása és igehirdetése volt. Mindkettő megrendítően mély és gyönyörűsége volt. (Az inádságot és beszédet közölni fogjuk s külön lenyomatban is megjelentetjük. Szerk.) Csak Isten kiváltságos ihletettségu és tehetségu megáldottjának adatott úgy hirdetni az Igét, mint ez estén P. Czinke István hirdette. Kitörülhetetlen kedves és szép emlék ez a beszéd azoknak, akik hallhatták! Az ünnepi hangulatot fokozta Röckel Klára gyönyörű éneke, Hermann I. precíz hegedűszólója, Pitucha művészi cselló játéka, a Skvor egyes számokhoz adott pompás orgona kísérete, az általuk és a Röckel nővérek által előadott magas minőségű quintett, a Séra János hardicsai lelkész mesteri tárogató szólója és a Virág József felsőzempléni esperes gyönyörűen kidolgozott, nagyhatású szavalata. Virág József Jókaitól szavalta „A munkácsi rab”-ot s különös érdekességet adott a szavalatának az a körülmény, hogy ezt a költeményt Kassán, mint legátus, ezelőtt negyven esztendővel is elszavalta.

A kerületi gyűlésről azzal a tudattal oszlottunk el, hogy jó munkát végeztünk Isten dicsőségére.

Az ungiak lelkészi konferenciája.

Az ungi egyházmegye lelkészegyesülete — élén dr. Magda Sándorral — határozottan értékes, mondhatni uttörő munkát kezdett meg két évvel ezelőtt. Ezt a derék munkát nem lankadó kedvvel végzi az egyesület tovább. Önképzés, nagy problémáink megvitatása, egyházi és egyházpolitikai ügyeink feletti meditatálás képezi a megbeszélések tárgyát.

Most is népes és értékes konferenciát tartott Nagykaposon, okt. 15-én.

A konferencia istenisztelettel kezdődött, amelyen ifj. Papp Lajos orgonázott szakavatott kézzel s az ő vezetése alatt álló egyházmegyei énekkar két szép számot adott elő. Az Igét Juhász Imre csepelyi lelkész hirdette, aki pompás organumu és elmélyedő, szónok és aki sok értékes és meggondolandó problémát vetett fel a lelképásztori kar előtt az Ige tükörében.

Istenisztelet után Magda Sándor dr. mondott tartalmas elnöki megnyitót (melyet lapunk elején közlünk. Szerk.)

Ezután Bácsy Gyula, ez a derék, lángoló lelkű misszionárius tartott nagyon közvetlen és indításokat bőven tartalmazó előadást az iratterjesztés fontosságáról és helyes megszervezési módjáról, valamint a gyülekezeti missziói propoganda érdekében a missziói napról, mely minden gyülekezetben évenként legalább egyszer tartandó volna. Mindkét ügyben javaslat megy az egyházmegyei közgyűlés elé, még pedig a Kiss Bálint dr. ajánlatára egyhanguan pártoló. Bácsy ezenkívül kitűnő iratterjesztőnek is bizonyult, mert a magával hozott értékes könyvek és traktátusok kö-

zül a szegény sorsban levő lelkészek között is eladott egy jó csomót. Az Ige ezen az uton is eljut a szívek szántóföldjére!

Pataky Pál ungtarnóci lelkész „Az egyházközségek háztartásáról“ beszélt megszívlelendő, praktikus szempontból is nagyon értékes dolgokat s a gyülekezet anyagi ügyeinek rendjét állította szeméink elé, mint a haladás sine qua non-ját. Gyakorlati szempontból Isaák Imre szólt hozzá az előadáshoz s hasznos tanáccsal látta el a költségvetés elkészítése szempontjából a lelkészeket.

Kiss Bálint dr. az egyházi házasságkötést ismertette kitünő jogászai tudással. (Az előadás olyan frappáns módon ad utbaigazítást a lelkészeknek, hogy azt egész terjedelmében le fogjuk közölni. Szerk.)

Ezután — a konferencia engedélye alapján — tárgyalatott a dr. Kiss Bálint indítványa, melyben a konvent és a kormány, helyesebben az egyetemes egyház és az állam közötti viszony sürgős rendezését kívánja s ez ügyben felirattal kíván fordulni a konventi elnökséghez.

E tárgyhoz több hozzászólás történt; a vitában Sallay Gyula, Ujlaky Sándor, Isaák Imre és Sutka István dr. vettek részt az előadó Kiss Bálint dr.-on kívül s végül is az Isaák Imre javaslatát — mint a Kiss Bálint dr. indítványának helyesbítését — fogadva el egyhangulag, az egyesület a következő felirattal fordul a konventi elnökséghez: „Főtiszteletű és Méltóságos Konventi Elnökség! Az ungi egyházmegye lelkész és tanító-egyesületének konferenciája mai napon megtartott üléséből mély tisztelettel kéri az elnökséget, hogy az egyházi törvények jóváhagyása, a szlovák egyházmegye felállítására, a református lelkész és tanító-képző intézet államsegélyes felállítására, a lelkészek és tanítók állampolgársága, az egyházközségek adócsökkentési segélye, a lelkészek elmaradt államsegélye és a többi függő kérdés tárgyában, a konventi e célú bizottság bevonásával, előszóval is a legsürgősebben tárgyalni és megállapodni méltóztassék, hogy mi, a Csehszlovák állam feltétlenül loyális polgárai, végre egyházi ügyeinkre nézve békés megnyugvást találhassunk s e békesség áldott idejében anyaszentegyházunk növekedést és virágzást érhesen el. Az elnökségnek és a mellette működő bizottságnak a végzendő munka és esetleges megállapodások tekintetében teljes bizalmunkat nyilváníthatjuk.“ A konferencia elhatározta azt is, hogy a testvér egyházmegyék értekezleteit is felkéri hasonló határozat hozatalára.

Végző pontja volt a konferenciának az egyházkerületi választások kérdésében való azon egyhangú állásfoglalása, melyszerint a világi kerületi tanácsbírói tiszt betöltésénél dr. Sutka Istvánt, a kerületi papi aljegyzőségnél pedig Isaák Imrét fogja támogatni.

Konferencia után kedves hangulatu közeped volt.

Felhívás és kérelem

Révész Imre debreceni lelképásztor (1826—1881.) levelezése ügyében.

Kertész László csongrádi ügyvéd 2, Keszi Hajdu Lajos kislulszállási tanár, 4, Kiss Albert debreceni l. 1, Kiss Áron püspök 9, Kiss Bálint mihálydi, majd ufehértói l. 5, Kiss Bálint szentesi l., akadémikus 1, H. Kiss Kálmán nagykörösi tanár, egyháztörténész 8, Kis Pál szentes l. 1, Koos Ferenc bukaresti l. 10, Kovács Ferenc debreceni jogtanár 3, Kovács József görgetegi l. 6, Kovács József nagykorpádi l. 2, Kovács La-

jos ev. tanár 4, Könyves Kálmán kismarjai l. 2, Könyves Tóth Mihály debreceni l. 37, Körösi Károly alsójózsai tanító 2, Kulifay Zsigmond kundányi Gedeon egyet. tanár 2, Lévay József költő 2, Lisznyay Damó Kálmán költő 1, Lónyay Menyhért gr. miniszterelnök 4, Lugossy József debreceni tanár 85, Lukács Ödön nyiregyházai l. 3, Mátyóki Imre újvidéki l. 2, Márki Sándor egyet. tanár 1, Máró Péter tanító 2, Menyhárt János theol. tanár 2, Menyhárt János nagyvarsányi l. 3, Miklovicz Bálint hódmezővásárhelyi l. 56, Mikó Imre gr. miniszter 1, Molnár Aladár államtitkár 1, Mózes András nyirbogáti l. 13, Nagy Dániel balmazújvárosi kántor 5, Nagy Imre hajduszováti rektor 6, Nagy István nagyvárad l., esperes 9, Nagy János nagysallói l., esperes 3, Nagy József debreceni l., esp. 7, Nagy Péter kunhegyesi rektor 16, Nyiri Péter vértesi l., esperes 2, Orbán József sárospataki tanár 2, Oroszi Miklós szentesi tanár 5, Osváth Imre sarkadi l. 6, Osváth Lajos nádudvari l. 2, Pap Gábor püspök 5, Papp István mátészalkai l. 2.

(Folytatjuk.)

H I R E K

— **Lelkész és tanító urak figyelmébe.** Felhívjuk a lelkész és tanító urak figyelmét arra, hogy Pálóczi Czinke István püspök a Konvent által kötelező használatra elfogadott vallástani kézikönyvei elhagyták a sajtót. „A Krisztus anyaszentegyháza” (a VI. o. vagy a polgári iskola I. o. számára) második bővített kiadása is készen van már és a megrendelőknek szét is küldetett. Ugyancsak kikerült a sajtó alól a „Vallástételek és imádságok” (segédkönyv a vallástanításhoz) harmadik átdolgozott és bővített kiadásban. Ára füzve: 2 kor., kötve: 3 kor. Megjegyezzük még, hogy e tankönyvek, mint az Egyetemes Konvent által elrendelt és használatra engedélyezett tankönyvek bejelentettek az Iskolai és Nemzetművelődésügyi Minisztériumnak. „A vallástanítás terve” minden lelkeszi hivatalnak (a vallástanító egyén ré-

szére) megküldetett, de még kapható (5 kor.) a püspöki hivatalban, ahol az összes vallástani kézikönyvek megrendelhetők.

— **A nagykaposi ref. egyház** okt. 11-én avatta fel lélekemelő ünnepély keretében a Guna Gyula eperjesi cég által készített kellemes hangú és külsőleg is izléses kivitelű orgonáját. Az egész környékről összejött hívők serege d. e. 10 órára a nemrég restaurált szép templomot teljesen megtöltötte. Az egyházmegyei énekkar mély hatást keltett éneke után Szücs István esperes felavató imája emelte a szíveket az eget urához, akitől száll alá minden jó adomány. Ezután ifj. Papp Lajos, az énekkar praecentora szólaltatta meg az új orgonát, melynek hangjaira a hálaérzés örömkönnyei csillogtak az egyház buzgó tagjainak szemében. A felavató beszédet Isaák Imre tartotta a tőle

már megszokott szuggesztív szónoki erővel. Beszédét a CXXXV. zsol-tár verseire építette s abban a harmoniának, mint a szellemi és természeti világ főprincípiumának a vallásos életben való nagy jelentőségét méltatta. A nagyhatású, tartalmas beszéd után Maksa József, a gyülekezet lelkésze olvasta fel a nagyszámú adakozók névsorát. A templomból kintrekedt sokaságot Juhász Imre ungcsepelyi lelkész táplálta az örök élet beszédével, a délutáni isteniszteletet pedig Varga József mokcsai lelkész végezte. Mindnyájan, akik ott voltunk, őszinte szívvvel osztoztunk a nagykaposi buzgó gyülekezet örömeiben; hiszen e gyülekezet az Isten háza iránt való égő szeretetének olyan fényes bizonyosságát szolgáltatta, mely példaként tündöklék egyházme-gyénkben, de annak határain messze

is. Az utóbbi pár év alatt e nem nagy lélekszámú egyház csaknem egy negyed millió koronát áldozott arra, hogy az Ur hajlékát felékesítse. Meg kell hajtánunk elismerésünk lobogóját Maksa József, a gyülekezet agilis lelkipász-tora előtt, aki a mai anyagias korban meg tudta mozgatni a lelkeket e nagy és szent áldozatra. Sokasodjék meg az Isten áldása az áldozatkész gyülekezeten s annak huzgó pásztorán!

— **Halálozás.** A garamvezeké-nyi református egyház lelkésze: gávai L. Juhász József, életének 40-ik, boldog házasságának 7-ik évében, október 8-án jobblétre szenderült. Özvegye és két árvája siratja. Emléke legyen örökké áldott!

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HIVATALOS RÉSZ

Kérelem a nagytiszteletű esperes urakhoz.

Mint a theol. szeminárium vezetésével megbízott lelkész, mély tisztelettel kérem a nagytiszteletű esperes urakat, hogy kegyeskedjenek a losonci ref. lelkészi hivatallal közölni, hogy egyházmegyénk területén hány legáció van és az egyes legációk mely egyházközségekből állanak?

Az egyetemes konvent határozata értelmében a köztársaság területén levő református egyházainkba elsősorban a losonci szeminárium hallgatói küldhetők ünnepi követségbe. A karácsonyi ünnepekre a választást még oly időpontban meg kell ejtenünk, hogy a fennmaradt helyekre a másnann megjelenni szokott legátusok is jöhessenek.

A szemináriumból 22 papnövendék megy legációba. A szives értesítéseket (lehetőleg a kívánt prédikációk számának jelzésével) legkésőbb november 20-ig tisztelettel kéri:

Sörös Béla
ref. lelkész.

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, füg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
mefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR—HÉHOROZ.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések'
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szilaáru, mülakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelés.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVÁR
urí és papi szabó ○○○○ Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, nő- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

Molnár okleveles gyógyszerész

APOLLÓ DROGÉRIÁJA UNGVÁR

Pipere és gyógyáru-cikke k
gyógyszappanok. Eredeti kámfor
arckenőcs.

KONCZ GYULA

okleveles műrész.
Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59
Készít mérték szerint mindennemű lábbelit.
Állandó raktár cipőkben, bakkancsokban,
csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

Szövetkezeti | Vendéglő | Kereskedési |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamalátá sört. — Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a
FÜREDI ÉTTERME
A színházzal szemben.

BAKTAI
EGRY FERENCZ
harangöntődéje
KISGEJŐCZ
(Ungmegye, Podkarp. Russ.)
Alapított 1793-ban.
Több világkiállításon kitüntetve.

HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ
POPRÁD
Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthon találnak itt.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!
MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224. **VAJDA EMIL UNGVÁR** Táviratcím: Vajda Užhorod.
VACUUM OYL COMP. Ruzsinszkói képviselője és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.
FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Fordson Tractorok.**
Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

REFORMÁTUS BIZTOSÍTÁSI IRODA

mint a
Phönix Általános Biztosító Társaság — Phönix Életbiztosító Társaság
képviselője.

Központi Iroda: **Lučenec.**

Körzeti Irodák: **Bratislava, Kosice, Nové-Zámky, Komárno.**

Elfogad biztosításokat:

Tűzkár ellen (épületeket, azok belső berendezését, gyárakat, azok berendezéseit és készleteit, mezőgazdasági általánosbiztosításokkal), jégkár elleni biztosításokat, továbbá betöréses-lopás elleni, tükörüvegek törés elleni biztosítását, azonkívül szállmánybiztosításokat, postai értékküldeményeket, azonkívül egyéni baleset- és szavatossági biztosításokat a legelőnyösebb díjak és feltételek mellett. — Életbiztosításokat, orvosi vizsgálat, vagy orvosi vizsgálat nélkül, azonkívül temetkezési biztosításokat, fuel-látási és leánykiházasítási biztosításokat igen előnyös feltételek mellett.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Református Egyetemes Egyházzal kötött szerződésünk alapján létesítettük a **Református Biztosítási Irodát.**

Támogassuk saját biztosítási irodánkat!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vajáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEG JELEN IK M I N D E N V A S Á R N A P .

A mi október 31-ikénk.

I.

(Is.) A mai nap jelentősége kétségtelenül Luther Márton személyéhez fűződik, aki 1517 október 31-ikén tett bátor lépésével a lelkiismereti szabadság hőisévé magasodott. Carlyle azt mondja róla valahol, hogy Luther nagy, de nem abban az értelemben, mint a faragott kövekből épített piramis, hanem mint az Alpok egy hegyóriása, ami azt jelenti, hogy őt nem emberi kéz formálta azzá, a mi, hanem Isten akaratából, a nagy világrengésben jegecesedett rendithetetlen kolosszusává a lelkiismereti szabadságnak.

Jól esik visszapillantani a mi szomorú, küzdelmes és sok tekintetben gyáva korunkból ő reá és elgondolkozni azon, miként lett ő a lelkiismeret hőse?

Vulkánikus korban élt Luther s őt a vajudó szellemvilág vetette ki a maga mélységeiből.

Megállapítható, hogy diadalmas életének titka abban állott, hogy volt lelki ereje kezdeményezni s a megkezdettért volt bátorsága harcolni.

Hálás téma lenne felmutatnom és méltatnom azokat a mozzanatok, amelyek őt egyre inkább belesodorták a lelkiismereti szabadságért folytatott hősiesség küzdelembe — (mint aminők: kolostorba vonulása, a Szentírásba való elmélyedése, a wormszi gyűlésen való megjelenése és szereplése stb.) — azonban nem a Luther ünneplése a célom, hanem az ő sugárzó alakjáról, az ő lelkiismereti hősiességéről önmagunkra, a saját október 31-ikékre óhajtom irányítani gondolatainkat és azt akarom megkérdezni, hogy a mi életünkben felismertük-e s felismerés után alkalmaztuk-e az ő életének titkát: Tudtunk-e, tudunk-e, tudni fogunk-e bátran kezdeményezni és a kezdeményezettékért bátran küzdeni? Mert ezen fordul meg a mi reformációnk élete, vagy pusztulása.

Lapunk mai száma 14 oldal.

A „mindig reformálni” elvet követve egyre inkább vonzódnak azon eszmék, gondolatok és azok gyakorlati megvalósítása felé, amelyek egyházunkat a virágzásban elősegítenék. Korunk egyik ilyen eszméje a hivekkel való intenzív foglalkozás, az egyháztársadalmi rendszeres munka, más néven a *belmisszió*. Látunk e téren bátor és tiszteletreméltó kezdeményezéseket, sőt erkölcsileg és fegyelmileg is elkötelező *határozatokat* is, azonban nincs meg bennünk a lutheri lelkielő arra, hogy legyőzve önmagunkat, szakítva a ma már nem kielégítő lelkesítő szokással, legalább a belmisszió legszükségesebb ágait vennők lelkiismeretesen programunkba, mint a vasárnapi iskola és a gyülekezeti énekkar megszervezését, az iratterjesztés megindítását, a családok meglátogatását stb. Legyen a mi október 31-iki ünneplésünk komoly elhatározás arra, hogy ezekben a kiszámíthatatlanul fontos kérdésekben — önmagukon győzedelmeskedve — a kezdeményezést azonnal megindítjuk és a munkát hősiesen folytatjuk még akkor is, ha az első időben nem is hozna „eredményeket”.

A másik eszme, amit az október 31-iki hős erejével és bátorságával meg kellene valósítanunk: a *magunk megszervezése*, az „*Országos Református Lelkészegyesület*” megalakítása. — Szomorúan látjuk, hogy míg a csizmadia inasok is szervezetben vannak már, addig mi szervezetlenül, százfelé huzva, sokszor tehetetlenül és tanácstalanul vergődve, előre ritkán tekintve, sokszor csak eső utáni köpennyel operálva, mindenkítől lebirálva és leszidva állunk a nagy forgatagban s lassanként odajutunk, hogy a magunk dolgaival elő se merünk hozakodni sem népünk, sem egyházi hatóságaink előtt, mert szégyelljük egyrészt a szegénységünket, másrészt a sebeinket. Több lelkésztestvéremmel tárgyaltam erről a kérdéstről s mindenfelől megnyilvánult a vágy a lelkészegyesület megvalósítása iránt. A megszervezett lelkesítő kar anyagilag s annak következtében szellemileg feltétlenül kedvezőbb helyzetbe juthat, mert a szervezet sok-sok függő kérdést meg tudna oldani az állammal és a hivekkel szemben egyaránt.

Kimondom őszintén azt a tapasztalatomat, hogy az adminisztrációs nehézségek a mi hivatalos, magasabb szerveinket minden jó igyekezetük mellett is meg-megbénítják a munkában, a gyülekei határozatok pedig a határozatot megváltoztatható következő gyűlésig meg is *kötik* őket. Azt is be kell látnunk — és itt Holló Géának nagy igaza volt — hogy bármennyire lelkiismeretesek is a mi hivatalos vezéreink és az ügyeket referáló előadóink, a gyűlések sohasem eléggé nyugodtak, mindig gyors tempóban kell keresztül hajszolni a tárgysorozatokat és ez a sietés sokszor káros következményeket hoz.

Elgondolásom szerint a lelkészegyesület volna hivatva a hézagpótlásra, azaz: a lelkészegyesület készítené elő a nagy kérdéseket a hivatalos tárgyalásra, a lelkészegyesületben alakulnának ki bizonyos kérdésekben az irányító gondolatok, ebben alakulna ki a közvélemény, ez vehetné fel a tárgyalást ott, ahol a hivatalos felsőbbség megkötöttségénél fogva semmit sem tehetne. Igaz az az elv, hogy a lelképásztorok vannak a hivekért, de az is igaz, hogy a lelképásztorokat a földnek sóivá, a világ világosságává teszi az Úr Jézus Krisztus s így ők kell hogy irányítsák az egyetemes egyházban az Istenország építését, éppen ezért az egyházi élet sorsdöntő kérdéseinek elbirálásánál kellő súllyal kell bírnia a lelkesítő kar akaratának, ezt az akaratot pedig helyessé és egyöntetűvé a megszervezett egyesülés teheti.

Püspöki jelentés.

A belmissziói munka nélkülözhetetlen.

Ahogy én látom gyarlószemmel a dolgot Főt. E. K. Közgyűlés, helyzetünk ugyanaz, mint volt az első keresztyén századoké: az impérium — az államérdekek szempontjából, — bizalmatlansággal viseltek irántunk s ebből folyólag ártalmatlanná tételünkre törekszik; az egyház belső életében pedig a korszakos átalakulással járó belső erjedések és itt-ott beteges tünetek aggasztó és mégis örvendetes jelei mutatkoznak. Aggasztók, mert látszólag az egyház ellen irányulnak, de örvendetesek is, mert nagyobb erő kifejtésre és éberségre ösztönöznek s az apostoli idők nagy tanuságát idézik lelkünk elő: „Ha nem Istentől van: semmivé lesz; ha Istentől van: minden támadás magától megdől.”

A gondolkodó elmék egyre jobban kezdenek, mint a napraforgó, a központi nap felé fordulni. S mint az ős századokban, a misztikumok vonzák sejtelmes körükbe a lelkeket. Az evangélium új erőket sugároz ki magából s tőle várják megint a világ megváltását. Nemcsak a szekták terjednek, mint bizonyosságai annak az örök igazságnak, hogy „Isten igéje és az emberi lélek egymásnak vannak teremtve és örökösen keresik egymást s ki hol találja, oda megy.” (Kálvinista Szemle), hanem egymást érik a világkongresszusok Cardiffban, Stockholmban, Baselben s egyebütt, hogy visszaállítsák a keresztyénségnek a világháboruban s méginkább a békeszerződésekben megcsufolt becsületét s a világot a Krisztushoz vissza vezéreljék.

A mi feladatunk: megérteni az idők jeleit s a mindennapi kenyér mellé oda helyezni újra a református családok asztalára az örök életnek kenyerét: az Isten igéjét is. Rá kell vetni magunkat, jóformán csak névben kálvinista népünk és középosztályunk, de főképen ifjuságunk evangélizálására. Ne merüljön ki egyháziasságunk a pusztá templomba járásban és zugolódva teljesített egyházi teherviselésben.

Tanuljunk a szektáktól. Azok úgy hullatják a nép közé a vallásos iratokat, mint a mannat az égből, megszámlálhatatlan mennyiségben, s hogy mennyire hódítanak épp a magyarság körében, mutatja az, hogy augusztus havában, Visegrádon ezer baptista ifju gyűlt össze konferenciára.

Vallásos iratok! Ifjusági konferenciák! Talán itt volna az ideje, hogy ezen elhanyagolt mezőn mi is megkezdjük a munkát.

Egyetemes Konventünk, legutóbbi rendkívüli ülésén, indítványomra elhatározta az „Egyház belső építéséről” szóló VIII. t. cikknek az 1926. év folyamán való életbeléptetését. Bizonyosra veszem, hogy lelkész és tanító munkatársaim örömmel fogják megragadni az alkalmat a történetben kontemplált evangéliumi magvetés áldott munkájának a megkezdésére. Ha igen, úgy Isten segédelmében bizó hittel vallom, hogy fél emberöltő alatt is, gazdag aratásra számíthat anyaszentegyházunk.

A megfelelő utasításokat és irányításokat minden egyes gyülekezet-hez elfogjuk juttatni.

Halaszthatatlan ennek a munkának a megkezdése, mert közelebről a mi tiszáninneri egyházkerületünk gyülekezeteinek lelki élete, — mint az esperesi jelentésekből látom, — még mindig a Bethesda tavá-

nak mozdulatlanságát tükrözi. Még mindezeideig nem szállt le hozzá az angyal, hogy életre zavarja. Az az egy-két suhanás, amely néha-néha felborzolja, még mindig csak a harangokkal való parádézásban, ujabban a hősök emléktáblájának állítgatásában s egyik-másik templom izléstelen kimázolásában merül ki; a mi a lelki életnek igazán csak a külső máza. Hogy nagyobb felbuzdulásra képes-e már: majd a lelkésznevelésre való adakozás fogja megmutatni. — Az ünnepi istentiszteleteket s az Ur asztalát még elég szép számmal látogatják, de a köznapi istentiszteleteken a legtöbb helyen egészen elsorvadtak. Én ezt a megélhetési viszonyokkal s a mi istentiszteleti bérendezésünkkel tudom csak megmagyarázni. A Kath. templomba köznapon is vonzza a híveket az oltári szentségben jelenlevő Krisztus, de nálunk csak az ige vonzaná, a mely hétköznapon nem hirdettetik. Országos jelenség a köznapi istentiszteletek kihalása a prot. egyházakban. Csaknem mindenütt pusztán a gyermekek vesznek részt rajta, amelyek miatt — mint olvasom — a jugoszlávai magyar ref. egyházak a köznapi istentiszteleteket gyermek istentiszteletekké változtatták. Mi talán megpróbálkozhatnánk hetenként legalább kétszer a biblia olvasással is. Ennek is volna valamelyes vonzó ereje.

A konfirmációi oktatás mindenütt igen rövid időre van szabva, (pedig annak legalább egy félévig, ha nem egy évig kellene tartania.) A konfirmálás vagy hitvallástétel össze van a vizsgával kapcsolva s nem áld. csütörtökön, de az ujkönyeri urvacsora osztás előtti vasárnapon végzik.

Házi istentiszteletek nem igen tartatnak, vallásos összejövetelek is csak szórványosan.

Szóval gyülekezeteink hitélete felszines és sekély. Csak a megcsontosodott forma és szokás tartja még benne a lelkeket.

Annyit látok így is hogy lelkészeink a bizonytalan helyzetben is hiven sáfárkodnak. Azt nem látom, de tudom jelentés nélkül is, hogy több kívánni valót hagy fenn a presbiterek buzgólkodása, akik a legtöbb helyen nem előmozdítói, de akadályozói a lelkész munkálkodásának. Nagy eredményt remélek e téren a szűkebb körű *presbiteri konferenciák* életbeléptetésétől. (Folytatjuk.)

A lelkipásztor és Istenországa.

És itt vetem fel azt a gondolatot, amely nekem már régen a szíven fekszik, amelynek a megvalósítására a mult évben Sörös Bélának egy kedves levele nyújtott egy halvány reményt és amelyet a mult szombaton Gombos Feri rázott fel ismét a lelkemben.

Ez az egyetemes pásztorkodás gondolata.

Aki többet akar tudni róla, olvassa el Gombos Ferencz ilyen című értekezését a reformáció négyszázados emlékünnepeén kiadott emlék könyvből.

Itt csak annyit mondok el, hogy a reformáció a lelkeket az egyetemes papság elvével fogta meg, ami azt jelentette: te magad vagy a magad papja; te magad vedd a kezébe Isten ígését; te magad, közvetlenül halljad a világ legkedvesebb üzenetét; te magad vidd oda szivedet

Megváltó Istenedhez, hogy tisztithassa meg.

Hogy évszázadok mulva ez a forradalmi gondolat központi gondolatává lett e népünknek és üdvösségére fordította e, vagy nem, arról magunkért, hanem a másokért való egyetemes papság elve nem csak a magában foglalja s ref. egyházunk a jövőben ezzel áll, vagy esik.

A másokért való felelősből folyó munkát nevezi Gombos Feri egyetemes pásztorkodásnak, ami azt jelenti, hogy a gyülekezet minden egyes tagjának joga van gyakorolni a gyülekezetben a másokért való felelőséget.

„Az egyetemes papság reformátori elve legfeljebb kultusz szövetbe hozhatja össze az autonóm hívőket. Az egyetemes pásztorság eszméje azonban szeretet közösségé egyesíti a gyülekezetet.”

A modern haladásnak ebben az irányában az első lépések már megtörténtek.

Prot. egyházaink a szeretet munkába mind több gyülekezeti tagot vonnak be. De fontos, hogy ne csak itt és ott, hanem minden gyülekezetben, minden gyülekezeti tag kapja meg a gyülekezet megbízását olyan munkára, amely képességeinek, charizmáinak megfelel.

Nem arról van szó, hogy prédikátorokat nevelünk, a gyülekezeti tagokból. „A gyülekezetek bizonyágtevők után éheznek; egyszerű, raffineria, dialektikázás nélküli bizonyágtételek után egyéni hitről, átélt tapasztalatokról, komoly meggyőződésről.”

Azonban ennek is, mint minden demokratikus jogkiterjesztésnek, van egy józan feltétele: akikre a jogot ki akarjuk terjeszteni, fel kell előbb nevelnünk olyanokká, akik megérdemlik ezt a jogkiterjesztést. „Az egyetemes pásztorkodás csak akkor és ott szabad érvényesítenünk, amikor és ahol széles néprétegeket neveltünk fel az egyetemes pásztorkodás képességére. Amíg ez meg nem történik, addig nem szabad szent jogokat játszani olyan tömegek kezére, amelyek ezt az ajándékozást nem érdemlik meg, sőt visszaélnék vele.

A pásztorkodásnak különben azontul is komoly ellenőrzés és magasabb irányítás mellett kellene történni.”

Tehát nem a spiritizmust akarjuk, hanem az új, mindig nehezebb időkben, az új és megfelelő eszközökkel való munkát.

Mindezeket én egyszerűen átvettem a Gombos Ferenc értekezéséből, mert nem tudnám jobban leírni. Azonban mindazt, amit az egyetemes pásztorkodásról ide irtam. érzem is és vele magamat a legteljesebb mértékben azonosítom.

Gondolkozzunk, érleljük ezt a munkát is, hogy Isten lehessen minden, mindenkiben. Amen.

Ujdávidháza, 1925. VIII. 29.

Bácsy Gyula.

REF. LELKÉSZ ÉS TANÍTÓ URAK SZIVES FIGYELMÉBE!!!

Tankönyvek a szlovenszkói magyar tannyelvű és szlovák népiskolák részére, **Pálóczi-Czinke István**: összes hittankönyvei, továbbá iskolai füzetek és írószerek 10 % engedménnyel kaphatók:

HELMAN VILMOS könyvkereskedésében **NAGYKAPOSON**.

Az egyházi házasságkötés szabályai.

Írta: **Dr. Kiss Bálint.**

(Jog-forrás: 320—1919. sz. törvény, 27—1920. sz. rend. Slovensko miniszterének.)

A köztársaság új törvénye a házasságkötés formáját — az eddig érvényben volt kötelező „polgári házasságkötéssel” szemben — 1919. július 13-tól fakultatívvá tette. Ez annyit jelent, hogy a házasulók egyaránt érvényesen megköthetik a házasságot mind az állami anyakönyvvezető előtt mind valamely vallásfelekezet lelkészénél, s ezt a felek tetzésére hagyja a törvény, valamint azt is, hogy a polgárilag történt házasságkötés után a felek egyházi kötelmeiknek is eleget tesznek é vagy sem.

A házasságkötési forma vagylagossága mellett azonban a házasságra vonatkozó törvényhozás és biráskodás az állami jog értelmében ma is csupán polgári és a házasságkötést megelőző kihirdetést és a házasságkötés anyakönyvvezetését — a lelkészekre s illetve egyházakra nézve is a polgári törvény szabályozza, ugyszintén a házassági akadályokat és érvénytelenségi és bontó okokat — a házasságnak polgári érvényessége vagy felbonthatósága szempontjából.

Tehát a lelkészre nézve nélkülözhetetlen tudni a házassági eljárás szabályait és a házassági akadályokat, mert az irányzat az, hogy a házasulók mindinkább egyedül az egyházi házasságkötés formáját választják, és így a lelkészekre hárul a felelősség a házasság szabályszerű megkötése és érvényessége tekintetében — mind az államhatalommal szemben, mind a házasulókkal szemben.

E felelősség az államhatalommal szemben a szabálytalanságokért, vagy törvényellenességekért büntetés alakjában jelentkezik,

a felekkel szemben pedig azok egész életére, személyi és vagyoni jogaik egész tömkelegére, gyermekeik ugynevezett „törvényes vagy törvénytelen” voltára kiterjedő nagy lelkiismeretbeli felelősség, amely épp ezért érinti az Egyház iránti bizalmat s annak tekintélyét is, ami a hanyag eljárás és az ebből a félre háramlott károk és hátrányok folytán — mivel azokat a fél nagyon természetesen a lelkésznek tudja be — veszélyes sebeket kaphat!

Tehát a lelkészeknek meg kell tanulniok a házassági polgári anyagi jogból a házassági akadályokat és a házasságkötés körüli eljárási szabályokat — s ezért a theológián ezt külön tantárgyként kell beállítani: mert a lelkész a házasságkihirdetésénél és megkötésénél fennálló állami törvényes szabályokat betartani köteles s ezért büntetőjogilag is felelős, mint közhivatolnok.

Tudni kell mindenek előtt, hogy egyházi házasság törvényesen s így érvényesen csupán a bevett és elismert egyházak lelkészei előtt köthető, és nem kötheti meg az ily egyház lelkésze sem a házasságot, ha a házasulók egyike sem tartozik az ő vallásfelekezetébe: ez a házasság érvénytelen lenne!

Ezek szerint a lelkész a házasságkötés körüli eljárásnál — ha már eljár — az állam törvényeit alkalmazni köteles, de emellett természetesen egyházának törvényeit is alkalmazni kell, s így megtagadhatja a házasságkötésénél közreműködését, ha a házasság egyházi törvényei értelmében tilos volna.

A házasság érvényességéhez *kihirdetés* és a házasságba való beleegyezés ünnepélyes *kijelentése* szükséges és pedig akár polgárilag, akár egyháziilag, — mondja a törvény — 1 §-a.

Ha a felek a házasságot az állami anyakönyvezető előtt már megkötötték és ezután óhajtják frigyükre az egyház áldását kikérni a lelkész által: a lelkésznek csak meg kell győződnie az állami anyakönyvezető igazolványa alapján, hogy a házasság előtte megkötöttet s minden előzetes eljárás nélkül adhatja a házasságra az Egyház áldását, s az állammal szemben az ily esketés után nincs semmi további kötelezettsége az esketés megtörténtének tanusítását illetőleg, mert hiszen a házasság a törvény szerint létesült már az állami anyakönyvezető előtt: s erről az anyakönyvezető közhitelű jegyzőkönyvet vett föl.

Ha azonban a felek a házasságkötésnek egyházi formáját választják: az illető felekezet lelkészére hárul a teljes felelősség, hogy érvényes házasság köttessék előtte!

Tehát önállóan kell megállapítania: köthetnek-e a felek egyáltalán házasságot? vagyis nincs-e egyik vagy másik félre nézve házassági akadály? vagy a házasulók egymáshoz való viszonyában pld. rokonság folytán? Meg kell állapítania: nőtlen-hajadon, özvegy, elvált-e az önjogu házasuló? megvan-e a szülői, vagy gyámi hozzájárulás, ha a fél házasságjogilag nem teljesen csalekvőképes? Elvált vagy özvegy asszonynál lelt-e már a törvényes 10 hó az előbbi házassága megszűnése óta s illetve szült-e azóta?

Ez adatok megállapítása végett okiratok felmutatását követelheti a felektől, amitől eltekinthet, ha hivatalában van ily okirat — az 1895. október 1-e előtti időről — születési, házassági, halotti egyházi anyakönyvben. Arra, hogy a felek között tudomásuk szerint házassági akadály nincsen: tőlük esküt vehet ki.

Ha ily előző eljárás folyamán megállapította a lelkész, hogy a házasságkötésnek nincs akadálya a házasulók előtte kijelentett házasságkötési szándékáról jegyzőkönyvet vesz fel s a házasulók szándékát, a készülő házasságot kihirdeti. A kihirdetésekről rendes állandó jegyzéket vezet: a *kihirdetések könyvét*, ép úgy mint, a házasságkötésekről a *házassági anyakönyvet*, amely utóbbit jegyzőkönyv alakjában 2 példányban vesz fel: s a lelkész, a felek és tanuk aláírják, és az egyik példányt 3 nap alatt a járási hivatalhoz be kell küldenie, e hivatal pedig ezt az állami anyakönyvezetőhöz teszi át a házasságkötésnek az állami anyakönyvbe való bevezetése végett. Mert t. i. kell, hogy az egyházi házasságkötés esetén a házasságkötést az állami házassági anyakönyv tanusítja s az ebből készített anyakönyvi kivonat.

A házassági akadályok és a kihirdetés alól lelkész felmentést nem adhat, ezt a zsupántól kell kérni.

A lelkész a kihirdetésért és esketésekért díjakat szedhet, saját házasságkötésénél nem működhetik közre mint házasságkötő funkcionárius, de eljárhat ily tisztben szülei vagy gyermekei házasságkötésénél.

Ha a polgári törvény szerint házassági akadály forog fenn: a lelkész kell hogy megtagadja mind a kihirdetést, mind a házasságkötést!

A törvény 12. §-a szerint: Az egyházi kihirdetés az istenitiszteleten a hivek előtt három vasárnapon vagy ünnepnapon foganatosittatik. A házasság érvényességéhez legalább egy kihirdetés kell.

Ha a kihirdetés alól felmentést kérnek a felek: a kihirdetés teljes elengedéseért a zsupánhoz kell folyamodni, a három kihirdetés helyett kétszeri vagy egyszeri kihirdetéshez a járási hivatal adja meg az engedélyt.

A kihirdetést és a házasságkötést a lelkész megtagadhatja az egyházi törvények értelmében fennforgó akadályok esetében s ilyenkor a felek az egyházi felsőbbséghez folyamodhatnak jogorvoslatért, — a polgári törvény szerinti akadályok esetében pedig a közigazgatási hatóság határoz.

Tudni való itt, hogy az egyházi rend vagy fogadalom okából korábban felállítva volt akadály a törvény 30. §-a értelmében ma már nincsen.

A kihirdetésre a házасulók lakóhelye szerint illetékes lelkész jogosult, ugyszintén a házasságkötésre is, ha a házасulók lakóhelye más és más: bármelyik fél lakóhelye szerint illetékes lelkész eljárhat, de a kihirdetést elrendelő lelkész ezt közli az illető másik lelkészszzel, aki a kihirdetést szintén foganatosítani köteles. Ha a felek, vagy az egyik legalább 6 hete nem lakik a kihirdetésre illetékes lelkész hatáskörébe eső területen: az előbbi lakhelye szerint illetékes lelkésznel is keresztül kell vinni a kihirdetést.

Ha a kihirdetés utolsó foganatosításától számítva eltelt hat hó, anélkül, hogy a felek házasságra léptek volna, ha a házasságot utóbb megkötni szándékoznak, a kihirdetést újból foganatosítani kell!

Vegyes-házasságnál mindkét fél lelkésze kell, hogy teljesítse a kihirdetést — az egyik felvétele alapján, amiről a másikat értesíteni tartozik.

A törvény 9. §-a megengedi a meghatalmazott utján való házasságkötést — az előirt feltételek mellett, amihez a zsupán adja az engedélyt.

Ugyancsak a zsupán adja a kihirdetés alól való teljes felmentést sürgős esetekben, tehát ha pl. halálveszély forog fenn egyik félnél, vagy mindkettőnél, avagy oly esetben, amikor a felek közhiedelem szerint már házасfeleknek tekintetnek, vagyis az ugynevezett vadházasságoknál. Tehát a kihirdetés alól teljes felmentést csakis ily esetekben lehet kérni és megadni, aminő lehet pld. mozgósítás esetén való bevonulás, tehát a háborus veszély.

A házasságkötésnél s illetve kihirdetésnél követendő eljárási szabályokat részletesen tartalmazza a Slovensko minisztere megbízásából Pozsony megye által készített hivatalos kiadmánykép megjelent munka, amely minden lelkésznek megküldetett, s ahol a házassági akadályok is részletesen tárgyaltnak — azoknak elhárítási módjaival együtt, valamint a büntető rendelkezések is, amik a szabálytalan eljárásért fenyegetik a házasságkötésnél közreműködő személyeket s így a lelkészt is, aki e minőségben közhivatalnok!

A máramaros-ugocsai ref. egyházmegye közgyűlése.

A máramaros-ugocsai ref. egyházmegye f. évi okt. 14-én tartotta meg őszi rendes közgyűlését a központban, Nagyszőllyösön, a tagok közepes részvétele mellett. Az egyházmegye életében újabb etappe-hoz jutottunk, a melynél egy elmúlt félévnek, némely tekintetben egy egész évnek, szellemi és anyagi mozgalmáról és állapotáról történt beszámoló.

Előbb azonban könnyhullatással kezdtük. Szomoru akkord hurjait ütöttük meg és az emlékező kegyelet cipruságát helyeztük egy frissen hantolt sírhalomra. Komáromy Lajos világi főjegyzőnk sírjára. A most odahintett virágok és a cipruság zöldje elhervadhatnak és megsárgulhatnak, de az elhunyt emlékéet elfelejteni sohasem fogjuk, hiányát pedig mindenkor érezzük. Allandóan tapasztaltuk ügybuzgóságát, hozzáértését, a morálban szigorú, de igaz ítélkezését, s mintegy megszoktuk, hogy, mint „világi papunk”, harcvonalunkkal egybeforrva, az elsők között forgolódjék talentumával. Epen azért kétszeresen fáj a veszteség és tudjuk, hogy lelkesedését, munkaerejét, a melynek jelentős voltát az egyházmegyei élet keretén túl is meglátta, alig pótolhatjuk.

Biki Ferencz esperes elnök szeretetteljes szavakkal méltatta emléket és adott kifejezést az egyházmegyét ért veszteségnek, a mire a közgyűlés úgy határozott, hogy elhunyt vezető tagjának emlékét jegyzőkönyvben örökíti meg és részvétéről a gyászoló családot is értesíti.

A második mozzanat szintén emlékezés volt és Jókainak a magyar költőfejedelemnek szólt. Ez az emlékezés is bánatos érzést váltott ki bennünk. Hiszen már elmúlt, letűnt régi idők dicsőségéről beszél. Vajjon teremt é a magyar geniusz hasonló szellemeket? Akadnak-e követők? Vagy már csak a régi dicsőségből kell táplálkoznunk? — De ez a bánat feloldódik abban a dicsőségben, a nekünk Jókai világhírű írói munkássága szerzett. Elettét és munkásságát méltó szavakkal jellemezni ismét Biki Ferencz esperesünknek jutott a feladatt, a ki Jókaimal való dicselkedésünknek azt a motivumát is leszegezte, hogy az ő egész munkásságában a kálvinista szellem és felfogás nyilatkozik meg és a kálvinista puritán jellem nyer kidomborítást. Esperes felolvasásáért figyelemmel és elismeréssel adózott a közgyűlés.

Az ezután következő jelentések az egyházmegye életéről, anyagi és szellemi állapotáról tártak hű képet szemeink elé. A mikor ezeket hallgattuk, az a meggyőződés kelt életre bennünk, hogy ez a mintegy 15,000 lelket számláló egyházmegye élni és munkálkodni akar. Aldozatkésztségével, a hiveknek az egyházhoz való ragaszkodásával és funkcióinak igénybevételeivel tesz erről bizonyosságot. De ugyanakkor meg kellett látnunk a hiányokat, a fogyatékosságokat, a sebeket is. „Sok az aratni való, de kevés az arató”. Az élet lehetőségeinek meglátására és akarására, az erőknél minden téren való és fokozott munkába állítására, vagy lelki megmozdulásokra van szükség. Több hitre, hogy ha erőnkön felüli elhatározásokra kelünk, a jó Isten megdicsőíti erejét a mi erőtlenségünkben.

A tanügyi jelentésnek az a szomoru adata, hogy több helyen még vallásoktatásban sem részesültek gyermekeink, hosszabb vitára is adott alkalmat. Végül a komoly felszólalások eredményeképp a dr. Siménfalvy Árpád ügyész és Peleskey Sándor tanácsbíró összeegyeztetett indítványát fogadta el a közgyűlés, a mely szerint az elnökség gondoskodásának tárgyává teszi ügyelni, hogy egy gyermek se legyen a traktusban, a ki a vallásoktatásban ne részesüljön. Ezekben az intézkedésekben előforduló hanyagságunkért pedig egyenesen feyelmivel sujtatjuk magunkat. Ha az ilyen komoly állásfoglalások elmaradnak, akkor hiába hozunk külön határozatokat a küzdelem eszközeire nézve hitünk ellenségei ellen és hiába egyházunk ellenségei, a szekták ellen.

Anyaszentegyházunkért minden munkára kész fogadással vonult be

az egyházmegye tanácsába a két új tanácsbíró is, Szép Ferencz tiszauj-helyi és Tusa Menyhért szőlősgyulai lelkész, a kik minden erejüket oda-igérték a szent munkára és ezt a fogadást a tiszti eskü letételével is megpecsételték.

Annival inkább szükséges minden erőnknek összefogása. mert az anyaszentegyház szent céljainak elérésében a világi kormányzat részéről nem hogy támogatásban részesülnénk, hanem inkább elgáncsolni igyekszik az különösen a felekezeti iskola működésében. Ezt bizonyítják a jelentésekből olvasható sérelmek, a melyek ref. tanítói állások beszüntetéséről (Técső Nagyszöllős), iskolai épületek és tanítói lakások egyszerű birtokbavételéről (Nagypalád) és a leépítési rendelkezésekről beszélnek. Az ezekkel szemben tiltakozást kimondó szomszéd egyházmegyei határozatok egyikéhez azzal a kesernyés megjegyzéssel járultunk hozzá, hogy *„ugy sem lesz abból semmi”*

Több kisebb administrációs ügy elintézése után a gyűlés végett ért és kezdetét vette az egyetlen ügygel foglalkozó bírósági ülés. Az egyházi életünket ért sorozatos veszteségek, csapások és sérelmek miatti jere-miadok hangulata adott színezést tárgyalásunk hangjának, a mely még a szokásos külsőségeknél is megmaradt. A közebed is félbe maradt. *„A nagy bunak és bánatnak miatta, hegedünket függettettük fűzfákra”*

ifj. Sárkány Lajos.

Felhívás és kérelem

Révész Imre debreceni lelkipásztor (1826—1881.) levelezése ügyében.

Papp Sámuel bajmazujvárosi l. 2, Pápay Imre h.-böszörményi l., esp. 43, Pesty Frigyes történetirő 6, Pethő Bálint t.-csegei l. 5. Polgár Mihály ehker. világi főjegyző ő, Poór József gyönki l. 4. Posta József derecskei, l. 3, Rácz János gyoroki l. 2, Rácz István gyantai l. 25, Rácz Károly l. történetirő 38, Rimler Károly nagyvárad i. ev. l. 6, Rozvány György Kágyszalonta l, Roztomili (Dicsőfi) József b.-újvárosi l. 14. Römer Flóris archaeologus l, Sipos Imre belényesi l. 4, Soós Dániel öcsödi l: 3, Sóltra Alajos ráckevei l. 2, Szabó József p.-ladányi rektor 7, Szabó Károly történettudós 12, Szallai István szentesi l. 5, Szarka Boldizsár vetési l. 3, Szarvas Gábor nyelvész 1, Szász Domokos püspök 2, Szász Gerő püspök kolozsvári l. 1, Szász Károly püspök 14 Szeberényi Andor nagy-laki ev. l. 1, Szeberényi Gustáv ev. püspök 1, Szeberényi Lajos pozsonyi ev. l. 6, Szeberinyi János theol. tanár 2, Szegedi Sándor debreceni tanár 2, Szegedy János tiszaföldvári rektor 2, Szele Imre érsemlényi l. 2, Szeremlei Sámuel hódmezővásárhelyi l. 3, Székely József író 5, Szikács József ev. püspök 5, Szikszai József berekböszörm. l. 6, Szikszay József szalacsi l. 13, Szilády Áron l., irodalomtörténész 2, Szilády Károly kecskeméti nyomdász 12, Szilágyi Farkas nagyenyedi l. 1., Szilágyi István m.-szigeti tanár 5, Szilágyi Sándor történettudós 2, Szinyei Gerzson sárospataki taoár 2, Szivós Mihály h.-szoboszlói l. 3, Szondi Lásztói nagy-kállói l. 32, Szöllösi Antal makói l. 29, Szücs Imre bélzerindi l. 2, Szücs István történetirő 3, Szücs Károly nagylétai l., esp. 3, Thali Kálmán történettudós 8, Tisza Kálmán miniszterelnök 1, Tóth Ferencz hódmező-vásárhelyi l., esp. 3, Tóth József, debreceni tanár 3, Tóth Mihály theol.

tanár 2, Tóth Sámuel theol. tanár 1, Török Pál püspök 15, Varga József siteri l. 6, Varga Lajos hajdunánási l. 6, Varga Pál szegedi l. 15, Vay Miklós b. id., ehk. főgondnok 9, Vári Szabó Sámuel tiszaföldvári l. 7, Vince Dániel ploiesti l. 2, Vitéz Lajos losonci l. 4, Vayga Pál fornosí l. 3, Zagyva Imre debreceni l. 21, Zsernai Lajos püspök 6, Zarnai Márton levéltárnok 1, Zsigmond Sándor hajduszoboszlói l. 4, Zsilinsky Mihály történettudós 3,

Ezenkívül is van még különböző, leginkább lelkési egyénektől, legnagyobb részt egyesével, mintegy 300 drb. levél, amelyeknek felsorolását mellőzni vagyok kénytelen de ezeket illetőleg is az érdeklődőknek, felvilágosítás és esetleges csere végett szíveken állok fenti címenem rendelkezésükre.

R. I.

Könyvismertetés.

Pascal: vidéki levelek Fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel kísérté: Dr. Rácz Lajos, sárospataki tanár. A Sylvester irodalmi és könyvnyomdai műintézet kiadása. Tahitótfalu 1925.

Születésének 300 éves fordulója alkalmából a Vidéki Levelek lefordításával óhajtotta leróni fordító a tiszteletnek és hódolatnak adóját Pascal szelleme előtt a magyar protestantizmus nevében. A fordítást részletes, tudományos bevezetés előzi meg mely ismerteti a Vidéki leveleknek keletkezését, tartalmát, hatását, s mai jelentőségét; felvilágosítással szolgál Pascal életéről, a jousenismussal való megismerkedéséről. Pascal kibén nagy tudós és nagy hívő csodálatos módon egyesült, egy jansenista hatása alatt tér Istenhez s ez megtermékenyíti tudományos munkálkodását. A jansenismus igazolására kezdett a Vidéki levelek írásához 1656-ban, de a negyedik levéltől kezdve védőből támadóvá válik s kiméletlenül fordul támadói, a jezsuiták ellen s éles elmével, mely a gunytól sem riad vissza, állítja pellengére a jezsuiták erkölcsstanát. Egymásután veszi sorba s rántja le a leplet ravasz fogásaikról, melyekkel a polgári törvények kijátszására törekszenek. Ismerteti veszélyes erkölcsi elveiket: a valószínűségi tant (probabilismus), a szándék irányításáról szóló tant, a reservatis mentalis tanát. A tizenegyedik levéltől végig (18. levél) ismét védő jelleget ölt a mű. Ez a rész az első 10 levél apologiája, mely nem nélkülözi azért a heves támadásokat sem. Sőt ennek a résznek szenvedélyessége a legnagyobb.

Pascal róm. katolikus volt. Egy elkésett humanista. Erőssége mindenekfelett az Irásnak, de még inkább az atyáknak ismeretén alapszik. A jezsuita atyák iratait nagyon jól ismeri s azokból állandóan idéz. Ez képezi gazdag fegyvertárát.

Stilusa nagyon vonzó. Mester az orgumektum ad hominem alkalmazásában, ami nagy mértékben előmozdítja művének hatását.

A jó magyaros fordítás nagy nyeresége magyar egyházi irodalmunknak.

Kapható a fordítónál is.

H I R E K

— **Egyházipolitikai** szempontból jelentős eseményről számolhatunk be. A református lelkészi kar tagjai közül az eperjesi választókerület a szenátori listán első helyen jelölte Péter Mihályt, a kassai választókerület pedig a képviselői listán negyedik helyen jelölte Isaák Imrét. Eredetileg Idrányi Barnát akarták megfelelő helyen jelölni, azonban ő bejelentette, hogy a jelöltetést nem fogadhatja el, mivel a választói névjegyzékből állampolgárságának állítólagos hiánya miatt törölték s így nem jelölhető. Lelkésztstvéreinknek most módjukban lesz, hogy nem napi politikai, hanem egyházipolitikai szempontból — a Sörös Béla körlevelének szellemét realizálják.

— **Nyilvános köszönet.** Tóthkárolyi Lajos törv.-széki bíró és neje Tóthkárolyiné Galambos Lidia urónő együttesen és egy akarattal egy ezer korona alapítványt tettek nálam azon céllal, hogy ennek ka-

matai minden iskolai év végén egy, a komáromi református egyházmege kebelében működött lelkész — vagy tanító 14 éves életkort betöltött árvájának adassanak ki évről-évre, a ki jó erkölcsű és szorgalmas volt a tanév folyamán, különösen a vallástani tárgyakból. Ezen vallásos hitre — kegyes lélekre, — egyházunk szolgálainak megbecsülésére valló szép alapítványért: midőn ugy egyházmegyénk lelkészi és tanítói testülete, mint a megsegített nevében is hálás köszönetemet kifejezem; — szivből óhajtom, hogy az árvák könnyeit letörlő mennyei Atya, adjon illő jutalmat a kegyes alapítványt tevőknek, s takarja be őket gondviselő kegyelmének szárnyaival!!...

Gyalóky László esperes.

— **Megvételre** keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cím a kiadóban.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

H I V A T A L O S R É S Z

Pályázat: A pályini református egyházközség pályázatot hirdet az orgonista-kántor-tanítói állásra. Javadalmazás: 1.) Megfelelő lakás és melléképületek nagy kerttel. 2.) Szántó föld s legelő 13 kat. h. négy tehén és kettő anyasertés legeltetési joggal. 3.) Négy öl kemény tűzifa hazafuvarozva. 4.) Termény tiz köből. — 150 kč. munka váltság 5.) Megfelelő államsegély. Kötelesség: A mindennapi és ismétlő iskolakötelesek tanítása. kántorteendők végzése. Vasárnapi iskola s ifjusági egygsület vezetésénél közreműködni, A tanítási nyelv szlovák. Pályázati határidő 1925. dec. 1. Az állás 1926 év febr. 1.-én foglalandó el.

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

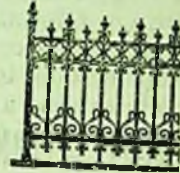
Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, füg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
mefestés. Gallér és kezelő tisztítás.

PALÁSTOK GUVIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

UNGYÁR LAJOS
UNGYVÁR-UNYOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezelnád, szitaáru, műlakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tűzhelyek minden kivitelben, nickelés.

MISKOLCZY LAJOS—UNGYVÁR
urí és papi szabó 0000 Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, nő- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

„RÁDIO“

Elektrotechnikai vállalat **Ungvár**,
Rašin u. 13. — Villany, motor és csengő
szerelés. Iskolafizikai szerek olcsó be-
szerzési forrása. Vidéki megrendeléseket
postán intéz el.

KONCZ GYULA

oltéveles mérnök.
Az angli egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGYVÁR Radvánczi utca 59
Készít mérték szerint mindennemű lábbelit
Állandó raktár cipőkben, bakkancsokban,
csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fióklok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekujvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

BETÉTEKET

legelőnyösebben kamatoztat.

Szövetkezetek! Vendéglők! Kereskedések!

VEVŐIKNEK ADJÁK A

12°-os Primus világos és a 16°-os Sct Flórián duplamaláta sört. — Gyártja:

BAUERNEBL ÉS FIA

sör és malátagyár r. t.

KASSA.

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

**BAKTAI
EGRY FERENCZ**

harangöntődéje

KISGEJÖCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)

Alapítatott 1793-ban.

Több világiállításon kitüntetve.

**HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ
POPRÁD**

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tárai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR

Táviratcim:

Vajda Užhorod.

VACUUM OYL COMP. Ruzsinszkói képviselője és lerakata. Olaj.

Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Ford-**

son Tractorok.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

REFORMÁTUS BIZTOSÍTÁSI IRODA

mint a

Phönix Általános Biztosító Társaság — Phönix Életbiztosító Társaság képviselője.

Központi Iroda: Lučenec.

Körzeti Irodák: Bratislava, Kosice, Nové-Zámky, Komárno.

Elfogad biztosításokat:

Tűzkár ellen (épületeket, azok belső berendezését, gyárakat, azok berendezéseit és készleteit, mezőgazdasági általánosbiztosításokat), jégkár elleni biztosításokat, továbbá betöréses-lopás elleni, tűkörtevek törés elleni biztosítását, azonkívül szállmánybiztosításokat, postai értékküldeményeket, azonkívül egyéni baleset- és szavatossági biztosításokat a legelőnyösebb díjak és feltételek mellett. — Életbiztosításokat, orvosi vizsgálattal, vagy orvosi vizsgálat nélkül, azonkívül temetkezési biztosításokat, fiellátási és leánykiházasítási biztosításokat igen előnyös feltételek mellett.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Református Egyetemes Egyházzal kötött szerződésünk alapján létesítettük a **Református Biztosítási Irodát.**

Támogassuk saját biztosítási irodánkat!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vájáni lelkesi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A mi október 31-ikénk.

II.

(Is.) Ugy vélem, hogy a gondolkozó lelkipásztortársak előtt felesleges különösen kihangsúlyozni az Országos Református Lelkészegyesület szükségességét, elég egyszerűen rámutatnom a magyarországi hasonló egyesület munkásságának eredményeire, a fiu és leány Kálvineumra, az egyre határozottabban szellemi areulátot magukra öltő kongresszusokra, az ORLE-nek a kormányra és a református egyetemes egyházi életre gyakorolt nagy befolyására, arra a hatalmas tudományos folyóíratra, amelyet Theologiai Szemle néven ez az egyesület ad ki. Mindezek tisztán az ORLE-nek köszönhetők. Az ORLE magyarországon egyre szélesíti és mélyíti programját. Kongresszusain, nagy céljainak munkásai között, ott láthatjuk már az egyetemes egyház legnagyobb szellemeit. Az eleintén nagyon nehéz problémák és a sokat gáncsolt — de oktalanul gáncsolt — személyi kérdések zavaros hullámai lassanként elültek s az ORLE hatalmas méretei ma már felölelik a református lelkész életének minden vonatkozását s lassanként akkora életformáló hatalommá válik ez az egyesület, hogy annak munkássága teljes mértékben az Isten dicsőségét fogja szolgálni. Volt bátor, lélekerős *kezdeményezés*, van bátor, lélekerős *kitartás* és vannak — eredmények! Az egyesület vezetői és tagjai mennyit dolgoztak, küzdöttek sokszor kigunyolva, sokszor megvérezett szívvel, mert még gyanúsítások nyilai is röpködtek feléjük: a modern, XX-ik évszázad eszméitől áthatott ORLE ma már nélkülözhetetlen tényező a lelkiélet fejlesztésében. És még nem bevégezett, még nem „beérkezett” egyesület az, mert — amint az örvendetes jelek, a gyönyörű munka mutatja — most is felfelé lendül, fejlődik az.

Szinte keserű kifakadásra ragadtatja magát az ember, mikor volt egyesületünkre s ezzel szemben a magunk állapotára gondol. Pedig nem szabad kifakadni, hanem rágondolni arra, mit parancsol a mi október 31-ikénk

és meg kell kezdeni a munkát ezen a téren is. Az egyesületbe tömörült pásztorok feltétlenül intenzivebb munkát fognak tudni végezni a lelkesi kar jövője s azon keresztül — természetesen — a református egyház jövője érdekében is, mert ott a bajtársi érzés, az elkötelezettség, az erkölcsi kényszerítés lassanként erkölcsi hősokeket nevel az egyházi törvény paragrafusait rágó — papokból. Ne nehezteljen meg rám senki, de ki kellett végre mondanom, hogy az egyesületre éppen azért van szükség, hogy annak hatása alatt a pap *prófétává* nőjön. Nem szükség ezt bővebben fejtegetni, mert ez a mai élet egy igazság darabja.

Nem is kapacitálom hát tovább „érvekké” az én lelkésztestvéreimet, hanem felkérek minden lelképásztort, aki Csehszlovákia területén él, tegyük emlékezetessé az 1925-ik év október havának 31-ik napját s ehhez a dátumhoz kapcsolva a hősi kezdeményezést: alakítsuk meg a Szlovenszkói és Ruszinszkói Országos Református Lelkészegyesületet!

Én megteszem az első bátor lépést azzal, hogy imé, felkérem és felszólitom minden lelkésztestvérsámat: e sorok elolvasása után azonnal írjon egy rövid nyilatkozatot arra nézve: kívánja-e az Országos Lelkészegyesület felállítását *igen*, vagy *nem*. Ezt a nyilatkozatot kérem a vajáni lelkesi hivatalhoz elküldeni. — A hallgatást beleegyezésnek vesszük! — Ha az eredmény sok *igen* lesz, akkor egy ad hoc intézőbizottságot fog a szerkesztőség egybehívni s annak előkészítése alapján alkalmas időben megtartjuk az alakuló kongresszust. A nyilatkozatban a saját egyházkerületéből *mindenki* ajánljon két intézőbizottsági tagot is, akikhez csatlakozik a két szerkesztő.

Induljon meg a munka, Testvéreim! Ha lesz lelkierőnk *kezdeményezni*, majd megsegit az Isten a további küzdelemre is!

Azt mondtam előbb, hogy hálás téma lenne Luthert ünnepelni, de szükségesebb ma önmagunkra irányítani gondolatainkat s a magunk „kilencvenöt pontjait” hozni elé és azokkal foglalkozni. Ha Luther történetesen nem a XVI-ik, hanem a XX-ik évszázadban él vala, nem a wittenbergi templom ajtaját döngétné meg a kalapácsával, hanem a lelkipásztori szívekhez szólna s — én legalább úgy látom — a két első pont a belmisszió és a lelkipásztori egyesület heroikus lélekkel való megvalósításának követelése lenne. Az ő szellemében szólok én is:

„Fel a munkára, míg nappal vagyom!”

Püspöki jelentés.

A mi egész egyházalkotmányunk a paritás elvén s hitéletünk az egyetemes papság elvén lévén felépítve: nincs olyan pap, még ha Pál apostolnak hívnák is, aki magára hagyatva, a világi elem odaadó támogatása nélkül egyházat tudna építeni. A mi kálvinista szervezetünknek éppen a legnagyobb gyengéje, hogy ott osztja meg a jogot, de nem egyszersmint a felelősséget is, ahol egy embernek kellene intézkednie; s ott hagyja magára a papot, ahol munkatársak nélkül lehetetlen boldogulnia, t. i. az egyház belső építésénél. Ezt a belső építést pedig nem lehet többé tisztán csak a vasárnapi egy vagy két prédikáció által eszközölni. Sohase is

lehetett. Régen egész iskoláztatásunk vallástanításból állott, mégis kötelezően gyakorolni kellett a vasárnapi katekhizálásokat s kötelezés nélkül is megtartották hiveink és papjaink a házi istentiszteleteket. De nem isméták, adventisták, szalvisok, russzelisták, methodisták és több ilyen kíványok egyházkerületünket, a mi nem is csoda, ha elgondoljuk, hogy vannak egyházmegyék, ahol a rendszeres bibliaolvasást, háziistentiszteleteket, vallásos összejöveteleket, a rendes istentiszteleten kívül, szóval az u. n. belmissziót magok a papok sem ösmerik. Viszont a hol már gyakorolják, ott egyre apad a reverzálisok és tőlünk való kitérések száma, ellenben feltűnően növekedik a tisztán egyházi házasságkötéseké.

A lelkiépítésről lévén szó, lehetetlen rá nem mutatnom arra a kötelességünkre, hogy nekünk szlovákajku hiveink lelki szükségéről is gondoskodnunk kell. Ok ugyanis jelenleg e tekintetben igen szűkösön vannak ellátva. Legfőbb lelki táplálékunkat a Szentírás után, Enekes könyvünket, a melyet nagy áldozattal bocsátottunk közre, a kormány a templomokból és iskolákból kitiltotta, sőt ujabban összeszedéseket és megsemmisítéseket rendelte el, hogy még a családban se élhessenek vele. Kálvinista vallásos olvasmányok szl. nyelven nincsenek. Kívánatos tehát ilyeneknek lefordítása is. Nem szükség, hogy ujonnan irottak legyenek. A magyar gyülekezetekben sem. Első rangu régi magyar írók műveiből is lehet rövidebb építő olvasmányokat közrebocsátani, vagy lefordítani.

Veszteségeink közt legelőbb tűnik szemünkbe a Szalay László üresen maradt helye. Legelőbb, mert ő is legelől járt egyházmegyén, kerületen konventen, zsinaton. Vele lehanyaglott egyik vezéri zászlónk is, a mi helyzetünkben szinte pótolhatatlan veszteség. Tudását, bölcsességét, higgadságát, széleskörű tapasztalatait fájdalmasan fogja nélkülözni küzködő anyaszentegyházunk. Annál tovább fog élni a mi halás emlékezetünkben.

Árván maradt az alsözempléni egyházmegye gondnoki széke is a Szük Ödön elköltözésével. Benne egy izig-vérig kálvinista emberünket vesztettük el, olyan örállomáson, ahol a közharcosok is nagy értéket képviselnek, oly kevesen vannak. Szük Ödön, mint ember is, a szívünkhöz volt forrva s örök elválása ott is sebeket hagy.

Váratlanul kidőlt sorainkból a gömőri egyházmegye egyik tanácsbírája, a rimaszombati gyülekezet nemes nyughatatlansága főgondnoka Sütő István is, akinek jótékonysága messze tájakra elvilágított, elsősorban a dunántuli egyházkerületre, miután a kerület részéről érte az első megtiszteltetés, a világi tanácsbíróvá való választás. Egy végrehajthatatlannak látszó végrendeletben a rimaszombati egyházat, a pápai leánynevelő intézetet s a sárospataki theologiai szeminariumot teszi örökösévé. Legyen áldott emlékezte. A felsözempléni egyházmegyéből Sztankovics Lajos nagyráskai lelkész, a patriárkák korának határán, Ungból Ladányi Mihály mokcsa-kerészi lelkész, ifjan, szép remények idő előtti lehervadásával; Mertens Artur f. zempléni világi tanácsbíró, Szombati Pál vigtelki, Varga József káloői s Gaskó Gyula kassai tanító később énekvezér tértek jobb hazába. Ő nekik már nem fáj semmi.

Sághi Sándor volt bejei lelkész Magyarországra költözött.

Komáromy Lajos sirjánál.

Írta és elmondotta: Dr. Siménfalvy Árpád.

Aki úgy hozzátartozott az életünkhöz, aki annyira benn él sziveinkben, aki úgy odaadta lelke melegét, agya és karja erejét a köznek, magyar református egyháznak, társadalmunknak, magyar népünknek, — aki olyan igazi, nagy, Istentől nyert adományokat tett le, szinte naponta, a kultúra, a dal, a színművészet, az irodalom, a magyar népművelődés és az egyetemes humanizmus oltárára, — aki az eszmék templomában naponta imádkozott, az a férfi, aki ideáljainkat, hagyományainkat fedetlen fővel bátran és kitárt, tiszta szívvel szolgálta, itt hagyott bennünket.

Szívünkbe ismét belegázolt a kegyetlen, szomorú, tragikus magyar sors, amelynek szomorú utját egy évtizede legjobbjaink sirjai szegélyezik. Meghalt Komáromy Lajos.

Itt hagyott bennünket váratlanul, férfi kora delén, akkor, amikor legjobban hiányzik, amikor a legnagyobb szüksége van rá a köznek, amikor pótolhatatlanságát, távozását legjobban érezzük. Hiszen mindig velünk volt, mindig együtt voltunk vele s ő sohasem akart bennünket itt hagyni.

Itt maradt akkor is, amikor oly sokan közülünk, majdnem lelki-kényszer hatása alatt, nehéz helyzetben, de mégis egy szebb élet, egy jobb jövő reményében, vándorbotot vettek kezükbe. Itt maradt. A sülyedő hajót nem hagyta el. Kitartott végig. Hűséges szívét, egész existenciáját tette az oltárra.

Ez a hűség, ez a szeretet, ez a föld, ez a gyászba borult család tartotta őt meg nekünk is.

Családjában a sors mindent megadott neki, ami embernek a földön megadható. A családi élet tiszta boldogsága, melege volt az az erőforrás, amelyből állandóan merített, amely képessé tette arra, hogy bár mostoha időkben, de a magyar sorsban rendületlenül bizva, végezzen mindnyájunk javára pótolhatatlan nemzeti, gazdasági, társadalmi és kulturmunkát.

A köz érdekében való széles körű munkájába mindig erkölcsi tartalmat öntött, mint ahogy első sorban lélekkel szolgálta az általa annyira szeretett és őt annyi nagy tisztségével méltán elhalmozó református egyháza ügyeit, és különösen ezen a téren tüneményes sikerei első sorban épp meleg lelkének köszönhetőek. Az egyházi és közélet előtte szent volt s megkívánta mindenkitől, hogy oda levett kalappal és tiszta érzésekkel lépjen.

Közgazdasági téren is, ahol hihetetlen erőfeszítéssel, tudása, ereje legjavával s minden összeköttetést felhasználva igyekezett a magyar érdekek birtokállományát megvédeni s ahol élete utolsó percéig állta a reá bízott őrhelyet, csak erkölcsileg megengedett fegyvereket használt.

Társadalmi és kulturmunkája szintén ethikai alapokon nyugodott, de mindenképp föltött törhetetlen nemzeti érzése és jogainkhoz való ragaszkodása volt az a szikla, melyen e zord időkben építeni, mindig csak építeni, tovább fejleszteni akarta kulturális, gazdasági és társadalmi intézményeinket.

A koszoruk, a szallagok tömege mutatja, hány ember lelkébe, milyen sok szívbe van az ő neve beírva. A koszoruk tömege és mindnyájunk bánata, mély megihatottsága mutatja, mit vesztettünk sokan, mit

vesztett az egész itt élő református magyarságunk, mit veszettek intézményeink Komáromy Lajossal.

A veszteség fáj, lesujt, de a férfi emléke megmarad. Ő távozhatik közülünk, de a lelke velünk lesz mindig. Koporsójára hant borulhat, de életéről, végzett munkájáról, nemes alakjáról soha el nem felejtkezhetünk.

Köszönjük Neked azt a sok jó, nemes és szép törekvést és alkotást, amit itt hagyta, lelkedet, szívedet, lelked aranyos derűjét, aminek kincseit oly sokszor pazar kézzel szórtad szét közöttünk.

Köszönjük még egyszer. És most bucsuzunk Tőled. Bucsuzik Tőled a Kárpátaljai református egyházkerület, a máramaros-ugocsai református egyházmegye, a nagyszöllősi ref. egyház, a ruszinszkói magyar pártok szövetsége, a volt Ugocsa vármegye tisztikara, volt tisztviselő társaid és mindenki, a ki ismert, akik szerettek, — mind bucsuzunk. Isten veled! Utadat, igazságaidat, eszméidet követni fogjuk. Emléked megőrizzük.

Komáromy Lajos, Isten Veled.

Könyvismertetés.

I. Az Idvezítés története. I. A várakozás ideje: az ó tesamentomi idő. II. A beteljesedés ideje, az új testamentomi idő. Ref. népiskolák számára P. Czinke István ref. püspök. Nyom. Klein Géza könyvnyomdájában. Rimaszombat, 1925. II. A vallástani tervezet a ref. egyház elemi iskolái számára. Az 1916. évi konventi tervezet figyelembevételével összeállította P. Czinke István ref. püspök. Az egy. ref. konvent hivatalos kiadása. Nyom. Rabely Károly könyvnyomdájában, Rimaszombat 1925.

A vallástani kézikönyv óriási haladást jelent a népiskolai vallástani kézikönyvek irodalma terén mind módszerét, mind irányát illetőleg. Elsősorban is módszeréről szólva, szakít az írók eddig követett eljárásával, mely mellett a növendékek a sűrű erdőben nem látták meg a fát. Mind az ó szövetséget, mind az utat — azért kellett volna a gyermeknek megismernie, hogy meglássa benne az idvezítés útját, mely az ó szövetségen keresztül húzódva az újban jut megvalósulásra. Ezt az utat a jelen könyv írója biztos kézzel vonja meg, midőn az ó testamentumból csak az erre szolgáló történeteket veszi fel, hogy eljusson a beteljesedésig, mely beteljesedést két körzetben jelöli meg 1) a hogy Isten kijelenti magát a Jézus életében 2) tanításaiban és csodatételeiben.

Mind az ó testamentomi, vagy várakozás idejébeli, mind az új testamentomi vagy beteljesedés korabeli rész mindenik darabjához néhány arany igazság s egy, vagy két szoltár vagy dicséret rész van csatolva, amely által sikerrel kapcsolja a gyermek lelkét az élet örök igazságaihoz, s vágyat ébreszt benne az isteni tisztelet szépségeinek megszeretése és élvezete iránt. Ezenkívül az ó szövetséget néhány ó szövetségi, az új szövetségi időt is több új szövetségi aranyigazsággal zárja be. A könyvnek mintegy függelékszerű, illetőleg kiegészítő részét képezi a Bibliáról — a Bibliából szóló rész, melyben szerző az idvezítés okmánytárát, a Bibliát a Bibliából szóló rész, melyben szerző az idvezítés okmánytárát, a Bibliát ismerteti meg a gyermekkel, és pedig a következő címek alatt: a Biblia neve, Mi van a Bibliában, kik írták a bibliát és milyen nyelven. Milyen idős a Biblia, a Biblia földje. Ennyivel azonban nem elégszik meg. Egy

záró részben, mind az ó, mind az újtestamentumból megjelöli azon helyeket, amelyek a gyermek számára az ó és új szövetségi idők történetek bővebb ismeretével s egyúttal a vallásos érzés erősítőjével s erkölcsi jellemképző erőül szolgálhatnak.

A könyv menete, beosztása tehát a lehető legvilágosabb, s tartalmilag a legtanulságosabb. Teljesen osztom szerző azon felfogását, hogy e könyvben benne van az idvezítés egész története. És ha a könyv, a mint látszik, III. IV. V. osztályu tanulók részére készült, még csak a VI. osztály egyháztörténeti anyagát kell ismernie a növendéknek hogy a kegyelem útja az egyháztörténet által is megismerhető legyen, a mit majd kiegészít a harmadik könyv a keresztyén hit és életről, a mi az Igét a keresztyén ember életében tünteti fel.

E helyes módszerhez előnyösen járul hozzá a könyv nyelvezete. Edigi e nemű tankönyveink legtöbbjét a stylus szárazsága, a kifejezésnek a gyermekek értelmi képességét felülmuló mivolta jellemezte. Ezért az előadás, a közlés eme hiánya a gyermeket nem hogy vonzotta volna, de egyenesen kedvetlenné tette a tanulásban és így vallástanításuknak eredményes és üdvös hatása elmaradt, végtelen nagy kárára az egyházi életnek.

Pálóczi-Czinke István irálya, a lehető legegyszerűbb, a gyermek felfogásához szabott, legfőképen pedig törülmszetten magyaros, a mi nem kevésbé fontos ma, mikor gyermekeink leginkább rossz magyarsággal megírt tankönyvekből tanulnak, sőt több helyt még magyarul sem tanulhatnak. A könyv bírálaton ment keresztül s annak a figyelembe vételével adatott ki.

A második munka, mely nemcsak ennek a művecskének, hanem az egész vallástanításnak a tervezetét adja: „A vallástanítás tervezete a ref. egyház elemi iskolái számára“. Ebben fel van ölelve mind a 8 osztály tanítási anyaga; végül a bibliaolvasáshoz nyújt alkalmas fonalat. Rámutat a kiszemelendő részekre az ó szövetségből és pedig Izrael őstörténetéből, a költők könyveiből, a próféták könyveiből. Az újszövetségből, az evangéliomokból, az apostolok cselekedeteiből, az apostolok leveleiből, a menyei jelenésekből. A kiválasztott darabok az Írás leg szebb és legtanulságosabb részei. Bezárja a művet az Énektanításról szóló rész, a hol az egyes énekek külön vannak csoportosítva a 8 osztály részére és ügyesen kiválogatva. E tervezet az 1916-ik évi konventi tervezet figyelembevételével készült, de még annál is jobb.

Teljes a meggyőződés, hogy szerző igen hasznos, érdemes munkát végzett, méltót az elismerésre. Most már a vallástanítókon a sor, hogy a vallástanítás anyagát alkalmas módszerrel a növendékek lelkébe átplántálják. A legjobb könyv mellett is a legjobb módszer: a lélek, mely megelevenít. Ha ez nincs meg, akkor, a hogy Comenius mondta: „A tanítás malom víz nélkül.“

Péter Mihály.

Dr. Makkai Sándor: Az erdélyi református egyházi irodalom 1850-től napjainkig. Az Ut kiadása. 1925. Ára 10 ék.

A rednkivül termékeny és sokoldalú Makkai Sándoré egy újabb írásművel ajándékozott meg bennünket. Tudós képességét ezúttal egé-

szen új oldaláról csillogtatja, mikor fenti művével új irodalmi területre lép; az egyházi irodalom történetének elhanyagolt mezejére és mindjárt a legérdekesebb fejezetét írja meg annak: az erdélyi, kálvinista irodalom utóbbi 75 esztendejének a történetét. Világos és meggyőző áttekintést nyújt e műben a szerző ennek a mozgalmas, meglevítő korszaknak a gazdag irodalmi termelése felett. A teremtő szellemek egész sora vonul fel előttünk az alig 60 (nagy) oldalt kitevő dolgozatban. Különösen érdekes az utolsó évtizedek irodalmi termelésének szemléje, amelyből napjaink kálvinista reneszánsza született meg. Makkai hézagpótló munkája minden dicséretünket megérdemli.

Kersék János: Templomcsend. Ára 12 čk.

Most jelent meg a jeles poéta legújabb verskötete. Ismertetésére még visszatérünk.

Tolsztoi Leo írásai a nép evangélizáció szolgálatában. (Tolsztoi: Népies elbeszélések (Neki lángolt tüzet nehéz eloltani. Két öreg. Ahol az Isten, ott a szeretet. Sok föld kell e az embernek?) Ára: 5 čk.

N. L. Tolstói: Bohu, či Mamone a iné poviedky; Život; Blíženie sa konea a iné poviedky. — Füzetenkint 3 čk.

A szeretet evangéliumának nagy, orosz apostola értékes irodalmi örökséget hagyott az utókorra azokban az apró, népies jellegű evangéliumi elbeszélésekben, amiket nagy hatással lehet felhasználni a nép evangélizáció céljaira. Tolsztoinak ezek az apró elbeszélései telve vannak krisztusi lélekkel; jótékony hatásuk az emberi szívre és értelemre felmérhetetlen. Ugyanekkor ezek az elbeszélések tiszta művészettel írvák. Tolsztoit erős művészi izlése megóvta attól, hogy bántóan célzatos, mintegy propoganda és moralizáló iratokat szerkesszen novella ürügy alatt. Hasonlóan kristálytisztá népiesség ömlik el ezeken az írásokon s Tolsztoinak ezeket az elbeszéléseit művelt és műveletlen egyaránt gyönyörűséggel fogja olvasni. — Különös jelentőséggel bírhat ránk nézve az a körülmény, hogy ezek az elbeszélések most sorra megjelennek szlovák nyelven is s így szlovák ajku hiveink kezébe elsőrendűen alkalmas evangéliumi iratokat adhatunk, amiket ők annál nagyobb lelki haszonnal foghatnak, mert belőlük egy rokon nép nagy fia szól hozzájuk. (A szlovák nyelv gyakorlóí részére is kiválóan alkalmas olvasmányok Tolsztoinak ezek a könnyed és világos stílusú írásai.)

A theologus nevelés praktikus eszközei.

Midőn a „Református Egyház és Iskola” nt. szerkesztősége arra méltatott, hogy szerény cikkem a lapban megjelenhessen, a theologus képzést illetőleg akarok egy-két gyakorlati szempontra rámutatni. A kérdéskérdés aktuális s meg vagyok győződve, hogy a theologia felállításával s az alapelvek kidolgozása céljából kiküldött bizottság, ismerve a múlt fogyatkozásait, hibáit bizonyos mértékben reform. munkát is akar végezni s a rendelkezésére álló eszközök felhasználásával, az állam által felállított korlátok dacára is igyekszik a legjobbat, a célnak legmegfelelőbbet létrehozni. Mindazonáltal, az ifjuságnak általam ismert, jogos igényeit szóhoz

akarom juttatni, rámutatván egy pár kicsiségnek látszó, de valójában a lelkész-képzésre nagy jelentőséggel bíró praktikus nevelési módszerre. Látom alkalmazásban a holland theológiákon s hiszem, hogy nálunk is hasonló eredményekhez vezetne.

Hiba lenne a holland intézményeket minden kritika s a magyar néplélek, közelebről az ifjuság speciális lelki tulajdonságaira tekintet nélkül egyszerűen átültetni, de ha nem is teljes egészében, legalább egyes részeiben tényleg figyelemre méltó, nálunk is veszély nélkül alkalmazható nevelési módozatokat találunk.

Nagy baj volt a multban, hogy a theologus ifjuság iskolán kívüli életére nem fordítottak kellő gondot az arra hivatottak. A professor szerepe a tanórai előadás után megszűnt, legfeljebb a theologiai internátusok vezetésével megbízott tanár gyakorolta a paragrafusokban előírt igazgatói tisztét. Hogy ez így volt, mutatja az a sokszor kifejezett óhaj, mely a személyes kopcsolatot, a belső közösséget hangsúlyozta professor és diák között. Ezt pedig sohasem sikerült megteremteni, mert nem találták meg az alkalmas eszközöket. A holland praktikus nevelés azonban talál megoldást és ügyesen, irányítólag nyul bele az ifjuság életébe, úgy az iskola falai között, mint azokon kívül. Ott találjuk a holland theológiákon a tantermek közvetlen közelében szépen, izlésesen berendezve az olvasó, vagy társalgó termet, ellátva napilapokkal, szépirodalmi és tudományos folyóiratokkal, (igaz, hogy ilyenek nálunk nincsenek) kézi könyvtárral. Előadás után professor és növendék ide vonul szünetre és innen mennek együtt a kötelező órára. Itt beszélnek meg együtt a napi eseményeket, vagy vitatják meg a problematikus theologiai kérdéseket. Itt valósul meg az ideális tanítás és tanulás a játszvanevelés módszerével,

Az ilyen gyakori személyes érintkezésem alapuló módszernek másik figyelemreméltó jelentősége, hogy az ifjuságot korrekt, pedáns, elegáns és jellemes életre szoktatja. Többet ér az ilyen személyes ráhatás mindenféle rendszabályozó paragrafusnál, mert könnyedén nevel észrevétlenül szoktat, a professor jelenléte finomságra tanít s eleve kizár minden frivolságot, rendetlen viselkedést, a felsőbb iskolai hallgatóknál oly sokszor tapasztalható, illetlen társalgási modort; szóval kizárja az unesztétikus dolgok mogszokását.

De a hollandok praktikus nevelési érzeke különösen az ifjuság iskolán kívüli gondozásánál nyilvánul meg. Nekünk nagyon idegen gondolat, hogy a theologus-otthon élére egy uriasszonyt pl. egy özvegy papnét állítsanak. Pedig nagyobb ifjakat, kiknél már domináns lelki tényező az önérzet és szégyenérzet, akik már szeretnek sokat adni az illemre, udvariasságra, pedantériára, egy vallásos, minden lépésben korrekt uriasszony fegyelméhez a legjobban. Természetesen az ő munkaköre nem eshet össze a szakácsnééval, hanem feladata az otthon szellemi vezetése, az ifjuság olvasó, vagy játék termeiben való állandó felügyelet, hogy jelenlétével mintegy megszentelje azt a helyet is, ahol az ifju tempamentum a legszabadabban érezheti magát. Az ilyen szórakozó helyek aztán nem sülyedhetnek le a kártyabarlangok nivótlanságáig, hanem elegáns társalkodók maradnak, melyben a diákság mindig arra törekszik, hogy szalonképes legyen s így a társalkodó olyan hely marad, hová a professor is szives örömmel néz be s tölti idejét diákjai között.

Végül még arra akarok rámutatni, hogy ha lehetőség nyílik az if-

juság számára ilyen valóban nemes szórakozásra s a világban való helytállást illetőleg a nagyjelentőségű egyesületi élet folytatására, az alkalommal legyen rá ideje is és a reformálás elve ne új tantárgyak beiktatásában érvényesüljön. Eddigi képzésünk eredménytelenségének — jöllehet tudományos nivója ma már a külföldi protestáns lelkesképzésnek — mivel sincs alatta, sok tekintetben ckául lehet tekinteni a hallgatók idejét tulságosan elfoglaló, kötelező óralátogatást. Heti 35 óra lehallgatása feltétlenül felemésztí úgy a testi mint a szellemi erőket s csak természetes, ha lassanként az órák unalmasokká válnak s minden komolyabb hatás nélkül maradnak. A szigorú elméleti oktatásnak csak addig van jogosultsága, míg a lélek természetes fejlődésének rovására nem megy.

Kampen, 1925. október.

Keresztury László
IV. é. th.

H I R E K

— **Levél a szerkesztőhöz.** Nagytiszteletű Szerkesztő Ur! A „Ref. Egyház és Iskola” hivatalos lapunk 43-ik számában a tisztánneni ref. egyházkerület legközelebbi közgyűléséről (Is.) tollából közölt tudósítás folytatásában a szlovák énekeskönyv betiltása tárgyában a bánóczi ref. egyház és filiáinak jelentése, a többi szlovák egyház jelentésével szemben, mint ellentétes állásponton levő van feltüntetve! De hogy miben áll e jelentés lényege, arról nem szól a tudósítás! Tehát a homály s netaláni félreértés elosztása céljából szükség van egy kis világosság derítésre, illetőleg rektifikációra, melyet alábbiakban teszek meg. — Kérve Nt. Szerkesztő Urat e rektifikációnak lapunkban való közlésére: — A bánóczi ref. egyház és filiáinak ez ügyben 1925. év szeptember hó 13-án felvett jegyzőkönyve eképen szól: „Elnöklő lelkész előterjesztí a felső-zempléni ref. egyházmegye közgyűlésének

1925. évi augusztus 25-én Gálszécsen tartott gyűlésének 33-ik jkvi pont alatt foglalt határozatát, amely szerint ezen egyházmegyében levő szlovák egyházakban működő lelkészeknek utasítás adatott, hogy a szlovenszki Spevník használata ügyben tartsanak egyházi közgyűléseket s szavattassák meg a hivet arra nézve, ha megvannak-e elégedve a használatban levő Spevníkkel, vagy szlovák nyelvű és ortografiájú énekeskönyvet kívánnak-e?! Az erről szóló és hivelkel aláíratott jegyzőkönyvek szept. 15-ig az esperesi hivatalhoz okvetlenül felterjesztendőek. Ez előterjesztés folytán egyházi közgyűlés egyhangulag kimondja, hogy „a jövő kiadásban szlovák nyelvű és ortografiájú énekeskönyvet kíván, de kérésék fel a minisztérium, hogy az új kiadásig engedné meg a mostani szlovák énekeskönyv használatát!” E jegyzőkönyvből — miután szlovák és magyar szövegezéssel volt

felterjesztve mindenki megérthette — aki nem értette a szlovákot, megérthette a magyart — hogy a bánóci egyház és filiái nem kívánják a mostani szlovák énekeskönyvnek a hívek kezéből való esetleges karhatalommal való összeszedését, avagy hatósági uton való megsemmisítését, hanem ez egyházak egyszerűen számot vetettek az adott helyzet és körülményekkel, s hozták a közölt határozatot, amelyet szerény nézetem szerint ez indoknál fogva egészen helytállónak találok! Szíves üdvözlettel vagyok. Banovcze N./o. 1925. október hó 27. Nt. Szerkesztő Urnak, tisztelő hive: *Hutka József ref. lelkész.*

— **Tanulmányuton.** Csak nem régen adtunk hirt arról, hogy a

Keresztury József alsózempléni es-peres egyik reményteljes fia a kampeni egyetemre ment tanulmányait tovább folytatni s már újból hirt kell adnunk arról, hogy a másik fia, a második lelkészi vizsgát tett Keresztury József is utra kelt, hogy ismereteit a montpellier-i egyetemen gyarapítsa. Isten vezérelje a tudományszomjas ifju Thimóteusokat!

— **Segédtanítót,** vagy tanítónőt keresek havi négyszáz korona készpénzfizetés és teljes ellátás ellenében. Csicsér, XX. župa. Bóczér István tanító.

— **Megvételre** keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cim a kiadóban.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent.*
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor.*

HIVATALOS RÉSZ

Kántori állásra hirdet pályázatot a komáromi ref. Egyház presbitériuma. Javadalom: Lakás, 3 szoba, összes mellékhelyiségek és kert. Tüzifa járandóság. Stóla és havi 500 (ötszáz) K. előre fizetve. Kötelessége: az összes templomi funkciók alkalmával orgonálás, hitoktatás, segédkezés az irodai és az egyháztársadalmi munkákban, két énekkar vezetése. Az állás december elsején foglalandó el. Pályázhatnak november 15-ig református vallásu, csehszlovák illetőséggel és hitoktatási joggal bíró kántorok, tanítók, nyugalmazottak is. Személyes jelentkezés kívánatos, de az Egyház nem téríti meg az utiköltséget. *Galambos Zoltán ref. lelkész.*

Szerkesztői üzenet.

Megnyugtatósal. Hivatalos helyről kapott értesítés szerint Egyetemes Konventünk tagjai majdnem teljes számmal, október 29-én értekezletre jöttek össze, Rimaszombatba s megtették a szükséges intézkedéseket a valósággal ellenkező híresztelések rektifikálására s mindazon függőben levő kérdések végleges rendezésére, amelyek a Kormány és a református Egyház között megoldásra várnak s a közvéleményt nyugtalanítják. — Az érdekelteket s ok nélkül aggodókat a magunk részéről is a legmelegebben kérjük, hogy saját jól felfogott érdekükben, legyenek türelemmel s ne nehezítsék a kötelességeivel és minden irányu felelősségeivel teljesen tisztában levő vezetőségnek anélkül is nehéz helyzetét.

Alapítva 1810.

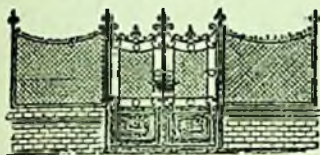

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, fűg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
mefestés. Gallér és kezelő tisztítás.

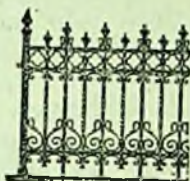
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

ROZÁR LAJOS

UNGVÁR-ÚZKOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések,
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, műlakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tűzhelyek minden kivitelben, nickelezés.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVÁR
urí és papi szabó ○○○○ Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, flu- és gyermekruha-áruház

KASSA Malom utca 1.

„RÁDIO“

Elektrotechnikai vállalat Ungvár,
Rašin u. 13. — Villany, motor és csengő
szereles. Iskolailfizikai szerek olcsó be-
szerzési forrása. Vidéki megrendeléseket
postán intéz el.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungl egyházmegye világl jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánci utca 59

Készít mérték szerint mindennemű lábbelit.
Állandó raktár cipőkben, bakkancsokban,
csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

Szövetkezetek | Vendéglők | Hersehedések |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamaláta sört. — Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

**BAKTAI
EGRY FERENCZ**

harangöntődéje
KISGEJÖCZ
(Ungmegye, Podkarp. Russ.)
Alapított 1793-ban.

Több világkiállításon kitüntetve.

**HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ
POPRÁD**

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tárai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR Táviratcím:
Vajda Užhorod.

VACUUM OYL COMP. Ruszinszkói képvisellete és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Fordson Tractorok.**

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

REFORMÁTUS BIZTOSÍTÁSI IRODA

mint a
Phönix Általános Biztosító Társaság — Phönix Életbiztosító Társaság
képvisellete.

Központi Iroda: **Lučenec.**

Körzeti Irodák: **Bratislava, Kosice, Nové-Zámky, Komárno.**

Elfogad biztosításokat:

Tűzkár ellen (épületeket, azok belső berendezését, gyárakat, azok berendezéseit és készleteit, mezőgazdasági általánosbiztosításokat), jégkár elleni biztosításokat, továbbá betöréses-lopás elleni, tükörüvegek törés elleni biztosítását, azonkívül szállmánybiztosításokat, postai értéküldeményeket, azonkívül egyéni baleset- és szavatossági biztosításokat a legelőnyösebb díjak és feltételek mellett. — Életbiztosításokat, orvosi vizsgálatlalt, vagy orvosi vizsgálat nélkül, azonkívül temetkezési biztosításokat, fuellátási és leánykiházasítási biztosításokat igen előnyös feltételek mellett.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Református Egyetemes Egyházzal kötött szerződésünk alapján létesítettük a **Református Biztosítási Irodát.**

Támogassuk saját biztosítási irodánkat!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:

Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Szerkesztő: **Isaák Imre.**

Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vájáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A gyakorlati keresztyénség világkonferenciájának kiáltványa.

— Stockholm, 1925. —

I.

1. Krisztus egyházának a praktikus keresztyénség előmozdítására összehívott általános konferenciája, amely 1925 augusztus 19-étől 30-ikáig ülésezett és amelyre az ó és újvilág, a távol és közel kelet legtöbb egyháza, 37 különböző nép kebeléből elküldötte képviselőit, küldi testvéri üzenetét Krisztus összes követőinek, azzal a szíves kérelemmel, hogy egyesüljenek imádságban, hitvallásban, hálaadásban, elmélkedésben és szolgálatban a konferenciával. Sajnáljuk, hogy az összes keresztyén egyházak nem tartották lehetőnek a meghívásunk elfogadását. Mert tekintetbe véve az életbevágó fontosságú és messze kiható kérdéseket, amelyekkel foglalkoztunk, remélnünk kell a Krisztus anyaszentegyháza minden részének együttműködését; a konferencia bizonyágtétele és hatása másképpen nem lenne teljes.

2. Keresztyén férfiak és nők munkája és imádsága készítette elő konferenciánkat 5 esztendőn keresztül. Az egyházak közötti szorosabb kapcsolatok létesítésére irányuló komoly törekvés segített a konferencia utjának előkészítésében. Ez a konferencia az egyházak, a nemzetek és hitvallások keretein túli közössége és együttműködése eleddig legátfogóbb kifejezésnek bizonyult. A keresztyén egyházak bünei és gondjai, küzdelmei és veszteségei a háboruban és után arra a megszügyenítő megismerésre vezettek, hogy egy önmagában nem egységes keresztyénséggel szemben a világ van tulsúlyban. A hitvallás és az egyházi szervezet minden kérdésének tekintetén kívül hagyásával a konferencia azt a célt tűzte maga elé, hogy közös gyakorlati munkát végezzen. A konferencia mindamelllett bármilyen messzire is hatott csak kezdet.

3. Beismerjük, Isten és világ előtt azokat a bűnöket és mulasztáso-

kat, amelyeknek következtében az egyház a szeretet és együttérzés hiánya miatt bűnössé vált. Olyan emberek, akik különben komolyan törekednek az igazságra és igazságosságra, távol tartották magukat a Krisztustól, mivel követői tökéletlenül képviselték Őt az emberiség előtt. A jelen órának az egyházakhoz intézett kiáltása tehát bűnbánatra szóló hívás kell legyen, de egyszersmind örömteljes új kezdetre való felhívás is a Jézus Krisztus kiapadhatatlan erőforrásából való táplálkozásra.

4. A legmélyebb hálával tölt el minket az a tény, hogy Isten kegyes akaratából és az Ő Szentlelke által kormányozva oly sok keresztyén közösség képviselője vezetettett együvé és hogy ebben a közösségekben hitüket, reménységüket és Urukhoz az Ur Jézus Krisztushoz való szerelmüket annyian megújították. A legmélyebb hálával tölt el, hogy képesek voltunk az álláspontok nyilvánvaló nagy különbözősége mellett is olyan sok nehéz kérdést igazságban és szeretetben megtárgyalni és amellett tekintettel lehetünk az ellenkező véleményekre is az Ur lelke által. Amikor mindnyájan, kiki a maga nyelvén az urimádságot imádkoztuk, örvendeztünk közös hitünkben és éreztük, mint soha azelőtt a Krisztus anyaszentegyházának egységét.

II.

5. A konferencia elmélyítette és megtisztította odaadásunkat hitünk fejedelméhez. Az Ő hívására, hogy „kövess engem” keresztyén alatt elismertük a kötelességet, hogy az Ő evangéliumát az emberi élet minden területén döntő hatalommal kell tenni — az ipari, szociális, politikai és nemzetközi életben egyformán.

6. Így a gazdasági élet terén elismertük, hogy a lélek a legmagasabb érték, amelyet nem szabad alárendelni a tulajdon jogának, sem az ipar mechanizmusának és hogy a léleknek alapvető joga van megváltását igényelni. Ezért az emberi személyiség szabad és tökéletes fejlődéséért harcolunk. Az evangélium nevében újból hangsúlyoztuk, hogy az ipart nem szabad a pusztán személyes nyereségre irányuló kívánságra alapítani, hanem úgy kell nézünk, mint a köz szolgálatának eszközt, a tulajdont pedig sáfárságra bízott vagyonnak kell tekinteni, amelyről Istennek tartozunk számolni. Együttműködésnek kell elfoglalnia az önző verseny helyét. Munkaadókat és munkásokat abba a helyzetbe kell hozni, hogy az iparban való szerepüket hivatásuk betöltésének tekintsék. Csak így lehet Urunk parancsának engedelmeskedni: „A mit akartok azért, hogy az emberek ti veletek cselekedjenek, mindazt ti is úgy cselekedjétek azokkal;...”

7. Azután a normális és szociális kérdéseket tárgyaltuk; a lakás-szükséget, munkanélküliséget, erkölcstelenséget, alkoholizmust és bűnözést. Itt arra a megismerésre jutottunk, hogy ezek a nehéz kérdések az egyesek erejéből nem oldhatók meg igazán, hanem a köznek kell ezért a felelősséget magára vállalnia és szociális ellenőrzést kell az egyesek cselekedeteit illetőleg gyakorolnia, annyiban, amennyiben ez a köz java érdekében minden egyes esetben szükséges.

Foglalkoztunk azokkal a kérdésekkel is, amelyek a nő, a gyermek és a munkás személyiségének a nevelés, a család és a hivatás területén való magasabb értékeléséből származnak. Az egyház ne lépjen sorompóba az egyesnek, mint olyannak jogaiért, de tegye ezt az erkölcsi személyiség jogaiért, mert minden ember gazdagabb lesz minden egyes lé-

lek teljes kibontakozása által.

8. Megtanácskoztuk a nemzetközi kapcsolatok számára mértékadó keresztyén gondolatokat, amelyek épen olyan távol állanak a nemzeti önistenitéstől, mint az ernyedő kozmopolitizmustól, amelyre nézve bármely ország csak ugyanazt jelenti. Vizsgálat tárgyává tettük az egyéni lelkiismeret kötelezettségét az állammal szemben. Elismertük az egyházak egyetemleges karakterét és azt a köteletségüket, hogy a testvéri szeretetet hirdessék és gyakorolják. Megvizsgáltuk a faji problémát, a jog és döntőbírótság valamint egy olyan nemzetközi rend kérdéseit, amely a háborúk okainak eltávolításának békés módszereit tartalmazhatná. Mind olyan kérdések, amelyek napjaink tragikumában olyan mélyen érintenek. Kérjük az egyházakat, hogy érezzék át a háboru borzalmait és annak elégtelenségét nemzetközi viták valóságos megoldására és imádkozzanak és dolgozzanak azért, hogy a béke fejedelmének jogara alatt, a „Jóság és hűség találkozhassanak, igazságosság és békesség csókolgassák egymást.”

9. Nem kíséreltük meg pontosan formulázott megoldásokat adni és szavazások által sem állapítottuk meg barátságos megbeszéléseink eredményeit. Erre nemcsak a más emberek vagy csoportok meggyőződésével szemben érzett mély tisztelet indított, hanem még sokkal inkább az a tudat, hogy az egyháznak elveket és eszményeket kell felállítania, de az egyes lelkiismereteknek és az egyes közösségeknek kell átengednie, hogy szeretettel, bölcsességgel és bátorsággal keressék ezen elvek alkalmazási módját.

(Vége köv.)

A kezdeményezésről.

Szivesen olvastam e lap 44-ik számában „A mi október 31-ikénk” című közleményt. Mintha a szívembe vágott volna a Luther diadalmas életének titka, mely a kezdeményező lelkierőben állott s a kitartó harcban, mely e kezdeményezésért tántoríthatatlanul közdött. Talán azért volt rám olyan villanyozó hatással, mert én is sokat gondolkoztam ilyen kezdeményezés féleről. Valljuk meg őszintén, hogy e kezdeményezés kitartó lelki erő hiánya az oka sok tekintetben a mi egyházi elmaradásunknak! Ennek megvilágítására legyen szabad felhozni a közel-múltban szerzett tapasztalataim közül néhányat.

Közismert tény, hogy okt. 31. megünneplése körül nálunk a legnagyobb össze-visszaság és rendszertelenség uralkodik, eltekintve a városoktól és a nagyobb községektől. Pedig az esztendőnek annyi sok alkalmas napja közül, belmissziói munkálkodásra bizonyára egyik legalkalmasabb nap az okt. 31-ike. Mint néptanítónak a lelkészek belmissziói munkájához nincsen semmi közöm. Nem tanultam. Nem értek hozzá. A lelkész e szándéku munkájának a tanító csak támogatója lehet: a vezetésére bizott iskolás gyermekek, ifjusági egyesület és az egyházi énekar által.

Hogy az okt. 31. megünneplése sok helyen nem jár oly nagy lelki haszonnal gyülekezeteink hitéletének emelésére, mint ahogy kellene és óhajtanák, annak egyik oka az, hogy a legtöbb gyülekezetben nem azon a napon ünneplik, Isten ménts attól, ha valamelyik iskolás gyermek a

vizitátor lelkész ezen kérdésre: „Mikor ünnepeljük a Reformáció emlék ünnepét?” — így felelne — „Vasárnap”! Valószínű hogy helyteleniténé s okt. 31-re javitaná. Pedig hát a gyermeknek van igaza. A ref. tanító, mint vallástanító, a „Reformáció” tananyagának feldolgozása és tanítása alkalmával lehetetlen, hogy növendékeinek a figyelmét fel ne hívna az okt. 31. megünneplésére. Annál is inkább, mert iskolai szünet s a gyermekek örömmel várják. S hallottam olyan egyházközségről, hol okt. 31-ikén nem is harangoztak, mert történetesen 31 épen pénteki napra esett, pénteken pedig azon egyházközségben nem harangoznak istentiszteletre ősidők óta. Ilyen helyen nem sok haszna van, ha a tanító a P. Czinke István egyh. történetéből betaníttatja, hogy Kálvin nem engedte sírját emlékkövel jelölteni, de az ő emlékét hirdeti minden kálvinista templom és torony stb. Üres szó mind ez az ő gyöngé lelkében, s a gyors feledékenység prédája, mert szemléltetve, szánkcionálva nem látja az életben.

Egyik tanító kollegámtól hallottam, hogy a múlt évben növendékeivel isk. ünnepélyre készült okt. 31-ére. Mert hiszen legalább meg kell említeni a gyermekek előtt, hogy miért nem jönnek iskolába? Szokás szerint reggel 8 órakor templomba mentek a gyermekek.

De mert előző vasárnap a szószékből ki lett hirdetve, hogy a következő vasárnap a reformáció emlékére ünnepélyes istentisztelet lesz, 31-ikén reggel a 6-7 nön kívül más nem jelent meg a templomban. A tisztelendő ur elimádkozta a sablonos reggeli imát, melyben ily gondolatok voltak — „kisérjen áldással munkáinkban” — „most már eltávozzunk szent házadból napi foglalatosságainkra” stb. Mit ért ott a rá következő isk. ünnepély szavalatokkal, két szólamu énekekkel s a tanító beszéde ünnepelésre buzdító hangjával? Bizony keveset, mert az ünnepi buzgóság hétköznapi szokássá zsugorodott.

Ha a katolikusok a zsinat rendeletére el nem kezdik az urnapját ünnepelni, bizonyára még ma sem ünnepelnék oly fénnel. Pedig ők bővölködnek nem vasárnapra eső ünnepekben. Mégis ezt ünneplik mozsár ágyuzással és diszes körmenettel, dacára, hogy sem a Megváltó, sem Mária, sem a szentek emléke nem fűződik hozzá és a legszorosabb munka idejére esik. Sőt ünnepi misztikumá annyira szuggerálta a laikus népet, hogy nyakasnak tartott kálvinistáink is óvakodnak e napon a mezei munkától. Ha okt. 31-ikét ezelőtt csak 40-50 esztendővel is okt. 31-ikén kezdik ünnepelni s az istentiszteletet énekkar s vallásos költemények szanasánál stb. igyekeztek volna vonzóvá tenni, akkor most zsufolt templomokban hallgatnák az alkalmi prédikációt, ha hétköznapra esnék is a 31-ike.

A másik eszmére t. i. az „Országos Református Lelkészegyesület” kezdeményezésére vonatkozólag csak egy kérdést intézek az igen tisztelt cikkiró Urhoz. Vajon, ha egy ilyen egyesület, — a sok másfajta szervezet mellett — magába ölelte volna a szlovenszkói ref. tanítókat is; annak a nevezetes szavazásnak az lett volna-e az eredménye? Nem sokan vagyunk, pláne Ruszinszkóban. Nem természetem a tolakodás, de úgy

hiszem, hogy egy kalap alatt is megférnénk.*
Nagyszöllös, 1925. nov. 3.

Szabó Sándor.

Lelkészek forradalmosítása.

Egy különös, valóban nagyon sajátságos körlevelet hozott a papi hivatalokhoz nemrégiben a posta. A losonci református egyház lelkeszi hivatala küldte 557—1925 szám alatt, belül azonban a református Védő irodától volt keltezeve. Ez a körlevél tehát voltaképen a Védőiroda bemutatkozása, jobban mondva beharangozása akart lenni. Hát jó nagy haranggal kezdte, az bizonyos. Nem kevesebbről szól ez a harangozás, mint a *lelkészek forradalmosításáról*, hogy t. i. a falusi papok forradalmat akarnak csinálni az egyház kebelében a hivatalos vezetők ellen, amiért az 1919—20 évi államsegélyeket mindeddig meg nem kapták. Hát kérem szépen, én azt hiszem, hogy itt a Védő iroda az első ágyulövessel is tul-lőtt a célon. Egyszerűen azért, mert rémeket lát. Szó sincs itt kérem papi palotaforradalomról. Azt meg egyáltalán ne is tessék feltételezni a papokról, hogy pénzért forradalmat csinálnak a vezetők ellen! Hiszen mi falusi papok is, ha nem is csináltunk semmit, de akarni már mindnyájan akartunk valamit, és nagyon jól tudjuk, hogy nem mirajtunk mulott, ha az akaratumkat nem tudtuk keresztülvinni, szándékumkat megvalósítani. A jó szándékot, sőt a jó akaratot is nemcsak hogy feltételezzük az egyházi vezetőségről, hanem ezt egyenesen el is hisszük; és azért se csinálunk forradalmat, ha az egyházi vezetőség a jó szándékát valóra váltani nem tudja.

Hanem azt jól sejtja a Védőiroda, hogy van bizonyos elégedetlenség a lelkészek között, vannak bizonyos bajok az egyházkormányzat körül; ezek azonban egészen más természetűek, mint aminőt a Védőiroda keres. Hogy a védő irodát helyes nyomra vezessem, ezeknek a bajoknak a főbb forrásaira egész röviden rámutatok:

1. az egyházkormányzat autokratikus tultengése,
2. a gregárius papok negligálása, sőt bántalmazása,
3. a hazug és stréber pietizmus favorizálása,
4. az egyházi sajtó klikkszerű kisajátítása.

Ha valaki ezeknek a bajoknak a ténylegvaló fenforgását kétségbe vonná, vagy ha valaki ezeknek a tételeknek a részletes kifejtése iránt őszintén és komolyan érdeklődnék, készséggel állok rendelkezésére. Erre azonban ennek a lapnak a hasábjain bajosan fog sor kerülni, mert nálunk az egyházi sajtó természetrajzához az is hozzátartozik, hogy az igazságot eltusolja.

Fertősalmás, 1925. okt. 29.

Nagy Lajos
ref. lelkész.

*A gondolat cikkem írásakor már meg volt bennem aziránt, hogy a tanító testvérek is tagjai legyenek az ORLE-nek, miután számuk kicsiny voltára tekintettel a külön ref. tanító egyesület felállítására nagyon nehéz. Az együttes egyesület nálunk, az ungi egyházmegyében, már meg is valósult, amennyiben mi itt „Lelkész és tanító-egyesületet” létesítettünk. Ugy gondoltam azonban, hogy a tanító testvérek tagsági ügyét majd az alapszabályok megalkotásakor lesz helyes dolog rendezni. Az őszinteségért Szabó Sándor tanító testvéremnek köszönet! (Is,

Legközöltük a tuloldali cikket — bár meg vagyunk győződve, hogy annak megállapításaival a lelkési kar sem nagyobb, sem kisebb csoportja nem vállalja a közösséget. Az egészről biztosan kiérezzük, hogy a vádemelés motivuma tisztán az író egyéni — személyek ellen irányuló animozitása.

Hogy mégis feltaláljuk a cikket; kizárólag didaktikai szempontból tesszük. Az olvasó bizonyára ismeri Salzmannak, a XVIII. sz.-beli paedagogusnak Krebsbüchlein c. munkáját, a melyben a nevelők okulására a nevelés visszáját mutatja be. Mi is példakép mutatjuk be a cikket arra nézve, hogy mit és hogyan nem szabad írni az egyházi sajtóban.

A vádpontok igazolását — mint lehetetlen vállalkozást — nem kívánjuk; azonban arra mégis kíváncsiak volnánk, hogy az egyházi sajtó (s itt csak a Ref. Egyház és Iskolára gondolhatunk) mikor, kinek és mi-féle igazságát tussolta el? (Főszerk.)

Az egyházközségek háztartásáról.

Részlet Pataky Pálnak a nagykaposi konferencián tartott felolvasásából.

Az 1923 évi, Kassán tartott kerületi közgyűlésünkön elhangzott püspöki jelentésnek volt egy súlyos passzusa, a melyikkel azonban sem a közgyűlés, sem a közvélemény nem tartotta szükségesnek foglalkozni. A püspöki jelentés szerint ugyanis „az egyházmegyék által beszolgáltatott adatok alapján összeállított vagyon kimutatás teljesen irreális összegeket tartalmaz, így tehát az egész megbizhatatlan!” Azt a jelenséget, hogy ilyen súlyos ítélet minden nagyobb emóció nélkül hagyhatta el a főpásztor ajkait, lehet mentegetni, lehet szépítgetni hangzatos frázisokkal: „ki törődik most ilyen kicsiségekkel, egy vagyon kimutatásnak a reális vagy irreális voltával, mikor sokkal nagyobb dolgokról van szó, arról, hogy lenni, vagy nem lenni. élni vagy elpusztulni?” Ne téveszük meg magunkat. Minden kérdés hozzátartozik a lét, vagy nemlét kérdéséhez. De nekünk krónikus bajunk volt mindig, ma is az a betegségünk, hogy az anyagi ügyekkel való foglalkozást kicsiségnek, másodrendű kérdéseknek tartjuk, magas cél szolgálatában folyton az ég felé nézünk, s a föld legkisebb göröngyében is elbotlunk. Nem így van-e, tisztelt Értekezlet?

A kálvinizmus tele marokkal szórja a sötét földre a drága, menyei kincseket, a világosságot, az örök igazságokat, azzal a szent céllal, hogy Isten országa az emberek közt felépüljön. De sohasem vette és ma sem veszi figyelembe, hogy az Isten országa is, mihelyt a földdel érintkezik, a földi, a fizikai törvények uralma alá kerül, azokkal áll vagy esik, azt meg szintén feledi, hogy a fizikai törvények felett is magasan felette ragyog, mint az ég csillagai felett a sarkcsillag — a kétszerkettő, a melyről a néhai való jó Zsindely professor így tanított: az még a másvilágon is négy!

Azt akarom ezzel mondani, hogy minden egyházi közösségnek Isten országa incarnációjának, egy darab menyországnak kellene lenni itt a földön, mi pedig csak szórjuk, egyre szórjuk a menyei kincseket, csetlünk-botlunk a drága teher alatt és nem hogy egy országot, de még csak egy kunyhócskát sem tudunk úgy megépíteni, hogy oda belépve, szemünk meglátná abban a csipkebokor lángolását, szívünk megérezné és

visszadobogná az Isten szavát: „oldd le a te saruidat, mert a hely, ahol állsz, szent!” Talán ismer valaki közületek ilyen szent helyet, ilyen egyházi közösséget?

Én nem ismerek. — A kinek csak alkalma volt valaha a kisebb nagyobb egyházi közösségek életébe bepillantani, a mit ott látni akart, vagy látni szeretett volna, a felett mindig ott lebegett valami abból a Szent ködből, a mi az ószövetségi sátorot is beárnyékolta, jótékony lepel-lel takarva el a meztelen életnek nem mindig kívánatos idomait. Mint egyházmegyei számvevő, közel egy negyedszázadon próbáltam az egyházak életét megismerni. Kijelentem, hogy egyetlen egyet se ismertem meg, „a felhő befedezé a gyülekezet sátorát.” II. Mózes XL. 34.

A 90-es években kezdett egyetemes egyházunk a kétszerkettőre, az egyházak anyagi életére nagyobb súlyt fektetni. Közel egymásutánban három jelentős lépést tett. 1894-ben bekérte az egyházaktól a jelentő iveket. 1898-ban a lelkészi jövedelemről szóló bevallásokat. 1900-ban az egyházi teherviselésről szóló kimutatásokat. A két utóbbiról nyilvánvaló volt, mi célra fognak szolgálni, s az adatok felett uralkodott a Sacra egotismus. Ha a lelkészi jövedelemről szóló bevallásokban az egyház hívei s azok is megfogytakozott számban alig emeltek terhet, addig az egyházi teherviselésről szóló kimutatásokban számuk megsokszorozódott s csak úgy nyögtek az elviselhetetlen egyházi terhek alatt. A lélek szinte kényszerít rá, hogy minden tisztelettel és elismeréssel hajtsam meg magamat egyetemes egyházunk képviselői, a magas konvent előtt, a kik annyi szeretettel, türelemmel s szinte önfeláldozó munkával bogozták le egy-egy egyháznak összekuszált képéről az igazság szárait s a gyülekezet sátorát befedező felhő alatt is megtudták látni, hogy „az Urnak dicsősége tölti be az egész hajlékot.”

Szinte kedvünk volna ezt a boldog kort vissza sirni, a mikor a sánták is jártak, a vakok is láttak s a pusztában is arany kupolás székes egyházak emelkedtek. Én pedig azt mondom, hogy óvjon Isten bennünket az ilyen dédelgető korszakoktól, mert elfelejtettünk járni, a magunk lábán járni; konvent, állam segítő keze a hónunk alá adott mankó volt, s míg az ott volt, addig jártunk is, láttunk is, láttunk szép, Potemkin egyházakat, galvanizált holttetemeteket, de mikor a mankó hónunk alól kiesett, a nyomoruság, a megpróbáltatás ráncszakadt, az élővizek régen bedugult forrásai, az égi kenyér megfogytakozása miatt éhség, szomjuság gyötör s panasz kél ajkunkon. Pusztá ez a hely — bocsásd el Uram ezt a sokaságot, menjen szét a körül fekvő falvakba, hadd vegyen magának kenyeret.

Tisztelt értekezlet! Tanuljunk meg a magunk lábán járni, tanuljunk meg élni, mert Isten nem a holtaknak, de az élőknek az Istene s a legigénytelenebb élet is már maga a mennyország; Isten dicsősége, Isten dicsősítése.

Mindenek előtt szögezzük le azt a nagy és örök igazságot, hogy élni csak annak van joga, a ki maga is élni akar. Ne ijedjünk meg ettől az igazságtól, azért mert ez valamikor a spártaiakat arra vitte, hogy a nyomorékokat kitették a Taygétós hegyére, hogy elpusztuljanak. Mert ezt az igazságot Jézus többször is és erősen hangoztatja. A kinek van, annak adatik, a kinek nincs, még a mi je van is, elvételik tőle, a mi nyilvánvalóan azt jelenti: ha akarsz élni, akkor élsz is, de az élet feltételeit ön-

magadban. Barátaim! A régi idők elmúltak.

Ne várjuk, hogy valaki — akár az egyetemes egyház, akár az állam megegyezzen, megittasson bennünket, hogy így erőre kapva mozogni bírjunk, hanem éljünk a megfelelő életfeltételeink szerint, ne akarjunk három haranggal harangozni, mikor egy sincs, ne akarjunk anyaegyház lenni, mikor filia sem lehetünk gyülekezet nélkül, azaz addig nyújtózkodjunk a meddig a takaró ér.

Az egyházközségek életében tehát nem az a fontos, hogy ez is keltsen, azt se nélkülözhetjük, hanem ezt is megbirom, azt is, s a mivel megbirok, arról szigorúan számot vetek magammal és a szigorú számvetés után könnyű a megvalósításra kitűzött célokat elérni. Azaz — s ez a punctum saliens — az egyházközségek háztartásában a tengely a jó költségvetés.

(Előadó ezután rámutatott a jó költségvetés köré épülő anyagi rendezettség előnyeire s hangsúlyozta, hogy az egyházközség háztartása csak úgy lehet egyensúlyban, ha a költségvetéshez alkalmazzák az egész gazdasági évet. Szerk.)

H I R E K

— **A valódi tényállás.** E lap f. évi nov. 8-iki 45. számában Hutka József bánóczi lelkész urnak a szerkesztőhöz küldött levele olvasható, amelyben egy a bánóczi egyház és filiáinak szeptember 13-án a tót zsol-tár ügyében felvett jegyzőkönyvével igazolja, hogy az egyházak határozata a tót zsol-tár betiltása tárgyában *nem volt ellentétes* a többi tót egyházak határozataival. A levél az egyházkerületi közgyűlésről szóló tudósítás íróját „ls.”-t akarja ugyan megczáfolni, mivel azonban a tudósító az előadó után irt: az az előadó pedig én voltam, tehát végeredményében az én előadásom hitelességét akarta kétségbevonni, szószerint idecsatolom a bánóczi egyház és filiáinak ez ügyben aug. hó 24-én hozott s az egyházkerületnek megküldött határozatát, a melyből előadásomat meritettem, mely szószerint a következőleg hang-

zik; „Kivonat a bánóczi ref. egyház (szószerint így szól a filiák határozata is) presbitériumának 1925. aug. hó 4-én Bánóczon tartott gyűlése jegyzőkönyvéből. 2 p. Elnöklő lelkész felolvassa a f. zempléni ref. egyházmegye esperesi hivatalának 1925. évi julius hó 31-éről kelt 268—1925. évi körlevelének 616. pontját, mely eképen szól: A minisztérium elnökségének 1924—I A IV. 7. 16'986. sz. rendelete szerint a szlovák énekes használata nemcsak az iskolákban, hanem a templomokban is szigorúan tiltott. Jelentést kérek aug. 10-ig arról, vajjon az Énekes könyv a használatból tényleg kivonatott-é, vagy nem s mi akadályozza azt? Presbitérium az esperes körlevelének vonatkozó pontját tudomásul véve, következő határozatot hozta: 1. Tekintettel arra, hogy az iskolákból a kérdésben lévő miniszteri rendelet az is-

kolai Referatus utján a „Zpravy“ 1924 évi aug. hó 1-ről kelt s 9-iki számába köröztetett s ennek alapján a „Slovensky Špevník“ az iskolai használatból, még a mult év folyamán kivonatott; 2.) a vonatkozó miniszteri rendeletnek a templomi használatból való kivonása után tett intézkedésről csak a most közzölt 268—1925. sz. esperesi körlevélből értesülvén a presbyterium, tudomásul jutás után a Slovensky Špevníknek a templomi használatból való kivonása iránt, a presbyterium által a szükséges intézkedések *legazonnal* megtétettek. Egyszermind fölkéri presbyterium a Nt. egyházi felsőbb hatóságot, hogy egy szlovák helyesírású Slovensky Špevník létesítéséről gondoskodják. Kmft. Hutka József ref. lelkész, Michal Hovácsak gondnok, Jan Papczun, Michal Horócsak presbyterek“. Ez a határozat feküdt magyar és tót nyelven az egyházkerület asztalán. ebből referáltam én, e referatum alapján írta „Is.“ a tudósítását. Ez a határozat, melyet most Hutka József felmutat, az egyházkerület zöld asztalát soha se látta, a mit csak úgy tudok megérteni, hogy Bánócz és filiái két egymással ellentétes, — egy a kormánynak, egy az autonomikus egyháznak tetsző határozatot hoztak s az amoda szólót véletlenül nekünk kézbesítették. Mert ha mindkettőt nekünk küldik, mindkettőről referáltam volna. Gálszécs, 1925. XI. 7. Péter Mihály egyházkerületi főjegyző.

— **Konventi értekezlet.** Csehszlovákiai református egyházunk egyetemes konventje, október 29-én, Rimaszombatban, értekezletet tartott. Egyetemes konventünk e nagy és döntő fontosságú értekezlete, a következőkre kérte föl Elnökséget: 1. A kormányhatóságnak a közelmúltban, a hivatalosainknak az anyagi exisztenciájuk megrendüléséig is ható, több rendbeli sérelmes intézkedése teremtette helyzet tisztánlátására, adjon ki Elnökség egy a való adatok teljes feltárásával készült, felvilágosító köriratot védő irodánk utján, mely minden lelkesi hivatalnak megküldessék. 2. Egyetemes egyházunk függő ügyeinek szanálására illetékes körökkel döntő tárgyalást tegyen. E felkérésnek konventi Elnökségünk mielőbb eleget tesz; addig is „Könyörögjetek Jeruzsálem békességéért, ezt mondván: legyenek szerencsések, akik téged szeretnek és vezetnek. Legyen békesség a te kerítésedben és csendesség, a te tornyaidban. Az én atyámfiáiért és az én barátaimért kérem most, hogy legyen békesség tebenned.“ (Zsolt. CXXII r. 6—8. v.)

— **Reformációi ünnepély Losoncon.** Megható szépségű ünnepségben volt része Losonc város közönségének október hó 31-én, a református templomban, mely a helybeli gyülekezet és a theologia közös ünnepe volt. D. u. 5 órakor a ref. templomban a 74. dics. 1-2. és a 37. dics. 1-2. versével vette

kezdetét az emlékünnepély. Az élő Isten után vágyakozó lelkeket Böjt-he Sándor senior instructor vitte az Úr lábai elé, majd Kövy Árpád lelkész harmonium kísérete mellett Tárnok Gyula theologus solo éneke következett. Ennek elhangzása után Sörös Béla le.kész, a theológiának az ifjuság részéről körülrajongott vezetője lépett a szószékre s I. János II. 17. alapján megtartotta gyönyörű, irányt mutató emlékbeszédét, mely nemcsak a losonci ref. közönségnek és a theologiai ifjuságnak szólt, hanem utat mutatott az egyetemes egyháznak is a helyes kifejlődés felé akkor, amikor kifejtette azokat a tényeket, amelyek az egyház jelenlegi reformálására vonatkoznak. Új zászlót bontott: a *sociális kereszténység zászlaját*. A theologus énekkarnak Orosz Imre theologus kitűnő vezetése mellett elhangzott szép éneke után Zsemlye Lajos lector tartotta meg nagyszerű előadását: „A Kálvinizmus mint társadalomformáló erő” címmel. Szép megvilágításokban rámutatott azokra a tényekre és lehetőségekre,

amelyek a kálvinizmusban társadalomformáló erőként mutatkoznak és bontakoznak ki. Várady A „Gályarabok” c. költeményét szavalta Ádám Lajos theologus. Az egyházi énekkar éneke után Palágyi Lajos theologus szavalta Kozma Andor: „Hitvallás” című, költeményét. Majd Kövy Árpád lelkész imája és a 37. dics 3. versének az éneklése következett s mindenki egy áldott estélynek az emlékével távozott el az ünnepélyről. *Hernádmenti*. (Theologiai szemináriumunkról ez az első hír. Igaz örömmel adjuk le, mert a tudósításból látszik, hogy theológiánk él. A tudósítást egyébként egyik első éves hallgató írta! Szerk.)

— **Hír az új énekeskönyvről.**

Az új énekeskönyv nyomása folyamatban van, az első két iv kész és a könyv előreláthatólag 1926 májusában már a hivek kezében lesz.

— **Megvételre keresek** egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cím a kiadóban.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. a gömör-barkai ref. kántor-tanítói állásra. Javadalom: Lakás természetben, az egyháztól évenként 100 korona, stóla egyházkerületi megállapítás szerint. Az államségély az állás elfoglalása után kérvényezve lesz. A tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak cseh-szlovák illetőségű, ref. vallásu, okleveles tanítók 1925 évi november hó 25-ik napjáig. Az állás folyó évi december hó 1 napjáig elfoglalandó.

Csete Gula ref. lelkész. (U. posta: Drňava.)

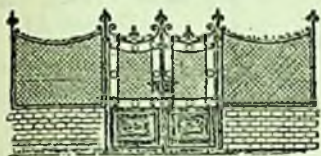
Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, fűg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
mefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

ROZÁR LAJOS

UNGVÁR-ÚZHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések'
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, műlakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelezés.

MISKOLCZY LAJOS — UNGVÁR
urí és papí szabó Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, fiu- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

„RÁDIO“

Elektrotechnikai vállalat Ungvár,
Rašin u. 13. — Villany, motor és csengő
szerelés. Iskolafizikai szerek olcsó be-
szerzési forrása. Vidéki megrendeléseket
postán intéz el.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.
Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

NAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59
Készít mérték szerint mindenemű lábbelit.
Állandó raktár cipőkben, bakancsokban,
csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Mukács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bank-szakma minden ágával.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bank-szakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kama-toztat.

Szövetkezeti | Vendéglők | Hereshedések |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián dupla-
maláta sört. — Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

Az Ungváron meg-
forduló reformá-
tus közönség leg-
kellemesebb ta-
lálkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színbázzal szemben.

**BAKTAI
EGRY FERENCZ**

harangöntődeje
KISGEJÖCZ
(Ungmege, Podkarp. Russ.)
Alapított 1793-ban.
Több világkiállításon kitüntetve.

**HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ
POPRÁD**

Legalkalmasabb hely
egyházi gyűlések és kon-
ferenciák tartására. Tár-
rai kirándulók kényel-
mes és olcsó otthont ta-
lálnak itt.

**MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!
MŰSZAKI IRODA.**

Interurbán telefon 224. **VAJDA EMIL UNGVÁR** Táviratcim:
Vajda Užhorod.

VACUUM OYL COMP. Ruszinszkói képviselte és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Ford-
son Tractorok.**

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

REFORMÁTUS BIZTOSÍTÁSI IRODA

mint a
Phönix Általános Biztosító Társaság — Phönix Életbiztosító Társaság
képviselte.

Központi Iroda: Lučenec.

Körzeti Irodák: **Bratislava, Kosice, Nové-Zámky, Komárno.**

Elfogad biztosításokat:

Tűzkár ellen (épületeket, azok belső berendezését, gyárakat, azok berendezéseit és készleteit, mezőgazdasági általánosbiztosításokat), jégkár elleni biztosításokat, továbbá betöréses-lopás elleni, tükrövegek törés elleni biztosítását, azonkívül szállmánybiztosításokat, postai értéküldeményeket, azonkívül egyéni baleset- és szavatossági biztosításokat a legelőnyösebb díjak és feltételek mellett. — Életbiztosításokat, orvosi vizsgálattal, vagy orvosi vizsgálat nélkül, azonkívül temetkezési biztosításokat, fiuel-látási és leánykiházasítási biztosításokat igen előnyös feltételek mellett.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Református Egyetemes Egyházzal kötött szerződésünk alapján létesítettük a **Református Biztosítási Irodát.**

Támogassuk saját biztosítási irodánkat!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

· AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vajáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEG JE L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

A gyakorlati keresztyénség világkonferenciájának kiáltványa.

Stockholm, 1925.

III.

10. De ha ezt a célt kell elérni, el kell ismernünk a nevelés parancsoló szükségességét és pedig úgy az egyes nevelésének szükségét az egyház által, hogy az egyes mindezekben a kérdésekben keresztyén ítéletet tudjon magának alkotni, mint maguknak az egyházaknak nevelését, elmélkedés, eszmecsere és imádkozás útján úgy, hogy képesekké váljanak mindig fokozódó mértékben a Krisztus gondolkozását megérinteni, az igazság szelleme által minden igazságra elvezéreltetve. Elismerjük, hogy e baj gyökere az emberi akaratban van. Ezért világosan hangsúlyozzuk, hogy ezt az akaratot alá kell rendelni a magas és szent isteni akaratnak, amelynek való szolgálat teljes szabadságot jelent. Még a keresztyén gondolatok és eszmények önmagukban véve sem menthetik meg a világot, ha a személyes erőforrástól, a mi Urunk Jézusunknak atyjától eltávolodnak, vagy ha nem vétetnek fel a maguk teljességében a hívó személyes életbe.

11. Ezt a felhívást elsősorban minden keresztyénhez intézzük. Mindenkiné érvényesítenie kell, saját lelkiismeretét követve és meggyőződését a gyakorlati életbe átvive teljes felelősségét Isten akaratának e földön való cselekedetére és Isten országának munkálására. Saját egyházához való teljes hűségben kell keresnie részét a keresztyén egyházak továbbbi közössége és együttműködése terén, amire nézve a mi konferenciánk ígéret és zálog. E világot átfogó közösségből szeretnénk mindazok számára különös együttérzést kifejező üdvözlést küldeni, akik keresztyén hivatásukat csak üldözések és nehéz megpróbáltatások között teljesíthetik és szeretnők vigasztalni arra utalva, hogy ezáltal közös szenvedést vállaltak a Krisztussal.

12. Az által, hogy ezt a felhívást elsősorban az egyházakhoz intézzük, hálával ismerjük el, hogy ezen a szent uton szövetségeseinkre is találunk.

Minden országok ifjúságára fordítjuk a mi tekintetünket. Igaz örömmel értesülünk sok nemzet ifjúsági mozgalmainak igyekezetéről és küzdelmeiről a közelet jobbra alakítása érdekében. Az ifjúság buzgalmát és friss erejét teljesen szeretnők az Isten országa szolgálatába állítani.

Megemlékezünk tovább azokról, akik valamely más uton keresik az igazságot és kérjük segítségüket. Mivel Krisztus az igazság és az igazság szellemét ígérte, Krisztus egyházának is a gondolatban és lelki megértésben való minden előbbrehaladást üdvözölnie kell. Különösen kérjük a tanítók és kutatók velünk való együttműködését, akik a maguk külön területein a tudást sikerrel viszik előbbre. Nélkülük nem tudjuk az előttünk levő kérdéseket megoldani.

E szózat, az Embernek fia, a názárethi ács nevében a világ munkásaihoz intézzük, hálával eltelve mindazok iránt, a kik a mai nehéz körülmények között magatartásukat a Jézus Krisztus által irányították. Fájlaljuk az elidegenedés és hiányos egyetértés még fennálló okait és igyekezni fogunk azokat kiküszöbölni. Osztozunk törekvésükben egy olyan társadalmi rend felé, amelyben igazságosság és testvériség által biztosítva van minden egyes és az egész emberi nem fejlődési lehetősége.

13. Konferenciánk csak kezdet, de nem oszthatunk széjjel anélkül, hogy ne gondoskodnánk valamely módon az oly szerencsésen megkezdett munka folytatásáról. Arra határoztuk ezért magunkat, hogy egy bizottságot alkotunk, amely a megkezdett munkát tovább folytassa, a különböző itt tett javaslatokat kidolgozza és végrehajtsa, egy további általános konferencia egybehívásának lehetőségét megvizsgálja és különösen megtegye a további lépéseket a minket foglalkoztatott nehéz kérdések további átgondolására, saját munkánkban e kérdésekben való előbbrevitelére és hogy mindezzel az egyesek és az egyházak ama továbbnevelését szolgálja, amely az ítélet és cselekedet alapja. Nincs-e meg számunkra a reménység, hogy ezen testület munkája által és hogy a minden népek keresztyénei csak egy szellemben való növekvő közössége és együttműködése által a mi egységünk a Krisztusban a világ előtt, az életben és munkában mindinkább nyilvánvaló lesz?

14. Csak amennyiben már mindnyájan, egyen-egyen bensőségesen által egységre jutunk, fogunk eljutni a valódi szellemi és gondolkozásbeli egységre. Minél közelebb jutunk a keresztre feszített Krisztushoz, annál közelebb kerülünk egymáshoz, bármily különbözők is legyenek azok a szívek, amelyekben hitünk a világosságot visszatükrözi. A Jézus Krisztus keresztyéi alatt nyújtjuk egymásfelé kezeinket, mert a jó pásztor azért halt meg, hogy az Isten szétszórt gyermekeit összeterelje. A keresztre feszített és feltámadott Megváltóban van az emberiség egyetlen reménysége.

Azt pedig, aki fölösen tehet azontul amit kérünk vagy megértünk, az erő szerint, amely bennünk cselekszik, illesse Őt dicsőség, tisztesség a gyülekezetben, a Jézus Krisztusban most és mindörökké! Amen!

A kálvinizmus igazsága

Irta s Komáromban elmondotta: **Dr. Kenessey Kálmán.**

A munkahét letelt s a pihenő est első óráit szenteljük ünnepelésnek. Ezen az ünnepen különösen is meg kell látnia mindenkinek a történelmi eseményekben Isten keze nyomait! Ezen a napon lett az ember ismét istenfiuvá, ébredt fel ismét annak a tudatára, amit Pál apostol a korinthusi gyülekezetnek vet fel lélekbe markoló kérdésével: „*Nem tudjátok-e, hogy ti Isten temploma vagytok és az Isten lelke lakozik bennetek?*” (T. Korinth. 3 r. 16. v.)

Miért kellett ezt a kérdést felvetnie a történelem által reformátoroknak nevezett hősöknek és mit jelent ez a kérdés? — E két kérdésre való felelet legyen emlékezésedemnek alapja.

Az ős keresztyénség átment a katholicizmusba, az egyház egyetemlegességébe. Az egyház külsőleg konsolidálódik a papságban, belsőleg a hagyományokban, kánonban és a regula fidei"-ben. A keresztyénség államvallássá lesz, felveszi az antik világ uralkodó társadalmi formáit, átítatódik a hellenizmussal és a római szellem hatása alatt szervezkedik. Az eszmék uralma helyett a merev jog uralma lép fel a maga szörszálhasogató rideg formalizmusával. Kialakul és megcsontosodik az egyház, amelyet a *klerus* és a *laikusok* alkotnak. Az intellectualizmus helyét felváltja a voluntarizmus. Az egyházon kívül van a *profán* világ, amelyet épügy elkülönítenek az egyháztól, mint, ahogy megkülönböztették a rómaiak: a rómaid és a barbárt. — A keresztyénséggel Istennek egy különálló, homogén világa ömlött bele a régi világba s ez a különálló világ — hogy valósága minden kétséget kizárjon — csak látható lehet, amely személyekben, intézményekben, jogrendben — vagy egyszóval egy nagyszerűen felépített *státus*-ban testesül meg, mint Isten segítő malasztjának realizálódása. Az Isten segítő malasztja a *mysticus coelestis materiában* (égi anyagban) a klérus testén átfolyik az anyaghoz kötött sakramentumokba és a hivek, a laikusok, a kléruson kívül álló egyháztagek ezekben egyesülnek testileg is Jézussal, mint a testet öltött Istennel. Így az „oldás és kötés” hatalma az egyház kezében van. Az egyház Isten állama, „civitas Dei”, ahol érvényesek mint normáló és parancsoló, cselekedeteket megszabó és kötelező rendeletek az egyházi *dekretumai*, amelyek „Istennek beszédei”, közvetlen parancsai. A papság egy Krisztushoz kapcsolódó lelki csatorna, amelyen keresztül az élő Krisztusnak üdvhatásai ömlenek át a sakramentumokba és ezeken át — a világba. — Az „egyház”, minte Isten állama a tagjai számára mindent megtesz, helyettük és részükre még „felesleges jócselekedetekkel” érdmeket, bocsánatot jár ki Istennél. De az egyház a hivek lelkiüdvösségét csak akkor vállalhatja teljesen magára, ha egyetemessé, általánossá — vagy, amint mondani szokták katholicussá — lesz, azaz ha átveszi a világ feletti uralmat. Ha külön van egyház és állam, külön fejedelmi és főpapi uralkodóval, hogyan szolgáljon egy jámbor keresztyén egyszerre két urnak: Istennek és a császárnak? Azt hitték, hogy ha az egyház intézményesen urrá lesz a világon, meg is szenteli azt, és megvalósul Isten országa a földön; ahhoz pedig nem kell egyéb, mint az, hogy a koronás fők a „szolgák szolgája”, a pápa előtt meghajoljanak. És az egyháznak ez a hatalmi törekvése

megindította a hierarchia és kúriarchia pokoli harcát. Ha ezen a harc-on végig tekintünk mit látunk? Azt, hogy amilyen mértékben lett a pápa urrá a világon, azon mértékben lett az egyház a profán világ rab-jává. Mikor azt hitte, hogy végkép legyőzte a világot, a martaléka lett. „A renaissance pápák már nem a világmegszentelés askéta hősei, ha-nem a világkiélvezésnek rózsakoszorus mesterei.” Es X Leó (1513-1521), a *Luther Márton*t kiátkozó pápa — egy mindent megértő humanista bölcs-nek finom mosolyával mondhatta: nem tudom, hogy állunk ezzel a Krisz-tusról szóló mesével, de annyi bizonyos, hogy *mi* sok hasznát vettük.“

Ebben a világban veti fel ismét a kérdést a magába szállt lélek: *Kicsoda az ember?* — az „egyház“ tagja nem ember, mert az üdvbizto-sító jogi egyház aklában juh-ok laknak, akiket az egyház vallássóságra kényszerít, pedig a keresztyén vallás fegyverei között nincsen helye az erőszaknak; a profánok pedig nem emberek, mert kiátkozottak. Ez a viszonylat pedig sem megnyugvás, sem „élő vizek forrása.“ nem lehet. Es ebbe a kétkedő, lelkét marcangoló, megnyugvás után vágyó világba veti fel ismét a kérdést *Luther Márton*: „*Nem tudjátok-e, hogy ti Isten temploma vagytok és az Isten lelke lakozik bennetek?*“ — Állítja, vallja, hir-deti, írja és kiáltja: Ember értsd meg: „a hitnek titka, hogy érezd: nek-ed született meg a Krisztus és születése *teéretted*. a *te javadra* történt.“ „*Ime a te királyod jő*“, — „A tied ez a király, a tied, kit bűn, ördög, halál, pokol, test és világ gyötör, hogy az ő kegyelméhez menekülve va-lóban királyod legyen, ki Istenben kormányoz téged és uralkodik raj-tad.“ „Az igazi keresztyén ember nem önmagában él, hanem a Krisztus-ban, a hit által és felebarátaiban a szeretet által.“ — (Luther M.) — A reformáció vissza adta az embert önmagának, mert visszavezette Isten-hez! és visszaadta embertársainak a szeretetből folyó felelősségérzet koz-mikus világszemléletével. A reformáció világgondolata a legideálisabb in-dividualizmus, de a legszebb, leghatalmasabb, a szereteten és felelősség-érzeten nyugvó socialismus.

Minden egyén különálló gyermeke Istennek és külön szól hozzája és mindenkinek külön kell találkoznia Istennel. Aki átélte szívében az Istennel való szent találkozást, az tudja, hogy ez a vallás — a bűnös em-ber találkozása a kegyelmes Istennel. Amikor az egyén a személyiség tartalmi gazdagságának tetőpontjaira ér el, amikor formailag minden külső tényezőtől függetlenül, egyedül az önmaga által megismert és elfogadott isteni célgondolat parancsoló, hívó, kényszerítő szava után indul, akkor nyilvánul meg legerőteljesebben benne a vallásos meghatározottsága, az absolut szellemitől való teljes függése és abba való teljes elmerülése is. „... a lelkében az Isten él. Valami, ami nála több, amit meglátott ön-maga felett. Amit nem lehet onnan kitörülni, És amit letagadni nem le-het, ... (Reményik: Az óriás.) A reformáció visszaadta a keresztyéniség ideálját: hogy a szellemi önérték világtörténelmi jelentőségű praktikus tényező, — vagy más szóval „az élet értéke az érzület tisztaságán, a szándék szeretetteljességén, a lélek végtelen önértékűségén fordul meg.“ (Makkay), A reformációban a vallás életösztöne lobbant fel, mert már nem tudtak hinni az emberek, pedig hinni akartak. A hit pedig, mint belső élettapasztalás megadja a vallás garanciáját. A hit a vallás teremtő ereje, mert a láthatatlan objectív isteni világot alanyi életté változtatja át. A hit Istennek kegyelme, amint a Jézus Krisztuson át jelenik meg. A

kegyelem elismerése által a vallásosság kiemelkedett az öntudatos szellemiség világába s vele együtt az emberi öntudat is felszabadult.

De az öntudat csak úgy találja meg ösértékü elhelyeződését a szellem világegyetemében, mint az isteni világrendben, ha megértjük és átéljük Kálvin gondolatát, hogy nem az Isten van miérettünk, hanem mi vagyunk az Istenért, és minden ezen a teremtett világon az ő dicsőségét szolgálja. „Soli Deo gloria!” Az ember, az „epitomae mundi,” mindannak foglalatlja, amit az örök Istenről mondani lehet kiváltságosan alkalmas lény Isten dicsőségének munkálására. — Két főirányban bontakozik ki Isten dicsősége; igazságosságában és kegyelmében. „Éppen ezért Isten akkor, amikor még világ sem volt, alvó dicsősége ös méhében kiválasztotta azokat, akiket igazsága és akiket kegyelme eszközéül szánt. Amazokon egy örök erkölcsi törvénynek, az ő dicsősége komolyságának és szentségének nagyszerü rendjét, igazságát érvényesítette és ezt az igazságot elvesztett világok, összetört életek tanuságai ragyogják; akiket kegyelmére választott ki, azok megértik az ő üdvadó kijelentését és jelennek rá egy egész élettel. Az Isten kegyelme gondolatban, igében jelenik meg; az Ige maga az életté vált kegyelem.” Az Ige megtestesülése: Jézus Krisztus és a Szentírás. A kiválasztottság jegye a hit, amely elfogadó szerve a kegyelem tényének. Az üdvbizonyosság alapja nemcsak az egyéni érzelem, mely hangulatok szerint változhatik, nem is külső tekintély, hanem Isten erkölcsi jelleme, maga Isten, ki önmagát — Lelke által a hívőben megbizonyítja.

Hadd ismételem meg mégegyszer: a reformáció és így legkülönösebben a kálvinizmus, mint lelkiélmény: a bűnös ember találkozása a kegyelmes Istennel. Ebből a megrendítő élményből fakad a kálvinista keresztény élet egész programja, amely egy önzetlen viláгурalmi törekvést szolgál; az Isten szuverénítésának megvalósítását a világ mindenféle viszonylata felett. Kálvinista vagyok, ha az én sorsom Isten és ha azért szenteltem oda magamat, hogy felettem is, mások felett is, az egész világ felett Isten legyen az Ur az ő Szent Fiában.

(Folytatjuk.)

Jeremiás elhivatása.

Jeremiás: 1. 9. 10. És kinyujtá az Ur az Ő kezét és megilleté az én számat és monda nékem az Ur: Imé, az én ígémet adom a te szádba! Lásd, én e mai napon népek fölé és országok fölé emellek téged, hogy gyomlálj, irts, pusztíts, rombolj, építs és palántolj!

Ha Jeremiás elhivatását olvassuk, csodálkozva, szinte félelemmel állunk meg annak a hatalmas sulyu hivatásnak a láttára, melyet a Jehova a próféta kötelességévé tesz elhivatásakor. Népek, országok, királyok, dinasztikiák fölé emeli őt az Ur, akkora hatalmat ad neki, a minő földi ember előtt elképzelhetetlen, de a munka még ilyen tehetség dacára is nehéz, félelmetes. De az Isten nagysága és bölcsessége megmérhetetlen, eszközei, céljai keresztülvitelére, nagyok és erősek. Isten nem hagyja Jeremiást támasz, erő nélkül; kinyujtja az ő kezét, megilleté Jeremiás

száját, képessé teszi az ő száját, hogy szólja igéjét, mely erős, ellenálhatatlan mint a tűz, akkora erővel idomit, mint a sziklazúzó pöröly. S ezzel a mindenre képes eszközzel, az Isten igéjével felruházott próféta működése a legradikálisabb, életet, vagy halált adó.

Jeremiás benső bizonyosságának tudatában érzi, tudja, hogy cselekednie, még pedig a nagy megrázkódtatások után közönyösségben vergődő korához képest még nagyobb megrázkódtatásokat előidéző módon, cselekednie kell. Jeremiás ihletett lélekkel szemléli kelet nagy eseményeit: Jeruzsálem elpusztul, Assur hatalma sülyedőben van, a médek és a káldeusok előtérbe lépnek, Egyiptom a világ kormánypálcája után nyúl s a véres csata dönt kelet sorsa fölött.

Ezek mögött az események mögött Jeremiás ott látja mindenütt az Urat, s ő tudja, Istentől ihletett lelke érzi, hogy neki ezekben a világpolitikai eseményekben feladata az, hogy a népeket elvezesse arra a hitre, amelyen ő van. Milyen magasztos, milyen felemelő hivatás ez; nem politikai jellegű, hanem a világ eddig egyik legnagyobb nevelőmesterének vallás erkölcsi programja, a népeknek az ősök tiszta egy isten hitéhez való vissza vezetése. Eszköze nem a lelkipásztorok gyöngéd, nyájas felhívása: „Lépjetek közelebb Istenhez!”, hanem dörgedelmes fülébe kiáltása a világnak: „Rettegjetek, mert él egy büntető, bosszuálló Isten!”

Ilyen erővel és fenyegető szigorúsággal csak az taníthat, aki Istennel találkozott és vele beszélt. Az Istennel való személyes találkozás az, ami fellépésre, prófétálásra képesít. Ami a nagy prófétai lelkületű embereket az Isten legalázatosabb szolgálatába csatolta, az mindig a „visio Dei”, az Isten látása volt (Ézs. 6, Ám. 7, Aug. conf. VII. 16, VIII 12.) Prófétai hivatást ez a hatalmas, rendkívüli élmény szül és kényszerít az Isten szolgálatába, az Ő üdvélcéljai elősegítésére.

Jeremiásnál is az Istennel való személyes találkozás valóságának átélése volt az indító rugó, mely arra ösztönözte, hogy habozás nélkül tegye le életét az Istenszolgálat oltárára. Tudta, érezte, hogy ő egy hatalmas, súlyos, de gyönyörűséges Isten-kényszer alatt áll, neki úgy kell cselekednie, a hogy Isten parancsolja, másképen nem, ő meg nem hátrálhat. S ez, a hatalmas suliyal reá nehezedeő kényszer volt az, a mi megadta a prófétának a benső bizonyosságot. Jeremiás fellépése nem a szabad akarat ténye, hanem az engedelmisségé, az érdem nem az övé, hanem az Istené, a szavak, amelyeket prófétál, nem az ő szavai, hanem azé, aki őt erre érdemesítette, kiválasztotta és küldötte. S milyen szép és gyönyörűséges ezalatt a kényszer alatt Istent dicsőíteni, törékeny, gyarló emberi erővel Isten jól tetszéséből szolgálatába szegődni, a legnehezebb, de a leggyönyörűsebb terhet hordozva, élni a legmagasabb és legeszményibb emberi életet. Hogy örül Jeremiás ennek az életnek, hogy duzzad nemes lelke a fenkölt érzelmektől! Az Isten, a ki teremtette, most szenteli föl, e mai nap népek fölé és országok fölé emeli, most adja szájába örök igéit, a hatalom és erő fegyverét. S nézzük csak meg Jeremiást, egész életén át milyen engedelmes. Igen, mert tudja, hogy ereje nem az ő ereje, fegyverei nem az ő fegyverei, hanem a bölcs erős Istené, akitől függ, minden lépésben, s aki előtt alázattal meghajolni mindenkori kötelessége. S Jeremiásnak nemes, hatalmas lelke a gyönyörnek s egyszersmint a félelemnek eme napján lecsillapodott és megnyu-

godott, mert küldetése nyilvánvalóvá lett s tudta, hogy minden szavával és cselekedetével azt kell a zülött, hűtlen, háládatlan, elpártolt nép megrészegedetteinek fülébe dörögni, hogy: Vigyázzatok és imádkozzatok, mert él egy büntető, bosszuálló, hatalmas Isten!"

A szeretet Istenének szolgálói, református lelkipásztorok! Nézzétek meg Jeremiás lelkét, hogy örül és milyen boldog, hogy száján Isten Igéjével, mehet teljesíteni Isten parancsát, mely így szól hozzá: „Lásd én a mai napon népek fölé és országok fölé emellek téged, hogy gyomlálj, irts, pusztíts, rombolj, építs, plántálj!"

Református lelkipásztor, nem érzed-e, hogy Isten rendelése ép úgy szól neked, mint Jerémiásnak, hogy Jerémiás felelőssége a te felelősséged is, elhivatása, munkája, alázatos engedelmissége, benső bizonyossága, félelme, öröme, mind, mind a tied is!

Református lelkipásztor, téged is felruházott Istened erős és hatalmas fegyverrel, kezébe adta az ő igéjét, mely mindenkor és mindenre elégséges, ne tétovázz, ne félj, ne rémégj, hanem a Jerémiás hitével és nyugalomával menj és te is: „gyomlálj... plántálj!"

P. Volz: Jerémiás exegetikai munkája vezetésével írta:

Keresztury László.

Kampen, november hó.

H I R E K

— **Felhívás az ungi egyházmegye lelkészeihez és egyházgondnokaihoz.** Minthogy január elején Losoncra kell mennem theol. előadások tartása végett: szeretettel kérem lelkésztársaimat s az egyházgondnokokat, hogy dec. hó közepéig a nyugd. intézeti és közalapi járulékokat az e. m. pénztári hivatalhoz beküldeni sziveskedjenek, hogy e járulékokkal elutazásom előtt elszámolhassak. Kérem továbbá lelkésztársaimat, hogy az e. m.-i adókat szószéki kihirdetés útján felhívni sziveskedjenek a tartozásaik után járó hátralékos és az idei kamatoknak dec. 15-ig való megfizetésére. Minthogy az idei kamatok már januárban, illetve júliusban esedékesek voltak: visszatérésem után (márc. végén) a kése-

delmi kamatok felszámításával fogom azokat felvenni. Csicsér, 1925, XI. 15. Dr. *Magda Sándor* e. m. pénztárnok.

— **Lelkészegyesületi** gyűlés lesz a Varannay Sándor elnöklete alatt november 19-én Nagysallón, a barsi egyházmegye legnépesebb gyülekezetében. Tárgysorozatán az istentiszteleten kívül több fontos ügy szerepel, így „Csehszlovák köztársaság és a theologiai szeminárium”, „Belmisszió és a hivek templomkerülése”, „Szabad-e a református lelkészek az aktív politikában részt venni?” stb. Ugyanez az egyesület a jövő év májusában megüli 50 éves jubileumát Léván, melyre minden egyházmegyéből legalább egy-egy delegátust szándékozik meghívni.

Örülünk ha az ilyen megmozdulásokból életképeség sugárzik felénk. Csak bátran előre!

Szeretet Naptára. A Szeretet naptára ez évben is sok-sok ezer példányban jelenik meg s már ké-szen lévén, szétküldése meg is kezdődött. Minden naptár rendelés a Kálvin nyomdába küldendő Beregszászba. Ahonnan rendelés nem érkezik be, oda a múlt évi példányszámot fogja a nyomda expediálni. A naptár terjesztése minden lelkésznek jól felfogott érdeke, hiszen e naptár a kálvinista világnézletet viszi szerte az olvasók szívébe.

— **Komáromban** okt. 31-én egész nap ünnepet tartott a ref. Egyház. D. e. teli templommal istentisztelet volt, d. u. pedig óriási tömeg töltötte meg a kollégium nagy termét, hogy részt vehessen a Reformáció emlékünnepevényén. Dr. Kenessey Kálmán tartotta ezen az emlékbeszédet, Galambos Zoltán pedig

az alkalmi bibliamagyarázatot. A mult Reformációját azért ünnepelte olyan lélek szerint ez az ősi egyház, mert belátta, hogy a jelenben is csak akkor maradhat hű a Reformációhoz, ha nagyobb lesz Krisztus a szivekben, ha lángoló, áldozni tudó lesz a hitük s ha templomban, otthon, iskolában, privát életben mindenkin meglátszott, hogy: református.

— **Értesítés.** Értesitem lelkész-társaimat, kik a Réz László ünnepi, alkalmi és temetési egyházi beszédeit megrendelték, hogy az előfizetők csekély száma miatt, a kiadó-bizottság nem vállalkozhatik a könyv kinyomatására. *Veres Károly* balog-ivány-i lelkész,

— **Megvételre** keresek egy teljes Jókai nemzeti kiadást. Cim a kiadóban.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HIVATALOS RÉSZ

Iskolai és Nemzetművelődésügyi Minisztérium Referátusa Bratislava.
Tágy: A lelkészek szükségsegélye, a kifizetés beszüntetése 1925. november hónapra.

65456/III. 1925. Október 30.

Sürgös

Ref. püspöki hivatalnak

Rimaszombat.

Az iskolai és Nemzetművelődésügyi Minisztérium 1925. október 15-iki 118.028/25-VI. sz. rendeletével felhatalmazta itteni hivatalt, hogy az itteni közigazgatási körzetbeli kongruás lelkészeknek, akiknek az állami fizetéskiegészítés következtében a rendkívüli pótlékok és segélyek kifizettetnek, — az 1925. november havára esedékes szükségsegélynek (240 kč.) kifizetését egyelőre szüntesse be.

Az így visszatartott pénznek amaz összeg elszámolására kell szolgáltatnia, amelyet — az 1922. évi 394. sz. törvény rendelkezésének életbe léptetése esetén — mint az eddigi rendkívüli pótlékok és segélyek helyébe lépendő egységes drágasági pótléknak 20 %-át a lelkészi karnál levonásba kellett volna hozni.

Miniszter helyett:
Kunz s. k.

A szlovenszkói tisztáninneri református egyházkerület püspöki hivatala.
398/1925. sz. **Körlevél.**

Rimaszombat, 1925. November 9.

VALAMENNYI LELKÉSZI HIVATALNAK.

Fenti rendeletet a novemberi szükségsegély (240 kč.) levonásáról, tudomásul közlöm.

Atyafiságos szeretettel:

Pálóczi-Czinke István
püspök.

Az egyetemes konvent elnökségétől.

265/1925. sz. **Körlevél.**

Rimaszombat, 1925. november 16.

VALAMENNYI ESPERESI ÉS LELKÉSZI HIVATALNAK!

Ez uton hozom tudomására méltán nyugtalankodó lelkésztársaimnak, hogy az indokolatlanul és minden humanizmus ellenére megvont államszegélyek miatt, az Egyetemes Konvent Elnöksége, eddig is megtett minden törvényes lépést a segélyeiktől megfosztott lelkészek érdekében. Legutóbb pedig november 4-én kerestem meg a teljhatalmu Miniszter urat a személyes érintkezés felvételére s függőben levő ügyeink élő szóval való megtárgyalására.

E megkeresésre f. hó 11.-én a következő átiratot kaptam:

Teljhatalmu Minisztérium Elnöksége.

10451. Eln. sz.

Bratislava, 1925. november 9.

A REFORMÁTUS EGYETEMES KONVENT ELNÖKSÉGÉNEK

RIMASZOMBAT.

A Református Egyház Egyetemes Konventje által a Miniszter urhoz intézett 1925. november 4-iki 258. E. K. sz. átirat vételét igazoljuk.

A miniszter ur, ama törekvéstől vezéreltetve, hogy a Református egyház viszonya a Csehszlovák Köztársaságban konszolidáltassék, örül az egyetemes Konvent Elnöksége személyes látogatásának.

A legközelebbi idő alatt, mihelyt csak ez lehetséges lesz, közölni fogja, mely napon volna lehetséges a kívánt megbeszélést megvalósítani.

A miniszter rendeletéből: Olvashatatlan aláírás.

Atyafiságos szeretettel:

Pálóczi-Czinke István
püspök, e. konventi elnök.

Pályázat. Iske község pályázatot hirdet egy községi magyar férfi-tanítói állásra. Javadalmazás: 1. évi 100 (egyszáz) kor. a község pénztárából; 2. megfelelő államségély; 3. lakás 2 szobával, konyhával, nagy kerttel és melléképületekkel. Kötelessége: a VIII osztályu elemi népis-kola tankötelesséinek tanítása. Pályázati határidő 1926. január 1; az állás 1926. feb. 1-én elfoglalandó. Református vallásuak előnyben részesülnek. Pályázatok Iske, p. Vaján, xx. ž. „Iskolaszéki elnök” címére küldendők.

Pályázat. A Dunáninnyi Református Keresztyén Egyházkerület Barsi Egyházmegyéjébe bekebelezett Garamvezekényi Ref. Egyházközség halálozás folytán megüresedett lelkési állására pályázatot hirdetnek. Javadalom: A) Garamvezekény fizet: 1, 511 K. 84 f. 2., 28'50 q buza, 3. tűzrevaló kemény hasábfá 5 öl = 9 m. 48 cm. 4. lelkési föld, amely áll: 1 m. hold 532 négyszögöl; gyaki dülőben 20 m. hold és 2/8; Garamon tul 1m. hold. és 2/8; egy házhely utáni erdőilletőség; erdőtalaj 948 négyszögöl. 5. Stóla egyházkerület rendelete szerint. B) Agó lgány-egyház fizet: 1. 100 K, készpénz, 2. buza 9 m. 5 q, 3. istentiszteletkor fogatot egyház ad. C) Államségély: kongrua 261 K. 74 fillér. Az anya-egyházban és a filiában való isteni tiszteletok száma és rendje ezidősze-rint rendezés alatt van. Állás elfoglalandó 1926. május elsején. Pályázati határidő hivatalos egyházi lapunk e hirdetményt tartalmazó számának megjelenésétől számított 3 hét. Pályázati kérvények a Barsi Református Egyházmegye Esperesi Hivatalához Alsószecseré (p. p. Dolny Várad—Al-sóvárád, ž. Zvolenska) küldendők. Pozsony, 1925. XI. 9.

Balogh Elemér püspök.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. Az ORLE felállítása tárgyában eddig csak két nemle-ges jelentkezés érkezett, viszont több nagytekintélyü emberünk (püspök, esperesek és lelkészek) jelentette csatlakozását. Az erre vonatkozó cik-kek, értekezleti határozatok közlésére azonban egyelőre nem kerülhet sor, mert az egyetemes konventi lelkési elnök ur az ORLE problémáját a VIII. t. c. életbeléptetésével kapcsolatosan törvényileg kívánja megol-dani. A hivatkozott t. c. alapján összeülő Országos Lelkészttestület fog e tárgyban határozni. Több levélre privátim fog a szerkesztő válaszolni.

Új orgonát, harmoniumot a legegyszerűbb kivittől a legnagyobb és leg-diszesebb kivittelig öt évi kezesség mellett szállit és e szakban bármi-nemü javitást, átalakításokat vállal s lelkiismeretesen elvégez

GÚNA GYULA orgona és harmónium gyára
EPERJES — PREŠOV

— Költségvetéssel és árajánlattal a helyszinen is díjtalanul szolgál. — Elsőrendü bécsi zongorák előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók.

Kérjen árajánlatot!

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kézelő tisztítás.

PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

ROZÁR LAJOS
UNGVÁR-ÚZHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések' kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos, vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelés.

MISKOLCZY LAJOS-UNGVÁR
urí és papi szabó Radvanci u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, flu- és gyermekruha-áruház

KASSA Malom utca 1.

„RÁDIO“

Elektrotechnikai vállalat Ungvár,
Rašin u. 13. — Villany, motor és csengő
szerelés. Iskolafizikai szerek olcsó be-
szerzési forrása. Vidéki megrendeléseket
postán intéz el.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvanci utca 59

Készít mérték szerint mindennemű lábbelit.
Állandó raktár cipőkben, bakancsokban,
csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Bereg-
szász, Homonna, Hust,
Kassa, Michalovce, Mun-
kács, Érsekújvár, Nitra,
Nagykapos, Nagyszőlős.
Foglalkozik a bank-
szakma minden ágával.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bank-
szakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kama-
toztat.

Szövetkezettek | Vendéglők | Kereskedések |

VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián dupla-
maláta sört. — Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

Az Ungváron meg-
forduló reformá-
tus közönség leg-
kellemesebb ta-
lálkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

**BAKTAI
EGRY FERENCZ**

harangöntődeje
KISGEJŐCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több világiállításon kitüntetve.

**HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ
POPRÁD**

Legalkalmasabb hely
egyházi gyűlések és kon-
ferenciák tartására. Tár-
rai kirándulók kényel-
mes és olcsó otthont ta-
lálnak itt.

**MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!
MŰSZAKI IRODA.**

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR Táviratcim:
Vajda Užhorod.

VACUUM OYL COMP. Ruzsinszkói képviselte és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Ford-**
son Tractorok.

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

REFORMÁTUS BIZTOSÍTÁSI IRODA

mint a

Phönix Általános Biztosító Társaság — Phönix Életbiztosító Társaság
képviselte.

Központi Iroda: **Lučenec.**

Körzeti Irodák: **Bratislava, Kosice, Nové-Zámky, Komárno.**

Elfogad biztosításokat:

Tüzkár ellen (épületeket, azok belső berendezését, gyárakat, azok berendezéseit és
készleteit, mezőgazdasági általánosbiztosításokat), jégkár elleni biztosításokat, továbbá
betöréses-lopás elleni, tüköruvegek törés elleni biztosítását, azonkívül szállmánybiz-
tosításokat, postai értéküldeményeket, azonkívül egyéni baleset- és szavatossági biz-
tosításokat a legelőnyösebb díjak és feltételek mellett. — Életbiztosításokat, orvosi
vizsgálattal, vagy orvosi vizsgálat nélkül, azonkívül temetkezési biztosításokat, fuell-
látási és leánykiházasítási biztosításokat igen előnyös feltételek mellett.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Református Egyetemes Egyházzal kötött szerződésünk
alapján létesítettük a **Református Biztosítási Irodát.**

Támogassuk saját biztosítási irodánkat!

VÁRADY JÓZSEF

Kultúra könyvkereskedésének

LUCENEC—LOSONC.

UJDONSÁGI KÖRLEVELE.

JÉZUS SZEMÉLYISÉGE

ma az érdeklődés középpontjában áll. Európa keresztyén népeinek egy töredéke a szélsőséges nacionalizmus tulzó gesztusával ki akarja vetni a maga faji öntudatából Jézus személyiségét és ősi pogány vallásos képzetekhez kíván visszatérni. Napjaink zsidó reneszánsz mozgalma viszont a maga faji Génusza nevében a keresztyénségtől akarja elvitatni Őt, akit egykor igaztalanul tagadott meg. Korunk friss keletű humanizmusa és revíziós szocializmusa is mind Jézusra hivatkoznak.

Minket közelebbről az a jelenség fog érdekelni, hogy a keresztyénségnek eddig közömbös nagy tömegei fordítják a figyelmüket Krisztus élő személyisége felé. Különösen feltűnő ez a fordulat a magyar nép körében, melynek lelke eddig meglehetősen mentes volt az evangélium megújító hatásaitól.

Papini könyve: Krisztus története, rövid néhány hónap leforgása alatt negyedik kiadást ért meg, ami a magyar könyvpiacra példátlan sikernek mondható. Papini könyve ma közbeszéd és hírlapi viták tárgya. És az a tény, hogy ez a mű 17 különböző nyelven hirdeti Krisztus dicsőségét, nem olyan nagy siker, mint az a körülmény, hogy a kérés és pogány magyar szíveket meg tudta fogni.

Jézus személyisége felé kívánja fordítani a magyar lelkeket Stalker James: Fájdalmak embere c. remekművének magyar fordítása is, amely a dr. Victor János munkája és amely a Magyar Ev. Ker. Diákszövetség kiadásában a napokban jelent meg. Ha a mai ember lelkének már egyáltalán szüksége van Jézus evangéliumának vigasztalására, (ami kétségtelen), fokozott mértékben szolgálhat épülésére és gyógyulására épen a fájdalmas és szenvedő Krisztusnak az evangéliuma, mert nem volt még az emberiségnek soha olyan mértékben szüksége a szenvedésben való vigasztalásra, mint épen korunkban.

Jézus személyisége ma mindenképen aktuális.

I. Tudományos ujdonságok.

G. Papini: Krisztus története. Fordította: Révay József. A bevezetést írta: Fülep Lajos. Ára: Füzve 60. kötve 70 ök.

Az idény legszebb karácsonyi ajándéka lesz ez a könyv, amely egy zseniális gondolkodó szenvedélyes hitvallása, aki megelőzőleg dühös ellensége volt Istennek és Krisztusnak.

G. Pappini: Lebensgeschichte Christi. In Ganzleinen geb. 72 ök.

G. Papini: Ein fertiger Mensch. (Ein Bekenntnisroman.) Deutsch von Dr. M. Schwarz. In Ganzleinen 64 ök.

Das erschütternde Bekenntnis einer einsamen und wilden Jugend. Nie wurde eine stärkere Beichte eines suchenden und schaffenden

Menschen geschrieben. Eine Abrechnung mit unserer Zeit und der Welt von heute.

Stalker James: Fájdalmak embere. Fordította: Dr. Viktor János. Ára: 38 čk.

A legidősebb könyv, amire csak szüksége lehet fájdalmas korunknak. Ma, a felmérhetetlen szenvedések idején, a Gondviselésbe vetett hitünk alapjaiban van megtámadva. Ez a könyv visszaver minden támadást, ami hitünk alapjait éri.

Sarolea: Szovjetország. „Stádium” kiadása. Budapest 1925. Ára 22 čk.

A nyugati keresztyénség egyik kiváló képviselője írja meg ebben a könyvben a maga benyomásait az *Antikrisztus* országáról, ahogy az író Szovjetországot nevezi. Érdekes adatokkal illusztrálja az *evangeliumi keresztyénség* hódításait a szenvedő orosz nép körében, valamint a *zsidóság* szerepét Kelet-Európa sorsának irányításában.

Dr. Makkai Sándor: Az erdélyi református egyházi irodalom 1850-től napjainkig. Az Ut kiadása. Cluj 1925. Ára: 10 čk.

G. Frankhauser: Vasárnapi iskolai tanítások. (A bibliai történetek feldolgozása gyermekek számára; a család, vallásitanítás és vasárnapi iskolák használatára.) Ára: 60 čk. I—III. kötet egybekötve (egész vászon) Az erdélyi ref. egyház kerület kiadása. Turda-Torda. 1925.

Dr. Dános Árpád—Dr. Kovács Gábor: A szociális eszmék fejlődése. 400 old. Ára: füzve 42, kötve 50.

Macdonald: A szocializmus és társadalom. Fordította: Peterdi István. Bevezető tanulmányt írta: Migray József. Budapest 1925. Ára 17'50.

Benedek Elek: Magyarok története. Ára: 8 čk.

2. Szépirodalmi ujdonságok.

Kersék János: Templomcsend. (Legújabb versek.) Ára 12 čk.

Tabéry Géza: Szarvasbika. (A két zseniális Bolyai életregénye.)

Gulácsyné Pálffy Irén: Föregteteg. (Pályanyertes regény.) 27 čk.

Makkai Sándor: Megszólalnak a kövek. (Az író legújabb elbeszélés kötet) Ára: 15 čk.

3. Karácsonyi szindarabok.

Okos Gyula: Jó gyermekek várják Jézust 2'— Csíste Károly: Anikó üzenete 4'— Kersék: Az édes anya 3'— Kersék: Kis színművek és jelenetek I-II. kötet 40'— Altay Margit: Szindarabok (26 gyermekszínmű) kötve 20'—

A „Kultura” hírei.

Rendelje meg már most bibliai mondásos karácsonyi lapjait.

Megjelent a Tichy festőművész linoleum-metszete alapján készült Kálvin-kép. (Lev. lap: 80 f. kép 1 K.)

Karácsonyi könyvrendelését tartsa fenn cégünk részére; kérje külön karácsonyi könyvjegyzékünket.

Az itt ismertetett könyvek kaphatók: HEIMAN VILMOS könyvkereskedésénél is **Velké Kapušany župa XX.**

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vájáni lelkeszi hivatalhoz küldendők.

MEG JELEN IK M I N D E N V A S Á R N A P .

Az adventi prédikátor.

(Ps.) Keresztelő János nem élt a városi élet puha kényelmében, érvényesülést szerző, ambíciót kielégítő csillogó fényében; nem élt a falusi élet alvó nyugalmaiban sem, amiről pedig a klasszikus költő mondja: „beatus ille, qui procul negotiis”. . . ; nem, ő emberektől messze, Judeának lakatlan, kopár szikla sivatagjában élt. Ott élt, ahol a tátongó barlang szájak előtt az oroslán bömbölt, a sakál üvöltött és a vipera sziszegett. Néki nem kellett a keleti bujaság szötte aranyszálu selyem, olcsó durva ruhája teveszőrből, derekának öve nyers bőrből. A korabeli dus lakomat szerző asztaloknak sem volt vendége, mert elesége vala sáska és erdei méz.

És imé erről az igénytelenséget megtestesítő emberről mondja az Ur: „Azok között, akik asszonytól születtek egy sincs nagyobb próféta: Keresztelő Jánosnál.” (Luk. 7,28.) Az Ur igaz ítélete ez Jánosról; kaphat-e prédikátor mennyen és földön nagyobb jutalmat az ő Urától? Nem, soha!

Kinek szólt ez a magasztaló ítélet? Annak a prédikátornak, aki az ő Urának dicsőségéért nem csak le tudott mondani mindenről, ami anyagi jólétet jelent; hanem a hatalom és földi jók husos fazekai körül örvendőknek, Ábrahám ivadékaiul egyedül magokat tartó és másokat megvételessel sujtolóknak, a zsiros szívü duskálóknak, a bosszut lihegő szegények hadának megmerte mondani, volt ereje reájuk harsogni az őket megszégyenítő szent igazságot és ez igazságért magára veszi a börtön sötétségének nyomoruságát, sőt. . . oda hajtja hóhér bárd alá áldott fejét.

De hát honnan ez a rendületlen megállás, — mind a vérpadig?

Abból a Keresztelő lelke mélyén élő, hitté magasztosult meggyőződésemből: „Jézusnak növekedni kell, nékem pedig alább szállanom.” (Ján. 3,30.)

Közel kétezer esztendeje, hogy ez a hit, illetve ennek csodála-

tosan munkáló ereje kitermelte K. Jánosnak, e minden idők prédikátorának örök ideális alakját, az ő rendíthetellenségét és igénytelenségét. De ilyen próféta kellett a boldogító üdvösséghez, a Jézushoz való vezérlésre akkor, amikor egy nép összetört reményeinek nagy fájdalma, egy kínos, bizonytalan élet reménytelensége és a kétségbeejtő jelen szörnyű nyomorusága szakadt a próféta népére.

Siralomban kesergő anyaszentegyházunknak ilyen prófétái vagyunk-e mi? Tudunk-e az övéhez hasonló vallást tenni s annak konzekvenciáival élni ma? Ha nem, sem próféták, sem pásztorok nem vagyunk. — Quod Deus avertat!

A kálvinizmus igazsága.

Irta s Komáromban elmondotta: Dr. Kenessey Kálmán.

Ez a válasza a reformációnak arra a kérdésre, hogy kicsoda az ember?

És a sok esztendőnek távolából hozzánk vetitődő fényt de sok felé akarják utjából eltéríteni. A protestantizmust vádolják meg a socialis demokrácia és Kommunizmus által fellépett hitetlenség előidőzésében. Hát hogyan lehet ilyent állítani, amikor a protestantizmus küzd, harcol, szenved, áld és átkoz azért, hogy az emberek megértsék: „Nem tudjátok-e, hogy Isten temploma vagytok és az Isten lelke lakozik bennetek?” — Hát hogyan fejlődhetett ki ebből a szellemi áramlatból az a tétel, ami a kommunizmus szava: „az állam a legfőbb gondviselés”, amikor *Marx* „felsőbb sugalmazásra” hirdeti, hogy ki kell irtani az emberiségből minden erkölcsi meggondolást és kételyt; és felírták egy moszkvai templomra: „A vallás a nép ópiuma, mely az emberek lelkét megmérgezi! Akik ilyet állítanak, azok nem veszik észre, hogy a szellemi áramlat két vágányon fejlődik fel s minél tovább halad időben, annál jobban divergálódott a két féle irány. Az egyik a humanizmusból indul ki és eljut a kálvinizmuson át a legtisztább keresztyénségig, a másik kiindul a scholasticizmusból és a materializmuson át vezet a socializmushoz és a kommunizmushoz. — Ne felejtjük el, hogy a materializmusból folyó internacionalizmus a pénz internacionalizmusa, a protestans nemzetköziség a Szeretet mindent átlogó és átható nemzetfelettsége (supernacionalizmusa.) A protestantizmus gazdaságtana a sáfárság gondolatán épül fel: *Isten sáfárai vagyunk!!* Minden Istené, mert Isten lelke lakozik bennem és minden az ő dicsőségére vagyok!

És ha ez ünnepélyes órában magunkba szállunk és megnézzük a mi egyházunk életét, vajjon megtaláljuk-e feltett kérdésünkre a feleletet, hogy tudjuk, hogy Isten temploma vagyunk és az Isten lelke lakozik bennünk. Itt állunk öröklött bűnök átkával, szenvedésével és reménységével a kegyelem Istene előtt! Ha bűnös ez a kálvinizmus, álljon meg a kegyelem Istene előtt! Ne álljon ott a világban hivalkodva, multiával dicsekedve, önmagával betelve, intézményekben bizva, lustán, közönyösen, értelmetlenül, önmagát és másokat tépdese, vádolva és sopánkodva, felelősségérzet és büntudat nélkül. Ha így áll a világban: nem az Isten, hanem a végzet előtt áll és találkozni fog vele és templo-

mainak és iskoláinak összedülő falai magok alá fogják temetni őt. — Nekünk Istennel kell találkozunk, mindenütt, ahol élünk. Bűneinkre a Krisztus keresztjének ítélő fénye hulljon; szívünk e világosságban törjön össze, hitünk szemét e fény nyissa ki, magunk mindennapi halála árán a kegyelem legyen ami egyetlen és örök menedékünk. Legyen a kálvinizmus a lelkek valóságos élményévé és életévé, legyen egy lelki fronttá, amelyen megtörik a Sátán hatalma és amelynek lelki fegyverzetén az Isten dicsősége tündöklék fel a veszendő világ felett. Legyen kormányzó lelke a világtörténelem szekerének, mely az Istenhez viszi a világot.

A kálvinizmus lelke az Isten lelke.

Egy symphonikus zenekarban az összes hangszerek egy alaphangra vannak hangolva, hogy kijöjjön a harmonia tisztán és csengőn. Az emberek lelkén ezen a finom művű, sokváltozatu hangszeren is egy alaphangnak kellene végig zengeni már egyszer igazán, amely alaphang oly régen zeng felénk a végtelenségen át: „Akár Pál, akár Apollós, akár Kéfas, akár világ, akár élet, akár halál, akár jelenvalók, akár következők, minden a tietek: Ti pedig Krisztusé, Krisztus pedig Istené.” (I. Korinth. 22—23 v.)

Nézem egyházam és népem jövődjét és imádkozom: „Jöjjön el a Te országod.”

Harangszentelés Magyarbődön.

Magyarböd egyike ama vidékünkön — a fajok és vallások összekeveredésének frontján, — ritka községeknek, a hol a kálvinista egyház-község ugyszólván maradék nélkül magában foglalja a politikai községet. Féltekenyen örködött a lakosság mind e napig a maga kálvinista — tehát magyar jellegére. Reform. hitű, csak hivatalának élő, régi jegyzőjét nemrégiben váltotta fel egy másik — nincs is azóta sem illetősége, sem szavazati joga a 41 év óta ott lelkipásztorkodó tisztes, tudós Oláh Péternek. Hogy is mondja Attila a Buda halálában:

„Csillag esik, föld reng: jött éve csudáknak!” Csakhogy most nem „pörölye” — de üllője lettünk a világnak!

A 40 éves lelkipásztorkodás igazi kálvini theokrátiát igyekezett megteremteni, mind igehirdetése, mind a régi gyepü — tisztes, ős kálv. szokások fenntartása tekintetében. A tekintetben conservatívabb praedikátort nem ismerünk nálánál, persze ajkán az örök profétai panasz: Kemény nyaku — pártos nép — magam maradtam — engem is halálra keresnek! Hogy hála Istennek nincsen igaza, — fényesen — tettekkel bizonyította be a novem. 8-ikán lezajlott harangszentelési ünnepe a szép gyülekezetnek. Több mint 30.000 Kč. költséggel szerezte be 4'32 q-ás harangját s csinostotta meg anélkül is rendben levő — sugár magas tornyával messze vidéket uraló templomát. Fáradhatatlan esperesünket szép banderiummal fogadta, külsőleg is igazolván a gyülekezet, hogy az Ur háza iránt való buzgó szerelem az uralkodó hangulat lelkében, mely nagy áldozatokra is képes.

Nincs igaza azértsem Urambátyánknak — mert az u. n. praestab. harmonia ott uralkodik a gyülekezet fiataljainak is a lelkében, a kik akár úgy mint énekkar — akár mint leányok és ifjak — összhangzatos négyrendbeli énekeikkel csodálatunkat vívták ki az ünnepségen. Ez ugyan a fiatal, fáradhatatlan tanító, Györffy Lajos érdeme! Nem tudtuk képességeinek vagy szorgalmának gratuláljunk-e vagy mindkettőnek, mikor egy zeneileg képzett tagokból álló énekkar mellett is helyét bátran megálló falusi chórusa a legpontosabban interpretálta a legnehezebb kergető szólamokkal tarkított műdarabokat. A harangra Eféz. II 8-9. volt vésve, erről kellett praedikációjában képességeiről bizonytságot tenni a tractus notáriusának. A gyülekezet persze nem ezt várta, — nem is tetszett! E kemény beszédekre még a m. bödi gyülekezet sincs felnevelve, el ismerem bár, hogy ez a kálvinista ideál.

Nem akarok reklámot csinálni Egry Ferenc régi, tisztos cégjének — nem is szorul reá — de el kell ismernem, hogy a környék harangjai között a legértékesebb, a legkiválóbb. A több mint 30 tagu vendégsereg a lelkipásztor szívesen látott vendége volt.

A lelkészegyesületről.

Lapunk 45. számában a Szerkesztő ur tollából származott indítványal szeretettel és teljes realitással óhajtok foglalkozni.

Az nem képezheti vita tárgyát, hogy az országos lelkészegyesületre, főként pedig annak működésére úgy a testületi szellem ápolása, mint a lelkipásztori munkálkodás mélyítése s ezeken kívül a közélet határozott irányu teljesítése szempontjából multhatlanul szükség van. Ez a megállapítás nem új és nem meglepő; sőt az egyesület megalakítása iránti indítvány megtételét még „bátor lépés”-nek sem lehet neveznünk, csak legfőlebb a mozgalom felelevenítésének s a gyakorlati kivitelre szóló felhívásnak. Ezt az állítasomat pedig a mindnyájunk által ismert s csak kissé feledésbe ment azzal a faktummal igazolom, hogy P. Czinke István püspök konventi elnök már 1923-ban, a zsinat megnyitásával kapcsolatban felkérte Patay Károly barsi esperest az egyesületi gyűlés összehívására, aki azt össze is hívta, a tárgysorozat előleges közlése mellett az egyesület első gyűlését 1923. jun. 17-én d. u. meg is tartottuk. — Ez volt a bevezetés.

A zsinat hatodik napján került tárgyalásra a Sörös Béla által készített VIII t. c., a melynek 50. §-a kimondja, hogy... „minden egyházegyházban az ennek területén működő lelkészek... segédlelkészek... egyházmegyei lelkészi testületet alkotnak.” Az 59. §: a lelkésztestületek elnökei minden egyházkerületben az egyházkerületi gyűléssel kapcsolatban elnöki konferenciára jönnek össze stb.

„61 §. Ha a lelkésztestületek többsége az egyetemes lelkészi kar összehívásának szükségességét állapítja meg, ezek írásbeli bejelentése után az egyetemes konvent püspök-elnöke az egyetemes lelkészgyűlést két hónapon belül összehívni köteles.”

62 §. Az egyetemes lelkészgyűlés maga választja elnökét és határozatait a megjelentek egyszerű szavazattöbbségével hozza.

63. §. Az egyetemes lelkészgyűlés jegyzőkönyve az egyetemes konvent elnöksége részére mindenkor megküldendő,

Szükségesnek látom még az 55. és 56. §§-ok közlését:

55. §. A lelkésztestületek feladatát előmozdítani hivatott évenkénti értekezleteken minden lelkész megjelenni köteles. (t. i. az egyházmegyei testületben.)

56. §. Az értekezleteken időről-időre megvitatandók:

... n., az egyházak, az egyházi tisztviselők, különösen a lelkészek, lelkészözvegyek és árvák társadalmi és anyagi helyzetének kérdései.

o., az egyházi törvényhozás és közigazgatás főbb kérdései.

p., az egyházmegyei, egyházkerületi közgyűlések és az egyetemes konvent által az értekezletek elé utalt kérdések.

Az egyetemes konvent által életbeléptetett VIII. t. c. itt közölt §§-aihoz nincs mit tennem. Az egyházmegyékben tényleg működő lelkészegyesületek nemcsak jogosultak, de kötelesek működésüket akképen berendezni

Lapunk 46. számában Nagy Lajos tiszttársam kissé epés megállapításaira legyen szabad az ügy érdekében legalább annyit megjegyeznem, hogy a magam részéről el tudok képzelni olyan egyházmegyét is, megkerületet is, a melyben sem autokrácia, sem gregariusok negligálása, sőt bántalmazása nem uralkodik. A hol pedig ennek az egyházi életet kórnak a nyomai feltűnnek, — az életbeléptetett VIII. t. c.-nek a segítségével maga a lelkésztestület indítsa meg a szanalást s egészen biztosra veszem, hogy az sikerre fog vezetni. Ugy érzem és ugyis tapasztalom, hogy az egészséges, jótékony közszellem meg is teremthető, fenn is tartható. Nem erőszakkal, nem parancscsal, hanem megértéssel és a szeretetnek mindent nivelláló erejével.

Ugyanoda tartoznék a hazug pietizmus és sajtóklikk kiirtása is, a melyek ha meg vannak, okvetlen kiirtandók... a lelkésztestületek által.

A sikernek azonban egy nagy titka van: az őszinteség és erkölcsi bátorság. Ha merésznek látszik is a kijelentésem, be kell vallanom, hogy ennek a hiányát lépten-nyomon tapasztalom. Az embereknek vagy egyáltalában nincs véleményük (a mi nagy baj) vagy ha van is, azt a fórumon, a nyilvánosság előtt elhallgatják (még nagyobb baj) s a szívük és felfogásuk szerint és kedvökre harcoló munkásokat magokra hagyják. (Éz a legnagyobb baj, már bűn.)

„Induljon meg a munka!” azt mondom én is szerkesztőnkkel, a ki nek elgondolásait és kezdeményezését örömmel támogatom, csak éppen a VIII. t. c. által megszabott formákba óhajtanám a biztos siker érdekében — önteni.

Szabó Sándor cikkének minden sorát nemcsak magamévá teszem, de olyannak tartom az álláspontját, a mely szintén a „lelkésztestületek” működése utján, a legrövidebb idő alatt megvalósítható.

Idrányi Barna.

Észrevételek Péter Mihály „valódi tényállás” című közleményére.

Egyházi lapunk f. évi 46-ik számában a „Slovenski Spevnik ügyében Péter Mihály egyházkerületi főjegyző ur által, „valódi tényállás” címen beküldött közleményre, következő észrevételeket teszem meg, melyeknek közétételét kérem.

Mindenek előtt azt kell leszögezmem, hogy midőn a gyülestről szóló tudósításban a bánóczi ref. egyház és filiának jelentése a szlovák énekeskönyv tárgyában — a többi szlovák egyház jelentésével szemben — mint ellentétes állásponton levő volt feltüntetve, megvilágítani kívántam, hogy miben áll hát e jelentés lényege? S ezért tettem közé lapunkban az anyaegyház és filiái egyházi közgyűlésének ez évi szept. hó 13-án ezen tárgyban felvett jegyzőkönyvét, amely jegyzőkönyv, mint dátumból is kitűnik a f. év aug. hó 25-én Gálszécsen tartott egyházmegyei gyűlésnek 33-ik jkvi pontjában foglalt, utasítására — tehát az egyházmegyei gyűlés után vétetett fel a tekintetben, t. i.: nyilatkozzanak a szlovák egyházak, megvannak-e elégedve a használatban levő szlovák Spevnikkel, avagy szlovák nyelvű és ortografiájú énekes könyvet kívánnak-e? S az erről szóló a hívek által is aláíratott jegyzőkönyvek *szept. hó 15-ig az esperesi hivatalnak okvetlenül beterjesztendők!* E kérdésre felelt be aztán a bánóczi ref. egyház és filiái közgyűlése, midőn egyhangulag kimondották: „*hogy jövőben szlovák nyelvű és ortografiájú énekes könyvet kívánnak, de kéressék fel a minisztérium, hogy az új kiadásig engedné meg a mostani szlovák énekes könyv használatát!*” Ezt a jegyzőkönyvet aztán az egyházmegye utasítása szerint és kötelességemhez híven elküldtem az esperesi hivatalhoz s nem „véletlenül” a minisztériumhoz, mint azt Péter ur cikke végén nagy szellemességgel és gyanúsítva megjegyzi, amire később még rátérek, hogy az okt. 7—8. napjain tartott egyházkerületi gyűlés plénuma elé kerülhessen! Én ezt igazolni tudom postakönyvemmel is! Miért nem kerülhetett az aztán az egyházkerületi gyűlés plénuma elé? azt én igazán nem tudhatom! — Egyházmegyénk Nt. Esperese azt én nálamnál talán jobban fogja tudni! Mert annyit még Bánóczon is tudunk, hogy az esperesi hivatal nem minisztérium, s a minisztérium nem esperesi hivatal!

S ami most már az első, Péter Mihály főjegyző ur által kivonatban közölt f. évi augusztus hó 4-én felvett presbiteri jegyzőkönyvet illeti, az nem egyéb mint az esperesi hivatalnak, 1925. évi július hó 31-ről kelt 268 számú körlevelére jelentés, hogy t. i. azon egyházi felsőbbbségi uton megköörözött miniszteri rendeletre, melyszerint a szlovák énekes könyv használata nemcsak az iskolákban, hanem a templomokban is szigoruan eltiltatott, — s a presbytérium az egyházi felsőbb intézkedésnek engedelmeskedve a Szlovenszki Spevniknek a templomi használatból való kivonása iránt a szükséges intézkedést, legazonnal megtette, s egyszersmind felkérte a presbytérium a Nt. egyházi felsőbb hatóságot, hogy a szlovák helyesírásu Szlovenszki Spevnik létesítéséről gondoskodják!

Ez a jegyzőkönyv került aztán először az egyházmegyei majd az egyházkerületi gyűlés elé, s mint fennebb láttuk az azt kiegészítő egyházi közgyűlési jegyzőkönyv nélkül, amely felkérni kívánja a minisztériumot,

„*hogy az új kiadásig engedné meg a mostani szlovák énekeskönyv használatát.*”

S itt megvilágosítani kívánom még azt, miben állott a presbytériumnak a Slovensky Spevníknek a közhasználatból való kivonására vonatkozó intézkedése!? Abból, hogy a lelkész által a szószékből kihirdetette, illetőleg tudomásul adta a gyülekezetnek az esperesi körlevél által jelzett kitiltást! De mert a presbytériumnak — mint azt a főjegyző ur is bölcsen tudja — nem áll hatalmában az ily intézkedéseket a politikai hatóság jogsegélyének igénybe vétele nélkül (*Jus advocatiae*) végrehajtás útján foganatosítani; ennél többet nem is tett, mert hiszen a végrehajtás önmagán is kellett volna foganatosítani s egyetlen egy egyháztagtól sem vett el szlovák Spevníket! Ha nem várta az egyházi közgyűlésnek, mint felsőbb fórumu egyházi közigazgatási faktornak ez ügyben való intézkedését! Amely szept. hó 13-án az általam többször idézett formában meg is történt, s amelylyel függő helyzetbe jutott a presbytérium intézkedése.

S ha már most figyelembe vesszük az egyházi közgyűlésnek, mint a presbytériummal szemben magasabb egyházi közigazgatási faktornak ez ügyben elfoglalt álláspontját, a bánóczi ref. egyház és filiái álláspontja lényegében egyező a többi szlovák egyház álláspontjával!

De valójában a presbytérium és egyházi közgyűlés álláspontja közt sincs nagy differencia — mint azt Péter ur állítja — mert egyik is, másik is kívánja az új kiadásban a szlovák ortografiájú énekes-könyvet! — Mindössze az a különbség, hogy az egyházi közgyűlés egy lépéssel tovább megy midőn az új kiadásig, a mostani szlovák énekes könyv használatának megengedését kéri. S reményelem, hogy a minisztériumnak is lesz belátása arra nézve: mi lehet és mi nem lehet?! Csak nem fogja megtagadni azoktól a szlovák gyülekezetektől „a modus vivendit” míg segíthetnek magukon! — Alig hiszem, hogy a minisztérium ridegen elzárkóznék e kérelem elől!

Végül nem hagyhatom megjegyzés nélkül a főjegyző urnak ama súlyos gyanúsítását, hogy mi egyrészt a minisztérium, s másfelől az autonómikus egyházi főhatóság tetszését keresve két egymással ellentétes határozatot hoztunk; de a küldésnél eltévesztettük a házzámot s „véletlenül” az amoda szólót elküldtük az egyházi hatóságnak, az ide szólót pedig a kormánynak!

Lám! Lám tisztelt főjegyző ur! hová vezet az, ha valakit valaki iránt — csak enyhébb kifejezést használok — mondjuk: amimóztás vezet, látást az illető, de emiatt elhomályosul látása! Hiszen előtte van a főjegyző urnak a két jegyzőkönyv. Már dátumánál fogva sem téveszthetjük el. Épen egy hónapi különbség van e kettő között! Meg aztán oly korlátoltak volnánk mi, hogy a minisztériumhoz akarnánk küldeni azt a jegyzőkönyvet, melyben arra kérjük az egyházi felsőbb hatóságot, hogy szlovák helyesírásu „Szlovenszki Spevník” létesítéséről gondoskodjék! Ugyan mi a csodának küldte volna azt a presbytérium a kormánynak, hiszen tudjuk, hogy ő nem egyházi felsőbb hatóság, s nem fog a szlovák énekes könyvről gondoskodni.

S viszont, ha Péter ur szerint az egyházi hatóságnak szólót a minisztériumhoz küldtük volna is el, akkor sem ártottunk volna semmit; mert hiszen abban a régi énekes-könyv használatban hagyását kéri az egyház.

De hiszen kár is e gyanusítás ellen a tintát és papírt fogyasztani, hiszen épen jól tudja azt a főjegyző ur szintén, hogy a kormánynak abszolút nincs arra ideje, azt hiszem kedve sincs, hogy az egyházi hatóság kikerülésével egyes egyházakkal korrespondeáljon, arra neki aztán egy külön osztályának kellene lenni! Ezt a kormányról, mint a törvény legfőbb őréről feltételezni sem lehet; viszont bennünk is van egyházi alkotmányunk — autonomiánk — iránt oly tisztelet, hogy tiszteletben tartva törvényeinket le ne térjünk a helyes utról.

Banovce N/o. 1925. Nov. 16.

Hutka József
ref. lelkész.

H I R E K

— **Halálozás.** A magyarsági gyülekezetet mély gyász érte: 42 esztendőn át hiv pásztora, Kozma Antal, hosszú időn át volt felsőzempléni papitanácsbíró, október 26-án rövid, de súlyos szenvedés után jobb hazába költözött. Temetésén Virág József felsőzempléni esperessel az élén nyolc lelkész volt jelen. Az elhunyt családja iránt az egész környék mély részvétellel van. A hüszolga bément az ő Urának örömébe!...

— **Lelkészeiktatás.** A Szeghő Bénéjámín halálával megüresedett zempléni lelkészi állásra megválasztott Böszörményi Gyulát október

25-én bensőséges ünnepség keretében iktatták be állásába. Az Ur Lelke légyen a gyülekezeten és az új pásztoron!

— **Reformációi ünnepélyt** rendezett október 31-én a szürtei református egyház az énekkar közreműködésével s ekkor kezdte meg az agilis lelkész az e téli vallásos estéket is. Gencsy Béla lelkész és Meskó János tanító előadásain kívül szavalatok és énekkari számok tették vonzóbbá az ünnepélyt. A Szeretet ujságra 50 K. perselypéncz folyt be.

Kiadja: *az Egyetemes Konvent.*
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor.*

HIVATALOS RÉSZ

A Református Egyetemes Konvent Elnökségétől Rimaszombat.
266. E. K./1925 sz.

1925. November 10.

Valamennyi esperesi és lelkészi hivatalnak.

Tájékoztatásul közlöm a Konvent következő határozatát:

Kivonat a szlovenszkói és kárpátaljai Egyetemes Konvent Losoncon, 1925. szept. 8-án tartott rendkívüli ülésének jegyzőkönyvéből 26. p./ ol-

vastatott az Iskolai és Nemzetmívelődésügyi Minisztérium Referátusa Bratiszlava, a Református Egyetemes Konvent Elnökségének 1925. VIII. 31-iki 216. E. K. sz. a. az elemi iskolák VII. és VIII. osztályainak felállítására ügyében tett felterjesztésére küldött 1925. IX. 5-i 52695/I-A. -55. sz. leirata. „Fenti átiratuk tárgyában értesitem, hogy a hetedik évi kötelező iskolalátogatás az 1922. évi 226. sz. törvény 12 §-a értelmében ezi-deig ugyan nem rendeltetett el azonban már önként bevezette az iskolafenntartók nagy többsége, amelynek anyagi körülményei könnyen lehetővé tették a VII., illetve VIII. évfolyam felállításával járó költségek előteremtését. Itteni hivatal ajánlja, hogy az illetékes egyházi főhatóságok segítsék és támogassák a fentemlített értelemben kiterjesztett iskolalátogatást addig is, míg az állami iskolai kormányzat rendeletével kötelező leg elrendelgetik.

Minister helyett: *Pluhar s. k.*”

Egyetemes Konventünk, az átiratot tudomásul veszi s mihez tartás végett az egyházakkal közli.

Atyafiságos szeretettel:

Pálóczi Czinke István
püspök, egyetemes konventi elnök.

A szlovenszskói tiszáninneri ref. egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: egyházi hivatalok, intézmények portómentessége.

402/1925. sz. Körlevél.

Rimaszombat, 1925. november 19.

Valamennyi esperesi és lelkészi hivatalnak.

Az Iskolai és Nemzetmívelődésügyi Minisztérium Referátusa Bratiszlava, 1925. X. 16-iki 61386/III. sz. leirata következtében, a Posta és távirtda igazgatóság, Bratiszlava, kérésére — tekintettel a portómentesség körül az elmúlt évben az egyházi hivatalok részéről is észlelt szabálytalanságokra — a jövőbeni tájékoztatás és mihez tartás céljából közlöm az egyházi hivatalok jog- és szabályszerű portómentességére vonatkozó következő tájékoztatást:

1. A volt magyar szabályzat szerint (Postai tarifák és postai szállítás szabályzata, V. r. VIII. táblázat) az állam által elismert valamennyi vallásfelekezeti egyházi hivatalainak (minden egyházi fokozatban) megadott a feltételes portómentesség, t. i. egyházi anyakönyvi (születési, házassági és halotti), iskolai és más hivatalos ügyekben egymással és a feltétlen portómentességgel bíró hivatalokkal, intézményekkel és szervekkel (állami) való érintkezésben az egyszerű (nem ajánlott) levelezésre nézve.

E levelezésnek a borítékon el kell látva lennie amaz ügy jelzésével mely a portómentességet indokolja, például: „Anyakönyvi ügyben, portómentes.” stb. Ilyen jelzés, mint: „Vec uradná, porta prostá” (Hivatalos ügyben, portómentes) nem engedhető meg az egyházi hivatalok által feladott hivatalos küldeményeken. Ilyen hibásan jelzett küldeményeket a postai hivatalok úgy tekintik, mint bérmentesítetleneket, melyek szabályszerű bérmentesítés alá esnek.

2. Az egyházi hivataloknak megadott portómentesség eme mérve teljesen megfelel az 1865. X. 2-iki 108. sz. törvény 8. szakasz II. bekezdése rendelkezésének

3. Az egyházi hivatalok portómentessége nem terjed ki más, feltételes portómentességgel bíró felekkel (pl. községi elöljáróság stb.) vagy portómentességgel egyáltalában nem bíró felekkel (magán személyek) való érintkezésekre.

4. Ajánlott küldeményekért az egyházi hivatalok mindenkor azonnal a küldemények feladásakor tartoznak a díjat megfizetni.

5. Az egyházi hivatalok pénzküldeményei bérmentesítés alá esnek. (Kivételt képeznek: az állam számlájára befizetett és állami hivatalok rendeltére e hivatalok címére befizetett pénzküldemények.)

6. Az egyházi hivatalok postai küldeményeinek portómentessége tehát csak a fenti 1. pont alatt felsorolt hivatalos ügyekben való levelezésre vonatkozik. — Aki tehát portóköteles tartalommal ad fel küldeményt, de portómentesnek jelzi azt, jövedelmi kihágást, szándékosság esetében: csalást követ el. A jövedelmi kihágás az összeg 5-30-szorosával büntetetik, a csalás büntető eljárás tárgyát képezi.

7. A postahivataloknak ujjal kifejezetten kötelességévé tétetett hogy alapos gyanu esetén (pl. előző esetekből kifolyólag) a portómentesnek jelzett levelet, amennyiben portóköteles dolgot (pl. magánközleményt) tartalmaz, a címzett által a postahivatalban nyitassák fel és jegyzőkönyvíleg állapítsák meg a visszatartott levél tartalmát.

Ha kiderül, hogy a küldemény tartalma tényleg portómentes, a küldemény azonnal kiadandó a címzettnek. Ha azonban a gyanu indokolt, bizonyult, a rendeltetési hely postai hivatala a jegyzőkönyvet a küldeménnyel együtt beterjeszti a posta és távirda igazgatóságának további eljárás végett.

8. A portómentes postai szállítás jogos használatának ellenőrzése nemcsak a postahivataloknak kötelessége, hanem a küldemények átvevőinek is, t. i. a portómentességgel bíró hivataloknak. A portómentességgel való visszaélés megállapítása esetében a címzett egyházi hivatal tartozik az ügyet további eljárás céljából jelenteni ama postahivatal felettes igazgatóságának, melynél a küldemény feladatott. A jelentéshez csatolandó a visszatartott küldemény borítékja, lehetőség szerint az illető tartalom is (levél stb.)

Kérem az illető hivatalokat a fenti szabályok betartására, mert ellenkező esetben annak az összes egyházi hivatalokra nézve káros következményei lehetnek, esetleg a portómentességi jog teljesen megvonatik minden egyházi hivaltól.

Atyafiságos szeretettel:

Pálóczi Czinke István
püspök.

Szerkesztői üzenet.

S. K. Verset csak kivételes esetben áll módunkban közölni s akkor is csak kimondottan értékes vallásos költemény közreadásáról lehet szó.

Hátrálékos előfizetési díjakat kérjük beküldeni, mert a nyomdát fizetnünk kell!

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

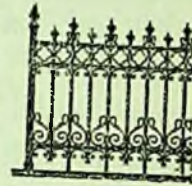
Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, fűg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
mefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön pósta-osztály.

ROZÁR LAJOS

UNGVÁR-ÚZKOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések'
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelés.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVÁR
uri és papi szabó cccc Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, fiu- és gyermekruha-áruhááz
KASSA Malom utca 1.

„RÁDIO“

Elektrotechnikai vállalat Ungvár,
Rašin u. 13. — Villany, motor és csengő
szerelés. Iskolaifizikai szerek olcsó be-
szerzési forrása. Vidéki megrendeléseket
postán intéz el.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.
Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59
Készít mérték szerint mindennemű lábbelit.
Állandó raktár cipőkben, bakkancsokban,
csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Mukács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bank-szakma minden ágával.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bank-szakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kama-tozlat.

Szövetkezetek | Vendéglők | Bereshedések

VEVŐIKNEK ADJÁK A

12ⁿ-os Primus világos és a 16°-os Sct Flórián dupla-maláta sört. — Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

**BAKTAI
EGRY FERENCZ**

harangöntődéje
KISGEJŐCZ

(Ungmegeye, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több világkiállításon kitüntetve.

**HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ
POPRÁD**

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tatrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR Táviratcím:
Vajda Užhorod.

VACUUM OYL COMP. Ruszinszkói képviselő és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Fordson Tractorok.**

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szjak stb. állandóan raktáron.

REFORMÁTUS BIZTOSÍTÁSI IRODA

mint a

Phönix Általános Biztosító Társaság — Phönix Életbiztosító Társaság képviselője.

Központi Iroda: **Lučenec.**

Körzeti Irodák: **Bratislava, Kosice, Nové-Zámky, Komárno.**

Elfogad biztosításokat:

Tűzkár ellen (épületeket, azok belső berendezését, gyárakat, azok berendezéseit és készleteit, mezőgazdasági általánosbiztosításokat), jégkár elleni biztosításokat, továbbá betöréses-lopás ellen, tükkörvegek törés elleni biztosítását, azonkívül szállmánybiztosításokat, postai értéküldeményeket, azonkívül egyéni baleset- és szavatossági biztosításokat a legelőnyösebb díjak és feltételek mellett. — Életbiztosításokat, orvosi vizsgálattal, vagy orvosi vizsgálat nélkül, azonkívül temetkezési biztosításokat, fiuel-látási és leánykihazasítási biztosításokat igen előnyös feltételek mellett.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Református Egyetemes Egyházzal kötött szerződésünk alapján létesítettük a **Református Biztosítási Irodát.**

Támogassuk saját biztosítási irodánkat!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vajáni lelkeszi hivatalhoz küldendők.

MEG JELEN IK M I N D E N V A S Á R N A P .

Az elkeseredett próféta.

I. Kir. XIX. 4—18.

Illés el van keseredve. Ül egyedül, emberektől távol egy cédrus fenyő alatt és könyörög, hogy hadd haljon meg. És azt mondja, elég volt ebből az életből.

Illésnek nem volt igazsága. T! Majd mindjárt meg fogom mutatni.

Hisz értem a keserűséget, amely egy nemzetét imádó, népeért rettegő ember lelkét elfogja, mikor azt kell látnia, hogy nemzete idegen Isten prédája lett, mint Izráel a Baalé, e pogány bálványé; hogy nagy és szent álmai megvalósításának éppen azok állanak útjába, akiknek támogatására első helyen kellene számítani: a hatalmon ülők, a királyok és kormányok, a nemzeti szuverénitás képviselői; és az emberi jószág képviselői, a női szivek hordozói, a királynék, a nemzeti és vallásos érzés leghivatottabb papnői.

Nekünk nem ujság ez. Mi már sokszor ültünk négyszáz esztendőn át, mint nemzet, az alatt a magányos fenyőfa alatt, ahová épp eszményeink megcsufoltatása s a jövőnkön való elcsüggedés ültetett bennünket. Sőt ott ülünk még most is, szívünkben égő fájdalommal, egy kicsit piruló orcával is, hogy így aláhanyatlottunk.

És nem szán bennünket senki. Ugy gondoljuk. „Ha így halad a világ — olvastam nemrég valahol, — az lesz a legnagyobb nemzet, amelyik a legtöbb ember szivéből oltja ki az élet szerelmét.” Jól értettétek? Nem az életet, hanem az élet szerelmét. Mert az életet meg is lehet az emberrel utáltatni. S aki az életemet veszi el, az csak egyszer öl meg, de a ki az életemet unatja-utáltatja meg velem: az minden órán megöl.

Amaz csak testi fájdalom, ez a lélek gyötörtetése, szivek szagztatása, lassu tüzön való megégetése, mint volt az inkvizícióé.

És hozzá azt kívánni tőlünk, hogy a lángok között is énekeljünk, mint a legenda Hus Jánosról mondja!

Ah! minden nap fölkelni és minden nap meghalni! Minden reggel rátenni szivedre a tövis koronát és minden este véresen venni le: hát nem százszor irgalmasabb ennél az a Halál, aki szemedet örökre lezárja?

Tudom, a vallás, az én kálvinista vallásom azt tanítja: az ember rendeltetése nem az, hogy boldog legyen, hanem hogy a tüzes kemencében is az Istennek szolgáljon. Mert senkisémet boldog halála előtt. Ezt a pogányok is tudták. De Istent szolgálni, lelkemet a neki gyújtott tűzön elégetni, életemet örök igazságokért, szent célokért áldozatul adni: ez több a boldogságnál, ez *megdicsőülés*. Istennek legnagyobb kegyelme. A Messiások útja a Golgotán keresztül, a mennyei magasságok felé.

Milyen szörnyen vétkezik az, aki ezt az utat előlünk elállja! Aki az emberi nemzet nagy szolgálatából, nagy szolidaritásából ki akar közösíteni bennünket, mert meguntja velünk az életet. Aki addig üz, addig hajszol, addig sajtolgatja szívünket, addig tiporja lába alá szent eszményeinket, míg oda nem ülünk az Illés fenyőfája alá és arra nem fakadunk: „*Elég uram! Vedd el, kérlek, az én lelkemet!*”

Kimondhatatlan veszedelme ez lelkünknek. A legfélelmesebb mélység szélén járunk, mikor már az Örökkévalónak ügyét is félteni kezdjük, az Isten mindenhatóságában és bölcsességében is kételkedni kezdünk: „*Nagy busolásom van a Seregek Uráért, Istenéért!*”

Balga ember! Az Istent te ne féltsd! Ő tudja, mit akar!

„*Akkor illeté őt egy angyal: Kélj föl, egyél, mert nagy ut áll előtted, erőd felett való. És ő felkelt, evett, ivott és ment annak az ételnek az erejével 40 nap és 40 éjjel, egész az Isten hegyéig, Hórebig.*”

Ah, ez a hegy régi ismerősünk. Itt már láttunk legördülni egy nagy tragédiát, megvívni egy emberfeletti nagy lelki harcot. Itt láttuk sirni egykor s vergődni tehetetlenül, hosszú éveken át Izráel legnagyobb emberét, Mózeszt.

Bizony, emberi erőt felülhaladó nagy ut az: az árva fenyőfától az „Isten hegyéig,” a pusztai bujdosástól az égő csipkebokorig, a kétségbeeséstől a hegyeket mozgató hitig, a gyilkosságtól az isteni kinyilatkoztatásig.

Micsoda nagy ut ez! Mig a mélységekből eljutottunk küldetésünk felismeréséig. Mikor a neki busult lélek, ez a titokteljes csipkebokor addig emésztődik, addig gerjedezik, míg egyszer lángot vet és isteni szózat hangzik ki belőle: *Menj és hozd ki az én népem a szolgaságból!*

Mert ez a hegy az, a Hóreb hegye, a hová Illés is, Mózes is azért ment, hogy ne lássa népe szenvedését, megaláztatását s elkerülje a kezét, mely őt halálra kereste.

De nem kerülhette el a másik kezét: az Isten kezét.

Mózes megölte az egyiptomi embert, Illés a Baál papjait. Istenéért és nemzetéért mindakettő. Mert a szeretet erősebb, mint a halál. S az Isten azzal magasztalta fel őket, hogy visszaküldte a veszedelembe. Szent tervének eszközüvé választotta őket s azt a kitüntető feladatot bizta rájuk, hogy mentsék meg népüket, ha kell a vértanuság árán is. S a leg erősebb kíséretet küldte velök: a maga segedelmét. „Mondjátok meg nekik, hogy én küldtelek, én, az ősöknek Istené.”

És engedtek az Istennek és mentek szó nélkül a küzdelembe s veszedelembe, onnan pedig a megdicsőülésbe. Az egyiket Isten maga te-

mette el, a másik elevenen szállott fel az égbe.

A nép legendákban teszi halhatatlanná nemzeti hőseit.

„Hol jársz te itt Illés?” Hát itt a te helyed? „Nagy busulásban vagyok Uram, te miattad.” Akár csak mi évtizedeken át.

A fergeteget már régóta láttuk, hogy közelit s egyszer csak azon vettük észre, hogy már itt is van. Kitért a zivatar. Felforgatta a hegyeket, meghasogatta a sziklákat és szétszórta a nemzeteket. De abban a viharban, abban a pusztulásban nem volt ott az Isten. Az nem az ő műve volt. Nem volt ott a földrengésben sem, amely a vihar nyomában járt, abban a tűzben sem, amely a lelkeket már esztendő óta égeti. Mindez a gyűlölet műve volt, az emberi feneketlen gonoszság dühe volt, amihez az Urnak semmi köze nincsen.

Halk szózat az Isten szava. Sokszor csak egy szivdobbanás, vagy a lelkiismeretnek egy elhaló sóhajtása. Azért nem hallják meg sokan a világ tomboló zajában, ebben a mostani nagy földindulásban. Csak a kinek lelke van. Akinek a szive Ő vele és az ő ügyével van tele, mint az ő szent Fiáé, mikor a pusztában egy ördög kísértgette, vagy mikor fényesség vette körül a hegyen, ahol Mózes és Illés is vele volt: az meghallja a zivatar zugását, a gyűlölet tombolását, a népek véres viaskodását keresztül is azonnal felismeri, hogy az Ur szól hozzá: Hol jársz te itt Illés? Itt buslakodol, itt tétlenkedel, ember, a helyett, hogy a dologhoz látnál, a lerombolt oltárokat építgetnéd s rajtok a szent tüzeket újra élesztgetnéd. Hát ez a tiszte a prófétának?

Térj vissza!

Igen. A kötelességünket teljesíteni kell, ha belehalunk is; ha munkánk egyelőre hiábavalónak látszik is. Nem elmenekülni előle a pusztába s ott sirni, emésztődni, hanem itt kell teljesíteni, ahol a legnehezebb. Térj vissza!

És nem szabad kétségbeesni. Nem szabad azt hinni, hogy az Isten tudta és akarata nélkül történhet bármi is. A világ sohasem olyan romlott egészen, mint keserőségünkben gondoljuk.

Ime, már sarjad is az Isten vetése. „*Meghagytam még 7000 embert Izráelben, akiknek térdök meg nem hajolt a Baál előtt és ajkuk meg nem csókolta azt.*”

Hétezer törhetetlen lélek! Micsoda győzhetetlen légió ez! Krisztusnak tizenkettő is elég volt a világ meghódítására. Mi pedig egy millió vagyunk itt magyarok. S százezer számra reformátusok. Ha annak csak a fele lenne is hű apái hitéhez s hagyományaihoz, a Krisztussal s az Istennel kötött szent szövetségéhez s a régi oltárokhoz; s ha csak egy prófétája maradna is: akkor sem lenne oka a kétségbeesésre.

Küld Isten időnként angyalt, hogy megillessen és megbátorítsa a mi lelkünket is: „*Kelj fel, egyél, mert erőd felett való ut áll előtted!*”

De nincs olyan hatalmasság a világon, aki megtarthatna benneteket, ha Istentől s évtizedes örökségektől, a Krisztus megváltó evangéliomától valamennyien eltántorodnátok!

T! Ezelőtt 75 esztendővel, az ezeréves cédrus alatt ült egy ország. Nem lehetett tudni: alszik-e, vagy halálra van sebezve? Csak ült, mint Illés és nem akart megvigasztalódni.

Ah! minden nap fölkelni és minden nap meghalni! Minden reggel rátenni szivedre a tövis koronát és minden este véresen venni le: hát nem százszor irgalmasabb ennél az a Halál, aki szemedet örökre lezárja?

Tudom, a vallás, az én kálvinista vallásom azt tanítja: az ember rendeltetése nem az, hogy boldog legyen, hanem hogy a tüzes keimenében is az Istennek szolgáljon. Mert senkisémet boldog halála előtt. Ezt a pogányok is tudták. De Istent szolgálni, lelkemet a neki gyújtott tűzön elégetni, életemet örök igazságokért, szent célokért áldozatul adni: ez több a boldogságnál, ez *megdicsőülés*. Istennek legnagyobb kegyelme. A Messiások utja a Golgotán keresztül, a mennyei magasságok felé.

Milyen szörnyen vétkezik az, aki ezt az utat előlünk elállja! Aki az emberi nemzet nagy szolgálatából, nagy szolidaritásából ki akar közösíteni bennünket, mert meguntja velünk az életet. Aki addig üz, addig hajszol, addig sajtogatja szívünket, addig tiporja lába alá szent eszményeinket, míg oda nem ülünk az Illés fenyőfája alá és arra nem fakadunk: „*Elég uram! Vedd el, kérlek, az én lelkemet!*”

Kimondhatatlan veszedelme ez lelkünknek. A legfélelmesebb mélység szélén járunk, mikor már az Örökkévalónak ügyét is félteni kezdjük, az Isten mindenhatóságában és bölcsességében is kételkedni kezdünk: „*Nagy busolásom van a Seregek Uráért, Istenéért!*”

Balga ember! Az Istent te ne féltsd! *Ó tudja, mit akar!*

„*Akkor illeté őt egy angyal: Kelj föl, egyél, mert nagy ut áll előtted, erőd felett való. És ő felkelt, evett, ivott és ment annak az ételnek az erejével 40 nap és 40 éjjel, egész az Isten hegyéig, Hóreb-ig.*”

Ah, ez a hegy régi ismerősünk. Itt már láttunk legördülni egy nagy tragédiát, megvívni egy emberfeletti nagy lelki harcot. Itt láttuk sirni egykor s vergődni tehetetlenül, hosszú éveken át Izráel legnagyobb emberét, Mózes.

Bizony, emberi erőt felülhaladó nagy ut az: az árva fenyőfától az „Isten hegyéig,” a pusztai bujdosástól az égő csipkebokorig, a kétségbeeséstől a hegyeket mozgató hitig, a gyilkosságtól az isteni kinyilatkoztatásig.

Micsoda nagy ut ez! Mig a mélységekből eljutottunk küldetésünk felismeréséig. Mikor a neki busult lélek, ez a titokteljes csipkebokor addig emésztődik, addig gerjedezik, míg egyszer lángot vet és isteni szót hangzik ki belőle: *Menj és hozd ki az én népem a szolgaságból!*

Mert ez a hegy az, a Hóreb hegye, a hová Illés is, Mózes is azért ment, hogy ne lássa népe szenvedését, megaláztatását s elkerülje a kezet, mely őt halálra kereste.

De nem kerülhette el a másik kezet: az Isten kezét.

Mózes megölte az egyiptomi embert, Illés a Baál papjait. Istenéért és nemzetéért mindakettő. Mert a szeretet erősebb, mint a halál. S az Isten azzal magasztalta fel őket, hogy visszaküldte a veszedelembe. Szent tervének eszközévé választotta őket s azt a kítüntető feladatot bizta rájuk, hogy mentse meg népöket, ha kell a vértanúság árán is. S a leg erősebb kíséretet küldte velök: a maga segédelmét. „*Mondjátok meg nekik, hogy én küldtelek, én, az ősöknek Istene.*”

És engedtek az Istennek és mentek szó nélkül a küzdelembe s veszedelembe, onnan pedig a megdicsőülésbe. Az egyiket Isten maga te-

mette el, a másik elevenen szállott fel az égbe.

A nép legendákban teszi halhatatlanokká nemzeti hőseit.

„Hol jársz te itt Illés?” Hát itt a te helyed? „Nagy busulásban vagyok Uram, te miattad.” Akár csak mi évtizedeken át.

A fergeteget már régóta láttuk, hogy közelít s egyszer csak azon vettük észre, hogy már itt is van. Kitért a zivatar. Felforgatta a hegyeket, meghasogatta a sziklákat és szétszórta a nemzeteket. De abban a viharban, abban a pusztulásban nem volt ott az Isten. Az nem az ő műve volt. Nem volt ott a földrengésben sem, amely a vihar nyomában járt, abban a tűzben sem, amely a lelkeket már esztendőök óta égeti. Mindez a gyűlölet műve volt, az emberi feneketlen gonoszság dühe volt, amihez az Urnak semmi köze nincsen.

Halk szózat az Isten szava. Sokszor csak egy szivdobbanás, vagy a lelkiismeretnek egy elhaló sóhajtása. Azért nem hallják meg sokan a világ tomboló zajában, ebben a mostani nagy földindulásban. Csak a kinek lelke van. Akinek a szive Ő vele és az ő ügyével van tele, mint az ő szent Fiáé, mikor a pusztában egy ördög kísértgette, vagy mikor fényesség vette körül a hegyen, ahol Mózes és Illés is vele volt: az meghallja a zivatar zugását, a gyűlölet tombolását, a népek véres viaskodásán keresztül is azonnal felismeri, hogy az Ur szól hozzá: Hol jársz te itt Illés? Itt buslakodol, itt tétlenkedel, ember, a helyett, hogy a dologhoz látnál, a lerombolt oltárokat építgetnéd s rajtok a szent tüzeket újra élesztgetnéd. Hát ez a tiszte a profétának?

Térj vissza!

Igen. A kötelességünket teljesíteni kell, ha belehalunk is; ha munkánk egyelőre hiábavalónak látszik is. Nem elmenekülni előle a pusztába s ott sirni, emésztődni, hanem itt kell teljesíteni, ahol a legnehezebb. Térj vissza!

Es nem szabad kétségbeesni. Nem szabad azt hinni, hogy az Isten tudta és akarata nélkül történhet bármi is. A világ sohasem olyan romlott egészen, mint keserőségünkben gondoljuk.

Íme, már sarjad is az Isten vetése. *„Meghagytam még 7000 embert Izráelben, akiknek térdök meg nem hajolt a Baál előtt és ajkuk meg nem csókolta azt.”*

Hétezer törhetetlen lélek! Micsoda győzhetetlen légió ez! Krisztusnak tizenkettő is elég volt a világ meghódítására. Mi pedig egy millió vagyunk itt magyarok. S százezer számra reformátusok. Ha annak csak a fele lenne is hű apái hitéhez s hagyományaihoz, a Krisztussal s az Istennel kötött szövettségéhez s a régi oltárokhoz; s ha csak egy profétája maradna is: akkor sem lenne oka a kétségbeesésre.

Küld Isten időnként angyalt, hogy megillessen és megbátorítsa a mi lelkünket is: *„Kelj fel, egyél, mert erőd felett való ut áll előtted!”*

De nincs olyan hatalmasság a világon, aki megtarthatna benneteket, ha Istentől s évtizedes örökségetektől, a Krisztus megváltó evangéliomától valamennyien eltántorodnátok!

T! Ezelőtt 75 esztendővel, az ezeréves cédrus alatt ült egy ország. Nem lehetett tudni: alszik-e, vagy halálra van sebezve? Csak ült, mint Illés és nem akart megvigasztalódni.

És akkor az Isten oda küldte hozzá Géniusz képében, a maga követét. A Géniusz a vállára tette a kezét és azt mondta neki: mit bu-sulsz itt te ország? Mi a bajod?

Ó, nagy az én bajom, felelte az vissza. Elvesztettem a mi legdrágább a földön, meg tán az égben is: elvesztettem a hitemet. De minek is kérde, ugy se tudsz te rajtam segíteni.

Próbáljuk meg.

És elkezdte próbálgatni, elkezdte enyhítgetni, derítgetni, lelkébe lelket öntögetni. Szivárványt szőtt a szeme elé, a melynek egyik ága a Tiszába ért, a másik ága a Dunába ért s hidján angyalok járkáltak az égből a földre, a földről az égbe, apró Géniuszok, az ő lelkének édes szülöttei, akik Duna-Tisza mentén minden éjjel csillagokat szedtek s reggelre aranyharmatot hintettek a földre.

A szomorú ország csak nézte egy darabig ezt a káprázatos tünényt, csak hullott a könnye, repesett a szive, míg egyszer csak elkezdett a szeme könnyeken át... mosolyogni. A bűbájós Géniusz megneveztette a szomorú országot.

S többé nem fogta az átok. Felkelt, megrázkódott s megint — nemzet lett belőle. Zsibbadt karjaival új munkához látott, néma ajkaival új nótára gyujtott és — élt megint.

Az a szomorú ország Magyarország volt. Az a bűbájós Géniusz a Jókai lelke volt, aki 100 évvel ezelőtt érkezett a földre.

Egy ember, aki egymagára is csodát cselekedett, halottat támasztott.

Minden tudományban laikus volt, mégis mindent jobban tudott, mint más. A csillagászatban épp oly járatlan volt, mint a teológiában, mégis ő fedezte föl ötven évvel előbb, mint a csillagászok, a nyolcadik bolygót s ő alapított egy új felekezetet: az anyaföld imádókat.

A tudósok is hozzá jártak iskolába. A bölcsek is ő tőle tanultak.

Mert ő ismerte az élet egyetlen nagy titkát: az örök ifjúságot.

Ennek pedig egy másik titok volt a kulcsa: az, hogy ő holtig *gyermek* maradt. Jóról, rosztól fogalma se volt. Sárkánykigyók, oroszánok közt élt, mint az első ember a paradicsomban, de ő nem félt tőlök, mert nem tudta, hogy félni kell tőlök. A gyermek naivságával és hiszékenységgel járt-kelt az élet nagy Eden kertjében.

Hát természetes, hogy ő is *meglakolt* érte. Őt is rászedte a kigyó a hiszékenysége miatt fogva s elvesztette ő is a paradicsomot. Csak a koporsójánál eszmélt rá a népe, hogy a kinek a lelke ragyogó égbolt volt, az maga a purgatóriumban töltötte életét. A kálvinista purgatóriumban.

De küldetését betöltötte.

Isten drága ajándékul adta nekünk ő benne a *vigasztalás lelkét* és a *fellegekben járás képességét*. Már a repülés feltalálása előtt.

Igen, sohse járt a földön. Mindig határtalan dimenziókban élt ő is, hősei is.

Némelyek azt mondják, hogy ez volt a gyöngesége. Nem. Ez volt a küldetése.

Az én hitvallásom, a keresztyén erkölcsstan is, nem azt az ideált tűzi elémbé célpontnak, a melyet elérhetek, hanem azt, a mely — mint a csillag — megközelíthetetlen távolságban ragyog.

Legyetek tökéletesek, mint az Isten!

Gyöngeség ez?

Nem. Ez a léleknek és Jókainak legnagyobb ereje. Levon-é az az Isten nagyságából, hogy Jézus Krisztus az ő képét viseli? Jókai ezt az istenarcot dicsőíti meg az emberen s ezzel a próféták közé emelkedik. Illés volt, aki elevenen szállott fel az égbe.

A nép legendákban teszi halhatatlanokká nemzeti nagyjait.

T! Azt mondtam, Jókai szintén legendává lett abban a pillanatban, a hogy a két szemét lehunyta. Mi lesz belőle ujjab száz év múlva?

En már most se hiszem, hogy ember volt, pedig beszéltem is vele. Hiába bizonyította be életében, hogy több ember volt, mint más, mert neki száz keze volt és száz szeme, mint Budhának. Nem. Jókai lélek volt. Milliók álma volt. Egy nemzet hite volt, tündérmeséje volt. Ha ember lett volna, valamikor csak elfáradt volna és egyszer meghalt volna. De ő soha el nem fáradt, képzelő ereje soha meg nem lankadt. És él. Jobban, mint valaha.

Mig testben is itt járt, úgy áradt ki belőle a lélek, mint lent Dal-máciában a híres Ombla forrás a sziklás hegyek alól, amely nyomban hajót emel. Olyan nagy bőségben ömlik ki a földből évszázadok óta. Mondják, hogy egy nagy folyó vize az, amely egy országgal odább tünt el a titkos mélységekben s itt buzog fel újra. A Jókai tündérképzelő-dései is, ez a roppant folyó, valahol a búbajos keleten született s Komáromnál Duna lett belőle. Él, suhan, hajókat és sziveket emel. És magyarul suttog a két partján lakóknak, magyarul tükrözi szomorú arcunkat s délnek viszi, viszi, testvérekhez viszi káprázó lelkünket, fájó sóhajunkat, bele hulló könnyeinket.

Hiszi-e valaki, hogy ez a tünemény ember volt?

En már most se hiszem. Lélek volt, milliók álma volt, egy nemzet reménye volt, akin nincs hatalma fegyvernek s időnek.

Csak a testet lehet megölni, a lelket nem. Azt mondta a Krisztus:

Ne csüggedj el, kicsiny sereg,

Bár egész föld tör ellened

Gyülölség fegyverével!

Ne félj, dühe el nem tipor,

A lélek ellen földi por

Harcolhat, de mit ér el?

Amen.

Belmisszió—ORLE.

E lap 44. és 45. számában Isaák Imre szerkesztő október 31-ikével kapcsolatban két nagyjelentőségű dologra mutatott rá, melyekben e nap bátor kezdeményezést sugalló erejével indítást is adott.

Egyik a *belmisszió*. Ez az egyház nagy egészét érinti. Ebben az időben, amikor minden oldalról új hatások jönnek, melyek egyházaink elevenességét próbára teszik, hitünk erejét és egyházi, vagy mondhatnám gyülekezeti szerveink rugalmasságát kísérgetik, ez a kérdés sürgős feladattá érik és megoldást követel. Az idők jele, hogy azokon a gyűléseken, melyeket máskor csak a rideg közigazgatási problémák foglalkoztattak, most a lelki építés kérdései első helyre jutottak. A VIII. t. cz. végre-

hajtásával a konvent az idők követelményeinek kívánt eleget tenni. Ezért lépteti életbe azt a ránk következő év január 1-vel. Az egyház belső építésére vonatkozó e törvénycikk irányt szab és kereteket ad az egyetemes egyház minden lelkésze és minden gyülekezete számára. A megjelölt irányban az indulást, fejlődést és a keretek kitöltését csak Isten lelke adhatja. A lévai zsinatnak ez az alkotása mégis sokat jelent. Egységes, összefogó és céltudatos irányítást. Erre különösen azért van szükség, mert a mi demokratikus levegőnkben nagyon könnyen jelentkezhettek olyan ideák és olyan kísérletek, melyek az evangélium nevében és ennek a köpenyegé alatt semmibe sem veszik a történelmi fejlődés vonalát a mi egyházunk kiépülésében és az örökségül nyert gyülekezeteket, a szín tiszta kálvinista vértzetből kibontva, a kóbor szekták martalékaul vetik. Talán nem lesz felesleges itt a belmisszió sürgetésére kiváltott visszhangban reá mutatni arra, hogy mi is az az irány, melyre bennünket a VIII. t. cz. vezet. Adjunk nevet az életbe belépő gyermeknek. *A mi belmisszióink: a kálvinizmus evangéliumi építő erejének érvényesítése e köztársaság református egyházaiban az ezek kebelében kifejlesztendő határozottan kálvinista gyülekezeti szervek segítségével.*

A másik nagy jelentőségű dolog az *ORLE*. Az az alap gondolat, a mit itt az október 31-ike kipattantott, ott élt mindannyiánk szívében. A lelkészek ez egyetemes testvéri közössége ugyis mint eszmény, úgy is mint követelmény helyet kívánt régen a tervezéseinkben. Annál inkább, mert a régi magyar intézményről lemetszettek minket. Benne pedig nyertünk és birtunk valamit, a mit pótolni érdemes is, szükséges is. Ha azt kívánjuk, hogy az egyházépítő munkánk egységes, összefogó és céltudatos legyen: legelső sorban minékünk lekipásztornoknak kell ilyenekké válnunk. Erre időt, alkalmat kell találnunk éppen az egyháznak érdekében, a mit szolgálni kívánunk. Isaák Imre, amikor e szervezkedésre az indítást adta, a lekipásztorok szívéből emelt ki valamit, ami életre hívásra várt és, ami ugyanakkor, amikor az ő bátor kezdeményezése elének vetítette, a belső építésről szóló törvénycikk értelmében már kodifikáltan, törvényes formák között állt a küszöb előtt a bemutatkozásra.

Mi sem bizonyítja jobban a belmisszió és a lelkészek testületi egybeforrása közötti természetes kapcsolat lélektani szükségszerűségét, mint az a jelenség, hogy amikor az egyik indul, azonnal jelentkezik a vágy a másik indítására is, — és amikor az egyik kodifikáltatik, ugyanakkor annak, aki az élet realitásaival számol, lehetetlen a másikat a törvényalkotásban elmellőzve hagyni. Ez csak ott történhetik meg, a hol a törvényeket eszményekre szabják és a mindennapi élet ütött kopott gyermekeit ezekhez akarják hozzá vetköztetni.

Az *ORLE* a magyar református egyházban, a régi hazában, azért indult külön, mert ott meg nem kísérelték azt, hogy az egyház belső építéséről törvényt alkossanak. De a belső építést megkezdte a bátor kezdeményezés. És nemsokára ugyanennek a bátor kezdeményezésnek, ha más helyen és más emberek által is, de azért mégis a lélektani szükségszerűségből folyóan, elő kellett hívni az *ORLE*-t a maga eként predestinált formájában. Harcosan, a maga életéért verekedve születik meg a belmisszió. Harcosan, kemény csatákkal jön utána mindenütt az *ORLE*. A mikor a belmisszió előtt nyájas szelid arcot vág a hivatalos egyház és az eredményeit a maga koszorújába fonja: ezeket mindig inkább

együtt szolgáltatják az élet vizének buvárai és az ORLE pásztorai. Szükségszerű, hogy egymásra találjanak és a kálvinizmus magasabb szempontjai szerint felfelé nyesett ágaikkal egy célt szolgáljanak: Isten dicsőségét a magyar egyház kebelében.

Nálunk egészen másként áll a helyzet. Itt egyszerre születik meg a hivatalos egyház organizációja a belmisszió iránytszabásával és a belső építés kereteiben az egyetemes lelkészgyűlés kifermálásával. Ez a három ha nem egyesült erővel is még ma, de egy és ugyanazon időben mozgatja a ráfektetett roget, hogy mindegyike napvilágot lásson. A mi dolgunk az, hogy egyesült erővel elmozdítani tudjuk. Onmagára hagyva mindegyik erőtlén. Mindegyik hiába erőlködik a többi ellenében.

A lévai zsinat mély előrelátással, nagy gyakorlati tapasztalatok figyelemmel tartásával állította be a belsőépítés tevezetébe az egyházmegeyi lelkésztestületeket s az élet szükségszerű folyamánya képen az ezekből feltétlen kialakulásra váró egyetemes lelkészgyűlést. Egyházi törvényben statuálta ezt, nem hagyva a váltakozó kormányok váltakozó jóindulatára az egyesületi formában való engedélyezését. Így szól a törvény:

53 §. ha a lelkésztestületek többsége az egyetemes református lelkészkar összehívásának szükségességét állapítja meg: ezek írásbeli bejelentése után az egyetemes konvent püspök elnöke az egyetemes lelkészgyűlést két hónapon belül összehívni köteles.

54. §. Az egyetemes lelkészgyűlés maga választja elnökét és határozatait a megjelentek egyszerű szavazattöbbségével hozza.

55. §. Az egyetemes lelkészgyűlés jegyzőkönyve az egyetemes konvent elnöksége részére mindenkor megküldendő.

Ez az egyetemes lelkészgyűlés teljesen szabad. Semmiben megkötve nincs. Mindazt tárgyalhatja amit akar. Így tehát belenyulhat minden kérdésbe még feszélyezetlenebbül, mint a magyar ORLE. Ha ennek szükségét látja: elhatározhatja a gyűléseinek évről-évre való megtartását és ezt a törvény értelmében keresztülviheti.

Semmi kétségem benne, hogy maga a bátor kezdeményező örömmel ragadja meg a gyakorlati kivitelnek ezt a kész formáját s az itt anynyira szükséges egységes, összefogó és céltudatos működés kedvéért nem ragaszkodik az ORLE oly sok küzdelemből babéros nevéhez, amikor itt a harmonikus egybefogás nyitott ajtai várják és békésen előrenyuitott kezek a már törvényesnek bejelentett és bejegyzett *egyetemes lelkészgyűlést*.

Sörös Béla.

Mi vezette a védő irodát?

A Református Irodalmi Társaság losonci első ülésén egy védő bizottságot alakított. Kötelességévé tette ennek, hogy az egyházat veszélyeztető jelenségeket figyelemmel kísérve, úgy a külső, mint a belső védelem céljából szükséges intézkedésekre a figyelmet azonnal reá terelje. Nem mintha ez az arra rendelt hivatalos őrállók részéről elmulasztatott volna. Hanem azért, hogy ez egyháztársadalmi szerv a hivatalos szervek béklyóitól szabadon, szélesebb körben is teljesíthesse feladatát.

A védő iroda vezetésével csekélységemet bizták meg. Innen eredt

az a két közlemény, melyek egyikével szemben e lap hasábján Nagy Lajos ref. lelkész válasz nélkül nem hagyható kifogásaival élt. Kifogásolja, hogy „a lelkészek forradalmosítása” abban szó tárgyává tétetett. Ezt a megjelölést az egyik lelkész ajakáról vettem. Ez tehát már így keresztelt és ilyen nevet hordozó jelenség volt akkor, amikor nekem figyelmet kellett kérnem reá. Maga a kifogást tevő lelkész úr is elismeri, hogy „van bizonyos elégedetlenség a lelkészek között”. Tehát szükség volt erre az egyház érdekében reámutatni. Nézetem szerint az egyház védelme ezt egyenesen kötelességgé tette, mert ez az elégedetlenség terjedőben volt és terjedőben van. Az 1925 évi október 29-én tartott konventi értekezlet éppen erre hivatkozva tette kötelességemmé a második közlést. Senkisé maradhatott kétségben e második közlés után, hogy az egyetemes konventnek tudomása van arról is, hogy az elégedetlenségek, különösen pedig azok, akik ezeket szítani igyekeznek, minden hibát a Konvent magatartásában látnak. Ezért hárult reám az a feladat, hogy az egyház álláspontja mellett, hivatalos útasítás értelmében, teljes tárgyilagossággal ismertessem meg azokat az okokat, melyek a konventet magatartásában befolyásolták.

Erős a meggyőződésem, hogy ha Nagy Lajos lelkész úr a második közleményt előbb olvassa, mint ahogy az 1-4 pontba foglalt kifogásait felsorakoztatta, akkor az első két pontban foglalt megállapítása nem került volna e lap hasábjaira. Hiszen maga az, hogy az összes lelkésztársak megismertettének a konvent állásfoglalásának okaival, ellentmond annak a vádnak, mintha mi gregárius papok, negligáltatnánk. Az egyházkormányzat autokratikus túltengésének vádja szintén nem ismeretlen a konvent előtt. Éppen ez volt az oka annak, hogy a mai nehéz viszonyok között a sokoldalú felelősséggel bíró konventi elnökség mellé a losonci konvent a folyó évben egy elnöki tanácsot állított. Ezzel semminemű jogfosztásra nem gondolt, hanem igenis arra volt figyelemmel, hogy azokkal az egyházunkra szakadt csapásokkal és nyomoruságokkal szemben, amelyek különösen az egyházi tisztviselőket sújtják, valamint az ezek folytán felgyülemlett keserőségek kitöréseivel szemben a közel szomszédságból olyan embereket állítson az egyházkormányzat élén álló elnökség mellé, akik a bajokat a hivatalos uton kívül látva, de a hivatalos ut görgyöit is ismerve, úgy a mi egyházi életünk betegségeinek feltárásában, mint az ezekből kivezető út megkeresésében az elnökségnek segítségére legyenek. Szerettem hinni, hogy autokratikus túltengés vádja ilyen körülmények között a jövőben egyáltalában nem fog fennállhatni. Sem formában, sem lényegben.

Kifogás tárgyát képezi harmadsorban „a hazug és stréber pietizmus favorizálása”. Ez a vád az egyetemes konventet nem érheti. Itt a pietizmus sem egyik sem másik alakjában nem jelentkezett. A konvent a belső építés munkájában szigorúan a VIII. t. cz. életbeléptetésére törekszik. Ebbe pedig a fent megjelölt pietizmus sem előírva, sem favorizálva nincs. Ha akadnának néhol elszórt helyi jelenségek, bizonyosra veszem, hogy a Krisztus lelke szerint való komoly építő munka nem a csökevényeken, hanem az élettől duzzadó ágazatokon találja meg a maga kibontakozását.

A negyedik pontra a lap felelős szerkesztője válaszolt. Én a ma-

gam részéről csak annyit tartozom kijelenteni, hogy semmiféle klikkhez nem tartozom. Ha a lap mégis a szerkesztőség tagjai közé sorol: akkor már a klikk át van törve.

Sörös Béla.

Nyílt levél a Szerkesztőséghez.

Nagy Lajos kollegánk lapunk f. évi 46-ik számában éles és sulyos támadással illeti egyházi közéletünket. Cikkét közölni — ha didaktikai szempontból is — nem lett volna szabad, de ha már megjelent: felette napirendre térni közönyös lesajnálással mégsem lehet. — Hiában! Elégületlenek vannak ott is, ahol nem gondolná senki s az elégületlenek a maguk véleményét látnák beigazoltnak a Nagy Lajos elhallgattatásával.

Bizonyítson!

Ha személyi animozitás vezette: maga süti magára az elítéltetés bélyegét. Ha vádjai objectiv igaznak bizonyulnak csak részben is: a remediumot azonnal meg kell keresni; de a nyilvánosság előtt elhangzott vád el nem temethető már csupán a jövő idők szempontjából sem. Egyházi közéletünk egészséges menetét tartva féltő aggodással szemem előtt, kérem sőt követelem Nagy Lajos kollegámtól a tárgyilagos bizonyítást, azzal az intéssel, hogy „quidquid agis, prudenter agas... sed respice finem!”

Fancsika, 1925. november 23.

Lajos Sándor.

Hogy didaktikai szempontból helyes volt-e, vagy helytelen Nagy Lajos cikkének közlése: azt a jövő fogja megmutatni. Ha hatással lesz abban az irányban, hogy egyesek ezután szigorubb önfegyelméssel, több felelősségérzettel s objektivebb kritikával irjanak egyházi életünkről: akkor a cikk leközlése feltétlenül helyes volt.

A mi a vádak bizonyítását illeti, azt legjobb lesz in interno foro, pl. az egyházmegyei lelkésztestületben elintézni. Talán a szűkebb környezet ismeri a vádemelés hátterét képező személyi vonatkozásokat s ez okból érdekelni fogja a bizonyítás. Minket, távolabb élőket, egyáltalán nem bánt a kíváncsiság: hogy vajjon tud-e és akar-e Nagy L. kollegánk bizonyítani, vagy sem.

(Főszerk.)

HIVATALOS RÉSZ

A Református Egyetemes Konvent Elnökségétől.

278. E. K./1925. sz.

Rimaszombat, 1925. november 21.

A református Egyetemes Konvent 1925. szeptember 8-iki 29. sz. határozata folytán a szlovenszkói és podkarpatská rus-i református elemi iskolák tanszer szükségletének ellátására pályázatot hirdetek. Ajánlatok a: „Református Egyetemes Konvent Elnöksége Rimaszombat (z. XVIII.)” címére 1926. évi január hó 15-ig küldendők be.

Pálóczi Czinke István
püspök, egyetemes konventi elnök.

A kárpátaljai református egyházkerület püspöki hivatala.

275.—/1922. szám.

Meghívó.

Kárpátaljai református egyházkerületünk köz-és bírósági gyűlését van szerencsénk 1925 év december hónap 15 és 16-ik napjaira Munkácsra, a református Otthon helyiségébe meghirdetni s arra az alkotó tagokat ezennel meghívni.

A közgyűlés december 15-én délelőtt 10 órakor kezdődik a Református Otthonban s annak megnyitása után a közgyűlés a templomba vonul, hol istentisztelet keretében megtörténik a jelentkező lelkészek felszentelése. Az istentisztelet után folytatjuk a közgyűlést a Református Otthonban. Délután 1/2 4-órákor ugyanott bírósági gyűlés lesz. December 16-án délelőtt 9 órákor a közgyűlés folytatása s berekesztése.

Tárgysorozatot és tájékoztatót a közgyűlés előtt 8 nappal az alkotó tagoknak s érdekelteknek megküldjük.

Atyafiságos szeretettel vagyunk

Munkács, Beregszász, 1925. november 21-én.

dr. Polchy István
főgondnok h.

Bertók Béla
püspök.

Jegyzet. Akik azt óhajtják, hogy szállásról gondoskodjunk, ez igényüket december 10-ig jelentsék be a munkácsi ref. lelkészi hivatalhoz. (Kossuth-u. 15.)

Pályázat. A vágfarkasdi (XV. nagymegye: galántai tanfelügyelőség) ref. iskolaszék december 15-iki határidővel pályázatot hirdet az 1926. évi január hó 1-én nyugdíjazás folytán megüresedő tanítói állásra. Javadalom; 1. Évi 800 kor. az egyház pénztárából. 2. Kertilletmény 20 kor. 3. Megfelelő államsegély. 4. Egy szobás lakás fűtéssel. Tanítási nyelv magyar. Férfi tanítók a választásnál előnyben részesülnek. Az állás 1926. jan. 1-én, illetve az előd nyugdíjazása után azonnal elfoglalandó.

Pályázat. A pányi ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet az előkönyörgő vallástanító kántori állásra. Jövedelme 8 kath. hold 454 □ öl szántó 1256 □ öl rétföld, négy drb. szarvasmarha legeltetési jog a közösből, a földeket a hivek művelik, a rét szénájának és sarjájának lekasználása, beszállítása és az életmű behordása, öt szekér tűzifa házhoz szállítva, 420 liter buza, 600 liter rozs, 6 korona 38 fillér, lakás, udvar, melléképületek és kert, stóla jövedelem az egyh. ker. megállapítása szerint. Az életműt október havában egyszerre adják ki. Kötelessége az isteni tisztelet tartása a presbitérium intézkedése szerint, a gyermekek vallásos oktatása az egyh. kerületi szabályzat szerint. Pályázhatnak nyugdíjas tanítók. A pályázati kérvények a csécsi ref. lelkészi hivatalhoz decz. 24-ig küldendők Cecejevocse-be, XX. župa.

Szerk. üzenet: A Pálóczi Czinke István püspök beszéde különnyomatban is megjelent, ára darabonként 1 korona 50 fillér. Kiválóan alkalmas vallásos iratterjesztéshez. Tiszta jövedelme az orsz. lelkészi nyugdíjintézeté. Megrendelhető a vajáni lelkészi hivatalnál.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*. A kiadásért felelős: Dr. Magda Sándor.

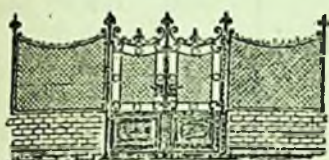
Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, függönyök stb. festése és tisztítása. Szőrmefestés. Gallér és kezelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

ROZÁR LAJOS

UNGVÁR-ÚZHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések' kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, mülakatos, vasrácsok, vaskapuk, tűzhelyek minden kivitelben, nickelés.

MISKOLCZY LAJOS-UNGVÁR
 úri és papi szabó ○○○○ Radvánczi u. 68.
 Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrúra
 való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, fiu- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

„RÁDIO“

Elektrotechnikai vállalat Ungvár,
 Rašin u. 13. — Villany, motor és csengő
 szerelés. Iskolaifizikai szerek olcsó be-
 szerzési forrása. Vidéki megrendeléseket
 postán intéz el.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.
 Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
 Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59
 Készít mérték szerint mindennemű lábbelit
 Állandó raktár cipőkben, bakkancsokban,
 csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekujvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bank-szakma minden ágával.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bank-szakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kama-toztat.

Szövetkezetek | Vendéglők | Kereskedések |
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián dupla-
maláta sört. — Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

Az Ungváron meg-
forduló reformá-
tus közönség leg-
kellemesebb ta-
lálkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

**BAKTAI
EGRY FERENCZ**

harangöntődéje
KISGEJÖCZ

(Ungmegeye, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több vilákiállításán kitüntetve.

**HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ
POPRÁD**

Legalkalmasabb hely
egyházi gyűlések és kon-
ferenciák tartására. Tát-
rai kirándulók kényel-
mes és olcsó otthont ta-
lálnak itt.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR Táviratcím:
Vajda Užhorod.

VACUUM OYL COMP. Ruszinszkói képviselője és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Ford-
son Tractorok.**

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, géprészek, szijak stb. állandóan raktáron.

REFORMÁTUS BIZTOSÍTÁSI IRODA

mint a

Phönix Általános Biztosító Társaság — Phönix Életbiztosító Társaság
képviselője.

Központi Iroda: Lučenec.

Körzeti Irodák: Bratislava, Kosice, Nové-Zámky, Komárno.

Elfogad biztosításokat:

Tűzkár ellen (épületeket, azok belső berendezését, gyárakat, azok berendezéseit és készleteit, mezőgazdasági általánosbiztosításokat), jégkár elleni biztosításokat, továbbá betöréses-lopás elleni, tűkörvegek törés elleni biztosítását, azonkívül szállmánybiztosításokat, postai értékküldeményeket, azonkívül egyéni baleset- és szavatossági biztosításokat a legelőnyösebb díjak és feltételek mellett. — Életbiztosításokat, orvosi vizsgálatlaltal, vagy orvosi vizsgálat nélkül, azonkívül temetkezési biztosításokat, fuellátási és leánykiházasítási biztosításokat igen előnyös feltételek mellett.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Református Egyetemes Egyházzal kötött szerződésünk alapján létesítettük a **Református Biztosítási Irodát.**

Támogassuk saját biztosítási irodánkat!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a Nagykaposi Hitelbank "Velké Kapušany" címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicserei, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vajáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEG JE LEN IK M I N D E N V A S Á R N A P .

Lelkészerztekezletet megnyitó imádság.

Irta s a nov. 10-én megtartott alakuló gyűlésen elmondta: **Miskolczy Endre** elnök.

Lelkünkben a szomoru őszi hangulatával állunk meg előtted jó Atyánk! Elmélyedve nézzük a megsárgült levelek hullását s azt, hogy a lerakódott őszi harmattól, mint sírnak a csupaszon maradt fák ágai; mintha fájna nekik is elszakadni azoktól, amik szint, ékességet adtak nekik, s amelyek annyi szegény országutjárónak nyújtottak egykor édes enyhelyet.

Zöldelő lombjaink mi rólunk is hullanak Istenünk, de nem a természet őszi parancsára, mely csak ideiglenes pihenést jelez s amely után bizton várjuk a felébredést, hanem hullanak, mert vihar tépi, orkán szaggatja s valahány lombunk, levelünk földre esik, mindannyiszor szivünkéből szakad ki egy darab s mi, megtépett, megcibált száraz ágak céltalanul, révedezve nézünk szét s orcáink sápadtsága a felsíró kérdés: miért s meddig még oh én Istenem?... Elcsendesül-e még egyszer a vihar?... Kiderül-e még valaha az ég felettünk?... Befornak-e még valamikor a viharütötte sebek?!...

A hitelenség zivatarja zug, a Tőled való elszakadás fullasztó köde nyomja lelkünket, ... a szeretetlenség, a gyűlölet, .. mind... mind tépik a mi egykor leveles ágainkat s mi — szegény szolgálid — fázunk, diderünk, mint a nehéz beteg, kiből kifogyott az élet utolsó melege is.

Csak egy kis lángot még Istenünk!... Csak a Te benned vetett bizalom hamvadó parázsát lobbantsd mégegyszer lánggra kétségbeesett, összetört lelkü szolgálid szívében, jó Atyánk s mi megyünk, elindulunk, hogy összeszedjük azokat az ékességeket, melyeket a vihar lesodort rólunk; ... megyünk zarándokolunk a letarolt mezőkön, hogy összeszedjük a szétszórt kévüket s újra kötözve bemutassuk néked illő áldozatul!
Nézz le ránk te Jóságos, erre a maréknyi csoportra: gyötrődő lelkü szolgálidra, kik — szent célokat tűzve magunk elé — összegyűltünk,

hogy keressünk Téged, hogy építsük a Te országodat!... Nyugtasd meg lelkünket!... Szólj hozzánk csak annyit: „Veletek vagyok” s mi megnyugszunk s imádunk s áldunk örökkön örökké. Amen.

A magyar református lelkipásztor a történelemben.

Írta s a dolhai konferencián előadta: Péter Mihály.

Nekem arról a kérdésről kell értekezniem, hogy a magyar református lelkipásztort milyen szerep illeti meg a történelemben. Midőn e vonzó tárgy előadására vállalkozom, senki se várjon tőlem valami felfedezést, eddig sohasem halott új dolgokat, hiszen a miket én felsorolni szerencsés leszek, azokat minden valamire való református ember tudja; ha mégis most emlékezetbe idézem, ez azért van, mert azoknak felujítására sohasem volt nagyobb szükség, mint éppen most.

De mielőtt tárgyamra térnék, egy helyzetkép megvilágításával kezdem mondandóimat.

A régi Magyarországon az elmúlt századokban, de különösen a XVII. században, a protestantizmus és a római hitholicismus ultramontán ága között sok vita folyt afelett a kérdés felett: ki okozta az ország szerencsétlenségét?

Az ország hosszú ideig három részre volt szakítva. Egyik darabján a Habsburg ház, másik részén a török uralkodott és csak egy kisebb területén uralkodott a magyarság. Mindenütt jókora nyomorúság, szegénység. Ezért valaki felelős. A róm. hitholicismus ultramontán ága, — mert a tiszta hitholicismus nem egy az ultramontanizmussal, — azt vitatta, hogy a protestantizmus. Ezt mondták: a protestantizmussal bomlott meg a vallás régi, nagyszerű egysége. A mohácsi vész, míg csak egy vallás volt Magyarországon, az ország az egy vallás egyesítő ereje alatt szilárd, virágzó volt. Azért ez állítás következményeit is levonták, amely ebben állott: a protestantizmust ki kell irtani és vissza kell állítani a Regnum Marianumot.

De a protestánsok sem maradtak adósok a felelettel. Ők meg így érveltek: igaz, hogy a mohácsi vész, meg volt a vallás egysége: még sincs meg az ország egységes ereje; amit bizonyítanak a pártviszályok, a többször ismétlődő parasztlázadások, de legfőképpen a nemzetet ért két nagy katasztrófa, Mohi és Mohács.

Azután ők is levonták a következtetéseket, melyeket így lehet összegezni: igaz, hogy a nemzet egén sok vész felhő gyűlt össze és ez mind Isten büntetése, de nem a protestantizmusért büntet bennünket az Isten, hanem a tőle való elfordulás, a bálványozás miatt. Ha tehát azt akarjuk, fejezték be a vitatkozást, — hogy erősek legyünk, — térjünk a krisztusi alapra.

Igy vitakozott, így hadakozott akkoriban egymással a két tábor. Melyiknek volt igazsága, mi, az utódok könnyen megítélhetjük. Mi messze állunk a viták tüztől és így tárgyilagosabbak lehetünk mint ők, akik benne égtek. A tények higgadt megítéléséhez bizonyos távlatra van szükségünk, épenugy, mint a nagy eseményeket ábrázoló festményeknél.

A nyugodt szemlélés világánál ma már kölcsönösen méltányosabbak

lehetünk egymással szemben.

Mi protestánsok ma már tisztán látjuk, hogy az ultramontanizmus nem egy a tiszta katholicizmussal, hanem annak, miként a multakban egyik fattyu hajtása volt, úgy ma is az. Nem a tiszta katholicizmus üldözött bennünket a multakban, nem ez vonta kétségbe létjogosultságunkat, nem ez akart minket kipusztítani, hanem az ultramontanizmus. Az ultramontanizmus nevelte a Bársony Györgyöket, a Forgách Ferenczeket, a Kárádyakat, a Kollonicsokat, ez állította fel az eperjesi vértörvényszéket, ez vitt minket gályákra, ez még a saját fiainak is máglyát készített, ha nem az ő felfogásuk szerint mertek gondolkozni. Ezeknek az ajkán a „haza” szó csak színjátás volt, mert ha tiszta szándékukat néha önfeledten napfényre hozták, akkor így beszéltek: „Magyarország inkább legyen a rókák és farkasok tanyája, minthogy eretnekek lakjanak benne.”

Más a valódi, a Krisztus igazságaitól áthatott, a türelmes, a szeretettől átitatott, az építő, a tiszta katholicizmus szülte a szent Ágostonokat, a szent Ferenczeket. Ennek a katholicizmusnak a hit országában és a civilizáció világában örök érdemei vannak. Ez adta nekünk a Zrínyi Miklósokat, a Telkessy püspökeket, a II. Rákóczi Ferenczeket, a Habsburg-házból a II. Józsefeket, sőt nemcsak személyeket, de egész osztályokat, rendeket, akik meg úgy dolgoztak már akkor, hogy a protestantizmust maga az Isten állította be örök tervei keretébe, hogy ez az emberi művelődés egyik hatalmas hajtókereke legyen, akik a református vallás gondviselészerű voltát átlátva, velünk együtt harcoltak a református vallás szabadságáért az országgyűléseken és a vérmezőkön az ultramontanizmus ellen.

Ha ez így volt a multakban: sokkal inkább így van ma. Amit az ösök vallottak, azt ma a művelt katolikusok, különösen a világiaknak 90 százaléka méginkább vallja. Ma már csak valami rossz álmoknak szeretjük tartani, ha olyan nyilatkozatokat hallunk, vagy röpiratokat olvasunk, amelyek úgy szólnak, hogy a protestantizmusban, közelebbről a református vallásban destructiv erők vannak, ezért a reformátusokat át kell téríteni a róm. katolikus vallásra. Ez semmi egyebet nem jelent, csak annyit, hogy az ultramontanizmus még mindég él, semmit sem felejtett és semmit sem tanult. Nem felejtette el a gyűlöletet, és még mindig nem tanulta meg azt az immár kijegeczesedett igazságot, hogy a református vallásban nemcsak, hogy romboló erők nincsenek, sőt ellenkezőleg a református vallás az, mely a Mohács utáni magyarországot megmenteni segített. Mivel pedig a református vallás úgy össze van nőve a papjával, a lelkipásztorával, mint a fa koronája a törzsével, a gyökereivel, nem fogok beleesni az öndicséret mocsarába, ha a református lelkipásztoroknak a magyar történelemben való szerepéről dicsérőleg fogok megemlékezni.

A reformációt az európai népek közül a legtöbb befogadta, de egyiknek sem volt helyzete a sorsát intéző államhatalom miatt olyan szerencsétlen, mint a magyarnak. Más államokban is volt ultramontanizmus, másutt is tombolt az ellenreformáció erőszakoskodása, de az erőszakoskodásnak ez a romboló munkája csak addig a határig terjed, ameddig a vallás határa kinyult. Ez könnyen megérthető. Azokban a külföldi államokban a királyi családok, a hatalom birtokosai egybe voltak forrva né-

pükkel nyelvben, kulturában, alkotmány szeretetében. Itt tehát az ellenreformáció legtöbbször pusztán vallási érdekből folyt. Nem ez volt a helyzet Magyarországon. Itt a reformációt a tiszta magyarság fogadta be, amely magyarság fölött a Habsburgház uralkodott, egy olyan uralkodóház, mely a magyarság szellemével teljesen ellentétes törekvéseket ápolt kebelében, az ő, az ultramontanizmusval azonos törekvése tehát nemcsak annyiból állott, hogy a református magyarságot katolikussá tegye, hanem egyúttal ezt a nyakas, nyelvéhez, kulturájához, nemzetiségéhez, törvényéhez, alkotmányához erősen ragaszkodó fajtát végképen ki is akarta irtani. Aki a magyar nemzet történetébe beletekint s gondolkozva olvas, ezt a célkitűzést tisztán látja, mert ez mint egy vörös fonal húzódik keresztül majdnem 300 év történetén.

Már most, ha világosan meg akarunk felelni arra a kérdésre, hogy minő szerepe volt a református vallásnak s vele kapcsolatban a református lelkipásztornak a magyar nemzet történetében s mikép mentette meg eltipró törekvésekkel szemben a nemzetet: előbb ezt a kérdést kell feltennünk: mit állított ő, mintegy védelem gyanánt a megsemmisítő rendszerrel szembe? És erre a kérdésre röviden így felelhetünk: hármat, 1 a tudományt, 2 az iskolákat, 3 a szószéket. (Folyt. köv.)

A lelkeszi állások biztosítása.

Évek óta erős küzdelmet vív anyaszentegyházunk vezetősége magyar református Sionunk jogainak és függetlenségének biztosításáért. — A küzdelemnek még mindig nincs meg az óhajtott eredménye, még mindig a bizonytalanságok napjait éljük. A konsolidáció hiánya egyre nehezebbé teszi anyaszentegyházunk helyzetét, amit súlyosít az is, hogy az államhatalommal szembeni jogaink anyagi területére is átnyulnak. Ezen a téren is önkénynek vagyunk kitéve, s annak hatása érzékenyen érinti úgy egyházainkat, mint azoknak functiunáriusait: a lelkészeket. Törvényes járandóságainknak a régi értékben való folyósításával, a különben is nehezzé vált megélhetési viszonyok között súlyos anyagi helyzetbe jutotunk. Családunk fentartása, különösen pedig gyermekeink neveltetése anyagilag teljesen kimeritenek. És amidőn egyre nehezedő helyzetünkben kitartással, hivatás szeretettel igyekszünk végezni magasztos kötelességünket, sok esetben fájdalommal kell tapasztalnunk, hogy a kellő anyagi erő hiánya akadályul szolgál hivatásunk tökéletes betöltésében is...

Jól tudjuk azt mindnyájan, hogy korunk destructiv szellemi irányzataival szemben a legerősebb harcot kell felvennünk, hogy a lelket háborgó tengerét a vallásos hitnek erősítő s a keblek nyugalmit biztosító erejével lecsillapíthassuk s a Krisztus uralmának az emberi szivekben való visszaállításával az élet valódi céljának megvalósítására irányíthassuk a reánk bízott lelkeket. De hogy a lelkipásztor hivatása magaslatára emelkedve, képességeit minél teljesebb mértékben állíthassa az Isten ügyének szolgálatába, annak egyik fontos kelléke az, hogy mentesítsük az őt sokszor lenyűgöző anyagi gondoktól, melyek a szegénység miatt nehezednek vállaira, mert a szükség és nélkülözés a lélek erejét gyengíti meg.

S a lelkésznek is rendelkezni kell annyi földi jóval, amennyivel életszükségeit teljes mértékben fedezheti.

Távol áll tőlem, hogy a világi értelemben vett gazdagságot óhajtánám a lelkészek részére. Nem, mert ami igényünk nem lehet más, mint ez: „Szegénységet, vagy gazdagságot ne adj nekem; táplálj engem hozzám illő eledellel.” Ma pedig különösen azokon a helyeken, hol a csekély összegű államsegély képezi jelentős részét a lelkész javadalmának, nincs biztosítva a lelkésznek a hozzá illő eledel. Ott a szegénységgel kell küzdenie s a két irányu küzdelemben kellő értékesítés nélkül vész el az az erő, mely egy irányban, szorosán vett hivatása terén kifejtve, közkincseket termelhetne.

Tehát e kérdés felett nem lehet egyszerűen napirendre térnünk, mert az ezzel való foglalkozást egyházunk érdeke követeli tőlünk. Ez létkérdés. S fokozottabb mértékben azzá lesz, ha a folytonosan hangoztatott egyház és állam szétválasztása bekövetkeznék, vagy más okok alapján — mint az egyházak adósegélyei — a lelkészi államsegélyek is elvonatnának s teljes anyagi válságba jut egyházunk.

A többi fontos és sürgős teendő között halaszthatatlan egyházunk jövőjének szempontjából a lelkészi állások biztosítása. — De tudunk-e ma e téren valamit tenni? Nehéz kérdés; de mert körülményeink mindinkább kényszerítenek erre, meg kell találnunk ennek a lehetőségét.

E kérdés helyes megoldásánál első sorban azt kell tekintetbe vennünk, hogy csupán önerőnkre támaszkodhatunk; a kiindulásnak ezzel számotvetve kell megtörténnie. Kivülről jöhető segítségre itt a jövőben nem számíthatunk s nem is szabad számítanunk, mert biztos bázisunk csak az lehet, amit önerőnkől alkotunk. Igaz hogy ez újabb áldozathozatallal jár, de anyaszentegyházunk alapvető javai ezen az uton állottak s állanak elő ma is s ha az lélekszerinti: a legerősebb és legbiztosabb alap.

Ezt a módot kell azért elsősorban megkísérelnünk.

Tudjuk ugyan, hogy hiveink tulnyomó részben a materializmus karmai között vannak s az onnan való kiragadás nehezen megy, de ettől nem szabad visszariadnunk; a próbát meg kell tennünk. A helyes belátás ösztönző hatással lehet a benuitnak látszó akaratra, minek hatása tetekben nyivánulhat meg, hiszen erre vannak példák ma is gyülekezeteinknél. A legnagyobb akadály a vaskos közöny, vagy a tehetség hiánya lehet.

Meg kell állapítanunk, melyek azok a gyülekezetek, hol a lelkészi javadalom nem biztosítja kellőleg a lelkész tisztességes megélhetését; a számbavétel után pedig felhívni az ilyen gyülekezeteket a következményekre való figyelmeztetéssel a lelkészi javadalom kiegészítésére. S ha szűkkeblűségéből, közönyből, vagy tehetség hiánya miatt arra egyes gyülekezetek nem volnának hajlandók, vagy képesek, ezeknél meg kell valószínűsíteni a már széles körben a legradicalisabb megoldási módként elterjedt eszmét: megüresedés esetén beszüntetni az ilyen lelkészi állásokat s más egyházhoz csatolni. Így fokozatosan vitetnék keresztül a lelkészi állást fentartani nem tudó gyülekezeteknél a beszüntetés, aminek eredménye az lenne, hogy megszűnnének a mostani sinylődő kis anyaegyházak, hol a lelkészek energiáját a megélhetésért folytatott túlfeszített s meddő küzdelem sorvasztja el. Ezt a veszteséget pedig kárpótolná az a

lelkészi munka, melyet több lelki készséggel és eredményesebben végezhetnének — ha több gyülekezetben is — a megélhetés súlyos gondjaitól mentesített lelkészek.

A hitéletnek domináló erővé tételét célzó lelkészi munka eredményei lehetnek zálogai egyházunk életképességének és hivatásszerű tevékenységének. Ezt a munkát akkor végezheti a célnak megfelelő intenzitással minden lelkész, ha hivatásával kapcsolatos existenciája biztosítva van. V—y.

Lelkészerőtekezés az alsózempléni egyházmegyében.

Az alsózempléni egyházmegye lelkészi kara f. hó 10-én értekezletre gyűlt össze Királyhelmecon. Az értekezlet, amelyen a tagok csaknem teljes számban jelentek meg, isteni tisztelettel kezdődött. Kellemes meglepetést gyakorolt a megjelent lelkészekre, hogy — bár hétköznap volt és meglehetősen rossz idő — a hivek serege teljesen betöltötte a tágas templomot, bizonyágául annak, hogy népünk józan részét néha jobban érdeklik egyházunk égető kérdései, mint egyes, saját érdekükkel sem törődő, távollétükkel tündöklő lelkészeket. Gyülekezeti éneklés után Máthé Miklós perbenyiki lelkész imádkozott s tartott írásmagyarázatot Ézsaiás 40 27-31, alapján hatalmas meggyőző erővel. Meglátszott rajta, hogy ez az ember valóban is hiszi azt, amit hirdet s ezért volt igehirdetése mindenkire lenyűgző hatása. Isteni tisztelet végeztével Keresztury József esperes adta elő, hogy az értekezletet az egyházmegye megbízásából hívta össze s ajánlotta, hogy míg az értekezlet elnököt választana, Miskolczy Endre bodrogszentesi lelkész e. m. tanácsbíró kéresek fel a gyűlés vezetésére, amit az értekezlet elfogadván, a felkért korelnök költői szépségű imádsággal nyitotta meg az értekezletet. Jegyzőnek Virág Béla királyhelmecei lelkész kéretett fel. Megalakulás után úgy az elnököt mint a jegyzőt egyhngulag rendes elnökké, illetőleg rendes jegyzővé választotta meg az értekezlet; szívélyes szavakban köszönték meg mindketten a bizalmat. A lelkészerőtekezés című az „alsózempléni református lelkészi értekezlet” cím minden nagyobb vita nélkül elfogadtatott. Következett annak a kimondása, hogy kik legyenek az értekezlet tagjai, amire vonatkozólag Horvát Győző n. kövesdi lelkész indítványozza, hogy annak világi tagjai is legyenek. Karászy Benő szomotori lelkész nem tartja szerencsésnek az indítványt, miután itt speciális szakegyesületről van szó, amely főképen szakkérdésekkel foglalkozik. A paritás elvének még ezen a téren is való követelése olyan túlzás, amelynek keresztülvitele esetén a kitűzött cél ellenkezője lesz elérve. a lelkék és erők egyesítése helyett azoknak elválasztása sőt szembeállítás. Keresztury József, Máthé Miklós s az indítványozók ismételt felszólalása után az értekezlet szótöbbséggel kimondotta, hogy az értekezletnek világiak is tagjai lehetnek. Könnyebben ment a lelkészerőtekezés idejének, helyének s évenkénti számának megállapítása. Horváth Gy. állandó értekezleti helynek Királyhelmeceket ajánlja: Karászy B. a vándor gyűlések mellett érvel. A Máthé M., Keresztury I. és Virág B. hozzászólása után elhatározta az értekezlet, hogy évenként egy rendes s a szükséghez mért számú rendkívüli gyű-

lést tart. A rendes gyűlések vándor gyűlések lesznek, a rendkívüliek megtartásának helye: Királyhelmec s az elnök abban az időpontban hívja össze azokat, amikor legszükségesebbnek tartja. Következett a legfontosabb tárgy: a ref. lelkészeket az állam részéről ért számtalan sérelemnek, egyházaink nyomoruságos anyagi helyzetének; ezekkel kapcsolatban a konvent köztudomásra hozott legutóbbi akciójának s az ungi ref. lelkészi s tanítói egyesület emez ügyekre vonatkozó határozatának tárgyalása, amelyekre nézve Virág B. körültekintő s alapos indokolású javaslatot terjesztett elő. Javaslatának lényege ez: fejezze ki a lelkészértekezlet köszönetét a konventnek a ref. egyház összes függő ügyeinek végleges rendezése végett ismételt indított akciójáért s kérje fel, hogy igyekezzék az állami hatalommal, olyan megegyezést létesíteni, amely a ref. egyház becsületével összefér. Ezen a ponton indult meg a legélénkebb vita. Karászy B. helyesli a konvent üdvözlő javaslatot, azonban megpótolni kívánja azzal, hogy kéressék fel a konvent arra is, miszerint — tekintettel arra, hogy a megegyezés ez egyházi hatóságok legjobb akaratu eljárása mellett is meghiusulhat, — tegyen készületeket az államnak és egyház előbb-utóbb bekövetkezendő szétválasztásának esetére is. A szomorú hangulattal telített vita eredménye az lett, hogy a konvent üdvözlése a pótindítvánnyal együtt elfogadtatott s amellet a lelkészi értekezlet megbizta Karászy B.-t, hogy az állam és egyház szétválasztása esetén előálló helyzetéről s az akkor követendő eljárásról terjesszen a legközelebbi értekezlet elé részletes javaslatot. Az Országos Református Lelkésztestület összehívását szükségesnek tartja az értekezlet. Különböző indíványok elfogadása után melyek között az volt a legfontosabb, hogy a lelkészértekezleti gyűlésekkel egyidejűleg presbiteri konferenciákat is megkísérel az értekezlet tartani, következett a tagsági díjak megállapítása s esetleges pályadíjak kitűzésének a megvitatása. Egyházkerületi papi aljegyzőnek Miskolczy Endre e. m. tanácsbíró, kerületi világi tanácsbírónak és zsinati tagnak dr. Lengyel László királyhelmeci főgondnok jelöltetett.

Lelkészegyesületi közgyűlés a barsi egyházmegyében.

A barsi ref. egyházmegye lelkészegyesülete f. évi nov. 19-én Nagysallóban tartotta őszi közgyűlését az egyházmegye lelkészikarának — úgy szólva — teljes részvételével.

A közgyűlést megelőzőleg a gyülekezet templomában istenítisztelet volt, melyre tömött sorokban vonult fel Nagysalló vallásos lelkü református népe, úgy hogy az az ékes, nagy templom szorongásig megtelt az Ige után szomjuhozó lelkek buzgó tömegével.

A templomban a gyülekezeti éneklés után Varannay Sándor lelkészegyesületi elnök emelte lelkünket buzgó imádságban az égnek Urához. Az egyházi beszédet Pap József hontvarsányi lelkész tartotta, sikerülten mutatván reá arra, hogy nekünk mint Jézus tanítványainak a meszter munkáját miképen kell tovább folytatni.

Szépen illeszkedett bele az istenítisztelet keretébe a helybeli énekar két énekszáma Kömley László nagysallói kántortanító vezetésével, ugyszintén Konta Dezső zselizi ref. lelkész kedves szóló éneke.

Isteni tisztelet után az iskolában jöttünk össze mi lelkészek, hol

Varannay Sándor elnök tartotta meg nagy gonddal összeállított megnyitóját. Fájó szívvvel emlékezett meg egyházmegyei lelkészi karunk egyik közszeretben élt s nem régen elhunyt ifju tagjáról, a mi kedves pályatársunkról s rokonszenves barátunkról Juhász József volt garamvezekényi lelkészről, kinek emlékét igaz kegyelettel őrzi lelkészi karunk minden tagja.

Majd meleg szavakkal, igaz szeretettel üdvözölte Szabó S. Zsigmond bajkai lelkészt, a költő papot abból az alkalomból, hogy a kassai kazinczi iróalmi társaság tagjává vállasztatott.

Ugyancsak szeretetten üdvözölte körünkben két új lelkésztestvérünket Vecsey Viktor garamszentgyörgyi és Antal Gyula lévai rendes lelkészeket s kérte az ő magvetésükre Istennek gazdag áldását.

Ezután dr. Agyagási Sándor lelkészértekezleti jegyző előterjesztésében az egyházlátogatás eddigi módozatainak megváltoztatásával foglalkozva, határozatilag kimondta közgyűlésünk, miszerint fennforogni látja annak szükségét, hogy az eddigi gyakorlattól eltérően egyházmegyénk 4 egyházlátogatási körre osztassék, melyek közül egyikben évenként váltokozva esperes és főjegyző ur végezze az egyházlátogatást, a másik három körben pedig az esperes ur által megbízott három bizottság. A vizitáció minden gyülekezetben egy egész napot töltsön. Délelőtt tartson a meglátogatott gyülekezet templomában rendes istenitiszteleket, majd presbiteri konferenciát, délután pedig látogassa meg a gyülekezet iskoláját és — ha van — a vasárnapi iskolát, mely után az eddigi módozatok mellett ejtse meg a gyülekezet anyagi javainak számbavételét. Este pedig a helybeli lelkész és tanító bevonásával tartson vallásos estélyt.

Levette közgyűlésünk napirendről annak a kérdésnek tárgyalását, hogy az önhibájukon kívül államsegélyüket elvesztett lelkészek mi módon lennének kárpótolhatók, mivel ily kárpótlás szüksége egyházmegyénkben fenn nem forog.

Majd elfogadta az ungi lelkész- és tanító egyesület 1925. okt. 15-iki határozatából kifolyólag elfogadott s a konventi elnökséghez felterjeszteni javasolt felirat szövegét.

Egyhangulag mondta ki az Országos Református Lelkésztestület összehívásának szükségességét.

Czeplédy Pál garamsallói ref. lelkész felolvasása következett. kinek aktuális kérdéseinkről tartott fejtegetéseit feszült figyelemmel hallgatta a lelkészi kar. E felolvasás ismertetése jelen tudósítás keretén kívül esik, mivel a felolvasásnak hivatalos lapunkban való megjelentetését határozta el közgyűlésünk.

Végül az eddigi tiszti kart újabb három évre egyhangulag megválasztotta közgyűlésünk, — mellyel összejövételünk befejezést nyert.

Lelkésztestületi gyűlés Abaujban.

Ugyancsak siet az öreg tél Apó. Ugylátszik tavalyi mulasztását akarja kipótolni, amikor a végtelen szibériai síkságról csak rövid pihe-nőre jött a fehér homloku Tátrába. Most ifjui hévvel ront ki komor hegyei közül sebes lábú szélparipáin. Hosszan uszik utána hermelin palástja a mely a nagy vágatásba valahogy lekanyarodik vállairól s fehér egyfor-

Mulhatlanul szükségesnek tartja, hogy induljon meg kivétel nélkül minden egyházban az intenzív belmissziói munka. Tartassanak az anya, valamint a leány és fiók egyházakban is vallásos esték, minden hétköznap reggel könyörgés előtti bibliaolvasások. A lelkeszi hivatalok karolják fel az iratterjesztést és a ref. családokat lássák el Bibliákkal, építő és tanító könyvekkel. Bármennyire is ellenzik egyesek, sok jó gyümölcsöt teremne a vándor predikálás (Magyarországon bevált) ezt is meg kell próbálni. Mindent megtenni az őrállóknak arra nézve, hogy a vasárnap szigoruan, a kálvini elvnek megfelelően ünnepeltessék meg mindenütt. Végül kéri javaslatának elfogadását, kötelezővé tételét, az e. m.-i gyűlésen majdan határozatra emelését és ennek alapján a mulasztók szigorú felelősségre vonását. (Közlés végett a teljes referáda megküldetik). A lelki és szellemi táplálkozás és megelegedés után barátságos, meghitt közebédre gyűltünk össze.

M. D.

H I R E K

— **Stóla rendezés.** A tiszánineni egyházkerület a maga területén a stólát 61—1925 sz. határozatával a következőleg állapította meg, elrendelvén e határozatnak az összes szószékekből való kihirdetését: 1. *Esketési* díj templomban 40 K., háznál 100 K. 2. *Temetési* beszédért a templomban s azonkívül — ahol szokásban van — az udvaron tartott imádságért 40 K. — Az udvaron tartott imádság és oráció 40 K. Az udvaron tartott imádság 20 K. 3. *Keresztelési* díj templomban vagy paróchián 10 K., magánháznál 20 K. 4. Anyakönyvi kivonat 10. K. darabonként. — Családi értesítő 20 K. Egyházkeles — ahol szokásban van — ingyenes. — Az énekvezér stólája a lelkeszi stóla fele. A *teljesen* szegények nem tartoznak stólát fizetni. Lelkesz és énekvezér köteles minden halottat a temetőre kikisérni. — Az egységességet e téren már éppen ideje volt e határozott lépéssel megteremteni!

— **Nyilatkozat.** Örömmel állapítom meg, hogy az okt. 31-ike sugallta indításom nem lett pusztába kiáltó szó. Elgondolásaimnak igen előkelő szellemű, vezető férfiakban is visszhangja támadt s a munka ezzel tulajdonképen már meg is indult. Nyilvánvaló lett, hogy a lel-

készgyegesület=lelkésztestület helyesebben annak *működését* immár mindenki óhajtja, várja. A hozzám befutott jelentkezésekből, az egyesekkel váltott levelekből s főleg a személyes tárgyalásokból kiviláglik az, hogy mindenki azt akarja: *Állitassék fel a lelkeszgyegesület = lelkésztestület sürgősen és kezdje meg a működését mennél előbb.* — Ki kell jelentenem egyes, a „lelkészgyegesület” szótól fázósan huzódozóknak, hogy a *név* nekem igazán nem fontos, a *lényeg*: a működés a fő. Nem is akartam, eredetileg sem, a VIII. t. c. *ellenére* szervezett lelkészgyegesületet = lelkésztestületet. Csak azt óhajtottam, hogy a lelkeszi kar tulajnyomó többsége által egyre erélyesebben követelt munka meginduljon úgy az anyaszentegyház, mint a lelkeszi testület szellemi és anyagi helyzetének *eredményes* javítása érdekében. A kérdés továbbfejlődése elé teljes bizalommal tekintek s további mondanivalóimat nagyobb cikk keretében fogom összegezni. Elvárom azonban minden hozzászólótól a teljes tárgyilagosságot és annak figyelembevételét, hogy: „Salus ecelesiae suprema lex esto!” (Is.)

Kiadja: az Egyetemes Konvent.

A kiadásért felelős: Dr. Magda Sándor.

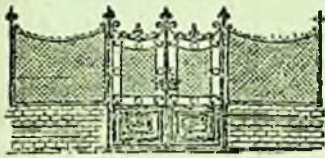
Alapítva 1910.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, fűg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
mefestés. Gallér és kézelő tisztítás.
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön pósta-osztály.

ROZÁR LAJOS

UNGVAR-ÚZHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések,
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezelnád, szitaáru, műlakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tűzhelyek minden kivitelben, nickelés.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVAR
Radvánczi u. 68.
urí és papi szabó
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, uraszialára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, flu- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

„RÁDIO“

Elektrotechnikai vállalat Ungvár,
Rašin u. 13. — Villany, motor és csengő
szerelés. Iskolaifizikai szerek olcsó be-
szerzési forrása. Vidéki megrendeléseket
postán intéz el.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.
Az ungl egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVAR Radvánci utca 59
Készít mérték szerint mindenféle lábbelit
Állandó raktár cipőkben, bakancsokban,
csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

Szávetkezések | Vendéglők | Bereshedések |

VEVŐIKNEK ADJÁK A
12ⁿ-os Primus világos és a
16ⁿ-os Sct Flórián duplamaláta sört. — Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagár r. t.
KASSA.

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

**BAKTAI
EGRY FERENCZ**

harangöntőde
KISGEJŐCZ

(Ungmegye, Podkarp. Russ.)

Alapított 1793-ban.

Több világiállításon kitüntetve.

**HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ
POPRÁD**

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tátrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR

Táviratcím:
Vajda Užhorod.

VACUUM OYL COMP. Ruszinszkói képviselte és lerakata. Olaj.

Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Fordson Tractorok.**

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, gépészek, szjak stb. állandóan raktáron.

REFORMÁTUS BIZTOSÍTÁSI IRODA

mint a

Phönix Általános Biztosító Társaság — Phönix Életbiztosító Társaság képviselte.

Központi Iroda: Lučenec.

Körzeti Irodák: **Bratislava, Kosice, Nové-Zámky, Komárno.**

Elfogad biztosításokat:

Tűzkár ellen (épületeket, azok belső berendezését, gyárakat, azok berendezéseit és készleteit, mezőgazdasági átalányosbiztosításokat), jégkár elleni biztosításokat, továbbá betöréses-lopás elleni, tükröruvegek törés elleni biztosítását, azonkívül szállmánybiztosításokat, postai értéküldeményeket, azonkívül egyéni baleset- és szavatossági biztosításokat a legelőnyösebb díjak és feltételek mellett. — Életbiztosításokat, orvosi vizsgálatlaltal, vagy orvosi vizsgálat nélkül, azonkívül temetkezési biztosításokat, fuel-látási és leánykiházasítási biztosításokat igen előnyös feltételek mellett.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Református Egyetemes Egyházzal kötött szerződésünk alapján létesítettük a **Református Biztosítási Irodát.**

Támogassuk saját biztosítási irodánkat!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicseri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vájáni lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEG JE L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

A Református Egyetemes Konvent Elnökségétől.

290. E. K./1925. sz.

Rimaszombat, 1925. december 10.

Valamennyi püspöki, esperesi és lelkészi hivatalnak.

Indítványomra az Egyetemes Konvent legutóbbi ülésében, Losonczon, 7/1925. sz. alatt elhatározta, hogy az egyház belső építéséről szóló VIII. t. cikket életbelépteti s intézkedéseit az 1926. év folyamán végrehajtja.

Azért tájékozás és miheztartás végett az említett törvénycikknek II. (a gyülekezeti hitépítésről) III. (a gyülekezeti fegyelmezésről) és IV. (a lelkésztestületről) fejezeteit hivatalos lapunkban egész terjedelmében közlésem s az egyházkerületeket és egyházmegyéket felhívom a törvény intézkedéseinek a saját hatáskörükben való foganatosítására. Tehát a Családkönyvek behozatalának, a templomonkivüli evangyélizáló munka megkezdésének, ifjusági és egyéb egyesületek alakításának, a gyülekezeti fegyelmezés életbeléptetésének, az egyházmegyei és egyházkerületi belmissiói bizottságok és a lelkészi testületek megszervezésének... stb. elrendelésére, keresztülvitelére és ellenőrzésére. És mindezek megtörténéről jelentéstételre az Egyetemes Konventhez, legkésőbb 1926. év végéig.

A törvény megadja a módot és lehetőséget *egyetemes lelkészgyűlések* tartására is, még pedig olyan teljes garancia mellett, aminőt semmi szabad egyesülés nem nyújthat, mert az egyházalkotmányba becikkelyezett lelkésztestület az egyházalkotmánynak olyan integráns része lett, amelynek működését megbénítani a vallásszabadság sérelme nélkül nem lehet.

A munkatér, mely e törvényben élénk, lelkészek elé van tárva, oly széles, a feladat oly gazdag, a célkitűzés, amelynek érdekében Istentől adott talentomainkat kamatoztathatjuk, oly ideális, hogy csak részben való megközelítésétől is méltán várható egyházunk belső megújodása, aláhanyatlott hitéletünk újjászületése.

Isten után rajtunk áll egyedül, hogy ez be is következzen. Krisztus Urunknak áldott születése szüljön ujjá bennünket is és hozza meg lelünknek az önmagával való megelégedés békességét!

Ha hiven sáfárkodunk, a kegyelmes Isten ta'an felénk hajtja a Kormányon ülők szívét is, hogy végre egyebekben is békeségesebb és nyugodalmasabb idők következzenek el reánk is, hányatott egyházunkra is. Atyafiságos szeretettel:

Pálóczi Czinke István

püspök, egyetemes konventi lelkészi elnök.

VIII. törvénycikk: az egyház belső építéséről.

Második fejezet.

A gyülekezeti hitépítés.

7. §. A szlovenszkói és ruszinszkói egyetemes református egyház a kebelébe tartozó egyháztagok nyilvántartásáról, lelkigondozásáról és hitbeli építéséről a lakóhelyük szerint illetékes egyházközségek gyülekezete utján gondoskodik.

8. §. Minden református vallásu egyháztag köteles bármely egyházközség területén való letelepedését, vagy arról való elköltözését 30 napon belül az illetékes lelkészi hivatalban élőszóval, vagy írásban bejelenteni. A családfő, vegyes házasság esetén az anya tartozik az egész családra vonatkozó adatokat pontosan bemondani.

9. §. Minden egyházközségben az ott lakó református családokról egy családkönyv vezetendő.

Ebben feljegyzendő:

a) a családapa és családanya neve, születési helye, foglalkozása, vallása, korábbi tartózkodásuk időrendi helye és tartama;

b) a családapa és családanya szüleinek neve, vallása, foglalkozása és lakóhelye;

c) az összes gyermekek neve, vallása, foglalkozása és lakása az elhaltak feltüntetésével.

10. §. Az egyházközségeket a családkönyvek összeállításához szükséges törzslapokkal az egyetemes konvent látja el.

11. §. Az egyszer kiállított törzslapok az időközi anyakönyvi bejegyzések után évről-évre kipótolandók.

12. §. Az egyházközségekből való minden elköltözés esetén a lelkész köteles az eltávozó családra vonatkozó törzslap másolatát annak a lelkésznek hivatalból elküldeni, akinek lelkigondozása körébe tartozik az ujonnan beköltöző.

Az új tagokat épen úgy, mint az áttérteket a presbytériumnak történt bejelentése után a lelkész veszi fel.

13. §. Hat éves koráig minden gyerek lelki szükségleteiről a család gondoskodik.

Az elhagyott árvák gondozását a presbytérium az I. tc. 128—230. §-ok szerint teljesíti.

14. §. Minden egyháztag 6—16 éves koráig úgy az általános tankötelezettség tekintetében, mint különösen a lelkigondozás és hitépítés szem-

pontjából a presbytérium felügyelete és ellenőrzése alatt áll.

A fokozatos egyházi hatóságok ellenőrzési es felügyeleti követelményeinek a presbytérium a lelkeszi hivatal utján tesz eleget.

15. §. A felső nép és középiskolák hitoktatói növendékeiket a gyülekezeti istentiszteletek látogatására buzdítani s őket erre elvezetni tartoznak, tekintet nélkül arra, hogy számukra külön áhitatot tartanak-e, vagy nem.

16. §. Minden egyháztag 14—16 éves koráig konfirmációi előkészítésben részesítendő. A konfirmációi előkészítést mindenkor a lelkész végzi. Ez előkészítés után minden tag a gyülekezet színe előtt tesz vallást öntudatos hitéről, minek alapján a gyülekezeti életbe ünnepélyesen felvételik.

17. §. A 16—21 éves gyülekezeti tagok hitépítését és teljes jogu gyülekezeti tagokká nevelését a presbytérium egyháztársadalmi uton végzi.

18. §. Az egyháztársadalmi hitépítés általános tervezetéről, annak módszereiről és anyagáról az egyetemes konvent minden gyülekezet részére megfelelő tájékoztatást készített.

19. §. A 21. életévüket betöltött gyülekezeti tagok az egyháztagok jogainak gyakorlásán és anyagi kötelezettségein kívül a gyülekezet hitépítésének szolgálatában cselekvőleg is közreműködni tartoznak.

20. §. Az egyházközség gyülekezeti élete Isten felségének elismerésében, szilárd jellemképzésben, Isten házának rendes látogatásában, az evangéliumi lelki közösség ápolásában és a keresztyén szeretet gyakorlásában nyer kifejezést.

21. §. A gyülekezeti élet vezetője a lelkész, aki e tisztében a presbitériummal egyetértőleg jár el és annak tevékenységét az evangéliom szellemében irányítja.

22. §. A lelkész hitépítő munkáját a presbyteriumon kívül az általa segítőtársakul választott gyülekezeti tagok támogatják. Ezek között evangéliumi közösséget fejleszt és ápol.

Az evangéliumi közösségek feladata a templomon kívüli evangélizáció és a gyülekezet tagjai részére nemes szórakozásról való gondoskodás.

23. §. Minden gyülekezet jogosítva van a gyülekezeti élet tagozódása szerint vasárnapi bibliai iskolák, konfirmáltak egyesülete, ifjusági egyesület, énekkar, Kálvin szövetség, nőegylet, vagy leányegylet, avagy más evangéliumi közösség szervezésére és fenntartására, — ezek számára szervezeti szabályzat alkotására, amely szervezeti szabályzat az egyházi felsőbb hatósághoz felterjesztendő.

24. §. Az egyházi felsőbb hatóság a gyülekezetek szervezeti szabályzatának jóváhagyását csak az esetben tagadhatja meg, ha azok akár az egyház hitelveivel, akár ennek tételes törvényeivel ellentétben állanak.

25. §. A gyülekezeti életnek egyes szervei, mint pl. az ifjusági egyesületek, énekkarok, Kálvin szövetségek és nőegyletek vagy egyéb evangéliumi közösségek más gyülekezetek hasonló szerveivel összeköttetést teremthetnek, egyházmegyei, egyházkerületi, vagy egyetemes szövetséget létesíthetnek. Kötelesek azonban a terület szerínt illetékes egyházhatóságnál a szövetség létesítését bejelenteni és évi jelentésük egy példányát minden esztendőben megküldeni. Az ellenőrzést e szövetségek felett a felsőbb egyházi hatóságok gyakorolják. (Folytatjuk.)

Elnöki megnyitó beszéd.

Irta és a dunamelléki kerületi gyűlésen elmondta: Szilassy Béla dr. ker. főgondnok.

Főtiszteletű Egyházkerületi közgyűlés!

Néhány hét előtt — október 11-én — ünneplésre gyűlt össze a pozsonyi ref. egyházközség, hogy hálás ragaszkodásának adjon kifejezést lelképásztora iránt, ki 30 éve munkálkodik fáradhatatlanul, szeretetteljes odaadással gyülekezete körében. Balogh Elemér püspök közismert szerénysége miatt 30 éves lelkészi jubileumán csak a pozsonyi gyülekezet vett részt ezért, engedjék meg nekem, hogy az egyházkerület közgyűlésén első szavam a szívélyes üdvözlése legyen Oméltóságához, ki a reá bízott szép számú gyülekezetet erős hitével buzdította, templomát megépítette és anyagi megerősödését megalapozta. Utóbb magasabb feladatra is elhivatván, egyházkerületünk ügyeit további jóindulatu atyai gondoskodásába ajánlom és Isten áldásád kérem működésére. Mult évi közgyűlésünk óta oly sok nagy horderejű esemény történt, hogy azok ez évet a legjelentősebbek közzé sorolják. A világháboru keserves tapasztalatai felrázták a világkeresztyénségnek lelkiismeretét, magábaszállásra készítette világszerte mindazokat, kik felelősséget éreznek Krisztusnak e földön hagyott örökségéért. Évek kitartó munkája után összegyűlt évszázadok óta először az egyetemes keresztyénség világkonferenciája Stockholmban, hogy a különféle keresztyén egyházak egyöntetű munkásságát hirdesse és alapozza meg a hitetlenség és emberi boldogtalanság keletről induló veszedelmei ellen. Ugyancsak Cardiffban konferenciát tartottak az összes presbiteriánus protestáns egyházak az egymásközötti kapcsolatok kiépítésére és a felebaráti szeretet hatályos gyakorlására. Mindkét konferencián szlov. ref. egyházunk képviselővel részt vett.

Szlovenszói ref. egyházunk hosszú, aggodalmas és küzdelmekkel teljes évek után, jövőjében vetett törhetetlen hittel és Istenben vetett mélységes bizalommal ez évben megindítja lelkészképző szakoktatását. Istennek szentelt életű apostolokat kívánunk nevelni a hit erejével ez Istenbe vetett bizodalomra alapozott és az imádság erejével fentartott intézményben. Az Ő akaratának erőslelkű letéteményesei: Bertók Béla püspök és Sörös Béla tanácsbíró urak vállain nyugszik ez intézményünk terhe; református hiveink lelkesedése könnyítse számukra annak hordozását. A szeptemberben tartott egyetemes konventi ülés életre hívta ref. irodalmi társaságunkat és életbe léptette a belmisszió és egyházfegyelmről szóló VIII. zsinati törvénycikket. Mindez intézkedések hathatós támogatói leendenek azon örvendetes lelki megmozdulásnak, mely — Istennek legyen hála — egész magyar ref. egyházunkban érezteti hatását. Az a nagy családás, melyet a világháboru az egész civilizált világon kiváltott, magyar ref. népünk nagy részét is a keresztyén egyházakkal el-lenséges érzületű világnézetek felé hajtotta. Az ezekből kiábrándulás ezek tehetetlensége miatt megindulóban van s így egyházunk részére újból itt az alkalom erőteljes nemzetmentő munkássággal népünket hitéletében megerősíteni és szent hivatását erőteljesen szolgálni. Lelkészeink magasztos munkássága e téren minden igaz magyar lélekben hálás elismerést vált ki.

Amilyen belső örömmel szemléljük egyházunk erősödését és intéz-

ményes kiépítését, oly szomorú a kép, ha az államkeretben való elhelyezkedésünket tekintjük.

Ref. egyházunk osztozik a csehszlovák államba sorolt magyarság sorsában, melynek tragikumát növeli azon indokolatlan bizalmatlanság és idegenkedés, mellyel azok az állami funkcionáriusok viseltetnek irányunkban, kiknek a közvetlen érinkezés és közös múlt alapján ismerni kellene bennünket. Ezeknek tudniuk kell, hogy egyházunk a történelmi fejlődés folyamán jellegében nemzeti egyházzá alakult ki, és nem különíthető el a magyar nemzettől; tudniuk kell, hogy a szlovenszkói ref. egyház lényegében magyar egyház és ha vannak is keleten kisebb számban tót gyülekezetek, ezek nem a magyar elnyomás alatt szenvedtek, hanem inkább az idők folyamán eltótosodott magyar gyülekezetekből lettek, amely gyülekezeteknek saját nyelvükön való lelki gondozását a magyar ref. egyház mindig szíven viselte. Ezen közöttünk élő és veünk egy történelmi múltból származó állami funkcionáriusoknak lenne hivatása egyházunk múltját és sajátos nemzeti jellegét azokkal a magasabb állami közegekkel megismertetni, akik a prágai minisztériumokban egyházunk ügyeivel és főleg zsinati törvényeinkkel kötelességszerűen foglalkoznak. Ezek más történelmi tradíciókból és más államkeretektől nőven ki, nem ismerhetnek bennünket és ezért más ideológiából indulva ki, mást látnak bennünk és törekvéseinkben, mint a mit mi elérni akarunk. Mert mi ma sem akarunk mást, mint a régi államkeretek között azoknak az állampolgároknak, kik a mi ref. egyházunkhoz tartoznak, szellemi fejlődését és lelki boldogságát szolgálni, és ezek segítségével e földi életüket is szebbé és gazdagabbá tenni. Ezen cél elérésére szükségünk van mozgási szabadságunkra, önkormányzati lehetőségeinkre és azon állami forrásokból származó anyagi eszközökre, melyekhez való jogaink történelmi multunkon alapulnak. Azon visszasságok, melyek egyházunk és az államkormányzat közötti viszonylatokban észlelhetők, ezen történelmi multunkon alapuló jogaink meg nem értéséből származnak. Ezekre vezethető vissza az ez évi márciusi konventi határozat félreértése a kormányzat részéről, mely határozat pedig egyenes folyománya történelmi autonómiáinknak.

Hogy a történelmi fejlődés nemcsak a mi ref. egyházunk sajátos sága, hanem a vele egy történelmi talajon fejlődött szlov. evang. egyházé is, mutatja azon több esetben felmerülő nehézség, mellyel ez az egyház a kormánnyal szemben megküzdési kénytelen.

(Folytatjuk.)

A magyar református lekipásztor a történelemben.

Irta s a dolhai konferencián előadta: Péter Mihály.

Ami tehát elsősorban is a tudományt illeti, tudnunk kell azt, hogy a nemzetek művelődését a reformáció előtt a scholaszticizmus, később a reneszansz szolgálta. De mindakettőnek béklyó volt a kezén és így célt nem érhetett, mert valódi tudomány csak a szabad vizsgálódás levegőjében élhet és fejlődhetik. A két előbbinél éppen ez hiányzott s ezt csak a reformáció hozta el. Képzeliük el, hogy a nemzet elleni hajsza akkor indul meg, mikor még nincs reformáció, nincs szabad vizsgálódás szülte tudomány. Mi történik? A magyarság lassu átforgalmazása, lélekben és szellemben.

De a reformáció örök igazságforrásaiból merített tudomány mindent vizsgálhatván, még az Istenség mélységeit is: miért ne vizsgálhatta volna az állami berendezéseket, a császárok szuverenitásának, felségjogának valódi, vagy képzelt alapjait és a nép jogait. Ez a szabadságvizsgálódás aztán szabad közszellemet teremtett, mely később szülte a szabadságharcokat. Machiavellinek az államról és fejedelemeiről irt könyve csak a scholasticizmus virágzása korában jelenhetett meg, a reformáció idejében az ilyen könyvet a közszellem halálra kárhóztatta volna.

Már most, kik voltak a reformáció által hangoztatott tudományos kutatás elveinek képviselői? elsősorban a református lelkészek, akik a reformáció hajnalhasadásától kezdve századokon keresztül tömegesen keresték fel a külföldi egyetemeket, ahol a tudomány forrásai mindig bőven csörgedeztek s hazajövén ápolói lettek az irodalomnak, tudománynak s nemcsak a szorosabb értelemben vett papi tudományoknak, vagy theológiának, hanem minden irányu tudománynak.

S még nagyobb érdemük a református papoknak, hogy ezt a külföldről hazahozott tudományt nemzetivé tették. Amint a reformáció hatása következtében angol, német, francia stb. angolabb, németebb, franciább lett: elmondhatják ezt a magyarságról is. Ez a hatás, ha a legelvontabb tudományokkal kapcsolatban is megállapítható: még inkább bizonyítható azon könyveket illetőleg, amelyek egyszerre képesek átfogni a nemzet összes rétegeit, mint pl. a biblia és zsoltárok. Ha igaz az, hogy Németországot Luther bibliafordítása tette valóban németté, művelté, vallásossá, erkölcsössé: ugyanez áll Magyarországra nézve is, ha Károli Gáspár bibliafordítására. Szenczi-Molnár Albert énekeskönyvére stb. gondolunk. En azt hiszem, hogy a hatás, melyet különösen ez a két könyv a magyar nemzet életére gyakorolt, még nincs kellőleg értékelve. Már pedig ennek a két könyvnek a mesterei is ref. lelkészek voltak.

En egykor Szinyei József „Magyar írók élete és munkái” c. hatalmas könyvét abból a szempontból lapoztam át, hogy milyen arányban vannak abban képviselve a magyar ref. lelkipásztorok, vagy lelkész jellegetű tanárok pl. a róm. kath. lelkészekkel szembeállítva? És ugy találtam, hogy jóllehet egy kevés időszakot leszámítva, a r. kath. papok mindig túlnyomó többségben voltak; mégis viszont a tudomány oltára körül többen forgolódtak a református lelkészek közül, pedig azt figyelembe se vettem, hogy írók, költők és tudósok közül hányan származtak ref. papi családból.

Nem ok nélkül címezték azért a régi református lelkipásztorokat tisztelendő, vagy nagytiszteletű és tudós címmel.

A másik tényező volt, a mi nemzetünk sorsát eldöntötte, az iskolázás. A reformáció korán felismerte az iskolák óriási jelentőségét, azért állított fel mindjárt kezdetben bő számban népiskolákat, gimnáziumokat és főiskolákat. Igaz, hogy ezt a módszert a katolicizmus is mihamar eltanulta tőlünk, de azért még is volt valami különbség e két fajta iskola között. Mi volt ez? Az, hogy a református iskolák éppen a legválságosabb időben határozottan sokkal nemzetibb irányuak voltak. És ennek az oka abban rejlett, mert a katolikus, különösen pedig a jezsuita iskolák, hogy a főurak és a középosztály gyermekeit magukhoz édesgesek, minden oly dolgokat tanítottak, amelyek az ifjakat sima udvaroncok-

ká tehettek, a kálvinista iskolák ellenben megmaradtak a sajátos rendszerük mellett, biblikus, kálvini szigorú berendezésük mellett. A kálvinista fiúk, mint egykor Jákób, kemény kövön aludtak, így kissé érdeesebbek lettek, de jellemben, erkölcsben szilárdabbak maradtak. Én azt hiszem, hogy ez utóbbiakra abban az időben nagyobb szüksége volt a nemzetnek.

Es kik voltak ezeknek az iskoláknak a tanítói, tanárai népiskolától kezdve fel a kollégiumokig? Kik tanították az ifjakat, kik irták a tanácskönyveket, kik szabták meg az iskolák irányát? Bizony az alsó foktól a legfelsőbbig a lelkészek, mert hiszen egészen a legutolsó időkig ők tanítottak az iskolákban, mert a tanítók és tanárok is lelkészjellegű egyének voltak.

Mikor a református lelkipásztoroknak a történelemben folytatott szerepéről szólok: ki nem felelhetem a templomi szószéket. Ezeknek az áldása sincs még kellőleg kiemelve a magyar irodalomtörténetben. Akkor, amidőn más templomokban más nyelven beszéltek: a református templomokban az ige kizárólag magyar nyelven hangzott mindenkor és az az ige törölmetszett, tösgyökeresen magyar volt és az az ige nemcsak hetenként egyszer hangzott el, hanem előbb majdnem mindennap, később hetenként legalább kétszer-háromszor. Gondoljuk el, hogy a fő- és középnemesek latinul, németül, vagy franciául beszéltek: könnyen megállapíthatjuk ezekből, hogy a magyar nyelv a kálvinista templomok nélkül biztosan elenyészett volna kevesével. Ha megmaradt, fejlődött, később dicsőséges virágzást ért el: ennek a rugóit, az okát ott kell keresnünk, mert voltak csillagos és kakasos tornyaink s magyarul 'predikáló református lelkipásztoraink.

Ha még meggondoljuk ezek mellett, hogy ezek a református lelkipásztorok tulajdonképen mindig szegények voltak és szegénységük nem volt akadály a nagy hivatásuk teljesítésének, ha meggondoljuk továbbá, hogy szegénységük mellett jellemben, erkölcsben tükrök voltak a nép előtt, s nemcsak ők maguk, hanem a házuk népe is és megmaradtak ilyeneknek a majdnem folyton tartó háborúk között, amelyek tudvalevőleg a közerkölcsök épségének nem nagyon kedveznek, ha megmaradtak ilyeneknek, egy rosszul értelmezett demokratikus rendszer mellett, amely a papmarasztás borzalmas kinövését szülte, ha el nem kedvetlenedtek, sőt hivatásuk magaslatáig emelkedtek fel: akkor kell hogy a régi református lelkipásztorok előtt az utókor kalapot emeljen.

Ma szokásban van oly szobrokat állítani, amelyek nem egy személyt ábrázolnak, de személyek sokaságát. Ezek egyen-egyen talán nem magasodtak ki annyira, hogy egy közülük szobrot érdemelne, de együtt, vagy sokan együtt már régen. Mind sűrűbben emelnek szobrot az ismeretlen katonáknak, akik közül egy tán egy porszem volt a küzdelemben, de együtt sziklák voltak és így megérdemelték a megőrkítést. Ilyen viszonylatban képzelem a ref. papokat nemzetünkkel szemben a multakban. És ha én szobrász lennék s megbíznának azzal, hogy kifejezzem azt a gondolatot, melyet az előbb előadtam, szobromat így alkotnám meg. Vennék a Kárpátokban egy bazalt sziklát és furnám-faragnám, míg kijönne belőle egy csontos, szikár alak. A ruhája és palástja viseltes, de sujtás van rajta. Az arcon gondokvonta barázdák, de az arcát van szellemülve a szemekben lobogó tüztől. Az egyik kezében egy könyv van, a másikban egy fáklya, mely messze bevilágítja a tért, hol az Ezékiel látta

csontok hevernek, melyek azonban kezdenek megmozdulni és kezd talpraállani egy nagy sereg. Ez fejezné ki leghübben a kálvinista pap multban végzett munkáját. De mi szobrot nem kívánunk a régi református lelkipásztoroknak, mert ők maguk tiltakoznának ez ellen, így szólván az apostollal: ha mindent elvégeznénk is, ami ránk bízott, akkor is csak haszontalan szolgák vagyunk.

Ha már most valaki azt kérdezné, hogy miéle tanulságot vonhatunk mi le ezekből magunkra nézve a jelent és a jövőt illetőleg: én azt hiszem, hogy e kérdésre egészen természetesen így felelhetnénk: nekünk folytatnunk kell azt a nemes és felmagasztosító szerepet, amelyet őseink végeztek. Ha az idők gonoszabbak, mint valaha, de kezünkben a három hatalmas védelmi fegyver, a tudomány, az iskolák és a szószék, sőt hála Istennek, az újabb kor újabb fegyvereket is ismer, mint sajtó, belmissió, ifjusági egyesületek, vasárnapi iskolák stb. Forgassuk ezeket a fegyvereket oly hősieken, mint őseink, Istennek a dicsőségére, nemzetiségünk gyarapítására. Sokan panaszkodnak ugyan amiatt, hogy népünk közömbös, hideg a mi szent törekvésünkkel szemben, nem siet sem anyagiilag, sem erkölcsi támogatással lelkésze szent munkájára. Ez sok tekintetben igaz is. De én azt hiszem, hogy e közömbösség muló. Sőt én úgy látom, hogy a nép máris megmozdult és mint a csatában a kürtöt fujják meg legelőször: ő is harangjait, ezeket az isteni harcra hívó érchangokat szólaltatta meg legelőbb.

Ha a nép teljesen átérzi, hogy miről van szó, hogy legdrágább kincsei forognak kockán e nehéz időkben; isteni szent vallása és magyar nemzetisége, akkor ezeknek a megmentésére minden módon és teljes erejével sietni fog és vezérét, a lelkipásztort követni fogja és mindent megtesz, hogy a lelkipásztor kedvvel mehessen elől.

Ki ne akarná, hogy a lelkipásztor ma is azon a magaslaton álljon, mint ősei, akikről ma szólottam. Azt hiszem senki, mert hiszen ez valósi és nemzeti érdek.

Tegyünk meg azért kölcsönösen mindent, lelkészek és hívők, mert csak akkor állhatunk meg majdan Isten ítélőszéke előtt nyugodtan, mondván: ime itt vannak Atyám, akiket reám bízta és egy se veszett el közülök.

Levél a szerkesztőhöz.

Nagyiszteletű Szerkesztő ur!

Kérem sziveskedjék b. lapjában az alábbi sorokat közzé tenni:
Válasz a Hutka József bánóci lelkész kérdésére.

Gondolom, hogy hivatalos lapunk olvasóközönsége, már eddig is megelégette azt a vitát, mely a Péter Mihály ker. főjegyző ur referálásáról híven megírt gyűlési tudósiás következtében, — a Szlovenszki Spevniknek templomi használatból való kitiltására nézve Bánócz és hozzá tartozó egyházak presbyteriumai által hozott határozatok körül — olyan nagy port vert fel, hogy a Ref. Egyház és Iskola 48-ik számának öt levélnyi terjedelméből már több mint két lapot töltött be: mindamellett — mivel az említett lapszámában Hutka József lelkészársam az ügyel

kapcsolatosan a felsőzempléni esperesi hivatalhoz beküldött II-ik Jegyzőkönyvre vonatkozólag ezt a kérdést teszi fel: „miért nem kerülhetett az az egyházkerületi gyűlés elé?” — nehogy e lap olvasóközönsége által sikkasztással gyanúsítsam, a kérdésre következőkben felelek:

1925. jul. 31-én kelt 268 sz. alatti körlevelemben a szlovák egyházak lelkészeitől befelelést kértem arra nézve, vajon a Szlovenszki Spevnik a használatból tényleg kivonatott-e s ha nem, mi akadályozza azt? Ezen felhívásra érkezett be hozzám Bánócz és filiáiból a 46-ik lapszám-ban szószerint közölt presbyteri jegyzőkönyv, melyet a püspöki hivatalhoz aug. 8-án terjesztettem fel. Gálszécsi egyházmegyei gyűlésünkön már csak arról volt szó, hogy Tussa, Lasztómér, Málcza és Miglécz jelentést még az ideig sem adtak; utasítottak tehát kötelességeiknek haladéktalanul való teljesítésére. Ez a határozat — mint az egyházi lapból látom, — a bánóczi lelkészi hivatalnak is megküldetett s ha nem szószerint azt a kérdést tartalmazta is, amit a 268 számú esperesi körlevél, a lényege mind a kettőnek egy volt s mikor a bánóczi lelkész ur ezen felhívás folytán újból beküldötte hozzám a vonatkozó jegyzőkönyveket, — mivel az egyházmegyei gyűlés által elébe adott fő kérdésre: „megvannak-e elégedve a használatban levő Szlovenszki Spevnikkel?” egy szóval sem felelt — s éppen itt van a figyelmre méltó különbség a szlovák ajku gyülekezetek befelelései között, hogy a többiek mind — kerteles nélkül — ki merték mondani a feltett kérdésre a becsületes „igen”-t, csak Bánócz és filiái nem, az pedig, hogy a jövő kiadásnál szlovák ortográfiájú énekes könyvet kívánnak, az előbbi jegyzőkönyvekben is benne foglaltatott, így az utóbbiak semmit újat nem tartalmazva, feleslegesnek véltem azokkal a kerületi gyűlés alkalmán szaporítani.

Kiváló tisztelettel Kisassa, 1925. dec. 7.

Virág József
esperes.

A f. zempléni esperes ur fenti nyilatkozata után, — bezárásául a Hutka József ur által hajánál fogva előránczigált ügynek, — szabad legyen csak ennyit megjegyezni: 1. Ami a nyilatkozatból kiviláglik: H. J. ur jobban tette volna, ha mielőtt tollat fog kérdést intéz előbb a f. zempléni esperes urhoz, hogy mi is van azzal az ő második, javított kiadásban megjelent jegyzőkönyvekkel? Kettős célt ért volna el vele. Megspórolt volna a lapunknak néhány oldalt hasznosabb dolgokra s nem fogja rám a tudósítón keresztül, hogy az ő jegyzőkönyvét rosszul referáltam. 2. Téved Hutka József ur, amikor azt írja, hogy animozitásból használtam azt a kifejezést, hogy kétrendbeli jegyzőkönyvével a házszámot eltévesztette.

Én H. J. urral szemben animozitással soha sem viseltetem. Esküöm is tiltja, hogy — hivatalos ügyekben járván el, — részrehajló legyek. Ezt az inszINUÁCIÓT tehát visszautasítom. Ez inkább egy tréfás, képes kifejezés a Hutka József ur tétovázó, habozó határozatlan, kapkodó, néha kettős, egymásnak ellentmondó eljárására, — mely sokszor bármily komoly bírálatot kellene, hogy kiváltson, — de mert bizonyos eméllal, bizonyos kis ravaszkodással van megcselekedve, — az emberből akarva, nem akarla humort, mosolyt vált ki. Gálszécs, 1925. XI. 30.

Péter Mihály egyh. ker. főjegyző.

* Ez a cikk technikai akadály következtében késett. A vitát ezzel le is zárjuk. Szerk.

H I R E K

— **Legáció választás.** A losonci ref. theológiai szeminárium hallgatói a karácsonyi szent ünnepekre a következő legációkat választották:

1. Ekel, Aranyos, Nemesócsa, Megyeres: Czirók Béla. 2. Martos, Imely, Ógyalla: Tárnok Gyula. 3. Nemes-Hodos, Benke, Förgepatony: Narancsik Imre. 4. Magyarsók, Zsigárd, Deáki: Kelemen Kálmán. 5. Bátorkeszi, Bucs: Rátz Jenő. 6. Léva, H.-Varsány, Bori, Kis-, Nagykálna, Ujbars: Patay Gyula. 7. Alsóvárad, Bajka, Alsó- Felsőszecse, Nagyd: Soós Endre. 8. Nagysalló, Farnad, Érsekkéty, Nagyölvéd: Párducz Rezső. 9. Jánosi, Rimapálfala: Belágh Barna. 10. Rimaszécs, Jéne, Zádorháza: Ádám Lajos. 11. Kassa, Bárca: Bittó Béla. 12. Szeszta, Nagyida, Csécs, Komáromcz: Csonka Imre. 13. Nagygéres, Kisgéres, Öros: Pandy Bertalan. 14. Királyhelme, B. Szentés, Véke, Pólyán: Szakal László. 15. Csap, Salamon, Ásvány: Orémus Endre. 16. Mezőkaszony, Zápszony: Orosz Imre. 17. Beregszász: Varga Imre. 18. Munkács: Palágyi Lajos. 19. Ungvár, Minaj: Csomár Zoltán. 20. Nagykapos, Csepely, Nyarád, Veskócz, Vajkócz: Szabó Elemér. 21. Visk: Balogh Béla. Losoncz, 1925. december 5-én. **Sörös Béla** theol. szem. igazgató.

— **Gyászhir.** **Sörös Géza** református lelkész, aki hosszabb idő óta nyugalomban élt, f. hó 4-én, 83 éves korában Vámoson (Dunántul) elhunyt. A megboldogultban Sörös

Béla lelkész, a theológiai szeminárium igazgatója, édes atyját gyászolja. A hű szolgának legyen áldott az emléke!

— **Evangélikus** testvéreink ungvári templomát fényes ünnepség keretében szentelte fel Jánoska György dr. ev. püspök. A templomban, melynek felépítése a Margócsy Aladár főesperes elévülhetetlen érdeme, gyönyörtü, fűlhető, villanyvilágításos, teljesen modern. Egry Ferenc szenátor, kárpátaljai ungi egyházmegyénk áldozatkész gondnoka, a hittestvéri, nemcsak szavakban, de cselekedetekben is megmutatkozó szeretet fényben tanubizonyosságaként egy 18.000 korona értékű harangot ajándékozott ungvári evangélikus testvéreink tornyába. Az ünnepség alkalmából Margócsy Aladár ungvári lelkész-főesperes megírta az ungvári ev. egyház rövid történelét, mely 2 koronáért beszerezhető az ungvári ev. lelkészi hivatalban.

— **Boldog** karácsonyi ünnepeket a szerkesztőségnek úgy szerezhetsz, hogy felszólítás nélkül beküldöd végre hátralékos előfizetési díjadat s utnak indítod az 1926-ik évre szóló előfizetést is. Noked mindegy, mikor fizetsz 70 korona 50 fillért, kamatveszteséged semmi, de a szerkesztőségnek nem mindegy, hogy az ötszáz előfizető januárban küldi-e az előfizetést, vagy majd csak a jövő év decemberében fizet-**utó**. Nekünk a nyomdászámlla kiegyenlítésére bankhitelünk van nagy kamatra s harmincötezer koronának igen nagy a kamatja! Ezt meggondolva küldd be előfizetésedet **előre**.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, fűg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
melestés. Gallér és kézelő tisztítás.

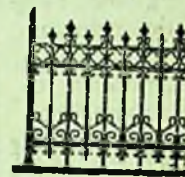
PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

ROZÁR LAJOS

UNGVÁR-ÚZHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések,
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrúd, szitaáru, műlakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelezés.

MISKOLCZY LAJOS—UNGVÁR
Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat.
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrál-
válo terítőket.

„HERCZEG“

férfi-, nő- és gyermekruha-áruház
KASSA Malom utca 1.

„RÁDIO“

Elektrotechnikai vállalat Ungvár,
Rašin u. 13. — Villany, motor és csengő
szerelés. Iskolafizikai szerek olcsó be-
szerzési forrása. Vidéki megrendeléseket
postán intéz el.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.
Az ungi egyházmegye világi jegyzője.
Földmérés, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

HAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59
Készít mérték szerint mindennemű lábbelit
Állandó raktár cipőkben, bakkancsokban,
csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Munkács, Érsekujvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős.
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

Szülveketek! Vendéglők! Bereshedések!
VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamaláta sört. — Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A színházzal szemben.

**BAKTAI
EGRY FERENCZ**

harangöntődéje
KISGEJŐCZ
(Ungmegye, Podkarp. Russ.)
Alapított 1793-ban.

Több világkiállításon kitüntetve.

**HOTEL—PAYER—SZÁLLÓ
POPRÁD**

Legalkalmasabb hely egyházi gyűlések és konferenciák tartására. Tátrai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

**MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!
MŰSZAKI IRODA.**

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR

Táviratcím:
Vajda Užhorod.

VACUUM OYL COMP. Ruszinszkói képvisellete és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Fordson Tractorok.**

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, gőprések, szijak stb. állandóan raktáron.

REFORMÁTUS BIZTOSÍTÁSI IRODA

mint a
Phönix Általános Biztosító Társaság — Phönix Életbiztosító Társaság
képviselete.

Központi Iroda: Lučenec.

Körzeti Irodák: Bratislava, Kosice, Nové-Zámky, Komárno.

Elfogad biztosításokat:

Tűzkár ellen (épületeket, azok belső berendezését, gépeket, azok berendezéseit és készleteit, mezőgazdasági általánosbiztosításokat), jégkár elleni biztosításokat, továbbá betöréses-lopás elleni, tűkörüvegek törés elleni biztosítását, azonkívül szállománybiztosításokat, postai értékküldeményeket, azonkívül egyéni baleset- és szavatossági biztosításokat a legelőnyösebb díjak és feltételek mellett. — Életbiztosításokat, orvosi vizsgálattal, vagy orvosi vizsgálat nélkül, azonkívül temetkezési biztosításokat, fiúfelvételi és leánykiházasítási biztosításokat igen előnyös feltételek mellett.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Református Egyetemes Egyházzal kötött szerződésünk alapján letették a Református Biztosítási Irodát.

Támogassuk saját biztosítási irodánkat!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

AZ EGYETEMES REFORMÁTUS EGYHÁZ HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési díjak, melyek a „Nagykaposi Hitelbank Velké Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős főszerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Szerkesztő: **Isaák Imre.**
Főmunkatársak: Péter Mihály,
Sörös Béla, Peleskey Sándor.

Cikkek a csicséri, tudósítások, hírek, reklamációk, hirdetések a vájáni lelkeszi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Karácsony estéjén.

Csillagtalan éjszaka.

A hoitrafáradt szivek — mintha nem lett volna elég a nappai gyötrődése — továbbálmodják a nyomoruságot, a szegénységet, a szolgálágot, a megaláztatottságot, a mélységes sötétséget, melyből nincs kiút. A levegő megtelik a dobogó szivek zürzavaros hangjával, mely egyre növekvő zugással *világjajjá* szilajodik s betölti morájával az egész teremtettséget. Támad ugyan egy-egy kiáltó szó a nagy pusztaságban, de el is enyészik, mint a sirály sikoltása a tenger viharában.

De hallga!...

Valami soha nem hallott, édes zengés ömlik szerte a kinokban vergődő szivek és a gyötrődő világ felett és csudák-csudája, ez a halk zengés elcsitítja azt a másikat, zugó, szilaj hangot, mint az álom a siró gyermeket és az életszimfónia lélekborzongató durja átolvad az angyali halleluja szelid, elringató, békességet adó molljába: „*Imé, hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme leszen, mert született néktek ma a Megtartó, ki az Ur Krisztus, a Dávid városában!*”

És ezt a mennyei zengést, ezt az angyali örömujjongást a *pásztorok* hallják meg legelőbb. Mert a pásztorok ébren vannak. Hiszen a pásztoroknak a csillagtalan éjszakában is örködniök kell a rájuk bízott nyájak felett. És aki örködik, az hallhatja meg csak a karácsony mennyei üzenetét.

A mennyei zengéssel egyidőben csillag is támad. Fénye bevilágítja a bethlehemi puszták és a puszta bethlehemi szivek sötétségét, be a világra ráboruló csillagtalan éjszakát is. Nem *napfény* kellett a sötétség elűzésére. Abba nem *tudtak* és nem *mertek* volna belenézni. Szelid csillagsugár kellett. Biztató fényü. Az gyult hát ki akkor, az első karácsony szent éjszakáján, a mélységes titokzatosság éjjelén.

Ezt a fényt a *bölcsek* látják meg legelőbb. Mert a bölcsek is *éb-*

Lapunk mai száma 14 oldal.

ren vannak. Hiszen a bölcsek az igazság fényét keresik-kutatják éjt-napot egygétéve, csendes virrasztással. És csak a bölcseknek adatott a békés, szelid csillagfényben meglátni a világmegváltó Igazságot.

Szent, nagy titkokat rejtegető, csudás éjszaka, beköszöntesz reánk most is, mikor éppen olyan fáradtak a szivek, éppen olyan küzdelmes és sivár a földi élet, mint *akkor* volt.

Világjaj ma is van. Sötétség is van. Kiáltó szó is hangzik olykor-olykor. Csak a mennyei zengés halt volna el? Csak az égi fény aludt volna ki?

Nem. Csak az örökdő pásztorok és a mennyei fényt követő bölcsek száma fogyatékos. Hiszen *ma* már, kétezredév után, mindenkinek *pásztor*nak és *bölc*snek kellene lennie a triumfáló Krisztus szolgálatában. . .

Pásztorok! Bölcsek! Halljátok-é az Isten dicsőségének zengését és látjátok-é annak tündöklését? Mig halljátok és látjátok ezeket az égi üzeneteket, addig nincs elveszve a világ. Addig ne féljete. De ha nem hallanátok, ha nem látnátok többé, akkor jaj nektek és jaj az egész földnek! . . .

Karácsony szent estéjén teljesedjék meg hát a szívünk az égi üzenet zengő hangjával, az égi világosság hívogató sugarával és a szívünk echózza vissza az örömujjongást, sugározza szerte — a ránk bizottak szive mélyéig — a mélyértelmű bölcsességet, amit Krisztusnak a világra jövele jelent.

A mi szívünk örömujjongása legyen a „minden népek” békehimnuszának a vezérhangja, a szívünk mélyéből kigyuló *szeretet* gyujtsa lángra a ránk bizottak diadalmas szeretetének hatalmas tűzét, hogy mind az egész föld mondhassa igaz érzéssel: „*Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek és e földön békesség és az emberekhez jóakarát!*”

(Is.)

VIII. törvénycikk: az egyház belső építéséről.

26. §. Az egyes gyülekezeti szervek, vagy ezeknek az egyetemes egyház területén lévő szövetségei kapcsolatot létesíthetnek a velük egy célt szolgáló s rokon munkásságot kifejtő világszövetségekkel is. Ez azonban az egyetemes konventnek is mindenkor bejelentendő.

27. §. A gyülekezet hitépítésének előmozdítására, így a gyülekezetben való közreműködésre más gyülekezetek szervei is meghívhatók és segítségül vehetők: ugyszintén más gyülekezetek lelkészei is felváltathatják egymást, azonban mindenik esetben csak az I. tc. 140. §-ában előírtak pontos megtartása mellett.

28. §. Az egyes gyülekezeti szervek a szabályzataikban körülírt módon a saját céljaiknak előmozdítására külön pénztárt tarthatnak fenn, ez azonban mindenütt a presbyterium felügyelete és ellenőrzése alatt áll és annak évi mérlege az egyházközségi számadásokkal együtt a presbyteriumnak évről-évre bejelentendő.

29. §. Az egyes gyülekezeti szerveknek jogukban áll az általuk ki-tüzött evangéliomi célok istápolására minden tisztességes forrásból eredő szellemi (könyvek, folyóiratok, traktátusok), pénzbeli (alapok, évi szükségletek, vagy meghatározott rendeltetésű segélyek), vagy terménybeli (sze-

retetvendégségek, vagy szükölködők gyámolítása céljából) adományokat elfogadni, azokat kezelni s a szabályrendelet szerint felhasználni. Ilyen adományok külföldi támogatóktól is elfogadhatók, valamint a nemzetközi, vagy világszövetségekkel szemben vállalt kötelezettségek e gyülekezeti szervek részéről is teljesíthetők.

30. §. A gyülekezeti élet vezetői az általuk alkalmasnak ítélt időpontban úgy az egész gyülekezetnél, mint az egyes gyülekezeti szerveknél felemlítésre méltó lelki, vagy anyagi gyarapodásról, valamint a komoly evangyélizáció alkalmairól az istentisztelet végén szokásos hirdetések kapcsán a gyülekezetnek bejelentést tesznek.

Bejelentendők az egyetemes egyházat érintő oly fontos mozzanatok is, melyeket az erre szánt rovatban az egyház hivatalos lapja ilyenekül megjelöl.

31. §. A szórakozásokra vonatkozó gyülekezeti hirdetések kathedrából be nem jelenthetők. Ezek alkalmas tudtadásáról a rendező evangyéliumi közösség a templomon kívül gondoskodik.

32. §. A gyülekezeti élet központja a templom sebben a vasárnapi istentisztelet. A gyülekezetnek minden tagja ide hozza Isten iránt való hála külső megjelentését és innen viszi a központi irányítást Isten dicsőségének további szolgálatára.

33. §. Az istentiszteleti és szertartási rendnek megállapításáról s a megfelelő Agenda és Énekeskönyv kiadásáról az Egyetemes Konvent gondoskodik.

Harmadik fejezet.

A gyülekezeti egyházfegyelem.

34. §. Az egyházközség gyülekezeti életének épségét, tisztaságát, jó rendjét és békességét a gyülekezeti egyházi fegyelem védi. E fegyelem mindazokkal szemben alkalmazható, akik a gyülekezetet bármi módon sértik, valamint az I. tc. 109. §-ában meghatározott kötelességek elhanyagolása, vagy megszegése eseteiben.

35. §. A gyülekezeti egyházfegyelem fokozatai:

1. A lelkipásztor részéről:

- a) négy szemközti figyelmeztetés,
- b) két presbyter jelenlétében való megintés.

2. a presbytérium elé idéztetés során:

a) dorgálás,
b) a gyülekezet megkövetése. Ez lehet a határozat szerint egyszerű állva maradás a záróének alatt a bűnvallás jelképes kifejezésére, vagy pedig annak a nyilvános istentisztelet végén a záróének előtt előszóval való bejelentése,

c) az urvacsorától meghatározott időre való eltiltás.

d) a gyülekezeti közösségből bizonytalan időre való kirekesztés.

36. §. A gyülekezeti egyházfegyelem követelményeinek a bűnbánat nyílt bevallása és a gyülekezethez való hűség megbizonyításával mindenki eleget tett.

37. §. A presbytérium által gyakorolt egyházfegyelem olyan esetei, melyekben a követelményeknek elég nem tétetett, az egyház községi fegyelmi bíróság elé terjesztendők.

Ha a gyülekezeti egyházfegyelem alkalmazásának során a presbyté-

rium arról győződik meg, hogy a gyülekezeti élet sérelme szándékosan okoztatott, az ügyet ebben az esetben is az egyházközségi bírósághoz teszi át fegyelmi bírósági eljárás céljából.

38. §. Annak az egyháztagnak, ki a gyülekezeti egyházfegyelemnek vele szemben alkalmazni kívánt fokozatát elfogadhatatlannak tartja, jogában áll a presbytérium írásban közölt határozatának átvételétől számított 15 napon belül az egyházmegyei elnökségtől felülvizsgálatot kérni.

39. A gyülekezeti egyházfegyelem felülvizsgálati eseteiben az egyházmegyei elnökség a presbytérium határozatát vagy jóváhagyja, vagy pedig feloldja és a presbytériumot új határozathozatalra utasítja.

40. §. A presbitérium e tárgyú határozataiban mindenkor kifejezendő, hogy az egyhangulag, vagy szótöbbséggel és pedig milyen arányú többséggel hozott; a megidézett félnek, vagy feleknek a törvény ide vonatkozó rendelkezései felolvastattak és megmagyaráztattak. A megidézett felek a presbytérium határozatában megnyugodtak, vagy felülvizsgálat céljából annak írásbeli kiadását kérték.

41. §. A felülvizsgálat során jóváhagyást nyert határozatokat az érdekeltektől egyháztaggal 15 napon belül való teljesítés végett a presbytérium elnöksége közli.

Negyedik fejezet.

A lelkész testület.

42. §. A szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes református egyházban minden egyházmegyében az ennek területén működő rendes missziói-, katonai-, letartóztatási- és javítóintézeti-, helyettes-, állandó vallás-tanító és segédlelkészek az egyéb foglalkozási ágakban működő lelkészi oklevéllel bíró és jellegüket megőrzött lelkészekkel együtt egy egyházmegyei lelkészi testületet alkotnak.

43. §. A lelkésztestületnek minden lelkész hivatalból tagja.

44. §. Minden lelkésztestület ügyeinek intézésére elnököt, titkárt, jegyzőt és pénztárnokot választ három év tartamára szóló megbizatással.

45. §. Minden lelkésztestület maga állapítja meg az évi tagdíj összegét, az általa évenként legalább egyszer megtartandó értekezlet helyét és idejét, tanácskozásainak ügyrendjét.

46. §. A lelkésztestületek feladata az egyház főfunkcionáriusai között oly testületi szellem fejlesztése, mely az ismeretek és tapasztalatok egymással való közlése révén a lelkipásztorok gyülekezeti munkáját mind teljesebbé és eredményesebbé tege.

47. §. A lelkésztestületek feladatát előmozdítani hivatott évenkénti értekezleteken minden lelkész megjelenni köteles.

48. §. Az értekezleteken időről-időre megvitatandók:

a) a testület működése területén észlelt olyan hitéleti jelenségek, amelyek az egyházak lelkészeit hitépítő munkájukban segíthetik, vagy hátráltatják.

b) azok a szellemi irányzatok, amelyek az egyes tudományágakban, vagy a közéletben művészeti, vagy társadalmi téren kulturális, vagy valáserkölcsei szempontból az egyházakat, vagy lelki életet érintik.

c) az evangélium érvényesítése és az Isten országa terjesztése körül itthon és a külföldön felmerült jelentősebb események,

d) a theologiai tudomány haladása,

e) a gyülekezeti vezetés és lelkipásztorkodás mindenkori elméleti és gyakorlati kérdései,

f) az egyházzal kapcsolatos egyesületek munkái és azok eredményei.

g) az egyes gyülekezeti szervek felállításának és foglalkoztatásának módjai és módszerei,

h) az irodalom, tudományos és szépirodalom időközi haladásának, esetleg egyes jelentős könyveknek ismertetései,

i) a hitépítő egyházi irodalom megerősítésének és terjesztésének kérdései,

j) az időközben megalkotott állami törvényeknek, vagy már ismeretett törvényjavaslatoknak az egyházra vonatkozó kihatásai,

k) a többi keresztyén egyházzal való együttműködés lehetőségei,

l) a református egyház, vagy általában a keresztyénség ellen intézett támadások,

m) mindenfoku közoktatás ügyei,

n) az egyházak, egyházi tisztviselők, különösen a lelkészek, a lelkészövegyek és árvák társadalmi és anyagi helyzetének kérdései.

o) az egyházi törvényhozás és közigazgatás főbb intézkedései,

p) az egyházmegyei, egyházkerületi közgyűlések és az egyetemes konvent által az értekezletek elé utalt kérdések.

49. §. Az összes lelkésztestületek értekezleteinek jegyzőkönyvei és ahol erre nézve határozat történt, az egyes előadások is az egyetemes konvent elnökségéhez megküldendők, aki ezeket a belmissziói bizottságnak adja ki a közérdekű javaslatoknak és indítványoknak az egyetemes konvent elé terjesztése s az egyházépítés hatósági támogatásának előkészítése végett. Az egyes előadásoknak pedig akár külön kiadásáról, akár pedig a hivatalos lapban való közzétételéről gondoskodik.

50. §. A lelkésztestületek elnökei mindenütt hivatalból tagjai az egyházmegyék missziói bizottságának.

51. §. A lelkésztestületek elnökei minden egyházkerületben az egyházkerületi közgyűléssel kapcsolatban elnöki konferenciára jönnek össze, melyben e t. c. 48. §-ának előírása szerint a megtartott és megtartandó értekezletek fontosabb tárgyaira nézve egymást tájékoztatják.

52. §. A lelkésztestületi elnöki konferencia minden egyházkerületben az egyházkerület missziói bizottságába két tagot küld, akik e bizottságnak arra az évre rendes tagjai.

53. §. Ha a lelkésztestületek többsége az egyetemes református lelkészi kar összehívásának szükségességét állapítja meg: ezek írásbeli bejelentése után az egyetemes konvent püspök elnöke az egyetemes lelkészgyűlést két hónapon belül összehívni köteles.

54. §. Az egyetemes lelkészgyűlés maga választja elnökét és határozatait a megjelentek egyszerű szavazattöbbségével hozza.

55. §. Az egyetemes lelkészgyűlés jegyzőkönyve az egyetemes konvent elnöksége részére mindenkor megküldendő.

Elnöki megnyitó beszéd.

Irta és a dunamelléki kerületi gyűlésen elmondta: Szilassy Béla dr. ker. főgondnok.

Egyházunk történelmi kifejlődése egy élő organizmus természetes folyamata, mely organizmust a régi talajból új talajba ültették át. Itt az életviszonyok teljesen eltérők az ezelőttiekől, ezekhez kell alkalmazkod-

ni, ezekbe bele illeszkedve új hajtásokat hajtani. Az új talaj, a csehszlovák állam, konstrukciójában a politikai pártokra épül fel. Itt minden intézmény a szerint boldogul, hogy valamely politikai párt azt támogatja vagy ilyen támogatásra nem talál. Midőn ezt megállapítjuk, egyházunk szempontjából figyelembe kell vennünk azon nagy eszmei és világnézeti ellentéteket, melyek a nemzetiségi ellentétek mellett az egyes pártokat mozgatják. Míg az egységes cseh állam kiépítésére való törekvés jellemzi az összes cseh pártokat és ezen célnak alávetnek minden egyéb törekvést, másrészt az egységes nemzeti állam belső berendezését mindegyik párt a maga világnézete alapján kívánja elrendezni. A nagy küzdelem a klerikális irányzat és materialista világnézet között itt folyik le előttünk. Egyik irányzat sem kedvez a mi egyházunknak és így nem is lehet kilátásunk arra, hogy bármelyik kormánytámogató párt komoly érdeklődésére számíthassunk. Egyházunk magyar nemzeti jellege olyan szembezőkő, hogy az mindaddig, míg a mai kormányzati irány áll fenn, jóindulattal és megértéssel csak azon pártoknál találkozhat, melyek a jelenlegi kormányrendszer ellen küzdenek.

Nem kívánok e kérdéssel hosszasan foglalkozni, mert nem tartom ildomosnak, hogy egyházunk hivatalos gyűlésén az egyházi ügyeken kívül egyebek is tárgyalassanak. Mégis a helyzet kényszerűsége késztet rámutatni arra, hogy egyházunk érdeke a mai viszonyok között megkívánja, hogy funkcionáriusai foglalkozzanak a politikával, de csak olyképen, hogy egy akarattal lépünk fel, mert szétforgácsolódva soha sehol eredményt el nem érhetünk. A pártpolitikai alapokon felépített alkotmány az egyesektől sok bölcs önmehtagadást kíván azoknak a magasabb kulturális és morális közösségeknek érdekében, melyeknek szolgálatában állanak. Ezek viszont rá vannak utalva a politikai pártok védelmére. A világnézetek mostani harcában úgy az evangéliumi, mint a nemzeti közösségek kénytelenek érvényesíteni ezt az egyéni belátást és az ő életfelfogásuknak megfelelő orientálódást, amely nekünk reformátusoknak a magasabb erkölcsi értékek színre hozását adhatja.

Külföldi kapcsolataink ápolása állandó gondoskodásunk tárgyát kell hogy képezze. Nem csak a személyes érintkezés révén, hanem írásbeli közlemények útján is, melyek jelentősebb külföldi szakfolyóiratokban tájékoztathatnák hittestvéreinket itteni életviszonyaink és törekvéseink felől. Theológiánk felállítása élénk érdeklődést váltott ki a külföldön, kívánatos lenne ennek ébrentartása a szellemi kapcsolat további kiszélesítése által. Sajnálattal kell rámutatnom, hogy sem magyarországi, sem az erdélyi ref. egyházi körökkel nincsen meg az a szellemi kapcsolat, mely természetes volna a közös multu és egy nyelvű egyházak között. A háboru befejezése utáni 7-ik esztendőben időszerű volna e kapcsolatok kiépítésére gondolni, indokolatlan gyanu ma már ennek nem állhatja útját.

Éppen úgy nem állhatja útját ez a gyanu a mi egyházaink anyagi egzisztenciájának biztosítására az összes korábbi évek alatt az állami költségvetésben felvett államsegélyek kiutalásának. Ugyszintén az állampolgárság végleges rendezésének. Mindkettő gyökeres és gyors orvoslást követel, a mi egyházi tisztviselőink eleget sinylettek már ezek rendszeretelensége miatt. A konventi elnökség részéről le gujabbán megtett lépés

bár szintén a megaláztatás egy újabb fázisa, de végre talán már az utolsó, ami után már az ígéretek beváltásának kell következni. Szeretném, ha a legközelebbi alkalommal azt jelenthetném, hogy az ige itt is testté vált.

„Audiatur et altera pars“.

Irta: **Biró Mihály.**

Küzdelem az élet, harc minden megmozdulás. Testiekért, lelkiekért egyaránt szenvedni kell. Sulyos verejtékcseppek tapadnak mindenhez.

Feltöri lábunkat a göröngy, lelkünk pókfonalait tépdési a világ vihara s a mindent-tagadás szelleme fojtogat! De mi megyünk, . . . mert *bizunk, remélünk, hiszünk!*

Már régóta zug a fergeteg fölöttünk! Az Ur megcspakodta ostarával a földet s a szétszórt hangyaboly nem tudja egykönnyen visszanyerni nyugalmát.

Sok fájó sebünk van, panaszunk rengeteg. Egyházunk kis lélekvesztőjének kemény harcokat kell vívnia!

Csak mi legyünk erősek! . . . Csak mi tartsunk össze! . . . Csak mi értsük meg egymást — *és ne engedjük magunk közé férközni a meghasonlás gonosz álkát!*

Oly kinos hallgatni a kárörvendők kacagását! Oly szomorú látni az egymást marcangoló testvéreket! — Pedig nap-nap mellett szórják közbénk is a konkolyt, hogy mennél jobban megfertőzzenek. S míg a büszke fenyő bátran neki szegzi derekát a viharnak, — a benne őrlő szű észrevétlenül kettétöri.

Egyházunk életfáját is belülről szeretnék megrontani. Hull a sok átkos méreg, csillogó arany, csábos ígélet. . . s mi oly könnyen megtevédünk, . . . máról holnapra hűtlenekké, hitehagyottakká leszünk!

Ime most is! — Csak egy a sok közül! . . .

Kiszemelték az áldozatot s odavetették a csaléiket! Szegény megtévesztettek! Régi, jó „nemzetnapszamosok“! — Öreg rektorok, mesterek, tanítók! — Ti rátok esett a sor. Titeket kísértének. Belétek szeretnék elhelyezni a robbantó szikrát, mely anyátok testén ütne sebet! Gyilkot akarnának kezetekbe nyomni az ellen, ki táplált, nevelt, éltetett! *Lelketeket kívánja a Sátán, hogy ellenségeivé legyetek Krisztusnak, akivel eddig együtt harcoltatok!* . . .

Ne tagadjuk önmagunk előtt a valót, hanem inkább bátran szálljunk szembe a rémekkel.

A tanítók személyi államosítása kísért, amely sajnos nagyon megbontotta egyházunk belső nyugalmát.

Jogos szemrehányás és tiltakozás hangzik, mely tisztán látja, hogy egyházi nevelésünk lehetetlenné tételéről van szó, iskoláink fennmaradásáról, vallásunk szabad gyakorlásának megakadályozásáról. — A másik oldalon pedig az élet gondjaival küzködő, a testi nélkülözésektől sarkalt s a jövő bizonytalanságától rettegő lélek, sokszor bizony nem egészen indokolatlan panaszja jajdul, mely hajlandó belekapaszkodni minden szalmaszába. . . És hány helyen állnak e miatt már most is szemben egymással; tanító, egyház, lelkes? Hány helyen fészkelte be magát e miatt

a békétlenség, torzsalkodás, mely azután egész gyülekezetek életét aláássa? A közös építés és munka helyett lesz rombolás, mely ártatlan lelkeket is magával ragad!

Ne álljunk tehát összetett kezekkel! *Meg kell értenünk egymást! A tanítók személyi államosításának kérdését egyszersmindenkorra el kell intéznünk! — Lássá mindenki, mi az igazság!*

A jogos követelésekért küzdjünk együtt, de ne engedjük magunkat megfélemlíteni!

A tanítóság helyzete.

Még ma is sokan vannak, akik csodálkoznak azon, miért nincs megelégedve a tanítóság helyzetével.

A múlt időket összehasonlítva a mostani állapotokkal, a tanítói munka értékelésében emelkedettebb méltánylás észlelhető és ha vannak is még jogos kívánságok, feltétlen meg lehet állapítani, hogy a jelenlegi fizetési ellátás, egyes kivételektől eltekintve, ma már középszerű, szerény polgári életnivót mindenki számára biztosít. Készségesen elismarjuk, hogy ez nagy részben köztársaságunk emelkedett gondolkodásának köszönhető.

Miért tehát a sok panasz? ... Miért hallatszik az állandó türelmetlenkedés, kivált a nem állami tanítók részéről? ... Azért, mert ez a, — néha egy-egy tulbuzgó fantázia által már „fényes-”nek is nevezett, — tanítói fizetés semmi szilárd alapon nem nyugszik! Csak „ma” van, ... de hogy „holnap” mi lesz, ... senki sem tudja!

Tudvalevő, hogy tanítóink fizetése a helyi járulékok és az államsegélyekből adódik össze. Sajnos, a helyi járulékok elvesztették azt a régi értéküket, mikor még magukban is képesek voltak önálló megélhetést biztosítani. Bár a kántortanítói állásoknál még mindig számottevő összeget jelentenek, mégis a fennálló tanítói fizetéseknek bizony még a felét sem haladják meg. Ezen helyi járulékoknak felemelése pedig szinte lehetetlen. *Az államsegélyek tehát oly fontos kiegészítését képezik a fizetéseknek, hogy ezek nélkül tanítói existencia nem létezhetik.*

Es itt van a baj!

Egyházközségeink a helyi járulékokat tanítóik számára díjlevélileg véglegesen, visszavonhatatlanul biztosítják, működésüknek egész tartamára, — az államsegélyek nyújtása azonban ezidőszertig egészen labilis; ha ideig óráig biztosítva vannak, de minden kötelezettség nélkül és annyi-féle feltételektől függően, hogy esetenként bármely pillanatban megvonhatók s az állandó bizonytalanság nyugtalanító érzése mellett, nehéz gondok szakadhatnak tanítóinkra.

A jelenlegi tanítói államsegélyek kilenczederése nem „fizetés jellegű,” csak ideiglenes segély címén adatik és csak évről-évre szavaztatik meg! A segély kiutalványozása, illetve beszüntetése teljesen az állami felügyelő hatóságok belátásától függ. A tanítóval szemben támasztható legkisebb ok elegendő lehet államsegélyeinek megvonására. És e tekintetben még az egyenlő elbánás elve sem érvényesül! Az állami tanítók fizetése csak állásuktól való felfüggesztésük alkalmával szüntethető be, akkor is csak részben, — a nem állami tanítóknál pedig még az alaptalannak bizonyult feljelentésre megindított fegyelmi vizsgálat megkezdésénél is, azonnal beszüntetik államsegélyeiknek legnagyobb részét. De a nem állami tanítók önérintetét talán legjobban bántja azon szintén csakis őket terhelő eljárás, hogy az állami felügyelő hatóságnak egyoldalú bírálata elegendő az ál-

lamsegélyek megvonására már akkor is, ha a tanító működését nem „rossz”-nak, hanem már „kevésbé kielégítő”-nek véleményezi. Sőt mily szomorú, hogy még akkor is, ha nem a tanító személye ellen, de az iskola, vagy a fenntartó hatóság ellen vannak kifogások, — a tanító államségélyeit szüntetik be.

Azonban mindezt talán még el lehetne szenvedni, ha nem volna a siralmas „jövő”!

Az a tanító, aki szolgálati ideje végén 20-23 ezer Ké. évi fizetést élvezett, a *40 esztendei fáradságos munkája után évi 5-6-8 ezer Ké. nyugdíjjal kénytelen életét tengetni*. Ez a legfájdalmasabb sebe a nem állami tanítóságnak, amelyre ez idő szerint semmi gyógyírt nem találhat! — *Oreg, kiérdemesült munkások, özvegyek, árvák jajsza, panasza hangzik és csak a jó szívek könnyölete szárítgatja olykor-olykor a hulló könnyeket!*

Hát ilyen a nem állami tanítóság helyzete!... Nem irigylésre méltó!

All a bizonytalanság örvényei felett, a tépelődés, habozás és kétségek által megterhelve és sóvárog egy szabadító eszme, vagy egy mentő kéz után, mert ereje lankad, kitartása vész.

Szabad-e csodálkozni, ha felzaklatott lélekkel gondolkozásában is meginog? ... Szabad-e pálcát törni, ha megtévesztetten olyan helyre lép, melyet később maga is megbán?... Lehet-e kimélet nélkül elítélni, mert egy pillanatra megfeledkezett a szent kötelekről és azt latolgatja: „nem volna-e jobb máshol?”

Erthető, ha a tanítók államosításának kérdése több lélekben visszhangra talált. Mint mentőkötélbe megkapaszkodtak és nem gondolták azt, hogy ezáltal egyházunktól véglegesen elszakadnak.

Segítő ígéretek csak egyik részről hangzottak, a másik oldalon üres kezekkel, szegényen állt a régi gazda! A gyülekezetek, az egyházak nem ígérhettek földi jólétet, gazdagságot, — de talán mégse kellett volna oly némán állani?... *A Krisztus szava sok mindent el tud feledtetni s ha az Ő szeretetének melegével vettük volna körül a megtántorodottakat, nem akadna talán egy sem, ki elkíváncsozna a Krisztus szolgálata mellől!*

(Folyt. köv.)

H I R E K

— **Munkatársainknak**, olvasóinknak és az egész református egyetemes egyháznak boldog és idvességese karácsonyi ünneplést kíván a szerkesztőség.

— **Ünnep**. A munkácsi ref. egyházközség f. évi november hó 29-én tartotta az új „Ref. Otthon” felavató ünnepségét. Az ünnepség két részletben folyt le, délután az ifjúság számára és este a felnőttek számára.

Délután Tártsy Gyula s. lelkész imádkozott és bibliamagyarázatot tartott. Azonkívül ének és szavaltatások voltak. Ez alkalommal osztották ki a vallásban jó előmenetelt tanusított gyermekek jutalmait is. Este Bertók Béla püspök mondott magas szárnyalású imádságot és bibliát magyarázott. Dr. Tártsy Károly főgondnok tartott megnyitó beszédet, melyben ismer-

tette az új „Ref. Otthon” építésének történetét és egyben felhívta a híveket a további áldozatkészésre, az ünnepség többi részét szavalat és ének számok töltötték ki. Mindkét ünnepség szép sikerrel végződött. Az új „Ref. Otthon” mindkét alkalommal megtelt az igazi élet után vágyó hívő lelkekkel s innen bizonyára lelkiileg gazdagodva távoztak el. A munkácsi ref. gyülekezet önerejéből építette fel szép „Ref. Otthonát” s ezzel példát mutatott a többi testvér gyülekezetek előtt is arra, hogy a Krisztus ügyért lelkesedve nagy áldozatra képesek a hívő lelkek. Ez új „Ref. Otthonban” tartották meg dec. 15-én a Kárpátaljai Ref. Egyházkerület közgyűlését is.

— **Halálozás.** Györffy Ede gődényházi református lelkész élete 68-ik, boldog házassága 32-ik, lelkipásztorsága 43-ik évében, rövid szenvedés után december 12-én csendesen elhunyt. Áldás és béke a hű pásztor drága poraira!

— **Felhívás.** A református irodalmi társaság kinevezett és választott tagjait szeretettel kérem, hogy tagdíjaikat, — egy évre 20 ök. — hozzám beküldeni sziveskedjenek. *Idrányi Barna*, a RIT. pénztárosa.

— **Koncert** zongora, Pokorny féle, hosszú, jókarban, nagyon finom szerkezetű, eladó. Cím a kiadóban.

— **Sajtóhiba.** Lapunk 49-ik számába sajtóhiba csúszott be. „Az elkeseredett próféta” című beszéd szerzőjének neve tévedésből kimaradt. A szerző: Pálóczi Czinke Ist-

ván. Ugyan ezen cikkben, a 3-ik oldalon, alulról az 5-ik sorban nem „évtizedes” hanem helyesen „évezredes örökségektől” olvasandó. Az 5. oldalon, a 20. sorban „tündérképződése” helyett „tündérképződése” olvasandó.

— **Gyűjtés a theológiára.** A deregnyői egyházban a Tudja Mihály lelkész kezdeményezésére 443 K. gyűlt egybe a ref. theologia részére. A tett önmagát dicséri!

— **Adventi esték.** Megkapó és lélekemelő vallásos estéket tartott a bodrogszentesi gyülekezet az adventi hetek minden szombatján, este a templomban. Öt és hat óra tájban megkondultak a harangok s a hívők és érdeklődők, mint a legnagyobb ünnepeken, buzgósággal és a szent dolgok iránti áhítózással eltelve, seregestől tódultak a templomba s igazi lelki gyönyörűséggel élvezték az állandóan kedves és élvezetes programot, mely mindig gyülekezeti énekkel kezdődött, utána Miskolczi Endre lelkész imádkozott, majd felolvasott; Péter Imre tanító vezetésével a gyermekkar énekelt, egy-két iskolás gyermek vallásos tartalmu költeményeket adott elő, majd ismét a gyülekezeti ének áhitatos hangjai közben a hívek szétozlottak. Egyik szombati este érdekességét nagyban fokozta Miskolczi Endréné Sóváry Ilona gyönyörű ének száma, ki férje harmónium kísérete mellett Szügyi: „Karácsony est”-jét énekelte, továbbá Péter Imre szavalata, ki Kérésék János: „Tamás” c. Költemé-

nyét adta elő szépen, lendületesen.

— **Felhívás.** Összes lelkészársaim jóakaratu figyelmébe ajánlom, hogy az özvegyek — árvák és nyugdíjasok szerény illetményeit kizárólag a saját erőnkől kell fedeznünk, a mennyiben az 1921, 22 és 23 években élvezett államsegélyt nyugdíjintézetünk már két év óta — előttünk ismeretlen okból — nem kapja. — A f. é. losonci konvent, az elmaradt államsegély némi kárpótlásául, az egyházi közalap egész bevételét, a nyugdíjintézetnek engedte át... ideiglenesen, t. i. az államsegély remélhető újra folyósításáig. Felkérem azért összes lelkészársaimat, a kiket illet, hogy a *nyugdíjintézeti* járulékokat maguk és egyházközségük részéről, mint az egyházi járulékot — az illetékes egyházmegyei pénztárnok urakhoz — sürgősen befizetni sziveskedjenek. Idrányi Barna. ny. i. igazgató.

— **A dunaradványi új templomot** nov. végén avatta fel *Balogh* Elemér püspök több lelkész jelenlétében. Példás egyháziasságáról beszél ez is az ottani hiveknek. De dicséri a buzgó lelkész, Csekes Béla és nevének fáradozását is, amely ilyen nagy eredményre vezetett olyan kis gyülekezetben. Isten kegyelmének csodás munkája az, hogy míg sok nagy gyülekezet alig bír megküzdni az anyagi bajokkal, addig immáron a második kis Egyházban épült új templom a komáromi egyházmegyében. Ahol mustármagnyi kis hitet lát a Lélek, ott már nagy

dolgokra képesíti a hiveket.

— **Nagy Lajos komáromi kántort** nevezte ki a konvent a Ref. Biztosítási iroda igazgatójává. A kom.-i Egyház szomoruan vesz bucsut hű kántorától, aki hűséggel, példás áldozathozások között s lelkészével mindenkoron a legnagyobb szerepeltel együtt dolgozva szolgálta az Anyaszentegyház ügyét. Kísérje Isten áldása további munkáját is!

— **A barsi ref. egyházmegyében** egyházmegyei egyházi tanácsbírónak: Szabó S. Zsigmond bajkai lelkész; egyházmegyei egyházi aljegyzőnek: Czegléd Pál garamsallói lelkész; egyházmegyei világi aljegyzőnek: Jakabfalvy Barna lévai bankhivatalnokot; egyházmegyei tanítói képviselőknek: Székely Béla alsószecsei, Sós Géza barackai, Rácz Lajos felsőváradai és Szarka Zsigmond zselizi tanítókat választották meg.

— **Lelkészbeiktatás.** Örömnépe volt a nagyráskai reform. gyülekezetnek november 29-én amikor új lelkészét Szabó Sándort iktatta be hivatalába az egész gyülekezet s a szép számmal megjelent intelligencia jelenlétében a felsőzempleni em. küldöttsége. Az ifju lelkész Pál. Tim. I. 4 12 16 alapján tartott emelkedett szellemű egyházi beszédet a lelkészi hivatásról és teendőkről, bizonyosságot téve hivatottságáról s arról, hogy a nagyráskai gyülekezet lelki gondozása jó kezekben van letéve. Az isteni gondviselés váltsa valóra az ifju Timotheusban helyezett szép reményeket!

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*.
A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A csicseri ref. egyház nyugdíjazás folytán, 1926. jan. 1-én megüresedő kántortanítói állásra pályázatot hirdet a következő feltételek mellett: I. Javadalom: 1., Jó lakás melléképületekkel s nagy kerttel; 2., 9 kat. hold 699 □ öl szántó és rét haszonélvezete, melynek adóját az egyház fizeti; 3., 11 és $\frac{1}{2}$ köböl rozs és 2 véka buza; 4., 7 öl kemény tűzifa beszállítva; 5., készpénz az egyház pénztárából 184 K.; 6., a s.-pataki főiskola pénztárából alapítvány kamat 84 magyar kor.; 7., nyári legeltetés 3 és $\frac{1}{2}$ drb.-ra, őszi legeltetés 7 drb.-ra, vagy a megfelelő területen sarjukaszálás. Államsegély kérelmezve lesz. II. Kötelessége: az osztatlan elemi VIII. osztály tanítása, az összes kántori teendők végzése s a lelkésznek akadályoztatása esetén való helyettesítése, az egyházi énekkar vezetése s az egyháztársadalmi és belmissziói munkákban való segédkezés. Pályázhatnak csehszlovák illetőséggel bíró s nosztrifikációs vizsgát tett református vallásu tanítók. A tanítás nyelve magyar. Pályázatok 1926 január 30-ig küldendők a ref. lelkészi hivatalhoz Csicsér (xx. ž.)

Ref. iskolaszék.

Pályázat. A szürtei ref iskolaszék pályázatot hirdet az 1926. január hó 1-én nyugdíjazás folytán megüresedő kántor-tanítói állásra. Javadalmazás: 1. 5000 □-öl belsőség, rajta ház, istálló csür, melléképületek stb. 2. 13 hold 1290 □-öl szántó és rét, melynek adóját a kántortanító fizeti. 3. 9 drb. marhalegeltetési jog a községi közös legelőn. 4. Fizet az egyház a kántor-tanító részére 12 q. tiszta szemes terményt, melynek fele buza, fele gabona. Megjegyeztetik, hogy szüktermés esetén, gabona helyett tengerit is köteles a kántor-tanító elfogadni. 5. A köbléri határban lévő urbéres erdőből egy fél urbéri telek jog utáni erdőhaszonélvezet. 6. Az egyháztól 270 Korona fapenz. 7. Stóla, amely a lelkészi stóla összegének a fele. 8. Államsegély amely az állás elfoglalása után kérvényezve lesz. Kötelessége: a VIII. osztályu elemi népiskola tankötelességeinek magyar nyelven tanítása, kántori teendők végzése, akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése, énekkar vezetése és a belmissziói munkában való segédkezés. Pályázati határidő 1926 január hó 10. Az állás 1926. február hó 1-én foglalandó el. Pályázatok kellően felszerelve Ref. Iskolaszék Szirte-Szürte Z. XX. címre küldendők.

Új orgonát, harmoniumot a legegyszerűbb kivitteltől a legnagyobb és legdiszesebb kivittelig öt évi kezesség mellett szállít és e szakban bármilyen javítást, átalakításokat vállal s lelkiismeretesen elvégze

GÚNA GYULA orgona és harmónium gyára

EPERJES — PREŠOV

— Költségvetéssel és árajánlattal a helyszínen is díjtalanul szolgál. — Elsőrendű bécsi zongorák előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók.

Kérjen árajánlatot!

Alapítva 1810.

HALTENBERGER KASSA.

Ruhafestő vegytisztító, és gőzmosó-
gyár. Férfi és női ruhák, szövetek, fűg-
gönyök stb. festése és tisztítása. Szőr-
mefestés. Gallér és kézelő tisztítás.

PALÁSTOK GUVRIROZÁSA.

Külön posta-osztály.

KOZÁR LAJOS

UNGVÁR-ÚZHOROD.

Sodrony és rabicszövet, udvarok, templomok bekerítése, kerítések,
kavicskosarak, rosták, ágybetétek menyezetrád, szitaáru, műlakatos,
vasrácsok, vaskapuk, tüzhelyek minden kivitelben, nickelezés.

MISKOLCZY LAJOS-UNGVÁR
Radvánczi u. 68.
Készít utcai, — ünnepi és zsinóros dísz ruhákat,
PAPI PALÁSTOKAT, urasztalára és katedrára
való terítőket.

„HERCZEG“

férfi- és gyermekruház

KASSA Malom utca 1.

„RÁDIO“

Elektrotechnikai vállalat Ungvár,
Rašin u. 13. — Villany, motor és csengő
szereles. Iskolafizikai szerek olcsó be-
szerzési forrása. Vidéki megrendeléseket
postán intéz el.

KONCZ GYULA

okleveles mérnök.

Az ungl. egyházmegye világi jegyzője.
Földmérési, tervező- és építészeti-irodája:
NAGYKAPOS.

NAVASI ISTVÁN

UNGVÁR Radvánczi utca 59

Készít mérték szerint mindennemű lábbelit.
Állandó raktár cipőkben, bakkancsokban,
csizmákban. Lelkiismeretes kiszolgálás!

DUNA—BANK

Közp. BRATISLAVA.
Fiókok: Ungvár, Beregszász, Homonna, Hust, Kassa, Michalovce, Mukács, Érsekújvár, Nitra, Nagykapos, Nagyszőlős. Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

NAGYKAPOSI HITELBANK

NAGYKAPOS. Telefon: 6.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
BETÉTEKET
legelőnyösebben kamatoztat.

Szövetkezetek | Vendéglők | Kereskedések |

VEVŐIKNEK ADJÁK A
12°-os Primus világos és a
16°-os Sct Flórián duplamaláta sört. — Gyártja:
BAUERNEBL ÉS FIA
sör és malátagyár r. t.
KASSA.

Az Ungváron megforduló református közönség legkellemesebb találkozó helye a

FÜREDI ÉTTERME

A szinbázzal szemben.

**BAKTAI
EGRY FERENCZ**

harangöntődéje
KISGEJÖCZ
(Ungmegye, Podkarp. Russ.)
Alapított 1793-ban.

Több világiállításon kitüntetve.

**HOTEL — PAYER — SZÁLLÓ
POPRÁD**

Legalkalmasabb hely
Legyházi gyűlések és
conferenciák tartására. Tárai kirándulók kényelmes és olcsó otthont találnak itt.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE!

MŰSZAKI IRODA.

Interurbán telefon 224.

VAJDA EMIL UNGVÁR Táviratcim:
Vajda Užhorod.

VACUUM OYL COMP. Ruszinszkói képvisellete és lerakata. Olaj.
Benzin. Petroleum.

FORD MOTOR COMP. lerakata. Személy és teher autók **Fordson Tractorok.**

Mezőgazdasági és mindenféle gépek, gőzprések, szijak stb. állandóan raktáron.

REFORMÁTUS BIZTOSÍTÁSI IRODA

mint a

Phönix Általános Biztosító Társaság — Phönix Életbiztosító Társaság
képvisellete.

Központi Iroda: **Lučenec.**

Körzeti Irodák: **Bratislava, Kosice, Nové-Zámky, Komárno.**

Elfogad biztosításokat:

Tűzkár ellen (épületeket, azok belső berendezését, gyárakat, azok berendezéseit és készleteit, mezőgazdasági általánosbiztosításokat), jégkár elleni biztosításokat, továbbá betöréses-lopás elleni, tűkörűvegek törés elleni biztosítását, azonkívül szállmánybiztosításokat, postai értéküldeményeket, azonkívül egyéni baleset- és szavatossági biztosításokat a legelőnyösebb díjak és feltételek mellett. — Életbiztosításokat, orvosi vizsgálattal, vagy orvosi vizsgálat nélkül, azonkívül temetkezési biztosításokat, fuellátási és leánykiházasítási biztosításokat igen előnyös feltételek mellett.

A Szlovenszkói és Kárpátaljai Református Egyetemes Egyházzal kötött szerződésünk alapján létesítettük a **Református Biztosítási Irodát.**

Támogassuk saját biztosítási irodánkat!

